



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Fragmenta historicorum Graecorum

Karl Müller,
Theodor Müller,
Victor Langlois

FRAGMENTA
HISTORICORUM GRÆCORUM

VOLUMEN QUINTUM.

PARS PRIOR.

PARISIIS. — EXCUDEBANT FIRMIN DIDOT FRATRES, VIA JACOB 56.



FRAGMENTA HISTORICORUM GRÆCORUM.

VOLUMEN QUINTUM

PARS PRIOR

FRAGMENTA ARISTODEMI, EUSEBII, PRISCI, JOANNIS ANTIOCHENI,
JOANNIS MALELÆ.

CRITOBULI IMBRIOTÆ

LIBRI QUINQUE DE REBUS GESTIS MECHEMETIS.

ACCEDUNT

PHOTII HOMILIÆ DUÆ DE PRIMA ROSSORUM INVASIONE

FRAGMENTA PERIPLI PONTI EUXINI ET ANAPLI BOSPORI.

E CODICIBUS PARISIENSI, SCORIALENSI, CONSTANTINOPOLITANO, ATHOO,
LONDINIENSI EDIDIT, PROLEGOMENIS, ANNOTATIONE,
INDICIBUS INSTRUXIT

CAROLUS MÜLLER

PARS ALTERA

HISTORICORUM GRÆCORUM ET SYRIORUM RELIQUÆ IN ARMENIORUM SCRIPTIS SERVATÆ.

COLLEGIT. VERSIONE GALLICA, PROLEGOMENIS, ANNOTATIONE, INDICIBUS INSTRUXIT

VICTOR LANGLOIS



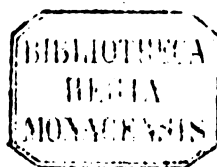
PARISIIS

EDITORE AMBROSIO FIRMIN DIDOT

INSTITUTI FRANCIÆ TYPOGRAPHO

VIA JACOB, 56

M DCCC LXX



PRÆFATIO.

Quæ hoc volumine continentur ut ederem auctor mihi fuit Victor Langlois, quem morte præmatura literis et amicis nuper ereptum esse omnes lugemus. Videlicet quum collegisset vir doctissimus quæcunque ex historiis græce scriptis in armeniam linguam translata superessent, eaque supplementum esse vellet Fragmentorum nostrorum historicorum, hortatus est ut ipse quoque quæ parata haberem additamenta depromerem. Dedi igitur quæ variis e codicibus descripta diu jam scriniis presseram. Cetera quibus priora quattuor Fragmentorum volumina augenda sunt, in illud distuli tempus quo post absoluta scripta geographica, in quibus totus nunc detineor, primum Historicorum volumen de integro tractabo ac novæ ejus editioni adjungam quæ in ceteris desiderantur. Quæ nunc prodeunt e codice Scorialensi, ea Bussemakero debeo; codicis Parisini excerpta historica Dübnero accepta refero, qui paullo postquam Bibliotheca Imperialis eo libro potita erat, quæ rebus meis inservirent, dictante Millero, descripsit; codices Musei Britannici et Seraglii Constantinopolitani mea ipse manu versavi. Ceterum compositio hujus voluminis typôthetica, si ita dicere licet, sæpius itineribus meis interrupta est quæ Claudii Ptolemæi causa auspiciis summi scholarum publicarum ministri suscepti. Interea Carolus Wescherus, vir doctissimus, splendidissimo volumine scripta poliorcetica codicis Parisini edidit, quibus supplementi loco excerpta historica in eodem codice servata adjunguntur. Contigit igitur ut tum Wescherianam operam tum aliorum virorum doctorum de excerptis illis observationes in Prolegomenis saltem in usus meos convertere possem. Eadem Prolegomenorum opportunitate usus sum ut Appiani fragmentum adderem, quod E. Millerus, doctissimus et sagacissimus scriptorum deperditorum indagator, ex ignotis tenebris in lucem protulit. — Jam quod utilitatem eorum quæ nunc exhibemus attinet (multa enim eduntur quæ nullo literarum damno in bibliothecarum loculis sepulta manerent), fragmentum, cui Aristodemi nomen præfigitur, non auget quidem copias nostras historicas et tum aliis vitiis tum mira temporum confusione laborat, attamen in ipsa illa confusione suum quoddam pretium repositum habet. Hæc enim ejusmodi est ut inquirenti in causas perturbationis chronologicæ, quæ per omnem Græcorum historiam antiquiorem diffusa late patet, egregium

præbeat adminiculum. E Prisco et Eusebio quæ afferuntur, ea nova prorsus dicere licet. Joannis Antiocheni fragmenta de rebus Zenonis et Anastasii imperatorum, ex optimis fontibus ducta sunt nec pauca habent parum hucusque cognita, in illis præsertim quæ sunt de bellis Isaurico et Vitaliano. Homo novus et antea ne nomine quidem notus procedit Critobulus, qui Græcus natione a Turcis Imbro præfectus, res Mechemetis scribere et ipsi Turcorum imperatori opus dedicare ausus, singularem inter coævus historicos locum obtinet. Non noveramus nisi Ducam et Phrantzem et Chalcocondylam, græcorum principum ministros et nominis Turcici osiores acerbissimi. Gratum igitur præsto jam adesse etiam historicum ex adversariorum castris profectum, quem licet fateamur longe abesse ut studio liber partes suas rite expleverit, nemo tamen negaverit permulta ab eo suppeditari ab alio nullo prodita et quæ ad penitiorum rerum tum temporis gestarum intelligentiam haud levis momenti sint. Huc accedit quod orationis virtute Critobulus ceteros ejus ætatis scriptores longe superat et narrationis perspicuitate et spiritu quodam poetico lectorem demulcet. Argumenti quadam necessitudine inductus operi in quo primas tenent fata Constantinopolis, subjunxi Photii patriarchæ de prima Rossorum in agrum Byzantinum invasione homilias duas, quas ex Athoo codice primus edidit Augustus Naukius. Subsequitur pars media Peripli Ponti Euxini, quem anonymus quidam ex periegesi iambica et Menippo et Arriano concinnavit et suis ipsius additamentis adauxit. Hæc et veterum geographorum fragmenta egregia præbet et lacunas quæ in nostro Arriani periplo latebant, explet et, quod maximum est, Ponti oræ orientalis descriptionem satis accuratam exhibet, ut admotis recentissimis tabulis nauticis, quas Britannorum navarchis debemus, situm veterum locorum multo exactius quam antea liceret definire potuerim. Agmen claudit Anapli Bosphorici, quem Dionysius Byzantius condidit, pars postrema, ex qua patet Petrum Gillium aut græca sua non ubique fideliter reddidisse aut, quod malim, codice usum esse deteriore et lacunis mutilo. Ceterum, ut hoc addam, ad explicanda fragmentorum argumenta haud mediocrem attulisse mihi videor diligentiam, quam si tu haud inutilem fuisse judicaveris, gaudebo.

GOTTINGÆ, MENS. NOV.

CAROLUS MULLER.

MDCCCLXIX.

PROLEGOMENA.

DE CODICIBUS.

I. CODEX PARISIENSIS DCVII SUPPLEMENTI.

De hoc codice, ex quo Aristodemi et Eusebii et Prisci fragmenta exhibemus, quamvis diligenter jam exposuerit Carolus Wescher in libro elegantissimo qui inscribitur *Poliorecétique des Grecs* (Paris. 1867) p. XI sqq., tamen ut denuo nos dicamus, instituti nostri ratio postulare videtur.

Minoidas Minas a scholarum ministro in Orientem missus ut codices ibi antiquos vel coemeret vel describeret, in Galliam redux an. 1843 inter alia bibliothecæ publicæ tradidit fragmenta nonnulla Polybii, Dionysii, Polyæni, Dexippi et Eusebii, quæ se descripsisse dicebat e codice sæculi XII. Hoc Minæ ἀπόγραφον nunc exstat in Bibliothecæ Paris. codice 485 Supplementi, ex eoque fragmina ista publici juris fecimus ad calcem editionis Josephi (1847). Ceterum Minas etiam veterem codicem, ex quo hæc deprompta erant et cuius acquirendi facultatem denegatam esse putabamus, Parisios attulerat, sed nescio quo consilio clam penes se detinebat, usque dum in domicilio defuncti reperi-
tus liber bibliothecæ thesauris vindicaretur (an. 1863). Simul tunc e chartis Minæ compertum est codicem fuisse monasterii Athoi quod Βατοπέδι vocatur.

Liber ille, altus centimetra 27, latus centimetra 20, folia membranacea habet 129, quæ Lucas quidam bibliopega e Verona oriundus (λουκας ουερωνεσης ιλλιγατορ ληξρορομ in cod. legitur), sæc. XVI vel XVII in voluminis formam colligavit. Sex continet codices vel codicum particulas totidem scriptos manibus. Ex his ultimum locum tenet codex sæc. XVI (fol. 104-129), novem continens orationes Lysiae (or. 1. 20. 21. 22. 3. 2. 4. 5. 9 ed. Did.). Reliquæ particulae quinque argumenti vinculo quodam inter se junguntur, sed haud justo se ordine excipiunt, et foliorum nonnullorum vel jactura laceræ, vel transpositione perturbatae sunt. Ut nunc liber habet, series codicum hæc est :

1. Nicetæ Choniatae fragmentum, fol. 1-7.
2. Chrysostomi fragmentum, f. 8-15.
3. Scripta de machinis et arte poliorecetica, f. 18-80 et 82.
4. Aristodemi et Philostrati fragmenta, f. 81 et 83-87.
5. Excerpta historica de præliis et obsidionibus, f. 88-103. 16. 17.

In codicibus 3 et 4 et 5 foliorum ordo talis qualis nunc est, transpositionibus et lacunis turbatus mutilusque, indicatur adscriptis numeris græcis (α'-πζ'). Hi igitur codices juncti inter se erant antequam accederent codices 2 et 3, quorum alter Nicetæ narrationem de expugnata an. 1204 Constantinopoli, alter partem orationis Chrysostomi de Dei civitate defendenda continet.

SCRIPTA DE MACHINIS.

Itaque primo loco loquar de codice tertio, in quo pristina et genuina foliorum series hæc erat :

- Quaternio I. fol. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 32.
II. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. *
III. 60. 59. 61. 33. 34. 35. 36. 37.
IV et V. 38-53.

VI.	54. 55. 56. 58. 57. 62. 63. 64.
VII et VIII.	65-80.
IX.	82.

Scripta his continentur :

1. Ἀθηναίου περὶ μηχανμάτων (f. 18-24. 32. 25).
2. Βίτωνος κατασκευαὶ πολεμικῶν ὀργάνων καὶ καταπελτικῶν (f. 25-31).
3. Ἀπολλοδώρου πολιορκητικὰ initio mutila (f. * 60. 59. 61. 33-45).
4. Ἡρωνος Κτησιβίου βελοποιικά (f. 46.-55).
5. Ἡρωνος χειροβαλίστρας κατασκευὴ καὶ συμμετρία (f. 56. 58. 57).
6. Ἡρωνος περὶ διόπτρας (f. 60-80. 82).

Scriptura haud elegans, sed antiqua, simillima ei quam sequentes duo codices ostendunt. Ineunti sæculo decimo vel nono exeunti eam vindicat Carolus Wescher in *Poliorcétique* p. XIX, postquam ad undecimum retulerat in Catalogo Bibliothecæ; Minas sæculum duodecimum agnoscere sibi visus est. Ego quoque aut undecimo sæculo aut duodecimo manum istam attribuerim. Certe quantum meus me librorum usus docuit, neque ductus literarum neque interior horum scriptorum ratio ejusmodi sunt, ut ad antiquiora tempora probabiliter referri mihi videantur. Librum Parisinum cum Vin-dobonensi cod. gr. 120 (sæc. XVI) familiam constituere altera familia, cujus reliqui horum operum codices sunt, multis nominibus præstantiorem docuit Wescherus, qui ex duobus illis libris ingentem in Athenæo lacunam explevit, et haud paucas verborum corruptelas codicis Parisini ope sustulit. Idem tamen liber etiam vitia permulta tum sibi propria tum cum ceteris codicibus communia habet, quorum partem manu leni Wescherus sanavit, cetera artis criticæ medelas exspectant (*).

ARISTODEMI ET PHILOSTRATI FRAGMENTA.

Ex sequente codice sex supersunt folia (81. 83. 84. 85. 86. 87). Initio unum saltem folium perditum; probabiliter vero duo folia interciderunt quæ cum reliquis sex quaternionem integrum e pleno volumine avulsum constituere. Servata continent fragmentum Aristodemi, cui librarii stupor fragmenta operis Philostrati De Apollonio Tyanensi immiscuit, adeo ut fol. 85 lin. 17 in medio versu oratio ab altero ad altera transeat. Animadversa confusione, quidam notis et signis appositis de restituendo disjectarum particularum ordine ac nexu lectorem admonuit. Origo perturbationis e codice repetenda, in quo justam foliorum seriem solutam esse scriba noster non perspexerat. Singula ejus codicis πρωτοτύπου folia tot fere verba continebant quot continentur editionum Didotianarum versibus 75 vel 76. Videlicet libri Parisiensis folio 81 habes primos Philostrati versus 75 (p. 1, 1 — p. 2, 5 ed. Did.) et deinceps, omissis versibus 4×76 (p. 2, 35 — p. 8, 23), alios versus 75 (p. 8, 23 — p. 9, 42). Sequuntur fol. 83 vs. lin. 1 usque ad fol. 85 rect. lin. 17 Aristodemi versus 3×75 (p. 1, 1 — 11, 8 ed. nostræ), quos excipiunt (fol. 85 rect. lin. 17 — fol. 86 v.) Philostrati versus 2×75 (p. 2, 35 — 5, 24), quibus dimidia pars lacunæ, quæ in fol. 81 latet, expletur. Reliqua deinceps ad finem usque folii 87 Aristodemi sunt.

Idem fere singulorum foliorum ambitus est in Turinensi codice eclogarum περὶ ἀρετῆς καὶ κα-
λίας, ut ex fragmentis inde repetitis in *Fragm. Histor.* tom. III, p. 409 et alibi intelligitur. Idem porro valet de codice eclogarum περὶ ἐπιβουλῶν, ex quo in Hispania sæc. XVI codex Scorialensis M, 1, 11 descriptus est; nam quod ibi in mediam Dionysii narrationem intruditur fragmentum Polybii (v. Fr. Hist. tom. II, p. XXVII) 2×77 versus Didotianos explet et in prototypo duo folia loco suo mota complevisse videtur.

Ex his autem libris quum clarissimus ille Turonensis olim bibliothecæ Constantini Porphyrogeniti fuisse haud immerito censeatur, idem fortasse statueris de prototypo codicis Escorialensis

(*) In Athenæi libello corruptissimo nonnulla emendare studui in *Gællinger gelehrte Anzeigen*. 1869, p. 4-7.

nec non nostri Parisini, qui medius est inter alios duos, quos e collectaneis Constantinianis et bibliothecæ Constantinopolitanæ codicibus profectos esse verisimillimum est.

In folio 81, nullo præmisso titulo, initium vitæ Apollonii Tyanensis exstat inde a verbis : Οὗ τὸν Σάμιον Πυθαγόραν ἐπαινοῦντες usque ad verba : ἀποδημίας τ' αὐτοῦ ἀναγράφειν, ὧν κοινωνῆσαι καὶ αὐτός φησι (p. 1, 1 — p. 2, 35 ed. Did.). Hæc igitur primum τοῦ ἀρχαίου folium implebant. Deinde iacet quattuor foliorum lacuna (p. 2, 35 — p. 8, 22). Adscriptum ibi legitur : Ζήτει τὸ λείπον (Ζητὸν λείπον cod.) τούτου ὅπισθεν, ἐν ᾧ σημείον ἐστὶ τοιοῦτον ο—ο, ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ λόγου « γέγραπεν ». Signum istud occurrit in folii 85 r. versu decimo septimo, qui ita habet : εἰς Ταίναρον, ἐν τῇ Ποσειδῶνος τεμένει ἐκείθεν· γέγραπεν· ὧν κοινωνῆσαι καὶ αὐτός φησι (V. Aristodem. p. 11, c. 8, 2). Verba γέγραπεν... φησι quum jam legantur. fol. 81, consequitur ultima folii primi verba initio secundi folii in πρωτοτύπῳ codice perperam repetita esse. Ceterum fol. 85, 17 sqq. dimidia tantum lacunæ pars (archetypi fol. 3 et 4) expletur usque ad verba δεῖσθαι ἔφη τοῦ ποιήσαντος (p. 5, 24 D.), altera pars usque ad verba τὴν μνημοσύνην ᾗδετο (p. 8, 22), in deperditis codicis nostri foliis exstitisse debet. Igitur ad finem hujus supplementi iterum adnotandum erat : Ζήτει τὸ λείπον τούτου ὅπισθεν κτλ. Quoniam vero nulla ejusmodi nota lector ad sequentia amandatur, annotator noster codicem talem jam repererit qualem nos habemus, in quo folia alteram hujus lacunæ partem exhibentia desiderantur. — Post lacunam illam in folio 81 sequuntur Philostrati verba ἐν ᾧ πάντα κτλ. usque ad πηγὰς ἐκδίδωσιν ὁ χῶρος ἀφθόνους (p. 8, 22 — p. 9, 43 Did.). Folium 82 ad Heronis librum pertinet. Folii 83 pagina prior scribæ inattenti sphalmate in codicibus passim obvio vacua relicta est. Majorem ejus partem quidam octo medicamentorum formulis inquinavit. Manu hæc scripta sunt ei quæ reliquum codicem exaravit simillima. Altera folii pagina in media phrasi incipit verbis : ἀττήσάμενος γὰρ μίαν ἡμέραν κτλ. Supra hæc versus literis majusculis scriptus exstat qui ita habet :

ο — X — ο καὶ τὸ σημείον· τοῦτό ἐστι (καὶ) τὸ ζητούμενον τοῦ Ἀριστοδήμου

Alterum καὶ, quod inclusi, in codice linea transducta deletum est. In fine versus pars membranæ, unius vel duorum verhorum capax, periit. Sub voce Ἀριστοδήμου aliquid erasum esse videtur. Litera x ita exaratur ut voces καὶ hanc fere formam præ se ferant : ιζ'. Eodem autem prorsus modo litera scripta est in præceptis medicis paginæ antecedentis. Hinc proclivis suspicio est eidem homini qui medica illa dedit, etiam signa et notulas vel inscriptiones deberi, quibus rupta codicis intestina sarciantur. Signo nostræ paginæ præfixo relegamur ad deperdita nunc folia, ubi narrationi interposito Philostrati loco abruptæ adscriptum legebatur : Ζήτει τὸ λείπον ὅπισθεν τούτου, ἐνθα σημείον τοῦτο ο — X — ο, vel tale quid. Initium fragmenti superstitis in narrandis rebus versatur quæ proxime præcebebant pugnam Salaminiam. Has et subsecutas usque ad prælium Mycalense in libro legebantur, cujus finis notatur in imo folio 84 rect., ubi : τέλος τοῦ*. Inferiores literarum partes cultro bibliopegæ præcisæ; numerus libri qui fuerit certius dici nequit, quum tenuissimus solummodo apex servatus sit; ὅ fuisse Wescherus censet. In sequente pagina supra primum versum scriptum erat : Τὸ et numerus libri sequentis. Ibi superiora literarum abscissa. Numeri pars inferior a Weschero ad ε' refertur conjectura dubia. Deinde in medio folio 97 interponi locum Philostrati supra jam monui. Post eum resumitur narratio de rebus Græcorum, quæ continuatur usque ad finem folii 87, ubi in expositione causarum belli Peloponnesiaci abruptitur.

Fragmentum hoc Aristodemi cujusdam historici esse ex præfixis ei verbis probabiliter viri docti collegisse videntur (*). Quamquam ea verba non ita habent ut nullum dubitationi locum relinquunt. Ut nunc exhibentur, sensu carent. Exspectabas : Ζήτει vel ἰδοὺ τὸ σημείον· τοῦτό ἐστι τὸ ζητούμενον τοῦ Ἀριστοδήμου, aut : κατὰ τὸ σημείον τοῦτό ἐστι τὸ ζ. etc. Itaque nescio an quod in codice

(*) Excipiendus est Minas. Is in indice quem codici inseruit, primam fragmenti partem (c. 1-c. 10, 4 ed. nostr.) ad Charonem refert (Τοῦ Λαμψακηνοῦ, οἶμαι, Χάρωνος τεμάχιον ἐκ τοῦ περὶ Περσῶν πολέμου), reliqua Ephori τεμάχιον esse censet. Quam obiter Minas codicem inspexerit, inde quoque patet, quod fragmentum ionica dialecto scriptum in fol. 17, et ex eodem Eusebio petitum quem fol. 103 habes, ἀνωρύμου τινὸς esse dixit, et quod Josephi de Jotapes obsidione fragmentum ad Hierosolymorum obsidionem pertinere asseverat.

exaratum est x' hoc loco significet κατά. Hoc si non concesseris, alterum illud καί, quod est ante verba τὸ ζητούμενον, præter rationem deletum dixeris; aut enim utrumque καί delendum, aut utrumque servandum fuisse. Si servaveris, verba interpretanda videantur : *Hoc est et signum Aristodemi narrationi in antecc. appositum et narrationis pars quæ in antecc. desiderabatur*. Ceterum nescio an post verba τοῦ Ἀριστοδήμου verbum aliquod una cum membranæ particula avulsum sit. Deinde vero reputes in proxime antecedentibus dicendum fuisse de Aristodemo Spartiata qui ob oculorum morbum non interfuit prælio ad Thermopylas commisso et propterea Trepidī nomine notatus est, quam infamiam ad Platæas summæ virtutis laude delevit (v. fragm. c. 3, 5). Suspiciari igitur licet in præfixo lemmate de ipso hoc Spartiata, non vero de ignoto quodam Aristodemo historico cogitandum esse, adeo ut verba redintegrandā sint in hunc sensum : *κατὰ τὸ σημεῖον τοῦτο ἔστι καὶ τὸ ζητούμενον τοῦ Ἀριστοδήμου [ἀνδραγάθημα], sub hoc signo narratur etiam illud quod in antecc. quærebatur Aristodemi facinus egregium*. Nam fieri potuit ut in antecedentibus ad locum, ubi de Aristodemo ageretur, adscriptum esset : *Ζήτει ἐν τοῖς ὀπισθεν τὸ τοῦ Ἀριστοδήμου ἀνδραγάθημα*. Conferri aliquatenus possit quod in Eclogis Polybianis (14, c. 12) abruptæ ob codicis defectum narrationi de Ptolemæo Philopatore et Cleopatra appictum legitur : *ζήτει· ἐνέλειπε γὰρ φύλλα μὴ, ἐν οἷς* (addere debebat καί) *περὶ τοῦ Πτολεμαίου καὶ Ἀρσινόης*. Denique ad hoc quoque attendas quod annotator noster in lemmate Philostrati loco adscripto nomen auctoris non indicavit, neque de eo edoceri poterat ex unico illo quaternione, quem ob oculos habebat, quoniam initium operis Philostrati caret titulo, qui pro more vetere sub finem scriptus fuerit. Eodem autem modo quum historici quoque nomen in fine demum operis integri notatum fuisse probabile sit, Aristodemi nomen, si quidem illud historici est, non ex ipsis illis, quæ tenebat scholiasta, foliis, sed aliunde in notitiam ejus venisse statuendum foret. Hæc quum ita habeant, multum certe abest ut quæ de Aristodemo historico tanquam fragmenti nostri auctore feruntur, pro certis et exploratis vendere possis.

EXCERPTA HISTORICA.

Sequuntur ex alio codice duo quaterniones integri (fol. 88–103) et tertii quaternionis folia duo (16 et 17), quæ neque folio 103 continuantur neque inter sese cohærent. Igitur duo minimum folia interciderunt. In summa pagina fol. 88 olim exstitit inscriptio versum integrum; explens et partem versus secundi. Servata sunt verba versus secundi : *διαφόρων πόλεων*; in priori primæ literæ fuisse videtur ςρ, quamvis una ς litera supersit integra. Quomodo refingendus sit titulus haud liquet. De conjectura scribere licet in hanc fere sententiam : *Στρατηγικαὶ παρατάξεις καὶ στρατηγήματα καὶ πολιορκίαι διαφόρων πόλεων*. Cum his conferri ex parte potest titulus : *Παρεκβολαὶ ἐκ τῶν στρατηγικῶν παρατάξεων*, qui libro e Polyæni maxime Strategematis collecto et in codicibus nonnullis Heroni Byzantio sæc. X scriptori attributo præfigitur (V. Henr. Martin in *Mémoires présentés par divers savants*. 1^e série, vol. IV, p. 580). In nostro libro inscriptionem illam idem homo dederit, qui in antecc. laceros codices in ordinem redigere studuit. Continentur in codicis parte superstite de præliis et obsidionibus excerpta historica, quæ hoc se ordine excipiunt :

1. Ἐκ τῆς Διονυσίου ἱστορίας βιβλ. x'. Πύρρου καὶ Ῥωμαίων ὑπάτων Ποπλίου Δεκίου καὶ Ποπλίου (fol. 88 v. — f. 90 v, 19) sive descriptio prælii ad Asculum, quam ex Minæ apographo dedimus ad calcem Josephi ed. Didot.

2. κε'. Ἐκ τῶν Πολυαίνου (4, 3, 22) στρατηγημάτων. Ἀλεξάνδρου καὶ Πύρου (f. 90 v., 15–91 r., 6).

3. κς'. Ἐκ τῶν Πολυαίνου (4, 6, 3) στρατηγημάτων (f. 91 r., 7–15). Narratur strategema quo Megarenses elephantos Antigoni, qui urbem obsidebat, immissis suibus in fugam verterint. Quod quum ad *prælia* minus pertineat, tanquam appendix subjunctum esse videtur antecedentibus, ubi de pugna contra Porum Indum ejusque elephantos commissa sermo est.

Deinde a præliis ad obsidiones transitus verbis paratur, quæ in antiquioribus codicibus versus dodecasyllabos fuisse patet hunc in modum refingendos :

Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς [τε] πολιορκίας

καὶ τὰς ἐκ τῶν ἐνδόν παρασκευὰς, εἰ μὴ
 γραφὴν ἀγνωμοσύνης φεύγειν θέλομεν (*),
 ὁ λόγος ἔρχεται, πράξει [ταῖς] πάλαι
 τὸ τῶν μηχανῶν πιστούμενος χρήσιμον.

His subjicitur distichon :

Ὑσμίνην δεδάηκας ἀμετροβίων ἐλεφάντων ·
 Ἰνδοφόνους (**) κρατεροὺς οὐ τρομέεις πολέμους.

Sequuntur de obsidionibus narrationes quæ excerptæ sunt e Dexippo, Prisco, Arriano, Polybio, Thucydide, Eusebio, Josepho.

1. Ἐκ τῶν Δεξίππου. Πολιορκία Μαρκιανουπόλεως (f. 91 v., 21-92 v., 3).

2. Ἐκ τῶν Δεξίππου. Πολιορκία Φιλιππουπόλεως (f. 92 v., 4-98 v., 6).

3. Ἐκ τῶν Δεξίππου. Σίδης πολιορκία (f. 93 v., 7-93 v., 2).

Hæc ex Minæ apographo habes in Dexippi fr. 18. 20. 21 in Fragm. Histor. tom. 3, p. 675 sqq.

4. Ἐκ τῶν Πρίσκου. Πολιορκία πόλεως Ὀβιδούνα (f. 93 v., 3-21).

5. Ἐκ τῶν Πρίσκου. Ναίσσοῦ πολιορκία (f. 93 v., 22-94 v., 2).

6. Ἐκ τῶν Ἀρριανοῦ. Τύρου ἄλωσις (f. 94 v., 3-97 v., 10). Ex Arrian. Exp. 2, c. 15-24.

7. Ἐκ τῶν Ἀρριανοῦ. Γαζέων (deb. Γαζίων) πολιορκία (f. 97, v., 11-98 v., 17). Ex Arrian. Exp. 2, c. 22-27.

8. Ἐκ τῶν Πολυβίου. Συρακουσῶν πολιορκία (f. 98 v., 18-100 v., 27). Majorem hujus excerpti partem aliunde jam noveramus. Quæ nova accedunt, infra exhibebimus.

9. Ἀμβρακίας πολιορκία. Πολυβίου βιβλ. κα' (f. 100 v., 28-102 v., 21). Hæc ex Minæ apographo habes ad calcem Josephi p. 16-18.

10. Ἐκ τῶν Θουκυδίδου. Πολιορκία Πλαταιέων (f. 102 v., 21-103 v., 19).

11. Ἐκ τῶν Εὐσεβίου θ'. Πολιορκία Θεσσαλονίκης (f. 103 v., 20 usque ad finem paginæ, ubi narratio abruptitur unius saltem folii jactura. Ejusdem Eusebii, qui dialecto ionica scripsit, ea sunt quæ leguntur in folio 16 de obsidione urbis Macedonicæ, sive Thessalonica fuerit sive alia. Hæc quoque in media narratione subsistunt. Quot deinde folia perierint, haud liquet. Unum superest folium 17 ex media narratione Josephi de obsidione Jotapes (Bell. Judaic. lib. 3, c. 7, 3-30 et cap. 33-64, p. 155-164 et 166-167 ed. Didot).

NICETÆ FRAGMENTUM.

Folia 1-7 sunt codicis Nicetæ Choniatae, sæc. XIV. Prima verba : τὴν τοῦ Δούκα τοίνυν ἐπίπληξιν καὶ ἐμερμήσιν (p. 750, 14 ed. Bonn.). Ad redintegrandam narrationem præcedentes versus 33 editionis Bonnensis desiderantur. Itaque unum solummodo folium excidisse videtur. Desini fragmentum in ultima verba libri de rebus Alexii Murzuphli : ἡ ἐπανάκλησις τε καὶ ἡ παράκλησις (p. 770, 13 ed. B.), quæ exstant in medio folio 6 vso. Sequens folium, quod ejusdem codicis est, scriptura vacat. Igitur quaternionem integrum e codice Nicetæ compiler quidam avulsit, eo scilicet consilio, ut narrationem de expugnata an. 1204 Constantinopoli, in qua major fragmenti pars versatur, antiquioribus illis obsidionum exemplis subjungeret.

FRAGMENTUM CHRYSOSTOMI.

Sequitur fol. 8-15 quaternion, quem in integro codice orationum Chrysostomi vicesimum secundum fuisse ex numero in imo folio 15 adscripto intelligitur. Codex ille sæc. XII binis columnis scriptus eleganter. Superstes quaternion continet ultimos versus quadraginta orationis

(*) Θέλομεν] θέλομεν codex. Includa supplevi.

(**) Ἰνδοφόνους:] Ἰνδοφόνους codex. Conjectias ἐλεφάντων Ἰνδοφόνων. At præstat voci ignotæ substituere vocem apud Nonnum frequentissimam. Sic 38,80 habes νίκης Ἰνδοφόνους. Idem Nonnus elephantos ἀμετροβίου; dicere solet. Nostri quoque versus e Bassaricia quibusdam, fortasse Dionysii, petiti fuerint.

tertiae περί Ιερωσύνης (p. 294. 12-52 ed. Dübner) et dimidiam fere partem orationis quartae (p. 295, 1 — 302, 21 ed D.). Sequens quaternio, qui reliqua (p. 302, 21 — 308, 41) continebat, in Parisino libro excidisse putandus est. Servata verba ultima et prima partis deperditae ita habent :

Οὐ γὰρ πρὸς ἐν εἶδος ἡμῖν μάχης ἢ παρασκευῇ, ἀλλὰ ποικίλος οὗτος ὁ πόλεμος καὶ ἐκ διαφόρων συγκροτούμενος τῶν ἐχθρῶν.... Καὶ δεῖ τὸν μέλλοντα τὴν πρὸς πάντας ἀναδέχεσθαι || μάχην τὰς ἀπάντων εἰδέναι τέχνας, καὶ τὸν αὐτὸν τοξότην τε εἶναι καὶ σφενδονήτην καὶ ταξίαρχον καὶ λοχαγὸν καὶ στρατιώτην καὶ στρατηγὸν καὶ πεζὸν καὶ ἵππειά καὶ ναυμάχην καὶ τειχομάχην.

Fusius deinceps auctor exponit quantis ingenii dotibus ac scientiæ copiis instructus esse debeat, si quis τὴν τοῦ Θεοῦ πόλιν contra impetus hostium diversissimorum defendendam sibi proposuerit. Vides spirituales quendam artes poliorceticas præcedentibus a clerico quodam subungi. Quodsi simul antecedentis orationis pars postrema exhibetur, id propterea accidit quod in eodem in quo altera quaternione legebatur. Nimirum compiler noster perfunctorie rem agens integros quaterniones e codicibus suis avulsit, quasi rudes lapides, quos dolare et partibus ad propositum inutilibus purgare neglexit. Sic in Nicetæ quoque quaternione multa sunt quæ ad Constantinopolis obsidionem nihil pertinent. Similiter in altero codice duorum præliorum descriptiones habemus, quoniam obsidionum exempla, quæ sola proferri ratio instituti postulabat, in medio demum quaternione incipiunt. Ipse codex, cujus particulam Noster dedit, aperte destinatus erat ut exemplis historicis illustraret non solum præcepta artis poliorceticæ, sed ea quoque quæ ad tacticam et strategicam spectant. Quemadmodum vero hunc librum compiler truncavit, sic idem fecerit codici primo, qui et ipse, ut ceteri hujus generis codices tantum non omnes, ante scripta de re poliorcetica dederit alia quæ erant de re tactica et strategica. Laciniam ex uberiore collectione superstitem etiam in Aristodemi fragmento agnoscimus, quod tantum abest ut cum subsequentibus obsidionum exemplis commune aliquid habeat, ut quæ ad ea pertineant, de industria prætermissa esse videantur; nam jure mireris in pentacontaetiæ historia ne verbo quidem commemorari obsidiones celeberrimas Thasi et Ithomes. Contra vero hæc historiæ græcæ pars quæ præliis et artis imperatoricæ exemplis maxime insignis est, ad illustranda scripta περί τακτικῶν καὶ στρατηγικῶν peraccommodata erat. Simili prorsus modo Romanæ historiæ partem eodem nomine præ ceteris memorabilem in Constantianis περί στρατηγημάτων eclogis adumbratam fuisse colligitur e titulo περί γνωμῶν, ubi ad verba Polybii (lib. 6, c. 1) : Καλλιστον ἔραμεν, ἅμα δὲ ὠφελιμώτατον εἶναι... τὸ γνῶναι καὶ μαθεῖν πῶς καὶ τίνι γένηται πολιτείας ἐπικρατηθέντα σχεδὸν πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐν οὐδ' ὅλοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν ἔτεσιν ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῶν Ῥωμαίων ἔπαισεν etc., adscriptum legitur : Ζήτει ἐν τῷ περί στρατηγημάτων.

Obsidionum exempla ex ampliore aliqua collectione delibata esse eo indicari videtur quod locis e Polyæno petitis numeri κε' et κς' adscribuntur, quos e pleniori libro inattentus scriba præter rem in sua transtulit (*). Ampliorem autem illam collectionem eandem fuisse censeo, qua usus est auctor anonymus libri qui inscribitur : Ὅπως χρὴ τὸν τῆς πολιορκουμένης πόλεως στρατηγὸν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἀντιτάττεσθαι, καὶ οἷς ἐπιτηδεύμασι ταύτην ἀποκρούεσθαι. Editus liber in Veterum mathematicorum operibus (Paris. 1693) e duobus codd. Parisinis. Idem in aliis haud paucis libris mss. exstat, sed in omnibus sine mutilus est. Quanta ejus pars perierit, nescimus. In nonnullis codd. opus attribuitur Heroni Byzantio, Constantini Porphyrogeniti coætaneo. Quicumque fuerit auctor, non scripsit ante seculum decimum, ut ex mentione Thessalonicae an. 904 a Saracenis obsessæ intelligitur. Exempla historica singulis artis obsidionalis præceptis auctor ita subjungit, ut fontes unde ducta sint, non commemoret, et si quid ab historico narretur ad ipsam obsidionem minus pertinens, id vel omittat vel in breve contrahat. Conferre cum nostris excerptis licet quæ Anonymus habet de obsidionibus Tyri, Gazæ, Syracusarum, Ambraciæ et Jotapæ (p. 361. 326. 325. 318. ed. Paris. 1693) (**). Comparatio docet Nostrum et Anonymum interdum verbotenus consen-

(*) In Παρεκβολαῖς ἐκ τῶν στρατηγικῶν πράξεων vel παρατάξεων, περί τοῦ οἷον εἶναι δεῖ τὸν στρατηγὸν (quæ leguntur in codd. Vat. 219, Paris. 2437, 2441, 2522) quinquaginta Polyæni capita habes secundum genera rerum disposita.

(**) Reliquæ obsidiones in superstitute Anonymi parte commemoratæ sunt : Cæsareæ (p. 318), Neapolis (319), Citri

tire, dum aliter rem eloquatur scriptor, ex quo ducta narratio est. Communem igitur excerptorum fundum utrique subesse concludimus. Porro quum Noster ex Arriano excerpta duo tantummodo afferat, plura vero ex eodem Anonymus depromserit, hinc quoque colligimus, quod alio indicio moti jam coniecimus, scilicet in codice Parisino nonnisi selecta quædam ex antiquiore et pleniore syntagmate capita exhiberi. Similiter etiam in singulis obsidionibus narratio Anonymi integrrior est et ab auctoris, qui excerptitur, verbis minus recedit, adeo ut Noster sit antiquiorum excerptorum excerptor negligens. (*) Eamque rationem vel ea ostendunt excerpta, quorum tenorem cum verbis auctoris, ex quo ducta sunt, conferre non licet. Ejusmodi est narratio de obsessis et expugnatis Syracusis. Quatenus de his eadem etiam Anonymus narrat, plenior hic et integrrior est; quatenus ex uno codice Parisino pendemus, supina excerptoris negligentia vel ex eo apparet, quod Polybii narrationem ita truncavit, ut urbs non anno demum 212 a. C, sed paucis diebus post quam an. 214 frustra eam Marcellus oppugnaverat, capta esse videatur.

Ceterum fontem ex quo tum Anonymus tum noster scriptor excerpta sua petiverint, in collectaneis Constantinianis agnoscere mihi videor. Etenim Constantinum Porphyrogenitum, qui et ipse quædam de re tactica elaboraverat, antiquiora de rebus bellicis scripta et horum illustrandorum causa, ex more antiquo, excerpta historica colligenda curasse recte haud dubie a viris doctis statuitur, quamquam disertum ejus rei testimonium desidero. Fortassis ejus operis curam imperator commisit Heroni, quem novimus Athenæi, Bitonis, Heronis Alexandrini, Philonis et præ ceteris Apollodori scripta κατ' ἐλογὴν συντάζει et cascum illorum dicendi genus κατὰ τὸ σαφέστατον μεταποιῆσαι (vid. p. 199 et 296 ed. Wescher). Idem tanquam supplementum τῶν Πολιορκητικῶν etiam Γνωτασίαν composuit, ex qua liquet scripsisse virum Constantinopoli regnante Constantino Porphyrogenito (Vid. St Vincent in *Extraits et Notices des mss.* tom. XIX, p. II, p. 848 sqq.). Exteriorem excerptorum adnotationem, qua singulis narrationibus nomen scriptoris præfigitur, eandem habes in Geoponicis a Cassiano Basso imperatoris jussu collectis, dum alia est in quin-

a *Bulgaris captæ* (321) [ineunte sæculo decimo, ut videtur. Vid. Tafel in libro *De Thessalonica* p. 58], *Thessalonicæ*, ab *Agarenis captæ* (326), *Aradi* (328), *Hierosolymorum* (ib.), *Sardium* (363), *Oxianæ petræ* (363), quarum partem haud dubie etiam in nostris excerptis haberemus, si integer codex Parisinus ad nos perduceret.

(*) Ut exemplo res probetur, enotabo discrepantiam quæ inter Nostrum et Anonymum intercedit in narratione de Tyri obsidione, quam Arrianus 2, c. 13,7—c. 24, 2 suppeditavit. — Pag. 308, 13 ed. Wescher. legitur ἀνάγειν ἐς τὴν πόλιν διὰ πορθμὸς τεναγώδης, ubi post v. πόλιν exciderunt quæ leguntur apud Arrian. 2, c. 18 p. 52, lin. 3-15 ed. Didot. Hæc lacuna, quæ non erat in Excerptis quibus Anonymus usus est, librarii oscitantia debetur. — 309, 6. πολλὰ ἀρθρία] πολλὰ ἀρθ. Anon. et Arrian. — 309, 8. Ordo verborum idem est apud Anonymum; alius est in codd. Arriani. — 309, 9. Post v. ἐγένετο omittuntur quatuor versus Arriani, quos habet Anonymus. — 309, 10. τῷ τε βασιλεὶ] τε habet etiam Anon.; in nostris Arriani codd. non legitur. — 310, 2. προχωρήκει] librarii sphalma; προχωρήκει Arrian. et Anon. Ibid. ἐκίστησαν] εἶς addunt Arrian. et Anon. — 310, 3. προκαλύμμα] προκαλύματα Arr. et An. — 310, 5. ἐν ταύτῃ] ἐν τῇ αὐτῇ Arr. et An. — 310, 7. χωνύντες] ἀπὸ τῶν πύργων addunt Arr. et An. — 310, 9. κλημάτων] κλημάτων Arr. et An. — Ibidem verba καὶ ἐν κύκλῳ περιβάσσουσι Arriani et Anonymi omissa sunt. — 310, 16. ἐνέθεσαν] ἐνέθεσαν Arr. et An. — 311, 8. παρεσκευάστω] παρεσκευασμένα ἦν Arr. et An. — 311, 12. Nonnulla Arriani et Anonymi omittuntur. — 312, 15. Omittuntur non omittenda et ab Anonymo non omissa verba ὅσας μὴ τὸ ἀπὸ τῆς νεῶς πῦρ ἐκίσεν. — 311, 16. Post vocem ἀρξάμενος (p. 53, 17 Did.) inseruit ἔγνω, quod non habent Arr. et An. — 312, 3. In brevius contrahuntur verba Arriani c. 19, 6, p. 53, 30-34, quæ integra præbet Anonymus. Deinde septuaginta versus editionis Didotianæ (c. 20, 1-21, 2, p. 53, 35-55, 6) omittuntur, quos habet Anonymus singulis quibusdam verbis variis, semel addens quæ in nostro Arriano non leguntur; sc. cap. 20, 8, p. 54, 29 post verba αὶ σὺν Ἀλεξάνδρῳ νῆας addit: εἰκὼς ὅρα εἰς ναυμαχίαν τοὺς Τυρίους προκαλεῖσθαι. — 312, 7. νήτων] librarii errore pro νῶν, uti est ap. Arr. et An. — 312, 12. Quædam omissa quæ habet An. — 312, 15-18. Verba Arriani reddit Anonymus (nisi quod v. ἔγχε omittit), non item codex Paris. — 315, 5. σχοίνου:] χοίνικας librarii sphalma ap. Anon. — 313, 7 et 12. Nonnulla omittuntur quæ habet Anon. — 313, 14. ταῖς τῶν Μακεδόνων ναυσὶ] ταῖς Κυπρίαις ναυσὶ Arrian. et Anon. — 313, 15. Multa omittuntur (c. 22, 7-c. 23, 2) quæ habet Anon. — 316, 3. Paucis absolvit, quæ integra ex Arr. 23, 3, p. 57, 23-27 habet An. — 316, 7. Omittuntur Arrian. p. 57, 32-58, 8; ea Anonymus habet usque ad p. 57, 42, sequentia et ipse comprehendit verbis: ἔλλα καὶ τοῦ τείχους ληφθέντος, οἱ Τύριοι οὐκ ἐνεδίδονταν.

In Excerpto de Gazæ obsidione (ex Arrian. 2, p. 317, 3 ed. Wescher. Γαζέων] Γαζίων recte cum Arriano Anonymus. 317, 4. ὃ ὄνομα] ἦν addunt Arr. et An. — 317, 9. ἐς εἰκοσι] ἐς omis. Arr. et An. — 317, 10. ἡ ὁδὸς] ἡ ἀνοδος Arr. et An. — 318, 2. ἐπὶ τῆς ἀρχῆς] ἐπὶ τῇ ἀρχῇ Arr. et An. — 318, 3. τῇ πόλει] τὴν πόλιν Arr. et An. — 318, 5. οἱ γε μὴν] οἱ ἄρρ. et An. — 318, 6. τὴν πόλιν διὰ ὕψους τοῦ τείχους] τὸ τείχος διὰ ὕψους τοῦ χώματος Arr. et An. — 318, 7. αἰρετώτερον] αἰρετίον Arr. et An. — 318, 15. Omittitur narratio de portento (p. 60, 3-12), quam habet Anon. — 319, 3 et 320, 8. Nonnulla omittuntur, quæ habet Anonymus. Exit Anonymus in v. ἐμάχοντο, post quam vocem oratio lacuna hincat.

quaginta tribus eclogarum historicarum titulis. Inter hos quoque unus fuisse videtur περί στρατηγμάτων, qui semel memoratur in eclogis περί γυνάμων. Quamquam fieri etiam potest ut ibi pars syntagmatis de rebus bellicis intelligenda sit.

II. CODEX SCORIALENSIS Ω, I, 11.

Joannis Antiocheni fragmenta ex eclogis Constantinianis περί ἐπιβουλῶν in quarto Fragmentorum Historicorum volumine dedi secundum codicem Parisiensem 1666, qui fine mutilus in rebus Zenonis (an. 486) subsistit. Nunc quæ ibi desiderantur, supplēvi e codice Scorialense Ω, I, 11, qui easdem de insidiis eclogas exhibet integras. Titulus iis præfigitur (fol. 107) : Ἐκ τῆς ἱστορίας Ἰωάννου Ἀντιοχείως, ut monui in Fragm. Hist. tom. IV, p. 535. Quod vero ibidem dixi subscriptum legi : Ἰωάννου τοῦ ἐπὶ κλην Μαλέλα, id, ut postea vidi, secus habet. Videlicet excerpta ex Joanne Antiocheno subscriptione carent. Post ultimum fragmentum ad postremum Phocæ imp. annum (610) pertinens in codice spatium vacuum est sex versuum capax. Ea in lacuna periit tum subscriptio, tum initium excerptorum quæ deinceps leguntur e Chronicis Joannis Malelæ. Servata eorum pars nunc incipit verbis : ... φεύσατο μετὰ τοῦ Αἰγίσθου πῶς ὀφείλει δόλῳ φονευθῆναι ἐρχόμενος Ἀγαμέμνων (v. Malela p. 133, 7 ed. Bonn.), pertinet vero usque ad fol. 167, ubi subscriptum est : Τέλος τῆς ἱστορίας Ἰωάννου τοῦ ἐπὶ κλην Μαλέλα περί ἐπιβουλῆς.

Joannis Antiocheni fragmenta quæ sunt de rebus imperatorum Byzantinorum, nova multa eaque ex optimis fontibus ducta præbere inter historicos satis jam constat, idque iis quæ e codice Scorialensi jam accedunt, magis etiam comprobabitur. Quod duces attinet, quibus Joannes se addixit, sæpius monui multa eum eodem prorsus modo referre quo eadem narravit Socrates (vid. not. ad fr. 184, 186, 189, 190, 193, 195, 211). Verum, nisi egregie fallor, Joannes hæc non ex Socrate, qui ecclesiasticis summa civilis historiæ momenta immiscuit, expiscatus est, sed ex eodem sumisit Eustathio Epiphaniensi, quo Socrates usus est, et quem historias suas usque ad duodecimum Anastasii annum (502 p. C.) deduxisse ex eodem Socrate novimus (v. Fr. Hist. 4, p. 138). Ac quoniam Eustathius in historiis suis excerptis perhibetur tum alios tum Dionem Cassium, Herodianum, Nicostratum, Dexippum, Arrianum, Asinium Quadratum, Zosimum et Priscum, ex quibus Dionem, Herodianum, Zosimum et Priscum etiam Joannis fragmentis reddi luculentissimis exemplis probatur, vix erraveris si Joannem Syrum statueris non denuo istos historicos excerptis, sed excerptos jam ab Eustathio Syro in usus suos convertisse. In postrema historiarum parte, qua res post an. 502 gestas narrantur, iisdem quibus Theophanes fontibus usus esse videtur.

Ceterum alter quoque Joannes, Malela ille dictus, quamvis in majori operis parte plane helluo et pecus sit, attamen Antiochiæ urbis historiæ fons est præcipuus et de suæ ætatis rebus Byzantinis auctor haud spernendus. Quod quidem multo clarius appareret, si integrius opus ad nos pervenisset. Etenim editiones Malelæ uno nituntur codice Oxoniensi ex quo Chronographiam descripsit Edmundus Chilmeadus et e schedulis ejus viri Humfredus Hondius an. 1691 edidit. At codex ille et initio et fine mutilus est. Ex parte in fine deperdita codex Scorialensis duo excerpta servavit quæ pertinent ad tempora Justiniani. Reliquis excerptis docemur in codice Oxoniensi narrationem auctoris permultis locis magnopere breviatam esse, adeo ut tum his περί ἐπιβουλῶν eclogis tum illis quas περί ἀρετῆς καὶ κακίας codex Turonensis (fol. 81 v.-85 r.) suppeditat, ad majorem integritatem opus revocari possit.

III. CODEX CONSTANTINOPOLITANUS.

Codex qui Critobuli libros quinque de rebus gestis Mechemetis continet, Constantinopoli asservatur in bibliotheca Seraglii sive palatii imperatoris Turcorum. In indiculo codicum græcorum turcice scripto numero II designatur, in catalogo quem ipse in Seraglio composui, sub numero XIV recensetur.

Chartaceus est, sæc. XVI, longus centimetra 22, latus centimetra 15; foliis constat 306; in singulis paginis versus 34. Scriptura satis nitida. Singuli foliorum fasciculi, qui, soluta voluminis compagine, nullo jam vinculo coercentur, non ubique sunt quaterniones legitimi, sed foliorum numero variant. Fasciculus primus folia habet sex, decimus decem, decimus septimus septem, vicesimus sex. In vicesimo primo sive ultimo priores paginæ quattuor scripturam ostendunt, reliquæ vacuæ sunt. In decimo (p. 129-148) media folia quattuor (p. 135-142) scripta sunt literis multo majoribus quam cetera. Videtur ibi aliquid omissum fuisse, cujus supplendi causa mediis quaternionis foliis duobus substituta sunt folia quattuor; quum vero omissorum copia non tanta esset, ut hæc sueto scribendi genere impleri possent, grandioribus literis scriba usus est, quamquam vel sic accidit ut ultimæ paginæ (142) pars manserit vacua. In primo sex foliorum fasciculo paginæ 1-4 et 10-12 scriptura vacant; in paginis 5-9 legitur epistola, qua Critobulus Mechemeti sultano opus suum dedicavit. In margine quinque centimetra lata colore rubro adscribuntur singulorum capitum argumenta, quæ enotare non erat operæ pretium; magni vero momenti sunt quæ ibidem atramento scripta leguntur. Hæc enim ex alio codice aliaque operis recensione, quam in exhibendo verborum græcorum contextu secuti sumus, addidamenta seu supplementa (*) et locis quam plurimis varias lectiones suppeditant. Nostrum codicem transcriptum esse ex codice lacunis mutilo, primum colligitur ex lib. 1, c. 5, 7 p. 58, ubi post verba διατημένῳ δὲ τοῦ oratio abrumpitur. Desiderantur versus quattuor vel quinque. Scriba lacunam animadvertens, sed quanta deessent nescius, unius fere versus spatium vacuum reliquit; hoc deinde alia manus explevit et reliqua, quæ contineri eo non poterant, ad marginem scripsit. Alia lacuna liber secundus laborat. Etenim quum per totum reliquum opus finis singulorum annorum expressis verbis more Thucydideo commemoretur, in codice nostro desideratur mentio anni 6962, adeo ut libro secundo, quo res quattuor annorum narrantur, tres tantum anni comprehendendi videantur (V. not. ad 2, c. 1 p. 105). Et hæc quidem lacuna quum nulla marginis nota indicetur, etiam in altera operis recensione exstitisse debet. Jam repperit eam auctor argumenti libro secundo præfixi, ut ex verbis χρόνου πληθὺς ἔτη τρία colligitur. Eadem causa fuit cur in sqq. regis annus quintus in quartum, sextus in quintum et sic porro abierint, qui errores deinde vel ad marginem vel in rasuris correcti sunt.

Quod epistolam Critobuli attinet, aliud ejus exemplar ab eo quod codex noster habet diversum Tischendorfius edidit in *Notitia editionis codicis Biblicarum Sinaitici* (Lips. 1860) p. 123, ubi hæc :

« Denique missis in præsens aliis, de historico breviter dicamus, cujus quod sciam nec opus nec nomen innotuit. Quo enim tempore Muhamedes II orbem terrarum gloria nominis sui implebat, inter monachos græcos montis Athi inventus est qui historiam rerum ab eo gestarum conscriberet. Conscriptam Muhamedi misit, libri censuram exspectans. Cui expectationi etsi latet quomodo satisfactum sit, tamen ipse liber non perit. Nuperrime enim in ipsa ea urbe, in qua Muhamedes sedem constituit, contigit ut in manus meas incideret codex in quo Muhamedis res gestæ a Critobulo monacho conscriptæ leguntur. Historiam satis verbose scriptam præcedit epistula, unde scriptoris pariter atque libri ratio cognoscitur. Quam quum favore Alexandri Lobanow principis, viri intelligentissimi literarumque amantissimi, nactus sim, viris doctis ejus legendi copiam faciam. »

In his istud de Critobulo monacho Athoo commentum ejusmodi est ut Tischendorfius aut non vidisse codicem aut, si viderit, ne prima quidem ejus verba legisse videatur. Epistola autem, quam vel cujus ἀπόγραφον T. favore Alexandri Lobanow, qui tunc imperatoris Rossorum legatus Constantinopoli versabatur, accepit, num olim in codice nostro, cujus compaginem dissolutam esse monui, juxta alteram illam exstiterit, an ex alio quodam Critobuli codice depromta sit, in medio mihi relinquendum est. Nonnulla quæ in nostro codice ad marginem notantur (ut § 4 verba

(*) Vid. v. c. not. ad 2, 19, 2. 3, 8. 4, 4, 1. 4, 5, 4. 4, 10, 7. 5, 6, 1.

ἐν πέντε τμήμασι διελών et § 13 καὶ νεωρίων), alterum epistolæ exemplar in contextu verborum habet; ne tamen putemus id esse ejus Historiarum recensiois, cujus varias lectiones margo nostra præbet, reliquo dissensu, quem in annotatione consignavi, impedimur.

IV. CODEX ATHOUS PHOTII.

De Photii codice chartaceo, formæ maximæ, sæc. XVII, qui in Athoo τῶν Ἱερέων monasterio asservatur, nihil ego novi præter ea quæ in annotatione p. 162 attuli. His nunc addere liceat nonnulla eorum quæ disputavit Augustus Nauck in præfatio editionis Lexici Vindobonensis (Petropoli 1867. 8) p. XXIII.

« Photii, inquit, εἰς τὴν τῶν Ῥώσ δμῶν, quæ nunc primum integræ a nobis eduntur, spectant ad Rossorum incursionem Constantinopolitanam anno 865 factam, de qua quæ e græcis et slaviciis scriptoribus tradita sunt, tametsi discordant inter se neque ad accuratam rei cognitionem videntur sufficere, hoc tamen ostendunt, ingentem civibus terrorem injecisse Rossorum manum ducentis navibus præter spem appulsam, et nisi coorta subito tempestate prædantium advenarum naves fractæ essent, facile fieri potuisse, ut turpissima quæque Græci perpeterentur. Homilias autem, quibus Photius calamitatem istam Constantini urbi divinitus immissam deplorat, dudum constabat sæculo XVII una cum aliis homiliis Photii in codice quodam vel Mosquæ invento vel Mosquam allato lectas esse a Paisio Ligaride metropolita Gazensi. Paisius enim Nicolao Heinsio notitiam rei una cum secundæ homiliæ exemplo impertiit, Heinsius quæ acceperat a Paisio concessit Bigotio, Bigotius eadem primum cum Combefisio communicavit, deinde Montefalconio tradidit. Inde Combefisius in Bibliotheca patrum auctario novissimo et Montefalconius in Bibliotheca bibl. mss. initia Photianarum εἰς τὴν ἔφοδον τῶν Ῥώσ homiliarum indicarunt. (*) Alter earundem homiliarum codex olim fuit in Bibliotheca Escorialensi, quem enim Baroætius in Catalogo codd. Scor. bibl. vel potius Guil. Lindanus (hunc enim Baroætius sequitur) Photianæ homiliæ prodit titulum εἰς τὴν ἔφοδον τῶν φωτῶν, eo has ipsas de quibus agimus εἰς τ. ζ. τῶν Ῥώσ significari acute perspexit Kunik ... Codices et Mosquensis et Escorialensis incendio videntur absumpti. Paisius autem quod confecit alterius homiliæ exemplar nescimus quo devenerit. Verumtamen quæ apud Mosquenses et Hispanos frustra quæsita erant, alibi inventa sunt. Etenim Porphyrius Uspenski archimandrita an. 1858 in codicem monasterii Iberici montis Atho incidit, cui et aliæ Photii homiliæ et duæ εἰς τ. ζ. τῶν Ῥώσ inerant. Indicavit ἔργαίον suum Petro Sewastianof, qui quas homilias hominibus rerum rossicarum studiosis grates fore intelligebat, photographicae artis ope reddidit et exemplum Petropolim allatum permisit an. 1861 m. Febr. collegæ cl. E. Kùnikio, qui mihi ... mandavit ut verba græca transcriberem et recensere. »

V. CODEX LONDINIENSIS MUSEI BRITANNICI.

De codice Musei Britannici, qui inter codices additicios numero 19, 391 signatur, dixerunt viri doctissimi Fridericus Madden in diario quod *Athenæum* inscribitur (8 Mart. 1856, p. 299) et Joannes Yates in *Transactions of the royal society of Literature* tom. VIII, 1864 (*Some account of a volume containing portions of Ptolemy's Geography and of the Geographi Minores.*), ubi vir egregius etiam verba græca fragmenti ex Anaplo Bospori petiti descripsit. Deinde ipse Londinii totum codicem excussit. Volumen illud, ut nunc habet, viginti et uno constat foliis membranaceis, longis centimetra 34, latis centim. 26, quæ mense Martio an. 1853 Simonides Græcus Musco Britannico vendidit. (**) Duorum codicum particulas continent eadem manu scriptas, quæ sæculi XIV vel,

(*) « Pluribus de hac re disputavit E. Kunik in Bulletin de la classe historico-philologique de l'Acad. des sc. de S.-Petersbourg tom. VI, p. 373-379 (an. 1849); tom. VIII, p. 185 sqq. (an. 1851) »

(**) In prima voluminis pagina Maddenii manu scriptum legitur : « Purchased of M. C. Simonides (through M. W. B. Barker), 12 March 1853. Joannes Yates l. l. : It is important, inquit, to observe, that the contents of the volume were delivered by Dr. Simonides to the British Museum in detached portions, and were afterwards bound together. »

Maddeno iudice, sæc. XV esse videtur. Folia 14-21 avulsa sunt e Ptolemæi geographiæ codice, qui servatur in Athoo τοῦ Βατοπεδίου monasterio. Hunc codicem octo illis foliis (f. 34-41) jam spoliatum Petrus Sewastianoff an. 1858 arte photographica exprimendum curavit et an. 1867 photolithographiæ artificio repetivit et edidit Ambrosius Firminus Didot. (**) Reliqua Londiniensis libri folia tredecim (f. 1-13) non continuum orationis tenorem exhibent, sed duorum, ut videtur, foliorum jactura interruptum. Decerpta sunt e codice quem et ipsum in Atho monte quærendum esse vel ex eo colligas quod fol. 3 juxta verba ἐς τὸν Ἄθω recens manus in margine scripsit Ἄθως ὄρος, quæ quidem marginalis nota hac manu scripta in toto volumine unica est. Integer codex quænam opuscula continuerit, præmisso docemur indiculo. Inde vero nec non ex cetera codicis ratione patet librum Athoum originem ducere ex notissimo codice Heidelbergensi 398. sæculi X, cujus priores quaterniones quinque sive folia quadraginta nunc desiderantur. Videlicet ex 22 opusculis codicis Athoi opuscula 5-22 eodem ordine etiam Heidelbergensis habet, nisi quod in Athoo deest Arriani Κωνηγετικὸς quem Palatinus inter scripta geographica N. 5 et 6 parum apte interponit. Itaque vix dubium est quin priora quattuor scripta codicis Athoi olim etiam in Heidelbergensi legerentur. Quam conjecturam firmat computatio. Etenim si in Athoo libro post folium tertium duo folia excidisse statuamus (quod pro certo fere asseverare licet), usque ad locum ubi nunc incipit Heidelbergensis, quattuordecim paginæ et dimidia forent, quæ in Heidelbergensi 80 fere paginas deperditas explerent, quandoquidem in Athoo scriptura tam est minuta et pressa ut una pagina tot circiter verba habeat quot in Heidelbergensi libro, scriptura grandi et quadrata exarato, paginis quinque et dimidia continentur. Ceterum index scriptorum ita habet :

Ὁ τῶν γραφέντων ὧδε βιβλίων πίναξ.

α'. Ὑποτύπωσις γεωγραφίας ἐν ἐπιτομῇ

(Fol. 1 v., 11-fol. 3 v., 10. Vid. Geogr. Min. tom. 2, p. 494-509.)

β'. Ἀγαθήμερου τοῦ Ὁρθωνος γεωγραφίας ὑποτύπωσις.

(Fol. 3 v., 10 usque ad finem folii 3 v., ubi græca desinunt in verba ἔστι γὰρ μακρὰ, in Geogr. Min. 2, p. 486, 7. Desunt igitur ultimi versus quattuor vel quinque hujus opusculi. Deinde desideratur opusculum tertium et major pars opusculi quarti. Quæ omnia non ultra duo folia impleverint nunc deperdita.) (*)

γ'. Ἀνέμων θέσεις καὶ προσηγορίαι ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους περὶ σημάτων.

δ'. Διονυσίου Βυζαντίου Ἀνάπλους Βοσπόρου.

(Ejus scripti pars ultima exstat in fol. 4 r., 1-9. Subscriptum Δωρῶνται ὡ πρὸς πάνυ σπουδαῖον ἀντίγραφον. Vide infra p. 190 hujus voluminis.)

ε'. Ἀρριανῷ περίπλους Εὐξείνου πόντου ἐκατέρων τῶν ἡπείρων τῶν παρὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην διηκουσῶν.

(Fol. 4 v., 10-fol. 7 v., 8. In medio hoc Pseudarriani periplo, fol. 6 v., 18 codicis Londin., § 43, p. 412 in Geogr. min. tom. 2, incipit codex Heidelbergensis, qui postremam peripli partem habet in foliis 1-6. — Deinde codex Heid. fol. 730 ponit Ἀρριανῷ Κωνηγετικόν, quem Athous liber omisit.)

ς'. Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολὴ πρὸς Τραϊανόν, ἐν ᾗ καὶ περίπλους Εὐξείνου πόντου.

(**) *Géographie de Ptolémée, reproduction photolithographique du ms. grec du monastère de Vatopédi, exécutée d'après les clichés obtenus sous la direction de M. Pierre de Sevastianoff, et précédée d'une introduction historique sur le mont Athos, les monastères et les dépôts littéraires de la presqu'île sainte par Victor Langlois. Paris 1867, fol. Librairie de F. Didot.* Codicem e Batopedio monasterio ablatum esse acute jam suspicatus erat Joannes Yates l. 1. p. 21. Octo illa Ptolemæi folia continent Geographiæ librum septimum, libri octavi capitula 1-3, tabulam orbis terrarum, tabulam insularum Britannicarum et dimidiam partem tabulæ Hispaniæ. Fusius de his dicemus in editione Ptolemæi.

(*) In aliis codicibus inter duo hæc opuscula (α' et β'), medius interponitur libellus, cui titulus : Διάνωσις ἐν ἐπιτομῇ τῆς ἐν σελήρ γεωγραφίας, ita ut præcedat Agathemeris opus (β' in cod. Lond.), sequatur Anonymi ὑποτύπωσις (α' in cod. L.). Post tria hæc opuscula in codd. Pariss. 1405. 1406. 2554 et Matrit. 138 habes initium *Ana-*
Bospori.

(Fol. 7 v., 9-fol. 9 v., lin. 2 ab ima. In cod. Heidelb. fol. 30-40. Geogr. Min. 1, p. 370-401.
ζ'. Τοῦ αὐτοῦ περίπλους τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

(Fol. 9 v. ult.-fol. 12 v., 4 ab ima. In cod. Heidelb. fol. 40-54 v. Geogr. min. 1, p. 257-305.

In utroque codice subscriptum : Διὸρθωται οὐ πρὸς σπουδαῖον ἀντίγραφον.

η'. Ἀννωνος βασιλέως Καρχηδονίων περίπλους τῶν ὑπὲρ τὰς Ἡρακλείας στήλας Λιβυκῶν τῆς γῆς μερῶν, ὃν καὶ ἀνέθηκεν ἐν τῷ τοῦ Κρόνου τεμένει.

(Fol. 12 v., 4 ab ima-12 v., 25. In cod. Heidelb. fol. 55-56. Geogr. m. 1, p. 1-14.)

θ'. Φιλωνος Βαντίου (sic pro Βυζαντίου) περὶ τῶν ἐπτὰ θαυμάτων.

(Fol. 12 v., 26-fol. 13 v., 2, relicto deinceps spatio vacuo, quod versibus 17-18 sufficeret.

In cod. Heidelb. fol. 56 usque ad finem folii 59 v. In utroque codice opusculum fine mutilum desinit in verba : πρῶτον μὲν ἐβάλετο κρηπίδα δεκάθετον διεγείρων πρὸς βάσιν μετεωροφανὲς καὶ περὶ. In cod. H. recentiori manu adscribitur : λείπει φύλλα τινά; in cod. Athoo : ἕως ὧδε, Perierunt in illo ultima folia quaternionis decimi tertii. Constat igitur quomodo nata sit lacuna; unde sequitur Athoum codicem, ubi oratio subsistit in prima paginæ parte inque medio versu, originem ducere e codice Heidelbergensi.

ι'. Ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν ιζ' βιβλίων.

(Cod. Heidelb. fol. 60-156. In cod. Athoo folii 13 v. pars posterior primos versus 27 hujus operis exhibet. Ultima verba : παραλλήλων καὶ ὀρθῶν καὶ τῶν τοιούτων (p. 513, § 18 in Geogr. min. tom. 2). Reliqua omnia in codice Lond. desiderantur.

ια'. Πλουτάρχου περὶ ποταμῶν καὶ ὀρῶν ἐπωνυμίας καὶ τῶν ἐν αὐταῖς εὐρισκομένων.

(Cod. Heidelb. fol. 157-172. Geogr. min. 2, p. 637 sqq.)

ιβ'. Παρθενίου περὶ ἐρωτικῶν παθημάτων.

(Cod. Heidelb. fol. 173-189.)

ιγ'. Ἀντωνίνου Λιβεράλις Μεταμορφώσεων συναγωγὴ.

(Cod. Heidelb. f. 189-208.)

ιδ'. Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως κατὰ Ἡσύχιον Ἰλλούστριον.

(Cod. Heidelb. f. 209-215.)

ιε'. Φλέγοντος Τραλλιανοῦ ἀπελευθέρου Καίσαρος περὶ θαυμασιῶν καὶ μακροβίων.

(Cod. Heidelb. f. 216-234.)

ις'. Τοῦ αὐτοῦ περὶ Ὀλυμπίων ἀγώνων.

(Cod. Heidelb. f. 235.)

ιζ'. Ἀπολλωνίου ἱστορίαι θαυμάσιαι.

(Cod. Heidelb. f. 236-242)

ιη'. Ἀντιγόνου ἱστορίων παραδόξων συναγωγὴ.

(Cod. Heidelb. f. 243-264.)

ιθ'. Ἱπποκράτους ἐπιστολὴ Θεμιστοκλέους. Sic scribæ lapsu, ut videtur. Debebat : ιθ'. Ἱπποκράτους ἐπιστολαί (cod. Heid. f. 265 sqq.) x'. Θεμιστοκλέους (cod. H. f. 283 sqq.).

x' (deb. κα'). Διογένους τοῦ Κυνός (cod. H. f. 303 sqq.).

χα' (deb. κβ'). Βρούτου Ῥωμαίων ὑπάτου (cod. H. f. 322 sqq.)

Quodsi ex hisce recte colligitur codicem Londiniensem de codice Palatino, nescio qua successionis serie, descendere, eo ipso liquet in scriptis, quæ uterque codex continet, varias lectiones libri Lond. ab omni auctoritate destitutas ac meræ scribarum vel negligentiae vel, si quando proba obvia sunt, intelligentiae vindicandas esse. Ac sane in Pseudo-Arriani parte ultima, in Arriani et Anonymi periplus Ponti et maris Erythraei et in Hannonis scripto nihil invenitur quod ex alio codice derivandum sit. Quod attinet scripta geographica Anonymi et Agathemerii (N. 1 et 2) et partem Pseudarriani Periplus Ponti Euxini, quæ ex aliis codicibus novimus, Londiniensis liber in plurimis quidem lacunis et nominum numerorumque corruptelis cum reliquis conspirat, simul autem tum vitia quædam ipsi propria habet, tum vero multis locis solus genuinam auctoris scripturam servavit. Omnes illi codices, inter quos principem locum Londiniensis obtinet, ex

eodem fonte satis jam impuro deducendi sunt; qui quidem fundus communis majus scriptorum geographicorum σύνταγμα fuerit, ex quo alii alia quaedam selexerunt. Præcipuum vero libri Londiniensis pretium in eo positum est, quod solus suppeditat anonymi peripli Ponti Euxini partem mediam et verba græca ultimorum capitum Anapli Bospori, quæ infra p. 174 sqq. exhibui. Hoc autem loco quæ sit in ceteris libris geographicis in cod. Heidelb. deperditis varia lectio, enotabo.

ANONYMI PERIPLI PONTI EUXINI PARS PRIMA.

Hanc non noveramus nisi e codice Vaticano 143 et excerptis nonnullis quæ suppeditat codex Vindobonensis. (Vid. Geogr. Min. tom. I, p. 402-412.)

Inscriptio libri in codice Lond. ita habet: Ἀρριανοῦ περίπλους Εὐξείνου πόντου ἑκατέρων τῶν ἡπείρων τῶν παρὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην διηκουσῶν· α' Βιθυνίας τῆς πρὸς τῷ Πόντῳ περίπλους· β'. Παφλαγονίας· γ'. Τῶν δύο Πόντων. δ'. Τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μερῶν τοῦ Πόντου. ε'. Θράκης τῆς πρὸς τῷ Πόντῳ. — Αὐτοκράτορι Καίσαρι Τραιανῷ Ἀδριανῷ σεβαστῷ Ἀρριανός. Eundem titulum, sed lacuna mutilum, præbent Excerpta codicis Vindobonensis. Vel hinc igitur patet ea non petita esse e genuino Arriani periplo, uti monueram in G. M. p. 402 not. Quamquam vel nuper Hercherus (Arriani scripta minora. Teubn. 1864, p. 94, lin. 6-19) Hudsoni aliorumque vestigia legens locum satis amplum ex cod. Vind. in Arriani periplum infersit.

Pag. 402, 4. προσαγορευόμενος] προσαγορευομένου, ut Vat., neque id mutandum erat. — 7. δι] τί bene. — Ib. λειπόμενον] λεγόμενον, ut Vindob. — 8. τὸ .. κείμενον] τοῦ κειμένου. — 10. Διὸς [τοῦ] Οὐρίου] τοῦ, a Gailio suppletum, non habet, neque eo opus est.

P. 403, 4. δι] om. — Ib. πλέοντι] περιπλέοντι. Dein ῥίξαν.. ῥίξα. — 12. Ψίλλιδα] Ψίλιν, recte; sic enim Arrianus. — 14. ὁρμίζοιτο] ὁρμίζονται. — 16. Ψιλλίδος] Ψιλίδος. — Ib. Κάλπην et mox Κάλπης] Κάλπιν... Κάλπις. — 17. τῶ] omi. — 19. ὁποῖος] ὁποῖον. — 20. ψυχροῦ καὶ καθαροῦ] καθαροῦ ψυχροῦ. — 24. στάδια κ', μίλια β', γ', δ'] στάδια κβ' γ' δ'. μίλια γ' δ'. Stadiorum numerus ortus ex conflatis numeris stadiorum et millium, deinde ex corrupto sic stadiorum numero collectus est numerus millium computo haud accurato. — 26. Δάφνην] Δαφνουσίαν, quod recipiendum est, quoniam lin. 30 Vaticanus quoque Δαφνουσίαν habet. — 27. ὑπὸ νήσῳ] ὑπὸ τὴν νῆσον; lege ὑπὸ τῇ νήσῳ. — 28. Ἀπολλωνιάς ... Ἀπολλωνιάδος] Ἀπολλωνία ... Ἀπολλωνίας. — 31. ἡ λεγομένη χηλὴ Μηδείων] ἡ καὶ νῦν λ. Χηλὴ Μ. Hæc compiler de suo addidisse videtur, ut passim. Quare etiam non est cur Χηλὴ mutetur in Χηλαί ex Arriano.

P. 404, 2. ἐξίησι διὰ τῆς Θυνιάδος] ἐξείσι δ. τ. Θυμηδίας. — 5. ἐφ' αὐτῷ μεσηγὺς πόλιν Προυσιάδα] ἐπ' αὐτῷ μεσόγειον π. Πλουσιάδα. — 8. ὄρμος] καὶ ὄρμος. — 9. Λιλεὼν... Λιλεοῦ] Λιλαῖον... Λιλαίου, recte. Notamen in Arriani periplo § 18, p. 383, abiit in Λιλλιον. — Ib. Ἐλαῖον] Ἐλεον. — 12. Lacunam quam explevi verbis: ἀπὸ δὲ Ἐλαίου εἰς Κάλπητα ἐμπόριον καὶ ποταμὸν στάδια ρκ', μίλ. ις', non habet codex Lond., in quo legitur: ἀπὸ δὲ τοῦ Ἐλέου εἰς Κάλπητα ποταμὸν καὶ ἐμπόριον etc. — 16. στάδια ιθ'] στ. κ', recte, quum sic habeat Arrianus. — 19. Μηδίας] Μηδείας. — 28. Ποσειδεῖον... Ποσειδέιου] Ποσειδεον... Ποσειδεῖον. — 29. Ποτίστει] Ποτίστια. — Ib. στάδια μ', μίλια η'] στ. μ', μίλια ε', γ', in quibus stadiorum et milium numeri consentiunt; at quaeritur num stadiorum numerus recte habeat. — 30. Κυρσαντὰ] Κύρσαντα. De vera nominis forma non constat. — 31. Τυνδαριδῶν] Τυνδαρίδος L, Τυνδαριδίνης Vatic.; in antec. uterque εἰς Τυνδαρίδας, ut ap. Arrian. — στάδια μα', μίλια ζ'] στάδια ια', μίλ. β', recte, sic ut Arrianus.

P. 405, 1. Ὀξίνα] Ὀξίνα ποταμοῦ. — Ib. Σινδάραχην] Σινδάραχην et mox Σινδάραχης. — 2. μικρὰς] om. — Ib. μίλια ε'] μίλια ε', γ', recte. — 4. Ψύλλαν.. Ψύλλης] Ψύλλιον.. Ψύλλου. In Arriani cod. Ψύλλαν. — 9. Βιλλαιοῖς ποταμὸς] ποτ. Βιλλ. — 13. Ψιλιδα... Ψιλίδος] Ψίλλαν.. Ψίλιδος. — 17. δ Παρθένης] δ Παρθένιος. — 20. ἀπὸ δὲ τοῦ Παρθενίου εἰς Ἀμάστραν τὴν καὶ Ἀμαστριν λεγομένην πόλιν etc.] ἀπὸ δὲ τοῦ Παρθενίου εἰς Ἀμαστριν πόλιν Ἑλληνίδα, ἔχουσαν καὶ πρότερον λεγόμενον Σήσαμον. — 23. ἀπὸ δὲ Ἡρακλείας etc... μίλια ζ'] om. — 27. Ἀμαστριν] Ἀμάστραν.

P. 406, 1-3 ita habet codex : ἐπὶ τῶν τόπων χτίσασα πόλιν ὁμώνυμον Ἀμαστρίς, Ὁξάθρα μὲν ἱστορουμένη θυγάτηρ, ὡς λόγος, ὑπάρχειν τοῦ Πέρσου, τοῦ δὲ Ἑρακλείας Διονυσίου τοῦ τυράννου γενομένη γυνή, ex quibus prima verba usque ad v. ἱστορουμένη sic recipienda sunt in periegesin iambicam (vs. 963 p. 237). — 5. Ἐρυθίνους] Εὐρυθίνου. — 6. Χηλῆς Ἐρυθίνων] Εὐρυθίνων χηλοῦ. — 8. εἰς Κύτῳρον] εἰς Κύτῳρον χωρίον, ὄρμον ναυσί. — 9. Κυτῳρῶν] Κυτῳρων. — 10. στάδια ν' μιλ. 5', 4', 5'] σταδ. λ', μιλ. δ', recte, quum sic Noster cum Arriano faciat, qui a Climace ad Thymena 90 (30 + 40 + 20) stadia computat. — 13. Θύμηνα .. Θυμήνων] Θύμινα .. Θυμίνων. — 18. ἐκ] ἀπὸ. — 21. Μαρσίλλαν] Μόρσυλλαν. — 24. Ἀδῶνου τεῖχος τὴν νῦν λεγομένην Ἰωνόπολιν] Ἀ. τ., πόλιν τὴν ν. λ. Ἰωνούπολιν. — Ib. Αἰγινίτην] Αἰγινήτων. — 30. Κινῳλιν .. Κινῳλῇ] Κίνολιν .. Κινῳλει et similiter in sqq. — 32. Ἀντικίνωλιν] Ἀντικίνολιν. — 35. τῶν ποταμῶν] τῶν om. — 36. ἀκρυλεπτήν] ἀκραν λεπτήν et deinde ἀκρας λεπτήs, recte. — 38. αὐτὸν] εἰς αὐτόν.

P. 407, 1. Σινῳπην] Σινῳπην πόλιν. — 3. καλεῖται] λέγεται. — 8. πλησίον χωρίον] πλησιοχώρου. — Ib. ποτὲ μὲν] ποτὲ μὲν τὸ πρίν. — 10. Ἀμαζόνας] Ἀμαζόνων. — 11. Δηλιέοντι] Δουλι. — 12. Ἀδρώνδας γένει] ex Meinekii conj.; Ἀδρώντας γ. cod. Vat.; lege cum cod. Lond. Ἀδρων τῷ γένει, ut idem Meinekii conjecerat. — 13. Κῳς] Κῳς. — 17. Εὐαρχος] Εὐναρχος et sic in sqq. — 19. ὀρίζει τὴν] τὴν om. — 23. τὰ] om. — 27. πρῶτον] πρόην, recte. — 29 sqq. Codex Lond. ita habet :

Ἀπὸ δὲ Καρούσων (Καρούσας Vat.) εἰς Γουρζουδάθην (Γουρζούδανθον Vat.) στάδια ξ', μίλια η'.

Ἀπὸ δὲ Γουρζουδάθης εἰς Ζάγορα στάδια 4', μίλια 15'.

Ἀπὸ δὲ Ζαγῳρων χωρίου εἰς Κάλλιππον (sic) λεγόμενον στάδια ρν', μίλια κ'.

(Ἀπὸ δὲ Γουρζουδάνθου εἰς Ἰάζουρον χωρίον ἥδη Καλίππους λεγόμενον στάδια ρν', μίλια κ' Vat.)

Ἀπὸ δὲ Ζαγῳρων εἰς Κάλικον (leg. Ζάλικον, Vat. Ζάληκον) ποταμὸν καὶ κόμην ἀλίμενον στάδια 4', μίλια 15'.

Ἀπὸ δὲ Ζαλίκου (Ζαλῆχου Vat.) ποταμοῦ etc., ut in Vat.

In his uterque codex suis vitiis laborat. In Arriano a Carusa ad Zagora 150 stadia esse dicuntur, nullo memorato loco intermedio. Anonymus quum Gurzubathen a Carusis 60 stadia distantem interponat, a Gurzubathe ad Zagora stadia 90 computare debebat, ut recte fit in codice Lond., dum Vaticanus exhibet stadia 150, quem numerum auctor, interpositi loci inmemor, ex Arriano servavit. Error hic in alio codice ad marginem correctus esse videtur, indeque orta confusio illa, qua in cod. Lond. uterque numerus memoratur et inter Zagora et Calippos distinguitur. Cf. p. 409. 2. Nomen Γουρζούδανθον, quod Vat. habet, rectius in cod. Lond. scribi Γουρζουδάθη colligo ex forma nomini *Orgibate* in Geogr. Rav. Hodie locus vocatur : *Kior Siuuet*. Ζάγορα in Arriani cod. scribitur Ζάγορα, in cod. Marciani Ζάγορον, in Vat. Ἰάζουρον, ap. Ptolem. Γάλορον, in Tab. Peut. *Zacoria*. Ζάλικος in cod. Lond. minus recte legitur; nam Ζάληκος præbet etiam cod. Marciani p. 571, 22, *Eleca* Tab. Peut. Apud Ptolemæum p. 327, 19 ed. Wilb. editur Ζάλισκος, sed ibi quoque optimus codex Vatican. 191 præbet Ζάλησκος. — 36. ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ] ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν. — 40. ἔργα· τριαχόσια δὲ στάδια] ὄρια, τριαχοσίοις σταδίοις. — 42. ἐξείσιν] ἐξίησι.

P. 408, 1. εἰς τὸν Ν.] εἰς Ν. — 2. λίμνη .. λίμνης] λιμὴν .. λιμένος. — 3. Εὐσένην] Εὐσένην .. Εὐσένης. — 4. Κωνωπίου] Κωνωπίου, ut Vat. — 7. στάδια ρξ', μίλια κα', 4' 5'] στ. ρξ', μιλ. κα' γ', recte. — 12. ἐστὶν εἰς Ἰσσιχόν] ἐστὶ κατὰ Ἰσσιχόν. — 16. περὶ αὐτὸν] π. αὐτὴν. — 17. In Vaticano legitur : Ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἔοικεν ἀγνοεῖν λέγων ἐκ τῆς Κιλικίας πεντεκαίδεκα ἡ χειρσόνητος. Mutila hæc quomodo resarcire in periegesi iambica (v. 928-32) Meinekii tentaverit, vide in Geogr. min. 1, p. 235. Integriora præbet codex Lond., sed casu accidit, ut in margine libri in quo hæc notaveram, nonnulla bibliopagæ cultro perierint, quamquam quæ desunt facile supplentur. Ita habent : ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἔοικεν ἀγνοεῖν ἐκ τῆς Κιλικίας ὑπάρχειν ἡμερῶν θείαν ὁδὸν τὸς (fuerit ὁ αὐτός) ἱστορεῖ ... ὡν εἰς Σινῳ... τὴν προσωτέ λιν· κεκραμ ἀριστα τῆς ... c σχεδὸν γὰρ ... γένη τε κατ ... πεντεκαί ἡ χειρσόνητος. Poeta igitur scripserit :

ὁ δὲ Ἡρόδοτος (2, 34) ἔοικεν ἀγνοεῖν ἑμοί·

ἐκ τῆς Κιλικίας πένθ' ὑπάρχειν ἡμερῶν

ἰθεῖαν ὁδὸν οὗτος γὰρ ἱστορεῖ λέγων

εἰς [τὴν] Σινώπην τὴν προσωτέρω πόλιν.
 Κεκραμένη δ' ἀρίστα τῆς πάσης σχεδὸν
 χώρας, γένη (τε) κατεῖχε πεντεκαίδεκα
 ἢ χερρόντης.

20. Ἑλληνικά] Ἰωνικά. — 21. δὲ] om. — 23. πρὸς τοῦτοις ἅμα Κᾶρες Μαρνανδυνοί τε] πρὸς τοῖς ἀμάκαρες Μαρνανδυνοί τε. — στάδια μ', μιλ. ε', ε' ε'] στ. μ', μιλ. ε', γ', recte. — 32. στάδια ρ', μιλ. ις'] στ. ρ', μιλ. ιγ', γ', recte. — 33. Ἰρεως] Ἰριος, quod præstat. — Ib. Ἡράκλειον] Ἡράκλειαν. — 35. Λαμυρὼν δρ-
 μος] om. — 36. ὑδροστολός] ὑδωρ στολῶ, recte. — Ib. Ἡρακλείου] Ἡρακλείας.

P. 409, 1. ἔχουσai] ἔχων recte; ἔχοντες Vat., ἔχουσαι Hudson. || — 2. διαρρεῖ δὲ Θερμῶδων ποταμός.
 ** εἰς Βῆριν ποταμὸν στάδια ε'.] διαρρεῖ δὲ ὁ Θ. ποταμός εἰς Βέρριν ποταμὸν. Ἀπὸ δὲ Θερμῶδοντος ποταμοῦ
 εἰς Βέρριν ποτ. στάδια ε'. In Vaticano post v. Θ. ποταμός exciderunt verba: ἀπὸ δὲ τοῦ Θερμῶδοντος πο-
 ταμοῦ. Locum sic correctum quidam ad marginem scripserat, eumque scriba codicis Lond. in
 verborum contextum recepit, non deleta vitiosa scriptura codicis Vaticani. Similiter egit p. 407,
 23. — 5. Θοάριον] Θοάριν et deinde Θοάριος, recte. — 6. Οἶνιον] Οἶνιον τοῦ Πόντου. — 7. ἔφορμος] ὑφορμος,
 recte. — 8. Φυγαμοῦντα] Φιγ., recte. — 9. στάδια μ', μιλ. ε', ε' ε'] στ. μ', μιλ. ε', γ', recte. Error in
 Vaticano sæpius occurrens e confusis signis γ' (1/3) et γ° (2/3) repetendus esse videtur. — 10.
 Ἀμυλῆτον] Ἀμυλῆτον et mox Ἀμυλῆτου. Locus aliunde non notus, nisi *Camile* Tabulæ Peut. ad eum
 referenda est. — 11. Φαδισάνην .. Φαδισάνης] Φιδασάνην .. Φαδίσσης. — 12. στάδια ρλ', μιλ. ις', ε' ε']
 στ. ρλ', μιλ. ις', γ', recte. — 13. Πολεμῶνιον λέγω] Π. λεγόμενον, quod præstat. — 14. στάδ. ν', μιλ. ε']
 σταδ. ι', μιλ. α', γ', recte; nam sic Arrianus. — 15. ἕως πλησίον] ἕως πλαγίων, ut Vat. — 16. πρῶτον]
 πρώην, quod malim. — 18. στάδ. ρλ', μιλ. ις', ε' γ'] στ. ρλ' μιλ. ις' γ', recte. — 20. Κιλίκων] Κιλίκου,
 sed lin. 19. Κιλίκων, ut Vat. — Ib. Γένητον] γένιπον et lin. 21 γένιπου. In Vat. γένηπον. — 21. στ.
 νέ, μιλ. ζ, ε' ε'] στ. νέ, μιλ. ζ, γ', recte. — 22. χωρίον] χώραν. — 23. σταδ. κ', μιλ. β', ε, ε'] omi. —
 24. Βοῶνος] Βοῶνου. — 25. Κοτύρων] Κότυρον .. Κοτύρου, sed lin. 28 et 32 Κοτύρου. — 25. ὡς πό-
 λεως Ξενοφῶν] ὁ Πυλάδης Ξενοφῶν. Fortasse genuina hæc scriptura est, adeo ut Arrianus, Ξενοφῶν
 ὁ νέος, Xenophontem Pyladem suum dixerit. — 29. Τιβαρηνοί] Τιβαριανοί. — Ib. πάνυ γελᾶν σπεύ-
 δοντες] παίζειν γελᾶν σπεύδοντες, recte, opinor, collato Ephoro, quem vide in not. ad *Periegesin*
iamb. in G. Min. 1, p. 335, vs. 916. — 30. ταύτην] αὐτήν. — 32 et 34. Κοτυόρου] Κοτύρου. —
 33. Μελάνθιον] Μελάνθην. — 34. παραπλέοντι τὸν κόλπον] περιπλ. τ. κ. — 36. Τραπεζουσίων] Τραπε-
 ζουτίων, quod præstat. — 37. εἰς Φαρμαντὸν ποταμὸν στάδια ρν'] εἰς Φαρμαντὸν ποταμὸν τὸν λεγόμενον
 Φαρμαντίον (Φαρμαντηνὸν Arrian.) σταδ. ρν'.

P. 410, 1. Φαρμντὸν] Φαρμαντίου. — 2. ἤτοι] om. — Ib. τὴν λεγομένην Φαρνακίαν] τὸ λεγόμενον
 Φαρνακίον. — 4. καὶ αὕτη ἀποικος κτισθεῖσα ὑπ' αὐτῶν καθ' ἣν etc.] καὶ αὕτη ἀπ. κτ. καὶ αὕτη καθὺς
 ἔρημος, ἥς ἀντικρυς παροικεῖ. — 6. Ἀρεως] Ἀρεος. — 8. Κοτύρου] Κοτύρου. — Ib. πρῶτον] πρώην. —
 9. ἔθισιν ὁμοίς ἔργοις βαρβαρικοῖς (cod. Vat.)] ἔθισιν ὁμοίς ἔργοις βαρβαρώτατοι. Ex his vocem barb. de
 conjectura janī dederat Letronnius, qui in *perieg. iamb.* scripsit: ἔθισι, νόμοις, ἔργοις [τε] βαρβαρώ-
 τατοι. Malim: ὁμοίς ἔθισιν ἔργοις τε β. — 12. [ἐν] πύργῳ [τε] συγκεκλεισμένον] ἐν π. συγκ. — 15. πάντα]
 πάντας. — παραβαίη] παραβαίνη. — 18. Ἀρητιάδα (Ἀρτιάδα Vat.)] Ἀριστιάδα et similiter lin. 20 et 38,
 ubi Vatic. quoque Ἀριστιάδος habet. — 20. Ἀρεως... Ἀρώνησος] ἀρδοῦς (ut Vat.)... ἀρεόνησος. —
 24. Ἀργυρὰ] Ἀργύρια, recte, ut Arrian. — 26. Φιλοκάλειαν] Φιλοκαλίαν ... Φιλοκαλίας. — 33. εἰς
 Ἑρμύσην καὶ δεῦρο δρμος] στάδια μ'. μιλία ε', γ'. Ἀπὸ δὲ Ἑρμύσης] εἰς Ἑρμῶνασαν χωρίον, ἐν ᾧ καὶ δρ-
 μος, στάδια μ', μιλία ζ'. Ἀπὸ δὲ Ἑρμῶνάσσης etc. In quibus recte habent Ἑρμῶνασσα nomen et
 numerus stadiorum, quem eundem legimus in Arriano. Millium numerus esse debet ζ', ε' ε'. —
 35. Δαγνῶς] Δάγνας. — 38. τῆς Ἀρητιάδος etc.] τῆς Ἀρεστιάδος νήσου ἤτοι καὶ παλαι Καρασοῦντος πρώην
 ἔπουν.

P. 411, 2. Σουσάρμα ... Σουσαρμίων] Σουσάρμεναν ... Σουσαρμένης, quod præstat. Σουσούρμαιναν
 (hodie *Sourmeh*) locum dicit Procopius B. Goth. p. 463, 21. V. not. ad Arrian. p. 371. — 6. Θιαν-
 νικῆς] Θιαντικῆς, ut Vat. — Ib. Ἀπὸ οὖν Ὀφιούντος ποταμοῦ τὰ ἔθνη τῶν δύο Πόντων ἐστίν] In his lacuna
 1 aiet, ut liquet ex cod. Lond., ubi: Ἀπὸ οὖν Ὀφιούντος ποταμοῦ ἕως Τραπεζουσίων πρώην ἔπουν ἔθνος

Βέχειρες λεγόμενον, νῦν δὲ οἰκοῦσι Κόλχοι. Μέχρι οὖν τοῦ Ὀριουίντος ποταμοῦ τὰ ἔθνη τῶν δύο Πόντων ἐστίν. 10. Ψυχροῦ] τοῦ Ψ. — 11. εἰς Καλὸν ποταμὸν, τὸν νῦν λεγομένην Καλὴν παρεμβολήν] Ibi Καλὴ παρεμβολή in cod. Lond. Fuerit : ἐν τούτῳ ἡ νῦν λεγομένη Καλὴ παρεμβολή. — 12. Καλῆς] τῆς K. — 1b. εἰς τὸν Ῥίζιον λεγόμενόν ποτε (em. ποταμὸν) καὶ λιμένα] εἰς τὸ Ὀρίζιον ἦτοι Ῥίζιον καλούμενον ὁπότε καὶ λιμένα. Lege καλ. ποταμὸν αὐτ καλ. ποτε ποταμὸν. — 14. Ῥιζίου] Ῥιζέου. — 15. Ἀδινῆον ἤδη] Ἀδιναῖον ἦτοι. — 18. Ἀδινῆου] Ἀδιναῖου. — 18. εἰς Κόρδουλα χωρίον] εἰς Κορδύλην χωρίον κείμενον. — 21. χωρίον.. λεγόμενον] χώρα.. λεγομένη. — 23. τούτου τοῦ χωρίου] τούτῳ τῷ χωρίῳ. — 26. σώζοιτο etc.] σώζονται δ' ἂν τοῦ βορρᾶ ὁρμοῦντα πλοῖα. — 30. Ἀπὸ δὲ Ἀθηνῶν εἰς Ζάγατιν ποταμὸν στάδια ζ'. Ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Πρύτανην] Ἀπὸ δὲ Ἀ. εἰς Ζαγγάλην ποτ. στάδια ζ', ε', μίλ. α'. Ἀπο δὲ Ζαγγάλου ποταμοῦ ἦτοι Ἀθηνῶν εἰς Πυρτάνην. — 32. βασιλεία ἐστίν. Ἀπὸ δὲ Πρυτάνου] omissa. — 34. Ἀρμένου] Ἀρμένης.

P. 412, 2. περιόικων] περιουκούντων. — 6. τῶν ταύρων] Hæc verba, in Vat. omissa, habet codex Lond. — 1b. δς .. διώκων ... φημίζεται] δν .. διώκοντα .. φημίζονται. — 9. εἰς Ὀριουίντα] ἕως Ὀριουίντος. — 10. πρώτων] πρώην.

II. Ὑποτύπωσις γεωγραφίας ἐν ἐπιτόμῳ. Geogr. Min. 2, p. 494-509.

In corruptelis longe plurimis codex Lond. cum ceteris codd. conspirat. Pauca quædam propria habet : pag. 495, 1. τοῦτον δὲ *] τοῦτον δὲ ποιεῖ recte. — 496, 18. ὀριζομένη τῷ Ἰστρῳ] ὀρ. καὶ αὐτῇ τῷ Ἰ. recte. — 498, 11 et 499, 18 et 15 ἡ articulus, quem supplevi, non omittitur. — 498, 22. πολλῇ] πόλις, ut cod. E, πολὺ cett. codd. — 501, 31 καὶ τὸν Ἀθῶ] Ibi Ἀθῶς ὅρος manus recens in margine scripsit. — 506, 25 sq. χῆζ' et deinde χλοῖοι στάδιοι, μίλια δὲ ρλγ', in L. omissa.

III. Ἀγαθημέρου γεωγραφίας ὑποτύπωσις. Geogr. Min. 2, p. 471-487.

P. 471, 1. ἐτόλμησε] ἀπετόλμησε, recte, ut videtur. — 5. Λέσβιος] ὁ Λ., ut cod. G. — 6. πλείστα] a Gronovio additum, habet L. — 483, 7. Θένης] Sic de conjectura scripsi pro Θρήνης, Ἐθρήνης meorum codicum. Legendum e cod. Lond. Θεήνης. Apud Ptolemæum oppidum vocatur Θεαῖναι, apud alios Θένη vel Θαίνη.

DE FRAGMENTO ARISTODEMI.

Fragmentum historicum de rebus Græcorum ex opere Aristodemi cujusdam avulsus esse præmissæ inscriptionis fide a viris doctis censetur. Haud caret ea sententia specie probabilitatis, licet dubitationi sit obnoxia. Quinam vero fuerit Aristodemus ille, si modo fuerit, certius dici nequit. Inter scriptores ejus nominis, quorum notitia ad nos pervenit, antiquissimus esse videtur Aristodemus, cujus Γέλοια ὑπομνήματα ab Athenæo passim laudantur. Hunc enim sub primis Ptolemæis vixisse ex temporibus personarum, de quibus in fragmentis sermo est, collegeris. (*) Sequitur Aristodemus grammaticus, Aristarchi discipulus (schol. Pind. Nem. 7. 2), qui Alexandrinus vocatur in schol. Pind. Isthm. 1, 11. Idem haud dubie ceteris quoque scholiorum Pindaricorum locis, quibus Aristodemi mentio fit, intelligendus est. Itaque quum quæ in schol. ad Olymp. 3, 22 traduntur, eadem apud Harpocrationem v. Ἑλλανοδίκα ex Aristodemō Eleo afferantur, quem citavit etiam Eusebius in Chronicis p. 141 ed. Mai, Alexandrinum illum ex Elide oriundum fuisse jure censeas (**). Alius Aristarchi discipulus fuit Menecrates Nysænsis. Hujus vero filii fuerunt Sostratus et Aristodemus ille rhetor et grammaticus, quem valde senem juvenis admodum Strabo Nysæ audivit, et quem deinde in Rhodo, postea vero Romæ scholas habuisse, ibique filios Pompeji docuisse ex Strabone (p. 650) novimus. Idem refert hujus Aristodemi ἀνεψιὸν fuisse alterum

(*) Cf. Fragm. hist. tom. 3, p. 307. ubi vide etiam de aliis Aristodemis.

(**) In *Pauky's Realencyclopædie* tom. 1, p. 1607 ed. sec. hic Aristodemus Aristarchi discipulus absque causa componitur cum Aristodemō Nysænsi. Ibidem Aristodemus Eleus fortasse non diversus esse dicitur ab eo, quem laudat Tertullianus De an. c. 46. At qui ibi introducitur Aristodemus non est scriptor, sed vates ille et somniorum, interpret qui apud Plutarch. Alex. c. 46 Aristander vocatur.

Aristodemum Nysaensem grammaticum, quo ipse Pompejus Magnus præceptore usus sit. Alteruter eorum est Aristodemus Nysaensis quem in Eroticis suis (c. 8) laudat Augusti coævus Parthenius. Deinde nominandi sunt: Aristodemus Thebanus, Ὁθηβαίων auctor, e scholiastis Apollonii, Theocriti, Euripidis et Homeri bene notus, Aristodemus Συναγωγῆς μυθικῆς scriptor, si fides habenda Pseudoplatarcho in Parall. min. c. 3, et Aristodemus qui περὶ εὐρημάτων scripsit, teste Clemente Alex. Strom. 1, p. 133. Ceterum hæc opera utrum recte an secus inter tres Aristodemos disper-tiamur, in medio relinquendum est. Haud magis constat quando vixerint auctores, attamen seculo post Christum secundo eos non fuisse posteriores ex ætate eorum, a quibus citantur, intelligitur. Ineunte sæculo tertio floruit Aristodemus e Caria oriundus, pictor et operis de pictoribus pictorumque fautoribus auctor, cujus hospitio per quadriennium usus est Flavius Philostratus (*). Medio seculo quarto assignaverim Aristodemum, cujus Suidas meminit verbis: Ἀριστόδημος ἐπιτομὴν τῆς καθόλου Ἡρωιδικοῦ ἔγραψε πρὸς Δαναόν. Etenim, nisi conjectura fallit, Aristodemus ille et Danaus haud diversi fuerint ab iis quos Libanii temporibus in Syria scholas habuisse probabile est (**).

Ex his Aristodemis cum historico nostro componendus videri possit Aristodemus Nysaensis, quippe qui historias scripsisse perhibetur apud Parthenium in Erotic. c. 8, ubi prolixæ narrationi de Herippa Milesia, quam Gallus quidam captivam abduxerat, lemma præfigitur:

Ἰστορεῖ Ἀριστόδημος ὁ Νυσαεὺς ἐν α' Ἰστοριῶν περὶ τούτων, πλὴν ὅτι τὰ ὀνόματα ὑπαλλάττει, ἀντὶ Ἡρίππης καλῶν Εὐθυμίαν (**), τὸν δὲ βάρβαρον Καυάραν.

Hæc tamen sic vix sunt integra. Nam nominibus personarum in opere isto historico traditis Parthenium mero suo arbitrio alia substituisse haud credideris, sed consentaneum est ea ex alio fonte depromi, cujus mentio nunc desideratur. Idque tanto facilius concesseris, quum aliis locis quam plurimis (v. narrat. 1. 4. 6. 9. 11. 13. 14. 15. 22. 28. 33) duo simul singularum narrationum auctores a Parthenio laudentur. Aut igitur scriptum erat: Ἰστορεῖ [ὁ δαίνα (an. Ἀριστόκριτος?)· γράφει δὲ καὶ] Ἀριστόδημος etc., aut: Ἰστορεῖ Ἀριστόδημος, [γράφει δὲ καὶ ὁ δαίνα] ἐν α' Ἰστοριῶν περὶ τούτων, adeo ut non liqueat utrum Aristodemi historiæ an alius scriptoris fuerint. Alter ille fortassis Hegesippus vel Aristocritus fuit, quos de rebus Milesiis scripsisse ex ipso Parthenio novimus. Deinde vero quum ex verbis τὰ ὀνόματα ὑπαλλάττει colligatur non modo Milesiæ mulieris sed etiam Galli barbari nomina diversa tradita esse, lemma refingendum esse censeo in hanc sententiam: ἀντὶ Ἡρίππης καλῶν Εὐθυμίαν, τὸν δὲ βάρβαρον [οὐ] Καυάραν [λέγων, ἀλλὰ...]. Ut nunc quidem narrationis verba habent, Galli nomen omnino nullum legitur, at illo loco, ubi mentionem ejus exspectamus, Cauaræ nomen omitti propter proximarum literarum similitudinem facile potuit; scilicet in verbis: ἐνθα αὐτοῦ συνῆν ἡ γυνὴ ἀνδρὶ τῶν μάλιστα παρὰ Κελτοῖς δοξαζομένων scribendum fuerit γυνὴ [Καυάρη] ἀνδρὶ. Ceterum narrat Parthenius Xanthum Milesium, ut Herippam uxorem a Gallis Ioniam vastantibus (****) captivam abductam redimeret, corrassa pecunia in Celticam

(*) Flav. Philostratus De imag. in proœmio p. 339 ed. Didot: "Ὅσοι μὲν οὖν κράτος ἤσαντο τῆς ἐπιστήμης (sc. τῆς ζωγραφικῆς) καὶ ὅσαι ποιεῖς καὶ ὅσοι βασιλεῖς ἔρωτι ἐκ αὐτὴν ἐχρήσαντο, ἄλλοις τ' εἰρηται καὶ Ἀριστοδήμῳ τῷ ἐκ Κορίας. ἐν ἧτις ἐπὶ ζωγραφίᾳ ἔχον ἐποιήσαμην ἑτῶν τεσσαράων" ἔγραψε δὲ κατὰ τὴν Εὐμήλου σοφίαν πολὺ τὸ ἐπιγίγρι ἐς αὐτὴν φέρον. — Statuarii cujusdam Aristodemi meminit Plinius 34, §. 86 ed. Sillig. Alii quibus Aristodemi nomen fuisse constat, recensentur in Pauly's *Realencycl.* s. h. v. et in Papii et Benseleri Lexico nominum propriorum.

(**) Libanius epist. 888, ad Heraclianum præfectum p. 415 ed. Wolf: Οὗτός ἐστι Δίφιλος ὁ Δαναοῦ, τὸ τοῦ πατρὸς ποιῶν, διδάσκων, ὡς ἐκείνος. Καὶ ἦν μὲν μοι βελτίω τοῦ πατρὸς εἰπεῖν, ἀρκεῖ δὲ μὴ χεῖρω. Τοῦ παλαιοῦ δὲ ποιητῆς εἰς τὰς τῶν νέων ψυχὰς εἰσάγων καὶ αὐτὸς ἴσθι ποιητῆς ἀγαθός... Τιμῆσιν δὲ Διότιλον οὐκ ἀμισθί, μέλλων γε αὐτὸν ἐξεῖν φέροντα τὴν σὴν ἀρχὴν... Ἰσθὶ δὲ ἐν τοῖς περὶ τούτων Παλαιστίνην εὐφρανῶν, ἐν ᾗ ποιεῖται τὰς συνουσίας, κακείνους οἱ ἐπιστήμας, ἐν οἷς ἔρω· οὐς εἰ τις ἔσται τίνι μαγίστῳ φιλοτιμοῦνται, Δαναὸν ἐρῶσι καὶ Δίφιλον. Idem epist. 1268, ad Alriumum, p. 596: Μόλις λαθὼν τὴν ἡμετέραν πόλιν (Antiochiam) Μητέριος διέδω· πολλοὺς γὰρ ἔχων τοὺς ἐρώντας· ὑπὲρ τοῦ Λυστοδήμου (τὸν Ἀριστόδημον edit.) ἡτρεῖτο· ἦν γὰρ καὶ αὐτὸς ἐγὼ τῶν βουλομένων αὐτὸν ἐθαλε εἶναι· καὶ γὰρ ὑπὸ τῶν ἡν ἐνθάδε... πάνυ γὰρ ἀχόκοι εἰ τὰ ἄλλα ὧν Μητέριος ἀμεμπτός, πονηρός εἶναι δοξεῖ, διότι Σύρους θαυμαστὰς ταῦτον ἰδὼς παρ' εἰσείνων. — Danaï nomen rarissimum est. Quare in Suidæ loco pro Δαναόν (Δανῶν cod. E) fortassis Διογενειανόν legendum esse Bernhartius suspicabatur. In Benseleri lexico nom. propr. Danaus quidam Ephesius excisialis ex Mionneti *Descr. des med.* VI, 116.

(***) Pro Εὐθυμίαν, quod codices et editiones præbent, legendum esse Εὐθυμίαν recte censet Dindorfius in *Thes. gr.* a. v., ubi adde aliam Εὐθυμίαν Milesiam occurrere in Corp. Inscr. N. 708.

(****) Invasionem hanc commemorat Pausanias 10, 32, 4. Ioniam et Æolidem a Gallis Tolistobois occupatam esse

profectum ibique a Gallo Herippæ domino sueta hospitalitate exceptum esse; uxorem vero perfida delatione dominum adducere studuisse ut maritum occideret nec ipsam dimitteret; at tantum abfuisse ut ille facinorosæ mulieri obtemperaret, ut supplicio justam ei sceleris pœnam infligeret. Cujusnam generis fuerit opus historiarum in quo illa legebantur, ex unico hoc specimine colligi nequit. Quodsi sumamus hæc petita esse e libro primo operis historici, quale Aristodemus noster scripsisse videtur, opinari sane possis auctorem (sicuti Diodorum libro quinto) Ephori exemplum secutum, libris historicis præmisisse geographica et ethnographica quædam, in iisque quum de populorum moribus et institutis sermo fieret, etiam illud de Cauara Gallo narratum esse, quippe quo probaretur Gallos τοῖς ἡθεῖς ἀπλῶς εἶναι καὶ πολλὸν κερχωρισμένους τῆς τῶν νῦν ἀνθρώπων πονηρίας, ut inter alia de Gallis verba faciens Diodorus (5, 22, 5) tradit. Et si quis objiciat tantam narrationis prolixitatem haud cadere in historiam compendiarum, respondere licet eam obtinere in superstitie fragmento inæquabilitatem ut res gravissimæ aut levi brachio tangantur aut silentio premanur, multis autem verbis exponatur narratiuncula de Cleonice puella, quam Pausanias in cubiculo interfecerit. Verumtamen quominus ejusmodi suspicionibus locum demus, eo impedimur quod fragmentum Aristodemi, nulla virtute sed vitiis plurimis conspicuum, indole sua et colore auctorem prodit rerum historicarum adeo rudem, ut in eo Pompeji æqualem et ipsius Pompeji vel liberorum ejus magistrum nemo agnoverit nisi certissimis coactus argumentis. Quatenus igitur iæquioris ævi hominem et ad scribendas historias non satis instructum res ipsa postulare videtur, probabilius aliquis conjecerit auctorem fragmenti, qui in codice Parisino cum Flavio Philostrato componitur, fortassis esse Aristodemum ejusdem Philostrati familiarem, qui de pictoribus scripsisse traditur, scribere vero etiam historiæ compendium potuerit, quemadmodum Durim Samium et Jubam regem tum περὶ ζωγράφων libros composuisse tum historias condidisse constat. Ego vero ad hoc potius attendi velim quod Suidas, quamvis eum Aristodemi epitome historica usum esse e compluribus locis colligas, nullam tamen s. v. Ἀριστόδημος ejus historici notitiam exhibuit. Id quum jure mireris, quæritur an epitome illa, quam Suidianus Aristodemus scripsisse dicitur, non fuerit τῆς καθόλου Ἡρωδιανοῦ, sed τῆς καθόλου ἱστορίας. De Aristodemi Epitome τῆς καθόλου seu καθολικῆς προσώδιας Ἡρωδιανοῦ aliunde non constat. Quæ exstat ejus operis epitome (ed. M. Schmidt. Jenæ 1860), in optimo codice Theodosio grammatico, vulgo autem Arcadio attribuitur. Quodsi Ἡρωδιανοῦ nomen, quo notissimum grammatici opus introducitur, non a Suida sed a sciolo quodam profectum esse concesseris, Aristodemi epitome τῆς καθόλου sive τῆς καθολικῆς ἱστορίας eodem modo dicitur quo Nicolai Damasceni et Diodori Siculi opera tanquam ἱστορίαι καθολικαὶ commemorantur. Sin ulterius progredi conjectando velis, glossam Suidæ fortasse notissimo lacunarum genere mutilam esse et hunc in modum refingendam dixeris: Ἀριστόδημος ἐπιτομὴν τῆς καθόλου [ἱστορίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς καθόλου] Ἡρακλειδῶν, ἔγραψε πρὸς Δαναόν, ad exemplum scilicet Ephori, qui, δὲ πρῶτος ἐπιβεβλημένος τὰ καθόλου γράφειν (Polyb. 6, 5, 33), a reditu Heraclidarum historiæ suæ sumpsit initium (Diod. 16, 76. 4, 1).

Igitur, ut paucis rem comprehendam, in hac de persona et ætate Aristodemi disquisitione quum disertorum testimoniorum præsidio destituamur et in conjecturarum probabilitate omnia reposita sint, tenuiora quædam indicia rimans in eam sententiam adduci possis, ut Aristodemum suspiceris Libanii coætaneum medio seculo quarto Antiochiæ scholas habuisse ibique in usum discipulorum historiæ compendium Danao Palæstino dedicatum elaborasse, quemadmodum in eadem Syria ineunte seculo sexto ἐπιτομὴν ἱστορικὴν aut novem aut viginti libris conscripsit Eustathius

tradit Livius. Tempus invasionis accuratius constitui nequit. Vid. Droysen. *Hellenism.* tom. 2, p. 277. Cum narratione de Herippæ scelere componenda est historia de tribus vel septem virginibus Milesiis, quæ in eadem, ut videtur, Gallorum invasione virtute sua inclaruerunt, quarumque laudes cecinit Anyte Mytilenæa in Anthol. VII, 492, epigrammate εἰς τὰς τρεῖς παρθένους τὰς Μηλιοῖας ὑπὸ τῶν Γαλατῶν βιβαθείσας. Cf. Hieronymus Adv. Jovian. 1, p. 186: *Quis valeat silentio præterire septem Milesias virgines quæ Gallorum impetu omnia vastante, ne quid indecens ab hostibus sustinerent, turpitudinem morte fugerunt.* Utraque narratio junctim narrari potuit in exemplis quibus illustrarentur scripta περὶ κακῶν καὶ τῶν ἀντικειμένων ἀρετῶν, de quibus v. c. Philodenus Ciceronis æqualis quædam composuit.

Epiphaniensis (Fr. hist. 4, p. 138), cujus vestigia seculo septimo legit Joannes Antiochenus. Historiarum compendium a magistro quodam in usum scholarum editum in Aristodemi opere agnoscit etiam Arnoldus Schæfer in *Neue Jahrbücher für Philologie*, 1868, p. 81, ejusque auctorem quinto fere seculo scripsisse videri ex interiore fragmenti superstitis ratione collegit Bücheler l. l. p. 93.

Restat ut de ipso videamus fragmento. De ambitu et divisione operis integri nihil inde liquet, nisi unum librorum orsum esse a rebus post bella Medica gestis. Narratorum pars major ex auctore Philippi Amyntæ f. coævo derivanda videtur, nonnulla e Thucydide assumpta, pauca quædam aliis ex fontibus immixta. Ratio autem qua diversa hæc conglutinantur, interdum perinepta est et compilatorem arguit qui quadrata junxit rotundis. Sic quæ de terminis, quos transgredi Persis non liceret, apud varios scriptores varia legebantur, in unum conjunxit (c. 13, 2 p. 16), quamvis ea invicem se excluderent. Eidem rerum geographicarum ignorantiae attribuiamus, quod de Parnethe monte Xerxes pugnam Salaminiam spectasse dicitur (c. 1, 2). Idem Aristodemus (c. 6, 4) de Athenis post prælium Platæense Themistoclis consilio munitis ita loquitur, ut tum temporis non modo murum urbanum, sed longos quoque muros et Phalericum structos esse censendum foret. Aperte totum hoc segmen quod est de Athenarum munimentis, aliunde arreptum interposuit nec sensit rei ineptiam. Præterea in rerum delectu et justa narrationis ponderatione haud recto judicio usus est, ex sequioris ævi ingenio narratiunculis quam jejunæ historiæ gravitati addictior. Res post prælium Platæense usque ad semina belli Peloponnesiaci gestæ (c. 11-15) narrantur versibus 240 ed. nostr.; eorumque pars tertia et amplius (c. 8-10) historioli de Pausania et Themistocle absumitur, adeo ut reliqua τῆς πανταρχίας historia versibus 150 absolvatur ac res gravissimæ aut tribus verbis indicentur aut ne commemorentur quidem. Sic quæ in Thracia Athenienses gesserint et Thasi obsidio diuturna et bellum Messeniæ alto premuntur silentio. Quæ omissiones excusari nequeunt, nisi statuas narrationem Aristodemi non modo scribarum negligentia lacunis nonnullis laceram (ut c. 3, 2. 14, 2), sed etiam de industria breviatam esse, quemadmodum breviatos habemus Dionem et Malelam. Ac sane fieri potuit ut quæ ad Thasi et Methones obsidiones pertinerent, de consilio omitterentur, utpote de quibus in obsidionum syntagmate ex Aristodemo aut alio scriptore sermo institueretur. Ceterum novi nihil in fragmento nostro affertur præter nomen patris Cleonicæ (c. 8, 1) et commentum de disco cui nomina civitatum belli contra Persas gesti participum inscripta esse perhibentur (c. 9). Quæ præterea propria fragmentum habet vel habere videri possit, omnia in erroribus versantur. Nonnulla, quæ modo tetigi, stupori compilatoris debentur, plurima vero sic jam tradita accepisse Noster videtur. Ejusmodi sunt quæ de ponte leguntur (c. 1, 2) quo Salaminem continenti jungere ante pugnam rex Persarum voluisset; similia enim jam Ctesias tradiderat. Quod de Tolmide per mediterranea Peloponnesi exercitum ducente Aristodemus hariolatur (c. 15), jam jecerat Æschines (De f. leg. § 75). De ambitu muri urbani Athenarum (c. 5, 4) eodem modo jam statuerat auctor Diodori 13, 72 (*). Cimonis quidem contra Themistoclem expeditionem (c. 11) ex antiquiore scriptore non novimus, haud tamen propterea commentum istud ab ipso Aristodemo profectum esse censeo. Ansam figmento dedit error chronologicus, quo Cimonis expeditio et mors Themistoclis eidem anno assignabantur. Gemellæ vero temporum confusiones in fragmento adeo regnant, ut ex his potissimum Aristodemi narratio suum traxerit colorem. Sic Themistocles tesserarum judicio ejectus esse dicitur antequam commune Græcorum ærarium e Delo Athenas translatus esset; Tolmidis autem expeditio Peloponnesiaca narratur post pugnam ad Coroneam commissam, qua cecidisse Tolmidem constat; denique Samus eodem anno expugnata esse fertur, quo solverentur fœdera tricennalia. His et similibus sphalmatis verus rerum ordo et nexus per totum fragmentum mirum quantum turbantur, nec ullum ego novi auctorem qui in paucis pagellis tot errores coacervaverit,

(*) Narrationem Diodori l. l. de Agidis expeditione in majorem Atheniensium gloriam effictam esse ex iis quæ ap. Xenoph. Hell. 1, 1, 93 leguntur, recte, puto, censet C. A. Volquardson *Untersuchungen über die Quellen der gr. u. sicil. Geschichten bei Diodor. Buch. 11-16* (Kiel. p. 1868), p. 130.

et luculentioribus exemplis doceat quousque genuina historiæ traditio adulterari potuerit (*). Attamen si quid utilitatis ex Aristodemo in studia historica redundat, id in ipsa illa temporum confusione quæsi verim. Nam quum idem prorsus genus errorum chronologicorum in antiquiori Græcorum historia apud ceteros quoque scriptores, qui e variis fontibus sua congesserunt, frequens admodum sit, ad communem eorum originem indagandam fragmento nostro egregie adjuvamus. Quapropter de his infra dicemus accuratius.

Quod fontes Aristodemi attinet, fundus narrationis nescio quibus rivulis derivandus videtur ex opere cuius auctor Philippi ævo historias scripsit fuco oratorio tinctas ac nimio Atheniensium studio passim corruptas. Philippi coætaneum locus prodit (c. 2, 2), quo Alexander rex tanquam πρόγονος Philippi introducit. Atheniensium fautor narrat in pugna Salaminia Athenienses τοὺς ἀριστεύσαντας fuisse (c. 2, 4), nec non ad Tanagram item Athenienses victores abiisse (c. 12, 1), porro Alexandrum, Mardonii legatum, contumeliis affectum ab Atheniensibus amandatum esse (c. 2, 2). Eidem vaniloquentiæ debentur quæ de pace Calliæ leguntur in majorem Atheniensium gloriam ementita (c. 13, 2). Orator buccas inflans Xerxem in Psytaleam insululam trajecisse dicit ἱκανὰς μυριάδας (400 erant milites), quas Aristides ibi consecerit (c. 2, 4), Persas vero per Macedoniam redeuntes interneciva strage deletos esse (c. 3, 1).

Alterum fontem, quo Aristodemus vel potius auctor, quem ille ob oculos habebat, usus est, Thucydidem fuisse patet. Ex eo ducta sunt cap. 11, 4 de bello Ægyptio et cap. 5 de Athenis Themistoclis consilio munitis et quæ cap. 16-19 afferuntur de causis belli Peloponnesiaci. Ἡρξάντο δὲ αὐτοῦ (τοῦ πολέμου), Thucydides, 1, 23, 4 ait, Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι, λύσαντες τὰς τριακοντούτεϊς σπονδὰς... Τὴν μὲν γὰρ ἀληθεστάτην πρόφασιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ, τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι μεγάλους γιγνομένους καὶ φόβον παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν· αἱ δὲ ἐς τὸ φανερόν λεγόμεναι αἰτίαι αἰδ' ἦσαν ἐκατέρων, ἀφ' ὧν λύσαντες τὰς σπονδὰς ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν. Narrat deinceps causas belli e rebus Epidamni et Potidææ repetendas. Similiter Aristodemus primam belli causam ex rupto fœdere tricennali deducit; nam hoc narrato pergit (c. 16): αἰτίαι δὲ καὶ πλείονες φέρονται περὶ τοῦ πολέμου. In sequentibus postquam de Epidamno et de Potidæa dixerat, ultimo loco eam subjungit belli causam quam et ipse, sicut Thucydides, τὴν ἀληθεστάτην vocat. Simul vero his præmisit λαοδογματικὴν istam, cujus fingendæ occasionem dederunt vox Alcibiadis et quæ de Phidia et Pericle Aristophanes per ludum jocumque jecerat. Hanc solam tanquam belli originem Diodorus (12, 39) narrat, laudato Ephoro. Aristodemus eam ex ejusdem farinæ historico adscivit, haud vero ex eodem Ephoro. Nam in Aristodemo (16, 4) Alcibiades Pericli adstat σκαπτομένῳ περὶ τῆς ἀποδόσεως ὑπὲρ τῆς ἐργεπιστασίας, de qua auctor dixerat c. 16, 1; secundum Ephorum vero (ap. Diod. 12, 38, 2) Pericles de reddendis rationibus sollicitus erat propterea quod partem pecuniarum, quæ ex communi Græcorum contributione coactæ erant, in privatos usus expenderat. Præterea versibus Aristophaneis alia recensio apud Diodorum, alia apud Aristodemum subest. Denique satis jam constat (**) Diodorum in historia bellorum Medicorum et τῆς πεντακονταετίας et belli Peloponnesiaci totum se Ephoro addixisse; dubitari igitur nequit, quin alium ducem secutus sit Aristodemus, quippe qui, quamvis passim cum Diodoro consentiat, in multis tamen et gravissimis rebus ab eo recedit. Porro si ea quæ de Tolmide falsa in nostro fragmento (c. 15) leguntur, sic jam dixerat Æschines in or. de f. leg. § 75 (343 a. C.), vix credideris

(*) Hæc Curtium Wachsmuthium, virum rerum historicarum peritissimum, induxerunt, ut in fragmento nostro agnoscere sibi videretur factum Minoidæ Minæ, qui silvam historicam ex Herodoto, Thucydide, Demosthene, Æschine, Lycargo, Diodoro, Plutarcho, scholiis in Thucydidein, Aristophanem et Hermogenem et lexicographis collectam, suis ipsius commentis auctam et variegatam, lacunis, corruptellis, interpositis Philostrati locis turbatam, insigni artificio manusque dexteritate in codicem Parisinum intulisset (V. Rhein. Museum für Philol. 1868 p. 303 sqq., p. 582 sqq.). Probavit hoc Hieckio in Zeitschrift für Gymnasialwesen. 1868, p. 721 sqq. Ego quid de his sentiam, significavi in Göttinger gel. Anzeigen 1869, p. 29. Fateor mihi quoque, quum primum an. 1864 κόρυζαν istam ιστορικὴν obiter movissem, eam vix dignam visam esse quæ in lucem protraheretur. Haud igitur miror simile quid accidisse Wachsmuthio, at mirarer virum doctissimum in ea opinione perseverantem.

(**) Vide diligentissimam disquisitionem Ch. Aug. Volquardseni l. l. p. 51 sqq.

Aristodemum sua petiisse ex ipso Æschine qui ἐν παράῳ hæc tribus verbis commemoravit, sed verisimilius est oratorem historica illa ex eodem fonte novisse ex quo in Aristodemum defluerunt. Quo concesso, hinc quoque sequeretur fontem hunc non fuisse Ephori historias, quæ usque ad an. 341 pertinebant necdum ad finem perductæ erant quo anno Alexander in Asiam trajecit (*).

Aristodemi opus inter compendia fuisse ex quibus recentioris ævi scholiastæ et lexicographi notitias historicas, non nominato auctore, delibaverint, ex Suida et scholiasta ad Hermogenem colligitur. Quorum hic locum satis amplum ex Nostro (c. 14-15) mutuatus est in schol. ad Hermog. Εὐρέσεις ap. Walz in rhet. gr. tom. 5, p. 388, ubi hæc (**):

Αἱ τριακοντούτεις σπονδαὶ αὗται. Μετὰ τὰ Μηδικὰ ἤδη Ξέρξου ἀποφθαρέντος, καὶ Ἀρταξέρξου ἐπιθιμένου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ αὐθις τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνικοῖς πράγμασι καὶ διαφόρως ἀποκρουσθέντος τῆς ἐλπίδος, εἴτα σπονδῶν Ἑλλήσι γενομένων καὶ βαρβάρους, αἷς θρία ἐπεπήγεσαν Κυάναει πέτραι καὶ ποταμοὶ Νίσσος καὶ Φάστῃλις, πόλις Παμφυλίας, καὶ Χελιδονεαὶ ἀκρωτήριον (cf. Arist. c. 13, 2), ἐγένετο Ἑλλήσι διαφορά πρὸς ἀλλήλους ἐξ αἰτίας τοιαύτης·

« Λακεδαιμόνιοι ἀφελόμενοι Φωκίῶν τὸν ἐν Δελφοῖς ἱερὸν παρέδωσαν Λοκροῖς· εἴτα πάλιν Λοκροὺς ἀφελόμενοι (καὶ ἀφελόμενοι αὐτοὺς cod. Aristod. c. 14) παρέσχον Φωκεῦσιν. ὑποστρεφόντων [δὲ] Ἀθηναίων ἐπὶ τῶν πρὸς Ἀρταξέρξῃν σπονδῶν (ἀπὸ τῆς μάχης Arist.), στρατηγούντος αὐτοῖς Τολμίδου, καὶ γενομένων κατὰ Κορώνειαν, ἐπιθέμενοι αὐτοῖς ἄφνω Βοιωτοὶ οὖσιν ἀπαρασκευαίους ἐτρέψαντο αὐτοὺς καὶ τινὰς ἐξ αὐτῶν καὶ (voc. καὶ om. Ar.) ἐξώγρησαν· οὐσιν αὖτε, ἀπαιτούτων Ἀθηναίων; οὐ πρότερον ἀπέδωσαν ἢ τὴν Βοιωτίαν ἀπολαβεῖν. Καὶ μετὰ ταῦτα εὐθὺς Ἀθηναῖοι περιπλεύσαντες τὴν Πελοπόννησον Γύθειον (Θύγιον cod. Ar.) εἶλον, καὶ Τολμίδης χιλίους ἔχων Ἀθηναίων ἐπιλέκτους διῆλθε τὴν Πελοπόννησον. Καὶ πάλιν Εὐβοίαν ἐπορεύσαν εἶλον Ἀθηναῖοι. Καὶ ἐπὶ τούτοις (Ἐν δὲ τούτῳ cod. Ar.) Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννησίους σπονδαὶ τριακοντούτεις ἐγένοντο, ἃς τεσσαρεσκαίδεκάτῳ ἔτει ἔλυσαν Ἀθηναῖοι, Σάμον πολιορκίᾳ ἐλόντες, Περικλέους καὶ Σοφοκλέους στρατηγούντων, καὶ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἤρξατο. »

Ultima in nostro Aristodemi codice aliter efformata ita habent :... ἐγένοντο· τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι Σάμον πολιορκήσαντες εἶλον στρατηγούντος (...ούντων?) Περικλέους καὶ Θεμιστοκλέους (leg. Σοφοκλ.)· ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει (οὕτω) λύονται αἱ τῶν ἁ' ἐτῶν σπονδαὶ, καὶ ὁ Πελ. πόλεμος ἐνίσταται. Ceterum vides codicem, quo scholiasta usus est, nonnullis locis nostro Parisiensi integriorem fuisse, sed jam laborasse eadem lacuna quam noster habet ante verba ὑποστρεφόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων. Quod non perspicuens scholiasta putansque verba ista referenda esse ad ea quæ in mutilo codice nunc proxime antecedunt de pactis cum Artaxerxe initis, verba ἀπὸ τῆς μάχης mutavit in ἀπὸ τῶν σπονδῶν, ut bene monuit Bücheler in *Neue Jahrb.* l. l. Idem vir doctus probabiliter admodum censet ex eodem Aristodemo scholiastam mutuatum esse quæ antecedunt p. 387 de piaculo Cyloneo :

Τὸ Κυλώνειον ἄγος. Κύλων εἷς ἦν τῶν ἐνδοξῶν Ἀθηναίων, ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης. Ἐπιθυμήσας τυραννῆσαι τῶν Ἀθηναίων παρεγένετο ἐπὶ θεοῦ χρηστήριον καὶ ἐπηρώτα· τοῦ δὲ θεοῦ ἐπιχρήσαντος ἐν τῇ μεγάλῃ ἑορτῇ (ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἑορτῇ Thuc. 1, 126, 4) ἐπιθέσθαι τῇ τυραννίδι, ἀγομένων τῶν Ὀλυμπίων, δόξας ταύτην εἶναι τὴν μεγάλην ἑορτήν, ἐπέθετο καὶ κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων. Περιελὼς [δὲ] (Μεγακλῆς sec. Plut. Sol. 12) ἔχων σὺν ἑαυτῷ τοὺς συμπράττοντας ἐπανέστη· ὁ δὲ Κύλων δει-

(*) Hoc liquet e Clement. Strom. I, p. 403. V. Fr. Hist. I, p. LIX. Ephori librum vicesimum, quo narrabantur quæ libro XV Diodorus habet, anno 336 scriptum esse, ex Diodoro (15, 60, 4) colligo. Scilicet Cleomenem II. regem Lacedæmoniorum, regnasse constat an. 370-309 a. C., ut recte etiam Diodorus statuit 20, 29, ubi : ἐπ' ἀρχῶν τῶν Λακεδαιμόνιων (309) Κλεομένης ἐτελεύτησεν ἄρξας ἐτη ἑ' καὶ μῆνας δέκκ. Contra vero lib. 15, 60, 4, Ol. 102, 3, 370 a. C. Diodorus narrat miro casu accidisse ut eodem hoc anno tres principes diem obissent, Amyntas Macedo, Jason Pheræus tyrannus et Agesipolis rex Lacedæmoniorum, cujus frater et successor Cleomenes II ἰδασίλευσεν ἐτη τριάκοντα καὶ τέσσαρα (370-337). Mira discrepantia ex eo explicanda esse mihi videtur quod hæc ex Ephoro (cujus expressa mentio in hoc capite, § 5, injicitur) negligenter excerpta sunt. Nimirum Ephorus, qui historias suas non nisi ad an. 341 deduxit, de toto Cleomenis regno monere non potuit, sed eam ejus partem commemoravit quæ usque ad annum quo ista scripsit, pertinebat. Igitur libro XX res anni 370 scripsit anno 336 (370-34). Res inter Medicum Pelop. interjectas narravit libro XIII.

(**) Scholion mihi annotationem in fr. Arist. scribenti non innotuit; acceptum refero Büchelero, qui de his dixit in *Neue Jahrb. f. Philol.* 1868, p. 170, quo tempore nostra dudum typis expressa erant.

σας τὸν Περικλέα συνέθετο, ὅπως ὑπόσπονδος σὺν ἀδείᾳ κατέλθοι. Καὶ γενομένων τῶν σπονδῶν κατῆρει ἐκδησάμενος ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς μήρινθον (κρόκην κλωστήν Plut.), ὡς δὴ ἱκέτης τῆς θεοῦ· οἱ δὲ περὶ τὸν Περικλέα οὐ κατασχόντες τὴν ὀργὴν ἀπέκτειναν αὐτὸν κατερχόμενον. Τοῦτο ἐστὶ τὸ Κυλώνειον ἄγος.

Eandem historiam fusius narrat Plutarchus in Solon. c. 32, ubi pro Pericle habes Megaclem archontem aliunde non notum (Ol. 42 sec. Corsinium et Fischer in Tabb. Chron., Ol. 40 sec. Clinton., Ol. 45 sec. Bæckh.). In scholio Περικλῆς pro Μεγακλῆς exhiberi videtur eodem erroris genere quo in Aristodemi codice Parisino Σοφοκλῆς abiit in Θεμιστοκλῆς. Antiquum esse vitium e Suida liquet, qui s. v. Περικλῆς et Κυλώνειον ἄγος eundem Periclem cum Xanthippi filio inepte confundit. Περικλῆς, ait, Ἀθηναῖος· ἐπὶ τούτου ἤρξατο ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Ἐπὶ τούτου τὸ Κυλώνειον ἄγος ἐλάυνετο παρὰ Ἀθηναίων, ὃ ἐνείχετο Περικλῆς. Κύλωνα γὰρ ἄνδρα Ἀθηναίων, Ὀλύμπια νενικηκότα, γαμβρὸν Θεαγένους τοῦ Μεγαρέων τυράννου, ἐπιθέμενον τυραννίδι τῶν Ἀθηναίων, παραχρῆμα φυγόντα, καταφυγόντα δὲ ἐπὶ τὰς σεμνὰς θεάς, ἀποσπασάντες οἱ περὶ Περικλέα ἀπέκτειναν· οἱ δὲ ἀντεπέταττον, Περικλῆς δὲ οὐκ εἶα πείθεσθαι.

Ejusdem generis notitia historica ex eodem haud dubie fonte deprompta exstat ap. schol. l. 1. p. 378 :

Ἡ Φύη. Πεισίστρατος διωχθεὶς παρὰ τῶν Ἀθηναίων εὔρε γυναικα μεγάλην, ἣν καὶ ἀναβιδάσας εἰς ἵππον (ἄρμα sec. Herod.) ἤγαγεν εἰς Ἀθήνας λέγων ὡς ἡ Ἀθηναῖ ἐστι, καὶ κομίζει με αὐτῆς εἰς Ἀθήνας. Cf. Herodot. 1, 60; Polyæn. 1, 21, 11; Valer. Max. 1, 2, 2; Clitodemi fr. 24 ap. Athenæum, 13, p. 601, C (*).

Præter scholiastam Hermogenis Suidas s. v. Πausanίας, Θεμιστοκλῆς, Κίμων et Καλλίας (v. not. ad c. 8, 5. 10, 11. 11, 1. 13, 2) Aristodemi opere usus est, quamquam in nonnullis a codice nostro recedit, quæ excerptorum negligentiae imputanda esse videntur.

Codex Aristodemi sicut ille qui περὶ μηχανῶν scripta continet, lacunis et mira nominum priorum depravatione et singulorum verborum corruptelis magnopere laborat. Quodsi sustuleris sordes quas manu leni abstergere possis et librorum negligentiae vel stupori deberi quisque largietur, residet oratio incultæ simplicitatis, qualem in compendio a recentioris ætatis magistello scripto et ab aliis fortasse breviato ferre licet. Quæ in ea a puræ putæ græcitatibus usu recedunt, non adeo multa sunt, ac fieri potest ut horum quoque pars corrigendo tollenda sit. Seriores ætatem redolent verborum formæ mediæ ἐκπληττόμενος vel potius ἐκπληζόμενος τοὺς Ἕλληνας (c. 1, 4) et προδῶσθαι τοὺς Ἕλληνας (c. 4, 1), quarum loco expectabas activas ἐκπλήξων et προδῶσειν, quas reponi voluit Bücheler. Similiter Theophylactus Hist. 1, p. 155, D dicit : ἀναιρέσει τούτους παρέδοτο. Verbum πλῆττεσθαι sensu activo adhibetur quidem ap. Herodot. 3, 14 (κεφαλὴν ἐπλήξατο) et Hom. Il. 16, 125 (μηρὼ πλεῖσσεσθαι), ita tamen, ut simul vis verbi medii subsit. Elumbem orationem habes c. 2, 1 : ὑπισχνόμενος δώσειν... τηρήσειν ὑποσχόμενος, ubi fort. δεχόμενος corrigendum esse Bücheler suspicatur. Facilius crediderim scribæ deberi quod legitur c. 8, 2 Ἀργυλῶ ἀγαπωμένῳ αὐτοῦ (deb. αὐτοῦ). — Solæca sunt c. 8, 4 : τῆς κατὰ τοῦ παιδὸς κολάσεως, quæ, etiamsi ejectionis vocem κατὰ, contra veterum præceptum forent, ex quo κολάσις est pœna quam luis, non vero, ut nostro loco, quam sumis. Recte dicere licebat τῆς κατὰ τοῦ παιδὸς κρίσεως. Junioris ævi usu dictum fuerit c. 17, 1 : ὑπερφηανεύμενοι ὑπὸ τῶν Κερκυραίων; certe in Steph. Thes. verbi activi ὑπερφηανέω exempla non afferuntur nisi ex schol. Theocrit. 1, 69 et Athanasio 2, p. 361, D; quamquam altera quoque verbi forma, ὑπερφηανέω, rara est. Quæ cetera Bücheler in Aristodemi oratione reprehendit, minoris momenti sunt. Recte quidem offendit in verbis ἐφ' ὃ, sequente conjunctivo (c. 16); at patet codicis scripturam aperte corruptam : ἐγίνοντο δὲ αἱ σπονδαὶ ἐπὶ τοῖσδε ἐφ' ὃ μὴ καταπλέωσιν, resingendam esse in... ἐπὶ τοῖσδε· « μὴ καταπλέωσιν etc. » Neque peregrini aliquid habet phrasis ἐξιλάσκεισθαι τοὺς δαίμονας τίνος (c. 8, 1), quum δαίμονες (manes) sæpius hoc sensu in Luciano legatur et ὁ δαίμων eodem sensu jam ap. Æschylum occurrat (V. Thes. s. v.). Denique nihil moror

(*) Quæ præterea in scholiis illis p. 482 leguntur de Dicæo (cf. Aristod. c. 1, 8), ea narrantur laudato Herodoto. Aliud scholion p. 375 de causis belli Peloponnesiaci, quod ex uno tantum codice Mediceo ceteris Walzsius adjunxit, ab Aristodemi narratione alienum est.

ιστοδ ὑπάρχει ἐν Αἰγίνῃ τότε (c. 1, 4). Sicut dicitur ἐν Αἰγίνῃ τυγχάνει pro τυγχάνει ὄν, similiter licet ὑπάρχει pro ὑπάρχει ὄν. — Vox aliunde, quantum sciam, non nota in Aristodemi fragmento exstat περιπνεύς, *somnolentus*, ad similitudinem vocum κάθυπνος et ἐνυπνος eleganter efformata.

DE FRAGMENTI RATIONE CHRONOLOGICA.

Res inter τὰ Μηδικὰ et bellum Peloponnesiacum gestas primus perstrinxerat Hellanicus, at Σοκράτης τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς (Thuc. 1, 97). Quare idem argumentum denuo tractavit Thucydides (1, 98-118), qui quamvis raro seriem rerum ad annorum computationem revocaverit, vel sic tamen firmissimum fundamentum suppeditavit, cui innitentes viri docti et auxilia assumentes ex catalogis archontum Atticorum et regum Lacedaemoniorum Persarumque, res gestas ad suos quasque annos exegerunt adeo tuto iudicio, ut nonnisi de paucis quibusdam dubitationi locus relinqueretur (1). Nemo nescit quam diversus ab his sit Diodorus, qui modo recte rerum tempora tradit, modo vel paucis vel etiam sat multis annis a vero aberrat, modo ejusdem rei tempus alio loco definit aliter. Cujus confusionis et inconstantiae causa in eo maxime posita est, quod auctor fontes diversos et diversa narrationis genera temere miscuit. Ac fontium quidem, quibus Diodorus usus sit, duo facile genera distinguuntur; ex altero uberiolem græcæ historiæ expositionem deprompsit, cui ex altero breviores notitias chronologicas interspersit. Illud fuisse unum Ephori opus diligentissima inquisitione nuper probavit Volquardsenus (2). Quanam diligentia ipse Ephorus in temporibus notandis versatus sit, ignoramus; eum vero historiam non in annalium formam discerpisse, more Diodoreo, sed capitulatim scripsisse atque certas rerum complexiones et personarum historias complurium annorum tempus absumentes uno eodemque loco absolvisse probabiliter admodum statuitur. Hoc enim concesso, confusio, quæ apud Diodorum obtinet, explicationem habet facilem. Videlicet continuas Ephori narrationes Diodorus partim servavit eoque commisit ut multorum res annorum in unius aini angustias temere coerceret, partim in spatia annua haud recte eas diremit. Nonnulla horum, ea præsertim quæ sunt circa minores unius vel duorum annorum errores, ex mero Diodori arbitrio pendere largior, in plurimorum vero distributionem chronologicam vim magnam exercnisse alteram quam adhibuit fontium classem, γρονυῶν scilicet libros (3), tum per se probabile est, tum vero ex eo conficitur, quod eadem errorum ratio, quæ in Diodoro frequentissima est, apud alios quoque auctores et apud ipsam nostrum Aristodemum late patet (4).

(1) Vid. Clinton. in Fastis Hellen. tom. 2; Arnold Schæfer De rerum post bellum Persicum usque ad tricennale totius in Græcia gestarum temporibus, Lips. 1865; G. Pierson, *Die thucydideische Darstellung der Pentacontarchie erörtert u. mit anderen Quellen verglichen* in Philologo tom. 28 (1868), p. 40-69 et p. 193-220.

(2) Ch. Aug. Volquardsen, *Untersuchungen über die Quellen der gr. u. sicil. Geschichten bei Diodor*, Buch XI-XVI. Kiel, 1868. Cf. Collmann De Diodori fontibus capita IV, Leipz. 1869.

(3) Sic de annis capti Ilii et reditus Heraclidarum (1184 et 1104 a. C.) Diodorus, 1, 5, 1 Apollodori calculos se polare dicit, dum ex eodem Diodoro (16, 76) novimus Ephorum Heraclidarum reditum assignasse anno 1091 a. C. (5X63 ante Olymp. 1), sec. computum Peloponnesiacum, quem etiam Sosibius Laco seculus est sec. Clem. Strom. p. 141. (Quod in Hieronymo sub an. Abr. 923. 1094. a. C. huc referri posse olim videri poterat, id secus habet, ut ex Schœtziana Hieronymi editione nunc patet.)

(4) Quanam opera chronologica Diodorus usurpaverit, in præsentī non quæro. Haud infimum inter ea locum tenuisse Chronica Apollodori, in propatulo est, verum ex his solis notitiis chronologicas et consulum et archontum nomina fluxisse haud recte censet Volquardsen. Diodorus Apollodorum laudat 1, 5, 1, et 13, 108, 1 de Antimachi ætate, et 13, 103, 4, ubi, postquam dixerat Sophoclem obiisse Ol. 91. 3. 406 a. C., addit: Ἀπολλόδορος δὲ φησὶ ἐν Εὐκλείδῃ κατὰ τὸν αὐτὸν ἐκαστὸν τῶν ἐκτελεσθαι, τοῖς δὲ λέγουσιν... μέχρι πρότερον τούτων τῶν χρόνων. Hec omnia ex eodem Apollodoro discrepantes sententias in medium proferente fluxisse statuit Volquardsen. At nihil impedit quin ipsam Diodorum juxta Apollodorum alium scriptorem consuluisse putemus. Nam alio loco 16, 11, 5 ad Ol. 94, 1. 464 a. C. Democritum 90 annos natum obiisse dicit (ut Euseb. Chron.), a quo ut natales incidunt in an. 494. Id vero alienum est ab Apollodori computo, qui, testante Diogene L. 9, 41, Democritum natum dixit Ol. 80, 460 a. C. dem Thrasyllos natales retulit ad Ol. 77, 3. 470 a. C. Volquardsenus quidem Diodorum mortis annum cum epocha ἐξ ἀπὸς confudisse suspicatur, quoniam Diodorea cum iis quæ de Anaxagoræ ætate Apollodorus tradit, non possunt conciliari. At dicendum potius erat Apollodorum errasse de temporibus tum Democriti tum Anaxagoræ. Ipse Democritus vitæ suæ tempora ita computasse videtur, ut terminum a quo poneret exilium Ilii; certe sec. Diogenem l. l. τὸν μὲν ἀναρχόμενον se scripsisse dixit annis 730 ὕστερον τῆς Ἰλίου ἀλώσεως. Eadem vero compu-

Hæc autem errorum ratio ejusmodi est, ut facile intelligatur juxta veram temporum computationem alias duas exstitisse quarum altera septem annis, altera quinque annis a vero aberrat, dum

tandi ratio iis quoque subest quæ de natalibus Democriti produntur, adeo ut dissensus auctorum e diversis æris Trojanis pendeat. Scilicet natus est Democritus :

sec. Diodor. an. 494 a. C. = 723 post. 1217	} exc. III.
sec. Thrasyll. an. 470 a. C. = 723 post. 1193	
sec. Apollod. an. 460 a. C. = 723 post. 1183	

Thrasyllum excidium Trojæ collocasse in an. 1193, qui plerisque est annus expeditionis Trojanæ, testatur Clemens Alex. Strom. 1, p. 145 (V. Fr. Hist. 3, p. 503). Similiter annus 1217, qui item vulgo est expeditionis annus, in auctore quem Diodorus adhibuit, annus excidii erat. Qua quidem terminorum permutatione nihil frequentius est. Jam vero Diodori computum recte habere, ab Apollodoro autem et Thrasyllo ad alios calculos perperam deflexum esse verbo significavi in Fr. Hist. 2, p. 24, pluribus vero demonstravi Car. Fr. Hermannus in Programmate Gœtting. an. 1849 *De philosophorum ionicorum ætatibus*, p. 14 sqq. Cf. idem in Indice scholarum sem. hib. 1852-53 *De Thrasyllo grammatico et mathematico*, p. 8 sq. Ceterum si apud Diogenem numerus 730 genuinus est, ipse Democritus quartam quandam æram Trojanam secutus esse debet, quam esse illam anni 1154 (63 post. 1217) olim conieci, adeo ut Diacosmus scriptus esset anno 424. Nescio tamen an philosophus secundum æram celeberrimam illam quam Diodori auctor secutus est, et ipse computaverit, numerus Diogenis vero mendam traxerit. Fortassis pro *ἔτεσιν ὑστερον τῆς Ἰλίου ἀλώσεως* ψλ' legendum ψζ' (790), quo numero Diacosmus pertineret ad an. 427 a. C. sive ætatis D. annum 65. Certe lenis est mutatio, quum peregrinae numerorum notæ ζ' et ρ' sæpiissime in notiores literas a librariis corrumpantur et vel a recentioris ævi viris doctis haud recte legantur (sic v. c. Iriarte in apographo suo codicis Matritensis, qui stadium maris Magni continet, numerum ζ' ubique corrumpit in ζ' vel ζ'). — *Anaxagoram* Democritus ipso antiquiorem fuisse dicit annis 40 (ap. Diog. I. l.). Natus igitur an. 534 (494+40) a. C. Sec. Demetrium Phalereum et Apollodorum obiit post vitæ annos 72, i. e. an. 462 a. C., Olymp. 79, 3, ut recte etiam Eusebius in Chron. tradit. Sec. Apollodorum vero Anaxagoras vixit an. 500-428 (Ol. 70, 1-88, 1). Differentia est annorum 34, ut de ætate Democriti. Eandem fere discrepantiam habes in *Andrimeis* anno natali, quem Suidas Olymp. 55 (560 a. C.), Apollodorus Olymp. 63 (528 a. C.) assignant. Eundem denique dissensum fuisse suspicor de ætate *Anaximandri*, quem Apollodorus (ap. Diog. 2, 2) natum dicit Ol. 42, 3. 610 a. C. Verum sec. *Ælianum* (V. H. 3, 17) *Anaximander* ἡγήσατο τῆς ἐς Ἀπολλωνίαν ἐκ Μιλήτου ἀποικίας, quæ colonia, ut in periegesi iambica v. 734 legitur, 50 annis ante Cyri regnum, sive 609 a. C. deducta est, eodem igitur fere tempore quo natum philosophum Apollodorus prodidit. Itaque ex altero computo *Anaximandrum* an. 644 (34 ante 610) natum esse dixeris. — Sed illuc revertor. Metrica Apollodori Chronica, quæ a Troicis usque ad an. 145 pertinebant, plenos fastos consulares et archontum catalogos, quos ex iis mutuatus sit Diodorus, continuasse per se parum probabile est. Exstitisse vero juxta hoc *Χρονικὸν* compendium majus aliquod Apollodori opus chronologicum soluta oratione scriptum, ut ipse olim statui et Volquardsen quoque censet, nunc ego nego. Duxit in hanc sententiam famigeratus ille laterculus regum Ægyptiorum, quem Syncellus ex Apollodoro affert, hic vero ex Eratosthene habere, Eratosthenes denique a Diospolitanis sacerdotibus accepisse perhibetur. Fucum hæc fecerunt notissimis nostris chronologiæ Ægyptiarum fabris, quamvis vix dubitari queat quin eadem fraude ficta sint, qua τῶ ἀρχαίῳ χρονολογείῳ τοῦ κυνικοῦ κύκλου, sequioris ævi fctui, præfixa ad Ptolemæum regem epistula auctoritatis species affingitur. De necessitudine quæ laterculo Pseuderatosthenico intercedat cum Vetere illo chronico et cum Manethone Panodoreo dixi in Fr. Hist. 2, p. 566, probante Gutschmidtio, qui fusius de his disputavit in *Rhein. Mus.* tom. 12, fasc. 1, p. 9 sqq. et tom. 13, fasc. 4, p. 485 sqq. Nunc addo aliud quod eodem pertinet. Syncellus p. 19 de Beroso et de Manethone suo dicit : *Θαυμάζεται δὲ πῶς οὐκ ἠγάγησαν ἀπ' ἐνδὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀρχὴν θέσθαι ταῖς τετρατάδεσιν αὐτῶν συγγραφαῖς. Quomodo in temporibus antediluvianis ingentes annorum numeri quidam ad modica spatia revocarint, satis constat. Superest ut demonstretur quomodo et Menes rex et primus rex Berosianus, qui post mythicos sequitur, uno eodemque anno regna suscipere potuerint. Apud Berosum post diluvium regnant duæ dynastiæ mythicæ; earum prior est Euechoi et Chomasheli, qui regnarunt annis 5100; altera est regum 84, annorum vero 28980. Utroque numero dies indicari statuens aliquis priorum regum duorum dies revocaverit ad veros solares annos 14 (deficientibus diebus decem), deinde vero regum octoginta quattuor dies 28980 (= 79 ann., 5 1/2 m.) rediixerit ad 953 annos menstruos, adeo ut duabus dynastiis mythicis assignentur anni 967. Quodsi admiseris ejusmodi computum irrationalem, res ita habet :*

5493 a. C. Mundi annus 1 sec. æram Alexandrinam.

3251 . . . Diluvium, 2742 annis post 5493.

3251—2285 a. C. 86 reges mythici post diluvium ap. Babylonios regnarunt anni 967.

2284 . . . Initium primæ dynastiæ Medorum sec. Berosum et primus annus Menæ regis sec. Eratosthenem.

38 reges Ægyptiorum, quos Syncellus recenset, inde a Mene usque ad finem Atuthartæi, secundum Eratosthenem regnarunt annis 1076 (2284-1209 a. C.).

1208 . . . Trojæ excidium. (Eandem æram sequitur auctor veteris Chronici.)

53 reges qui sec. Eratosthenem (consentiente Eusebio) post Amuthartæum regnarunt (sc. usque ad finem regni Ægyptiorum et Alexandriam conditam).

329 . . . (Olymp. 112, 4), Abrahami an: 1687, Alexandri an. 7 : « *Alexandria in Ægypto condita anno regnantis Alexandri septimo, quo item Asiaticis capit imperare idem Alexander.* » Eusebius Chron.

Igitur a diluxio usque ad finem regni Ægyptiorum labuntur anni 2922 (3251-329), quibus complentur duo cycli Sothiaci (2×1461).

Sane quidem primus Alexandri Ægypto imperantis annus incipit exeunte anno (14 Nov.) 432 a. C., adeo ut eo usque sint fere 2×1460 anni solares; at constat in aliis hujus generis computis multo magis etiam a vero aberratum esse;

media inter utramque sex annorum discrepantia passim fluctuat. Animadvertit rem Varro, de cuius studiis chronologicis agens Censorinus (D. d. nat. c. 21 p. 62 ed. Jahn.) inter alia dicit: *De tertio autem tempore* (sc. quod a prima Olympiade initium habens $\tau\epsilon\rho\tau\omicron\pi\iota\kappa\acute{o}\nu$ vocatur) *fuit quidem aliqua inter auctores dissensio in sex septemve tantummodo annis versata; sed hoc quodcumque caliginis Varro discussit.* Proxime ad nostrum negotium pertinet septenorum annorum dissensus, quem exemplis nonnullis probare liceat.

Diodorus 11, 48, 1 inter varias notitias chronologicas Siculis historiis præmissas, Ol. 76, 1. 476 Leotychildem obiisse dicit post regnum annorum 22, et successisse Archidamum II, qui regnasset ann. 22. Constans sibi idem 12, 35, 4, Ol. 86, 2. 434 Archidamum mortuum esse narrat eique successisse Agim II, qui regno potitus esset per ann. 27. Idem denique 16, 63, 15, Ol. 108, 3. 346-345 Archidamum III in Italia occubuisse tradit post regnum annorum 23, successorem vero Agim III regnasse annis 15. — De veris horum regum temporibus tu adeas Clintonem in *Fast. Hellen.*; quæ quomodo a Diodori computo differant, hæc docebit tabella:

	Sec. verum comput.	Sec. Diodor.
Leotychildes regnavit ann.....	22 491 a. C.	22 498
Archidamus II.....	42 469	42 476
Agis II.....	29 427	27 434
Agesilaus II.....	37 398	[39] 407
Archidamus III.....	23 361	23 368
Agis III.....	8 338	15 345
	-331	-331
	161	168

Igitur, missa duorum annorum discrepantia, quæ est circa regna Agidis II et Agesilai II, per totam hanc regum seriem Diodorea chronologia septem annis a genuino computo recedit (*) et in

neque dubito quin annus ab Eusebio traditus ex ea ipsa, quam modo attuli, computatione profectus sit. Patet totam hanc chronologiam historiæ Egypti et Babylonie ab Alexandrino quodam Judæo concinnatam esse ad similitudinem ejus quam in Vetere isto Chronico habemus. Reges 38 a Syncello enumerati quin desinant in annum, qui est æræ Trojanæ, hanc ipsam æram auctorem hujus laterculi, sicuti illum Veteris Chronici, adoptasse censeo. Alii Trojæ excidium retulerunt ad finem Thuoris regis antecedentis. Idem si quis in nostro catalogo facere mavelit, excidium Trojæ habebit 63 annis sive uno cyclo superiorem (anni 1271), quoniam Amuthartæus annis 63 regnasse dicitur. Quodcumque statueris, alienum est ab Apollodoro et Eratosthene. — Ceterum ad eundem Pseudapollodorum pertinet mentio Apollodori apud Eusebium p. 5 et 9 ed. Mai., ubi de Berosiana Chaldaeorum historia sermo est. Eusebius ibi Apollodorum ex Alexandro Polyhistore laudare videri possit. Attamen Syncellus p. 71 ed. Bonn. Alexandri narrationem disertis verbis ab Apollodorea distinguit, et apud Eusebium p. 9 verba: *quod et Apollodorus in historia (in volumine vertit Aucher) narrat*, ita habent, ut ab ipso Eusebio interponi potuerint. In altero autem loco p. 5 verba Armenia laborare Maius notat. Legitur ibi in Maii versione: *Hac vero ratione narrationem exorditur, ut Apollodorus ait.* Fortasse hoc quoque loco in græcis erat ὡς καὶ Ἄν. Certiora docebit Petermannus in nova quam parat versione Eusebii.

(*) Eadem computatio pertinuerit etiam ad præcedentia Proclidarum regna et usque ad Charilai regis initium sive Lyrgurgi epocham, quam qui anno 885 vel 884 a. C. assignant (ut Ctesias, Eratosthenes, Apollodor., alii), id ex ipsis his calculis mihi fecisse videntur; nam si septem annis inferiorem posueris in an. 878 (885-7), habebis epocham quæ sec. sincerum computum Atticum plenis cyclis ab æra Trojana et a primo archonte distat (878=5×63 post 1193 et 2×63 ante 752). Idem statuendum est de illo Agidarum initio, quod sec. Eusebium ad an. 1074 referendum est. Secundum istam 7 annorum differentiam epocha hæc reducitur ad an. 1067, quæ ab iisdem parapegmatis ex more vetere integris cyclis disjungitur (1067=2×63 post 1193 et 5×63 ante 752). — Ceterum animadvertas Diodori errores supra notatos ad solos pertinere Proclidas. Agidarum tempora, quæ ex Diodoro novimus inde a Plistarcho usque ad Cleomenem (458—309 a. C.), recte omnia traduntur (V. 13, 17, 1. 14, 89, 1. 15, 23, 1.), nisi quod de Cleomenis regno et vera et falsa exhibentur, de quo supra p. 27 jam monui. Itaque Diodorus ex alio fonte Proclidas, ex alio Agidas afferre videtur. In eandem sententiam adducit Eusebius qui in Chron. p. 166. 167 et 234 ex Diodoro apponit laterculum Agidarum et Proclidarum, qui usque ad Olymp. 1 pertinet. In eo enim Proclidarum series adeo differt ab Agidarum indice, ut duorum regnorum jactura mutilam esse viri docti censeant. At Eusebius duobus locis eandem exhibens retulit quæ reperit. Porro quum a Procle usque ad Olympiadem primam expentur anni 252 sive 4×63, cyclica hujus numeri ratio non prodit corruptelam, sed computum diversum. Diodorum vero, ex quo hæc collegit Eusebius, incongrua plane per opus suum incredibilem judicii acrisia dispersisse nemo nescit.

Agidis demum regno, quod præter fas septem annis augetur, ad veros calculos traducitur. Errores illos ex Chronicis quibusdam repetendos et ab Ephorea narratione alienos esse ipse Diodorus eo indicat, quod (12, 27 et 52) Archidami II meminit in rebus ann. 429 et 428 et quod (16, 88) Archidamum III an. 338, Ol. 110, 3 occubuisse et Agidem non quindecim, sed novem (deb. octo) annis regnasse dicit.

In Macedonia Alexander II obiit et Perdiccas successit an. 454; septem annis aberrat auctor Marmoris Parii (ep. 59), qui rem refert ad an. 461, Olymp. 79, 4, consentiente Hieronymo in Chron. p. 105 ed. Schœne, a quo uno anno differt Eusebii versio armenia ultimum Alexandri annum referens ad Ol. 80, 1.

Archelaus rex regnum suscepit an. 413; septem annis antea, sive an. 420, sec. Marmor Parium. Regnavit annis quattuordecim (413-399), quod Diodori quoque auctor statuere debet, siquidem (13, 4, 3) Archelai meminit in rebus an. 410, et defunctum esse dicit (14, 37, 5) an-399; nihilominus regnum ejus septem tantummodo annorum fuisse prodit.

Thesei ossa Cimon oraculi jussu e Scyro Athenas attulit an. 469, Ol. 77, 4, archonte Apsephone. Septem annis antea (476, Ol. 76, 1, Phædone archonte) oraculum datum esse Plutarchus dicit (*).

In tributorum tabulis primus annus, quo Athenienses tributa sociorum Athenis administrarunt, notatur annus 454 (V. Kœhler in *Monatsberichte der Berlin. Akad. d. Wiss.*, 1865, p. 214). Consentaneum igitur tunc ærarium e Delo Athenas translatum esse, uti monet Sauppium (*Nachrichten von d. Gesellschaft. d. Wiss. in Göttingen*, 1865, p. 249). At septem annis antea (461, Ol. 79, 4. Vid. Bœckh, *Staatshaushaltung*, 2, p. 523) hoc ponendum foret secundum Justinum (3, 6) qui postquam dixerat Athenienses a Lacedæmoniis in bello Messenio advocatos, mox vero, utpote suspectæ fidei auxilios, dimissos esse, addit: *Hanc rem Athenienses graviter ferentes pecuniam quæ erat in stipendium Persici belli ab universa Græcia collata, a Delo Athenas transferunt, ne deficientibus a fide societatis Lacedæmoniis prædæ ac rapinæ essent.* In his nexus rerum, ut passim fieri solet, falsæ chronologiæ accommodatus est. Veriora tradiderit Plutarchus (Pericl. 12), qui rei suasorem fuisse dicit Periclem δεισαντα τοὺς βαρβάρους. Ante annum 454 nihil adeo erat cur a Persis Athenienses sibi timerent, at ipso hoc anno 454, quum classis eorum tantum non omnis a Megabyzo Persarum duce in Ægypto deleteretur, τὰ τῶν Ἑλλήνων διεσθλήθη (Thuc. 1, 110).

Themistocles in Asiam fuga elapsus literas dedit ad Artaxerxem (**) νεωστὶ βασιλεύοντα (465) et post anni spatium in Persidem profectus ipse ad regem accessit, an. 464. Septennii differentiam habes apud Eusebium, qui ad Ol. 77, 2. 471 (an. Abr. 1545) notavit: *Themistocles ad Persas confugit.* Eodem modo computavit auctor e quo Cicero in Lælio c. 12, 42 refert Themistoclem ad Persas hostes se contulisse viginti annis postquam Coriolanus ad Volscos hostes abiisset (491). In Bruto c. 11 Cicero de hac Themistoclis historia laudat Clitarchum et Stratoclem, tempus vero rei haud dubie definit sec. Apollodorum, cujus Chronica magni fecisse videtur. Sub eodem anno 471 Diodorus quoque (11, 54-59) Themistoclis ad *Xerxem* fugam narrat, sed altius historiam repetit inde ab exilio viri et deinceps ultra ad mortem usque persequitur. Clintonus, Curtius, Schæferus, Piersonus, alii annum 471 apud Diodorum ex vera temporum supputatione ad exilii tempus referendum esse, Eusebium vero et Ciceronem exilii et fugæ tempora confudisse statuerunt. Noli credere. Exilium Themistoclis quum arcte junctum sit cum historia Pausaniæ, quam inde ab anno 477 usque ad mortem ejus viri Diodorus præpostere narrat sub uno anno 477, Ol. 75, 4, falsam chronologiam etiam in Themistoclis rebus secutus fuerit. Quinam verus exilii annus fuerit, haud

(*) Ortum errorem esse ex confusis Apsephionis et Phædonis archontum nominibus olim putaveram cum Krügero aliisque. Cf. Curtius *Gr. Gesch.* 1, p. 744 not. Similiter genellis erroribus particulares singulis causæ quæruntur inani conamine.

(**) Artaxerxis regni initium ad an. 465 pertinere constat ex certissimo Canone astronomico Ptolemæi, cujus fidem suis calculis seductus in dubium vocavit Krügerus. Finckius vero (Diss. de Themistocle. Götting. 1849, p. 112) qui Themistoclem ad regem venisse an. 472 opinatur, Artaxerxem, viventem Xerxe patre, regni administratorem fuisse ex Lucian. Macrob. c. 15 (de quo loco cf. Geogr. min. I, p. XXXIII) probare studuit interpretatione insipida.

constat; probabiliter vero ad an. 470 vel 469 referendus est. Mortem Themistoclis Eusebius in falsa chronologia sibi constans assignat an. Abr. 1550. Ol. 78, 3. 466 (*Themistocles tauri sanguine hausto periit*); revera eam pertinere ad annos post 460 proximos e Plutarch. Themist. c. 31 recte collegit Arnoldus Schæfer; ex Eusebio deducitur annus 459 (466-7).

Sexenne bellum Ægyptium sec. Thucyd. cœptum est Ol. 81, 1. 460-459 a. C., finitum vero ineunte Olymp. 81, 3. 454 (Vid. Schæfer. l. l. p. 24). Secundum Diodorum (11, 73 et 75) bellum per triennium gestum est ab Ol. 79, 3-80, 1. 462-460. Inter 460 et 454 nonnisi sex anni intercedunt. At revocandum esse hunc quoque computum ad septem annorum differentiam, qua pro annis 459-454 ponebantur 466-461, ex scholiasta Aristophanis (Plut. 178) colligo qui et ipse falsam chronologiam secutus, Ægyptios a Persis defecisse dicit regnante Xerxe, quem an. 465 mortuum esse constat. Cf. Aristodemus, c. 11, 3.

Bellum Cyprium quod Persæ contra Euagoram gesserunt, sec. Isocratem (Euagor. c. 23; Panegyry. c. 39) decennale fuit et ab Ol. 98, 4 ad Ol. 101, 1 sive ab an. 385 ad an. 376 pertinuit. Sec. Diodorum Persæ bellum susceperunt anno 391 (Ol. 97, 2), qui a vero initio sex distat annis, dum falsi computi ratio septem annorum discrepantiam postulat. Fieri potest ut hoc loco Diodorus pro anno 392 annum 391 propterea exhibuerit, quod cum initio belli decennalis confudit ea quæ anno 391 Euagoras contra Persas susceperat (Xenophon Hell. 4, 8, 24). Ceteram confusionem, qua Diodorea de bello Cyprio narratio laborat, nunc nihil curamus (*).

His præmissis, ad Aristodemum rediens ostendam apud hunc quoque historiam eo maxime turbatam esse quod duæ temporum computationes, quarum altera ab altera septem annis differt, temere conflatae sint.

Primum igitur Sami expugnationem (an. 439) et fœderum trecennalium solutionem (432), quæ septem annis est posterior, eidem anno assignari videmus.

Porro statim post prælium ad Cænophyta commissum (initio an. 456) et ante Tolmidæ expeditionem Peloponnesiacam (an. 455) Cimon in Cyprum profectus ibique mortuus esse perhibetur. Obiit vero an. 449. Iterum igitur junguntur res septennii spatio separatae.

Bellum Ægyptium (459-454) narratur post prælium ad Eurymedontem (466) et ante pugnam ad Tanagram (457). Igitur hoc quoque bellum septem annis a sede sua dimotum fuerit in annos 466-461. Eandem chronologiam sequitur scholiasta Aristophanis (Plut. 178), qui Inarum vivente Xerxe (465) defecisse dicit, ex eademque profecta sunt confusa illa quæ de hoc bello apud Diodorum leguntur.

In antecedentibus Aristodemus tradit Athenienses sub Cimone in Asiam profectos contra Themistoclem, qui, appropinquante hoste, venenum hausisset, urbes ionicas liberasse et prælio vicisse ad Eurymedontem fluvium (466). Igitur mors Themistoclis, quæ ad annum 459 referenda est, secundum Aristodemum, sicuti ap. Eusebium, ad annum 466 pertinet. Consequitur Themistoclem ex Aristodemi mente ad regem Persarum venisse an. 471, ut Eusebius et Cicero testantur. Quodsi nihilosecius rex ille *Artaxerxes* fuisse dicitur, nihil aliud inde colligitur nisi auctorem nostrum una cum rerum græcarum temporibus mutasse etiam epochas regum Persarum. Ex eodem computo fuga qua Themistocles ad Naxum ab Atheniensibus tunc obsessam delatus est (465**), anno 472 assignanda est.

Ante hanc fugam in fragmento (c. 9) habes narrationem de disco, cui nomina civitatum quæ

(*) Quum errores quibus uno aut duobus annis a vera temporum ratione disceditur, per totum Diodori opus frequentissimi sint, quaeritur an illi errores, qui quinque annorum differentiam præ se ferunt, ex Chœonicis, quos D. attribuit, fluxerint, an Diodori negligentiae debeantur et ex septem annorum discrepantia profecti sint. Ejusmodi est quod 11, 64 initium belli Messeniæ anno 469, Ol. 77, 4 (debebat an. 464) assignatur, quod 11, 65 bellum inter Argivos et Mycenæos sub anno 468 (deb. sub an. 463) narratur, et quod Ægina lib. 11, 78 anno 459, Ol. 80, 1, lib. 11, 70 autem an. 464, Ol. 79, 1 subacta esse dicitur. — Aliud multiplicis confusionis genus subest lib. 12, 65 et 80, ubi sub an. 421, Ol. 89, 1 Nicias Melam vastasse et Cythera et Nysæam occupasse fertur, deinde sub an. 418, Ol. 90, 3 iterum narratur Athenienses Nicias duce Cythera et Nysæam occupasse et Melum expugnasse.

(**) Ad annum 465 rem refero cum Piersono l. l. tom. 28, p. 58. Schæfer l. l. an. 466 exputat. Ceterum haud recte Piersonus statuit de tempore belli Ægyptii.

Βέχρεις λεγόμενον, νῦν δὲ οἰκοῦσι Κόλχοι. Μέχρι οὖν τοῦ Ὀρφοῦντος ποταμοῦ τὰ ἔθνη τῶν δύο Πόντων ἐστίν. 10. Ψυχροῦ] τοῦ Ψ. — 11. εἰς Καλὸν ποταμὸν, τὸν νῦν λεγομένην Καλὴν παρεμβολήν] Ibi Καλὴ παρεμβολή in cod. Lond. Fuerit : ἐν τούτῳ ἢ νῦν λεγομένην Καλὴν παρεμβολή. — 12. Καλῆς] τῆς Κ. — 1b. εἰς τὸν Ῥίχιον λεγόμενόν ποτε (em. ποταμὸν) καὶ λιμένα] εἰς τὸ Θρίξον ἦτοι Ῥίξον καλούμενον ὁπότε καὶ λιμένα. Lege καλ. ποταμὸν aut καλ. ποτε ποταμὸν. — 14. Ῥίξιου] Ῥίξου. — 15. Ἀδινῶν ἤδη] Ἀδιναῖον ἦτοι. — 18. Ἀδινῶν] Ἀδιναῖου. — 18. εἰς Κόρδουλα χωρίον] εἰς Κορδύλην χωρίον κείμενον. — 21. χωρίον.. λεγόμενον] χώρα.. λεγομένη. — 23. τούτου τοῦ χωρίου] τούτῳ τῷ χωρίῳ. — 26. σώζοιτο etc.] σώζονται δ' ἂν τοῦ βορρᾶ ὁρμούντα πλοῖα. — 30. Ἀπὸ δὲ Ἀθηνῶν εἰς Ζάγατιν ποταμὸν στάδια ζ'. Ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Πρύτανην] Ἀπὸ δὲ Ἀ. εἰς Ζαγγάλην ποτ. στάδια ζ', ε', μίλ. α'. Ἀπο δὲ Ζαγγάλου ποταμοῦ ἦτοι Ἀθηνῶν εἰς Πυρτάνην. — 32. βασιλεία ἐστίν. Ἀπὸ δὲ Πρυτάνου] omissa. — 34. Ἀρμένου] Ἀρμένης.

P. 412, 2. περιόικων] περιουκούντων. — 6. τῶν ταύρων] Hæc verba, in Vat. omissa, habet codex Lond. — 1b. δς.. διώκων ... φημίζεται] δν.. διώκοντα.. φημίζονται. — 9. εἰς Ὀρφοῦντα] ἕως Ὀρφοῦντος. — 10. πρῶτον] πρώην.

II. Ὑποτύποις γεωγραφίας ἐν ἐπιτόμῳ. Geogr. Min. 2, p. 494-509.

In corruptelis longe plurimis codex Lond. cum ceteris codd. conspirat. Pauca quædam propria habet : pag. 495, 1. τοῦτον δὲ*] τοῦτον δὲ ποιεῖ recte. — 496, 18. ὀριζομένη τῷ Ἰστρῳ] ὄρ. καὶ αὐτῇ τῷ Ἰ. recte. — 498, 11 et 499, 18 et 15 ἡ articulus, quem supplevi, non omittitur. — 498, 22. πολλῇ] πόλιν, ut cod. E, πολλὴ cett. codd. — 501, 31 καὶ τὸν Ἀθῶ] Ibi Ἀθῶς ὄρος manus recens in margine scripsit. — 506, 25 sq. χῆζ' et deinde χῆλοι στάδιοι, μίλια δὲ ρλγ', in L omissa.

III. Ἀγαθημέρου γεωγραφίας ὑποτύποις. Geogr. Min. 2, p. 471-487.

P. 471, 1. ἐτόλμησε] ἀπετόλμησε, recte, ut videtur. — 5. Λέσβιος] ὁ Λ., ut cod. G. — 6. πλείστα] a Gronovio additum, habet L. — 483, 7. Θένης] Sic de conjectura scripsi pro Θρήνης, Ἐθρήνης meorum codicum. Legendum e cod. Lond. Θεήνης. Apud Ptolemæum oppidum vocatur Θεαῖναι, apud alios Θένη vel Θαῖνη.

DE FRAGMENTO ARISTODEMI.

Fragmentum historicum de rebus Græcorum ex opere Aristodemi cujusdam avulsus esse præmissæ inscriptionis fide a viris doctis censetur. Haud caret ea sententia specie probabilitatis, licet dubitationi sit obnoxia. Quinam vero fuerit Aristodemus ille, si modo fuerit, certius dici nequit. Inter scriptores ejus nominis, quorum notitia ad nos pervenit, antiquissimus esse videtur Aristodemus, cujus Γέλοια ὑπομνήματα ab Athenæo passim laudantur. Hunc enim sub primis Ptolemæis vixisse ex temporibus personarum, de quibus in fragmentis sermo est, collegēris. (*) Sequitur Aristodemus grammaticus, Aristarchi discipulus (schol. Pind. Nem. 7. 2), qui Alexandrinus vocatur in schol. Pind. Isthm. 1, 11. Idem haud dubie ceteris quoque scholiorum Pindaricorum locis, quibus Aristodemi mentio fit, intelligendus est. Itaque quum quæ in schol. ad Olymp. 3, 22 traduntur, eadem apud Harpocratonem v. Ἑλλανοδίκα ex Aristodemo Eleo afferantur, quem citavit etiam Eusebius in Chronicis p. 141 ed. Mai, Alexandrinum illum ex Elide oriundum fuisse jure censéas (**). Alius Aristarchi discipulus fuit Menecrates Nysænsis. Hujus vero filii fuerunt Sostratus et Aristodemus ille rhetor et grammaticus, quem valde senem juvenis admodum Strabo Nysæ audivit, et quem deinde in Rhodo, postea vero Romæ scholas habuisse, ibique filios Pompeji docuisse ex Strabone (p. 650) novimus. Idem refert hujus Aristodemi ἀναψιὼν fuisse alterum

(*) Cf. Fragm. list. tom. 3, p. 307, ubi vide etiam de aliis Aristodemis.

(**) In *Pauli's Realencyclopædie* tom. 1, p. 1607 ed. sec. hic Aristodemus Aristarchi discipulus absque causa componitur cum Aristodemo Nysænsi. Ibidem Aristodemus Eleus fortasse non diversus esse dicitur ab eo, quem laudat Tertullianus De an. c. 46. At qui ibi introducitur Aristodemus non est scriptor, sed vates ille et somniorum interpres qui apud Plutarch. Alex. c. 46 Aristander vocatur.

Aristodemum Nysaensem grammaticum, quo ipse Pompejus Magnus præceptore usus sit. Alteruter eorum est Aristodemus Nysaensis quem in Eroticis suis (c. 8) laudat Augusti coævus Parthenius. Deinde nominandi sunt: Aristodemus Thebanus, Ῥηβαίων auctor, e scholiastis Apollonii, Theocriti, Euripidis et Homeri bene notus, Aristodemus Συναγωγῆς μυθικῆς scriptor, si fides habenda Pseudoplutarcho in Parall. min. c. 3, et Aristodemus qui περὶ εὐρημάτων scripsit, teste Clemente Alex. Strom. 1, p. 133. Ceterum hæc opera utrum recte an secus inter tres Aristodemos disperdiamur, in medio relinquendum est. Haud magis constat quando vixerint auctores, attamen seculo post Christum secundo eos non fuisse posteriores ex ætate eorum, a quibus citantur, intelligitur. Ineunte seculo tertio floruit Aristodemus e Caria oriundus, pictor et operis de pictoribus pictorumque fautoribus auctor, cujus hospitio per quadriennium usus est Flavius Philostratus (*). Medio seculo quarto assignaverim Aristodemum, cujus Suidas meminit verbis: Ἀριστόδημος ἐπιτομὴν τῆς καθόλου Ἡρωδιανοῦ ἔγραψε πρὸς Δαναόν. Etenim, nisi conjectura fallit, Aristodemus ille et Danaus haud diversi fuerint ab iis quos Libanii temporibus in Syria scholas habuisse probabile est (**).

Ex his Aristodemis cum historico nostro componendus videri possit Aristodemus Nysaensis, quippe qui historias scripsisse perhibetur apud Parthenium in Erotic. c. 8, ubi proluxæ narrationi de Herippa Milesia, quam Gallus quidam captivam abduxerat, lemma præfigitur:

Ἰστορεῖ Ἀριστόδημος ὁ Νυσαεὺς ἐν α' Ἰστοριῶν περὶ τούτων, πλὴν ὅτι τὰ ὀνόματα ὑπαλλάττει, ἀντὶ Ἡρίππης καλῶν Εὐθυμίαν (***), τὸν δὲ βάρβαρον Καυάρην.

Hæc tamen sic vix sunt integra. Nam nominibus personarum in opere isto historico traditis Parthenium mero suo arbitrio alia substituisse haud credideris, sed consentaneum est ea ex alio fonte depromi, cujus mentio nunc desideratur. Idque tanto facilius concesseris, quum aliis locis quam plurimis (v. narrat. 1. 4. 6. 9. 11. 13. 14. 15. 22. 28. 33) duo simul singularum narrationum auctores a Parthenio laudentur. Aut igitur scriptum erat: Ἰστορεῖ [ὁ δὲ ῥη] (an. Ἀριστόκριτος?) γράφει δὲ καὶ Ἀριστόδημος etc., aut: Ἰστορεῖ Ἀριστόδημος, [γράφει δὲ καὶ ὁ δὲ ῥη] ἐν α' Ἰστοριῶν περὶ τούτων, adeo ut non liqueat utrum Aristodemi historiæ an alius scriptoris fuerint. Alter ille fortassis Hegesippus vel Aristocritus fuit, quos de rebus Milesiis scripsisse ex ipso Parthenio novimus. Deinde vero quum ex verbis τὰ ὀνόματα ὑπαλλάττει colligatur non modo Milesiæ mulieris sed etiam Galli barbari nomina diversa tradita esse, lemma refingendum esse censeo in hanc sententiam: ἀντὶ Ἡρίππης καλῶν Εὐθυμίαν, τὸν δὲ βάρβαρον [οὗ] Καυάρην [λέγων, ἀλλὰ...]. Ut nunc quidem narrationis verba habent, Galli nomen omnino nullum legitur, at illo loco, ubi mentionem ejus exspectamus, Cauaræ nomen omitti propter proximarum literarum similitudinem facile potuit; scilicet in verbis: ἐνθα αὐτοῦ συνῆν ἡ γυνὴ ἀνδρὶ τῶν μάλιστα παρὰ Κελτοῖς δοξαζομένων scribendum fuerit γυνή [Καυάρη] ἀνδρὶ. Ceterum narrat Parthenius Xanthum Milesium, ut Herippam uxorem a Gallis Ioniam vastantibus (****) captivam abductam redimeret, corrassa pecunia in Celticam

(*) Flav. Philostratus De imag. in procemio p. 339 ed. Didot: Ὅσοι μὲν οὖν κράτος ἤσαντο τῆς ἐπιστήμης (sc. τῆς ζωγραφικῆς) καὶ ὅσοι πόλεις καὶ ὅσοι βασιλεῖς ἔρωσι ἐς αὐτὴν ἐχρήσαντο, ἄλλοι: τ' εἰρηται καὶ Ἀριστόδημος τῷ ἐκ Κορίνθου ἐν ἐγὼ ἐκὶ ζωγραφίᾳ ἕξιν ἐποιήσαμην ἐτῶν τεσσαράων· ἔγραψε δὲ κατὰ τὴν Εὐμήλου σοφίαν πολὺ τὸ ἐπιγινῆσι ἐς αὐτὴν εἰρηται. — Statuarii cujusdam Aristodemi meminit Plinius 34, §. 86 ed. Sillig. Alii quibus Aristodemi nomen fuisse constat, recensentur in Pauly's Realencycl. s. h. v. et in Papii et Benseleri Lexico nominum propriorum.

(**) Libanius epist. 888, ad Heraclianum præflectum p. 415 ed. Wolf: Οὗτός ἐστι Δίφρος ὁ Δαναοῦ, τὸ τοῦ πατρὸς κούων, διδάσκων, ὡς ἐκείνους. Καὶ ἡ μὲν μοι βελτίω τοῦ πατρὸς εἰπεῖν, ἀρκεῖ δὲ μὴ γένοιτο. Τούς παλαιούς δὲ ποιητὰς εἰς τὰς τῶν νέων ψυχὰς εἰσάγων καὶ αὐτὸς ἐστὶ ποιητὴς ἀγαθός... Τιμῆσεις δὲ Διειδὼν οὐκ ἀμισθί, μέλλων γε αὐτὸν ἐξεῖναι φέροντα τὴν σὴν ἀρχὴν... Ἰσθὶ δὲ ἐν τοῖς περὶ τούτων Παλαιστίην εὐφρανῶν, ἐν ᾗ ποιεῖται τὰς συνουσίας, καλέειν οὐκ εἰς ἐρίστηκας, ἐν οἷς ἐπὶ οὐκ εἰς τὴν ἐροῖτο τίνι μεγίστη φιλοτιμοῦνται, Δαναὸν ἐροῦσι καὶ Δίφρον. Idem epist. 1268, ad Alirimum, p. 596: Μόλις λαθὼν τὴν ἡμετέραν πόλιν (Antiochiam) Μητέριος διέδου· πολλοὺς γὰρ ἔχων τοὺς ἱωνίαις, ὑπὲρ τοῦ Ἀριστοδήμου (τὸν Ἀριστόδημον edit.) ἐτηρεῖτο· τὴν γὰρ καὶ αὐτὸς ἐγὼ τῶν βουλευμένων αὐτὸν ἐβάλε εἶναι· καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν τὴν ἐνθάδε... πάντων γὰρ ἀχθεῖται εἰς τὰ ἄλλα ὧν Μητέριος ἀμεμπτος, πονηρός εἶναι δοκεῖ, διότι Σύρους θαυμαστὰς ταῦτόν ἐστι παρ' ἐκείνους. — Danaï nomen rarissimum est. Quare in Suidæ loco pro Δαναόν (Δανῶν cod. E) fortassis Διογενειανόν legendum esse Bernhardus suspicabatur. In Benseleri lexico nom. propr. Danaus quidam Ephesius excelsior ex Mionneti Descr. des med. VI, 110.

(***) Pro Εὐθυμίαν, quod codices et editiones præbent, legendum esse Εὐθυμίαν recte censet Dindorfius in Thes. gr. s. v. ubi adde aliam Εὐθυμίαν Milesiam occurrere in Corp. Inscr. N. 708.

(****) Invasionem hanc cominemorat Pausanias 10, 32, 4. Ioniam et Æolidem a Gallis Tolistobolis occupatam esse

profectum ibique a Gallo Herippæ domino sueta hospitalitate exceptum esse; uxorem vero perfida delatione dominum adducere studuisse ut maritum occideret nec ipsam dimitteret; at tantum abfuisse ut ille facinorosæ mulieri obtemperaret, ut supplicio justam ei sceleris pœnam infligeret. Cujusnam generis fuerit opus historiarum in quo illa legebantur, ex unico hoc specimine colligi nequit. Quodsi sumamus hæc petita esse e libro primo operis historici, quale Aristodemus noster scripsisse videtur, opinari sane possis auctorem (sicuti Diodorum libro quinto) Ephori exemplum secutum, libris historicis præmisisse geographica et ethnographica quædam, in iisque quum de populorum moribus et institutis sermo fieret, etiam illud de Cauara Gallo narratum esse, quippe quo probaretur Gallos τοῖς ἡθεσὶ ἀπλοῦς εἶναι καὶ πολλὰ κεχωρισμένους τῆς τῶν νῦν ἀνθρώπων πονηρίας, ut inter alia de Gallis verba faciens Diodorus (5, 22, 5) tradit. Et si quis objiciat tantam narrationis prolixitatem haud cadere in historiam compendiarum, respondere licet eam obtinere in superstitie fragmento inæquabilitatem ut res gravissimæ aut levi brachio tangantur aut silentio premanur, multis autem verbis exponatur narratiuncula de Cleonice puella, quam Pausanias in cubiculo interfecerit. Verumtamen quominus ejusmodi suspicionibus locum demus, eo impedimur quod fragmentum Aristodemi, nulla virtute sed vitiis plurimis conspicuum, indole sua et colore auctorem prodit rerum historicarum adeo rudem, ut in eo Pompeji æqualem et ipsius Pompeji vel liberorum ejus magistrum nemo agnoverit nisi certissimis coactus argumentis. Quatenus igitur isæquioris ævi hominem et ad scribendas historias non satis instructum res ipsa postulare videtur, probabilibus aliquis conjecerit auctorem fragmenti, qui in codice Parisino cum Flavio Philostrato componitur, fortassis esse Aristodemum ejusdem Philostrati familiarem, qui de pictoribus scripsisse traditur, scribere vero etiam historiæ compendium potuerit, quemadmodum Durim Samium et Jubam regem tum περὶ ζωγράφων libros composuisse tum historias condidisse constat. Ego vero ad hoc potius attendi velim quod Suidas, quamvis eum Aristodemi epitome historica usum esse e compluribus locis colligas, nullam tamen s. v. Ἀριστόδημος ejus historici notitiam exhibuit. Id quum jure mireris, quæritur an epitome illa, quam Suidianus Aristodemus scripsisse dicitur, non fuerit τῆς καθόλου Ἡρωδιανοῦ, sed τῆς καθόλου ἱστορίας. De Aristodemi Epitome τῆς καθόλου seu καθολικῆς προσώδιας Ἡρωδιανοῦ aliunde non constat. Quæ exstat ejus operis epitome (ed. M. Schmidt. Jenæ 1860), in optimo codice Theodosio grammatico, vulgo autem Arcadio attribuitur. Quodsi Ἡρωδιανοῦ nomen, quo notissimum grammatici opus introducitur, non a Suida sed a sciolo quodam profectum esse concesseris, Aristodemi epitome τῆς καθόλου sive τῆς καθολικῆς ἱστορίας eodem modo dicitur quo Nicolai Damasceni et Diodori Siculi opera tanquam ἱστορίαι καθολικαὶ commemorantur. Sin ulterius progredi conjectando velis, glossam Suidæ fortasse notissimo lacunarum genere mutilam esse et hunc in modum refingendam dixeris: Ἀριστόδημος ἐπιτομὴν τῆς καθόλου [ἱστορίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς καθόλου] Ἡρακλειδῶν, ἔγραψε πρὸς Δαναόν, ad exemplum scilicet Ephori, qui, δὲ πρῶτος ἐπιβεβλημένος τὰ καθόλου γράφειν (Polyb. 6, 5, 33), a reditu Heraclidarum historiæ suæ sumpsit initium (Diod. 16, 76. 4, 1).

Igitur, ut paucis rem comprehendam, in hac de persona et ætate Aristodemi disquisitione quum disertorum testimoniorum præsidio destituamur et in conjecturarum probabilitate omnia reposita sint, tenuiora quædam indicia rimans in eam sententiam adduci possis, ut Aristodemum suspiceris Libanii coætaneum medio seculo quarto Antiochiæ scholas habuisse ibique in usum discipulorum historiæ compendium Danao Palæstino dedicatum elaborasse, quemadmodum in eadem Syria ineunte seculo sexto ἐπιτομὴν ἱστορικὴν aut novem aut viginti libris conscripsit Eustathius

tradit Livius. Tempus invasionis accuratius constitui nequit. Vid. Droysen. *Hellenism.* tom. 2, p. 277. Cum narratione de Herippæ scelere componenda est historia de tribus vel septem virginibus Milesiis, quæ in eadem, ut videtur, Gallorum invasione virtute sua inclaruerunt, quarumque laudes cecinit Anyte Mytilenæa in Anthol. VII, 492, epigrammate εἰς τὰς τρεῖς παρθένους τὰς Μιλησίας ὑπὸ τῶν Γαλατῶν βιασθείσας. Cf. Hieronymus Adv. Jovian. 1, p. 186: *Quis valeat silentio præterire septem Milesias virgines quæ Gallorum impetu omnia vastante, ne quid indecens ab hostibus sustinerent, turpitudinem morte fugerunt.* Utraque narratio junctim narrari potuit in exemplis quibus illustrarentur scripta περὶ κακῶν καὶ τῶν ἀντικειμένων ἀρετῶν, de quibus v. c. Philodemus Ciceronis æqualis quædam composuit.

Epiphaniensis (Fr. hist. 4, p. 138), cujus vestigia seculo septimo legit Joannes Antiochenus. Historiarum compendium a magistro quodam in usum scholarum editum in Aristodemi opere agnoscit etiam Arnoldus Schæfer in *Neue Jahrbücher für Philologie*, 1868, p. 81, ejusque auctorem quinto fere seculo scripsisse videri ex interiore fragmenti superstitis ratione collegit Bücheler l. l. p. 93.

Restat ut de ipso videamus fragmento. De ambitu et divisione operis integri nihil inde liquet, nisi unum librorum orsum esse a rebus post bella Medica gestis. Narratorum pars major ex auctore Philippi Amyntæ f. coævo derivanda videtur, nonnulla e Thucydide assumpta, pauca quædam aliis ex fontibus immixta. Ratio autem qua diversa hæc conglutinantur, interdum perinepta est et compilatorem arguit qui quadrata junxit rotundis. Sic quæ de terminis, quos transgredi Persis non liceret, apud varios scriptores varia legebantur, in unum conjunxit (c. 13, 2 p. 16), quamvis ea invicem se excluderent. Eidem rerum geographicarum ignorantiae attribuimus, quod de Parnethe monte Xerxes pugnam Salaminiam spectasse dicitur (c. 1, 2). Idem Aristodemus (c. 6, 4) de Athenis post prælium Platæense Themistoclis consilio munitis ita loquitur, ut tum temporis non modo murum urbanum, sed longos quoque muros et Phalericum structos esse censendum foret. Aperte totum hoc segmen quod est de Athenarum munimentis, aliunde arreptum interposuit nec sensit rei ineptiam. Præterea in rerum delectu et justa narrationis ponderatione haud recto judicio usus est, ex sequioris ævi ingenio narratiunculis quam jejunæ historiæ gravitati addictior. Res post prælium Platæense usque ad semina belli Peloponnesiaci gestæ (c. 11-15) narrantur versibus 240 ed. nostr.; eorumque pars tertia et amplius (c. 8-10) historioli de Pansania et Themistocle absumitur, adeo ut reliqua τῆς πεντακονταετίας historia versibus 150 absolvatur ac res gravissimæ aut tribus verbis indicentur aut ne commemorentur quidem. Sic quæ in Thracia Athenienses gesserint et Thasi obsidio diuturna et bellum Messeniæ alto premuntur silentio. Quæ omissiones excusari nequeunt, nisi statuas narrationem Aristodemi non modo scribarum negligentia lacunis nonnullis laceram (ut c. 3, 2. 14, 2), sed etiam de industria breviatam esse, quemadmodum breviatos habemus Dionem et Malelam. Ac sane fieri potuit ut quæ ad Thasi et Methones obsidiones pertinerent, de consilio omitterentur, utpote de quibus in obsidionum syntagmate ex Aristodemo aut alio scriptore sermo institueretur. Ceterum novi nihil in fragmento nostro affertur præter nomen patris Cleonicæ (c. 8, 1) et commentum de disco cui nomina civitatum belli contra Persas gesti participum inscripta esse perhibentur (c. 9). Quæ præterea propria fragmentum habet vel habere videri possit, omnia in erroribus versantur. Nonnulla, quæ modo tetigi, stupori compilatoris debentur, plurima vero sic jam tradita accepisse Noster videtur. Ejusmodi sunt quæ de ponte leguntur (c. 1, 2) quo Salaminem continenti jungere ante pugnam rex Persarum voluisset; similia enim jam Ctesias tradiderat. Quod de Tolmide per mediterranea Peloponnesi exercitum ducente Aristodemus hariolatur (c. 15), jam jecerat Æschines (De f. leg. § 75). De ambitu muri urbani Athenarum (c. 5, 4) eodem modo jam statuerat auctor Diodori 13, 72 (*). Cimonis quidem contra Themistoclem expeditionem (c. 11) ex antiquiore scriptore non novimus, haud tamen propterea commentum istud ab ipso Aristodemo profectum esse censeo. Ansam figmento dedit error chronologicus, quo Cimonis expeditio et mors Themistoclis eidem anno assignabantur. Gemellæ vero temporum confusiones in fragmento adeo regnant, ut ex his potissimum Aristodemi narratio suum traxerit colorem. Sic Themistocles tesserarum judicio ejectus esse dicitur antequam commune Græcorum ærarium e Delo Athenas translatum esset; Tolmidis autem expeditio Peloponnesiaca narratur post pugnam ad Coroneam commissam, qua cecidisse Tolmidem constat; denique Samus eodem anno expugnata esse fertur, quo solverentur fœdera tricennalia. His et similibus sphalmatis verus rerum ordo et nexus per totum fragmentum mirum quantum turbantur, nec ullum ego novi auctorem qui in paucis pagellis tot errores coacervaverit,

(*) Narrationem Diodori l. l. de Agidis expeditione in majorem Atheniensium gloriam effectam esse ex his quæ ap. Xenoph. Hell. 1, 1, 93 leguntur, recte, puto, censet C. A. Volquardson *Untersuchungen über die Quellen der gr. u. sicil. Geschichten bei Diodor. Buch. 11-16* (Kiel. p. 1868), p. 130.

et luculentioribus exemplis doceat quousque genuina historiæ traditio adulterari potuerit (*). Attamen si quid utilitatis ex Aristodemo in studia historica redundat, id in ipsa illa temporum confusione quæsi verim. Nam quum idem prorsus genus errorum chronologicorum in antiquiori Græcorum historia apud ceteros quoque scriptores, qui e variis fontibus sua congesserunt, frequens admodum sit, ad communem eorum originem indagandam fragmento nostro egregie adjuvamus. Quapropter de his infra dicemus accuratius.

Quod fontes Aristodemi attinet, fundus narrationis nescio quibus rivulis derivandus videtur ex opere cujus auctor Philippi ævo historias scripsit fuco oratorio tinctas ac nimio Atheniensium studio passim corruptas. Philippi coætaneum locus prodit (c. 2, 2), quo Alexander rex tanquam πρόγονος Philippi introducit. Atheniensium fautor narrat in pugna Salaminia Athenienses τὸς ἀριστεύσαντας fuisse (c. 2, 4), nec non ad Tanagram item Athenienses victores abiisse (c. 12, 1), porro Alexandrum, Mardonii legatum, contumeliis affectum ab Atheniensibus amandatum esse (c. 2, 2). Eidem vaniloquentiæ debentur quæ de pace Calliæ leguntur in majorem Atheniensium gloriam ementita (c. 13, 2). Orator buccas inflans Xerxem in Psyttaeam insululam trajecisse dicit ἱκανὰς μυριάδας (400 erant milites), quas Aristides ibi confecerit (c. 2, 4), Persas vero per Macedoniam redeuntes interneciva strage deletos esse (c. 3, 1).

Alterum fontem, quo Aristodemus vel potius auctor, quem ille ob oculos habebat, usus est, Thucydidem fuisse patet. Ex eo ducta sunt cap. 11, 4 de bello Ægyptio et cap. 5 de Athenis Themistoclis consilio munitis et quæ cap. 16-19 afferuntur de causis belli Peloponnesiaci. Ἡρξάντο δὲ αὐτοῦ (τοῦ πολέμου), Thucydides, 1, 23, 4 ait, Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι, λύσαντες τὰς τριακοντούταις σπονδὰς... Τὴν μὲν γὰρ ἀληθεστάτην πρόφασιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ, τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι μεγάλους γιγνομένους καὶ φόβον παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν· αἱ δὲ ἐς τὸ φανερόν λεγόμεναι αἰτίαι αἰδ' ἦσαν ἑκατέρων, ἀφ' ὧν λύσαντες τὰς σπονδὰς ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν. Narrat deinceps causas belli e rebus Epidamni et Potidææ repetendas. Similiter Aristodemus primam belli causam ex rupto fœdere tricennali deducit; nam hoc narrato pergit (c. 16): αἰτίαι δὲ καὶ πλείονες φέρονται περὶ τοῦ πολέμου. In sequentibus postquam de Epidamno et de Potidæa dixerat, ultimo loco eam subjungit belli causam quam et ipse, sicut Thucydides, τὴν ἀληθεστάτην vocat. Simul vero his præmisit λαοδογματικὴν istam, cujus fingendæ occasionem dederunt vox Alcibiadis et quæ de Phidia et Pericle Aristophanes per ludum jocumque jecerat. Hanc solam tanquam belli originem Diodorus (12, 39) narrat, laudato Ephoro. Aristodemus eam ex ejusdem farinae historico adscivit, haud vero ex eodem Ephoro. Nam in Aristodemo (16, 4) Alcibiades Pericli adstat σκεπτομένῳ περὶ τῆς ἀποδόσεως ὑπὲρ τῆς ἐργεπιστάσεως, de qua auctor dixerat c. 16, 1; secundum Ephorum vero (ap. Diod. 12, 38, 2) Pericles de reddendis rationibus sollicitus erat propterea quod partem pecuniarum, quæ ex communi Græcorum contributione coactæ erant, in privatos usus expenderat. Præterea versibus Aristophaneis alia recensio apud Diodorum, alia apud Aristodemum subest. Denique satis jam constat (**) Diodorum in historia bellorum Medicorum et τῆς πεντακονταετίας et belli Peloponnesiaci totum se Ephoro addixisse; dubitari igitur nequit, quin alium ducem secutus sit Aristodemus, quippe qui, quamvis passim cum Diodoro consentiat, in multis tamen et gravissimis rebus ab eo recedit. Porro si ea quæ de Tolmide falsa in nostro fragmento (c. 15) leguntur, sic jam dixerat Æschines in or. de f. leg. § 75 (343 a. C.), vix credideris

(*) Hæc Curtium Wachsmuthium, virum rerum historicarum peritissimum, induxerunt, ut in fragmento nostro agnoscere sibi videretur fœtum Minoidæ Minæ, qui silvam historicam ex Herodoto, Thucydide, Demosthene, Æschine, Lycurgo, Diodoro, Plutarcho, scholiis in Thucydide, Aristophanem et Hermogenem et lexicographis collectam, suis ipsius commentis auctam et variegatam, lacunis, corruptelis, interpositis Philostrati locis turbatam, insigni artificio manusque dexteritate in codicem Parisinum intulisset (V. *Rhein. Museum für Philol.* 1868 p. 303 sqq., p. 582 sqq.). Probavit hoc Hieckio in *Zeitschrift für Gymnasialwesen*. 1868, p. 721 sqq. Ego quid de his sentiam, significavi in *Göttinger gel. Anzeigen* 1869, p. 29. Fateor mihi quoque, quum primum an. 1864 κόρυζαν istam ιστορικὴν obiter movissem, eam vix dignam visam esse quæ in lucem protraheretur. Haud igitur miror simile quid accidisse Wachsmuthio, at mirarer virum doctissimum in ea opinione perseverantem.

(**) Vide diligentissimam disquisitionem Ch. Aug. Volquardseni l. l. p. 51 sqq.

Aristodemum sua petiisse ex ipso Æschine qui ἐν παρόδῳ hæc tribus verbis commemoravit, sed verisimilius est oratorem historica illa ex eodem fonte novisse ex quo in Aristodemum defluerunt. Quo concessio, hinc quoque sequeretur fontem hunc non fuisse Ephori historias, quæ usque ad an. 341 pertinebant necdum ad finem perductæ erant quo anno Alexander in Asiam trajecit (*).

Aristodemi opus inter compendia fuisse ex quibus recentioris ævi scholiastæ et lexicographi notitias historicas, non nominato auctore, delibaverint, ex Suida et scholiasta ad Hermogenem colligitur. Quorum hic locum satis amplum ex Nostro (c. 14-15) mutuatus est in schol. ad Hermog. Εὐρέσεις ap. Walz in rhet. gr. tom. 5, p. 388, ubi hæc (**):

Αἱ τριακοντούτεις σπονδαὶ αὗται. Μετὰ τὰ Μηδικὰ ἤδη Ξέρξου ἀποθαρέντος, καὶ Ἀρταξέρξου ἐπιθεμένου τοῦ υἱοῦ αὐθις τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνικοῖς πράγμασι καὶ διαφορῶς ἀποκρουσθέντος τῆς ἐλπίδος, εἴτα σπονδῶν Ἑλλήσι γενομένων καὶ βαρβάροις, αἷς θρία ἐπεπήγεσαν Κυάνας πέτραι καὶ ποταμοὶ Νίσσος καὶ Φάπτης, πόλις Παμφυλίας, καὶ Χελιδονεαὶ ἀκρωτήριον (cf. Arist. c. 13, 2), ἐγένετο Ἑλλήσι διαφορά πρὸς ἀλλήλους ἐξ αἰτίας τοιαύτης·

« Λακεδαιμόνιοι ἀφελόμενοι Φωκίων τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν παρέδωσαν Λοκροῖς· εἴτα πάλιν Λοκροὺς ἀφελόμενοι (καὶ ἀφελόμενοι αὐτοὺς cod. Aristod. c. 14) παρέσχον Φωκεῦσιν. ὑποστρεφόντων [δὲ] Ἀθηναίων ἀπὸ τῶν πρὸς Ἀρταξέρξην σπονδῶν (ἀπὸ τῆς μάχης Arist.), στρατηγούντος αὐτοῖς Τολμίδου, καὶ γενομένων κατὰ Κορώνειαν, ἐπιθέμενοι αὐτοῖς ἄφνω Βοιωτοὶ οὖσιν ἀπαρασκευάσις ἐτρέψαντο αὐτοὺς καὶ τινὰς ἐξ αὐτῶν καὶ (voc. καὶ om. Ar.) ἐζώργησαν· οὐστinas, ἀπαιτούντων Ἀθηναίων; οὐ πρότερον ἀπέδωσαν ἢ τὴν Βοιωτίαν ἀπολαβεῖν. Καὶ μετὰ ταῦτα εὐθὺς Ἀθηναῖοι περιπλεύσαντες τὴν Πελοπόννησον Γύθιον (Θύγιον cod. Ar.) εἶδον, καὶ Τολμίδης χιλίους ἔχων Ἀθηναίων ἐπιλέκτους διῆλθε τὴν Πελοπόννησον. Καὶ πάλιν Εὐβοίαν ἐκαστῶν εἶδον Ἀθηναῖοι. Καὶ ἐπὶ τούτοις (Ἐν δὲ τούτῳ cod. Ar.) Ἀθηναίους καὶ Πελοποννησίους σπονδαὶ τριακοντούτεις ἐγένοντο, ἃς τεσσαρεσκαίδεκάτῳ ἔτει ἔλυσαν Ἀθηναῖοι, Σάμον πολιορκίᾳ ἐλόντες, Περικλέους καὶ Σοφοκλέους στρατηγούντων, καὶ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἤρξατο. »

Ultima in nostro Aristodemi codice aliter efformata ita habent ... ἐγένοντο· τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι Σάμον πολιορκήσαντες εἶδον στρατηγούντος (... ούντων?) Περικλέους καὶ Θεμιστοκλέους (leg. Σοφοκλ.). ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει (οὕτω) λύνονται αἱ τῶν λ' ἐτῶν σπονδαί, καὶ ὁ Πελ. πόλεμος ἐνίσταται. Ceterum vides codicem, quo scholiasta usus est, nonnullis locis nostro Parisiensi integriorem fuisse, sed jam laborasse eadem lacuna quam noster habet ante verba ὑποστρεφόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων. Quod non perspicuens scholiasta putansque verba ista referenda esse ad ea quæ in mutilo codice nunc proxime antecedunt de pactis cum Artaxerxe initis, verba ἀπὸ τῆς μάχης mutavit in ἀπὸ τῶν σπονδῶν, ut bene monuit Bücheler in *Neue Jahrb.* l. l. Idem vir doctus probabiliter admodum censet ex eodem Aristodemo scholiastam mutuatum esse quæ antecedunt p. 387 de periculo Cyloneo :

Τὸ Κυλώνειον ἄγος. Κύλων εἷς ἦν τῶν ἐνδοξῶν Ἀθηναίων, ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης. Ἐπιθυμήσας τυραννῆσαι τῶν Ἀθηναίων παρεγένετο ἐπὶ θεοῦ χρηστήριον καὶ ἐπηρεῖται· τοῦ δὲ θεοῦ ἐπιγρήσαντος ἐν τῇ μεγάλῃ ἑορτῇ (ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἑορτῇ Thuc. 1, 126, 4) ἐπιθέσθαι τῇ τυραννίδι, ἀγομένων τῶν Ὀλυμπίων, δοξᾶς τούτῃ εἶναι τὴν μεγάλην ἑορτὴν, ἐπέθετο καὶ κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων. Περιελὴς [δὲ] (Μεγαχλῆς sec. Plut. Sol. 12) ἔχων σὺν ἑαυτῷ τοὺς συμπράττοντας ἐπανέστη· ὁ δὲ Κύλων δει-

(*) Hoc liquet e Clement. Strom. 1, p. 403. V. Fr. Hist. 1, p. LIX. Ephori librum vicesimum, quo narrabantur per libro XV Diodorus habet, anno 336 scriptum esse, ex Diodoro (15, 60, 4) colligo. Scilicet Cleomenem II. regem Lacedæmoniorum, regnasse constat an. 370-309 a. C., ut recte etiam Diodorus statuit 20, 29, ubi : ἐπ' ἀρχοντι καὶ ἀνακτορίᾳ (309) Κλεομένης ἐταλεύθησιν ἄρξας ἐτὶ ε' καὶ μῆνας δέκα. Contra vero lib. 15, 60, 4, Ol. 102, 3, 370 a. C. Diodorus narrat miro casu accidisse ut eodem hoc anno tres principes diem obiissent, Amyntas Macedo, Jason Pheræus tyrannus et Agesipolis rex Lacedæmoniorum, cuius frater et successor Cleomenes II ἡβασίλευσεν ἐτὶ τριάκοντα καὶ τέτταρα (370-337). Mira discrepantia ex eo explicanda esse mihi videtur quod hæc ex Ephoro (cujus expressa mentio in hoc capite, § 5, injicitur) negligenter excerpta sunt. Nimirum Ephorus, qui historias suas non nisi ad an. 341 deduxit, de toto Cleomenis regno monere non potuit, sed eam ejus partem commemoravit quæ usque ad annum quo ista scripsit, pertinebat. Igitur libro XX res anni 370 scripsit anno 336 (370-34). Res inter Medicum et bellum Pelop. interjectas narravit libro XIII.

(**) Scholion mihi annotationem in fr. Arist. scribenti non innotuit; acceptum refero Büchelero, qui de his dixit in *Neue Jahrb. f. Philol.* 1868, p. 170, quo tempore nostra dudum typis expressa erant.

σας τὸν Περικλέα συνέθετο, ὅπως ὑπόσπονδος σὺν ἀδείᾳ κατέλθοι. Καὶ γενομένων τῶν σπονδῶν κατῆι ἐκδησάμενος ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς μήρινθον (κρόκην κλωστὴν Plut.), ὡς δὴ ἰκέτης τῆς θεοῦ· οἱ δὲ περὶ τὸν Περικλέα οὐ κατασχόντες τὴν ὀργὴν ἀπέκτειναν αὐτὸν κατερχόμενον. Τοῦτό ἐστι τὸ Κυλώνειον ἄγος.

Eandem historiam fusius narrat Plutarchus in Solon. c. 32, ubi pro Pericle habes Megaclem archontem aliunde non notum (Ol. 42 sec. Corsinium et Fischer in Tabb. Chron., Ol. 40 sec. Clinton., Ol. 45 sec. Bæckh.). In scholio Περικλῆς pro Μεγακλῆς exhiberi videtur eodem erroris genere quo in Aristodemi codice Parisino Σοφοκλῆς abiit in Θεμιστοκλῆς. Antiquum esse vitium e Suida liquet, qui s. v. Περικλῆς et Κυλώνειον ἄγος eundem Periclem cum Xanthippi filio inepte confundit. Περικλῆς, ait, Ἀθηναῖος· ἐπὶ τοῦτου ἤρξατο ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Ἐπὶ τοῦτου τὸ Κυλώνειον ἄγος ἡλαύνετο παρὰ Ἀθηναίων, ὃ ἐνείχετο Περικλῆς. Κύλωνα γὰρ ἀνδρὰ Ἀθηναῖον, Ὀλύμπια νενικηκότα, γαμβρὸν Θεαγένους τοῦ Μεγαρέων τυράννου, ἐπιθέμενον τυραννίδι τῶν Ἀθηναίων, παραχρῆμα φυγόντα, καταφυγόντα δὲ ἐπὶ τὰς σεμνὰς θεὰς, ἀποσπάσαντες οἱ περὶ Περικλέα ἀπέκτειναν· οἱ δὲ ἀντεπέταττον, Περικλῆς δὲ οὐκ εἶα πείθεσθαι.

Ejusdem generis notitia historica ex eodem haud dubie fonte deprompta exstat ap. schol. l. l. p. 378 :

Ἡ Φύη. Πεισίστρατος διωχθεὶς παρὰ τῶν Ἀθηναίων εὔρε γυναῖκα μεγάλην, ἣν καὶ ἀναθιδάσας εἰς ἵππον (ἄρμα sec. Herod.) ἤγαγεν εἰς Ἀθήνας λέγων ὡς ἡ Ἀθηνᾶ ἐστι, καὶ κομίζει με αὐθὶς εἰς Ἀθήνας. Cf. Herodot. 1, 60; Polyæn. 1, 21, 11; Valer. Max. 1, 2, 2; Clitodemi fr. 24 ap. Athenæum, 13, p. 601, C (*).

Præter scholiastam Hermogenis Suidas s. v. Πausanίας, Θεμιστοκλῆς, Κίμων et Καλλίας (v. not. ad c. 8, 5. 10, 11. 11, 1. 13, 2) Aristodemi opere usus est, quamquam in nonnullis a codice nostro recedit, quæ excerptorum negligentiae imputanda esse videntur.

Codex Aristodemi sicut ille qui περὶ μηχανῶν scripta continet, lacunis et mira nominum priorum depravatione et singulorum verborum corruptelis magnopere laborat. Quodsi sustuleris sordes quas manu leni abstergere possis et librariorum negligentiae vel stupori deberi quisque largietur, residet oratio incultae simplicitatis, qualem in compendio a recentioris ætatis magistello scripto et ab aliis fortasse breviato ferre licet. Quæ in ea a puræ putæ græcitatibus usu recedunt, non adeo multa sunt, ac fieri potest ut horum quoque pars corrigendo tollenda sit. Seriores ætatem redolent verborum formæ mediæ ἐκπληττόμενος vel potius ἐκπληξόμενος τοὺς Ἕλληνας (c. 1, 4) et προδῶσεσθαι τοὺς Ἕλληνας (c. 4, 1), quarum loco expectabas activas ἐκπλήξων et προδῶσιν, quas reponi voluit Bücheler. Similiter Theophylactus Hist. 1, p. 155, D dicit : ἀναιρέσει τούτους παρέδωτο. Verbum πλήττεσθαι sensu activo adhibetur quidem ap. Herodot. 3, 14 (καρὰλὴν ἐπλήξατο) et Hom. II. 16, 125 (μηρῶ πληξάμενος), ita tamen, ut simul vis verbi medii subsit. Elumbem orationem habes c. 2, 1 : ὑπισχνούμενος δώσειν... τηρήσειν ὑποσχόμενος, ubi fort. δεχόμενος corrigendum esse Bücheler suspicatur. Facilius crediderim scribæ deberi quod legitur c. 8, 2 Ἀργιλίῳ ἀγαπωμένῳ ἐκ τοῦ (deb. αὐτοῦ). — Solæca sunt c. 8, 4 : τῆς κατὰ τοῦ παιδὸς κολάσεως, quæ, etiamsi eiecero vocem κατὰ, contra veterum præceptum forent, ex quo κολάσις est pœna quam luis, non vero, ut nostro loco, quam sumis. Recte dicere licebat τῆς κατὰ τοῦ παιδὸς κρίσεως. Junioris ævi usu dictum fuerit c. 17, 1 : ὑπερηφανεύομενοι ὑπὸ τῶν Κερκυραίων; certe in Steph. Thes. verbi activi ὑπερηφανέω exempla non afferuntur nisi ex schol. Theocrit. 1, 69 et Athanasio 2, p. 361, D; quamquam altera quoque verbi forma, ὑπερηφανέω, rara est. Quæ cetera Bücheler in Aristodemi oratione reprehendit, minoris momenti sunt. Recte quidem offendit in verbis ἐφ' ᾧ, sequente conjunctivo (c. 16); at patet codicis scripturam aperte corruptam : ἐγίνοντο δὲ αἱ σπονδαὶ ἐπὶ τοῖσδε ἐφ' ᾧ μὴ καταπλέωσιν, refingendam esse in... ἐπὶ τοῖσδε· « μὴ καταπλέωσιν etc. » Neque peregrini aliquid habet phrasis ἐξιλάσκεσθαι τοὺς δαίμονάς τινος (c. 8, 1), quum δαίμονες (manes) sæpius hoc sensu in Luciano legitur et ὁ δαίμων eodem sensu jam ap. Æschylum occurrat (V. Thes. s. v.). Denique nihil moror

(*) Quæ præterea in scholiis illis p. 482 leguntur de Διῶ (cf. Aristod. c. 1, 8), ea narrantur laudato Herodoto. Aliud scholion p. 375 de causis belli Peloponnesiaci, quod ex uno tantum codice Mediceo ceteris Walzium adiunxit, ab Aristodemi narratione alienum est.

istud ὑπάρχων ἐν Αἰγίνῃ τότε (c. 1, 4). Sicut dicitur ἐν Αἰγίνῃ τυγχάνει pro τυγχάνει ὄν, similiter licet ὑπάρχει pro ὑπάρχει ὄν. — Vox aliunde, quantum sciam, non nota in Aristodemi fragmento exstat περιπνος, *somnolentus*, ad similitudinem vocum κάθυπνος et ἔνυπνος eleganter efformata.

DE FRAGMENTI RATIONE CHRONOLOGICA.

Res inter τὰ Μηδικὰ et bellum Peloponnesiacum gestas primus perstrinxerat Hellanicus, at βροχίως τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς (Thuc. 1, 97). Quare idem argumentum denuo tractavit Thucydides (1, 98-118), qui quamvis raro seriem rerum ad annorum computationem revocaverit, vel sic tamen firmissimum fundamentum suppediavit, cui innitentes viri docti et auxilia assumentes ex catalogis archontum Atticorum et regum Lacedæmoniorum Persarumque, res gestas ad suos quasque annos exegerunt adeo tuto iudicio, ut nonnisi de paucis quibusdam dubitationi locus relinquatur (1). Nemo nescit quam diversus ab his sit Diodorus, qui modo recte rerum tempora tradit, modo vel paucis vel etiam sat multis annis a vero aberrat, modo ejusdem rei tempus alio loco definit aliter. Cujus confusionis et inconstantiae causa in eo maxime posita est, quod auctor fontes diversos et diversa narrationis genera temere miscuit. Ac fontium quidem, quibus Diodorus usus sit, duo facile genera distinguuntur; ex altero uberiores græcæ historiæ expositionem deprompsit, cui ex altero breviores notitias chronologicas interspersit. Illud fuisse unum Ephori opus diligentissima inquisitione nuper probavit Volquardsenus (2). Quam diligentia ipse Ephorus in temporibus notandis versatus sit, ignoramus; eum vero historiam non in annalium formam discerpisse, more Diodoreo, sed capitulatim scripsisse atque certas rerum complexiones et personarum historias complurium annorum tempus absumentes uno eodemque loco absolvisse probabiliter admodum statuitur. Hoc enim concesso, confusio, quæ apud Diodorum obinet, explicationem habet facilem. Videlicet continuas Ephori narrationes Diodorus partim servavit eoque commisit ut multorum res annorum in unius anni angustias temere coerceret, partim in spatia annua haud recte eas diremit. Nonnulla horum, ea præsertim quæ sunt circa minores unius vel duorum annorum errores, ex mero Diodori arbitrio pendere largior, in plurimorum vero distributionem chronologicam vim magnam exercuisse alteram quam adhibuit fontium classem, χρονικῶν scilicet libros (3), tum per se probabile est, tum vero ex eo conficitur, quod eadem errorum ratio, quæ in Diodoro frequentissima est, apud alios quoque auctores et apud ipsum nostrum Aristodemum late patet (4).

(1) Vid. Clinton, in Fastis Hellen. tom. 2; Arnold Schæfer De rerum post bellum Persicum usque ad tricennale fœdus in Græcia gestarum temporibus, Lips. 1865; G. Pierson, *Die thucydideische Darstellung der Pentacontætie erörtert u. mit anderen Quellen verglichen* in Philologo tom. 28 (1868), p. 40-69 et p. 193-220.

(2) Ch. Aug. Volquardsen, *Untersuchungen über die Quellen der gr. u. sicil. Geschichten bei Diodor*, Buch XI-XVI. Kiel, 1868. Cf. Collmann De Diodori fontibus capita IV, Leipz. 1869.

(3) Sic de annis capti Ilii et redivus Heraclidarum (1184 et 1104 a. C.) Diodorus, 1, 5, 1 Apollodori calculos se probare dicit, dum ex eodem Diodoro (16, 76) novimus Ephorum Heraclidarum reditum assignasse anno 1091 a. C. (5X63 ante Olymp. 1), sec. computum Peloponnesiacum, quem etiam Sosibius Laeo scrutus est sec. Clem. Strom. p. 141. (Quod in Hieronymo sub an. Abr. 923. 1094. a. C. huc referri posse olim videri poterat, id secus habet, ut ex Schœniana Hieronymi editione nunc patet.)

(4) Quenam opera chronologica Diodorus usurpaverit, in præsentī non quæro. Haud infinium inter ea locum tenuisse Chronica Apollodori, in propatulo est, verum ex his solis notitiis chronologicas et consulum et archontum nomina fluxisse haud recte censet Volquardsen. Diodorus Apollodorum laudat 1, 5, 1, et 13, 108, 1 de Antimachi ætate et 13, 103, 4, ubi, postquam dixerat Sophoclem obiisse Ol. 93. 3. 406 a. C., addit: Ἀπολλόδορος δὲ φησὶ καὶ Εὐκλείδην κατὰ τὸν αὐτὸν ἐταυτῆσαι, τοὺς δὲ λέγουσιν... μικρὸν πρότερον τούτων τῶν χρόνων. Hæc omnia et eodem Apollodoro discrepantes sententias in medium proferente fluxisse statuit Volquardsen. At nihil impedit quin ipsum Diodorum juxta Apollodorum alium scriptorem consuluisse putemus. Nam alio loco 16, 11, 5 ad Ol. 94, 1. 404 a. C. Democritum 90 annos natum obiisse dicit (ut Euseb. Chron.), a quo ut natales incidunt in an. 494. Id vero alienum est ab Apollodori computo, qui, testante Diogen. L. 9, 41, Democritum natum dixit Ol. 80, 460 a. C. dum Thrasyllus natales retulit ad Ol. 77, 3. 470 a. C. Volquardsenus quidem Diodorum mortis annum cum epochæ τῶν ἀρχῶν confudisse suspicatur, quoniam Diodorus cum iis quæ de Anaxagoræ ætate Apollodorus tradit, non potest conciliari. At dicendum potius erat Apollodorum errasse de temporibus tum Democriti tum Anaxagoræ. Ipse Democritus vitæ suæ tempora ita computasse videtur, ut terminum a quo poneret exilium Ilii; certe sec. Diogenem l. l. τὸν μικρὸν διακρίνον se scripsisse dixit annis 730 ὑστερον τῆς Ἰλίου ἀλώσεως. Eadem vero compu-

Hæc autem errorum ratio ejusmodi est, ut facile intelligatur juxta veram temporum computationem alias duas exstitisse quarum altera septem annis, altera quinque annis a vero aberrat, dum

tandi ratio iis quoque subest quæ de natalibus Democriti produntur, adeo ut dissensus auctorum e diversis æris Trojanis pendeat. Scilicet natus est Democritus :

sec. Diodor. an. 494 a. C. = 723 post 1217	} exc. Ilii.
sec. Thrasyll. an. 470 a. C. = 723 post. 1193	
sec. Apollod. an. 460 a. C. = 723 post. 1183	

Thrasyllum excidium Trojæ collocasse in an. 1193, qui plerisque est annus expeditionis Trojanæ, testatur Clemens Alex. Strom. 1, p. 145 (V. Fr. Hist. 3, p. 503). Similiter annus 1217, qui item vulgo est expeditionis annus, in auctore quem Diodorus adhibuit, annus excidii erat. Qua quidem terminorum permutatione nihil frequentius est. Jam vero Diodori computum recte habere, ab Apollodoro autem et Thrasyllo ad alios calculos perperam deflexum esse verbo significavi in Fr. Hist. 2, p. 24, pluribus vero demonstravit Car. Fr. Hermannus in Programmate Götting. an. 1849 *De philosophorum ionicorum ætatibus*, p. 14 sqq. Cf. idem in Indice scholarum sem. hib. 1852-53 *De Thrasyllo grammatico et mathematico*, p. 8 sq. Ceterum si apud Diogenem numerus 730 genuinus est, ipse Democritus quartam quandam æram Trojanam secutus esse debet, quam esse illam anni 1154 (63 post. 1217) olim conjeci, adeo ut Diacosmus scriptus esset anno 424. Nescio tamen an philosophus secundum æram celeberrimam illam quam Diodori auctor secutus est, et ipse computaverit, numerus Diogenis vero mendam traxerit. Fortassis pro ἑταῖρον ὑστέρων τῆς Ἰλίου ἀλώσεως ψλ' legendum ψζ' (790), quo numero Diacosmus pertineret ad an. 427 a. C. sive ætatis D. annum 65. Certe lenis est mutatio, quum peregrinæ numerorum notæ ζ et ς sæpiissime in notiores literas a librariis corrumpantur et vel a recentioris ævi viris doctis haud recte legantur (sic v. c. Iriarte in apographo suo codicis Matritensis, qui stadiasmus maris Magni continet, numerum ζ' ubique corruptum in ζ' vel ζ'). — *Anaxagoram* Democritum ipso antiquiorem fuisse dicit annis 40 (ap. Diog. 1. l.). Natus igitur an. 534 (494+40) a. C. Sec. Demetrium Phalereum et Apollodorum obiit post vitæ annos 72, i. e. an. 462 a. C., Olymp. 79, 3, ut recte etiam Eusebius in Chron. tradit. Sec. Apollodorum vero Anaxagoras vixit an. 500-428 (Ol. 70,1-88,1). Differentia est annorum 34, ut de ætate Democriti. Eandem fere discrepantiam habes in *Andrimenis* anno natali, quem Suidas Olymp. 55 (560 a. C.), Apollodorus Olymp. 63 (528 a. C.) assignant. Eundem denique dissensum fuisse suspicor de ætate *Anaximandri*, quem Apollodorus (ap. Diog. 2, 2) natum dicit Ol. 42, 3. 610 a. C. Verum sec. Ælianum (V. H. 3, 17) Anaximander ἡγήσατο τῆς εἰς Ἀπολλωνίαν ἐκ Μιλήτου ἀποικίας, quæ colonia, ut in periegese iambica v. 734 legitur, 50 annis ante Cyri regnum, sive 609 a. C. deducta est, eodem igitur fere tempore quo natum philosophum Apollodorus prodidit. Itaque ex altero computo Anaximandrum an. 644 (34 ante 610) natum esse dixeris. — Sed illuc revertor: Metrica Apollodori Chronica, quæ a Troicis usque ad an. 145 pertinebant, plenos fastos consulares et archontum catalogos, quos ex iis mutuatus sit Diodorus, continuisse per se parum probabile est. Exstitisse vero juxta hoc Χρονικὸν compendium majus aliquod Apollodori opus chronologicum soluta oratione scriptum, ut ipse olim statui et Volquardsen quoque censet, nunc ego nego. Duxit in hanc sententiam famigeratus ille laterculus regum Ægyptiorum, quem Syncellus ex Apollodoro affert, hic vero ex Eratosthene habere, Eratosthenes denique a Diospolitani sacerdotibus accepisse perhibetur. Fucum hæc fecerunt notissimis nostris chronologiarum Ægyptiarum fabris, quamvis vix dubitari queat quin eadem fraude ficta sint, quæ τῶ ἀρχαίῳ χρονολογικῷ τοῦ κυνικοῦ κύκλου, sequioris ævi fictui, præfixa ad Ptolemæum regem epistula auctoritatis species affingitur. De necessitudine quæ laterculo Pseudekratosthenico intercedat cum Vetere illo chronico et cum Manethone Panodoreo dixi in Fr. Hist. 2, p. 566, probante Gutschmidtio, qui fusius de his disputavit in *Rhein. Mus.* tom. 12, fasc. 1, p. 9 sqq. et tom. 13, fasc. 4, p. 485 sqq. Nunc addo aliud quod eodem pertinet. Syncellus p. 19 de Beroso et de Manethone suo dicit : Θαναταίῳ δὲ πῶς οὐκ ἡσυχύθησαν ἀπ' ἐνός· καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀρχὴν θέσθαι ταῖς τετρακάδεσιν αὐτῶν συγγραφαῖς. Quomodo in temporibus antediluvianis ingentes annorum numeri quidam ad modica spatia revocarint, satis constat. Superest ut demonstretur quomodo et Menes rex et prius rex Berosianus, qui post mythicos sequitur, uno eodemque anno regna suscipere potuerint. Apud Berosum post diluvium regnant duæ dynastiæ mythicæ; earum prior est Euechoi et Chomasbeli, qui regnarunt annis 5100; altera est regum 84, annorum vero 28980. Utroque numero dies indicari statuens aliquis priorum regum duorum dies revocaverit ad veros solares annos 14 (deficientibus diebus decem), deinde vero regum octoginta quattuor dies 28980 (= 79 ann., 5 1/2 m.) rediixerit ad 953 annos menstruos, adeo ut duabus dynastiis mythicis assignentur anni 967. Quodsi admiseris ejusmodi computum irrationalem, res ita habet :

5493 a. C. Mundi annus 1 sec. æram Alexandrinam.

3251 . . . Diluvium, 2742 annis post 5493.

3251—2285 a. C. 86 reges mythici post diluvium ap. Babylonios regnarunt annis 967.

2284 . . . Initium primæ dynastiæ Medorum sec. Berosum et primus annus Menæ regis sec. Eratosthenem.

38 reges Ægyptiorum, quos Syncellus recenset, inde a Mene usque ad finem Atathartæ, secundum Eratosthenem regnarunt annis 1076 (2284-1209 a. C.).

1208 . . . Trojæ excidium. (Eandem æram sequitur auctor veteris Chronici.)

53 reges qui sec. Eratosthenem (consentiente Eusebio) post Amuthartæum regnarunt (sc. usque ad finem regni Ægyptiorum et Alexandriam conditam).

329 . . . (Olymp. 112, 4), Abrahami an. 1687, Alexandri an. 7 : « Alexandria in Ægypto condita anno regnantis Alexandri septimo, quo item Asiaticis cepit imperare idem Alexander. » Eusebius Chron.

Igitur a diluvio usque ad finem regni Ægyptiorum labuntur anni 2922 (3251-329), quibus complentur duo cycli Sothiaci (2×1461).

Sane quidem primus Alexandri Ægypto imperantis annus incipit exeunte anno (14 Nov.) 432 a. C., adeo ut eo usque sint fere 2×1460 anni solares; at constat in aliis hujus generis computis multo magis etiam a vero aberratum esse;

media inter utramque sex annorum discrepantia passim fluctuat. Animadvertit rem Varro, de cuius studiis chronologicis agens Censorinus (D. d. nat. c. 21 p. 62 ed. Jahn.) inter alia dicit: *De tertio autem tempore* (sc. quod a prima Olympiade initium habens ἱστορικόν vocatur) *fuit quidem aliqua inter auctores dissensio in sex septemve tantummodo annis versata; sed hoc quodcumque caliginis Varro discussit.* Proxime ad nostrum negotium pertinet septenorum annorum dissensus, quem exemplis nonnullis probare liceat.

Diodorus 11, 48, 1 inter varias notitias chronologicas Siculis historiis præmissas, Ol. 76, 1. 476 Leotychidem obtinisse dicit post regnum annorum 22, et successisse Archidamum II, qui regnasset ann. 22. Constans sibi idem 12, 35, 4, Ol. 86, 2. 434 Archidamum mortuum esse narrat eique successisse Agim II, qui regno potitus esset per ann. 27. Idem denique 16, 63, 15, Ol. 108, 3. 346-345 Archidamum III in Italia occubuisse tradit post regnum annorum 23, successorem vero Agim III regnasse annis 15. — De veris horum regum temporibus tu adeas Clintonem in Fast. Hellen.; quæ quomodo a Diodori computo differant, hæc docebit tabella:

	Sec. verum comput.	Sec. Diodor.
Leotychides regnavit ann.....	22 491 a. C.	22 498
Archidamus II.....	42 469	42 476
Agis II.....	29 427	27 434
Agesilaus II.....	37 398	[39] 407
Archidamus III.....	23 361	23 368
Agis III.....	8 338	15 345
	-331	-331
	161	168

Igitur, missa duorum annorum discrepantia, quæ est circa regna Agidis II et Agesilai II, per totam hanc regum seriem Diodorea chronologia septem annis a genuino computo recedit (*) et in

neque dubito quin annus ab Eusebio traditus ex ea ipsa, quam modo attuli, computatione profectus sit. Patet totam hanc chronologiam historiæ Egypti et Babylonis ab Alexandrino quodam Judæo concinnatam esse ad similitudinem ejus quam in Vetere isto Chronico habemus. Reges 38 a Syncello enumerati quum desinant in annum, qui est æra Trojana, hanc ipsam æram auctorem hujus laterculi, sicuti illum Veteris Chronici, adoptasse censeo. Alii Trojæ excidium retulerunt ad finem Thuoris regis antecedentis. Idem si quis in nostro catalogo facere maverit, excidium Trojæ habebit 63 annis sive uno cyclo superiorem (anni 1271), quoniam Amuthartæus annis 63 regnasse dicitur. Quodcumque statueris, alienum est ab Apollodoro et Eratosthene. — Ceterum ad eundem Pseudapollodorum pertinet mentio Apollodori apud Eusebium p. 5 et 9 ed. Mai., ubi de Berosiana Chaldaeorum historia sermo est. Eusebii ibi Apollodorum ex Alexandro Polyhistore laudare videri possit. Attamen Syncellus p. 71 ed. Bonn. Alexandri narrationem disertis verbis ab Apollodorea distinguit, et apud Eusebium p. 9 verba: *quod et Apollodorus in historia* (in volumine vertit Aucher) *narrat*, ita habent, ut ab ipso Eusebio interponi potuerint. In altero autem loco p. 5 verba Armenia laborare Maius notat. Legitur ibi in Maii versione: *Hæc vero ratione narrationem exorditur, ut Apollodorus ait.* Fortasse hoc quoque loco in græcis erat ὡς καὶ Ἄν. Certiora docebit Petermannus in nova quam parat versione Eusebii.

(*) Eadem computatio pertinuerit etiam ad præcedentia Proclidarum regna et usque ad Charilai regis initium sive Lycurgi epocham, quam qui anno 885 vel 884 a. C. assignant (ut Ctesias, Eratosthenes, Apollodor., alii), id ex ipsis his calculis mihi fecisse videntur; nam si septem annis inferiorem posueris in an. 878 (885-7), habebis epocham quæ sec. sincerum computum Atticum plenis cyclicis ab æra Trojana et a primo archonte distat (878=5X63 post 1193 et 2X63 ante 752). Idem statuendum est de illo Agidarum initio, quod sec. Eusebium ad an. 1074 referendum est. Secundum istam 7 annorum differentiam epocha hæc reducitur ad an. 1067, quæ ab iisdem parapegmatis a more vetere integris cyclicis disjungitur (1067=2X63 post 1193 et 5X63 ante 752). — Ceterum animadvertas Diodori errores supra notatos ad solos pertinere Proclidas. Agidarum tempora, quæ ex Diodoro novimus inde a Diodoro apponit laterculum Agidarum et Proclidarum, qui usque ad Olymp. 1 pertinet. In eo enim Proclidarum series adeo differt ab Agidarum indice, ut duorum regnorum jactura mutilam esse viri docti censeant. At Eusebii duobus locis eadem exhibens retulit quæ reperit. Porro quum a Procle usque ad Olympiadem primam expentur anni 252 sive 4X63, cyclica hujus numeri ratio non prodit corruptelam, sed computum diversum. Diodorum vero, ex quo hæc collegit Eusebius, incongrua plane per opus suum incredibilem acrisia dispersisse nemo nescit.

Agidis demum regno, quod præter fas septem annis augetur, ad veros calculos traducitur. Errores illos ex Chronicis quibusdam repetendos et ab Ephorea narratione alienos esse ipse Diodorus eo indicat, quod (12, 27 et 52) Archidami II meminit in rebus ann. 429 et 428 et quod (16, 88) Archidamum III an. 338, Ol. 110, 3 occubuisse et Agidem non quindecim, sed novem (deb. octo) annis regnasce dicit.

In Macedonia Alexander II obiit et Perdiccas successit an. 454; septem annis aberrat auctor Marmoris Parii (ep. 59), qui rem refert ad an. 461, Olymp. 79, 4, consentiente Hieronymo in Chron. p. 105 ed. Schœne, a quo uno anno differt Eusebii versio armenia ultimum Alexandri annum referens ad Ol. 80, 1.

Archelaus rex regnum suscepit an. 413; septem annis antea, sive an. 420, sec. Marmor Parium. Regnavit annis quattuordecim (413-399), quod Diodori quoque auctor statuisset, siquidem (13, 4, 3) Archelai meminit in rebus an. 410, et defunctum esse dicit (14, 37, 5) an-399; nihilominus regnum ejus septem tantummodo annorum fuisse prodit.

Thesei ossa Cimon oraculi jussu e Scyro Athenas attulit an. 469, Ol. 77, 4, archonte Apsephone. Septem annis antea (476, Ol. 76, 1, Phædone archonte) oraculum datum esse Plutarchus dicit (*).

In tributorum tabulis primus annus, quo Athenienses tributa sociorum Athenis administrarunt, notatur annus 454 (V. Kœhler in *Monatsberichte der Berlin. Akad. d. Wiss.*, 1865, p. 214). Consentaneum igitur tunc ærarium e Delo Athenas translatum esse, uti monet Sauppium (*Nachrichten von d. Gesellschaft. d. Wiss. in Göttingen*, 1865, p. 249). At septem annis antea (461, Ol. 79, 4. Vid. Bœckh, *Staatshaushaltung*, 2, p. 523) hoc ponendum foret secundum Justinum (3, 6) qui postquam dixerat Athenienses a Lacedæmoniis in bello Messenio advocatos, mox vero, utpote suspectæ fidei auxilios, dimissos esse, addit: *Hanc rem Athenienses graviter ferentes pecuniam quæ erat in stipendium Persici belli ab universa Græcia collata, a Delo Athenas transferunt, ne deficientibus a fide societatis Lacedæmoniis prædæ ac rapinæ essent.* In his nexus rerum, ut passim fieri solet, falsæ chronologiæ accommodatus est. Veriora tradiderit Plutarchus (Pericl. 12), qui rei suasorem fuisse dicit Periclem δαίσαντα τοὺς βαρβάρους. Ante annum 454 nihil adeo erat cur a Persis Athenienses sibi timerent, at ipso hoc anno 454, quum classis eorum tantum non omnis a Megabyzo Persarum duce in Ægypto deleteretur, τὰ τῶν Ἑλλήνων διεσθάρη (Thuc. 1, 110).

Themistocles in Asiam fuga elapsus literas dedit ad Artaxerxem (**) νεωστὶ βασιλεύοντα (465) et post anni spatium in Persidem profectus ipse ad regem accessit, an. 464. Septennii differentiam habes apud Eusebium, qui ad Ol. 77, 2. 471 (an. Abr. 1545) notavit: *Themistocles ad Persas confugit*, Eodem modo computavit auctor e quo Cicero in Lælio c. 12, 42 refert Themistoclem ad Persas hostes se contulisse viginti annis postquam Coriolanus ad Volscos hostes abiisset (491). In Bruto c. 11 Cicero de hac Themistoclis historia laudat Clitarchum et Stratoclem, tempus vero rei haud dubie definit sec. Apollodorum, cujus Chronica magni fecisse videtur. Sub eodem anno 471 Diodorus quoque (11, 54-59) Themistoclis ad *Xerxem* fugam narrat, sed altius historiam repetit inde ab exilio viri et deinceps ultra ad mortem usque persequitur. Clintonus, Curtius, Schæferus, Piersonus, alii annum 471 apud Diodorum ex vera temporum supputatione ad exilii tempus referendum esse, Eusebium vero et Ciceronem exilii et fugæ tempora confudisse statuerunt. Noli credere. Exilium Themistoclis quum arcte junctum sit cum historia Pausaniæ, quam inde ab anno 477 usque ad mortem ejus viri Diodorus præpostere narrat sub uno anno 477, Ol. 75, 4, falsam chronologiam etiam in Themistoclis rebus secutus fuerit. Quinam verus exilii annus fuerit, haud

(*) Ortum errorem esse ex confusis Apsephonis et Phædonis archontum nominibus olim putaveram cum Krügero aliisque. Cf. Curtius *Gr. Gesch.* 1, p. 744 not. Similiter gemellis erroribus particulares singulis causæ quæruntur inani conamine.

(**) Artaxerxis regni initium ad an. 465 pertinere constat ex certissimo Canone astronomico Ptolemæi, cujus fidem suis calculis seductus in dubium vocavit Krügerus. Finckius vero (Diss. de Themistocle. Götting. 1849, p. 112) qui Themistoclem ad regem venisse an. 472 opinatur, Artaxerxem, vivente Xerxe patre, regni administratorem fuisse ex Lucian. Macrob. c. 15 (de quo loco cf. Geogr. min. I, p. XXXIII) probare studuit interpretatione insipida.

constat; probabiliter vero ad an. 470 vel 469 referendus est. Mortem Themistoclis Eusebius in falsa chronologia sibi constans assignat an. Abr. 1550. Ol. 78, 3. 466 (*Themistocles tauri sanguine hausto perii*); revera eam pertinere ad annos post 460 proximos e Plutarch. Themist. c. 31 recte collegit Arnoldus Schæfer; ex Eusebio deducitur annus 459 (466-7).

Sexenne bellum Ægyptium sec. Thucyd. cæptum est Ol. 81, 1. 460-459 a. C., finitum vero incunte Olymp. 81, 3. 454 (Vid. Schæfer. l. l. p. 24). Secundum Diodorum (11, 73 et 75) bellum per triennium gestum est ab Ol. 79, 3-80, 1. 462-460. Inter 460 et 454 nonnisi sex anni intercedunt. At revocandum esse hunc quoque computum ad septem annorum differentiam, qua pro annis 459-454 ponebantur 466-461, ex scholiasta Aristophanis (Plut. 178) colligo qui et ipse falsam chronologiam secutus, Ægyptios a Persis defecisse dicit regnante Xerxe, quem an. 465 mortuum esse constat. Cf. Aristodemus, c. 11, 3.

Bellum Cyprium quod Persæ contra Euagoram gesserunt, sec. Isocratem (Euagor. c. 23; Panegy. c. 39) decennale fuit et ab Ol. 98, 4 ad Ol. 101, 1 sive ab an. 385 ad an. 376 pertinuit. Sec. Diodorum Persæ bellum susceperunt anno 391 (Ol. 97, 2), qui a vero initio sex distat annis, dum falsi computi ratio septem annorum discrepantiam postulat. Fieri potest ut hoc loco Diodorus pro anno 392 annum 391 propterea exhibuerit, quod cum initio belli decennalis confudit ea quæ anno 391 Euagoras contra Persas susceperat (Xenophon Hell. 4, 8, 24). Ceteram confusionem, qua Diodorea de bello Cyprio narratio laborat, nunc nihil curamus (*).

His præmissis, ad Aristodemum rediens ostendam apud hunc quoque historiam eo maxime turbatam esse quod duæ temporum computationes, quarum altera ab altera septem annis differt, tenere conflatae sint.

Primum igitur Sami expugnationem (an. 439) et fœderum trecennalium solutionem (432), quæ septem annis est posterior, eidem anno assignari videmus.

Porro statim post prælium ad Cænophyta commissum (initio an. 456) et ante Tolmidæ expeditionem Peloponnesiacam (an. 455) Cimon in Cyprum profectus ibique mortuus esse perhibetur. Obiit vero an. 449. Iterum igitur junguntur res septennii spatio separatae.

Bellum Ægyptium (459-454) narratur post prælium ad Eurymedontem (466) et ante pugnam ad Tanagram (457). Igitur hoc quoque bellum septem annis a sede sua dimotum fuerit in annos 466-461. Eandem chronologiam sequitur scholiasta Aristophanis (Plut. 178), qui Inarum vivente Xerxe (465) defecisse dicit, ex eademque profecta sunt confusa illa quæ de hoc bello apud Diodorum leguntur.

In antecedentibus Aristodemus tradit Athenienses sub Cimone in Asiam profectos contra Themistoclem, qui, appropinquante hoste, venenum hausisset, urbes ionicas liberasse et prælio vicisse ad Eurymedontem fluvium (466). Igitur mors Themistoclis, quæ ad annum 459 referenda est, secundum Aristodemum, sicuti ap. Eusebium, ad annum 466 pertinet. Consequitur Themistoclem ex Aristodemi mente ad regem Persarum venisse an. 471, ut Eusebius et Cicero testantur. Quodsi nihilominus rex ille *Artaxerxes* fuisse dicitur, nihil aliud inde colligitur nisi auctorem nostrum una cum rerum græcarum temporibus mutasse etiam epochas regum Persarum. Ex eodem computo fuga qua Themistocles ad Naxum ab Atheniensibus tunc obsessam delatus est (465**), anno 472 assignanda est.

Ante hanc fugam in fragmento (c. 9) habes narrationem de disco, cui nomina civitatum quæ

(*) Quam errores quibus uno aut duobus annis a vera temporum ratione disceditur, per totum Diodori opus frequentissimi sint, gæzerit an illi errores, qui quinque annorum differentiam præ se ferunt, ex Chronicis, quos D. adhibuit, fluxerint, an Diodori negligentiae debeantur et ex septem annorum discrepantia profecti sint. Ejusmodi est quod 11, 64 initium belli Messeniæ anno 469, Ol. 77, 4 (debebat an. 464) assignatur, quod 11, 65 bellum inter Argivos et Mycenæos sub anno 468 (deb. sub an. 463) narratur, et quod Ægina lib. 11, 78 anno 459, Ol. 80, 1, lib. 11, 70 autem an. 464, Ol. 79, 1 subacta esse dicitur. — Aliud multiplicis confusionis genus subest lib. 12, 65 et 80, ubi sub an. 421, Ol. 89, 1 Nicias Melam vastasse et Cythera et Nysæam occupasse fertur, deinde sub an. 418, Ol. 90, 3 iterum narratur Athenienses Nicias duce Cythera et Nysæam occupasse et Melum expugnasse.

(**) Ad annum 465 rem refero cum Piersono l. l. tom. 28, p. 58. Schæfer l. l. an. 466 expulsi. Ceterum haud recto Piersonus statuit de tempore belli Ægyptii.

socia contra Persas arma junxerant, in orbem inscripta legebantur. Quem quidem discum ad instar disci Olympici, de quo Pausanias 5, 20, 1 verba facit, effectum et ab Aristodemi auctore tanquam ἀνάθημα quod Græci primis post Plataense prælium ludis (Ol. 76. 476) Olympiæ dedicassent, commemoratum esse suspicor. Hoc si recte conjeci, præcedentibus quæ sunt de Pausania et de Themistoclis exilio, unus relinquitur annus 477, Ol. 75, 4, quo ipso Diodorus quoque omnem Pausaniæ historiam, quæ est inde ab expeditione Cypria usque ad mortem ejus viri, comprehendit.

Istæ igitur temporum confusiones, quibus antiquior Græcorum historia apud sequioris ævi scriptores laborat, ex fontibus temere mixtis repetendæ sunt. Ipsorum vero fontium dissensus, quo longæ rerum series ab aliis aliter, sed æquabili et constanti discrepantiæ ratione traduntur, iis ortus esse debet temporibus, quibus anni nondum notabantur secundum certam Olympiadis primæ epocham, sed a termino numerabantur, quem alii alio modo constituebant. Rei exemplum supra attuli, ubi ætates philosophorum ionicorum, quæ ab æra Trojana computatæ erant, eadem dissensione exhiberi vidimus, quæ intercedit inter æram anni 1217 et vulgarem æram Atticam an. 1183, quam Apollodorus his calculis subesse perperam opinabatur. Jam quod attinet discrepantiam annorum vel quinum vel septenum, quæ præ ceteris obviam fit et jam Varroni negotium creavit, eam ex varia ratione qua Atticæ historiæ epochæ adornabantur, explicandam esse censeo.

DE ATTICÆ HISTORIÆ EPOCHIS.

Consentaneum est apud Atticos epocham, a qua certioris memoriæ initium sumeretur, et in annis rerum computandis scriptores proficiscerentur, illam fuisse qua post reges et archontes perpetuos secuti sunt archontes decennales, quos mox exceperunt archontes annui. Ex probatissimo computo hæc epocha incidit in annum 752 a. C., Ol. 7, 1; alii vero eam aut quinque aut septem annis superiorem fecisse et an. 757 aut 759 assignasse debent. Nullum sane de his exstat disertum antiquitatis testimonium; at exstitisse archontum catalogos quinis annis a vulgari computo dissentientes ex iis colligitur quæ Pausanias libro quarto affert de Æsimide et Hippomene et Tlesia et Miltiade archontibus, quos omnes quinque annis justo antiquiores ponit, adeo ut ἀναγραφὰι, quibus usus est, ita habuerint:

Archontes decennales.	Verus computus.	Pausaniæ computus.	
1. Charops.....	752 Ol. 7,1	757 Ol. 5,4	
2. Aesimides.....	742 " 9,3	747 " 8,2	Ol. 9, 2.743 Aesimidis annus quintus ap. Pausan. 4, 5, 4.
3. Clidicus.....	732 " 12,1	737 " 10,4	
4. Hippomenes.....	722 " 14,3	727 " 13,2	Ol. 14, 1.723 ἔτους Ἰππομένει τετάρτου τῆς ἀρχῆς ἡνωμένου, Paus. 4, 13, 3.
5. Leocrates.....	712 " 17,1	717 " 15,4	
6. Apsander.....	702 " 19,3	707 " 18,2	
7. Eryxias.....	692 " 22,1	697 " 20,4	
Archontes annui.			
1. Créon.....	682 " 24,3	687 " 23,2	
3. Tlesias (*).....	680 " 25,1	685 " 23,4	Ol. 23,4.685 Tlesiae annus ap. Pausan. 4, 15, 1.
24. Miltiades.....	659 " 30,2	664 " 29,1	Ol. 29, 1.664 Miltiadis annus ap. Pausan. 4, 25, 5. Verum ejusdem archontis annum ex alio fonte habet Pausan 8, 29, 3.

(*) Tlesiae annum 680 non habemus testatum. In Marmore Pario Tlesiae annus est 682. Verum quum in eodem annus Creontis non sit 682, sed 684, hanc duorum annorum differentiam etiam de Tlesiae magistratu obtinuisse per se verisimile est et comparatis Pausaniæ locis comprobatur. Errat Clintonus qui duos Miltiades archontes, alterum anni 659, alterum anni 664 distinguendos esse suspicatur.

Septennii differentia simili modo probari nequit, sed aliunde eruenda est. Ceterum computorum varietas augetur eo quod Creontis, primi archontis annui, magistratum alii in an. 684 vel 683, alii in an. 680 (Ol. 25, 1), alii in an. 704 (Ol. 19, 1) collocarunt (*). Major etiam dissensus est circa mythicæ historiæ epochas, de quibus Eusebius et Castor et auctores Excerptorum Barbarorum et Marmoris Parii suos quisque calculos secuti sunt. Attamen omnia hæc quantumvis diversa legibus quibusdam nituntur, quibus perspectis facile apparet qui factum sit ut Charopis et Creontis anni tam vario modo constitui indeque etiam tempora historiæ luce clara turbari potuerint. Igitur operæ pretium sit summa rei momenta paucis exponere.

Idem argumentum juvenis olim tenuique apparatu instructus in Fragmentis chronologicis tractavi, quæ an. 1844 ad calcem Herodoti ed. Did. prodierunt tanquam præludium majoris operis, quod nunquam derelinqui, sed ad finem perducere nondum potui. Haud pauca commentatio ista habet quæ non recte dicta esse diuturnum harum rerum studium me docuit, illud vero in quo cardo totius negotii versabatur, scilicet præcipuas historiæ incertioris epochas secundum cyclos annorum 63 adornatas esse, tantopere in propatulo esse nunc contendo, ut, si quis scrutans hæc non intellexerit, eum suo gaudere stupore jubeam. Hanc autem doctrinam eo obscuravi errore, quod cyclis illis subesse putabam rudem quendam computum astronomicum, quo 63 anni lunares ad 60 annos solares revocarentur. Seduxit partim Odofredus Müllerus qui ejusmodi cyclum Dædalorum festorum fuisse opinabatur, partim illud quod pro 63 annis passim 60 annos numero rotundo poni videbam, et quod cyclos annorum 60 apud Asiæ mediæ et priscæ Americæ gentes in usu fuerunt, tandem vero quod vulgarem æram Trojanam anni 1193 computo niti arbitrabar, in quo terminus a quo esset Olympias prima. Hæc omnia vana esse nunc censeo, neque aliud quid in cyclo isto annorum 63 agnosco nisi διάστημα μυθικὸν vel μυστικὸν (ut Clemens p. 147 ait), cujus vis et ratio unice residet in multiplicatione numerorum septenarii et nonarii (**), quorum usum bene nosti late patere per antiquitatis fabulas et cultus instituta et φιλοσοφήματα. Sic ut unum afferam, Solon vitam humanam novies septenorum annorum periodo contineri dixit, et Pythagorei planetarum distantias 63. 126. 189. 252 etc. millibus stadiorum definierunt, et Eratosthenes terræ ambitum, quem fere 250,000 stadiorum esse calculis astronomicis repperat, commodioris numeri causa 252,000 stadiorum esse sumsit, adeo ut a linea æquinoctiali ad polum usque essent stadia 63,000.

Ceterum antequam de epochis historiæ Atticæ disseramus, nonnulla præmonenda sunt de epochis belli Trojani et reditus Heraclidarum. Duo in his distinguendi sunt computi, quos Olympicum et Atticum dicere licet. In altero terminus a quo est Olympias prima (776), in altero primus annus primi archontis decennalis (752). Ab utroque termino usque ad eas æras Trojanas, quæ omnium usitatissimæ sunt (an. 1217 et 1193), computantur septem cycli minores (7×63) sive anni 441, quos majoris cycli nomine comprehenderis; hac enim periodo insigniores historiarum epochæ rerumque humanarum conversiones determinantur ubicunque genealogiarum ceteræque traditionis rationes non adeo refragantur. Quamquam passim ipsæ etiam genealogiæ regumque series ad implendos cyclos majores effictæ esse videntur. Sic Erechthidas reges quattuordecim, quibus 441 anni assignantur, ex priscis fabulis Atticis undique conquisitos et in continuam seriem consarcinatos esse constat. Aliam annorum 441 periodum successoribus Erechthidarum, qui fuerunt usque ad primum archontem annum, a nonnullis attributum esse infra videbimus. Eodem annos 2×441, qui sic labuntur a Cecrope usque ad Creontem, in Assyriorum regum laterrulo habes inde a Nino usque ad finem Teutami et excidium Trojæ sec. Canonem Eusebii (Vid. Castoris fr. p. 159), et ab Ægialo Sicyoniorum regis usque ad captum Ilium secundum Ca-

(*) Africanus apud Syncellum, p. 212, B : Κρίοντος πρώτου ἀρχοντος ἡγησασμένου ἐπὶ τῆς τῆς Ὀλυμπιάδος, οἱ δὲ ἐπὶ τῆς αἰ.

(**) Similis generis figmento nititur cyclus annorum 59, cujus rationes Ctenopides Chius æneæ tabulæ insculptas Olympiæ dedicasse fertur (Ælian. V. Hist. 10, 7). Vid. Bæckh *Philolaus*, p. 135, Ideler *Handbuch. d. Chronol.* I, p. 303.

storem (l. l. p. 168). Porro Marmoris Parii summa ratio in eo posita est quod toto Chronico tres cycli majores conficiuntur (V. infra). Ni fallor ad cyclos illos annorum 441 revocanda etiam sunt spatia annorum 440-443, quæ in Asiaticis historiis usque recurrunt (*), nec non in Manethoniana quadam chronologia hoc cyclo antiquissimæ rerum Ægyptiarum epochæ definiuntur (**); huc

(*) Sic anni 443 ab Abrahamo ad exitum Judæorum numerantur in Exc. Barbaris; hinc vero anni 440 ad Salomonem et templi ædificium, inde autem anni 442 ad captivitatem Judæorum sec. Eusebium. Similiter sec. Syncellum p. 90, C et 92, A inter diluvium et Assyriorum regni initium interjecti sunt anni 440, quibus 13 reges Chaldæi et Arabes regnarunt. Conferas etiam διαστήματα μυστικά, quæ Clemens Strom. p. 147, 47 dicit, apud Matthæum, qui 14 γενεάς ab Abrahamo ad Davidem, 14 alias ad captivitatem Judæorum, alias item 14 usque ad Christum numerat.

(**) Secundum Africanum et Eusebium Manetho libris primo et secundo recensuit annos 4421 (2300+2121), quorum postremo captum est Ilium (1183). Igitur inde a Mene usque ad expeditionem Trojanam (1193) anni sunt 4410 sive 10×441 . De immortalium regnis, quæ non novimus nisi ex Eusebii versione Armenia, incongrua exhibentur. Summam annorum nos colligimus 24925, Eusebius collegit an. 24900, eosque, quum menstruos esse censeat, ad veros annos 2206 reduci prodit. Patet hæc non posse inter se conciliari. Genuinus fere numerus est 2206, qui uno anno aberrat a prisco numero 2205 (5×441). Igitur quum computo simplicissimo duodeni anni menstrui in annum duodecim mensibus constantem numerentur, annis 2205 efficiuntur anni menstrui 26460 (60×441). Ex his in sex deorum regna supputati fuerint 36×441 sive 15876. Eusebius iis assignat 13900, verum secundum summam annorum 24900 ab ipso Eusebio collectam, anni deorum esse debent 13875, quorum loco quidam numero rotundo scripsit 13900. In his igitur numerus millenarius antiquo errore corruptus est. Pro 13875 ponendi erant 15375 vel accuratius 15876. Reliqui anni 24×441 inter heroes et Manes ex æquo distributi fuerint. Ex numeris Eusebianis veterem computum cyclicum refinxeris hunc in modum :

	Euseb.	comput. cyclicus.
Heroes.	1255 =	1260 = 20×63 .
Alii reges.	1817 =	1827 = 29×63
30 reges Memphisæ. .	1790 =	1890 = 30×63
30 reges Thinitæ. . .	350 =	315 = 5×63
	5212 =	5292 = $84 \times 63 = 12 \times 441$
Manes.	5813 =	5292 = $84 \times 63 = 12 \times 441$
	11025	10584.

Ceterum Eusebiana hæc etsi e vetustiore computo cyclico profecta sint, haud tamen in ipso Eusebio quicquam mutandum est. Quodsi heroum et manium annis 11025 addideris deorum annos 15876, summum obtines annorum menstruorum 26901, sive veros annos 2242, deficientibus mensibus tribus. Jam vero constat annos 2242 numerari a mundi creatione ad diluvium, atque Panodorum modum aliquem excoctasse quo ingentes annorum numeri diis et semidiis attributi ad modica spatia ita reducerentur, ut ultimus annus desineret in epocham diluvii. Nullus igitur dubito quis ejusdem generis computus etiam Eusebianis numeris subsit, quorum unum illum qui est de regno deorum, jam Eusebius corruptum invenerit. Eusebius igitur nescius miscuit diversa. Neque id mirandum, quoniam in mortalium quoque temporibus diversa miscentur et Manethonianus computus in dynastiis XVI—XIX ad Judaicam chronologiam accommodatur. — Aliam rationem inivit Bœckhius, quem in Fragmentis Manethonianis secuti sumus. Etenim quum nonnulli prisca Ægyptiorum tempora secundum periodos Sothiacas adornassent, proclivis conjectura erat similiter fecisse Manethonem Africanum et Eusebii. Bœckhius igitur ita rem instituit ut deorum anni essent $17 \times 1461 = 24837$, Menis vero annus primus componeretur cum initio periodi Sothiacæ an. 5702. Id tamen fieri non potuit nisi mutatis numeris plurimis. Aliam viam inivit Unger (*Chronologie des Manetho, Berlin 1867*, p. 64 sqq.). Is numerum 2206 mutavit in 2016, reliquos servavit ita, ut immortalium anni sint 24925 (quot nos jam et singulis numeris colligimus), mortalium vero anni 2303+2121+850. Summa annorum 30196 quum contineat viginti periodos Sothiacas et annos 976, periodos illas viginti pertinere censet usque ad an. Sothiacum 1321 (19 Juli) a. C. reliquos vero annos 976 usque ad an. 346/345 (Nov.) a. C., atque hoc anno, non vero an. 340, ut Bœckhius exputavit, Nectanebum regem Æg. ultimum obiisse. Quam recte finis Nectanebi in an. 345 removeatur, nunc non quæro. Monuisse sufficiat Ungeris computum eo labefactari quod anni 850 sec. Africanum pertineant usque ad finem Darii Codomanni, non vero, usque ad mortem Nectanebi; deinde autem sec. Ungerum secundum Manethonis liber desineret in an. 1195 a. C., qui nullius est excidii Trojani; denique parum cadit in mythicæ chronologiæ simplicitatem quod neque immortalium regnum explet certum periodorum numerum, neque Menis annus primus cum initio periodi componitur. Porro fallitur Ungerus Africanum putans Trojæ excidium collocasse in an. 1198. Patere hoc dicit ex Excerptis Barbaris, ubi p. 77 in fine laterculi regum Lac-dæmoniorum ab Olymp. 1 ad reditum Heraclidarum anni 350, inde vero (p. 75) ad Ilium captum anni 72 computarentur ($776+350+72=1198$ a. C.). At difuntur hæc locis aperte mendosis. E reliqua Barbari chronologia certissime constat Trojæ excidium ab Africano assignari anno 1184 vel 1183. Initio laterculi regum Lac-dæm. ab. Ol. 1 ad initium regni Eurysthei computantur anni 325, ut apud Eusebium; itaque reditus Heraclidarum pertinet ad an. 1101; inde ad Trojæ excidium (1183) sunt anni 82; ex Barbari numeris (p. 75) nonnisi 72 colliguntur, quoniam librarii errore Ægistho septem anni adscribuntur, quorum loco 17 ex Eusebio reponendi sunt. Quodsi in fine laterculi Lac-dæm. pro 325 annis ponuntur anni 350, id mero fit errore. Totus scilicet regum laterculus mire corruptus est. Pro novem regibus notissimis, qui usque ad Olympiadem primam regnarunt, undecim recensentur, quorum ex regnis colligitur summa ann. 370, qui pro illis 350 notandi fuissent. Nimirum post Agesilaum regem sextum interponitur Cemenelaus quidam cum annis 44, et post Alcamenem regem novum Automedus cum annis 25 adjicitur. Hunc esse Aristodemum Eurysthei patrem, qui pro filio per 25 annos regnum administrasset, opinatur Ungerus. Quinam Cemenelaus fuerit, non dixit. Uterque debetur stupori Barbari, qui græca sua non intellexit. Ecce laterculum, in quo juxta Barbari numeros notavi Eusebianos : Eury-

denique pertinet quod de *παλιγγενεσίας* cyclo annorum 440 e Varrone prodidit Augustinus De civ. dei 22, 28 (*). Qui quidem cyclus ille ipse est, qui ab æra Trojana (1193) ad Urbem conditam pertinet.

Aliæ æræ Trojanæ, quæ cyclis integris a prima Olympiade distant, compluresprehenduntur, modo teneas, quod supra jam monui, initium cycli ab aliis cum initio belli, ab aliis cum fine ejus componi. Reditus Herachidarum ex eodem computo a variis æris Trojanis distat annis 63 aut 126 aut 189.

Epochæ belli Trojani.

1. An. 1227 a. C. = 7×63 ante Ol. 1.
2. An. 1154 . . . = 6×63 (1)
3. An. 1280 . . . = 8×63 (2)
4. An. 1343 . . . = 9×63 (3)
5. An. 1595 . . . = 13×63 (4)

sibens an. 42 (42 Eus.). Ægeus 2 (1). Echestratus 34 (35). Labotas 37 (37). Doryssus 29 (29). Agesilaus 30 (44). Cemeleus 44 [i. e. Ἀγησίλαος; λ'. ἡ καμένη ἄλλως μδ']. Archelaus 60 (60). Teleclus 40 (40). Alcamanus 27 (37). Automedus 25 [i. e. Ἀλαμμένη; κζ'. αὐτόσε λζ' κα (i. e. καίται)]. Verba αὐτόσε λζ' in αὐτόμειδος corrumpenti fortasse observabatur Automedus, quem in antec. memoraverat in laterculo regum Sicyoniorum. Similiter in laterculo Atheniensium regum ex verbis δὲ βίου Diabeus quidam elicitur.

(*) Augustinus de civ. d. 22, 28: *Mirabilis autem quiddam Marcus Varro ponit in libris quos inscripsit De gente populi romani, cuius putavi verba ipsa ponenda*: « Genethliaci quidam scripserunt, inquit, esse in re-nascendis hominibus quam appellant *παλιγγενεσίαν* Græci; hanc scripserunt confici in annis quadringentis quadraginta, ut idem corpus et eadem anima, quæ fuerint conjuncta in homine aliquando, eadem rursus redeant in conjunctionem. » Cum his componendus est locus Probi ad Virg. Ecl. 4, 4: *Sibylla Cumana post quattuor sæcula παλιγγενεσίαν futuram dicit*. Unde colligas græco 441 annorum periodo accommodatam esse istam de seculis annorum 110 doctrinam, quam octavo Romæ urbis sæculo emergere videmus, sed quam neque posterior ætas adoptavit neque novit antiquior (Vid. Th. Mommsen *Die Sæcula in Ræm. Chronologie*, p. 187 sqq.).

(1) Artemon ap. Suid. v. Ἀρτέμιος; ab Olymp. 9 (744 a. C.) usque ad τὰ Τρωϊκὰ computavit annos 400, adeo ut annus excidii sit 1144, annus expeditionis 1154.

(2) Plutarch. *Vit. Homer* c. 38 a Xerxis in Europam transitu (480 a. C.) usque ad expeditionem Trojanam numerat annos 790. Hinc efficitur an. 1270 a. C, qui non expeditionis, sed excidii esse debet, quum annus cyclicus sit 1280. — Aretes ap. Censorin. De die nat. c. 21 ab Olymp. 1 usque ad Troica esse statuit annos 514. Hinc nanciscimur an. 1290, quem Aretes expeditionis annum esse statuerit, adeo ut cyclicus annus 1280 cum excidio Trojæ componendus sit. — Eadem æra Trojana subesse videtur calculus Herodoteis (2, c. 145 et 1, c. 7), quamquam certus quidam annus ex iis erui nequit (Reizius et Larcherus illum captum ex Herodoti sententia censent an. 1270, Freret an. 1282, Clinton F. H. 1, p. 183 anno fere 1263). Ceterum Herodotus talia parum curat, neque in calculis sibi constat, ut liquet ex comparatis 8, 131 et 2, 145. Vid. Clinton. l. l. — Æra Trojana anni 1280 subindicari videtur etiam ap. Plutarch. in Cimon. c. 8, ubi ossa Thesei an. 476 a. C. reportata esse dicuntur 800 circiter annis post fugam Thesei. Cum Menesthei anno 14 componi solet expeditio Trojana, quæ si assignatur anno 1280, fuga Thesei incidit in an. 1294 a. C. (818 ante 476).

(3) Timæus ap. schol. Apoll. Rhod. 4, 1246 a Troicis usque ad coloniam a Chersicrate in Corcyram deductam (734. Ol. 11, 2) annos sexcentos computavit. 734+600=1334, qui est annus excidii, adeo ut expeditionis annus sit 1343. Cadunt in hanc æram quæ ex Timæo (fr. 66) narrat Tzetzes ad Lyc. 1141. — Eodem modo statuit Duris (ap. Clementem Strom. p. 337), qui ab excidio Trojæ usque ad Alexandri in Asiam transitum (vere an. 334) annos mille præterlapsos esse dixerat. — Anni 417, quos Timæus sec. Censorinum l. l. a Troicis ad primam Olympiadem computavit, pertinent ab an. 1343 ad an. 926 a. C. sive usque ad Iphiti s. Lycurgi Olympiadem, quemadmodum in computo Attico 417 anni numerabantur ab an. 1193 ad an. 776 sive ad Choroebi Olympiadem. V. Fragm. Chronol. p. 125.

(4) Clemens Alex. p. 145 a Cecrope ad Alexandri in Asiam transitum (vere an. 334) annos 1828, a Demophonte annos 1250 numerari prodit. Demophontis anno primo (sec. Hellenicum) vel ultimo Menesthei anno (sec. Euseb.) captum est Ilium. Igitur:

Cecropis annus 1.	2162 = 22×63	} ante Ol. 1
Expeditio Trojana.	1595 = 13×63	
Menesthei annus ultimus.	1585.	
Demophontis annus 1.	1584.	

Ejusmodi computus a suetis rerum græcarum chronologiis prorsus abhorrens eorum esse potuit, qui Ogygem Atticam cum Ogyge Titane, Beli Assyriorum regis coætaneo, componebant (Vid. not. ad Castoris fr. 1 p. 157 et Thall. fr. 1 in Fr. Hist. 3, p. 517). Ab Ogyge ad Cecropem Attici numerabant annos 189, adeo ut secundum Clemen-

Epochæ rēditus Heraclidarum.

1. An. 1091 a. C. = 5×63 ante Ol. 1 (5)2. An. 1154 a. C. = 6×63 (6)

In Atheniensium historia reditus Heraclidarum nullius erat momenti. Itaque insigniorem locum epocha ejus in Attico computo non obtinuit, sed octoginta annis Trojæ excidio posterior (7) ponebatur in medio cyclo, cujus finem mors Codri nobilitavit. Incidit igitur reditus sec. vulgarem computum in an. 1104 vel 1103 (80 post 1184 vel 1183), secundum Thrasyllum in an. 1113 (80 post 1193). Ab hoc anno 1113 uno cyclo distat an. 1050, cui reditum H. assignavit Phanias Aristotelicus (8). Haud dubie igitur etiam æra Trojana Phaniæ uno cyclo inferior erat vulgari illa anni 1193 (— $63=1130$). Præterea alias æras Trojanas integris cyclis a vulgari distantes passim usurpatas esse ex veterum testimoniis nonnullis colligas. Sic æram anni 1004 (3×63 post 1193) a Pythagoreis quibusdam adoptatam esse postulat locus in Theologumenis Arithmetici (9). Alia æra anni 1256 (63 ante 1193) nescio an e loco corrupto Eutropii elicienda sit (10).

tem Ogygis epocha incideret in an. 2150. Sed nescio an Clemens Cecropem cum Ogyge confuderit; nam novem cycli qui ap. Clem. a Troicis ad Cecropem labuntur, in Attica chronologia usque ad Ogygem pertinent. Porro quo tempore sec. Clementem Cecrops vixit, eodem Ogyges vixit sec. Varronem, qui in libro De re rustica 3, 1, circa an. 50 a. C. scripto, dicit Thebas ab Ogyge conditas esse fere ante 2100 annos, i. e. circa an. 2150. Præteriens moneo corruptela laborare Varronis fragmentum ap. Censorin. De d. n. c. 21, ubi pro mille circiter et sexcentis (DC) annis, qui sint a diluvio Ogygio ad Olymp. 1, legendum *mille circiter et quadringentis* (CD).

(5) Ephorus sec. Diodor. 16, 76, 5 ab obsidione Perinthi (341, Ol. 109, 4) usque ad reditum Heraclidarum computavit annos 750. Pertinet igitur reditus ad an. 1091. Idem computus erat Sosibii Laconis, uti liquet e Censorino l. l. c. 21 et Clemente p. 141 (Vid. Fr. Histor. 2, p. 625). Fortasse etiam æra Trojana eadem usi sunt Ephorus et Sosibius, ut Bœckhius conjecit. Clemens Al. Strom. p. 145 Ephorum dicit ab Euæneto archonte (Ol. 111, 2. 335) exputasse $\epsilon\tau\eta\ \psi\iota\epsilon$ ($735+335=1070$ a. C.). Qui numerus si recte habet, pertinebit ad initium regum Lacedæmoniorum.

(6) Clitarchus et Timæus sec. Clement. 1, p. 337 ab Alexandri in Asiam transitu (vere an. 334) ad reditum Heraclidarum annos esse 820 statuerunt. $820+334=1154$ a. C., sive 189 post æram Trojanam anni 1343. Pro annis 63 vel 126 vel 189 inter Troica et reditum H. intercedentibus passim numeri rotundi an. 60 (ap. Strab. p. 582), vel 120 vel 180 (ap. Clement. p. 145) ponuntur. Similiter Ionica migratio 60 annis post reditum H. locum habuisse dicitur, dum accuratius Philostratus Heroic. p. 194 inter Troica et Ionicam migrationem annos 127 (deb. 126) intercedere prodit.

(7) Antiquissimus hujus computus testis est Thucydides, qui Hellenicum secutus fuerit. Hellenicus inde ab expeditione Trojana ad reditum Heraclidarum tres generationes tricenorum annorum computaverit. Idem (fr. 82) inter judicia de Halirrhothii causa et de Oreste undecim generationes intercedere dixerat; sec. Marmor Parium vero intercedunt anni 330 (1268-938) sive 11×30 , ex Hellenici, opinor, computatione. Vulgo quidem in Hellenico legitur $\epsilon\pi\epsilon\nu\epsilon\alpha\ \gamma\epsilon\nu\epsilon\alpha\tau\epsilon$, quod in $\epsilon\nu\delta\epsilon\alpha\ \gamma\epsilon\nu\epsilon\alpha\tau\epsilon$ corrigendum esse dixi in Fr. Hist. 3, p. 796. Vulgatam defendit Brandis (De temporum gr. antiquissimorum rationibus. Bonn. 1847, p. 9). Alcippen ab Halirrhothio vitiata neptin Cecropis ex Agraule filia fuisse, ideoque iudicium ad Amphictyonis regis tertii tempora referri potuisse dicit. At hoc si admitteris, dicendum etiam foret de Cephalo causam non cum regno Erechthei et sexta inde ab Oreatis iudicio generatione, sed cum septima et Cecropis II regno componendam fuisse, quoniam Procris a Cephalo vitiata erat filia Erechthei. — Ceterum Hellenicum usum esse Trojana æra vulgari computi Attici (1193-83), ex iis colligo quæ de sacerdotibus Junonis Argivæ ap. Eusebium et Hieronymum notantur. Hæc enim ex Hellenici $\tau\epsilon\pi\epsilon\iota\alpha\varsigma\ \tau\eta\rho\varsigma$ fluxisse verisimillimum est. Jam vero Hypermnestra, quæ prima erat sacerdotum Danaidum, in Hieronymi Chronico ponitur an. Abr. 581, 1435 a. C. sive 252 (4×63) ante excidium Trojæ an. 1183, adeo ut ab ipso hoc anno Hellenicus cyclos computasse videatur. Vid. Fr. Hist. 4, p. 633 sq., ubi simul dixi de Neptuni sacerdotum catalogo, quem in marmore Halicarnassense superstitem habemus. Summa annorum ex eo colligitur 504 sive 8×63 . A Telamone Neptuni filio usque ad Antham, quem historici Halicarnassum condidisse perhibent, catalogos annos habet 90, quibus spatium inter Trojanam expeditionem et reditum Heraclidarum interjectum significari videtur.

(8) Phanias ap. Clement. p. 145 a reditu Heraclidarum usque ad Euæneta archontem Ol. 111, 2. 335-34 a. C. exputavit annos 715. Phania usum esse auctorem Marmoris Parii suspicatus est Bœckhius, cui conjecturæ Clementis locus adversatur.

(9) In Theologumenis Arithm. p. 40 ed. Ast. ex Androcyde, Eubulide, Aristoxeno, Hippoboto et Neanthe referitur periodum $\tau\eta\varsigma\ \mu\epsilon\tau\epsilon\mu\upsilon\lambda\lambda\omega\sigma\tau\epsilon\omega\varsigma$ esse annorum 216 ($6 \times 6 \times 6$); Euphorbi vero animam in Pythagora revixisse post $2 \times 216=432$ annos, qui cum vitæ Pyth. annis 82 efficerent summam annorum 514 inde a temporibus Troicis. Jam vero Clintonus (F. Hell. 1. ad an. 570) probavit Pythagoram ex Aristoxeni et Iamblichi sententia natum esse circa an. 570 a. C.; igitur Euphorbus ad Trojam cecidit circa an. 1002 ($570+432$). Annus 1004 tribus cyclis distat ab an. 1193 æræ vulgaris. Cf. Aristoxeni fr. 23 in Fr. Hist. 2, p. 280, ubi paullo aliter statuit, quoniam natales Pythagoræ retuleram ad Ol. 48, 1. 486, ex conjectura Bernhardyi, qui hunc computum Eratostheni (fr. 8 p. 200 in Fr. chronol.) attribuit. Quod probare non debebam.

(10) Eutropius dicit Romam conditam esse Olympiadis sextæ anno tertio (754-53 a. C.), post Trojæ excidium,

Denique monendum est computum Atticum a nonnullis misceri cum Olympico. Sic Sosibius Laco l. l. Heraclidarum reditum computo Olympico ponit in an. 1091 (5×63 ante Olymp. 1), et ab hac epocha proficiscens computo Attico octoginta annos numerat usque ad excidium Trojæ (1171). Alia miscendi ratione epochæ antetrojanæ computantur a Trojani belli æra Olympica (1217 a. C.), in subsequentibus vero epochis, insertis alicubi annis viginti quattuor, transitus paratur ad computum Atticum qui pendet ab æra Trojana anni 1193. Ejusmodi calculis nituntur quæ in Excerptis Barbaris de Argivorum et Atticorum regum temporibus traduntur.

His præmissis, videamus de epochis historiæ Atticæ. Ac primum quidem apponam unde pateat eas adornatas esse secundum cyclos annorum 63.

1. A diluvio Ogygio usque ad Cecropem regibus Attica caruit per annos 189 sive 3×63 , uti testatur Eusebius in Præpar. Evang. 10, p. 489, per annos 190, ut idem minus accurate dicit in Chron. lib. I, p. 133 ed. Mai et in Cramer. Anecd. Par. 2, p. 137 (1).

2. Cecropidæ et Erechthidæ reges quattuordecim sec. Excerpta Barbara regnarunt annos 441 sive 7×63 . Ex singulis codicis numeris colliguntur anni 443, qui cum reliqua laterculi ratione (quam vide infra) non quadrant. Quare Demophonti pro 35 annis nonnisi 33 anni ex Eusebio adscribendi fuerint.

3. A Cecrope usque ad expeditionem Trojanam vel etiam, licet minus recte, usque ad excidium Ilii numerabantur anni 378 sive 6×63 . Apud Castorem pertinent usque ad annum excidii (1586-1208 a. C.). Similiter apud Eusebium in præfatione p. 9 ed. A. Schæne (Berolin. 1866) legitur: *A Cecrope usque ad captivitatem Trojæ anni CCC[L]XXVIII sec. codd. AP, anni CCC[L]XXVIII sec. cod. B.* In utroque numero excidisse signum L in aprico est. In Canone ex singulis regnorum annis summa colligitur an. 375, cujus rei causam infra videbimus. Sed in ipso etiam Canone computus quem præfatio habet, eo indicatur, quod nomini Cecropis secundi in plurimis codd. adscribuntur anni 44, qui cum reliquis numeris efficerent summam an. 379, dum ipse laterculus nonnisi 40 Cecropis annos recenset. — In Excerptis Barbaris anni 378 pertinent usque ad Menesthei annum decimum quartum, quo sec. Eusebii Canonem suscepta est expeditio Trojana. Sec. Marmor Parium expeditio incidit in Menesthei annum decimum tertium, sive an. 1218 a. C., an. Marm. 954; verum quum pertineat potius ad an. 1217 a. C., componenda erat cum Menesthei anno decimo quarto. Barbari igitur laterculus computo nititur quo sex cycli numerabantur a Cecrope usque ad annum expeditionis 1217, quamquam ipse auctor aliam æram Trojanam (an. 1193) adoptavit. — In Marmore Pario sec. Seldeni editionem Cecropis annus primus est an. Marmoris 1318, qui ab anno excidii Trojani 945 (9×63) distat annis 373. Sed ipse Seldenus fatetur in hac Marmoris parte, quæ nunc deperdita est, literarum

ut qui plurimum minimumque tradunt, CCCXCIV°. Verba postulant ut duæ memorentur æræ Trojanæ, quarum altera fuerit usitatissima illa apud Romanos potissimum scriptores, qua excidium Trojæ ponitur in an. 1184 vel 1183, a. C., 431 vel 430 ante 753. Excidium quod 394° anno ante 753 contigerit (an. 1146 a. C.), a veterum calculis abhorret. At bene res habet, si centenarii numeri signum in Eutropio excidisse statuamus; sic enim duas æras Trojanas 63 annis inter se distantes nanciscimur. Scriptum igitur fuerit: *post Trojæ excidium, ut qui plurimum minimumque tradunt, [C]CCCXCIV° [aut CCCCXXXI°]*. Idem centenarii numeri signum alio loco excidit in Orosio 2, c. 4, ubi: *Anno post eversionem Trojæ CCCCXIV°* (leg. CCCCX[CIV], *Olympiade autem VI°* (i. e. Ol. 6, 3, ut ap. Eutrop.) *Roma... condita est* (753+493=1246). Novit sane Orosius (1, 17) vulgatam æram Trojanam (an. 1183), qua ab urbe condita ad Ilium captum anni 430 numerantur. Eundem vero in mythicarum rerum temporibus etiam auctore usum esse, qui annum excidii Trojani posuit 1246, vix est dubium. Sic a Cecrope usque ad Trojani belli vel initium vel finem numerari solent anni $6 \times 63 = 378$; Orosius vero 1, 9 Amphictyonis regnum posuit annis 810 ante Ol. 6, 3. 753=1563 a. C. Quot annos dederit Cranao et Cecropi non constat quidem, sed tot fere dederit quot apud Eusebium habemus (59). Secundum hæc Cecropis annus 1 foret 1622. Ratio cyclica postulat an. 1624=378 ante 1246. Inde ad Ogygium diluvium Attici numerabant annos 189, adeo ut ab anno 1624 proficiscentes nanciscamur annum 1813, qui an. 753 distat annis 1060, MLX, pro quibus in Orosii editionibus librorum errore legitur MXL.

(1) In Canone diluvium Ogygium notatur ad an. Abr. 260. Cecropis annus primus ad an. Abr. 461. Intercedunt anni 199. Nimirum cycli sex, qui sunt a Cecrope usque ad Troica, Eusebii auctor computavit ita ut exirent in annum excidii Trojæ; computandi vero rectius erant usque ad annum expeditionis. Quo facto pro annis illis 190 nanciscimur annos 189.

elementa adeo detrita fuisse, ut vel perspicillorum usu vix agnosci potuissent. Itaque nullus dubito quin unam literam haud recte Seldenus legerit, et Cecropis annus non fuerit ΧΗΗΗΔΠΙΙΙ, 1318, sed ΧΗΗΗΔΔΙΙΙ, 1323. Sic usque ad Trojæ excidium labuntur anni 378, ut apud Castorem et Eusebium, et non modo annus excidii Trojani, sed primus etiam totius chronici annus cyclis integris ab anno Diogneti archontis distat. Iste Diogneti annus (264 a. C.) nulla re gesta in historiarum annalibus insignis. Quodsi nihilominus auctor Chronici ad hunc annum supputationes suas direxit, propterea hoc fecit quod inde ab Atticorum regum initio usque ad Diogneti archontatum tres cyclos maximos ($3 \times 441 = 1323$) absolvi statuit (*). Qua de re haud dubie monuerat in primis Marmoris versibus, ex quibus præter paucorum verborum ruinas nihil habemus superstes.

4. Ab expeditione Trojana usque ad finem Thymætæ computabantur anni 63; nam capta Troja est, sec. Hellanicum (fr. 143) Demophontis anno primo, Demophonti vero ejusque successoribus Erechthidis in Eusebii Canone attribuuntur anni 54.

5. Ab anno expeditionis Trojanæ, 1217 a. C., usque ad mortem Codri, 1092 a. C., in Excerptis Barbaris habes annos 126, 2×63 . Eosdem annos 126, sed ab excidio Trojæ exputatos, præbet Castor. Consequitur eos, qui ab expeditione Trojana usque ad finem Erechthidarum 63 annos numerabant, alteros 63 annos dedisse Nelidis regibus, Melantho et Codro. Pro hisce annis 63 cur in Eusebio et Exc. Barb. nonnisi 58 anni ponantur, videbimus infra.

6. Archontibus perpetuis Eusebius lib. I, p. 130 tribuit annos 315, 5×63 . In Canone sunt anni 316.

7. Archontes perpetuos et septem archontes decennales a nonnullis ita compositos esse, ut conjunctim sex cyclos sive an. 378 complerent, patet e Castore, qui ita rem adornavit ut essent :

$$\text{archontum perpetuorum anni } 308 = 5 \times 63 - 7$$

$$\text{archontum decennialium anni } 70 = 63 + 7.$$

Nam quod in codice Eusebii pro numero CCCVIII exaratur CCCVIII, apertum est vitium.

8. Archontes septem decennales cum antecedentibus historiæ Atticæ epochis ita a nonnullis junctos esse, ut summa conflaretur annorum 882, sive duorum cyclorum maximorum (2×441), liquet e numeris Castoreis, necnon ex Joanne Antiocheno (fr. 13 in Fr. H. 4, p. 547), ubi codex vitio manifesto habet : ἐκράτησε τὰ πάντα ἐτη 982 (982) pro ἐτη 882 (882).

Quamvis igitur regum et archontum laterculi qui ætatem tulerunt, in diversas quique partes abeant, tamen comparatione docemur eos omnes e fundo communi profectos esse, in quo insigniores historiæ Atticæ epochæ ratione cyclica ita definiebantur ut inde a Cecrope usque ad Charopem archontem cycli tredecim sive anni 819 colligerentur (**) hunc in modum distributi :

(*) Nescio an similis generis fuerit Chronicon græcum marmori inscriptum, cujus fragmentum repertum in agro Romano. Vid. Henzen, *Eine neuentdeckte griechische Zeittafel*, in *Rhein. Museum*, Jahrgang, IX, p. 161-178 (an. 1853). In hoc chronico res supputantur ab an. 16 p. C. Pars servata usque ad Solonis tempora pertinet; deperdita quousque processerit, haud liquet. In averso marmoris latere ἀνάγλυτον exstat. Equum ducit vir inermis. Post hunc viri armati incedunt habitu placido. Dein alius equi caput conspicitur. Vestitum virorum nonnullorum orientalem esse censet Garucci Neapolitanus, monente Henzenio. Conjecerim repræsentari Æneæ adventum in terram Latinorum. Advenisse autem Æneas dicitur post captum Ilium anno tertio sive 1181 æræ communis, qui foret marmoris annus 1197 ($1181 + 16$) = 19×63 . Ab Ilio autem capto (1184) usque ad an. 16 p. C. duodecim complentur sæcula, sive tot annos quot Romam duraturam esse Varronis ætate vates Etruscus prædixerat (Censorin. 17, 15).

(**) Sponte intelligitur nullam hoc loco rationem habendam esse computi adulterini, ex quo Cecropis annus primus est 2162 a. C., sive 22×63 ante Olymp. 1, apud Clementem, ut supra monui.

		A. C. Sec. comput Atticum.	A. C. Sec. Troj. æram Olympicam.
Regum solitudo.	Ogygium diluvium.	1760	1784
	189 = 3 × 63.		
Cecropidæ.	Cecrops.	1571	1495
	378 = 6 × 63.		
	Expediit Trojana.	1193	1217
	63.		
Nelidæ.	Melanthus.	1130	1154
	63.		
	Medon.	1067	1091
Archontes perpetui.	315 = 5 × 63.		
	Charops.	752	776
Archontes decennales.	70.		
	Creon.	682	706

Hoc computi Attici quasi πρωτότυπον in Eusebio, Castore, Excerptis Barbaris et Marmore Pario compluribus modis variatum est. Variati autem computi causæ ex eo repetendæ sunt

1. Quod nonnulli belli Trojani æræ Atticæ (1193) substituerunt æram Olympicam (1217).
2. Quod cycli sex, qui sunt a Cecrope ad Troica, non computantur ab anno expeditionis Trojanæ (1193), sed ab anno excidii urbis (1184 vel 1183), idque ita ut aut summa annorum 819 decem vel novem annis minuatur, aut, servandæ rationis cyclicæ causa, totidem anni in posttrojanis temporibus addantur.
3. Quod nonnulli duos computos miscent, priores epochas secundum Trojæ æram Olympicam computantes, deinde vero insertis annis viginti quattuor ad computum Atticum transeuntes.
4. Quod decennialium archontum tempus, quod a temporis spatio cyclis definito excludebatur, et ipsum in computum cyclicum recipiunt, adeo ut a Creonte ad Cecropem sint anni 882 (2×441). Quo facto in antecedentibus epochis vetus computandi simplicitas turbatur.
5. Quod septem archontum decennialium annos alii septuaginta, alii nonnisi sexaginta octo fuisse statuunt.

Qui disertis verbis archontum decennialium tempus produnt, Eusebius, Barbarus, Castor et Vellejus 1, 8, annos septuaginta iis assignant; at fuisse qui aliter statuerent, e Nicolao Damasceno (in Fr. H. 3, p. 386) liquet, quippe qui Hippomenem propter facinus in filiam commissum magistratu excidisse perhibet. Hoc vero accidisse post exactum muneris annum octavum, adeo ut archontum anni 68 colligantur, propterea statuendum est quod in Marmore Pario Creontis annus non est an. 682, sed 684 a. C. (*), et quod Nelidis regibus a nonnullis pro 63 annis dantur an. 58 sive 63-5, qui respondent archontum annis 68 sive 63+5; scilicet quinque annis qui in archontum tempore cyclum excedebant, demti sunt Nelidarum cyclo, ut summa annorum cyclicæ conservaretur. Eodem denique pertinere videbimus quod Pausanias in archontum decennialium tempore quinque annis a vulgari computo discedit.

(*) Eodem refero quod apud Euseb. Chron. lib. I, p. 138 Mai. legitur: *Et primus quidem annuus princeps fuit Creon vicesima quarta Olympiade* (Ol. 24, 1=684 a. C.). Idem sane in Canone Creontem ponit in an. Ol. 24, 3. 682; at inde haud sequitur eundem etiam libro primo minus accurate significari, quum sæpius liber primus a Canone dissentiat. Sic supra jam vidimus de Cecropidarum annis alia libro primo, alia in Canone exhiberi. Africanus ap. Syncellum p. 212, 2 et in Exc. Barbaris Creontis annum 883, inter 684 et 682 medium, selegit, eumque secuti sunt Clinton et Fischer in tab. chron. Quo quidem conciliandi studio nihil nos lucramur, et veteres computi obcurantur. De aliorum sententiis ab Africano ap. Sync. allatis, ex quibus Creontis annus est aut Ol. 19, 1. 704 aut Ol. 25, 1. 680, videbimus postea.

CANON EUSEBII.

Eusebii et Castoris et Barbari canones computo nituntur, quo tempus archontum decennialium cum antecedentibus historiæ periodis ita junctum erat, ut a Cecrope usque ad Creontem anni 882 sive duo cycli maximi conficerentur. Itaque quum archontum dec. anni 70 aut 68 cyclum excederent annis septem aut quinque, totidem anni aut archontibus perpetuis (ut ap. Castorem), aut Nelidis (ut ap. Euseb. et Barb.) aut Cecropidis demendi erant. Auctor vero ex quo Eusebianus regum catalogus derivatus est, a vetere computo eatenus recessit quatenus primos sex cyclos, qui a Cecropis anno primo usque ad *initium* belli Trojani (1193) pertinebant, ad *finem* usque belli (1184) numeravit, adeo ut a Cecrope ad Creontem non amplius essent anni 882, sed an. 873. Totidem etiam e Canone Eusebiano colliguntur, quamquam non ad amussim singula exacta sunt, quod quidem apud senioris ævi Chronicón scriptores, quos interior harum computationum ratio latebat, nemo mirabitur. Computavit Eusebius hunc in modum :

Cecropidæ	1555	—	1127 a. C., an.	429; debet 432.
Nelidæ	1126	—	1069.	58; . . . 56 (63—7)
Arch. perp.	1068	—	753.	316; . . . 315
Arch. dec.	752	—	683.	70; . . . 70 (63+7)
Creon	682			$\frac{873}{873}$

Videlicet laborat Canon eo quod archontibus perpetuis attribuit annos 316 pro 315 (5×63), quot recte exhibentur Eusebii libro primo. Deinde si Nelidis dantur anni 58 (63—5), archontibus decennialibus dandi erant anni 68 (63+5), ita ut Creontis annus esset 684, Ol. 24, 1, uti legitur libro primo; sin his dare voluit annos 70 (63+7), Nelidis dandi erant 56 (63—7). His igitur vitiis quum accidisset ut abundarent anni tres, eos detraxit Cecropidis, quibus pro annis 432 (441—9) dedit 429, ita ut usque ad annum capti Ilii non essent 378 (6×63), uti recte dixerat libro primo, sed 375, et annus capti Ilii non esset 1184, sed 1181.

Reges Cecropidæ.		An. Abr. A. C.	
1. Cecrops I.	50	461	1555
2. Cranaus.	9 59	511	1505
3. Amphictyon. . .	10 69	520	1496
4. Erichthonius. .	50 119	530	1436
5. Pandion I.	40 159	580	1436
6. Erechtheus . . .	50 209	620	1396
7. Cecrops II.	*40 249	670	1346 44 in titulo.
8. Pandion II.	25 274	710	1306
9. Aegeus.	48 322	735	1233
10. Theseus.	30 352	783	1231
11. Menesthei an. .	1 353	813	1203
		11 363	823 1193 [Exp. Troj.]
		14 366	826 1190 Exped. Troj.
an. ultimus. . . .	23 375	835	1181 Troja capta.
12. Demophon.	33 408	836	1180 (anno 379 sec.
13. Oxyntes.	12 420	369	1147 lib. prim.).
14. Aphidas.	1 421	881	1135
15. Thymotes.	8 429	882	1134
Reges Nelidæ.			
1. Melanthus.	37	890	1126
2. Codrus.	21 58	927	1039
Archontes perpetui.			
1. Medon.	20	948	1068
2. Acastus. 36 56 968 1042			
3. Archippus. 19 75 1004 1002			
4. Thersippus. 41 116 1020 993			
5. Phorbas. *31 147 1064 952 30 sec. p. 130.			
6. Megacles. 30 177 1095 921			
7. Diognetus. 28 205 1125 891			
8. Pherecles. 19 224 1153 863			
9. Aripheon. 20 244 1172 844			
10. Thespius. 27 271 1192 804			
11. Agamestor. 20 291 1219 797			
12. Aeschylus an. . . 1 292 1239 777			
an ultim. 2 293 1240 776 Olymp. I. 1			
13. Alcmaeon. 2*316 1262 754 315 sec. p. 139.			
Archontes decennales			
1. Charops. 10 1264 752 Ol. 7, 1.			
2. Aesimides. 10 20 1274 742			
3. Clidicus. 10 30 1284 732			
4. Hippomenes. . . 10 40 1294 722			
5. Leocrates. 10 50 1304 712			
6. Apsander. 10 60 1314 702			
7. Eryxias. 10 70 1324 692			
Creon. 1334 682 Ol. 24, 3.			

CANON CASTORIS.

Castor in Chronicis ubique utitur Trojani belli æra Olympica (1217-1208), et in cyclis supputandis ab excidii anno 1208 proficiscitur. De Athenarum regno numeros Castoreos Eusebius libro primo (p. 134 Mai) ita tradidit, ut uno anno ab iis quos computi ratio postulat, recedant (*):

Cecropidæ	an.	450, debbat	451	} 504 (8 × 63)
Nelidæ.		52. . . .	53	
Arch. perp.		309. . . .	308	} 378 (6 × 63)
Arch. dec.		70. . . .	70	
		881	882	(2 × 441)

Jam quum a Cecrope usque ad captum Ilium (1208) anni 378 numerandi sint, computus Castoris ita habet :

	An. 1. a. C.	1586	} 378 (6 × 63.)
		378 1209	
Cecropidæ		379 1208	} 63
an. 451.		441 1146	
		442 1145	} 10
		451 1136	
Nelidæ		452 1135	} 53
an 53.		504 1033	
Arch. perp.		505 1082	} 308
an. 308.		812 775	
Arch. dec.		813 774	} 70
an. 70.		882 705	
Creon.		883 704 sive Olymp. 19, 1.	} 378 (6 × 63.)

Novit hunc computum Africanus, ex quo Syncellus p. 212, B tradit nonnullos Creontis annum assignasse Olympiadi 19. Ex eodem Africano Eusebius hauserit. Quodsi quis Castoris computum ad Atticam Trojæ æram transtulit et anno 1208 annum 1184 substituerit, omnia 24 annis inferiora evadunt et Creontis annus est 680, sive Olymp. 25, 1. Fuisse vero qui ita statuerunt, idem Africanus l. 1. testatur. Ceterum vides Castorem, quamvis priores sex cyclos usque ad *excidium* Trojæ numeraverit, sicut Eusebius, nihilominus summam cyclicam annorum 882 eo conservasse, quod in posttrojanis temporibus decem annos adderet, Cecropidis pro 441 annis tribuens annos 451.

Si quis illum computum Atticum, quem tanquam πρωτότυπον supra posui, ad æram Olympicam transferat, Ogygii diluvii et Cecropis et Charopis epochæ ab annis 1760. 1571. 752 transponendæ sunt in annos 1784. 1595. 776 a. C. Ac fuisse qui diluvium Ogygium an. 1784 accidisse statuerent, licet probare. Eodem enim anno contigisse credebatur quo exitus Judæorum, qui refertur ad initium dynastiæ XVIII regum Ægyptiorum. Jam si excidii Trojæ annum ponamus 1184 a. C., Menæ annus primus, qui ab illo erat 4421^{mus} (Cf. supra p. XXXVI), est 5604 a. C., dynastiæ vero I-XI regnarunt an. 2300, dynastiæ XII-XVII, sec. Exc. Barbara, an. 1520; igitur initium dynastiæ XVIII et exitus Judæorum et diluvium Ogygium pertinent ad annum 1784 (5604-3820) (**).

(*) Longius recedunt qui in Canone Euseb. ad Abr. an. 885 p. 56 ed. Schœne exhibentur anni 449 et 58 pro 450 et 52.

(**) Ab hoc anno 1784 (1008 ante Ol. 1) non multum recedit Africanus, qui computum græcum ad suam chronologiam Judaicam deflectens Ogygium diluvium accidisse statuit an. 1796 sive 1020 ante Ol. 1 (an. 1797 sec. Exc. Barb.). Syncellus p. 63, C (p. 121 ed. Bonn.): Οὐχ οὐν τῶν α' ἐτῶν τῶν μέχρι πρώτης Ὀλυμπιάδος ἀπὸ Μωυσέως, τε καὶ Ὀγύγου ἐκκειμένων, πρώτῳ μὲν ἔται τὸ πάσχα καὶ τῶν Ἑβραίων ἔξοδος, ἢ ἀπ' Αἰγύπτου, ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ δ' ἐστὶ Ὀγύγου γίνεσθαι κατακλυσμός· καὶ κατὰ λόγον τῶν γὰρ Αἰγυπτίων ὀργῇ θεοῦ χαλάσαις τε καὶ χειμῶσι μαστιζομένων εἰλὸς ἦν μέγας, τινὰ συμπέσχειν τῆς γῆς, ὅτε Ἀθηναίους τῶν αὐτῶν Αἰγυπτίους ἀποκτείναν εἰλὸς ἦν, ἀποίκους ἐκείνων ὑπονοουμένων... Ταῦτα δ' Ἀφρικανὸς ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ φιλαληθῶς καὶ ἐμμετρῶς, ἱστορῶν κτλ. Eusebius Pr. Ev. 10, 10, p. 489: Ἀπὸ Ὀγύγου, ἐπ' οὗ γέγονεν ὁ μέγας... κατακλυσμός, Φερωνέως Ἀργείων βασιλεὺς αὐτοῦ, μέχρι πρώτης Ὀλυμπιάδος...

Quod attinet Charopis epocham ab an. 752 sive Ol. 7, 1 ad an. 776 sive Ol. 1, 1 translata, monere liceat haud casu fortuito fieri, ut Charopis annus sit etiam annus Romæ conditæ, urbis autem origines ab aliis Olymp. 7, 1, ab aliis Olymp. 1, 1 adscriptas esse (Vid. infra).

CANON BARBARI.

In Excerptis Barbaris duo computi miscentur. Quamvis ipse Barbari auctor Atticam belli Trojani æram (an. 1193) adoptaverit, fonte tamen usus est, in quo regum tempora secundum æram Olympicam (an. 1217) supputati erant, deinde vero, ut ad Atticum computum transitus fieret, archontum perpetuorum tempus 24 annis auctum est. Igitur a Cecrope ad Creontem esse debent anni $882+24=906$ (1590-685 a. C.), quorum loco Barbarus collegit annos 907 (1590-684), uno anno aberrans. Similiter in singulis epochis quibusdam ab accurato computo paullulum recedit, hunc in modum :

Cecropidæ	1590 — 1150 a. C. an.	441
Nelidæ	1149 — 1192.	58
Arch. perp.	1191 — 754.	338
Arch. dec.	753 — 684.	70
Creon	683	907
Debebat vero : Cecropidæ	1590 — 1150 a. C. an.	441
Nelidæ	1149 — 1192.	58 (63-5)
Arch. perp.	1191 — 753.	339 (5×63+24)
Arch. dec.	752 — 685.	68 (63+5)
Creon	684	906

Ceterum regum et archontum laterculum ita habet :

ἔτι συνάγεται, ἀκ'... Ταῦτα γὰρ οἱ τὰ Ἀθηναίων ἱστοροῦντες Ἑλλάνικός τε καὶ Φιλόχορος οἱ τὰς Ἀτθίδας οἱ τε τὰ Σύρια Καστωρ καὶ Θάλλος, καὶ Διοδώρος Ἀλέξανδρός τε ὁ πολυτάκτωρ καὶ τινες τῶν καθ' ἡμᾶς ἀκριδέστερον καὶ τῶν Ἀττικῶν ἀπάντων. Eusebius haud dubie abusus est Africano, qui de Ogygis epocha variorum scriptorum ab Eusebio memoratorum sententias varias pro more suo commemoraverit. Tantum vero abest ut scriptores illi de diluvio Ogygio in an. 1796 ponendo consenserint, ut eorum ne unum quidem hunc annum, quippe qui a Græcis computis prorsus alienus sit, exputasse crediderim. At bene nosti morem Ecclesiasticorum, qui ut fidem verbis suis adstruant, testium nomina autē τῷ θαλάσῳ temere effundere solent. Thallus Ogygem Beli Assyrii æqualem et annis 322 τοῦ Ἰουλιανοῦ πολέμου προγενέστερον fuisse statuit (v. Fr. Hist. 3, p. 518). Castor δὲ τὰ Σύρια, in *Assyriorum* chronologia Ogygem Beli æqualem non annis 1020, sed, sicuti Varro, mille trecentis ab Olympiade prima disjunxit. Quodsi ab hoc distinxit Ogygem Atticum, 189 annis ante Cecropis epocham ponendum, hic ponendus erat in an. 1775. Hæc quum ita sint, patet auctoritatem loci Eusebiani esse nullam.

<i>Cecropidæ.</i>			A. C.	
1. Cecrops.....	50		1590	
2. Amphictyon.....	40	90	1540	
3. Erichthonius.....	10	100	1500	
4. Pandion I.....	50	150	1490	
5. Erechtheus.....	40	190	1440	
6. Cecrops II.....	53	243	1400	
7. Pandion II.....	43	286	1347	
8. Aegeus.....	48	334	1304	
9. Theseus.....	31	365	1256	
10. Menesthei an.....	1	366	1225	
.....	9	374	1217	
.....	13	378	1213	
.....		6 × 63		
.....	14	379	1212	
.....an. ultimus.	19	384	1207	
11. Demophontis an..	1	385	1206	
.....	14	398	1193	
.....	24	408	1183	
.....an. ultimus.	33 *	417	1174	
12. Oxyntas.....	14	431	1173	
13. Aphidas.....	1	432	1159	
14. Thymætas.....	9	441	1158	
.....		7 × 63		
<i>Nelidæ.</i>				
1. Melanthus.....	37	478	1149	
2. Codrus.....	21	499	1112	
<i>Archontes perp.</i>				
1. Medon.....	20	519	1091	
2. Acastus.....	39	558	1071	
3. Archippus.....	40	591	1032	
4. Phorbas.....	33	632	992	
5. Megacles.....	28	659	959	
6. Diognetus.....	28	687	931	
7. Pherocles.....	15	702	903	
8. Alciphron.....	22 *	724	888	
9. Thespias.....	40	764	866	
10. Agamestor.....	26	790	826	
11. Thersippus.....	23	813	800	
12. Aeschyli an.....	1	814	777	
.....	2	815	776	
.....an. ultin.	[14]	827	764	
13. Alcmaeon.....	10	837	763	
<i>Archont. dec.</i>				
1. Charops.....	10	847	753	
2. Aesinides.....	10	857	743	
3. Clidicus.....	10	867	733	
4. Hippomenes.....	10	877	723	
5. Leocrates.....	10	887	713	
6. Apeander.....	10	897	703	
7. Eryxias.....	10	907	693	
Creon arch. an.			683	
				<p>« Anno 208^o egressionis primus in Athenis regnavit Cecrops. »</p> <p>Exitus Judæorum sec. Barb. pertinet ad 1797 (ad 1796 sec. African. ap. Sync. et Euseb.). — Beli annus I sec. Barb. est 2157 a. C., qui a Cecropis anno I distat annis 567 sive 15 × 63. — Exitus Iudæorum componitur cum Leucippi Sicyoniorum regis anno 43. Ab Aegialei anno I (2111 a. C., 1008 (16 × 63) ante reditum Heraclidarum anni 1103 sec. Barbar.) usque ad an. 1796, cui Africanus reditum H. et exitum Iud. assignat, labuntur anni 315 (5 × 63).</p> <p>An. 1217 est expeditionis Trojanæ quæ incidit in Menesthei annum 14 (Cf. Canon Eusebii). In Barb. quum Nelidis pro 63 annis dentur 58, Cecropis annus I ab 1595 ad 1590, Menesthei annus 14 ab 1217 ad 1212 descendit. Recte vero sec. veterem computum usque ad Menesthei annum 14 colliguntur anni 378 sive 6 × 63.</p> <p>« A Solis (Ἰλίου) devastatione ad Ol. I anni 407. » Barb. Pro 33 in Barbaro legitur 35. Dedi 33 ex Eusebio; nam in uno alterove regno duobus annis erratum esse debet.</p> <p>« A Cecrope ad Codrum anni CCCCXCIX (CCCCXCII vgo). »</p> <p>1091 = 2 × 63 post 1217; 5 × 63 ante Ol. I.</p> <p>Pro XXII legitur XXX. Mutavi ex Euschio</p> <p>« Aeschyli anno secundo prima Olympias. Colliguntur vero ab initio regni Cecropis in primam Olympiadem anni octingenti XIV. » Aeschyli annorum numerus excidit.</p> <p>684. Ol. 24, 1 « Et cessavit regnum Athineorum in Olymp. 24. Fiunt vero omnem Athineorum fortitudinem (γίνεται δὲ πᾶν τὸ Ἀθ. κράτος) a Cecrope usque Oxurium (ὡς Ἐρυξίου) anni nongenti septem. » Cf. Malelas p. 72, 12: Κατελύθη ἡ βασιλεία τῶν Ἀθηναίων κρατήσασα ἔτη 24', καθὼς Ἀφρικανὸς... εἰθέτο.</p>

In singulorum regnorum annis Barbarus ab Eusebio multum recedit. Inter reges nullum habet Cranaum (sicut neque Cranaum neque Amphictyonem novit Herodotus 8, 44), attamen non excidisse hujus regis nomen, ex annis Cecropidis attributis colligitur. In posttrojanis temporibus bis mutavi numerum ex Eusebio, ut quæ flagitabatur summa annorum conficeretur; nam de summa annorum 907 et de primo anno Cecropis 1590 omnem dubitationem præcidunt ea quæ ad Cecropis annum primum et Æschyli annum secundum adscribuntur et quæ ex Africano tradidit Malelas (*).

MARMOR PARIUM.

Marmor Parium Trojæ æra Olympica utitur. Cycli priores sex numerantur usque ad excidii Trojani annum 1209 (deb. 1208). De singulis regnis antetrojanis ubique fere auctor cum Eusebio fecisse debet. Ab excidio Ilii usque ad Charopem archontem numerandi erant an. 457 (1209-752), qui quomodo distributi fuerint, ex ipso Chronico non patet, veri tamen simillimum est Cecropidis posttrojanis datos esse annos 54, uti est apud Eusebium, adeo ut omne Cecropidarum tempus sit annorum 432 (441-9). In sequentibus ut transitus fieret ab æra Olympica ad Atticam, inserendi erant anni 25 (quoniam tot anni sunt inter 1209 et 1184), quos auctor Marmoris, sicuti Barbarus, inseruerit annis archontum perpetuorum. Quo concesso, sequitur Nelidis relinqui annos 63 sive cyclum integrum, atque archontum decennialium tempus a computo cyclico exclusum esse. Igitur quum Troja sec. Marm. capta sit an. 1209, anni epocharum ita habebunt :

Cecrops. . .	1587	} 432
Melanthus. .	1155	
Medon . . .	1092	} 63
Charops. . .	752	
Creon. . . .	684	} 340 (5 × 63 + 25).

Sin accuratius Trojam captam posueris in an. 1208 (**), numeri sunt : 1586. 1154. 1091. 752.

(*) Hæc non monuisssem nisi aliter prorsus statueret J. Brandis in Dissertatione *De temporum græcorum antiquissimorum rationibus*, (Bonn. 1857) p. 12 sqq. Is enim supplendo et mutando et transponendo efficit ut pro 907 colligantur anni 922 et Cecropis annus primus non sit 1590 sed 1606. A Cecrope usque ad Menesthei finem colligit annos 397, inde ad finem Thymætæ 59, inde usque ad Charopem 396. Hæc sic constituta sunt eum in finem, ut additis annis 189, qui a Cecrope ad Ogygis diluvium numerabantur, nansiscamur fere annum 1796, quem Ogygio diluvio vindicavit Africanus ap. Syncellum et Eusebius loco supra laudato. Ac quoniam in diversissimorum scriptorum cumulo, quos omnes ita computasse Eusebius hariolatur, etiam Hellanicus et Philochorus recensentur, Brandis laterculum, quale ipse confecit et Barbaro obtrusit, pro Hellanici computo venditare conatur. Epochæ igitur ex ista opinione ita habent :

Ogyges.	1794	} 189
Cecrops.	1605	
Capta Troja.	1209	} 396 (pro 397)
Melanthus.	1149	
Charops.	753	} 60 (pro 59).

Rationem fictæ hujus computationis Brandistus in lusu lepidissimo positam esse vult, quo a Cecrope ad Ilium captum iidem sint anni 396 qui, interjecto sexaginta annorum spatio, deinceps numerentur a Melanthe ad Charopem. Quantum ego video, fecerunt veteres, quod nos quoque facimus, sc. incertioris memoriæ spatia majora rotundis sive cyclicis annorum numeris definierunt; neque quidquam est cur meris ludibriis indulgentes præter omnem rationem ineptias iis affingamus. Ceterum ut istos numeros Brandis obtineret, primum post Cecropem intulit Cranaum eique novem annos ex Eusebio dedit; deinde Menesthei annos 19 mutavit in 23 et Alcæonidis annos decem in duos transformavit ex Eusebio. His vero commissis, quum Olympias 1 ad Æschyli annum secundum referri non posset, Thersippo annos 14, Æschylo autem 23 dedit. « Quæ omnia, ait, certissima sunt, quippe quæ duplici summa annorum 814 et 907, quam excerptor computavit, comprobantur. [Quo tandem pacto? nam Brandis hos numeros flocci fecit]. Apparet enim ea menda non interpretis barbari, sed codicis esse, quem Scaliger adhibuit. » Quibus refellendis immorari non est operæ pretium. Similiter vero per omnem Græcorum chronologiam mirum in modum Brandisius debacchatus est.

(**) Loci quibus uno anno Marmor a genuino computo aberrat, haud pauci in Chronico occurrunt. Bœckhius censet auctorem modo numerum epochæ alicui adscriptum a Diogneti anno detraxisse (uti par erat), modo unum annum ei addidisse. Ego locis, quibus uno anno erratur, eandem negligentiam causam subesse credere malim atque illis, quibus duobus vel tribus annis in tempore historiæ luce claro auctor a vero recedit.

684. In hoc computo Marmoris annus 813 (1077 a. C.), quo Neleus colonias Ionicas deduxisse traditur (ep. 27), Medontis annus est decimus sextus, cujus loco lapicidæ sphalmate exaratum legitur Μενεσθέως τρισκαίδεκάτου έτους, quæ verba ex antecedentibus, ubi epocha expeditionis Trojanæ memoratur, perperam repetita sunt, uti recte monuit Palmerius. Bæckhius verba τρισκ. έτους servavit, satis habens pro Μενεσθέως scripsisse Μέδοντος. Tum vero Medontis annus primus foret 1189 et anni isti viginti quinque, qui in posttrojanis supplendi erant, partim inter archontes, partim inter reges antecedentes distribuendi forent. Quod quum artificiosius sit, parum mihi probatur.

COMPUTI IRRATIONALES.

Videmus eos qui archontum decennialium annos 70 vel 68 in computum cyclicum receperunt et a Creonte ad Cecropem 14×63 annos numerarunt, Cecropis epocham septem vel quinque annis inferiorem posuisse quam ponenda erat ex vetere computo, quo 13×63 anni erant a Charope ad Cecropem. Sic v. c. vetus Cecropis annus 1571 (13×63 ante 752) evasit annus 1566 vel 1564, si quis 14×63 annos exputavit inde a Creontis anno 684 vel 682.

Jam vero supra exemplis probavimus exstitisse falsam aliquam chronologiam, qua archontum et rerum gestarum tempora septem vel quinque annis justo antiquiora ponerentur. Vitiosi hujus computi origo sponte cuique sese offert. Repetenda scilicet ex eo est quod cyclos illos quattuordecim non computabant a Creontis anno, sed a vetere epocha Cecropis. Igitur quum calculus subducendus esset hunc in modum

$$682 + 882 = 1564 \text{ annus 1 Cecropis,}$$

illi, permutato termino a quo, calcularunt :

$$1571 - 882 = 689 \text{ annus Creontis (**).}$$

In hac computatione fieri potuit ut una cum archontum annis etiam æra belli Trojani eodem septem vel quinque annorum numero a justa sua sede dimoveretur, et v. c. ab anno 1193 in annum 1200 transmigraret. Ejusmodi æram (1200-1191) suppeditat Vellejus 1, 8 qui Romam conditam esse dicit Ol. 6, 3. 754-53 a. C. post Trojam captam annis 437.

DE ANNO ROMÆ CONDITÆ.

Ceterum ex Charopis archontis epocha, quæ in Attica chronologia primas partes tenet, plurima etiam eorum pendent quæ de anno conditæ Romæ urbis ferebantur. Hæc enim aperte a græcis chronologis profecta sunt, neque explicari ratione probabili possunt, si quis græcam chronologiam a cæcis Romanorum temporibus procul habendam esse cum Mommsenio opinetur. Nituntur συγγρονισμῷ chronologiæ mythicæ simplicitati accommodatissimo : primus rex cum primo archonte decenniali, ultimi regis expulsio cum expulsionem Pisistratidarum componuntur. Computi vero varietas quæ de Romuli epocha apud Romanos scriptores obtinet, ea est quæ de Charopis anno primo occurrit vel ex legibus chronologiæ Atticæ interpretationem habet facilem.

1. Secundum genuinum computum Atticum Charopis archontis et Romuli regis annus primus ponitur uno cyclo maximo post expeditionem Trojanam (1193-441; 1184-432) sive Olymp. 7, 1. 752-751, et Roma condita est Palilibus sive d. 21 Aprilis an. 751. Hæc Urbis æra, quam Cato, Dionysius, Apion, Eusebius, Solinus adoptarunt, quamvis non sit usitatissima, tamen quatenus computum simplicissimum reddit, ceteris præferenda foret. Quodsi nonnulli, ut Polybius et Cornelius Nepos, pro anno 751 ponunt an. 750, id ex eo derivandum videtur quod in calculis subducendis auctores hujus computi ab anno 1183 proficiscuntur, aut quod urbis annum primum a potiori posuerunt eum, ad quem decem menses anni Olympici pertinent.

(**) Similiter aliæ computationes irrationales locum habere poterant, prout quis summam annorum, quæ a Charope ad Creontem pertinet in variis computis varia erat, a Cecropis epocha aliqua numeravit quæ ab hac annorum summa aliena erat.

2. Jam si belli Trojani æræ Atticæ (1193) substitueris æram Olympicam (1217) viginti quatuor annis ab illa distantem, anno 752 correspondet annus 776, Ol. 1, 1, quo Romam conditam esse tradunt schol. Vatican. Eurip. Troad. 330 : Τινὲς φασὶ καὶ τὴν Ῥώμην καὶ τὴν Καρχηδόνα (†) ἐπὶ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος κτισθῆναι, et auctor Syncelli p. 262 : ... ἀπὸ μὲν πρώτης Ὀλυμπιάδος καὶ αὐτῆς ἀρχομένης, καθ' ἣν Ῥωμαῖοι Ῥώμην κτίζει (**). Hæc quum ab iis quæ usu apud Romanos recepta erant, longe recedant, vulgo ne commemorantur quidem, quamquam ad perspiciendas variorum computorum rationes magni momenti sint.

3. Olympica belli Trojani æra Castor quoque utitur, ita tamen ut cycli semper computentur ab anno excidii 1208. Quare Romæ conditæ annus non est 1217—441=776, sed 1208—441=Ol. 3, 2. 767—766 a. C, uti colligimus ex Eusebio p. 21, 7 Mai, qui Castorem refert Romam conditam dixisse annis 704 (244+460) ante annum M. Valerii Messalæ et M. Pisonis, qui consulatum gessere Theophimo (ἐπὶ Θεοφίμου aut Θεοφίλου?) archonte Athenis (**): Consulatus initium pertinet ad

(*) Ad correspondentem annum 752, Olymp. 7, 1 Carthaginis origines refert Apion ap. Joseph. C. Ap. 2, 2 (Fr. Hist. 3, p. 509, fr. 3).

(**) Quemadmodum Romæ et Carthaginis initia, sic etiam initium regni Macedonici ad Olymp. 1, sive 776 a. C refertur ap. Syncell. l. l. et in regum laterculis apud Euseb. p. 170 et p. 253. Caranus igitur Heraclida regnum suscepit 5X63 annis post reditum Heraclidarum anni 1091 (1217-126). Sec. alios regum Mac. Catalogos in Canone Eusebii Carani annus primus est 812, i. e. 5X63 post reditum Heraclidarum anni 1127 (1217-90). Vide Porphyrii fr. in Fr. hist. 3, p. 693. Alios de his aliter statuisse ex discrepantia testimoniorum, quæ sunt de ætate Phidonis, qui frater Carani erat, colligitur. Sic v. c. in Marm. Par. ep. 30 Phidon ponitur in Marmoris anno 630 (894 a. C.) sive 5X63 post excidium Trojæ (an. Marm. 945, a. C. 1209).

(***) Corrupta esse quæ Eusebius de Castoris computo tradit, et ita mutanda videri ut Castor faciat cum Diodoro, quippe qui Castore usus esse videatur, quoniam Diodorus sicuti Castor annos 244 regibus tribuat, præter rationem opinatur Collmann *De Diodori fontibus*, p. 40 (Lips. 1869). Ex quonam auctore Diodorus fastos suos consulares petiverit, dictu difficile. De Castore non posse cogitari vix est quod moneatur. Apollodorum singulorum annorum consules in metrico suo chronologiæ compendio recensuisse per est improbabile. Porro dum Apollodorus eo peccare solet quod res ponit septem annis ante quam poni deberent, in contrariam partem peccat is qui Diodoream consulum seriem confecit; nam consules qui apud Livium sunt annorum 486-375 a. C., in Diodoro ad annos Atticos 480-367 pertinent (Vid. Th. Mommsen *Röm. Chronol.* p. 125). Roma sec. Diodorum ap. Syncell. condita Ol. 7. 2. 751-50; reges regnarunt annis 244; Sp. Cassius et Proculus Virginii, qui sec. æram Varronianam ap. Liv. consules erant reipublicæ anno vicesimo quarto sive 486 a. C., ap. Diodorum magistratum gessere Ol. 75, 1. 480. Denique Roma a Gallis capta sec. Diodor. an. 387, non vero an. 390. Jam si anni Romani et anni Attici differentiam missam feceris, incongrua hæc hunc in modum digerenda videntur. Rerum Romanorum narrationem Diodorus sumsit ex auctore, qui Romam conditam dixit an. 750, indeque ad Romam a Gallis captam (387) numeravit annos 363, quot Livius sec. æram Varr. numeravit ab anno 753 ad 390. Ex alio fonte adsciti sunt fasti consulares, quibus, ut cum Mommsenio censeo, hæc subest computatio :

an. 747 a. C. Roma condita ex æra Fabii.

244 anni regum ex æra Varr. (753-509).

an. 503 a. C. consulum annus 1.

480 consulum annus 24tus; sec. æram Varron. an. 486 a. C.

Fasti igitur e mixtis Fabiano et Varroniano computis temere conflati sunt, iisque inepte jungitur rerum narratio, in qua chronologica ex tertio computo pendunt. Reliqua quæ huc pertinent, nunc nihil curo.

Pauca subungere liceat de auctore, ex quo Diodorus et hinc Eusebius, p. 168 ed Mai, tempora gentium recenset quæ inde a Trojæ excidio usque ad Xerxis in Europam transitum maris imperium tenuerint. Diodorum sua petiisse e Castore, cætaneo natu majori, quippe quem ἀναγραφὴν τῶν θαλασσοκρατησάντων libris duobus scripsisse Suidas dicat, optinantur plurimi, ut Goodwin Americanus (*De potentia veterum gentium maritimæ epochis ap. Eusebium. Gotting.* 1855, p. 53). Unger (*Chronol. d. Manetho*, p. 240), Collmann l. l. Conjectura hæc in trivio posita refellitur rationibus chronologicis. Primi, Eusebius ait, mari imperarunt Lydi seu Mæones per annos 92, deinde Pelasgi, quorum primus annus est 1088 a. C. Lydorum ergo initium pertinet ad an. 1180 a. C., qui excipit annum 1181, quo Trojam captam perperam statuit Eusebius. Quodsi Canonis computum vitiosum correxeris et Trojam captam posueris in an. 1184, Pelasgorum annus primus est 1091 (5X63 ante Ol. 1) sive epocha reditus Heraclidarum ex sententia Ephori et Sosibii Laconis. Vix igitur dubium ex mente auctoris Mæonibus id ipsum assignari spatium quod ab Ilii excidio ad Heraclidarum descensum pertinet. Hoc autem e vetere computo non erat annorum 92, ut suæ ipsius æræ Trojanæ causa Eusebius posuit, sed annorum 80, ut ipse Eusebius eo indicat quod in Canone primus Lydorum annus ponitur an. Abr. 848, a. C. 1163, qui ab an. 1088 non distat annis 92, sed 80. Hinc patet auctorem hujus laterculi Ilii excidium retulisse ad an. 1071 (1091X80), sicut fecisse scimus Sosibium, ac fecisse etiam Ephorum conjectit Bæckhius (*C. Inscr.* 2, p. 327), cuius viri sententiam tanto probabilior esse dixeris quo certius sit Diodorum in hac historiarum parte vestigia legisse Ephori, qui de Æginetorum potentia maritima verba faciens etiam ceteras gentes quæ inde a Troicis mari polluerint, recensere potuit. Nihilominus nescio an. Chronis Sosibii, qui Ptolemæi Philadelphi tempore scripsit, Diodorus usus sit. Certe in Laconem scriptorem apprimè cadit, quod inter τῶν θαλασσοκρατήσαντων præter expectationem celebrantur etiam Lacedæmonii, quibus quasi honoris causa biennè maris imperium conceditur. Quod Castorem attinet monuisse sufficit excidium Ilii et

Januar. mensem an. 61, archontatus initium ad Julium m. an. 62. E Castoris sententia computandum est : $62 + 704 = 766$.

4. Qui Creontis annum 684 a. C. ponebant, ac decennialibus archontibus tribuebant annos septuaginta, iis Charopis annus primus erat Ol. 5, 3. 754-753 a. C., cui respondet urbis conditæ æra Varroniana.

5. Ex Africano novimus Creontis annum nonnullis fuisse 680, Ol. 25, 1. Prouti igitur archontibus dec. dantur anni aut 70 aut 68, Charopis epocha est aut an. 750 aut 748. Anno Olympico 748-747 (Ol. 8, 1) correspondet urbis æra Fabiana.

6. Superest singularis computus Cincii Alimenti, quem Dionysius (1, 74) Romæ origines retulisse tradit ad Ol. 12, 4. 729-728 a. C., qui annus ab æra Varroniana distat annis 25, sicuti ab æris annorum 751 et 750 annis 24 et 25 distat computus quo Roma condita est Ol. 1, 1. 775. Hunc ortum esse vidimus eo quod belli Trojani æræ Atticæ (1193) substituebatur æra Olympica (1217). Præterea vidimus nonnullos, Olympicam æram cum Attico computo jungentes, pro annis 882, qui pertinerent a Cærope ad Creontem, posuisse annos 882+24 sive 906, quorum loco Africanus computavit annos 907. Jam si quis annos istos 906 vel 907 numeravit ab ea Cæropis epocha, a qua, ut staret computus, nonnisi anni 882 numerandi fuissent, sequitur Charopis et Creontis epochas 24 aut 25 annis a justa sua sede in inferiora tempora dimoveri. Ejusmodi computatione irrationali niti suspicor quæ e Cincio refert Dionysius (*).

Igitur quæ hucusque recensui, ex eodem omnia computo profecta sunt. Alia ratio est eorum quæ de Romæ conditæ epocha eo Timæo et Ennio afferuntur. Ex antecedentibus liquet nonnullos iisdem annis Ol. 7, 1 et Ol. 1, 1, quibus Roma condita fertur, etiam Carthaginis natalia vindicasse perperam. Translatum hoc esse videtur ex antiquioribus scriptoribus Græcis, qui earundem urbium origines alio modo composuerant. Condita vero Carthago ex quorundam sententia 378 sive 6×63 annis post æram Troj. sive uno cyclo ante Romam conditam, i. e. ex simplicissimo computo Attico an. 63 ante 752=815 sive 39 an. ante Olymp. 1; ex Romano computo sec. urbis æras usitatissimas an. 63 ante 751 vel 753=814 vel 816 a. C. Eutropius conditam dicit an. 670 ante 146=816, 63 ante 753; Vellejus vero 65 annis ante Romam cond., i. e. 65 ante 751, quamquam ipse Vellejus urbem conditam statuit an. 753. (Idem 1, 12 pro accuratiore numerum rotundum annorum 60 posuit, Carthaginem stetisse dicens annis 667 ($146+667=813=60$ ante 753). Eandem computum e Timæo tradit Dionysius 1, 74 : Τὸν δὲ τελευταῖον τῆς Ῥώμης γενόμενον οἰσμών... Τίμαιος ὁ Σικελιώτης, οὐκ οἷδ' ἔγωγ κανόνι χρώμενος, ἀλλὰ Καρχηδόνι κτιζομένη γενέσθαι φησι, ὁδὸν καὶ τριακοστῇ πρότερον ἔτει τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος (814 a. C.). Annum 38^{um} Dionysius dixerit annum Romanum, cujus priores menses duo incidunt in annum Olympicum 815. — Ceterum queritur num Timæus computaverit a Chærobi Olympiade (776), an ab ea quam Lycurgi sive Iphiti fuisse statuit an. 926 (V. Fragm. Chron. p. 120). Hoc si statuas, Carthago et Roma conditæ sunt an. 965 a. C., 6×63 post an. 1343 sive Timæi æram Trojanam, sicuti annus 815 est $=6 \times 63$ post æram Troj. an. 1193 (*).

Heracidarum reditum ab eo poni in ann. 1208 et 1128. Ceterum complures exstitisse τῶν θαλασσοκρατησάντων catalogos vario modo adornatos ex Hieronymo intelligitur. Is enim postquam ad an. Abr. 1009 (1008 a. C.) tertio loco Thracas inare obtinuisse cum Eusebio dixerat, deinde denuo Thracum imperium maritimum memorat an. Abr. 1055 (962 a. C.), neque hoc esse Hieronymi additamentum e collato Syncello, p. 340, 17 patet. Idem Hieronymus imperii Pelasgici initium non ponit cum Eusebio in an. Abr. 928, sed in suo Abr. anno 960, i. e. 1057 a. C., 2×63 post 1183. Thracum annus primus ei est 962 a. C., qui a Pelasgorum anno primo, quem Eusebius exhibet, 1088, distat item annis 2×63 , qui quidem computandi potius fuerint ab eo Pelasgorum initio quod ipse Hieronymus posuit an. 1067 a. C., adeo ut in an. 931 a. C. descendat initium imperii Thracici, cui nonnisi 19 annos tribuit, dum 79 annos exhibet Eusebius.

(*) Quodsi sumamus Cincium primos consules retulisse ad Ol. 67, 4, regum anni forent 221 vel 220. Tot vero Cinciam regibus dedisse, ut numero rotundo istud temporis spatium comprehenderet, Mommsenius (*Rom. Chron.* l. l.) censet; nimirum annos 220 explere duo sæcula annorum 110; ejusmodi autem sæcula quum Cæsaris demum ætate ficta essent, computum hunc fraude quorundam Cincio Alimento afflictum esse.

(*) Miror Mommsenium (*Rom. Chron.* p. 136) qui nullus dubitat quin Timæus, quippe qui (fr. 23) fabulam de Didone noverit, Romam ab Ænea conditam esse statuerit, temporum vero incongruentiam nihil curaverit. Timæi

Simili computo niti suspicor quæ de Ennii calculis prodit Varro De re rust. 3, 1 : *Vetustissimum oppidum in agro Romano Roma, quam Romulus rex; nam in hoc nunc denique est, ut dici possit, non cum Ennius scripsit* : « *Septingenti sunt paullo plus aut minus anni, Augusto augurio postquam incluta condita Roma est.* » Igitur Ennius, qui Annalium librum XII vitæ anno 67mo, 173 a. C. scripsit, Romam conditam statuerit inter an. 870 et 880. Si eligere annum licet, cogitarim de anno 878 (5×63 post 1193), qui Carthaginis et Romæ conditarum esse poterat, sicut alia epocha Carthaginis conditæ erat an. 894 (5×63 post 1209) (*).

et Troji Pompeji narratio de Didone quæ principis Libyci nuptias aversata in rogi flammæ se coniecerit, diversa prorsus est ab illa quam hinc natam habes apud Virgilium. Nullus ibi Æneæ locus erat, neque esse poterat, nisi res 368 annis inter se distantes temere junxisse finxeris scriptorem, quem *μάλιστα πρόνοιαν τῆς τῶν χρόνων ἀρχαίας ποιοῦσθαι* dicit Diodorus, 1, 5.

(*) De variis computis, qui huc pertinent, dixi in Geogr. Min. I, p. XX. — Mommsen l. l. p. 152 postquam dixerat Föbium et Nævium et Ennium nullos novisse Albanos reges præter Æneam et Ascanium et Amulium et Numitorem, adeo ut tempus ab Æneæ adventu ad conditam Romam præterlapsum sæculo comprehendi potuerit, addit Ennii versus ita intelligendos videri « dass von dem hohen Götterwahrspuch, der mit Lavinium's Gründung auch zu Rom den Grund gelegt hat, bis auf des Dichters Zeit ungefähr sieben Secula verstrichen seien. » Vereor ne hæc nimis ingeniosa sint. Ego non sapio ultro Varronem, qui Ennium de Roma a Romulo condita verba fecisse statuit. Ephorus num de anno Romæ conditæ aliquid tradiderit necne, nescio; nec debebam in Fr. Chron. huc trahere locum corruptum Hieronymi p. 69 ed. Schöne, ubi ad an. Abrah. 1104 (912 a. C.) et an. 3 Agrippæ (Agr. an. 1 sec. Euseb.) legitur : *In latina historia hæc ad verbum scripta repperimus : Agrippa apud Latinos regnante Homerus poeta in Græcia claruit, ut testantur Apollodorus grammaticus et Ephorus (Euphorbus, Euphorbius codd.) historicus ante urbem Romam conditam annis CXXIII, et ut ait Cornelius Nepos ante Olympiadem primam ann. C.* Hæc ad annum cui adscripta sunt nihil pertinent. Sec. Gellium (17, 20) vero Cornelius in Chronicis Homerum floruisse dixit ante Romam conditam (750) *annis circiter centum et sexaginta*, i. e. circa an. 910 a. C, sive Agrippæ anno tertio sec. Euseb. Canonem, anno primo sec. Hieronym. Præbetur hoc testimonio id quod locus Hieronymi sibi flagitat. Igitur pro C legendum CXXXIV (776—134=910). Apollodorus Homeri epocham assignavit an. 944 a. C., ut præter alios ipse testatur Hieronymus ad an. Abr. 914. Claruit ergo poeta ante urbem conditam an. CXCI. Is numerus facile abiit in CXXIII. Quo commisso errore, sciolus quidam pro CXXXIV scripsit C, ut utrosque numeros inter se conciliaret fere. Ceterum annus 944 ab Agrippæ Latini regno suis quibusdam calculis composuisse. Igitur locus Hieronymi incongrua tanquam congrua exhibet. Culpandus videtur excerptor Corneli. Dixit Cornelius Homerum floruisse ante Olymp. 1 annis CXXXIV, *at* sec. Apollodorum et Ephorum ante u. c. an. CXCI; excerptor scripsit quasi Cornelius pro *at* dixisset *et*. Ephorum laudasse videtur Apollodorus. Annus 944 duobus cyclis s. annis 126 distat ab anno 1070, cui Ephorus reditum Heraclidarum sec. Clementem, vel, ut nobis videtur, primum annum Eurysthenis regis assignavit (v. supra p. 38 not. 5). — Apollodori mentione injecta, ἐν πρώτῳ moneo Apollodori libros πρὶ γῆς et Chronicorum libros in unum corpus conjunctos fuisse videri, adeo ut geographica præmitterentur chronologicis, quemadmodum Ephorus geographicos libros historicis præmiserat. Sic enim si statueris, explicari possunt difficultates de quibus dixi in Prolegg. ad Geogr. Min. tom. I, p. LXXIX.

CRITOBULUS.

Critobulus Imbrius (*), qui Mechemetis, potentissimi Turcorum imperatoris, historiam condidit, licet ipse rerum sui temporis pars quædam fuerit nec ignotus homo delituisse videatur, nulla tamen a coævis scriptoribus et in eodem argumento versantibus ejus mentio injicitur, nec quidquam de eo compertum habemus præter ea quæ ipse de se prodidit. Summa horum momenta paucis comprehendam.

Capta Constantinopoli (d. 29 Maii 1453), quum nuntius rei Italarum navibus in Imbrum et Lemnum et Thasum venisset, metus omnes incessit ne Chamuzas Turcorum navarchus Callipoli in propinquas insulas trajiceret ac pessima quæque forent perpetienda. Itaque archontes quos Constantinus insulis præfecerat, illico fugam arripuerunt, et Lemniorum pars in Cretam et Chium et Eubœam abiit, nec non cetera multitudo alio sedes transferre meditabatur. Quo cognito, Critobulus, ut impetum terroris inhiheret, trepidantes hortatus est ne de salute desperarent. Simul virum fidum cum donis clandestino ad Chamuzam amandavit, ab eoque obtinuit ut nullo insulæ damno afficerentur. Deinde sacerdotem Imbriorum et alium civitatis primorem ad Mechemetem misit qui deditionem insularum ac tributorum pensionem offerrent. Comiter exceptis rex concessit ut, servato qui antea fuerat rerum statu, Imbrus Palamedi, Æni urbis principi, Thasus vero et Lemnus Dorieo, Mytilenes domino, subjectæ manerent. Ceterum Critobulus, ne solus hæc sua industria effecisse videatur, subjungit Palamedem quoque et Dorieum de eadem re legatos misisse, quos viri ab ipso missi maximopere adjuvissent (3, 75 p. 108).

Initio anni 1456, Dorieo Palamedis filio et successore res novas moliente, ditio ejus a Turcis occupata et Ionuzes navarchus Imbrum appellens Critobulo nostro præfecturam insulæ commisit. Καὶ πέμψας ἄγγελον (Ἰωνούζη) μετακαλεῖται Κριτόβουλον καὶ παραδίδωσιν αὐτῷ τὴν τε νῆσον πᾶσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ φρούρια ἄρχειν τε καὶ φυλάττειν (2, 16, 1 p. 114).

Æstate anni sequentis 1457 Ludovicus a Callixto III pontifice in mare Ægæum missus ut insulas a Turcis occupatas in potestatem redigeret, postquam Samothrace et Lemno potitus erat, Comitem nescio quem cum decem triremibus Lemno in Imbrum solvere jussit, ut hanc quoque insulam sibi adjungeret. Κόντος δὲ, Critobulus 2, 23, 2 ait, ἀφικόμενος ἐς Ἰμβρον ζῶν ταῖς δέκα τριήρεσι (*), λόγους προσφέρει Κριτόβουλῳ τῷ ταύτης ἐπάρχοντι περὶ ἐνδόσεως τῆς νήσου, ἐγχειρίσας αὐτῷ καὶ

(*) Κριτόβουλος ὁ νησιώτης, τὰ πρῶτα τῶν Ἰμβριωτῶν, τὴν συγγραφὴν τήνδε ξυνέγραψε lib. 1, 1, 1 p. 54; Κριτόβουλος ὁ Ἰμβριώτης ὁ καὶ ταῦτα συγγράφας, 3, 14, 1 p. 128. Nomen gentile Ἰμβριώτης, quod τοπικὸν fuisse videtur, alibi me legere non memini. Similiter e nominibus in os desinentibus formantur Ἡπειρώτης, Ἰήτης. Quod attinet istud τὰ πρῶτα, cf. Herodot. 6, 100 : Ἀσπίνης ἰὼν τῶν Ἑσπερίων τὰ πρῶτα, id. 9, 77 : Ἀάμπων Αἰγινητίων τὰ πρῶτα. V. Bähr. ad Herod. l. l. Steph. Thes. s. v. πρώτη p. 2151, D. — Alius sequioris ævi Critobulus est auctor homiliæ de passione Domini, cujus exemplar olim fuit in bibliotheca Scorialensi. Vid. catalogos librorum gr. Scor. a Bartsch et Nicolao de la Torre confectos in hod. codd. Scorial. E, VI, 15 et X, I, 6 et hinc apud Emmanuelem Miller in *Catalogue des mss. gr. de l'Escorial* p. 521 et 375. — Coetaneus nostri historici fuit Κριτόπουλος qui apud Thomam Peloponnesi despotam medici munere functus esse videtur, et eo fere tempore quo Thomas in Italia diem obiit (12 Maii, 1465), cum filiis despotæ Anconam venit. Vid. epistola Bessarionis Cardinalis (d. 9. Aug. 1465) ap. Phrantzem p. 416-423, in qua pædagogus et Critobulo medico cura puerorum illorum commendatur. Noster quoque Critobulus non ignotus fuit despotis Peloponnesi; nam frater Thomæ Demetrii, Imbrum et Lemnum insulas a Turcis sibi dari cupiens, ea de re literis adiit Critobulum et hoc juvante quæ cupiebat obtinuit. Fortassis Critobulus et ipse medicus fuerat penes satrapam aliquem Turcicum, sicut apud reges Persarum Ctesias, Democedes, Apollonides. Virum a rei medicæ scientia non alienum prodere videtur pestis descriptio (5, 18 p. 160), quam, si voluisset, etiam accuratorem exhibere potuisset, ut colligitur ex verbis : Τοιοῦτον δὲ τι καὶ τὸ εἶδος τῆς νόσου, ὡς ἐμοὶ γι κατεβόνη τὰ πλείστα παραλινόνει. Idem Jagupern, Mechemetis medicum, non introducit absque præconio quod collegam sapit, εὐδρα vocans σοφὸν καὶ τὰ πρῶτα τῆς τέχνης φέροντα, ὅση περὶ τε τὸ πρακτικὸν καὶ φαινόμενον ἔχει, καὶ ὅση περὶ τὸ θεωρητικὸν καὶ δογματικὸν, καὶ δὴ καὶ μέγα δυνάμενον παρ' αὐτῷ (4, 5, 4 p. 141).

(**) Copias hostium nescio an de industria Critobulus justo majores prodiderit. Sec. Ducam p. 338 Ludovicus octavus undecim sec. Critobulum vero triginta triremes in mare Ægæum adduxit.

γράμματα περὶ τοῦτου τοῦ Λοδοβίκου. Κριτόβουλος δὲ δέχεται τοῦτον φιλοφρόνως, καὶ πολλὰ δωρησάμενός τε καὶ λόγοις ἡμέροις καὶ προσηνέσι δεξιωσάμενος, πάσῃ τε ἄλλῃ χρησάμενος ἐς αὐτὸν θεραπεία, ἀποπέμπει μετ' εἰρήνης ἀρκεσθέντα τοῖς λόγοις τοῖς παρ' αὐτοῦ καὶ μηδὲν ζητήσαντα περαιτέρω μηδὲ πολυπραγμονήσαντα ὅπως ἢ περὶ ὧν ἥκέ τι διαπραξάμενον. Ἐγγερίζει δὲ αὐτῷ καὶ γράμματα ἐς Λοδοβίκον, οἰκονομίαν ἔχοντα καὶ φιλίαν δεικνύοντα. Καὶ ἀποπλεῖ καὶ οὗτος ἐς Ῥόδον. Tecte his indicare videtur quod apertis verbis eloqui pudebat. Nam in historiarum opere quod Turcorum ἀρμοστής Mechemeti dedicavit, hæc nihil aliud significare possunt nisi Critobulum, quum resistendo se imparem videret, simulasse se Latinorum partibus favere, simul vero persuasisse Comiti ex re fore si inpræsentiarum Imbrii quietem agerent, ac sic deceptum donisque demulsum Ludovici legatum re infecta abiisse. Ceterum dubitatio subnasci possit num reapse ita res habuerit, siquidem Chalcocondylas p. 469 præter Thasum et Lemnum et Samothracen etiam Imbrum insulam a Latinis tunc occupatam esse, paullo post vero, quum classis Latinorum Rhodum rediisset, Lemnum et Imbrum ab Ismaele, Thasum autem et Samothracen a Zagano, Turcorum ducibus, in ditionem esse redactas. Attamen cum Critobulo facit Ducas p. 338, qui de Imbro Turcis erepta nihil prodidit.

Ineunte anno 1459 Lemnii præsidia Itolorum ægre ferentes, imprimis vero timentes classem Turcorum (*), cui arcendæ et propulsandæ Itali non sufficerent, pellere peregrinos milites et Turcis reddere insulam decreverunt, consiliumque cum Critobulo communicarunt. Is igitur fide a Lemniis accepta, ut ad regem rem deferret, Adrianopolim profectus est. Hinc Demetrio Peloponnesi despota scripsit opportunum jam adesse tempus expetendi sibi a rege Lemnum et Imbrum; haud enim regem adversari neque Italos impedimento fore, utpote Lemno jamjam expellendos. Itaque Demetrius, qui paullo antea de acquirendis istis insulis literas ad Critobulum dederat, Asanen legatum Adrianopolim misit, qui, præsentē et juvante Critobulo, a rege obtinuit ut insulae despota annuum ter mille aureorum tributum pendenti concederentur. Post hæc Critobulus literis regiis munitus rediit Imbrum. Inde post unius diei moram in Lemnum trajiciens excubias Itolorum sefellit et a Castriotis amicis in castellum receptus est. Postero die cum viginti quinque equitum manu in Cotzini oppidum per portulam clam ingressus Italos præsidarios ad deditionem adegit iisque in Eubœam abire permisit. Dehinc ad Michaelē Palæocastri præfectum legatum misit qui arcis deditionem postulare. Repulsam ferens quadringentos equites et trecentos pedites eduxit, quibus cedere coactus Michael arcem se traditurum esse promisit postquam Magnus Magister in Rhodo tum degens deditionem approbaverit. Quem in finem mora trimestris concessa est. Res peractas Critobulus literis Demetrio nuntiavit ab eoque archontes petivit quibus Lemni oppida traderet. Ipse in insula remansit usque dum exeunte anno 1459 arcem Michael dedidisset (3, 15).

Post hæc nulla amplius Critobuli mentio in historiis exstat; vix tamen dubium, quin sub Demetrii quoque auspiciis Imbriorum archontis munere functus sit usque ad auctumnum anni 1466, quo Victor Capella, Venetorum classis præfectus, Imbrum et Lemnum occupavit, uti referunt Phrantzes et Marcus Sanuto (v. Zinkeisen *Gesch. d. osman. R.* 2, p. 313). Critobulus de his quidem nihil prodidit, utpote quæ ad Mechemetis historiam minus pertinerent, attamen narrat (5, 15, 2) hieme hujus anni quum Veneti fœderis pangendi causa Byzantium venissent, Mechemetem ab iis postulasse ut Imbrum et Lemnum redderent. Illi vero tunc non modo insulas non reddiderunt, sed anno 1468 sub Nicolao da Canale duce etiam nova iis præsidia imposuere nec non Ænum urbem incendio deleverunt (V. Zinkeisen l. l. p. 315). Deinde autem quum anno 1470 insigne cladem passi Eubœam insulam deserere cogerentur, etiam Lemnum et Imbrum eos amisisse consentaneum est.

Ni fallor, Critobulus an. 1466, Imbro a Venetis capta, Constantinopolim abiit, ibique historias quas Imbriorum archon (τῶν Ἰμβριωτῶν τὰ πρῶτα, 1, 1) in patria scribere cœperat, ante annum 1470 ad finem perduxit. Etenim quum pestem, quæ æstate an. 1467 Constantinopoli sæviebat,

(*) Chalcocondylas l. 1. Ismaelem classis præfectum Latinos Lemno expulsisse dicit. Cum Critobulo dicendum erat metu classis Lemnios adductos esse ut ipsi Latinos pellerent

testis oculatus descripserit (v. 5, 18), eamque per Macedoniam et Thraciam et vicinam Asiæ minoris partem propagatam dicat, insulas vero maris Ægæi invasisse non dicat, junæ tuo inde colligas Critobulum tunc in continente degisse. Porro quum historiarum annus postremus 1467 non modo pestilentia calamitosus, sed rebus contra Albanos male gestis etiam inglorius esset, haud substiturus in eo fuisset auctor regis famæ studiosissimus, si Venetorum cladem internecivam an. 1470, qua gloria et potentia Mechemetis summum fastigium attigit, colophonem operi imponere potuisset.

De ratione operis, quod libris quinque res a Mechemete per annos septendecim gestas complectitur, ipse auctor in epistola exponit, qua regi Turcorum historias dedicat atque, si præsens studiorum specimen probatum fuerit, etiam ea quæ deinceps deus Mechemeti perficienda dederit, literis se consignaturum esse pollicetur. Idem in præmio priorem quoque Turcorum historiam, quippe quæ hucusque haud recte tractata sit, peculiari scripto prosequi sibi propositum esse dicit. Num reapse opus Critobuli in manus regis venerit, et quonam animo ab illo exceptum sit, et num promissis suis auctor steterit, nescimus. Ceterum sensit Critobulus quanta sibi crimina crearet homo græcus idemque laudator regis barbari qui summarum Græcis calamitatum auctor exstitit et cui coævi scriptores nullas non inurebant notas infamiæ, τύραννον δυσσεβῆ vocantes, ἐχθρὸν παμμίαν, ὀλετῆρα τοῦ γένους ἡμῶν, ἀντίχριστον, ἐχθρὸν τοῦ σταυροῦ, μαθητὴν τοῦ σατανᾶ, δαίμονα σαρκωτόρον et si quid hisce crudius (*). Criminationes istas avertere Critobulus (1, 3) studet, longe se abesse asseverans ut gentis suæ infortuniis ex rerum humanarum natura et sortis inconstantia repetendis insultare velit, historici vero munus esse τὸ προσῆκον σώζειν καὶ τὴν ἀλήθειαν. Ac sane nusquam religionem genti suæ debitam violat et fata Constantinopolis proluxa threnodia prosequitur. Immo, si quid ab hac parte in historico desideretur, id in eo potius positum est quod vitia quibus Byzantinorum imperium laborabat, non satis sensisse videtur neque intellexit non tam inconstantiae quam quasi iustitiae sortis deberi, ut juvenilis gentis viribus everteretur tandem regnum senile et decrepitum et putredine diffuens rerum publicarum et plebis degeneris, quæ in summo discrimine salutem patriæ misellis altercationibus postposuerit. At quo minus premebatur rerum græcarum imbecillitas, tanto magis extollebatur virtus regis victoris, quem celebrandum Critobulus sibi sumserat, cuique προσκυνήσας δούλος εὐτελὴς historias suas tanquam obsequii testimonium captandæ benevolentiae causa offerre meditabatur. Sponte hinc colligas τὸ τὴν ἀλήθειαν σώζειν certis contineri finibus, quos migrare conditio et consilia auctoris vetabant, neque quidquam in illo opere proferri quod labem regi adspargere et lædere posset aures patroni iracundi. Sic Critobuli opus colore suo et tenore mirum quantum discrepat a Phrantzæ et Ducæ et Chalcocondylæ historiis, quæ ex adversariorum castris profectæ sunt et ex hac origine sua quædam vitia traxerunt.

Dispositione operis Critobulus Thucydidem imitatus seriem rerum secundum annos, singulorum vero annorum partes hiemis, veris, æstatis et auctumni tempestatibus accurate distinguit (**). Ab

(*) Inter hos palmam tulisse videtur Pusculus poeta, qui in Constantinop. 2, 261 mores Machmeti ita pingit :

*Vita fuit diffundi corpore vasto,
in fucinus quodcunque rapi de more ferino,
credere nihil velitum, placitum quodcunque licere,
ducere nec turpi quicquam discernere honestum,
quod brutis nativa vetat, non turpe putare;
iustitiæ insensus; pietas sibi nulla fidesque,
sed fraudes inerant animo; non sædera firma
noverat, incertus promissis, perfidus, asper,
perjurus, fallax, furibundus, fervidus ira,
terribilis cupiens cunctis dirusque videri,
gaudere a teneris humano sanguine, multa
cæde virum lato pasci super omnia vultu;
venerat in mentem quidquid fervebat obire,
si crudele foret; ferro sibi cuncta domare
sperans, hostis erat pacis, fera bella placebant
semper, et insensum Christi sub pectore nomen
impius imprimis gentili more ferebat.*

(**) Menssem semel memorat lib. 1, c. 71, ubi Mali m. die 29 Constantinopolim captam esse dicit.

eodem Thucydide locutiones mutuari adamat tum in rerum gestarum narratione tum vero in duabus illis regis orationibus (1, c. 14 sqq. et c. 48 sqq.), quæ passim centonibus Thucydideis consarcinatae sunt. Ceterum a pressa Thucydidis dictione longe abest Critobulea verbositas, tanto molestior illa quum variare loquendi formulas non satis auctor noverit. Imprimis hoc offenditur in praeliorum descriptionibus quæ ad idem exemplar omnes efformatae esse videntur nec tam historico conveniunt quam poetæ epico, qui strepitum, clamores, concursus ceteraque pugnarum terribilia verbis pingere delectatur. Sin hæc missa feceris, negari nequit Critobulum oratione simplici, perspicua, castigata nec nisi raris sequioris græcitatæ nævis offuscata (*) longe post se relinquere cœtaneos historicos, Phrantzem ajo et Ducam et Chalcocondylam, quorum hic, ut Immanuelis Bekkeri verbis utar, Herodoti imitator infelicissimus, dum Junonem captat, a nube adeo decipitur, ut sæpe ne ipse quidem quid dicere velit nosse videatur.

Jam quod fidem et auctoritatem scriptoris attinet, summopere se allaborasse Critobulus profitetur, ut accuratam rerum gestarum cognitionem sibi compararet. Πολλὰ μογῆσας, inquit (epist. § 4), οὐδὲ γὰρ αὐτὸς τοῖς ἔργοις ἐπέστην, ἵνα δὴ καὶ τὸ ἀκριβὲς τούτων εἰδείην, ἀλλ' ἱστορῶν τε ἅμα καὶ πυνθανόμενος τῶν εἰδῶτων καὶ ὡς ἐντὶν ἀκριβῶς ἐξετάζων, ξυντάξα τοῦτο τὸ βιβλίον. Attamen cōpias sic collectas interdum mancas nec ab erroribus vacuas fuisse ipsis historiis comprobatur. Haud raro enim accidit, ut personarum et locorum nomina haud recte tradantur et negligatur ordo rerum chronologicus. Sic Justinianus ille Genuensis, qui Constantinopolim contra Turcos defendit, ubique vocatur Justinus (1, 25 sqq.); pro Georgio Serviæ principe habes Lazarum (2, 6 sqq.) et pro Callixto Romæ pontifice prædecessorum ejus Nicolaum (2, 23), et pro Nicolao Lesbi principe Nicorezum (4, 11, 1). Minoris momenti sunt sphalmata geographica ex eo oriunda quod Critobulus, more eruditulorum Byzantinorum, nominibus quæ tunc usu terebantur, nomina antiqua temere substituit (**). Mochlium Peloponnesi castellum pro vetere Tegea venditat (2, 4); Monembasia ei est Epidaurus Limera; hodiernum *Erzeroum*, Chasanis Armeniorum regis sedem, Tigranocerta appellat (4, 4 et 6), quoniam ejus nominis urbem olim Armeniæ regiam fuisse inaudiverat; Drinum vel, ut in codice legitur, Βρῦνον cum vetere Erigone componit. Ad idem errorum genus referendum videtur quod Thomam Peloponnesi despotam Mantineam aufugisse dicit, quo urbis nomine *Abarinum* (veterem Pylum) significare voluerit. De neglecto temporum ordine vide quæ monui ad 1, 38. 2, 3 et 10. Alia quædam haud recte tradita, ut illa quæ sunt de Gennadio (2, 2) et de Jonuza (2, 3, 2), passim occurrunt. Ceterum hæc facile condonaveris; majorem labem dignitati historiarum auctor eo intulit, quod quæ Mechemetes minus prospere gessit aut odiose fecisse videri possit, silentio premit aut in gratiam patroni a vero detorquet. Sic statim initio operis fratricidium omisit, quo rex securitati suæ more Turcico prospiciendum esse putavit (V. not. 1, 4, 3). Deinde velavit cladem ad Belgradum acceptam, quam vel Turcicus historicus Seadeddinus ingenue fatetur (2, 17 sq.). Similiter omnia illa quæ de rebus contra Scanderbegum gestis narravit, tantopere recedunt a testium locupletissimorum narratione, ut auctoritatem eorum plane nullam esse appareat.

Quamvis igitur multum absit, ut Critobulus historici partes rite expleverit, vel sic tamen tantum est operis pretium ut nemo qui denuo res Mechemetis tractandas sibi sumserit, eo carere possit. Multa sane Ducas et Chalcocondylas et Phrantzes fusius et accuratius exposuerunt, haud pauca vero etiam Critobulus præbet quæ apud illos aut omnino non leguntur aut obiter solummodo perstringuntur. Ejusmodi sunt quæ narrantur de dispositione copiarum Turcicarum in obsidione Constantinopolis (1, 27), de fabricatione bombardæ maximæ (1, 29), de Mechemetis et Paltoglis expedi-

(*) Huc verbi causa pertinet quod ἐξ pro ἐν et vice versa ἐν pro ἐξ nonnullis locis usurpatur, et quod modo οὐκ πλείστον modo οὐκ πολὺ dicat. Barbara vocabula non occurrunt præter τοῦραχες (*tufeng* turcice, *fusils*) et πασῖα (*pacha*). — Pro σύν et εἰς ubique reposui ξύν et ἐς; nam in his auctorem Thucydidem se addixisse patet, adeo ut scripturæ inæqualitas, quam codex præbet, librariis imputanda sit.

(**) Quemadmodum Chalcocondylas sic etiam Critobulus Albanos, Hungaros, Walachos, Servios vocat Illyrios, Pæones, Dacos Getasque, Triballos.

tionibus contra Therapiam et Studii castellum et in Principum insulam (1, 32, 33), de rebus Imbri et Lemni (1, 75. 3, 14), de expeditione contra Ænum (2, 11-16), de Mechemetis itineribus per Thessaliam et Helladem et Peloponnesum (3, 5) et Armeniam (4, 4-5), de Ismaelis expeditione in Lesbum (3, 10), de peste anni 1567 (5, 18).

ADDENDA.

ARISTODEMUS.

Postquam nostra typis jam expressa erant, fragmenta codicis Parisini Wescherus edidit in libro qui inscribitur *Poliorcétique des Grecs* et deinde repetenda curavit in *Revue archéologique* 1868 et 1869, ac complures viri docti in variis diariis de iis verba fecerunt. Hinc enotabo quæ notanda mihi videntur, iisque de meo quædam interponam.

Cap. 1, § 2, p. 1, 10. μέρος τι ἔχων ἔχειν] μέρος τι ἔχωννυεν conjecit Hertlein in *Neue Jahrbücher für Philologie und Pädagogik*, vol. 98 p. 241. 1868. Verba γεφυρωθῆναι et ζεύγμα satis indicant de ponte, non vero de aggere sermonem esse. Quomodo intelligenda verba sint, e Justino liquet.

1, 4, p. 2, 5. συνεστηκυίας δὲ τῆς μάχης] Legendum puto ἐνεστηκυίας δὲ τ. μ.

1, 4, p. 28. ἐκπληττόμενος] ἐκπλήττων e communi loquendi usu scribi volunt Bücheler in *Neue Jahrb.* l. 1. p. 93 et Læhbach ibid. p. 242. Similiter c. 4, 1 προδώσειν pro προδώσεσθαι et c. 11, 4 ὀρμηκώτων pro ὀρμημένων reponi jubet Bücheler. Formæ istæ mediæ usque recurrentes non sunt furca expellendæ, sed senioris ævi scriptori condonandæ.

2, 7, p. 3, 19. ἀγωνίσονται] ἀγωνίσωνται? E. Miller in *Journ. d. Sav.* 1868, p. 322. Futurum bene habet.

Ib. p. 3, 20. κεκυρωμένων δὲ οὐδὲν ἰσχύων] κεκυρωμένον δὲ ο. l., *ne pouvant rien de persuasif*, Miller l. 1. Dicit auctor: nihil valens contra ea quæ in concione duces decreverant. ἰσχύω h. l. genetivo jungitur sicut κατισχύω. Quamquam exemplum in lexicis non reperio præter illud Aristoph. Vesp. 357: ἰσχυον αὐτὸς ἐμαυτοῦ. Si quid corrigendum foret, proponerein ἀντέπρασσε τῶν κεκυρωμένων· οὐδὲν δὲ ἰσχύων.

2, 1. p. 4, 6. συμ[πεπει]κώς καὶ αὐτός] συμ[πίσας] καὶ γὰρ αὐτὸς Wescherus e codicis literis partim evanidis elicit, quod certe corrigendum fuisset in σ. γὰρ καὶ αὐτός. Iterum codicem inspexi. Ex κώς syllaba superest litera x et accentus, deinde vero legitur καὶ αὐτός, quod vel invito codice scripseris. συμπεπείξει γὰρ αὐτὸς proposuerat Bücheler.

Ib. p. 4, 13. τηρήσειν τε ὑποσχομένους] τ. τ. ὑποδεχόμενος? Bücheler, ut vitetur ejusdem vocis repetitio.

2, 3. p. 4, 20. Ἀθήνας] Θήβας codex. De permutatione nominum Θῆβαι et Ἀθῆναι vide quæ citantur in Steph. Thes. v. Ἀθῆναι p. 829, D.

2, 5, p. 5, 25. τύχης] Nescio an fuerit λύσσης, collato Herodoto 9, 7, 1: ἔγνωσαν... Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερώς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίης, λυσσέοντά τε καὶ ἐκλιπόντα τὴν τάξιν ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα.

3, 2. p. 6, 7. σταδίου τέσσαρας τοὺς ἀπὸ Σαλαμῖνος εἰς Μίλητον] Arn. Schæfer in *Neue Jahrb.* l. 1. leg. putat ἀπὸ Σάμου, adeo ut stadium numerus ad ἵtretum inter Samum et Miletum interjectum referendus sit. Parum hoc probabile.

3, 2. p. 6, 14 ** γιγνομένης] Lacunam hisce verbis explet Bücheler: [θαυμαστὴ δὲ ἦν ἡ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν συντυχία] γιγνομένης κτλ.

4, 1. p. 6, 26. Lacunas Bücheler hunc in modum explendas censet: Πελοποννησιακὸν πόλεμον κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἔργα] ἐπράχθη, et deinde: ἐπειδὴ ἐξήλασαν τοὺς Πέρσας οἱ Ἕλληνες [ἐκ τῆς Εὐρώπης, καταφυγόντων τῶν βαρβάρων εἰς Σηστόν, etc. At Sestus quoque in Europa sita.

4, 1, p. 7, 5. ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων] ὑπὲρ τῶν ἔργων? Bücheler; ὑπὲρ τοὺς Ἕλληνας? Læhbach in *N. Jahrb.* l. 1. p. 82.

Ib. p. 7, 11 πρὸς αὐτὸν] πρὸσαυτὸν (sic) codex. Si mavelis πρὸς αὐτὸν cum Weschero, nihil refragor. Utrumque insolentius dictum pro εἰς α.

5, 1, p. 7, 21 οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι] Præstat quod Wescherus dedit: Λακεδαιμόνιοι δὲ.

6, 1, p. 9, 12. Πausanίᾳ] Πausanίῳ conj. Læhbach, quo facile carebis.

7, 1, p. 10, 7. κατεσκευάζον [καὶ στρατὸν συνέλεγον καὶ] χρημάτων θησαυροφυλάκιον ἐποίησαντο ἐν Δῷ, [ἑστέρω δὲ χρόνῳ π]άντα ἐκ τῆς Δῷ τα συναχθέντα etc. Bücheler supplevit. In quibus vox πάντα a verbis τὰ συναχθέντα separata parum se commendat. Accedit quod αὐτα in codice accentu caret.

8, 2, p. 11, 5 ἑαυτοῦ] fort. librarii lapsu pro αὐτοῦ.

Ib. p. 11, 7 οἱ πρότεροι πεμψέντες] οἱ πρότερον π. Bücheler. Malim et ipse, sed mutandi nulla necessitas.

8, 3, p. 11, 13 παραγνόμενοι εἰς τὸ [αὐτὸ τέμενος καὶ] διπλῆν] Horum loco παραγ. καὶ αὐτοὶ [ὑπὸ τὸ τέμενος καὶ] διπλῆν Wescherus. Voces εἰς τὸ certæ esse codicem denuo inspicienti videbantur. In-clusa ex ipso codice erui nequeunt.

Ib. p. 11, 18 διεξήει] sic recte etiam Wescherus, qui codicem præbere notat διεξιν, dum in men apographo a Dübnero scripto est διεξιν. Bücheler coniecit ἐδειξεν.

8, 5, p. 12. 6. παύσασθαι] παύσεσθαι, et eodem modo cap. 10, 4 p. 13, 12 ὑπέσχετο χειρώσεσθαι pro ὥ. χειρώσεσθαι reponi vult Bücheler, præter necessitatem.

10, 4 p. 13, 10. αἴτιος [δηλώσας λύειν μέλλοντας τοὺς Ἑλ]ληνας Bücheler.

10, 5. ἐγγὺς ἤδη γινόμενος τῆς Ἑλλάδος. Hoc manifestum esse figmentum Minoidæ Minæ qui fragmentum nostrum fabricaverit, censuit Wachsmuth in *Rhein. Museum* 1868 p. 33. Ego de his dixi in *Goettingische gelehrte Anzeigen* 1869, *Januar*, p. 28 sqq. In Latinis pro *Minervæ Leucophrynæ* lege *Dianæ L.*

r1, 1, p. 13, 24. ἐγνωσαν καὶ] εἰς Μαγνησίαν scribi vult Bücheler.

11, 4, p. 14, 12. ἐπὶ τίνος ποταμοῦ] ἐπὶ Νεῖλου conj. Læhbach, haud recte.

Ib. p. 14, 14. ἐκτραπεισῶν δὲ ν' νεῶν] οὐκ ἐντραπεισῶν δὲ ν' νεῶν, *indem sie das unbeachtet liessen*, Bücheler. Codicis verba sana sunt. Navigandum erat versus ostium Canobicum, naves vero illæ a recto cursu deflectentes in Mendesium Nili ostium delatæ sunt.

13, p. 16, 4 (ἐπὶ τοῖσδε) ἐφ' ᾧ] Casu factum ut verba ἐπὶ τοῖσδε tanquam ejicienda includantur. Inclusis verbis ἐφ' ᾧ, scribi volebam: ἐπὶ τοῖσδε· ἐντὸς etc.; nam sic demum ferri possunt qui sequuntur conjunctivi.

14-15 p. 16 sq. Cum his cf. scholium ad Hermogenem, quod supra p. XXVII apposui.

16, 1, p. 17, 14. αἰτίαι δὲ (καὶ) πλείονες]. Vox καὶ non erat uncis includenda. Cf. supra pag. XXVI.

16, 3, p. 19, 6. Κᾶθ'] Κᾶπειθ' codex habet, quod monere oblitus sum.

Ib. p. 19, 12 μήτ' ἐν ἀγορᾷ etc.] Versus refinxī secundum nostros Aristophanis codices. At recte, opinor, Bücheler censet refigendum potius esse hunc in modum:

ὥς χρεὶ Μεγαρέας μήτ' ἐν ἀγορᾷ [μήτε γῆ,
μήτ' ἐν θαλάττῃ] μήτ' ἐν ἡπείρῳ μένειν.

Sic una solummodo codicis lacuna est et melius verba procedunt quam in nostris Aristophanis codicibus.

17, 1, p. 19, 21 ἦν πόλις Κερκυραίων] ἦν πόλις [ἄποικος] Κερκ. Bücheler, recte fortassis.

17, 2, p. 19, 28 ἔχοντες πολλὸ ναυτικόν] ὥς ἐχ. τὸ πολλὸν v. aut παρέχοντες πολλὸ τὸν v. ? Bücheler.

18, p. 19, 35 ἐπὶ ταύτῃ] ἐπὶ ταύτην Bücheler. Codicis scriptura nihil offensionis habet.

Ib. ἐξεπολιόρχησαν οἱ Ἀθηναῖοι] πόλιν addit Bücheler majoris perspicuitatis gratia.

EUSEBIUS.

Eusebii fragmentum post Wescherum, qui nonnulla jam emendaverat, separatim edidit plurimæque librorum sphalmata sustulit Theodorus Gomperz (*Zu den griechischen Kriegsschriftstel-*

lern. Wien. Gerold. 1868). Deinde idem fragmentum denuo exhibuit Wescherus in *Revue archéol.* 1868, Jan. p. 403. De eodem denique dixit Lud. Dindorfius in *Neue Jahrb. für Philol.* 1869, p. 47 sq. et p. 122.

§ 1. ἐσθέειν] εσθειν codex, ἔσω Dindorf. l. l. p. 47, ἐσέλθειν idem ib. p. 122. Utrumque a traditis literis longius recedit. — Ib. lin. 6. παρεχόμενον· οἱ] παρεχόμενοι cod.; παρέσχεν· οἱ Dindf., longius iterum recedens. Ceterum pro πολλοῖς... ἐζωγρημένοις et ejusmodi aliis, si lubet, reponere licet formas ionicas πολλοῖσι etc. Ego de consilio his abstinui, quum in istis Herodoti simiis dialecti inconstantiam jam Lucianus riserit. — Ib. lin. 8. οὐτ' ὅτε] οὐχ ὅτε cod.; οὐκ ἔτε Dindorf, probabiliter, quamvis, quum lacera oratio sit, nihil decernere possis.

§ 2. ... τὴν ὄψιν αὐτὴν etc.] τὴν ὄψιν οὔτε τοῦ πολέμου ... ἀπορηθῆναι, ὡς ἐν τοῖς ... εὐρίσκειθ' proponit et deinde lacunam esse post v. εὐστοχίης statuit Gomperz, quo quid lucremur nihil video. Dindorfius : [οὔτε] τὴν ὄψιν αὐτὴν τοῦ πολέμου οὔτε τῶν ἀντι[σταντῶν φοβηθέντα τὸ πλῆθος] πολέμιων ἀπορηθῆναι ... τῆς (?) ἐν τοῖς, quamvis sequentia cum his non cohærere fateatur. Codicis vocem ἀντιπολεμίων (i. e. ἀντιπολέμων) supplemento inserto laceravit, quod in seqq. hostes dicuntur πολέμιοι, non vero ἀντιπόλεμοι. At Herodotus quoque, quem Eusebius æmulatur, vocibus πολέμιοι et ἀντιπόλεμοι promiscue utitur. Vitium quo locus noster laborat, in voce εὐρίσκει latet. || — ἐξαιρεομένου] ἐξειουμένου codex, ἐξαιρεμένου Dindorf, recte, puto, quum hæc medicina lenissima sit, quamvis aliud verbi ἐξαιρούω exemplum non noverim. Ἐκσειομένου conj. Gomperz, quæ vox h. l. minus apta.

§ 4, p. 22, lin. 12. Post v. μηχανημάτων aliquid excidisse suspicatur Dindorfius. Sensus integer est, si vocem καὶ, quæ sæpissime male intruditur, ejeceris, aut pro καὶ πολλὰ legeris πάμπολλα.

§ 5, lin. 18. ταῦτα τάπερ] lege ταῦτα τάπερ δὴ. Vocula δὴ typographi culpa excidit. || — lin. 21. ἐπεκβεβλημένας] sic recte meum apographum, quemadmodum supra § 2 βεβλημένῳ, quorum loco Wescherus habet κεκλημένῳ et ἐπεκεκλημένῳ. Pro illo βεβλημένῳ de conjectura reposuit Gomperz, pro hoc ἐπεκεκλημένῳ conj. Wescher, ἐπεκεκλημένῳ Gomperz et Dindorfius. || — Lin. 22. ἐπὶ τὰ καμπτόμενα] ἐπειτα καμπτομεναί codex. || — κατ' ὅτε αὖ ἐνεχθείη] κατ' ὅτε αὖ ἀνενειχθείη codex, ut e Weschero video. Legas igitur ἐνεχθείη. Gomperz legi voluit αὖ ἐνευχθῆ. Ac nihil adeo cogit ut contra codicis scripturam optativo cum αὖ particula conjunctivus substituatur.

§ 6, lin. 30. αὐτοεργουσίῳ] οὕτως ἔχουσέων codex; ἰστοὺς ἔχουσέων Gomperz, sensu parum commodo. || — Μηδείῳ ἑλαίῳ] Naphtha dici constat Μηδείας ἑλαιον. Quare nostro quoque loco Μηδείης pro Μηδείῳ legi vult Dindorfius. Cogitaveram de adjectivo Μηδεαίῳ, quod formatum foret sicut Μιδεαῖος a Μίδεια. Sed nulla mutandi necessitas. Quidni Μηδειον ἑλαιον dixerit eruditulus auctor, quum pro Μηδεία dicatur etiam Μηδη? || — χρίσαντες ἐνετίθεσαν] χρίσαντες (supra scr. ei) ἐνετείθεσαν codex, unde χρίσαντες retinuit Gomperz. Herodotus ubique χρίω formam habet, quare etiam n. l. ei eodem errore scriptum fuerit quo in v. ἐνετείθεσαν.

§ 7. ἐγένετο] ἐγείνετο codex sec. Wescherum. Igitur scribi velim ἐγίνετο. Dindorfius ἐγείνατο. || — ἀπὸ γε δλίγων] ἀπὸ δὲ δ. Dindorf. Haud recte, opinor. || — οὐκ ἂν (ων codex) δὴ τις τοιαύτη προσείη. οὐκ ὦν ... προσήεν Gomperz. Sententia potius postulat ut ὦν emendetur in ἂν. || — πολλῶν μηχαν.] leg. πολλέων, ut § 9.

§ 8. Τάδε] Codex præbet τόδε δὲ, idque in textu exhibendum erat. || — ἀπεστήκεε [καὶ] τοῖσι ἐπ.] Præstat cum Dindorfio legere ἀπέστη καὶ τοῖσι ἐπ. Ceterum pro ἀπεστήκεε, quod meum ἀπόγραφον habet, Wescherus præbet ἐπαστήκεε.

PRISCUS.

Fr. 1, p. 24 lin. 11. ἀπηγορεύοντο πόνῳ διαδοχῆς] Lege : ἀπηγόρευον τῷ πόνῳ [διὰ τὸ ἐκ] διαδοχῆς. Locum sanavit Bücheler in *Rhein. Mus.* 1869, p. 137, collato Suida : ἀπηγόρευον· ἀπέκαμνον· ἑταλαιπώρουν. « Ἦνίκα γὰρ ἀπηγόρευον τῷ πόνῳ, πάλιν ἑαυτοὺς ἀνελάμβανον.

Fr. 2, p. 25. ἐπὶ Δανούεα] His corruptelam subesse propter Δανούεα vocis formam insolitam etiam

Dindorfius suspicatur, qui proponit ἐπὶ τῷ Νούβῳ, si forte ejus nominis fluvius fuerit. Ex Prisco patere veterem urbem in dextra fluvii ripa sitam fuisse, ubi hunc est castellum hodiernæ *Nisch* urbis, recte monet Rössler in *Zeitschrift für die österreich. Gymnasien* 1868, p. 43. Egregie fallitur Kanitz (*Reise in Südserbien u. Nordbulgarien* p. 27), qui veterem Naissum ab hodierna *Nisch* urbe longe dissitum fuisse putat.

CRITOBULUS.

Pag. 103, lib. 1, 75, 1. παρ' αὐτοῦ] i. e. a Constantino. Dele notam, quæ ad hæc verba pertinet.

Fragmenta Dionysii et Polyæni et Dexippi, quæ codex Parisinus habet, ad calcem Josephi edidi ex Minæ apographo; quod quum parum accuratum sit, hoc loco notabo, quæ ex ipso codice emendanda sint.

DIONYSIUS.

Cap. 1, § 2. μὲν, quod est post Μακεδονικὴν, non habet codex et delendum est. Pro Ἀμβρακίας e cod. leg. Ἀμπρακίας, et similiter c. 1, § 4 et c. 2 § 1. || — § 3. τοὺς, quod legitur ante Μολοτ- τοὺς delendum sec. cod. || — θυρεοφόρῳ] E codice, ubi θυραιαφόρῳ, recte Wescher posuit θυρεαφόρῳ. || — § 6. τάξιος, εἶναι ... ἐπάρκεσεν (παρεῖσιν cod.)] Præstat legere cum Dindorfio, l. l. p. 44, τάξιως, εἶναι ... παρῶσιν. Pro εἶναι legendum esse εἶναι jam Millerus monuerat, qui εἶναι ... ἐπαρκέσῃ proposuit in *Journal d. Sav.* 1868, *Mai.*, p. 321.

Cap. 2 § 7 στάλιζιν ὀρθῶς] στόμιζιν ὀρθαῖς codex; στόνουζιν conj. Millerus l. l., idque præstare mihi videtur. || — Cap. 3, 2. Ῥωμαίων ἀμφὶ] leg. e cod. Ῥ. μὲν ἀ. || — Cap. 4, 2. κατέφυγον] e cod. leg. κατέφευγον. || — Cap. 5, 5. δς, quod post vocem χάρακος errore typographico legitur, ponendum ante v. ἐρξαμένου. Codex pro ἑς ... παρῶν habet ὡς ... παρῶν, quod sensu cassum. Ante vocem προσ- ἐλθὼν codex habet quæ excidisse suspicabar, καὶ τὰ κέντρα. || — § 8. περιδόντες] codex περιιδόντες, addito corruptionis signo. Legendum igitur quod proposueram προιδόντες.

POLYÆNUS.

Fr. 1. Δίφαντας] leg. Διαφρούς. || — Fr. 2. διέφυγον] leg. διέφευγον.

DEXIPPUS.

Fr. 1, § 2. Τῶν πολεμίων ἐν τῷ φυλάττεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἐπιχειρεῖν ὄντων] Codex: ... μᾶλλον πάντ' ἐπιχειρεῖν, Wescherus μᾶλλον ἢ παντ' ἐ.; lege μᾶλλον ἢ ἀντεπιχειρεῖν. || — § 3. Μάξιμος, ἀνὴρ γένος μὲν τῶν ἀπόρων μεταβου] Codex ... τῶν ἀπορω μεταχου, Wescher τῶν ἀπόρων μετακούων, nescio quo sensu. Literas codicis componas hunc in modum: γένος μὲν τῶν ἀπὸ Ῥοιμετάκου, in quibus corrigendum Ῥοιμετάκου vel Ῥοιμητάκου, *vir genere ex posteris Rhæmetalcæ*. Intellige celeberrimum Odrysarum regem qui sec. Tacit. An. 2, 64 omnem Thraciæ nationem tenebat (coll. Dion. Cass. 54, 20 et 34. 35, 30). Hujus frater Rescuporis erat, cujus filius Ræmetalces II sub Tiberio partem regni, deinde sub Calligula et ipse totam Thraciam accepit (Tac. An. 3, 38 sqq). || — § 5. συνεχίζ [ἐχρῶντο]. Codex συνέχισα; itaque cum Weschero legas συνέχισα [ῆν]. || — § 6. ἀπειχόν] e cod. leg. ἀπαίχοντο. || — § 11. Καὶ μὴ ἀντιδρᾶν ἔχοντες] Codex καὶ μὴ δὲ ἀ. ῆ. Igitur legendum καὶ μηδὲν ἀ. ῆ. || — Ib. τὴν ἐκ τῶν θυρεῶν καιροφυλακὴν] sic Minas; ἀκροφυλακὴν e literis in cod. fere evanidis elicuit Wescherus. Utrouque vocabulo h. l. offendor. Subosse suspicor usitatum illud παρφυλακὴν.

Fr. 2. § 6. προσερίδοντες] προσήριδον cod.; leg. cum Weschero προσήρειδον. || — § 8. βιαίῃ φορᾷ] βια φορα codex; igitur lege βιαίῳ φ, monente Dindorfio, l. l. p. 44. || — § 9. ἐπ' ἴσου] e cod. leg. ἐπ' ἴσω. || — § 13. ἐμχανήσαντο] e cod. leg. ἐμχανῶντο. || — § 15. παρείχον] e cod. leg. παρείχεν.

EXCERPTA E POLYBIO DE OBSIDIONE SYRACUSARUM.

Subjungo excerpta e Polybio de Syracusarum obsidione, tum ea quæ solus codex Parisinus habet, tum ea quæ aliunde his accedunt.

Codex Parisinus.

Ὅτι δὴ τὰς Συρακούσας Ἐπικύδης τε καὶ Ἱπποκράτης κατέλαβον ἑαυτοὺς τε καὶ τοὺς ἄλλους τῶν πολιτῶν τῆς Ῥωμαίων φιλίας ἀπαλλοτριώσαντες, οἱ Ῥωμαῖοι, προσπεπιτωκυίας αὐτοῖς ἤδη καὶ τῆς Ἱερωνύμου τοῦ Συρακουσίων τυράννου καταστροφῆς, Μάρκον Κλαύδιον (deb. Ἀππίον Κλαύδιον, Appium Claudium Pulcrum) ἀντιστράτηγον καταστάντες, αὐτῷ μὲν τὴν πεζὴν συνέστησαν δύναμιν, τὸν δὲ νηϊτὴν αὐτοῖς στόλον ἐπετρόπευσεν Ἀππίος Κλαύδιος (deb. Μάρκος Κλαύδιος, M. Claudius Marcellus).

2. Οὗτοι μὲν δὴ τὴν στρατοπεδείαν ἐβάλλοντο μικρὸν ἀποσχόντες τῆς πόλεως, τὰς δὲ προσβολὰς ἔκριναν ποιεῖσθαι τῇ μὲν πεζῇ δυνάμει κατὰ τοὺς ἀπὸ τῶν Ἑξαπύλων τόπους, τῇ δὲ ναυτικῇ κατὰ[τῆς] Ἀχραδίνης κατὰ τὴν Σκυτικὴν προσαγορευομένην στοᾶν, καθ' ἣν ἐπ' αὐτῆς κεῖται τῆς κρηπίδος τὸ τεῖχος παρὰ θάλασσαν. Ἐτοιμασάμενοι δὲ γέρρα καὶ βέλη καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν, οὐ προῖδόμενοι τὴν Ἀρχιμήδους δύναμιν, ἐν ἡμέραις πέντε διὰ τὴν πολυχειρίαν ἤλπισαν τῇ παρασκευῇ καταταχέειν τοὺς ὑπεναντίους.

(Cf. Anon. De tol. obs. p. 326, 14 : Οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι πολιορκοῦντες τὰς Συρακούσας (Ἀππίος δ' ἦν ἡγεμὼν) καὶ τῇ μὲν πεζῇ δυνάμει [κατὰ τοὺς ἀπὸ τῶν Ἑξαπύλων τόπους, τῇ δὲ ναυτικῇ κατὰ τῆς Ἀχραδίνης] κατὰ τὴν Σκυτικὴν στοᾶν προσαγορευομένην, καθ' ἣν ἐπ' αὐτῆς κεῖται τῆς κρηπίδος τὸ τεῖχος παρὰ θάλασσαν, περιστοιχίσαντες, ἐτοιμασάμενοί τε γέρρα καὶ βέλη καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐν ἡμέραις πέντε διὰ τὴν πολυχειρίαν κατήλπισαν καταταχέειν τῇ παρασκευῇ τοὺς ὑπεναντίους, [καὶ ἔργον εἶχοντο], οὐ λογισάμενοι τὴν Ἀρχιμήδους δύναμιν, οὐδὲ προῖδόμενοι, διότι μὴ ψυχῇ τῆς ἀπάσης ἐστὶ πολυχειρίας ἐν ἐνόιοι καιροῖς ἀνυστικωτέρα· πλὴν τότε δι' αὐτῶν ἔγνωσαν τῶν ἔργων τὸ λεγόμενον.

Suidas s. v. ἐργολάβος : Πολύβιος· « Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πολιορκοῦντες τοὺς Συρακουσίους ἔργον εἶχοντο, οὐ λογισάμενοι τὴν Ἀρχιμήδους δύναμιν. »)

3. Πλὴν δ' προειρημένος ἀνὴρ κατὰ τινες τόπους ὠρισμένους τοιαύτην ἐπὶ τοῦ τείχους ἡτοίμασε παρασκευὴν, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς κατὰ θάλατταν ἐπιπορευομένους, ὥστε μηδὲν ἐκ τοῦ καιροῦ ἀσχολεῖσθαι τοὺς ἀμυνομένους, πρὸς πᾶν δὲ τὸ γινόμενον ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἐξ ἐτοίμου ποιεῖσθαι τὴν ἀπάντησιν.

Horum loco in Anonymi excerptis hæc habes : Πλὴν τότε δι' αὐτῶν ἔγνωσαν τῶν ἔργων τὸ λεγόμενον. Οὔσης γὰρ ὀχυρᾶς τῆς πόλεως διὰ τὸ κεῖσθαι κύκλῳ τὸ τεῖχος ἐπὶ τόπων ὑπερδεξίων καὶ προκειμένης ὀφρύος, πρὸς ἣν καὶ μηδενὸς κωλύοντος οὐκ ἂν εὐμαρῶς τις δύναιτο πελάσαι, πλὴν κατὰ τινες τόπους ὠρισμένους, τοιαύτην ἡτοίμασε παρασκευὴν δ' προειρημένος ἀνὴρ ἐντὸς τῆς πόλεως, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς κατὰ θάλατ-

§ 1. Hæc excerptor introducendæ narrationis causa ex iis quæ antecedeant ap. Polyb. male conflavit. Appium vides confundi cum Marcello. Ceterum antequam Marcellus consul in Siciliam veniret, copiis Romanorum præfuit Appius Claudius, qui initio tumultus Syracusani ad Murgantiæ regionem *classem navium centum habebat* atque eo venientes legatos Syracusanos ad Marcellum, *venientem in Siciliam*, misit (Liv. 24, 27). Idem deinceps, verum antequam obsidione Syracusæ cingerentur, *ante ostium portus Syracusani naves in statione habere capit* (Liv. 1. l.). Hæc igitur quum in antec. Polybius, ex quo pendet Livius, narrasse debeat, facile fieri potuit ut inattentus excerptor Appium in ipsa quoque urbis obsidione classis præfectum fuisse diceret. Eundem errorem in ipsam Polybii narrationem § 4 et 5 librarius codicis Parisini intulit, sed vitavit § 10. || — ἀπαλλοτριώσαντες:] sic apographum Dübnerianum, ἀλλοτριώσαντες Wescher. Vide codicem.

§ 2. Κατὰ τῆς Ἀχραδίνης] κατασχαδίνης cod.; em. Wescher. Ipse Polybius istud κατὰ τῆς Ἀ. κατὰ τὴν etc. viz scripserit. — σκυτικὴν] σκυθικὴν absque causa idonea scripsit Wesseling; librorum scripturam recte servarunt Dindorf in Polybii edit. Lips. 1866, lib. VIII, 5, 2 et Wescher in *Revue Archéol.* 1869, p. 56. — Subjunxi quæ nostro segmini respondent in Anonymo, quem habes in editis Polyb. VIII, c. 5. Liquidò patet excerpta, ex quibus sua Anonymus delibavit, uberiora fuisse et (modo a librariorum sphalmatis discesseris) ad Polybianum sermonem proprius accessisse iis quæ codex Parisinus habet. Prima verba ap. Thevenot ita habent : τῶν γὰρ Ῥωμαίων ... περιστοιχίσαντες, ἐτοιμασομένων. Includa addidi ex libro Parisino. Lacuna imputanda librario qui a voce κατὰ ad alteram κατὰ transiit. Deinde e Suida inserui verba καὶ ἔργον εἶχοντο.

§ 3. Hæc quoque accuratius et plenius exhibent excerpta Anonymi. Cf. Livius 24, 34 : *Murum per inæquales ductum colles (pleraque alta et difficilia aditu, submissa quædam et quæ planis vallibus adiri possent), ut cuique visum est loco, ita omni genere tormentorum instruxit.*

τῶν ἐπιπορευομένων, ὥστε μὴδὲν ἐκ τοῦ καιροῦ δεῖν ἀσχολεῖσθαι τοὺς ἀμυνομένους, πρὸς πᾶν δὲ τὸ γιγνόμενον ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἐξ ἑτοίμου ποιεῖσθαι τὴν ἀπάντησιν.

Codex Parisinus et Anonymus.

4. Πλὴν ὁ μὲν Ἀππίος (Μάρκος cod. P. perperam) ἔχων γέρρα καὶ κλίμακας, ἐνεχείρει προσφέρειν ταῦτα τῷ συνάπτοντι τείχει τοῖς Ἐξαπύλοις ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν.

Cod. Paris., Anon., Exc. Antiq.

5. Ὁ δὲ Μάρκος (Ἀππίος cod. P.) ἐξήκοντα σκάφεισι πεντηρικοῖς ἐποιεῖτο τὸν ἐπίπλου ἐπὶ τὴν Ἀγρα-
νίην, ὃν ἕκαστον πλήρες ἦν ἀνδρῶν ἔχοντων τόξα καὶ σφενδόνας καὶ γρόσφους, δι' ὧν ἐμελλον τοὺς ἀπὸ
τῶν ἐπάλξεων μαχομένους ἀναστελλεῖν. Ἄμα δὲ τούτοις ὀκτὼ πεντήρεσι, παραλελυμέναις τοὺς ταρσοὺς, ταῖς
μὲν τοὺς δεξιούς, ταῖς δὲ τοὺς εὐωνύμους, καὶ συνεζευγμέναις πρὸς ἀλλήλας σύνδεο κατὰ τοὺς ἐψιλωμένους
τοίχους, προστήγον πρὸς τὸ τεῖχος διὰ τῆς τῶν ἐκτὸς τοίχων εἰσεσίας τὰς λεγομένας σαμβύκας. (6) Τὸ δὲ γένος
τῆς κατασκευῆς τῶν εἰρημένων ὀργάνων ἐστὶ τοιοῦτον. Κλίμακα τῷ πλάτει τετράπεδον ἐτοιμάσαντες, ὥστε
ἐξ ἀποβάσεως ἰσοῦψῃ γενέσθαι τῷ τείχει, ταύτης ἑκατέραν τὴν πλευρὰν δρυφακτώσαντες καὶ σκεπάσαντες
ὑπερτεῖσι θωρακίοις, ἐθηκαν πλαγίαν ἐπὶ τοὺς συμψαύοντας τοίχους τῶν συνεζευγμένων νεῶν, πολὺ προ-
κίπτουσαν τῶν ἐμβόλων, πρὸς δὲ τοῖς ἰστοῖς ἐκ τῶν ἄνω μερῶν τροχιλῖαι προσήρτηντο σὺν χάλοις. (7) Λοιπὸν,
ὅταν ἐγγίσωσι τῆς χρείας, ἐνδεδεμένων τῶν κάλων εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κλίμακος, ἔλκουσι διὰ τῶν τροχιλιῶν
τοῖσους ἰστώτες ἐν ταῖς πρύμναις· ἕτεροι δὲ παραπλησίως ἐν ταῖς πρῶραις ἐξερείδοντες ταῖς ἀντηρίσιν, ἀσφα-
λίζουσι τὴν ἄρσιν τοῦ μηχανήματος. Κάπειτα διὰ τῆς εἰσεσίας τῆς ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἐκτὸς ταρσῶν ἐγγίσαντες
τῇ γῇ τὰς ναῦς, πειράζουσι προσερεῖδεν τῷ τείχει τὸ προειρημένον ὄργανον. (8) Ἐπὶ δὲ τῆς κλίμακος ἄκρας
ὑπάρχει πέτευρον ἡσφαλισμένον γέρροις τὰς τρεῖς ἐπιφανείας· ἐφ' οὗ τέτταρες ἄνδρες ἐπιθεδηκότες ἀγωνίζον-
ται, διαμαχόμενοι πρὸς τοὺς εἰργοντάς ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων τὴν πρόσθεσιν τῆς σαμβύκης. Ἐπὶ δὲ προσερί-
σαντες ὑπερδέξιοι γίνονται τοῦ τείχους, οὗτοι μὲν τὰ πλάγια τῶν γέρρων παραλύσαντες ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέ-
ρους, ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις ἢ τοὺς πύργους, οἱ δὲ λοιποὶ διὰ τῆς σαμβύκης ἔπονται τούτοις, ἀσφαλῶς
ταῖς χάλος βεδηχθείας τῆς κλίμακος εἰς ἀμφοτέρας τὰς ναῦς. (9) Εἰκότως δὲ τὸ κατασκευάσμα τῆς προσηγο-
ρίας τέτυχε ταύτης· ἐπειδὴν γὰρ ἐξαρθῇ, γίνεταί τοι σχῆμα τῆς νεῶς ταύτης καὶ τῆς κλίμακος ἐνοποιηθὲν
παραπλήσιον σαμβύκη.

10. Πλὴν οὗτοι μὲν τὸν τρόπον τοῦτον διηρησμένοι, προσάγειν διεννοοῦντο τοῖς πύργοις, ὁ δὲ προειρη-
μένος ἀνὴρ, παρεσκευασμένους ὄργανα πρὸς ἅπαν ἐμβελίς διάστημα, πόρρωθεν μὲν ἐπιπλέοντας τοῖς εὐτονω-
τέροις καὶ μείζονσι λιθοβολοῖς καὶ βέλεις τιτρώσκων εἰς ἀπορίαν ἐνέβαλε καὶ δυσχρηστίαν, ὅτε δὲ ταῦθ' ὑπερ-
πετὴ γήνοιτο, τοῖς ἑλάττωσι κατὰ λόγον αἰὶ πρὸς τὸ παρὸν ἀπόστημα χρώμενος, εἰς τοιαύτην ἤγαγε δια-
τρεπὴν ὥστε καθόλου κωλύειν αὐτῶν τὴν ἄρμην καὶ τὸν ἐπίπλου, ἕως ὁ Μάρκος δυσθετούμενος ἠναγκάσθη
λάβρα νυκτὸς εἶτι ποιήσασθαι τὴν παραγωγὴν. (11) Γενομένων δ' αὐτῶν ἐντὸς βέλους πρὸς τῇ γῇ, πάλιν ἑτέραν

§ 4. Κλίμακας] κάμακα; cod. Paris. || — § 5. ἐξήκοντα σκάφεσιν] εξηκοντασφασιν cod. Par. || — § 6. τὸ δὲ γένος ..
ἐστὶ τοιοῦτον] τὸ δὲ γένος τῶν τοιούτων ὀργάνων ἐστο (sic) τοιοῦτο cod. Par. Cf. Suidas : Σάμβυκας (deb. σαμβύκας),
γένος μηχανήματος πολιορκητικῶ, ὡς φησι Πολύβιος· περὶ δὲ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ γέγραπται ἐν τῷ Περὶ ἐκπρόσεως
idem in antec. s. v. Σαμβύκα; hanc assert : « Οἱ δὲ προσεβόηθον ἐπὶ τὸ διατείχισμα καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ λιμένος ἀπὸ
τῶν ἐκμεδόντων ἐπὶ τὸ τεῖχος τὰς (τοὺς cold.) σαμβύκας. » Verba Polybii fuerint Corrupta Bernhardus restituit scri-
bendo τοὺς ἀπὸ τ. λιμένος ἐκπερδόντας, eiecit verbis ἀπὸ τῶν, post quæ nihil aliquid excidisse videtur. Possis ἀπὸ vel
ἐπὶ τῶν νεῶν vel ζευγμάτων. || — προσήρτηντο] προσήρτηται cod. Par., probante Weschero propter sequentia ἔλκουσι·
ἀσφαλίζουσι. At præcedit ἔθηκαν. In dubiis Excerpta antiqua et Anonymi, quæ auctoris verba fidelius reddere solent,
verbi præstat. || — § 7. ἐγγίσωσι τῆς χρείας] ἐ. τῇ χρείᾳ cod. Paris. Genetivum verbum jungere solet Polybius. V. Steph.
Thes. s. v. ἐγγίζω. Itaque quod mox legitur ἐγγίσαντες τῇ γῇ excerptis potius quam Polybii fuerit. || — ἀντηρίσιν] ἀν-
τηρίων cod. Par., quod nihili est. Simili modo corrupta vox in Athenæo et Apollodoro p. 17, 12, 178, 4, monente
Weschero. Præterea moneo apud Athenæum p. 36, 7 ed. Wesch. pro ἐκπερδόντας (ἐκπερδόντας, ἐκπερδόντας in var. lect.)
scribendum esse ἐκπερδόντας. Masculinum ἐκπερδόντας; (ἀρπαξ, harpago, instrumentum) præbet Hesychius. Femininum
ἐκπερδόντας alibi non obvium, quantum sciam. At occurrit ἀρπαξ. || — κάπειτα] καπειτα Par., unde κάπειτα dedit W. ||
§ 8. Verba ἐπὶ δὲ τῆς κλίμακος ἄκρας ὑπάρχει πέτευρον omisit cod. Par. || — § 9. Totum hoc segmen omisum in cod.
Par. || — § 10. πλὴν οὗτοι μὲν] οὗτοι μὲν οὖν Par. || — προσάγειν διεννοοῦντο τοῖς πύργοις] τῷ τείχει προσεβόησαν cod. Par.
|| — ἐμβελίς] ἐμβέλλει cod. Par., quod miror probasse Wescherum. || — κατὰ λόγον] κατ' ἐλάττων cod. Par., quod et
ipsum recepit Wescher. || — ὁ Μάρκος] sic hoc loco recte etiam codex Par. habet. || — δυσθετούμενος] omisit Par. ||
— νυκτὸς εἶτι] εἶτι omisit Par. || — § 11. ἕως ἀνδρομήκους] ἕως δ. cold.; em. Dindorf. — ὕψους] ὕψος cod. Paris. Locum

ἡτοιμάκει παρασκευὴν πρὸς τοὺς ἀπομαχόμενους ἐκ τῶν πλοίων. Ἔως ἀνδρομήκους ὕψους κατεπύκνωσε τρήμασι τὸ τεῖχος ὡς παλαιστιαίοις τὸ μέγεθος κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν· οἷς τοξότας καὶ σκορπίοις παραστήσας ἐντὸς τοῦ τεύχους καὶ βάλλων διὰ τούτων, ἀχρήστους ἐποίησε τοὺς ἐπιβάτας. Ἐξ οὗ καὶ μακρὰν ἀφεστῶτας καὶ σύνεγγυς ὄντας τοὺς πολεμίους οὐ μόνον ἀπράκτους παρεσκευάζει πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιβολάς, ἀλλὰ καὶ διέφθειρε τοὺς πλείστους αὐτῶν. (12) Ὅτε δὲ τὰς σαμβύκας ἐγχειρήσαιεν ἐξαίρειν, ὄργανα παρ' ὅλων τοῦ τεύχους ἡτοιμάκει τὸν μὲν λοιπὸν χρόνον ἀφανῆ, κατὰ δὲ τὸν τῆς χρείας καιρὸν ἐκ τῶν ἔσω μερῶν ὑπὲρ τοῦ τεύχους ἀνιστάμενα καὶ προκείμεντα παλὺ τῆς ἐπάλλεως ταῖς κερααῖαις, ὧν τινὰ μὲν ἐδάσταζε λίθους οὐκ ἐλάττους δέκα ταλάντων, τινὰ δὲ σηκώματα μολύβδινα. (13) Λοιπὸν δτε συνεγγίζοιεν αἱ σαμβύκαι, τότε περιηγόμεναι καρχησίῳ πρὸς τὸ δέναι αἱ κερααῖαι, διὰ τίνος σχαστηρίας ἤφισαν εἰς τὸ κατασκευάσμα τὸν λίθον. Ἐξ οὗ συνέβαινε μὴ μόνον αὐτὸ συνθραύεσθαι τὸ ὄργανον, ἀλλὰ καὶ τὴν ναῦν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κινδυνεύειν ὁλοσχερῶς.

14. Τινὰ δὲ τῶν μηχανημάτων πάλιν ἐπὶ τοὺς ἐφορμούντας καὶ προβεβλημένους γέρρα καὶ διὰ τούτων ἡσφαλισμένους πρὸς τὸ μὴδὲν πάσχειν ὑπὸ τῶν διὰ τοῦ τεύχους φερομένων βελῶν, ἤρξει μὲν καὶ λίθους συμμέτρους πρὸς τὸ φεύγειν ἐκ τῆς πύργας τοὺς ἀγωνιζομένους, ἅμα δὲ καὶ καθιεῖ χεῖρα σιδηρὰν ἐξ ἀλύσεως δεδεμένην, ἥ δραξάμενος ὁ τὴν κερααῖαν οἰακίζων θένει ἐπιλάβοιτο τῆς πύργας, κατῆγε τὴν πτέρναν τῆς μηχανῆς ἐντὸς τοῦ τεύχους. (16) Ὅτε δὲ κουφίζων τὴν πύργαν ὀρθὸν ποιήσῃε τὸ σκάφος ἐπὶ πρύμναν, τὰς μὲν πτέρνας τῶν ὀργάνων εἰς ἀκίνητον καθῆπτε, τὴν δὲ χεῖρα καὶ τὴν ἄλυσιν ἐκ τῆς μηχανῆς ἐξέρραινε διὰ τίνος σχαστηρίας. Οὗ γενομένου, τινὰ μὲν τῶν πλοίων πλάγια κατέπιπτε, τινὰ δὲ καὶ κατεστρέφετο, τὰ δὲ πλείεστα τῆς πύργας ἀφ' ὕψους βίβησις βαπτιζόμενα πλήρη θαλάττης ἐγένετο καὶ ταραχῆς.

Anon. et Exc. Antiq.

16. Μάρκος δὲ, δυσχερστούμενος ἐπὶ τοῖς ἀπαντωμένοις ὑπ' Ἀρχιμήδους, καὶ θεωρῶν μετὰ βλάβης καὶ χλευασμοῦ τοὺς ἔνδον ἀποτριβομένους αὐτοῦ τὰς ἐπιβολὰς, δυσχερῶς μὲν ἔφερε τὸ συμβαῖνον, ὅμως δ' ἐπινοώμενος τὰς αὐτοῦ πράξεις ἔφη ταῖς μὲν ναυσὶν αὐτοῦ κυαθίζειν ἐκ θαλάττης Ἀρχιμήδῃ, τὰς δὲ σαμβύκας βαπτίζομένας ὥσπερ ἐκσπόνδους μετ' αἰσχύνῃς ἐκπεπτωκέναι. Καὶ τῆς μὲν κατὰ θάλατταν πολιορκίας τοιοῦτον ἀπέβη τὸ τέλος.

17. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄππιον εἰς παραπλησίους ἐμπεσόντες δυσχερείας ἀπέστησαν τῆς ἐπιβολῆς. Ἐτι μὲν γὰρ ὄντες ἐν ἀποστήματι τοῖς τε πετροβόλοις καὶ καταπέλταις τυπτόμενοι διεφθέροντο, διὰ τὸ θαυμάσιον εἶναι τὴν τῶν βελῶν κατασκευὴν καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, ὡς ἂν Ἰέρωνος μὲν χορηγοῦ γεγονότος, ἀρχιτέκτονος δὲ καὶ δημιουργοῦ τῶν ἐπινοημάτων Ἀρχιμήδους. (18) Συνεγγίζοντές γε μὴν πρὸς τὴν πόλιν οἱ μὲν ταῖς διὰ τοῦ τεύχους τοξότισιν, ὡς ἐπάνω προείπον, κακούμενοι συνεχῶς ἐύργοντο τῆς προσόδου, οἱ δὲ μετὰ τῶν γέρρων βιαζόμενοι ταῖς τῶν κατὰ κορυφὴν λίθων καὶ δοκῶν ἐμβολαῖς διεφθέροντο. Οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ταῖς χερσὶ ταῖς ἐκ τῶν μηχανῶν ἑκακοποιοῦν, ὡς καὶ πρότερον εἶπα· σὺν αὐτοῖς γὰρ τοῖς δπλοῖς τοὺς ἄνδρας ἐξαίροντες ἐρρίπτουν. (19) Τὸ δὲ πέρας ἀναχωρήσαντες εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ συνεδρεύσαντες μετὰ τῶν χιλιάρχων οἱ περὶ τὸν Ἄππιον, δημοθυμαδὸν ἐβουλεύσαντο πάσης ἐλπίδος πείραν λαμβάνειν πλὴν τοῦ διὰ πολιορκίας ἐλεῖν τὰς Συρακούσας, ὡς καὶ τέλος ἐποίησαν· ὁκτῶ γὰρ μῆνας τῇ πόλει προσκαθεζόμενοι τῶν μὲν ἄλλων στρατηγημάτων ἢ τολμημάτων οὐδενὸς ἀπέστησαν, τοῦ δὲ πολιορκεῖν οὐδέποτε πείραν ἐτι λαβεῖν ἐθάρρησαν. Οὕτως εἷς ἀνὴρ καὶ μία ψυχὴ δεόντως ἡρμοσμένη πρὸς ἓνα τῶν πραγμάτων μέγα τι χρῆμα φαίνεται γίνεσθαι καὶ θαυμάσιον.

hunc Anonymus respicit etiam pag. 319, 6 : Ἀλλὰ καὶ τοξίτιδας πυκνάς κατασκευάζειν (δεῖ) ... δι' ὧν καὶ μάλλον ὁ σφοδρώτατος Ἀρχιμήδης περιεγένετο τῶν πολεμίων, τοξότισι καταπυκνώσας· τὸ τεῖχος καὶ ἀφανῶς δι' αὐτῶν τραυματίζων μέχρι τῆς στερεᾶς γῆς τοὺς πολιορκούντας ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς τοξότισι καθήμενων. E Polybio petita videntur etiam quæ proxime antecedunt : Τὰς δὲ Συρακούσας διὰ τῶν ὑπονόμων ἐγγὺς ἔλθειν τοῦ προδοθηναίου φασί, τῶν προδόντων τὰ τῆς πόλεως διὰ τῶν [ὑπονόμων] ὁμιλούντων τοῖς Ῥωμαίοις. Fortassis hæc pertinet ad ea quæ narrat Livius 25, 23 init., quamquam cuniculorum ibi non sit mentio. || — ἀπεσπῶτας·] ἀπόντας· cod. Par. || — § 12. ἐξαίρειν] ἐξαίρειν Wesch., fort. errore typogr. || — ὑπὲρ τοῦ τεύχους] ἐπὶ τ. τ. cod. Par.; tellone supra murum eminente Livius. || — σηκώματα] οὐκωνάτα Par., addito signo corruptionis. || — § 13. καρχησίῳ] om. Par. || — ἤρξεισαν] sic Par., ἀρξισαν· celti. Licebat utrumque. Mox § 14 habes ἤρξει || — συνθραύεσθαι] θραύεσθαι Par. || — § 14. τινὰ δὲ] τινὰ τε codd.; em. Dindorf. || — ἐφορμούντας·] ἐφορμούντας codd.; em. Dindorf. || — ὑπὸ τῶν διὰ τοῦ τεύχους] ἀπὸ τῶν ἐκ τοῦ τ. Par. Præpositio διὰ bene habet. Cf. § 18. || — πύργας·] χώρας Par. Idem mox χεῖρα. || — ἐπὶ πρύμναν] ἐπὶ τὴν πρύμναν scr. Dindorf. In hoc loquendi formula recte omittitur articulus. Cf. Plutarch. Marcell. c. 15 : τὰς δὲ χερσὶ σιδηραῖς ... ἀνασπῶσαι πύργαθον

Codex Parisinus horum loco nihil habet nisi hæc :

20. Οἱ δὲ Ῥωμαίων στρατηγοὶ τοῖς ὁλοῖς ἀποροῦντες τὸ μηκέτι ποτὲ ἂν ἐλπίσαι διὰ πολιορκίας τὰς Συρακούσας εἶναι, τῶν μὲν ἄλλων στρατηγημάτων ἢ τολμημάτων οὐδενὸς ἀπέστησαν, τοῦ δὲ πολιορκεῖν οὐδὲ πείραν ἐτι λαθεῖν ἐθάρρυσαν. Post quæ ineptus excerptor ad res anni 212 transsiliens pergīt : Μετὰ δὲ τινὰς ἡμέρας etc., quæ vide infra § 24.

Anon. et Exc. antiq.

21. Ἐκεῖνοι γοῦν τηλικαύτας δυνάμεις ἔχοντες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰ μὲν ἀφελοὶ τις πρεσβύτην ἑνα Συρακοσίων, παραχρῆμα τῆς πόλεως κυριεύσειν ἤλπιζον, τούτου δὲ συμπαρόντος οὐκ ἐθάρρουν οὐδ' ἐπιβαλέσθαι κατὰ γε τοῦτον τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἀμύνασθαι δυνατός ἦν Ἀρχιμήδης. Οὐ μὴν ἀλλὰ νομίσαντες μάλιστα ἂν ὑπὸ τῆς τῶν ἀναγκαίων ἐνδεείας διὰ τὸ πλῆθος τοὺς ἐνδον ὑποχειρίους σφίσι γενέσθαι, ταύτης ἀντείχοντο τῆς ἐλπίδος· καὶ ταῖς μὲν ναυσὶ τὰς κατὰ θάλατταν ἐπικουρίας αὐτῶν ἐκώλυον, τῷ δὲ πεζῷ στρατεύματι τὰς κατὰ γῆν. (22) Βουλόμενοι δὲ μὴ ποιεῖν ἀπρακτον τὸν χρόνον, ἐν ᾧ προσεδρεύουσι ταῖς Συρακούσαις, ἀλλ' ἅμα τι καὶ τῶν ἐκτὸς χρησίμων κατασκευάζεσθαι, διεῖλον οἱ στρατηγοὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν δύναμιν, ὥστε τὸν μὲν Ἀππίον ἔχοντα δύο μέρη προσκαθῆσθαι τοῖς ἐν τῇ πόλει, τὸ δὲ τρίτον ἀναλαβόντα Μάρκον ἐπιπορεύεσθαι τοὺς τὰ Καρχηδονίων αἰρουμένους κατὰ τὴν Σικελίαν.

De iis quæ Marcellus a Syracusis didicens in Sicilia gesserit, fuse exponit Livius sub an. 214, lib. 24, 25 sqq. Quomodo vere an. 212 captæ Syracusæ sint, narrat lib. 25, 23-31. Marcellus urbem quam neque vi neque fame capi posse videbat, proditione in potestatem redigere tentavit. At male res cessit. *Alia subinde spes*, Livius 25, 23 ait, *postquam hæc vana evaserat, exceperit. Damippus quidam Lacedæmonius, missus ab Syracusanis ad Philippum regem, captus ab Romanis navibus erat. Hujus utique redimendi et Epicydæ cura erat ingens, nec abnuī Marcellus... Ad colloquium de redemptione ejus missis, medius maxime atque utrisque opportunus locus, ad portum Trogiliorum, propter turrin, quam vocant Galeagram, est visus. Quo cum sæpius com-mearent, unus ex Romanis, ex propinquo murum contemplatus, numerando lapides æstimandoque ipse secum, quid in fronte paterent singuli, altitudinem muri, quantum proxime conjectura poterat, permensus, humiliorem aliquanto pristina opinione sua et ceterorum omnium ratus esse et vel medio-cribus scalis superabilem, ad Marcellum rem refert. Ad hæc pertinet Excerptorum ex Polybio particula quæ exstat apud*

Suidam s. v. συννόμων·

22. Ἐξηριθμήσατο τοὺς δόμους· ἦν γὰρ [ὁ πύργος] ἐκ συννόμων λίθων ῥυοδομημένος, ὥστε καὶ λίαν ἐθ-συλλόγηστον εἶναι τὴν ἀπὸ γῆς τῶν ἐπάλξεων ἀπόστασιν.

Pergit Livius : *Haud spernenda visu. Sed quum adiri locus, qui ob id ipsum intentius custodiebatur, non posset, occasio quærebatur; quam obtulit transfuga, nuntians diem festum Dianæ per tri-damum agi, et quia alia in obsidione desint, vino largius epulas celebrari, et ab Epicyde præbito universæ plebei et per tribus a principibus diviso. Id ubi accepit Marcellus, cum paucis tribunorum militum collocutus, electisque per eos ad rem tantam agendam audendamque idoneis centurionibus mi-litibusque, et scalis in occulto comparatis, ceteris signum dari jubet, ut mature corpora curarent quie-tiquæ darent : nocte in expeditionem eundum esse. Inde ubi id temporis visum, quo de die epulatis jam vini satias principumque somni esset, signi unius milites ferre scalas jussit, et ad mille fere armati*

ἐπὶ τὴν πρῶτην ἀναδείκνυται. || — τὰς μὲν πτέρνας] τ. μ. πρῶτας codl.; em. Dindorfius. Dein χαρήπτα cod. Par. || — ἐπὶ τῶν] sic Par.; ἐπὶ τῶν vgo. || — κατέπιπτε] κατέπιπτον cod. Par. || — ἐγίνετο] ἐγίν. Par. || — καὶ ταρᾶχ:] om. Par. Quæ deinde § 16-19 leguntur item omittuntur in cod. Par., nisi quod postrema eorum paucis comprehen-duntur § 20.

§ 20 ἀποροῦντες; τὸ ἀποροῦντες ὥστε?

tenui agmine per silentium eo deducti. Ubi sine strepitu ac tumultu primi evaserunt in murum, secuti ordine alii, quum priorum audacia dubiis etiam animum faceret. Jam mille armatorum ceperant partem, quum ceteræ admotæ, pluribusque scalis in murum evadebant, signo ab Hexapylo dato; quo per ingentem solitudinem erat perventum, quia magna pars in turribus epulati aut sopiti vino erant, aut semigraves potabant. Paucos tamen eorum oppressos in cubilibus interfecerunt. Prope Hexapylon est portula magna vi refringi cœpta, et e muro ex composito tuba datum signum erat, et jam undique non furtim, sed vi aperta gerebatur res. Hæc supra § 20 allatis continuo juncta habet

Codex Parisinus :

24. Μετα δὲ τινὰς ἡμέρας αὐτομόλου διασαφίσαντος ὅτι θυσίαν ἄγουσι πάνδημον οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἐφ' ἡμέρας ἤδη τρεῖς Ἀρτέμειδι καὶ τοῖς μὲν σιτίοις λιτοῖς χρῶνται διὰ τὴν σπάνιν, τῷ δὲ οἴνῳ θαψιλεῖ, πολλὸν μὲν Ἐπικύδου δεδωκότες, πολλὸν δὲ Συρακουσίων, τότε προσαναλαβὼν ὁ Μάρκος τὸ τεῖχος καθ' ὁ μέρος ἦν ταπεινότερον, καὶ νομίσας εἰκὸς εἶναι τοὺς ἀνθρώπους μεθύειν διὰ τὴν ἀνεσιν καὶ τὴν ἔνδειαν τῆς ξηρᾶς τροφῆς, ἐπεβάλετο καταπειράζειν τῆς ἐλπίδος· ταχὺ δὲ κλιμάκων δυοῖν συντεθεισῶν εὐαρμόστων πρὸς τὸ τεῖχος, ἐγένετο περὶ τὰ συνεχῆ τῆς πράξεως, καὶ τοῖς μὲν ἐπιτηδείοις πρὸς τὴν ἀνάβασιν καὶ τὸν ἐπιφανέστατον καὶ πρῶτον κίνδυνον ἐκοινολογεῖτο περὶ τοῦ μέλλοντος, μεγάλας ἐλπίδας αὐτοῖς ἐνδιδούς, τοὺς δὲ τούτοις ὑποურγῆσοντας καὶ προσοίσοντας κλίμακας ἐξέλεξε, διασαφῶν οὐδὲν πλὴν ἐτοιμοὺς εἶναι πρὸς τὸ παραγγελλόμενον. (25) Πειθαρχησάντων δὲ κατὰ τὸ συνταχθὲν, λαβὼν τὸν ἀρμόζοντα καιρὸν νυκτὸς ἤγειρε τοὺς πρῶτους· προπέμψας δὲ τοὺς ἅμα ταῖς κλίμαξι μετὰ σημαίας καὶ χιλιάρχου, καὶ προσαναμνήσας τῶν ἰσομένων ὠρεῶν τοῖς ἀνδραγαθήμασι, μετὰ δὲ ταῦτα πᾶσαν τὴν δύναμιν ἐξεγείρας, τοὺς μὲν πρῶτους ἐν διαστήματι κατὰ σημαίαν ἐξαποστέλλει, ἐνωμένων δὲ τούτων εἰς χιλοὺς, βραχὺ διαλιπὼν αὐτὸς εἶπετο μετὰ τῆς ἄλλης στρατιᾶς. Ἐπεὶ δὲ οἱ φέροντες τὰς κλίμακας ἔλαθον ἀσφαλῶς τῷ τείχει προσερείσαντες, ἐξαυτῆς ὤρμησαν ἀπροφασίστως οἱ πρὸς τὴν ἀνάβασιν ἀποτεταγμένοι. (26) Λαθόντων δὲ καὶ τούτων καὶ στάντων ἐπὶ τοῦ τεύχους βεβαίως, οὐκέτι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τάξιν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ἅπαντες ἔμελλον διὰ τῶν κλιμάκων [ἐπαναβαίνειν]. Κατὰ μὲν οὖν τὰς ἀρχὰς ἐπιπορευόμενοι τὴν ἐφοδείαν ἔρημον εὕρισκον· οἱ γὰρ ἐς τοὺς πύργους ἡθροισμένοι διὰ τὴν θυσίαν οἱ μὲν ἐς ἀκμὴν ἔπινον, οἱ δὲ ἐκοιμῶντο πάλαι μεθυσκόμενοι. Διὸ καὶ τοῖς μὲν πρῶτοις καὶ τοῖς ἐξῆς ἐπιστάτας ἄφρων καὶ μεθ' ἡσυχίας, ἔλαθον τοὺς πλείστους αὐτῶν ἀποκτείναντες. (27) Ἐπειδὴ δὲ τοῖς Ἐξαπύλοις ἡγγίζον καταβαίνοντες, ἐνωκοδομημένην τινὰ πυλῖδα διεῖλον, δι' ἧς τὸν τε στρατηγὸν καὶ τὸ λοιπὸν ἐδέξαντο στράτευμα. Οὕτω δὲ τὰς Συρακούσας εἶλον Ῥωμαῖοι.

(Cf. Suidas : Λιτοῖς, ὀλίγοις, ψιλοῖς, εὐτελέσι. Πολύβιος· « Μαθὼν δ' ἐξ αὐτομόλου διασαφίσαντος ὅτι ἐορτὴν ἄγουσι πάνδημον καὶ τοῖς σιτίοις λιτοῖς χρῶνται διὰ τὴν σπάνιν, τῷ δὲ οἴνῳ θαψιλεῖ, ἐπολιόρκει. »

Idem : Προσαναγεωσάμενος, ἀνακαινίσας καὶ ἀνεγείρας· « Ὁ δὲ Μάρκος προσαναγεωσάμενος τὴν τοῦ τεύχους ταπεινότητα ἐπεβάλετο καταπειράζειν τῆς ἐλπίδος. »

Anonym. de obsid. p. 319 sq. : Τὰς γὰρ Συρακούσας μηδέποτε ληφθῆναι δυναμένας διὰ τὴν τοῦ Ἀρχιμήδους εὐμήχανον σοφίαν, ἐπιτηρήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι καιρὸν, ὅτε ἐορτὴν ἦγον οἱ Συρακούσιοι, αὐτομόλου τοῦτο αὐτοῖς διασαφίσαντος ὅτι θυσίαν ἄγουσι πανδημεῖ οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἐφ' ἡμέρας τρεῖς, καὶ τοῖς μὲν σιτίοις ὀλίγοις χρῶνται διὰ σπάνιν, τῷ δ' οἴνῳ χρῶνται θαψιλεῖ, ταχὺ δὲ καὶ κλιμάκων δύο συντεθεισῶν, ἐγένοντο κύριοι τῶν πύργων· εἰς γὰρ τοὺς πύργους ἡθροισμένοι διὰ τὴν θυσίαν, οἱ μὲν ἀκμὴν ἔπινον, οἱ δὲ ἐκοιμῶντο πάλαι μεθυσκόμενοι· καὶ ἔλαθον αὐτοὺς ἀποκτείναντες.)

§ 24. Ex his nonnulla habes apud Suidam et Anonymum, quæ infra subjunxi. || — θυσίαν] ἐορτὴν Suid. || — σιτίοις] σιτίοις Anon. et Suidas et haud dubio Polybius. || — πάνδημον] sic etiam Suidas, πανδημαί An. || — προσαναλαβὼν...ταπεινότερον] Polybii verba servavit Suidas : προσαναγεωσάμενος τὴν τοῦ τεύχους ταπεινότητα. || — κλίμακας] τὰς κλ. ? || — § 25. τοὺς ἄμα] τούτους; ἄμα ? || — σημαίας] σημείας cod., ut mox σημαίαν. || — στρατιᾶς] στρατιάς cod. || — § 26. ἐπαναβαίνειν] addidi vocem. In codice post v. κλιμάκων scriba spatium vacuum reliquit. Mox ἐφοδίαν codex. || — 27. τινὰ πυλῖδα] τὴν ἀπυλῖδα codex; τὴν πρῶτην πυλῖδα Wescherus ingeniose sed parum verisimiliter, laudato Hasio qui in St. Thes. pro ἀσπαθαρίῳ in Phot. ep. 69, 2 emendavit πρωτοσπαθαρίῳ. Per ejusmodi portulam olim clausam, inter portas Ligneam et Charsisæ sitam, etiam Turci in Constat. urbem irruerunt. V. Critob. I, 60 p. 95. || — οὕτω δὲ τ. Συρ. εἶλον Ῥ. Effracta ista portula nondum capta urbs erat, neque πολιορκιῶν enarrator omittere potuit quæ multis exponit Livius 25, c. 25-31. Vix igitur dubium quin hoc quoque loco excerpta uberiora ab auctore codicis Paris. truncata sint. Pauca quædam, quæ huc pertinent in Suida supersunt.

Suidas v. Ἐπιπολάς.

28. Τοὺς δὲ Ῥωμαίους θαρρεῖν συνέβαινε, κρατοῦντας τοῦ περὶ τὰς Ἐπιπολάς τόπου. Cf. Liv. 25, 24 : *Ad Epipolas, frequentem custodiis locum, perventum erat, terrendique magis hostes erant quam fallendi.*

Idem v. Ἀπόστασις.

29. Πολύβιος· Οὐδενὸς ἐπεγνωκότος τῶν πολιτῶν τὸ συμβαῖνον διὰ τὴν ἀπόστασιν, ἅτε μεγάλης οὔσης τῆς πόλεως. Cf. Livius l. 1 : *Magna pars tamen ignara tanti mali erat, et in vastæ magnitudinis urbe partium sensu non satis pertinente in omnia.*

His addere liceat fragmentum Appiani, quod Emanuel Millerus, vir de promovendis literis græcis meritissimus, e codice nescio quo nuper edidit in *Revue archéol.* 1869, p. 53. Depromptum est ex Arriani historiarum libro ultimo sive vicesimo quarto, qui, testante Photio, Ἀράδιος inscribitur. Cf. Em. Hannak *Appian und seine Quellen. Wien.* 1869, p. 24.

EX APPIANI LIBRO XXIV.

Περὶ Ἀράδων μαντείας.

Ἀππιανὸς γησι τῷ τέλει τοῦ κ᾽ βιβλίου· « Φεύγοντί μοι ποτε τοὺς Ἰουδαίους ἀνὰ τὸν πόλεμον τὸν ἐν Αἰγύπτῳ γενόμενον καὶ ἰόντι διὰ τῆς Πετραίας Ἀραβίας ἐπὶ ποταμὸν, ἔνθα με σκάφος περιμέμον ἐμελλε ζωίσαι ἐς Πηλούσιον, Ἀραψ ἀνὴρ διηγείτο (¹) μοι τῆς ὁδοῦ νυκτός· οἰομένῳ [δ' ἤδη?] πλησίον εἶναι τοῦ σκάφους, κρωζούσης ἄρτι πρὸς ἑὸν κορώνης, ἔφη συνταραχθεὶς « πεπλανήμεθα », καὶ κρωζούσης αὖθις, εἶπεν « ἄγαν πεπλανήμεθα. » Θορυβουμένῳ δέ μοι καὶ σκοποῦντι εἰ τις ὁδοπόρος ὀρθήσεται, καὶ οὐδένα ὁρῶντι ὡς ἐν ὄρθρῳ ἔτι πολλῶ καὶ γῇ πολεμουμένην, τὸ τρίτον δ' Ἀραψ τοῦ ὀρνέου πυθόμενος εἶπεν ἡσθεὶς « ἐπὶ συμφέροντι πεπλανήμεθα καὶ ἐχόμεθα τῆς ὁδοῦ. » Ἐγὼ δὲ ἐγέλων μὲν εἰ καὶ « ἐξόμεθα τῆς πλανωμένης, καὶ ἐπεγνώσκον ἑμαυτοῦ, πάντων πολεμίων ὄντων, οὐκ ὄν μοι δυνατόν οὐδ' ἀναστρέψαι διὰ τοὺς ὀπισθεν, οὐς δὴ καὶ φεύγων ἤρχομην, ὑπὲρ δὲ ἀπορίας εἰσόμεν ἐκδοὺς ἑμαυτὸν τῷ μαντεύματι. Οὕτω δὲ ἔχοντί μοι παρὰ δοξαν ἕτερος ποταμὸς ἐκφαίνεται ὁ ἀγχοτάτω μάλιστα τοῦ Πηλουσίου καὶ τριήρης ἐς τὸ Πηλούσιον παρακλείουσα, ἥς ἐπιβὰς διεσώζομην, τὸ σκάφος δὲ, ὁ μὲν ἐν τῷ ἑτέρῳ ποταμῷ ὑπέμεινεν, ὑπὲρ Ἰουδαίων ἐλήφθη. Τοσοῦτον ὠνάμην τῆς τύχης καὶ τοσοῦτον ἐθαύμασα τοῦ μαντεύματος. Οὗτοι μὲν οὖν εἰσι θρησκευτικοί, μαντικοί, γεωργοί, φαρμάκων ἐπιστήμονες, οὐς εἰκὸς ἐν Αἰγύπτῳ γῇν εὐρόντας ἀγαθὴν, ὅα γεωργούς καὶ ἔθνος ὁμοίως θεοσεβείας τε καὶ μαντικὸν καὶ φαρμάκων οὐκ ἄπειρον οὐδ' ἄστρον, ἐμμεῖναι χαίροντας ὡς παρ' ὁμοίους.

§. 28. Apud Suidam legitur Ἐπιπολάς, τὰ ὦνιζ. Τοὺς δὲ Ῥωμαίους etc. In quibus quid sibi velit istud τὰ ὦνιζ, quaeritur. Confudisse auctorem voces Ἐπιπολαί et ἐμπολαί, merces, censet Bernhardyus. Τὰ ἐπάνω conjecit Gaisfordus. In mentem venerat τὰ ἄνω Νεα [πόλεως], quum Epipolæ imminerent Neapoli et Tychæ urbis Syracusanæ. Manus levisima, sed conjectura audaciori scripseris τὰ Ὀνεα, adeo ut jugum montanum quod a situ editiore vulgo Ἐπιπολαί vocabatur, proprio quodam nomine τὰ Ὀνεα dictum sit, idque vocabulum Corinthiorum coloni e regione Corinthia in Syracusanam transstulerint. Τὰ Ὀνεα ditionis Corinthiæ a multis memorantur.

(¹) Διηγείτο h. l. eodem sensu usurpat quo vulgo dicitur ἤγατο, *vix mihi dux erat.* In seqq. nescio an auctor scripserit : ἐγὼ δὲ ἐγέλων μὲν, εἰ καὶ [θεοικῶς μὴ] ἐξόμεθα τῆς πλανωμένης. Melius etiam oratio procederet si scriptum esset : ἐγὼ δὲ ἐπεγνώσκον μὲν [θεοικῶς μὴ] ἐξόμεθα etc. || — De regione ubi hæc accidisse putanda sint, E. Millerus exponit hunc in modum l. 1. p. 109 : Prenons la carte de la partie basse de l'Égypte, et dirigeons nos regards vers l'endroit où le Nil, se séparant en plusieurs branches, forme ce qu'on appelle le Delta et va se jeter dans la mer Méditerranée. Le grand cours d'eau le plus oriental se sépare en deux dans les environs d'Aphroditopolis et forme deux branches qui vont se jeter l'une à Tanis et l'autre à Péluse, d'où les noms de Tanitique et Pélusiace. Appien venait de l'Arabie Pétrée, qui confinait à ce grand cours d'eau. La barque qui l'attendait se trouvait probablement au-dessus du canal qui conduit à la branche Tanitique. Il n'est pas à supposer qu'elle devait descendre jusqu'à Tanis pour aller à Péluse. Il est probable, au contraire, qu'elle devait descendre jusqu'à la séparation indiquée plus haut, et prendre le cours d'eau qui conduisait à Péluse. Appien pendant la nuit, n'ayant pas reconnu son chemin, aura dévié vers la droite et rencontré la portion du fleuve qui se dirigeait vers Péluse, et où se trouvait une trirème faisant voile pour le port. » Statuere etiam licet Arrianum versatum esse in illo regionis angulo qui est inter Trajanum amnem atque amnem qui versus Pelusium defluit.

FRAGMENTA LEXICI GEOGRAPHICI.

Appendicis loco sint fragmenta duo Lexici geographici, quæ publici juris fecit Franciscus Le-normant in Philologi tomo XXV, p. 147 sq. 1867.

• Quum Athenis degerem, vir doctissimus inquit, anno 1863 accepi a capnopola quodam Agoræ folia duo chartacea quibus herba Nicotiana involuta erat. Horum textum hodie publici ju-ris facio. Scriptura sæculi XIV, diligenti manu exarata; pagina quæque in duas columnas divisa. Insunt fragmenta lexici geographici aliunde non noti, ubi nomina in classes distincta erant, ut in libro latino Vibii Sequestris. Quod primum hic ponitur, ad urbium catalogum pertinet, alterum fluviorum nomina complectitur, inter quæ nonnulla sunt plane nova atque hucusque inedita. »

Urbes in primo fragmento recensentur 67. Inter eas 27 occurrunt, quæ apud Stephanum Byz. non commemorantur (N. 2. 3. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 16. 19. 20. 29. 32. 37. 39. 42. 44. 48. 56. 62. 66), at urbium nomina in ea Stephani lexici particula, quæ cum nostro fragmento com-ponenda est, enumerata Anonymus quoque habet omnia (*). Porro quinque urbes quibus Μέγαρα nomen erat, et tres urbes quæ Μεδεών vocabantur, eodem prorsus ordine exhibentur apud utrum-que. Quod quum cusu fieri vix potuerit, dubium non est quin Anonymus usus sit Stephano. Num vero quæ in nostra Stephani epitome non leguntur, ex eodem opere integro depromserit, an aliunde adsciverit, in medio relinquendum est. Ceterum non desunt in quibus Anonymus a no-stro Stephano recedat.

I.

Μάσταυρα, Λυδίας. Τὸ ἐθνικὸν Μασταυρίτης καὶ Μασταυρεύς.

Μάστη, Αἰθιοπίας. Τὸ ἐθνικὸν Μαστίτης.

Μάσθαλα, Ἀραβίας. Τὸ ἐθνικὸν Μασθαλεύς.

Μαστραμέλλη, Γαλλίας Ναρβωνησίας. Τὸ ἐθνικὸν Μαστραμελλήνης.

• Μάστρον, Παφλαγονίας. Τὸ ἐθνικὸν Μάστριος.

Μαστύη, Παφλαγονίας. Ὁ πολίτης Μαστυεύς.

Μασχάνη, Ἀραβίας. Ὁ πολίτης Μασχανεύς.

Μάταλον, Κρήτης. Τὸ ἐθνικὸν Ματαλεύς.

Μάταυρος, Σικελίας. Τὸ ἐθνικὸν Ματαυρίνος.

(*) Quod ap. Steph. ed. Mein. legitur : Μελανίππειον, πόλις Παμφυλίας, id sane ap. Anonymum non legitur. Verum quum vox πόλις e conjectura introducta sit pro v. ποταμός, quam codices præbent, ex fragmento nostro consequit-ur potius vocem ποταμὸν recte habere et vitium latere in v. Μελανίππειον, quod corrigendum fuerit in Μελανίππειος vel in Μελανίππειων. Simili vitio in secundo Anonymi fragmento inter fluviorum nomina codex habet Κάρνειον pro Καρνίων.

1. Μάσταυρα] Duas nominis gentilis formas Stephanus quoque habet. || — 2. Μάστη] Memoratur ap. Ptolem. 4, 7, 25. || — 3. Μάσθαλα] Ptolem. 6, 7, 33 p. 409, 23 ed. Wilb. || — 4. Μαστραμέλλη] Sic etiam codex Aldinus Ste-phani, sed Μαστραμέλλη ceteri codd. et Plinius 3, 34 et Avienus Ora marit. 691. || — 5 et 6. Μάστρον et Μα-στύη sunt formæ nominis ejusdem (cf. μαστρία, μαστός, μαστρία, μάστρος, μαστήρ). Vulgo urbs dicitur Ἀμαστρία, Ἀμάστρα, Ἀμάστριον (V. Wesseling ad Hierocl. p. 696. Parthey in Indice ad Notitias gr. Episcopatum, Berolin. 1866, p. 334). *Mastrum* præbet Tab. Peuting., dum Geogr. Rav. p. 100, 3 in eodem Tabulæ Itinerario habet *Ama-stra*. Altera forma Μαστύη occurrit apud Plinium 5, 2 : *Oppidum Tium, ... fluvius Billis; ultra quem gens Pa-phlagonia; ... oppidum Mastya Milesiorum; dein Cromna*, in quibus *Mastyam* esse Amastrim urbem ex serie locorum patet, quamquam id latuit Plinium qui in seqq. præter ordinem ex alio fonte memorat *Sesamon quod nunc Amasiris*. Μαστιών in nummo Paphlagoniæ habes ap. Mionnet *Supplem.* vol. 4, p. 568, n. 103. Litera A nominis Ἀμάστριον abjicitur sicut pro Ἀλυκος etiam Λύκος dicebatur. || — 8. Μάταλον] Sic legitur etiam ap. Strabo-nem p. 411, 6 et 47 ed. Didot., ubi plurimi codices Μέταλον, Μέταλλον, Μάρταλον. Apud Ptolem. 3, 15, p. 243, 18 ed. Wilb. codices Μετάλια. In Stadiasmo Maris magni (G. Min. I, p. 507) codex : στ; Ματάλαν... ἀπὸ Ματάλης. Hodie *Mataia*. || — 9. Μάταυρος] Cf. St. Byz. : Μάταυρος, πόλις Σικελίας, Λοκρῶν κτίσμα. Τὸ ἐθνικὸν Ματαυρίνος. Στησίχορος Εὐφῆμον παῖς Ματαυρίνος; γένος ὁ τῶν μελῶν ποιητής. Strabo 6, 2, 9, p. 228, 35 ed. Did. commemorat τὸ περὶ Μάταυρον σπήλαιον. Quum aliunde hic Siciliæ locus non notus sit, Strabonis verba mendam traxisse cum Clu-vero suspicabar in Ind. Strabon. p. 979. Stephanus enim Italiæ urbem in Locrorum ditione sitam perperam in Siciliam transtulisse videri possit, quoniam Suidas dicit : Στησίχορος... ἱμεραῖος, ὁ δὲ ἀπὸ Ματαυρίας τῆς ἐν Ἰταλίᾳ. Testimonium Anonymi, quippe qui e Stephano pendere videatur, nullius auctoritatis esse putaveris. Nihilominus

- 10 Ματέλη, Γαραμαντική. Τὸ ἐθνικὸν Ματελγεύς.
Ματιλική, Ὀμβρίας. Ὁ πολίτης Ματιλικίτης.
Ματισκῶν, Γαλλίας Κελτικῆς. Τὸ ἐθνικὸν Ματισκωνήσιος.
Ματούσαρον, Λουσιτανίας. Τὸ ἐθνικὸν Ματουςαρεύς.
Μαυσός, κόμη Κορίνθου. Ὁ πολίτης Μαυσεύς.
- 15 Μαυσώκη, Ὑγκανίας. Τὸ ἐθνικὸν Μαυσωκεύς.
Μάφαρις, Ἀραβίας. Τὸ ἐθνικὸν Μαφαρίτης.
Μαχαιροῦς, Ἰουδαίας. Ὁ πολίτης Μαχαιρούντιος.
Μαχάνη, Ἰουδαίας. Τὸ ἐθνικὸν Μαχανεύς.
Μαχμάς, Ἰουδαίας. Τὸ ἐθνικὸν Μαχμάσιος.
- 20 Μαχόρδη, Ἀραβίας. Τὸ ἐθνικὸν Μαχορδίτης.
Μεγαλόπολις, Ἀρκαδίας. Ὁ πολίτης Μεγαλοπολίτης.
Μέγαρα, μεταξὺ Πελοποννήσου, Βοιωτίας καὶ Ἀττικῆς. Ὁ πολίτης Μεγαρεύς.
Μέγαρα, Θετταλίας. Τὸ ἐθνικὸν Μεγαρίτης.
Μέγαρα, Πόντου. Τὸ ἐθνικὸν Μεγαρεύς.
- 25 Μέγαρξ Ἰλλυρίας.
Μέγαρξ, Μολοσσίας.
Μέγαρξ, Σικελίας, ἢ πρότερον Ὑέλα. Ὁ πολίτης Μεγαρεύς.
Μέγαρξ, Συρίας Ἀπαμνηνῆς.
Μεγαρικόν, Βιθυνίας. Τὸ ἐθνικὸν Μεγαρικηνός.
- 30 Μέγασα, Λιβύης. Τὸ ἐθνικὸν Μεγασεύς.
Μεγίστη, Λυκίας. Ὁ πολίτης Μεγιστεύς.
Μεζάδη, Ἰουδαίας. Τὸ ἐθνικὸν Μεζαδεύς.
Μεζάμη, Βρεττιών. Τὸ ἐθνικὸν Μεδαμαῖος.

omnia haec in meris versantur conjecturis. || — 10. Ματέλη] Nomen hoc non notum nisi e Plinio (5, 35), qui *Ultra eum* (sc. *Atrium montem*) *deserta, Matelga, oppidum Garamantum itemque Dedris*. Sic enim e codice Borbonico (*N* ap. Sillig.) legendum est. Silligius e codice Θ dedit *mox Talga*; in aliis codd. *Moxthelga, mox thegle, mathegle*. De situ loci v. conjecturam viri doctissimi Vivien de St-Martin (*Le Nord de l'Afrique dans l'antiquité*, 1863, p. 118). || — 11. Ματιλική] *Matelica* apud Frontin. De colon. p. 106. Etiamnum locus sic vocatur. *Matelicates* ap. Plin. 3, 113. || — 12. Ματισκῶν] *Matisco* Caesar. B. G. 7, 90; Itin. Ant. p. 359; Tab. Peut.; hodie *Mácon*. || — 13. Ματούσαρον] Memoratur in Itin. Ant. p. 419, 2; in Geogr. Rav. p. 316, 15 corruptum est in *Massusaria*. || — 14. Μαυσός] V. St. Byz. s. h. v. et v. Ἀσσί. || — 15. Μαυσώκη] Μαυσόχα in Ptolemæi edit. principe, Μαίσοχα, Μαίσουχα, Μίσσοχα codd. nostri. || — 16. Μάφαρις] Μαφαρίτις γῶρξ Periplus mar. Erythr. 22 (G. Min. I, p. 274); τῷ Μαφαρίτῃ τυράνῳ codex ib. § 16, ὁ Μοφαρίτης τυράννος; ib. § 8. Μαφωρίται. Μαφωρείται, Μαφωρίται codd. Ptolemæi 6, 7, p. 407, 21. || — 17 et 18 habet Stephan. || — 19. Μαχμάς] Cf. Jesaias 10, 28; Sam. 13, 2 et 5. 14, 5 et 31; Josephus B. Jud. 6, 6, 1, 13, 1, 6. || — 20. Μαχόρδη] Plinius, 6, 149: *Eblitri montes, insula Omænus* (om = insula; ænus = Αἶνος; Ptolemæi), *portus Nochorbe*. Sic codices Silligii præter duos, qui *Nochorbe*. Ceterum *Machorbe* habet ed. Broterii. || — 21. Stephanus præter Arcadiæ Megalopolim memorat alteram Cariae, quæ Ieinde Aphrodisias, antea Lelegôn polis et Ninœ dicta sit. Hanc noster Anonymus s. v. Ἀφροδιτιάς fort. nominaverat. || — 23-28. Priora Megara quinque eodem ordine habes apud Stephanum, qui omittit Megara Syriæ Apamenæ, de quibus vid. Strabo p. 752. || — 29. Μεγαρικηνός] Μεγαρικό; Steph. Byz. in codd. Rav. et Voss.; in ceteris gentile omissum. || — 30. Μέγασα] Μήγοσα... Μεγοσεύς; codex; quod, postulante literarum ordine, mutavi e Stephano, ubi Μέγασα, ὦ; Γέρασα. || — 31. Μεγίστη] Cf. St. Byz. || — 32. Μεζάδη] Præstaret Μήδαδξ. Urbs e libris sacris nota. Apud Josephum codices inter Μήδαδξ et Μηδάδξ fluctuant. || — 33. Μεζάμη] Μήδμη... Μήδμητιος Steph. Byz. ex Hecataeo. Apud Strabonem p. 256 (213, 24 Did.) codices habent Μήδαμα, cui in cod. A adscriptum Μήδμη, in sequentibus vero omnes codices τῆς Μήδμη. Quare in antec. quoque Cramerius Μήδμη scripsit. Utraque nominis forma in usu fuit. Similiter vicina urbs Τήμεσα et Τέμψα dicebatur, testante Strabone, p. 255. Alia nominis forma erat Μήσμα, quæ in nummis exstat et apud St. Byz. (ex Apollodoro) s. v. Μήσμα et Etym. M. p. 581, 15 et Scylacem § 12, ubi codex Μήσα. In periegesi iambica Μήδμη corruptum est in Μήδνα. *Medma* legitur etiam in Plinii editit. 3, 73, ex codicibus, ut videtur; varia lectio ibi a Silligio affertur: *Meddua, Medua, Medina, Medora*. In Pomponio Mela, 2, 4, 9 Vossius et Tzschukke ediderunt: *Hinc* (a Metauro) *Medama, Hippo nunc Vibonem. Temesa*. At codices: *Maticana* (*Matichana* cod. Vat. 3), *ionium, Vibone* (V. Mela ed. Parthey. 1868). Horum postrema refingenda sunt in *Hipponium Vibone*. In primo verbo latere *Medaba* a veri specie abhorret. *Fuissæ* suspicor *Vaticana* vel *Manticlana*. Nam promontorium quod est inter Metaurum et Vibonem hodie vocatur *Cap. Vaticano*. Ei adiacebat Herculis portus et Herculis insula (Tab. Peut.), quæ hodie audit *Mantineo*. Ni fallor, sacra erat Herculi Manticlo, quem Messania cultum esse novimus e Pausania, 4, 23, 10, et qui apud Latinos abire solebat in Herculem Vaticanum. Apud Diodorum 14, 78, 5 pro Μεδμναῖος legendum esse Μεδμνίους statuitur pro-

- Μεδεών, Βοιωτίας. Ὁ πολίτης Μεδεώνιος.
- 35 Μεδεών, Φωκίδος.
Μεδεών, Δαλματίας. Τὸ ἔθνικὸν Μεδεωνίτης.
Μεδιόλανον, Γαλλίας τῆς ἐντὸς τῶν Ἀλπεων. Τὸ ἔθνικὸν Μεδιολανήσιος.
Μεδιόλανον, Γαλλίας Ἀκυτανικῆς.
Μεδιόλανον, Γαλλίας Κελτικῆς
- 40 Μεδιόλανον, Βρεττανίας.
Μεδίων, Αἰτωλίας. Ὁ πολίτης Μεδιώνιος.
Μεδοβρίγα, Λουσιτανίας. Τὸ ἔθνικὸν Μεδοβριγεύς.
Μεδυλλία, Λατίνης. Τὸ ἔθνικὸν Μεδυλλίνος.
Μέθανα, Ἀργολίδος. Ὁ πολίτης Μεθαναῖος.
- 45 Μεθύριον, Ἀρκαδίας. Ὁ πολίτης Μεθυριεύς.
Μεθώνη, Μακεδονίας. Ὁ πολίτης Μεθωναῖος.
Μεθώνη, Λακωνίας. Ὁ πολίτης Μεθωναῖος.
Μελάγρη, Ἰνδικῆς. Τὸ ἔθνικὸν Μελαγγεῦς.
Μέλαιναι, Ἀρκαδίας. Ὁ πολίτης Μελαινεύς.
- 50 Μελαινεῖς, δῆμος Ἀττικῆς.
Μελάμπεια, Λυδίας. Τὸ ἔθνικὸν Μελαμπεύς.
Μελαντιάς, Θράκης. Τὸ ἔθνικὸν Μελαντιάδειος.
Μελία, Καρίας. Ὁ πολίτης Μελινεύς.
Μελίβοια, Θετταλίας. Ὁ πολίτης Μελιθοεύς.
- 55 Μέλινα, κόμη Ἀργους. Ὁ πολίτης Μελινεύς.
Μελισδουνον, Γερμανίας. Τὸ ἔθνικὸν Μελισδουνήσιος.
Μελισσα, Λιθύς. Τὸ ἔθνικὸν Μελισσαῖος.
Μελιταία, Θετταλίας. Ὁ πολίτης Μελιταιεύς.
Μελιτεῖς, δῆμος Ἀττικῆς.
- 60 Μελιτηνή, Καππαδοκίας. Ὁ πολίτης Μελιτηγός.
Μελιτούσσα, Ἰλλυρίας. Τὸ ἔθνικὸν Μελιτουσσαῖος καὶ Μελιτούσσιος.
Μελλαρία, Βαιτικῆς. Τὸ ἔθνικὸν Μελλαριεύς.
Μελοδουνον, Γαλλίας Κελτικῆς. Τὸ ἔθνικὸν Μελοδουνήσιος.
Μελοκαβος, Γερμανίας. Τὸ ἔθνικὸν Μελοκαβηνός.
- 65 Μέλπεια, Ἀρκαδίας. Ὁ πολίτης Μελπειεύς.
Μέμβρησα, Ζευγυτανίας. Τὸ ἔθνικὸν Μεμβρησεύς.
Μέμφρις, Αἰγύπτου. Ὁ πολίτης Μεμφρίτης.

habilit, quamquam fortasse satis est scripsisse Μεδιμίους; nam quum oppidum situm erat ad fluvium qui hodie *Mesima* audit, fieri facile potest ut jam apud veteres juxta *Μέδμα*, *Μέμα*, *Μίσμα* exstaret forma *Μέδμα*. In Thucydide 5, 5 legitur : ὁ πρὸς Ἰωνείας καὶ Μελαιούς πόλις; ὁ πρὸς τὸν Ἀλφειὸν (sc. τῶν Λοκρῶν); legendum fuerit πρὸς Ἰωνείας καὶ Μελαιούς. [Sæpius fit ut geographica nomina in Thucydidis codicibus corrupta sint. Nondum emendatum est quod legitur 6, 104 : Κατὰ τὸν Τερναῖον κόλπον, ubi Ταρηντίνον legi vult Poppo, improbante Arnoldio, quum probabile non sit nomen notissimum sic esse corruptum; attamen patet partem aliquam Tarentini sinus intelligendam esse. Legi jubeo κατὰ τὸν [Λευτέρνιον vel fort. Λευτερνιῶν κόλπον. Sic enim Tarentini sinus pars meridionalis dici potuit a Λευτερνία παραλία, quam novimus e Strabone p. 233 ed. Did.] || — 34-36. Eadem eodem ordine Stephanus, nisi quod pro Δαλματίας habet minus recte : ἔστι καὶ τῆς Ἡπείρου πόλις καὶ κόμη (ἢ κόμη?), ubi Meinekius post vocem κόμη excidisse aliquid putat. Apud Livium 44, 23-32 est *Melcon Labeatidis terræ urbs* in Dalmatia, non ita longe a finibus Epiri. || — 37-40. E quatuor Mediolanis Anonymi Stephanus non habet nisi urbem Aquitanie. || — 41. Μεδίων] Pro Αἰτωλίας rectius Stephanus πόλις; πρὸς τῇ Αἰτωλίᾳ. Urbs erat Acarnanie. || — 42. Μεδοβρίγα] Deest in St. B. || — 43. Λατίνης] τῶν Ἀλβάνων. St. || — 43. Deest in St. || — 46. 47. Præter has Stephanus alias tres Methonas recenset. || — 48. Deest in Steph. V. Ptolem. 7, 1, 14. || — 49. Stephanus præter Arcadiæ etiam Lyciæ Melenas habet. || — 52. Μελαντιάς] Ap. Stephanum legitur : Μελανδία, χώρα Σιθωνίας. Θεόπομπος γὰρ Φιλίππειον. Τὰ ἔθνη Μελάνδιος καὶ Μελανδία (V. not. Meinekii). Nostro loco nescio an intelligenda fuerit Melantias quæ 18 m. p. a Constantinopoli distat, de qua vid. Itin. p. 138. 230. 323. 332; Ammian. 31, 11, 1, Tab. Peut. (ubi *Melantiana*), Agathias 5, p. 158; Chron. Pasch. p. 717, 10. Ab ea dicta Μελανδία porta Constantinopolis. V. Ducang. Const. Chr. I, p. 30, IV, p. 130. || — 55. Μέλινα κόμη] M. πόλις Steph. || — 56. Non nota nisi e Pto

II.

- Ἰναχος, Ἀργολίδος, ἀπὸ Ἰνάχου τοῦ βασιλέως. Ἔστι καὶ Ἀκαρνανίας.
 Ἰνδός, ἀπ' οὗ ἡ Ἰνδικὴ ἐκλήθη.
 Ἰνδός, Φρυγίας.
 Ἰνωπός, ἐν Δήλῳ.
 5 Ἰξος, ἐν Ῥόδῳ.
 Ἰορδάνης, Ἰουδαίας.
 Ἰρια, Λιγυστικῆς.
 Ἰρις, Πόντου.
 Ἰς, Βαβυλωνίας.
 10 Ἰσάχα, Βρεταννίας.
 Ἰσαρ, Γαλλίας Ναρβωνησίας.
 Ἰσθουρος Σικελίας.
 Ἰσις, Κολχίδος.
 Ἰσμηνός, Βοιωτίας παρὰ ταῖς Θήβαις.
 15 Ἰστρος, Θράκης.
 Ἰτυς, Βρεταννίας.
 Κάβειρος, Ἰνδικῆς.
 Κάϊκος, Μυσίας.
 Κανός, Γαλλίας Ναρβωνησίας.
 20 Καίριτης, Τυρρηνίας.
 Κάλαμα, Γεθρωσίας, καὶ χώρα δμώνυμος.
 Καλαῶν, Ἰωνίας.
 Κάλδις, Καρίας.
 Κάλιπος, Λουσιτανίας.
 25 Κάλλας, Εὐβοίας.
 Καλλίας, Θεςπρωτίας.
 Καλλίχορος, Βιθυνίας.
 Καλός, Κολχίδος.
 Κάλωρ, ἐν Σαυνίταις.
 30 Κάλπας, Βιθυνίας.
 Καλύκαδνος, Κιλικίας.
 Καμβύσης, Ἀλβανίας.
 Κάμικος, Σικελίας, ἀπ' οὗ ἡ πόλις ἐκλήθη.
 Κανέντελος, Γαλλίας Ἀκυτανικῆς.
 35 Κάντιος, Βρεττανικῆς.
 Κανωπικόν, Νείλου στόμα.

Ιεμαίο 2, 11, 29. || — 57. *Duas Melissas habet Stephanus, sicut mox duas Melitas.* || — 62-66. Desunt in Stephano. De *Meilaria* v. Strabo, Plin., Plutarch., alii; de *Meloduno* Caesar. B. G. 7, 58 etc.; de *Mellocabo* Ptolem. 2, 11, 29; de *Melρία* Pausan. 8, 38, 8; de *Membrisa* Procop. B. V. 2, 15, Itin., Tab. Peut.

II. 3. *Φρυγίης*; sic codex, ut infra 38 Ἀσσυρίης; et 66 Φρυγίης. De hoc Indo v. Liv. 38, 14. Plin. 5, 103. || — 5. *Iris* 2. alibi non memoratur. Ἰξός λιμὴν ap. St. v. Ἰξίαι. || — 7. Ἰρια s. *Hirtas* ap. Paulum Diaconum in Hist. Miscell. 16, p. 554; adjacens oppidum Εἰρια ap. Ptolem., *Iria* in Itinerariis Ant. p. 238 et in Tab. Peutinger., in qua juxta urbem est *Fl. Odubria* (hod. *riv. Staffora* ad *Voghera* urbem). || — 10. Ἰσάχα] V. Ptolem. 2, 3, 4. || — 12. Ἰσθουρος] Ptolem. 3, 4, 6. || — 14. Ἰσις] Scylax, Plin., Arrian. || — 16. Ἰτυς] Ptol. 2, 3, 1. || — 17. Κάβειρος] Ignotus. Fort. ad Cabura. || — 19. Κανός] Ptol., 2, 10, 8. || — 20. Καίριτης] *Carritis amnis* (hod. *Vaseia*) ap. Virgil. *Aen.* 8, 59. || — 21. Κάλπας] nunc *Calami*. V. Arrian. Ind. 26, 6. Geogr. Min. 1, p. 344. || — 22. Καλαῶν] prope Colophonem. Pausan. 7, 3, 5. 24. || — Κάλιπος] Ptol. 2, 5, 2; Marcian. Peripl. mar. ext. 2, 13. || — 23. Κάλλας] Strabo p. 445. || — 26. Καλλία:] Ignotus. || — 27. Scylax, Apoll. Rhod. 2, 906, Plin. || — 28. Arrian. et Anon. Peripl. Pont. in Geogr. Min. 1, p. 30. || — Κάλπας:] Κάλπη; ap. Arrian. V. Geogr. m. 1, p. 30. || — 32. Plin. 6, 15; Dio Casa. 37, 3. || — 34. Ptolem. 2, 7, 2. || — 35. Κάντιος] Non memoratur alibi. Fuerit prope promont. Can-

- Κάπρος, Φρυγίας.
Κάπρος δ καὶ Ζάβας, Ἀσσυρίης.
Κάρησος, Μυσίας.
40 Κάρμαλος, Καππαδοκίας.
Καρνίων, Ἀρκαδίας. ἀπ' οὗ ἡ πόλις ἐκλήθη.
Κάρπις, Πανωνίας.
Κάρρας, Μεσοποταμίας, καὶ πόλις Καρρῶν.
Καρσός, Κιλικίας.
45 Κάρτενος, Μαυρουσίας.
Κάσιος, Ἀλβανίας.
Κατάδας, Ζευγτανίας.
Καταρράκτης, Παμφυλίας.
Κατάρρακτος, Κρήτης.
50 Καυκών, Ἀχαιίας.
Καῦστρος, Ἰωνίας.
Κεβρὴν, Τρωάδος, καὶ πόλις δμῶνυμος.
Κέγχριος, Ἰωνίας.
Κέδρων, Ἰουδαίας, παρὰ Ἱεροσολύμοις.
55 Κεκίνας, Τυρρηγίας.
Κέλαδος, Ἰσπανίας Ταρρακωνησίας.
Κέλυνδος, Ὀρεστίδος.
Κέρατος, Κρήτης.
Κέρδυλος, Θράκης.
60 Κερυνίτης, Ἀχαιίας ἀπὸ τῆς Κερυνίας πόλεως.
Κέστρος, Παμφυλίας.
Κέφαλος, Λυκαονίας.
Κηφισσός, Ἀττικῆς. Ἔστι καὶ Κηφισσὸς παρὰ τῇ Ἐλευσίνι, τρίτος ἐν Ἀργολίδι, τέταρτος ἐν Βοιωτίᾳ, πέμπτος ἐν Σαλαμῖνι, ἕκτος ἐν Σκύρω, ἑβδομος ἐν Φωκίδι.
Κίαβρος, Μυσίας.
65 Κίανος, Κολχίδος.
Κιδύρας, Φρυγίας.
Κίγγας, Ἰσπανίας Ταρρακωνησίας.
Κίκων, Θράκης.

tium. || — 40. Καππαδοκίας] sc. in Cataonia, Cappadociae parte. V. Strabo p. 537. || — 41. Καρνίων] Κάρινιον codex; em. ex Pausania 8, 34, 5, Callimach. 1, 24. || — 42. V. Ptol. 2, 15, 4. Herodot. 4, 49. || — 43. Κάρρας] Καρρᾶ; Cf. St. B. v. Κάρρας. || — 44. V. Xenophon An. 1, 4, 4. || — 45. Κάρτενος ap. Ptolem. 4, 2, 4. || — 46. Κάσιος ap. Ptolem. 5, 12, 2 p. 354, 8 dedit Wilberg., sed reponendum Κάσιος. Casius etiam ap. Plin. 6, 39. Idem nomen de conjectura in Melam 3, 5, 4 intulit Tzschukke. || — 47. V. Ptol. 4, 3 p. 262, 3 Wilb. || — 49. Ptolem. 3, 17, 4. || — 50. Strabo p. 342. 387. Steph. v. Δύμη. Καυκῶνεια. || — 53. Strabo p. 639. Pausan. 7, 5, 10. Tacit. An. 3, 6 1. || — 54. Κεδρών? V. Joseph. B. Jud. 8, 1, 5. || — 55. Cecina, Plin. 3, 50. || — 56. Mela 3, 1. || — 57. Ptolem. 3, 12, p. 219, 5: Ὀρεστίδος. Ἀμαντία. Κελύδνου ποταμοῦ ἐκβολαί. Noster sua duxerit ex ipso Ptolemæo, qui miro errore Orestidem ad mare Adriaticum pertinere putavit. || — 58. Κάιρατος Callimachus 3, 44, ex quo eadem scriptura illata in Strabonem p. 476, ubi codices Κέρατος. Apud Eustath. ad Dionys. 1, 498 codd. fluctuant. In usu fuerit utrumque. Cf. Hesych. : Καίρατιοῦσι, κερατιοῦσι. || — Κέρδυλος] Non noveramus nisi Cerdylum montem e Thuc. 5, 6 sqq. || — 60. Pausan. 7, 27, 5. || — 62. Cephalus ignotus. || — 63. Perperam distinguitur inter Cephissum Phocidis et C. Boetiae. Cephissos Atticæ, Phocidis, Salaminis, Seyri et Argolidis Strabo quoque componit p. 424, iisque addit Cephissum Sicyoniae, quem non habet Noster, dum apud Strabonem desideratur Cephissus Eleusinius, quem præter Anonymum Pausanias, 1, 38, 4 commemorat. Salaminis Cephissus antea non notus erat nisi e Strabone, apud quem Leakius pro Σαλαμῖνι scribi voluit Ἐλευσῖνι. Conjectura Anonymi testimonio labefactatur. || — 64. Μυσίας] i. e. Masiæ superioris. V. Ptolem. 3, 9, p. 208, 25 Wilb. || — 65. Κίανος] Cyaneas Tab. Peutling; Cyaneas Geogr. Rav., Γυνός cod. Scylacis; Κυάνιος Ptolem. 5, 9, p. 350. Apud hos fluvius in mare exit. In Phasim incidit Κυάνιος (Κύανος cod. Voss.) ap. Steph. Byz., et ap. Plin. 6, 13, ubi codd. Cyaneos, Cyanos, Tyanos. || — 66. Κιδύρας] Κιδυρᾶς? Aliunde non notus. Intellige hodiernum Horzoum Tchai, cui adjacent ruinæ Cidyrae. || — 67. Κίγγας] Cæsar B. G. 1, 48; Lucan. 4, 21. Hodie Cinca. || — 68. Κίκων] Ignotus. || — 69. Κικίαν

Κιλδιανός, Λυδίας.

70 Κίνυψ, Συρτιχῆς Λιθύης.

Κινύρας, Κύπρου.

Κίος, Βιθυνίας, ἀπ' οὗ πόλις δμῶνυμος. Ἔστι καὶ Μυσίας.

Κίσσας, Κολχίδος.

Κισσηνός, Θράκης.

75 Κισσός, Μακεδονίας.

Κισθίνης, Μυσίας, καὶ πόλις Κισθίνης.

Κλάνης Τυρρηνίας. Ἔστι καὶ Λατίνης, ὃ καὶ Λίρις καλεῖται· τρίτος ἐν Καμπανίᾳ.

Κλάρος, Ἰλλυρίας.

νός] Ignotus. Fuit τοῦ Κιλδιανοῦ πεδίου, de quo Strabo, p. 629. || — 71. Κινύρας] Ignotus. *Cinyria urbs* Cypri ap. Plin. 5, 130 et Nonnum, 13, 451. || — 72. Κίος] Memoratur a Plinio 5, 144. || — 73. Κίσσας] Ptolem. 5, 6, p. 335, 13, ubi fl. Cappadociae assignatur. || — 74. Κισσηνός] Ignotus. Κίσσος, φρούριον Θράκης; ap. Ephraem. 8484. || — 75. Κισσός] Novimus ejus nominis urbem et montem Macedoniae (Str. p. 330. Nic. Ther. 804. Lycophr. 1234), non item fluvium. || — 76. Κισθίνης] Urbem habes ap. Strab., Plin., Melam; fluvium nemo memorat. || — 78. Κλάρος] Ignotus.



ARISTODEMUS.

I.... αἰτησάμενος γὰρ μίαν ἡμέραν μόνην ἐπειμῆ
 κρύφα Σίκιννον τὸν ἑαυτοῦ παιδαγωγὸν πρὸς Ξέρξην,
 ἐγκαλεσάμενος αὐτῷ ἐπιτίθεσθαι τοῖς Ἕλλησι καὶ
 ναυμαγεῖν, δηλοῦν τὸν μέλλοντα δρασμὸν ἀπὸ Σαλα-
 μίνος. Ὁ δὲ Ξέρξης νομίσας τὸν Θεμιστοκλέα μηδὶ-
 ζοντα ταῦτα ἀπεσταλκέναι, ἐπειμῆ τὰς ναῦς ἐπὶ Σα-
 λαμίνα καὶ ἐκυκλώσατο τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸ μένειν
 αὐτοὺς. (1) Ἐσπούδασεν δὲ ὁ Ξέρξης ζεύγμα κατα-
 σκευίας πεζῇ ἐπιδῆναι ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, ὃν τρόπον
 ἀγγλῆν (ἐπὶ) τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ μέρος τι ἔχων
 ἦεν κατὰ τὸ Ἡράκλειον· ἐπειδὴ δὲ ἀδύνατον ἦν τὸ
 τῶν γεφυρωθῆναι, καθιζόμενος ἐπὶ τοῦ Πάρνηθος ὄρους

I..... Etenim *Themistocles*, qui unius solummodo diei
 moram expetiverat, Sicinno ipsius pædagogo ad Xerxem
 misso regem adhortatus est, ut adoriretur Græcos pu-
 guamque navalem cum iis committeret, quippe qui a Sala-
 mine insula jamjam secessuri essent. Xerxes igitur, *The-*
mistoclem utpote Medorum partibus addictum hæc man-
 dasset ratus, classe versus Salaminem missa cinctos Græ-
 cos in loco manere coegit. (2) Præterea pontem struere
 voluit, ut pedibus in Salaminem transiret, quemadmodum
 Hellespontum trajecerat. Ac parte copiarum assumpta, ad
 Heracleum venit. Quum vero fieri omnino non posset ut
 ponte fretum jungeretur, in Parnethe monte, qui in pro-

Aristodemi fragmentum exstat in cod. Paris. 407 Supplementi inde a fol. 83 v. usque ad fol. 87 v. Haud omnia vero quæ in novem his paginis leguntur, Aristodemi sunt; nam in medium fragmentum locus Philostrati intrusus est, qui unam et dimidiam codicis paginam implet inde a fol. 85 v. linea 17 usque ad finem folii 86 v. Videlicet liber Parisinus ex complurium codicum particulis consarcinatus est. Unus horum continebat Philostrati opus de vita Apollonii et historias Aristodemi, descriptus vero erat e codice in quo ordo foliorum subinde turbatus erat, eamque perturbationem scriba parum attentus e prototypo in apographum transtulerat, deinde autem animadverso errore, signis quibusdam notisque lectorem de genuino particularum ordine restituendo admonuit. Sic in priore quoque codicis nostri parte nunc deperdita Aristodemi narrationem interposito Philostrati loco abruptam fuisse puta; hui autem hujus fragmenti appictum exstitisse hoc fere signum :

—X—

Hoc enim ex eo colligitur, quod ad initium nostri fragmenti idem signum appingitur, eique adscriptum legitur : καὶ (?) τὸ σημεῖον· τοῦτό ἐστι τὸ ζητούμενον τοῦ Ἀριστοδήμου, i. e. *Quare hoc signum in antecedentibus, ubi adscribitur ad locum, quo Aristodemi narratio abrupta est; nam quæ jam sequuntur, sunt Aristodemi illa quæ in antec.* l. 1. desiderabantur. Ceterum de codicis ratione videatur Præfatio.

§ 1. Post expugnatas Thermopylas Græcis ad Salaminem collectis et quid faciendum esset deliberantibus, plurimi hortabantur ut in Peloponnesum discederent; soli Athenienses et Æginetæ et Megareses manendum esse et cum hoste conflegendum censebant. Ἐνταῦθα, Herodotus 8, 75, ait, Θεμιστοκλῆς, ὡς ἐσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πυλοπονησίων, λαθὼν ἔξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν δὲ πέμπει εἰς τὸ στρατόπεδον τὸν Μήδων ἄνδρα κτλ. Similiter ceteri historici. Quod Aristodemus indicat verbis αἰτησάμενος μίαν ἡμέραν μόνην, id alibi non traditur. Ceterum nescio an auctor scripserit μᾶς ἡμέρας μόνην vel μίαν ἡμέραν μένειν. || — Σίκιννον] Σίκινον codex, quæ nominis scriptura etiam in Herodoti codicibus nonnullis obvia. Vide Dindorf. in Thes. gr. s. v. Σικιννός. Mentio Sicinni fit apud Herod. 8, 75 et 110, Plutarch. Them. c. 12, 4, Polyæn. 1, 30, 2, Clem. Alex. Pædag. p. 271, Themist. epist. 9, 21. Misso hominis nomine, historiam narrant Cornelius Nep. Them. 4, Justinus 2, 12, Diodorus 11, 17, 1, Frontinus 2, 2, 14.

§ 2. Ζεύγμα κατασκευίας] De hoc commento cum Aristodemo faciunt Ctesias et Strabo, quorum ille in Persic. c. 26 p. 51 ed. Didot. : ὁ δὲ Ξέρξης αὐτόθεν (Athenis) ἔλθων ἐπὶ στενότητον τῆς Ἀττικῆς (Ἡράκλειον καλεῖται), ἐχώνων χῶμα ἐπὶ Σαλαμίνα, πεζῇ ἢ αὐτὴν διαβῆναι ἀνασούμενος. Strabo autem p. 395 : ὁ εἰς Σαλαμίνα πορθμὸς ὅσον διατάλας (Falsum hoc. Ni fallor, olim haud raro scribendi genere exaratum erat δ' σταδίου, i. e. τετραστάδιος, quod abiit in ἑστ.), ὃν διαχρῶν ἐπεράτο Ξέρξης, ἐρθη δὲ ἡ ναυμαχία γενομένη καὶ φυγῇ τῶν Περσῶν. Sec. Herodotum 8, 97. Lertus post cladem in Hellespontum abcessurus, ut hoc fugæ consilium celaret, aggerem istum ducere instituit : Ἐλθὼν δὲ μὴ ἐπιθῆλος εἶναι μήτε τοῖς Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑαυτοῦ, εἰς τὴν Σαλαμίνα χῶμα ἐπεράτο διαχρῶν, γαυροῦς τε φρονιτικῶς συνέδει, ἵνα ἀντί τε σχεδὸν ἔωσι καὶ τείχεος, ἀρτίετό τε εἰς πόλεμον ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόντων. Plutarchus Themist. c. 16 : Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν ἔτι θυμομαχῶν πρὸς τὴν ἀποτέλειν, ἐπιχειρεῖ διὰ χωμάτων καταστῆναι τὸν πᾶν εἰς Σαλαμίνα, ἑμπαλῶν τὸν διὰ μέσου πόρον. || — μέρος τι ἔχων] Justinus 2, 12 : Græci... præterea collatis viribus capessunt. Interea rex velut spectator pugnae cum parte navium in litore remansit. || — τὸ πᾶν] Licet interpretari totum illud quod inter continentem et insulam interjectum est. At licita conjectura est disertius auctorem scripsisse : τὸν πόρον vel, quod in latinis expressi, τὸ πᾶν τὸν πόρον. — ἐπὶ τῷ Πάρνηθος] Aut inepte Aristodemus narrat, aut omnem tractum montanum, qui a Parnethe versus meridiem ad litus Salaminium descendit, Parnethis nomine comprehendit. Similiter Ægalei montis nomen modo arctiore modo liore sensu usurpatur. De loco, unde pugnam rex spectavit, ita Herodotus 8, 90 : κατῆμενος ὑπὸ τῷ οὐρῷ ἀντίον

(ἐγγὺς δὲ ἦν τοῦτο), εἴωρα τὴν ναυμαχίαν. (3) Ἦρξαντο δὲ τοῦ ναυμαχεῖν Ἀμεινίας Ἀθηναῖος, υἱὸς μὲν Εὐφορίωνος, ἀδελφὸς δὲ Κυνεγείρου καὶ Αἰσχύλου τοῦ τραγωδοποιοῦ. Ἐνίκων μὲν οὖν πάντες οἱ Ἕλληνες, ἐκπρεπέστερον δὲ οἱ Ἀθηναῖοι. (4) Συνεστηκυίας δὲ τῆς μάχης, ὁ Ξέρξης ἱκανὰς μυριάδας ἐπέβιδασεν εἰς τὴν πλησίον νησίδα παρακειμένην τῇ Σαλαμίνι, ὀνομαζομένην Ψυττάλειαν, ἐκπληττόμενός τε τοὺς Ἕλληνας καὶ βουλόμενος τὰ προσφερόμενα ναυάγια τὼν βαρβάρων ἀνασώζεσθαι. Ἀριστείδης δὲ Ἀθηναῖος, υἱὸς Λυσιμάχου, καλούμενος δίκαιος, ἐξωστραχισμένος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὑπάρχων ἐν Αἰγίνῃ τότε, πυμμάχων καὶ αὐτὸς τοῖς Ἕλλησι παρεγένετο πρὸς Θεμιστοκλέα καὶ στρατὸν αὐτὸν ᾗτησεν εἰς τὸ ἀμύνασθαι τοὺς ἐν τῇ Ψυττάλειᾳ. Ὁ δὲ καίπερ ἐχθρὸς αὐτῷ γεγονὼς ὁμῶς ἔδωκε. Λαβὼν δὲ Ἀριστείδης ἐπέβη εἰς τὴν Ψυττάλειαν, καὶ πάντας τοὺς βαρβάρους ἐρόνευσε, καὶ μέγιστον τοῦτο τὸ ἔργον ἐπεδείξατο

pinquo erat, considens praelium navale inde spectabat. (3) Initium pugnandi fecit Aminias Atheniensis, Euphorionis filius, frater Cynegiri et Æschyli poetæ tragici. Ad victoriam deportandam omnes quidem Græci contulerunt, insigniorem vero in modum Athenienses. (4) Conserto jam prælio, Xerxes sat multa hominum millia in Psyttaleam insulam exiguam in propinquo juxta Salaminem sitam trajecit, ut terrorem Græcis incuteret, et naufragia barbarorum, quæ fluctu eo deferrentur, collecta servaret. Aristides vero Atheniensis, Lysimachi filius, justus ille cognominatus, qui tesserarum judicio Athenis ejectus in Ægina tum degebat, et ipse Græcis opitulaturus ad Themistoclem accessit ab eoque copias petivit, ut collocatos in Psyttalea insula hostes oppugnaret. Dedit ille licet inimico. Quibus assumtis Aristides in Psyttaleam egressus omnes ibi barbaros trucidavit ac clarissimo hoc

Σαλαμῖνος, τὸ καλεῖται Αἰγάλεως. Plutarchus Themist. c. 13, 1 : "Ἀμα δ' ἡμέρα Ξέρξης μὲν ἄνω καθήστο, τὸν στόλον ἐποπτεύων καὶ τὴν παράταξιν, ὡς μὲν Φανόδημος φησιν, ὑπὲρ τὸ Ἡράκλειον, ἢ βραχεὶ πόρῳ διεργεῖται τῆς Ἀττικῆς ἡ νῆσος, ὡς δὲ Ἀκιστόδωρος, ἐν μεθορία τῆς Μεγαρίδος ὑπὲρ τῶν καλουμένων Κεράτων. Eodem referuntur verba anonymi poetæ (Callimachi in Hecale ut cum Heckerō crediderim) apud Suidam v. μάσσαν et ὑετόν·

ἐπιπρὸ δε μάσσαν ἐπ' ἄκροι
Αἰγάλεω θυμόεντος ἄγων μέγαν ὑετὸν ἔστν.

In his verba ἄγ. μ. ὑετόν vertunt adducens magnam pluviam, Xerxem comparari putantes cum nube vel cum Jove νεφεληγερέτῃ. V. Leake *Die Demen von Attika* p. 212 ex versione Westermanni, et quos laudat Bernhardyus ad Suidam. Vereor ne hæc incepta sint. Ni fallor, mendosum codicem auctor Suidæ exscripsit. Pro ὑετόν legendum αἰετόν εἶνε αἰετόν; nam locus quo versabatur rex Persarum, indicari solebat aquila expansis alis conto infixa. Xenophon Cyrop. 7, 1, 4· παρηγγύησε (Cyrus) δὲ παρορᾶν πρὸς τὸ σημεῖον... ἦν δ' αὐτῷ τὸ σημεῖον αἰετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος. Καὶ νῦν δὲ ἐπὶ τοῦτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ διαμένει. Idem Anab. 1, 10, 12 : γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἄμρι βασιλεία,... καὶ τὸ βασιλεῖον σημεῖον ὄραν ἔρασαν, αἰετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον. Eadem docet Philostratus Imagg. p. 100 ed. Jac. — Heracleum memorant etiam Diodorus 11, 18, 3 et Stephanus Byz., qui s. v. Ἐχελίδα dicit Ἐλος τόπον esse μεταξὺ Παιραιῶς καὶ τοῦ τετρακώμου Ἡρακλείου. His innitens Leakeus l. 1. p. 25 Heracleum agnoscit in templi ruinis, quas vidit in colle haud longe ab ora maritima prope viam quæ Athenis ducit ad locum, unde in Salaminem trajicere solebant. Eodem in tractu nunc sunt rudera vici Cerasini dicti et objacet *Ceratopyrgos* insula exigua. Itaque suspicor partem Ægalei, in qua Xerxes consedit, proprio nomine Κέρατα dictam esse, idque nomen ab Acestorō vel ab ejus interprete miro errore in notiora Κέρτα, quæ in Megaridis confinibus erant, translatum esse.

§ 3. Ἀμεινίας Ἀθηναῖος Diodor. 11, 27, 2 : Ἀμεινίαν Ἀθηναῖον, τὸν ἀδελφὸν Αἰσχύλου. Herodot. 8, 84 : Ἀμεινίας Παλληνεύς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος. Plutarch. Them. 14, 3 : Ἀμεινίας ὁ Δεκελεύς. Vita Æschyli : Αἰσχύλος... Ἀθηναῖος, Ἐλευσίνιος (Δεκελεύς, ὡς ἐνιοί;) τὸν ὄημον, Κυνεγείρου ἀδελφὸς καὶ Ἀμεινίου. Ælian. V. H. 5, 19 : Ἀμεινίας ὁ νεώτερος (sc. Αἰσχύλου) ἀδελφός.

§ 4. Συνεστηκυίας δὲ τῆς μάχης Fuerit ἱεστή κυίας. Sec. Herodotum 8, 76 in Psyttaleam Persæ quidam trajecerunt noctu quæ præcessit diem pugnae. || — ἱκανὰς μυριάδας Inepte. Tanti numeri non capax insula exigua. Herodotus 8, 76 : ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν... πολλοὺς τῶν Περσῶν ἀπέβιδασαν. Numerum eorum unus refert Pausanias 1, 36, 2 : ἐς ταύτην τῶν βαρβάρων ὅσον τετρακοσίους ἀποβθῆναι λέγουσιν. || — Ψυττάλειαν Ψυτάλ. codex h. l. et postea iterum. || — ἐκπληττόμενος ἐκπληζόμενος; eodem sensu quo ἐκπλήξων? Fort. auctor scripsit : ἐκβληθσομένους τ. τ. Ἔ. καίνειν βουλόμενος καὶ τὰ etc., collato Herodot. 8, 76 : ἐς δὲ τὴν νησίδα... ἀπέβιδασαν τὸν Περσέων, τῶνδε εἵνεκεν, ὥς, ἐπείν γένηται ναυμαχία, ἐνταῦθα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίας τῆς μελωσύσης ἵεσθαι ἔκτετο ἡ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιέωσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. Præcedunt apud Herodotum quæ nondum satis explicata esse mihi videntur. Itaque sententiam meam h. l. interponere liceat. De Persarum classe loquens Herodotus dicit : ἀνήγον τὸ ἀπ' ἐσπέρας κίρας κυκλοῦμενοι πρὸς τὴν Σαλαμίνα, ἀνήγον δὲ οἱ ἄμρι τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνυχίας πάντα τὸν πορθμὸν τῆσι νηυσί. His respondens versus oraculi, quos mox Herodotus apponit :

ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἄκτιν
νηυσὶ γεφυρώσῃσι καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν.

Cynosuram ibi dici promontorium quod juxta Salaminem urbem in caudæ modum longe exporrigitur et hodie *Agia Barbara* vocatur, recte statuit Leakeus l. 1. p. 212, frustra obloquente Grotio in *Hist. of Gr.* 5, p. 173. Fortasse Callimachus poeta in Hecale de ipsa hac pugna Salaminia loquens nomen illud ad totam insulam retulit. Nam scho-

ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. (5) Διασημώτερον δὲ ἡγωνίσαντο τῇ ναυμαχίᾳ [Ἀθηναῖοι], καὶ ἡρίστευσεν Ἀμεινίας, τῶν δὲ βαρβάρων γυνὴ Ἀλικαρνασίς τὸ γένος, ὄνομα δὲ Ἀρτεμισία, ἥτις, διωκομένης τῆς ναὸς αὐτῆς καὶ κινδυνεύουσα ἀπολέσθαι, τὴν ἐμπροσθεν ναῦν ἰδίαν οὖσαν ἐβύθισεν· ὁ δὲ Ἀμεινίας δόξας σύμμαχον εἶναι τῶν Ἑλλήνων, ἀπετράπη τοῦ διώκειν. Ὁ δὲ Ξέρξης θεασάμενος τὸ γινόμενον εἶπεν· «Οἱ μὲν ἄνδρες μοι γυναῖκες γεγόνασιν, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες.» (6) Ἠρίστευσαν δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐκπρεπέστερον μετὰ Ἀθηνάϊους Αἰγινῆται, οἵτινες κατὰ τὸ στενὸν τοῦ πορθμοῦ κατατάξαντες αὐτοὺς, πολλὰς τῶν βαρβάρων νῆας φευγούσας εἰς τὸ στενὸν παραδεχόμενοι ἐβύθισον. (7) Ἡττηθέντων δὲ τῶν βαρβάρων καὶ φυγόντων, οἱ Ἕλληνες ἐβούλοντο λύειν τὸ ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ζεύγμα καὶ καταλαμβάνεσθαι Ξέρξην ἐν τῇ Ἑλλάδι. Θεμιστοκλῆς δὲ οὐκ οἰόμενος ἀσφαλὲς εἶναι οὐδὲ τοῦτο, δεδοικώς μήποτε, ἐὰν ἀπογνῶσι τὴν σωτηρίαν οἱ βάρβαροι, φιλοκινδυνώτερον ἀγωνίσονται ἐξ ὑποστροφῆς, ἀντιπράσσει· κεκυρωμένοι δὲ οὐδὲν ἰσχύοντες, ἐπέμφε κρύφα Ξέρξῃ δηλοῦν ὅτι μέλλουσιν οἱ Ἕλληνες λύειν τὸ ζεύγμα. Ὁ δὲ φοβηθεὶς ἐφευγεν. (8) Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίᾳ τῇ περὶ Σαλαμῖνα καὶ οἱ θεοὶ συνεμάχησαν τοῖς Ἕλλησιν. Ἰνεος* γὰρ ὁ Θεοκύδους, ἐντὶ Ἀθηναῖος, ἐφη θεάσασθαι ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ κονιορτὸν ὡς δυσμυρίων ἀνδρῶν ἀναφερόμενον ἀπ'

facinore de salute Græcorum optime meritus est. (5) Insignius prælio navali certarunt Athenienses, inter quos primas tulit Aminias; ex barbaris vero mulier Halicarnasensis genere, Artemisia dicta, quæ, quia navis ipsius ab instante hoste pressa summopere periclitaretur, in navem objectam, quæ et ipsa Artemisiæ erat, inpegit eamque demersit. Quo viso Aminias, Artemisiæ navem sociam Græcorum esse putans, a persequendo destitit. Xerxes vero ejus spectator dixisse fertur : « Viri mihi in mulieres, mulieres vero in viros abierunt. » (6) Secundo ab Atheniensibus loco inter Græcos excelluerunt Æginetæ, qui in angustiis freti collocati multas barbarorum naves in fauces istas fuga delapsas excipientes demerserunt. (7) Devictis barbaris et in fugam conversis, Græci pontem Hellesponti rescindere et Xerxem in Græcia continere voluerunt. Themistocles vero hoc quoque parum tutum esse existimans (timebat enim ne ad salutis desperationem adacti barbari nihil non audentes pugnam renovarent), destitit, et quum contra decreta nihil valeret, misso clam nuntio Xerxem de Græcorum consilio dissolvendi pontis certiorum fecit. Tum metu rex percussus fugam arripuit. (8) Ceterum Græci in prælio ad Salaminem commisso etiam deos pugnae socios habuerunt. Et enim Ineus (Dicaeus), Theocydis filius, Atheniensis, dixit se in campo Thriasio pulverem tanquam a triginta mil-

lion ad Eusebii Præpar. Evangelicam quod e cod. Paris. 451 fol. 275 edidit E. Millerus in Marcian. p. 283 : Σάλαμις ἡ πρὸς Ἀθῆνας Κούλουρις πάλαι ἐλέγτο, ὡς Καλλιμαχος ὁ Κυρηνάιος ἐν Ἐκάλῃ φησὶν, sic vix recte habet. Κούλουρις Callimachus scripserit Κυνουρίς, quod in hodiernum insulae nomen proclivi errore depravatum est. Jam quod τὴν Κίον Herodoti attinet, de Ceo (hod. Zea) insula cogitari non posse patebat; alii Salaminis, alii Atticæ locum aliquem aliunde non notum significari censent. Mihi dubium non est quin eadem regio indicetur quæ in oraculo Ἀρτεμίδος ἀκτὴ vocatur. Diana illa est Ἀρτεμις Μουνυχία λιμενοσκόπος; (Callimach. in Dian. 259), sive Μουνυχία Ἐκὰτῃ (Orph. Argon. 938), sive Ζέα Ἐκὰτῃ (Hesych. s. v.), cujus fanum erat in colle Zean et Munychiæ portibus imminente. Itaque Herodotus τὴν Κίον dixit pro τὴν Ζέαν (sicuti inverso ordine Κέως sive Κέα insula nunc Ζέα vocatur), aut corrigendum est τὴν Ζέαν, quod quidam de Ceo insula intelligens in Κίον mutaverit. || — Ἀριστίδης· ὁ etc. || Uberiora de his vide ap. Herodot. 8, 79, 95, Plutarch. Themist. 12, Aristid. 8 et 9, Polyæn. 1, 31, Pausan. 1, 36, 2.

§ 5. Ἀθηναῖοι] Vocem supplevi. Aliter Herodotus 8, 93, 2 : ἤκουσαν Ἑλλήνων ἀρίστα Αἰγινῆται, μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι. Idem 8, 122, 1 : ἀπαίτεται αὐτοὺς (τοὺς Αἰγινῆτας) τὰ ἀριστήα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας. Similiter Ælianus V. H. 12, 10. Invidia Athenensium ducti Lacedæmonii primas Æginetis adjudicarunt, sec. Diodor II, 27, cum quo cf. Plutarch. Themist. 17, 1 et De Herodoti malign. 40 p. 1061, ed. Didot. V. Dunker Gesch. d. Allerth. 4, p. 813. || — Ἀρτεμισία] V. Herodot. 8, 87, Justin. 2, 12, Polyæn. 8, 53, 1.

§ 7. Quæ hoc segnine narrantur, eodem modo tradit Justinus 2, 13 : Sed Græci audita regis fuga, consilium meum pontis interrompendi quem ille Abydo veluti victor maris fecerat, ut intercluso reditu aut cum exercitu deleteretur, aut desperatione rerum pacem victus petere cogeretur. Sed Themistocles, timens ne interclusi hostes desperationem in virtutem verterent, et iter, quod aliter non pateret, ferro patefacerent, salis multos hostes in Græcia remanere dicentibus nec augeri numerum retinendo oportere, quum vincere consilio ceteros non posset, eundem servum ad Xerxem mittit, certiorumque consilii facit et occupare transitum maturata fuga jussit. Ille percussus nuntio tradit ducibus milites perducendos, ipse cum paucis Abydon contendit. Aliter hæc efformavit Herodotus 8, 108 sqq. et ab Herodoto in nonnullis discedens Plutarchus Themist. 16. Paucis rem tangit Diodorus 11, 19, 5. Cf. etiam Polyæn. 1, 30, 3, Frontin. 2, 6, 8, Plutarch. Aristid. 9. Moral. p. 185, C. || — καταλαμβάνεσθαι] Velim ἀπολαμβάνεσθαι, intercludere, uti est ap. Herodot. 8, 108, 3 : Εἰ γὰρ ἀναγκασθεὶς ἀποληρθεὶς ὁ Πέρσης μένει ἐν τῇ Εὐρώπῃ. || — ἐπέμφε] Sicinnum sc., secundum Justinum l. l. et Diodor. 11, 19, 5; viros fidos inter eosque Sicinnum, sec. Herodot. 8, 110; Arsacem, sec. Polyæn. 1, 30, 3; Arnacem eunuchum captivum, sec. Plutarch. Aristid. 9 et Themist. 16.

§ 8. Ἰνεος] sic, absque accentu, codex. Nomen hoc aliunde, quantum scio, non notum; proxime accederet Δίκαος vel Διναῖος. Δικαῖος noster vir dicitur ap. Herodotum et Aristidem, quorum ille 8, 65 : Ἐφη ὁ Δικαῖος ὁ Θεοκύδους, ἐντὶ Ἀθηναῖος, ... ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ ἰδεῖν κονιορτὸν χωρόντα ἀπ' Ἐλευσίνος ὡς ἀνδρῶν μάλιστα τρισμυρίων (ἄσ.). Aristod., ... καὶ πρόκατε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν ἱακχόν... Ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων. (Ex He-

Ἐλευσίνοιο, βοώντων τὸν μουσικὸν Ἰακχόν, τὸν δὲ κονιορτὸν νεφωθέντα ἐμπεσεῖν ἐς τὰς ναῦς τῶν Ἑλλήνων.

II. Φεύγοντος δὲ τοῦ Ξέρξου, Μαρδόνιος, υἱὸς Γωδρύου τοῦ καὶ αὐτοῦ ἐπιθεμένου τοῖς [μά]γοις, συμπεπεικώς καὶ αὐτὸς Ξέρξην στρατεύσαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἤτιθέτο τὸ πολὺ πλῆθος τῶν βαρβάρων ὡς αἰτίον γενοῦς τῆς ἡττης, ὑπέσχετό τε νικῆσειν τοὺς Ἕλληνας, εἰ λάβοι στρατοῦ μυριάδας λ'. (2) Λαβὼν δὲ ὁ Μαρδόνιος ἐπεμφε πρῶτον πρὸς Ἀθηναίους Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδὼνα, τὸν Φιλίππου πρόγονον, ὑπισχνόμενος δώσειν αὐτοῖς μύρια τάλαντα καὶ γῆν ὅσῃ ἂν αὐτοὶ βούλοιντο τῆς Ἑλλάδος, τηρήσειν τε ὑποσχόμενος καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς καὶ τὴν αὐτονομίαν, εἰ ἔλθοντο μένειν ἐφ' ἑαυτῶν καὶ μὴ συμμαχεῖν τοῖς Ἕλλησιν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος παρεγένετο εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ταῦτ' ἐδήλωσεν, οἱ Ἀθηναῖοι οὐτε τοὺς λόγους προσεδέξαντο, ὕβρισαντές τε τὸν Ἀλέξανδρον ἀπεπέμφαντο. (3) Ὁ δὲ Μαρδόνιος ἀποτυχὼν ἐν τούτῳ, ἐπῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ ἐτι περιλειπούμενα μέρη προσενέπρηνεν, παραγενόμενός

libus hominum mysticū iacchum clamantium excitatum et ab Eleusine proficiscentem conspexisse, nubemque e pulvere ortam in naves Græcorum decidisse.

II. Xerxe fugam moliente, Mardonius, Gobryæ, unius ex iis qui contra magos conjuraverant, filius, qui et ipse expeditionem in Græciam Xerxi suaserat, nimiam barbarorum multitudinem causam cladis fuisse prætexebat, promisitque se Græcos debellaturum esse, si ipsi relinquere hominum millia triginta. (2) Quibus acceptis, Mardonius primum legato ad Athenienses Alexandro Macedone, uno ex Philippi majoribus, promisit iis daturum se decies mille talenta et quantam vellent Græciæ regionem, atque libertatem ipsis tuiturum esse et suis vivendi legibus potestatem pollicitus est, si quietem agere nec opitulari reliquis Græcis decreverint. Postquam vero Alexander Athenas venerat, nihil eorum quæ exposuit Athenienses admiserunt et contumelia affectum amandarunt. (3) Itaque Mardonius hac spe frustratus contra Athenas profectus est et partes urbis quæ post prius excidium adhuc supererant, igne vastavit. Inde ad The

rodoto sua sumsit schol. ad Aristoph. Nub. 302.) Aristides Panathen., t. 3, p. 185 Dindf. : Δικαῖος καὶ Δημόκριτος Ἀθηναῖοι ὄντες· καὶ πάλαι φυγάδες ἐκ τῆς πόλεως, ὄντες παρὰ Ξέρξῃ γενεμένης τῆς συμπολῆς· καὶ κονιορτοῦ ἀρβέντους εἰς αἶρα ἐξ Ἐλευσίνων, ἔρασαν τῶ βασιλεῖ, ὡς καθ' ὃν ἂν ὁ κονιορτὸς πέσοι, ἡττηθήσονται. Πέπτωκε κατὰ Περσικῶν τριήρων, καὶ σκευασθεῖς ἐν αὐταῖς εἰς φόβον ἐνῆκε τὸν βασιλεῖα ὃν ὕστερον ἐμελλε πείσεσθαι. Ἐν δὲ τῇ τοῦ κονιορτοῦ ἀρσεί καὶ ὅσοι τῶν Ἀθηναίων ἦσαν μεμυημένοι, ἤκουσαν φωνῆς τινος ἐκ θαλάμῳ τινος, ἀφανῶς λαγθεῖσης, ὡς παρσόντων τῇ ναυμαχίᾳ Περσέσρῳ καὶ Δημήτρῳ.

II. § 1. [μά]γοις συμπεπεικώς] Includa chartæ damno in codice perierunt. Ab his verbis incipit fol. 84 r.; in primis autem singularum paginarum versibus nonnulla lacera sunt. De Gobryæ v. Herodot. 3, 70 sqq., de Mardonio expeditionis suæ, idem 3, 100. — μυριάδας λ'] Eundem numerum tradunt Herodot. 8, 100, Plutarch. Aristide 10, 1 et 19, 5, Strabo p. 412. Apud Diodorum 9, 19, 6 legitur : ὁ σύμπα· ἀριθμὸς ὑπῆρχεν οὐκ ἐλάττω τῶν τετρακόντα μυριάδων, at legendum esse τριάκοντα μυρ. ex ipso Diodoro colligitur, qui c. 28; 5 ad Persicas copias accessisse e Thracia et Macedonia et aliunde dicit ducenta sociorum millia, c. 30, 1 autem totum barbarorum exercitum quingentorum millium fuisse perhibet. A vero propius abesse videtur Cornelius in Pausan. 1, ubi de prælio Platæense loquens : Mardonius, ait, cum ducentis peditum millibus, quos viritum legerat, et viginti millibus equitum fugatus est.

§ 2. τὸν Φιλίππου πρόγονον] Similiter Demosthenes or. 2 in Philipp. p. 64, 14 ed. Didot, hanc Alexandri legationem commemorans : Ἡνίκ' ἦλθεν Ἀλέξανδρος ὁ τοῦτων (regum Macedoniorum, nisi potius τούτου, Philippi sc., legendum) πρόγονος. Aristodemus sua duxerit ex historico Philippi cœno. Apud Herodotum 8, 140 Xerxes Mardonio huic mandat : Τοῦτο μὲν τὴν γῆν σπρὶ ἀπόδος· τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐλίσθων αὐτοί, ἡντινα ἂν ἐθέλωσι, ὄντες αὐτόνομοι· ἱερὰ τε πάντα σπρ, ἣν δὴ βούλωνται γέ ἔμοι ὁμολογεῖν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπραξα. Herodotum exscripsit Harpocratio s. v. Ἀλέξανδρος. Diodorus II, 28, Justinus 2, 14 et Plutarchus Aristid. 11, 2 de hac legatione dicentes, Alexandri mentionem omittunt. Apud Diodorum οἱ τῶν Περσῶν ἀποσταλέντες· ab Atheniensibus petunt ut τὰ τῶν Περσῶν προέλωνται et similiter apud Aristidem in Panathen., t. 1, p. 233 Df., ut φίλοι καὶ σύμμαχοι sint. Apud Justinum Mardonius Athenienses in spem pacis et amicitia regis sollicitat. Ad Aristodemum proxime accedit Plutarchus Aristid. 11, 2 : Πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἐπεμφεν ἰδίᾳ γράμματα καὶ λόγους· παρὰ βασιλείᾳ· τὴν τε πόλιν αὐτοῖς ἀναστήσειν ἐπαγγελλόμενος, καὶ χρήματα πολλὰ δώσειν καὶ τῶν Ἑλλήνων κυρίως καταστήσειν ἐκποσῶν τοῦ πολέμου γενομένου· — ὅσῃ ἂν αὐτοὶ βούλωνται· ὅσῃ αὐτοὶ βούλωνται codex. — ὕβρισαντες] Aliter Herodotus 8, 143, ubi Athenienses Alexandro dicunt : Οὐ γὰρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄγαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν ὄντα πρόξενόν τε καὶ φίλον. Aristides Panathen. tom. I, p. 293 ed. Dindorf. ita habet : Ἐκρυόμην δὲ Ἀλέξανδρος· βασιλεὺς Μακεδονίας. Οἱ δὲ τοσοῦτον ἀπέχον τοῦ θαυμάσαι τὰς ἐπαγγελίας... ὥστε ἔσωσε τὸν πρεσβευτὴν τὸ σχῆμα τῆς προξενίας. Οὐ μὲν οὐδὲ οὕτως ἀδῆ καὶ καθάπαξ ἀπέστειλαν, ἀλλ' εἰ μὴ πρὸ ἡλίου δύνοντος ἐκτός ὄρων εἴη*, καὶ τοῦ λοιποῦ προειπόντες· ἄλλο τι τοῖς Ἀθηναίοις μᾶλλον προξενίην, ὡς οὐκ ἄνευ θανάτου τοιαῦτα πρεσβεύοντα. Καὶ ἅμα ἀγῶγοι διὰ τῆς χώρας αὐτὸν ἦγον, ὅπως μῆτε τις ἀνηταί μῆτε τῷ διαλέγεται. Cf. idem t. 2, p. 286. Harpocratio v. Ἀλέξανδρος· ἀπ' οὗ (a Mardonio) καὶ ἐπέμπεθ' ἐπὶ γῆς καὶ ὕδατος· αἰτήσιν πρὸς Ἀθηναίους· οἱ δὲ οὐκ ὤπω· αὐτῷ προσέειπον τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀπαίλησαντες ἀπέπεμψαν. Lycurgus c. Leocrat. § 71 : τὸν παρὰ Ξέρξῃ πρεσβεύτην Ἀλέξανδρον, φίλον ὄντα πρότερον, μικροῦ δέιν κατέλεσαν.

§ 3. Παραγενόμενος... Θῆβα:] Ἀθήνας codex sphalmate manifesto. Sec. Herodotum 8, 13 Mardonius ex Attica Thebas proficisci voluit, sed in ipso itinere mutata sententia, in Megaridem duxit, inde autem in Boetiam reversus in agro Thebano ad Asopum castra posuit, quæ ab Erythris usque ad fines Platæensem extendebantur. Sec. Diodorum 11, 29 et 30 Mardonius Athenis Thebas profectus est, deinde, ubi Græcorum copias in Boetiam tendere

τε εἰς τὰς Θήβας ἅμα τῷ στρατῷ, ἐνταῦθα ἑστρατοπεδεύσατο, οἱ δὲ Ἕλληνες ἑστρατοπεδεύσαντο ἐν Πλαταιαῖς. Τὰ δὲ μεταξὺ Θηβῶν καὶ Πλαταιῶν στάδιόν ἐστιν π'. Συνπαρετάσσοντο δὲ Μαρδονίῳ Βοιωτῶν μυριάδες δ'. (4) Εἶχον δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας Πέρσαι καὶ Μαρδόνιος, τὸ δὲ εὐώνυμον οἱ μηδίσαντες Ἕλληνες· τῶν δὲ Ἑλλήνων οἱ μὲν Ἀθηναῖοι εἶχον τὸ δεξιόν, τὸ δὲ εὐώνυμον Λακεδαιμόνιοι. Μετέστησαν δὲ αὐτοὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι, φήσαντες Ἀθηναίους ἐμπ[ει]ροτέρους εἶναι πρὸς τὸ μάχεσθαι Πέρσαις. Ἐν δὲ τούτῳ Μαρδόνιος δεδοικώς μάχεσθαι Ἀθηναίους μετέστησεν τὴν φάλαγγα, καὶ οὕτως συνέθη τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ ἀκουσίως μάχεσθαι τοῖς Πέρσαις. Ἐστρατήγει δὲ Λακεδαιμονίων μὲν Πausanias δὲ Κλεομένης, Ἀθηναίων δὲ Ἀριστείδης ὁ δίκαιος. Γενομένης δὲ τῆς συμβολῆς τῶν Περσῶν, Ἀθηναῖοι ἐπεδοθήσαν τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ ἐνίκησαν. (5) Ἐνταῦθα Μαρδόνιος ἐπέσεν γυμνῇ τῇ κεφαλῇ μαχόμενος, ἀναιρέθεις ὑπὸ Ἀσιμνήστου ἀνδρὸς Λακεδαιμονίου. Ἡρίστευσε δὲ ἐνταῦθα καὶ Ἀριστοδήμος ὁ ὑποστρέψας ἀπὸ Θερμοπυλῶν καὶ κληθεὶς διὰ τοῦτο ὁ τρεσῆς. Διὸ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἔδωκαν αὐτῷ τὸ γέρας τῆς ἀριστείας, ἤγησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον γεγόμενον περὶ τὴν λειποταξίαν γνώμης εἶναι, τὸ τελευταῖον δὲ περὶ τὴν ἀριστείαν τύχης.

III. Ἐπειδὴ δὲ ἐπέσεν ὁ Μαρδόνιος, οἱ Πέρσαι ἐζυγον εἰς τὰς Θήβας, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπελθόντες δώδεκα μυριάδας αὐτῶν ἐφόνευσαν· ἐξάκις δὲ μυρίων

has exercitum duxit ibique castra metatus est; Græci vero castra posuerunt ad Platæas, octoginta a Thebis stadia distantes. Mardonii partibus quadraginta millia Bæotorum se adjunxerant. Dextrum cornu Persæ sub Mardonio, sinistrum Græci Persarum socii obtinebant; apud Græcos in dextro cornu Athenienses, Lacedæmonii in sinistro stabant; deinde vero Lacedæmonii Atheniensium copias transposuerunt, ajentes illas contra Persas pugnandi peritiores esse. Interea autem Mardonius, timens Athenienses in prælio sibi oppositos, ipse quoque phalangis suæ ordinem mutavit, atque sic accidit ut invitis Lacedæmoniis contra Persas pugnandum esset. Dux Lacedæmoniorum erat Pausanias Cleombroti filius, Atheniensium Aristides justus. Conserto prælio, Lacedæmoniis auxilio venerunt Athenienses et victoria potiti sunt. Ibi Mardonius nudo capite pugnans cecidit manu Aïmnesti Lacedæmonii. Strenuissimum eo prælio se gessit etiam Aristodemus, qui quum a Thermopylis rediisset, Trepidi cognomine notatus erat. Quare Lacedæmonii denegarunt ei præmium virtutis; scilicet quod olim aciem reliquisset, id eum de consilio fecisse censebant, præsens autem virtutis specimen fortunæ imputandum esse.

III. Cæso Mardonio, Persæ Thebas aufugerunt; quos insecuti Græci centum et viginti millia eorum trucidarunt. Reliqua sexaginta millia, dum domum revertuntur,

compererat, προήλθεν ἐκ τῶν Θηβῶν παραγεγόμενος ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν ἐθετο παρεμβολήν. Propius hæc accedunt ad narrationem Aristodemi, qui tamen eo negligentior est, quod de castris ad Asopum positis omnino non loquitur, et post commissum prælium Persas Thebas fugisse ibique trucidatos esse narrat, quam stragem in castris ad Asopum positis editam esse constat. || — ἑστρατοπεδ.] ἑστρατοπεδεύσατο codex h. l. et mox iterum. || — μεταξὺ Θηβῶν] μ. Θηβαίων cod. || — στάδιόν ἐστιν π'] Sic etiam Dicæarchus, qui vulgo dicitur, in Georg. Min. t. I, p. 102; σάδων ο' Thucydides 2, 5, idque accuratius.

§ 4. Φήσαντες Ἀθηναίους] φήσαντες αὐτοὺς Ἀθηναίους, delete deinde vocabulo αὐτοὺς, codex. Præstitisset dicere : μετίστησαν δὲ τοὺς Ἀθηναίους οἱ Λ., φήσαντες αὐτοὺς etc. || — ἐμπειροτέρους] Literæ εἰ in lacuna perierunt. De re cf., Herodot. 9, 46. || — Μαρδόνιος;] Scripsit auctor καὶ Μαρδόνιος, aut in seqq. fuerit μετέστησε τὴν φάλαγγα [καὶ αὐτός]. || — ἀκουσίως] ἀκουσίως; codex.

§ 5. Ἀσιμνήστον] Sic etiam Herodot. 9, 64, ubi Dindorfius ex nonnullis codd. edidit Ἀριμνήστου, vix recte, quum Ἀσιμνήστου habeat etiam Plutarch. De malign. c. 42. Alteram nominis scripturam, nescio an librorum vitio, habes apud Plutarchum Aristid. c. 11, 5 et 19, 2, ubi : Μαρδόνιον... Ἀριμνήστο; ἀποκτίνυνσι λίθῳ τὴν κεφαλὴν πατάξας. De occiso Mardonio consentit etiam Diodorus II, 31, 2 : Μαρδόνιος ἀγωνιζόμενος ἐκθύμως ἔπεσε. Contra Ctesias Pers. 25 : φέγγε; τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος, et Justinus 2, 14 : viclus Mardonius veluti ex naufragio cum paucis effugit. Mardonium cum Artabazo Justinus etiam in antec. confundit, ubi : Mardonius Olynthum expugnat. Ἀριστοδήμος... ὁ τρεσῆς; v. Herodot. 9, 71, 7, 229 et 231, Ἄλιαν. Hist. An. 4, 1. Diodorus Aristodemi non meminit. De ἀπὸ τῆς trepidorum v. Xenoph. R. Lac. 9, 5, Plutarch. Lycurg. 30.

III. § 1. Ἐζυγον εἰς τὰς Θήβας] Hæc parum accurate dicta sunt pendente vel ex opinione Nostri, qui castra Persarum ad ipsam Thebarum urbem fuisse fingit, vel ex eo quod ad totum exercitum retuli; quæ nonnisi ad particulam ejus pertinent. Secundum Herodotum 9, 65 et 67 Græci quidem Persarum socii Thebas se receperunt, Persæ autem in castrorum murum ligneum. Similiter Diodorus II, 41, 3 ita habet : Οἱ μὲν πλείους τῶν βαρβάρων εἰς τὸ ἐξίον τεῖχος συνέφυγον, τῶν δὲ ἄλλων οἱ μὲν μετὰ Μαρδονίου ταχθέντες Ἕλληνες εἰς τὰς Θήβας ἀνεχώρησαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ὄντας πλείους τῶν τετρακισμυρίων ἀνελθόντων Ἀρτάβαζος εἰς θάτερον μέρος ἔφυγε. Cum Aristodemo componendus schol. ad Aristid. Panathen., tom. 3, p. 195 ed. Dindf. : Οἱ γὰρ Πέρσαι ἠγερθέντες ἐν Πλαταιαῖς κατέφυγον εἰς τὰς Θήβας, ὑποδεξιμένους αὐτοὺς τῶν Θηβαίων. Ἀθηναῖοι εὖν περιστάσεις ἐτερομαχούν. || — δώδεκα μυριάδας] ὑπὲρ τὰς δέκα μυριάδας sec. Diodor. II, 32, 7. Herodotus 9, 70, 6 : παρὴν δὲ τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατῷ, καταδεύουσιν τεσσάρων τὰς ἑξῶν Ἀρτάβαζος ἔφυγε, τῶν λοιπῶν μὴδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Cf. Plutarch. Aristid. 19. Ctesias Pers. 21 post pugnam Salaminiam in ceteris præliis usque ad fugam interfectos esse dicit centum viginti millia, quot Aristodemus ad Thebas occisos esse refert. || — ἐξάκις δὲ μυρίων] 40000 sec. Herodot. 9, 66 et 70 et Plutarch. Arist. 19; πλείους τῶν τετρακισμυρίων, Diodor. II, 31, 3; εἰς τετρακίς μυρίους; idem II, 33, 1. || — ὁ δὲ τρεσῆς] De in eo addidi articulum. Proclivis quidem conjectura

ἐπιστρεφόντων ἐπὶ τὴν οἰκίαν, Ἀλέξανδρος δὲ Μακεδὼν, [δ] ἰδίᾳ προσθεσάμενος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους περὶ ὧν ἀπεστάλη ὑπὸ Μαρδονίου, πάντας αὐτοὺς γενομένους κατὰ Μακεδονίαν ἐφόρευσε, ἀπολογούμενος ὅτι ἄκων ἐμῆρξεν. (2) Καὶ οἱ ἐν τοῖς ναυσὶ δὲ Ἑλλήνες ἐδίωκον τὸ ναυτικὸν τὸν Ξέρξου, πλεύσαντές [τε] σταδίου, δὲ τοὺς ἀπὸ Σαλαμῖνος εἰς Μίλητον, κατέλαβον τὰς ναῦς τῶν βαρβάρων, καὶ ἔτοιμοι ἦσαν ναυμαχεῖν. Οἱ δὲ βάρβαροι οὐ πιστεύοντες ταῖς ναυσὶ διὰ τὸ πεπεισθῆναι τῆς Ἀθηναίων ἐμπειρίας, ἐξέβησαν καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο περὶ Μυκάλην, ὅπερ ἐστὶν ὄρος τῆς Μιλησίας. Καὶ οἱ Ἕλληνες δὲ ἀποδάντες συνέβαλον αὐτοῖς καὶ τὰς δ' ἐμυρίαδας ἐφόρευσαν, τὰς τε ναῦς ἐρήμους παρέλαβον.*** γιγνομένης τε τῆς μάχης τῆς ἐν Πλαταιαῖς καὶ νικούντων τῶν περὶ Μυκάλην Ἑλλήνων. (3) Ἐστρατήγει δὲ [ἐπὶ] τῆς Μυκάλης Λακεδαιμονίων μὲν Λεωτυχίδης ὁ βασιλεὺς, Ἀθηναίων δὲ Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρωνος, ὁ Περικλέους πατήρ. Οἱ δὲ ἐν ταῖς Πλαταιαῖς Ἕλληνες μετὰ τὸ νικῆσαι ἐστῆσαν τρόπαια, καὶ ἐορτὴν ἤγαγον, Ἐλευθέρια προσαγορεύσαντες, Θηβαίους τε, καθὼς ὤμασαν, ἐδεκάτευσαν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ**.

ΤΟΥ*

IV. Ἀπὸ δὲ τῆς Περσικῆς στρατείας ἐπὶ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐπράχθη τάδε.

Alexander Macedo, qui seorsim ad Athenienses legatus a Mardonio missus erat, omnia in Macedonia interfecit, facinus hoc eo excusans quod invitatus partes Persarum secutus esset. (2) Interim vero etiam qui in navibus erant Graeci classem Xerxis persequébantur, et por navigatis quater mille stadiis, quae sunt a Salamine ad Miletum usque, naves barbarorum deprehenderunt et ad committendum praelium navale parati erant. At barbari navibus suis diffidentes, quum Atheniensium in re navali peritiam experti essent, in terram egressi sunt castraque posuerunt ad Mycalen montem in agro Milesio. Tum vero Graeci quoque copias exposuerunt et conserto proelio quadraginta hostium millia occiderunt navibusque desertis potiti sunt. Ceterum quo temporis momento ad Plataeas dimicatum est, eodem etiam ad Mycalen Graeci vicerunt. (3) Lacedaemoniorum dux ad Mycalen erat Leotychides rex, Atheniensium vero Xanthippus, Ariphronis filius, pater Periclis. Qui ad Plataeas pugnantur Graeci post victoriam tropaea erexerunt, et festum quod Eleutheria vocant, celebrarunt, ac Thebanos, sicuti juraverant, decima multarunt.

FINIS LIBRI [QUINTI?]

LIBER [SEXTUS?]

IV. Inde ab expeditione Persica usque ad Peloponnesiacum bellum a Graecis gesta haec sunt.

est : ὁ διαπροθεσάμενος, sed illud ἰδίᾳ Aristodemus assumerit ex eodem auctore quem Plutarchus sequitur in Aristid. 10, ubi Mardonius dicitur ad ceteros Graecos literas misisse minarum et superbiae plenas, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους πέμψαι ἰδίᾳ γράμματα καὶ λόγους παρὰ βασιλείας. || — πάντας... ἐφόρευσε] Haec ex rhetore potius quam ex historico fluxisse dixeris. Conferri aliquatenus potest Demosthenes contr. Aristocrat. § 200 p. 687, ubi : καὶ πάλιν Περδίκκα (scripsit aut scribere debebat Ἀλεξάνδρω τῷ πατρὶ Περδίκκα) τῷ κατὰ τὴν τοῦ βαρβάρου ποτ' ἐπιστρατείαν βασιλεύσαντι Μακεδονίᾳ, τοὺς ἀνχωροῦντας ἐκ Πλαταιῶν τῶν βαρβάρων ἐκπρὸςθίραντι καὶ τέλειον τάττυγμα ποιήσαντι τῷ βασιλεῖ. Veriora v. ap. Herodot. 9, 89, Diodor. l. 1, Justin. 2, 13.

§ 2. Te post v. πλεύσαντες inserui. || — σταδίου, δ] σταδίου τέσσαρα; codex. Scriba legit δ' ubi auctor scripserat δ (τετρακισχιλίου). Reapse quidem navigatio a Salamine Miletum usque non multum excedit bis mille stadia, at exaggeratam esse viam longitudinem probabile est. Graecis plurimis, maxime autem Lacedaemoniis, in Asiam navigationem rem arduam visam esse et distantias locorum parum cognititas fuisse testatur Herodotus 8, 132, ubi de nostra expeditione sermonem faciens dicit : τὸ γὰρ προσωτέρω (quod ultra Delum erat) πᾶν ζεῖνον ἦν τοῖσι Ἕλλησι, οὔτε τῶν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, ... τὴν δὲ Σάμον ἐπιστάτα δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέγειν. || — Μίλητον] Μίλιτ. et mox Μιλησίας codex; dein οἱ πιστεύοντες; et ἐστρατοπεδεύσαντο. || — τὰς δ' μυρ.] Ex articulo colligo auctorem scripsisse περὶ vel ὑπὲρ τὰς. Diodor. 11, 36, 6 : ἀνρῆθησαν αὐτῶν πλείους τῶν τετρακισμυρίων. Herodotus numerum non tradidit. || — ἐρήμους παρέλαβον] Herod. 9, 116 : τὰς νέας ἐνέκρησαν. || — ** γιγνομένης; τε] Excidit : ἡ αὐτὴ δὲ ἡμέρα ἦν vel tale quid. De praeliis ad Mycalen et Plataeas eodem die commissis v. Herodot. 9, 101, Diodor. 11, 34, 1 et 35, 2, Plutarch. Camill. 19, Justin. 2, 14.

§ 3. Ἐπὶ ante Mux. inserui. Dein Λεωτυχίδας cod. || — Ἐλευθέρια] ἐλευθερίαν codex. V. Diodor. II, 29, 1, Thuēyd. 2, 71, Strabo p. 412, Pausan. 9, 2, 6, Aristid. Panath. tom. 1, p. 241. || — Θηβαίους... ἐδεκάτευσαν] In Istimo Graeci iuraverunt, ut Herod. 7, 132 ait, ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφεας αὐτοὺς Ἕλληνες ἰόντες... τούτους δεκατεύσαι: τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. Cf. Diodor. II, 3 et Polybius 9, 39, qui solos Thebanos tanquam μηδίζοντας memorat : οἱ γὰρ (Λακεδαιμόνιοι) Θηβαίους τοὺς κατ' ἀνάγκην ἡσυχίαν ἀγεῖν βουλευσαμένους; μόνους τῶν Ἑλλήνων ἐψηφίσαντο δεκατεύσαι τοῖς θεοῖς. De altero iurejurando quod ante praelium Plataeense Graeci iuraverint, v. Lycurgus adv. Leocr. § 80. Ceterum haec commutentia esse censuit Theopompus (fr. 167) ap. Theon. Progymn. c. 12. || — τέλος τοῦ *.] Harum literarum nonnisi superiores apices in imo paginae versus superstites sunt; inferiore partem cultus bibliopagae absumsit. Numerus libri quinam fuerit, e tenuissimo quod superest ejus vestigio, certius erui nullo modo potest. Similiter in primo sequentis paginae versu res habet, ubi inferiores literarum, quibus sequentis libri inscriptio continebatur, particulae quaedam supersunt, ex quibus relingendum esse videtur, Τὸ ε'.

IV. § 1. Post τὸν Πελοποννησ desunt literae 25-30, quae ultimam primi versus partem explebant. Ejusdem spatii

Ἐπειδὴ ἐξήλασαν τοὺς Πέρσας οἱ Ἕλληνες [τῆς Ἰωνίας, κλέυσαντες στῶν ξ' τριή]ρων εἰς Σηστόν οἱ Ἀθηναῖοι προσέμενον προσπολεμοῦντες, καὶ Πausanias δὲ Κλειομβρότου, δὲ τῶν Λακεδαιμονίων στρατηγός, [οὐ] κατὰ φιλοτιμίαν τὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ διὰ προδοσίαν· συνεθεταίμενος γὰρ τῇν Ξέρξῃ προδώσασθαι αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τῷ λαβεῖν θυγατέρα παρ' αὐτοῦ πρὸς γάμον· δὲ ἐπηρμένος τῇ τε ἐλπίδι ταύτῃ καὶ τῷ εὐτυχίματι τῷ ἐν Πλαταιαῖς, οὐκ ἐμετριοπάθει, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τρίποδα ἀναθεῖς τῷ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνι ἐπιγράμμα ἔγραψε πρὸς αὐτὸν τοιοῦτον·

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἐπὶ στρατὸν ὤλεσε Μῆδων,
Pausanias Φοῖβον μνήμ' ἀνέθηκε τόδε.

(2) Τῶν δὲ ὑποτεταγμένων αὐτῷ πικρῶς ἤρχε καὶ τυραννικῶς, τὴν μὲν Λακωνικὴν δαίταν ἀποθεταίμενος, ἐπιτετηδευσκῶς δὲ τὰς τῶν Περσῶν ἐσθῆτας φορεῖν καὶ Περσικὰς τραπέζας παραθεταίμενος πολυτελεῖς, ὡς ἔθος ἐμείνοις.

V. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Ἀθηναῖοι, ἐμπερησμένοι αὐτῶν τῆς πόλεως ἐπὶ Ξέρξῃ καὶ Μαρδονίῳ, ἐβουλεύοντο τειχιζεῖν αὐτήν· οἱ δὲ Λακεδαι-

Postquam Græci Persas expulerant *ex Ionia*, *sexaginta* (?) *navium classe* Sestum *profecti* ejusque urbi obsidioni immorati sunt Athenienses, nec non Pausanias Cleombroti filius, dux Lacedæmoniorum, non tam rerum Græcarum studio quam prodendi consilio; etenim cum Xerxe pactus erat se proditurum ipsei Græcos ea conditione ut filiam ab eo in matrimonium acciperet. Hac elatus spe et secunda fortuna qua ad Platæas usus erat, moderatum se gerere desiit, ac primum quidem dedicato Delphis tripodi hos in suam ipsius laudem versus inscripsit:

Græcorum postquam dux agmina Medica fudit,
Phæbo Pausanias hæc monumenta dedit.

(2) Subditis deinde acerbæ et tyrannicæ imperabat, ac spreto victu Laconico, vestitu Persico uti mensisque sumtuosis Persarum more accumbere affectabat.

V. Hoc tempore Athenienses urbem a Xerxe et Marдонio igne vastatam muro cingere decreverunt. Id vero permitttere noluerunt Lacedæmonii, prætextu quidem

lacuna est in versu secundo. Hanc num recte expleverim, incertum. Navium numerus a nemine traditur; sexaginta navium fuisse classem Atticam probabiliter exputavit Dunker *Gesch.* tom. IV, p. 853. Græci a Mycale versus Hellespontum profecti sunt, ut pontes a Persis prope Abydum structos dissolverent; quos quum jam rescissos reperirent, Peloponnesii sub Leotychide in Græciam reversi sunt, Athenienses vero manentes ibi ex Abydo Sestum trajecerunt, eamque urbem, in quam e ceteris Chersonesi oppidis copias Persarum confluerant, oppugnare cœperunt. Ita narrat Herodotus. Cf. Thuc. 1, 89. Diodor. II, 37. || — προσπολεμοῦντες; an προσπολιορκοῦντες? Sic infra c. 10 codex habet Νάξον πολιορκούντων pro Ν. πολιορκούντων. || — καὶ Πausanias; Nisi truncata narratio est, Pausaniam Aristodemum auctorem anni 479 una cum Atheniensibus Sestum abiisse dixit, perperam; nam Pausanias anno demum 477 (Olymp. 75, 4) cum communi Peloponnesiorum et Atheniensium classe in Cyprum, inde vero in Hellespontum profectus est ibique Byzantium expugnavit. Hac urbe potitus Persas quosdam nobiles, quos vivos cepere, Gongylo tradidit, τῷ μὲν λόγῳ, ut Diodorus II, 44 ait, πρὸς τιμωρίαν τηρήσονται, τῷ δὲ ἔργῳ διασώσονται πρὸς Ξέρξῃν· συνετίθειτο γὰρ δι' ἀπορήτων φιλιὰν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ξέρξου γαμεῖν ἐμελλεν, ἵνα προδῶ τῷς Ἑλλήνσι. Cf. Thuc. 1, 94, Cornel. Paus. c. 2. || — [οὐ] κατὰ φιλοτιμίαν τὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ (ἅμα codex) διὰ πρ.] Addidi οὐ (sicut c. 11, I), collato Thuc. 1, 128: Πausanias ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλήσποντον τῷ μὲν λόγῳ ἐπὶ τὸν Ἑλλησπόντον πόλεμον, τῷ δὲ ἔργῳ τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα πράττειν... ἐπιμένος τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχῆς. Quodsi putaveris auctorem indicare voluisse Pausanias consilium summa rerum Græcorum potiundi, suspicari licet scriptum fuisse κατὰ φιλοτιμίαν τὴν ὑπὲρ τῶν ὧν (ut Polyb. 1, 52, 4 dicit); at inconcinne his jungerentur sequentia. || — προδοσάσθαι cod. Debebat προδώσειν. Μοχ ἐπὶ τὸ λαβεῖν... ὡς ἐπῆρ. τε τῇ... προσαντὸν codex. || — ἐπηρμένος etc.] Thucyd. 1, 130: ταῦτα λαβὼν ὁ Πausanias; τὰ γράμματα (Xerxis), ὧν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆν Πλαταιδίων ἡγεμονίαν, πολλῶ τότε μάλλον ἤτο, καὶ οὐκέτι ἡδύνατο ἐν τῷ καθεστηκότῳ τρόπῳ βίαιε, ἀλλὰ σκευὰς τε Μηδικὰς ἐνδύμενος ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἐξῆλθε, ... τράπεζαν τε Περσικὴν παρετίθετο. Cf. Diodor. II, 45, 5, Plutarch. Arist. 23, Justin. et Cornel. 1. I. || — ἐπιγράμμα] Epigramma, quod Simonidem composuisse Pausanias 3, 8, 1 dicit, exhibet Thucydides 1, 132, Demosthenes in Næm. § 97, Plutarch. de Herod. malign. 42, Suidas s. v. Πausanias, Anthologia 6, 197. Cf. Cornel. Pausan. 1. Herodotus non memorat. Diodorus vero II, 33, 2 ita habet: οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκ τῶν λαφύρων δεκάτην ἐξελόμενοι κατεσκευάσαν χρυσοῦ τρίποδα, καὶ ἀνέθηκαν εἰς Δελφοῖς ἐπιγράφαντες ἐπεὶ οὕτως τόδε·

Ἑλλάδος εὐρυχόρου σωτήρα; τόνδ' ἀνέθηκαν
δουλοσύνης στυγερὰς βυσσάμενοι πόλιας.

Hoc in locum prioris a Lacedæmonibus deleti suffectum esse putatur. Thucyd. 1, 132: τὸ μὲν οὖν ἄριστον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξέλεον εὐθύς· τὰς ἀπὸ τοῦ τρίποδος τοῦτο, καὶ ἐπέγραψαν ὀνομασί τὰς πόλεις ὅσαι ἐνκαταβούσαι τὸν βάθρον ἔστησαν τὸ ἀνάθημα. Nomina civitatum τῇ ὑποθήκῃ tripodis, quæ Constantinopoli servatur, inscripta leguntur. || — παραθεταίμενος] παραθεταίμενος codex.

V. § 1. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Thucyd. I, 93, 8: Ἀθηναῖοι μὲν οὖν οὕτως ἐτειχίσθησαν καὶ τὰλλα κατεσκευάζοντο εὐθύς μετὰ τὴν τῶν Μήδων ἀναχώρησιν. Diodor. II, 39, 1: Μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς νίκην... εὐθύς καὶ τὴν πόλιν ἐπετείχεσαν τειχιζέειν. Plutarch. Them. 19, Cornel. Them. 6, Justin 2. 15. || — αὐτήν· οἱ δὲ Λακ. οὐκ] αὐτὴ Λακεδαιμόνιοι, οἱ δὲ οὐκ cod. || — πρόσας μὲν etc.] V. Thuc. 1, 90. || — ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς; οὐκ Θ. codex. Hoc si servare maveris, verba αὐτῶν τὸν χρόνον tanquam glossema ejicienda forent.

μόνοι οὐκ ἐπέτρεπον αὐτοῖς, πρόφασιν μὲν ποιοῦμενοι δρμητήριον εἶναι τὰς Ἀθήνας τῶν ἐπιπλεόντων βαρβάρων, τὸ δὲ ἀληθὲς φθονοῦντες καὶ μὴ βουλόμενοι πάλιν αὐθῆθηναι. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς συνέσει διαφέρων κατεστρατήγησεν αὐτῶν τὸν φθόνον. (2) Ἐγχελευσάμενος γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις τειγίζειν τὴν πόλιν ὄχρετο εἰς Λακεδαιμόνα, ὡς πρὸς βούλων λόγων τε γιγνομένων παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις ὅτι Ἀθηναῖοι τειγίζουσι τὴν πόλιν, ἀντέλεγεν Θεμιστοκλῆς· ὥς τε οὐκ ἐπίστευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεισεν αὐτοὺς πρὸς βεβαιότητα εἰς αὐτῶν εἰς τὰς Ἀθήνας τοὺς γνωσμένους εἰ κτίζοιτο ἡ πόλις. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἐλομένων ἄνδρας καὶ πεμψάντων, Θεμιστοκλῆς κρύφα ὑπέπεμπε τοῖς Ἀθηναίοις κατέχειν παρ' ἑαυτοῖς τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν Λακεδαιμονίων ἄνδρας, ἕως ἂν αὐτοὺς ὑποστρέψῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. (3) Πραξάντων δὲ τοῦτο τῶν Ἀθηναίων, οἱ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι τὴν ἀπάτην Θεμιστοκλέους, οὐδὲν διέθεσαν αὐτὸν δεινόν, δεδοικότες περὶ τὸν ἴδιον, ἀλλ' ἀποδόντες αὐτὸν ἐκομίσαντο τοὺς ἰδίους. (4) Ἐν δὲ τῷ μεταξύ χρόνῳ ἐτειγίσθησαν αἱ Ἀθηναῖαι τὸν τρόπον τοῦτον. Ὁ μὲν τοῦ ἄστεος περίβολος ἐξήκοντα σταδίων ἐτειγίσθη, τὰ δὲ μακρὰ τεῖχη φέροντα ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ ἐξ ἑκατέρου μέρους σταδίων μ', ὁ δὲ τοῦ Πειραιῶς περίβολος σταδίων π' (ἔστι δὲ ὁ Πειραιεὺς λιμὴν εἰς δύο διηρημέ-

quod munita Athenarum urbs barbaris denuo classe ad-
vectis arx belli futura esset, reapse autem quod invidere-
rent Atheniensibus, eosque viribus rursus augeri nol-
lent. At invidiam istorum insignis Themistoclis sollertia
elusit. (2) Etenim Athenienses urbem munire jussit,
ipse autem tanquam legatus Lacedæmonem profectus
est. Et quum apud Lacedæmonios sermones spargerentur
de Atheniensibus qui muro urbem cingerent, contradixit
Themistocles ac fidem denegantibus suasit, ut ipsi de suo-
rum numero quosdam Athenas mitterent qui quid rei es-
set explorarent. Mittentibus vero Lacedæmoniis viros de-
lectos, clandestino nuntio Themistocles Athenienses
jussit detinere in urbe legatos, usque dum ipse Athenas
reversus esset. Id quum facerent Athenienses, Lacedæ-
monii fraudem Themistoclis sentientes, nullo eum malo
affecerunt, quoniam de suis metuebant, sed demittentes
eum suos ipsorum cives recuperarunt. (4) Interea Athenæ
munitæ sunt hunc in modum. Murus urbem ambiens ædi-
ficatus est stadiorum sexaginta; muri longi urbem Piræeo
jungentes ab utraque parte stadiorum quadraginta; Pi-
rææ circuitus stadiorum octoginta (est vero Piræeus

§ 2. Εἰ κτίζοιτο | εἰ τειγίζοιτο? Cum codicis scriptura conferre licet Justin. 2, 15: *Athenienses urbem de integro condere molliuntur.*

§ 4. Τοῦ ἄστεος (ἄστεως codex) περ. ξ' σταδίων] Idem urbis ambitus traditur a scholiasta Thucydidi nec non ex Diodori loco colligitur. Thucydides de his ita habet (2, 13): Τοῦ τε γὰρ Φαληρικοῦ τεύχους στάδιοι ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα (τριάκοντα Aristodemus) πρὸς τὸν κύκλον τοῦ ἄστεος, καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα. ἔστι δὲ αὐτοῦ 8 καὶ ἀκύλακτον ἦν, τὸ μεταξύ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ Φαληρικοῦ [ad hæc schol.: τοῦτέστι στάδιοι δεκαεπτὰ· ὁ γὰρ ὅλος κύκλος σταδίων ἦν ἐξήκοντα]: τὰ δὲ μακρὰ τεῖχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ τεσσαράκοντα σταδίων, ὧν τὸ ἕξωθεν ἐτρεῖστο καὶ τοῦ Πειραιῶς ἔξω Μουνυχία ἐξήκοντα (ὀγδοήκοντα sec. Aristod.) μὲν σταδίων ὁ ἄπας περίβολος, τὸ δ' ἐν φυλακῇ ἦν ἡμισυ τούτου. Diodorus 13, 72, 8, postquam dixerat Agin contra Athenas duxisse viginti octo millia peditum et mille et ducentos equites, pergit hunc in modum: οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων... θεωροῦντες ἐκτεταγμένην τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν εἰς φάλαγγα, τὸ μὲν βάθος εἰς τέτταρα ἀνδράς, τὸ δὲ μήκος ἐπὶ σταδίων ἦ, τότε πρῶτον κατεπλάγησαν θεωροῦντες τὰ δύο μέρη σχεδὸν τοῦ τεύχους ὑπὸ τῶν πολεμίων περιειλημμένα. Hoc de loco quæ Bursianus (*Geogr. von Griechenland*, tom. I, p. 273 not.) nuper dixit, ea admitti nequeunt. Dicendum erat verba ἐπὶ σταδίων ἦ corrupta esse; id enim vel inde patet, quod phalanx illa 29200 hominum (si in singulos pedites pro more trium pedum spatium, in singulos equites autem sex pedes computaveris) longitudinem habere debebat stadiorum 39. Itaque pro ἦ legas μ', idque tanto confidentius, quum nihil in codicibus sit harum literarum permutatione frequentius. Igitur Diodorus quoque, sicut Aristodemus et scholiasta, ambitum urbis sexaginta stadiorum esse censuit. At revera circuitum multo minorem fuisse satis jam liquet. Fortassis Ephorus vel quicunque primus istius opinionis auctor fuerit, ad urbis moenia perperam transtulit mensuram, quæ pertinebat ad ambitum urbis et suburbiorum quæ nullis muris munita erant prope Ilissum fl. et in Ceramicō exteriore. — De muris longis Aristodemus et Thucydides consentiunt. Tanto major dissensus est de Piræicæ peninsulæ ambitu, quem Thucydides 60, Aristodemus 80, Chrysostomus (or. 25 p. 521) vel 90 stadiorum esse perhibent. Nescio an hæc discrepantia ex confusis numerorum signis repetenda sit. Quodsi numerus Thucydideus vetere scribendi genere exaratus erat hunc in modum. Δ (50 + 10), facile in vulgares notas πδ' (84) corrumpi potuit, et deinceps pro 84 vel 80 vel 90 stadia rotundis numeris computare licebat. — Simili modo expoliderim discrepantiam quæ est de longitudine muri Phalerici, quem libri Thucydidi 35 stadiorum fuisse perhibent, dum apud Aristodemum nonnisi 30 stadia computantur. Posterior numerus quum veris locorum mensuris satis conveniat, suspicor in Thucydide olim scriptum fuisse ΉΞΑΝ ΔΔΔ ΠΡΟΣ, quod, littera Π perperam repetita, facile abierit in ΔΔΔΠ (35). Ceterum quod Thucydides computum attinet, novissimus de eo inquisivit Ernestus Curtius in operis egregii, quod inscribitur *Attische Studien*, particula prima (*Pnyx und Stadtmauer. Göttingen* 1862. *Abhandlungen der Gesellschaft d. Wiss. zu Göttingen*, tom. XI). Censet vir doctissimus numeros a Thucydide traditos easdem inter se habere proportionem quæ fuisse videantur longitudinum murorum, at singulos stadiorum numeros iustis majores esse, si quidem stadium adhibueris vulgare illud (184, 97 metr.), quod Olympicum vulgo vocatur et 125 passus Romanos (184, 84 metr.) sive octavam milliarii partem exequatur. Itaque Thucydidem brevioribus quibusdam stadiis, quorum sex efficerent Olympica stadia quinque, usum esse suspicatur. Etenim mensuras murorum ratione probabili putat ita constitui, ut sit

νος, κέκληται δὲ αὐτοῦ τὸ μὲν τι μέρος Μουνυχία, τὰ δεξιὰ δὲ ἄκρα τοῦ Πειραιῶς Ἡτιώνεια καλεῖται. Ὁρθος δὲ ἐστὶν ἐν Πειραιεῖ, ἐφ' οὗ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἴδρυται· τὸ δὲ Φαληρικὸν τείχος ἐκτίσθη σταδίων λ'· πλατὺ δὲ ὥστε δύο ἄρματα ἀλλήλοις συναντῆν. Καὶ ἡ μὲν τῶν Ἀθηναίων πόλις οὕτως ἐτε- χίσθη.

VI. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν σύνεσιν καὶ ἀρετὴν φθονηθεὶς ἐξεδιώχθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ παρεγένετο εἰς Ἄργος. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀκούσαντες τὰ περὶ τῆς ἐγκαχευρισμένης προδοσίας Πausania, πέμψαντες αὐτῷ τὴν ἀκατάληπτον μετεκαλοῦντο αὐτὸν ὡς ἀπολογισόμενον. Ὁ δὲ Πausanias ἐλθὼν εἰς τὴν Σπάρτην ἀπελογίσαστο, καὶ

portus divisus bifariam; pars ejus Munychia vocatur; dextrum Piræci cornu Eetionia dicitur. Porro collum habet Piræus, in quo fanum Dianæ consecratum; Phalericus denique murus structus est in longitudinem stadiorum triginta; ea vero latitudo erat ut duo currus invicem sibi occurrere possent. Sic igitur Athenarum urbs munita est.

VI. Themistocles propter eximiam sollertiam et virtutem invidia pressus et civitate ab Atheniensibus ejectus Argos se contulit. Lacedæmonii autem, quum de prodicione quam Pausanias moliretur, comperissent, missa scytala eum, ut se purgaret, revocarunt. Igitur Pausanias Spartam reversus causam dixit, et a deceptis Lacedæ-

Urbis ambitus 36 stad. Olymp. = 43 stad. Thucyd.

Piræci ambitus 51 60.

Murus longus 33 40.

Murus Phalericus 29 35.

Attamen res lubrica est e quatuor mensuris ambiguis novum elicere genus stadii. De pedis Attici longitudine (0,30828 metr.) certo nunc constat (V. Hultsch. *Gr. u. röm. Metrologie*, Berlin, 1862, p. 53); inde vero consequitur stadium Atticum non esse diversum ab eo quod Olympicum vocatur. Herodotum quidem et Xenophontem viarum longitudinem referre secundum stadia multo breviora, quippe quorum decem fere in octo stadia Olympica computanda sint, inde a Rennello nonnulli viri docti, inter eosque etiam Hultschius, censuerunt, probari hoc amentes iis quæ traduntur de longitudine viarum quæ sunt ab Athenis ad Olympiam et a Sardibus Susa et ab Epheso Cunaxa, quamquam de ratione harum viarum haud ita constat ut de diversa stadii mensura inde colligi aliquid posse mihi videatur. Sed de his quidemque sentias, ad nostram rem nihil facit; nam a Thucydide ejusmodi stadium alienum esse, ex majoribus distantibus ab eo notatis intelligitur. Sic Corintho Crommyonem, itemque Athenis Deceleam 120 stadia, Sparta Pylum 400, Strato ad Anapum 80 stadia esse dicit (4, 19, 2. 4, 45. 4, 3, 2. 2, 32), quæ omnia recte habent, si stadio Attico metiaris, dum ex mensura stadii istius itinerarii pro numeris 80, 120, 400 ponendi fuissent 100, 150, 500. Consentaneum igitur Thucydidem etiam mœnia Athenarum mensuræ esse stadio Attico. Ambitum urbis in tabula, quam Curtius operi suo adjunxit, metior stadiorum 34, siquidem in latere occiduo juxta veterem istum murum procedas qui a Nympharum colle recta ferme linea ad Museum pertinet. Præterea in anfractus muri orientalis et borealis, cujus nonnisi rarissima quædam vestigia supersunt, quæ rectis lineis in tabula conjunguntur, Curtius octo fere stadia computat, adeo ut circuitus sit stadiorum 42, a quibus sex minimum stadia subtrahenda et muri parti non custoditæ tribuenda sunt. Relinquantur igitur stadia 36, pro quibus in Thucydide habes 43. Ex eo ipso autem colligas in latere occiduo urbi addendum esse triangulum, quod a Nympharum et Musei colliibus versus occasum hibernum excurrit, et quod jam a Themistocle in urbis ambitum receptum esse recte, opinor, statuit Curtius. Hoc vero in computum assumpto, circuitus urbis septem stadiis augeatur, adeo ut pro 36 obtineas 43, quot tradit Thucydidem. Idem Piræci peninsulae ambitum 60 stadiorum esse dicit, atque totidem ipse in tabulis nostris metior. Quodsi Curtius nonnisi 51 stadia colligit, id inde fit, quod per ostia Zeæ et Munychiæ portuum metiendo procedit, neglectis horum portuum sinubus, qui quamvis ἀνάλκτοι essent, in computum tamen eodem jure recipiendi sunt quo litora Canthari et Piræci portuum recipiuntur. Ex sexaginta illis stadiis custodita erant triginta; hæc, si metiendi initium in extremo litore orientali posueris indeque per ostia Munychiæ et Zeæ processeris, recte pertinent usque ad ostium Piræci quod ab altera parte Eetioneo promontorio clauditur. Ab hoc promontorio (ubi intra veterem murum novum quadringenti viri stuxerunt. Thuc. 8, 90) usque ad urbis circuitum quadraginta fere sunt stadia; hæc ipsa a Thucydide indicari suspicor, quum totus hic tractus, ne absque tutamine portus relinqueretur, muniendus et custodiendus esset; quamquam verba Thucydidis ita habent, ut tum exterior tum interior murus longus 40 stadiorum fuisse videatur, quod quomodo fieri poterit non assequor. Ceterum, ut illuc revertar, Aristodemus ita loquitur, ut omnes istos muros a Themistocle structos esse temere putasse videatur. || — Μουνυχία] Μουνυχία cod. || — Ἡτιώνεια] ἡτιωνεία καλεῖται cod. V. Thucyd. 8, 90, 4, Demosthenes contra Theocrinen § 67, p. 1343, Plutarch. X. oratt. c. 1, 9, Photius et Zonaras v. Ἡτιώνεια, Harpocratio v. Ἡτιωνία. || — ἐπ' αὐτῷ] ἐπ' ἐν cod. || — δύο ἄρματα] V. Thuc. 1, 93, Diod. 11, 38, 2, Aristoph. Av. 1127. Similia de muro Babylonis ap. Strab. p. 628.

VI. § 1. Πausanias; etc.] Pausanias classi Græcorum præfectus, postquam (Ol. 75, 4, 477) Byzantium expugnaverat, morum insolentia effecit ut vere anni 476 principatus ad Athenienses transiret. Revocatur Spartam, sed crimine absolutus, mox privatus Byzantium rediit ibique degit usque dum a Cimone ejiceretur. Hoc contigit Ol. 77, 3. 470. Misso igitur tempore, quo revocatus Pausanias Spartæ morabatur, per septem annos Byzantii versatus est, ut testatur Justinus 9, 1: *Hæc urbs condita (κτισθεῖσα pro κτηθεῖσα in fonte suo Justinus legerit) primo a Pausania et per septem annos possessa fuit.* Hinc Colonas in Troadem transit, ubi quum nefasta consilia cum Persis communicare pergeret, ab ephoris misso cum scytala præcone (Thuc. 1, 131) ad causam dicendam arcescens est. Ne tum quidem statim convinci criminis potuit, tandem vero per Argilium dolo prodicionis patefacto, pœnas dedit (469 vel 468). — Omnem hanc quam paucis modo adumbravi Pausaniæ historiam Diodorus 11,

ἀπατήσας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀπολυθεὶς τῆς αἰτίας ὑπεξήλθεν καὶ πάλιν ἐνήργει τὴν προδοσίαν.

VII. Ἐν δὲ τούτῳ οἱ Ἕλληνας ἀφιστάμενοι ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων διὰ τὸ πικρῶς τυραννεῖσθαι ὑπὸ τοῦ Πausaniou προσετίθεντο τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ οὕτως ἤρξαντο πάλιν οἱ Ἀθηναῖοι φόρους λαμβάνοντες αὐξέσθαι· ναῦς τε γὰρ κατεσκευάζον [καὶ κοινὸν τῶν Ἑλληνικῶν χ.] ρημάτων θησαυροφυλάκιον ἐποίησαντο ἐν Δήλῳ, [εἰς δ' κατ' ἔτος συνήγον υἱ' τάλ.] ἀντα· [εἴτα] ἐκ τῆς Δήλου τὰ συναχθέντα μετακόμισαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ κατέθεντο ἐντὸς ἐν [τῇ] ἀκροπόλει.

VIII. Ὁ δὲ Πausanias ὑπάρχων ἐν Βυζαντίῳ ἀναφανδὸν ἐμῆδιζεν καὶ κακὰ διετίθει τοὺς Ἕλληνας. Διεπράξατο δέ τι καὶ τοιοῦτον. Ἦν ἐπιχωρίου τινος θυγάτηρ Κορωνίδου ὄνομα, ἐφ' ἣν ἐπεμψεν ὁ Πausanias ἐξαιτῶν τὸν πατέρα. Ὁ δὲ Κορωνίδης δεδοικώς τὴν ὀμότητα τοῦ Πausaniou ἐπεμψεν αὐτῷ τὴν παιδα. Ἦς καὶ παραγενομένης νυκτὸς ἐς τὸ οἶκημα κοιμωμένου τοῦ Πausaniou καὶ παραστάς, περιύπνος γενόμενος ὁ Πausanias δόξας τε κατ' ἐπιβουλὴν τινα εἰσεληλυθέναι, ἐπαράμενος τὸ ξιφίδιον ἐπερόνησε τὴν κόρην καὶ ἀπέκτεινε, καὶ διὰ τοῦτο εἰς μανίαν περιέστη· καὶ γενόμενος φρενομανῆς

dæmoniis crimine absolutus saluus evasit iterumque proditori operam navare cepit.

VII. Eo tempore Græci ob tyrannicam Pausaniæ acerbitalatem a Lacedæmoniis deficientes Atheniensibus se addixerunt, atque ita factum est ut Athenienses tributa accipientes denuo viribus augerentur; naves enim construxerunt et commune Græcorum pecuniarum ærarium in Delo constituerunt, in quod quotannis quadringenta sexaginta cogebantur talenta, (deinde vero) collectas pecunias e Delo Athenas transportarunt ibique in acropoli deposuerunt.

VIII. Pausanias Byzantii degens palam Persarum partes profitebatur et male habebat Græcos. Inter alia etiam hoc peregit. Viri cujusdam indigenæ, cui Coronidæ nomen, filia erat quam per nuntium Pausanias a patre expetivit. Misit eam Coronides crudelitatem Pausaniæ metuens. Quæ quum noctu in cubiculum ad cubantem jam Pausaniam accederet, ille somnolentus insidiarum causa aliquem ingressum esse opinans, arrepto gladio transfixam puellam occidit. Eo facinore ad insaniam adaptus est, ac mente perturbatus clamores jaciebat, quasi fla-

44-47 in unius anni spatium compressam exposuit sub anno Adimantis archontis (Ol. 75, 4. 477-476), expressis verbis clausulam addens: ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἑαυτὸν. Similiter etiam Aristodemus rem instituisse debet. Vide Prolegomena. Quæ præcedunt de Themistocle tesserarum iudicio Athenis ejecto, secundum falsam illam quam Aristodemus sequitur chronologiam, ad Olymp. 75, 4. 477 referenda sunt. || — ὑπεξῆλθε] Cf. Thucydides 1, 131 de Pausania iterum revocato: Καὶ ἐκ μὲν εἰρκτὴν ἐσιπτεῖν τὸ πρῶτον... ἔπειτα διαπραξάμενος ὕστερον ἐξῆλθε. Aristodemus Pausaniam his Spartam revocatum esse non dicit, sed historiam ita truncat, ut Argilius Byzantio Spartam profectus esse videatur.

VII. Καὶ κοινὸν τῶν Ἑλληνικῶν χ.] Hæc supplevi. Perierunt 22-24 literæ in primo versu folii 85 vs. Totidem fere in secundo versu desiderantur, ubi num recte lacunam expleverim, queritur. E Thucydide (1, 96) inferre possis: ἦν δὲ ὁ πρῶτος φόρος υἱ' τάλαντα. Deinde ante verba ἐκ τῆς Δήλου scribam omisisse εἶτα vel ὕστερον δὲ suspicari licet. Ærarium Athenas translatum esse Olymp. 81, 3. 454 recto statuere videtur Sauppium in *Nachrichten von der Gesellschaft d. Wiss. in Göttingen*, 1865, p. 249. Eo enim anno incipit administratio ærarii, quam novimus e tabulis tributariis (V. Kæhler in *Monatsberichte d. Berlin. Acad.* 1865 p. 24). Plurimi rem anno 461 assignant, innitentes loco Justini (3, 6), ubi postquam dixerat Athenienses sub Cimone duce contra Messenios auxilio missos a suspiciosis Lacedæmoniis dimissos esse, pergit hunc in modum: *Hanc rem Atheniensis graviter ferentes, pecuniam... Delo Athenas transferunt, ne deficientibus a fide societatis Lacedæmonis prædæ ac rapinæ esset.* His ego censeo eundem subesse errorem chronologicum quo alia multa item septem annis ante quam facta sunt, facta esse perhibentur. Nonnullos denique vel vivente adhuc Aristide (*qui decessit fere post annum quartum quam Themistocles Athenis erat pulsus*, ut ait Cornel. Nep. Arist. 3) pecunias in acropolin translatas putasse, ex narratiuncula colligitur ap. Plutarch. in Aristid. 25: Καὶ τὰ μὲν χρήματ' αἴσθιν (Θεόφραστος) ἐκ Δήλου βουλομένων Ἀθηναῖς κομίσαι παρὰ τὰς συνθήκας, εἰπεῖν ἑκαῖνον (Ἀριστείδην), ὡς οὐ δίκαιον μὲν, συμφέρον δὲ τοῦτ' εἶσθιν. Quidnam Aristodemi auctor de tempore rei statuerit, haud liquet. Ceterum cf. Plutarch. Pericl. 12 et Diodor. 11, 38, 2.

VIII. § 1. Ἀναφανδὸν ἐμῆδιζεν] Similiter in Themist. epist. 2: ἐμῆλιν (Pausanias) ἀναφανδὸν μεταστήσασθαι πρὸς βασιλεία. || — Κορωνίδου] Filiz nomen exciderit. Nomen patris non legitur apud ceteros qui hanc historiam tradiderunt, Pausaniam sc. 3, 17. 8 et Plutarch. De sera num. vindicta c. 10 in Moral. p. 671, 39, et in Cimone. 6, 3, ubi hæc: Δέγεται δὲ παρθένον τινὰ Βυζαντίαν ἐπιφανῶν γονέων, ὄνομα Κλεονίκην, ἐπ' αἰσχύνῃ Πausaniou μεταπεμπομένου, τοὺς μὲν γονεῖς ὑπ' ἀνάγκης καὶ φόβου προΐσθαι τὴν παιδα, τὴν δὲ τῶν πρὸ τοῦ δωματίου δεηθεῖσαν ἀνιέσθαι τὸ φῶς, διὰ σκότους καὶ σιωπῆς τῇ κλινῇ προϊούσαν ᾗδεν τοῦ Πausaniou καθυδόντος ἐμπσεῖν καὶ ἀνατρέψαι τὸ λυχνίον ἀκουσαν· τὸν δὲ ὑπὸ τοῦ φόβου ταραχθέντα σπασάμενον τὸ παρακείμενον ἐγγχειρίδιον, ὡς τινος ἐπ' αὐτὸν ἐχθροῦ βαδίζοντος, πατάξει καὶ καταβαλεῖν τὴν παρθένον, ἐκ δὲ τῆς πληγῆς ἀποθανοῦσαν αὐτὴν οὐκ εἰδὼν τὸν Πausaniam ἡσυγάζειν, ἀλλὰ νύκτωρ εἰδῶλον αὐτῷ φοιτώσαν εἰς τὸν ὕπνον, ὀργῇ λέγειν τὸδε τὸ ἔρπον·

Στείχε δίκης ἄσπον· μάλα τοι κακὸν ἀνδράσιν ὕδρις.

Ἐφ' ᾧ καὶ μάλιστα χαλεπῶς ἐνεγκόντες οἱ σύμμαχοι μετὰ τοῦ Κίμωνος ἐπεπολιορκήσαν αὐτόν. Ὁ δὲ ἐκπεσὼν τοῦ Βυζαντίου, καὶ τῷ φάσματι ταραττόμενος, ὡς λέγεται, κατέφυγε πρὸς τὸ νεκυομαντεῖον εἰς Ἡράκλειον καὶ τὴν ψυχὴν ἀνακαλούμενος τῆς Κλεονίκης παρητεῖτο τὴν ὀργήν. Ἡ δ' εἰς ὅψιν ἔλθοῦσα ταχέως ἐφη παύσασθαι τῶν κακῶν αὐτὸν ἐν

ἰκαρφαί, ὡς δὴ μαστιγούμενος ὑπὸ τῆς κόρης. Πολ-
 λοὺ δὲ χρόνου διαγενομένου, ἐξήλασατο τοὺς δαίμονας
 τῆς παιδός, καὶ οὕτως ἀποκατέστη. (2) Τῆς δὲ προδο-
 σίας οὐκ ἔπαυετο, ἀλλὰ γράψας ἐπιστολὰς Ἑρξῇ Ἀρ-
 γιλίῳ ἀγαπωμένῳ ἑαυτοῦ δίδωσι ταύτας, ἐγκελευσά-
 μενος κομίζειν πρὸς Ἑρξῆν. Ὁ δὲ Ἀργίλιος δεδοικώς
 περὶ αὐτοῦ, ἐπειδὴ (γὰρ) οὐδὲ οἱ πρότεροι πεμψέντας
 ἀπένοστι, πρὸς Ἑρξῆν οὐ παρεγένετο, ἐλθὼν δὲ
 εἰς Σπάρτην τοῖς ἐφόροις ἐμήνυσε τὴν προδοσίαν,
 ὑπέσχετο δὲ κατάφωρον δεῖξιν τὸν Πausανίαν. (3)
 Καὶ συνθέμενος περὶ τούτων ἦλθεν εἰς Ταΐναρον, ἐν
 τῇ τῷ Ποσειδῶνος τεμένει ἰκέτευεν. Οἱ δὲ ἐφοροὶ
 παραγόμενοι εἰς τὸ [αὐτὸ τέμενος καὶ] διπλὴν σκηνὴν
 κατασκευάσαντες ἐν αὐτῇ ἐκρυψαν ἑαυτούς. Οὐκ ἐπι-
 στήμονες δὲ ὁ Πausανίας ταῦτα, ἀκούσας δὲ τὸν Ἀργίλιον
 ἱκετεύοντα, παρεγένετο πρὸς αὐτὸν καὶ ἀπεμέμετο
 ἐπὶ τῷ μὴ κομίσαι τὰς ἐπιστολὰς πρὸς Ἑρξῆν, ἄλλα
 τί τινα τεκμήρια διεξέχει τῆς προδοσίας. Οἱ δὲ ἐφοροὶ
 ἀκούσαντες τῶν ῥηθέντων, παραχρῆμα μὲν οὐ συνε-
 λίδοντο αὐτὸν διὰ τὸ εἶναι ἅγιον τὸ τέμενος, ἀλλ' εἴ-
 σαν ἀπαλθεῖν, ὕστερον δὲ αὐτὸν ἐλθόντα εἰς Σπάρτην
 ἐβούλοντο συλλαμβάνεσθαι. Ὁ δὲ ὑπονοήσας εἰσέδρα-
 μεν εἰς τὸ τῆς Χαλκιοῦκου Ἀθηνᾶς τέμενος καὶ ἰκέ-
 τευεν. (4) Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἐν ἀπόρῳ ὄντων ζῆ-
 τήν εἰς τὴν θεὸν θρησκείαν, ἡ μήτηρ τοῦ Πausανίου
 βασιτάσσα πλίνθον ἔθηκεν ἐπὶ τῆς εἰσόδου τοῦ τεμέ-
 νους, προκαταρχομένη τῆς κατὰ τοῦ παιδὸς κολάσεως.
 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι κατακολουθήσαντες αὐτῇ ἐννοχο-

gellis a puella caederetur, ac multo post demum, quum
 manes virginis placasset, in mentis sanitatem restitutus
 est. (2) At ne tum quidem a proditiōe destitit, sed Ar-
 gilio amasio literas ad Xerxem perferendas tradidit. Ar-
 gilius vero de se ipse timens, quoniam eorum qui ante
 missi erant nemo redierat, non ad Xerxem se contulit,
 sed Spartam profectus ephoris proditiōnem indicavit
 atque pollicitus est effecturum se ut manifestum Pausa-
 niam deprehenderent. Ex composito deinde in Tænarum
 ivit, ubi supplex in fano Neptuni consedit. (3) Eodem
 etiam ephori profecti duplex struxerunt tugurium in eoque
 se abscondiderunt. Nescius horum Pausanias ad Argilium,
 quem supplicem sedere compererat, accessit eumque
 reprehendit quod literas ad Xerxem non pertulisset, alia-
 que quædam proditiōnis indicia colloquendo edisseruit.
 Quibus auditis ephori, sanctitatem loci reveriti, illico qui-
 dem eum non comprehenderunt, sed abire passi sunt, at
 postquam Spartam reversus esset, manus ei injicere co-
 gitabant. Ille vero rem suspicatus in sanum Minervæ
 Chalcidæi confugit supplex. (4) Lacedæmoniiis quid face-
 rent dubiis hærentibus ob debitam deæ reverentiam,
 advenit mater Pausaniæ laterem ferens, quem ad introi-
 tum fani deposuit, eoque viam pœnæ de filio sumendæ
 prævit; nam exemplum ejus secuti Lacedæmonii fa-

Σπάρτῃ γινόμενον, αἰνιτομένη, ὡς ἔοικε, τὴν μέλλουσαν αὐτῷ τελευτῆν. Ταῦτα μὲν οὖν ὑπὸ πολλῶν ἰσότηρται. Apud
 Pausaniam l. i. Pausanias expiandi facinoris causa adiisse dicitur τοὺς ψυχῶν γούρους Phigaliæ Arcadiæ. || — πε-
 ριστός] vox in lexicis desideratur. || — γινόμενος] γινόμενός (sic) codex; μοι ἐπερώνησε cod.

§ 2. Ἀργίλιῳ] V. historia in Thuc. I, 132, Cornel. Nep. Pausan., Themist. epist. 2. || — ἑαυτοῦ... οἱ πρό-
 τεροι] αὐτοῦ... οἱ πρότεροι? || — κατάφωρον] κατάφωρον cod. || — τεμένει] Post vocem τεμεναι in fol. 85 r. medio
 versu 17 sequitur locus Philostrati e vita Apollonii (1, 3, 1—1, 9, 2, p. 2, 35 — p. 5, 24 ed. Didot, inde a verbis :
 γήραρον, ὡν κοινωνήσας usque ad δεῖσθαι ἐξῆ τοῦ ποιήσαντος). Pertinet usque ad finem folii 86 r.

§ 3. Διπλὴν] διπλὴν codex. Quæ præcedunt uncis inclusa, in codice evanida fere sunt. Thuc. I, 133 : τότε δὲ οἱ
 ἔφοροι... ἀπὸ παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Ταΐναρον ἰκέτου οἰχομένου καὶ σκηνησάμενον διπλὴν διαφράγματι καλύθην, εἰς
 ταῦν τε ἐξόρουν ἐντός τινας ἐκρυψε... καὶ Πausανίου ὡς αὐτὸν ἐλθόντος καὶ ἐρωτῶντος τὴν πρόσανιν τῆς ἱκετίας,
 ῥηόντο πάντα σαφῶς. Diodorus II, 41 : κατεζόμενος ἐπὶ τῷ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερῷ, διπλὴν σκηνὴν περιβάλλετο καὶ τοὺς
 μὲν ἐξόρου καὶ τῶν ἄλλων Σπαρτιατῶν τινας κατεκρυψε. Cornelius Nep. Pausan. 4 : in ara consedit ; hanc juxta lo-
 cum fecerunt sub terra, ex quo posset audiri si quis quid loqueretur cum Argilio. || — ἐπὶ τῷ μὴ] ἐπὶ τῷ μὴ
 cod. || — δεξίη] δεξίη cod.

§ 4. τὴν θεὸν] τὸν θ. cod. De re v. Thuc. I, 131, Nepos l. i., Themist. epist. 2, Suidas v. Πausanias. In prima nar-
 rationis parte ad Aristodemum proxime accedit Diodorus II, 45 : Ἀπορρομένον δὲ τῶν Λακεδαιμονίων εἰ τι-
 μερῶνσιν τὸν ἱετῆρα, λέγεται τὴν μητέρα τοῦ Πausανίου καταντήσαντα εἰς τὸ ἱερὸν, ἄλλο μὲν μὴδὲν μὴτ' εἰπῆν
 εἰς πρᾶξι τῇ, πλίνθον δὲ βασιτάσσαν ἀναθῆναι κατὰ τὴν εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδον, καὶ τοῦτο πράξασαν ἐπαλθεῖν εἰς
 τὴν ἴδιαν οἰκίαν. Τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους τῇ τῆς μητρὸς κρίσει συνακολουθήσαντας ἐνοικοδομῆσαι τὴν εἰσόδον καὶ
 τοῦτ' αὖ τῷ τρόπῳ συναναγκάσαι τὸν Πausanίαν λιμῷ καταστρέφει τὸν βίον. Mater Pausaniæ Ἀρχιδέα vocatur ap.
 Suidam v. Πausanias; sed Ἀλκαθῶς ap. schol. Aristoph. Equit. 74. Pseudoplutarch. in Parall. c. 10 Agesilaum
 patrem laterem attulisse narrat, addens : ἡ δὲ μήτηρ καὶ ἄταρον ἔριψεν, ὡς Χρύσερμος ἐν β' ἱστοριῶν. || — κολάσεως
 Dicendum erat τῆς κατὰ τοῦ παιδὸς κρίσεως. || — ἐνοικοδομῆσαν] sic etiam Diodor. ; ἀπὸ φθορᾶς. Thucydides I, 134 : τοῦ
 ἐνοικοδομῆσαν τὸν δόρον ἀπέλιν καὶ τὰς θύρας, ἐνδον ὅντα τηρῶντας αὐτὴν καὶ ἀπολαβόντας ἀπὸ κολομῆσαν, προσ-
 καλόμενοι τε ἐπεκρίνοντοσαν λιμῷ. Themistocles epist. 2 : καὶ ἀνοικοδομήσαντες (leg. ἀποικ.) τὴν εἰσόδον καὶ
 ἐνδόντας τὴν ὁροφὴν τοῦ οἴκου ὅτ' ἐνδείας αὐτῷ παρέσχον ἱετῆρ μόνον ἀπολίσθαι. Cornelius Nep. Paus. 5 : Hinc
 ut exire posset, ephori valvas ejus adis obstruxerunt, lectumque sunt demoliti, quo facilius sub divo
 periret. || — ἀνελόντες] ἀνελόντες codex. || — ἐξήριψαν] Cf. Chrysermus ap. Pseudoplutarch. l. i., Suidas l. i. :
 Καὶ οὕτως ἐνδον ἀπέθανε, τὸ δὲ σῶμα εἰς τὸν Κεάδαν ἔριψαν... Νοσησάσης δὲ τῆς πόλεως εἰκόνα ἔστησαν χαλκῇ Πau-
 σανίου καὶ ἐσώσαντο. Elianus Var. Hist. 4, 7 : Λακεδαιμόνιοι Πausanίαν μηδίσαντα οὐ μόνον λιμῷ ἀπέκτειναν, ἀλλὰ
 καὶ τὸν νεκρὸν ἐξέβαλον αὐτοῦ ἐκτός τῶν ὀρνυ, ὡς φησιν Ἐπιτιμίδης; [Ἐπιτιμίδης] legi vult Pape in Lexico nomin. propr.
 Perperam. Historia assertur ut probetur τῷ κακοῖ οὐδὲ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος εἶναι. Itaque Epitimidem fuisse puto

δόμησαν τὸ τέμενος, καὶ λιμῶ διαφθάραντος τοῦ Πausανίου, ἀνελόντες τὴν στέγην, ἐξέλικυσαν τοῦ ναοῦ ἐτι ἐμπνέοντα τὸν Πausανίαν καὶ ἐξέριψαν. (5) Διὰ δὲ τοῦτο λοιμὸς αὐτοὺς κατέσχευε. Θεοῦ δὲ χρήσαντος, ἐπὶν ἐξιλιάσωνται τοὺς δαίμονας τοῦ Πausανίου, παύσασθαι τὸν λοιμόν, ἀνδριάντα αὐτῶ ἀνέστησαν, καὶ ἐπαύσατο ὁ λοιμός.

IX. Ζητήσεως δὲ οὔσης παρὰ τοῖς Ἕλλησι τίνας δεῖ προγραφῆναι αὐτῶν τῶν συμμεμαχηκότων ἐν τῷ Μηδικῷ πολέμῳ, ἐξέβρον οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸν δίσον, ἐφ' οὗ κυκλοτερώς ἐπέγραψαν τὰς ἡγωνισμένας πόλεις, ὥς μήτε πρῶτους τινὰς γεγράφθαι μήθ' ὑστέρους.

X. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἐπειδὴ τὰ τοῦ Πausανίου ἐπονείδιστος ἐκεχωρήκει, τοὺς Ἀθηναίους ἐπειθον λέγοντες ἐν ταῖς Πausανίου ἐπιστολαῖς κοινῶν εὐρηκεῖναι τῆς προδοσίας Θεμιστοκλέα. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς δεδοικώς τοὺς Λακεδαιμόνιους οὐκ ἔμεινεν ἐν τῷ Ἄργει, ἀλλὰ παρῆντο εἰς Κέρκυραν κάκειθεν εἰς Μολοσσούς πρὸς Ἀδμητον βασιλεύοντα, καίτοι ἐχθρόν αὐτῷ πρότερον. (2) Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων παραγενομένων πρὸς τὸν Ἀδμητον καὶ ἐξαιτούτων αὐτὸν, ἡ γυνὴ τοῦ Ἀδμητοῦ ὑπέθετο Θεμιστοκλεῖ ἀρπάσαι τὸν τοῦ βασιλέως παῖδα καὶ καθεσθῆναι ἐπὶ τῆς ἐστίας ἱκετεύοντα. Πράξαντος δὲ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὁ Ἀδμητος κατέληξας αὐτὸν οὐκ ἐξέδωκεν, ἀλλ' ἀπεκρίθη τοῖς Πελοποννησίοις μὴ δοῖναι εἶναι ἐκδοῦναι τὸν ἱκέτην. (3) Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς οὐκ ἔχων ὅπου ὑποστρέψει, ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐπλεῖ. Ἐκινδύνευσεν δὲ καὶ πλέων ἁλῶναι καὶ παραληφθῆναι. Νᾶξον γὰρ πολιορκούντων τῶν Ἀθηναίων, ἡ ναὺς τοῦ Θεμιστοκλέους, χειμῶνος ἐπιγενομένου, προσήγετο τῇ Νάξῳ· ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς δεδοικώς μήποτε συλληφθῇ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἠπειλῆσεν τῷ κυβερνήτῃ ἀναίρησιν αὐτὸν, εἰ μὴ ἀντέχοι τοῖς

num obstruxerunt; deinde jamjam pereuntem fame Pausaniam, ablato tecto, e sacello extraxerunt et respirantem adhuc projecerunt. (5) Hoc vero propter facinus pestis eos invasit. Editio autem oraculo cessuram esse luem, si inanes Pausaniae placaverint, statuam ei erexerunt atque sic peste liberati sunt.

IX. Quærentibus Græcis quinam eorum qui in bello Medico socia arma junxissent, primo loco inscribendi essent, Lacedæmonii discum invenerunt, in quo nonnina civitatum, quæ contra Persas dimicant, in orbem disposita exarant, adeo ut neque priora aliqua neque posteriora inscripta esse dicere liceret.

X. Lacedæmonii, quum res Pausaniae probrose cessissent, Atheniensibus persuaserunt probari Pausaniae epistolis Themistoclem proditoris fuisse socium. Is igitur timens Lacedæmonios, relictis Argis, in Corcyram, inde vero ad Molossorum regem Admetum, qui prius ipsi inimicus fuerat, se contulit. (2) Advenientibus deinde Lacedæmoniis qui Themistoclem exposcerent, uxor Admeti ei consuluit, ut arrepto regis filio supplex in foco consideret. Quod quum fecisset Themistocles, Admetus misericordia motus supplicem non tradidit, sed nefas id fore Peloponnesiis respondit. (3) Tum Themistocles non habens quo se converteret, in Persiam navigavit. Quo in itinere periculum erat ne comprehenderetur; nam suborta tempestate navis Themistoclis ad Naxum delata est quo tempore Athenienses insulam obsidebant. Themistocles metuens ne in manus Atheniensium incideret, mortem gubernatori minatus est, nisi ventis resisteret. Metu

philosophum illum Cyrenæum, Antipatri Aristippei discipulum, ejus meminit Diogenes Laert. 2, 8, 7. Is præcepta philosophica historiæ exemplis probaverit]. Aliter Thucydides l. I. : Καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν εἰς τὸν Καϊάδαν, οὐκ ἐπὶ τοὺς κακούργους, ἐμβάλλειν· ἐπειτα ἔδοξε πλησίον που κατοῦναι.

§ 5. Λοιμὸς] Pestem præter Aristodemum unus Suidas l. I. memorat, qui eo quoque cum Nostro facit, quod unam Pausaniae statuum, non vero duas, ut ceteri produnt, erectas esse dicit. — θεοῦ χρήσαντος] Thucydides 1, 134, 4 : ὁ δὲ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς τὸν τε τάρων ὑπερὸν ἔχρησε τοῖς Λακεδαιμονίοις μετενεγκεῖν οὐκ ἐπέθανεν... καὶ ὡς ἄγος αὐτοῖς δὴ τὸ πεπραγμένον δύο σώματα ἀνθ' ἑνὸς τῇ Χαλκιοῖκῳ ἀποδοῦναι. Οἱ δὲ ποιησάμενοι γαλκούς ἀνδριάντας· δύο ὡς ἀντὶ Πausανίου ἀνέθεσαν. Cf. Diodor. 11, 45, 9, Pausanias 3, 17, 7. Apud Plutarch. De sera num. vind. 17, p. 673, 10, ed. Didot. legitur : Σπαρτιάταις χρησθὲν ἰάσασθαι τὴν Πausανίου ψυχὴν, ἐξ Ἰταλίας μεταπεμφθέντες· οἱ ψυχῶν γωγὸι καὶ θύσαντες ἀπεσπᾶσαντο τοῦ ἱεροῦ τὸ εἶδωλον. In quibus pro ἐξ Ἰταλίας, quod jure mireris, scribendum esse censeo ἐκ Φιγαλίας. Nimirum Lacedæmonii fecerunt quod ipse etiam Pausanias, ut Cleonices manes placaret, fecerat sec. Pausaniam 3, 17, 9, ubi profectus esse dicitur ἐκ Φιγαλείαν τὴν Ἀρχάδων παρὰ τοὺς ψυχαγωγούς.

IX. Hæc alius nemo tradidit. Cf. quæ de Iphiti disco Olympico habet Pausanias 5, 20, 1 : ὁ δὲ τοῦ Ἰφίτου δίσκος τὴν ἐκεχειρίαν, καθ' ἣν ἐπὶ τοῖς Ὀλυμπίοις ἐπαγγέλλουσιν οἱ Ἕλαιοι, ταύτην οὐκ ἐς εὐδὴ ἔχει γεγραμμένην, ἀλλὰ ἐς κύκλου σχῆμα περίεσιν ἐπὶ τῷ δίσκῳ τὰ γράμματα. Cf. Phlegontis Olympion. in Fr. Hist. 3, p. 603. Nostrum quoque discum in quo, sicuti in tripode Delphico, nomina civitatum quæ socia contra Persas arma junxerant, inscripta legelantur, Olympiæ dedicatum esse puto ludis Olympiadis 76, quæ prima fuit post prælium Platæense. Quæ præcedunt, Aristodemum, sicuti Diodorus, sub Olymp. 75, 4 narravit. Iisdem ludis Themistocles utpote Græciæ liberator ingenti plausu exceptus esse narratur ap. Plutarch. Themist. 17, 4, Pausan. 8, 50, 3, Ælian. V. H. 13, 43, Themist. epist. 11, 17. Aristodemus hæc narrare non potuit.

X. § 1. Καίτοι] καὶ cod. Post ἐχθρόν exciderit δντα.

§ 3. Πολιορκούντων] πολιορκούντων codex. Cf. supra c. 4 § 1. Thucyd. 1, 137, 2 : καταφέρεται χειμῶν ἐς τὸ Ἀθηναίων στρατόπεδον, ὃ ἐπολιόρκει Νάξον. || — τῇ Νάξῳ] malim τῇ νήσῳ. || — ἠπειλῆσεν etc.] Aliter de his narrat

πνεύμασιν· ὁ δὲ κυβερνήτης δέσας τὴν ἀπειλὴν, ὥρμησεν ἐπὶ σάλου νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ἀντίσχε τοῖς ἀνέμοις· καὶ οὕτω Θεμιστοκλῆς διασωθεὶς παρεγένετο εἰς τὴν Περσίδα. (4) Καὶ Ξέρξης μὲν οὐ κατέλαβε ζῶντα, Ἀρταξέρξης δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ· ὃ οὐκ ἐνεφάνισθη, ἀλλὰ διατρίψας ἐνιαυτὸν καὶ μαθὼν τὴν Περσικὴν γλῶσσαν, τότε παρεγένετο πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην· καὶ ὑπέμνησεν αὐτὸν τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς ἰδοὶ καὶ κατατεθείσθαι εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ Ξέρξην, λέγων καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῷ γεγενῆσθαι αἰτίας, [ἐνδε]ίξις λύσειν τοὺς Ἑλληνας τὸ ζεύγμα. Ὑπέσχετο δὲ, εἰ λάβοι στρατὸν παρ' αὐτοῦ, χειρώσασθαι τοὺς Ἑλληνας. (5) Ὁ δὲ Ἀρταξέρξης προσσχὼν τοῖς εἰρημῶνι, ἔδωκεν αὐτῷ στρατὸν καὶ τρεῖς πόλεις εἰς χορηγίαν, Μαγνησίαν μὲν εἰς σίτον, Λάμφακον δὲ εἰς οἶνον, Μυοῦντα δὲ εἰς ὄψον. Λαβὼν δὲ Θεμιστοκλῆς καὶ παραγενόμενος εἰς Μαγνησίαν, ἐγγὺς ἤδη γενόμενος τῆς Ἑλλάδος μετενόησεν, οὐχ ἡγησάμενος δεῖν πολεμεῖν τοῖς δημοφύλοις· θύων δὲ τῇ Λευκοφρόνῃ Ἀρτίμιδι, σφαττομένου ταύρου ὑποσχὼν φιάλην καὶ πληρώσας αἵματος ἔπιεν καὶ ἐτελεύτησεν.

XI. Οἱ δὲ Ἑλληνες [οὐ] γνόντες ταῦτα ἐξεδίωκον τὸν στρατὸν τὸν ἅμα τῷ Θεμιστοκλεῖ, (καὶ) παραγενημένοι δὲ ἔγνωσαν, καὶ ἀνταπεστράτευσαν τῷ Ἀρταξέρξει, εὐθέως τε τὰς Ἰωνικὰς καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις Ἑλληνίδας ἡλευθέρουν Ἀθηναῖοι. (2) Κίμωνος δὲ τοῦ Μιλτιάδου στρατηγούντος ἀνέπλευσαν ἐπὶ τὴν Παμ-

gubernator percussus per noctem diemque in salo navem in anchoris tenuit ventisque restitit. Sic salvus Themistocles in Persiam venit. (4) Ibi Xerxem quidem in vivis non repperit, sed filium ejus Artaxerxem. Ejus vero in conspectum non statim venit primo adventu, sed post anni demum moram, quo tempore linguam Persicam didicit, ad regem profectus est, eique in memoriam revocavit beneficia, quæ in Xerxem ejus patrem contulisse sibi videretur, et inter alia dixit salutis se regi auctorem fuisse eo quod pontem in Hellesponto Græcos soluturos esse indicasset. Idem, si exercitus daretur, Græcos se debellaturum esse promisit. (5) Fidem dictis adhibens Artaxerxes et exercitum et in sumptus faciendos tres dedit urbes, Magnesiam quæ panem præberet, Lampsacum unde vinum sumeret, et Myuntem ex qua obsonium haberet. Quibus acceptis Themistocles Magnesiam profectus quum jam in propinquo Græciæ esset, cepti eum pœnituit; nam popularibus bellum inferre nefas putabat. Itaque Minervæ Leucophrynæ sacrificium peragens macrati bovis sanguinem subjecta phiala exceptum hausit et sic vita se subduxit.

XI. Græci horum ignari exercitum qui cum Themistocle erat, persecutori erant, sed quum advenientes rem cognovissent, contra Artaxerxem expeditionem susceperunt, et confestim Ionicas ceterasque civitates Græcas Athenienses in libertatem vindicarunt. (2) Sub Cimone autem, Miltiadis filio, in Pamphyliam vecti prope

Thucydides. || — νύκτα] νύκταν cod. || — οὐκ ἐφάνισθη] Ante hæc excidisse videtur τότε μὲν vel παραχρῆμα μὲν vel tale quid.

§ 4. Ἀρταξέρξην] Sic recte etiam Thucydides 1, 137, Charon ap. Plutarch. Them. 27, Cicero ad Att. 10, 8, 7, Cornelius Nep. Them. 9, Philostratus Vit. Apoll. 1, 29, Suidas v. Θεμιστοκλῆς, Tzetzes Chil. 10, 360. Themistius or. 15, p. 190. Pro Artaxerxe Xerxem nominarunt plurimi, ut Cornel. Nep. ait, ex quibus Plutarchus recenset Ephorum, Dinonem, Heraclidem, Clitarchum, ἐτι δ' αἰλοῦνται πλείονας, inter quos nos novinus Diodorum 11, 27, 3 et 11, 56, 5, Strabonem p. 587 et 636, Valerium Max. 5, 3, 3. 8, 7, 15, Libanium vol. 1, p. 464 R. Error nasci potuit vel ex eo quod postrema Xerxis et prima Artaxerxis tempora, intercedente Artabani regno separata, confunderentur, vel ex eo quod cum falsa rerum Themistoclis chronologia genuinus ordo rerum Persicarum componeretur. Aristodemus Artaxerxis tempora ad errorem suum de temporibus Themistoclis accommodavit; id enim vel inde patet quod Themistoclem ante pugnam ad Eurymedontem commissam mortuum esse dicit. || — γεγενῆσθαι] γενῆσθαι cod. || — ὑπέμνησεν αὐτὸν] ἐπέμν. αὐτῷ cod. || — ἐνδείξις... Ἑλληνας] Inklusas literas absumsit lacuna initio folii 87. De re v. Thuc. 1, 137, 4. Cornel. Them. 4.

§ 5. Προσχὼν ... δέδωκεν cod. || — τῆς Ἑλλάδος] Intellige græcas civitates Asiæ minoris. || — Λευκοφρόνῃ] λευκοφρόνῃ cod. De variis hujus nominis formis v. Steph. Thes. v. λευκοφρος. Ceterum ad Aristodemi narrationem proxime accedunt ea quæ leguntur ap. Schol. Aristoph. Equit. 84 et apud Suidam v. Θεμιστοκλῆς : Θεμιστοκλῆς καταφυγὼν πρὸς Ἀρταξέρξην, τὸν Ξέρξου τοῦ Πέρσου παῖδα, καὶ τιμηθεὶς τὰ μέγιστα παρ' αὐτοῦ, ὡς τρεῖς πόλεις εἰς ὄψον καὶ ἄρτον καὶ ποτὸν λαβὼν, Μαγνησίαν, Μυοῦντα, Λάμφακον ἐπηγγείλατο οὖν καταδουλώσασθαι τὴν Ἑλλάδα, δύναμιν εἰ λάβοι· παραγενόμενος δὲ ἅμα τῷ στρατεύματι εἰς Μαγνησίαν, καταγνοὺς ἑαυτοῦ, εἰ οὐ αὐτὸν σωθέντες Ἑλληνες δι' αὐτοῦ δουλεύουσιν βαρβαροὶ, προφάσει χρησάμενος, ὡς θυσίαν ἐπιτελεῖσαι βούλεται καὶ ἱερουργῆσαι τῇ Λευκοφρόνῃ (..νῖψ codd.) Ἀρτίμιδι, τῷ ταύρου ὑποδείξει τὴν εὐαίαν καὶ υποδείχμενος τὸ αἶμα χανδὸν πῶν ἐτελεύτησεν.

XI. § 1. οὐ γνόντες ταῦτα] sc. mortem Themistoclis. Particulam οὐ inserui, adeo ut in sqq. vox καὶ abundet. Cimosem, antequam ad Eurymedontem pugnaretur, Cariae et Lyciae urbes in fidem recepisse tradit Diodorus 11, 60, 4. Quod hæc Cimonis expeditio (an. 466) cum Themistoclis historia componitur, id merum est commentum. Vera temporum supputatio, ex qua Cimonis expeditio ad annum 466 pertinet, conflatur cum falsa illa chronologia septem annis aberrante, qua mors Themistoclis eidem anno 466 assignatur. Cum Aristodemo unus ille facit quem descripsit Suidas : Κίμων, Μιλτιάδου, ἐπὶ τοῦ συν Θεμιστοκλεῖ κατελθόντος βαρβάρους ἑστρατήγησε, καὶ πλείους εἰς Κύπρον καὶ Παμφυλίαν ἐπολέμησε καὶ ἐπ' Εὐρυμέδοντι ποταμῷ ναυσὶ καὶ πεζῷ νικᾷ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Οὗτος ἔταξε (cf. infra c. 13, 2) καὶ τοὺς δρῶν τοῖς βαρβάροις· ἐκτός τε γὰρ Κυζιχίων καὶ Χελιδονίων καὶ Φασσηλίδος (πόλις δὲ αὕτη τῆς Παμφυλίας) ναὺν Μηδικὴν μὴ πλεῖν νόμῳ πολέμου, μηδὲ ἵππου δρόμον ἡμίρας ἐντός ἐπὶ θάλατταν καταβαίνειν βασιλεία, αἰσχρονοῦν· τε εἶναι τοὺς Ἑλληνας τοὺς ἐν Ἀσίᾳ. Ἐν Κιτίῳ δὲ τῆς Κύπρου τελευτᾷ.

§ 2. ἐκτὸν δὲ ναῦς] Similiter rem narrat Diodorus 11, 60, 5 : καὶ πολλὰς μὲν τῶν ἐναντίων κῆρας διέφθειραν, πλείους δὲ τῶν ἐκτὸν συν αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσιν εἶλον. Thucydides 1, 100 : εἶλον τριήρεις Φοινίκων καὶ διεφθίραν τὰς πάσας ἐς τὰς

φυλίαν κατὰ τὸν λεγόμενον Εὐρυμέδοντα ποταμὸν, καὶ ἐναυμάχησαν Φοινίξει καὶ Πέρσαις, καὶ λαμπρὰ ἔργα ἐπεδείξαντο, ἑκατὸν τε ναῦς ἐλόντες αὐτάνδρους ἐπεζομάχησαν, καὶ δύο τρόπαια ἔστησαν, τὸ μὲν κατὰ γῆν, τὸ δὲ κατὰ θάλατταν. (3) Ἐπλευσαν δὲ καὶ κατὰ Κύπρον καὶ ἐπ' Αἴγυπτον. Ἐβασίλευσε δὲ τῆς Αἰγύπτου Ἰνάρως υἱὸς Ψαμμητίχου, δεσποτὰς Ἀρταξέρξου βοηθοὺς ἐπηγάγετο αὐτῶν τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἔχοντες σ' ναῦς ἐπολέμησαν ἐπὶ ἔτη ἑξ τοῖς βαρβάροις. (4) Μετὰ δὲ ταῦτα Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου καταπεμφθεὶς ὑπὸ Ἀρταξέρξου, ὠρμημένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ καλουμένῃ Προσωπίτιδι νήσῳ ἐπὶ τινος ποταμοῦ, ἐκτρέπει τὸ ρεῖθρον τοῦ ποταμοῦ ἐποίησέ τε τὰς ναῦς ἐπὶ τῆς γῆς ἀπολεῖσθαι. Ἐκτραπεισῶν δὲ νέων Ἀττικῶν προσπλευσῶν τῇ Αἰγύπτῳ, οἱ περὶ τὸν Μεγάβυζον καὶ ταύτας παρελάβον, καὶ ἄς μὲν διέφθειραν, ἄς δὲ κατέσχον. Τῶν δὲ ἀνδρῶν οἱ μὲν πλείους διεφθάρησαν, ὀλίγοι δὲ παντάπασιν ὑπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν.

XII. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλληνικὸς πόλεμος ἐγένετο Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἐν Τανάγρα· καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ἦσαν τὸν ἀριθμὸν μύριοι τρισχίλιοι, οἱ

Eurymedontem fluvium prælo navali cum Phoenicibus Persisque commisso præclare rem gesserunt; nam centum naves una cum viris ceperunt, ac deinde terrestri prælo vicerunt, adeo ut duo tropæa, alterum navalis, alterum terrestris victoriae, erigerent. (3) Navigarunt etiam in Cyprum et Egyptum. In Egypto tum regnabat Inaros Psammetichi filius. Is quum ab Artaxerxe defecisset, Athenienses auxilio arcessiverat, qui cum classe ducentarum navium per sex annos bellum contra barbaros sustinerunt. (4) Post hæc vero Megabyzus, Zopyri filius, ab Artaxerxe missus, classe Atheniensium in Prosopitide insula ad fluvium quendam stationem habente, alveum fluvii alio avertit eoque effecit ut naves Atheniensium in sicco relinquerentur. Et quum alia quinquaginta naves Atticæ in Egyptum navigantes de recto cursu deflexissent, his quoque Megabyzus potitus partem earum destruxit, partem vero servavit. Militum pars major periiit, perpaucis domum reverti contigit.

XII. Post hæc Græcanicum bellum Atheniensium et Lacedæmoniorum exarsit, in quo ad Tanagram prælium commissum est. Lacedæmoniorum ibi erant tre-

διακοσίας [In eodem Thuc. capite § 3 pro Θρακῶν συμπαντων legerim Θρ. ξυστάντων]. Cum Thucydide facit Plutarchus Cimon. 12, 10.

§ 3. Ἰνάρως] Ἰνάρως codex, sicut Photius in Excerptis Ctesianis. Deinde ψαμμητίχου codex. || — ἐπηγάγετο... σ' ναῦς] Thucyd. 1, 104 : Ἰνάρως... ἀπέστειλεν Αἰγύπτου τὰ πλεῖα ἀπὸ βασιλείας Ἀρτοίξεον, καὶ αὐτὰς ἄρχων γενόμενος Ἀθηναίους ἐπηγάγετο. Οἱ δὲ (ἔτυχον γὰρ ἐς Κύπρον) στρατεύομενοι ναυσὶ διακοσίοις· αὐτῶν τε καὶ τῶν συμμάχων, ἦλθον ἀπολιπόντες τὴν Κύπρον. Pro ducentis navibus Diodorus 11, 71 et 13, 25 trecentas dicit, sed alio loco (11, 74, 3) ducentas et ipse habet. || — ἐπὶ ἔτη ἑξ] Thuc. 1, 110, 1 : οὕτω μὲν τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα ἔξ ἔτη πολέμησαντα. Gestum est bellum ab Ol. 81, 1 ad Ol. 81, 2 ($\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$). Aliter Aristodemus statuit, qui, narrato hoc bello, verbis μετὰ δὲ ταῦτα transit ad bellum quo ad Tanagram pugnatum est anno 457. Probabiliter in his quoque, sicut in aliis plurimis, a vera chronologia septem annorum spatio recedit, adeo ut bellum relatum sit ad annos 467-461. Eodem modo statuerit auctor schol. ad Aristoph. Plut. 178, qui Inarum Xerxe (qui an. 465 mortuus est) adhuc regnante defecisse dicit. Ἰνάρως, ait, ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἀπέστειλε τοῦ βασιλέως Σείρεν μοῖραν τινα τῆς Αἰγύπτου, καὶ χρήματα πέμψας τοῖς Ἀθηναίοις ἐλάβε συμμάχους· οἵτινες καὶ διαπεράσαντες εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐν τινὶ τῶν τοῦ Νείλου στομάτων ἀναπαύσαντες προσέσχον τοῖς Ἕλεσι. Μεγάβυζος δὲ ὁ τοῦ βασιλέως Περσῶν στρατηγὸς τὸν καταμὲν διακόφας καὶ ἀλλαχόσας τρέψας ἔλκεν ἐκείνους ἐπὶ ἔσρας καὶ ἀπέκτεινε. Alia rerum confusio est apud Diodorum, qui bellum istud per tres tantum annos inde ab an. 463 ad an. 460 gestum esse prodit.

§ 4. Μετὰ δὲ ταῦτα etc.] Eodem modo rem narrat Thucydides 1, 109, 3; longe aliter Diodorus 11, 77, qui ipsos Athenienses naves suas, ne in hostium potestatem venirent, concrenasse, Megabyzum vero virtutem eorum admiratum concessisse dicit, ut incolumes Ægypto excederent. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν τυχόντες τῆς σωτηρίας ἀπῆλθον ἐκ τῆς Αἰγύπτου. καὶ διὰ τῆς Διούνης εἰς Κυρήνην ἀπελθόντες ἐσώθησαν παραδόξως εἰς τὴν πατρίδα. || — ἐκτραπεισῶν] Naves in Mendesium Nili ostium aberrarunt, quum cursus dirigendus esset in os Canobicum, ut Atheniensibus infra Memphin in Prosopitide insula collocatis auxiliari possent. Thucyd. 1, 110, 4 : Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἄλλης συμμαχίδος πεντήκοντα τριήρεις διάδοχοι πλέουσai ἐς Αἴγυπτον ἔσχον κατὰ τὸ Μενόησιον κίρρας, οὐκ εἰδότες τῶν γεννημένων οὐδέν· καὶ αὐτοὶς ἐκ τε τῆς γῆς ἐπιπεσόντες περὶ καὶ ἐκ θαλάττης Φοινίκων ναυτικῶν διέφθειραν τὰς πολλὰς τῶν νειῶν, οἱ δ' ἐλάσσους διέφυγον πάλιν.

XII, § 1. μύριοι τρισχίλιοι] Aliter Thucydides 1, 107, 2 : ἐδοθήσαν τοῖς Δωριεῦσιν ἐκτῶν τε πεντακοσίοις καὶ χιλίοις ὀπλίταις καὶ τῶν συμμάχων μύριοις. Sic etiam Diodorus 11, 79, 5. || — μύριοι ἑξακισχίλιοι] 13000 Athenienses et 1000 socii, sec. Thucyd. 1. I. et Diodor. 11, 80, 1. || — νικῶσιν Ἀθηναῖοι] Ἰμμο Lacedæmonii. Unus Aristides orator in Panathenæico (tom. I, p. 256 ed. Dindorf) Atheniensium potius quam Lacedæmoniorum victoriam fuisse demonstrare annititur : Τέλος δὲ συμβάλλουσιν ἐν Τανάγρα τῆς Βοιωτίας· καὶ γενομένων ἀμφοτέρων ἀνδρῶν τοῦ τολμήματος ἀέθων, ἐδοξάν καθ' ἐν τούτῳ Λακεδαιμόνιοι πλέον ἐσχηκέναι (πῶς ἂν εἰποιμι εὐπεπῶς; ὁκνῶ γὰρ εἰπεῖν), ὅτι οὐκ ἀπώλοντο· καὶ γὰρ ἦν ὁρος οὗτος Ἀθηναίοις μὲν κλεῖσαι τὴν παρεδόν, Λακεδαιμόνιοι δὲ σωθῆναι οὐκ ἄρα· καὶ κινδυνεύει μόνον τοῦτο τὸ ἔργον τὴν φυγὴν σύμβολον τῆς νίκης ἐσχηκέναι... Τρεῖς γὰρ εἰσιν οἱ μωρτυρήσαντες παράγγελμα Ἀθηναίων εἶναι τὴν νίκην, Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμόνιοι, Βοιωτοί. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ ἠγάπησαν ἀναχωρησάντες, Ἀθηναῖοι δὲ προῆλθον κατὰ πόδας τῆς μάχης, Βοιωτοὶ δὲ οὐκ ἀντέσχον, ἀλλ' ἠττήθησαν ἐν Οἰνοφύτοις ὑπέκυψαν. Ad hæc Scholiasta : Βιάζεται δὲ ὁ Ἀριστοίδης τὴν νίκην Λακεδαιμονίων ἦσαν ἀποδίδει. Lacedæmoniorum victoriam fuisse disertis verbis dicit Thucydides 1, 108, 1. Clypeum quem Lacedæmonii ob victoriam Tanagræam Olympiæ dedicarunt, et inscriptum ei epigramma habes ap. Pausaniam 5, 10, 4. Cf. idem 1, 11, 8. 1, 29, 8. Secundum Justin. 3, 6 *æquo Marte utrinque discussum*. Similiter Diodorus, 11, 81, 6 : τῆς μάχης ἀμείβοτον λαβούσης· τὸ τέλος, συνείδη τοὺς τε Λακεδαιμονίους ἀμεισθησai περὶ τῆς

δὲ Ἀθηναῖοι μύριοι ἐξακισχίλιοι καὶ νικῶσιν Ἀθηναῖοι. (2) Παραταξάμενοι δὲ πάλιν ἐν Οἰνοφύτοις, στρατηγούτος αὐτῶν Τολμίδου καὶ Μυρωνίδου, ἐνίκησαν Βοιωτοὺς καὶ κατέσχον Βοιωτίαν.

XII. Εὐθὺς ἐστράτευσαν ἐπὶ Κύπρον, στρατηγούτος αὐτῶν Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου. Ἐνταῦθα λιμῶ συνεσχέθησαν, καὶ Κίμων νοσήσας ἐν Κιτίῳ πωλεῖ τῆς Κύπρου τελευτᾷ. Οἱ δὲ Πέρσαι δρῶντες κλακακωμένους τοὺς Ἀθηναίους, περιφρονήσαντες αὐτῶν ἐπῆλθον ταῖς ναυσίν, καὶ ἄγων γίνεται κατὰ θάλατταν, ἐν ᾗ νικῶσιν Ἀθηναῖοι. (2) Καὶ στρατηγὸν αἰρῶνται Καλλίαν τὸν ἐπικλὴν Λακκόπλουτον, ἐπεὶ

decim millia, Atheniensium sedecim millia Vicerunt Athenienses. (2) Mox altero praelio ad Ctenophyta, Tolmida et Myronide ducibus, Bæotios debellarunt et Bæotia potiti sunt.

XIII. Statim post hæc Athenienses in Cyprum expeditionem susceperunt, duce Cimone Miltiadis filio. Ibi fame detinebantur, et Cimón ad Citium Cypri oppidum morbo vitam finivit. Persæ vero Athenienses, quos malis pressos videbant, despicientes, classem eorum adorti sunt. Commisso praelio navali superiores evadunt Athenienses. (2) Tum ducem creant Calliam, qui Laccopulos sive Fossidives cognominabatur, quod ad Marathonem

νίκη καὶ τοὺς Ἀθηναίους. Cf. etiam Plato Menex. p. 242 : ἀμφισθητήσιμον δὲ τῇ μάχῃ γενομένην, διέκρινε τὸ ὕστερον ἔργον οἱ μὲν γὰρ ὤγοντο ἀπώστες, καταλιπόντες οἷς ἐδόθουν, οἱ δὲ ἡμέτεροι τρίτῃ (sic) ἡμέρᾳ ἐν Οἰνοφύτοις νικήσαντες etc. I — Τολμίδου καὶ Μυρ.] De Tolmide in praelio ad Ctenophyta Atheniensium duce allunde non constat.

XIII. § 1. Εὐθὺς] Eodem igitur anno quo ad Ctenophyta pugnatum est (456), re vera autem septem annis post (449). De expeditione in Cyprum cum Aristodemō facit Thucydides 1, 112; longe aliter de ea exponunt Diodorus 12, 3 et Plutarchus in Cim. 18. || — νοσήσας] Diodor. 12, 4, 6 : συνέθη δὲ καὶ τὸν Κίμωνα περὶ τὴν Κύπρον διατρίβοντα νόσῳ τελευτῆσαι. Plutarch. l. 1. 19 : ἀπέθανε δὲ πολιορκῶν Κίτιον νοσήσας; ἐνιοὶ δὲ φασιν ἐκ τραύματος || — Κιτίῳ] Kitiæ cod.

§ 2. τὸν ἐπικλὴν] τὸ ἐπικλὴν cod. De cognominis origine vid. Plutarch. Aristid. 5, Schol. Aristoph. Nub. 65, Themistocli. epist. 8, 3, p. 294, Alciphron. epist. 1, 19, Hesychius, Photius et Suidas v. Λακκόπλουτος. Calliam, Hipponici filium, ab Atheniensibus legatum Susa ad Artaxerxem missum esse obiter memorat Herodotus 7, 151. Hæc legatio ab ea de qua nostro loco agitur, non diversa fuisse videtur. Thucydides neque legationis neque pacis istius famigeratæ meminit. Theopompus vidit Athenis pacis conditiones in lapide exaratas, indeque Craterus edidit in Συναγωγῇ ψηφισμάτων (Plutarch. Cim. 13). Porro statuam Calliæ Athenis fuisse testatur Pausanias 1, 8, 2. At pacis tabulas Atheniensium vanitati deberi et mala fraude compositas esse (eo haud dubie tempore quo Antalcidas Lacedæmonius Græcos Asiaticos Persis prodidit), Theopompus (ap. Harpocr. v. Ἀττικοί; γράμμασι) ex eo collegit, quod pacis conditiones non Atticis, sed recentioribus literis Ionicis scriptæ erant. Nec aliter statuerit Callisthenes (ap. Plutarch. Cim. l. 1.), qui οὐ εἰσι ταῦτα συνθέσθαι τὸν βάρβαρον, ἀλλ' ἐργῶ ποιεῖν διὰ φόβον ἦτης ἐκείνης (ad (Eurymedontem sc.). Secus vero de his sensisse videtur Ephorus, quippe quem Diodorus sequi solet, ac similiter posteriores scriptores in fama vulgi acquieverunt. Ipsam quidem Calliæ legationem non est cur addubitemus, sed non obtinuisse a rege legatus videtur quæ Athenienses postulaverant ac serior ætas iactabat (V. Curtius Gr. Gesch. tom. 2, p. 169 et 746 not. 60). Subindicatur hoc etiam Demosthenis loco in or. de falsa leg. § 273, p. 428 : Ἀπαντες, εὐ οἶδ', οἱ τὸν λόγον τοῦτον ἀπεχόατε, Καλλίαν τὸν Ἰππονίκου ταύτην τὴν ὑπὸ πάντων θρυλούμενην εἰρήνην πρεσβεύσαντα, ἴππου μὲν δρόμον ἡμέρας περὶ μὴ καταβαίνειν ἐπὶ τὴν θάλατταν βασιλεῖα, ἐντὸς δὲ τῶν Χελιδονίων καὶ Κυανέων πλοῖον μακρὸν μὴ πλεῖν, οἱ δὲ δῶρα λαβεῖν ἔδοξε πρεσβεύσας, μικροῦ δὲ τὴν ἀπέκτειναν, ἐν δὲ ταῖς εὐδαίαις πεντήκοντ' ἐπράξαντο τάλαντα. — Missa Calliæ mentione, pacis conditiones memorant Lycurgus in Leocrat. § 73, Isocrates in Panegyri. § 118, de pace § 80, in Panathen. § 80, Himerius or. 2, § 29, Aristides in Panathen. p. 749, 766, 277, 325, 329 ed. Dindorf. Post prælium ad Eurymedontem pacem compositam tradunt Plutarchus, Lycurgus et Himerius, post Cimōnis expeditionem in Cyprum, Diodorus et Aristodemus, majore cum veri specie. Ceterum Diodorus 12, 4, 5 narrat primum Megabyzum et Artabazum de pace faciendâ legatos Athenas misisse, deinde ab ipsis etiam Atheniensibus ad Persas missos esse πρέσβεις αὐτοκράτορας, quorum princeps Callias Hipponici filius. Aristodemus tum in cetera narratione a Diodoro recedit, tum vero Calliam, legationis ducem αὐτοκράτορα, paulavit in στρατηγόν. Idem fieri videmus apud Suidam, ubi hæc : Καλλίας, ὁ Λακκόπλουτος; ἐπικληθεὶς, στρατηγὸν πρὸς Ἀρταξέρτην τοὺς ἐπὶ Κίμωνος τῶν σπονδῶν ἐθελοῦσιν ὄρου; καθ' ὃν εἰσβαλόντες Λακεδαιμόνιοι, Παιστοάνακτος τοῦ Περσῶν βασιλεῦτος, ἐξήλωσαν τὴν Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον. ἐν τῇ πεντηκονταετίᾳ οὕτως, ἦτις ἔρχετο μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, ὅλην δὲ εἰς Θωσιν Σάμου καὶ ἀρχὴν τῶν Κερκυραϊκῶν. In his vocem στρατηγόν, in qua offendit Kusterus et quam Bernhardyus vertendam putavit *callide pactus*, confirmari vides loco Aristodemi. Secundum Suidam Callias ἐθελοῦσιν sive confirmavit rataque habuit quæ pactus jam erat Cimón, ἐταῖρον Κίμων, ut loco supra laudato (c. 11, § 1) Suidas dixit. Hæc ab Aristodemi narratione aliena sunt. Quæ sequuntur καθ' ὃν εἰσβαλόντες, etc., adjecta esse videntur ad definiendum tempus legationis, adeo ut ex vera temporum ratione referenda sit ad an. 446 (v. Thucyd. 1, 114, 3), ex falsa autem chronologia ad an. 453. Hoc quoque ab Aristodemō alienum esse inde colligas quod in sequentibus res ad an. 455 pertinens narratur. Noster itaque pacta illa ad eundem annum quo cladem Persarum passi sunt, i. e., ex mente Aristodemi, ad an. 456 retulerit, quo Calliam archonem fuisse constat. Deinceps Suidas pro vaga illa temporis notatione quæ inest verbis ἐν τῇ πεντηκονταετίᾳ οὕτως, aptius memorasset τὰς σπονδὰς; τὰς πενταετίας, quæ pertinebant ad annos 451-446. Ceterum attendas velim Suidam in eo rursus cum Aristodemō consentire, quod Sami expugnationem, quæ in an. 449 incidit, cum rebus anni 432 componit. || — ἰσκέισατο] ἰσκήσατο codex. || — Νέσσου] Tanquam terminos quos transgredi Persis non liceret, *Cyanæas* et *Chelidonias* ponunt Demosthenes, Plutarchus, Himerius et Aristides; *Cyanæas* et *Phaselidem* Diodorus et Lycurgus (nisi quod apud utrumque script. codices pro Φασηλίδος habent Φάσιδος); *Phaselidem* et *Halyn* Isocrates de pace § 80 et in Panathen. § 59. Apud Aristodemum *Cyanæas* et *Nessus*, ab altera vero parte *Phaselis* et *Chelidonia* memorantur. Ineptâ hæc terminorum cumlatio e diversis fontibus congesta esse videtur. Νέσος apud

θησαυρὸν εὐρὼν ἐν Μαραθῶνι ἀνελόμενος αὐτὸν ἐπλούτησεν. Οὗτος δὲ Καλλιὰς ἐσπέισατο πρὸς Ἀρταξέρξην καὶ τοὺς λοιποὺς Πέρσας. Ἐγένοντο δὲ αἱ σπονδαὶ (ἐπὶ τοῖσδε) ἐφ' ᾗ ἐντὸς Κυανέων καὶ Νέσσου ποταμοῦ καὶ Φασηλίδος, ἧτις ἐστὶν πόλις Παμφυλίας, καὶ Χελιδονέων μὴ μακροῖς πλοίοις καταπλέωσι Πέρσαι, καὶ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν, ἣν ἂν ἵππος ἀνύσῃ διωκόμενος, μὴ κατιῶσιν. Καὶ σπονδαὶ οὖν ἐγένοντο τοιαῦται.

XIV. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλληνικὸς πόλεμος ἐγένετο ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Λακεδαιμόνιοι ἀπελόμενοι Φωκίων τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν παρέδοσαν Λοκροῖς, καὶ [ὑστερον Ἀθηναῖοι] ἀπελόμενοι αὐτοὺς ἀπέδοσαν πάλιν τοῖς Φωκεῦσιν.

(2) * * * * *

***** ὑποστρεφόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς μάχης, στρατηγούντων αὐτῶν Τολμίδου, καὶ γενόμενων κατὰ Κορώνειαν, ἐπιθέμενοι αὐτοῖς ἄφνω Βοιωτοὶ οὖσιν ἀπαρσκειούς, ἐτρέψαντο αὐτοὺς καὶ

thesauro in fossa abdito potitus divitias nactus esset Callias hic cum Artaxerxe ceterisque Persis fœdus pepigit his conditionibus, ut ne intra Cyaneas insulas et Nessum fluvium et Phaselidem Pamphyliæ urbem et Chelidonias insulas navibus longis navigarent, et ne intra trium dierum iter, quod equus cui hostis instat perficere posset, mare versus descenderent. Fœdus igitur tale erat.

XIV. Post hæc Græcum bellum ortum est hac de causa. Lacedæmonii templum Delphicum Phocensibus ereptum Locris dederunt, mox vero Athenienses Locris adeintum Phocensibus reddiderunt.

(2) [Deinde Athenienses contra exules Bæotos profecti et prælio commisso Chæronea urbe potiti sunt.] Post prælium vero Atheniensibus sub Tolmide duce domum redeuntibus, prope Coroneam urbem Bæoti de improvviso imparatos aggressi in fugam verterunt et

Hesiod. Theog. 341, Theophrast. Hist. Pl. 3, 1, 5, Liv. 45, 29, Iamblich. Vit. Pyth. 28 Ptolem. Geogr. 3, 11 vocatur notus Thraciæ fluvius, quem Herodotus, Thucydides, Aristoteles, Strabo, alii Nestum (hodie Mesto) dicunt. At quum tota hæc Thraciæ ora inde a Bosporo tum temporis Atheniensibus tributaria esset, haud assequor quam probabilitate aliquis dixerit permissum Persis esse ut ad Nessum usque in Ægeum mare navibus proveherentur, dum ab altera parte vel a Lycio mari prohiberentur. Itaque verere ne Nessi nomen corruptum sit. Apud Isocratem pro Cyaneis Halyn fluvium poni vidimus. Haud improbable est alios terminum etiam longius versus ortum removisse, adeo ut ab omnibus oppidis græcis quæ in meridionali Ponti ora essent, Persæ arcerentur. Fortassis igitur pro Nesso auctor dixerat Hyssum, Trapezuntii agri fluvium, aut Nesin qui in Pontum exit a borea Dioscuriadis et Pisyntis, ultimarum in hoc tractu coloniarum græcarum. [Hyssi portus in Scylacis codice vocatur ψαρῶν λιμὴν, quod nescio an corrigendum sit in ψαρῶν λιμὴν, defraudatorum portus; nomen hoc bene cadit in portum in confiniis situm. Cf. ψαρῶν λιμὴν, qui in Attica erat juxta Piræeum.] || — τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν, ἣν ἂν ἵππος etc.] In his quoque Aristodemus diversa, quæ in fontibus suis legerat, male conflagavit. Ceteri scriptores aut triduum peditis viam aut equi cursum diurnum habent; hinc Noster triduum equi iter efflinxit. Diodor 12, 4, 5 : τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν. Demosthenes de fals. leg. § 273 : ἵππου δρόμον ἡμέρα. Eodem modo Plutarch. Cim. 13, 5, Himerius l. 1, Aristides tom. 1, p. 277, qui idem p. 250 spatium delinivit verbis σταδίους ς'; minus probabiliter σταδίους τ' exputat Plutarchus l. 1.

XIV. Λοκροῖς; pro Δελφοῖς fortasse librorum vitio legitur. Deinde post vocem καὶ aliquid excidit. Suppletæ sumsi e Thucydide 1, 112, ubi hæc : Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν καλούμενον πόλεμον ἐστράτευσαν, καὶ κρατήσαντες τοὺ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ παρέδοσαν Δελφοῖς καὶ αὐτοῖς ὕστερον Ἀθηναῖοι, ἀποχωρησάτων αὐτῶν, στρατεύσαντες καὶ κρατήσαντες παρέδοσαν Φωκεῦσιν. Plutarch. Pericl. 21 : Ἐπεὶ γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι στρατεύσαντες εἰς Δελφούς, Φωκίων ἔχοντων τὸ ἱερὸν, Δελφοῖς ἀπέδωκαν, εὐθύς, ἐκείνων ἀπαλλαγέντων, ὁ Περικλῆς ἐπιστρατεύσας πάλιν εἰσῆγαγε τοὺς Φωκέας. Diodorus hujus belli non meminit. Schol. Aristoph. Av. 556 : γεγενῆσθαι δὲ δύο πόλεμοι ἱεροῖ πρότερος μὲν Λακεδαιμόνιοι πρὸς Φωκεῖς ὑπὲρ Δελφῶν καὶ κρατήσαντες τοῦ ἱεροῦ Λακεδαιμόνιοι τὴν προμαντείαν παρὰ Δελφῶν ἔλαβον ὕστερον δὲ (τρίτῳ ἔτι τοῦ πρώτου πολέμου) Ἀθηναῖοι πρὸς Λακεδαιμονίους ὑπὲρ Φωκίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπέδωκαν Φωκεῦσι, καθάπεο καὶ Φιλόχορος ἐν τῷ δ' λέγει. Καλεῖται δὲ ἱερὸς, ὅτι περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ ἐγένετο. Ἱστορεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ Θουκυδίδης καὶ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ β' καὶ Θεόπομπος ἐν τῷ κ'. Hinc nonnulla Suidas v. ἱερὸς πόλεμος excerpit. Verba ὕστερον τρίτῳ ἔτι deberi negligentis excerptoris, qui verba Thucydidis 1, 112 : ὕστερον διαλιπόντων ἐτῶν τριῶν περπερὰν huc traxerit, recte monet Clinton in Fast. Hell. tom. 2. p. 315 edit. sec. Theopompi libro vicesimo quinto sermo erat de bello sacro secundo (an. 357-346), quod prioris quoque belli memoriam renovandi occasionem præbuerit. Similiter res habuerit in Callisthene, quem peculiare opus de sacro bello secundo composuisse constat; nullus enim dubito qui pro Ἐρατοσθένει apud scholiastam reponendum sit Καλλισθένης.

§ 2.** ὑποστρεφόντων, etc.] Nullam codex lacunam ostendit, quamquam complura excidisse patet. Narrato bello sacro, Thucydides 1, 113 ita pergit : καὶ χρόνον ἐγγενομένον μετὰ ταῦτα, Ἀθηναῖοι, Βοιωτῶν τῶν φευγόντων ἐχόντων Ὀρχομένον καὶ Χαιρώνειαν καὶ ἄλλ' ἅττα χωρία τῆς Βοιωτίας, ἐστράτευσαν ἐκτῶν μὲν χιλιῶς ὀπλίταις, τῶν δὲ θυμμάγων ὡς ἑκάστοις ἐπὶ τὰ χωρία ταῦτα πολέμια ὄντα, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγούντος. Καὶ Χαιρώνειαν ἔλόντες ἀπεχώρουν φυλακῇ καταστήσαντες. Πορευομένοις δ' αὐτοῖς ἐν Κορωνείᾳ ἐπιτίθενται οἱ τε ἐκ τῆς Ὀρχομένου φυγάδες καὶ ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν, καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς μὲν διέφθειραν τῶν Ἀθηναίων, τοὺς δὲ ζώντας ἔλαβον. Καὶ τὴν Βοιωτίαν ἐξέλιπον Ἀθηναῖοι πᾶσαν, σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ' ᾗ τοὺς ἄνδρας κομιοῦνται. Καὶ οἱ φεύγοντες Βοιωτῶν κατελθόντες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες αὐτόνομοι πάλιν ἐγένοντο. Cf. Diodor. 12, 6, Plutarch. Pericl. 18 et Agesil. 19, Pausan. 1, 27, 6, Xenoph. Mem. 3, 5, 4, Plato Alcib. I, p. 112, Isocrat. de hig. § 28, Lysias c. Simon. § 45. Series rerum docet ex Aristodemi computo Tolmidem in Bæotia pugnasse Ol. 81, 2. 455-54. Diodorus 12, 6, recte rem refert an. 447. Idem vero etiam ad Ol. 81, 2, obiter notat hæc : ἐπὶ δὲ τούτων Τολμίδης περὶ τὴν Βοιωτίαν διέτρεβεν. De his quum aliunde

τινας ἐξ αὐτῶν ἐξώγησαν, οὐσιν, ἀπαιτούντων Ἀθηναίων, οὐ πρότερον ἀπέδωκαν ἢ τὴν Βοιωτίαν ἀπολαβεῖν.

XV. Καὶ μετὰ ταῦτα εὐθὺς Ἀθηναῖοι περιπλεύσαντες τὴν Πελοπόννησον Ὑθειον εἶλον καὶ Τολμίδης χιλίους ἔχων Ἀθηναίους ἐπιλέκτους, διήλθε τὴν Πελοπόννησον. Καὶ πάλιν Εὐβοίαν ἀποστᾶσαν εἶλον Ἀθηναῖοι. Ἐν δὲ τούτῳ τοῖς Ἑλλήσι σπονδαὶ τριακοντούταις ἐγένοντο. Τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι Σάμον πολιορκήσαντες εἶλον, στρατηγούντος αὐτῶν Περικλέους καὶ Σοφοκλέους. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει (οὕτω) λύονται αἱ τῶν Ἰώνων σπονδαὶ καὶ ἐνίσταται ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

XVI. Αἰτίαι δὲ (καὶ) πλείονες φέρονται περὶ τοῦ πολέμου· πρώτη δὲ ἡ κατὰ Περικλέα. Φασὶ γὰρ ὅτι τῶν Ἀθηναίων κατὰσκευαζόντων τὴν ἐλεφαντίνην Ἀθηναῖν,

nonnullos eorum vivos ceperunt, quos exposcentibus Atheniensibus non ante reddiderunt quam ipsi Boetiam ab illis recepissent.

XV. Statim post hæc Athenienses Peloponnesum circumnavigantes Gythium ceperunt, et Tolmides, mille Atheniensium manum delectam secum ducens Peloponnesum pervasit. Porro Eubœam, quæ defecerat, Athenienses recuperarunt. Eo tempore Græci tricennalia fœdera percusserunt. Anno autem fœderum decimo quarto Athenienses Samum obsidione ceperunt sub Pericle et Sophocle ducibus. Eodem anno fœdera tricennalia solvuntur et instat bellum Peloponnesiacum.

XVI. Causæ ejus belli complures perhibentur. Prima ad Periclem pertinet. Etenim quum Athenienses eburneam Minervæ statuam faciendam decrevisset, ejusque

non constet, vereor ne assumpta sint ex auctore qui eodem quo Aristodemus modo tempora rerum adnoverat. Tolmidem prælio ad Coroneam cecidisse tradunt Diodorus, Plutarchus et Pausanias; ab Aristodemo hoc propter confusam rerum seriem tradi non potuit.

XV. Μετὰ ταῦτα] Tolmidæ expeditio pertinet ad an. 455. Igitur ex genuino temporum ordine hæc ponenda fuisset ante caput 13 et 14. — Ὑθειον] θυγιον codex. V. Thuc. 1, 108, Diodor. 11, 84, Plutarch. Moral. p. 345, D. Deinde narratio Aristodemum refingenda videatur in hunc modum: Ὑθειον εἶλον [στρατηγούντος Τολμίδου,] καὶ Περικλῆς χιλίους ἔχων, etc. Nam Tolmidæ mentio ut desideratur in expeditione qua Gythium captum est, sic parum quadrat in verba ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, etc., quum Tolmides nonnisi maritimum tractum vastaverit, de Pericle autem Plutarchus Per. 19, prodit: ἐθανυμάσθη... περιπλεύσας Πελοπόννησον· οὐ γὰρ μόνον ἐπόρησε τῆς παραλίας πολλὴν, ὡς Τολμίδης πρότερον, ἀλλὰ καὶ πόρρω θαλάττης περὶ αὐτῶν, etc. Similiter de Pericle Diodorus 11, 85 dicit: τῆς Πελοποννήσου καλὴν ἐπόρησεν. Verba Aristodemi χιλίους ἔχων Ἀθηναίους tum ad Tolmidæ tum ad Periclis expeditionem relecti possent, siquidem utrumque mille hoplitis instructum fuisse tradunt Diodor. 11, 84 et Thucyd. 1, 108 et 111. Verumtamen errorem, quo Aristodemi narratio laborat, e fonte antiquo repetendum esse probatur loco Æschinis De fals. leg. § 75: τὴν Τολμίδου ζηλοῦν στρατηγίαν κελύων, ὅς χιλίους ἐπιλέκτους ἔχων Ἀθηναίων διὰ μέσης Πελοποννήσου πολεμίας ὁδοῦ ἀδεῶς διεξῆλθε. — Σοφοκλέους] Θεμιστοκλέους codex. Fœdus tricennale pactum esse incunte anno 445, ex eunte Ol. 83. 3; Samus autem capta est anno exeunte 439, anno fœderis septimo, non vero decimo quarto; at recte Aristodemus quarto et decimo anno (432) fœdus solutum esse dicit, testante Thucydide 1, 87, 6: ἡ δὲ ἀρμυρία αὕτη τῆς ἐκκλησίας τοῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει καὶ δεκάτῳ τῶν τριακοντούτιδων σπονδῶν προκηρυχθειῶν, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὰ Εὐβοϊκά. Cf. idem 1, 24, 3. Vides in his falsam veramque chronologiam ab Aristodemo conflalam esse.

XVI. § 1. τεχνίτην... ἀλόντο;] τεχνίτην... ἀλόντος codex. De hac belli Peloponnesiaci causa ita Diodorus 12, 39: Τὸ τῆς Ἀθηναίων ἀγαλμα Φειδίαν μὲν κατασκευάσαι, Περικλῆς δὲ ὁ Ξανθίππου καθισταμένους ἦν ἐπιμελητής· τῶν δὲ συνεργασμένων τῷ Φειδίᾳ τινες, διενεχθέντες (διερχθέντες vel ἐναχθέντες; vel fortasse διεναχθέντες, seducti et incitati, leperia; διενεχθέντες αὐτῷ καὶ πεισθέντες proposuit Sauppium) ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Περικλέους ἐκτίθεισαν ἐπὶ τὸν τῶν ἱερῶν θεῶν βωμόν διὰ τὸ παράδοξόν διὰ προσκαλούμενοι ἐρασάσαν πολλὰ τῶν ἱερῶν χρημάτων ἔχοντα Φειδίαν δειξάν, ἱπσταμένους καὶ συνεργούντος τοῦ ἐπιμελητοῦ Περικλέους· διόπερ ἐκκλησία· συνελθοῦσης περὶ τούτων, αὐτὸν ἐχθροὶ τοῦ Περικλέους ἐπεισαν τὸν δῆμον συλλαβεῖν τὸν Φειδίαν, [καὶ ἀλόντος αὐτοῦ, suppleverim] καὶ αὐτοῦ τοῦ Περικλέους· κατηγόρου ἱεροσυλίαν. Suidas: Φειδίας ἀγαλματοποιός, ὅς [τὴν τῆς] ἐλεφαντίνης Ἀθηναίας εἰκόνα ἐποίησε, Περικλῆς δὲ ἐπὶ τοῖς ἀναλώμασι τῆς αἰετοῦ ἐνοσίστατο πενήτην τάλαντα (tot sc. talenta in aureum statuæ ornatum insumta sunt sec. Diodor. 12, 40; 44 talenta sec. Philochor., 40 sec. Thuc. 2, 13), καὶ ἵνα μὴ δῶ τὰς εὐθύνas πόλεμον ἐκίνησε. Plutarchus Pericli 31 Phidiam narrat furti quidem convinci non potuisse, sed propterea quod suam ipsius imaginem et Periclis in scuto Minervæ exculpasisset, in carcerem abductum esse, ibique decessisse vel morbo vel dato veneno. Aliam de Phidia narrationem e Philochoro habes in scholio ad Aristoph. Pac. 605, quod quomodo disponendum sit, primus nuper docuit Sauppium in *Nachrichten der Gesellschaft der Wiss. zu Göttingen*, 1867, p. 175. In Philochori fragmentis (tom. 1, p. 100, n. 97) exhibendum erat hunc in modum: Φειδίας. Φιλόχορος ἐπὶ Θεοδώρου (Ol. 85, 3. 438; Πυθοδώρου codd.; em. Palmer) ἀρχοντος; ταῦτα φησι· « Καὶ τὸ ἀγαλμα τὸ χρυσοῦν τῆς Ἀθηναίας ἐστάθη εἰς τὸν βωμόν τὸν μέγαν, ἔην χρυσοῦν σταθμὸν τάλαντων μὲν, Περικλῆς ἐπιστατούντος, Φειδίῳ δὲ ποιήσαντος. Καὶ Φειδίας ὁ ποιήσας, δόξας παραλογίζεσθαι τὸν ἔλεοντα τὸν (deb. τὸ χρυσοῦν τὸ) εἰς τὰς φοιτίας, ἐπύθη. Καὶ φυγὼν εἰς Ἡλίαν ἐργολαβῆσαι τὸ ἀγαλμα τοῦ Διὸς· τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ λέγεται, τοῦτο δὲ ἐργασάμενος ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἡλείων ἐπὶ Πυθοδώρου (Σκυθοδ. codd.; em. Palm.; Ol. 87, 1. 432), ὅς ἐστιν ἀπὸ τούτου ἔδδομος. » [ἐπὶ οὖ] περὶ Μεγαρέων εἰκῶν (sc. Φιλόχορος φησιν) ὅτι « καὶ αὐτοὶ καταβάντες Ἀθηναίων κατὰ Ἀκκαδαμονίους, ἀδίκως λέγοντες εἰργασθαι ἀγορὰς καὶ λιμένων τῶν παρ' Ἀθηναίους· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ταῦτα ἐποίησαν, Περικλέους ἐπικόντος, τὴν γῆν αὐτοῖς αἰτιώμενοι τὴν ἱερὰν τοῖς θεοῖς ἐργάζεσθαι (ἀπεργ. codd.; em. Sauppian). » — Aliud scholion: Λέγουσι δὲ τινες ὅς, Φειδίῳ τοῦ ἀγαλματοποιοῦ δόξαντος παραλογίζεσθαι τὸν τῶν καὶ φυγαδευθέντος, ὁ Περικλῆς, φοβηθείς διὰ τὸ ἐπιστῆσαι τῇ κατασκευῇ τοῦ ἀγάλματος καὶ συνεγνωκέναι τῇ κλοπῇ, ἔγραψε τὸ κατὰ Μεγαρέων πινάκιον, καὶ τὸν πόλεμον ἐκίνησεν, ἵνα ἀπασχολημένοι Ἀθηναῖοι εἰς τὸν πόλεμον μὴ δῶ τὰς εὐθύνas· ἐγκαλέσας Μεγαρεῶσιν ὡς τὴν ἱερὰν ἀγορὰν καὶ τὴν ἱερὰν ἐργασματίους. Ἄλλοις δὲ φαίνεται ἡ κατὰ Περικλέους

καὶ ἀποδείξαντων ἐργεσιστάτην τὸν Περικλέα, τεχνίτην δὲ Φειδίαν, ἀλόντος τοῦ Φειδίου ἐπινοασπισμῶ, εὐλαβηθεὶς δὲ Περικλῆς μὴ καὶ αὐτὸς εὐθύνας ἀπατηθῇ, βουλόμενος ἐκκλίνειν τὰς κρίσεις ἐπολιτεύσατο τὸν πολέμον τοῦτον, γράψας τὸ κατὰ Μεγαρέων ψήφισμα. (2) Διαπιστοῦται δὲ ταῦτα καὶ ὁ τῆς ἀρχαίας κωμωδίας ποιητῆς λέγων οὕτως·

ὦ λιπερνῆτες γεωργοί, τὰμὰ δὴ ξυνίετε
ῥήματ', εἰ βούλεσθ' ἀκούσαι τήνδ' ὅπως ἀπώλετο.
Πρῶτα μὲν γὰρ ἦρξεν αὐτῆς Φειδίας πράξας κακῶς·
εἶτα Περικλῆς φοβηθεὶς μὴ μετὰστοι τῆς τύχης,
τὰς φύσεις ὡμῶν δεδοικώς καὶ τὸν αὐθάδη τρόπον,
ἐμβαλὼν σπινθῆρα μικρὸν Μεγαρικῷ ψήφισματος·

operis curatorem Periclem, artificem vero Phidiam constituisent, Phidias autem peculatus convictus esset, Periclem ferunt, metuente non ipse quoque rationes reddere cogeretur, iudicii avertendi causa bellum machinatum esse eo quod illud de Megarensibus decretum scriberet. (2) Fidem horum facit etiam veteris comœdiæ poeta, qui ita habet (*Aristoph. in Pac. vs. 603 sqq*) :

O miseri agricolæ, mea jam percipite
verba, si vultis audire quomodo hæc perierit.
Initium scilicet perniciæ fuit Phidias mala fortuna usus,
deinde Pericles, metuens neparticeps ejusdem sortis fieret,
quia formidabat indolem vestram præfractumque ingenium,
injecta parva scintilla Megarici decreti

ὑπόνοια, ἐπὶ τῇ προτέρῃ τῆς τοῦ πολέμου ἀρχῆς τῶν περὶ Φειδίαν γενομένων. Ὁ Φειδίας, ὡς Φιλόχορος φησιν, ἐπὶ Θεοδώρου (Πυθοδώρου cod., em. Palm.) ἀρχόντος τὸ ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς κατασκευάσας ὑφείλετο τὸ χρυσίον ἐκ τῶν δρακόντων τῆς χρυσελεφαντίνης Ἀθηνᾶς, ἐπ' ᾧ καταγνώσθεις ἐξημιώθη εὐγῇ· γενόμενος δὲ εἰς Ἥλιν καὶ ἐργολαβήσας παρὰ τῶν Ἡλείων τὸ ἀγαλμα τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου καὶ καταγνώσθεις ὑπ' αὐτῶν ὡς νοσφισάμενος· ἀνῆρθε. — In his certum est duos afferri Philochori locos, alterum de Phidia, alterum de Periclis decreto Megarico. Minus liquet ubinam quaerenda sit horum fragmentorum compages. Sauppius primum fragmentum pertinere censet usque ad verba ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἡλείων, adeo ut annus quo necatus sit Phidias, non indicetur. Hoc si probaveris, legendum certe fuerit : ἐπὶ δὲ Πυθοδώρου, ut transitus ad alterum fragmentum aliquo modo significetur. Ego cum ceteris viris doctis verba ἐπὶ Πυθοδώρου... ἐξδομος cum antecedentibus junxerim, deinde vero insertis verbis ἐπ' οὗ transitum ad sequentia parandum esse suspicor. Quemadmodum Philochorus fabulam de Phidiæ furto et morte servavit, sic etiam quæ de tempore mortis cum initiis belli Peloponnesiaci componendo perhibebantur, servare potuit, eo tantum a vulgari fama recedens, quod quæ Athenis fieri non potuisse intelligebat, ea in Elide accidisse statuit. Ceterum de Phidia apud Eleos capitis condemnatio cf. Anonymus rhetor in *Notices et Extraits des mss.* tom. 14, p. 183 et in not. ad Schol. *Aristoph. Av.* 605 ed. Dübner., et Seneca *Controv.* 8, 2, et recte hæc dijudicans Sauppius l. l. p. 178. — Igitur quæ in comico poeta mendax Mercurius de Phidia et Pericle finxit, ea quamvis apud ipsum Aristophanem Trygæus et chorus tanquam novum quiddam et inauditum plane mirentur, nihilominus historicorum vulgus inde ab Ephoro in historiam ita traduxit, ut res sex septemve annorum spatio separatas conjungerent. Miræ hujus confusionis origo aperte repetenda est ex ista chronologiarum mixtione per totam historiam Atticam obvia, quæ res septem annorum divortio sejunctæ componuntur et passim etiam casuali quodam nexu inter se junguntur. Sic Sami expugnationem (an. 439) et fœderis solutionem (an. 432, Pythodoro arch.) eidem anno vindictas esse modo vidimus. Jam consentaneum est etiam archontes horum annorum 439 et 432 confundi, atque Pythodorum archontem adscribi potuisse rebus anni 439. Ex hoc autem errore deinceps nasci potuit alius, quo duo Pythodori, alter an. 439, alter an. 432, distinguerentur. Id ipsum in Scholiis Arist. accidisse suspicari licet propterea quod quæ de Phidia Minervæ artificis narrantur, ad Pythodori annum referuntur, inter hunc vero et alterum Pythodorum anni 432 archontem septem anni intercedere perhibentur, adeo ut prior Pythodorus ad annum 439 pertineat. Eodem facit quod in Eusebii Chronico Arm. istud : *Phidias Minervæ signum eburneum fecit anno 439* (Ol. 85, 2) adscriptum sit tum in Maii tum in Aucherii editionibus. At conciliari cum his nequeunt verba scholii : ἐπὶ Πυθοδώρῳ (an. 432) δὲ ἔστιν ἀπὸ τούτου (ab altero Pythodoro) ἐξδομος, ubi reliqua scholiorum ratio flagitaret : ὄγδοος. Jam vero quum a Pythodoro septimus sit Θεόδωρος (sec. Diodor. 12, 31 et Schol. Ar. *Acharn.* 67), archon anni 438, hujus nomen in scholium inferendum esse conjecit Palmerius. Quam conjecturam, licet dubitationi obnoxiam, tanto avidius arripueris, quum altera ratio erroris Philochori involvat, quem præjudicata de ejus scriptoris auctoritate opinio ægre admiserit.

§ 2. Διαπιστοῦται δὲ ταῦτα, etc.] Apud Diodorum 12,40, 6 hæc ita habent : Μέννῃται δὲ τούτων καὶ Ἀριστοφάνης ὁ τῆς ἀρχαίας κωμωδίας ποιητῆς, γεγονώς κατὰ τὴν τοῦ Περικλέους ἡλικίαν, ἐν τοῖσδε τοῖς τετραμέτροις·

ὦ λιπερνῆτες γεωργοί, τὰμὰ τις ξυνίετω
ῥήματ', εἰ βούλεσθ' ἀκούσαι etc. usque ad τούς τ' ἐνθάδε.

Καὶ πάλιν ἐν ἄλλοις Εὐπολῆς ὁ ποιητής·

[Immo idem Aristophanes in *Acharn.* 524].

Περικλῆς δούλῳμπος

ἡστραπτεν, ἐθρόντα, συνεχύκα τὴν Ἑλλάδα.

[Inserere : Καὶ πάλιν ἐν Δήμοις Εὐπολῆς ὁ ποιητής·]

Πειθῶ τις ἐπεκάθιζεν ἐπὶ τοῖς χεῖλεσιν·

οὕτως ἐκῆλει, καὶ μόνος τῶν ῥητόρων

τὸ κέντρον ἐγκατέλειπε τοῖς ἀπροωμένοις.

Αἰτίαι μὲν οὖν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τοιαῦται τινες ὑπῆρχαν, ὡς Ἐφορος ἀνέγραφε. Postremos versus tres e Demis Eupolis petitos esse aliunde constat (V. Comic. *Fragm.* p. 162 ed. Didot). Poetæ hujus mentio librariis, ut videtur, culpa in alienum locum transmigravit, ubi fortassis illud ἐν ἄλλοις ortum ex ἐν Δήμοις. Aristodemus Eupolis versus non apposuit, ex *Acharensis* vero plura quam Diodorus exhibet. E fonte communi alia Aristodemus, alia Diodorus selogisse videtur. || — ὦ λιπερνῆτες] sic Diodorus; ὠπερῆτες; adscripta litera v supra θ, codex Aristodemi. In nostris Aristophanis codd., ex sequioris ætatis recensione, legitur : ὦ σοφώτατοι γεωργοί. || — δὴ ξυνίετω] δὴ συ-

ἐξέρυσσεν τοσοῦτον πόλεμον ὥστ' ἐκ τοῦ καπνοῦ πάντας Ἑλλήνας δακρύσαι τούς τ' ἐκεῖ τούς τ' ἐνθάδε.

(4) Καὶ πάλιν ὑποδάς·

Πόρην δὲ Σιμαίθην ἰόντες· Μεγάρα δὲ
νεκρίαι κλέπτουσι μεθύσσοις, καὶ
καὶ οἱ Μεγαρεῖς ὁδύναις περυσιγγωμένοι
ἀντιέκλεψαν Ἀσπασίας πόρνας δύο.
Ἐνθὲν δ' ὁ πόλεμος ἐμφανὲς κατερράγη
Ἑλλήσι πᾶσιν ἐκ τριῶν λαϊκαστριῶν.
Ἐνθὲν δὲ μέντοι Περικλῆς οὐλύμπιος
ἤστραπτε, ἐθρόντα, συνεκύκα τὴν Ἑλλάδα,
ἐτίθει νόμους ὥσπερ σκόλια γεγραμμένους,
ὡς χρὴ Μεγαρέας [μῆτε γῆ] μῆτ' ἐν ἀγοῇ
[μῆτ' ἐν θαλάττῃ] μῆτ' ἐν ἡπείρῳ μένειν.

(4) Φασι δὲ οἱ, τοῦ Περικλέους σκεπτομένου περὶ
τῆς ἀποδόσεως τῶν λόγων ὑπὲρ τῆς ἐργεπιστασίας,
Ἀλκιβιάδης δὲ Κλεινίου, ἐπιτροπευόμενος ὑπ' αὐτοῦ,
εἶπεν· « Μὴ σκέπτου πῶς ἀποδοῖς τοὺς λόγους Ἀθη-
ναίους, ἀλλὰ πῶς μὴ ἀποδοῖς. »

XVII. Δευτέρα δὲ αἰτία φέρεται Κερκυραίων καὶ
Ἐπιδαμνίων τοιαύτη. Ἐπιδάμνος ἦν πόλις Κερκυ-
ραίων ἀποικος δὲ ἡ Κέρκυρα Κορινθίων. Πλημμε-
λούμενοι οἷον κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν καὶ υπερηφανεύ-
μενοι ὑπὸ τῶν Κερκυραίων οἱ Ἐπιδάμνιοι, προσποιοῦ-
σάμενοι συμμάχους τοὺς Κορινθίους ὡς μητροπολίτας,
ἐστράτευσαν ἐπὶ Κέρκυραν καὶ ἐπολέμουν. (2) Πιεζό-
μενοι δὲ Κερκυραῖοι τῇ πολέμῳ ἐπεμψαν περὶ συμ-
μαχίας πρὸς Ἀθηναίους, ἔχοντες πολὺ ναυτικόν.
Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Κορινθιοὶ ἐπεμψαν πρὸς Ἀθηναίους,
ἄιτούντες ἑαυτοὺς καὶ μὴ τοῖς Κερκυραίοις βοηθεῖν
αὐτοῖς. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἵλοντο μᾶλλον βοηθεῖν τοῖς
Κερκυραίοις, καὶ ἐναυμάχησαν τοῖς Κορινθίοις οὖσιν
ἰσπρόνους, καὶ διὰ τοῦτο αἱ σπονδαὶ ἐλύθησαν.

XVIII. Τρίτη αἰτία φέρεται τοιαύτη. Ποτιδαία
πόλις ἀποικος Κορινθίων ἦν ἐπὶ Θράκης. Ἐπὶ ταύτης
ἐπεμψαν Ἀθηναῖοι βουλόμενοι παραλαβεῖν αὐτήν. Οἱ
δὲ Ποτιδαῖται προσέθεντο τοῖς Κορινθίοις, καὶ διὰ

excitavit tantum bellum ut prae fumo
omnes Graeci lacrimarent, quique illic quique hic.

(3) Et iterum inferius (*Acham. vs. 524 sqq.*) :

Sed Simætham meretricem profecti Megara
adolescentes quidam clam rapiunt ebrii;
deinde autem Megarenses dolore exacerbati
duo contra surripiunt meretrices Aspasiae,
et inde bellum palam erupit
Graecis universis tria propter scorta.
Deinde vero Pericles ille Olympius
fulminabat, tonabat, conturbabat Graeciam,
ferebat leges scolorum ad exemplum scriptas,
ut Megarensibus neque in regione neque in foro Attico,
neque in mari neque in continente liceret manere.

(4) Pericle perpendente quomodo rationes administratae
operæ Phidianæ redderet, Alcibiades Cliniae filius tutori
suo dixisse fertur : « Ne tu dispicias quomodo reddas
Atheniensibus rationes, sed quomodo non reddas. »

XVII. Altera belli causa a Corcyraeorum et Epidam-
niorum rebus repetitur hunc in modum. Epidamnus erat
urbs Corcyraeorum, Corcyra vero Corinthiorum colonia.
Epidamnii igitur illo tempore a Corcyraeis læsi et susque
deque habiti cum Corinthiis, quos, utpote coloniae auc-
tores, socios sibi adjunxerant, contra Corcyram bellum
moverunt. (2) Quo pressi Corcyraei legatos societatis
ineunda causa ad Athenienses miserunt, classe valde
pollentes. Similiter vero Corinthii quoque ad Athenienses
miserunt petentes ut ipsis, non vero Corcyraeis, auxilia-
rentur. Athenienses autem Corcyraeis auxilio venire sa-
tius duxerunt, et praelium navale cum Corinthiis quan-
tumvis fœdere junctis commiserunt. Quo facto fœdus
solutum est.

XVIII. Tertia belli causa hujusmodi fuisse fertur.
Potidæa urbs erat Corinthiorum colonia ad Thraciam
sita. Contra hanc Athenienses emisunt qui ea poti-
rentur. Potidæatae autem Corinthios sibi adjunxerunt,

νῆτε codex, τις ἐνὶ τῷ Diodor., quod præfert Sauppilus. || — ῥήματ' εἰ βούλεισθ' ῥήματα βούλεισθ' cod. || — πρῶτα] πρῶτον codex, contra metrum, siquidem sequentia sana sunt, neque fuisse conjeceris πρῶτον ἐνέταραξεν αὐτὴν εἰνε tale quid. || — ἦρξεν ἀπὸ] e Seidlerii conjectura (cf. πρῶταρχος ἀπὸ ap. Æschyl. Agam. 1165); ἦρξεν αὐτῆς codex Aristodemi; αὐτῆς ἦρξεν Diodorus et Aristophanis codd., quorum loco παντὸς ἦρξε proposuit Sauppilus l. 1. Nescio an servari possit αὐτῆς, si scripseris ἦρξεν αὐτῆς, primus bellicet clamoris auctor full — τὸν αὐθάδην τὸν αὐτοδάξ codd. Aristophanis, quod audacious dictum jam pridem quidam in αὐθάδην mutasse videntur. Ceterum Diodorus hunc ver-
sum omisit. Qui deinceps in nostro Aristophane sequitur versus : πρὶν παθεῖν τι δεινὸν αὐτὸς ἐξήλθε τὴν πόλιν, neque apud Diodorum neque apud Aristodemum legitur, neque a poeta scriptus esse mihi videtur. || — ὥστ' ἐκ τοῦ καπνοῦ] ὥστε τῷ καπνῷ Diodorus et codd. Aristoph.; Aristodemi scriptura præstare videtur.

{ 3. ὑποδάς] Vox parum apta, quum sequentia ex alia fabula petita sint. Fort. temere assumpta ex auctore, qui alia quædam e Pace fab. subjunxerat. || — πόρην δὲ Σιμαίθην ἰόντες] πόρην ἐς μέθην ἰούσαν μεγαρίδα codex. || — ἀντιέ-
κλεψαν] ἀντίκλεψαν cod. || — πόρνας δύο] πόρνας; β' codex; πόρνας δύο habet etiam Plutarchus (qui in Pericle 30 priores veritas quatuor hujus loci exhibet) et Aristophanis codex Ravennas; vulgo πόρνα δύο præter necessitatem. || — ἐνθὲν δ' ὁ πόλεμος ἐμφανὲς κατερράγη] Præferendum hoc vulgatum : χάνταυθεν ἀρχή τοῦ πολέμου κατερράγη. || — λαϊκαστριῶν] λαϊκαστριῶν codex. In ultimis versibus quæ uncis inclusi, ea in codice omissa sunt.

{ 4. Alcibiadis dictum paucis memorat Plutarch. in Alcib. c. 7 et in Apophthegm. c. 7. Apud Diodorum 12, 21, hæc Alcibiades Pericli dixisse fertur nescio quomodo rationes redderet de pecuniis e communi Graecorum contributione coactis, quarum partem in privatos usus expenderat.

XVII. Cf. Thucyd. 1, 25 sqq., Diodor. 12, 30, Plutarch. Pericl. 29. || — ἀποικος δὲ ἡ] Κερκυραίων ἀποικος, ἡ δὲ Κερκυρα. etc.? || — ἔχοντες πολὺ ναυτικόν] fort. leg. ἔχοντας. Ceterum de Corcyraeorum copiis navalibus v. Thucyd. 1, 25, 4.

XVIII. Ποτιδαία] Πολιτιδαία codex. De re v. Thucyd. 1, 56-65, 70 et Diodor. 12, 34, 37, 46.

τοῦτο μάχη ἐγένετο Ἀθηναίων καὶ Κορινθίων, καὶ
ἐξεπολιόρκησαν οἱ Ἀθηναῖοι.

XIX. Τετάρτη αἰτία φέρεται ἡ καὶ ἀληθεστάτη.
Οἱ Λακεδαιμόνιοι δρῶντες αὐξανομένους τοὺς Ἀθη-
ναίους καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασι καὶ ξυμμάχοις.....

atque sic res ad praelium inter Athenienses et Corinthios
devenit, urbemque obsidentes Athenienses expugnarunt.

XIX. Quarta denique belli causa eaque verissima hæc
perhibetur. Lacedæmonii videntes viribus Athenienses
augeri et classe et opibus et sociis.....

XIX. Cf. Thucyd. 1, 23, 6: Τὴν μὲν ἀληθεστάτην πρόφασιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ, τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι μεγάλους
γυνομένους καὶ φόβον παρέχοντα; Λακεδαιμονίοις ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν.



EUSEBIUS.

ΕΚ ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ Θ'. ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΥΠΟ ΣΚΥ- ΘΩΝ.

Οἱ δὲ Θεσσαλονικεῖς οὔτε ἐν τῷ τοιοῦτῳ ἀδρανέες εὐρέθησαν, ἀλλὰ τοῖσι ἐτοίμοις εὐρισκομένοις ὅπλι-
σμένοι, συστάντες τοὺς τε βιωμένους ἐσθύνειν ἀπέρξαν,
καὶ ἐν τῇ παραγῇ αὐτῇ τῶν βαρβάρων τινὰς συναρ-
πάζουσιν· τὸ δὲ πολλοῖς τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἔξω γρη-
μένοι πρόφασιν τῆς ἀνακομιδῆς παρεχόμενον· οἱ γὰρ
ὁὗ βαρβαροὶ ὑπὲρ τοῦ κομίσασθαι τοὺς σφετέρους,
πολλοὺς τῶν εἶχον λαβόντες ἀπίδουσαν· οὔτ' ὅτε ἦσαν
φθάντες οἱ βαρβαροὶ ὥστε τῇ σφετέρῃ στρατιῇ πᾶσαν
τὴν πόλιν περιστοιχίσασθαι, (καὶ) οἱ ἀνὰ τὴν πόλιν
οὐδὲν ὑπὸ τοῦ ἀπρσδοκῆτου ἀμβλυθίνετες οὐδέ....

(3).... τὴν ὅψιν αὐτὴν τοῦ πολέμου, οὔτε τῶν ἀν-
τιπολέμων ἀπορρηθῆναι, καὶ ἐς τὰ ἀρχία, τοῖς ἐν τοῖς
παιδῆσι αὐτῶν ἡρίστανεν, ἐν αὐτῇ παρουσίᾳ εὐ-
στοχίᾳ, καὶ τοξεύσαντα οὐκ ἀμαρτεῖν, κατὰ δὲ κτείνειν

EX EUSEBII HISTORIARUM LIBRO NONO THESSALONICA A SCYTHIS OBSESSA.

..... Nec in tali rerum discrimine Thessalonicensēs
ignavos se ostenderunt, sed armis quæ in promptu erant
instructi unitis viribus hostem vi irrumpere studentem
arcuerunt, in eoque tumultu barbaros nonnullos corri-
puerunt. Quod quidem multis oppidanis, qui in hostis
potestatem venerant, redeundi occasionem præbuit; nam
barbari ut suos recuperarent, haud paucos eorum, quos
ipsi ceperant, reddiderunt. Neque quando barbari urbem
universam exercitu suo cinxerunt, cives re improvisa
nihil hebetati nec.....

[*Excidit unum, ut videtur, folium.*]

(2) Neque ipsius belli ad aspectum neque adversariorum
interdictum esse, et quum ad bellica, quibus in puerili-
bus ludis excellebat, præsto ipsi esset eximia in desti-
nandis ictibus dexteritas, etiam sagittantem a scopo haud

Primum Eusebii fragmentum exstat in cod. Paris. 607 fol. 103 vs., inde a versu vicesimo usque ad finem paginæ;
alterum implet ejusdem codicis folium 17. Scribam quæ scripserit haud satis intellexisse proditur verbis sæpe cor-
ruptis aut male junctis separatim nec non omissis accentibus. Secundum fragmentum num item ad Thessalonices
obsidionem referendum sit nec ne, ex ipsa narratione non patet; attamen de Macedoniæ urbe sermone esse, ex
verbis ταῖς διὰ παρά γε Μακεδόνων αὐτῶν οὐκ ἤκουσα (§ 7) colligas. Liber nonus fuerit operis ultimus, adeo ut
Herodoteas Musas Eusebius non modo dialecto ionica, sed librorum quoque numero imitatus sit. Thessalonices obsi-
diones, quæ in historiis ad Cari imp. usque mortem (283 p. C.) deductis narrari potuerint, duas novimus. De priore,
quæ anno 253 vel paulo post sub Valeriano imperatore accidit, ita habet Zosimus 1, 29: Παρελθὼν δὲ Βαλεριανὸς
κοινῇ γνώμῃ πρὸς τὴν τῶν ὁλῶν ἀρχὴν, σπουδὴν ἐποιεῖτο τὰ πράγματα εὐ διαθεῖναι. Σκυθῶν (i. e. Gothorum) δὲ ἐξ ἡδῶν
ἐκστάντων καὶ Μαρκιανῶν πρὸς τοῦτοις ἐξ ἐρόδου τὰ πρόσκαιρα τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ χωρὶα λεηλατοῦντων, εἰς ἐγκατον μὲν
ἡ Θεσσαλονικὴ περίσφι κινδύνου, μόλις δὲ καὶ σὺν πόνῳ πολλῷ τῆς πολιορκίας λυθείσης, ταραχαῖς ἡ Ἑλλάς ἐξετάζετο πᾶσα.
Cf. Zonaras 15, 23: Οἱ τε γὰρ Σκυθαὶ τὸν Ἰστρον διαβάντες καὶ αὐτοὺς τὴν Θρακίαν χώραν ἡνέραποδίσαντο, καὶ πόλιν πε-
ρικνή τὴν Θεσσαλονικὴν ἐπολιορκήσαν μὲν, οὐ μόνον καὶ εἰδον. Non ita multo post, regnante Claudio II (268-270
p. C.), Scythas eorumque socii e Tyra fluvio magna cum classe profecti, postquam Tomos et Marcianopolim et Cyzi-
cum frustra tentaverant, παρακλιούσαντες τὸν Ἑλλησποντον ἀρχὴ τε τοῦ Ἰλίου παρενεχθέντες· ἀκαίρως τῶν πλοίων ἐπιμί-
λιναι ποιησάμενοι, Κασάνδρειαν καὶ Θεσσαλονικὴν ἐπολιορκούν· μηχανὰς δὲ τοῖς τεύχεσι προσαγαγόντες καὶ παρὰ βραχὺ
τοῦ ταύτας εἰλεῖν ἐλθόντες, ἐπειδὴ τὴν βασιλείαν (Claudium) προσάγειν ἐπύθοντο, εἰς τὴν μεσσηγίαν ἀναβάντες, τὰ περὶ Δοδῆρον
καὶ Πλαζονίαν ὀηκίζοντο πάντα χώραν. Hæc Zosimus 1, 43. Cf. Trebellius Pollio in Claudio (c. 9): *Pugnatum apud
Thessalonicensēs, quos Claudio absente obsederant barbari*. Zonaras 12, 26 Scythas Thessalonicensēs obsidentes
repulso esse ait. Fragmentum Eusebii utrum ad hanc an ad priorem illam urbis obsidionem referendum sit, non
liquet.

§ 1. ἐσθύνειν] ἐσθύνει codex. Verbum βιάζομαι infinitivo junctum habes apud Thucydidem 4, 29 et 7, 79. || —
ἐπείρξαν] ἀπέρξαν codex. Fortasse Eusebius scripsit ἀπείρξαν. Sic in Herodoto 5, 22 omnes codices habent ἐπείρξαν;
attamen longe majorem exemplorum numerum omissionem augmenti commendare monet Dindorfius de dialecto He-
rodoti p. XXII. || — παραγῇ] παρατῇ cod. || — πολλοῖς] πολλὰς; cod. || — πόλις] πόλιν; cod. || — ἔξω γρη-
μένοι] ἐξω...ημένοι; codex, non vero ἐξω κειμένοι, ut in Minæ apographo. || — παρεχόμενον· οἱ γὰρ] πα-
ρεχόμενα γὰρ cod. || — εἶχον] sic-codex, non vero εἶδον, quod Minas legit. Mox ἀπεδωσαν cod. || — οὔτ' ὅτε] οὐχ ὅτε
codex. Ceterum si οὔτ' ὅτε recte habet, in seqq. abundare videtur καὶ.

§ 2. ἀντιπολέμων] ἀντιπολεμίων codex. Vid. Steph. Thes. s. v. || — ἡρίστανεν] ἐνρίστανεν cod. || — κτείνειν] κτείνει cod.
|| — ἐκστάντων] ἐκστάντων codex, ita ut ἐκστ in fine versus positum sit. || — πολέμιους] πολεμους cod.

ἄνδρα πολέμιον, καὶ ἐπὶ τῷ ἔργῳ τούτῳ μεγαλοπρηνέ-
 ον προσθεῖναι καὶ δεύτερον· τῷ γὰρ βεβλημένῳ
 τῶν πολεμίων τινος παραστάντος καὶ τὸ βέλος ἐξαι-
 ρομένου, τοξεύσαι αὐτῷ, καὶ τυχόντα ἐπὶ τῷ προ-
 τέρῳ καὶ τούτῳ κατακτείνει. (3) Τούτῳ ἰδομένους τοῦ
 παιδὸς τὸ ἔργον τοὺς μὲν πολεμίους θύματι ἐνέχεσθαι
 μυρίῳ, τοὺς δὲ πολίτας, καὶ ἐπὶ μέζον αὐτοῦ τῇ προθυ-
 μίᾳ προερχομένου, ἐπισχεῖν καὶ ἀναρπάσαι μιν, φόβῳ
 σχομένους μὴ τινι ἄρα παλινκότῳ ἐπὶ παραδόξοις
 οὕτως ἐκ φθόνου δαίμονος ἐγκυρήσῃ. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ
 οὕτως ἐγένετο. (4) Πρὸς δὲ τὰ ἐπιπερόμενα ἐκ τῶν
 μηχανημάτων (καὶ) πολλὰ ἀντιτεχνησμένων τῶν ἀπὸ
 τοῦ τεύχεος, τὰ μάλιστα λόγου ἄξια καὶ ἀφηγήσις
 ἐπυθόμην γενέσθαι τούτοις, ταῦτα σημανέω. Τῇ μὲν
 ὦν ἀπὸ τῶν πυρφόρων βελέων ἐλπιζομένη ὠφελὴς κατὰ
 πάντων ὁμοίως τῶν μηχανημάτων ἔχρεοντο· τὰ δὲ
 πυρφόρα ταῦτα βέλεα ἦν τοιαῦτα. (5) Ἀντὶ τῆς ἄρδιος
 τῆς πρὸς τῷ ἄκρῳ τοῦ οἴστου εἶχε ταῦτα τάπερ με-
 μηχανήτο ὥστε τὸ πῦρ αὐτὸ ἐπιφέρειν· ταῦτα δὲ ἦν
 σιδηρεα, ἔχοντα ἐνερθεν ἐκ τοῦ πυθμένος κεραίας
 ἀπεκβεβλημένας· αἱ δὲ κεραῖαι χωρὶς ἐπ' ἐωυτέων
 ἐλαυνόμεναι, ἔπειτα καμπτόμεναι κατὰ κορυφὴν πρὸς
 ἀλλήλας ξυνήγοντο· συναφθεῖσάν δὲ τούτων ἐς ἄκρον
 ἀκίς θιεῖται καὶ ὀξυτάτῃ ἀπὸ πάσεων ἐξήιε. Τῆς δὲ δὴ
 μεμηχανημένης οὕτως ἔργον ἦν, κατ' ὅτεω ἂν ἐνεχ-
 θεῖται, προσπερνημένην μιν ἐνεστάναι. (6) Ταύτης μὲν
 τῆς ἀκίδος ἔργον ἦν τοῦτο· τὸ δὲ ἐπὶ τῷ πυρὶ σπου-
 δαζόμενον ὧδε ἐνηργέετο. Καμπτόμεναι αἱ κεραῖαι
 κόλπον κοῖλον, κατὰ τὸν διεσσεύσασθαι ἤσαν ἀπ' ἄλ-
 ληλέων, ἐποίουν, οἷον δὴ καὶ [αἱ] τῶν αὐτοεργουσέων
 γυναικῶν ἡλακκάται, περὶ αἷς δὴ στρέφεται τὸ εἶριον
 ἐξωθεν περιβαλλόμενον, ἀπ' ὧν δὴ τὸν στήμονα κα-
 τάγουσι. Μεταξὺ τούτου τοῦ κόλπου εἰσὼ στυππίον ἢ
 καὶ ξύλα λεπτά, θεῖον αὐτοῖσι προσπλάσσαντο καὶ
 καὶ τῷ Μηδεῖῳ ἐλαίῳ καλεσμένῳ αὐτὰ χρίσαντες
 ἐνετίθεσαν. (7) Τοῦ δ' ὦν ἀτράκτου τοξευομένου ἤτοι
 ὑπὸ μηχανῆς ἢ καὶ τοξοτέων, τὰ ἐνεχόμενα ὑπὸ τῆς
 βύμης ἐξήπτετο καὶ ἀφθέντα φλόγα ἐποίει. Τοιούτοις
 μὲν δὴ κατ' ἀπάντων τῶν μηχανημάτων ἔχρεοντο, καὶ
 ἀπὸ τούτων πολλῶν ἅμα ἐκπεμπομένων ὠφελὴς τις
 ἐγένετο· ἀπὸ γε ὀλίγων ἢ σμικρῇ ἢ οὐκ ἂν δὴ τις
 τοσαύτη προσεῖται· ἢ γὰρ ὑπὸ τῶν βυρσέων ἐργοῖντο ἢ

aberrasse, sed hostem occidisse, eoque facinore super-
 bientem huic addidisse etiam alterum; videlicet quum
 sauciato adstans unus ex hostibus telum vulnere exi-
 meret, sagittasse iterum et scopum ferientem post prio-
 rem hunc quoque virum interfecisse. (3) Hoc pueri faci-
 nus spectantes hostes quidem magnopere admiratos esse,
 cives vero, in majus procedente ejus audacia, cohi-
 buisse eum et abripuisse, metuentes ne post tam ino-
 pinatos successus in adversam fortunam deorum invidia
 offenderet. Atque hæc quidem hoc habuerunt modo. (4)
 Contra ea autem quæ e machinis ferebantur, quum
 multa murorum propugnatores artificiose moliti sint,
 ego ea quæ mentione et enarratione dignissima com-
 peri, jam significabo. Igniferorum igitur telorum sperata
 utilitate contra omnes perinde machinas utebantur.
 Erant vero ignifera ista hujusmodi. (5) Cuspidis loco in
 extrema sagitta habebant quod ignis inferendi causa ma-
 chinati erant. Ferreum hoc. Ab imo ejus fundo duo cor-
 nua projiciebantur. Hæc cornua, quæ seorsim pro se
 quodque emittebantur, in vertice flexa in se invicem
 conducebantur. Ex his in extremitate sic connexis spicu-
 lum exibat rectum et peracutum, cujus negotium in eo
 erat positum, ut in quodcumque ferretur, ei infixum inhæ-
 reret. (6) Hoc igitur erat spiculi munus. Ignis vero immis-
 sionem tali modo efficere studebant. Flexa illa cornua, ubi
 a se invicem distabant, sinum sive cavitatem faciebant.
 qualem habent etiam operantium mulierum coli, quibus
 extrinsecus lana circumvolvitur, unde stamen ducunt.
 Intra hunc alveum stupam vel etiam minuta ligna sul-
 phure induta vel Medæ quod vocant oleo inuncta collo-
 cabant. (7) Jam misso hoc fuso vel machinæ ope vel
 a sagittariis, materia intus inclusa jactus impetu incen-
 debatur et incensa flammam edebat. Talibus igitur telis
 contra omnes machinas utebantur, et quoniam magna
 eorum copia emittebatur, utilitas quædam hinc redun-
 dabat; a paucis tamen vel parva vel non tanta certe
 fuerit; aut enim pelles ea arcuerint, aut machinæ, quæ
 magno numero ad exstinguenda incendia comparantur.

§ 3. προερχομένου] προσερχομένους eod.

§ 4. καὶ ante πολλά abundat. || — ἐχρέοντο] εχθρευοντο codex. || — τούτοις] τούτωσε codex. Fortasse tamen auctor scripsit τούτωσε, quamquam ejus vocis exemplum desidero.

§ 5. De machina ista ita Amm. Marcellinus 23, 4, 14: « Malleoli autem, teli genus, figurantur hac specie. Sagitta est cannea, inter spiculum et arundinem multifido ferro coagmentata, quæ in muliebris coli formam, quo nentur linthea stamina, concavatur ventre subtiliter et plurifariam patens, atque in alveo ipso ignem cum aliquo suscipit alimento. Et si emissâ lenius arcu invalido (ictu enim rapidiore exstinguitur) hæserit unquam, tenaciter cremat, aquisque conspersa acriores excitat æstus incendiiorum, nec remedio ullo quam suprajacto pulvere consopitur. » Cf. Vitruv. 10, 22; Veget. Mil. 4, 18.

§ 6. καὶ [αἱ] τῶν αὐτοεργουσέων] καὶ τῶν οὕτως ἐχουσέων codex. Longius a traditis literis recederet τῶν νεουσέων sive νηθουσέων γυναικῶν. || — εἶριον] ἱριον codex, qui dein to στήμονα et εἰσως τυππίον et χρῆσαντες (suprascripto εἰ) et ἐνετεῖθεσαν.

§ 7. ἐξήπτετο καὶ ἀφθέντα] ἐξεφθετο καὶ ἐφάνετα φλόγα; ποιεα codex.

καὶ ὑπὸ σθεστηρίων πολλῶν μηχανημάτων. (8) Τὰδε παρὰ γε Μακεδόνων αὐτῶν οὐκ ἤκουσα, ἐν δ' ἐτέρῃ πολιορκίῃ ἔμαθον ἀντιτεχνῆσθαι πρὸς τὰ πυρφόρα ταῦτα βέλεα, Κελτῶν προσκατημένων πόλει Τυρρηνῶν καλεομένη· ἔστιν δὲ αὕτη χώρας τῆς Γαλατίας τῶν ἐν τῇ ἐσπέρῃ κατοικημένων, ἔθνος τοῦ Λουγδονησίου· χρόνος δὲ, κατ' ὅν (ἔτος) προσεκατέατο τῇ πολιορκίῃ, ἦν ἐν τῷ δὴ Γαλατίῃ πᾶσα καὶ τὰ ταύτῃ προσέχεα ἔθνεα ἀρχῇ τῇ Ῥωμαίων οὐ πιθέσκειτο, ἀλλ' ἀπεστήκει [καὶ] τοῖς ἐπανεστηκόσι συνεγρόναι· (9) τότε γάρ, τῶν Κελτῶν τῶν πέρην Ῥήνου ἐπιστρατευσαμένων, μοῖρῃ ἀπὸ τούτων ἀποσπασθεῖσα καὶ προσκατημένη τῇ πόλει τῇ λελεγμένη, κατεπλεχθεισῶν σφι πολλῶν μηχανημάτων, ἐξόπισθεν τῶν μηχανῶν ἐλυτρα ὀρύξαντες πλέα ὕδατος ταῦτα ἐποίησαν, ἔπειτα μολυβδίνους στεγανούς ἀγωγούς τοὺς ὑποδεζομένους καὶ πα....

(8) Has ab ipsis quidem Macedonibus adhibitas esse non audiui, sed in alia obsidione igniferis telis oppositas comperi, quando Celtæ *Turonorum* urbem obsidebant. Urbs illa est Galliæ in occiduis Europæ partibus gentisque Lugdunensis. Tempus vero obsidionis illud erat quo omnis Gallia et vicini populi Romanorum imperium detrectantes defecerant et seditiosis se adjugebant. Tunc enim Celtis transrhenanis expeditionem contra Romanos suscipientibus, pars quædam ab iis avulsa et quam diximus urbem obsidens, postquam multarum machinæ immisso igne deletæ erant, a tergo machinarum alveos foderunt eosque aqua impleverunt et deinde tectos ductus plumbeos aquam recepturos et...

§ 8. ωρεῖται codex. || — ἀπὸ γε ὀλίγων ἢ σμικρῶν etc.] ἀπογεομῶν σμικροῦ καὶ κωδῆτις codex. || — ἔργοντο ἢ καὶ ὑπὸ σθεστηρίων] ἐργοντο ἢ καὶ ἀποσμητῶν cod. || — τὰδε] τὸδε cod. || — παρὰ γε Μακ.] παρὰ δὲ Μακ. cod. || — ἐν ἐτέρῃ] ἐν ἑτέρῃ codex, qui deinde πολὺ Τυρρηνῶν καλεομένη. Conicias significari Τουρόνων urbem (*Tours*), in eaque præsidium Romanorum a Gallis obsessum esse tempore rebellionis, de qua Tacitus *Annal.* 3, 40: *Eodem anno (21 p. C.) Galliarum civitates ob magnitudinem aris alieni rebellionem captaverunt... Haud ferme ulla civitas intacta seminibus ejus motus fuit; sed erupere primi Andecavi ac Turonii... Turonii legionario milite quem Vusellius Varro, Inferioris Germaniæ legatus miserat, oppressi.* Ceterum incerta hæc esse sponte intelligitur. || — ἀντιτεχνῆσθαι] ἀντιτεχνῆσθαι codex; minus aptum foret ἀντιτεχνισθῆναι. || — προσκατημένων] προσκατημένων codex h. l. et similiter § 9. || — λουγδονησίου codex. || — ἔτος probabiliter varia lectio juxta v. χρόνος; adscripta. || — τοῖσι ἐκέν.] τοῖς ἐκέν. cod. || — § 9 μοῖρῃ] μοῖρῃ, interposito signo corruptionis, codex. || — ἀποσπασθεῖσα] supra scriptis literis γι indicatur varia lectio ἀποσπασθεῖσα. || — πολλῶν μηχανημάτων] πολλῶν μηχανησασθαι codex.

PRISCUS.

I. ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΙΣΚΟΥ. ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΠΟΛΕΩΣ ΝΟΒΙΔΟΥΝΟΥ.

Οὐδ' αὖψ δ' ἀλλὰ τοὺς 'Ρούβους τοῖς 'Ρωμαίοις ἐπα-
ναστήσας τοῖς ἐξοῖς, καταλαβὼν Νοβίδουνον πόλιν
πρὸς τῇ ὄρῃ κειμένην τοῦ ποταμοῦ, τινὰς τε τῶν
πολιτῶν διεχειρήσατο καὶ σύμπαντα τὰ ἐν τῷ ἄστει
ἀθροίσας χρήματα κατατρέχειν τὴν Θρακῶν καὶ 'Ιλ-
λυριῶν παρεσκευάζετο μετὰ τῶν νεωτερίζειν σὺν αὐτῷ
ἐλομένων. Τῆς δὲ παραστησομένης αὐτὸν πεμφθείσης
ἐκ βασιλέως δυνάμεως, τειχέρης γενόμενος τοὺς πο-
λιορκούντας ἐκ τῶν περιδὼλων ἡμύνητο, ἐφ' ὅσον αὐτῷ
τε καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν οἶα τε ἦν καρτερεῖν· ἡνίκα γὰρ
ἀπηγορεύοντο πόνῳ διαδογῆς τὸ 'Ρωμαϊκὸν μάχεσθαι
πλήθος, ἐς τὰς ἐπάλξεις τοὺς παῖδας τῶν αἰχμάλωτων
ἱστῶντες, τὴν τῶν ἐναντιῶν βελῶν ἐπέειχον φορὰν·
φίλοι γὰρ [όντες] τῶν 'Ρωμαϊκῶν παίδων οἱ στρατιῶται
οὔτε ἐβαλλον ἐπὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους οὔτε ἤκοντιζον,
καὶ οὕτως αὐτῷ τριβομένου τοῦ χρόνου, ἐπὶ συνθήκαις
ἡ πολιορκία ἐλύετο.

I. E PRISCI HISTORIIS. OBSIDIO NOVIDUNI.

Valips, qui olim Rubos (*Rugos?*) contra Romanos
orientales excitaverat, Noviduno oppido *Colapis* fluvii
ripæ adjacentē potitus, civium nonnullos interfecit et
collectis omnibus quæ in oppido erant pecuniis, in Thra-
cum et Illyriorum terras invasionem parabat una cum
iis qui cum ipso res novas moliebantur. Missis autem
copiis regiis quæ ad deditionem eum compellerent, mœ-
nibus oppidi inclusus obsidentes e munimentis arcebat
tam diu dum ipsi sociisque vires suppetebant; tandem
vero quum labori per successiones sustinendo impares,
ab oppugnandis Romanorum copiis destiterunt, impetum
telorum hostilium eo continuerunt quod filios captivo-
rum in pinnis mœnium collocarunt; milites enim pueros
Romanos in muro stantes, utpote ipsorum amicos, neque
sagittis neque jaculis petebant. Et sic quum tempus te-
reretur, ad pacta res devenit et obsidio soluta est.

Prisci fragmenta duo leguntur in cod. Paris. 607 suppl. fol. 93 v. lin. 3 — fol. 94 v. lin. 2. Noviduni et Naissi
obsidiones e primo Historiarum libro petiti esse debent. Naissus ab Hunnis capta est an. 441 p. C., an. 34 Theodosii,
Cyro solo consule, ut ad hunc annum legitur in Chronico Marcellini Comitis: *Hunnorum reges numerosis suo-
rum cum millibus in Illyricum irruerunt; Naissum, Singidunum aliasque civitates oppidaque Illyrici plu-
rima exciderunt.* Ex ipso Prisco novimus inter alias illas hujus tractus civitates fuisse Viminacium et Margum
(Prisc. fr. 2) et Ratiariam (fr. 3). Itaque de Noviduno narrat ante fragm. 2, Naissi obsidio probabiliter post fr. 3
in fragm. hist. tom. 4 p. 72 collocandæ sunt.

Πόλεως Νοβιδούνου] π. οβιδουναί codex. Excerptor in titulo dederit οβιδούνου, quum in ipso fragmento legatur
καταλαβὼν οβιδουνον, quod depravatam ex Νοβιδουνον. Similiter in secundo fragmento habes τὴν αἰσσαν pro τὴν
Ναίσσον. In Ptolemaeo 2, 15, 4 p. 161, 13 Wilbg. codices præbent Νοουοιδουνον, Νοουιδουνον et Νοβιδουνον, eadem-
que scripturæ varietas alibi obvia. Ceterum Noviodunum nostro loco non est Mæsiæ inferioris urbs (in eam scilicet
regionem tum temporis Hunni nondum penetraverant), sed Pannoniæ superioris. Secundum Itinerar. p. 259 et Ta-
bulam Peutling. situm oppidum erat ubi nunc est *Novigrad* ad *Kulpa* fluvium, ut recte statuerunt Reichardus,
Mannertus, Kiepertus. Haud recte alii, ut Renner., Muchar., Menkius, Noviodunum cum hodierno *Gurksfeld* ad *Savum*
fl. sito componunt. || — Οὐάψ] Vir aliunde non notus. Fuerit unus ex multarum gentium regibus qui sub Attila
et Bleda Illyricum depopulabantur. || — 'Ρούβους] Ruborum gentem nusquam invenit. Fortassis aliquis Arabonis (*Raab*)
fluvii accolæ intelligere voluerit. Ego legendum esse censeo 'Ρούγους. *Rugi* vocantur ap. Paul. Diacon. 1, 1, 69 et
Jornandem in Getic. 50, 53, 54; 'Ρόγοι ap. Procop. B. Goth. 2, 4, 3, 2; *Rugii* in Tacit. Germ. 43; 'Ρουγίκλιοι
(Ρουτίκλιοι codd.) ap. Ptolem. 2, 10, p. 151, 9 ed. Willg., 'Ρόγοι ap. Joann. Antioch. fr. 214. Olim ad oram oceani
Germanici inter Viadrum et Vistulam conseruerunt. Hinc in Danubianas regiones, haud constat quo tempore, im-
migrarunt; memorantur enim inter Attilæ copias (Sidon. Apollin. Panegyr. in Avitum v. 319), et post mortem Attilæ
(453) ad boreale Danubii litus in hodierna Austria et Ungaria regionem tenebant quæ vocabatur *Rugiland*. V. Man-
nert. tom. 3, p. 340. Postea δ' ὤζηνον πρὸς τὸν 'Οδόακρον τὸ τῶν 'Ρογίων ἐπανεστήσας γένος, ut refert Joannes Antioch.
fr. 214. || — τοῦ ποταμοῦ] Ante ποταμοῦ excidisse videtur Κολάπας vel fortasse Κολάπου, quamvis hanc nominis
formam aliunde firmare nequeam. Hodiernus *Kulpa* fluvius apud Herodotum Κάρις audit, apud sequiores ἀνι-
scriptores Κόλαπις, Κόλαπις, Κόλοψ. Vid. not. ad Strabon. p. 261, 2 et in Indice, p. 984 ed. Didot. || — παραστη-
σαμένης αὐτὸν] π. αὐτῶν codex. Possis etiam scribere αὐτὴν. || τειχέρης γενόμενος] τειχερης (sic) γενομένης, appositis
litteris οἱ supra νης, quibus indicantur variae lectiones: τειχέρους γενομένης et τειχέρεϊς γενομένοι. Hinc sua habet
Suidas: Τειχέρης; τετειχισμένος. « τειχέρης οὖν γενομένος τοὺς πολιορκούντας ἀπὸ (ἐκ exc.) τῶν περιδὼλων ἡμύνητο »,
ἀντὶ τοῦ εἰσὼ τειχῶν. Vulgo legitur: τειχέρεϊς; τετειχισμένους. « τειχέρεϊς οὖν γενομένοις. Quod ego dedi, duo præbent
codices Bernhardyi. || — τὸ 'Ρωμαϊκὸν μάχεσθαι] malim e vulgari dicendi usu: πρὸς τὸ βωμ. μ. vel ἰψ 'Ρωμαϊκῷ μ.
πλήθει, quamquam ferri potest vulgata. || — ὄντες] post v. φίλος inserui. || — ἡ πολιορκία] ἡ πολιορκία; codex.

II. ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΙΣΚΟΥ. ΝΑΙΣΣΟΥ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ

Ἐπαλιόρχουν οἱ Σκύθαι τὴν Ναϊσσόν. Πόλις δὲ αὕτη τῶν Ἰλλυριῶν ἐπὶ Δανούβῳ κειμένη ποταμῷ. Κωνσταντῖνον αὐτῆς εἶναι οἰκιστὴν φασιν, ὃς καὶ τὴν δημονομοῦσαν αὐτῇ πόλιν ἐπὶ τῷ Βυζαντίῳ ἐδείματο. Οἷα δὲ οὖν πολυάνθρωπόν τε πόλιν αἰρήσειν οἱ βάρβαροι μέλλοντες καὶ ἄλλως ἐρυμνήν, διὰ πάσης ἐγύρουσαν πείρας, τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀστεως οὐ θαρρούντων ἐπεξείναι πρὸς μάχην, τὸν ποταμὸν, ὥστε βαξίαν εἶναι [τῷ] πληθεὶ τὴν διάβασιν, ἐγεγύρυσαν κατὰ τὸ μεσημβρινὸν μέρος, καθ' ὃ καὶ τὴν πόλιν παραρρεῖ, καὶ μηχανὰς τῷ περιβόλῳ προσήγον, πρῶτον μὲν δοκοὺς ἐπὶ τροχῶν κειμένας διὰ τὸ πρόχειρον αὐτῶν εἶναι τὴν προσαγωγήν, αἷς ἐρεστώτες ἄνθρωποι ἐς τοὺς ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων ἀμυνομένους ἐτόξευσον, τῶν δὲ ἑκατέρας χειρὶς ἐσώτων ἀνδρῶν ὠθούντων τοῖς ποσὶ τοὺς τροχοὺς καὶ προσαγόντων ὅτη καὶ δέοι τὰς μηχανὰς, ὥς ἂν εἴη βάλλειν ἐπίσκοπα διὰ τῶν ἐν τοῖς ἐρεστρίαι πεποιημένων θυρίδων. ὥστε γὰρ τοῖς ἐπὶ τῆς δοκοῦ ἀνδράσι ἀκίνδυνον εἶναι τὴν μάχην, λύγοις διαπλόκοις ἐκαλύπτοντο δέρροντες καὶ διφθέρας ἐχούσαις κάλυμα τῶν τε ἄλλων βελῶν καὶ ὅσα ἐπὶ σφᾶς πυρφόρα ἐκπέμποιτο. (2) Πολλῶν δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ ἐπιτεγισθέντων ὀργάνων τῇ πόλει, ὥστε διὰ τὸ πλῆθος βελῶν ἐνδοῦναι καὶ ὑποχωρῆσαι τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, προσήγοντο καὶ οἱ καλούμενοι κριοί· μεγίστη δὲ ἄρα καὶ ἥδε ἡ μηχανή· δοκοὶ ἐκ ξύλων πρὸς ἀλληλα πυνότων χαλαραῖς ἀπλωρημένῃ ἄλυσσιν, ἐπιδορατίδα καὶ προκαλύμματα δὲ εἰρηται τρόπον ἔχουσα ἀσφαλεῖς ἐνεκα τῶν ἐργαζομένων· καλωδίους γὰρ ἐκ τῆς ὑπὸ σθεν χειρὶς εἴλον βιαίως ἄνδρες αὐτὴν εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ δεχομένου τὴν πληγὴν, καὶ μετὰ ταῦτα ἤρπυσαν, ὥστε τῇ ρύμῃ πᾶν τὸ ἐμπίπτον τοῦ τείχους ἀφανίσθαι μέρος (3). Οἱ δὲ ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀμυνομένοι ἀμαξιαίους λίθους πρὸς τοῦτο ἤδη παρεσκευασμένους, ἥνικα τῷ περιβόλῳ προσαχθεῖη τὰ ὄργανα, ἐνέβαλλον. Καί τινα μὲν αὐτοῖς ἀνδράσι συνέτριψαν, πρὸς δὲ τὸ πλῆθος οὐκ ἀντήρχουν τῶν μηχανῶν· καὶ γὰρ δὴ προσήγον καὶ κλίμακας, ὥστε πῇ μὲν ἐκ τῶν κριῶν λυθέντος τοῦ τείχους, πῇ δὲ τῶν ἐν ταῖς ἐπάλ-

II. E PRISCI HISTORIIS. NAISSI OBSIDIO.

Scythæ obsidione cingebant Naissum, quæ urbs est Illyriorum ad Danubium (*Naissum*?) posita. Condidisse eam fertur Constantinus, qui etiam cognominem ipsi urbem ad Bosphorum in Byzantii loco ædificavit. Barbari igitur ut urbe tum incolis frequente tum egregie munita potirentur, nihil non tentarunt. Incolis vero ad pugnam exire non audentibus, fluvium qui a meridie urbem præterfluit, ponte junxerunt, ut facilis copiis esset transitus; deinde machinas ad mœnia adduxerunt, et primum quidem trabes, quæ ut facilius admoveri possent, rotis impositæ erant. His insistentes milites oppidanos a muris propugnantes sagittis petebant, dum nonnulli ab utraque antennæ parte stantes et rotas pedibus protrudentes, machinas eo admovebant quo necessarium erat ut scopum ferirent tela, quæ per fenestras tegumentorum emittebantur. Nimirum ut viri in trabe stantes absque periculo pugnarent, cratibus vimineis protegabantur, pelles et coria prætensa habentibus ad arcenda tela tum cetera tum ignifera. (2) Multis in hunc modum machinis urbe obvallata, postquam cives qui in propugnaculis erant, recedentes se subdlexerant, arietes advecti sunt. Hæc quoque machina maxima est; trabs scilicet laxis catenis e postibus in se invicem inclinatis suspensa, ferream cuspidem habens et tegumenta qualia jam diximus ad securitatem operantium. Hanc funibus e cornu, quod in posteriore parte erat, nonnulli magna cum vi retrorsum trahebant in adversum ejus loci in quem ictus dirigendus erat; deinde dimittebant trabem, adeo ut impetu ejus concussa quævis muri pars destrueretur. (3) Qui vero a muris propugnabant, grandia saxa ad hoc præparata in admotas mœnibus machinas dejiciebant, et nonnullas quidem una cum viris pessumdabant, at magno earum numero impares erant. Ac quum præterea etiam scalas hostes afferrent, factum est ut, hic muro arie-

II. § 1. τὴν Ναϊσσόν] τὴν αἰσσον codex. Cf. not. ad fragm. 1. || — ἐπὶ Δανούβῳ] Error excerptoris. Ipse Priscus fr. 7 Naissum quinque dierum itinere a Danubio abesse dicit. Fortasse auctor scripserat ἐπὶ τῷ Ναϊσσῷ ποταμῷ. Cf. *Naisson* fluvii nomen. Nunc certe fluvius cui Naissus (hod. *Nich*) adjacet, urbi cognominis vocatur *Nichawa*. In superiore cursu parte *Lukanitza* dicitur. Hunc non diversum esse puto a *Lygino*, prope quem Alexander Magnus a Philippis contra Triballios proliscens prælium commisit, indeque tribus castris ad Danubium venit, testante Arriano Exp. 2, 2, 1. || — οἰκιστὴν] Constantinus non condidit, sed auxit urbem. Anonymus in *Gestis Const.*: *Constantinus in oppido Naiso natus et educatus, quod oppidum postea magnifice ornavit*. Stephanus Byz.: *Naissos, κτίσμα καὶ πατρὶς Κωνσταντίνου*. || — εἶναι ὡς τὴν cod. || — ἐρεστρίαι] Cf. Suidas Ἐρεστρίαι, « ἐξ ἂν οἱ τοῖσται ταῖς ἐρεστρίαις καλυπτομένοι βάλλουσι τοὺς ἐπὶ τῶν τειχῶν. » ὕψωμα δὲ ἀλγαιῶν τειχῶν. « Ἀρῶντες κίχλη ἐρεστρίαις καὶ νάκη, ὥς ἂν ταῖς ταῦτα προβλήματα μὴ εὐρλεχτα εἴη. || — ὥστε γὰρ τοῖς] ὥστε γὰρ ἐν τοῖς cod. || — λύγοις] αὐτοῖς codex, quod ex λύγοις facile nasci potuit.

§ 2. ἐνδοῦναι] βούναι cod. || — καλωδίαις] καλοδ. cod. || — ρύμῃ] τμηε codex. || — § 3. τοῦ περιβόλου] τὸ π. codex

ξεσι βιαζομένων ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν μηχανῶν,
 ἀλῶναι τὴν πόλιν, τῶν βαρβάρων ἐσφρησάντων κατὰ
 τὸ ῥαγὲν τοῦ περιβόλου μέρος ἐκ εἰς τοῦ κριοῦ πληγῆς,
 τοῦτο δὲ διὰ τῶν κλιμάκων, αἱ τῷ μήπω πεσόντι τοῦ
 τείχους προσήγοντο.

tibus soluto, illic defensoribus a propugnaculis nimia
 machinarum copia repulsis, urbs a barbaris caperetur,
 qui per ruptam arietum impulsu muri partem nec non
 scalis muri parti adhuc integræ admotis in eam pene-
 trarunt.

JOANNES ANTIOCHENUS.

ΧΡΟΝΙΚΑ.

[ΖΗΝΩΝ]

214. [an. 486 sqq. p. Chr.]

Excerpt. De insid. (Fragm. 214 § 7): 'Υπάτου δὲ τοῦ Λογγίνου κατὰ τὸν ἐξῆς ἀποδεδειγμένου χρόνον (an. 486), ὁ τε Θεοδώριχος πάλιν εἰς ἀπόστασιν εἶδε καὶ τὰ περὶ τὴν Θράκην ἐλυμαίνετο χωρία, καὶ ὁ Ζήνων πρὸς τὸν Ὀδόακρον τὸ τῶν Ῥογίων ἐπανεστῆσε γένος, ὡς ἔγνω τοῦτον πρὸς τὴν Ἰλλοῦ συμμάχῃαν παρασκευαζόμενον. Λαμπρὰν δὲ ἀναδείξασαν νίκην τῶν περὶ τὸν Ὀδόακρον, πρὸς δὲ καὶ πεμπάντων δῶρα τῷ Ζήνωνι τῶν λαφύρων, ἀποπροσποιησάμενος συνήθετο τοῖς πραχθεῖσιν. Οἱ δὲ τῇ Ἰλλοῦ καὶ Αἰοντίου προσεδρεύοντες πολιορκίᾳ, μετὰ τὸ ἐπιτυγεῖν τοῦ ἀντιφρουρίου πολλοῖς μηχανήμασιν ἐχρῶντο. Ἀντικαθεζομένων δὲ τῶν στρατευμάτων, καὶ ἐς λόγους φίλους ἀνῆλθον Ἰλλοῦς τε καὶ Ἰωάννης ὁ

Σκύθης, καὶ γραμματίον πρὸς τὸν Ζήνωνα διεπέμψαντο, ὑπομιμνήσκον αὐτὸν || τῆς προτέρας εὐνοίας· ὡς δ' οὐδὲν πλέον ἔδρα, αὐθις ἐν τοῖς ὅπλοις ἐγένοντο.

8. Τῷ δὲ ἐξῆς ἔτει (487, Bæbio solo cons.) Θεοδώριχος ἐπανελθὼν ἐκ Νοβῶν ἱστρατοπέδευσεν ἐν τῷ λεγομένῳ Ῥηγίῳ, καὶ κατέρχεται τὰ πλησίον. Ὁ δὲ γε Ζήνων βουλόμενος αὐτῷ ὑποκλῖναι ἦν εἶπεν αὐτοῦ ἀδελφὴν τῇ βασιλίδι συνδιαιτωμένην ἀπέπεμπεν ἔτι πολεμοῦντι ἅμα πολλῷ πλούτῳ, ὁπότερον ἐθέλοι διδοῦς· ἐκ τοῦδε νοεῖν ἦν ὡς φιλοποιοῦμενος ἔτι.

9. Μετὰ δὲ τὴν Θεοδώριχου τῆς πολιορκίας ἀπαλλαγὴν Ἀνθουσα ἡ τοῦ Ἰλλοῦ θυγάτηρ ἐν τῷ φρουρίῳ μετήλλαξεν, ἐξ οὗπερ μάλιστα ὁ Ἰλλοῦς καταλιγόρει τῆς φυλακῆς τῶν ἐνδόν, καὶ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Περὸζης ζ' (ξ') βιούς χρόνος, μετὰ τὸν πατέρα Ἰσδιγέρδην βασιλεύσας ἐτελεύτησεν ἐν τῷ πρὸς τοὺς ὁμορῶντας Οὐννοὺς πολέμῳ. Ἐνὸς δὲ διαγενομένου χρόνου Καβάδης τῆς βασιλείας κρατεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν ἐν τέλει τινων τῆς ἡγεμονίας ὥσθεις ἐν φρουρίῳ καθεῖρχθη, ἐκείθεν τε λάθρα δια-

Eclogæ περὶ ἐπιβουλῶν ex Chronicis Joannis Antiocheni depromptæ in codice Parisino, qui in fine mancus est, pertinent usque ad verba διεπέμψαντο ὑπομιμνήσκον αὐτὸν, in quæ desinit fragmentum 214 § 7 in Fragn. Histor. tom. 4 p. 621. His subjungenda sunt quæ nunc exhibemus e codice Escorialensi Q, I, 11.

§ 8. De re cf. Marcellinus in Chron. ad an. 487, Bæbio solo consule: *Theodoricus, rex Gothorum, Zenonis Augusti principum beneficis salutat, magna suorum manu ad Regium civitatem* (sic. leg.; *regiam civ. vulgo*) *et Melantiadem (Melentiadam vulgo) oppidum infestus accessit, plurimisque locis igne crematis, ad Novensem Masiæ civitatem, unde advenerat, remeavit.* De Novis Mysiæ inferioris v. Itin. p. 221, Tab. Peutling., Priscus fr. 7, Ptolemæus 3, 10, p. 212, 17 ed. Willberg, Jornandes Get. c. 18, Notit. Imp. p. 103 ed. Bæking, Hierocles p. 636, Procop. De ædif. 4 11, et amplior loci descriptio ap. Theophylact. 7, 2. Μελαντιάς κώμη ad Athyræ fl., ab urbe 140 stadia distabat sec. Agathias 4, 14, p. 308, 4 ed. Bonn. Hinc sua Suidas s. v. Μελαντιάς, ubi pro β' καὶ ρ' legendum est μ' καὶ ρ'. Cum Agathia consentit fere Itin. p. 138, sec. quod ab urbe ad Melantiadem sunt 18 m. p. (144 stadia). In Tab. Peutling. ab urbe ad Regium XII, hinc ad Melantiānam (sic) II (leg. VI) m. p. *Melantiada villam Cæsareanam* habes ap. Ammian. Marc. 31, 11, 1. Cf. Chron. Paschal. p. 717, 10 ed. Bonn.: ἐπὶ τὰ μέρη τῆς Μελαντιάδος. Porta urbis, unde illuc via erat, Μελανθῶσια (sic) vocatur in Synaxariis ad XXV Oct. Eadem etiam *Rhegia* dicebatur. V. Du Cange Constant. Christ. p. 53. De Regio suburbano v. Agathias 5, 3, p. 283, 22, Procop. de ædif. 4, 8, p. 294 et p. 190 (ubi pro Ῥησίῳ legendum Ῥηγίῳ), Theophanes p. 196. || — αὐτῷ ὑποκλῖναι | αὐτὸν ὁ codex. || — αὐτοῦ ἀδελφὴν | αὐτοῦ codex. De sorore aliqua Zenonis non constat. Nam Lucilla Zenonis soror, quæ Valberto, primo Hannoniæ in Belgio comiti, nupsisse dicitur apud Vinchantium in Annal. Hannoniæ c. 3, 13, fabula est, momento Cangio in Familiis August. Byzant. p. 82. Jam antea (an. 476) Zeno, ut Theodorichum sibi conciliaret, promiserat ei γάμον τῆς Οὐλβρίου παιδὸς ἢ ἄλλης τῶν ἐνδόξων γυναικῶν ἐν τῇ πόλει, referente Malcho fr. 16 (tom. IV, p. 136). Fortassis etiam nostro loco auctor de puella quadam nobili in aula regia tunc versante dixit, adeo ut vox αὐτοῦ ex nomine proprio nata sit. Possis: τὴν Ἀετίου ἀδελφὴν. Certe Aetium, quem Zeno Isaurias præfectum creavit, novimus ex Joann. fr. 211, 4 p. 619. || — ἦν ὡς φίλος. | ἦν ὡς φίλ. codex. Fort. auctor scripsit ὁπότερον ἐθέλοι, διδοῦς· ἐκ τοῦδε νοεῖν ὡς ἢ φιλοποιοῦμενος ἔτι.

§ 9. ζ' βιούς χρόνος. | Aut ante ζ' excidit alius numerus, aut pro ζ' leg. ξ'. || — Ἀν βασιλεύσας [ἐτῷ*] ἐπλ.? || — ὁμορῶντας οὐννοὺς codex. Agathias 4, 27 p. 266: ἀπόλωλε (Περὸζης) κατὰ τῶν Νεφθαλιτῶν ἱστοστρατεύσας (Οὐννοὺς γένος ἢ Νεφθαλιταί). Cf. Procop. Bell. Pers. 1, 4 p. 19, Theophanes p. 188, Cedrenus p. 623, Asseman. Bibl. Orient. 3, 1, p. 425. | — ἑνὸς δὲ διαγενομένου χρόνου | διαγενομένης cod. Indicatur tempus quo Balas, frater Perozis, regnavit. Agathias 4, 27, p. 267: Βάλας δὲ ὁ τοῦτου ἀδελφός... βραχὺν ἐπιβίβη χρόνον· τέτταρα γὰρ αὐτῷ μόνον ἔτη κατὰ τὴν βασιλείαν διέδραμεν· ἐπὶ τοῦτῃ δὲ Καβάδης ὁ Περὸζου τῶν Περσικῶν πραγμάτων κρατήσας. Dissensus Joannis nescio an fluxerit ex confusione numerorum A' et Δ'. || — ἐν φρουρίῳ Agathias p. 268, 6: εἰς τὸ τῆς Λήθης ἐμβάλλουσι φρουρίον. De quo castello pluribus exponit Procopius B. Pers. 1, 5, p. 26 sq. || — Καθιστηνοὺς Οὐννοὺς Agath. p. 268, 16: ὑπέκδοας

φυγὼν πρὸς τοὺς Καδιστηνοὺς λεγομένους Οὐννοὺς ἀφικνεῖται, καὶ δι' αὐτῶν αὖθις τὴν βασιλείαν κτησάμενος τοὺς ἐπιβουλεύσαντας ἀνείλεν.

10. Ἐπράχθη δὲ [an. 488] καὶ ἡ τοῦ φρουρίου Χέρρεως κατὰληψις τροπῇ τοιῶδε. Ἰνδακὸς ὁ Κοτούνης, πάλαι τὴν προδοσίαν μελετῶν, ἅμα δὲ καὶ τὴν φύλακὴν τοῦ ἐρύματος ἐπιτετραμμένος, πείθει τὸν Ἰλλοῦν ἔξω τοῦ φρουρίου τοὺς ἄμφ' αὐτὸν παρασκευάσαι, ὥς δὴ τῶν ἐναντίων διὰ τῆς νυκτὸς ἐπιόντων, αὐτὸν δὲ ἅμα Λεοντίῳ ἐν τῷ συνῆθει κατευνασθῆναι κοιτῶνι. Ὁ δὲ νυκτὸς ἐπιλαβομένης διὰ τοῦ ἡρεμούντος μέρους καλῶδιον καθείς τοὺς ἐναντίους ἀνάγει, καὶ πρῶτα μὲν οἱ τῶν πυλῶν φύλακας ἀποσφάττονται, ἔπειτα βοῆς ἀκουσθείσης, ὥς ἔθος ἐστὶ Ῥωμαίοις λέγειν « Ζήνων Αὐγούστε τοῦμδικας », παραχρῆμα μὲν Ἰνδακὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ προδόντες ἀναίρουνται, Ἰλλοὺς δὲ καὶ Λεόντιος εἰς τὸ τέμενος τοῦ μάρτυρος Κόνωνος καταφεύγουσι, καὶ τοῦ Λεοντίου βουληθέντος ἀνελεῖν ἑαυτὸν, ἐπέσχεν Ἰλλοὺς· ὥς δὲ εἰς αὐτοὺς ἤλθον οἱ ἐναντίοι πρὸς βίας ἐκβάλλονται καὶ ξυλοπέδαις δεθέντες ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἄγονται. Καὶ ὁ μὲν Ἰλλοὺς πολλὰ καὶ εἰπὼν καὶ ὀδυράμενος ἤτησε τοὺς περὶ Παῦλον καὶ Ἰλλοῦν, τοὺς δούλους αὐτοῦ γενομένους, τὸ μὲν τῆς θυγατρὸς σῶμα ἐν Ταρσῷ ταφῇ δοῦναι, τὴν δὲ γαμετὴν ἀνύδριστον φυλάξαι καὶ

τὸν οὕτως εὖνουν γεγόμενον Κόνωνα (τὸν ἄνδρα) φειδοῦς τυχεῖν. (11) Οἱ δὲ σπουδαίως ταῦτα ἐπέτελεσαν, καὶ τὸ μὲν σῶμα σὺν τῇ Ἰλλοῦ γαμετῇ καὶ τῇ παιδί Θεκλῇ εἰς τὸ εὐκτήριον τῶν γ' παίδων ἐν Ταρσῷ ἀπέσωσαν, αὐτοὺς δὲ μικρὸν ἔξω τοῦ φρουρίου λαβόντες καὶ πολλὰ πρὸς τὸ θεῖον σὺν δάκρυσιν ἀπειπόντας καὶ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνατείναντας τῶν κεφαλῶν ἀπέτεμον. Ἀστραπαὶ δὲ καὶ βρονταὶ σὺν χαλάξῃ καὶ ἀνέμῳ κατὰ τῶν παρόντων ἠνέχθησαν, καὶ ὁ ἀνελὼν αὐτοὺς ἐξέστη καὶ ἀναυδὸς ἐν Ταρσῷ ἐκομίσθη. Ζήνων δὲ τὰς κεφαλὰς τούτων δεξάμενος ἀντικρὺ τῆς πόλεως ἀνεσκολόπισε καὶ Κόνωνα θαυμάσας θεραπείας ἀξιοῦσθαι προσέταξεν· ἀλλ' ὁ μὲν ἐβῆ τὸν θάνατον Ἰλλοῦ τε καὶ Λεοντίου μαθεῖν καὶ σπαράζας ἑαυτὸν ἀπεβίου. (12) Ὁ δὲ βασιλεὺς δεινῶς ἅπασιν τοῖς ἀλοῦσιν ἐπεξήει, τοὺς μὲν ἀναιρῶν χύδην, τοὺς δὲ τῶν οὐσιῶν ἀλλοτριῶν, τὸ δὲ Βηρίνης σῶμα ἐς τὴν Κωνσταντινίου βασιλικῶς ἐκῆδευσεν καὶ πρὸς τῷ τοῦ ἀνδρὸς καταθέμενος μνήματι Αὐγούστην ὀνομάζεσθαι διεκαλεύσατο, πλείστον τε τῶν ἐν Ἰσαυρίᾳ φρουρίων κατέλυσεν. Καὶ οἱ τῆς Ἰλλοῦ κεκοινωνηκότες προδοσίας οἰκτίστοις διώλοντο θανάτοις, Κοτούνης τε ὁ δειλαῖος καὶ Κόνων ὁ ἀγροιώτης καὶ Λογγίνος ὁ τοῦ Λογγίνου παῖς καὶ ὁ Τροκούδου ὑπάσπιστής Ἀρτεμίδωρος.

τοῦ δεσμοτηρίου ὥχετο πρὸς τοὺς Νερβαλίτας. Procop. l. i. 1, 7, p. 32 : Καθίδης δὲ λαθὼν ἅπαντας ἔξιν τῷ Σέσση ἐς Οὐννοὺς τοὺς Ἐρβαλίτας ἀφίκετο. Cf. Cedrenus p. 624, Theophanes p. 191, Theophylact 4, 6. Hunni Epthalitæ, qui alibi vocantur, sec. Procop. l. i. p. 16, προσκοικῶσι Πέρσας πρὸς βορρᾶν, οὐ δὲ πόλις Γοργῷ ὄνομα πρὸς αὐταῖς που τῶν Περσῶν ἐσχάταις ἐστίν. Cf. id. p. 20, 17. Gorgo ultima Persarum urbs, ni fallor, est *Gurhan* sive *Djordan* ad *Fluvium cognominem* in Hyrcania sita. Cadisenos Procopius l. i. p. 71, 19, tanquam socios *Wityazæ Persarum* ducis in prælio contra Belisarium commissio commemorat. Fieri potest ut a Cadisenorum regione non diversa sit ἡ Καδουσαίων χώρα Persis vicina, cujus mentio est apud Agathiam 2, 27, p. 123, 17. Cadiseni aut pars Epthalitarum aut vicini eorum fuerint. In regione ubi Epthalitæ consedissee videntur, tractus montanus extenditur qui in Tab. Peut. *Catacas mons* (hodie *Atak*) vocatur. Ejus nomen num forte cum Cadisenis componendum sit, porro num Cadiseni jdem sint cum Cadusiis, qui Eratosthenis tempore ad meridionale maris Caspii oram debebant, necne, in medio relinquo.

§ 10. Marcellinus Com. Chronic. ad an. 488, Dinamio et Sifidio coss.: *Leontius interea rex et Illys* (sic) *tyrannus in Papyrio Isauria castello capti decollatique sunt. Capita eorum Constantinopolim allata præfixa hastilibus contabuerunt. Eodem anno Theodoricus rex, omnium suorum multitudo assumpta Gothorum, in Italiam tendit.* || — Χέρρεως] Χέρρις codex. In fragm. 214 § 5 hoc Isauriæ castellum vocatur τὸ Χέρρεως φρούριον et deinde τὸ Χερριςφρούριον (sic cod.). Apud Suidam legitur Χέρρεως, φρούριόν τι. Idem s. v. Ἰνδακός (v. not. ad fr. 206, p. 617) habet: τοῦ ἐρύματος Χέρρεως. Pro Cherreos castello *Papirium cast.* ponunt Marcellinus l. i. et Malala p. 389, 4, ubi corrupte legitur εἰς τὸ Παπύριον κατέλιον, at Παπύριον καστ. h. l. præbent Eclogæ de insidiis. Dicendum vero erat τὸ Παπύριον καστ., uti habent Euagrius 3, 27 ex Eustathio Epiphaniense (Fr. Hist. tom. 4, p. 140), Joannes Antiochen. fr. 214, b, et Theophanes p. 196 (nisi quod ibi Παπουρίον). Videlicet nomen castellum habebat a Papirio patre Indaci, ut testatur Joannes Ant. fr. 206, ubi: ἔστειλε τοὺς τὸν Ἰνδακὸν ἀποστέλλοντας ἀπὸ τοῦ λεγομένου Παπυρίου λόφου· τοῦτον γὰρ πρῶτος· Νέων ἐπώλεσε, μετ' ὃν Παπύριος καὶ ὁ τούτου παῖς Ἰνδακός. Papirii castellum Anastasii jussu eversum esse narrat Joannes fr. 214, b. Quodsi non diversum est a Cherreos castello, ut videtur, mirum est Joannem utrumque nomen adhibuisse promiscue. Situm fuerit prope Seleuciam Isauriæ; nam Seleuciæ occisos esse Illun et Leontium tradit Malalas l. i. Fortasse ad Cherreos castellum referendæ sunt ruinae *Chour Euren* dictæ, quæ a Seleucia haud longe absunt versus meridiem. In eadem regione erat Diocæsarea. Itaque si Theophanes p. 196 Marcianum rebellem in Papirium castellum, Eustathius Epiphan. vero (fr. 4) ex eoque Joannes fr. 211 § 4 in Caesaream Cappadociæ urbem relegatum esse referunt, proclivis conjectura est Cappadociæ urbem confundi cum Diocæsarea Isauriæ. Apud Suidam l. i. Indacus, viator perniciosissimus, unius diei spatio a Cherreos castello Antiochiam (Isauriæ sc., ad Cragum montem, de quo vide Theophan. p. 119), et alio die ab eodem castello ad Neapolim Isauriæ iter perfecisse dicitur. Utraque urbs totidem fere stadia a Seleucia distat. || — Ἰνδακός] Ἰνδακός h. l. codex. || — ὁ Κοτούνης] Cf. § 6 ubi: Ἰνδακῷ Κοτούνη. Cottunes infra inter Illi socios memoratur, idemque nomen in Excerpt. Malalæ rependendum, ubi codex inter Illi socios habet Κοτούνην τὸν ἀπ' ἐπάρχων. Nostro loco suspicor legendum esse ο Κοτούνην sc. ὑπάσπιστής. || — αὐτὸν ἐξ] αὐτὸς τε cod. || — τοῦμδικας] Præstaret τοῦ βίνκας, *tu vincas*. Sed eodem modo τοῦμδικας habes in Exc. Escor. Malalæ ad ann. 2 Justiniani, ubi plebs clargisse dicitur: Ἰπάτις αὐγούστε τοῦ-

214 a. (Ex narratione de bello Italico, an. 489-493).

Ὅτι Θεοδώριχος καὶ Ὁδοάκρος συνθήκας καὶ συμβάσεις ἐποιήσαντο πρὸς ἀλλήλους (an. 493 mens. Martii) ἀμφω ἡγεῖσθαι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ λοιπὸν ἦσαν αὐτοῖς ἐντεύξεις παρ' ἀλλήλους φοιτῶσι *συγκαί*. Οὐπω δὲ ἦν ἔστο ἡμέρα δεκάτῃ καί, τοῦ Ὁδοάκρου γενομένου παρὰ τὸν Θεοδώριχον, προσελθόντες τῶν αὐτοῦ ἄνδρες δύο τὰς τοῦ Ὁδοάκρου, αἵτε ἰκέται γενόμενοι, κατέχουσι χεῖρας, μεθ' ὧν προλοχισθέντων ἐν τοῖς παρ' ἑκάτερα οἰκίσχοις ἐπελθόντων ἅμα τοῖς ξίφεσιν, ἐκ δὲ τῆς θέας καταπλεγέντων καὶ οὐκ ἐπιτιθεμένων τῷ Ὁδοάκρῳ, Θεοδώριχος προσδραμὼν παίει τῷ ξίφει αὐτὸν κατὰ τὴν κλεῖδα, εἰπόντα δὲ « Πῶ δὲ θεός; » ἀμείβεται· « Τοῦτο ἴσθις ὃ καὶ σὺ τοὺς ἑμούς ἐδρασας. » Τῆς δὲ πληγῆς καίριας καὶ μέγρι τῆς ὀσφύος διαλθούσης τὸ Ὁδοάκρου σῶμα, εἰπὲν φασὶ Θεοδώριχον, ὡς τάχα οὐδὲ ὅστων ἦν τῷ κακῷ τούτῳ. Καὶ τὸν μὲν πέμψας ἔξω θάπτει εἰς τὰς συνόδους τῶν Ἑβραίων ἐν λιθίνῃ λάρνακι ἔτη βεβιωκότα ἔ', ἀρξάντα δὲ ἰδ', τὸν δὲ ἀδελφὸν τούτου ἐν τῷ τιμένει φυγόντα κατετόξευε, συνέχων δὲ καὶ τὴν Ὁδοάκρου γαμετὴν Σουινγίλδαν καὶ Ὀκλάν τὸν παῖδα, ὃν Ὁδοάκρος Καίσαρα ἀπέδειξε, τοῦτον μὲν ἐκπέμπει εἰς Γαλλίαν, ἐκείθεν δὲ ἀποδράντα κατὰ τὴν Ἰταλίαν διαφθερίζει, τὴν δὲ ὑπὸ λιμοῦ φρουρουμένην ἐξήγαγε τοῦ βίου.

[ANASTASIOS. 491-518]

214 b.

Ὅτι Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς λύει τῶν δημεύσεως φόβων, ἀπαγορεύει δὲ τοῖς συκοφάνταις τὴν ἀδειαν καὶ τὸ τῆς καλουμένης δηλατορίας πάθος τιμωρεῖται καὶ τοὺς ἐκ τῶν εἰσφορῶν ὀφειλτάς ἐλευθεροῖ τῶν ἐμπροσθεν χρόνων. (2) Ὡς δὲ κατὰ τὰς θέας ἀτακτοῦσιν, ὃ τῆς πόλεως ἐπαρχος διὰ προγράμματος τὰς ἐνδον διατριβὰς ἀπηγόρευσε, ὑπονοίᾳ τὸ λοιπὸν ἐκδόντες ἑαυτοὺς οἱ τοῖς πλημμελήμασιν ἐνεχόμενοι ἅπαντα διστάραττον. Καὶ δὴ τοῦ βασιλέως τὴν ἱπποδρομίαν θεωμένου, πολλὸς ἐντεύθεν διηγείρετο θόρυβος, ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦ τῆς βουλῆς ἡγουμένου καταβοῶν· Ἰουλιανὸς δὲ ἦν ὁ Ἀλεξανδρεὺς τῶν ἐκ παιδείας καὶ λόγων εἰσηγητής. Ἐν ὀργῇ τοίνυν τοῦ βασιλέως ποιησαμένου τοὺς τὰ τοιαῦτα τολμῶντας καὶ διὰ πλήθους στρατιωτικῷ ἀνείργειν αὐτοὺς ἐπιχειρήσαντος εἰκότως, εἰς ἀπεγνωσμένην ἐτράπησαν πρῆξιν, πῦρ ἐνέιντες τῷ τὰς θύρας τῆς ἱπποδρομίας ἔχοντι τόπῳ, ἐξ οὗπερ καὶ αἱ προσπαρακείμεναι στοαὶ διεφθείραντο βραδίῳ, ἐκεῖθεν τε τὰς στήλας τῶν βασιλέων ἐκ χαλκοῦ πεποιημένας τῶν ἱδρυμάτων ὠθήσαντες πᾶν εἶδος ὕβρεως εἰς αὐτὰς ἐπετέλουν, ὡς καὶ αὐτοὺς ἐκείνους αἰκίζόμενοι, καίτοι πολλῶν μὲν ἀναιρουμένων, πολλῶν δὲ καὶ ἡμιθνήτων γενομένων. Ὁ βασιλεὺς τοίνυν ὁρῶν τὴν κατὰ τῶν ἐπὶ τῶν αὐτοῦ νίκην οὐ πρέπουσαν εἶναι, ἀναπαύει μὲν τῆς ἀρχῆς

ῥέκας. In Theophane p. 384, 11, ita legitur : Ἀναστασία αὐγοῦστῃ τοῦ βίκαζ. || — καὶ ἰλλοῦν] Hoc num recte habeat, quaeritur. Ceterum de postremis fatiis Illi et Leontii v. quos laudat Tillemont tom. VI, p. 646 sqq.

§ 12. ἐπεῖθ' ἐπεῖθ' ἐπεῖθ' cod. || — ἀγροῦντες] ἀγροῦντες cod. Deinde verba Λογίνο; ὅ τούτῳ e margine assumpta. De Artemidoro cf. fr. 214, 5.

Fr. 214, a. Marcellin. Chron. ad an. 489 : *Idem Theodoricus rex Gothorum optatam occupavit Italiam. Odoacer videm rex Gothorum metu Theodorici Ravennam ingressus est* [die V Martii an. 493]; *porro ab eodem Theodorico perjuris illectus interfectusque est*. Similiter Joannes sub an. 489 totum illud bellum quod in Italia Theodoricus gessit (489-493), narrasse videtur. || — ἀμφω ἡγεῖσθαι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς] Procop. B. Goth. 1, 1, p. 9, 21 : ὑπὸ διαλλακῇ τῇ Ῥαβέννης Ιερᾷ (Joanne) ἐς λόγους ἀλλήλοις συνίσταν, ἐν ᾧ Θεοδωρίχος τε καὶ Ὁδοάκρος ἐν Ῥαβέννῃ ἐπὶ τῇ ἰσῇ καὶ ὁμοίᾳ διαίτῃ ἔχουσι. Μετὰ δὲ Θεοδωρίχου Ὁδοάκρον λαβὼν, ὡς φασιν, ἐπιβουλήν ἐς αὐτὸν χρώμενον, τρόπον τε τῇ ἰσῇ καὶ ὁμοίᾳ διαίτῃ ἔχουσι. Μετὰ δὲ Θεοδωρίχου Ὁδοάκρον λαβὼν, ὡς φασιν, ἐπιβουλήν ἐς αὐτὸν χρώμενον, τρόπον τε τῇ ἰσῇ καὶ ὁμοίᾳ διαίτῃ ἔχουσι. In his verba ἐπὶ τῇ ἰσῇ καὶ ὁμοίᾳ διαίτῃ idem significant quod Joannes dixit verbis ἀμφω ἡγεῖσθαι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, eoque sensu Procopii locum recte accepit Sigonius. Apud Anonymum Valesii Odoacro promittitur *accepta fide, securum se esse de sanguine*. In Historia miscellan. Anonym. Ricoh. : *Odoacer in fidem receptus est*. Apud Jornandem De Get. reb. gest. c. 57 : *Odoacer missa legatione veniam supplicat. Cui et primum concedens Theodericus, postmodum hac luce privavit*. Vid. Fr. Hurter *Geschichte des ostgoth. Königs Theoderich*, I, p. 162 sqq. (Schaffhausen 1807). || — κλεῖδα] κλεῖδιν margo. || — Ὀκλάν] *Thelan* vocatur ap. Isidor. Hisp. Chron. an. 549. Aut OK datum ex OE, aut OE ex OK. || — διαφθερίζει] διαφθερίζεται cod.

Fr. 214, b. § 1. δηλατορίας πάθος] Delatores urbe pulsos esse refert etiam Cedrenus, p. 377, C. De Anastasio bene remp. administrante cf. Zonaras, p. 45, C, Procop. B. Pers. 1, 10 : ὁδὴν γὰρ ἀνεπισκέπτως οὐδὲν ἡπιστάτο οὐτε εὐνοῖα. Theodor. Lect. p. 566, D : Ἀναστάσιος ἀνίσταται τὸ χρυσάργυρον καὶ τὰ κυνήγια ἐπαυσεν, καὶ τὰς ἀρχὰς, ἀπὸντος οὐσίας, προέβη παρτίχην. De sublato chrysargyro (an. 501) etiam Euagrius 3, 39, Malala, p. 398, Theophanes, alii multi. Quomodo postea mores imperatoris in pejus abierint, narrat Joannes fr. 215 (Exc. de virt.) p. 621. Cf. Tillemont *Hist. des empereurs*, 6, p. 538.

§ 2. Marcellin. Chron. an. 491, Olybrio solo consule : *Anastastus ex silentiario imperator creatus est. Bellum plebejū inter Byzantinos ortum, parsque urbis plurima atque circi igne combusta*. De hujus anni turbis in circo natis alibi nihil invenio. Similia vero acciderunt an. 493. Vide Marcellinus ad hunc an., Chron. Paschal. p. 607, Malala, p. 391, alii. || — ὠθήσαντες] ὠθήσαντες codex. || — καίτοι πολλῶν]. Oratio claudicat.

τὸν Ἰουλιανὸν, ὑπαρχόν δὲ προχειρίζεται Σκουνοδῖνον τὸν τῆς ἐαυτοῦ ἀδελφῆς Καισαρίας ἀνδρα, καὶ τούτῳ ληξάσης τῆς τῶν στρατιωτῶν λύτης, οὐ γαλεπῶς καὶ τὰ πεπονθότα τῶν οἰκοδομημάτων ἀνεκτίστω.

3. Κρίνων δὲ εἰκότως ἐκ τῆς τῶν ἐνδημούντων Ἰσαύρων ἐπιβουλῆς διεσκευάσθαι ταῦτα, ἀποχωρεῖν τούτους τῆς βασιλίδος ἐκέλευσεν, οὐδ' ἀξιωματῶν ἀφαιρούμενός τινα αὐτῶν, οὐδὲ χρημάτων, καὶ ταῦτα ᾗδ' ἀγγελθείσης τῆς κατὰ [τὴν] χώραν αὐτῶν ἀποστάσεως. Μελλόντων δὲ καὶ ἐν διατριβῇ ποιουμένων τὴν ἀναχώρησιν, συνείδεν αὐτοῖς ἀνάγκην ἐπιθεῖναι, ἐξ οὗπερ λαμπρότερον ἀπεδείχθησαν δυσμενεῖς τῷ κρατοῦντι πολιτεύματι. Ἐντεῦθεν λοιπὸν ὁ τοῦ Ζήνωνος ἀδελφὸς Λογγίνος κατὰ τὴν Θηβαίων ἀφορίζεται χώραν καὶ αὐτοῦ ἀπεφθάρη λιμῶ μετὰ χρόνους ἧ', ᾗ τε οὕσα αὐτῷ γαμετὴ Οὐαλερία τοῦνομα σὺν τῇ παιδίᾳ Λογγίνας, ᾗ καὶ ὠμολόγητο Ζήνωνι τῷ Ἀνθεμίου καὶ Ἡραΐδος υἱῷ, καὶ Λαλῆς ἡ Ζήνωνος καὶ Λογγίνου μήτηρ τὸ ἐν Βρόχθοις οὕτω πρῶταγορευομένῳ προαστεῖω τῆς Βιθυνῶν καταλαβὼν εὐκτήριον, ἐν ᾧ περ καὶ Ζήνων οὐχ ἥκιστα διεθέριζεν. Ἐπιβίωσασα δὲ χρόνον οὐ μέτριον καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐξ ἐράνου πο-

ρίζουσα ἄλλοσε ἄλλῃ μετέλλαξε τὸν βίον. Λογγίνος δὲ ὁ μάλιστα καὶ Ἀθηνόδορος ἀνδρείεα τὸν αὐγῶν καὶ πλούτῳ σὺν ἑτέροις συνηῶς ἐς τὴν Ἰσαύρων ἐξέπεσον χώραν. (4) Ἀποστέρας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐσάπαξ τὰ Ἰσαύρων, τὴν τε τοῦ βασιλεύσαντος Ζήνωνος περιουσίαν προέγραψεν, ὥστε καὶ αὐτὴ γε ἡ βασιλεία ἐσθῆς ὀνίος προύκειτο, καὶ τὸ Παπειρίου καλούμενον φρούριον πέμψας κατέστρεψεν· ἀναίρει δὲ καὶ τὰς διδομένας αὐτοῖς παρὰ τοῦ Ζήνωνος σιτήσεις ταινώσας εἰς ὑ' καὶ χιλίας χρυσίου λίτρας ἐτήσιως. (5) Ἀρτυσαμένῳ δὲ τὰ πρὸς ἀντίστασιν καὶ ᾗδ' κινήσεων ἐκ τῆς σφετέρας ὑπὸ ἡγεμόσι Λιγγινῇ καὶ Ἀθηνόδωρῳ, συνόντων αὐτοῖς καὶ Κόνωνος Φουσκιανοῦ, τοῦ ἀπὸ ἐπισκόπων, καὶ Λογγίνου μαγίστρου καὶ Ἀθηνόδωρου τοῦ ἐτέρου, πληθὸς τε μαχίμων ἀμφὶ τὰς ῥ' χιλιάδας ἐπαγομένων ἐκ τῆς Ἰσαύρων καὶ Ῥωμαίων, τῶν μὲν ἐκουσίως ἐλομένων τὴν συμμαχίαν, τῶν δὲ καὶ ἀνάγκῃ ἐπομένων, καὶ διαδραμόντων τὰς πόλεις, καὶ γενομένων ἐν Κοτσιαίῳ τῷ ἄστει τῆς Φρυγίας, ὑπηγνίσαν αὐτοῖς (καὶ) τὸ τοῦ βασιλέως στρατεύμα ἀμφὶ τοὺς * δισχιλίους. Ἦγουντο δὲ αὐτῶν στρατηγοὶ β', Ἰωάννης ὁ Σκύθης καὶ Ἰωάννης ὁ

§ 3. μετὰ χρόνους ἧ' Pro ἧ', quod manu secunda scriptum, prima manus dederat β'. Cf. Theophanes p. 211, 12 : τούτῳ τῷ ἔτει β' βασιλεύοντος Ἀναστασίου (an. 492)... ἐστασίασεν κτ' αὐτοῦ ὁ Λογγίνος ὁ Ζήνωνος ἀδελφός, ὃν χειρωσάμενος ἐπ' Αἰγυπτίον πέμψει ἐξόριστον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἐκέλευσε χειροτονηθῆναι αὐτὸν πρεσβύτερον· ἐπ' αὐτῇ δὲ ἐπιθίου· ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐτελεύτησεν· ὑποψίαν δὲ ἔχων καὶ πρὸς Λογγίνον τὸν μαγίστρον [τὸν ἀπὸ μαγίστρων, τὸν φαλακρὸν Malal. p. 393, 22] ὁ βασιλεὺς καὶ τοῖς ἐπιδημούντας Ἰσαύρους, παύει τὸν Λογγίνον τοῦ μαγιστρίου. Idem ad annum sequentem, p. 212, 15 : τούτῳ τῷ ἔτει Ἀναστάσιος τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἰσαύρους διὰ πολλὰς ἀποπίας ἐδίωξεν, οἱ ἐξελθόντες τυρνανίδα ἐμελέτησαν. Cf. Theodor. Lect., p. 558, E. || — τὸ ἐν Βρόχθοις] τῷ ἐν Βροχθοῖς codex. De hoc loco in Asiatico Bosphori litore sito Procopius De aedif. 1, 8, p. 197, 7 : ἱερὰ δύο τῷ ἀρχαγγέλῳ Μιχαὴλ ἀνειμένα κατασκευῇ ἀλλήλοισιν ἐστῶτα τοῦ πορθμοῦ ἐκατέρωθι συνέβαιναν εἶναι, θάτερον μὲν ἐν χώρῳ καλούμένῳ Ἀνάπλῳ ἐν ἀριστερᾷ εἰσπλύνον τὸν Εὐξανὸν πόντον, τὸ δὲ δὴ ἕτερον ἐν τῇ ἀντιπέρασ ἀκτῇ. Προσέχουσιν μὲν ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ ἄνθρωποι τὴν ἀκτὴν, νῦν δὲ Βρόχοι (ex Joanne corrigas Βρόχοι). Cf. Geogr. Min. tom. 2, p. 90. || — ἐπιβίωσασα] ἐπιβίωσας cod. || — Ἀθηνόδορος;] Ἀθ. codex h. l. et mox iterum. || — καὶ πλούτῳ] Theophanes, p. 213, 7 : Ἀθηνόδορος ἀπλούστατος ἀνθρώπος, εἰς τῶν συγκλητικῶν, ubi nescio an ex Joanne corrigendum sit πλουσιώτατος.

§ 4. εἰς ὑ' καὶ χιλίας χρ. λίτρας] 5000 litras dicit Euagrius 3, 35 : Ἐντεῦθεν καὶ τὰ καλούμενα πρῶν Ἰσαυρικά τοῖς βασιλικοῖς ἐσενέχθη θησαυροί· ἡν δ' ἄρα τοῦτο τὸ χρυσίον ἐς ἑκάστον ἔτος τοῖς βαρβάραις χορηγούμενον πεντακισχίλιας ἀλκον λίτρας.

§ 5. De bello Isaurico Marcellinus Chron. ad an. 492 : *Dum bellum paratur Isauricum, dumque Isauri imperium sibi vindicare nituntur, in Phrygia juxta Colyaium civitatem undique conflunt, ibique Lilingis, segnis quidem pedes, sed eques in bello acerrimus, a Romanis primus in praelio trucidatur, omnesque simul Isauri fugae dedit per montana asperaque loca Isauriam repetunt. Hoc bellum Isauricum per sex annos gestum est.* Idem ad an. 497 : *Bellum Isauricum hoc sexto anno sedatum. Athenodorus Isaurorum primus in Isauria captus decollatusque est. Caput ejus Tarsum civitatem allatum pro portis hastili fixum extabuit.* Cf. Theophanes p. 213 sqq., Theodor. Lect. p. 559, Euagrius 3, 35, Malala p. 393 sqq. ceterique Chronicon scriptores, quibus omnibus uberior fuisse videtur Joannes. || — Λιγγινῇ] Λογγινῇ τὸν χαλὸν vocat Malalas p. 393, 22, quod ad Αἰγγινῇ nostrum revocandum est; ipse vero Joannes supra p. 214 § 2, p. 620 habet Αἰγγιν τὸν νότον αὐτοῦ (III) ἀδελφόν, unde sua habet Suidas s. v. βίσιος, ubi Αἰγγίς scribitur. Νινύλιγγις ὁ τῆς Ἰσαυρίας ἡγεμὼν ἐπὶ Ζήνωνος καταστάς, ἀνὴρ θρασύτατος, ap. Theophan. p. 213, 6 et 16. *Lilingis* ap. Marcellin. et Jordanem regg. c. 48. Ἰνδὴν corrupte legitur in Euagr. 3, 15. *Forinæ* Νινύλιγγις et Αἰγγινίγγος nomen compositum productum ab aliis aliter efformatum. || — Κόνωνος] Cf. fr. 214 § 2 p. 620. || — Λογγίνου μαγίστρου] Hic apud Euagrium 3, 35 : ὁ ἕτερος Λογγίνος τὸ πολὺ τῆς τυρνανίδος συνέχων, ὁ ἐπὶ κλινῇ Σελινούντιος. Scilicet praeter hunc etiam alterum Longinum Zenonis fratrem bello interfuisse Euagrius tradit. || — Ἀθηνόδ. τοῦ ἐτέρου] Ἀθ. τὸν νεώτερον dicit Malalas p. 393, 22. || — ῥ' χιλιάδας;] ῥν' χιλ. secundum Theophanem p. 212, 19 : Λογγίνος... συλλαβὼν τούτους (Isauros ē Constantino-polii profugos) τε καὶ ἄλλην δύναμιν βαρβάρων καὶ ληστῶν ὡς πεντεκαίδεκα μυριάδας. || — ὑπηγνίσαν] ὑπαντίσταν cod. || — δισχιλίους] Major numerus requiritur. || — ἡγούντο] ἡγεῖτο cod. || — καὶ αὐτοῖς;] sicut Joannes Scythia. Cf. Theophanes, p. 213, 11 : ἡγούμενοι τοῦ Σκυθίου τοῦ τῇ Ἰλλοῦ καὶ Λεοντίου τυρνανίδα καθελόντος, καὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπὶ κλινῇ κυρτοῦ, ἀμφοτέρων τοῦ Θρακικοῦ στρατεύματος ἡγούμενων, καὶ Διογένους (Διογενιανοῦ Malal. p. 393, 16) (οὗτοι κόμητες σχολῶν ἐτύγχανον ὄντες) καὶ ἐτέρων ἐπαινετῶν ἀνδρῶν. Diogenem Joannes non recenset; de ceteris ducibus ab Joanne memoratis silent reliqui scriptores. || — Σελινούριος] Σελ. cod. || — Βεδερίας;] vel fort. Βεδερίας. Codex habet Βεδερίας absque accentu. Castellum hujus mentionem facit Procopius De aedif. 4, 1,

κυρτὸς καὶ αὐτὸς ἐκ Σηλυβρίας ὁρμώμενος, ὑποστρά-
τηγοὶ δὲ Ἰουστίνος ἐκ Βεδεριανῆς φρουρίου πλησιά-
ζοντος Ναϊσῶ τῇ Ἰλλυριδί καὶ Ἀψικᾷ βάρβαρος
γίνους τῶν καλουμένων Γότῳ, ἔτι τε Σιγίζαν καὶ
Ζόλδων Οὐννων ἄγοντες πλῆθος. Ἐπειδὴ δὲ πλησίον
ἀλλήλων ἦλθον συρράξαντες περὶ δαίτην ἐσπέραν,
πολλοὺς τῶν ἐναντίων διέφθειραν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ
αὐτὸν ἀνελόντες τὸν ἡγεμόνα τῶν Ἰσαύρων Λιγγινίνην,
ὡς τοὺς περιλειφθέντας δρομαίως διαφυγεῖν ἐς τὰ
σφέτερα. Ὁ δὲ τοῦ βασιλέως στρατὸς ἐπιδιώξας ἔως
καὶ τῆς τοῦ Ταύρου ὑπερβολῆς διέμεινεν τὴν τοῦ χει-
μῶνος ὥραν.

214 c.

Ὅτι ἐπὶ Ἀναστασίου δὲ τὴν ὑπαρχον ἀνύων τῆς
κώλεως Ἡλίας τοῦνομα, τὴν τῶν καλουμένων Βρυτῶν

ἐορτὴν ἐπιτελῶν, ὡς οὐπω πρότερον γέγονεν, ὑπό-
τινος βασκανίας αἰτίος πολλῶν ἐγένετο φόνων· τῶν
γὰρ ἀθροισθέντων ἐς δαίτην τοῦ δήμου ἅμα ξίφεσι
κατ' ἀλλήλων ὠρμηκότες, πολλοὺς ἦν τῶν ὀλλυμένων
ὁ τρόπος. Ὁμοίως καὶ Κωνσταντίος δ' ἄρχων τῆς πό-
λεως τὴν αὐτὴν ἐπιτελεῖν τῶν Βρυτῶν πανήγυριν
βουλευσάμενος ὀλίγου διώλεσε τὸν ἅπαντα δῆμον
ποικίλοις διαφθαρέντα τρόποις, ὡς τὸν βασιλέα τοῦ
λοιποῦ χηρῶσαι τῆς καλλίστης ὀρχήσεως τὰς πό-
λεις.

214 d. [an. 511.]

Ὅτι καθ' ὃν χρόνον δὲ τοῦ βασιλέως τοῦ Ἀναστα-
σίου γαμβρὸς Σεκουδίνος τὴν ὑπατον ἀρχὴν παρε-
λήφει (an. 511), ἐκινήθη δὲ περὶ τὴν Παφλαγο-
νίαν.

p. 266, 14 : Ἐν Δαρδάνοις... τοῦ φρουρίου ἀγχίστα, ὅπερ Βεδεριανὰ ἐπικαλεῖται, χωρίον Ταυρήσιον ὄνομα ἦν, ἔνθεν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς... ὤρμηται· τοῦτο μὲν οὖν τὸ χωρίον ἐν βραχεῖ τειχισάμενος κατὰ τὸ τετράγωνον σχῆμα, καὶ γωνίᾳ ἐκάστη πύργον ἐνδύμενος Τετραπυργίαν εἰναί τε καὶ καλεῖσθαι πεποίηκε. Παρ' αὐτὸ δὲ μάλιστα τὸ χωρίον πόλιν ἐπιφανεστάτην εἰδείματο, ἦν περ Ἰουστινιανὴν ὠνόμασε πρῶταν... Ἐτι μόντοι καὶ Βεδεριανὰ τὸ φρούριον ἀνοικοδομησάμενος διὸν πολλῶν ὀχυρωτέρον κατεστήσατο... Ἀλλὰ καὶ Σαρδικῆς καὶ Ναϊσσοῦ πόλεως... τὰ τεῖχη ἅμαχα τοῖς πολεμίοις διε-
κράζατο εἶναι. Cf. Agathias 4, 21 p. 324, 9 : Πατρί; δὲ ἦν αὐτῷ (Justiniano) πόλις Ἰλλυρικὴ Βεδερία (Βεδέρια cod. Rhed.) μὲν ἐκ παλαιοῦ ὀνομαζομένη, ὑπερὸν δὲ πρῶτῃ Ἰουστινιανῇ. De situ horum locorum nihil constabat. Justinianopolim primam non esse Achridam Bulgarorum, ut putari possit, pluribus demonstravit Wesselingius ad Hieroclem, p. 653. Urbem illam in hodierna Kostendil agnoscit Hammer (*Gesch. des osman. Reiches* tom. 2, p. 73), cum bod. *Pirichlina* componit Isambert (ad Procop. hist. arc. tom. 2, p. 616); Danvillius, Mannert, Maltcebrun et nuper Hahn (*Reise von Belgrad nach Salonik*. Wien, 1868 p. 106) Scupos, Dardaniæ urbem et sequiore ævo metropolim, per tempus aliquod Justinianopolim dictos esse censent; quid quod in vicis *Taor* et *Bader*, prope *Uskub* sitis, prisca Bederiana et Tauresii nomina superesse putat Hahn. At si nova urbs ex vetere illa nata foret (sicut mox Procopius Justinianopolim secundam ex amplificata Ulpiana ortam esse dicit), mireris rationem qua situm ejus auctor definiverit. Scuporum oppidum probabiliter est Σκούπιον Procopii, p. 282, 4. Nongenta circiter stadia distat a Naïso, cujus in vicinia Bederianam fuisse dicit Joannes. Fortasse igitur componenda cum bod. *Pirót* urbe ad Naïssum (*Nichava*) fluvium sita et a Naïso urbe 300 fere stadia distante. Minus probabile est nomen hujus loci in *Medianam* abiisse apud Ammian. Marcellin. 26, 5, 1, ubi : *Naissi suburbanum quod appellatur Mediana, a civitate tertio lapide separatum*. Sed hoc ut sit, certum est errasse Mansonem (*Gesch. d. ost-goth. Reichs in Italien*, p. 315) et Clossium (ad Jordanis Get. 1866, p. 192), qui Medianam Marcellini memorari putant in Jordane De Get. gest. c. 66, ubi Theodomiro regi a Naïso, quam tenebat, contra Thessalonien profecto Hilarianus, Thessalonices præfectus, avertendæ obsidionis causa, sponte tradidit *Cerra*, *Pellas*, *Europam*, *Medianam*, *Pelinam* (s. *Relinam*), *Bereum* et *alia quæ Sium* (vel *Siuth*) vocantur, i. e. Cyrrhum vel Serras, Pellam, Europum, Mædicam regionem vel ejus oppidum, Crestonam, Bergam et alia loca quæ Sinthum sive Sintorum vocantur. *Mediana* voce indicari Mædorum locum vel regionem probabiliter statuit Tafel, de Thessalon. p. 185. Mædicæ vero adiacebant Crestone et Sintica, cujus erat Berga oppidum; quare harum regionum nomina ap. Jordanem reponenda esse videntur, non vero *Pellina* (quæ in hac regione est nulla) et *Beræa* et *Dium* (quæ longe dissita sunt). || — καὶ Ἀψικᾷ etc.] Hos duces innuit Malalas p. 393, 16 verbis : καὶ ὧλους μετὰ πλῆθος· Σκυθῶν καὶ Γοτθικῆς καὶ Βεσικτικῆς χειρὸς. || — ἐπὶ τὰ σφέτερα] Cf. Theophanes p. 213, 17 : μικροῦ δὲ τὸ πλείστον Ἰσαυρικὸν ἀπολλύμενον μόλις ἐπὶ τὰ σφέτερα διεσώθη.

Fr. 214, c. τὴν ὑπαρχον] Fuit τὴν ὑπαρχον ἀρχὴν. || — Ἡλίας] Is qui fuerit nescio. An idem est Helias qui sub Justiniano comes largitionum fuit (Theophan. p. 286, 18)? || — βρυτῶν ἐορτήν] Hanc infra Joannes καλλίστην ἐορτήν vocal. Mentio ejus apud Suidam exstat : Μαῖου μᾶς πανήγυρις ἡγετο ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὸν Μάιον μῆνα. Τῇ καλλιῶν λαμβάνοντες πόλιν, τὴν λεγομένην Ὀστίαν, οἱ τὰ πρῶτα τῆς Ῥώμης τελούντες ἡδοναθεῖν ἠνέχοντο, ἐν τοῖς θαλαττίοις ὕδασι ἀλλήλους ἐμβάλλοντες· ὅθην καὶ Μαίον μᾶς δὲ τῆς τοιαύτης ἐορτῆς καιρὸς ὠνομάζετο. Ἐτέλουν δὲ μέχρι Ἀναστασίου βασιλέως οἱ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει πανήγυριν τῶν βρυτῶν καὶ ταύτην Ἀναστάσιος ἐπαύσε. De *Maiuma* pluribus dixerunt W. Teufel in *Pauli's Realencycl.*, tom. 4, p. 1458, Stark in *Gaza u. die philist. Küste*, p. 598, Rittler *Geogr.*, tom. 16, p. 61. Festum hoc etiam Constantinopoli celebrabatur, quamvis a Constantio et Theodosio et Arcadio iterum iterumque ob nimiam licentiam prohibitum esset. Ejusdem generis fuerit ἡ τῶν βρυτῶν πανήγυρις, vermale, opinor, festum fontium scaturientium; nam βρυτὸς ὁ βρύων, sec. Arcadium, p. 79. Inter loca suburbana *amornitate* sua clara erant αἱ Πηγαὶ ad portam auream et ex adverso urbis in litore Asiatico τὰ Βρύα (v. Du Cange *Constant. Christ.* 4, 172-176), quæ salvo vocis sensu etiam Βρυτὰ dicere licebat. In hoc igitur suburbano festum celebratum esse suspicor. Alia solennitas aliunde, quantum sciam, non nota infra in fr. 214, e § 16 memoratur ἡ τῆς Γάστρης πανήγυρις, quæ probabiliter ad locum urbis pertinebat qui Γάστρα vocabatur.

Fr. 214 d. τὰ περὶ τὴν Παφλαγονίαν] Anno Secundini consulis (511) de motu Paphlagonico nihil traditur. Fr. 213 e. Joannes dicit Hunnos Sabiros ἐκ τῆς προτέρας παροτρυνθέντας πείρας Ponticas provincias depopulatos esse (an. 415. Priorem istam Hunnorum invasionem nostro loco indicari putaverim.

214 e. [an. 514.]

Ὅτι συνεχύκα κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον (an. 514.) τὰ κατὰ τὴν Θράκην Βιταλιανὸς, ἀνθρωπίσκος βραχύς καὶ τραυλὸς τὴν φωνὴν καὶ τὰς ἀκρας τοῖν βλεφάροιν ὑποκεκαυμένος, υἱὸς ὧν Πατρικίου, πατρίδα ἐσχολότος Ζάλδαβα τῆς κάτω Μυσίας πόλις βραχύν. Οὗτος ἐπειδὴ τὰ πολλὰ συνδιατρίβων τοῖς Οὐννοῖς ἐτοιμότερος πρὸς ἀπόνοιαν ἡγγέλθη τῷ βασιλεῖ (ἀφαιρεθεὶς γὰρ σιτήσεως δημοσίας τῶν καλουμένων φοιδαρτικῶν ἀνθρώπων), εἰσηγείτο τοῖς τὰ περὶ Σκυθίαν καὶ Θράκην πληροῦσι τάγματα, δυσχεραίνουσι μὲν καὶ ἐξ αὐτῶν ἐφ' οἷς ἐπασχον πρὸς τοῦ τὴν στρατηγίαν ἔχοντος Ὑπατίου, καὶ δὴ πείθει βραδίως τὸ πρῶτος ἄρξαι τῶν παρανομοματιῶν καὶ ἐπέκεινα πόλεως· τοὺς γὰρ τῷ στρατηγῷ παρεδρεύοντας Κωνσταντίνον τινὰ ἐκ Λυδίας καὶ Κελεαρῖνον φονεύσας, ἔτι καὶ Μαξέντιον τὸν τοῦ καλουμένου Δουκὸς, τὴν Μυσῶν ἐπιτετραμμένον ἀρχὴν, διασθίρει, καὶ [τὸν] τῷ στρατηγῷ σύμπνουν καὶ εἰς ἅπαντα κεχαρισμένον Καρίνῳ συσχών, τῆς τοῦ μὴ ἀνελεῖν χάριτος κομίζεται δῶρον τὸ συμπρῆξαι οἱ πρὸς τὴν τῆς Ὀδυσσοῦ καὶ τῆς στρατηγίας ἐξουσίαν, καταφθιμάσαντα ὡς εἴη αὐτῷ τὰ τῆς ἡγεμονίας ἐπιτετραμμένα, παραδοῦναι δὲ καὶ ὁπόσον ἦν παρ' αὐτῷ χρυσίον. Πείσας οὖν ἐκ τούτων ἅπαντας βλέπειν εἰς αὐτὸν, συναθροίσας ἀμφὶ τὰς ν' χιλιάδας πολεμικῶν τε καὶ ἀγροίκων ἀνδρῶν τῇ Κωνσταντινίου προσάγειν ἡγγέλλετο. (2) Ὁ δὲ βασιλεὺς, καὶ ἐξ ὧν ἐναγχοῦς ἐπεπόνθει πρὸς δειλίαν κατενεχθεὶς καὶ τῷ παραδόξῳ τῶν περιστάσεων αὐτῷ δυσχεραίνων, προσέτι δὲ καὶ τῷ ἀκούειν τοὺς ἐπιόντας τὴν ὁμοίαν τῆς θρησκείας προβάλλεσθαι μέμψιν, σταυροῦς μὲν ἐκ χαλκοῦ παγῆναι ὑπὲρ τὰς πύλας τῶν

τειχῶν παρακαλεῖται, γράμμασι τὴν αἰτίαν τοῦ συστάτος ἐπ' αὐτὸν θορόδου προκαθιστώντας, τῆς δὲ ὑπὲρ τῶν ζώων εἰσφορᾶς τετάρτην περιελὼν μοῖραν τοῦ Βιθυνῶν τε καὶ Ἀσιαῶν ἔθνους, τὸν ταῦτα ὀηλόντα χάριτν τῇ κατὰ τὴν πρωτεύουσαν ἐκκλησίαν ἱερᾷ τραπέζῃ φέρων κατέθηκε, καὶ τῆς πόλεως φρουρὰν ἐποιεῖτο διὰ τῶν ἐν τοῖς τέλεσιν. (3) Ἦδη δὲ τοῦ Βιταλιανοῦ προσβαλόντος τοῖς τῆς πόλεως προαστείοις καὶ περὶ αὐτὰ τὰ τείχη ἐληλακότος, στέλλεται πρὸς αὐτὸν Πατρίκιος ὁ στρατηγός, ἅμα μὲν ὡς προσήκοντός οἱ διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ τοιοῦδε λόγου, ἅμα δὲ καὶ ὡς γέρα προὔγων καὶ ἀξιώσεσι, καὶ αὐτῷ δὲ τῇ Βιταλιανῷ μέρος οὐ μικρὸν τῆς εὐπραγίας γενόμενος· δς, ἐπειδὴ παρ' αὐτὸν ἦλθε καὶ τῇ ἐκ τῆς εὐεργεσίας παρρησίᾳ καθήψατο, τὰ εἰκότα ἤκουεν ὡς οἶα πολλὰ προηνέχθη ἐκ τε τῶν τὴν βασιλείαν ἐσχολότων, καὶ νῦν ἤκειν αὐτοῦς δεομένους ἐπανορθωθῆναι μὲν τῶν ἀδικημάτων τοῦ τῆς Θρακῶν στρατηγῷ, κυρωθῆναι δὲ καὶ τὴν ὁρθῶς ἔχουσιν τοῦ θεοῦ δόξαν. (4) Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τῶν ἐν πρώτοις παρὰ τοῦ βασιλέως εἰσκληθέντων καὶ παραγενομένων Βιταλιανοῦ χωρὶς (τοῦτον γὰρ οὐδὲ εἰσω τῆς πόλεως γενέσθαι ἔπεισε), τὰ μὲν ἐπεγκαλέσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὡς μηδὲν ὀλιγοκρῆντας διελέγξας, τὰ δὲ ἐκθεραπεύσας δώροις τε καὶ τῇ τῷ ὀρειλομένῳ ἐπαγγελίᾳ, ἄζειν τε ὑποσχόμενος τοὺς τῆς πρεσβυτέρως Ῥώμης τὰ περὶ τῆς δόξης τῶν ἱερῶν καταστήσαντας, ἀπέπεμψε, ὅρκους ὑπὲρ τῆς ἐς τὸ λοιπὸν εὐνοίας αὐτῶν ἀποδεξάμενος. Οἱ δὲ τῷ Βιταλιανῷ συγγενομένοι ἀναλαβόντες αὐτὸν τε καὶ τὸ πλῆθος ὥχοντο. (5) Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀναστάσιος τὴν τῶν ἐν Θράκῃ στόλων στρατηγίαν Κυρίλλῳ παραδίδωσιν, οὐκ ἀσυνετῶς, οὐδὲ πολεμικῆς ἐμπειρίας ἀμαθεῖ. Ἐλθὼν δὲ ὁ Κύριλλος κατὰ Μυσίαν καὶ ἐπι-

Fr. 214 e. Vitalianum bellum nemo Nostro exposuisse videtur uberius. Summam ejus ita dedit Marcellinus Chron. sub an. 514, Senatore solo consule : *Vitalianus Scythia assumtis Romanorum equitum peditumque plus quam LX millibus armatorum in triduo congregatorum, auxilio in locum qui Septimus dicitur, advenit ibique castra metatus est; dispositisque a mari in mare suorum ordinibus, ipse ad usque portam, quæ Aurea dicitur, sine ullius accessit dispendio; scilicet pro orthodoxorum se fide proque Macedonio urbis episcopo, incassum ab Anastasio principe exulato, Constantinopolim accessisse asserens. Porro Anastasii simulationibus atque perjuris per Theodorum internuntium illeclus atque illus, octavo die quam urbem accesserat, remeavit. Hinc Odyssum Mæsiæ civitatem Vitalianus pernoctans astu ingressus est. Cyrillum, lenocinantem magis quam strenuum militiæ ducem, inter duas pellices Vitalianus reperit dormientem, eumque abstractum mox cultro Getico jugulavit, hostemque se Anastasio Cæsari palam aperteque exhibuit.* — Idem ad an. 515, Anthemio consule : *Vitalianus eidem Anastasio imp. immanior factus est inimicus; præmissis quippe suorum equitibus armatisque naviculis sibi litore occurrentibus, ipse peditum armis stipatus Sosthenense prædium ingressus est, totiusque loci palatium habuit mansionem. Missi sunt ad Vitalianum a Cæsare senatores, qui pacis cum eo leges componerent. Nonaginta auri pondo, exceptis regalibus muneribus, pro pretio tunc accepit Hypatii, jam mille centum auri libris cum Uranio captivo sibi a suis in Sopolio oblatis. Magister militum Vitalianus per Thraciam factus Hypatium, quem captivum catenatumque apud Acres castellum tenebat, reversus suo remisit arunculo.* — Πατρικίου] κόμητος φοιδαρῶν, ut Theophanes, p. 243, 3, dicit. Cf. Procop. B. Pers., p. 39, 19. — Ζάλδαβα] Ζάλδαβα inter Thraciæ castella mediterranea memorat Procopius De ædif., p. 308, 22. — ἀφαιρεθεὶς γὰρ σιτήσεως] dictum pro ἀφ. σιτήσιν vel τὰ ἐπὶ τῇ σιτήσεως. — τάγματα] τάματα codex. — [τὸν] quod est ante τῷ στρατηγῷ, inserui. — τῆς· τοῦ] τὴν τοῦ cod.

§ 2. ἐξ ὧν] ἐξ ὧν cod. — περιελὼν] περιελθὼν cod. — Πατρίκιος] Πατρίκιον τὸν Φρύγα dicit Malalas p. 404, 1.

§ 3. τῶν ἀδικημάτων] Videtur legendum τὰ ἀδικήματα, aut ἐλευθερωθῆναι τῶν ἀδικημάτων.

§ 5. στόλων] στελλων cod. — ἐπεδουεῖν] Fusius hæc narrat Malalas p. 401. — διαφαρεῖς] εἴρει] Vitalianus cum ense Getico jugulasse narratur apud Marcellinum. Secundum Joannem § 18 Tarrach Hunnus τὸν τοῦ Κυρίλλου φόνον αὐτοχειρίᾳ ἐπραξεν. Aliam rerum seriem habes in Theophane, qui ad an. 512 de Vitaliano narrat : Φασὶ δὲ ὅτι ἐν μιᾷ συμβολῇ ἔει' χιλιάδας; (πλείον ἢ ἑ' χιλιάδας; Joan. § 9) στρατοῦ βασιλικῷ ἐκρίμινεν σὺν Ὑπατίῳ στρατηγούντι αὐτῶν.

βουλεύσαι σπουδάζων τῷ Βιταλιανῷ αὐτὸς ἐπέβου-
λεύθη, πρῶτος ἐν τοῖς στρατηγικοῖς οἴκοις διαφθαρεῖς
ἔξει. (8) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τὰ συμβάντα δό-
γματι τῆς συγκλήτου βουλῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς πολι-
τείας ἀλλότριον τὸν Βιταλιανὸν ψηφίζεται, καὶ στρα-
τιὰν μεγίστην ἀγείρας ἀμφὶ τὰς π' χιλιάδας αὐτοκρά-
τορά τε τοῦ πολέμου ἀποδείξας Ὑπάτιον τὸν ἀδελφι-
δοῦν τὸν αὐτοῦ, Ἀλαθάρ δὲ, γένος Σκυθικόν, ἐπὶ τῇ
τοῦ στρατηγοῦ τῶν Θρακῶν προσηγορίᾳ ἐπεσθαι οἱ
προστάται, καὶ Θεόδωρον τὸν τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν
ταμίαν· οἱ συμμειζαντες αὐτῷ καὶ διαφοροῖς ἐλα-
σθέντες τύχαις καὶ ποτε καὶ νίκην ἄφαντες μετρίαν
ἐγνώρισαν τῷ βασιλεύοντι, ὥστε αὐτὸν καὶ προελθεῖν
ἐν τοῖς ἱεροῖς τόποις καὶ θεὰς ἐπιτελεῖσαι δημοτελεῖς.
(9) Οὐ μακρὰν δὲ Ὑπάτιος πάλιν ἐπὶ τὸν τύραννον
ὀρμήσας Ἰουλιανὸν ἀπέβαλε ζωγρηθέντα, τὸν ἐκ
τοῦ λόγου τῶν λεγομένων μεμοριαλίων, τολμήσαντα
θῶας καὶ θεάσασθαι πόλεμον. Καὶ ὁ μὲν ἐν κλωθῇ
βλήθεις καὶ περιχθλεῖ ἀφέθη χρυσίῳ. Ἀναστήσας
τοῖνον δ' Ὑπάτιος ἐκ τῶνδε τὸν στρατὸν, ἄρτι τε
καὶ Τιμοθέου, τινος τῶν ἐν τοῖς σωματοφύλαξι τε-
ταγμένων τοῦ βασιλέως, ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀναιρε-
θέντος, ἐπὶ τῆς Ἀκρίδος στρατοπεδεύεται, τὸ ἐκ τῶν
ἁμαζῶν χαράκωμα προβαλόμενος. (10) Τότε δὲ τῶν
Οὐννων ἀπάντων συναθροισθέντων καὶ εἰς ἅμα ἐφορ-
μησάντων, ἐπέσχε μὲν τις εἰς βραχὺν χρόνον ἀντίπαλος
τοῖς, ὥς δὲ οἱ βάρβαροι [τοῦς] τῶν ἁμαζῶν βόας
ἔβαλλον, συσκαυασθέντας ᾗδε, πρὸς μετὰστασιν, δια-
λύεται μὲν ἡ τοῦ χαρᾶκωματος σύνταξις, ἐπ' αὐτοὺς
δὲ ἵσταν οἱ βάρβαροι τοὺς Ῥωμαίους, οὐδὲ ἀντάραι
σφίσι τὰς χεῖρας τολμώντας, ὑπὸ δὲ μῖας τῆς πρὸς τὸ
ἐποδρᾶναι σπουδῆς πεζομένων πρὸς ἀλλήλων καὶ ὑπὸ
τινος μαγείας τῶν βαρβάρων ἐπιγενομένης ἀγλῆος ἐπι-
σκοτισάσης αὐτοῖς τὰς ὄψεις, οὐ προΐδοντες ἐν οἷς τῇ

φυγὴν ἐποιούντο τόποις, ἐς κρημνοὺς καὶ φάραγγας
καταφερόμενοι διεφθέρουντο. (9) Ἀπώλοντο μὲν οὖν τῷδε
τῷ τρόπῳ πλεῖον ἢ ἑ' χιλιάδες, καὶ ταῖς ἀκρωρείαις τὸ
τῆς φάραγγος προσισώθη βάθος ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν
ἐμπεσόντων ἀνδρῶν τε καὶ ζώων ἀλόγων. Ἦλωσαν δὲ
καὶ οἱ τῶν λοχαγῶν τὴν τάξιν πληροῦντες· αὐτὸς δὲ
Ὑπάτιος ἐς τὴν θάλατταν καταδύς καὶ οἶα τὰ πολλὰ
τῶν ἐν τῇ ἅλῃ τρεφομένων ὀρνέων ἐκ μόνης ἀνεχούσης
τῆς κεφαλῆς ἐπιγνωθεὶς συνελήφθη. (10) Πληρῶν δὲ
Βιταλιανὸς τοῖς Οὐννοις ὃν ὑπέσχετο πορισμὸν τῶν
χρημάτων, ἀποδίδοσθαι αὐτοῖς τοὺς ἀλόντας ἐφῆκεν,
καὶ τὸν τε Ἀλαθάρ ἀπελιτρώσατο, καὶ Εὐσίγνιον ἄλ-
λους τε συγνούς. Τὸν δὲ Ὑπάτιος ὁ Βιταλιανὸς κομιδῆς
ἡξίου τῆς δεούσης, ὥς ἐπὶ ὧνίῳ μεγάλῳ τὸν ὑπὲρ
αὐτοῦ τιθέμενος λόγον· καὶ τὸ λοιπὸν συνεσκευαστο
μὲν ἅπαντα τὰ ἐν Σκύθαις καὶ Μυσοῖς, φρούριά τε
καὶ πόλεις, πάντες [τε] αὐτὸν ἐδεόισαν, καὶ βασιλεῖα
προσεδόκων. (11) Ὁ δὲ βασιλεὺς πρόνοούμενος τοῦ
συμβάντος στέλλει τινα Οὐράνιον τὴν τοῦ καλουμένου
καγκελλαρίου τάξιν πληροῦντα τῷ τῶν ὀφρκίων μα-
γίστρῳ, ἅμα Πολυχρονίῳ τε καὶ Μαρτυρίῳ τοῖς τὰς
τῶν Οὐννων πρεσβεΐας ἐπιτετραμμένοις, σὺν αὐτοῖς
δὲ καὶ δέκα χρυσίου λίτρων ἑκατοντάδας· ὡς δὴ κατὰ
τὴν Σωζόπολιν ὁ τύραννος λοχίσας, αὐτὴν τε τὴν
πόλιν ἐξεῖλε μηχανήματι δολίῳ, καὶ τὸ χρυσίον
ἀφαιρεῖται πρὸς βίαν. (12) Ἐν δὲ τῇ Κωνσταντίνου
κατὰ τὴν τῆς ἱππικῆς θείαν τοῦ δήμου πρὸς στάσιν
διαναστάντος, τὴν τε τῆς δειλῆς πανήγυριν ὁ βασιλεὺς
ἤρνησατο, καὶ φόνος οὐκ ὀλίγος ἐγένονεν, αὐτοῦ (τε)
τοῦ τῆς πόλεως νυκτεπάρχου τοῦ καλουμένου Γέτα
ἀναιρεθέντος κατὰ τὴν μάχην. (13) Ἦδη δὲ μικροῦ
διαδραμόντος χρόνου Βιταλιανὸς αὖθις ἄρας νῆων ὡς
σ' στόλον καὶ στρατὸν πεζικόν τε καὶ ἱππικὸν πολλὸν,
παραπορευθεὶς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἀθρόως ἐπιών

ὡς δὲ ἐξ ἀλεξήης Ἀναστασίου καὶ Σικουνδίου πατρικίου, ὃν καὶ πιάσας ζῶντα εἶχεν ἐν φρουρᾷ. Deinde ad an 513 : Τούτῳ
τῷ ἔτει Βιταλιανὸς παραλαβὼν πᾶσαν τὴν Θράκην καὶ Σκυθίαν καὶ Μυσίαν, ἔχων μετ' αὐτοῦ πλῆθος Οὐννων καὶ Βουλ-
γάρων, κατέλαβεν τὴν Ἀγχιάλον καὶ τὴν Ὀδυσσόπολιν, πιάσας καὶ τὸν Κύριλλον τὸν στρατηλάτην Θράκης, καὶ ἦλθεν πρα-
δεῖν ἕως τοῦ Βυζαντίου. Φειδόμενος δὲ τῆς πόλεως, ἐν Σωσθενίῳ ἐστρατοπέδευεν. Similiter Euagrius 4, 43 et Mala-
las p. 402 Hypatium captum esse dicunt antequam Cyrillus contra Vitalianum exercitum eduxisset.

§ 6. Ἀλαθάρ] Ἀρλαθάρ man. 2.; infra § 10 Ἀλαθάρ codex..

§ 7. τῶν... τεταγμένων] τὸν... τεταγμένου cod || — ἐπὶ τῆς Ἀκρίδος] ad *Acres castellum* Hypatium in custodia
detentum dicit Marcellinus. Acra erat in Anaplo Bospori non longe a Constantinopoli dissita (Dionys. Byz. Anapl. fr.
28); Acritum novimus Bithyniae promontorium a Chalcedone 60 stadia versus meridiem distans. De his tamen
nostro loco cogitari nequit. Intelligenda est Ἀκρα Pontica (Hierocl. et Anonym. Per. Pont. Eux. in Geogr. Min.
tom. 1, p. 400), quae Straboni est ἡ Τίρκης ἀκρα, χωρίον ἐρυθμον, ᾧ ποτε Αὐσιμαχος ἐχρήσατο γαζοσυλκίῳ, ad ho-
diegnam *Cap Culaca*, cui *Cavarna* nunc adjacet, haud longe ab Odesso boream versus. In his enim regionibus quae
sunt circa Odessum et Anchialum, Vitalianus arcem belli constituerat. Mox alia ejusdem tractus urbs Sozopolis
memoratur. Nomen Ἀκρίς etiam Libyae urbis erat, teste Diodoro 20, 57. || — ἁμαζῶν] ἁμαζῶν collex h. l. et mox
iterum.

§ 8. τοῖς ἐτα codex. Deinde τοὺς inserui.

§ 9. πλεῖον ἢ ἑ' χιλ.] ἑ' χιλιάδες Theoph. p. 243.

§ 11. Οὐράνιον] Meminit ejus etiam Marcellinus l. 1. || — Σωζόπολιν] Est urbs Pontica, antea Apollonia dicta,
hodie *Siseboli*.

§ 12. Πρὸς στάσιν διαστάντος] πρόστασιν διαστάντες codex.

§ 13. Βαλεριανῆς] Malala p. 404, 2 : Ἰωάννην τὸν Βαλεριανῆς. || — ὁ μὲν] sc. Vitalianus. || — [κείμεν] Dicendum erat
ἐκ τοῦ vel ἐκδήντο, *castra habebat*. Malala p. 403, 3 : Ἐκδήντο ἐν τῇ Ἀνάπλῳ ἐπὶ τὸν λεγόμενον Σωσθένην ἐν τῇ εὐκτηρίῳ
καὶ ἀρχηγῶν Μιχαήλ. Theophanes p. 247, 7 : ἐν Σωσθενίῳ ἐστρατοπέδευεν. Marcellin. l. 1 : *Sosthenense praxidium*

ώθησεν τὴν Κωνσταντίνου. Μετεώρου δὲ τῆς πόλεως οὐσης καὶ ὑπὸ τοὺς πολεμικοὺς ἐλπιζομένης γενέσθαι, στέλλεται παρ' αὐτὸν Ἰωάννης τὴν τῶν στρατηλατῶν καὶ ὑπάτων ἀξίωσιν ἔχων, ἐκ τοῦ τῆς μητρὸς ἐπωνύμου Βαλεριανῆς γυναιζόμενος. Καὶ ὁ μὲν ὑπαντήσας τοῖς πολεμικοῖς τὸν ἐκ τῆς πρώτης προσβολῆς διηγωνίζετο κίνδυνον, ἐπὶ δὲ τῷ λεγομένῳ Λαοσθενίῳ ἰκέτευεν, αὐτὸς δὲ ἐπανήκει δρομάδην παρὰ τὸν Ἀναστάσιον, ἀγγέλλων τὰ ὑπὸ τοῦ τυράννου ἐπιζητούμενα. (14) Ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς τῇ τε τῆς πολιορκίας ἀνάγκῃ καὶ τῇ τοῦ στρατηγοῦ καὶ συγγενοῦς ἐποχῇ πάντα ποιῇ ὠμολόγη, ἐφέρετο μὲν ἡ τοῦ χρυσίου ποσότης εἰς πεντακισχίλιας τείνουσα λίτρας, ἐδίδото δὲ καὶ τὰ τῆς Θρακίας ἀρχῆς σύμβολα παραχρῆμα, ὅρκοι τε περὶ φιλίας παρείχοντο καὶ τὸ τῆς θρησκείας ἀνενοεῦτο κήρυγμα· ὡς δὲ οὐδὲ οὕτως ἔλθειν πρὸς τὸν βασιλέα προεθυμῆτο, ἀπεχώρει.

15. Ἀνθεμίου δὲ τὴν ὑπατον ἀρχὴν διαδεξαμένου (αν. 515) Βιταλιανὸς αὖθις ἐξογκούμενος δεινῶς τὸν Ἀναστάσιον ἐπαίξεν, καὶ οἱ τὴν λεγομένων Οὐννων Σαθὴρ ἐκ τῆς προτέρας παροτρυνθέντες πείρας πολυπλασάσιν τῷ πλήθει ταῖς πάσαις σχεδὸν ἐπεχέθησαν ἐπαρχίαι· τῆς καλουμένης Ποντικῆς, δράσαντες δὲ φόνον μυρίον καὶ ἀγέλας αἰχμαλώτων ἀπήγαγον. (16) Αὖθις τε κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς Γάστρης συνέβη θόρυβον ὑπὸ τοῦ δήμου γενέσθαι. (17) Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἄτε οὐκ ἀπὸ γνώμης πεπραχὼς τὰς πρὸς τὸν τυράννον συμβάσεις, ἐμηχανᾷτο εἰ τι δυνήσεται κατ' ἐκείνους δολίως. Ὁ δὲ παραχρῆμα τὴν τοῦ βασιλέως πυθόμενος γνώμην, αὖθις τὴν προτέραν μετέρχεται πείραν καὶ σὺν πολλῷ πλήθει διαπεραιωθείς τὸν Εὐξείνιον Πόντον εἰς τὸ Λαοσθένειον ἦκεν. Πρὸς αὐταῖς

δὲ ταῖς καλουμέναις Συκαῖς (μοῖρα δὲ αὕτη τῆς πόλεως ἰσχατὴ) τῶν βαρβάρων προσελασάντων, παζομαχία τε συνεκροτήθη πρὸς τοὺς ἐν ἐκείνῃ φυλάττειν ἐκ τε Ἰσαύρων καὶ τῶν ἄλλων λαχόντας (ἑώρα γὰρ ἐς τὰς τῶν προδιδόντων ὑποσχέσεις ὁ τύραννος), καὶ νεῶν αὐτοῦ κατὰ τὸ μεσαίτατον τῆς Χρυσοπόλεως γενομένων, ὑπαντήσασα ναῦς ταχυδρόμος τοῦ βασιλέως, ἐφ' ἧς Ἰουστίνος ἦν ὁ τῶν καλουμένων ἐξκουσιτόρων ἀρχὼν, συμπλακεῖς μίξ τῶν νεῶν καὶ ζωγρήσας τοὺς ἐν αὐτῇ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψεν. Ἀθροισθέντων δὲ τῶν πεζῶν κατὰ τὸν Ἀνάπλου, νύκτωρ αἰσθόμενος τῆς ἐπ' αὐτῷ γενομένης ἐπιβουλῆς ἀπέδρα, οἱ τε σὺν αὐτῷ ἄφαντοι ἄπαντες ἐν ἀκαρεῖ ἐγένοντο χρόνῳ, τοὺς τρωθέντας ἐκ τῶν βαρβάρων πῇ μὲν ἡμιθνήτας, πῇ δὲ καὶ νεκροὺς καταλείψαντες. (18) Μετὰ δὲ τινὰ χρόνον ὁ τῶν Βιταλιανῶι συναραμένων Οὐννων ὅτι μάλιστα κράτιστος, ὃς καὶ τὸν τοῦ Κυρίλλου τοῦ στρατηγοῦ φόνον αὐτοχειρίᾳ ἐπραξε, Ταρράχ τὴν προσηγορίαν, περιελθόντος αὐτὸν ἀπάτῃ Τουργοῦν Οὐννον καὶ αὐτοῦ καὶ χρημάτων ἀποδομένου τὴν τοιαύτην πρᾶξιν, συνδραμεῖ πρὸς αὐτοῦ καὶ τοῖς τοῦ βασιλέως παραδοθεῖς εἰς τὴν Κωνσταντίνου ἡγήθη, καὶ βασάνους πρότερον ὑποστὰς μετὰ τοῦτο ζῶν ἐτι πυρὶ διεφθάρη κατὰ τὸν Χαλκηδόνος ἐπέκεινα τόπον, ὃν Παντίχιον ὀνομάζουσιν. Μετὰ δὲ ταῦτα Ῥουφίνος ὁ στρατηγὸς Ἀναστασίον τε καὶ Δομνίκον τοὺς τυράννου σωματοφύλακας ζωγρίᾳ λαβὼν ἐκπέμπει τῷ βασιλεῖ, τοὺς δὲ παραγενομένους ὡς πολλῶν θανάτων αἰτίους ὁ αὐτοκράτωρ διαφθαρῆναι κρίνας τοῖς τῶν νυκτῶν φύλαξι παραδίδωσιν· οἱ δὲ κατὰ τὸν ἀντικρὺ τῆς Κωνσταντίνου πόλεως λόφον τὰς κεφαλὰς ἐκτεμνόντες ἐπὶ ζυλίων ἐπέθηκαν κίωνων.

ingressus est. De Laosthenio deque variis nominis formis v. Geogr. Min. tom. 2, p. 48 not. Formam Σωσθένιον Joannes noster habet fr. 15 p. 548. || — § 14. καὶ τὰ τῆς καὶ τότε τῆς cod.

§ 15. δεινῶς τὸν Ἀναστάσιον ἐπαίξεν] Theophanes p. 248, 8 : Τούτῳ τῷ ἔτει (514) Βιταλιανὸς ἀγανακτῆσας κατὰ Ἀναστασίον διὰ τὴν ἐπιτοκίαν, πολλὰ κακὰ τοῖς ὑπὸ Ἀναστάσιον στρατοπέδοις καὶ τῇ λοιπῇ πολιτείᾳ ἐπέδεικνυτο, ἀναιρῶν καὶ ἀρπάζων καὶ ἀποπλίζων, καὶ τέλος πρὸς ὕβριν ἑκαστον στρατιωτὴν μιᾷς ὁλλέως ἐπίπρασκεν. || — Οὐννων Σαθὴρ] Marcellin. an. 515 : *Ea tempestate Hunni Armenia transmissa Cappadociam devastantes usque Lycaniam penetrarunt*. Theophanes. p. 249, 4 : Οὐννοι οἱ λεγόμενοι Σαθὴρ περάσαντες τὰς Κασιπίας πύλας τὴν Ἀρμενίαν ἐξέδραμον, Καππαδοκίαν τε καὶ Γαλατίαν καὶ Πόντον ληϊζόμενοι, ὡς ἐπὶ Εὐγαίταν μυροῦ δαίν παραστήσασθαι. Cf. Malalas, ubi Οὐννοι Σάθειροι dicuntur, Cedrenus p. 367, A, Euagrius 4, 43, Victor Tunnensis Chron. h. an. || — προτέρας.. πείρας] Cf. fr. 214 d.

§ 16. τῆς Γάστρης:] τῆς Γαστρῆς codex. Locus urbis Γάστρα dicebatur, in quo monasterium τὰ Γάστρια erat. Vid. Du Cange Const. Christ. p. 156. De solennitate illa aliunde, quantum sciam, non constat.

§ 17. De hac pugna, quam Theophanes non commemorat, Euagrius 4, 43, postquam dixerat Vitalianum in Odesso urbe Cyrillum cepisse, ita narrat : Καὶ μέχρι τῶν καλουμένων Συκῶν τὴν ἑλασιν ἐποίησατο, πάντα ὁρῶν, πάντα πυρπολῶν, οὐδὲν ἑτερον ταῖς φαντασίαις ἔχων ἢ καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν ἐξελεῖν καὶ τῇ βασιλείᾳ κρατῆσαι. Ἐν Συκαῖς δὲ αὐτοῦ σκηνησάμενος στέλλεται πρὸς τοῦ βασιλέως Μαρίνου ὁ Σύρος, οὗ πρόσθεν ἐμνησθῆμεν, μετὰ νηϊτοῦ στρατοῦ πολεμήσων τῷ Βιταλιανῷ. Συνήτην οὖν ἄμφω τῷ στρατῷ, ὁ μὲν ἐπὶ πρύμναν τὰς Συκάς, ὁ δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔχων. Καὶ πρῶτον μὲν ἀνεκώχουν· εἴτα μετὰ τοὺς ἐκπλους καὶ τοὺς ἀκροβολισμοὺς μεταβῆναι τοῖν δυοῖν στρατοπέδοις ναυμαχίας κρατερᾶς συνστάσης περὶ τὰ καλούμενα Βυθάρια, εὐεργετὴ μὲν προτροπᾷδην πρύμναν στρεφάμενος ὁ Βιταλιανός, τὰ πολλὰ τῆς δυνάμεως ἀποβαλὼν· φεύγουσι δὲ καὶ οἱ ἄμρ' αὐτὸν οὕτω τάχιστα, ὡς μηδὲνα πολέμιον ἀνὰ τὴν ἐξῆς περὶ τὸν Ἀνάπλου ἡ περὶ τὴν πόλιν αὐτὴν εὐρεθῆναι. Φασὶ δ' οὖν τὸν Βιταλιανὸν ἐν Ἀγχιάλῳ τινα χρόνον διατρίψαι, τὴν ἡσυχίαν ἄγοντα. Cf. Malalas p. 404 et Anonym. Chron. in Crameri Anecd. Paris. tom. 2, p. 316, qui classem barbarorum sulfureo igne, quem Proclus philosophus Atheniensis suppeditasset, incensam esse tradunt. Simili commento rem exornat Zonaras. p. 55. V. Le Beau, *Hist. du Bas-Empire*, tom. 8, p. 480 sqq.

§ 18. πυρὶ διεφθάρη] περιειερέθρη cod. || — Παντίχιον] Παντιχέσιον codex.

[ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ]

217 a. (530?)

Ἵτι ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἐτυράννησαν οἱ Σαμαρεῖται καὶ ἔσπεψαν βασιλεύειν.

[ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ]

217 b. (570?)

Ἵτι Ἰουστίνος τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ ἀπεκεφάλισεν ὡς ἐπιβουλευσάμενον αὐτῷ.

[ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ]

218 b. (599)

Ἵτι σκανδαλισθεὶς ὁ Μαυρίκιος ἐπὶ τῷ μισθῇναι

διὰ τὸ προδοῦναι τὴν αἰχμαλωσίαν. Καὶ γράφει πρὸς τὸν στρατηγὸν Κομεντιόλον κρύφα προδοῦναι τὸν λαὸν τῆς Θράκης εἰς τοὺς βαρβάρους. Ἐγὼ οὖν ὁ λαὸς τὸν ὅλον· τὸν γὰρ στρατηγὸν κρατήσαντες, ὑπέδειξεν αὐτοῖς τὰ γράμματα. Ἀπὸ τότε οὖν ἐζήτουν φονεῖσαι Μαυρίκιον. Γνοὺς δὲ ὁ Μαυρίκιος διεδέξατο Κομεντιόλον, ποιήσας Φιλιππικόν. Ἐπεμψαν οὖν ἐντολικαρίους διὰ Κομεντιόλον· ἦν δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν Φωκᾶς. Ὁ οὖν Φωκᾶς ἀντικατέστη τῷ βασιλεῖ, καὶ πάντων ἐξελθόντων, εἰς τῶν πατρικίων ἐπιδραμῶν τῷ Φωκᾷ ἀπέσπασε τῶν γενεῶν αὐτοῦ, ὁ δὲ Φωκᾶς ἐνέδωκεν αὐτὸν, ἀπόκρισιν μὴ δοῦς αὐτῷ.

218 c. (600)

Ἵτι λιτανεύοντος τοῦ βασιλέως Μαυρικίου εἰς τὴν

Fr. 217 a. Σαμαρεῖται] Chron. Paschal. p. 619 ad Justiniani an. 4 (530), Lampadio et Oreste coss.: Τούτῳ τῷ ἔτι Σαμαρειτῶν στασιασάντων καὶ ποιησάντων ἑαυτοῖς βασιλεῖα καὶ Καίσαρα, ἐπέμψθη Εἰρηναῖος ὁ Πενταδίας στρατηλάτης, καὶ ἰθανάτωσε πολλούς. Theophanes p. 274, 7 ad secundum Justiniani annum (528) rem refert: τῷ δὲ Ἰουνίῳ μηνί Σαμαρεῖται καὶ Ἰουδαῖοι ἐν Παλαιστίνῃ βασιλεῖ Ἰουλιανόν τινα ἔσπεψαν. Procopius Hist. arc. c. 11, p. 75, 15: οἱ δὲ γεωργοὶ ζήμικαντες ἀβροῖσι γεγενημένοι ὅπλα ἀνταίρειν βασιλεῖ ἔγνωσαν, βασιλεῖα σφισι τῶν τινα ληστῶν προβεβλημένοι Ἰουλιανὸν ὄνομα, Σαβάρου υἱόν. Ad hunc locum Assemanus ex codicibus Vaticanis excitat narrationem Cyrilli Scythopolitani, qui Justiniani imp. cōsensus erat. Prima verba ita habent: Οἱ κατὰ Παλαιστίνην Σαμαρεῖται τὸ ἔθνος ἄπαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν στρατεύσαντες, πολλὰ ἀθέμιτα διαπραξάντες, τὰς μὲν ἐμπιστοῦσας ἐκκλησίας πραιδεύοντες, τοὺς δὲ συμπίκτοντας Χριστιανούς διαφόροις κολάσεσι ἀπειρώδως ἀποκτείνοντες καὶ χωρὶα ὀλόκληρα τῷ πυρὶ παραδιδόντες ἐν τοῖς μάλιστα κατὰ Νεάπολιν τόποις, ἔθθα τυραννήσαντες ἔσπεψαν ἑαυτοῖς βασιλεῖα Ἰουλιανόν τινα σύνθετον αὐτῶν. Postrema verba eadem fere habes in fragmento nostro, adeo ut Joannes sua ex ipso illo Cyrillo duxisse videri possit.

Fr. 217 b. De re Theophanes p. 376, 11 ad Justinii II annum sextum (570): Ἀκούσας δὲ Ἰουστίνος ὁ βασιλεὺς περὶ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, ὃν εἶχεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ αὐγουστάλιον, ὅτι συσκευὴν μελετᾷ κατὰ τοῦ βασιλέως, πέμψας ἀπεκεφάλισεν αὐτόν. Joannes Viciar. Chron. rem secundo Justinii anno assignat. Fusius hæc persequitur Euagrius 5, 1 et 2, sed de structis insidiis neque hic quidquam habet, neque Agathias 4, 22, p. 255, qui Justinum Justinii imp. nepotem exitu suo pœnas dedidisse contendit pro eo quod Joanni Afro permisisset ut nefario dolo pecunias a provincialibus exigeret.

Fr. 218 b. Anno 599 Mauritius imp. Comentiolum omiserat, ut Prisco duci contra Chaganum Avarorum ducem belligeranti suppelias ferret. Τοῦτο μαθὼν (Theophan. p. 429 ait) ὁ Χάγανος ἐπὶ Μυσίαν κατὰ Κομεντιόλου στρατεύεται ἰσὺ τριάντα σιμάλων τοῦ Κομεντιόλου (Com. tunc castra habebat ad Istrum juxta Iatrum urbem, ut Theophylactus 7, 13 dicit). Ὁ δὲ Κομεντιόλος ἐναπορῶν ἄγγελον πρὸς τὸν Χάγανον ἐξέπεμψεν [Theophyl.: νυκτὸς δὲ μεσούσης ἐν ἀπορρίπτῳ πρὸς τὸν Χάγανον στρατηγὸς ἐξέπεμψεν ἄγγελον]. Φασὶ δὲ τινες τὸν Μαυρίκιον υποβέβαιαι τῷ Κομεντιόλῳ, ὅπως τὸ Ῥωμαϊκὸν στράτευμα παραδῶσθαι πολεμίοις διὰ τὰς ἀταξίας αὐτῶν. Νυκτὸς δὲ μεσούσης ἐκέλευσεν τὸν στρατὸν ὀκλίσασθαι, μὴ παραγμυνώσας τοῖς ὄχλοις μὲλλον πόλεμον συστήσασθαι. Αὐτοὶ δὲ ὑπαιληφότες ὅτι γυμνασίας ἔνεκεν σινηροφρενὲς αὐτοὺς ἐκέλευσεν, οὐχ ὡς εἶδει ὥπλισαντο. Ἡμέρας δὲ γενομένης καὶ τῶν βαρβάρων καταλαβόντων (?), θρυλλὸς πολὺς τὸν στρατὸν κατέλαβεν. Ὁ δὲ Κομεντιόλος τὰς τάξεις ἐτάραττεν, καὶ αἰτίος αὐτοῖς ἀκαταστασίας ἐγένετο [Theophylact.: Τὰς ἀκτίνας τοῖνον ἡλίου περιβαλόντος τῇ γῇ, ὁρῶσιν οἱ Ῥωμαῖοι μετ' εὐχοσμίας συντεταγμένον τὸν βάρβαρον τῇ τε ἑκταξίᾳ κατ' αὐτῶν συντόνας ποιοῦμενον. Αἱ μὲν δυνάμεις αἱ περὶ τὸν Κομεντιόλον ἐβλασφημοῦν εἰς τὸν πολέμαρχον, αἵτινα αὐτὸν ἀπαρσκευάστου ταύτης ἄκοσμίας κατατιώμενοι]. Οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι πρὸς φυγὴν ἐτρέποντο. Ex excerptum indicis apparet Joannem ita narrasse ut de sceleratis Mauricii consiliis, quibus Comentiolus inserviebat, omnis dubitatio præscinderetur, dum Theophanes et Theophylactus, Christianam imperatoris virtutem extollentes, nefasta hæc oblegere et amollire et in Comentiolum amovere student. — Post cladem illam Mauritius ad Chaganum legatos misit, quibus ille, Theophane teste p. 431, dixit: Κρίνει ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ Μαυρικίου αὐτοκράτορος· αὐτὸς γὰρ τὴν εἰρήνην διέδωκεν· ἐγὼ δὲ τοὺς αἰχμαλώτους ἀποδίδωμι αὐτῷ κατὰ ψυχὴν νόμισμα ἐν κομιζόμενος παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Μαυρίκιος οὐκ ἠνέσχετο δοῦναι· καὶ πάλιν ὁ Χάγανος· ἤτησάτο ἀνὰ ἡμέρους λαβεῖν κατὰ ψυχὴν· καὶ οὐδ' οὕτως ὁ βασιλεὺς δοῦναι κατέδεξατο, ἀλλ' οὐδὲ τεσσάρων κερατίων λαβεῖν· καὶ θυμωθεὶς ὁ Χάγανος· πάντας ἀπέκτεινεν, καὶ ἐπὶ τὰ ἱεῖα ἀνέβη, πενήντα χιλιάδας ταῖς σπονδαῖς τοῖς Ῥωμαῖοις ἐπιθείς· καὶ τὸν Ἰστρον ποταμὸν μὴ διαδύνειν ἐμολόγησαν. Ἐκ τούτου πολὺ μίσος κατὰ Μαυρικίου τοῦ βασιλέως ἐκινήθη, καὶ ἤρξαντο λοιδορεῖν τοῦτον πρὸς βάλλειν. Ὁμοίως καὶ ὁ λαὸς ὁ ἐν τῇ Θράκῃ πρὸς λοιδορίαν τοῦ βασιλέως ἐκινήθη. Ὁ δὲ στρατὸς ἐντολικαρίους ἐπεμψεν τὸν βασιλεῖα κατὰ Κομεντιόλου, ὡς προδοσίαν ἐν τῷ πολέμῳ ποιήσαντος, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Φωκᾶς, ὅστις τῷ βασιλεῖ διαλεγόμενος βρυεῖως τοῦτω ἐνέταλεν ἐν τῷ σιλεντίῳ, ὥστε τινα τῶν πατρικίων τούτων ματῶσαι καὶ τὸν πώγωνα αὐτοῦ τίλαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ κατέδεξατο τὴν κατὰ Κομεντιόλου ἐγκλησιν, ἀλλὰ τούτους ἀπράκτους ἀπέλυσεν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐπιβουλὴ ἡ κατὰ τοῦ βασιλέως ἔλαβεν. Eadem iisdem ut plurimum verbis in codice Vaticano Chronici Pasch. p. 694, ed. Bonn. ad marginem adscripta sunt. Theophylactus ea quæ de captivis ob avaritiam hosti proditis traduntur, non commemoravit.] — Φιλιππικόν] Philippicus, quem in Comentioli locum imperator suffecit, uxorem habebat Gordiam, sororem Mauricii. V. Theophylactus l. l.

Fr. 218 c. Ὑπαπαντήν] festum occursum Domini. Theophanes, p. 437, 5: Τοῦ δὲ βασιλέως νυκτὶ ἀνυπνύοντος λιτα-

Ἵπαπαντὴν γυμνόποδος, λίθοι κατ' αὐτοῦ ἐπέμφθησαν εἰς τὰ Καρπιανοῦ· καὶ ἐκάθισάν τινα φαλακρὸν εἰς δνον, βαλόντες εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σκόροδα, πρὸς μίμησιν Μαυρικίου, λέγοντες· « Ἐῖρε τὴν δαμαλιν ἀπαλὴν καὶ τρυφερὰν, καὶ ὡς τὸ καινὸν ἀλεκτόριν, οὕτως αὐτὴν πεπὴδῃκεν. »

218 d. (602)

Ὅτι ὑψωρᾶτο Μαυρίκιος εἰς τὸν στρατὸν Θράκης καὶ εἰς τὸν γαμβρὸν Φιλιππικόν, καὶ εἶδεν ἀποκάλυψιν ὁ Μαυρίκιος, ὅτι ἴστατο ἐν τῷ πορφυρῷ μαρμάρῳ τῆς Χαλκῆς· καὶ ἔλεγεν αὐτῷ· « Ποῦ θέλεις, ἀποδώσω σοι, ὧδε ἢ ἐν τῷ μέλλοντι; » Ὁ δὲ εἶπεν « ὧδε ». Καὶ τότε ἐπέτρεψεν αὐτὸν ἐκδοθῆναι Φωκᾷ στρατιώτῃ, καὶ διυπνίσθη. Ἐποίησεν οὖν μετάνοιαν τῷ Φιλιππικῷ ὁ Μαυρίκιος. (2) Ἐπεχείρουν οὖν οἱ στρατοὶ Θράκης ἀνέρχεσθαι πρὸς ἐπιβουλὴν Μαυρικίου. Ἐβουλεύσαντο οὖν οἱ στρατοὶ τίνα ποιήσουσι βασιλέα. Ἐποίησαν οὖν Φωκᾶν καὶ ἀφίησαν τὸν τε Ἀλέ-

ξανδρον καὶ Λίλλιν καὶ ἤλθον ἕως τοῦ κάμπου Ἐβδόμου. Ὑψωρῶντο οὖν οἱ τῆς πόλεως διὰ Μαυρικίου, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐξελθεῖν πρὸς αὐτούς. Ἐπεσύρετο οὖν εἰς καὶ ἀπῆκε πρὸς τὸν στρατόν. (3) Ἦβουλήθη ὁ Μαυρίκιος τῇ νυκτὶ φυγεῖν πρὸς τὸν ἅγιον Αὐτόνομον, ἀλλ' ἐπίασεν αὐτὸν ἡ ποδαλγία. (4) Προσερρύθησαν οὖν καὶ τὰ δύο μέρη, Πράσινοι καὶ Βενετοί, καὶ πάντες (καὶ) ἀνήγαγον τὸν Φωκᾶν εἰς σκουτάρην ἐν τῇ τριβουνάλῳ τοῦ κάμπου καὶ ἀνηγόρευσαν αὐτὸν βασιλέα. (5) Ὁ δὲ Μαυρίκιος ἀκούσας, ἐξελθὼν διὰ χοχλίου ἐδόκει μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ φεύγειν εἰς τὸν ἅγιον Αὐτόνομον καὶ πρὸς Χοσρόην ἐν Περσίῃ. Ἦν δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ Στέφανος ὁ βαΐουλος Θεοδοσίου, ὁ κτίσας τὰ Ἀρματίου καὶ τὸ Σάγμα. Καὶ ἀντανεμίαις γενομένης ἐξῆλθεν εἰς Διαδρόμους. (6) Ὁ δὲ Θεοδοσίος ἠδυνήθη διαφυγεῖν, καὶ οὐδεὶς διέγνω· οἱ δὲ ἔφασαν ὅτι φεύγων ἐξέβρασε καὶ ἐτελεύτησεν. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως Μαυρικίου καὶ τὰ τέκνα ἀπῆλθον ἐν Χαλκηδόνι, ὁ δὲ Φιλιππικός ἐκείρατο τὴν κόμην κληρικῶς

νεύοντος μετὰ πάσης τῆς πόλεως, παρερχομένου ἐν τοῖς Καρπιανοῖς, στασιάζουσιν ἐκ τοῦ πλήθους τινες, καὶ λίθους κατὰ τοῦ βασιλέως ἔβαλλον, ὥστε μόλις τὸν βασιλέα σὺν Θεοδοσίῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ διασωθῆναι καὶ τὴν εὐχὴν πληρῶσαι ἐν Βλαχερίαις. Οἱ δὲ δῆμοι εὐρόντες ἀνδρὰ προσκομιζόμενον Μαυρικίῳ, καὶ βιάοντες αὐτῷ σάγιον μαῦρον καὶ ἀπὸ σκόρων πλέαντες στέφανον, καὶ εἰς δνον τοῦτον καθίσαντες διέπαιζον λέγοντες· « εὐρῃκεν τὴν δαμαλίδά ἀπαλὴν, καὶ ὡς τὸ καινὸν ἀλεκτόριν ταύτῃ πεπεδῃκεν καὶ ἐποίησεν παιδίά ὡς τὰ ξυλοκούκουδα. » Verbo has turbas significasse satis habet Theophylactus 8, 4

Fr. 218 d. § 1. ἀποκάλυψιν] ἀπόκαψιν codex. || — καὶ ἔλεγεν] sc. ἡ ἀποκάλυψις, nisi forte φωνὴ vel tale quid excidit. Theophanes p. 439, 16 : Τοῦ δὲ Μαυρικίου τὸν θεὸν ἰκετεύοντος τοῦ ἐλεθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἐν μᾶ κοιμωμένου αὐτοῦ εἶδεν ὀπτασίαν, εἰς τὴν Χαλκὴν πύλιν τοῦ παλατίου τῇ εἰκόνι τοῦ σωτήρος ἑαυτὸν παρεστῶτα, καὶ λαὸν παρεστῶτα αὐτῷ. Καὶ φωνὴ γέγονε ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγουσα· « ὅτε Μαυρίκιος ». Καὶ κρατήσαντες αὐτὸν οἱ δίκης ὑπηρέται παρέστησαν τῷ πορφυρῷ ὁμφαλίῳ τῷ ἑκάϊσῃ· καὶ ἔφη πρὸς αὐτὸν ἡ θεία φωνή· « Ποῦ θέλεις, ἀποδώσω σοι, ὧδε ἢ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι; » Ὁ δὲ ἀκούσας ἔφη· « φιλόανθρωπε δέσποτα, δικαιοκρίτα, ὧδε μᾶλλον ἢ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. » Καὶ ἐκέλευσεν ἡ θεία φωνὴ ἐκδοθῆναι Μαυρικίον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ πᾶσαν τὴν συγγενεῖαν αὐτοῦ Φωκᾷ τῷ στρατιώτῃ. Διυπνισθεὶς οὖν Μαυρίκιος καὶ καλέσας τὸν παρακοιμώμενον αὐτῷ ἀπέστειλε πρὸς Φιλιππικὸν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ ἐν σπουδῇ ἀγαγεῖν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα... Εἰσελθὼν δὲ ὁ Φιλιππικός ἐν τῷ βασιλικῷ κοιτῶνι, ἔρριπεν ἑαυτὸν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως. Ὁ δὲ βασιλεὺς λέγει αὐτῷ· συγχωρήσόν μοι διὰ τὸν θεόν, ὅτι ἤμαρτόν σοι· ἔως γὰρ νῦν ἐσκανδαλίζομαι εἰς σέ.

§ 2. Αἰλλιν] Meminit ejus Theophylactus 8, 12, p. 339, 4, ubi Lillin Phocæ jussu cædem Mauriti ejusque liberorum peregrisse dicit. || — τοῦ κάμπου Ἐβδόμου] i. e., ut Theophylacti verbis utar, ἕως τοῦ πεδίου τοῦ ἀνακειμένου ἐν τῷ λεγομένῳ Ἐβδόμῳ, ἐν κάμπῳ Ῥωμαῖοι κατονομάζουσι. Ceterum de re ita Theophanes, p. 442, 3 : Μαυρικίῳ τοῦ βασιλέως τῷ Πέτρῳ ἐν τῷ τῶν Σκλαβινῶν χώρᾳ προστάξαντος τὸν λαὸν παραγχεμάσαι ἀντίστησαν οἱ Ῥωμαῖοι μὴ καταδύχομενοι τοῦτο ποιεῖν... Μαυρίκιος δὲ τῷ Πέτρῳ ἐνώχλει διὰ γραμμάτων διαπερᾶσαι τὸν Ἰσθρὸν, καὶ τὰς χειμερινὰς ἀποτροπὰς τοῦ λαοῦ ἐκ τῆς τῶν Σκλαβινῶν χώρας ἀρύσασθαι, ὅπως μὴ δημοσίαις σιτήσεσι ἀναγκασθῇ τοῖς Ῥωμαῖοις παρασχέσθαι... Ὁ δὲ λαὸς τοῦτο ἀκούσας ἐστασίασεν· καὶ οἱ ἐπίσημοι ἄρχοντες φυγόντες ἐξ αὐτῶν πρὸς τὸν στρατηγὸν παρεγένοντο· τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα προβάλλονται ἔαρχον Φωκᾶν τὸν κένταρχον, καὶ ἐπὶ ἀσπίδος τοῦτον ὑψώσαντες εὐφύμησιν ἔαρχον. Cf. Theophyl. 8, 6, 7.

§ 3-5. Cf. Theophan., p. 445, 8, Theophylact. l. 1., Anonymus in Cramer. Anecd. Paris. tom. 2, p. 331. || — πρὸς... Αὐτόνομον] Theophan. p. 445 : Λαίλαπος τοίνυν γενομένου μεγάλου μετὰ κινδύνων μεγίστων διασώζεται Αὐτόνομος (lege πρὸς; vel ἐπὶ τὸν Αὐτόνομον vel τὸν νεὼν Αὐτόνομου). Cf. Theophyl. p. 331 : Λαίλαπος τοιγαροῦν γενομένης μεγίστης, ἔλαιον νότου προσπνεύσαντος, μόλις ὁ Μαυρίκιος διασώζεται ἐπὶ τὸν νεὼν Αὐτόνομον τοῦ μάρτυρος, ὡς ἀπὸ σταδίων ρν τῆς πόλεως Κωνσταντινου. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ ἐπιτίθενται αὐτῷ καὶ νόσοι ἀρθρίτιδες, ἀς ποδαλγίας καὶ χειρκαλγίας καλοῦσιν. Ἐντεῦθεν ἀποστέλλει Θεοδόσιον τὸν αὐτοῦ υἱὸν πρὸς Χοσρόην τὸν βασιλέα Περσῶν μετὰ Κωνσταντίνου [ὃν τὰ πλήθη Λαρόντων κατωνόμαζον addit Theophyl. p. 332]. || — τὰ Ἀρματίου] V. Du Cange Const. 2, p. 168. || — τὸ Σάγμα] Hoc quid sit nescio. An τὸ Σίγμα? Complura erant urbis loca a forma Σίγμα dicta. V. Du Cange 2, p. 112, 3, p. 19. || — Διαδρόμους] Ejus loci meminit Chronicon Pasch. p. 694, 7 : ἐσφάγησαν δὲ εἰς Διαδρόμους πλησίον τοῦ Ἀκρίτα Κωνσταντίνος ὁ Λαρόν, ἀπὸ ἐπάρχων γενόμενος πραιτωρίων καὶ λογοθέτης καὶ κουράτωρ τῶν Ὀρμίσθου, καὶ Θεοδόσιος ὁ υἱὸς Μαυρικίου. Cf. Theophan. p. 346, 33. Acritas est promontorium a Chalcedone 60 stadia meridiem versus distans.

§ 6. De Theodosio Anonymus ap. Cramer. in Anecd. 2, p. 331 : Θεοδόσιον ἀπέστειλε Μαυρίκιον· πρὸς Χοσρόην... Ἐκ τοῦδε οὐδεὶς ἔγνω τί γέγονεν ὁ αὐτός Θεοδόσιος. Theophanes p. 447, 17 : Θεοδόσιον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ λόγοι κρατεῖ παρφυγενίας καὶ σεσώσθαι. Ταύτην δὲ τὴν φήμην Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ᾗξῃσεν ἄλλοτε ἄλλως ψευσάμενος, καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦτον ἔχειν λέγων, καὶ προνοεῖν ὅθεν. ἵνα τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν παραλάβῃ. Secundum Theophylactum p. 335 sqq. Theodosius Nicæam evaserat; hunc vero a patre revocatus, φιλοπύσιστος γεγωνὶς πρὸς ἀποσφαγὴν παραγίνεται; deinde in templum Autonomi inartyris confugit; quo comperto, Alexander Phocæ jussu

ἐν Χρυσόπολει. (7) Ἐξήτησεν οὖν ὁ Φωκάς τὸν πατρίκιον τὸν κρατήσαντα τὸν πώγωνα αὐτοῦ λέγων· « ζέρτε τὸν τατά μου, » καὶ ἀπεκεφάλισεν αὐτόν. Ἔσπευσεν οὖν τὸν Φωκᾶν Κυριακὸς ὁ πατριάρχης εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην εἰς τὸ Ἑδόμον. Ἦν δὲ τῷ γένει Θραξ ἑτῶν νε', εἶχε δὲ γυναῖκα Λεοντίαν καὶ μητέρα καὶ θυγατέρα Δομενζίαν, καὶ ἐδασίλευσεν ἔτη η'. (8) Καὶ ἔκραζεν ὁ δῆμος ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ· « Μαυρίκιος οὐκ ἀπέθανε, μάθε τὴν ἀλήθειαν ». Καὶ ἐκέλευσεν ἀπενεγθῆναι Μαυρίκιον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ εἰς τὸν μῶλον τὸν Εὐτροπίου καὶ ἀποκτανθῆναι.

[ΦΩΚΑΣ.]

218 e. (606-608)

Ὅτι ποιήσας τὸν πατρίκιον Πρίσκον ὁ Φωκάς γαμβρόν ἐπὶ θυγατρὶ καὶ θεωρήσας τὰ λαυράτα τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς, εἰς ζῆλον ἐλθὼν

ἐξήτασε τοὺς γραμμαστὰς καὶ τοὺς πρώτους τῶν μερῶν. — (1) Ὁ δὲ γαμβρὸς αὐτοῦ Πρίσκος [ἐγραψεν πρὸς Ἡράκλειον τὸν πατρίκιον καὶ στρατηγὸν Ἀφρικῆς,] ὥστε ἀποστελεῖαι Ἡράκλειον τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ Νικήταν τὸν υἱὸν Γρηγοῦ τοῦ ὑποστρατήγου αὐτοῦ, ὑπισχνόμενος αὐτοῖς προδιδοῖναι Φωκᾶν· ἡκούετο γὰρ ὅτι καταστρατηγεῖ Φωκά. (3) Οἱ δὲ Πράσινοι ἐν ἵπποδρομίᾳ ἔλεγον πρὸς Φωκᾶν· « πάλιν εἰς τὸν καῦκον ἔπιες, πάλιν τὸν νοῦν ἀπώλεσας. » Καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἀπέκτεινε. Θυμωθέντες οἱ Πράσινοι ἔκαυσαν τὸ πραιτώριον.

218 f. (608-610)

Ὅτι ἐπιβούλους πολλοὺς ἔπιεσε Φωκάς * ὑπὸ τοῦ ἐπάρχου αὐτοῦ καὶ ἄλλων. — 2. Καὶ ἦλθεν Ἡράκλειος, δῆλωθεὶς παρὰ τοῦ Πρίσκου πατρικίου, εἰς Ἀβυδὸν, καὶ δεξιόμενος τὸν κόμητα Ἀβύδου ἔμαθεν

eum occidit. Theodosium ad Diadromos (in quem locum ipsum Mauritium confugisse Joannes tradit) interfectum esse dicit auctor Chron. Pasch. p. 694. Ceterum addit Theophylactus p. 341, 1 famam sparsam esse Alexandrum Theodosio pepercisse aliumque quendam virum similem ejus loco occidisse, ipsum vero Theodosium, postquam varia Orientis loca adisset, tandem in barbarorum solitudinem profectum morbo decessisse. Ὁ μὲν οὖν λόγος οὗτος ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διήχησε, πλὴν δὲ τις αὐτὸν βάρβαρος ἀπεκύησεν.

§ 7. Κυριακὸν] V. Theophan. p. 445, Theophylact. p. 331, alii. || — Δομενζίαν] Δομενζιανὴν codex. V. Theophanes p. 454, 5.

§ 8. Theophanes p. 447 : τῇ δὲ πέμπτῃ ἡμέρᾳ Λεοντίαν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἔσπευσεν ἀλγοῦσταν. Καταστασιάζουσι τοῖνυν τὰ μέρη πρὸς ἄλληλα ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ διὰ στάσεις τόπων. Ὁ δὲ τύραννος τὸν Ἀλέξανδρον τὸν συναντάρτην αὐτοῦ ἐκμύβεν κατασεισάσαι τὰ μέρη. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Κοσμά τῷ τῶν Βενετῶν ἐνμάρχῳ χεῖρας ἐπιβαλὼν, ὤθησεν καὶ ὤρισεν. Οἱ δὲ Βενετοὶ ἀγανακτοῦντες ἔκραζον· « ὑπάγε, μάθε τὴν κατάστασιν· ὁ Μαυρίκιος οὐκ ἀπέθανεν » (sic etiam Theophyl. p. 335, 17). Ὁ δὲ τύραννος τοῦτων ἀκηχὼς τῶν φωνῶν, ἐπὶ τὸν τοῦ Μαυρίκιου φόνον κινεῖται· καὶ ἀποστελλας στρατιώτας ἤγαγεν αὐτοὺς ἐν Χαλκηδόνι εἰς τὸ Εὐρωπίου [lege Εὐτροπίου] λιμένα, καὶ προαναίρουνται τοῦ βασιλέως οἱ αἰεῖδες οἱ ἄρρενες ἐν ὄρεσιν αὐτοῦ πέντε [mens. Nov. an. 662]. || — Εὐτροπίου] Theophyl. p. 336, 3 : ἀναίρει τὸν Μαυρίκιον εἰς τὸν λεγόμενον Εὐτροπίου λιμένα. Eodem modo Anonym. in Cramerii Anecd. Par. 2, p. 332. Chronic. Pasch. p. 696, 9 : Καὶ Κωνσταντῖνα ἡ ἀπὸ βασιλισσῶν ἀπειρημένη πέρνα εἰς τὸν μῶλον τὸν Εὐτροπίου πλησίον Χαλκηδόνος.

Fr. 218 e. τὰ λαυράτα] τὰ λαυρά (sic) codex. Intellige lauratas imagines Prisci et Domenzian uxoris. Rem narrat Theophanes p. 454, 5 : Τοῦτω τῷ ἔτει (606) Φωκάς ὁ τύραννος ἐξευξεν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Δομενζίαν Πρίσκου τῷ πατρικίῳ καὶ κόμητι τῶν ἐξουσιτῶρων, καὶ γενομένου τοῦ γάμου ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Μορίνης ἐκέλευσεν ἱππικὸν ἀχθῆναι. Οἱ δὲ δῆμαρχοι τῶν δύο μερῶν (sc. τῶν ἱρασιῶν καὶ τῶν Βενετῶν) ἐν ταῖς περικλίσιν μετὰ τῶν βασιλικῶν λαυράτων ἔστησαν Πρίσκου καὶ Δομενζίας λαυράτα. Ταῦτα ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἠγανάκτησεν, καὶ πέμψας τοὺς δημάρχους Θεοφάνην καὶ Πάμφιλον, καὶ στήσας αὐτοὺς γύμνους εἰς τὸ στόμα, ἐκέλευσεν ἀποτιμηθῆναι αὐτοὺς. Πέμψας δὲ τὸν πρωτοκώρυκα αὐτοῦ, ἠρώτα αὐτοὺς, τίνας ἐπιτρέψαντες τοῦτο πεποιήκασι· οἱ δὲ εἶπον, ὅτι κατὰ συνήθειαν οἱ γραμμαισταὶ τοῦτο πεποιήκασι. Ὁ δὲ δῆμος καὶ οἱ ὄχλοι ἔκραζον· « οὐκ ἀνθρώπου δεσπότου πολλὰ τὰ ἔτη ». Οἱ δὲ γραμμαισταὶ ἐρωτηθέντες, διὰ τί τοῦτο πεποιήκασι, ἔφρασαν, ὅτι τοῦ βασιλέως τέκνα ὀνομασθέντα ὑπὸ πάντων ἡμεῖς ἄρ' ἑαυτῶν τοῦτο πεποιήκαμεν.

§ 2. Verba ἔγραψεν... Ἀφρικῆς supplevi e Theophane p. 456, 9, ubi haec : Τοῦτω τῷ ἔτει (607) ὁ Πρίσκος μὴ ὑπομένων ὁρᾶν τοὺς ἀδίκους φόνους καὶ τὰ ὑπὸ Φωκά γινόμενα, ἔγραψεν πρὸς Ἡράκλειον τὸν πατρίκιον καὶ στρατηγὸν Ἀφρικῆς, ὥστε ἀποστελεῖαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ Νικήταν τὸν υἱὸν Γρηγοῦ τοῦ πατρικίου καὶ ὑποστρατήγου αὐτοῦ, ὅπως ἐλθόντων κατὰ τοῦ τυράννου Φωκά· ἤκουεν γὰρ μελετωμένην ἐν Ἀφρικῇ κατὰ Φωκά ἀνταρσίαν.

§ 3. Theophanes p. 457, 19 (608) : Ὁ δὲ Φωκάς ἐποίησεν ἱππικὸν καὶ οἱ Πράσινοι ὄρισαν αὐτὸν λέγοντες· « πάλιν εἰς τὸν καῦκον ἔπιες, πάλιν τὸν νοῦν ἀπώλεσας (ἀπέλεξε, vg.). » Καὶ ἐπέτρεψεν Κωνσταντὸν τὸν ὑπαρχον τῆς πόλεως, καὶ πολλοὺς ἠρωτησάσας καὶ τὰ μέλη αὐτῶν ἐν τῇ Σπενδόνη ἐκρέμασεν· πορευθέντες (ὀργισθέντες;) δὲ οἱ Πράσινοι ἔβαλον πῦρ εἰς τὸ πραιτώριον καὶ ἔκαυσαν τὸ σκερῆτον καὶ τὰ σκρίνια καὶ τὰς φυλακὰς· καὶ ἐλθόντες (leg. ἐξελθόντες) οἱ ἐν ταῖς φυλακαῖς ἔφυγον. Cf. Anonym. in Cram. Anecd. Par. 2, p. 333.

Fr. 218. f. § 1. Hiulca oratio. Post vocem Φωκάς excidisse videtur ἐπεβουλεύθη γὰρ vel tale quid. Subinducantur quae narrat Theophanes p. 458 (ad an. 608) : Θεόδωρος γὰρ ὁ ὑπαρχος Καππαδοκίας καὶ Ἐλπίδιος ὁ ἐκπύς τοῦ ἀρμαμέντου καὶ ἑτεροὶ διάφοροι ἐπιβουλήν ἐποίησαν ἀνελεῖν ἐπὶ ἱπποδρόμιῳ τὸν Φωκᾶν. Conjuratio ab Anastasio largitionum comite prodita, auctores ejus supplicis affecti sunt.

§ 2. De re cf. Theophanes p. 459 (610), qui eodem quo Joannes fonte usus esse videtur. || — Καλὸν ὄνομα] Eandem insulam auctor noster § 3 dicit προσπαρεκτείναν τῇ πόλει, adeo ut in intimo Cornu sinu quaerenda esse videri possit. Significari hodiernam Calonymio vel Calolimni, quae apud veteres auctores vocatur Beshicus, a Cyzico

παρ' αὐτοῦ τὰ κινούμενα ἐν τῇ πόλει. Ἐπέμφθη δὲ ὁ ἀδελφὸς Φωκᾶ ὁ κονδόχειρ εἰς τὸ Μαρὸν τείχος, καὶ μαθὼν εἰς Ἀβυδὸν εἶναι τὸν Ἡράκλειον, ἔφυγεν ἐν τῇ πόλει. Ὁ Ἡράκλειος οὖν εἰς Ἀβυδὸν πάντας τοὺς ἐξορίστους ἐδέξατο οὐδὲ ἐξώρισε Φωκᾶς. Ἦλθεν οὖν Ἡράκλειος εἰς Ἡράκλειαν καὶ ἤρξατο εἰς τὴν ἀγίαν Γλυκερίαν, καὶ ἀπὸ Σηλυβρίας εἰσῆλθε πλῶν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν νῆσον τὴν καλουμένην Καλῶνυμον. Μαθὼν οὖν Στέφανος ὁ Κυζικηνὸς, λαβὼν ἐκ τῆς θεοτόκου Ἀρτάκης στέμμα ἀπήγαγεν αὐτὸ τῷ Ἡρακλείῳ. (3) Ἐξῆλθεν οὖν Φωκᾶς ἐν Βλαχέρναις· ἔκειτο γὰρ Πρίσκος ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ εἰς τὴν ἀγίαν σορὸν, προσποιοῦμενος ἀλγείν τὸ πόδας. Ὁ Βούωνσος οὖν συνεβουλεύετο ἀποκτείνειν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ. Μαθόντες οὖν τινὲς Πράσινοι, ὅτι ἦλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν νῆσον τὴν προσπαρκαειμένην τῇ πόλει, ἀπῆραν τὴν γυναῖκα, καὶ τὴν μητέρα Ἡρακλείου Φαδίαν καὶ ἀπήνεγκαν Ἡρακλείῳ. (4) Ἐξῆλθεν δὲ ὁ Φωκᾶς καὶ ἀπῆλθεν εἰς Βυρίδας καὶ ἐθεώρει τὴν παράταξιν τῶν πλοίων τῶν ἐλθόντων μετὰ Ἡρακλείου ἀπὸ Ἀφρίκης. Ἦσαν δὲ τὰ πλοῖα ἕως τοῦ Ἑβδόμου. Καὶ ὡς ἐθεώρει ὅτι ἐγγίζουσι τῇ πόλει, ἐνιπνεύσας ὁ Φωκᾶς εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει καὶ ἐπιτρέπει φυλάττεσθαι ἐκ τῶν Πρασίνων τὸν λιμένα τὸν Καισαρίου καὶ τὸν Σοφίας, τοὺς δὲ Βενετοὺς τὰ ἐπὶ Ὀρμίδου. (5) Ὁ δὲ Πρίσκος ἐδήλωσε συναχθῆναι τοὺς ἐξουβιότορας εἰς τὰ Βοραΐδος, εἰς τὸν ἱππόδρομον τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἅμα τοῖς στρατιώταις βουκελλαρίοις. Εἶχε δὲ Ἡράκλειος Μαυριτῶν πλῆθος πολὺ· καὶ εἰσῆλθεν εἰς σάνδαλον Καλλιοπαῆς ὁ Τριμολαίμης ὁ ἡνίοχος, φορῶν ἄρμα καὶ κασσίδα, καὶ ἐξελθὼν εἰς τὸ ἀκρόμωλον (καὶ) ἐπῆρε τὴν κασσίδα, ἣν ἐφόρει, καὶ γωρισθέντος αὐτοῦ, εὐθὺς ἔβαλον οἱ Πράσινοι εἰς τὰ Καισαρίου πῦρ. Ὁ δὲ Πρίσκος ἐνεψεν αὐτὸν πρὸς τὰ ἐξουβιότορια. Τοῦ δὲ Βούωνσος ἀπελθόντος εἰς τὰ Καισαρίου, ἐπῆλθεν αὐτῷ οἱ Πράσινοι, καὶ φοβηθεὶς ἔφυγεν εἰς μίαν τῶν скаλῶν καὶ ἔλαβε κοντραίαν ἔκείσε· οἱ δὲ ἄνθρωποι

τοῦ Φωκᾶ ἀνεχώρησαν. (6) Ὁ οὖν Φώτιος ὁ παρὰ Φωκᾶ ἐπιβουλεύθεὶς εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, εἰσελθὼν εἰς τὸ παλάτιον μετὰ στρατοῦ, κρατήσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πώγωνος ἐξέβαλεν αὐτὸν τοῦ παλατίου. Ἐκδύσαντες οὖν αὐτὸν τὴν βασιλικὴν στολὴν καὶ ἐμβαλόντες αὐτὸν εἰς ἀγκυρομάχον ἀπήγαγον πρὸς Ἡράκλειον. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἡράκλειος ἐξάγκωνα δεδεμένον, λέγει αὐτῷ· « Οὕτως διώκησας, ἀθλίε, τὴν βασιλείαν; » Ὁ δὲ εἶπεν· « Σὺ κάλλιον ἔχεις διοικῆσαι. » Ὁ οὖν Ἡράκλειος καθήμενος εἰς τὸ σέλλιν δέδωκεν αὐτῷ λακταῖαν, καὶ ἐπὶ τοῦ τόπου ἀπεκεφάλισαν αὐτόν. Κόψαντες τὸν ὤμον τὸν δεξιὸν καὶ τὴν χεῖρα καὶ τὴν φύσιν, καὶ βαλόντες εἰς κοντάρια ἔσυραν αὐτὸν καὶ Δομνιτζιόλον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ Βούωνσον καὶ Ἀλόντιον τὸν σακελλάριον αὐτοῦ, καὶ ἔκασαν αὐτοὺς εἰς τὸν Βοῦν.

JOANNIS MALALÆ CHRONOGRAPHIÆ

FRAGMENTA DUO

EX PARTE OPERIS NUNC DEPERDITO REPETITA.

Exc. De insidiis in cod. Escorial. : Ὅτι ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Πρασίνου ἐπόμπευσέ τις φθελὼν ἀποτμηθῆναι ὡς φθείρας κόρην· ἡ δὲ κόρη ἦν θυγάτηρ Ἀκακίου τοῦ βασιλικοῦ κουράτορος. Καὶ ἐν τῷ πομπεύειν αὐτὸν οἱ ἀπὸ τοῦ Βενέτου μέρους ἐν τῷ διάρχεσθαι αὐτὸν πομπεύοντα ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῶν λεγομένων Πιττακίων ἐπιρρίψαντες ἤρπασαν αὐτὸν καὶ εἰσῆγαγον ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐγένετο στάσις μεγάλη περὶ τούτου καὶ ἀκαταστασία ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐφίλανθρῶπευστο δηλώσας τῷ δήμῳ διὰ σιλευνταρίου μανύατα, τοὺς δὲ ἐκ τοῦ Βενέτου μέρους ἐπόμπευσεν ἐπὶ ἡμέρας δύο.

orientem versus 250 stadia distantem vix credideris. Mentio Calonymi cujusdam insulae etiam in Vita Theophanis p. XXI et L ed. Bonn., ubi Theophanes e Polychronio monasterio κατὰ τὴν Σιγριανὴν vel, ut, altero loco legitur, ἐν τῷ τῶν Σιγριαναίων ὄρει sito, in Calonymum insulam trajecisse ibique monasterium condidisse dicitur.

§ 3. σορὸν] σωρον codex. || — Βούωνσος] Βόνωσος Theophan. p. 457 et 466; Βόνωσος Chron. Pasch. p. 700. Ceterum tota haec narratio excerptorem redolet in postrema operis suae parte festinantiorē.

§ 4. Βυρίδας] Locus non notus mihi. Ὑπὶς ἀρχαί (hod. *Touzla bouroun*) *Prinkipos* insulae objacens commemoratur apud Artemidorum in Steph. Byz. s. v. Χαλχίτις (Vid. Geogr. min. 2, p. 98); at hic locus a nostra narratione alienus. Quæritur an legendum sit εἰς τὰ Βοραΐδος, nec diversus sit locus ab eo qui § 5 commemoratur. Eundem indicari puto ab auctore Chron. Pasch. p. 598 : Ἀνθήμιος δομαίται τὸν οἶκον τοῦ ἀγίου Θωμᾶ τοῦ ἀποστόλου, τὰ λεγόμενα Ἀνθημίου πληστον Βορραΐδου [Βορραΐδου v. l.].

§ 5. τοῦ οἴκου αὐτοῦ] an πληστον τοῦ etc.? || — ἐνεψεν] corruptum. An ἐπεψεν αὐτὸν? an ἐνήψεν αὐτό? Mox codex ἐξουβιότορα.

§ 6. Φώτιος] Φώτιος (Φώτις e cod. Vat. male Dindorf.) ὁ κουράτωρ τῶν Πλακιδίας Chron. Pasch. p. 700, 15, ad quem locum vide not. Cangii. Uxori Photii stuprum Phocas intulerat. || — εἰς ἀγκυρομάχον] scapham vox significare debet, modo incorrupta sit. Chron. Pasch. p. 700 : καὶ ἀπήγαγον (Phocam) διὰ τοῦ λιμένος ὡς ἐπὶ τὸν οἶκον τῆς Σοφίας, καὶ βαλόντες αὐτὸν εἰς κάρβον ἐδείξαν τοῖς πλοίοις, καὶ τότε ἀποφέρουσιν αὐτὸν πρὸς Ἡράκλειον. || — διώκησας] διοίκητας cod. || — ἔχεις cod. || — Δομνιτζιόλον] leg. videtur Δομνιτζιόλον. || — εἰς τὸν Βοῦν] Post hæc in codice spatium vacuum sex linearum. Lacuna absumpta est subscriptio (τέλος τῆς ἱστορίας Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχείως περὶ ἐπιβουλῆς vel tale quid) et initium Excerptorum ex Chronicis Joannis Malalæ, quorum pars in codice servata ex abrupto in media enuntiatione incipit.

Ὅτι ἐπὶ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως Ζιμάρχου στάσις γέγονεν ἐν τῇ γειτονίᾳ τῇ λεγομένῃ τῶν Μαζεντιόλου τῷ τρόπῳ τούτῳ. Πέμψας τινὰς τῶν κομενταρησίων Ζιμάρχος δ' ἐπαρχος ἐπὶ τῷ κρατῆσαί τινα νεώτερον, ὄνομα Καισάριον, ἀντέστησαν οἱ τῆς γειτονίας τῶν Μαζεντιόλου καὶ ἐκύλλωσαν πολλοὺς στρατιωτὰς καὶ αὐτοὺς γε μὴν τοὺς κομενταρησίους. Καὶ ἐπεκράτησεν ἡ μάχη ἕως ἡμέρας δύο· καὶ ἐπεμψεν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς στρατιώτας ἔτι πλείονας καὶ ἐξκουβίτορας, καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἐξκουβιτόρων καὶ στρατιωτῶν ἐξονεύθησαν, πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ τοῦ μέρους τῶν Πρασίνων ἀπέθανον· καὶ ἀνῆλθον μαχόμενοι ἕως τοῦ φόρου καὶ τοῦ τετραπύλου καὶ τοῦ πραιτωρίου τοῦ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως· καὶ οὐ συνέβαλον μετὰ τῶν Πρασίνων οἱ τοῦ Βενέτου μέρους, ἀλλ' ἦν ἡ μάχη αὐτῶν μετὰ τῶν ἐξκουβιτόρων καὶ τῶν στρατιωτῶν.

Συνέβαλον δὲ ἐν τῷ στρατηγίῳ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, καὶ διεδέχθη Ζιμάρχος ὁ ἀπὸ ἐπαρχῶν, ἀνύσας δις τὴν αὐτὴν τοῦ ἐπαρχοῦ ἀρχὴν, καὶ γέγονεν ἀντ' αὐτοῦ Ἰουλιανὸς ἐπαρχος ὁ ἀπὸ ἀντιγραφίων καὶ ἐχρήσατο τοῖς δημόταις, ἐξαιρέτως τοῖς τοῦ Πρασίνου μέρους, πικρῶς ἐπὶ μῆνας ἰ' καὶ προσπαίων καὶ κοντεύων καὶ ἀποτέμνων καὶ παραμελεῖς ποιῶν αὐτοὺς, εὐρίσκων αὐτοὺς φονεῖς ὄντας καὶ ἐφόδους εἰς ὁδοὺς καὶ ἀρπαγὰς τολμῶντας καὶ ληστείας καὶ πειρατείας, καὶ ἔμεινεν ἐναρμολογούμενος αὐτοῖς ὥς ἐχρῆν. Καὶ οὕτως διὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐπαρχοῦ πόλεως ἔλαβεν ἡ πόλις κατάστασιν, καὶ πάντες ἐλευθερίως καὶ ἀφόδως προήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο.

Τέλος τῆς ἱστορίας Ἰωάννου τοῦ ἐπὶ κλην
Μαλέλα περὶ ἐπιβουλῆς.

CRITOBULUS

DE REBUS GESTIS MECHEMETIS II.

INDE AB ANNO 1451 USQUE AD ANNUM 1467 P. CHR.

ARGUMENTUM.

EPISTOLA DEDICATORIA

AD MECHEMETEM REGEM.

Omniū regum ducumque qui unquam exstiterint, Tu quum longe maximus sis, nefas foret Tuarum rerum memoriam non propagari literis græcis. Itaque hoc ego scribendi negotium suscepi. Arabes ac Persæ fortassis accuratius res Tuas tradent, at nullis illi scribent nisi Persis et Arabibus, dum græcæ linguæ usus latissime per orbem terrarum patet. Ipsis quidem rebus ego non interfui, at testes earum bene gnaros diligenter percontatus sum. A regni Tui initio exorsus libris quinque res gestas annorum septemdecim exposui. Continet igitur opus narrationem de Constantinopolis expugnatione, de deditiōe Æni et Phocææ deque bellis contra Triballos, Peloponnesios, Sinopenses, Trapezuntios, Gelas, Lesbios, Bosnios, Pæones, Illyrios, Venetos. Præterea dixi de operibus Constantinopoli atque alibi exstructis, nec non orationes retuli quas Tu habuisti egregias. Quodsi operam meam probaveris, gratissimum mihi erit, et ad reliqua quæ Deus perficienda Tibi dabit enarranda cum gaudio accedam; sin minus, adorans Te tacebo cedamque melioribus.

LIBER PRIMUS.

INTRODUCTIO.

1. Critobulus, Græcus insulanus, Imbriotarum præfectus, hæc scripsit, ut res præclare gestæ posteritati traderentur, ac monumentum exstaret viris istarum rerum auctoribus. Priscæ memoriæ res, licet sint maximæ, ob nimiam vetustatem et fidem dubiam minus jam placent, et ad satietatem usque repetitæ nauseam creant, recentes vero et notæ certæque tanto majori plausu excipiuntur quo sunt insigniores. Jam vero maximæ et admirabiles prorsus nostro ævo gestæ sunt; nam brevi temporis spatio ingens corrui imperium et summa rerum obtinuit conversio. De his ego accurate ac personis temporibusque accommodate dicere tentabo.

2. Priorem Turcorum historiam nunc missam facio, quum peculiari opere de ea agere propositum sit; quamvis enim multi hoc argumentum jam tractaverint, haud tamen satisfecisse muneri suo mihi videntur. In præsentiarum totus versabor in narrandis gestis Mechemetis, regis celeberrimi.

3. Ceterum ne quis mihi crimini vertat, quod gentis meæ calamitates scribere sustinuerim. Longe absum ut dolendis nostris infortuniis insultare velim; idem vero satis novi rerum humanarum inconstantiam et imbecillitatem, ut nostræ gentis rationes ab ea non eximendas esse intelligam. Inde ab ultima hominum memoria sortis instabilitas summum imperium a gente ad gentem, ab Assyriis ad Medos, hinc ad Persas et Græcos et Romanos transtulit; haud mirum igitur idem nunc a Romanis transiisse ad alios; neque culpanda gens est propterea quod fortunam in perpetuum sibi devincire non potuerit. Quodsi quando principes exstiterunt pravi ac scelerati, non genti hinc labes adspergitur, sed illi soli plectendi, neque justi propter illorum pravitatem merita sua laude privandi sunt. Sic Josephus, Hierosolymorum expugnationem narrans, et Romanorum virtutem justa laude extollit, et si qui Judæorum male rem gesserint, hos quidem reprehendit, ceteros autem culpa vacare proficitur. Eodem modo nos quoque faciemus, unice sectantes veritatem.

AN. M. 6959 (1 SEPT. 1450-1451 P. C.). REGIS AN. I.

4. Anno mundi 6959 Morates obiit (*d. 5 Febr. 1451*), natus annos 52, in regno versatus annos 31, rex sextus e gente Atumanarum, qui ab Achæmenidis et Persidis, ideoque a Danao et Lynceo ducunt originem. Mechemetes post patris obitum ex Asia, ubi præfectura fungebatur, Adrianopolim arcessitus, regnum suscepit ætatis anno vicesimo. Futurus novi regni splendor atque instans rerum conversio variis ostentis et vaticiniis prænuntiabantur.

5. Statim ab initio Mechemetes orbis terrarum imperium consiliis suis amplectebatur, ac celeberrimorum regum ducumque exempla ob oculos habebat. Præsto

ad hoc erant naturæ et ingenii dotes egregiæ, quas variæ doctrinæ studii rex excoluerat. Ac primum quidem inducias fecit cum Constantino imperatore et cum Caramano Phrygiæ superioris et Ciliciæ principe; id enim iopresentiarum ex re esse ducebat. Deinde satrapiarum rationes ordinavit, exercitum lustravit et auxit, jenitzaros sive novum militum corpus peculiari cura prosecutus est, apparatus bellici copiam paravit, ærarii paterni administrationem correxuit, tributa auxit, iisque colligendis viros fidos probosque præfecit. Dum his rex occupatur, expletur mundi annus 6959, qui est regis annus primus.

AN. M. 6960 (1 SEPT. 1451-1452 P. C.). REGIS AN. II.

Castelli Bosporani exstructio (C. 6-11).

6. Post hæc castellum (*Rumeli-hissari*) ad Bosporani freti angustias e regione castelli Asiatici (*Anadoli-hissari*) extrui jussit, ut penes ipsum esset a continenti in continentem et ex Ponto Euxino in *Ægæum* mare transitus. Hiemis tempore materiam ædificandi comportandam curavit. — 7. Quo comperto, Constantinus rem ægre ferens legatos misit, qui castelli exstructionem tanquam pactis contrariam quererentur. — 8. Respondit Mechemetes licere sibi facere quæcunque securitati imperii inservirent; ædificandum castellum, ut ne pristina pericula renovarentur; locum ei destinatum in Turcorum ditione situm esse; quodsi pacem servare Constantinus vellet, cavendum ne aliorum cœptis temere se immisceret. — 9. Quo relato responso Constantinus territus et resistendo impar egit quietem. — 10. Vere anni 1452 rex naves longas et onerarias Callipoli in Bosporum arcessivit, ipse vero cum exercitu Adrianopoli profectus (d. 26 Mart. 1452) septem dierum itinere eodem se contulit, locumque ubi ædificandum esset inspexit. Bosporus ibi in septem stadiorum angustias coarctatur, fluxus vehementia aliisque terroribus inde ab Herculis et Argonautarum ævo infamis. — 11. Forma et magnitudine castelli delineatis, ipsum opus Mechemetes inter proceres dispartitus est ac tanto studio ursit, ut ante finem æstatis perficeretur. Forma ædificii, dimensiones, turres, murorum crassities et altitudo describuntur. Tormentis et præsidii castello impositis, auctumno rex Adrianopolim reversus est. — Exiit mundi annus 6960, qui regis est annus secundus.

AN. M. 6961 (1 SEPT. 1452-1453 P. C.). REGIS AN. III.

Constantinopolis expugnatio (C. 13-72).

12. Prope Adrianopolim Mechemetes palatium ædificavit splendidissimum.

13. Deinde haud differendum esse contra Constantinum bellum censebat; urbe regia potitum cetera omnia facile subacturum esse intervidebat. Excitabant etiam valentinia et auguria aliaque felicem cœpti eventum præsentia. Convocatis igitur satrapis militumque ducibus, oratione consilium suum exposuit.

14. Bene nostis, inquit, quomodo majores imperium per multa pericula salvum ad me usque perduxerint. Antiquiores vestram ex parte rebus gestis eorum interfuere, juniores auditu illas a patribus acceperunt. Haud enim casæ sunt memoriæ. Exstant ubique virtutis nostræ testes, rudera castellorum oppidorumque et mardentes adhuc sanguine campi. Statim a principio majores nostri, a parvis licet initiis exorsi, Romanorum imperium evertendum et summa rerum in Asia et Europa potiundum esse decreverunt. Nec spem fefellit eventus. E Cilicia et Tauro profecti Asiam inferiorem brevi subegerunt, ac sedem regiam in Prusa urbe constituerunt. Mox trajecto Hellesponto, castellum maritimum (*Tæmpe*) occuparunt (1356), indeque paulatim pergentes Thraces, Macedones, Triballos, Getas, Illyrios et Græcorum plurimos debellarunt et ad pendenda tributa adegerunt. Haud facili sane negotio hæc peracta sunt, sed ingenti labore, quem superarunt animorum perseverantia, fiducia, audacia, ingenii perspicacitas et sollertia. Partam sic majorum virtute gloriam nos ne obscuremus, nec committamus ut vincamur urbe unica eaque fracta jam viribus et exhausta. Semper illa nobis impedimento erat. Contra Bajesidem avum Callos excitavit et Germanos ac Pæonum Dacumque regem, qui regnum nostrum evertissent, nisi Bajesides copias eorum strage interneciva (*ad Nicopolim*, an. 1396) delevisset. Paulo post Timurem Scytham contra nos arcessivit, qui res nostras in summum discrimen adduxit (1402). Nec deinceps unquam negotia nobis facessere destitit. Vel nuper Joannem Hunyadem contra Muratem patrem evocavit, et transfugas excipiendo magnis nos damnis affecit. Ut verbo defungar, nunquam illa quietem aget, dum steterit nec nostra sub manu sit. — 15. Non cunctandum igitur, nec exspectandum, sed in tanta fortunæ inconstantia viri prudentis est futuros casus devitare præoccupando. — 16. Ergo quantocius urbem aggrediamur. Quodsi bene res cesserit, secura erunt quæ jam tenemus, et alia licet sperare; sin minus, nihil nobis stabile, nihil non erit timendum. Sane quidem, tum avus meus tum pater urbem obsidentes re infecta discesserunt; ejus vero eventus causa non Byzantium virtuti sed adversæ fortunæ vindicanda est. Nam Bajesides ab obsidione destitit, ut contra Sigismundum Pæonum Dacumque regem proflicisceretur, Muratem vero perfidia virorum conjunctissimorum impeditur quominus cœpta perficeret. Sed fac suis Byzantios viribus hostem repulisse; nihil id nos moveret, quum alius tunc esset, alius nunc rerum status sit. Constantinopolis enim et incolarum et pecunie et navium penuria nunc laborat, atque dissidiis ecclesiasticis Italos a se abalienavit, nos vero omne genus subsidii bellicis abundamus. Viv igitur dubium, quin urbs resistendo impar sit, modo ne nos majorum virtutem dedecoremus. Ego vero anteibo, laborum vestrorum partheips, omnia rite disponens et meritis quemque ornaturus præmiis.

17. His verbis Mechemetes bellum decrevit, approbante concione. Imperavit deinde, ut illico Europæ satrapa collecto exercitu in hostium ditionem irrumperet. Is vicinam urbi regionem et Selymbriæ agrum depopulatus est, et Perinthum et Epibatas et quæ ad Melanem sinum Romanorum castella erant, et Mesembriam Ponticam ad defectionem adegit.

18. Constantinopolitani denuo legatos de pace mittere inutile fore intelligentes et obsidionis calamitatem prævidentes in summis angustiis versabantur, quum et socii destituti et maris usu libero exclusi essent nec non militibus et pecunia et victu carerent. Nihilo secius quæ ad tolerandam obsidionem conferrent, pro virili instruunt; fossas murosque instaurant, arma parant machinasque, pecunias et frumentum undique colligunt, castella insulasque præsidii muniunt, denique Cornu sinum catena a Galatæ muro ad Eugenii portam ducta claudunt (d. 2 April.). — 19. Præterea legatos auxilii petendi causa mittunt ad Peloponnesi despotas et Romæ pontificem aliosque Italiæ et occidentalis Europæ principes.

20. Interea Mechemetes collectum ex Asia et Europa exercitum armis instruxit et machinis, tum ceteris tum vero bombardis, recentioris inventionis miræque efficaciæ tormentis. — 21. Ante omnia autem classis restaurandæ et augendæ curam habuit; nam classis majorem etiam quam terrestris exercitus in obsidione utilitatem fore opinabatur. — 22. Itaque veris tempore 350 naves longæ aliæque multæ onerariæ Callipoli, ubi convenerant, sub Paltogle (*Baltaoglu*) satrapa in Bosporum proficiscuntur (12 April.). — 23. Ipse Mechemetes cum exercitu machinisque Adrianopoli profectus (23 Mart.) decimo itineris die ad Byzantium venit, et quattuor fere ab urbe stadiis ex adverso portæ Sancti Romani (*Top-kapussi*) castra metatus est. Copiæ terrestres, quæ quidem in prælium duci poterant, non annumerata cetera turba, erant supra trecenta hominum millia. Naves juxta urbis oram maritimam ad catenam usque stabant in ancoris.

24. Obsessi juxta catenam in Cornu sinu naves longas et onerarias collocarunt, inter quas Cretenses quædam erant et sex trieres Venetæ. — 25. Eodem tempore (26 Jan.) Byzantium venerat Justinus Italus (*Joannes Longus Justinianus, Genuensis*), vir nobilis et rei militaris peritissimus, qui cum duabus navibus onerariis et quadringentis militibus in mari Ægæo circa Rhodum et Chium versans; quum de instante urbis obsidione audisset, sua sponte auxilio venerat. Quamquam nonnulli a Constantino advocatum, eique post finitum feliciter bellum Lemnum insulam auxilii præmium promissam esse perhibent. Justinus ille, summus belli dux creatus, in muris ac portu omnia rite disposuit; ipse cum suis stationem sibi elegit in muri parte castris Mechemetis opposita, in quam, utpote oppugnatu faciliorem, præcipuum exercitus robur et bombardarum impetum hostis directurus erat. Pars præsidii in palantes Turcos ex urbe erupit, sed repulsa mox rediit.

Tum clausæ sunt portæ, neque aliam deinceps eruptionem Byzantii tentarunt.

26. Mechemetes postquam ad mediam muri partem et Myriandrium haud longe ab urbe, sed extra teli jactum, castra posuerat, legatos misit qui deditionem urbis postularent. His re infecta reversis, agrum vastari jussit, et murum lustrans cum Zagano et Chalile ducibus loca in quæ impetus dirigendus esset destinavit. — 27. Deinde copias disposuit. Quæ sub Zagano erant, tractum obtinuerunt qui est juxta Galatam et boreale Cornu sinus litus usque ad portam Ligneam. Eidem Zagano mandatum est, ut intimam sinus partem ponte jungeret. Caratzias, Europæ præfectus, exercitum explicavit inde a porta Ligneæ usque ad portam palatii regii (*Hebdomi, hod. Tekfur Serai*) et hinc usque ad portam Charsię (*Edreni kapussi*). Isaacus, Asiæ præfectus, et Machumutes comes copias extenderunt a Myriandrio ad portam Auream, indeque ad mare usque. Medium locum, a Charsię porta ad Myriandrium pertinentem, ipse Mechemetes Chalilem et Saratziam ad latus habens occupavit ibique præcipuum exercitus robur collocavit. — 28. Oram maritimam inde a locis portæ Aurę vicinis usque ad catenam et Galatæ neoriam per stadia 43 cinxit Paltogles, Callipolis satrapa classisque præfectus. Omnis urbis circuitus stadiorum erat ferme 126, ex quibus incustoditus erat murus marifimus ad Cornu sinum stadiorum triginta quinque. — 29. Deinde ut efficacius murus concuteretur, Mechemetes bombardam iis quæ præsto jam erant majorem fundendam curavit. Opus hoc, cui 1500 æris talenta insumta sunt, paucorum dierum spatio confectum. Fabricatio et forma et magnitudo tormenti ingentis describuntur. — 30. Præterea Critobulus exponit quam ratione bombardam pulvere et lapide instructa sit. Idem verba facit de compositione et natura pulveris tormentarii et de stupenda vi missilium. Bellicum hoc instrumentum, quod vulgo *σφαην* appellant, ante 150 fere annos a Germanis vel Celtis inventum esse fertur. — 31. Tres bombardas maximas Mechemetes contra mediam muri partem direxit, ceteras aliis in locis collocavit. Fossam his objectam saxis et lignis et aggere explevit, ut in murum bombardarum vi dejectum via pateret aggredientibus. Simul meatus subterraneos fodi jussit, quibus noctu clam in urbem milites penetrarent. Quod quidem opus inutile fuit, quum solis bombardis totum negotium perficeretur.

32. Dum hæc parantur, rex cum parte exercitus profectus Therapiam castellum cepit, captisque præsidiariis palos per anum adegit. Deinde Studii castello potitus milites præsidii ad Constantinopolim abductos in conspectu oppidanorum palis infixit. — 33. Eodem tempore Paltogles in Principum insulam transvectus castellum igne injecto expugnavit ac præsidii milites trecentos numero cruciavit.

33. Interea Justinus (*Justinianus*) prætensis muro saccis lana plenis vim missilium amollire studuerat. Quod

quum male cessisset, ad muri exterioris partem, quam hostis diruerat, vallum lignis et aggere struxit (21 April.)

35. Mechemetes a castellis redux per muri lacunas in urbem penetrare tentavit. — 36. A Justino repulsus est. Subsequentibus diebus iteravit impetus, nec melius recessit. — 37. Haud magis contra Notaram, Magnum ducem, valuit Paltogles, qui e Principum insula reversus, in Cornu sinum irrumpendi fecit periculum.

38. Deinde Mechemetes naves ostio portus appositas destruere voluit. Quum vero muri Galatenses obstaculo essent, quominus bombardæ, quales in usu erant, naves attingeret, novum bombardæ genus excogitavit et fabricandum curavit, quo lapides in altum jacti decidendo naves dirumperent. Ejusmodi tormentum in colle Galatensi (*S. Theodori*) positum. Primus lapis ex eo emissus scopum non teligit, secundus vero in mediam navem decidit eamque demersit. Quo viso, reliquæ naves mutatis stationibus imminens a mortario periculum devitarunt (d. 5 Maii, *sec. Barbar.*).

39. Tertio vel quarto post hæc die (20 April. *sec. Barb.*) in alto conspiciuntur tres naves onerariæ, quas Pontifex maximus obsessis auxilio misit. Contra has illico cum classe exiit Paltogles. — 40. Commisso prælio accerrimo, Itali hostium numero oppressi succubuissent, nisi derepente exortus auster validus naves eorum propulsisset et, quum Turcorum triremes cursu velocitate inferiores essent, in portum salvas deduxisset. — 41. Speculatus hæc de litore Mechemetes tanto mæstior abiit, quo confidentius victoriam speraverat. Ex Italia perierunt viginti duo; sauciata copiarum pars dimidia et amplius; in Turcorum classe cæsi sunt supra centum, vulnerati amplius trecenti. Ipse Paltogles lapidis ictu vulnus tulit, cujus gratia ab rege irato obtinuit ut vitam salvam haberet; a munere tamen remotus et Chamaza in locum ejus successit.

42. Deinde (22 April. *sec. Barb.*) ut Cornu sinu navibus occuparet, novum rex consilium inivit et executus est. Viam octo stadiorum stravit, qua naves sexaginta septem a classis statione, quæ erat ad Diplocionium (*Bechiktach*), in collem Galatensem eductæ et hinc demissæ sunt in eam sinu partem quæ vocatur Aquarum frigidarum. Opus hoc mirabilius illo quo Xerxes rex Atho montem perfodit. — 43. Byzantii igitur, quanquam summa jam copiarum inopia laborantes, nunc etiam murum hucusque incustoditum, qui per 30 stadia juxta Cornu pertinet, propugnatoribus munire cogebantur. Huc accessit quod jam etiam pontem in sinu intimo ad finem Turci perduxerant (19 Maii. *sec. Barb.*). — 44. Tum Justinus (*Justinianus*) alteram ex duabus suis onerariis et tres triremes Italas ad Cornu sinus ostium duxit, ut hostiles naves inclusas coerceret. At, re comperta, Mechemetes noctu bombardas in oppositum litus clam adduxit, iisque unam triremem demersit. Quo facto, reliquæ extra telorum jactum se subdixerunt.

45. Eodem fere tempore, tribus vel quattuor diebus

(25 vel 26 Maii) ante expugnationem urbis, in solenni pompa imago Matris Dei de humeris portantium decidit ac tanta vi terræ adhæsit, ut vix tandem a solo divelleretur. Deinde vero suborta subito cum imbre violentissimo procella pompam disturbavit. Infausta hæc præsagia. — 46. Item postero die Constantinopolim tenebat nubes atra, in qua numen divinum derelinquere urbem videbatur.

47. Jam post quinquaginta fere dierum obsidionem eos res adductæ erant, ut Mechemetes generali assultu terræ marique suscepto urbem expugnandam esse censeret. Præterea in mora periculum esse videbatur, quod ex Italia classem auxilio Byzantiis mitti nuntiabatur. — 48-50. Convocata igitur concione rex consilium exposuit. Collaudata exercitus virtute, gloriam et præmia ex capta urbe in singulos milites redundatura prædicat atque summam prosperi successus probabilitatem demonstrat. Deinde ad suos quemque ducem reversum quietem capere jubet, cras autem mane ordines disponere, et silentium agere usque dum canatur classicum. — 51. Chamaza cum classe murum maritimum, Zaganus, trajecto ponte, murum Cornu sinus, Caratzias et Isaacus et Machumutes objectam cuique muri terrestris partem adorientur, Chaliles autem et Saratzias, ab utroque regis latere stantes, in se ipsos hostem convertere studebunt, ut tanto facilius rex per lacunam muri penetrare Italosque repellere possit.

52. Crastino die (28 Maii) omnibus rite dispositis, Mechemetes exercitum murumque terrestrem inposuit. Tum milites cibum sumere et quietem jussit usque dum classicum audiretur. — 53. Insolitum castrorum silentium mirantes obsessi et ipsi ad instans certamen accinguntur. — 54. Vergente die, quando sol Turcis a tergo erat, canitur classicum. Ad solis usque occasum per duas vel tres horas præliantur eminus. — 55. Tum cohortes regiæ, trajecta fossa, vallum quod obsessi struxerant, adoriuntur. Sævit pugna per noctis partem majorem, nec tamen Justinus ejusque socii de vallo deturbantur. — 56. Haud melius res cessit Zagano et Caratzias ceterisque Turcorum ducibus. — 57. Mechemetes milites fatigatos videns, novas copias inter easque jenitzaros, præcipuum exercitus robur, adducit. Denuo prælium exardescit. Strenue Justinus resistit, tandem vero per thoracem in pectus letali vulnere ictus concidit ac saucius asportatur in tentorium. Hoc casu socii ejus turbati, deserto vallo, spretisque Constantini precibus, suæ quique consulentes salutis ad naves se proripiunt. — 59. Constantinus cum reliquis copiis in vallo pugnam sustinere pergit. — 60. At Mechemetes animadversa Italorum fuga in majorem spem erectus tanto acrius prælium urget. Potiuntur Turci vallo, ejusque propugnatores partim in fossam præcipites dant, partim per portulam, quam in muro magno Justinus aperuerat, in urbem retrudunt. Eo in tumultu Constantinus imperator cecidit. — 61-62. Jam Turcorum pars per portulam illam, alii per muri ruinas in urbem

irrupunt. Die illucescente, juxta vexillum in muro victor stat Mechemetes, dum per urbem grassantur cædes incolarum, honorum direptio, ululatus captivorum. — 63. Interim in reliquo muro Græci rerum actarum ignari pugnam continuant, donec hostem a tergo incumbentem conspicientes aut in salutis desperatione de pinnis præcipites se dejiciunt aut captivi abducuntur. — 64. Inter hos fuit Orchanes, Mechemetis patruus, qui ut fratris insidias vitaret, olim Constantinopolim venerat. Primum veste turcica indutus fugam tentavit, deinde agnitum se videns de turri desiliens vitam finivit. Caput ejus ad Sultanum fertur. — 65. Eodem tempore Chamuza navarchus rupta catena in portum invadens naves Græcorum (Italæ enim fuga evaserant) partim demersit, partim cepit. Deinde disiecta porta Basilica cæsique ejus defensoribus, in urbem penetravit. — 66. Simul per alias portas oræ maritimæ reliquus exercitus cædens prædansque in urbem diffunditur. Ingentem multitudinem in S. Sophiæ templo congregatam quasi reti inclusit et deinde captivam abduxit. — 67. Galatæ incolæ sponte sua portas urbis aperuerunt neque quidquam mali perpessi sunt; Constantinopolis vero a matutino tempore ad seram usque direpta est. Occisi in hoc bello viri et mulieres puerique quater circiter mille, capti vero quinquaginta millia et amplius. E Turcorum exercitu quingenti fere interfecti sunt.

68. Mechemetes urbem ingressus et magnitudinem ejus ac pulcritudinem spectans stragem miseratus est, tantam illam, quantam neque Troja olim neque Babylon neque Carthago neque Hierosolyma neque alia ulla urbs ab hoste passæ sunt. — 69. Neque cladem qua ipsa Constantinopolis antea a Latinis affecta est, cum præsentī calamitate comparare licet. Sic nihil stabile in rebus humanis; temporum fluxu omnia mutantur. Ceterum miro fortunæ casu accidit, ut tum primus tum ultimus Byzantini regni imperator esset Constantinus Helenæ filius. — 70. Naves triginta, quæ a Pontifice Romano auxilio missæ, ventis contrariis ad Chium detinebantur, comperta urbis expugnatione, domum reversæ sunt. — 71. Capta Constantinopolis est sub Constantino, ex Palæologis imperatore septimo, Maii mensis die vicesimo nono, mundi anno 6961, conditæ urbis anno 1124.

72. *Constantini elogium.* Fuit vir egregius, illis ingenii dotibus præditus quas in Pericle laudat Thucydides, sed per omnem vitam infelix, ejus autem virtutis ut perire una cum patria quam suæ salutis consulere maverit.

73. Mechemetes ex urbe in castra reversus prædam distribuit. Ipse sibi præter ratam spoliū partem præmia selegit tum virgines puerosque formosos, tum vero viros clarissimos inter eosque Lucam Notaram; quos omnes magni fecit et ad summos honores promovisset, nisi aliorum impedivisset invidia. Deinde dimisso exercitu, in urbem reversus de restauranda ea et augenda et ad regiæ sedis dignitatem provehenda cogitavit. Do-

mus splendidissimas primoribus et amicis habitandas dedit. Conspicuum in media urbe locum ædificandæ regiæ destinavit. Captivis, quos ipse prædæ partem acceperat, juxta portum et Cornu sinum domicilia assignavit et per ratum tempus immunitatem concessit. Ceteris quoque captivis qui redemptionis pretium dominis solverent vel soluturos se promitterent, redeundi potestatem et domicilia et immunitatem dedit. Idem principum virorum græcorum commodis consulere ac Notaram restaurandæ urbi præfectum creare volebat, at Turcarum invidia suasit, ut suspectos haberet et de medio potius tolleret. Itaque omnes (novem numero erant) cæsi sunt, inter eosque cum duobus filiis Notaras, vir multis nominibus insignis. Postea tamen hujus facinoris regem pœnituit, et in suosores animadversum est. Urbis præfecturam Soleimanus obtinuit.

74. Dehinc Mechemetes Adrianopolim rediit (18 Junii), quo venerunt de re bene gesta gratulantes legati Tribalorum, Illyriorum, Peloponnesiorum, Mitylenæorum, Chiorum, regum Persarum et Ægypti nec non Caramani Ciliciæ principis. E captivis nobili genere natis rex corporis custodes aliarumque rerum ministros selegit.

75. Eodem tempore legati venerunt ex Imbro et Thaso et Lemno insulis. Byzantini harum insularum præfecti, audita urbis expugnatione, in Italorum navibus aufugerant, nec non incolarum pars in Chium et Eubœam et Cretam sedes transtulerant. Tum Critobulus reliquos bonis animis esse jussit, et a Chamuza, Callipolis satrapa classisque præfecto, ad quem clam legatos miserat, obtinuit, ut nullo insulæ damno afficerentur. Post hæc, intercedente Chamuza, sacerdotem et primorem Imbri ad regem amandavit, qui insularum deditionem et tributa offerret. Rex vero insulas in eadem qua sub Constantino fuerant conditione manere permisit, adeo ut Imbrus Palamedis, Æni urbis principi, Thasus autem et Lemnus Dorico, Mitylenæ domino, subditæ essent. Ceterum Palamedes et Dorico ipsi quoque ad regem legatos miscrant, quorum consilia adjuvit Critobulus.

76. Iisdem diebus Chaliles, summus regis minister, qui bellum contra Constantinum dissuaserat et clandestino ab hostium partibus stetisse deprehensus erat, in carcerem conjectus et mox occisus est (1 Julii). Opes, quas multas reliquerat, primum sisco adscriptæ, deinde vero filiis condemnati redditæ sunt. In locum Chalilis Isaacus successit. — 77. Paucis diebus post Zaganus quoque a munere remotus et filia ejus, quam inter uxores rex nuper receperat, dimissa est. Domicilium iis in Asia assignatum. Zagano suffectus est Machumutes, qui alteram Zagani filiam duxerat, vir paterna et materna origine Græcus, nullisque non ornatus virtutibus. Post hæc auctumni tempore rex Adrianopoli Constantinopolim profectus est. — Exiit mundi annus 6961, regis annus tertius.

LIBER SECUNDUS.

AN. M. 6962 et 6963 (1 SEPT. 1453-1455). REGIS AN. IV et V.

1. Mechemetes novis incolis Constantinopolim frequentaturus, Turcos et Christianos et Judæos ex omnibus regni partibus in eam conduxit. Muros urbis restauravit; palatii jecit fundamenta; ad portam Auream castellum exstrui jussit. — 2. Iisdem diebus Gennadium, quem statim post captam urbem quæri jusserat ac tandem Adrianopoli inter captivos invenerat, Christianorum patriarcham constituit.

3. In Asiam profectus Prusæ ad patris tumultum inferias egit. Rebus Asiaticis in ordinem reductis et præfectura regionis Chamuzæ commissa (*Aug. 1455*), post dies triginta quinque Byzantium, indeque paullo post hieme Adrianopolim rediit. Ibi Jonutzæ Callipolis satrapæ classisque præfecto mandavit, ut expeditionem susciperet contra Naxum et Rhodum insulasque Rhodiis addictas, Parum, Rhenæam, Con, alias. Nimirum Rhodii et Naxii pacta cum rege inire noluerant, sed cum piratis faciebant, qui Turcorum oram maritimam infestabant.

Jonutzæ expeditio contra Rhodios.

4. Jonutzes cum octoginta navibus longis multisque onerariis Callipoli Tenedum navigavit. Duobus diebus post noctu hinc profectus in tempestatem incidit, quæ naves viginti quinque demersæ, reliquæ huc illuc dispersæ sunt. — 5. Ipse cum sex navibus vespere sequentis diei in Chii portum delatus est. Recollecta ibi classe, triduo post ad Con appulit. Postquam urbem insulæ per tres dies incassum obsederat, suburbia et agros vastavit, deinde præda onustus reditum instituit, in quo Phœæa nova (*Foggia nuova*) potitus est (1 Nov. 1455 *sec. Ducam*). Oppidum illud Chiorum erat, quibus, licet confederatis, Jonutzes irascebatur. Callipolim reversus paullo post a rege occisus est, tum ob amissam classis partem tum aliis de causis.

Bellum contra Triballos sive Servios.

6. Triballorum (*Serviorum*) princeps et tributo statis temporibus solvendo negligentior erat, et cum Pæonum (*Ungarorum*) rege clam societatem iniverat. Itaque Mechemetes rex bellum ei inferendum tanto promptius decrevit, quod regionem Triballicam, utpote ad invadendos Pæones et Dacos opportunissimam, regno adjungere cupiebat. — 7. Terram hanc, cujus situm et naturam et proventus compluribus Critobulus describit, jam olim (*an. 1438*) Morates rex Lazaro (*deb. Georgio*) ademerat, postea vero (*an. 1444*) reddiderat, tributo annuo contentus, quod deinde etiam Mechemeti Lazarus aliquamdiu solverat. — 8. Mechemetes igitur vere an. 1455 cum quinquaginta equitum millibus et majore pedum numero Adrianopoli profectus septimis castris

Hæmum trajecit et hinc tertiis castris in fines venit Triballorum. Agris per viginti quinque dies vastatis et multis captis castellis, Novoproductum (*Novobrodo*) urbem auri et argenti metallis divitem obsidione cinxit. — 9. Lazarus (*Georgius*) incolas e planis locis in altiora abduxit; castella, quæ tenebat adhuc, munivit; Samandriæ regiæ custodiam viro fido commisit, ipse vero cum familia opibusque Istrum transgressus ad Dacos et Pæones abiit; haud multo post autem missis legatis pacem petivit, eamque obtinuit ea conditione ut Mechemetes quæ cepisset loca retineret, reliqua essent Lazari tributum pendentis paullo minus eo quod antea solverat. Interim etiam Novoproductum post quadraginta dierum obsidionem sese dederat (*ineunte Junio 1455*). Lazarus igitur ad suos rediit, Mechemetes vero, Alin pasiam in Servia relinquens, exeunte æstate Adrianopolim reversus est, unde paullo post Byzantium se contulit. — Exit mundi annus 6963, regis annus quintus.

AN. M. 6964 (1 SEPT. 1455-1456). REGIS AN. VI.

10. Byzantii ad finem perductum est palatium et castellum portæ Auræ. Restauravit rex pontes vetustate collapsos ad Athyræ et Rhegium; vias Byzantium ducentes refecit cauponasque iis apposuit; balnea et aqueductus ædificavit, atque novos incolas undique in urbem conduxit.

Expeditio contra Dorieum Æni principem.

11. Dum his rex occupatur, media hieme nuntius venit Dorieum, Æni urbis et Imbri et Samothracæ principem, res novas moliri. Scilicet Palamedes paullo ante defunctus heredes ex æquo reliquerat Dorieum filium et defuncti filii majoris uxorem ejusque liberos; at Dorieus testamentum patris nihil curans, solus et regno et opibus paternis potitus erat. Quare fratris uxor post vana dissuadendi tentamina, avunculum misit qui Doriei facinus et nefasta consilia regi indicaret. — 12. Hæc iram Mechemetis moverunt; præterea non contemnenda esse videbatur Ænus urbs insignis tum situ suo tum vero opibus, de quibus fusius Critobulus exponit. — 13. Ante centum et quinquaginta fere annos Gæliuzus Italus Ænum et Mitylenen tanquam dotem uxoris, quæ Romanorum regis filia erat, acceperat; hinc successionis serie urbs ad Palamedem ejusque filium devenerat. Ceterum ejus domini inde ab eo tempore quo Turci Thraciam et Macedoniam subegerant, tributarii erant. — 14. Igitur regis jussu Jonutzes (*Junis-bey*) Callipoli cum classe profectus ad portum Æni appulit, Mechemetes vero (24 Jan. 1456) Constantinopoli per mediterranea quadriduo itinere ob frigus et nivis copiam molestissimo ad Cypselorum vicum, centum fere ab Æno stadiis distantem, pervenit. — 15. Interea Dorieus in Samothracen aufugerat. Æni missis Cypsela ad regem legatis urbem dederunt; quam deinde

ingressus et triduum in ea moratus Mechemetes opes palatii et eorum qui cum Dorieo fugerant, abstulit et, relicto Morate praefecto, Adrianopolim reversus est. — 16. Jonutzes autem in Samothracen navem misit, qua Dorieus abduceretur; ipse in Imbrum profectus Critobulum insulae praefecit et magistratus a principe olim creatos aecum abduxit. Dorieus vero non conscendit navem a Jonuze missam, sed suo ipsius navigio Aenum solvit, unde Adrianopolim ad regem profectus est, qui Imbrum et Lemnum et Samothracen ei reddidisset, nisi dissuasisset Jonuzes, cui obsecutus Mechemetes principi Zechnam regionem assignavit; ex ea autem paullo post Dorieus Mytilenen, hinc in Naxum aufugit, ubi filiam viri cujusdam nobilis uxorem duxit.

Expeditio contra Triballos et Pæones.

17. Collecto per hiemem anni 1456 exercitu, Mechemetes veris tempore Adrianopoli profectus Hæmum superavit et postquam magnam Triballicæ regionis partem subjecerat, Pelogradum (*Belgrad*), Pæonum urbem munitissimam, obsidione cinxit (*Junio 1456*). — 18. Lazarus (*Georgius*), Triballoorum princeps, in Baciā aufugerat ibique exitum belli exspectabat. Turci postquam mœniorum Pelogradi partem tormentis dejecerant, vi expugnare urbem tentarunt. — 19. At Joannes Hunyades, Pæonum dux, qui cum quater mille militibus Istrum transgressus clam in urbem se introduxerat (*14 Julii 1456*), Turcos per muri lacunas in urbem jam penetrantes non modo repulit, sed repulsos etiam in castra usque persecutus est (*22 Julii*), quibus totis potitus esset, nisi Mechemetes cum cohorte sua hosti se objiciens Pæones in urbem se recipere cogisset. Castra quidem Turcorum non ita magno damno affecta sunt, sed haud pauci in isto tumultu ceciderunt, inter quos erat Caratzias Europæ praefectus. Ipse etiam Mechemetes in femore vulnus tulit. Deinde rex de expugnatione Pelogradi desperans exercitum abduxit et, vastata parte Triballicæ regionis et compluribus captis castellis, Alem satrapam relinquens, Adrianopolim exeunte aestate reversus est, inde vero hiemis initio Byzantium sese contulit. — Exiit mundi anni 6964, qui est regis annus sextus.

AN. M. 6965 (1 SEPT. 1456-1457). REGIS AN. VII.

20. Lazarus (*Georgius*) in patriam redux et Samandriæ degens, a Michaelē, quem Joannes Hunyades Pelogradi praefectum reliquerat, ex insidiis correptus et in carcerem conjectus est. Tandem libertate magno pretio redempta, mœnore et morbo confectus obiit (*14 Dec. 1457*). Heredes ex æquo reliquit uxorem (*Irenen*) et Lazarum filium. Lazarus vero sociam regni malis artibus vexatam eo adegit, ut cum Georgio filio a Murate olim excæcato et Amaresa (*Mara s. Maria*) filia fugam capesseret, in qua ipsa quidem correpta est, Georgius autem et Amaresa salvi evaserunt ad Mechemetem re-

gem, qui benevole exules excepit, et Lazaro, qui tributum non solverat aliasque irascendi causas præbuerat, vere hujus anni (*imo an. 1458*) bellum inferendum esse decrevit. Interim vero Lazarus diem obierat (*31 Jan. 1458*), regni successores relinquens uxorem (*Helenam, Thomæ despota filiam*) et filiam (*Mariam*). — 21. Nihil secius regis jussu Ales pasia, Triballidis Turcis subjectæ satrapa, in Lazari ditionem irrupit, et postquam majorem ejus partem subegerat, Samandriam regiam obsidione cinxit.

22. Dum hæc aguntur, rex Constantinopolim balneis, deversoriis, paradisis et aquæductibus ornavit, et tum ipsam urbem tum vicinam regionem novo incolarum et Triballide et Pæonia et Mæsia adductorum incremento auxit.

Italorum in mari Ægæo expeditio.

23. Eodem tempore (*vere an. 1457*) Nicolaus (*deb. Callixtus III*) pontifex classem triginta triremium et duarum onerariarum sub Ludovico, fratris filio et Orientalis patriarcha, in mare Ægæum misit, ut Imbrum et Lemnum ceterasque insulas Turcis subjectas in libertatem vindicaret. Ludovicus a Rhodo in Lemnum vectus praesidium Turcicum ejecit et, relicta ibi sub Loizo duce custodia, post moram quatruiduam Thasum solvit, quam quindecim dierum spatium totam sibi adjunxit. Hinc Lemnum, inde Rhodum reversus est. E Lemno decem triremes Imbrum misit. Dux earum de ditione insulae cum Critobulo egit, sed verbis ejus acquiescens re infecta ex Imbro in Rhodum rediit. — Exiit annus mundi 6965, regis annus septimus.

LIBER TERTIUS.

AN. M. 6966 (1 SEPT. 1457-1458). REGIS AN. VIII.

1. Statim post captam Constantinopolim despota Peloponnesi tributum annuum sexies mille staterum polliciti, auxilia contra Illyrios (*Albanos*) a Mechemete petiverant et obtinuerant; at post peractum jam triennium tributum istud nondum solverant. Itaque hieme hujus anni misit rex qui id exigerent simulque de rerum statu inquirerent. Legati vero tributum illud non acceperunt atque omnia dissidiis intestinis turbata deprehenderunt, adeo ut timendum esset, ne Itali se rebus Peloponnesi immiscerent. Quapropter Mechemetes quam primum despotarum ditionem occupandam esse decrevit.

2. Interea Samandria urbs se deditit. Lazari uxor (*Helena*) a Mechemete duas Dalmatiæ et Bosniæ urbes accepit, quas illa dotis loco filiae dedit, Bosniorum principi nuptæ. Deinde Helena e Bosnia in Corcyram ad matrem fratresque se contulit.

Contra Peloponnesi despota expedito prior.

3. Vere anni 6966 Mechemetes Adrianopoli per Macedoniam inferiorem in Thessaliam, inde post brevem moram per Phthiotidem et Thermopylas in Bœotiam profectus, ad Asopum fluvium castra posuit et hinc in Isthmum præmisit exploraturos num in Peloponnesum pateret aditus. Tum regem convenerunt Thomæ despota legati partem tributi ferentes et de pacis conditionibus deliberaturi. Assumpsit rex pecuniam, de ceteris in Peloponneso agendum esse dicitans. Florente jam frumento, per Isthmum in Corinthiam contendit et quattuor ab urbe stadiis castra metatus est. Corinthiis deditionem recusantibus, agros vastavit et obsidione urbem inclussit.

4. Deinde dimidia exercitus parte sub Machumute duce ad Corinthum relicta, ipse cum reliquis copiis castella vicina cepit; hinc in interiora progressus Mochlium, Tegeaticæ regionis castellum, aliaque ejus tractus oppida subegit. Quod ubi compererant despota in Amyclæa regione tunc degentes, Thomas Mantineam, Demetrius Epidaurum sive Monembasiam se receperunt. — 5. Rex dehinc contra Patras duxit; urbem reperit vacuum, quum cives Naupactum et in Peloponnesi oppida Veneta aufugissent; arcis vero præsidium in deditionem venit. Fugitivis data redeundi venia et immunitas. Vicinis castellis subactis, pars exercitus in Elidem et Messeniam missa est. — 6. Ipse Mechemetes juxta oram sinus Crisæi procedens et in itinere Bostizam et obvia quæque subjiciens, ad Machumutem Corinthi obsidioni insudantem rediit (*Julii m.*) et omni vi urbem quattuor per menses jam obsessam expugnare tentavit; quod quum minime cederet, fame eam ad deditionem adigendam esse censuit. — 7. Interim ex Elide copiae redierunt, ingentem adducentes pecorum copiam et quater mille captivos, qui Byzantio frequentando destinantur. Eodem tempore Asanes Mathæus a Demetrio auxilio missus cum septuaginta militibus et aliquot frumenti medimnis, noctu clam in acropolim ascenderat; ubi quum Corinthios omnium rerum inopia laborantes vidisset, arcem regi tradidit ac pacem inivit ea conditione, ut quæcunque rex in Peloponneso cepisset, ea sub potestate retineret, reliqua autem despota tributum annum ter mille aureorum pendentibus concesserentur (6 Aug. 1458). — 8. Pacta hæc despota licet inviti comprobarunt rataque habuerunt. — 9. Mechemetes acropolim præsidium militum quadringentorum imposuit; reliqua item castella rebus necessariis instruxit, præter nonnulla, quæ diruit incolasque eorum Byzantium abduxit. Amare (*Omare*) satrapa in Peloponneso relicto, ipse ineunte auctumno per Megaridem rediens Athenas venit, ubi prisci splendoris monumenta demiratus est et Atheniensibus ob majorum gloriam benignum se præbuit. Quattuor ibi dies moratus in Bœotiam perrexit, ubi Europi rationes contemplatus est et Eubœensium legatos

comiter excepit. Decimo inde die Pheras venit, denique medio auctumno reversus est Adrianopolim.

Ismaelis expeditio contra Lesbios.

10. In Lesbo insula tum temporis regnabant Dorici filii (*Dominicus et Nicolaus*), discordes inter se et rerum novarum cupidi. Societate inita cum Ludovico, quem Pontifex maximus cum classe in mare Ægæum miserat, tributum regi recusabant et piratis operam navabant regiam ditionem infestantibus. Itaque post regis e Peloponneso reditum (*immo m. Aug. 1457*) Ismael, Callipolis satrapa, cum centum quinquaginta navibus in Lesbum solvit ibique Molybum oppidum obsedit. Aderant tum ad Mitylenen duodecim triremes classis Italæ sub Sergio duce; is vero, audito Ismaelis adventu, illico Chium recessit. Ismael autem postquam per decem dies Molybum frustra oppugnaverat, incensis suburbis et majori insulæ parte vastata, præda onustus Callipolim reversus est. Post ejus discessum Sergius Mitylenen rediit, sed male exceptus, quod Lesbios vana spe auxilii lactatos in rerum discrimine dereliquisset, Lemnum abiit, unde paulo post in Rhodum ad Ludovicum rediit. Mitylenæi, quos rerum actarum pœnitebat, legatis ad regem missis veniam petierunt, et soluto tributo pacis fœdera renovarunt. Idem mox Chii et Naxii fecerunt. Rex reliquam auctumni partem Adrianopoli transegit; hiemis initio venit Byzantium. — Exiit mundi annus 6966, regis annus octavus.

AN. M. 6967 (1 SEPT. 1458-1459 P. C.). REGIS AN. IX.

11. Constantinopoli rex urbi augendæ ornandaque pro solito operam navavit. E captivis Peloponnesiis artifices aliosque viros insigniores in ipsa urbe collocavit, reliquos per agrum vicatim distribuit. Novos colonos ex Amastri Paphlagoniæ urbe et Armenia arcessivit. Turcos ditiores invitavit ut domus splendidas, balnea, deversoria, fora, officinas, templa ædificarent. Ipse in pulcherrimo urbis loco templum splendidissimum atque novam regiam in veteris Byzantii colle maritimo extrui jussit. — 12. Machumutes, Europæ præfectus, in alio urbis loco conspicuo templum ornatissimum et circa id deversoria et ædificia mendicis alendis destinata et paradisos excitavit. — 13. Deinde rex classem auxit, hoc agens ut penes ipsum esset maris imperium.

Itali e Lemno pulsi opera Critobuli.

14. Eadem hieme Critobulus postquam cum primoribus Lemniorum de pellendis ex insula Italici egerat, Adrianopolim ad regem se contulit et Demetrium despota literis hortatus est, ut ipse sibi Imbrum et Lemnum a rege expeteret. Demetrius igitur Asanem legatum misit, qui, juvante Critobulo, a Mechemete obtinuit ut despota ter mille aureorum tributum pendenti Imbrus et Lemnus adjudicaretur. Critobulus, acceptis a

rege literis, Imbrum rediit. Inde clam Lemnum profectus a Castriolis in castellum receptus est. Hinc Colzini oppidum petivit. A conjuratis immissus Italos, quadraginta quinque numero, inclusit et ad deditionem adegit. Ducem eorum Calabresum donis honoratum in Eubœam dimisit. Deinde Michaellem Palæocastri præfectum literis hortatus est ut castellum traderet. Repulsam ferens, adducta peditum equitumque manu præfectum coegit ut castellum se dediturum promitteret, si deditionem comprobasset Magnus Magister, quem in Rhodo insula Ludovicus in Italiam reversus reliquerat. His peractis, Critobulus a Demetrio despota archontes petivit, quibus Lemnum traderet.

Expediitio contra Illyrios.

16. Illyrii (*Albani*) sub Ariano et Alexandro ducibus, rupto fœdere et neglecta tributis pensione, ditionem regiam incursionibus infestabant. Itaque Mechemetes vere anni 6967 (1459) Adrianopoli profectus viginti tribus castris in fines eorum irrupit. Vastata regione inferiore, Illyrii, qui in altiora se receperant, misso præcone pacem petierunt, quam rex concessit obsides dantibus et tributum ac milites pollicitis. Exeunte æstate Mechemetes Adrianopolim rediit; dehinc initio hiemis Byzantium se contulit. Exiit mundi annus 6967, regis annus nonus.

AN. M. 6968 (1 SEPT. 1459-1460 P. C.). REGIS AN. X.

17. Byzantii rex suetis curis vacavit, præcipue autem rei militari ordinandæ operam dedit. Byzantinos artifices qui per varias regni provincias dispersi erant, in urbem convocavit. Eodem conduxit Phocææ novæ et veteris incolas, item Thasios et Samothracæ a Zagano denuo subactos.

18. Michael Palæocastrum Lemni insulæ Critobulo tradidit.

Contra Peloponnesi despota expeditiio altera.

19. In Peloponneso Demetrium et Thomam despota viri ambiciosi alterum contra alterum excitaverant. Thomas, cum quo Illyrii faciebant, compluribus Demetrii castellis potitus erat et ipsum fratrem in Monembasia inclusum obsidebat. Demetrius igitur auxilii petendi causa Asanem ad regem misit; a nonnullis fertur et filiam suam et totam Peloponnesum regi obtulisse ea conditione ut ipsi alia regio daretur; secundum alios vero Asanes hæc contra Demetrii sententiam proposuit. — 20. Mechemetes, cui Thomas castella quædam eripuerat, vere anni 4968 (1460) Adrianopoli profectus itineris die vicesimo septimo Corinthum venit, ibique ad tertium usque diem Demetrii adventum expectavit. Ille autem non ipse venit, sed Asanem misit. Mechemetes hunc in libera custodia penes se detinuit, deinde vero non Thomæ, sed Demetrii di-

tionem invasit. Primum Argos se contulit; hinc Machumem misit qui Sparta urbe, in quam e Monembasia Demetrius abierat, potiretur. Dedita urbe, despota in castra abductus est, in quæ postero die etiam Mechemetes venit, qui Demetrium blandis verbis demulsit et uxorem ejus atque filiam e Monembasia solenni pompa adduci jussit. — 21. Imposito Spartæ præsidio, secum habens Demetrium rex contra Castrium (*Kastritzam*) oppidum munitissimum profectus est. Quod quum vi expugnare frustra tentasset, tandem aquæ inopia ad deditionem adegit, deditum evertit, viros trucidavit, mulieres puerosque servituti addixit. — 22. Eandem deinde sortem subiit Gardicium castellum. Ultro pergens rex totamque fere Peloponnesum obiens obvia quæque subegit. Captorum castellorum alia servavit, alia diruit; incolarum partem Constantinopoli destinavit. — 23. Thomas cum uxore et liberis Mantineam (*imo Pylum seu Abarinum*), hinc in Corcyram aufugit. E castellorum præfectis nonnulli in Venetorum oppida evaserunt. Ante finem æstatis Mechemetes ducentis et quinquaginta fere castellis oppidisve potitus erat. — 24. Amare satrapa in Peloponneso relicto, Mechemetes per Isthmum rediens, in Lebadea Bœotiæ urbe Demetrium cum otio commodo deducendum præfectis quibusdam tradidit; medio auctumno venit Adrianopolim. Eodem quum paulo post etiam Demetrius venisset, Imbrum et Lemnum et Samothracen ei dedit atque redditus hinc provenientes auxilii argento, quod ex ærario Adrianopolitano solvendum erat. Sub finem auctumni Byzantium profectus est. Exiit mundi annus 6968, regis annus decimus.

LIBER QUARTUS.

AN. M. 6969 (1 SEPT. 1460-1461 P. C.). REGIS AN. XI.

Expeditiio contra Sinopen et Trapezantem.

1. Trapezus, Ionum et Atheniensium colonia, celebre olim emporium, temporum decursu evanescens aliquamdiu jacuit, deinde vero ad pristinam felicitatem resurrexit, et regia sedes evasit unius ex gente Comnenorum, cujus successores in pace regnarunt usque dum dissidiis intestinis res eorum turbarentur adeo ut post captam Constantinopolim tributum penderent regi Turcorum. Postea autem, cognatione cum regibus finitimis contracta, res novas molientes tributum statis temporibus solvere neglexerunt. — 2. Itaque Mechemetes vere anni 6969 (1461) trecentarum fere navium classem sub Casime et Jaguipedibus Trapezantem solvere jussit. — 3. Ipse cum Europæis copiis Prusam se contulit, quo Asiaticus exercitus jam convenerat; inde per Galatiam et Paphlagoniam tendens, trajecto Haly fluvio, ad Sinopen venit, præcipuum hujus regionis emporium et vicinis ferri metallis ditissimum. Eodem quum etiam classis appulisset, urbs

terra marique obsideri crepta est. Ismael vero, ejus regulus, resistendo se inparem videns, ad Mechemetem egressus Sinopen tradidit ea conditione, ut in Europa Scoporum regio Triballis vicina ipsi assignaretur. — 4. Hinc classis Trapezuntem navigavit, Mechemetes autem contra Chasanem Armeniæ principem, qui Trapezuntis regi affinitate et armorum fœdere junctus erat, per mediterranea procedens post Alexandrum Magnum et Pompejum et Timurem ipse quoque Taurum montem trajecit et recta via petivit Tigranocerta (*Erzeroum*), Chasanis regiam. — 5. Eo in itinere accidit ut Machumutes insidiis petitus vulneretur. — 6. Castris ad Tigranocerta positis, Chasanem matrem ad regem misit, quæ actorum veniam peteret et sordus armorumque societatem promitteret. His Mechemetes acquievit, sed matrem Chasanis secum abduxit. — 7. Interea Trapezus copiis classe advectis obsidebatur. Vicesimo octavo obsidionis die Machumutes et postridie ipse etiam rex ad urbem venerunt, et misso legato Trapezuntiorum regem adduxerunt, ut urbem traderet seque fidei Mechemetis committeret. — 8. Rex et alii Trapezuntii mille quingenti navibus impositi; Casimes satrapa regionis relictus; mater Chasanis domum amandata; Mechemetes viginti octo dierum itinere Prusam, hinc post brevem moram Byzantium reversus. — Exiit mundi annus 6969, regis annus undecimus.

AN. M. 6970 (1 SEPT. 1461-1462 P. C.). REGIS AN. XII.

9. Trapezuntis regi data est regio Strymoni adjacens. Inter viros Trapezunte abductos erat Georgius Ameruces, vir doctissimus, cujus consuetudine Mechemetes magnopere delectabatur. Urbis augendæ curis rex pro more tunc vacabat.

Contra Draculum Getam expeditio.

10. Draculis Getarum dux ejusque frater Radus (*Radul*) ab Joanne, qui patrem eorum occiderat, regno pulsi poeri adhuc ad Muratem confugerant. Deinde Mechemetes Draculum in regnum reduxerat, pacto fordere. Jam vero violatis pactis Draculis Istrum transgressus regionem Nicopoli et Bidinæ vicinam depopulatus erat, nec non legatos regis ea de re missos palis infixerat. Ægre hoc ærens Mechemetes vere anni 6970 (1462) Getarum terram ingressus vastavit, et Draculi, qui in loca munitissima se receperat, Radum fratrem suffecit. Quibus peractis Adrianopolim rediit. Post hæc in expeditionem contra Lesbium classem navium ducentarum parari jussit.

Expeditio contra Lesbium.

11. In Lesbo Dorieus Nicorezo (*Nicolao*) et Dominico filius regnum reliquerat. At Nicorezus, necato ex insidiis fratre, solus summa rerum potitus tributum regi pendere negligebat et cum Italis et piratis, qui Turcici regni oras infestabant, societatem iniverat. Quapropter Ma-

chumutes classe in Lesbium solvit (*Sept. 6971. 1463 sec. Duc.*), rex autem cum terrestri exercitu, Hellesponto trajecto, per Phrygiam inferiorem profectus est. Quo in itinere veteris Ilii rudera visens ætæ fato destinatum esse dixit ultorem eorum quæ olim Græci in Teucros commississent. — 12. Illo ad Lectum promontorium pergens, ex adverso Lesbi insulæ castra metatus est; Machumutes vero, copiis expositis, Mitylenen obsidione cinxit. Deinde ipse etiam rex in insulam transiecit. Dederunt se Mitylenæi, eorumque exemplum deinceps reliqua insulæ oppida et castella secuta sunt. Post hæc rex in continentem reversus est. Machumutes Mitylenæos in tres divisit partes, quarum unam in urbe reliquit, alteram Constantinopolim abduxit, tertiam inter milites dispersit; Italos mercenarios omnes trucidavit. E reliquis castellis nonnulla evertit incolasque Constantinopolim misit. Relicto in urbe præsidio sub Ali satrapa in continentem trajecit ad regem, qui exeunte autumno Byzantium rediit. — Exiit m. annus 6970, regis annus duodecimus. — 13. Floruit Lesbos per annos centum quinquaginta inde a quo tempore eam ab imperatore acceperat Nicorezus, primus ille Gateluziorum, vir Italus, qui adeo insulam auxit, ut non modo vicina regio subjecta esset, sed Syria quoque et Ægyptus pacis obtinendæ causa tributa annua penderent. Sub successoribus Nicorezi potentia insulæ paulatim minuebatur, crescente subinde classe Turcorum.

AN. M. 6971 (1 SEPT. 1462-1463 P. C.). REGIS AN. XIII.

14. Rex Byzantium redux Mitylenæis in eodem omnibus urbis loco sedes assignavit, ceterorum Lesbiorum commodis alio modo prospexit, Nicorezum vero, postquam aliquamdiu in custodia tenuerat, occidit. Classeni tunc magnopere auxit, et ut ab Hellesponti transitu quoscunque vellet prohibere posset, in angustissima freti parte duo castella edificari jussit. Curam ejus operis Jagupæ, Callipolis satrapæ et classis præfecto, commisit.

Contra Bosnios expeditio prima.

15. Hieme anni 6971 exercitum instruxit, quem veris tempore contra Pæones duceret intra Savum fluvium degentes, quos etiam Dalmatas, nec non Bostros (*Bosnios*) vocant. Hi enim cum ceterorum Pæonum rege societatem inierant, qua fidentes tributum recusabant. Igitur Mechemetes regionem eorum ingressus et multis jam oppidis et castellis potitus, Iaitzam, urbem munitissimam, in quam dux Bosniorum se receperat, obsidione inclusit. Muri parte machinis dejecta, cives urbem dederunt, dux vero in fuga correptus et ad regem adductus capite pœnas luit. Civibus tributum, urbi præsidium impositum. Deinde reliquam Bosniæ partem pervadens rex trecenta fere castella et quattuor Bosniorum duces in potestatem redegit.

Contra Venetos in Peloponneso bellum.

16. Eodem tempore Veneti bellum intulerunt. Scilicet Amares (*Omar*), Peloponnesi ceteraque Græciæ satrapa, Venetis irascens Naupactum et Coroneam et Methonem aliaque Peloponnesi oppida Veneta aggressus multis eos clamnis affecerat. Quare Veneti, missa ex Italia septuaginta navium classe, copiisque in Corinthia regione expositis, isthmum muro claudere cœperunt (1 Sept. 1463), et castella quædam maritima et mediterranea in potestate redegerunt. Amares, collectis copiis suis et assumtis Illyriis quibusdam, Corinthum tuebatur et auxilia expectabat, quæ Mechemetes, de Venetorum adventu certior factus, Machumuti in Peloponnesum ducenda dedit, dum ipse rebus Bosniæ constitutis et satrapa ibi relicto, sub finem auctumni Adrianopolim rediit. — Exiit mundi annus 6971, regis annus decimus tertius.

LIBER QUINTUS.

AN. M. 6972 (1 SEPT. 1463-1464 P. C.). REGIS AN. XIV.

1. Per totum jam Isthmum, excepto trium vel quatuor stadiorum spatio, Veneti murum perduxerant, quando Machumutes ad radices Cithæronis castra metatus adventum suum clam Amari nuntiavit. Deinde simul facto utrinque impetu, ut inter duces convenerat, Veneti in naves repulsi sunt, dux eorum occisus, trecenti milites capti, castra direpta. — 2. Tum Machumutes cum Amare castella quæ defecerant, recepit, Argorum urbem, quæ penes Venetos erat, evertit incolasque Byzantium misit, quo media hieme et ipse rediit. Argivis Byzantii sedes assignantur ad Peribleptum monasterium. Ceteri captivi occiduntur. — 3. Iisdem diebus Iagupes castella Hellespontica, opus mirandum, ad finem perduxit.

Contra Bosnios expeditio secunda.

4. Eadem hieme Pæonum rex (*Mathias Corvinus*) præsidia Turcorum ex Iaitza urbe ceterisque Bosniæ castellis eiecerat. — 5. Itaque vere ineunte Mechemetes iterum in Bosniam profectus Iaitzam recuperare tentavit. Quod quum male cederet, relicta exercitus parte, quæ obsidionem continuaret et fame urbem expugnaret, ipse reliquam Bosniorum terram pervadere voluit. — 6. At allato nuntio, regem Pæonum accedere ut Iaitzam obsidione liberaret, ad urbem remansit, contra Pæones vero Machumutem misit, qui ad Drinum fluvium haud longe ab hostium castris castra et ipse metatus est. Pæonum rex impeditum se videns quominus ultro pergeret, misso clam nuntio obsessos hortatus est ut strenue perseverarent usque dum ipse aliquam auxilii ferendi occasionem nancisceretur; deinde incensis castris a Drino recessit, insequente Machumute, qui novissimum Pæonum agmen

magna clade affecit et multa cum præda ad Mechemetem rediit. Rex vero de Iaitzæ expugnatione desperans ad reliqua regionis castella se convertit, iisque subactis ac necatis præsidiis, exeunte æstate Byzantium reversus est.

Contra Venetos expeditio in mari Egæo.

7. Eadem æstate Veneti septuaginta navium classe Lesbum navigarunt, ut Turcos insula expellerent. Duobus oppidis potiti Mitylenen obsederunt. Interea Machumutes Byzantio profectus quattuor Venetorum naves excubias agentes ad Tenedum offendit duasque earum cepit, reliquæ autem Mitylenen elapsæ adventum classis hostilis nuntiarent. Quo comperto Veneti fugam arripiunt, Machumutes vero a persequendo hoste desistens, rebus Lesbiorum ordinatis, redit Byzantium. Exiit m. an. 6972, regis annus decimus quartus.

AN. M. 6973 (1 SEPT. 1464-1465 P. C.). REGIS AN. XV.

8. Accidit ut per triduum sol obscuraretur. Infaustum hoc præsagium. — 9. Rex Byzantii hiemem transgens palatium regium perfecit. — 10. Veris tempore denuo expeditionem suscipere voluit, sed quum milites continuo labore fatigatos et male affectos videret, quietem et otium concedendum ratus in urbe mansit, multumque in studiis philosophicis versatus virorumque doctorum consuetudine usus est. Forte tum incidit in Ptolemæi geographiæ codicem, in quo quum singulæ regiones separatim singulis tabulis descriptæ essent, unam ex his tabulam universalem a Georgio Trapezuntio ejusque filio componendam curavit. Deinde totum Ptolemæi opus geographicum e græco in arabicum sermonem verti jussit. — Exiit m. an. 6973, regis annus decimus quintus.

AN. M. 6974 (1 SEPT. 1465-1466 P. C.). REGIS AN. XVI.

Contra Illyrios expeditio altera.

11. Vere an. 6974 Mechemetes expeditionem suscepit contra Illyrios (*Albanos*) maris Ionii accolæ, qui regionis montanæ munimentis fidentes tributa denegabant et Turcorum ditionem subinde invadebant. Aditu vi armorum patefacto, rex inferiorem regionem devastavit et hinc in altiora loca, quo Illyrii sub Alexandro duce se receperant, penetravit magnamque inde captivorum prædæque copiam abduxit. — 12. Post hæc ad Cruces (*Crojam*) oppidum munitissimum accessit, quod quum inexpugnabile esse videretur, obsidendo tempus terere noluit, sed aliud oppidum munitum in media regione exstrui jussit, ex quo excurrentes vicina deprædarentur et Illyrios impedirent ne e Crue et de montibus in plana descenderent. Nôvum hoc oppidum (*Elbassan*), veteris urbis (*Scampsæ*) ruinis superstructum, ineunte æstate cæptum, exeunte ad finem perductum quadringentorum militum præsidio firmatum. Rex. relicto in

Illyria Palapano (*Baladan*) satrapa, auctumno rediit Byzantium. — Exiit m. an. 6974, regis annus decimus sextus.

AN. M. 6975 (1 SEPT. 1466-1467 P. C.). REGIS AN. XVII.

Contra Venetos in Peloponnesum expeditio altera.

13. Eodem auctumno Veneti quadraginta navium classe in Peloponnesum profecti Patras obsidione clausurunt diuturna, tandem vero ab Amare clade affecti et in naves repulsi castraque eorum direpta sunt. Captos Amares Byzantium misit.

14. Eisdem diebus per noctem illunem mirus in cælo fulgor visus, sive cometes sive aliud quippiam fuerit, præsignificabat irruituram mox calamitatem. — 15. Hiemem rex Byzantii transegit urbis augendæ curis intentus. Advenerunt tum Venetorum legati de fœdere ea conditione ineundo, ut quæ utrique jam possiderent, ea retinerent. Haud acquiescens his Mechemetes Imbrum et Lemnum (*paullo antea a Venetis occupatas*) reddi et tributa pendi postulavit.

Contra Illyrios expeditio tertia.

16. Deinde nuntiatur Alexandrum, societate cum Pæonibus inita, Palapanum Illyriæ satrapam in fugam vertisse et Cruen urbem rebus ad vitam necessariis instruxisse et oppidum a Turcis recens conditum obsidere. Itaque vere an. 6975 denuo rex Illyriam invadens obvia quæque vastavit et usque in inaccessa montium hostem persecutus est atque Cruen obsidione inclusit. Alexander fuga se subduxit. — 17. Dum hæc aguntur, media æstate pestis ex Thessalia et vicina regione exorsa per Macedoniam et Thraciam et Asiæ minoris partem ad Galatiam usque grassabatur et vi summa sæviebat Constantinopoli. — 18. Ratio morbi describitur. — 19. Mechemetes, quum Crues oppidi obsidio traheretur, relicta parte exercitus, per Hæmum in Mysiam superiorem, utpote a peste liberam, abiit ibique prope Nicopolim et Bidenen auctumnum transegit, deinde vero, deficiente vi pestilentiae, Byzantium reversus est. — Exiit mundi annus 6975, regis annus decimus septimus.



ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

πρὸς τὸν μέγιστον αὐτοκράτορα, περιέχουσα τὸν σκοπὸν τοῦ βιβλίου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἱστορούμενα κατ' ἐπιτομὴν καὶ τὴν αἰτίαν δηλοῦσα τῆς συγγραφῆς.

Αὐτοκράτορι μεγίστῳ βασιλεῖ βασιλέων Μεχεμέτι, εὐτυχεῖ, νικητῇ, τροπαιούγῳ, θριαμβευτῇ, ἀηττήτῳ, κυρίῳ γῆς καὶ θαλάσσης θεοῦ θελήματι, Κριτόβουλος δοῦλος εὐτελής.

Πολλῶν καὶ μεγάλων ἔργων αὐτοῦργον ὄντα σε δρῶν, ὃ μέγιστε αὐτοκράτωρ, καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων τῶν πάλαι φημί στρατηγῶν τε καὶ βασιλέων κρατοῦντα, οὐ μόνον Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων γενῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ Ῥωμαίων τε καὶ Ἑλλήνων, ἐπὶ τε δόξῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ φρονήσει καὶ στρατηγικῇ ἀρετῇ ἰούδ' ὅσον ἐξεῖναι καὶ παραβάλλειν, οὐ δίκαιον ᾧθην ἐκείνους μὲν καὶ τὰ ἐκείνων ἔργα καὶ πράξεις ἐξ ἐκείνου μέχρι καὶ νῦν τῇ διαδοχῇ τοῦ χρόνου παραδοθέντα ταῖς Ἑλληνικαῖς ἱστορίαις καὶ συγγραφαῖς ἀδεσθαι καὶ θαυμάζεσθαι παρὰ πᾶσι καὶ μνήμης ἐς αἶδιον ἀπολαύειν, σέ δὲ, τοιοῦτον ὄντα καὶ τηλικούτον, πάσης τε σχεδὸν τῆς ὑπ' ἡλίου κρατοῦντα καὶ λαμπροῖς καὶ μεγάλοις σεμνυνόμενον ἔργοις, ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀμάρτυρον ἔχειν τὴν ἀρετὴν, καὶ τὰ πλείστα καὶ μέγιστα καὶ κάλλιστα τῶν ἔργων τῶν σῶν ὥσπερ τινὰ τῶν ἀπρῶτων καὶ ἀδόξων μηδεμιᾶς γοῦν μνήμης ἢ συγγραφῆς Ἑλληνικῆς ἀξιώσαι τοὺς νῦν, ἀλλ' ἔασαι ταῦτα λήθης παραδοθῆναι βυθοῖς, καὶ τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἔργα, σμικρά τε ὄντα καὶ κατ' οὐδὲν ἐπεικίότα τοῖς σοῖς, πολὺ τοι ἐπιφανέστερα καὶ ἐπικυδέστερα ἐς ἀνθρώπους ἔνεκα γέ Ἑλλήνων καὶ τῆς Ἑλλήνων ἱστορίας γενέσθαι, τὰς δὲ σὰς πράξεις, μεγίστας τε οὖσας καὶ κατ' οὐδὲν ἀπεικικίας τῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακε-

δόνος καὶ τῶν κατ' ἐκείνον στρατηγῶν τε καὶ βασιλέων, μὴ ἑλληνικῶς ἐς τοὺς Ἑλληνας ἐκδοθῆναι μηδὲ τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ παραδοθῆναι ἐς ἔπαινον μὲν ἀγῆρω καὶ τιμῇν τοῦ κατωρθωκότος, μίμημα δὲ καὶ μᾶθημα κάλλιστον τοῖς σπουδαίοις· καίτοι σύ γε δὴ μόνος βασιλέων ἢ κομιδῇ ξὺν ὀλίγοις ἔργα ξυνῆψας καὶ λόγους καὶ φιλοσοφίαν καὶ βασιλείαν, ὃ αὐτὸς ὦν « βασιλεὺς τ' ἀγαθὸς κρατερός τε μαχητής ». (2) Διὸ δὴ μοι καὶ προσήκον τὸ ἅμα καὶ δίκαιον ἔδοξε τῇ σῇ ἀγαθῇ τύχῃ θαρρήσαντι τὸν παρόντα πόνον ἀναδέξασθαι, καὶ τὰς σὰς ἀριστείας καὶ πράξεις, πολλῶν τῶν ἄλλων διαφερούσας κατὰ τὴν πλῆθος καὶ μέγεθος, ὥς οἶόν τέ μοι, ἑλληνικῇ συγγραφῇ παραδοῦναι. (3) Ἵσως μὲν γὰρ καὶ πολλοὶ τῶν ἐλλογίμων Ἀράβων τε καὶ Περσῶν ἀκριδέστερον ἀναγράψουσι ταύτας καὶ τοῖς ἐφεξῆς παραδώσουσιν, ἐπιστάμενοί τε καλῶς καὶ προηκολουθηκότες τοῖς ἔργοις· οὐδὲν δὲ οἶον ἢ τῶν Ἑλλήνων φωνῇ, μέγιστον ἔχουσα παρὰ πᾶσι τὸ κλέος. Κάκεινα μὲν Πέρσαις καὶ Ἀραβῖν ἔσται γνώριμα μόνοις καὶ τοῖς ἐπαίουςι τὴν ἐκείνων φωνήν· ταῦτα δὲ οὐχ' Ἑλλῆσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐσπερίοις ἅπασιν τῶν γενῶν, καὶ δὴ καὶ τοῖς ἔξω Στῆλῶν καὶ τοῖς τὰς Βρεταννικὰς νήσους οἰκοῦσι καὶ πολλοῖς ἄλλοις κοινῇ τις ἔσται φιλοτιμία καὶ θαῦμα ἐς τὴν ἐκείνων γλῶτταν ἐρμηνευθέντα, φιλέλλησί τε οὖσι καὶ τὰ τοιαῦτα σπουδαίοις. *Οὐ δὴ με καὶ μᾶλλον ἐπῆρε πρὸς τοῦτο, πολλοὺς ἔχειν λογιζόμενον καὶ κριτὰς καὶ μάρτυρας τῆς ἐμῆς συγγραφῆς.

Critobuli opus superstes est in uno codice qui servatur Constantinopoli in bibliotheca palatii imperatoris Turcorum. Premissae vero epistolae duas habemus recensiones, alteram breviorē, quae sola nunc in codice exstat, alteram pleniorē, quae in manus venit Alexandri Lobanow principis, a quo nactus eam Tischendorfius edidit in *Notitia editionis codicis Bibliorum Sinaitici* (Lips. 1861) p. 123. Hanc, quam litera *B* indicabo, in contextu verborum exhibui; quomodo ab altera (*A*) differat, in annotatione monebo.

In titulo *A* non habet verba καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἱστορούμενα κατ' ἐπιτομὴν. || — Μεχεμέτι || Nominativus in codice est modo Μεχεμέτι; modo Μεχέμετις. Apud Laonicum Chacondyl. est Μεχμέτης, ap. Ducam Μεχμέτ. In Ubertini Pusculi carmine de capta Constantin. (ed. A. Ellissen in *Analekten der mittel-u. neugriech. Literatur*. vol. III) legitur *Machmettus*. In Anonymi Threno de capta Constant. (ed. Ellissen l. 1.) Μαχουμέτης. In scripto Sultani quod pertinet ad deditiōem Galatæ (ap. Hammer, *Gesch. des osman. Reiches*, tom. I, p. 675) ita habes: Ἐγὼ ὁ μέγα; αὐθέντης καὶ μέγα; ἀμυρά; σουλτάνος ὁ Μεχ μ ε τ μπέης ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου αὐθέντου καὶ μεγάλου ἀμυρά σουλτάνου τοῦ Μουράτ μπέης. Ὁμνῶν... ἐς τὸν μέγαν προφήτην τὸν Μωάμεθ etc. Forma nominis *Mohamed*, quam nos etiam imperatoribus vindicare solemus, Turci non utuntur nisi de propheta loquentes. V. A. D. Mordtmann, *Belagerung u. Eroberung Constantinopels* 1858 p. 147. || — Κριτόβουλος δοῦλος εὐτελής || Κρ. νησιώτης; δοῦλος τῶν δούλων τῶν σῶν. *A*.

§ 1. αὐτοκράτωρ || Sic h. l. et § 4 pro αὐτοκράτωρ ex more avi sequioris. || — ἀνδρεία καὶ φρονήσει || φρονήσει καὶ ἀνδρείᾳ *A*. || — ἐς αἶδιον || ἐς ἄ. *B* et similiter in sqq. || — πλείστα καὶ || desunt in *A*. || — ἐπικυδέστερα || sic *A*; ἐπικυδέστερα *B* sec. edit. Tisch. || — πράξει; || πράξει *A*. || — κατωρθωκότος; || κατορθ. *AB*. || — συνῆψας; || συνῆψας *AB*. || — βασιλεὺς... κρατερός τε μαχητής; || sicut Agamemnon ap. Homer. Il. 3, 179: βασιλεὺς τ' ἀγαθός; κρατερός τ' αἰχμητής.

§ 2. συγρᾶφῃ || συγγ. *A*. et mox iterum. Eadem inconstantia per totum opus obinet. Ubique reposui litteram ξ.

§ 3. τοῖς ἐφεξῆς; || τοῖς ἐξῆς, et in margine μεθ' ἡμᾶς *A*. || — τὴν ἐκείνων φωνήν || τῆς ἐκ. φωνῆς; *B*, em. Tischendorf; τοῖς τὴν ἐκείνων ἐπαύουσι γλῶτταν *A*. || — Βρεταννικὰς; || Βρεταννικὰς; *AB*. Ceterum cf. Laonicus Chalcocondylas p. 4, 12: Μηδὲ ἐκεῖνὸ γὰρ πάνου ἐκφράζω; ἔχον ἡμῖν, ὥς Ἑλληνικῇ φωνῇ ταῦτα διεξίμεν, ἐπεὶ ἢ γὰρ τῶν Ἑλλήνων φωνῇ πολλὰ γὰρ ἐκ τὴν οἰκουμένην διέσπαρτα καὶ συνηοῖ; ἐνκαταμίμικται.

4. Τοῖνον, ὃ μέγιστε αὐτοκράτωρ, πολλὰ μογήσας ἦδη, οὐδὲ γὰρ αὐτὸς τοῖς ἔργοις ἐπέστην, ἵνα δὴ καὶ τὸ ἀκριβὲς τούτων εἰδείην, ἀλλ' ἱστορῶν τε ἄμα καὶ πυνθανόμενος τῶν εἰδῶν καὶ ὡς ἐντὴν ἀκριβῶς ἐξετάζων, ξυνέταχα τοῦτο τὸ βιβλίον ἐν πέντε τμήμασι διελών, ἀρχὴν τῆς συγγραφῆς ποιησάμενος ἤνπερ καὶ αὐτὸς ἐποίησεν τῆς βασιλείας, ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην τὸ πρῶτον διαβάς, μεταστάντος σοι τοῦ πατρός. (5) Περιέχει δὲ τὸν τε πόλεμον τῶν Ῥωμαίων καὶ τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν, τὰ τε τῆς Αἰνίου καὶ τῶν Φωκαίων καὶ δὴ καὶ τῶν Τριβαλλῶν ὡς ἐπράχθη, καὶ τὴν διὰ τούτων καταστροφὴν καὶ δουλείαν, (6) ἔτι δὲ τὴν ἐς Πελοπόννησον πρῶτην καὶ δευτέραν ἐσβολὴν, καὶ ὡς ἐχειρώθη πᾶσα καὶ αἱ ἐν αὐτῇ πόλεις καὶ τὰ φρούρια, καὶ κατέστη φόρος ὑποτελής. (7) προσέτι δὲ τὰ κατὰ Σινώπην καὶ Τραπεζοῦντα, πόλεις λόγου ἀξίας καὶ τῶν ὀνομασῶν, καὶ ὡς παρεχώρησαν αὐταὶ ὁμολογία, καὶ πᾶσα ἡ τούτων ἔξω χώρα (καὶ) ταχέως γέγονε τῷ βασιλεῖ. (8) ἔτι γε μὴν τὴν ἐπανάστασιν Δράκουλι καὶ Γετῶν ἀποστασίαν καὶ τὴν ἐς τὴν αὐτῶν ἐσβολὴν τοῦ βασιλέως καὶ καταστροφὴν καὶ δουλείαν σφῶν, καὶ ὡς κατέστη κύριος τούτων ὁ Ῥάδος παρὰ τοῦ βασιλέως, ἀπελαθῆντος Δράκουλι τοῦ ἀδελφοῦ, (9) τὴν τε Μιτυλήνης καὶ Λέσβου ἄλωσιν πάσης, νήσου μετὰ γε τὰς πρώτας μίᾱς δὴ τῶν ὀνομασῶν καὶ πάνυ γνωρίμων ἐπὶ τε δόξῃ καὶ μεγέθει καὶ δυναστείᾳ καὶ πλούτῳ. (10) ἔτι δὲ τὴν ἐς Δαλμάτας καὶ Βόστρους καὶ Παίονας πρῶτην καὶ δευτέραν ἐσβολὴν, καὶ ὡς ἐχειρώθη πᾶσα ἡ τούτων καὶ κατεστράφη, πολισμάτα τε ἔάλω καὶ φρούρια ὀλίγου δειν τριακόσια, καὶ οἱ τούτων ἡγεμόνες ἐλήφθησαν· πρὸς δὲ γε τὴν ἐς Ἰλλυριοὺς τοὺς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ πρῶτην καὶ δευτέραν ἐσβολὴν καὶ τὴν

τούτων καταστροφὴν. (12) τὸν τε πενταετὴ πόλεμον Ἐνετῶν καὶ τὴν τούτων πρῶτην καὶ δευτέραν ἤτταν ἐν Πελοποννήσῳ παρὰ τῶν σατραπῶν, καὶ ὡς ἐστόρεσε τὸ τούτων φρόνημα ὁ βασιλεὺς. (13) πρὸς δὲ τούτοις οἰκοδομάς τε λαμπράς ἐν τῇ πόλει, νεῶν τε καὶ νεωρίων καὶ βασιλείων καὶ ἀγορῶν καὶ στοῦν καὶ λουτρῶν, καὶ δὴ τειχισμούς τε καὶ ξυνοικήσεις φρουρίων καὶ πολισμάτων πάνυ χρησίμων καὶ ἀναγκαίων, τῶν γε κατὰ τὸν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ Χερρονήσου πορθμῶν καὶ τὸν τοῦ Βοσπόρου, καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα τοιαῦτα, καὶ δὴ καὶ δημογορίας τῶν πάνυ σπουδαίων τοῦ βασιλέως. (14) Χρόνου δὲ πλῆθος ἐν οἷς ταῦτα ἐγένετο ἔτη ἑπτὰ πρὸς τοῖς δέκα. (15) Ταῦτα δὴ πάντα συγγραφάμενός τε καὶ ἀφηγησάμενός ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ, πέμπω τοῦτο τῇ βασιλικῇ σου ἐπιστάσι καὶ σοφίᾳ δοκιμασθῶμένον τε καὶ χρηθῶμένον. (16) Κἂν μὲν τι γενναῖον εὐρεθῇ παρ' αὐτῇ, τῇ τε ἀληθείᾳ ξυμβαῖνον καὶ τῶν σῶν ἔργων ἐφάμιλλον, τῇ τε βασιλικῇ κυρωθεῖ ψήφῳ, χάριν τε ὁμολογήσωμεν τῷ τε θεῷ καὶ σοί, βασιλεῦ, τοιαύτην ὕλην ἡμῖν παρασχόντι ταῖς ἀρίσταῖς τῶν πράξεων εἰς ἐπίδειξιν τῶν ἡμετέρων λόγων, καὶ ἄμα θαρροῦντες πρὸς ὅλον τὸν ἐξῆς ἀγῶνα ἀποδυσόμεθα, καὶ μετὰ χαρᾶς πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν ἔργων χωρήσωμεν, ἃ ἐν θεῷ σοι πεπράξεται, πυθόμενοι δὴ μόνον καὶ πολλὰ τῶν σφόδρα ἀναγκαίων καὶ ἀγνοουμένων ἡμῖν. (17) Εἰ δὲ φανῶσιν οἱ ἡμέτεροι λόγοι πολλὰ τῶν σῶν ἔργων ὄντες καταδεέστεροι καὶ πρὸς τὸ μέγεθος τούτων οὐκ ἐξικνούμενοι, ὃ πᾶσα παθεῖν αὐτοὺς ἀνάγκη, τό τε βιβλίον ὡς ἀχρεῖον ἀποδοκιμασθῇ, τῆνικαῦτα δὴ καὶ αὐτὸς πόρρωθεν προσκυνήσας καὶ σιωπὴν ἀσπασάμενος, ἐτέροις παραχωρήσῃ τῆς ἱστορίας, πολλὰ τὰ τοιαῦτα ἐμοῦ βελτίσιον.

§ 4. μογήσας] πονήσας A. — ἐπέστην] παρῇν A. — εἰδείην] εἰδέναι ἔχοιμι A. — ξυνέταχα τοῦτο] συνέγραψα τοῦτ' A. — ἐν πέντε τμήμασι διελών] Hæc A non nisi in margine habet. — συγγραφῆς] συγγρ. A.

§ 5. τῶν Ῥωμαίων] τῶν ὀπ. B. — Φωκαίων] Φωκίων AB. De Phocæa nova Chiis erepta vid. lib. 2, c. 5; de Æni rebus lib. 2, c. 16; de expeditione contra Triballos sive Servios lib. 2, c. 6-9, 17-21, lib. 3, c. 2.

§ 6. Quæ in sqq. (§ 6-16) leguntur de singulis narrationis capitibus, multo breviora sunt in A, ubi totus hic locus ita habet: 'Ἐτι δὲ τὴν ἐς Πελοπόννησον πρῶτην καὶ δευτέραν ἐσβολὴν τοῦ βασιλέως, καὶ ὡς ὑπήγαγε πᾶσαν, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις ἐχειρώσατο, τὰς μὲν ὁμολογία, τὰς δὲ καὶ πολέμῳ, ἐχυρωτάτας τε οὐσας καὶ λόγου ἀξίας, Κόρινθον τὴν ἐν αὐτῇ πόλει, καὶ Σπάρτην καὶ Τέγεαν καὶ Πάτρας τῆς Ἀχαΐας καὶ φρούρια πλείστα καὶ ἐρυμνότατα, καὶ κατέστησε πᾶσαν τὴν Πελοπόννησον ὑποτελή, τὴν τε ἐς τὴν Ἰλλυρίδα πρῶτην ἐσβολὴν καὶ δῶσιν ταύτης, καὶ Λέια: ἔλασιν ὅτι γε πλείστην, πρὸς δὲ τοῖς αὐτοῖς τὰ τε κατὰ Σινώπην καὶ Τραπεζοῦντα, πόλεις μεγάλας τε καὶ εὐδαίμονας καὶ βασιλεῖα οὐσας, καὶ ὡς παρεστήσατο ταύτας ὁμολογία καὶ πᾶσαν τὴν ἔξω χώραν αὐτῶν ἐχειρώσατο, πρὸς δὲ (πρὸς γε supra script.) οἰκοδομάς ἐν τῇ πόλει λαμπράς τε καὶ πολυτελεῖς νεῶν τε (καὶ νεωρίων add. mgo) καὶ βασιλείων καὶ ἀγορῶν καὶ φρουρίων, τὰ τε ἄλλα τῶν ἔργων ἐξῆς δέκα. Πέμπω τοῖνον τῇ βασιλικῇ σου ἐπιστάσι καὶ σοφίᾳ δοκιμασθῶμένον, κἂν μὲν τι γενναῖον εὐρεθῇ etc., ut in B.

§ 8. Δράκουλι] Hoc loco nomen indeclinabile; infra lib. 4, c. 10, 1 et 9 legitur Δράκουλις; et accusativo casu Δράκουλιν. Apud Laonicum Chalcocondylam p. 518 ed. Bonn. legitur Δρακούλης, apud Ducam p. 202 sqq. Δρακούλιος. Apud alios hic Joannes Waldislaus IV, Walachiae woiwoda cognominatur Dracula vel Dracula. In muro ecclesie Kronstadtianæ legitur: an. 1462 Mathias rex Dracolum woywodam cepit. Vid. Zinkeisen Gesch. des osman. Reiches, vol. II, p. 176 not. — ἐκ τῶν αὐτῶν] γῆν post τὴν inseruit Tischendorf præter necessitatem. — ὁ Ῥάδος] Ὁράδος ed. Tischend.; at lib. 4, c. 10, 7 et 10 frater Draculis Ῥάδος vocatur; aliis est Radul. — τοῦ ἀδελφοῦ] Hæc in margine adduntur. — § 10. ἡ τούτων] ἡ (γῆ) τούτων Tischend., quo non opus erat. — § 14. χρόνου] χρ. τε AB. — § 15. συγγραφάμενος] συναγαγών in margine. § 16. παρ' αὐτῇ] παρ' αὐτῷ AB. — κυρωθεῖ] Sic passim optativus conjunctivo apud Nostrum jungitur. — ἃ ἐν θεῷ σοι πεπράξεται] Hæc non habet A, in quo post verbum ἀγνοουμένων ἡμῖν legitur: δι' ἃ δὴ καὶ ἐς αὐτοὺς τὴν διὰ τούτων συγγραφὴν ἀνηρτήσαμεν. — § 17. βελτίσιον] βελτίωσι AB.

ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΟΥ

ΕΥΓΓΡΑΦΗΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ.

Περίεχει ἡδε ἀρχὴν τῆς βασιλείας Μεχεμέτι μεγίστου αὐτοκράτορος καὶ πάροδον ἐς αὐτὴν, ἔργα καὶ πράξεις αὐτοῦ, τειχιισμόν τε τοῦ ἐν Βοσπόρῳ νέου φρουρίου, πόλεμόν τε τῆς Κωνσταντινίου πόλεως καὶ ἄλλωσιν ταύτης. Χρόνος πληθὺς ἐστὶ [τρία].

Κριτόβουλος ὁ νησιώτης, τὰ πρῶτα τῶν Ἰμβριωτῶν, τὴν ξυγγραφὴν τήνδε ξυνέγραψε, δικαιοσύνας μὴ πράγματα οὕτω μεγάλα καὶ θαυμαστά ἐφ' ἡμῶν γεγονότα μείναι ἀνήκουστα, ἀλλὰ ξυγγραφάμενος παραδοῦναι ταῖς μεθ' ἡμᾶς γενεαῖς, ὥς μῆτε ἔργα γενναῖά τε καὶ ἀξιαζήγητα καὶ τῶν παλαιῶν λειπόμενα μηδενὸς τῷ χρόνῳ καλυφθέντα ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθεῖν, μῆτε οἱ γεγονότες ἐς ὕστερον τὰ μέγιστα ζημιωθεῖεν, τοιαύτης ἀμοιρήσαντες ἱστορίας τε καὶ μαθήσεως, καὶ οἱ ταῦτα δὲ πράξαντες ἔχωσί τι μνημεῖον κάλλιστον ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον τῆς σφῶν αὐτῶν ἀνδρείας καὶ ἀρετῆς ἐκ τῆσδε τῆς ξυγγραφῆς καὶ τῆς τῶν ἔργων ἀποδείξεως. (2) Ἐδόκει δέ μοι καὶ διὰ τὸδε οὐχ ἥκιστα ἀναγκαῖα εἶναι ἥδε ἡ νῦν ξυγγραφὴ· τὰ μὲν γὰρ παλαιὰ τῶν ἔργων, πρεσβύτατα ὄντα καὶ μέγιστα, δυσπαράδεκτά πῶς ἐστὶ καὶ ἐς ἀκοὴν ἔρχεται μόγις, τῷ χρόνῳ ὥσπερ γηράσκοντα καὶ διαπιστούμενα, ἢ τῷ γε πολλῷ τῆς μνήμης ξυνεθισμῷ καὶ καταφρονεῖται· πᾶν γὰρ τὸ πλεονάζον ἐς κόρον ἦκει, κόρος δὲ ἀηδίαν φέρει· τὰ δὲ δὴ νῦν, καινὰ τε ὄντα καὶ προσεχῆ, καὶ ὡς γνώριμα εὐπαράδεκτά τε ἐστὶ καὶ κατέχεται καὶ ὡς προσεχῆ μᾶλλον θαυμάζεται, καὶ τοσούτω μᾶλλον ὁσῷ καὶ μᾶλλον διαφέροντα ἢ καὶ τὴν πίστιν ἔχοντα τῷ σαφεῖ καὶ γνωρίμῳ, χαιρόντων τε τῶν ἀνθρώπων, ὥς τὰ πολλὰ, τοῖς καινότεροις τῶν ἔργων καὶ τούτοις μᾶλλον ἐυελόντων ἐπεσθαι. (3) Διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἕτερα τοιαῦτα ἀναγκαῖα μοι κατεφάνη εἶναι ἥδε ἡ ξυγγραφὴ· ἔργα τε γὰρ δὴ μεγάλα καὶ θαυμαστά ἐν τοῖς νῦν καιροῖς καὶ τάδε ἐπράχθη, οἷα τὸ παλαιὸν ἐν Ἑλλήσι

καὶ βαρβάροις, προσέτι δὲ καὶ Ῥωμαίοις, μεγίστην ἀπόδειξιν παρεχόμενα ἀρετῆς καὶ ἀνδρείας τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν, ἀρχὴ τε κατελύθη μεγίστη δὴ καὶ πρεσβυτάτη ὧν ἴσμεν, οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ καταπολεμηθεῖσα, ἡ τῶν Ῥωμαίων, κίνησίς τε μεγίστη δὴ πάντων γέγονεν αὕτη, καὶ μεταβολὴ πραγμάτων οὐ τῶν τυχόντων. (4) Γράψω δὴ [τὰ] καθέκαστα ὡς ἐγένετο ἀκριβῶς, τοὺς τε λόγους ξυναρμολύων τοῖς ἔργοις, τὰ τε ἔργα μηδαμῷ τῶν καιρῶν ἀποδιστάς, ἐν τε τοῖς προσώποις καὶ τοῖς καιροῖς τὴν γιγνομένην τάξιν μετὰ τοῦ προσήκοντος σώζων καὶ διὰ πάντων τάληθους πλείστον λόγον ποιούμενος.

II. Τὰ μὲν οὖν πρὸ ἡμῶν καὶ ὅσα ἐς τοὺς ἀνω χρόνους ἦκει τοῦδε τοῦ γένους, ἢ ὅσα οἱ ἐξ ἐκείνων μέχρις ἡμῶν διαδοχῇ προσεχῆ καταγόμενοι βασιλεῖς αὐτῶν κατὰ καιροῦς ἔπραξαν ἔργα γενναῖα καὶ θαυμαστά, καὶ πολέμους οὓς ἐπολέμησαν, καὶ νίκας ἀς ἐπέζηλλον, δι' ὧν τὴν τῶν Ῥωμαίων μεγάλην ἀρχὴν τοῦ χρόνου προϊόντος κατὰ μικρὸν ἑταπεινώσαν τε καὶ ἐς τὸδε κατήγαγον, ἕως ἐχειρώσαντο πᾶσαν καὶ καθεῖλον τελείως, τὰ δὲ τοιαῦτα πολλοῖς τε εἴρηται πρὸ ἡμῶν, καὶ ἡμῖν ἐς τὸ παρὸν οὐ σκοπὸς περὶ τούτων διεξιέναι, οὐδὲ τῆς παρουσίας ὕλη νῦν ξυγγραφῆς· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς ὕστερον, θεοῦ διδόντος, ἐν ἄλλοις βιβλίοις ξυντάξομεν, ἰδίαν εὐστησάμενοι πραγματεῖαν, ἀκριβῶς ἐπιμνησθέντες τῶν τε καιρῶν τῶν τε πραγμάτων τῶν τε καλῶς ἐπεξεργασμένων αὐτά. (2) Εἰ γὰρ πολλοὶ περὶ τούτων εἰρήκασιν, ἀλλὰ οὐ κατὰ τάξιν οὐδὲ καλῶς τε καὶ ὥς ἔδει τὴν ἱστορίαν ξυνέθεντο, ἀλλ' ὥς ἂν ἐπῆλθεν αὐτοῖς ἢ κατὰ τὸ δοκοῦν τῆς γνώμης ἢ τὸ ξυμβαίνειν τῆς μνήμης ἢ τῆς τῶν πραγμάτων πείρας εἶχον, τῆς δ' ἀκριβείας ὀλίγον ἐφρόντισαν. (3) Οὐκ οὖν περὶ τούτων ὁ λόγος ἡμῖν νῦν, ἀλλ' ὅπως τὰ τοῦ νῦν μεγάλου βασιλείως ἔργα Μεχεμέτεω, μεγίστά τε

Cap. I. ἐτὶ τρία] Vocem τρία addit margo. || — § 1. ὁ νησιώτης] Græcus insulanus, ex Imbro sc. insula. Κριτόβουλος; ὁ Ἰμβριώτης, lib. 3, 14, 1. Cf. initium operis Thucydidei: Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Cadunt in Critobulum quæ de Creperejo dicit Lucianus Quomodo histor. conscribenda c. 15: Θουκυδίδου ζηλωτῆς ἄκρος, οἷος εὐ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος· καὶ τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐκεῖνος, σὺν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεστάτην ἀρχὴν ἀπασῶν καὶ θύμου τοῦ Ἀττικῷ ἀποπνεύσαν. Ὅρα γὰρ «Κρεπερῆος Καλπουρνιανὸς Πομπηιοπολίτης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Παρθυαίων κτλ...», ὥστε μετὰ γε τοιαύτην ἀρχὴν τί ἂν σοι τὰ λοιπὰ λέγοιμι ὅποια ἂν ἐν Ἀρμενίᾳ ἐδημυγήρησε, τὸν Κερκυραῖον αὐτὸν ῥήτορα (Thuc. 1, 32) παραστυσάμενος etc. Similiter Critobulus (I, 14) Mechemeti orationem tribuit, cujus pars e centonibus Thucydideis consarcinata est.

§ 2. τοσούτω μᾶλλον ὁσῷ] τοσούτω μ. ὅσο cod. || — 3. ξυγγραφῇ] συγγρ. cod. || — ἀνδρείας] ἀνδρείας supra scriptum. Mox c. 2, 3 et passim habes ἀνδρία, alibi veru ἀνδρείαν. Hæc ad eandem normam ubique revocare supersedeo. || — οὐκ ἐν πολλῷ] ὀλίγῳ habet margo. || — 4. τὰ ante καθέκαστα inserui.

II. § 1 ἐς ὕστερον] ἐς add. manus 2. || — § 2 ξυνέθεντο] ξυνέβησαν man. 2. || — οὐκ οὖν] οὐκ οὖν cod.

δντα καὶ μηδεμίαν ὑπερβολὴν τοῖς πρὸ αὐτῶν καταλείποντα, ἰδίᾳ συγγραφῇ τε καὶ ἀφηγήσει τοῖς μετ' ἡμᾶς παραδῶμεν, μίμημά τε καὶ σπούδασμα κάλλιπτον τοῖς αἰρουμένοις τε καὶ ψυχῆς ἀνδρίαν ὑποφαίνουσι προθέντες αὐτά. (4) Τοσοῦτον γὰρ οὗτος οὐ μόνον τῶν ἄλλων τοὺς πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς ἐκ γένους αὐτῷ βασιλεῖς κατὰ τε ἀρετὴν (τε) καὶ ἀνδρίαν καὶ στρατηγίαν καὶ τύχην καὶ τὴν τῶν πολεμικῶν ἐμπειρίαν ὑπερεβάλλετο, ὅσον ἐκείναι τοὺς πρὸ αὐτῶν τε καὶ κατ' αὐτοὺς γενομένους τούτοις ἀπέκρυψαν.

III. Παραιτοῦμαι δὲ τοὺς τε νῦν τοὺς τε χρόνῳ ὑστερόν ποτε ξυνεσόμενους τῆδε τῇ συγγραφῇ μηδεμίαν ἀδελτηρίαν ἢ κακοθήειαν καταγνῶναι ἡμῶν, εἰ μήτε ξυναλγούντες ταῖς ἡμετέραις κακοπραγίαις μήτε δὴ ταῖς τοῦ γένους βαρούμενοι ξυμοφραεῖς, προσηρμήθεα ἀναγράφειν τε καὶ φανερώς ἐκπομπεῖν καὶ διασύρειν τὰ οἰκεία κακὰ, δὸν ἐγκαλύπτειν μάλλον ἐς δύναμιν καὶ μηδαμοῦ τοῖς πολλοῖς ἐκπορα καθιστᾶν. (2) Πρῶτον μὲν γὰρ οὐχ ὥστε μέμψιν τινα περιάψαι τῷ γένει οὐδ' ἐπὶ τῷ κακῶς εἰπεῖν τε καὶ διασύραι τὰ ἡμέτερα ἐς τότε προήχθημεν· πόρῳ γὰρ τοῦτο καὶ τῆς παρούσης πραγματείας καὶ τοῦ προκειμένου σκοποῦ, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦ θῆους ἡμῶν· οὐχ οὕτω γὰρ ἡμεῖς ἀνάλγητοι καὶ πικροὶ τῇ γνώμῃ, ὥστε πρὸς τοῖς ὡς αἰκαῖς ἐντὶ τοῦ ξυναλγέειν μάλλον καὶ κατηγορίαν προστρέβειν ἐθέλειν καὶ περιάπτειν τῷ γένει· (3) ἔπειτα οὐδ' οὕτως εὐθελὲς ἢ διακρίσεως ἄμοιροι καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὅλως ἐκτός, ὥς μήτε τὰς τούτων εἰδέναι τύχας τε καὶ μεταβολὰς, μήτε τὸ ἄστατον καὶ ἀβέβαιον καὶ ἀνώμαλον, ἀλλ' ἐν τοσαύτῃ συγχύσει καὶ ἀταξίᾳ πραγμάτων καὶ τοῖς κοινοῖς τῆς φύσεως ἀρρωσθήμασι παρὰ μόνου τοῦ ἡμετέρου γένους ζητεῖν τὸ ὑγιές τε καὶ στάσιμον καὶ ὅλως ἀκίνητον, ὥς ἂν ἐξω τούτων παντάπασιν ὄντος ἢ κρείττονός τινος φύσεως καὶ μηδαμοῦ δυναμένου ξυμφέρεσθαι τε καὶ ξυμμεταβάλλειν τοῖς ἄλλοις. (4) Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὥς ἐξ ὅτου γεγόνασιν ἀνθρώποι, τὰ τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἀρχῆς οὐδ' ὅλως ἔμεινεν ἐπὶ τῶν αὐτῶν, οὐδ' ἐνὶ γένει τε καὶ ἔθνει περικλείσθη, ἀλλ' ὥς πλανώμενά τε αἰεὶ καὶ ἐξ ἐθνῶν ἔθνη καὶ τόπους ἐκ τόπων ἀμεί-

δοντα πανταχοῦ μεταδεδιχέ τε καὶ περίεστη, νῦν μὲν ἐς Ἀσσυρίους καὶ Μήδους καὶ Πέρσας, νῦν δὲ ἐς Ἕλληνας καὶ Ῥωμαίους, κατὰ καιροῦς τε καὶ περιόδους ἐνιαυτῶν ἐπιχωρίσασάν τε καὶ οὐδέποτε ἐπὶ τῶν αὐτῶν βεβηκότα. (5) Οὐδὲν τοῖνυν θαυμαστὸν καὶ νῦν τὰ ἐαυτῶν δρᾶσαι τε καὶ παθεῖν, καὶ Ῥωμαίους μὲν τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν τύχην ἀπολιπεῖν, πρὸς ἐτέρους δὲ διαβῆναι τε καὶ μεταχωρῆσαι, ὥσπερ ἐξ ἄλλων ἐς τούτους, πανταχοῦ τὴν ἰδίαν φύσιν τε καὶ τάξιν τηροῦντα. (6) Πῶς οὖν ἐνεστὶν ἡμῖν δικαίως τοῦ γένους κατηγορεῖν, ὥς μὴ δυνηθέντος διὰ τέλους κατασχεῖν τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τηρῆσαι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν τύχην ἀπαρασάλευτον; (7) Εἰ δὲ τινες ἐν καιροῖς ἰδιοῖς τῶν πραγμάτων ἐπιστατοῦντες, μοχθηρίᾳ φύσεως κακοὶ γεγόνاسι περὶ τὴν ἀρχὴν, καὶ τοῖς πράγμασιν οὐκ ἐς δέον ἐχρήσαντο, οὐκ ἔστι τοῦτο τοῦ γένους ἀμάρτημα, ἀλλὰ τῶν κακῶς τε καὶ ὥς οὐκ ἔδει χρησαμένων τοῖς πράγμασιν· οὐς καὶ δίκαιον μόνους εὐθύνειν, ἀλλὰ μὴ τοῦ γένους κατηγορεῖν, ὥσπερ δὴ καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐπαινεῖν καὶ τὰ τούτων ἔργα ἐκ παντὸς τρόπου θαυμάζειν τε καὶ κοσμεῖν, καὶ μὴ διὰ τὴν ἐνίων βραθυμίαν τε καὶ κακίαν ἀποστρεφῖν ἐθέλειν τούτους τῶν ἐπαινῶν καὶ τῶν ἀθλῶν τῆς ἀρετῆς· ἀλλ' οὐ δίκαιον. (8) Τοῦτο τοῖνυν καὶ Ἰωσήπος δ' Ἑβραῖος εἰδὼς, φιλαλήθης ὢν καὶ τοῖς πράγμασι καλῶς ἐπιστῶν, ἐπαινεῖ μὲν ἐν τῷ τῆς ἀλώσεως βιβλίῳ τὴν Ῥωμαίων τύχην καὶ ἀρετὴν καὶ τῷ λόγῳ φιλαλήθως ἐπαίρει, καθάπτεται δὲ τῶν ἐν τῷ γένει φανεύων κακῶν, τοὺς τε μηδὲν ἡδικοχότας τῶν ὀνειδῶν ἀπαλλάττει· δὲ καὶ ἡμεῖς ἐξ ἄπαντος τρόπου ποιήσομεν, μηδὲν ὑποστειλάμενοι τὸ παράπαν, ἀλλ' ἐν πᾶσι τό τε προσῆχον καὶ τὴν ἀλήθειαν σώζοντες. Καὶ τούτων μὲν ἅλις, τῶν δὲ προκειμένων ἐχόμεθα.

IV. Ἔτος μὲν οὖν ἐνίσταται τῶν ἀπ' ἀρχῆς ἐνατον καὶ πεντηκοστὸν πρὸς τοῖς ἐναυκοσίοις τε καὶ ἐξακισχιλίοις, καὶ τελευτᾷ τὸν βίον Μωράτης δ βασιλεὺς, ζήσας τὰ πάντα δύο καὶ πεντήκοντα ἔτη, ἄρξας δὲ ἐν καὶ τριάκοντα, ἀνὴρ ἀριστος ἐν πᾶσι καὶ μεγάλωφρων, ἀλλὰ δὲ καὶ στρατηγικώτατος καὶ πολλὰ παρὰ τὸν βίον ἐπιδεξάμενος ἔργα γενναῖα καὶ θαυμαστά, ὥσπερ δὴ μαρτυροῦσιν αἱ πράξεις αὐταί, τοῦ

III. § 1. βαρούμενοι βαρρούμενοι cod. || — § 4. Cf. Phrantzes p. 314, 13 : ὥσπερ τοῖνυν ἡ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεία κατεῖχθη ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων, ἢ δὲ τῶν Βαβυλωνίων ὑπὸ τῶν Περσῶν, ἢ δὲ τῶν Περσῶν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων, ἢ δὲ τῶν Μακεδόνων ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, οὕτως καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων κατεῖχθη ὑπὸ τῶν Ὀτμανιδῶν. || — § 7. ἐπαινεῖν νῦν supra scriptum in cod.

IV. § 1. ζήσας· vδ' ἔτη, ἄρξας δὲ λα' Regni tempus satis recte, vitae tempus minus accurate tradi videtur. Nam Seadeddin sive Saidinus Turcus (*Chronica dell' origine e progressi della casa Ottomana composta da Saidino Turco, tradotta da Bratutti. (Madrid. 1652, tom. 2, p. 122)* ita habet : *Il re Murad regnò 30 anni, 6 mesi e 7 giorni. Quando sedè al trono reale hebbe diciotto anni, di maniera che visse quaranta nove anni.* Eodem modo computant Hammer *Gesch. des osman. Reiches* tom. 1, p. 400 not. et Zinkeisen *Gesch. des osm. Reiches* tom. I, p. 793. Laonicus Chalcocondylas p. 375, 5 ed. Bonn. pro annis triginta et dimidio computat δύο καὶ τριάκοντα. Sec. Georgium Phrantzen p. 211, 19 ed. Bonn. Murates obiit τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ τοῦ ςζθ' ἔτους (1451 p. C.). Sec. Ducam p. 229, 10 ed. Bonn. ἀπέθανεν δευτέρᾳ τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς τοῦ ςζθ' (deb. ςζθ'). Seadeddin p. 120 : *Questo accidente successe l'anno 855 (1451 p. C.) li primi della luna Muharrem.* — Primo diei mensis *Moharrem* (2 Febr. 1451) mortem Muratis assignat Hammer. l. l. 1, p. 665; tertio ejusdem mensis die sive die quinto Februarii regem mortuum esse vulgo tradi, non nominatis fontibus, asseverat Zinkeisen I, p. 793. Sec. Ducam p. 225 Februarii die quinto Mechemetes Magnesiae versans obitum patris comperit; illico Magnesia profectus biduo itinere

λαμπροτάτου γένους ὢν Ἀτουμάνων, ἕκτος αὐτὸς, εὐγενὴς ἐξ εὐγενῶν. (α) Οὗτοι δὲ τοῦ παλαιτάτου γένους εἰσὶν Ἀχαιμενιδῶν τε καὶ Περσειδῶν, ἀφ' ὧν δὴ γενῶν οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς πάντες κατήγοντο· ἦσαν μὲν γὰρ δὴ καὶ ἄλλα γένη Περσῶν, ὡς Ἡρόδοτος (I, 126) ἱστορεῖ, ἀλλὰ δημοτικὰ καὶ κοινὰ, ταῦτα δὲ μόνα ἐξαίρετα ἦσαν τῶν βασιλείων, τὸ ἀνέκαθεν ἀπὸ Ἀχαιμενίου καὶ Περσείως ἔχοντα τὴν ἀρχήν· οὗτοι δ' ἦσαν Ἕλληνες ἀπὸ Δαναοῦ καταγόμενοι καὶ Λυγκῆες, οἵτινες Αἰγύπτῳ ὄντες τὸ ἐξαρχῆς ἐκ πόλεως Χέμμιος τῆς ἐν τῷ ἔλει κειμένης ἐς τὴν Ἑλλάδα μετακίσθησαν· χρόνιοι δὲ ὑστερον οἱ τούτων ἀπόγονοι (Ἀχαιμενίδαι τε καὶ Περσείδαι) κατὰ ξυμφορὰς διαβάντες ἐς τὴν Ἀσίαν, ἐν Περσίδι τὴν ἀρχὴν κατεστήσαντο, καὶ τελευτήσαντες οὗτοι καταλίπον τό τε γένος καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τῷ τόπῳ. (β) Τελευτήσαντος δ', ἥπερ ἔφην, Μωράτῳ, παραλαβάνει τὴν βασιλείαν Μεχεμετῆς ὁ τούτου υἱὸς, ἔβδομος αὐτὸς, εἰκοστὸν ἔτος ἀγῶν ἤδη τῆς ἡλικίας, μετάπεμπος ἐξ Ἀσίας γενονώς· ἐκεῖ γὰρ εἶχε τὴν ἀρχήν, δόντος αὐτῷ τοῦ πατρός. (γ) Πολλὰ δ' εὐθὺς τότε καὶ παρὰ τὸ εὐκλὲς ὑπεσήμενε τὸ θεῖον ἀθήη τέ τινα καὶ τερατώδη, ὥσπερ δὴ κὰν τῇ τούτου γεννήσει, οὕτω δὴ κὰν τῇ εἰς τὴν βασιλείαν παρθῶ· σεισμοὶ τε γὰρ ἀθήεις

καὶ ξένοι γέγονασι, καὶ βρασμὸι γῆς καὶ τὰ ἐξ οὐρανοῦ, βρονταὶ τε καὶ ἀστραπαὶ καὶ σκηπτοὶ καὶ πρηστῆρες φρικώδεις καὶ σέλας δρώμενον καὶ οἷα πολλὰ πολλάκις προφοιδάζειν φιλεῖ τὸ θεῖον ἐπὶ ταῖς μεγίσταις τῶν καθεστώτων καινοτομίαις τε καὶ μεταβολαῖς· οἱ τε μάντιες τε καὶ θεοφοροῦμενοι καὶ δὴ καὶ χρησμολόγοι καὶ θεοπρόποι πολλὰ ἐπεθείαζόν τε καὶ εἶδον ἐπὶ (τε) τοῖς μέλλουσι γίνεσθαι καὶ ἅμα παραδελουῖντα τὴν τοῦ νέου βασιλείας ἐσομένην περὶ πάντα τύχην καὶ ἀρετὴν, καὶ ὡς μέγιστον ἐν πᾶσιν ἔσται τὸ κράτος! αὐτῷ, καὶ πάντας ὑπερβαλεῖται τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς πολλῶν τινα καὶ ἀπείρῳ τῷ μέσῳ ἐπὶ τε δόξῃ καὶ πλούτῳ καὶ δυναστείᾳ καὶ κατορθώμασι.

V. Καταστάς δὲ κληρονόμος μεγάλης ἀρχῆς καὶ πολλῶν μὲν χρημάτων, πολλῶν δὲ ὀπλων, πολλῶν δὲ στρατιωτῶν τῶν καὶ καταλόγων γενομένου κύριος, καὶ τί γὰρ [ἄλλο] ἢ τὰ πλείστα καὶ κράτιστα τῆς Ἀσίας τε καὶ Εὐρώπης ἔχων ὑπ' ἑαυτὸν, οὐκ ἀποχρῆν ἐνόμισεν αὐτῷ ταῦτα, οὐδὲ τοῖς παροῦσιν ἡγάπησεν, ἀλλ' εὐθὺς πᾶσαν ἐπέτρεχε τὴν οἰκουμένην τῷ λογισμῷ, καὶ τὴν αὐτῆς ἀρχὴν εἶχεν ἐν νῷ, καὶ πρὸς Ἀλέξανδρον ἑώρα καὶ Πομπηίους καὶ Καίσαρας καὶ τοὺς κατ' ἐκείνους βασιλεῖς τε καὶ στρατηγοὺς. (2) Εἶχε μὲν γὰρ καὶ τὴν φύσιν ξυνεργοῦσαν καλῶς,

venit Callipolim (Febr. d. VII); duos ibi dies moratus perrexit Adrianopolim, ubi a proceribus obviam profectis solenni pompa in urbem deductus est et postero die regnum suscepit. Suscepisse vero regnum die XVI Moharrem mensis (die XVIII Febr.) in Turcorum annalibus tradi refert Hammer. 1, p. 605. Attamen Seadeddinus 2, p. 121 narrat Mechemetem, postquam die XVI Moh. mens. Adrianopolim venisset, dies tredecim(?) in palatio absconditum gessisse, antequam regni fascibus potiretur. *Quel gran rè, inquit, fu tenuto tredici (tres legitur ap. Zinkeisen l. 1.) giorni nascosto dentro del suo palazzo... Et innanzi che prendesse le fasci dell' imperio quel giovane rè, nessuno seppe la sua venuta.* || — ἐπιδεξιόμενος] fort. ἐπιδειξιόμενος. || — Ἀτουμάνων ἕκτος] Sextus imperatorum Osmanorum (Όττωμανία; dicit Chalcocond. p. 13, 12), quorum series hæc est: Caman (+ 1325), Urchan (1359), Murad I (1389), Bajesid I (1403), Mechemetes I (1421), Murad II (1451).

§ 2. Περσειδῶν] Περσειδῶν codex. De Turcorum origine nostro demum sæculo e Sinarum scriptis certiora quædam innotuerunt, quæ post alios paucis comprehendit Zinkeisen l. 1. Varias Byzantinorum scriptorum opiniones affert Leonicius Chalcocondylas p. 9 sqq., qui postquam dixerat alios a Turca Persarum urbe, alios e Cælesyria et Arabia, alios e Parthis originem Turcorum repetere, verisimillimam eorum sententiam esse censet, qui a Tartaris Scythiis Turcos oriundos esse perhiberent. Quod quidem a vero longe propius abest quam quæ hariolatur Critobulus noster. Apud Æneam Sylvium, Leonardum Chiensem, Ubertinum Pusculum aliosque Turci Teucrorum nomine introducuntur, quasi Trojanorum poster. Hinc etiam pendet quod Turci everso Byzantio pœnas eversi olim Ilii de Græcis sumpsisse credebantur, referente Chalcocondyla p. 403, et quod apud Critobulum 4, 11, 6 Mechemetes Ilii rudera visens se ultorem Trojanorum fato destinatum profitetur. || — Λυγκῆες] Λιγγῆες cod. || — Χέμμιος] Χέμιος cod. Chemmis, Thebaidis urbs, non erat ἐν τῷ ἔλει sita.

§ 3. εἰκοστὸν ἔτος ἀγῶν] Secundum Seadeddinum 2, p. 53 Mechemetes natus foret die VII mensis Redcheb anni Hegiræ 833, i. e. die XXXI Martii an. Julian. 1429 p. Ch., adeo ut die XVI mensis Moharrem an. 855, quo Adrianopolim venit, natus fuisset an. 21, mœss. 10, dies 20. Probat hæc Zinkeisen 1, p. 647, not. Attamen quum Hadchi Chalfa natales Mechemetis ad annum 836 Hegiræ (1431) referat, ut Hammerus 1, p. 444 not. prodit, eundemque annum etiam Critobuli verba flagitent, nescio an apud Seadeddinum numerus 833 in 835 mutandus sit. Sec. Pusculum 2, 253 Machmetus patri succedit annos bis denos et quinque gerens. || — ἐξ Ἀσίας] e Magnesia urbe, in quam venerat medio Ianuario an. 1451, teste Duca p. 225, qui pluribus exponit de itinere quo Adrianopolim Mechemetes reversus est.

§ 4. τερατώδη] De his ostentis apud reliquos scriptores nihil legere est. At quo tempore natus est Mechemetes, terræ motum et pestem et famem et solis eclipsin fuisse refert Hadchi Chalfa, ex eoque Hammerus 1, p. 444. || — περὶ πάντα] Sic num recte scripserim, nescio. Ductus literarum in codice parum perspicui περίπανα exhibere videntur. || — ὑπερβαλεῖται] ὑπερβαλλεῖται codex.

V. § 1. τί γὰρ ἄλλο ἢ] addidi ἄλλο || — ἀποχρῆν] ἀποχρῶν, supra scripto ἦν, codex. || — καὶ Πομπηίους] Hæc adduntur in margine. || — τοὺς κατ' ἐκείνους] Malim τ. μετ' ἐ. || — § 2. καὶ δὲν περὶ πάντα et dein v. ἀγῶν adduntur in margine. || — Ἀράβων] Ἀρρ. cod. h. l. et ubique. Literarum studium et favor quo viros doctos prosecutus sit Mechemetes, a multis celebrantur. Vid. Phrantzes p. 93, 8 : καὶ αὐτὸς οὐκ ἀμέλειος ἦν σοφία, καὶ τὴν τέχνην τῆς ἀστρολογίας οὐκ ὀλίγον γευσάμενος ἀναγινώσκων αἰετὶ ἡγάπα· τὰ τε κατορθώματα καὶ βίους Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακε-

τό τε δραστήριον αὐτῆς καὶ δὴ περὶ πάντα, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἄγαν ἀρχικὸν καὶ βασιλικόν· μάλιστα δὲ πρὸς τοῦτο ἐνῆγον αὐτὸν ἡ τε σοφία καὶ τὸ πάντα τὰ τῶν παλαιῶν εἰδέναι καλῶς· ἡσκητο γὰρ ἐς ἄκρον πᾶσαν τὴν Ἀράβων καὶ Περσῶν καὶ ὅσην τῶν Ἑλλήνων ἐς τὴν Ἀράβων τε καὶ Περσῶν γλῶσσαν μεθρημηνεύθη, λέγω δὴ τῶν ἀπὸ τοῦ Περιπάτου καὶ τῆς Στοᾶς, παιδευταῖς χρησάμενος Ἀράβων τε καὶ Περσῶν τοῖς σπουδαιωτάτοις τε καὶ σοφοῖς τὰ τοιαῦτα. (3) Οὕτω δὲ γνώμης ἔχων καὶ τοιούτους χρώμενος λογισμοῖς, οὐδεμίαν ἀναβολὴν ἔτι δίδωσι τῷ τε καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' εὐθὺς ὁλος γίνεται τούτων. Καὶ πρῶτα μὲν σπένδεται Ῥωμαίοις καὶ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ· μετὰ δὲ τοῦτο καὶ Καραμάνῳ τῷ τῆς ἄνω Φρυγίας τε καὶ Κιλικίας ἐπάρχοντι, ἐς γὰρ τὸ παρὸν λυσιστελεῖν τοῦτο τοῖς αὐτοῦ πράγμασιν ἡγήσάμενος. (4) Ἐπειτα ἐς ἐξέτασιν καθίσταται τῆς ὅλης ἀρχῆς, τὰς τε τῶν ὑπ' αὐτῷ γενῶν σατραπείας φιλονεικῶν, καὶ τοὺς μὲν ἐκβάλλων, τοὺς δὲ ἀντειστάγων τῶν σατραπῶν, ὅσοι τοῦτω ἐδόκουν στρατηγία τε καὶ ξυνείσει

διαφέρειν τῶν ἄλλων καὶ μὴν καὶ δικαιοσύνη· ἐμείλητε γὰρ καὶ τούτου πρὸ τῶν ἄλλων αὐτῷ, τοῦ ὡς εἰσιστα καὶ δικαιοῦτατα τὴν ὑπ' αὐτῷ πᾶσαν ἀρχὴν διοικεῖσθαι. (5) Ἐτι δὲ τοὺς καταλόγους καὶ τὰς τάξεις τῶν στρατευμάτων ἐξήτασε, τὸ τε ἱππικὸν ἅμα καὶ ὀπλιτικὸν τοὺς τε ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου τρεφομένους· καὶ μάλιστα δὴ τὴν βασιλείαν αὐλὴν διὰ φροντίδος ἐποιεῖτο πολλῆς καὶ ἐς ἐπίδοσιν ἦγε· λέγω δὴ τοὺς νεοδαμώδεις τούτους καὶ πεζαιτέρους καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ἄγλημα, οὗς τῇ σφῶν γλώττῃ γεννητῆζάρους καλεῖν εἰώθασιν, νέον ζύνταγμα τῆς φωνῆς σημαινούσης, εἰδὼς ταύτῃ τὸ κράτος προσὸν αὐτῷ καὶ τῇ τοῦ σώματος φυλακῇ καὶ τῇ τῆς ὅλης ἀρχῆς. Πρὸς δὲ τούτοις ὀπλων τε καὶ βελῶν καὶ τῶν ἐς τὴν τοῦ πολέμου χρεῖαν τε καὶ παρασκευὴν ἀναγκαίων τε καὶ χρησίμων συλλογὴν ἐποιεῖτο. (6) Μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς θησαυροὺς ἀνηρεύνα τοὺς πατρικοὺς, ἀνακρίνων ὅτι μάλιστα τοὺς τούτων ταμίας, τοὺς τε τῶν ἐτησίων φόρων ἀρχοντας ἀκριβῶς ἐξήταξε, καὶ ἐς ἀνάγκην ἦγε λογοθεσιῶν. Καὶ πολλὰ δὲ τῶν δημοσίων τε καὶ βασιλικῶν χρημάτων εὗρε κακῶς

δύνας καὶ τοῦ Ὀκταβίου Καίσαρος καὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου τοῦ καὶ Φλαβίου καὶ Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰσπανίας βασιλέως ἀνέγινωσκεν, αἰτῶν καὶ ἐρευνῶν μηχανὰς ἵνα τοὺς πάντας ὑπερβῇ καὶ τὰ ὅρια τῆς βασιλείας αὐτοῦ εἰς ἄκρον αὐξήσῃ. Cf. Critobul. 5, c. 10, Seadeddin. 2, p. 124 sqq.

§ 3. Inter primi anni res gestas Critobulus non meminit patricidii, de quo Ducas p. 230, 15 : Εὐρὼν παιδὶον ἄρρεν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὡς μὴν ὅκτω γεννηθὲν ἐκ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἡγεμόνος Σινώπης Σπεντιά, νομίμου γυναικὸς (καὶ γὰρ οὕτως ἐκ δουλείας ἐγένετο), ... τὸ παιδίον ἐπνίξεν. Chalcocondyl. p. 376, 10 : τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν βασιλείαν παρῶν ἀνείλεν, ὕδατι ἐπιστομώσας αὐτοῦ τὴν ἐμπνοήν. Seadeddin. 2, p. 122 de eodem fratre dicit : *fu per la tranquillità et compositione del mondo scancellato dal libro de' viventi*. Pusculus 2, 256 : *solus Machmetius ut ipse Imperet, ad sese puerum portarier, angli Se spectante jubet per servum pultura fratris Infantis teneri, donec ei spiritus ora Interrupta fugit*. || — σπένδεται Ῥωμαίοις De Constantini legatione pluribus agit Ducas p. 232. Mechemetes imperatori non modo pacem se servaturum promisit, sed etiam pecuniam (300,000 asprorum) e regione Strymonica quotannis redeuntem assignavit, qua Orchan, ex Osmanorum gente oriundus et Constantinopolim degens (v. Critobul. 1, 64), aleretur. Eandem legationem canit Pusculus 2, 279-378. Princeps legationis, cuius orationem poeta exhibet, vocatur *Sphrancius*, haud dubie Phrantzes protovestiarius, qui multas sane legationes obiit, de hac vero ne verbum quidem habet. Legatis Constantinus inter alia mandavit ut reddi petant Propontidis urbem Heracleam, e vita regem cum *Parca Joannem Abstulit, invili quam concessere parenti, Iram dum fugiunt trepidi exivam*. Respondit Mechemetus vs. 352 :

*Omnia ferte
quae petitis, vestro pacemque referte tyranno
oplatam stabilemque; illi fore semper amicum
me, dum vita erit, hoc et spe promittite certa.
Argenti nummum viginti millia dono
insuper, in pacis monumentum et pignus amoris, etc.*

Præter Byzantinos tunc etiam Serviae despota et Walachi et Bulgari et ex insulis Mitylenaei et Chii et Rhodii nec non Cæneses Galatæ missis legatis donisque amicitiam regis expetiverunt; denique Joannes Hunyades, Ungarici exercitus dux, tunc in triennium inducias fecit, referente Duca p. 233. Chalcocondylas p. 378 de pace cum Constantino pacta nihil prodiit; nam quæ Zinkeisen 1, p. 810 huc pertinere putat verba : καὶ τοῖς τε Ἑλλήσι σπονδὰς ἐποιεῖτο καὶ ὕδατι τὴν τῆς Ἀσίας παρῶν, ea pertinent potius ad Græcos insulares, Chios et Leabios etc. Sic Phocæam Asiæ usque ad annum 1455 penes Chios fuisse e Critobulo 2, 5 novimus. || — Καραμάνῳ Caramanias princeps (Ibrahim-beg ap. Seadeddin) statim post obitum Moratis ditionem Turcarum invaserat et castella nonnulla a Morate olim capta recuperaverat. Itaque Mechemetes contra eum exercitum sub Isaaco duce misit, atque ipse in Asiam trajecit, eoque hostem adegit, ut legatos mitteret qui actorum veniam peterent. Pacem rex tanto facilius concessit, quæ animus averteretur in Byzantinos, qui altera missa legatione minaces sermones jactare audebant. De his, quæ silentio premit Critobulus, fuse exponit Ducas p. 233-237. Cf. Phrantzes p. 93, Chalcocond. p. 376; Seadeddin 2, p. 128 sq.; Hammer 1, p. 503; Zinkeisen 1, p. 810. Ceterum princeps Caramanias apud Chalcocondylam vocatur Καραμάνος ὁ Ἀλυσούριος ἐπίκλην p. 65, 19, ὁ Ἀλυσούριος p. 376, 10, ὁ Ἀλυσούριος p. 179, 8. || — ἐς γὰρ τὸ παρὸν etc.] Cf. Chalcocond. p. 376, 4. καθίστηται ἐν τῇ ἀρχῇ ἣ αὐτῷ ἰδοῦναι πρὸς τὰ παρόντα σύμφορα ἔσσεσθαι.

§ 4. καὶ τοῖσι καὶ τοῖσι cod. || — § 5 νεοδαμώδεις] νεωδ. codex h. l. et alibi. || — πεζαιτέρους] De hac nominis forma vide veterum testimonia in Steph. Thesaur. s. v. πεζίταιροι.

§ 6. τοῖς θησαυροῖς] Ducas p. 230, 11 : Αὐτὸς ἤρξατο ἐρευνᾶν τὰ ταμεία καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς πατρικοὺς, καὶ εἰρὴν ἀναριθμήτους ἐν ἀργυροῖς σκεῖαισιν, ἐν χρυσοῖς, ἐν λίθοις τιμίοις καὶ ἐν νομίσμασι πολυτάλαντοις, αὐτὸς οἰκείῃ

δαπανώμενα καὶ ἐς οὐδὲν ἀναλισκόμενα δέον, τριτημόριόν που μάλιστα τῶν ἐπετείων φόρων, ἃ καὶ τῷ βασιλικῷ ταμείῳ ἐπανεσώσατο, ἐς τε τὸ ἐξῆς καλῶς διετήρησε τὴν τούτων φυλακὴν, τοὺς τε ἐτήσιους φόρους ἐς μεγίστην ἐπίδοσιν ἤγαγε, πολλοὺς τε τῶν φορολόγων ἀρχόντων σωφρονίσας τῷ φόβῳ, καὶ πιστοὺς καὶ φρονίμους ἀντικαταστήσας αὐτῶν ἐς τὴν τούτων ξυλλογὴν τε καὶ φυλακὴν· ὃ γάρ τοι πατήρ αὐτοῦ ἀπλωώτερον πως τοῖς πράγμασι προσεφέρετο, καὶ τῶν τοιούτων βραχὺν ἐποίει λόγον. (7) Διατιθεμένῳ δὲ ταῦθ' οὕτως τῷ βασιλεῖ καὶ τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἄριστα καὶ κάλλιστα διοικούντι καὶ πρὸς μειζόνων ἔργων παρασκευῇ ἐτοιμάζοντι ἐξήκει τὸ πεντηκοστὸν καὶ ἕνατον ἔτος πρὸς τοῖς ἐνναχοσίοις καὶ ἐξαχισχίλοις τοῖς ὅλοις, πρῶτον δὲ τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

VI. Ὁ δ' εὐθὺς ὁλος γίνεται τοῦ προκειμένου σκοποῦ. Ὁ δὲ ἦν· φρούριον ἐρυμνὸν ἐγὼν τοιχεῖσαι ἐν τῷ Βοσπόρῳ ἀπὸ τοῦ τῆς Εὐρώπης μέρους καταντικρὺ τοῦ πέραν φρουρίου τῆς Ἀσίας, ταύτη ἦ στενότερόν τε καὶ βωιδέστατον, καὶ διαλαβεῖν τὸν πορθμὸν, καὶ ξυναΐσαι τὰς ἡπείρους ἀμφοτέρας Ἀσίαν τε καὶ Εὐρώπην, καὶ ἐφ' αὐτῷ ποιήσασθαι τὴν τούτων διά-

σασιν, ὅταν αὐτῷ βουλομένη ᾖ, καὶ μὴ ἐπ' ἄλλοις εἶναι διαβῆναι τε καὶ μὴ, μηδὲ δισταμένων ἄρχειν αὐτῶν. (2) Ἥδει γὰρ καλῶς ὅσα καὶ οἷα πράγματα τὸ τοιοῦτον παρέσχεον αὐτοῖς ἐν τῷ προτοῦ χρόνῳ ἐπὶ τε τῶν πάππων καὶ τοῦ πατρὸς, καὶ ὅσην ἐναντίωσιν ἤνεγκε τοῦτο τοῖς ὑπῶν πράγμασι, καὶ ὡς ὀλίγου ἐδέησε πολλαῖς τὴν ἑτέραν αὐτοὺς τῶν ἡπείρων ἀποβαλεῖν, τοῦτο μὲν τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων ἐν ἐπικαίρῳ τῆς πόλεως καθημένου καὶ ἐφεδρεύοντος· αἰ τοῖς καιροῖς τε καὶ πράγμασι, τὰ τε πολλὰ θαλασσοκρατοῦντος καὶ ἐπεξάγοντος αὐτοῖς ἔστιν ὅτε τοῦ σφῶν γένους δν ἂν ἐδέλῃ, καὶ βλάπτοντος, τοῦτο δὲ καὶ τῶν Ἰταλῶν καὶ μάλιστα δὴ τῶν Ἑνετῶν ἐν ταῖς μεταξὺ σφῶν διαφοραῖς τρήρεσιν ἐπιπλεόντων μακραῖς πολλαῖς τὸν τε Βόσπορον καὶ Ἑλλήσποντον, καὶ κωλύοντων τὴν τούτων διάσασιν. (3) Οὐ ταῦτα δὲ μόνον ἐνῆγεν αὐτόν, ἀλλ' ὅτι καὶ πρὸς τὸν προκειμένον οἱ σκοπὸν καλῶς ἔχειν ἐδόκει τὸ φρούριον τοιχεῖσθαι, καὶ πρὸς τὴν ὅσον οὐ καὶ μελετωμένην πολιορκίαν τῆς πόλεως ἐπιτειχισμὸν ἐνόμιζεν ἰσχυρότατον, ἀποκλείων αὐτῷ οὐ μόνον τὰς ἡπείρους Ἀσίαν τε καὶ Εὐρώπην, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς θαλάσσας ἀμφοτέρας, αὖτις μὲν τὸν Εὐξείνιον πόντον διὰ τοῦ Βοσπόρου, κάτω δὲ τὸν τε Αἰγαῖον καὶ πᾶσαν

σφραγίδι κατασφραγίσας ἐν τῷ ταμείῳ πάλιν ἀπέβατο. || — ἦγε] καθίστα, cui suprascriptum ἦγε. Nomina sic suprascripta vel ad marginem notata non sunt glossæ, sed sicuti additamenta, quæ in margine codicis nostri passim satis ampla leguntur, ex alio codice plenior repetita sunt. || — ἀπλωώτερον] ἀπλωώτερον cod.

§ 7. Post v. διατιθεμένῳ δὲ ταῦ scribe codicis unius fere versus spatium reliquit vacuum, pergens deinde verbis ὁλος γίνεται (c. 6, 1). Secunda manus et spatium vacuum explevit et, quum explendæ lacunæ illud non sufficeret, reliqua ad marginem scripsit. || — πρῶτον δὲ τῆς ἀρχῆς] Mundi annus 6959 a primo die Septembris 1450 usque ad ultimum diem Augusti mensis an. 1451 pertinet. Exeunte hoc anno Mechemetes regnaverat menses sex et dimidium. Critobulus ita computat, ut regni initium cum anni civilis initio componendum sit.

Cap. VI-XI. *Castellum ad Bosporum adificatur.* — De castello ad Bosporum exstructo accuratius et absque inani Nostri verbositate narrat Ducas p. 238 sqq.; brevis de eo agunt Chalcocondylas p. 380, Phrantzes p. 233, Seadeddin. 2, p. 132 vers. Bratutti; *Giornale dell' Assedio di Constantinopoli 1453 di Nicolo Barbaro, corredato di note e documenti per Enrico Cornet* (Vienna 1856, 8°) p. 1 sq; Ubertinus Puscus Brixiensis Constantinop. lib. 3, vs. 231-256 in A. Ellissen *Analekten der mittel-u. neugriech. Literatur*. tom. 3; Hammer l. 1, p. 506; idem in *Constantinopolis u. der Bosporus* 2, p. 220; Zinkeisen l. 1, p. 813; Mordtmann, *Belagerung Constantinopels* p. 9-18.

VI, § 1. ταύτη ἦ στενότερον] στενότερον codex. Angustias ibi esse septem stadiorum Critobulus dicit c. 10, 4. Reapse a *Rumeli-hissari* ad obiacens castellum *Anadolu-Hissari* sunt stadia tria et dimidium. Stadia quattuor computant Dionysius Byz. fr. 4 (in Geogr. min. tom. 2, p. 13) et Plinius 4, 24, 76, stadia quinque Polybius 4, 43, 2, Strabo p. 315, Mela 1, 19, 5. Promontorium, cui castellum Mechemetes imposuit, Hermæum dicitur apud Polyb. 1. 1. Ob fluxus vehementiam hic Bospori tractus Πυρρίας κύων vocabatur, teste Dionysio Byz. fr. 35 p. 42; eundem Gillius suo αὐτο Φωνῆα (i. q. φωνήεντα) nuncupatum esse refert, quod nomen reponendum est apud Ducam p. 241, 20, ubi hæc: Καὶ δὴ καταλαβὼν μίαν ραχίαν κάτωθεν τοῦ Σωσθενίου (hod. *Stenia*, 14 stadiis a *Rumeli hissari* boream versus), καλουμένην ἑκπαλαί Φονίαν (leg. Φωνῆα), ἔκει ὡς ἐν τριγώνῳ σχήματι τὸν θεμελίον ὠρίστατο πηγύναι, ὃ καὶ γενόμενον τὴν κλῆσιν τοῦ κάστρου Πάσχεσεν ἐκέλευσε καλεῖσθαι, ἐξελληνίζοντο δὲ ἐρημνεύεται Κεφαλοκόπτης, ἔχον ἀντικρὺ καὶ τὸ φρούριον δ' ἐδείματο ὁ πάππος αὐτοῦ. [In antec. Ducas 241, 12 dixit calcis furnos fuisse ἐν τοῖς Καταφυγίοις. Calcis vero fodinas Moltkii in Bospori tabula exhibit prope hod. *Tchi-doukly* in valle exeunte in maris recessum Gillii ætate *Castacium*, apud Dionysium Byz. vero fr. 63 p. 86 Κατάγγιον vel Κατάγγιον dictum. Idem nomen ap. Ducam latere probabiliter Bullialdus coniecit.] Chalcocondylas p. 380, 4: ὠκοδομεῖ, ... ἦ στενότερόν ἐστι διαβῆναι ἀπὸ Ἀσίας, πολίχνην Λαιμοκοπίην καλουμένην. Phrantzes p. 233, 10 Mechemetes dicit κατὰ τὸ τῶν Ἀσωμάτων στενὸν ἄστυ κτίσαι. Videlicet a meridie castelli prope hodiernum *Arnauf-Koi* erat ὁ τῶν Ἀσωμάτων ναὸς sive templum Michaelis angelorum archistrategi, de quo vide Gillium ad Dionys. Byz. p. 38. E templi ejus rudibus columnas tanquam ædificandi materiam Turci abstulerunt, ut Ducas p. 242, 24 tradit, qui p. 239, 17 nostras Bospori angustias τὸ ἱερὸν στόμιον vocat. Ipsum castellum faucibus appositum, quo transitus navibus præcludi poterat, Turci vocabant *Boghas-kesen* (*Boghas-chiesen* Seadeddin sec. vers. Bratutti 2, p. 130), i. e. *fauces abscondens*, sive λαιμοκοπία, ut recte vertit Chalcocondylas. Apud Ducam l. 1. nomen turcicum in Πάσχεσεν corruptum est, quod, quasi a voce *bach* (caput) deducendum esset, græce redditur κεφαλοκόπτης. Vid. Hammer 1, p. 509. || — § 2. τῶν πάππων καὶ τοῦ πατρὸς] Cf. infra c. 8, 3. || — ἔστιν ὅτε] supra ὅτε scriptum

τὴν Ἑλληνικὴν θάλασσαν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου. (4) Οὕτω δὲ διανοηθεὶς, χειμῶνος μὲν τὰ πρὸς τὴν οἰκοδομὴν πάντα καλεῖται παρασκευάζεσθαι, λίθους τέθεικε καὶ ξύλα καὶ σίδηρον καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς τοῦτο χρήσιμα, ἀρχοντας ἐπιστήσας τοῖς ἔργοις τοὺς σπουδαιωτάτους τε καὶ ἐμπειροτάτους, ἐντεταλμένος τὴν τεχίστην ἔπαινον οἱ εὐτρεπῆ θέσθαι, ὡς ἅμα ἦρι ἐξομῶν τοῦ ἔργου. Καὶ ὁ μὲν οὕτως.

VII. Βασιλεὺς δὲ Κωνσταντῖνος καὶ οἱ τῆς πόλεως τοῦτο μαθόντες δεινὸν ἡγούντο τὸ πρᾶγμα καὶ μεγάλων κακῶν ἀρχὴν καὶ δουλείας πρόδηλον ἀφορμὴν, νομίζοντες, ὅπερ ἦν ἀληθές, ἐπιτειχισμόν σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει κατασκευάζεσθαι τοῦτο, καὶ ὑσφόρους ἔφερον. (2) Ἐδοξεν οὖν ὡς ἐκ τῶν παρόντων αὐτοῖς πρὸςβλεῖν τε πέμπειν καὶ πειρᾶσθαι εἰ δύναιντο τρόπῳ παντὶ τῷ δυνατῷ τὴν ἐπιχειρήσιν ταύτην καλύειν· καὶ πέμπουσι δὴ (πρὸςβεις). (3) Οἱ δὲ ἀποκρίνομενοι λόγοις τε παντοίοις ἔγχεον, τῶν τε ξυνερχῶν καὶ τῶν ὁμολογημένων ἀναμνησκόντες, καὶ ὡς ἐν πάσαις ταῖς προγεγενημέναις τε καὶ ἀναγεγραμμέναις αὐτοῖς σπονδαῖς ἐπὶ τε τῶν πάππων καὶ τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτοῦ, παντάπασιν ἀπείρητο μηδένα κτερίζειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ μήτε φρούριον μήτε ἄλλο τι, ἀλλὰ καὶ τὸν βουλόμενον ἢ ὅπως ἐπιχειρήσονται καὶ ἀμφοτέρους κοιλῶναι τρόπῳ παντὶ, καὶ διεσπῶν τὸ ἐξ ἐκείνου μέχρι καὶ νῦν· «ὁ χώρος ἐλευθερὸς, διάβασις δὲ μόνον ἀπλῶς, ἔφασαν, τῶν ὑμετέρων στρατευμάτων τῶν τε ἄλλων ἀποσκευῶν ἐξ ἡπείρου ἐς ἡπείρον.» Καὶ ἅμα λήξον μηδαμῶς λύειν τὰς σπονδὰς ἡδὲ δὴ καὶ πρῶτην γεγενημένην μικρῶν ἱεκεῖ, μηδὲ ἀδικεῖν ἐθέλειν μηδὲν ἀδικούντας αὐτοῖς.

VIII. Βασιλεὺς δὲ ἀποκρίνεται τοῦτοις· «Οὐτε ἀδυνάτοι ἡμεῖς, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, ἡγοῦμαι, οὔτε παρὰ τὴν συγκατεμένην πράττειν καὶ τὰς σπονδὰς ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ, ἀσφαλίσθαι δὲ μόνον τὰ ἑαυτοῦ, μὴ μετὰ βλάβης μέντοιγε ὑμετέρας· ἕκαστον δὲ τὰ ἴδια φυλάττειν καὶ βεβαιεῖν μηδαμῶς τοὺς ἐνσπόνδους βλάπτοντα δίκαιόν τε ἐστὶ καὶ ἀνεμέσητον, καὶ πᾶσιν

ἐφαίται. (3) Ἐγὼ δὲ, ὡς ὁρᾶτε, Ἀσίας τε καὶ Εὐρώπης ἀρχὴν ἡπείρων διισταμένων ἀλλήλαις, καὶ πολλοὺς ἔχω τοὺς ἐναντιούμενους τε καὶ ἀνθισταμένους τῇ ἡμετέρᾳ ἀρχῇ ἐν ἑκατέρᾳ τούτων, καὶ δεῖ πανταχοῦ τε παρεῖναι με καὶ ἀμφοτέραις ἀρκεῖν, εἴ γε μὴ βουλομένην ἐξίστασθαι τούτων ἐκὼν εἶναι τοῖς ἡμετέροις ἐχθροῖς. (3) Ἰστε δὲ δήπου καλῶς ὅσα καὶ οἷα πράγματα παρέσθον ἐπὶ τοῦ μου πατρὸς αἱ τριήρεις τῶν Ἰταλῶν βουλομένοις διαβῆναι κατὰ Παιόνων ἐπελθόντων τῇ ἡμετέρᾳ, περιπλεύουσαι τε τὴν ἡμετέραν θάλασσαν καὶ κοιλῶσαι διαβαίνειν ἡμᾶς. (4) Δεῖ οὖν ἀποτειχίσαι τε τὴν ἐπιχειρήσιν ταύτην αὐτοῖς, καὶ ἀσφαλίσασθαι τὴν ἡμετέραν, καὶ μὴ πρὸς τῷ βλαθερῷ καὶ πᾶσιν ὀφείναι αἰσχύνῃν ἡμᾶς ὡς μὴ δυναμένους φυλάττειν τὴν ἡμετέραν θάλασσαν καὶ ἀρχήν. (5) Ὁ δὲ χώρος οὗτος, ἐν ᾧ τὸ φρούριον μέλλω τελεῖν, ἡμέτερός τε ἐστὶ καὶ τῶν ὑμετέρων διάβασις ἄνωθεν, ἀπὸ τε Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην καὶ ἀπὸ ταύτης ἐς τὴν ἑτέραν, καὶ οὐ δεῖ δήπου πολυπραγμανεῖν ὅπως ἡμᾶς, εἴ γε βούλοισθε τὴν εἰρήνην ἄγειν, εἴ μὴ που καὶ αὐτοὶ τῆς διαβάσεως ταύτης εἰργεῖν ἡμᾶς βούλοισθε· τοῦτο γὰρ ἄλλος ἂν εἴη λόγος. (6) Σπονδὰς δὲ οὔτε λύω οὔτε βουλήσομαι, μενόντων καὶ ὑμῶν κατὰ χώραν καὶ μηδαμῶς τὰ ἡμέτερα πολυπραγμανοῦντων μηδὲ περιεργάζεσθαι βουλομένων.»

IX. Ταῦτα ἀποκρίνόμενος ἀποπέμπει πάντα πρὸςβεις. Οἱ δὲ ἐπὶ τὴν ἀπαγγέλλουσαν πάντα τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ καὶ τοῖς ἐν τέλει Ῥωμαίοις, τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι καὶ ὡς οὐκ ἐνεστὶν ὅπως διακωλύσαι τὴν ἐπιχειρήσιν ταύτην οὔτε λόγοις οὔτε πειθοῖ, βίᾳ μέντοιγε μόνῃ, εἴ δύναιντο. (2) Οἱ δὲ, καὶ γὰρ ἐδόκει αὐτοῖς πρᾶγμα σφόδρα δεινόν, ὥσπερ ὅττι καὶ ἦν, μὴ ἔχοντες μέντοιγε δ τι καὶ ὁράσαιεν, καὶ ἀκόντες ἡσυχίαν ἦγον.

X. Μεχέμετις δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡς ἔαρ ὑπέβαινεν ἤδη, καὶ πάντα οἱ ἦν εὐτρεπῆ, πληρώσας τριήρεις τριάκοντα καὶ καλῶς ὁπλίσας ὡς ἐς ναυμαχίαν, εἴ γε τοῦτου δεήσειεν εἰ ποτέ τις ἐναντίωσις εἴη, παρασκευάσας δὲ καὶ ἕτερα πλοῖα σκευαγωγὰ πλείεστα, ἀπὸ

ὅς — Αἰγαῖον] Ἐγαῖον cod. || — διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου] Hæc verba velim abesse. De castellis ad Hellespontum structis an. 6971 vide lib. 4, 14.

§ 4. Cf. Ducas p. 237, 19 : Χειμῶνος γὰρ ἀρχαμένου προστάγματα καὶ διαταγὰς * ἐν τε δύσει ἐν τε ἀνατολῇ ἐν ἐκείτῃ ἐπεργία τοῦ ἐτοιμάσαι οἰκοδομῶν τεχνίτας χιλιούς καὶ ἐργάτας κατὰ ἀντολίαν τῶν τεχνιτῶν καὶ ἀσπεστοκαύσας καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πᾶσαν ἐργασίαν καὶ παρακομιδὴν, τοῦ εἶναι ἐτοιμῶν ἐν ἐξῆς εἰς κατασκευὴν κάστρου ἐν τῷ στομίῳ τοῦ ἱεροῦ τῆς πόλεως. Puscus 3, 159-172. || — ἀφαιμένῳ] ἀφαιμένῳ supra versum apponitur.

VII. 1. Cf. Ducas p. 238, 3. || — § 2. ἔδοξεν οὖν... αὐτοῖς] ἔδοξε δ' οὖν... αὐτῇ; codex. || — πρὸςβεις add. margo. || — § 3. Aliam legatorum orationem exhibet Ducas p. 238, 18-239, 16. Cf. Puscus 3, 199-202. Ceterum aliter de his narrat Seadeddin. 2, p. 131, qui Mechemetem dicit ad Constantinum misisse legatum, qui ex eo peteret ut castellum in isto Bosphori loco ædificandum permetteret. Imperatorem dixisse locum illum non suæ ditionis esse, sed Italorum Galatæ; Italorum autem permissionem Mechemetem expetere noluisse. || — ἀμφοτέρους] ἀμφοτέροις cod. || — διάβασις] διάβασις cod.

VIII. § 3. [Ἰστε δὲ etc.] Fusius de his Mechemetes exponit ap. Ducam p. 240. || — § 5. τοῦτο γὰρ ἄλλος ἂν εἴη λόγος] Minus ambiguis verbis Sultanus utitur ap. Ducam p. 240, 22 : καὶ ὁ ἐλθὼν ἀπὸ τοῦ νῦν ἱεκεῖ τῆς ὑποθέσεως πᾶσι, ἀραιεθῆσεται τὴν ὁρᾶν.

IX. Ῥωμαῖοις] Ῥωμαίων supra scriptum in codice.

X. § 1. Μεχέμετις] sic h. l. et passim pro Μεχέμετις; legitur. || — τριήρεις τριάκοντα] 40 naves recenset Nicolaus Barharus p. 1 : quando il ditto Turco vene a fabricar el ditto castello, vene da Garipoli (i. q. Galipoli) con

Καλλιουπόλεως ἐξέπεμψεν ἐπὶ Βόσπορον· αὐτὸς δὲ στρατῷ πολλῷ κατὰ γῆν ἐπορεύετο. (3) Καταλαβὼν δὲ τὸν πορθμὸν ἐβδομαῖος, καθίζει τὴν στρατιάν· καὶ αὐτὸς ἀναλαβὼν τῶν ἐν τέλει τινάς, ἀλλὰ δὴ καὶ γερόντων ἐνίους, οὓς ᾗδει τῶν τοιούτων ἀκριβῆ πείραν ἔχοντας, παριππεύων κατασκόπει τὸν χώρον τήν τε θέσιν αὐτοῦ καὶ τὸ κομιδῇ στενὸν τοῦ πορθμοῦ καὶ σφοδρὰ συνεσταλμένον, τοὺς τε ἐλικοσιδεῖς ἀγκῶνας καὶ τῶν πρῶνων τὰς πυκνάς ἐξοχάς τε καὶ ἐς τὰ ἔσω ξυννεύσεις τε καὶ καμπάς, τοῦ τε ῥοῦ τὸν ὀξύτατον δρόμον καὶ τὰς ἐγγινομένας αὐτῇ διὰ τοὺς ἀγκῶνας ξυνεχεῖς δίνας καὶ παλιρροίας καὶ ἱλιγγας, καὶ ὅσα ἄλλα δυσεκπλότατόν τε καὶ δυσδιεξίτητον ποιεῖ τὸν πορθμόν· (3) ἃ δὴ καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων κατονομάσαντες Συμπληγάδας τὸν χώρον ὠνόμασαν, καὶ Ἡρακλῆα τε πρῶτον ἔφρασαν διαβῆναι ταύτας, καὶ μετὰ τοῦτον [ξύν] τοῖς Ἀργοναύταις Ἰάσονα, ξύν πόνῳ μέντοι γε πλείστῳ καὶ τούτους διὰ τε τὸ κατησφαλισμένον καὶ οἶονε! πεπραγμένον τε καὶ συμπληττον τῇ τε στενότητι τοῦ χωρίου καὶ τοῦ πορθμοῦ καὶ ταῖς πυκναῖς τῶν ἄκρων ἐσοχαῖς τε καὶ ἐξοχαῖς, ὡς δοκεῖν κύκλωθεν ἡπειρον εἶναι τοῖς ἀναπλέουσί τε καὶ καταπλέουσι, αὐτοὺς δ' ἐν τῷ μέσῳ ἀπειλημμένους, ὥσπερ ἐν λίμνῃ βραχεῖα, μηδαμοῦ διεξοδὸν ἔχειν, ἔτι τε τῷ πολλῷ ῥόθῳ καὶ τῇ σφοδρᾷ ῥύμῃ τῶν καταφερομένων ὑδάτων, ἅτε ἀπὸ μεγίστου καὶ εὐρυτάτου πελάγους ἄνωθεν τοῦ Εὐξείνου πόντου κατερχομένων καὶ ἐς στενὸν κομιδῇ τελευτώντων τε καὶ συγκλειομένων, τῷ τε ὠθισμῷ καὶ τῇ βίᾳ τοῦ ῥοῦ καχλαζόντων τε καὶ ξυνελισσόντων ἅμα καὶ ἐποκελ-

λόντων τὰ σκάφη καὶ προσαρασσόντων ταῖς πέτραις καὶ καταγύνωντων, εἰ μήπου πολλή τις ἐπιμέλεια εἴη τῶν ἐμπλεόντων καὶ ἐπιστήμη. (4) Ἀναμετρῶν δὲ καὶ τὸ μεταξὺ τοῦ πορθμοῦ, ἵνα περ τὸ στενότατον εἴη, εὗρισκε μάλιστα πού σταδίους ἑπτὰ. † XI. Ταῦτα οὖν ἅπαντα καλῶς ἀναθεωρήσας τε καὶ κατασκεψάμενος τῷ τε λογισμῷ ἄριστα διαγνούς, ἐπεὶ οἱ κατεφαίνετο τὸ χωρίον ἐπικαιρότατον, ἐνταῦθα τειγίζειν ἔγνω τὸ φρούριον· καὶ διαλαμβάνει δὴ σημείους τὸν χώρον, ὃν ἐμελλε τειγίζειν. (2) Σχεδιάσας δὲ τοῦ φρουρίου τὴν θέσιν τε καὶ τὸ μέγεθος, τῶν τε πύργων καὶ μεταπυργίων τὰς βάσεις καὶ ἀποστάσεις, ἔτι τε προπύργια καὶ ἐπάλλξεις καὶ πύλας καὶ ὅσα ἄλλα καλῶς τε καὶ ὡς ἦν αὐτῷ κατὰ νοῦν, κατακερματίζει τοῖς ἐν τέλει, κελεύσας ὅτι τάχιστα ἀνύττειν τὸ ἔργον· καὶ ἅθλα προῦθηκε κάλλιστα τοῖς ἄριστα καὶ τάχιστα τοῦτο ἐξεργασμένοις· καὶ αὐτὸς δὲ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν μέρος τοῦ φρουρίου λαμβάνει. (3) Ἀρξάμενος δὲ τῆς οἰκοδομῆς μεσοῦντος ἔλαρος ἤδη, χειρὶ τε πολλῇ καὶ ὁσπάνῃ καὶ σπουδῇ καὶ ἀντιφιλοτιμήσει πάντων πρὸς τὸ ἔργον κεκρημένων, πρὶν ὅσον τὸ θέρος ἐξήκειν τειγίζει τὸ φρούριον, ἐρυμνότατον πάντων καὶ ἀσφαλίστατον καὶ τῶν πώποτε φρουρίων ὀνομαστότατον, λίθοις τε μεγίστοις λογάδην ξυντεθειμένοις ἐξεργασμένον, σιδηρῶν τε πολλῶν καὶ μολυβδωτοῖς γόμοις ἐνεσχημένους καὶ πολλοῖς ἄλλοις κατωχυρωμένον τε καὶ κατησφαλισμένον, πύργων τε πυκνότητι καὶ μεγέθει καὶ ἀσφαλείᾳ ἐς ὕψος ἡρμένων, μεταπυργίων τε καὶ ἐπάλλξεων καρτερότητι, ὕψει τε καὶ τείχους παχύτητι. (4) Εὖρος τῷ τείχει, ἧ εὐ-

galie 6 compie (i. e. perfettamente fornite) e fuste 18 e parandarie 16. || — αὐτὸς ἐπορεύετο] Adrianopoli profectus est die 26 Martii 1452, sec. Phrantz. p. 233, 16; Μαρτίου μηνὸς ἡδὴ παρεληλυθότος, sec. Ducam p. 241, 11. || — § 2. ἐξοχαῖς] ἐξαρχάς codex, in quo mox συννεύσεις; et παλιρροίας. || — 3. Συμπληγάδα; non insulas intelligit Critobulus, sed sinuosi Bospori ripas. || — μετὰ τοῦτον ξύν] voculam ξύν addidi. Dein σύμ πόνῳ... καχλαζόντων... ἐπωκελ- λόντων... προσαρασσάντων... στενωτάτων codex.

XI. § 2. Cf. Puseulus 3, 231 :

*Machmettus totas vires terræque marisque
convenisse videns, castellum signat aratro
condendum; turres, portas describit et alta
fundamenta locat; primos instare labori
præficit, atque viris opera in diversa vocat
primus adest instans.*

αὐτὸς δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν etc.] Allter de his narrat Ducas p. 242, 4 : Διένειμεν οὖν τὴν οἰκοδομὴν οὕτως· τῷ μὲν Χαλὶλ πασίᾳ δέδωκε μίαν τῶν γωνιῶν, τὴν ἐν θαλάσῃ κειμένην (τῶν... κειμένων νηῶν), τοῦ οἰκοδομῆσαι πύργον ἕνα ὑπερμεγέθη καὶ στερρὸν ὡς ἀκρόπολιν, τῷ δὲ Ζαγάνῳ ἕτερον ἐν τῇ ἑτέρᾳ γωνίᾳ τῇ κειμένη ἐν τῇ ξηρᾷ, μέγαν καὶ αὐτὸν, τῷ δὲ Σαρτιζῇ ἄλλον ἐν τῇ τρίτῃ γωνίᾳ, τοὺς αὐτοὺς τρεῖς πύργους ὡς ἀντίμαχα καὶ ἀκροπόλεις ἐκ τῶν οἰκείων ἀναλωμάτων, τὸ δὲ τείχος· καὶ τὴν ἑτέραν ἄλλην τοῦ κάστρου οἰκοδομὴν αὐτὸς δ' ἡγεῖων ἀνελάβετο.

§ 3. πρὶν ὅσον τὸ θέρος· ἐξήκειν] Secundum Nic. Barbarum l. l. perfectum opus est mense Augusti an. 1452. Cf. Seadeddin. 2, p. 132 : in quattro mesi, e, secondo la relazione di Monsignor Idris, in un quarto d' anno fu fornito quel propugnacolo. Chalcocond. p. 381, 10 : ἐπετετεγίχιστο ἔ; τρεῖς μῆνας. Ducas p. 246, 20 : εἰς Ἀδριανούπολιν ἐπορεύετο τέτρασι μῆσι τὸ πᾶν ἀπαρτίσας, ἥδη τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ τρίχοντος· δευτέρου ἔτους, ἀπὸ δὲ κτίσεως κόσμου 5284. Silentio prætermisit Critobulus altercationes et rixas et pugnas quæ, dum ædificabatur castellum, Turcis cum Byzantinis intercessere; de his tu ad Ducam et Phrantzem. || — μολυβδωτοῖς] μολύβδῳ τοῖς; codex. Aliud hujus vocis exemplum non novi. Plumbum etiam ad tegendas turres adhibuit. Phrantzem. p. 235, 17 : μολύβδῳ σκεπάσας τοὺς πύργους. Chalcocond. p. 381, 8 : καὶ μολύβδῳ τοὺς πύργους ἐστέγετο. Barbarus p. 1 : el qual castello hanno torre quatordece, de le qual quatordece ne sun cinque principal coverte de piombo, e sono maxize (i. e. massice).

§ 4. πήχεις δύο καὶ δέκα] i. e. 24 pedes, quum ex sequioris ævi more in singulos πήχεις bini pedes computandi

ρότατον, πήχεις δύο καὶ δέκα, ὕψος δὲ τετραπλάσιον· καὶ μέγεθος δὲ οὐ κατὰ φρούριον, ἀλλὰ πολίχην προστοιχός. Τρίγωνον δὲ κατασκευάζει τοῦ φρουρίου τὸ σχῆμα, τὴν μὲν ὀρθὴν γωνίαν ἄνω πρὸς τὸ ἀνάντες ἔχον καὶ ἐν τῇ κορυφῇ (ἣν γὰρ ἡρέμα πρόσαντες τὸ χωρίον), ὥσπερ τινὰ πρόβολον μετὰ πύργου προβεβλημένην ἰσχυροτάτου τε καὶ μεγίστου, ξυνάπτουσάν τε τὰς δύο ἐγκαρσίας πλευρὰς καὶ φυλάττουσαν· τὰς δὲ δύο γωνίας τῆς βάσεως καὶ περὶ τὸν αἰγιαλὸν ἐκατέρωθεν τῆς πλευρᾶς, ἣ τοῦτον ἐπέχει, καὶ αὐτὰς πύργοις ἰσχυροτάτοις τε καὶ μεγίστοις ἡσφαλισμένας· καὶ αὐτὰι δὲ αἱ πλευραὶ πύργοις ἐτέροις πεπύκνυνται, ἐλάττωσι μὲν τῷ μεγέθει τῶν ἐν ταῖς γωνίαις, δυνάμει δὲ οὐδὲν ἀποδέουσι. (5) Τοῦτο δὲ τὸ σχῆμα καὶ ταύτην τὴν θέσιν ἐμχανήσατο τοῦ φρουρίου, τῇ μὲν ἐν ὧς πλείστον ἐπέχει τοῦ αἰγιαλοῦ, διὰ τὰς πετροβολοὺς μηχανὰς, αἱ πυκναὶ περὶ αὐτὸν ἐμελλον εἶναι τετραμμέναι πρὸς θάλασσαν, ἵνα δὴ τὸν διέκπλουν κωλύωσι, καταγῆσαι τὰ σκάφη, τῇ δὲ καὶ τὴν ἄκρην ἄνω κατέχον τε καὶ φρουροῦν, καὶ τοὺς πολέμιους εἶργον ὡς πορευοτάτω, ἵνα μὴ ὑπὲρ κεφαλῆς οὗτοι βάλλοντες τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπαλξεων

βλάπτωσιν, ἀλλὰ ἀνασοῶνται πόρρωθεν. (6) Τειχίσας δὲ τὸν εἰρημένον τρόπον, ἐπισκευάζει παντοίοις ὅπλοις, βέλεσι τε καὶ τόξοις καὶ δόρασιν, ἐτι δὲ καὶ ἀσπίσι καὶ θυρεοῖς καὶ πολλοῖς ἄλλοις τοιοῦτοις· πρὸς δὲ τοῦτοις πετροβόλοις μηχαναῖς μείζουσι τε καὶ μέισι πάσας τὰς ἐπαλξεις ἐπλίζει τῶν τε πύργων καὶ μεταπυργίων καὶ προπυργίων, τὰς δὲ μεγίστας τῶν μηχανῶν τίθησι παρὰ τὴν θάλασσαν ὑπὸ τὸ τεῖχος· χαμαὶ πυκνῶσας παρὰ ἑλὴν τὴν πλευρὰν τετραμμένας ἐς θάλασσαν, ἥπερ ἔφην, οὐκ ἐπ' εὐθείας δρώσας, ἀλλ' ἄλλη καὶ ἄλλη τοῦ πελάγους, καὶ ἐπαμφοτερίζουσας, τὰς μὲν δεξιὰς ἐπὶ τὰ ἀριστερά, τὰς δὲ ἀριστεράς ἐπὶ τὰ δεξιὰ δρώσας τε καὶ ἐξ ὑπερδεξιῶν βαλλούσας καὶ τὸν διέκπλουν, ἥπερ ἔφην, κωλυούσας· (7) ἀφιεῖσαι γὰρ λίθους καίμαγεθείς τε καὶ στρογγύλους ἐν γρῶνι θαλάσσης ὥσπερ νηχομένους, ἀπὸ τοῦ φρουρίου τοῦδε μέχρι τοῦ πέραν, καὶ ἀπ' ἐκείνου πάλιν ἐπὶ τὸδε τὸν αὐτὸν τρόπον ἑτεραι μηχαναὶ, οὐκ ἔωσι διεκπλεῦσαι μὴ ὅτι γε ὀλίγα καὶ τρίτην ἢ ἄλλο τι τῶν φορητῶν καὶ σκευαγωγῶν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ σμικρότατον ἀκάτιον τοῦ μὴ οὐ καταῆσαι τε καὶ συντρίψαι καὶ ὑποβρύχιον τῷ βυθῷ παρχοῦναι, οὕτω τοι νυκτὴς

sint. Hand multum differunt quæ apud ceteros scriptores leguntur. Phrantzes p. 234, 15 : τὸ δὲ τῶν τειχῶν (sc. turrium) εὖρος ἦν κα' ποδῶν, τὸ δὲ ἔσωθεν αὐτῶν εὐρύχωρον ὑπῆρχε τριάκοντα καὶ δύο ποδῶν. Chalcoconil. p. 381, 8 : τὸ δὲ πλάτος τοῦ τείχους πόδας κα', τῶν δὲ πύργων καὶ πλέον τούτων, τριάκοντα. Ducas p. 246, 5 : εἰς πάχος τὰ τεῖχη καὶ τοὺς πύργους· λ' σπιθαμᾶς (i. e. 22 pedes et dimidium) ἔκτεινας καὶ τὸ ὕψος εἰς τὸ ἄρκον. Altitudinem turrium solus Critobulus tradidit, fortasse iusto majorem; eam 60 pedum esse dicit Mordtmann l. l. p. 17. || — τρίγωνον] Eodem modo Ducas p. 241, 22 : ὡς ἐν τριγῶνῳ σχήματι τὸν θεμέλιον ὠρίσατο πηγνύναι. Dispositio autem trianguli sec. Critobulum ea erat, ut rectus angulus turrisque maxima versus continentem in solo elatiore, reliquæ duæ juxta oram maritimam essent. Ceteri scriptores greci rectius inversum ordinem exhibent. Phrantzes p. 234, 12 : ὠκοδόμησε πύργους· τρεῖς· ἰσχυροῦς, τοὺς δύο μὲν χειμαίνοντες, τὸν δὲ ἕτερον κατὰ θάλασσαν, ὃς καὶ οἶνον τι μείζον τῶν δύο ὑπῆρχε. Chalcoconil. p. 381, 4 : ὠκοδοῦμαι πύργους· τρεῖς· μεγίστους πάντων ὧν ἴσμεν, δύο μὲν κατὰ τὴν ἡπειρον, ὥστε ὠρημένη ἀπὸ τούτων ἀμύνειν τῷ ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ ἐρχομένῳ (sc. πύργῳ), τοῦτον δὲ μέγιστον ἐπωκοδόμει. In his verba ὥστε ὠρη. etc. perperam vertuntur : ut ab his progressi irruere possent in naves quæ mare legunt. Vertendum : ut hinc auxilio venirent turri maximæ juxta mare erectæ. Vox ἐρχομένῳ pro κειμένῳ usurpatur. Allatis adde verba Ducas p. 242, quæ supra ad § 2 emendavi. Ceterum quæ de castelli forma triquetra deque tribus turribus traduntur, ea falsa esse dicit Mordtmann l. l. p. 143; reapse enim 14 turres inter easque 5 majores esse, ut recto legeretur apud Barbarum l. l.; errorem inde repetendum videri, quod ab urbe in Bosporum navigantibus tres tantum turres apparerent eo itineris momento quo *Defterdar* promontorium circumnavigandum esset. Ego vero viz crediderim ejusmodi errorem fuisse quattuor scriptorum, quorum nullus ab altero pendet. Celeberrimus noster Mollkhus in tabula egregia quæ inscribitur *Karte des nördlichen befestigten Theils des Bosporus* (Berlin. 1849) delineationem castelli dedit, in qua tres solummodo sunt turres majores ac rotundæ, quarum una juxta mare, reliquæ duæ versus continentem in clivo positæ sunt. Lineis rectis junctæ triangulum efficerent, qui angulum rectum haberet ad turrem maritimam. At muro recto non junguntur nisi turres rotundæ mediterraneæ, inter quas intercedunt quinque turres minores et quadratæ, quarum historici nostri rationem non habuerunt. Murus ille a horra versus meridiem extenditur. Inter ejus turrem meridionalem et turrem rotundam maritimam notantur quatuor turres quadratæ minoresque, quæ lineam describunt angulo recto fractam. Inter clivi turrem borealem et turrem rotundam oræ maritimæ non nisi unam turrem quadratam, ceteris quadratis majorem, conspicimus. Itaque quæ de triquetra castelli figura traduntur, haud premenda sunt. Multo minus audiendi fuerint Turcorum scriptores, qui castellum figura sua lineas imitari perhibent, quibus Mohamedis nomen Arabes exarare solerent. Vid. Hamner. l. l. p. 507. De hodierna castelli ratione vid. idem in libro de Bosporo. et Constant. tom. 2, p. 222 sq. || — ἐν τῇ κορυφῇ] Dicendum erat πρὸς τὴν κορυφὴν, *versus verticem collis*.

§ 6. πετροβολοὶ· μηχαναί·] Secundum Ducam p. 246, 7 Mechemetes collocavit ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Χαλὶλ πασίᾳ χύωνος χαλκοῦς ἀπολύοντα· πέτρας· ὑπὲρ ἐξακοσίων λίτρων τὸ βάρος. Ejusmodi globos marmoreos etiam nunc prope castellum reperiri testatur Mordtmannus l. l. p. 18. De bombardis castelli vid. etiam Barbarus p. 2. || — ἀνὶ τῇ καὶ ἄλλῃ] καὶ ἄλλῃ m. 2 supra lineam additur; eadem manus 2 mox addit τε post vocem ὀρώσας.

§ 7. διεκπλεῦσαι] διεκπλεῦσαι m. 1, διεκπλ. m. 2. Quævis navis Bosporum transiens ad castellum cursum sistere et vertigal (τὸ κοιμήριον) pendere debebat. 'H δ' ἀπειθήσασα νηὺς, Sultanus jussit, καὶ μὴ ἐνδύσασα εὖν τῇ πετροβολῶ καταποτισθήτω. Ducas p. 246. Cf. Barbarus l. l.

ὥσπερ δὴ καὶ ἡμέρας, εἰ μὴ που κατὰ γνώμην εἶη γε τοῦ φρουράρχου. (8) Οὕτως αὐτῷ τὰ τοῦ φρουρίου ἐμελετήθη, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τὰς τε ἡπείρους συνῆψε καὶ τὴν διάβασιν ὑπ' αὐτῷ πεποίηται. Ἐπισκευάσας τοίνυν αὐτὸ καλῶς καὶ ὀπλίσας καὶ τοῖς πᾶσιν ἀχείρωτον καταστήσας ἦ, μᾶλλον εἰπεῖν, ὅπως ἀνεπιχειρήτον, φρουρὰν τε ἱκανὴν ἐγκαταλιπὼν καὶ φρουράρχον ἓνα τῶν πιστοτάτων αὐτῷ ἀποδείξας, ταῖς τε μηχαναῖς ἐπιστήσας τοὺς καλῶς τε καὶ ἐπιστημόνως χρησσομένους, ἐπάνεισιν ἐς τὴν Ἀδριανοῦ, φθινοπώρου φθίνοντος ἤδη. Καὶ ἐξηκοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἐννακοσίοις τε καὶ ἐξακισιλίοις τοῖς ὅλοις ἡνύετο, δεύτερον δὲ τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

XII. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον οἰκοδομεῖ καὶ βασιλεία λαμπρὰ περὶ τὴν Ἀδριανοῦ, αὐτοῦ που περὶ τὸν Εὐρον ποταμὸν πέραν τοῦ ἄστεος, λίθοις τε λαμπροῖς καὶ μαρμάρους διαφανέσι κεκοσμημένα, χρυσῷ τε πολλῷ καὶ ἀργύρῳ κατασπραπτόμενα ἐνδοθεν τε καὶ ἔξωθεν, ἐτι δὲ γλυφικῇ καὶ γραφικῇ τέχνῃ πεποικιλμένα καὶ διαφόροις ἄλλαις πολυτελείαις φιλοτίμως ἐξεργασμένα καὶ ἡσκημένα. (2) παραδείσους τε φυτεύει περὶ αὐτὰ, φυτοῖς τε παντοίοις καὶ δένδροις ἡμέροις κομῶντας καὶ καρποῖς ὥραιοις βριθοντας, ζῶων τε διάφορα γένη ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων καὶ πτηνῶν ἀγέλας τούτοις ἐμβάλλει, καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἀγάλλει καλοῖς, ὅσα τέρψιν ἅμα καὶ κόσμον εἶδε φέρειν καὶ ἡδονήν. (3) Κατασκευάζει δὲ καὶ βασιλείον αὐλὴν φιλοτιμίης ἑνεργαῶς τούτων, καὶ οἰκισιν ὅτι πλείστην ποιεῖται νέων καταλόγων καὶ πεζαιτέρων ἐν αὐτῇ τε καὶ περὶ αὐτὴν, πανταγοθέν ἀσφαλιζόμενος τὰ βασιλεία. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

XIII. Ὁ δὲ τὴν πάλαι οἱ μελετωμένην βουλὴν καὶ

ὃν ὠδινε λογισμὸν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ πρὸς ὃν ἔφερεν αὐτῷ πάντα σκοπὸν ἐξ ἀρχῆς ἐς πέρας ἀγειν ἤδη διανοεῖτο καὶ μηκέτι μελλήσειν μηδ' ἐν ἀνθροαῖς εἶναι· ἡ δὲ ἦν πολέμον ἐξενεγκεῖν Ῥωμαίοις καὶ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ καὶ πολιορκίαν τῇ πόλει. (1) Ἐνόμιζε γάρ, ὅπερ καὶ ἦν, ὥς, εἰ ταύτην ἔλοι τρόπῳ παντὶ, καὶ τῶν ταύτης κύριος κατασταίη, μηδὲν εἶναι τὸ κωλύσον ἐτι ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ὡς ἐκ τινος πάντων κοινῆς ἀκροπόλεως ταύτης ὁρμώμενον τὰ λοιπὰ πάντα καταδραμεῖν καὶ ὑπ' αὐτῷ ποιήσασθαι. (3) Διὰ τοι τοῦτο οὐδαμῶς καθεκτός ἦν ἐτι, οὐδ' ἐπὶ τῶν αὐτῶν τοῦ λοιποῦ μένειν ἡξίου καὶ εἰρήνην ἀγειν, ἀλλὰ πολεμητέα οἱ ἔδοκει εἶναι ἐν τάχει καὶ τὴν πόλιν ἐξαίρετά. (4) Ἐνῆγον δὲ αὐτὸν μάλιστα πρὸς τοῦτο καὶ θεοσημεαῖαι τινες, ἐτι δὲ μαντεῖαι καὶ οἰωνισμοὶ καὶ κληδόνες, καὶ ἄλλα ἅττα, οἷς τε προσεῖχε πᾶν, καὶ οἷς τὸ μέλλον οἱ ἄνθρωποι θηρῶνται, ἅπαντα ἐς ταῦτον ἔφερε, καὶ χρηστάς οἱ ὑπετίθει ἐλπίδας ἀλώσιμον εἶναι τὴν πόλιν αὐτῷ. (5) Ξυγκαλέσας οὖν τοὺς ἐν τέλει πάντας, σατραπας τέ φημι καὶ στρατηγούς καὶ ἱλάρχας καὶ ταγματάρχας καὶ ἡγεμόνας τῶν τάξεων, καὶ ἐξύλλογον ποιήσας ἔλεξε τοιάδε.

XIV. Ἄνδρες φίλοι καὶ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, ὅτι μὲν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τὴν ἀρχὴν τήνδε ἦν ἔχομεν, μετὰ πολλῶν ἀγώνων τε καὶ κινδύνων τῶν μεγίστων ἐκτήσαντο καὶ ἐς δεῦρο διαδοχῇ τῇ σφῶν αὐτῶν διασωσάντες, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεχόμενοι, παρέπεμψαν ἐς ἐμέ, πάντες ἴστε δῆπου καλῶς, οἱ μὲν ὑμῶν καὶ κοινῶν ἐνίων ἔργων ἐν μέρει γεγονότες ἐκείνοις, ὅσοι περ ἐν τῇδε τῇ νῦν μάλιστα καθεστηκυῖα ἡλικία τυγχάνετε πρεσβύτατοι ὄντες, οἱ δὲ καὶ παρὰ τῶν πατέρων ἀκοῇ παρειληφότες, ὅσοι νέοι

§ 8. φρουρὰν ἱκανὴν] τετρακκοσίους νέους sec. Ducam p. 246, 19. || — ἓνα τῶν πιστοτάτων] Φερούζ Ἄγαν (*Firouz Aga*) sec. Ducam l. 1. || — ἐπάνεισιν] Absolutis rebus castelli, Mechemetes in agrum Constantinopolitanum profectus muros urbis fossasque insepexit die 28 mens. Augusti 6960 (1452) (Phrantzes p. 234. Cf. Chalcocondylas p. 381. Puscus 3, 359-366). Adrianopolim profectus est primo die an. 6961, sive primo die Septembr. 1452 (Phrantz. l. 1.). || — δεύτερον δὲ] Accuratio Ducas p. 246, 21 : ἡδὲ τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ τρέχοντος; δευτέρου ἔτους, ἀπὸ δὲ κτισέως κόσμου 5764.

XII. Βασιλεῖα] Seadeddin 2, p. 133 : *Il rè se n' andò alla sua felicissima residenza d' Adrianopoli, dove giunto comandò che alla sponda del fiume Tungia (i. e. Tonzi fluvii, qui prope urbem in Hebrum influit) fabricassero il palazzo nuovo; e con intentione e mira di prendere Constantinopoli fece fondere smisuratissimi pezzi d'artiglieria*. Ducas p. 249, 1 narrat Mechemetem (Januar. 1453) maximam illam bombardam, quam Orbanus Hungarus fecerat, collocasse ἐμπροσθεν τῆς μεγάλης πύλης τῆς αὐλῆς τῶν παλατίων τῶν παρ' αὐτοῦ τὸ ἔτος ἐκεῖνο κτισθέντων. Ceterum die primo mensis Octobris 1452 rex Turchanem ducem cum exercitu in Peloponnesum miserat, ut bello impederet Thomam et Demetrium despotas ne Constantinum fratri auxiliarentur. Expeditionem hanc, cujus neque Ducas neque Critobulus meminerunt, narrat Phrantzes, p. 235 sq. et Chalcocondylas, p. 381 sq. Mense Decembris Mechemetes Didymoticho (*Dimotica* hod.) versabatur, ubi Antonium Rizzum Venetum, cuius navis in Bosphoro bombardæ maximæ lapide demersa (d. 26 Novembr., sec. Barbar. p. 2) erat, palo per anum adacto necari jussit. Hinc deinceps mense Ianuario 1453 Adrianopolim reversus est (Ducas p. 249, 21). || — ἐνδοθεν καὶ ἔξωθεν] Hæc addidit manus secunda. || — § 2. ἐμβάλλει] ἐνεβάλλει codex.

XIII. § 1. ὃν ὠδινε λογισμὸν] Cf. Ducas p. 249, 16 : Ἔχων οὖν ὁ ἡγεμὼν καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ τὴν πᾶσαν φροντίδα καὶ μέριμναν, κοιτῶμενος καὶ ἀνιστάμενος καὶ ἐντὸς τῆς αὐλῆς αὐτοῦ καὶ ἐκτός, ποίῳ πολέμῳ καὶ ποῖα μηχανῇ καθίξει τὴν Κωνσταντινούπολιν, etc. Id. p. 252, 1 : τὰς πάσας οὖν νύκτας ἐκεῖνας οὐκ ἔλιπε διανυκτερεύων καὶ μεριμνῶν τὰ κατὰ τῆς πόλεως, λαμβάνων ἐν χειρὶ χάρτην καὶ μέλανα καὶ σκιαγραφῶν τὴν περιχώρην τῆς πόλεως. || — μελλήσειν] μελλήσιν cod. || — § 3. διὰ τοι τοῦτο] τοι man. 2 additum. || — § 4. μαντεῖαι] De vaticiniis quæ apud Osmanos ferebantur, vid. Hammer I, p. 524 sq. || — ἅττα] ἅτα codex.

XIV. Cf. oratio Mechemetis ap. Puscum 3, 23-51, ubi post regem loquitur Chalil bellum dissuadens (56-92), et deinceps regis consilia probans Zaganus (103-113). || — § 1. ἀρχῆς] Supra scriptum est αὐλῆς. || — ὅσοι περ

ἔσται· οὐδὲ γὰρ εἰσι τῶν πάντων παλαιῶν, οὐδ' οἷα καὶ διὰ χρόνου πλῆθος λανθάνειν, ἀλλ' ὅψις ταῦτα μαρτυρεῖ τῶν λεγόντων μάλλον ἢ τῶν ὁρῶντων ἀκοή βεβαιῶ, χθές καὶ πρώην γεγενημένα. (2) Πάρεστι γὰρ σαφὲς ἔτι καὶ νῦν ὁρᾶν πανταχοῦ τῆς ἡμετέρας σημεῖα τῶν ἐκείνων ἔργων δεικνύμενα ἐναργῆ, τεῖχη τε φρουρίων καὶ πόλεων χθές καὶ πρώην κατεσκευασμένων, γῆν τε τοῖς ἐκείνων αἵμασι σχεδὸν ἔτι φοινισσομένην καὶ μεμιγμένην καὶ πολλὰ τοιαῦτα μνημεῖα, ἅττα κάλλιστα τῆς ἐκείνων ἀνδρίας καὶ ἀρετῆς καὶ τῆς ἐν τοῖς δεινοῖς εὐφυχίας ἀείμνηστα μαρτύρια· τοσαύτη γὰρ ἀνδρία ψυχῆς καὶ γνώμης στερεότητι καὶ φρονήματος μεγαλείῳ περὶ πάντα ἐχρήσαντο, ὥς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐκ πάντων μικρῶν ἀρχῶν τῆς δυνάμεως, εἰς νῦν βαλέσθαι καθελεῖν τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν καὶ πᾶσαν ἐλπίσαι τὴν τῆς Ἀσίας τε καὶ Εὐρώπης ἀρχήν· καὶ μέντοιγε οὐκ ἐψεύσθησαν· (3) Ὁρμηθέντες γὰρ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Κιλικίας καὶ Ταύρου ὁρῶν μετὰ σμικρᾶς, ὅπερ ἔφην, ἰσχύος, μεγίστου μέντοιγε λογισμοῦ καὶ φρονήματος, κατατρέχουσι μὲν εὐθὺς Λυκίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ τὴν ἀπὸ Φρυγίαν, καταστρέφονται δὲ Λυδοὺς, Κᾶρας, Μυσσοὺς, Φρύγας τοὺς κάτω, Ἰωνας, πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν παραλίαν, ἔτι δὲ χειροῦνται Γαλάτας, Καππαδόκας, Παφλαγόνας, Χάλυδας, Βιθυνοὺς, Ἑλλησποντίους, ἀπλῶς εἰπεῖν πᾶσαν ἣν ὁ Ταῦρος ἐντὸς ὀρίζει, ἀπὸ Κιλικίας παρήκων μέχρι Σινώπης τῆς πρὸς τῷ Εὐζεῖνῳ πόντῳ, ἣν δὲ Κάτω Ἀσίαν φασίν, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου χειροῦνται καὶ ὅς' ἑαυτοῖς βεβαίως ποιοῦνται. (4) Καταστάντες δὲ κύριοι ταύτης ἀπάσης καὶ τῆς παραλίας αὐτῆς, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πόλεων ἀρξάντες ἐγκρατῶς, βασιλείῳ τε τὴν Προσίαν καταστησάμενοι διαβαίνουσι τὸν Ἑλλησπόντον εὐαριθμητοὶ πάντες, ὅτε οὐκ ἐπὶ πολέμῳ προφανεῖ, ἀλλ' ἐπὶ ληστείᾳ προσκαίρω τε καὶ κλοπῇ διαδάντες καὶ ἅμα τῆς ταύτης θαλάσσης εἰργόμενοι, τῶν Ῥωμαίων ἔτι κρατοῦντων αὐτῆς. (5) Καταλαβόντες δὲ τὴν ἄκραν τοῦ δροῦ· τοῦ πρὸ τοῦ σήματος τῆς Ἑλλάδος καὶ [τοῦ] τῆς Χερσονήσου ἰσμοῦ κειμένου καὶ φρουρίον ἐξ ἐπιδρομῆς ἢ

ἀπάτης λαβόντες αὐτοῦ, τὸ μὲν πρῶτον ἐκείθεν δρῶμενοι ληστεῖαις τε ἐργῶντο καὶ καταδρομαῖς ἀφανέσι καὶ προνομαῖς, ληζόμενοι τοὺς ἐγγύς. (6) Ὡς δὲ κατὰ μικρὸν προϊόντες καὶ αἱ πλείους γινόμενοι, καὶ τινα τῶν ζυνεγγυς φρουρίων, τὰ μὲν ἐξ ἐπιδρομῆς βία, τὰ δὲ ἀπάτῃ ἐλόντες ἐκράτησαν, καὶ ἐς τὸ πεδίον κατέβησαν, ἐνταῦθα λοιπὸν οὐκέτι οὐδὲν ἦν αὐτοῖς ἐμποδὼν, ἀλλὰ πεδιάς τε εἶχετο καὶ κῶμαι διηρπάζοντο καὶ πόλεις ἤλασσαντο καὶ φρούρια κατεσκάπτετο καὶ στρατεύματα ἡττᾶτο καὶ γένη πολλὰ καὶ μεγάλα ἐχειροῦτο, καὶ βραχεῖ λόγῳ κατατρέχουσι μὲν οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ Θράκην ἄπασαν καὶ Μακεδονίαν, καταστρέφονται δὲ Μυσοὺς τοὺς τε ἐν τῇ μεσογείᾳ καὶ πρὸς τῷ Ἰστροῦ οἰκούντας, ἔτι δὲ Ἰλλυριοὺς, Τριβαλλοὺς, Ἑλλήνας ἄλλα τε γένη πολλὰ, χειροῦνται δὲ φρούρια ἐρυμὰ καὶ πόλεις πολλὰς καὶ μεγάλας, τὰς μὲν ἐν τῇ μεσογείᾳ, τὰς δὲ ἐν τῇ παραλίᾳ κειμένας. (7) Καὶ τί δαί πόλεις καὶ ἔθνη καταλέγοντα διατρίβειν; πᾶσαν ἣν ὁ Ἰστρος ἐντὸς ὀρίζει, ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ τῶν πρὸς τὸν Εὐξείνῳ πόντον ἀνίοντι μέχρι τῶν ἐκβολῶν Σάου τῶν ἐς αὐτὸν, καθεῖθεν διὰ τῆς μεσογείας ἰόντι μεταξὺ Ἰστρον τε καὶ Δαλματῶν Παϊόνων τε τῶν ἐντὸς Σάου καὶ Ἰλλυρίων πρὸς μεσημβρίαν καὶ νότον ἀνεμὸν μέχρις Ἰωνίου κόλπου χειροῦνται τε βεβαίως καὶ καταστρέφονται καὶ φόρου ποιοῦνται ὑποτελεῖς πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ, ζῶν αὐτοῖς δὲ καὶ τοὺς πέραν τοῦ Ἰστροῦ Γέτας, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν παραλίαν αὐτῆς, πλην γε δὴ Πελοποννήσου, ὑπὲρ τοὺς μυριάς σταδίων περίπλου ἔχουσιν. (8) Ταῦτα δὲ οὐκ ἀμογητὶ μὲν, οὐδ' ὥς ἂν τις ἀπλῶς ἐπέλθοι τῷ λόγῳ, οὐδ' ἀνευ ἐναντιωμάτων τε καὶ κωλυμάτων τῶν μεγίστων, οὐδ' ἀναιμῶτι καὶ κινδύνῳ χωρὶς ἔσχον τε τὴν ἀρχὴν καὶ διεσώσαντο μέχρι νῦν, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν αἱμάτων, πολλῶν δὲ τραυμάτων, πολλῶν δὲ ἰδρύτων καὶ πόνων. (9) Καὶ γὰρ καὶ γένη πολλὰ καὶ μέγαλα ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ ἐναντία τοῖς ὅπλα ἤσαντο καὶ λαμπρῶς ὑπὲρ ἑλευθερίας ἡγωνίσαντο μέχρι θανάτου καὶ μετ' ἀρετῆς, καὶ πόλεις ἐν αὐτοῖς πολλὰ καὶ μεγάλα καὶ τείχεσι

ἐν τῇδε τῇ νῦν μέλιστα καθεστηκυῖα ἡλικία τυγχάνει· Cf. Thucyd. 2, 36, 3 in Periclis oratione : ἡμεῖς οἷδα οἱ νῦν ἔτι ὄντες μέλιστα ἐν τῇ καθεστηκυῖα ἡλικίᾳ. — ἀλλ' ὅψις ταῦτα] Ob oculos auctor habuit verba Thucydidis 1, 73, 2 in oratione legatorum Atheniensium : τὰ μὲν πάντων παλαιὰ τί δαί λέγειν, ὧν ἀκοή μάλλον λόγων μάρτυρες ἢ ὅψις τῶν ἐκουσιούων. || — § 2 κατεσκευασμένων] Sic manus 2, ... ἐνα π. 1. || — ἅττα] supra scriptum. || — 3. ὅπερ ἔφην] vellim ὅσπερ vel ex more Nostri φερ ἔφην. || — Ταῦρος... παρήκων μέχρι Σινώπης] Eandem de Tauri tractu opinionem repetit lib. 4, c. 4, 2. || — § 4. βασιλείῳ τε τὴν Προσίαν καθεστάνενοι] Paulo post annum 1326, quo anno urbs ab Ichnae sub Osmine I rege capta est. Vid. Seadeddin. 1, p. 23. Obiter rem memorant Byzantini, Nicephorus, Chalcomastylas et Phrantzes. Cf. Zinkeisen I. 1, p. 95.

§ 5. Πρὸ τοῦ σήματος τῆς Ἑλλάδος] Schol. Apollon. Rhod. 2, 1144 : Τελευτῆσαι δὲ τὴν Ἑλλήν κατὰ Πακτύνην φησὶν Ἐλάντας. Pactye autem ad isthmum Chersonesi Thracicae sita est. Ea in regione Turri an. 1356 castellum maximum occuparunt, 30 fere stadia a Callipoli distans, quod Tzsyme ap. Cantacuz. IV, 33, Cimeni ap. Seadeddin. vers. Bratolli, nunc Tchini vel etiam Dchementik vocatur. Anno sequenti ipsa etiam Callipoli potiti sunt. V. Zinkeisen I, p. 206 sqq. || — τοῦ τῆς Χερσονήσου] τοῦ addidi; olim etiam in codice fuerit, quum ante τῆς: duarum vel trium literarum spatium vacuum sit. || — § 6. ζυνεγγυς] sic m. 2, ἐγγύς m. 1. || — ἐξ ἐπιδρομῆς ἢ ἀπάτης] Ampliam de his narrationem habes apud Seadeddin. p. 61 sq. || — ἄλλα τε γένη πολλὰ] Hæc in margine adduntur. || — § 7. Ἰστρον τε καὶ Δαλματῶν] in margine adduntur. || — § 9 τοῦ πρόσω] Verba transducta lineâ deleta, adeo ut in altero codice, qui cum nostro collatus est, non exstissee videantur.

καὶ σώμασι καὶ ὅλοις καὶ πλούτῳ καὶ ἀρετῇ τῶν ἐνοικούντων καὶ πολλοῖς ἄλλοις ὠχυρωμέναι πρὸς ἀμυναν διανίσταντο, καὶ φρούρια ἐρυμνά καὶ δυσάλωτα καὶ τόποι δυσόστατοι καὶ δυσχωρίαι πολλά καὶ ποταμοὶ ξυνοχέαι καὶ οὐ βραδίως διάβατοι καὶ πολλὰ τοιαῦτα εἶργον αὐτοὺς (τοῦ πρόσω), τὸ δὲ μέγιστον, αἱ τῶν Ῥωμαίων δυνάμεις κατὰ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν αἰ κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ἀνθιστάμεναι καὶ μαχόμεναι καὶ πολλὴν ἐναντίωσιν τε καὶ ἀγωνίαν παρέχουσαι. (10) Ἄλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων ἐπέσχεον αὐτοὺς τοῦ πρόσω, οὐδ' ἐκώλυσεν τὴν τούτων ὁρμήν τε καὶ ἀρετήν, ἕως ἄπαντα καταστρεφόμενοι τε καὶ καθελόντες τελείως ἐκρατύναντο τὴν ἀρχὴν βεβαίως, καὶ τοῖς πᾶσιν ἰσχυροτάτην ἀπέδειξαν, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενομένοι διὰ τέλους καὶ μηδὲν τοῦ ἐξ ἀρχῆς ὅλως ὑφέντες λογισμοῦ καὶ φρονήματος. (11) Κρατοῦντες μὲν γὰρ τῶν ἐχθρῶν ἐπετῆρχοντο μέχρι πολλοῦ, νικῶμενοι δὲ οὐκ ἀνέπιπτον, οὐδὲ τὰς χρηστὰς ἀφῆρουν ἐλπίδας, ἀλλὰ τῷ τε σφῶν αὐτῶν εὐψύχῳ καὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ μέλλοντος τοῦ πᾶν ἐπιτρέποντες, ἔτι δὲ καὶ τῷ τῆς τύχης ἀδῆλῳ, αὐτοὶ εἶχοντο τῶν πραγμάτων ἐρρωμένως, τολμῶντες μὲν καὶ παρὰ δύναμιν, κινδυνεύοντες δὲ καὶ παρὰ γνώμην, ἐν δὲ τοῖς θειοῖς ὄντες εὐέλπιδες, καὶ μὴν ἀνένδοτοι μὲν ἐν πόνοις, ἄσκητοι δὲ πρὸς πᾶν τὸ δόξαν εὖ ἔχειν αὐτοῖς, πρὸς δὲ μηδὲν τῶν καλῶν μελληταί, ὀξεῖς μὲν ἐπινοῆσαι τὸ δέον, ταχεῖς δὲ τὸ νοηθὲν ἐργῶν τελέσαι. (12) ἀποδημίας τε μακραις χαιρόντες αἰ πρὸς τὸ κτᾶσθαι ἱ τῶν οὐκ ὄντων, καὶ μηδέποτε μένοντες ἐπὶ τῶν αὐτῶν, μηδὲ τοὺς ἄλλους ἐῶντες, τὸ μὲν παρὸν ἐς οὐδὲν λογιζόμενοι διὰ τὸ αἰ τῶν ἀπόντων ἐφίεσθαι, τὸ δὲ μὴ ᾗδῃ κτηθὲν, ἐπινοηθὲν δὲ, ὡς ὅν κατέχοντες, ἐλάχιστα μὲν ἀπολαύοντες τῶν ὑπαρχόντων διὰ τὴν τοῦ πλείονος ἔρεσιν, αἰ δὲ μοχθοῦντες διὰ τὴν τῶν μηδόντων κτήσιν τε καὶ ἀπολαύσιν, τοῖς μὲν σώμασιν ὡς ἀλλοτριῶν χρώμενοι πρὸς τοὺς πόρους τε καὶ κινδύνους, μηδ' ὅλως τούτων φειδόμενοι καὶ σφαλλομένων πολλάκις, τὰς δὲ ψυχὰς ἀήττητοι διαμένοντες, καὶ οὕτως ὄλον τὸν ἴδιον αἰῶνα μοχθοῦντες,

ἐν γῶνιον τε καὶ ἐπίπνον αὐτοῖς καταστησάμενοι τὴν ζωὴν, ἐς τοῦτο δόξῃτε καὶ δυνάμειος ἦσαν τὴν ἀρχὴν καὶ σώμασι καὶ χρήμασι καὶ ὅλοις καὶ τριήρεσι καὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσι, μεγίστην τε ἀπέδειξαν καὶ πρὸς πόλεμον καὶ εἰρήνην αὐταρκεστάτην, καὶ ἡμῖν παρέδοσαν. (13) ἦν μὴ φανῶμεν προδιδόντες τὸ γε ἡμῶν μέρος, μηδὲ τὰς τῶν προγόνων ἀνδραγαθίας ἀφανίσωμεν, μηδὲ τὴν ἡμετέραν αὐτῶν ἀναιρήσωμεν δόξαν, ἦν ἔσχομεν ἐκ πάντων πολλοῦ, ὀνομαστοὶ παρὰ πᾶσιν ὄντες ἐπ' ἀνδρίαν καὶ στρατηγίαν καὶ ἀρετῇ, καὶ ἀκαταγώνιστοι ἐς δεῦρο καὶ δοκοῦντες καὶ ὄντες, μίαν νῦν πόλεωσ ἡττημένοι, καὶ ταύτης οὐτε τοῦ θαρρεῖν ἐχούσης ἔτι καίριον ὑπὲρ ἐαυτῆς, ἀλλὰ κεκενωμένης διόλου τῶν οἰκητόρων σχεδόν, πάντα δὲ τὰ πρόσθεν καλὰ περικεκομμένης τε καὶ περιτρημένης τελείως τῷ τε μακρῷ χρόνῳ καὶ ταῖς ξυνοχέαι καταδρομαῖς καὶ πολιορκίαις τῶν ἡμετέρων, καὶ μηδὲ πόλεως οὐσης ἔτι, ὄνομα δὲ μόνον σωζούσης· τὰ δ' ἄλλα γῆς ἀροσίμου καὶ φυτῶν καὶ ἀμπελῶν περιβολοὶ ἐστίν, ὡς ὁρᾷτε, καὶ ματαίων οἰκοδομῶν τε καὶ τοίχων κενῶν καὶ τούτων ἐρειπίων τῶν πλείστων. (14) Ὅρατε γὰρ ὡς ἐν τῷ μέσῳ κειμένη τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, ἐν ἐπικαίρῳ τε γῆς καὶ θαλάσσης, ὅσα καὶ οἷα πράγματα παρέσχεον ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς, αἰεὶ πολεμοῦσα, καὶ νῦν ἔτι παρέχει, τοῖς ἡμετέροις πράγμασιν ἐφεδρεύουσα καὶ ταῖς ἡμῶν ἀκαιρίαις αἰεὶ ἐπιφυομένη καὶ τὰ μέγιστα βλάπτουσα. (15) Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὡς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου προγόνου Παϊαζήτου ἐκείνου πᾶσαν τὴν ἑσπέραν ἐκίνησε καθ' ἡμῶν ὁ ταύτης βασιλεὺς, ἀπὸ μὲν ὠκεανοῦ καὶ Μασσαλίας Γαλάτας τε τοὺς ἑσπερίους καὶ Πυρηνάιους καὶ Ἰσπανοὺς, ἀπὸ δὲ Ῥήνου ποταμοῦ καὶ τῶν προσαρκτικῶν Κελτῶν καὶ Κελτίβηρας τε καὶ Ἰερμανοὺς, τὸν τε Παϊόνων τε καὶ Δακῶν βασιλέα πολὺ τι χρήμα στρατιᾶς ἄγοντα κατὰ γῆν, ἔτι δὲ καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ τριήρεις· οἱ καὶ διαβάντες τὸν Ἰστρον καὶ παρὰ τὰς τοῦτο ὄχθας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ στρατοπεδεύσαντες, οὐδὲν ἐνενόουν μικρὸν, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν ἡμετέραν δύναμιν καὶ ἀρχὴν καθελείν

§ 10 [ἰσχυροτάτην] supra i scriptum ē. Igitur in altero codice fuerit ἐχυρωτάτην. || — § 11. In sqq. Atheniensium potius quam Turcorum indolem describi dixeris. Critobulus in usus suos convertit Thucydideam orationem legatorum Corinthiorum (1, c. 68 sqq.) et Periclis orationem funebrem (2, 35 sqq.). || — κρατοῦντες] Thucyd. 1, 70, 3 : κρατοῦντες τε τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ πλείστον ἐξέχονται, καὶ νικῶμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν. || — τῷ τε σφῶν αὐτῶν εὐψύχῳ] Thuc. 2, 39, 1 : πιστεύοντες... τῷ ἄρ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ. || — τολμῶντες... εὐέλπιδες] Thuc. 1, 70, 3 : αὐτοὶ οἱ μὲν καὶ παρὰ δύναμιν τολμᾶται καὶ παρὰ γνώμην κινδυνεύουσι καὶ ἐπὶ τοῖς θειοῖς εὐέλπιδες. || — ἀνένδοτοι ἐν πόνοις] Thuc. 1, 70, 8 : καὶ ταῦτα μετὰ πόνοις πάντα καὶ κινδύνῳ δι' ὅλου τοῦ αἰῶνος μοχθοῦσιν. || — ἄσκητοι] Thuc. 1, 70, 4 : ἄσκητοι πρὸς ὑμᾶς [Lacedaemonios sc.] μελλητάς. || — μελληταί] μελληταί cod. || — ὀξεῖς] Thuc. 1, 70, 2 : ἐπινοῆσαι ὀξεῖς καὶ ἐπιτελέσαι ἔργῳ ὃ ἂν γνῶσιν.

§ 12. Αποδημίας] Thuc. 1, 70, 4 : ἀποδημῆται... οἶονται γὰρ τῇ ἀπουσίᾳ ἂν (αἰεὶ?) τι κτᾶσθαι, et § 9 : ὥστε μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἔαν. || — τὸ μὲν παρὸν etc.] Thuc. 1, 70, 7 : Καὶ ἂ μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐξέλθωσι, οἰκεῖα στέρεσθαι ἡγούνται, ἂ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσωνται, ὀλίγα πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξαντες. || — ἐλάχιστα μὲν ἀπολαύοντες etc.] Thuc. 1, 70, 8 : καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα διὰ τὸ αἰεὶ κτᾶσθαι. || — τοῖς μὲν σώμασιν] Thuc. 1, 70, 6 : ἔτι δὲ τοῖς μὲν σώμασι ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρώνται, τῇ γνώμῃ δὲ οἰκισιότατῃ ἐς τὸ πράσσειν τε ὑπὲρ αὐτῆς. || — μοχθοῦντες] Thuc. 1, 70, 8 : δι' ὅλου τοῦ αἰῶνος μοχθοῦσιν.

§ 13. Τῶν ἡμετέρων] sic ingo, ἡμῶν cod. || — § 14. ἀκαιρίαις αἰεὶ ἐπιφυομένη] Cf. 16, 6 : τοῖς ἡμῶν ἐπιφυομένην σαθροῖς, atque c. 48, 6 in alia Mechemetis oratione : πόλιν ἐχθρῶς ἐχούσαν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς· καὶ αἰεὶ ἐπιφυομένην τοῖς ἡμετέροις καλοῖς [leg. κακοῖς] καὶ πάντα τρόπον ἐπιβουλεύουσιν τὴν ἡμετέραν ἀρχήν. || — § 15 Πυρηνάιους] Πυρηνάιους et mox Κελτίβηρας; codex. || — κατὰ γῆν] Hæc in margine supplentur.

καὶ τῆς Εὐρώπης τε καὶ Ἀσίας ἡμᾶς ἐκβαλεῖν, εἰ μὴ ἡ τοῦ Παῖδαζήτου τότε στρατηγία καὶ ἐμπειρία καὶ τόλμη τοῦτο διεκώλυσε καὶ διέλυσε, κατὰ κράτος αὐτοὺς νικησάσαί τε καὶ καθελοῦσα, καὶ τοὺς μὲν αὐτοῦ κατακοπῆναι, τοὺς δ' ἐναποπνιγῆναι τῷ Ἰστροῦ πεποιήκεν, ἐκ πάντων πολλῶν βραχεῖς τινὰς καὶ τούτους μόγις περισωθέντας. (16) Καὶ πάλιν μετὰ μικρὸν Τιμήριον τὸν Σκυθῆν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἀναστῆσασα καθ' ἡμῶν ἤγαγεν· ὅφ' οὗ πεπόνθαμεν οἷα ἴσται, καὶ ὡς παρ' οὐδὲν ἤλθομεν τότε πάσης τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς καὶ δυνάμεως ἐκπεσεῖν. (17) Καὶ τὸ ἐξ ἐκείνου μέχρι νῦν οὐ διεπίπεν ἐπεξάγουσά τε καὶ ὀπλιζούσα κατ' ἀλλήλων τοὺς ἡμετέρους καὶ συγκαρούουσα καὶ ταράττουσα καὶ βλάπτουσα τὴν ἡμετέραν ἀρχήν, χθές τε καὶ πρὸ ὀλίγου τὸν Γέτην Ἰωάννην μετὰ Παϊόνων τε καὶ Δακῶν κινήσασα καθ' ἡμῶν, ὅς οἱς τε καὶ τρεῖς τὸν Ἰστρον διαβάς ἔξιν δυνάμει καὶ ἐς τὴν ἡμετέραν ἐσβαλὼν, πολλὰ κακὰ τὸν ἐμὸν πατέρα πεποίηκε. (18) Καὶ παρήμει τὸ τῶν αὐτομόλων πρᾶγμα τοσούτου καὶ τὴν ἀπὸ τούτου βλάβην τε καὶ ζημίαν καθ' ἡμέραν ἐγγινομένην ἡμῖν, οὐ μόνον δούλων, ἀλλ' ἤδη καὶ ἐλευθέρων. (19) Βραχὺς δ' λόγος· οὐθ' ἡσύχασεν οὐθ' ὅπως ἡσυχάσει ποτὲ ἀνδισταμένη καὶ ἐναντιούμενή τοις ἡμετέροις, οὐδὲ στήσεται τοῦ καθ' ἡμῶν πολέμου καὶ τῆς κινήσεως, ὥς ἂν μείνεν ἐῷμεν αὐτὴν ἐπὶ τῶν αὐτῶν, καὶ μὴ πάντῃ ἐξελόμεν ἢ ὑπὸ χεῖρα σφῶν ποιησώμεθα. »

XV. « Γαύτης τοίνυν, ὦ φίλοι ἄνδρες, [καὶ] τοιαύτης πόλεως ἀντικαθεστηκυίας ἡμῖν καὶ πάντα πραττούσης καθ' ἡμῶν φανερώς τε καὶ ἀφανῶς καὶ τὴν ἡμετέραν ἐπιβουλεύουσης ἀρχήν, ἡμεῖς διαμέλλομεν καὶ λόγον οὐδένα ποιούμεθα, οὐδὲ πρὶν ἢ κακῶς ὀρᾶσθαι ἡμᾶς, σπεύδομεν αὐτὴν ἐξελεῖν, ἀλλὰ νομίζομεν ὅφ' ἡμῖν εἶναι αἰεὶ διατίθεσθαι τὸν πόλεμον ἢ βουλομένης· καὶ οὐκ οἶδαμεν ὡς τὰ τῶν πολέμων καὶ πάντων καιρῶν ἔργα οὐ μενετὰ, καὶ τῷ χρόνῳ οὐδὲν ἀνελπιστον, καὶ τὰ τῆς τύχης ἀθῆλα πανταχοῦ, καὶ τὸ τῶν πραγμάτων τέλος ἀσάβηκτον καὶ ἀτέκμαρτον, καὶ δεῖ τὰ τοιαῦτα προλαμβάνειν τε αἰεὶ τοὺς νοῦν ἔχοντας, καὶ καιρὸν ἔχοντας ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἐχθροῖς, καὶ μὴ ἀναμένειν παθεῖν κακῶς καὶ τότε ἀμύνεσθαι, ἀλλὰ πρὸ τοῦ παθεῖν μάλλον αὐτοὺς ὀρᾶν καὶ προεπιβουλεύειν ἢ ἀντεπιβουλεύειν, καὶ τοῦτο νομίζειν κέρδος ἐν τοῖς τοιοῦτοις ὅ τι ἂν προλάβοι τις ἐξαπατήσας ἢ

βιασάμενος τὸν ἐχθρόν· τοιαῦτα γὰρ τὰ τοῦ πολέμου· οὐκ εἰσὶν ἐπὶ ῥητοῖς, ἀλλ', ὡς τὰ πολλὰ, τοῦ δυναμένου καὶ βουλομένου λαθεῖν ἢ προλαβεῖν τι καὶ πλεονεκτῆσαι, οὕτω παρασχόν, ἡ νίκη γίνεται. »

XVI. « Ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω γνώμης ἔχων, ὦ ἄνδρες, καὶ τοιοῦτοις τισὶ λογισμοῖς καὶ αἰτίαις χρώμενος, προσέτι δὲ καὶ μεγίστοις ἐγκλήμασι κακινήμενος, ξυνήγαγον ἐνθάδε ὑμᾶς, οὐκ ἔτι ἀνασχετὰ ἡγούμενος εἶναι· καὶ δικαίῳ πάντας ἀναπειθομένους κοινωεῖν τῆς γνώμης ἐμοί· καὶ ἐπιχειρητέα εἶναί φημι καὶ πολεμητέα ἐν τάχει, καὶ τὴν πόλιν ταύτην ἐξαίρητέα, πάσῃ προθυμίᾳ καὶ σπουδῇ τὸν πόλεμον ἀραμένους, ἢ μηδὲ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς ἔτι καὶ τῶν ταύτης καλῶν ὡς οἰκείων ἀντιποιεῖσθαι μηδὲ νομίζειν τοῦ λοιποῦ βέβαια εἶναι. (2) Ἀδύνατον γὰρ ταύτην τε ἀτρεμεῖν καὶ τὰ ἡμέτερα μὴ ἐν ἀμφιβόλοις εἶναι, μὴ τῆς πόλεως ταύτης ἢ ληφθείσης ἡμῖν ἢ γενομένης ἐκ μέσου. (3) Ἀπλοῦς δ' λόγος· αἰρούμαι ἢ μετ' αὐτῆς καὶ τὴν ἡμετέραν ἔχειν ἀρχήν, ἢ ταύτης χωρὶς καὶ ταύτην γε ξυναποβαλεῖν· μετ' αὐτῆς γὰρ, εὖ ἴστα, καὶ τὰ ὄντα ἡμῖν βέβαια καὶ τὰ μὴ ὄντα κτητὰ, ἀνευ δὲ ταύτης ἢ ἐχούσης ὡς ἔχει, τῶν τε ἡμετέρων οὐδὲν πιστόν, τῶν τε ἄλλων οὐδὲν ἐλπιστόν. (4) εἴτε γὰρ ἔχοντες οὗτοι ταύτην καὶ βιαζόμενοι παρ' ἡμῶν, ζυμμάχια ἰσχυροτέραν ἐπάξυνται καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάσσης κρατήσωσιν, ἐν πολέμοις αἰεὶ τὰ ἡμέτερα ἔσται καὶ κινδύνους καὶ δαπάναις ἐπιζημιόις, καὶ τὸ πέρας ἀδύλον τοῦ πολέμου· πολλὰ γὰρ καὶ παρὰ λόγον πολλάκις, καὶ ὧν οὐκ ἂν τις προσεδόκησεν, ἐν τοῖς τοιοῦτοις ζυμβαίνειν φιλεῖ, ὅ τε πόλεμος μηχανόμενος ἐς τύχας τὰ πολλὰ περιίσταται. (5) εἴτε πάλιν μὴ δυνάμενοι σώζειν αὐτὴν, ἑτέροις ἰσχυροτέροις σφῶν ἐπιτρέψωσι, καὶ σώμασι καὶ χρήμασι καὶ τριήρεσι καὶ ὅπλοις καὶ τοῖς πᾶσιν ἀριστα ἐξηρτυμένοις, οἱ δ' ἐρρωμενέστερον ἀνθίσκονται τῶν πραγμάτων καὶ ὡς οἰκείων ἤδη ἀντιποιήσαιντο, σκοπεῖται ἐν οἷος τὰ ἡμέτερα ἔσται. (6) Πόλιν οὕτω μεγάλην ἐν ἐπικαίρῳ γῆς καὶ θαλάσσης κειμένην, ἐφορμούσαν τε τοῖς ἡμετέροις αἰεὶ καὶ τοῖς ἡμῶν ἐπιφουομένην σαβροῖς, δύναμιν τε κτησαμένην ἀντίρροπον ἀπὸ τοῦ ἴσου ἡμῖν πολεμεῖν ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἀλλ' οὐ βούλομαι λέγειν οὐδὲν δυσχερές, τρέποιο δ' εἰς τὰς τῶν ἐχθρῶν κεφαλὰς τὸ βλάσφημον, πλὴν εἰ καὶ δεινὸν τῷ ἀκούσαι, οὐ πρὸς ἡμῶν γε καὶ τοῦ ἡμετέρου καλοῦ τά γε τοιαῦτα.

§ 16. Τιμήριον] τι μέριον codex. Fortasse erat μικρὸν τι Τιμήριον. Infra c. 16, 10 codex habet Τιμήριος ἐλ. II. 4, c. 4, 3 : Τόμρις; (Τέμρις; ?) ὁ Μασσαγετῶν τε καὶ Σκυθῶν βασιλεὺς. Apud Chalcocond. p. 64 et passim Τιμήριος; apud Phrantzen p. 64, 20 Ντιμήριος, apud Ducam p. 57, 23 Τιμήριον σουλτᾶνος Περσῆς καὶ Βαβυλῶνος vocatur. Τιμήριος in Osmanorum ditionem irrupit anno 1400. Eum a Byzantinis contra Turcos excitatum esse, num alius scriptor tradiderit, quæro. || — παρ' οὐδὲν ἤλθομεν ἐκπεσεῖν] sc. post prælium ad Angora mense Julii an. 1402 commissum, quo Bajasides captus est. || — § 17. Ἰωάννην] Joannem Hunyadem, an. 1441 sq. V. Zinkeisen 1. p. 597 sqq.

XV. Καὶ ante τοιαῦτα inserui. || — τὰ τῶν πολέμων καὶ τῶν καιρῶν ἔργα οὐ μενετὰ] Thucyd. 1, 142, 1 : τοῦδε πολέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί. || — τὰ τῆς τύχης ἀθῆλα] Thuc. 2, 11, 4 : ἀθῆλα γὰρ τὰ τῶν πολέμων. || — τὸ τῶν πραγμάτων τέλος ἀσάβηκτον] Thuc. 3, 59, 1 : ἀσάβηκτον τὸ τῆς ζυμφορᾶς. || — οὐκ εἰσὶν ἐπὶ ῥητοῖς] Thuc. 1, 122, 1 : κλισία γὰρ ὁ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δὲ ὅφ' αὐτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχάνον.

XVI. § 1. Ταύτην post v. τὴν πόλιν supplevit margo. || — § 6. Εἰ καὶ ζεινόν τῷ ἀκούσαι] Cf. Thuc. 1, 22, 2 : τὴν

(7) Διὰ τοῦτο οὐ δεῖ μέλλειν ἡμᾶς ἔτι, οὐδὲ καιρὸν ἔχοντας ἀναδύεσθαι, ἀλλ' ἐπιτίθεσθαι ταύτῃ πάντας πάσῃ καὶ χειρὶ καὶ δυνάμει καὶ μάλιστα ἕως ἂν καὶ τὰ τοῦ δαιμονίου μεθ' ἡμῶν ᾖ, μηδενὸς φειδομένων τῶν ἐς τὸν πόλεμον, μήτε σωματικῶν μήτε χρημάτων μήτε ὀπλων μήτε ἄλλου τοῦ τῶν τοιοῦτων οὐδενός, μηδ' ἄλλο τι προὔργου τῶν ἀπάντων τιθέναι, ἕως ἂν ᾖ πάντῃ ταύτῃ ἐξελόντες ἐκ μέσου θεήμεν, ἢ ὑπὸ χεῖρα σφῶν ποιησάμεθα. (8) Νομίσαι τε μηδεὶς ὑμῶν ἀδύνατα εἶναι ταύτῃ ἐλεῖν, λογιζόμενος τὸ τοῦ ἡμετέρου πάππου τε καὶ πατρός, καὶ ὡς οὗτοι ταύτῃ σχόντες τὴν γνώμην εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ πόλεμον ἀσπονδὸν ἀράμενοι πρὸς αὐτὴν, χειρὶ τε πολλῇ καὶ δυνάμει περισχόντες καὶ ὀπλοις, εἰ τε χρονίῳ πολιορκία καὶ λιμῷ πολλῷ πᾶσαν ἐκτετραχότες οὐκ ἠδυνήθησαν δολίως ταύτης περιγενέσθαι. (9) Εἰ μὲν γὰρ αὕτῃ τότε ἰδίᾳ βῶμῃ τε καὶ δυνάμει ἀντέσχε, καὶ κρείττων ἰφάνῃ τῶν ἀντιπολεμούντων, ἅτε σώμασι καὶ χρήμασι καὶ ὀπλοις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἡσφαλισμένη καλῶς, ἢ οὗτοι ταῖς οἰκείαις δυνάμεσι καὶ παρασκευαῖς ἐλάτους ὄντες ὑστέρησαν, μηδαμοῦ δυνήθέντες ταύτῃ ἐλεῖν, εἶχεν ἂν λόγον τὸ δέος καὶ οὗτος ὁ λογισμός. (10) νῦν δὲ τίς οὐκ οἶδεν ὡς τῶν μὲν τοῦ Παῖαζήτου χερῶν τύχῃ τίς ποθεν ἀδοκῆτης ἐπιφανείσα παρὰ λόγον ἐξήρπασεν, ὅποια πολλὰ πολλάκις παρὰ τοῦ δαιμονίου τοῖς ἀνθρώποις ἔμψυχαι· ἔμψυχον γὰρ αὐτοῖς ἐπὶ ῥηταῖς ἡμέραις ἐνδιδόναι τοὺς πολίτας τὴν τε πόλιν καὶ ἑαυτοὺς, ἅτε πλέον μὴ δυναμένους ἀντέχειν λιμῷ τε καὶ πολιορκίᾳ μακρᾷ, αἰφνης ἐπιφανέντες ἐκ μὲν Εὐρώπης Παιώνων καὶ Δακῶν βασιλεὺς πρότερον, ἐκ δὲ Ἀσίας μικρὸν ὕστερον Τεμῆρτις ὁ Βαβυλωνίος ἀνέστησάν τε αὐτὸν τῆς πολιορκίας, καὶ τρέφαντες ἐς αὐτοὺς, οὕτω ξυνέβη ταύτῃ περιγενέσθαι ἀνελεπίστω τύχῃ περισθεῖσαν. (11) Ὁ δὲ γε πατὴρ ὁ ἐμὸς, ἴστε μεθ' οἷας παρασκευῆς καὶ δυνάμει ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὴν, καὶ ὡς τοσοῦτον τῇ πολιορκίᾳ ταύτης ἐκράτησεν, ὥς μηδ' αὐτὸ τὸ τεῖχος ἔχειν εἶσαι τοὺς προμαχομένους ἐλευθέρον, βαλλομένους τοῖς τε τόξοις καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν μηχανῶν λίθοις· οὕτως εἶχεν αὐτὴν ἐν χερσίν· ὥς εἴλε βίᾳ τοῖς ὀπλοῖς μαχόμενος, εἰ μὴ τοὺς σπρόδρα οἰκείους καὶ οἷς μάλιστα ἐπίστευεν, ἀντιπράττοντας ἀφανῶς εἶχεν αὐτῷ

καὶ τὸ πλέον τῆς γνώμης νέμοντας τοῖς πολιορκουμένοις ἰδίῳι ἐνεκα κερδῶν· οὗτοι τοίνυν τῆς τε πολιορκίας αὐτὸν ἀνέστησαν καὶ ταύτῃ περιεσώσαντο. (12) Εἰ δὲ καὶ ἰδίᾳ δυνάμει τότε περιγενέσθαι ταύτῃ ξυνέβη (θῶμεν γὰρ καὶ τοῦτο), ἀλλ' οὐ τὰ αὐτὰ τῶν τότε καὶ νῦν καιρῶν ταύτῃ τε καὶ ἡμῖν· τότε μὲν γὰρ αὕτῃ ξυνεταωτέροις τε καὶ στρατηγικωτέροις, προσέτι δὲ καὶ τῶν πραγμάτων ἐμπειροτέροις ἐκέχρητο πῶ τε βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄρχουσιν, οἰκήτοσι τε πλείστον ἐφρουρεῖτο, τῆς τε θαλάσσης ἐκ μέρους ἐκράτει τῆς κατ' αὐτὴν, τὰ τε παρὰ τῶν Ἰταλῶν, ἐπικουρίας τῆς μὲν εὐύχανεν ἤδη, τῆς δὲ ἐν ἐλπίσιν ᾖ, καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ εἶχε τὰ βοηθούνα. (13) τὰ δὲ δὴ νῦν ἀσθενέστερά τε αὐτῇ καὶ τοῖς ὄλοις χείρω· τῶν τε γὰρ οἰκητόρων πλείστον κεκένωται, τῆς τε θαλάσσης τελείως ἐστέρηται, ὅ τε βασιλεὺς αὐτῇ καὶ οἱ περὶ αὐτὴν τοιοῦτοί εἰσιν οἷος ἂν τις εὖζαιο ἀνταγωνιστὰς σχεῖν, τὰ δὲ παρὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ σφόδρα οὐδ' ἐν ἐλπίσιν αὐτοῖς, μάλλον μὲν οὖν καὶ πάντῃ ἐχθρά, ἐκπεπολεμωμένων τῇ περὶ τὸ θεῖον δόξῃ, τὰ τε ἔνδον αὐτῇ στάσεως γέμει καὶ ταραχῆς διὰ ταύτῃ γε τὴν αἰτίαν· καὶ πολλὰ ἂν τις εὖροι ἐλαττώματα ἄλλα σκοπῶν ἀκριβῶς. (14) Ἡμῖν δὲ καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ μέγα ἤρται πολλῶν ἐπιδόσει· καταλόγοι τε γὰρ στρατευμάτων, ἱππικοί τε καὶ πεζικοὶ πλείστοι καὶ κάλλιστοι καὶ εὐσπλότατοι, μάλλον εἶπερ ποτὲ καὶ νεότης εὐανδρούσα πολλή, καὶ ἡ ἡμετέρα αὐτῇ νῦν μέγιστον ἔχει τὸ κράτος, χρήματά τε ἡμῖν πλείστα ἐν τε θησαυροῖς καὶ φόροις ἐπετείου, καὶ ὀπλων εὐπορία πολλή καὶ μηχανῶν καὶ παρασκευῶν τῶν ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τρήρεις οὐκ ὀλίγαι καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπεγένετο, ἀ πάντοτε πρὸς μίαν ταύτην πόλιν, ἀλλὰ πολλοὶ πόλιν ἀντιρρόποι αὐτῇ μερισθέντα ἤρκεσαν ἂν καταγωνίσασθαι πάσας. (15) Ἔτι τε τῆς κατ' ἡμᾶς θαλάσσης κρατοῦμεν καὶ τῆς κατ' αὐτὴν ἀπάσης, καὶ φρουρίαις αὐτὴν ἄνω καὶ κάτω ἡσφαλισάμεθα διὰ τῶν πορθμῶν τῶν τε ἡπείρων ἀμφοτέρων, εἰργόντες αὐτὴν γῆς καὶ θαλάσσης ἀπάσης· ἄλλα τε πρόσσεστιν ἡμῖν οὐκ ὀλίγα πλεονεκτήματα, οἷς πᾶσι θαρρῶ καὶ πάνυ πιστεύω οὐκ ἀντισχῆσειν ὁδὸς αὐτὴν, ἀλλ' ἢ ἐξ ἐπιδρομῆς βίᾳ ἡμᾶς τοῖς ὀπλοῖς ἐλεῖν ἂν, ἢ οὐ μακρᾷ πολιορκίᾳ αἰρήσειν. (16) Μόνον μὴ μέλλωμεν, μηδὲ διδῶμεν

ῆσαν, εἰ καὶ δεινὸν τῷ ἀκοῦσαι, ἴστω οὐκ ἄλλο τι φέρουσαν ἢ ἀντικρυς δουλείαν· ὁ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι αἰσχρόν. || — § 10. Παῖαζήτου] Παγιαζήτ ap. Ducam nomen scribitur. || — ἐνδιδόναι] Sic m. 2., ἐνδύναι m. 1. || — πρότερον] πρῶτον margo. Sigismundus Ungariæ rex, cujus auxilium Emanuel imperator in summas angustias adactus imploraverat, praelio ad Nicopolim mense Sept. an. 1396 commissio a Bajaside debellatus est. || — Τεμῆρτις] τις ex ις vel ης ortum fuerit. Cf. not. ad cap. 14, 16. De Bajaside Timuris motu a rebus Byzantinis avocato v. Ducas p. 59, 19 et Phrantzes p. 64, 17 et 88, 17. || — ἀνελεπίστω] ἀπίστω mgo.

§ 11. Ὁ δὲ γε πατὴρ ὁ ἐμὸς] Morales II sive Murad, pater Mechemetis, Constantinopolim anno 1422, inde a die X Junii ad diem XXIV Augusti, obsedit. Qua de obsidione peculiarem libellum habemus Joannis Cananæ (ad calcem Phrantzæ in edit. Bonn. p. 457-479). Cf. Phrantzes p. 116, Ducas p. 186, Chalcocond. p. 232 sqq. Morales in urbem omni machinarum genere circumvallatam vi irrumpere tentans a Byzantinis clade affectus et repulsus est. Ne ultro rex insisteret, movit rebellio Mustaphæ fratris junioris, cujus conatus Emanuel imperator missis pecuniarum subsidiiis adjuvaverat. Mustapha ille in Nicæa urbe captus strangulatur. || — § 13. τῇ περὶ τὸ θεῖον δόξῃ] Notissima intellige dissidia quæ de ecclesiarum junctione Nicolao V cum Constantino imperatore intercedebant. || — § 14. μηχανῶν] μηχαν..... margo; ultimas vocis litteras bibliopega præcidit. Fuerit μηχανημάτων.

αὐτῇ, καίρων ἐτι βουλευσθαι καθ' ἡμῶν, ἀλλὰ φανῶμεν ὅτι τάχιστα ἄνδρες ἀγαθοί, καὶ δεῖξωμεν αὐτῇ τε καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, ὡς οὐκ ἀνανδρία ἢ δειλία καὶ ἀσθενεία, μελλήσει δὲ μάλλον καὶ ῥαθυμία καὶ μαλακία ἡμῶν περιέγγοιτο μέχρι τοῦ νῦν, μηδὲ τὰς τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀνδραγαθίας καὶ ἀρετὰς κατασχύνωμεν, μηδ' ἀνάξιοι φανῶμεν ἐκείνων, ἐν μέσῃ τῇ ἡμετέρα ἀρχῇ τηλικαύτῃ γε οὕση μίαν πόλιν ἔωντες ὥσπερ τύραννον καθιστάναι, πάντα τρόπον ἐπιβουλεύουσιν ταύτῃ, ἀλλὰ μάλλον δεῖξωμεν ἐξ ἐκείνων τε ὄντες καὶ τῇ ἐκείνων ἀνδρίᾳ καὶ ἀρετῇ κεχρημένοι. (17) Ἐκείνοι τε γὰρ πᾶσαν Ἀσίαν τε καὶ Εὐρώπην ἐν βραχεὶ χρόνῳ παρασθησάμενοι ἰδίας πόνοις τε καὶ κινδύνοις ἐκληρονόμησαν, καὶ πόλεις πολλὰς καὶ μεγάλας ἐχειρώσαντο, καὶ φρούρια ἐρυμνὰ ἐξείλον, καὶ γενῶν ἀκείρων ἐκράτησαν· ἡμεῖς τε ταύτην ἐλόντες, ὡς ἐκ τινος ἀκροπόλεως ὀρμώμενοι, ἔξιν ὀλίγον πόνου τε καὶ καίρῳ τὰ λοιπὰ πάντα καταδραμούμεθα, καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἐπίσχει τοῦ πρόσω, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲ ἐν ἀντιστήναι δυνήσεται τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει τε καὶ ὀρχῇ, ἀλλ' ἐν βραχεὶ κύριοι γῆς καὶ θαλάσσης ἐσόμεθα. (18) Μὴ τοίνυν ἀναβολαίς ἐτι κεχρώμεθα, ἀλλὰ κατὰ τάχος ἐσθάλλωμεν ἐς αὐτὴν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν, οὕτω γνώμης ἔχοντες, ἣ ταύτην ἐλῆιν τε καὶ ἐξελεῖν, ἣ μηδ' ὅλους ταύτης ἀπαναστήναι, εἴ γε δὴ καὶ τεθνάναι δέοι, ὥς ἂν ταύτης γενώμεθα κύριοι. (19) Ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς πρῶτος παρέσομαι ὑμῖν καὶ τῶν πόνων προθύμως συμματασχήσω, καὶ πᾶσιν ἐπιστατήσω καλῶς, τιμήσω τε τοὺς ἀγαθοὺς ταῖς ἀξίαις δώροις. Ἐκαστον κατὰ τε ἀξίωσιν ἰδίαν καὶ ἀρετὴν, καὶ ὅπως τις ἐπιφανὴς ἐν τοῖς κινδύνοις γενήσεται, ἢ ἐπ' ἄλλῃ τινὶ διαπρέψῃ ἀνδραγαθία. »

XVII. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα εἰπὼν ἐπεψήφισεν ἡδὴ τὸν πόλεμον, τῶν δὲ παρόντων πάντες σχεδὸν ἐπακρότησαν πρὸς τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ῥηθέντα, ἐπαινούντες μὲν αὐτὸν τῆς εὐδουλίας τε καὶ ξυνέσεως καὶ τῆς ἄλλης ἀνδρίας καὶ ἀρετῆς, ξυναινοῦντες δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ μάλλον παροξύνοντες ἐς τὸν πόλεμον, οἱ μὲν ἰδίας ἕνεκεν φιλοτιμίας καὶ κερδῶν, ἐλπίζοντες ἐκ τοῦδε πλέον ἐξεῖν καὶ τὰ αὐτῶν ἐπὶ μέγα χωρήσειν, οἱ δὲ χαριζόμενοι τε τῷ βασιλεῖ καὶ ἅμα κερδαίνειν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐθέλοντας, ἕτεροι δὲ ἀγνοῖα τῶν τοῦ πολέμου, ὅσοι τε νέοι ἦσαν καὶ τῶν τοιούτων ἀπείρατοι· (2) οἷς δὲ μὴ κατὰ γνώμην ἐδόκει τὸ πρᾶγμα διὰ τὴν τινας ἄλλας αἰτίας καὶ τὰς ἀναφυομένας δὴ τῷ πολέμῳ δυσχερείας καὶ τύχας ὡς τὰ πολλὰ, οὗτοι δὲ ἐβούλοντο μὲν εἰπεῖν τι πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ πολέμου, ὀρῶντες δὲ τὴν τοῦ βασιλέως ἐνστασιν καὶ καταδρομὴν τὴν τε τῶν ἄλλων πάντων πρὸς τοῦτο ὁρμὴν, δείσαντες, ἔμοι δοκεῖν, καὶ ἄκοντες παρεώρῃσαν καὶ ξυναπήχθησαν τοῖς πολλοῖς, καὶ κυροῦνται δὴ οὕτως ἐξ ἀπάντων ὁ πόλεμος. (3) Κελεύει τοίνυν αὐτίκα τὸν τῆς Εὐρώπης σατράπην στρατιὰν ἀγείραντα κατὰ τάχος, τὴν τε πόλιν αὐτὴν καὶ τὰ περὶ ταύτης καταδραμεῖν, ὅσα τε ἄλλα ὑπὸ Ῥωμαίοις ἦν. Ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας, εὐθὺς στρατιὰν ἀγείρας κατατρέχει μὲν τὰ περὶ τὴν πόλιν ἅπαντα καὶ τὸ ἄστυ μέχρις αὐτῶν τῶν πυλῶν, καὶ λήγεται· κατατρέχει δὲ [καὶ] Σηλυβρίαν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπιστᾷ τε τὰ περὶ τὴν ταύτην θάλασσαν, Πέρινθόν τε καὶ τὰ λοιπὰ, προσχωρεῖ δὲ αὐτῇ καὶ τὸ τῶν Ἐπιδατῶν φρούριον ὁμολογία, ξυναπιστᾷ δὲ καὶ τὰ περὶ τὸν Μέλανα πόντον ὅσα Ῥωμαίοις ὑπήκοα ἦν, χειροῦται τε πρὸς τοῦτοις καὶ τὸ ἐν Μεσημβρίᾳ φρούριον, ὁμολογία καὶ

§ 16. Μίαν πόλιν ἔωντες ὥσπερ τύραννον καθιστάναι] Cf. Thucyd. 1, 122, 3 in Corinthiorum oratione : ἐν ᾧ ἡ δικαίως δοκοῦμεν ἂν πάσχειν ἡ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι καὶ τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι, οἱ τὴν Ἑλλάδα ἡλευθέρωσαν· ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς βεβαιοῦμεν αὐτό, τύραννον δὲ ἔωμεν ἐγκαθεστάναι πόλιν (Athenas sc.) etc. || — § 18. κεχρώμεθα] κεχρώμεθα codex; quod mutavi, quamvis conjunctivum huius verbi aliunde probare nequeam. || — § 19. πρῶτος] in margine additum. || — γενήσεται... διαπρέψῃ] Supra adscriptum γένοιτο... διαπρέψοι.

XVII. § 1. Ἐς τὸν πόλεμον] ἐς τὸ τ..... [πολεμεῖν?] mgo. Pars vocis abscisa. || — § 3 τὸν Εὐρ. σατράπην] Karadacha-beg, qui infra c. 27, 3 vocatur Καρτζίας, ap. Ducam, p. 258, 16 Καρτζία πέγης, apud Phrantzem p. 236, 17 Καρτζή; πασία. || — μελλήσας] μελλήσας; codex. || — Σηλυβρίαν vel Σηλυμβρίαν] Σηλυβρίαν codex; quod praedit καὶ, de meo addidi. Mox Πέρινθον codex. Τὸ τῶν Ἐπιδατῶν φρούριον a Selymbria 50 stadia ortum versus distans, hodie Pivatos vocatur. Ceterum accuratiora de his tradit Ducas p. 258 : Ἦν γὰρ ὁ Καρτζία πέγης πρὸ χειροῦ (antequam Mechemetes castra ad urbem posuit) σταλθεῖς σὺν δυνάμει εἰς τὰ τοῦ Πόντου κάστρα, ἔγουν Μεσημβρίαν, Ἀχελῶν (leg. Ἀγχιαλὸν), Βυζόν (allis Βίζος, Βίζων, Βιζώνη dicitur. V. G. Min. 1, p. 400; hod. Kawarna) καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ πρὸς ἱκανὸν ἐποιήσατο. Ὅμοιος· καὶ τὰ πρὸς τὴν Σηλυμβρίαν κείμενα πυργία τοῦ ἁγίου Στεφάνου (hod. Stephanos, a Constantin. 50 stadia, a Selymbria autem ultra 250 stadia distans) σὺν πολέμῳ λαδὼν πάντας τοὺς ἔνδον κατέσφαεν. Οἱ δὲ λοιποὶ πύργοι προσεκύνθησαν καὶ οἱ Ἐπιδαταὶ (οἱ ἐπιδάται edit. Bonn.). Ὅσοι γοῦν παρεδόθησαν ἀβλαβεῖς ἐσώθησαν, οἱ δὲ ἀντισταθέντες ἀπεκτελέσθησαν· ἡ δὲ Σηλυμβρία μαχίμως ἀνίστατο. Praeter Selymbriam etiam Mesembria non expugnata est, ut Puseulus 3, 375 tradit :

Machmetus quoniam vires nondum orbe coegit oppugnare urbem, [quam] obsessam claudere longo Marte parat, victum prohibet, subigitque subire sub sua jura omnes Danaos, qui proxima circum rura colunt. Castella capit, totumque subactum urbis agrum. Subeunt cuncti invidiosa laturi sponte juga imbelles. Duo tantum fortia forti praesidio munita manent castella, minasque Machmeti intrepida accipiunt, Martisque pericla exspectant, mortemque pati pro laude parantur,

αὐτὸ προσχωρήσαν, τὰ τε ἄλλα πάντα λήζεται καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν διατίθῃσι.

XVIII. Βασίλειος δὲ Κωνσταντῖνος καὶ οἱ τῆς πόλεως τῷ τε ἀθρόῳ τῆς μεταβολῆς τῷ τε παραλόγῳ τῆς ἐφόδου καταπλαγέντες καὶ πόλεμον ἀκήρυκτον ἐπέλθοντα σφίσι θεασάμενοι παρ' ἐλπίδα (καὶ γὰρ ἤδη πρὸ μικροῦ ἔτυχον γεγонуῖαι αὐτοῖς αἱ σπονδαί), διαπρεσβεύεσθαι μὲν τοῦ λοιποῦ περὶ τούτων καὶ ξυμβάσεων καὶ εἰρήνης μεμνησθαι παντάπασιν ἀπέγνωσαν· (α) ἤδεσαν γὰρ ἀδύνατον ὄν, πρὸς τε τὴν τοῦ βασιλείως ὁρμὴν ἀφορῶντες καὶ τὰ γεγενημένα ὑπ' αὐτῶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, καὶ ὡς πάντα ταῦτα ἐς οὐδὲν χρηστὸν ἔφερε, πολιορκίαν δὲ προσεδόκων ὅσον οὐκ ἤδη αὐτοῖς ἔσσεσθαι, καὶ πόλεμον ἀσπονδον κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν, καὶ ὅσα πολέμου κακὰ, ἄλωσιν τε καὶ τὰ τῆς ἄλωσης πάθη, φόνον τε τῶν ἐν ἡλικίᾳ καὶ διαρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων καὶ σύλησιν ἱερῶν καὶ δουλείαν καὶ ὕβριν γυναικῶν τε καὶ παίδων· (β) οὐδὲ γὰρ ἐπὶ μικρὸν ἀν ἀντισχῆσειν ὄντο, ἐπιόντος αὐτοῖς τοσούτου πολέμου κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν· οὕτως ἡλλοίωντό τε τὰς γνώμας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, καὶ παντάπασιν ἀπεγνώκεσαν, καὶ χρηστὸν οὐδὲν ἐνεθόουν περὶ αὐτῶν· πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστόν τε καὶ ἀδόκητον τοῖς λογισμοῖς τραπομένοιν, ἐτοίμως προΐεντο σφᾶς αὐτοῖς, καὶ οὐδεμίαν εἶχον τοῦ λοιποῦ σωτηρίας ἐλπίδα· (γ) αἴτιον δὲ ἦν αὐτοῖς· ἐν μὲν γὰρ ταῖς προλαβούσαις πολιορκίαις πολλὰ εἶχον τὰ βοή-

θοῦντα, καὶ ἐν ἐλπίσι μεγίσταις ἦσαν αἰ τοῦ περιγενέσθαι· τῆς τε γὰρ κατ' αὐτοὺς θαλάσσης ἐκράτουν, καὶ κατὰ γῆν μόνον ὁ πόλεμος αὐτοῖς ἦν, ὃν εἶχον ἀναφέρειν βραδίως, ἐν ἐνὶ μέρει τῷ κατὰ γῆν ἀντιταγμένοι τοῖς πολεμίοις, τὰ τε τῆς θαλάσσης ἐκατέρας πλώϊμα ἦν ὁκάσι τε καὶ πλοίοις μακροῖς, ἢ τε ἐμπορία καθειστήκει πολλὴν παρέχουσα τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν ἄλλων τὴν ἀφθονίαν, καὶ ἡ πόλις ξένων τε καὶ ἀστῶν ἔγεμε, χρήματά τε πολλὰ ἐν τε τοῖς κοινοῖς καὶ τοῖς ἰδίῳις καὶ τοῖς ἱεροῖς ἀποκείμενα ἦν, ὅπλα τε καὶ νῆες καὶ βέλη τὰ τε ἄλλα πάντα καλῶς αὐτῇ παρεσκεύαστο, ὥς μὴδὲ πολιορκίαν εἶναι τότε τὸ πρᾶγμα δοκεῖν. (δ) Νῦν δὲ ταῦτα πάντα ἐς τοῦναντίον ἦν τε καὶ ἐδόκει· ἢ τε γὰρ θάλασσα φρουρίοις τῶν ἄνω καὶ κάτω πορθμῶν διεϊληπτο καὶ ὅλως ἀπλωτος ἦν, αἳ τε ἡπειροὶ ἐξεπεπολέμωτο, στολὸς τε μέγας προσεδόκῃτο καὶ τοῖς κατὰ θάλασσαν τείχεσι προσβαλεῖν, καὶ αὐτοῖς ἀδύνατα ὅλως εἶναι ἐδόκει τῷ πολέμῳ· πρὸς πάντα τὸν περίβολον ἔφαρκεν ὀλιγανθρωπία· ἐνδεία τε παντελὴς χρημάτων καὶ κοινῶν καὶ ἰδίων ἐπὶ τῇ, ἢ τε πόλις τῶν ἀναγκαίων πάντων ἐσπάνιζεν, ἐπικουρία τε αὐτοῖς οὐδεμία οὐδαμῶς πανταχόθεν ἐφαίνετο. (ε) Οὐχ ἥττον δὲ αὐτοὺς ἐθραττε καὶ τὰ παρὰ λόγον τότε γινόμενα, ἅπερ εἰς θεοσημίαν ἐλάμβανον, σειςμοὶ τε ἀήθεις καὶ ξένοι καὶ βρασιμὸι γῆς τὰ τε ἐξ οὐρανοῦ, βρονταὶ τε καὶ ἀστραπαὶ καταρρηγνύμεναι καὶ κεραυνοὶ φρικώδεις καὶ σέλας δρώμενον καὶ πνεύ-

*Ponti opidum tuto latata Mesembria portu,
et Spartana amplæ Propontidis alita fluctu
menia protendens invicta Selymbria muro (Marte?).
Fata ambo exspectant urbes, finemque morantur
bellorum. Teucer pugna ne robur inani
incassum frangat, lentans castella per arma
expugnare, animos et ne spe exhausti, omen
hoc fore venturi infelicia triste tumultus
sperans, in solam cunctas contendere vires
Constantini urbem se comparat.
Paucis hæc absolvit Phrantzes p. 236 sq.*

XVIII, § 1. Διαπρεσβεύεσθαι. ἀπέγνωσαν] Aliter Seadeddin. 2, p. 136: *Spedì auvisi humili e supplichevoli alla real corte, e pregò il re che si degnasse d'accettare et gradire tutte le sue città e fortezze che si trovano nel territorio di Constantinopoli, e di far a lui gratia della sola città di Constantinopoli, et ammetterlo al numero degl' altri prencipi sui tributarj, obligandosi di pagargli ogni anno il tributo. Ma il re senza ascoltare le parole degl' ablegati, domandò le chiavi della città. Però il prencipe vedendo ch' era disperata la sua dimanda, s' applicò à tutto potere alla difesa.* || — § 2. καὶ σύλησιν ἱερῶν] Hæc in margine suppleta. || — § 5. νῦν δὲ] ταῦτ' ἐξ ἐπεπολέμωτο] ἐξ supraser. || — ὀλιγανθρωπία] Ex recensu quem tunc iussu imperatoris Phrantzes (p. 240) instituit, οἱ πρὸς ἀντιπαράταξιν ἄνδρες ὄντες ἐνδον τῆς πόλεως τῆς τοσαύτης εἰς μέγεθος ἦσαν χιλιάδες τέσσαρες, καὶ τρεῖς καὶ ἑξομῆκοντα καὶ ἑνωκίοσι, ἀνεν τῶν ξένων μολὶς ὄντων χιλιάδων δύο. Sec. Ducam p. 287. 16: πᾶς ὁ τῶν ἐνόπλων στρατὸς οὐχ ὑπερβαίνει τοὺς ὀκτακισχίλιους. Leonardus Chiens. l. 1. p. 325: *Græci ad sex millia bellatorum non excedebant; reliqui sive Genuenses sive Veneti cum his qui ex Pera clam ad præsidium accesserant, vix summam trium millium æquabant.*

§ 6. Τὰ παρὰ λόγον τότε γινόμενα] Puscus 4, 205:

*Præterea monstis diris terrentur, et aliis
prodigiis celo, terra et super æquore visis.
Paucos ante dies angusto ex æquore capta
ostrea sanguineo maduere infecta rubore;
sanguis erat succus proprius, fluctusque cruenti
æquoris. Et celo credri micuere per auras
nocte ignes. Animos insueta tonitrua credro
terrebant sonitu horribili, nimbiisque
fulgure direptis veniebant fulmina densa.
Ipsa etiam tellus vento concussa sub imâ*

ματα βίαια καὶ λάθρων ὑετῶν ἐπικλύσεις τε καὶ καταποραί, ἐτι δὲ ἀστέρων ἀσυνήθων ἀτακτοὶ φάσεις καὶ ὁρόμοι πεπλανημένοι καὶ πάλιν ἀφανισμοί, ἕτεροι δ' αὖ κατεστηριγμένοι τε καὶ πολλὸν δὴ χρόνον καπνὸν ὑποφαίνοντα. (7) Ἄλλα τε πολλὰ τοιαῦτα τερατώδη τε καὶ παρὰ τὸ εἰσὼδες ὑπεστήμαινε τὸ θαῖον, τὸ τε μέλλον προροῖσάοντα καὶ μεγίστην ὑποφαίνοντα καινοτομίαν τῶν καθεστῶτων τε καὶ μεταβολήν· εἰκόνες τε γὰρ ἴδρουν ἐν ἱεροῖς καὶ στῆλαι καὶ ἀνδριάντες τῶν μακαρίων ἀνδρῶν, κατοχαί τε καὶ ἐνθουσιασμοὶ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν παρὰ δόξαν ἐγίνοντο, οὐδὲν αἴσιον προμηνύουσαι, οἳ τε μάντιες ἀπαίσια πολλὰ ἐκπαθίαζον, λόγια τε παλαιὰ ἤδετο καὶ χρησμοὶ ἀνηρμυῶντο, καὶ ὅσα ἄλλα ἐν τοῖς τοιοῦτοις ξυμβαίνειν φιλεῖ, πάντα ἐγίνετο, ἀ πάντα ἐς οὐδὲν χρηστὸν φέροντα φόβον τε παρείχε πολλὴν καὶ ἀγωνίαν αὐτοῖς, καὶ ἑαυτῶν ὅλως ἐξίστα, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος οἷα ἐδίδου θαρρεῖν. (8) Πλὴν γε δὴ ὡς ἐν κακοῖς μικρὸν ἀναφέροντες, ἐκ τῶν ἐνόντων παρεσκευάζοντο,

τάφρους τε καθαίροντες καὶ τὰ πεπονηκότα τοῦ τείχους ἀνορθοῦντες, τὰς τε ἐπάλλξεις ὀπλίζοντες πύργων τε καὶ μεταπυργίων, καὶ τὸ τείχος ἔπαν ἐπισκευάζοντες κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν· ἐτι δὲ ὀπλων τε καὶ βελῶν ξυλλογὴν ἐποιοῦντο καὶ μηχανημάτων παντοίων, τὰ τε ἐξω τῶν φρουρίων ἐπισκευάζον, δπλα καὶ φυλακὰς ἐπιπέμποντες, τὰς τε νήσους ἡσφαλλίζοντο, μετὰ δὲ τὸν μέγαν λιμένα καὶ τὸ Κέρας ἄπαν, ἀπὸ γε τῶν τοῦ Γαλατᾶ νευρίων μέχρι τῶν Εὐγενίου πυλῶν, ἥπερ τὸ στενότερον ἦν, ἀλύσει μακραῖς διαλάμβανον. (9) χρήματά τε ἀπὸ τῶν κοινῶν καὶ τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἱερῶν ξυνέλεγον, σίτον τε καὶ τὰ ἐς διατροφὴν ἰσχυροῦν, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσιν ὡς δυνατόν ἐξηρτύοντο καὶ τοῖς ὅλοις ἐπισκευάζον τὴν πόλιν τε καὶ τὰ τεῖχη, ὡς κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν πολιορκηθισόμενοι.

XIX. Πρὸς δὲ τοῦτοῖς πρεσβείας ἐπεμπον πανταχοῦ, ὅθεν ἦν αὐτοῖς ἐλπίς ἐπικουρίαν εἶναι τινά, τοῦτο μὲν ἐς Πελοπόννησον παρὰ τοὺς ταύτη δεσπότας, σίτον τε καὶ ἀνδρας εἰς ἐπικουρίαν αἰτοῦντες (ἐνόμιζον

*radice intremuit, ruere et visa omnia lecta
uribus in magnis, ac terrae mergier allo
noctes atque dies fundo stygiaque palude.
Fama quoque attulerat vastantem rura draconem
ingenitem pecori magnisque inferre ruinam
armenlis, morsuque lruces conslernere lauros
tabisco et yredæ depasci viscera passim,
desertisque metu venientem cedere arutris
agricolam, et petiisse fugam, sequelemque secari
inceptam liquisse ferunt, vacuosque manere
ruricolis campos; hunc per deserta vagari,
afflatuque loca inficentem pergere ad urbem.*

§ 7. Ἐγίνοντο] Sic margo; ἐφαίνοντο textus. || — § 8. παρεσκευάζοντο sqq.] Cf. Seadeddin. 2, p. 135. Ducas p. 246, 1 : 'Ο δὲ βασιλεὺς προορῶν τὸ μέλλον, πρὸ ἑξ μηνῶν εἶχε τὰ φρούρια ἐν ἐπιμελείᾳ, καὶ τοὺς χωρίτας τοὺς ἐγγύς τῆς πόλεως καὶ τὸν θεριζόμενον στάχυν καὶ τὰς λιμνιζόμενας ἀλωνα; ἐνδον ἐκόμιζεν. Cf. idem p. 265. || — μέχρι τῶν Εὐγενίου πυλῶν] De calena ista cf. Phrantzes p. 238, 6 : Προσέταξε τὴν σιτράν τὴν σιδηρὰν τὴν βαρυτάτην ἐν τῷ στόματι τοῦ λιμένος βαλεῖν. Chalcocond. p. 384 : Διὰ θαλάσσης πῆδας σιδηρὰς διατείνοντες ἀπὸ τῆς καταντικρὺ πόλεως ἐς τὸ τεῖχος τοῦ Βυζαντίου παρὰ τὴν ἀκρόπολιν καλουμένην. Ducas p. 268, 3 : 'Ο δὲ λιμὴν τῆς πόλεως ἡνικακλεισμένος σὺν τῇ ἀλύσει ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς πύλης τῆς πόλεως τῆς καλουμένης Ὀραίας εἰς τὸ τοῦ Γαλατᾶ μέρος. Pusculus 4, 340 :

*Dispositæ naves porti ostia claudunt
turritæ, ac trabibus ferro et connexa calena
litore ab utroque ingressum religata coercent.*

Barbarus p. 13 : A dì do April el serenissimo imperator si comandò à ser Bartolamio Soligo che dovesse desender la catena a traverso del porto... Questa tal catena si iera de legnami grossissimi e redondi, e innarpeza di uno cun l'altro cun feri grossi e cun cadene grosse di fero, e li cavi de la catena, uno cavo si era dentro da le mure de Constantinopoli, e l'altro cavo si era dentro da le mure de Pera per piu segurtade de la dita catena. Cf. Seadeddin. 2, p. 138. — Porta ὥραϊς, quam Ducas etiam p. 282, 23 nec non Phrantzes p. 254, 19 memorant, a porta quam τὸ νηώριον Pachymeres 5, 10 vocat, et a hodierna *Bagiche-Kapou* (horti porta) non diversa fuisse censetur probabiliter. Eandem vel vicinam fuisse Eugenii portam ex eo colligas quod hæc prope S. Pauli in Palatio ædem a Nicephoro Gregora 7, p. 192, et sub acropoli a Cantacuzeno 4, 11. 29. 31 et Codino de offic. c. 22 fuisse perhibetur. Ibidem fuerit δ τοῦ Εὐγενίου πύργος, usque ad quem veteris Byzantii muros juxta Cornu sinum pertinuisse prodit Codinus De ambitu Constantin. p. 25 ed. Bonn., dum Zosimus 3, 30 muros illos usque ad τὸ νηώριον pertinuisse dicit. In Galata oppido Gillius (Topogr. Constantin. 4, 10 p. 222) suo adhuc ævo portam *Catenam* dictam fuisse refert. Ceterum de catena, qua sæpius jam Byzantini portum clausurant, vide quas collegit Ducangius in Constantin. Christ. p. 49 sq. || — ἥπερ τὸ στενότερον (στενώτατον codex) ἦν] Hoc parum accurate dictum est. Angustissima sinus pars est prope *Odun-Kapou* et *Sindou-Kapou*, ubi non fuisse catenam certissimum est.

§ 9. Καὶ τῶν ἱερῶν] V. Phrantzes p. 256, 7 et Leonardus Chiensis *De urbis Const. jactura* in Leoniceri Chronicis Turcicis 1, p. 325. || — σίτον] V. Ducas p. 257, 20, qui ad frumentum importandum quattuor naves in Chium missas esse narrat.

XIX. Ἐξῆιν] σχῆσιν margo || — ἐς Πελοπόννησον] V. Phrantzes p. 223 sqq. E Peloponneso quominus auxilium veniret, Mechemetes misso contra despotas exercitu impedit. Vide supra not. ad cap. 12. || — ἀρχιερά] Nicolaum V

γὰρ παρατεθήσθαι πολιορκίαν αὐτοῖς μέχρι πολλοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἐπιδρομῆς βίᾳ θπλοῖς ἀλῶναι ἂν, ἥπερ ἐάλωσαν), τοῦτο δὲ παρὰ τὸν μέγαν ἀρχιερέα τῆς Ῥώμης, ὃ καὶ μᾶλλον εἶχον θαρρεῖν, ἐτι δὲ καὶ παρὰ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας τῆς Ἰταλίας καὶ τῶν ἄλλων ἐσπερίων γενῶν, δεόμενοι συμμαχίας τε καὶ ἐπικουρίας τὴν ταχίστην τυχεῖν, εἰ γε μὴ μέλλοιεν κινδυνεύσειν ἐν ἀκμῇ κινδύνων ἤδη καθεστηχότας. Καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν.

XX. Βασιλεὺς δὲ Μεχέμετις, ἐπειδὴ τὸν πόλεμον λαμπρῶς ἐξήνεγκεν ἤδη, καὶ τῶν ἔξω τὰ μὲν κατέδραμε καὶ διήρπασε, τὰ δὲ ἀπέστησε, τὰ δὲ ἐχειρώσατο, παρεσκευάζετο ἅμα ἦρι καὶ αὐτῇ τῇ πόλει κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν προσβαλεῖν. (2) Καὶ πρῶτα μὲν ξυνῆγε τὰς δυνάμεις καὶ ξυνεκρότε, καὶ τὰ στρατεύματα πανταχόθεν ξυνήθροικεν ἐκ τε Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, ἱππικὰ τε καὶ πεζικὰ, ἐτι δὲ ὀπλίτας τε καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας κατέλεγε, καὶ ἀκοντιστάς καὶ πᾶσαν ἄλλην τάξιν ἐξήταζεν, ὅπλα τε κατεσκεύαζεν ἐς ἀσφάλειαν τῶν προμαχομένων, ἀσπίδας τε καὶ κράνη καὶ θώρακας καὶ θυρεοὺς ἐξωθεν καταφράκτους σιδέρεω, πρὸς δὲ βέλη τε καὶ ἀκόντια καὶ ξίφη καὶ ὅσα πάντα οἱ ἐς τειχομαχίαν ἐδόκει ἐπιτήδεια εἶναι πάντα μετὰ πολλῆς ἐποίει σπουδῆς· πρὸς δὲ τούτοις μηχανὰς κατεσκεύαζε τῷ τεύχει παντοίας, τὰς τε ἄλλας καὶ τὰς πετροβόλους δὴ ταύτας (καὶ) νεωτέρας, πρᾶγμα ξένον καὶ εἰς ἀκοὴν ἄπιστον, ὡς ἔδειξεν

ἡ πείρα, αἱ καὶ τὸ πᾶν ἐδυνήθησαν κατεργάσασθαι

XXI. Πρὸ πάντων δὲ τοῦ ναυτικοῦ ἐπεμελετο, τριήρεις τὰς μὲν ἐκ νέου ναυπηγούμενας, τὰς δὲ τῷ χρόνῳ πεπονηκυίας ἀνορθῶν, τὰς δὲ διαδρόχους οὐσας ἀνακεύων καὶ θεραπεύων· ἐτι δὲ πλοῖα μακρὰ κατεσκεύαζε, τὰ δὲ καὶ κατάφρακτα, καὶ ταχεῖας ναῦς τριακοντόρους τε καὶ πεντηκοντόρους, καὶ τὴν ἄλλην δὲ ἅπασαν τούτων ἐπισκευὴν τε καὶ χρεῖαν ἐτοιμάζων τε ἦν καὶ διορθούμενος ὅτι τάχιστα, μηδενὸς τῶν ἐς τοῦτο φερόντων φειδόμενος. (3) Πρὸς δὲ τούτοις ναυτικὸν ξυνέλεγεν ἐκ πάσης τῆς αὐτοῦ παραλίας Ἀσιανῆς τε καὶ Εὐρωπαϊκῆς, ἐρίτας τε καὶ θρανίτας καὶ θαλαμίου καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν καταστροφμάτων ἐπιλεγόμενος, ἐτι δὲ κυβερνήτας καὶ κελευστάς, τριηράρχους τε καὶ ναυάρχους καὶ στρατηγούς· καὶ τὰ ἄλλα δὲ πληρώματα τῶν νεῶν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας τε καὶ σπουδῆς ἐξεπλήρου· πλέον γὰρ ἰσχύσειν ἐς τὴν πολιορκίαν τε καὶ τὸν πόλεμον ἐδόκει τῷ κατὰ θάλασσαν ναυτικῷ ἢ τῇ κατὰ γῆν στρατιᾷ, καὶ διὰ τοῦτο τὸ πλέον ἐνεμε τῆς ἐπιμελείας αὐτῷ, καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ, προσέτι γε μὴν καὶ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον ἐγρήτο, προὔργου τι τοῦτο νομίζων εἶναι.

XXII. Ἐν τούτοις δ' ὄντος αὐτοῦ καὶ παρασκευαζομένου χειμῶνος, καὶ τὸ ἔαρ ὑπέβαινε ἤδη, καὶ δι' αὐτοῦ τὰς μὲν ναῦς παρεσκευάζεν ἐς ἀναγωγὴν ἀπὸ Καλλίουπόλεως (ἐκεῖ γὰρ ἦσαν αὐτῷ ξυνηγμένοι),

qui in testamento suo apud Manetti in Vita Nicolai V, lib. 3 (Murat. III, 2, p. 935) de his ita habet : *Constantini imperatoris oratoribus, qui ad nos impetrandi favoris gratia venerant, clara et aperta responsione omnia praesidia nostra partim pecuniarum, partim triremium, partim terrestrium exercituum, parata et in promptu esse foreque significavimus, et quia nostra duntaxat subsidia ad arcendam et amovendam a cervicibus suis obstinante illam tot immanium tantarumque barbararum gentium obsidionem nequaquam sufficere posse arbitrabamur, monuimus, ut ad celerem quandam aliorum Christianorum favorum impetrationem animimum mentemque converteret, ac subsidia nostra certa et vera tamquam solida quaedam ceterorum omnium fundamenta semper parata esse intelligeret, sicque in hunc modum nostro nomine aliis principibus regibusque denuntiaret..... At quum oratores nonnisi generalia responsa retulissent, re infecta ad nos rediere. Haec ego exscripsi ex Zinkeisenii hist. imp. osm. I, p. 821, ubi vide. Misit pontifex Isidorum cardinalem, qui Genuensi nave Constantinopolim venit mense Novembri 1452 (Ducas p. 253, 9).*

XX. § 1. Μεχέμετις] Sic etiam in sqq. c. 26. 31. 35. 38. 42 et passim nomines regis exaratur. || — τῶν ἔξω τὰ μὲν κατέδραμε etc.] Vicina urbis ante Mochemetis adventum Caratzias vastaverat. V. Duc. p. 263, 8. Phrantzes p. 236, 16. Chalcocond. p. 383, 1. || — § 2. τὰς πετροβόλους] Barbaro p. 3 : *Del meze de Fevver el Turco comenzò a mandar le sue bombarde zoso Constantinopoli acompagnade con Turchi dieze millia*. Phrantzes p. 237, 3 : *Ἐφερον γὰρ τηρεβόλους πολλὰς, ἐξ αὐτῶν δὲ τινες τοσοῦτον ὑπῆρχον εἰς μέγεθος, ὥς οὐκ ἐδύναντο τεσσαράκοντα ζεύγη βοῶν σύρειν ἐκαστὴν αὐτῶν ἢ καὶ πεντήκοντα ζεύγη καὶ πλέον ἢ δύο χιλιᾶδες ἀνθρώπων*. De bombardā maxima, quam Adrianopoli Orbanus Hungarus fecerat (v. Ducas p. 247 et 249. Chalcocond. p. 385), ita habet Ducas p. 258 : *Τοῦ Φεβρουαρίου ἀρπάζοντες ἐκέλευσε τὴν χωνεῖαν μετακομιθῆναι ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ εὐθὺς ἀμάξας τριάκοντα, εἰλκον αὐτὴν ὀπισθεν οἱ ἔ' βόες, λέγω βόες βοῶν (Leonard. Chiens. p. 318 : *quam vix boum quinquaginta centum iuga vehebant*)· καὶ ἐκ πλαιγίου τῆς χωνεῖας ἄνδρες σ', καὶ εἰς τὸ ἐν καὶ εἰς τὸ ἕτερον, τοῦ ἔλκειν καὶ ἐξισοῦν αὐτὴν, ἵνα μὴ ὀλισθήσει τοῦ δρόμου· καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀμαξῶν τέκτονες ν', τοῦ κατασκευάζειν γεφύρας· ἐυλίνους εἰς τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐργάται σὺν αὐτοῖς σ'. Ἐποίησε γοῦν τὸν Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον ἕως οὗ κατήντησεν ἐν τόπῳ μακρᾷ τῆς πόλεως ἀπὸ μιλίων 6 (?)*. Deinde bombardam illam ἐστῆσεν ἐν τῇ πόλῃ τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ πλησίον (Ducas p. 272, 1). Chalcocond. p. 382, 20 magnam bombardam tantam fuisse dicit ὡς ζεύγη βοῶν ἔλκειν ἑβδομήκοντα καὶ ἄνδρας ἐς διασχίσιος. Critobulus hujus bombardae non ineminit, sed de alia, quae obsidionis tempore in ipsis castris conflata sit, narrat c. ap. 29, ubi vide. || —

XXI. § 1. Διαδρόχους] Cf. Thucyd. 7, 12 : νῆες διαδρόχοι τοσοῦτον χρόνον ἤδη θαλασσεύουσαι. || — ἀνακεύων] Vox alibi non obvia, quantum sciam; attamen ἀκεῶν usurpari pro ἀέμοιαι, ἀέω, ἀέλω in lexicis perhibetur.

XXII. § 1. Ἠγεμόνα... τὸν σατράπην Καλλίουπόλεως] Haec in margine supplentur. Παλτόγλης: apud Mordtmannum c. I. p. 43 e turcicis scriptoribus, ut videtur, vocatur *Baltaoglu Suleiman Bej*. Apud Chalcocondylam p. 390, 4 editur Παλτόγλης; ibid. p. 519, 9 Παλτόγλης Καλλίουπόλεως ὑπαρχος; ap. Leonardum Chiens. p. 333 *Balthoglus*; Πάλδς apud Ducam p. 270, 5, ubi : Ἦν δι' ὁ ἄνθρωπος; τὸ γένος; ἐκ τῶν Βουλγάρων ἔλκων, τινὸς τῶν ἀρχόντων Βουλ-

ἡγεμόνα καὶ στρατηγὸν ἐπιστήσας αὐταῖς Παλτόγλην τὸν σατράπην, Καλλιουπόλεως. (2) Ἦσαν δ' αἱ πᾶσαι τὸν ἀριθμὸν, ὡς ἔλεγοντο, τριακόσια καὶ πενήκοντα, ἀνευ μέντοι γε τῶν σκευαγωγῶν καὶ τῶν κατ' ἄλλην τινὰ χρεῖαν ἢ ἐμπορίαν ἀφικνουμένων· αἱ δ' ἀνέγοντο τάχῃ πολλοὶ ξὺν βοῇ καὶ θορύβῳ καὶ ἀλαλαγμῷ, εἰρεσίᾳ τε χρώμεναι καὶ παρακελευσμῷ καὶ πατάγῳ καὶ ἀντιφιλοτιμησαί πρὸς ἀλλήλας, ὑπερχρῶσαι τὸν Ἑλλήσποντον, ἐκπληξιν δὲ καὶ φόβον ὅτι πλείστον παρέχουσαι τοῖς ὁρῶσι. (3) διὰ πολλοῦ γὰρ χρόνου οὐδαμοῦ τοσούτος στόλος νεῶν καὶ παρασκευῇ τοσῆδε κατὰ θάλασσαν ἐγεγόνει· ὃ δὲ καὶ μάλλον τοὺς ταιλαιπῶρους Ῥωμαίους ἐξέπληξε παρ' ἐλπίδα φανέν, καὶ εἰς ἀπόγνωσιν καὶ ἀθυμίαν μεγίστην ἐνέβαλε, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐλπίδα χρηστὴν αὐτῶν παρήρητο. (4) Πρότερον μὲν γὰρ ἤνικα προσέβλεπον αὐτοῖς οἱ πολέμιοι, κατὰ γῆν ἐπολιορκούντο

μόνον, τῆς δὲ θαλάσσης ἐκράτουν, καὶ εἶχον τὰ τε ἐπιτήδεα ἀφθονα τῇ κατὰ θάλασσαν ἐμπορίᾳ χρώμενοι, τὸν τε πόλεμον ῥαδίως ἀνέφερον, καὶ τὰς προσβολὰς οὐ χαλεπῶς ἀπεκρούοντο διὰ πολυχειρίαν, τῶν πολεμίων ἐνὶ μέρει καὶ μόνῳ τῷ κατὰ γῆν μαχομένῳ· νῦν δὲ κατὰ τε γῆν καὶ θάλασσαν ἐπιόντα ὁρῶντες τὸν πόλεμον, εἰκότως ἐξεπλήττοντο καὶ εἰς ἀπορίαν μεγίστην καὶ φόβον δεινὸν ἐνέπιπτον. Καὶ ὁ μὲν κατὰ θάλασσαν στόλος τῷ βασιλεῖ οὕτως ἀνήγετο.

XXIII. Αὐτὸς δὲ ἄρας ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ παντὶ τῷ στρατῷ ἱππικῷ τε καὶ πεζικῷ διὰ τῆς μεσογείας ἐχώρει, ἅπαντα ζυγκυκῶν τε καὶ ξυνταράττων καὶ φόβον καὶ ἀγωνίαν καὶ φρίκην μεγίστην ἐμποίων καθ' οὓς ἂν γένοιτο, ξυνεπαγόμενος ἅμα οἱ καὶ τὰς μηχανάς· καὶ ἀφικνεῖται δεκαταῖος ἐς τὸ Βυζάντιον, καὶ στρατοπεδεύεται πρὸς τῇ πόλει ἐγγύς που τοῦ τείχους, ὅσα ἀπὸ σταδίων τεσσάρων, πρὸς ταῖς καλουμέναις πύλαις τοῦ

γαρίας νῆος, Πάλλα ἐπνομαζόμενος. Ἐδουλώθη οὖν πρὸ καιροῦ, καὶ ἐξωμόσατο τὸ πάτριον σέβας, καὶ ἦν δοῦλος πατρικῶς τοῦ Μεχμετ. Ab hoc viro locum Bosphori *Balta liman* dici putat Hammerus l. I. 1, p. 528; in hoc enim sinu, qui a *Rumeli Hissari* est boream versus, hieme anni 1452 naves a Pallaogle structas esse dicit, nullo rem firmans testimonio.

§ 2. Τριακόσια πενήκοντα] Navium numerus apud varios scriptores varius: 480 vel 420, 375, 300, 250, 230, 170, 145. Ad Critobulum, qui naves 350 fuisse dicit, non annumeratis onerariis, proxime accedit Phrantzes. Is enim p. 237, 21 eodem die secundo mensis Aprilis quo Mechemetes ad urbem venit, etiam partem classis advenisse refert; ἦσαν δὲ τριῆρεις ὥσπερ τριάκοντα καὶ ὁρόμνες, νῆες δὲ καὶ πλοίαρια καὶ μονήρεις τριακοντα καὶ ἑκατόν. Deinde Aprilis die decimo quinto (p. 239, 241) ἔρθεσαν καὶ ὁ ἐναπολειψθεὶς στόλος αὐτοῦ ἐκ τε τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ Νικομηδείας; καὶ Ἀσίας, ὧν ὁ ἀριθμὸς εἴκοσι καὶ τριακόσια, ἐξ ὧν ὑπῆρχον τριῆρεις δέκα καὶ ὀκτώ, διῆρεις τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ, τὸ δὲ ἱστικὸν ὑπῆρχον νῆες μακραι καὶ πλεία. Hinc summa colligitur navium 480, ὑπ', qui numerus pro vulgato uz' (420) restituentius fuerit in sqq., ubi Mechemetes Aprilis die decimo sexto copiarum recensum instituens naves 420 numerasse dicitur. Stationem classis habebat, ut idem Phrantzes tradit p. 240, 10, κάτωθεν ὀλίγον τι τοῦ Διπλοῦ κίονος (ad bod. *Bechiktach*) καὶ μέχρι τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἐγγύς. Marinus Sanutus *Vit. de' Duchi* apud Murat. sec. 22, p. 1148 classem 375 navium fuisse tradit; recentas naves refert Ducas p. 268, 2. Secundum Leonardum Chions. p. 321, *ducentiarum et quinquaginta fustularum ex diversis Asiæ et Thraciæ Pontique litoribus contra urbem disposita classis venit, inter quas triremes sex et decem biremes, septuaginta reliquæ fustæ unis bancaremis; cymbæ etiam barculæque sagittariis ad ostentationem plenæ vehebantur...* Quæ minus ad *stadia centum in Propontidis* (sic pro Bosphoro dicere solet L.) *ripa ancoras figunt*. Chalcocondylas p. 384, 3: Παρὴν καὶ ὁ στόλος αὐτῷ διὰ θαλάσσης, τριῆρεις μὲν τριάκοντα, πλοῖα δὲ μικρὰ ἅμφὶ τὰ διακόσια. Pusculus 4, 332:

*Exspectata diu tandem de litore venit
Hellespontiaco clussis delata secundis
flatibus. Armata verrebant æquora nigra
bis densæ ante alias fluctu spumante triremes;
pone secant alie centum mare remige puppes;
quinquaginta illas parvæ comitantur.*

Nicolas Barbarus p. 21 Aprilis mens. die duodecimo, diei hora septima, classem Turcorum ancoras jecisse dicit in uno luogo che se chiama le Colone, che son mia do (duo miliaria) luntan da Constantinopoli... La dita armada del Turco fò vele cento e quaranta cinque fra galie e fuste e parandarie e bergantini, ma ne iera galie adodexe compie, fuste grose ne iera ad setanta in otanta, parandarie da vinti in vinti cinque; tutto el resto si iera bregantini.

XXIII. § 1. Δεκαταῖος] Aliter Pusculus 4, 237: *Carpit iter, quartoque die sub mœnibus altis castra locat*. Adrianopoli ad Constantinopolim via est stadiorum fere 1200 sive 50 leugarum gallicarum; quod spatium itinere quadriduo rex exercitum ducens viæ emensus fuerit. Quæ vero Critobulus tradit, aliorum testimoniis comprobari queant. Nam Feridoun-Bey in opere quod inscribitur *Munch at ul Salatein* (Constantinop. 1848), 1, p. 239 (citante Mordtmanno l. I. p. 44) regem cum exercitu Adrianopoli profectum esse scribit Martis mensis die vicesimo tertio. Itaque decem dierum iter pertinet usque ad Aprilis diem secundum, quo advenisse Turcum et castra ad urbem pervenisse tradit Phrantzes p. 237, 9, qui ab eodem die etiam tempus obsidionis minus exacte computat p. 273, 9, ubi Constantinus Maii die 28 dicit: ὁ ἀλιτῆρος ὁ ἀμπερὰς πενήκοντα καὶ ἐπὶ τὰς ἡμέρας ἅγιαι σήμερον, ἀπ' οὗ ἡμεῖς ἐλθὼν ἐκίλευμεν. Sec. Ducam p. 263, 8 rex urbem περιεπαράκωσεν Aprilis die sexto. Accuratiores præbet Diarium Barbari p. 18. Aprilis die quinto, ejusque hora prima (septima, e nostro computandi more) Mechemetes cum 160,000 militum exercitu castra posuit duobus miliaris et dimidio fere a muris Constantinopolitanis. Die sexto cum dimidia exercitus parte propius accessit, ita ut unum tantum miliarium a muris abesset; deinde die septimo *el signor si se radusse cum gran parte de quela gente cerca uno quarto di mio luntan pur delle ditte mure, e steva el*

Ῥωμανοῦ. (α) Αἱ δὲ νῆες δρμίζονται ἄλλη καὶ ἄλλη | πᾶσαν τὴν ταύτη παραλίαν. (β) Ὁ δὲ στρατὸς ἄπας | τῆς ἡπείρου καταντικρὺ τῆς πόλεως, πληρώσασαι | ἦν, ὡς ἐλέγετο, ὑπὲρ τὰς τριάκοντα μυριάδας τὸ μάχι-

campo a la fila quanto che durava la faza de le mure de tera, che iera mia sie [τὸ ἑξαμῖλιον ap. Phrantz. p. 237, 11], *che sun da la Cresca* (sic etiam p. 42; i. e. Chrysea, aurea) *per fna al Chiniogo* (i. e. usque ad τὸ Κυνήγιον). Cf. idem p. 42. Seaddedin p. 145 urbem captam dicens obsidionis die quinquagesimo primo (29 Maii), initium computandi facit ab Aprilis die nono. Sec. Pusculum naves Genuenses, quas die 20^{ma} Aprilis venisse Barbarus notat, apparuerunt post elapsos obsidionis dies decem, adeo ut initium sumserit ab Aprilis die decimo. Ac sane die undecimo demum Mechemetes bombardas suas juxta murum disposuit, ut Barbarus monet. || — πρὸς τ. πύλαις τοῦ Ῥωμανοῦ] Phrantzes p. 237, 9 : ἐλθὼν τὴν σκηνὴν αὐτοῦ πῆγνυσιν ἐξ ἐναντίας τῆς πύλης τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ. Chalcocond. p. 385, 5 : κατὰ τὴν τοῦ Ῥωμανοῦ καλουμένην πύλιν, ἣ καὶ αὐτὸς ἐστρατοπεδεύετο βασιλεὺς. Ducas p. 263, 2 : πῆξας τὰς αὐτοῦ σκηνὰς κατέναντι τῆς πύλης τοῦ Χαρισοῦ ὅπισθεν τοῦ βουνοῦ. Portani S. Romani esse hodiernam *Top kapoussi*, i. e. bombardas portam, contra quam bombardam maximam Mechemetes collocaverat, inter omnes constat. Porta, quam Ducas l. i. et p. 287, 10 Χαρισοῦ, p. 286, 14. 294, 7. 300, 7 Χαρσοῦ vocat (τῇ Χαρισοῦς ap. Critobul. l. i, 27, 3; τῆς Χαρσῆ; ap. Joan. Cananum p. 462 ed. Bonn.; *Charsæa* ap. Puscul. 4, 169, Χαρσίου ap. Theophan., Annam Comnen., Pachymerem, Cantacuzenum, Codinum, quorum locos excitat Ducangius Const. christ. lib. 1 p. 51. Eandem indicat Barbarus p. 18, ubi die VI Aprilis Constantinus stationem sibi sumsisse dicitur ad portam *la qual se chiama Cressu*), a porta Romani boream versus erat, adeo ut in medio esset vallis per quam Lycus fluviolus in urbem influit. Probatum hoc verbis Canani p. 462 : ἐβδομήκοντα βωχία τῆς βολῆς τῆς μεγίστης ἐκείνης τὸν σεσαθρωμένον ἐκείνον ἐκρούσε πύργον... Ἦν γὰρ ἐὶ τόπος καὶ σοῦθα (fossa) καὶ πύργος πλησίον Κυριακῆς τῆς ἁγίας, μέσον Ῥωμανοῦ τοῦ ἁγίου καὶ τῆς Χαρσῆ; τε τῶν πυλῶν, καὶ πλησιέστερον τούτων εἰς τὸν ποταμὸν τὸν ἐπονομαζόμενον Λύκον. Eodem facit Pusculus 4, 151 sqq., apud quem portæ a meridie versus boream hoc se ordine excipiunt : Aurea, Pegæa, Romani, Charsæa, Regia (Hebdomi, palatii regii), Caligaria, Xylene. Secundum Critobulum 1, 27 exercitus pars, quam ipse Mechemet s. duxit, a Myriandrio boream versus pertinebat usque ad Charsiam portam; inde quæ sunt usque ad portam palatii regii et dehinc ad Xylinam portam copiis Caratzis occupabantur. Hæc igitur quam optime inter se concinant, patet falsum esse quod apud plurimos legitur (V. Ducangius l. i. et Hammer), scilicet Charsis portam non differre a porta Caligaria et ab hodierna *Ἐγρι kapou* (i. e. porta obliqua, πύλη καρσία), quæ est ad regionem Blachernarum. Quæ quidem opinio non militat nisi inepto lusu etymologico, quo *κάρσιος*; vox et *Χαρσία*; componuntur, quamquam Codinus De ædif. p. 47, 19 et 107, 12 et p. 110, 3 ed. Bonn. docet portam nomen habere a Charsia, Mandalæ fratre, Prasinæ factionis duce, qui eam struxerit (an. 447) quo tempore sub Theodosio minore Constantinus Cyrus præfectus murum urbis mediterraneum ædificandum curaverit. Unus Mordtmannus l. i. p. 137 ex Ducæ narratione et Canani loco (nam Pusculum et Critobulum non novit) regionem in qua Charsis porta quaerenda sit, recte definivit; minus liquet num ipsum etiam portæ locum recte indicaverit. Hunc enim reperisse sibi videtur in porta nunc muro clausa, quæ inter *Top Kapussi* (P. Romani) et *Ἐδρενη Kapussi* s. Adrianopolitanam portam (veterem Polyandrii sive Myriandrii portam, ut Mordtmannus cum aliis plurimis censet) conspicitur, a Lyco fluvio boream versus nonnisi 180 fere metra gallica distans. Inscriptum supra hanc portam distichon legitur :

*Portarum valido firmavit omine muros
Pusæus, magno non minor Anthemio.*

In quo illud *omine* vix recte legerit Mordtmannus; *limine* scriptum esse suspicor. Anthemium intellige præfectum prætorio qui an. 413 Theodosianos muros struxit. Pusæus vero, ni fallor, is est qui an. 467 sub Leone imp. consul fuit. Vel hoc anno vel sequente Thracia et Hellespontus terræ motu quassatæ, ut Priscus f. 43 (Fr. Histor. t. 4 p. 110) tradit. Collapsos autem muros a Leone Magno refectos esse testatur Codinus. Ceterum portam hanc Pusæi citiorem adhuc ævo in usu fuisse haud constat, deinde vero in situm ejus non cadit quod Ducas l. i. dicit Mechemetem castra habuisse *pone collem* ex adverso Charsis portæ; nam clausa illa porta ex adverso non collem habet, sed vallem Lyci fluvii, in cujus vallis parte superiore juxta *Maltepe* collem regem consedissee recte haud dubie statuitur. Contra facilem explicatum verba Ducæ habent, si Charsis porta erat hodierna porta Adrianopolitana; ab hac enim prospectus in castra regis, inter *Top Kapussi* et *Ἐδρενη Kapussi* media, interposito colle præcludebatur. Bene scio hodiernam portam Adrianopolitanam apud omnes, quantum sciam, pro vetere porta Myriandrii sive Polyandrii venditari; id vero falsum esse pro certo assevero. Nam Myriandrium et a Charsæa et a Romani porta versus *meridiem* fuisse e Critobulo, 1, 27 patet, qui Mechemetis copias a Charsæa porta pertinuisse dicit usque ad Myriandrium, a quo dempsit usque ad portam Auream et Propontidem collocatæ erant Isaci copis Asiaticæ. Idem colligitur ex Phrantze p. 252, apud quem mediterraneæ portæ hoc recensentur ordine : Aurea, Myriandrii, Selymbriana, Romani, Caligaria, Ligneæ. Ex Leonardo Chiense p. 325, qui item Myriandrii mentionem facit, de situ loci nihil certior colligi potest. Errore autem laborant quæ leguntur apud Codinum De ædif. p. 47 ed. Bonn. Narrat auctor murum mediterraneum a Blachernis ad auream portam sexaginta dierum spatio perfectum esse a Venetis et Prasinis, octonum millium hominum opera usis, ὅντων ἐπημέρων Μανδάλᾳ μέρους τῶν Βενέτων καὶ Χαρσίου ἀδελφοῦ αὐτοῦ μέρος; Πρασίνων μετὰ καὶ Εὐλαμπίου συγγενοῦ; ἠνώθησαν δὲ οἱ Βένετοι ἀπὸ Βλαχερνῶν, οἱ δὲ Πράσινοι ἀπὸ Χρυσείας πόρτης εἰς τὴν Μυριάνδρον πόρτην τὴν καλουμένην [καὶ] Πολύανδρον οὕτως δὲ ἐκλήθη Πολύανδρος διὰ τὸ ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἐκείσε ἐνωθῆναι. Hæc si recte haberent, Polyandros porta sita foret a boreæ Charsis portæ, quoniam hæc esse debebat in tractu quem Charsia duce *Prasini* a porta Aurea proficiscentes ædificarent. At ipse Codinus p. 110 Charsiam non Prasinorum, sed *Venetorum* ducem fuisse dicit; hinc igitur alter locus corrigendus est, quum sic demum conciliari possit cum testimonio Critobuli. Ceterum e Codini narratiuncula consequitur Myriandrium portam in muro Theodosiano inter Blachernas et portam auream fuisse fere mediam, adeo ut de hodierna *Ἐδρενη Kapussi*, quæ Blachernis propinqua est, cogitari nequeat. Medium ferme muri locum nunc obtinet *Merolane Kapussi* sive

μον, ἀνευ μόντοιγε τοῦ ἄλλου δμῖλου, δς πολὺς εἴπετο.

XXIV. Ῥωμαῖοι δὲ στρατὸν τοσοῦτον πεζὸν τε καὶ ναυτικὸν καὶ παρασκευὴν τοσὴνδε κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν ἐποιῶσαν ὁρῶντες ἐξεπλήττοντο μὲν τῷ τε παραλόγῳ τῆς θέας τῷ τε ἀθρόφῳ τῆς ἐπιθέσεως, οὐ μὴν ἡμέλουν γε καὶ αὐτοὶ τῶν ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὴν ἐναντίαν παρασκευὴν, ἀλλὰ πάντα ἐποιοῦν, μηδὲν ὑπείκτες. (2) Καὶ πρῶτον μὲν δολκάδας μεγάλας περὶ

τε τὴν ἄλυσιν καὶ τὸ στόμα τοῦ μεγάλου λιμένος ἀντιπρώρους βύζην ὥρμιζον, καὶ τριήρεις μακρὰς περὶ αὐτάς, ὡς ταύτῃ τὸν ἔσπλον τῶν πολεμίων κωλύοντες. (3) Ἐτυχον δὲ τότε παροῦσαι καὶ τριήρεις ἐξ Ἰταλίας ἐξ Ἑνετικαί, οὐκ ἐπὶ πόλεμον, ἀλλὰ κατὰ χρεῖαν ἰδίαν, καὶ δολκάδες μεγάλαι ἐκ Κρήτης ἀφίγμιναι κατ' ἐμπορίαν, ἃς ἀξιώσει κατέσχον, πείσαντες παραμείναι τῷ πολέμῳ.

Yeni Kapu (i. e. nova porta), quæ proxima est portæ *Top Kapussi*, a qua muro duodecim turres habente (sec. Nordmann l. l. p. 135) separatur. His duodecim muri turribus totidem turres ligneas opposuisse videtur Chaganus Avarum dux, qui sub Heraclo imp. an. 622, urbem obsedit; nam sec. Chron. Paschal. p. 720, 1 ed. Bonn. παρ-εστώσαν εἰς τὴν δίασσημα τὸ ἀπὸ τῆς Πολυανδρίου πόρτας ἕως τῆς πόρτας τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ στήναι ἰβ' πυργοκαστῆλους ἰη' ἰη' τοῦς etc. Obstat sane huic de Myriandri situ sententia quod Phrantzes Myriandrium inter portam Auream et Selymbrianam (*Selieri Kapussi*) memorat; et quoniam in hoc tractu exstat porta nunc clausa et ab ora maritima sex fere stadia distans, hanc Phrantzii verbis innitens Myriandri esse dixeris; attamen parum probabile est Asiaticas Turcorum copias (100,000 milit. sec. Ducam) non obtinuisse nisi brevissimum hunc tractum, qui ne quintam quidem muri mediterranei partem constituit. Itaque ordinem quo duæ hæ portæ apud Phrantzem enume- rantur, haud premendum esse credere malim. Idem etiam Leonardus p. 326 suadet, qui ita habet: *Maurilius Ca- tanæus, vir nobilis Genuensis, præfectus inter portam Pighi, id est fontis, usque ad Auream cum ducentis balistarum commixtis etiam Græcis, contra ligneum castrum, pellibus boum contextum, oppositum decertat. Paulus, Troilus, Antonius de Bochiardis fratres in loco arduo Myrandri, quo urbs titubabat* (ὅπου ἡ πόλις ἔκινδυνον; Phrantz. p. 253, 12), *pugnam sustinent*. Fontis porta eadem esse quam Selymbriæ dicit Phrantzes. Haud igitur inter hanc et Auream Myriandrium fuisse Leonardus censuit. Castrum illud ligneum positum fuisse inter Pegæam et Auream portam etiam Puscus 4, 154, dicit.

§ 2. Ὀρμίζονται ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ | Principalem classis stationem fuisse constat ad Διπλοκίοντον, qui locus nunc *Bechik-lach* vocatur. | — ὑπὲρ τὰς τριάκοντα μυριάδας | Chalcocond. p. 383, 14 : Λέγεται δὲ γενέσθαι ἔμπαντα τὸν στρατὸν ἀμφὶ τὰς τισσαράκοντα μυριάδας. Ducas p. 267, 6 : Ἐλέγον οὖν, ὅσοι κατεσκόπευον, εἶναι ὑπὲρ τετρακοσίας χιλιάδας. Idem p. 283, 10 numerum eorum qui expugnationis die ad murum mediterraneum pugnarant, ita definivit, ut Mechemetos et adjuncti ei duces contra mediam muri partem duxerint militum 110,000; meridionalem vero partem oppugna- rent 100,000, borealem denique 50,000, adeo ut summa sit 260,000. Similiter Phrantzes p. 240, 15 : Ὁ δὲ στρατὸς ὁ ὅλων μάχεσθαι ἐκ τῆς χέρσου χιλιάδες ὑπῆρχον σὴ (258). Leonardus p. 317 pugnantium fuisse dicit *trecenta et ultra millia*, inter eosque quindecim millia Genuitarum. Nicolaus Barbarus p. 18 numerum minimum sed fortasse corruptum habet : *fo Turchi, inquit, zerca zento* (200?) *e sesanta milia*. Ampliorem copiarum catalogum exhibet auctor τοῦ ὅρκου τῆς Κωνσταντινουπόλεως (v. 750 sqq.), quem edidit et commentariis illustravit A. Ellissen in *Analekten der mittel u.-neugriechischen Literatur*, tom. 3. Ex eo summa conflatur militum 217,000, quorum 70,000 ex Asia, 147,000 ex Europa collecti sunt. Adrianopoli rex adduxit 55,000, inter eosque 15,000 janitzares. Vicina regio præ- buit 25,000, Callipolis 3,000, Didymotichus et Nicopolis 12,000, Serræ, Bergia (Berga? Berrhœa?) et Scopia 15,000, Ochrida et Castoria et cetera Bulgaria 7,000, Aulona, Radovici, Grevenos, Stepe (?) 4,000; Arta et Janina 1,000, oppida Valachie inferioris (τῆς χαμηλῆς Βλαχίας), Triccala, Larissa, Phersala, Phanari, Zitani, Domoco, Salona, Levadia, Hellas (Thessalica), Patra (ubi olim Hypata), Agrapha, Beluchi, Protolio (?) 25,000.

XXIV. § 3. Ἐνετικαί | Alv. codex. Secundum Barbarum p. 3 sqq. Venetæ naves duæ onerariæ a Caffa urhe Con- stantinopolim venerant die X mensis Novembris; eas duxit Moresinus. Deinde e Tana sub Aloisio Diedo præfecto venerant tres naves mercatoriae, easque comitantes et tuentes duæ naves longæ, quibus præerat Gabrielus Trevisanus. Hæ naves quinque (quarum etiam Leonardus p. 323 meminit), invito Trevisano, Constantinopoli ad tutelam urbis remanere d. XIV mens. Decembris coactæ sunt decreto, cujus tenorem Barbarus, qui in una earum medici munere fungebatur, servavit. — Præterea alia navis Veneta mercatoria, cui præfectus erat Jacobus Coco, die IV De- cembris Trapezunte in portum urbis venerat. Alia navis Veneta, cujus dux Petrus Davanzo, die XXVI Februarii fuga se subduxit. Secundum hæc igitur octo naves Venetæ in portu remanserunt; sex ibi affuisse Critobulus tradit. | — ἐκ Κρήτης; ἀγριμέναι | Tres naves Creticas obsidionis tempore in portu fuisse tradunt Barbarus p. 3 et Phrantzes p. 238. Mense Novembri naves octo vino onustæ e Creta venerant, quarum sex die XXVI Februarii 1453 aufugerunt. — In sqq. Critobulus memorat naves duas Genuenses, quas Justinianus adduxit mense Januario. Mentio etiam facienda fuisset aliarum duarum navium Genuensium, quarum in altera mense Novembris Constantinopolim venerant Isidorus cardinalis et Leonardus Chiensis Mytilenæ archiepiscopus (Ducas p. 253. Barhar. l. l.). Phrantzes p. 238 de navibus, quæ in Cornu sinu præsto erant, ita habet : ἥσαν δὲ ἡὲς τοιαῦται : ἐκ μὲν Αἰγυπτίας τρεῖς, ἐκ δὲ Ἰβηρίας ἑτοι Καστολίας : μία, ἐκ τοῦ Γάλλου τῆς Προβεντίας*, ἐκ δὲ τῆς Κρήτης τρεῖς (ἐκ τῆς πόλεως λεγομένης Χάνδαξ (Candia) ἢ μία, καὶ αἱ δύο ἐκ Κυθονίας), πάσαι εἰς παράταξιν πολεμικὴν καλῶς ἡτοιμασμέναι : ἐτυχον δὲ καὶ ἐκ τῶν Ἑνετῶν τριήρεις : ἑμπορικαὶ μεγάλαι τρεῖς, ἃς οἱ Ἰταλοὶ εἰσάγειν γρόσσας γαλέρας : καλεῖν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν γαλεάτζες, καὶ ἑτεραι τριήρεις τριεῖς : πρὸς φύλαξιν καὶ ὑπηρεσίαν τῶν ἑμπορικῶν τεταγμέναι. Secundum Barbarum p. 20 juxta ipsam catenam portus collocatæ erant majores naves decem, ex quibus Genuenses quinque, Anconitana una, Creticæ tres, Constantinopo- litana una. *In el porto, dentro de la cadena, ne remaze nave diezesele chebade, galie tre da la Tana, galie do sulte da Venetia, e galie cinque de l' imperador de Constantinopoli, le qual galie cinque si era dezarmade, e ancora ne lera assai navili dezarmadi e messi a fondi per dubito de fuogo e de bote de bombardia*. His adde quæ in Duca p. 270, 16 leguntur : τότε ὁ τύραννος ἰδὼν τὰς νῆας : τὰς μεγάλας ὀκτὼ οὐσας, τὰς μικρὰς ἐπείκεινα τῶν τε, καὶ τριεῖς : βασιλικὰς καὶ τριήρεις τῶν Βενετικῶν, καὶ ἄλλα πλείεστα μικρὰ, ἔγνω ὡς οὐκ ἔστι δυνατόν τοῦ κατασχεῖν τὴν λιμένα. Leonardus p. 323 triginta naves in portu fuisse dicit.

XXV. Ἐν δὲ ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ἀφικνεῖται καὶ τις ἀνὴρ Ἰταλὸς, Ἰουστίνος ὄνομα, δυνάτης τε καὶ τῶν εὖ γαγονόντων, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἔμπειρος καὶ μάλα γενναῖος, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ δύο τῶν μεγάλων δολαφῶν, ὧς οἶκον αὐτὸς ἐπισκευάσας καὶ ὀπλίσας καλῶς ἀνδράσι τε καὶ ὀπλοῖς παντοίοις (εἶχε γὰρ ἐπάνω τῶν καταστρωμάτων τούτων ἀνδρας καταφράκτους τετρακοσίους) διέτριβε περὶ τε Χίον καὶ Ῥόδον καὶ τὴν ταύτην θάλασσαν, λοχῶν τινες τῶν αὐτῷ διαφόρων· ὃς προμαθὼν τὸν τε πόλεμον Ῥωμαίων καὶ τὴν ὅσον οὐ τῆς πόλεως ἐσομένην πολιορκίαν καὶ τὴν μεγάλην τοῦ βασιλέως Μεχμέτι παρασκευὴν κατ' αὐτῆς, ἤκην αὐτοκλήτος ζῆν ταῖς ὁκάσι βοηθήσων Ῥωμαῖοις καὶ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ· εἰσι δὲ οἱ καὶ μετὰ κλητὸν αὐτὸν γενέσθαι φασὶ παρ' αὐτοῦ ὑπεσχημένους μετὰ τὸν πόλεμον μισθὸν τῆς βοηθείας τὴν Ἀἴμνον αὐτῷ. (2) Οὗτος ἐν ὀλίγῳ πείραν τῆς αὐτοῦ γνώμης τε καὶ τῶν τρόπων ἀκριβῆ παρασχὼν, καὶ πίστει δούς καὶ λαβὼν, δέχεται καὶ τιμᾶται παρὰ τε τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἐν τέλει καὶ τῆς πολιτείας λαμπρῶς, καὶ καθίσταται παρ' αὐτῶν στρατηγὸς αὐτοκράτωρ καὶ κύριος τοῦ πολέμου παντὸς καὶ βουλῆς καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων καὶ ὀπλων καὶ πάσης τῆς τοῦ πολέμου χρείας τε καὶ παρασκευῆς. (3) Καταστάς οὖν ἐν τῷ τοιούτῳ, παντοίως ἐπεσκεύαζε τὴν πόλιν, τό τε κατὰ γῆν τεῖχος ἅπαν ὀπλίζων καὶ τὰς ἐπάλλξεις πετροβόλοις τε μηχαναῖς καὶ παντοίοις ὀπλοῖς,

τούς τε προμαχομένους τε καὶ προπολεμοῦντας τούτων ἐκτάττων καλῶς καὶ καθιστῶν ἕνα ἕκαστον ἢ δι, καὶ παραγγέλλων, ὅπως χρῆ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνεσθαι καὶ φυλάττειν τὸ τεῖχος· ἔτι δὲ τὸν λιμένα καλῶς ἡσφαλίσατο, ἥπερ εἰρηται, ὁκάσι τε καὶ τριήρεσι καὶ μηχαναῖς παντοίαις, καὶ τὸ κατὰ θάλασσαν ἅπαν τεῖχος, ὥσπερ δὴ καὶ τὸ τῆς ἡπείρου, ἀρχοῦντως ὥπλισεν· ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ πολέμων ἔμπειρος, ἥπερ ἔφην, καὶ τὰ ἐς τειχομαχίαν μάλιστα ἱκανῶς ἥσκητο. (4) Ἐγχειρίζεται δὲ καὶ τὸ καταντικρὺ τοῦ βασιλέως στρατοπέδου μέρος τοῦ τεύχους, ὡς ἐπιμαχὼν τε ὄν, ὅπη δὴ καὶ τὸ καθαρώτατον ἦν τοῦ στρατοῦ καὶ ἡ βασιλείος ἰλη τε καὶ αὐλή, καὶ οὗ τὰς μηχανὰς ἐδὲ τοὺς πολέμιους προσαγαγεῖν, ὥστε προπολεμεῖν τε αὐτὸς αὐτοῦ καὶ προμάχεσθαι καὶ φυλάττειν μετὰ γε τῶν ζῶν αὐτῷ· εἶχε γὰρ ὑφ' αὐτὸν, ὡς ἔφην εἰπὼν, καταφράκτους ἀνδρας τετρακοσίους ἀνευ γε τῶν ἄλλων πληρωμάτων τῶν νεῶν. (5) Γίνεται δὲ τότε καὶ τις ἐκδρομὴ βραχεία τῶν ἐκ τῆς πόλεως πρὸς τινες τῶν ἀπὸ τῆς στρατιᾶς προκαταδραμόντας ἀτάκτως, καὶ ἀπέκτειναν ἐνίοις αὐτῶν, ὀλίγους δὲ καὶ ἔτρωσαν. Μετὰ δὲ ταῦτα ξυνελαθέντες ὑπὸ πολλῶν ἀντεκαδραμόντων ἀπὸ τῆς στρατιᾶς, κατέφυγον ἐς τὴν πόλιν, καὶ κλείσαντες τὰς πύλας οὐκέτι ἐπεξέθεον, ἀλλ' ἐφύλαττον μόνον τὴν πόλιν.

XXVI. Μεχμέτι δὲ ὁ βασιλεὺς στρατόπεδον θέμενος αὐτοῦ που περὶ τὸ καλούμενον Μεσοτείχον καὶ

XXV. § 1. Ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις] Immo Just. venerat Januarii mensis die vicesima sexta, ut Barbarus p. 13 ait. Cam Critobulo cf. Puscus 4, 281 : *navibus altis hic praeparat geninis, illis qui forte diebus venerat*. || — Ἰουστίνος] Sic tum hoc loco tum c. 44 et 58 ap. Critobulum vocatur Joannes Justinianus Longus, Genuensis. De re cf. Phrantzes p. 241, 18, Ducas p. 265, 18 Barbarus l. I., Puscus. || — τετρακοσίους] *homines septingentos sec.* Barbar. p. 13, annumerata, ut videtur, plebe nautica. Cum Critobulo facit Leonardus p. 319 : *duabus cum navibus magnis et armatis circiter quadringentis mare decursitans forte veniens stipendio adscriptus imperatoris ducatum militiæ obtinuit*. Milites a Justiniano adducti videntur intelligendi esse ap. Phrantz. p. 241, 21, ubi imperator eum δῆμαρχον καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τριακοσίους ἀνδρας πρὸςτάξεν εἶναι. || — διέτριβε... διαφόρων] Hoc alius nemo tradit. || — αὐτοκλήτος] Barbarus l. I. : *vene... perche intendeva la nezesitate che havea Constantinopoli e per beneficio de la christianitate e per honor del mundo*. || — μετὰ κλητῶν] Cf. Puscus 4, 285 : *rex mercede virum conduxerat*. || — Ἀἴμνον] Ducas p. 266, 5 : εὐεργέτης δὲ τούτῳ καὶ διὰ χρυσοδοῦλλον γράμματος τὴν νῆσον Ἀἴμνον, εἰ ἀποκρουσθήσεται ὁ Μεχμέτις.

§ 2. Στρατηγὸς αὐτοκράτωρ] πρωτοστράτωρ, ut Ducas p. 266, 1 ait.

§ 3. Ἰκανῶς ἥσκητο] sic margo, ἱκανῶς ἔχων textus.

§ 4. Ἐγχειρίζεται etc.] Ducas p. 266, 1 : καὶ αὐτὸς (Justinianus) τὴν φύλαξιν τῶν πρὸς τὸ παλάτιον (ad Hebdomum palatium, hodie *Tekfur Serai*) κειμένων τευχῶν ἀνελάβετο· καὶ γὰρ ἦσαν ὄραντες· καὶ τῶν τῶν ὀπλῶν ἐκεί τὰς σκευὰς τὰς πετροβόλους πηγνύοντα καὶ τὴν ἀλλήν· πᾶσαν ἀντίμαχον τοῖς ἐν τοῖς τεύχεσι παρτάξιν. Hic tractus praeter ceteris ἐπιμαχοῦς erat, quum murus ibi debiliior neque antemurali munitus esset (Barbarus p. 14 : *dai palazzo le (mur) sun debole et senza barbacani et senza fosse*), neque fossam haberet antequam hanc in 100 pedum longitudinem duxisset (Martii mens. diebus 14-31) nautae galerarum Veneticarum, quibus Aloysius Diedo praefectus erat. Cf. Leonardus p. 318 : *Horribilem perinde bombardam (quamquam major alia, quam vix bovis quinquaginta centum juga vehebant) ob partem illam murorum simplicem, quae nec fossatis nec antemurali tuitabatur, Caligariam dictam, fluentes, lapide qui palmis undecim ex meis ambibat in gyro, ex ea murum conterebant... Bombarda praeterea illa ingens, eo quod Caligaream strenuo reparatam adversus non proficeret, alium locum Baclatinæ turris (hic locus p. 332 vocatur *Bachatureus murus*) juxta sancti Romani portam, inde dimota, lapide in ea aestimatione mille ducentarum librarum interdiu collidit, collisum conculit, concussum exterminat*. Ceterum sec. Critobulum 1, 27 ex adverso Palatii et Caligariae portae copiae Caratziae, non vero ipsius Mochemetis, collocatae erant. Fortassis igitur eo usque Caratziae exercitus tum demum extendebatur, cum praecipua murorum oppugnatio a Caligaria porta ad portam Romani translata erat.

§ 5. Ἐκδρομὴ βραχεία] Ducas p. 266, 10 : πολλάκις καὶ ἐκτὸς τοῦ τάρρου ἐκπρόδόντες συνεπλέκοντο τοῖς Τούρκοις· Ῥωμαῖοι, ποτὶ μὲν ἀέντες, ποτὶ δὲ λαμβάνοντες. Nilil Critobulus habet de excursionibus, de quibus narrat Ducas p. 259, et Puscus 3, 428 sqq.

τὸ Μυριάνδριον οὐ πόρρω τοῦ τείχους, ἀλλ' ὅτι ἐγγυ-
τάτω καὶ ὅσον μὴ ἔσω βελῶν εἶναι, πρῶτον μὲν δαῖν
ἐγὼ λόγοις χρῆσασθαι πρὸς Ῥωμαίους, εἰ βούλοιντο
παρδόντες αὐτῷ τὴν τε πόλιν καὶ ἑαυτοὺς μετὰ ξυμ-
βάσεων καὶ ὅρκων πιστοὺν καθῆσθαι ξὺν γυναιξὶ καὶ
τέκνοις καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν πᾶσι σῶς καὶ κακῶν ἀπα-
θεῖς, ἀπολαύοντες τῶν ἰδίων εἰρηνικῶς καὶ πέμπει δὴ
τοὺς ταῦτα ἐροῦντας, οἱ καὶ παραγενόμενοι ἀπήγγειλαν
τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. (2) Οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο ἐπὶ
τούτοις, εἰπόντες ἄλλας σπονδὰς ἐθέλειν ποιῆσθαι, τὴν
πόλιν δὲ ἀδύνατα εἶναι παραδῶσειν αὐτῷ. (3) Βα-
σιλεὺς δὲ τούτων ἀκούσας, εὐθὺς ἔκλειρέ τε τὴν γῆν
καὶ τὰ περὶ πάντας τῆς πόλεως ἐδήλωσε. Μετὰ δὲ τοῦτο
ἐνταλαθὼν τὸν τε Ζάγανον καὶ Χαλὶλῆν, ἀνδρας τῶν
πρώτων παρ' αὐτῷ, ξὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ἑτέροις τῶν
σατραπῶν, περιήει τὸ κατ' ἡπειρον μέρος τῆς πό-
λεως, κατασκοπῶν τὸ ταύτῃ τεῖχος, ᾧ τε ἐπιμαχώ-
τατον εἴη ἐς προσβολὴν, ᾧ τε ἀπομάχον, καὶ ᾧ δὲ
προσάγειν τὰς μηχανὰς ὥστε κατασεῖσαι αὐτό.

XXVII. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐκτάσσει πᾶσαν τὴν στρα-
τιάν, τοὺς τε σατράπας καὶ ἡγάρχας καὶ ταγματάρχα
καὶ ἡγεμόνας τῶν τάξεων, διδούς ἐκάστῳ καὶ τάξιν
καὶ τόπον, ᾧ δὲ φυλάττειν καὶ μάχεσθαι, καὶ πα-
ραγγέλλων ᾧ δὲ ποιεῖν. (2) Διελθὼν δὲ κατὰ μέρη τὴν
πόλιν ἔπασαν καὶ τὸ τεῖχος κατὰ γῆν τε καὶ θάλασ-
σαν, Ζαγάνῳ μὲν καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν ξὺν γε καὶ ἑτέ-
ροις τισὶ τῶν λοχαγῶν καταπιστεύει τὴν τε πολιορ-
κίαν τοῦ Γαλατᾶ καὶ τὸ κατ' αὐτὸν μέρος ἅπαν ξὺν
γε τῷ Κέρατι καὶ λιμένι παντὶ ἀνιόντι μέχρι τῆς
ὀνομαζομένης Ξυλίνης πύλης τῆς πόλεως, ἐνδοὺς αὐτῷ
καὶ γεφυροῦν τὸν ταύτῃ πορθμὸν τοῦ Κέρατος ἀπὸ
γε τῶν Κεραμικῶν μέχρι τοῦ πέραν καὶ κατα-
τικρὺ τούτων ὄντος τεύχους τῆς πόλεως· ἐγνωστοὶ γὰρ
αὐτῷ καὶ ταύτῃ διαβιδάσαι ὀπλίτας τε καὶ τοξότας,
ὡς ἂν πανταχόθεν προσβάλλοι τῇ πόλει, καὶ ἀκριβῆ
τὴν πολιορκίαν ποιοίτο. (3) Καρατζῆ δὲ τῷ τῆς
Εὐρώπης ἐπάρχῳ καὶ ἑτέροις τῶν σατραπῶν τὸ ἀπὸ
τῆς Ξυλίνης πύλης ἀνιόντι μέχρι τῶν βασιλείων τοῦ

XXVI. § 1. Το καλούμενον Μεσοτείχιον] i. e. muri tractum, qui a Charsia porta ad portam Myriandrii pertinet, uti liquet e cap. 27. Vocem hoc sensu usurpatam alibi me legere non memini. || — Μυριάνδριον] Cæmeterium, quale ad quamvis fere portam Constantinopolis occurrit. Codini de nominis origine narratiunculam supra ad c. 23 apposui. || — λόγους] συμβατήριος; addit margo. De hac legatione apud ceteros scriptores nihil legitur. Verum paucis diebus ante expugnationem urbis Mechemetes Ismaelem, Scenderis Sinopensium despotæ filium, de deditione urbis legatum misisse traditur apud Chalcocondylam p. 390, 16. Cf. Ducas p. 279, 18 et Leonardus Chiens. p. 324. Phrantzes huius legationis non meminit eo narrationis loco, ubi mentionem ejus expectaveris (p. 271), at indicium ejus præbent verba Mechemetis, qui ex capto Notara quaerit: Τί οὐκ ἐβούλευσα; τὸν βασιλέα, ὅτε ἐμύνησα αὐτῷ ἵνα μετ' εἰρήνης καὶ ἀγάπης μοι δώσῃ τὴν πόλιν καὶ ἄλλον ἀντ' αὐτῆς τόπον δώσω μετ' ἀγάπης καὶ φιλίας, ἵνα μὴ τοσοῦτοι φόνοι ἀναμίσον ἡμῶν γενήσονται; Cf. Zinkeisen l. 1. 1, p. 842. Moritmann p. 75. || — § 2. ol cā] Supra scriptum in codice Ῥωμαῖοι.

XXVII. Dispositionem copiarum Turcorum Critobulus accuratius quam ceteri scriptores exponit. Phrantzes nihil nisi hæc p. 237, 13: ὁ τῆς ἀνατολῆς στρατὸς ἐπὶ ἤξατο τὰς σκηνὰς αὐτῶν ἐν τοῖς δεξιαῖς μέρεσι τοῦ ἀμνηρᾶ καὶ ἑωστῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης· πύλη; τῆς χρυσῆς, ὁ δὲ τῆς Εὐρώπης ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ ἑω; τῆς πύλης; τῆς Ξυλίνης τῶν ἀπὸ τῶν Κερατίων κόλπου. Καὶ ὁ ἀμνηρᾶς περιεκυκλοῦτο ὀρυκτοῖς χαρακώμασι καὶ ξυλινῶς; περισταυρώμασι, καὶ ἔξωθεν τοῦ γαλακώματος; περιεσπῶντο οἱ ἱαννιτάρχοι σὺν τοῖς ἄλλοις εὐγενεῖσι τοῦ παλατίου αὐτοῦ. Ὁ δὲ μπασιὰς ὁ τοῦ ἀμνηρᾶ συγγενὴς (Zagaus) ἐλθὼν ἐσκήνωσεν ἅμα τῷ ἐμπιστευέτι αὐτῷ στρατῷ ἄνωθεν τοῦ Γαλατᾶ. Ducas p. 263, 3: πάσα ἡ δύναμις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ξυλοπόρτης τῆς; κειμένης ἐγγὺς τοῦ παλατίου ἕως τῆς Χρυσῆς πύλης; τῆς; πρὸς νότον, καὶ ἐπὶ ἀπὸ τῆς Ξυλοπόρτης ἕως τοῦ Κοσμυδίου, καὶ ἀπὸ τοῦ νότου εἰς πλάτος; ὅσον περιέφερον κάμπον αἱ ἀμπελοὶ. Similiter Chalcocond. p. 383, 6-13. Cf. Critobul. c. 51. De stationibus quas Constantinus imp. singulis ducibus assignaverit, Critobulus dicere neglexit, dum in his operam posuerunt parum inter se consentientes Phrantzes p. 252 sq., Puscus 4, 151-195, Leonardus p. 325 sq., Barbarus p. 16.

§ 2. Τὴν πολιορκίαν τοῦ Γαλατᾶ] At alia conditio Galatæ, alia Constantinopolis tunc erat. Vid. Ducas p. 267, Zinkeisen l. 1, p. 837, Moritmann p. 40. || — γεφυροῦν τὸν τ. πορθμὸν] Constructus pons postquam naves per terram e Bosporo in Cornu sinum (d. XXII April.) transductæ erant, ut narrat Phrantzes p. 252, Leonardus p. 325, Puscus 4, 572; Critobulus tunc eum perfectum esse tradit c. 43; Chalcocondylas p. 388 structum pontem esse prodit postquam obsessi naves Turcorum in portum deductas comburere frustra tentaverant (April. d. XXVIII sec. Barbar.). Die 19 Maii demum factum pontem esse dicit Barbarus p. 43. Cum Barbaro componendus esse videtur Ducas p. 279, qui de ponte hoc exponit postquam narraverat quæ ap. Critob. c. 44 leguntur. De structura pontis præ ceteris v. Phrantzes et Barbarus. || — ἀπὸ γε τῶν Κεραμικῶν] ἀπὸ τε τ. K codex. Cf. Chalcocond. p. 388, 8: γέφυραν ἐποιεῖτο ἀπὸ τῆς; καταντικρὺ ἡπειρῶν τῶν Κεραμικῶν (Κρομαρικῶν ap. Gillium in libro de Bosporo p. 30) καλούμενης; ἐς τὴν πόλιν φέρουσαν, in quibus Κεραμικῶν, officinarum figulorum, legas. Barbarus p. 44: Questo ponte se stegna a desendere per mezo la porta del Chinigo. Ducas p. 279, 10: γέφυραν ἔβλινον ἀπὸ τοῦ Γαλατᾶ εἰς Κυνηγόν. Porta Cynegii nunc vocatur Aivan Kapussi. Suburbanum, quod ab ea porta juxta sinum extenditur, Kassabal Djemlekçinler i. e. suburbium figulorum, Κεραμικὰ seu Κερμαία, dicitur, quod nomen sec. Critobulum et Chalcocondylam olim etiam in opposito sinus litore, ubi nunc Hasskoï, obtinuisse videtur. Ibi etiam hodie sinus intimus ponte jungitur. Latitudo pontis ea erat ὥστε ἀπὸ νῆας πέντε κατὰ πλάτος διέρχεσθαι κεζοῖς, ut alt. Ducas p. 279 Longitudo duorum ferme stadiorum esse debebat. Certum est falsa et corrupta nunc legi apud Phrantzem p. 252, 8, ubi: ἔχουσα τὸ πλάτος; ὀργυῶν πεντήκοντα, τὸ δὲ μῆκος; ἑκατόν, et apud Leonardum p. 322: longitudinis stadiorum circiter triginta.

§ 3. Ξυλίνης πύλης] Hæc porta nunc clausa juxta portam Cynegii. || — τῶν βασιλείων] Hebdomi, hod. Tekfur Sarai, prope quod Caligaria porta erat. || — τῆς Χαρισσοῦ;] portæ Adrianopolitanæ seu Edrene Kapussî, ut mihi videtur. V. not. ad cap. 23.

Πορφυρογενήτου καὶ φθάνοντι μέχρι τῆς ὀνομαζομένης πύλης τῆς Χαρισσοῦς ἐγγεγίρει, δούς αὐτῷ καὶ τινὰς τῶν μηχανῶν καὶ μηχανοποιούς παίειν τὸ ταύτῃ τείχος, ἢ ἂν ἀσθενὲς καὶ ἐπίμαχον εἴη, καὶ κατασεῖν αὐτό. (4) Ἰσαάκω δὲ τῷ τῆς Ἀσίας ἐπάρχοντι τότε καὶ Μαχουμούτῃ κόμητι ὄντι τὸ τηνικαῦτα, ἀνδράσι γενναίοις τε καὶ τῇ κατὰ πόλεμον ἐμπειρίᾳ καὶ τολμῇ θαυμαζομένοις πολλῇ, τὸ ἀπὸ τοῦ Μυριανδρίου μέχρι τῶν τῆς Χρυσέας πυλῶν καὶ τῆς ταύτῃ θαλάσσης μέρος ἐπιτρέπει. (5) Αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς ζὺν γε τοῖς δυσὶ πασιτάδαις τῷ τε Χαλίλῃ καὶ Σαρατζίᾳ τὸ μέσον ἐπέχει τῆς πόλεως καὶ τοῦ κατ' ἡπειρον τείχους, καὶ ἡ μάλιστα ἐνόμιζεν ἐπιμαχώτατον εἶναι, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν βασιλικὴν αὐλὴν πᾶσαν, λέγω δὴ τοὺς πεζαιτέρους τε καὶ τοξότας καὶ ὑπαπιστάς καὶ τὴν ἄλλην περὶ αὐτὸν ἰλιν, ὁ δὲ τὸ καθαρώτατον ἦν τοῦ στρατοῦ.

XXVIII. Ἐκτάξας δὲ οὕτω τὴν κατὰ γῆν στρατιὰν καὶ πανταχόθεν τὸ ταύτῃ τείχος ἀσφαλίσάμενός τε καὶ περιλαβὼν τῷ στρατῷ, τὸν κατὰ θάλασσαν πόλεμον ἐγγεγίρει Παιτόγλῃ, ἀνδρὶ γενναίῳ τε καὶ τῶν κατὰ θάλασσαν ἐμπειρῷ τε καὶ στρατηγικῷ, ὃν ἡγεμόνα τοῦ ναυτικοῦ παντός εἴλετο, καὶ τῆς παραλίης ἀπάσης, Ἀσιακῆς τε καὶ Εὐρωπαϊκῆς, σατράπην ὄντα Καλλιουπόλεως. (1) δὲ δὲ τὸ κατὰ θάλασσαν ἅπαν τείχος ταῖς ναυσὶ περιεῖληψε, ἀπὸ (τε) τῆς Χρυσέας τοῦ ἄκρου μέχρι (δὴ καὶ) τῶν νευρίων τοῦ Γαλατᾶ, στάδια που μάλιστα τρία καὶ τεσσαράκοντα,

ζὺν γε τῇ ἄλυσει καὶ ταῖς ἐφορμούσαις ταύτῃ ναυσὶ καὶ δολκάσιν· οὐ δὲ καὶ κατ' ἡμέραν προσβάλλων τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο, βουλόμενος τὸν ἔσπλουν βιάσασθαι τοῦ λιμένος, ὡς ἂν καὶ τὸ κατὰ τὸ Κέρας ἅπαν τείχος ἀνοίξῃ πολέμῳ. (2) Ἦν δὲ ὁ περίβολος ἅπας τῆς πόλεως ὁ περιληφθεὶς τῷ στρατῷ κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν ἀκριβῶς λογιζομένῳ στάδιοι που μάλιστα ἑξ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν· ἀπὸ τούτων ἦν ἀνύλακτον μόνον τὸ τοῦ Κέρατος τείχος τὸ ἐντὸς τῆς ἀλυσῆς, στάδιοι πέντε καὶ τριάκοντα, τὸ δὲ ἄλλο πᾶν ἐφυλάττετο.

† XXIX. Πράξας δὲ οὕτω ταῦτα μετακαλεῖται τοὺς μηχανοποιούς καὶ κοινολογεῖται τούτοις περὶ τε τῶν μηχανῶν καὶ τοῦ τείχους, ὅπως ἂν ῥᾶστα καθαίρει-θεῖη. Οἱ δὲ ὑπισχνοῦνται αὐτῷ ῥαδίαν εἶναι τὴν τούτου καθαίρεσιν, εἴ γε πρὸς ταῖς οὐσαις μηχαναῖς (ἦσαν γὰρ αὐτοῖς ἤδη καὶ ἑτεراὶ πρόσθεν πεποιημέναι) καὶ ἑτέραν ποιήσωσι, τὴν δοκούσαν αὐτοῖς ἱκανὴν εἶναι κατασεῖσαι τὸ τείχος καὶ καθελεῖν, πρὸς ἣν καὶ ἀναλωμάτων πολλῶν καὶ χαλκοῦ πλείστου καὶ ἑτέρων οὐκ ὀλίγων εἰδῶν ἔνεστι χρεία. (2) Καὶ δὲ εὐθύς, θᾶπτον ἢ λόγος, ἅπαντα ὀψιλωσὶ αὐτοῖς παρέχει τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν, οἱ δὲ κατασκευάζουσι τὴν μηχανὴν, πρᾶγμα φοβερότατον ἰδεῖν καὶ ἐς ἀκοὴν ὁλως ἀπίστον τε καὶ δυσπαράδεκτον. Αἰεὶ δὲ τὴν κατασκευὴν αὐτῆς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ἐνέργειαν, ὡς ἐνόν. (3) Πηλὸς ἐπαλλάσσετο πολλῶν ἡμερῶν, ὥστε κατεργασθῆναι, γῆς τῆς πιστάτης τε καὶ καθαρωτάτης

§ 4. Ὅντι τὸ τὴν.] Hæc in margine supplentur. || — τῶν τῆς Χρυσέας πυλῶν] Χρυσείας codex; scripsi Χρυσέας collato cap. 28 § 2 : ἀπὸ τε τῆς Χρυσέας τοῦ ἄκρου. Ceterum dicendum erat aut tῆς χρυσέας sive χρυσοῦς πύλης aut τῶν χρυσέων s. χρυσῶν πυλῶν. Porta nunc clausa prope portam Septem turrium (Jedi Kullli Kapusui). || — § 5. Σύν γε τοῖς] γε manu 2 additum. || — Χαλίλῃ Χαλήλῃ codex.

XXVIII. § 2. Ἀπὸ τε ... μέχρι ἧς καὶ] In his τε (γε?) et καὶ δὲ abundant. || — 3. στάδιοι] στάδια § 2. || — ἑξ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν] Igitur in murum mediterraneum Critobulus computavit stadia 48 (nam 126 = 43 + 35 + 48), consentiente Phrantzæ p. 237, 11, cui hic murus est τὸ ἑξαμίλιον (6 × 8 stadia) τοῦ χέρσου. Eodem modo Nicolaus Barbarus p. 18 : *la faza de le mure de terra, che lera mia sie, che sun de la Cresca* (i. e. a porta Chrysea) *per fina al Chinigo* (usque ad Cynegium). Eadem fere mensura (50 stad.) indicatur apud Anon. in *Descriptione urbis Constant.* (p. 63 in Ducang. Const.), qui latitudinem urbis esse dicit 6150 *pedum*, dicere autem voluit *passuum*. Ceterum longitudo hujus muri multo minor est, si metiaris stadiis, quorum octo in milliariū romanum, et sexcenta in gradum geographicum computantur. In tabula Constantinopolis, quam Stolpius fecit an. 1863, metior 8,200 archinas turcicas sive 6,150 metra gallica, quæ 33 fere stadia vel 4 milliaria et paulo amplius efficiunt. Stadia 43, quæ ad extremum urbis apice juxta portam auream posito usque ad neoriam *Galata* Critobulus computat, satis recte habent, si metiaris usque ad neoriam *Constantinopolis*. Hinc usque ad Cynegium juxta Ceras sinum metior stadia 20 vel paulo amplius, pro quibus false 35 stadia (30 stad. cap. 43, 2) habet Critobulus. Itaque totius urbis ambitus fere stadiorum ferme 96 sive 12 milliariū. Recte utique Gillius in *Topogr. Const.* p. 23 : *ambitus urbis non attingit 13 milliaria*. Chalcocondylas p. 388, 18 ei tribuit stadia 111. Corrupta sunt quæ apud eundem p. 364, 13 leguntur : διήκει γὰρ (ὁ λιμὴν) ἐντὸς κατὰ μὲν τὴν πόλιν στάδια ὀδοῦντα, ἐπὶ δὲ τὴν ἄλλην ἡπειρον τῆς χώρας ἐφ' ἑκατόν καὶ πεντήκοντα. Anonymus in *Descriptione Const. longitudinem* urbis esse dicit 14,075 *pedum* (i. e. *passuum*), ubi numerus ad *ambitum* urbis referendus videtur, quem eundem fere auctor statuerit atque Chalcocondylas, siquidem 14,075 passus efficiunt 112 3/5 stadia. Phrantzæ p. 238, 5, et Leonardus p. 325 ambitum urbis 18 milliū esse dicunt, idque recte fit ex eo mensuræ genere, quo murus mediterraneus non quattuor, sed sex milliariū fuit: e perhibetur, adeo ut stadium tertia parte minus quam vetus stadium Olympicum subesse videri possit.

XXIX. De bombardā maxima mirum quantum scriptores dissentiunt. Critobulus bombardam ceteris quas jam habebat rex majorem et quæ muris Constantinopolitanis disjiciendis sufficeret, ipsis denique obsidionis tempore prope urbem fabricatam esse tradit. Similiter Jaitzam Bosniæ urbem obsidens Mechemetes *bombardas inauditas fundi ibi fecit*, ut Mathias Corvinus ait in epistola ad imp. ap. Caton. tom. 14, p. 723. Idem Belgradum oppugnaturus bombardarum maximarum fabricam prope *Krusovaz* Servie urbem instituit (v. Zinkeisen 2, p. 81 ibiq. laud.). Denique ad Corinthum bombardas fundi jusserrat, teste Chalcocondyla p. 443, 22. Nihilominus fieri potest, ut Critobulus, in temporibus recte distingendis parum accuratus, ad obsidionis tempus retulerit quæ tribus vel

καὶ λεπτοτάτης τῇ διαθέσει, λίνῳ τε καὶ κανάβῃ καὶ τοιούτοις τισὶν ἄλλοις ξυνδετικαῖς τε καὶ ξυνκτικαῖς κατακεραματισμένοις ὁλος διόλου μεμιγμένους καὶ ξυμφορμένους, ὥς ἐν σῶμα γίνεσθαι τοτούς ξυνεγές τε καὶ ἀδιάσπαστον. (3) Τύπος δ' ἐκ τούτου κατεσκευάζετο στρογγύλος, αὐλοειδής, ἐπιμήκης, ὅσος ἐς ὁμαλὸν εἶναι· μήκος τούτῳ σπιθαμαὶ τετταράκοντα· οὐ τὸ μὲν ἔμπροσθεν ἤμισυ, τὸ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ λίθου, σπιθαμῶν δυοκαίδεκα τὸν κύκλον καὶ τὴν περιφέρειαν εἶχε τοῦ πάγους, τὸ δ' ὀπισθεν ἤμισυ τῆς οὐράς, τὸ πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ὀνομαζομένης βοτάνης, σπιθαμῶν τεττάρων ἢ καὶ μικρόν τι πρὸς εἶχε τὴν περιφέρειαν τοῦ πάγους, ὥς πρὸς τὴν ἀναλογίαν, οἶμαι, τοῦ ὅλου. (3) Ἔτερος δὲ τύπος ἐκτὸς πρὸς

ὑποδοχὴν τούτου κατεσκευάζετο, κοίλος ὁλος διόλου καὶ οἷον θήκη τις εἶναι, εὐρύτερος δὲ μόνον, ὥστε δέξασθαι τοῦτον ὅλον αὐτὸς καὶ μετ' ἀποστάσεως· ἀποστάσις δ' ἦν ἐν τῷ μεταξὺ τοῖν τύποιν ἀμφοῖν ὅλοιν διόλου ἐπίσης πάντοθεν ὅσον σπιθαμιαία ἢ καὶ μικρόν τι πρὸς, ἥτις ἐμελλε δέξασθαι τὸν χαλκὸν εἰσχεόμενον ἀπὸ τῆς χωνείας ἐς ἀπαρτισμὸν τοῦ εἶδους τῆς μηχανῆς. (4) Ὁ δὲ τύπος οὗτος, ὁ ἔξω, φημί, κατεσκευάζετο τῷ αὐτῷ πληρῷ ἦν δὲ ὁλος διόλου διεζωσμένος τε καὶ κατῃσφαλισμένος σιδήρῳ τε καὶ ξύλοις καὶ γῇ καὶ λίθοις ἔξωθεν ἐπιχωδομημένους καὶ βοηθοῦμενος, ἵνα μὴ τὸ πολὺ βάρος ἐντὸς ἐμπεσόν τοῦ χαλκοῦ διαρρήξη τοῦτον καὶ ἀπρακτὸν ἐργάσῃται τὸ εἶδος τῆς μηχανῆς. (5) Ἴπνοι δὲ δύο σύνεγγυς τούτων ἀμ-

quattuor mensibus ante Adrianopoli facta erant. Nam secundum Ducam p. 247 tormentum maximum, ὅσον πρὸς τὴν αἰκὴν καὶ τὸ πάχος τοῦ τείχους τῆς πόλεως, Mechemetes jam eo tempore construendum jussit, quo castellum Bosporanum exstiterat. Perficiendo operi Orbanus Hungarus Adrianopoli tres menses insumsit (Ducas p. 248, 6. ἐν τρισὶν οὖν μηνσὶ κατεσκευάσθη καὶ ἔχωνεὺθ' ἰέρας τι φοβερόν καὶ ἐξάσιον). De ratione qua machina Adrianopoli Constantinopolim transportata sit, monent Ducas, Phrantzes, Chalcocondylas et Leonardus (vid. not. ad c. 20.). Deinde in ipsa obsidione ruptam esse hanc bombardam tradit Phrantzes p. 239, 16: 'H δὲ μεγάλη ἐκείνη καὶ λισυρὰ τηλεβόλος διὰ τὸ συνεγῶς σπενδονίζετο καὶ οὐ τοσοῦτον τὸ μέγεθος ὑπάρχειν καθαρὸν διεργῶν ἐν τῷ βάλλειν (malim ἐμβάλλειν, ut p. 259, 21) τὸν τεχνίτην τὸ πῦρ (i. e. eo momento quo ignem ei injectit artifex; vgo vertitur: *disrupta igne exstinxit magistrum*), καὶ εἰς πολλὰ διεμερίσθη κλάσματα, καὶ ἐκ τούτων πολλοὶ ἀπεκτάνθησαν καὶ ἐπλάγησαν. Καὶ ἀκούσας ὁ ἀμυράς ἐλυπήθη λίαν, καὶ προσέταξεν ἵνα ἀντ' αὐτῆς ποιήσωσιν ἄλλην λισυροτέραν, καὶ ἑκαστὴς αὐτῆς ἡμέρας οὐδὲν ἄξιον ἔργον κατ' ἡμῶν κατώρῳσαν. Deinde vero p. 242, 4 parum sibi constans in obsidionis narratione pergit verbis: 'Οὐ δὲ ὁ ἀμυράς τὴν κεκλασμένην τηλεβόλον ταχέως πάλιν ὑγῇ καὶ σῶαν ἐποίησεν, ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς μετὰ βίας τοῖς τεύχεσιν ἔκρυπτον. Igitor non novam bombardam maximam introducit, sed ruptam illam restauratam esse dicit, quamvis id fieri potuisset vix credideris. His adde quod novam bombardam, quam fabricari Mechemetes jussisset, non esse perfectam disertis verbis testatur Leonardus Chius p. 318, ubi post verba ad cap. 25 § 4 adscripta pergit hunc in modum: *Inde quia major (bombarda sc.) confracta regis animum afflictabat, jussit mox aliam longe majoris formae constari, quam (ut ajunt, industria Chalilbasciae, consularis baronis amici) artifex nunquam ad perfectum conduxit*. Ceteri scriptores de rupta Turcorum bombardam maxima vel de nova aliqua in castris confecta nihil tradiderunt. Contra vero earum bombardarum, quibus Byzantini in muris utabantur, maximam primo statim experimento ruptam esse refert Chalcocondylas p. 389, 4: καὶ ὁ μὲν μείζων τηλεβόλος διεργῶντο αὐτίκα, ὅτε πρῶτον ἀρίετο. Ducas p. 273 narrat Turcorum bombardam maximam post singulos ictus pilis e lana confectis tectam atque oleo perfusam esse, eoque artificem impedivisse ne tormentum disrumperetur. De pondere globorum maximorum, quos bombardae jaculabantur, satis inter se consentiunt scriptores; Barbarus p. 21 et 22 pondus lapidis bombardae maximae fuisse librarum 1,200, circumferentiam quartarum tredecim (*volse quarte tredecim*) fuisse dicit. Idem pondus tradit Leonardus p. 318, quanquam id referat ad lapidem bombardae quam a illa, quam ruptam esse dicit, distinguit. Circumferentiam lapidis et ostii bombardae fuisse duodecim spithamarum sive palmarum expansarum refert Puscus 4, 248: *maxima palmis Expansis circum bis sentis voluitur, ex quo Saxa jacit modo*. Eandem ostii mensuram habes apud Critobulum 29, 2 et apud Phrantzem p. 239, 1, ubi: πύλας (deb. περιφέρειαν vel κύκλον) ἔχουσιν σπιθαμὰς δυοκαίδεκα. Paulo aliter de circumferentia lapidis Leonardus: *lapide qui palmis (sc. expansis, ut Puscus ait) undecim (duodecim?) ex meis ambibat in gyro*. Chalcocondylas p. 385 duas maximas bombardas fuisse dicit, alteram ad Palatium, alteram ad portam Romani; οὗτοι δὲ οὐ δύο μέγιστοι (τηλεβόλοι) λίθον ἕκαστος ἤρτισαν διτάλαντον καὶ ἐπέκεινα. Juxta magnam bombardam positae erant duae minores λίθον ἡμιτάλαντον emittentes. Ictus eo se ordine excipiebant, ut primum ex minoribus duabus duo lapides expellerentur, deinde e majori lapis trium talentorum: μετὰ δὲ τοὺς δύο λίθους ἤρτισε καὶ ὁ μέγας λίθος· τρεῖς τάλαντα ἐν σπιθαμῇ ἔχων (cf. Ducas. p. 272, 2). In his non tria tormenta maxima distinguenda sunt, sed illud quod trium talentorum lapidem jaculabatur, alterum esse debet ex duobus illis, quae in antec. auctor commemoraverat, ubi patum distincte dixit: λίθον ἕκαστος ἤρτισαν διτάλαντον καὶ ἐπέκεινα. Dicendum erat alteram διτάλαντον lapidem, alteram τριτάλαντον jecisse; id enim colligitur e Barbaro l. 1., qui duas fuisse dicit bombardas maximas, earumque alteram lapidem habuisse 1,200 librarum, alteram librarum 800. Eadem pondera habet Chalcocondylas, modo teneas illud adhiberi marmoris talentum, in quod 400 librae computabantur (V. Hesych. s. v. τάλαντον). Ceterum ejus ponderis globos marmoreos etiamnum Constantinopoli superesse inter omnes constat. V. Hammer p. 669, Zinkeisen I, p. 830, Elissen p. 63, Mordtmann p. 36. — Quae c. 29 Critobulus exponit de ratione qua bombardam maxima fabricata sit, alius nemo tradit. — οὐκ ὀλίγων εἰδῶν] vocem εἰδῶν addit margo.

§ 2. Κανάβη] Formam κανάβη vel κανέβη (sic cod. Med.) pro κίνναδ; habes ap. Suidam s. v. — ἔμπροσθεν] sic manu sec.; ἔμπροσθον m. pr.

§ 3. βοτάνη] Similiter germanice olim dicebatur *Kraut*, i. e. herba. Κόνις vocatur ap. Chalcocondyl. p. 231, 22, ubi etiam de compositione pulveris tormentarii nonnulla afferuntur. — οἶμαι] Auctor scripserit ὥς πρὸς τὴν ἀναλογίαν εἶναι τ. ὅλου. — Ὅλον] vox supra lineam scripta est.

§ 4. Βάρος] βάρος; codex h. l. et alibi.

φοτέρωθεν κατεσκευάζοντο εἰς χωνείας, ἰσχυρότατοι μέντοι καὶ βεβαιοτάτοι, τὰ μὲν ἔνδον ἐξ ὀπτῆς πλίνθου κατειργασμένοι καὶ πηλοῦ καλῶς εἰργασμένου καὶ πιωτάτου, τὰ ἔξωθεν δὲ ὅλοι διόλων λίθους παμμεγέθεσι καὶ τιτάνῃ καὶ πᾶσιν ἄλλοις ὠχυρωμένοι πρὸς τοῦτο χρησίμοι. (6) Χαλκοῦ δὲ καὶ κασιτέρου πολὺ τι χρῆμα καὶ πολυτάλαντος ὅλην ἐνεβέβλητο χωνείαις, τάλαντά που μάλιστα χίλια καὶ πενταχόσια, ὡς ἐλέγετο· ἐπὶ τούτοις ἀνθρώπων τε πολὺ τι πλῆθος καὶ κορυμῶν ἐπετίθετο ταῖς χωνείαις ἔξωθεν, ὥσπερ ἐπωκοδομημένα ἀνῶθεν τε καὶ κάτωθεν καὶ πανταχόθεν ἐς βάθος τοὺς ἵπνους συγκαλύπτοντα, ἀνευ μέντοι γε τῶν στομίων. (7) Φυσητῆρες δὲ περὶ αὐτοὺς ἐπιτεταμένως φυῶντες καὶ ἀδιακόπως τὴν ἐπικειμένην ὕλην ἐξάπτοντες ἐν τρισὶν ὁλαῖς ἡμέραις καὶ νύκτιν ἴσαις, ἕως ὃ χαλκὸς ὅλος διόλου ταχεῖς καὶ διαλυθεὶς ὑδαρώδης καὶ ρυτὸς γέννηται. Ἔττα τῶν στομίων ἀνοιγόντων, ἐσερεῖτο ὁ χαλκὸς διὰ τῶν σωλήνων ἐν τοῖς τύποις, ἕως γεμισθῇ τελείως ἅπαν τὸ ἐσδεχόμενον, καὶ καλύψῃ καὶ τὸν ἐντὸς τύπον ὅλον διόλου καὶ ὑπερδύσῃ τούτου πῆχυν ἕνα κατὰ τὸ ἄνω. Καὶ οὕτως ἤδη ἀπῆρτιστο ἡ μηχανή. (8) Μετὰ τοῦτο δὲ, ἀποξέσαντος τοῦ χαλκοῦ καὶ ψυχροῦ γεγονότος, ἐκαθαίρετο τῶν ἐντὸς τύπων καὶ τῶν ἐκτὸς, καὶ ξυομένη καὶ γλυφομένη ξυστῆρσιν, ἐλαμπρύνετο ὅλη διόλου. Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς μηχανῆς· λέξω δὲ καὶ τὴν ἐνέργειαν.

XXX. Ἐνεβέβλητο πρῶτον ἡ καλουμένη βοτάνη, πληροῦσα ἰσχυρῶς τὴν ὀπισθεν ὅλην χωνείαν καὶ τὸν αὐλὸν τῆς μηχανῆς ἕως τοῦ στομίου τοῦ δευτέρου αὐλοῦ τοῦ δεχομένου τὸν λίθον. (2) Ἐπειτα τῷ στόματι τούτῳ πάσσαλος ἐνεβέβλητο μεγίστη ξύλου τοῦ ἰσχυροτάτου, ἡ σιδηροῖς μοχλοῖς τυπομένη βιαίως ὠθεῖτο, στενοχωρουμένη ἐπὶ τὰ ἔνδον, ἀποκλείουσα καὶ ξυνέχουσα τὴν βοτάνην οὕτω τοι ἰσχυρῶς, ὡς μηδ' ἂν εἴ τι καὶ γένοιτο, δυνήθῃναι ταύτην ἄλλῳ τῷ τρόπῳ ἐκείθεν ἐξαιρεθῆναι, μὴ τῆς βοτάνης ἀναφθείσης τῇ βίᾳ. Ἔττα τὸν λίθον ἐπεφόρου ὠθοῦντες ἐντὸς, ἕως ἐν χρῶϊ γέννηται τῇ πασσάλῳ, καὶ ξυνέσφιγγον τοῦτων κύκλῳ. (3) Μετὰ δὲ τοῦτο τρέψαντες τὴν μηχανὴν πρὸς ὃ παῖεν ἔμειλλε, καὶ σταβήσαντες αὐτὴν μέτροις τισὶ τεχνικοῖς καὶ ἀναλογίαις πρὸς τὸν σκοπὸν, ἐπεφό-

ρου ἔπειτα κεραίας μεγάλας ξύλων αὐτῇ κάτωθεν ὑποστρωννύοντες καὶ καλῶς ἐφαρμόζοντες, καὶ λίθους ἐπετίθουν παμμεγέθεσι, βαρύνοντες αὐτὴν καὶ κατασφαλίζοντες ἀνωθεν τε καὶ κάτωθεν καὶ ὀπισθεν καὶ πανταχόθεν, ἵνα μὴ τῇ βίᾳ τῆς ῥύμης καὶ τῇ σφοδρῇ τῆς φορᾶς τῆς οἰκείας ἑδρας παρατραπέισα, πόρρω ποι τοῦ σκοποῦ βάλῃ. (4) Ἔττα πῦρ ἐπέβαλον αὐτῇ, διὰ τῆς ὀπισθεν βραχείας τρυμαλιᾶς ἀνάψαντες τὴν βοτάνην· καὶ ταύτης ἐξαφθείσης θάττον ἢ λόγος, πρῶτα μὲν ἐγίνετο μυκηθμός φοβερός καὶ κλόνος τῆς υποκειμένης γῆς καὶ τῆς πόρρω καὶ βρόμος οἶος οὐδεὶς, ἔπειτα μετὰ βροντῆς ἐξαισίας καὶ δούπου φρικώδους καὶ πυρὸς τὰ πέριξ πάντα συμφλέγοντος καὶ μελαίνοντος ἔνδοθεν ὠθουμένη ἡ πάσσαλος πνεύματι ξηρῇ καὶ θερμῇ βιαίως ἐκίνε τὸν λίθον ἐξερχομένη. (5) ὁ δὲ φερόμενος μετὰ βίας σφοδρότατης καὶ ῥύμης προσέπιπτε τῷ τείχει, καὶ εὐθὺς κατέσειε τε αὐτὸ καὶ κατέβαλε καὶ ἐς πολλὰ παρερρήγνυ καὶ διελίκμα, πανταχοῦ τε διαπκεδάζων αὐτὰ καὶ φόνον τῶν προστυχόντων ποιῶν· καὶ ποτὲ μὲν κατερρίπτει μέρος ὅλον, ποτὲ δὲ ἥμισυ, ποτὲ δὲ πλεόν ἢ ἕλαττον πύργου ἢ μεταπυργίου ἢ καὶ ἐπάλξεως, καὶ οὐδὲν ἦν οὕτως ἰσχυρὸν ἢ ἀντίτυπον ἢ πάχος ἐρυμνότατον τείχους, ὡς ἀπαντῆσαι γούν δυνήθῃναι ἢ ἀντισχεῖν ὅλως τῇ τοσαύτῃ τοῦ λίθου βίᾳ τε καὶ φορᾷ. (6) Οὕτως ἀπιστόν τι χρῆμα καὶ παράλογον τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μηχανῆς, ὅπερ οἱ παλαιοὶ μὲν βασιλεῖς τε καὶ στρατηγοὶ οὔτε εἶχον οὔτε ἐγίνωσκον· εἰ γὰρ εἶχον, οὐδὲν ἂν εἶχον αὐτοῖς ἀντιβαῖνον ἐτι οὐδὲ προσιστάμενον ὅλως ἐν ταῖς πολιορκίαις, οὐδὲ πολλῶν ἂν ἐδέοντο ἐς τὸ κατασεῖσαι τείχη τε καὶ καταβαλεῖν καὶ τὰ ἐρυμνότατα, οὐδὲ πράγματ' ἂν εἶχον ἐπιτεριχίζοντες καὶ ταφρεύοντες καὶ χρώματα αἶροντες καὶ ὑπορύσσοντες ἔστιν οὐ καὶ ἄλλα ἅττα ποιῶντες ὥστε παραστήσασθαι πόλεις καὶ χειρώσασθαι φρούρια, ἀλλὰ πάντ' ἂν εἶκεν αὐτοῖς θάττον ἢ λόγος καὶ προσεχώρει κατασιόμενά τε καὶ καταρριπτούμενα ταῖς μηχαναῖς· ἀλλ' οὐκ ἦν. (7) Εὗρεμα δὲ τοῦτο νέον ἐστὶ Γερμανῶν Κελτῶν, ἐτῶν που μάλιστα πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἢ καὶ ὀλίγω πλειόνων, σοφώτατον πάνυ καὶ περὶνενοημένον· καὶ μάλιστα δὲ ἡ τῆς βοτάνης συμβολὴ τε καὶ σκευασία ἐξ εἰδῶν συγχειμένη θερμότητων καὶ ξηροτάτων, νέρου

§ 6. Ἀνθρώπων] καρβούνων margo. Cf. 30 § 7. || — ἔξωθεν] supra versum additur.

XXX. § 1. ἐνεβέβλητο] ἐβέβλητο cod. h. l. et § 2. || — § 2. Πάσσαλος:] πάσσαλος codex h. l. et similiter § 3 et 4. ἡ πάσσαλος pro ὁ πασσ. recentioris aevi usu dici videtur. || — συνέσφιγγον] συνέσφιγγον man. 1; em. man. 2.

§ 3. Τεχνικοῖς:] addit margo. || — κάτωθεν ὑποστρωννύοντες καὶ add. margo.

§ 4. Μυκηθμός:] μυκηθμός cod.

§ 6. Ὀλως:] supra versum additum.

§ 7. ἡ Κελτῶν] καὶ K. cod || — Ἐτῶν ρ'] Critobulus famam secutus esse videtur, qua Bertholdus Schwarz Friburgensis monachus ineunte seculo XIV pulverem tormentarium invenisse perhibetur. Vel seculo undecimo notus erat Hispanis, qui ipsi ab Arabibus usum ejus didicisse feruntur. Cum Critobulo cf. Chalcocondylas p. 231 : δοκεῖ μὲν οὖν ὁ τηλεβολὸς οὐ πάνυ παλαιὸς εἶναι· ὥστε συνιέναι ἡμᾶς ἐπὶ νοῦν ἐληλυθέναι τοῖς παλαιοῖς τὸ τοιοῦτον· ὅθεν μέντοι ἀρχὴν ἔγε- νετο, καὶ τίνας ἀνθρώπων ἐξ τῆν τοῦ τηλεβόλου ἀρίστον πείραν, οὐκ ἔχω διασπῆναι ἀσφαλῶς· οἴονται μέντοι ἀπὸ Γερμανῶν γενέσθαι τε τούτους, καὶ τούτοις ἐπὶ νοῦν ἀφίχθαι ταύτην τὴν μηχανήν. || — σκευασία] κατασκευὴ margo. || — τοῦ λίθου] add. mgo. || — ἐλέποιν] Sic bombardæ sæpius vocantur apud Phrantzem sec. edit. nostras, sed codex

καὶ θεῖου καὶ καρβούνου καὶ βοτανῶν ξηρὸν καὶ θερμὸν πνεῦμα ἀποτελούντων, ὅπερ ἐναποκλειόμενον στεγανῶ καὶ ἰσχυρῶ καὶ συμπεπιλημένῳ σώματι τοῦ χαλκοῦ, καὶ μηδαμῇ μηδαμοῦ διεξοδὸν ἔχον ἀλλοθί πῃ ἢ ταύτῃ, τῷ ἐνδοθεν ὠθισμῶ καὶ τῇ βίᾳ κινούμενον, τὴν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην βίαν τε καὶ φορὰν τοῦ λίθου, ἀλλὰ δὴ καὶ ῥῆξιν τοῦ χαλκοῦ πολλὰκις ἐργάζεται. (β) Ἄλλ' οὐδὲ ὄνομα παλαιὸν εὕρισκεται ταύτῃ τῇ μηχανῇ, εἰ μὴ ποῦ τις αὐτὴν ἐλέποιν εἰποι ἢ ἀρετήριον, κοινῶ δ' ὀνόματι ταύτην καλοῦσι πάντες οἱ νῦν ὄντες σκευὴν. Καὶ τὰ μὲν τῆς μηχανῆς τοιαῦτα ὡς ἐνὸν ἡμῖν καὶ ἐκ τῶν δυνατῶν ἀπαγγεῖλαι.

(XXXI. Μεχμέτις δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ οἱ τὰ τῶν μηχανῶν ἀπῆρτιστο καλῶς, προσάγειν ἤδη ταύτας τοῖς τείχεσι κελεύει τοὺς μηχανοποιούς, καὶ κατὰ μὲν τὸ μεσοτείχιον, οὐ τὸ στρατόπεδον εἶχεν, ἵνα δὴ καὶ ἡ σκηνὴ ἦν αὐτῷ, τρεῖς ἀπολεξαμένους τὰς μεγίστας τε καὶ ἰσχυροτάτας ἐπιθεῖναι παῖειν

τὸ ταύτῃ τείχος καὶ κατασεῖν, τὰς δὲ ἄλλας ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ τοῦ τείχους προσάγειν ἐκείλευεν ἐπιλεξαμένους τὰ ἐπιμαχώτατα καὶ ἀσθενέστατα τοῦ τείχους ἔγνωστο γὰρ αὐτῷ πολλοῖς μέρεσι καταβάλλειν τὸ τείχος, ὡς ἂν πολλαχῇ προσβαλόντι τῷ πολέμῳ εὐχέρως αὐτῷ καὶ ῥαδίᾳ ἢ τοῦτου αἵρεσις γένηται ὥσπερ δὴ καὶ γέγονε. (α) Καὶ αἱ μὲν μηχαναὶ προσ-αχθεῖσαι τῷ τείχει κατέσειόν τε αὐτὸ καὶ κατερρίπτουν, δρῶσαι τὸ ἐαυτοῦ. Βασιλεὺς δὲ τὴν κατὰ τὰς μηχανὰς τάφρον ἔχωννυε, λίθους ἐπιφορῶν καὶ ξύλα καὶ χοῦν καὶ πᾶσαν ἄλλην ὕλην ξυλλέγων, ὡς ἂν, κατασεισθέντος τοῦ τείχους καὶ πεπτωκότος ἤδη, ῥαδίᾳ τοῖς ὀπλίταις ἢ διάβασις εἴη καὶ ἡ ἐκ αὐτοῦ πάροδος τε καὶ προσβολή. (β) Ἐτι δὲ τοὺς γεω-ρύχους ὑπορῦττειν τὸ τείχος ἐκέλευε, καὶ ὑπονόμους ὑπογείους πρὸς τὴν πόλιν ποιεῖν, ὡς ἂν διὰ τούτων νυκτὸς λάθωσιν ἐσελθόντες ὀπλῖται. Καὶ ἤνυστο τὸ ἔργον· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον περιττὸν ἔδοξε καὶ

Parisinus ubique pro ἑλεπολις habet τηλεβόλος, quo vocabulo etiam Chalcocondylas uti solet. || — ἡ ἀρετήριον add. margino. || — σκευήν] Nomen in codice minoribus quam cetera literis scriptum est, et serius illatum esse videtur. Ceterum σκευήν voce hoc sensu sæpius utitur Ducas p. 273, 20, 275, 16 et passim; σκευαὶ πετροβόλοι p. 266, 5; τὸ σκεῦος p. 273, 4. Aliis locis χωνίσαν dicit, ut p. 247, 18, 248, 22, 257, 20, 271, 23; τὰς πετροβολιμαίους χώνας p. 247, 6; βομακάραι ap. Cananum p. 462, 8.

XXXI. § 1. Ἐπιθεῖναι] θεῖναι, supra scripto ἐπι, codex. De ratione qua bombardas rex disposuerit, ceteris accuratiora habet Barbarus p. 21 : *A di undexe pur de April, el signor Turco si fexe impiantar le sue bombarde perme' le mure da tera, ai più deboli luoghi di la tera, per aver piuttosto sua intention. Le dite bombarde si fo impiantade in quatro luoghi; prima ne messe tre bombarde per mezo del palazzo del serenissimo imperador, e tre altre bombarde messele per mezo la porta del Pigi (Πηγῆς), e do altre bombarde messele a la porta del Cresu (Κρησῶ), e altre quatro bombarde messele alla porta de san Romano, dove che sun la più debil porta de tota la tera. Una de queste quatro bombarde che sun a la porta de san Romano, la piera de la bombardarda se pexa lire mille et duxento a la grossa, volse la piera quarte tredexe... La segunda bombardarda, la piera se pexava livre otozento, volse la piera quarte nove; queste do bombarde sono le più grosse che abia questo can Turco; le altre bombarde si son di più raxon, da livre cinque cento fina da livre duxento, e de minor ancora. Cf. idem p. 27 : la bombardarda grossa che volse palma quindexe. Pusculus 4, 246 :*

*Bombardas Romana ruant quæ mania primum
tres posuit magnas, inter quas maximam...*

... Tresque inter limina bina

*portarum de fonte auroque tenentia nomen
disponit, totidemque tuos, Caligaria, murus
quæ frangant. Pariisque locis tormenta locantur.*

Tres bombardæ Caligaria portæ, quæ a Hebdomo palatio haud longe distabat, non diversæ sunt ab iis quas Barbarus prope Palatium fuisse dicit. Easdem tres atque alias tres ad portam Romani collocatas (has etiam ap. Ducas p. 272, 1 habes) Chalcocondylas p. 383 memorat, addens : ἱδρυντο μὲν καὶ ἄλλῃ πολλαχῇ τοῦ στρατοπέδου τηλεβόλῳ. Numerum horum locorum indicat Phrantzes p. 225, 5 : ἐν τόποις ἰδ' τὰ τεῖχη τῆς πόλεως σφοδρῶς ἐτυπτον, nisi forte pro ἰδ' auctor scripserit ε', adeo ut nonnisi quattuor illa loca, quæ præ ceteris bombardæ impetebant, significaverit. Leonardus p. 320 bombardam ingentem, quæ primum ad Caligariam portam posita esset, deinde ad portam Romani transportatam esse narrat. Hinc fortasse fit, ut Barbarus ad Romani portam pro tribus bombardis quattuor, inter easque duas maximas, fuisse dicat. Præterea moneo nullam apud Critobulum mentionem fieri magnæ illius turris lignæ (τῆς μεγίστης ἑλεπόλεως, ut Phrantzes dicit), quam Maii die decimo nono Turci struxerunt, obsessi vero erumpentes igne deleverunt. Multis de hac machina bellica exponunt Pusculus 4, 695-743, Phrantzes p. 244-246, Barbarus p. 42. Cf. Chalcocond. p. 386, 20. Posita erat, sec. Pusculum 4, 151 et Leonardum p. 326 (v. not. a1 c. 23) media inter Auream portam et portam Fontis; sec. Barbarum *era questa bastion per mezo un luogo chiamato la Cresca*, i. e. ad portam Chryseam sive Auream, ut patet ex collato altero Barbari loco, quem ad cap. 23 enotavi. Haud recte Mordtmannus l. 1. p. 71 portam Charsie (quam Cresu Barbarus vocat) indicari censuit. Phrantzes quoque p. 253, 9 ε' τῷ μέρει τῆς Χρυσῆς πόλης fuisse dicit ἑλεπολιν μετὰ βουβόλων καὶ βελῶν ὡς ἐν ἐνδεδυμένην. Idem vero aliam ejusmodi ἑλεπολιν maximam etiam ad portam Romani fuisse dicit p. 245 sq.

§ 3. Τοῖς γεωρύχους etc.] Cuniculorum fossores Mechemetes ex Novobrodo (i. e. ex Novoberda Serviciæ urbe metallis celeberrima) conduxerat, teste Leonardo p. 319. Erant viri hac arte probati Montibus et soliti meditis atque xra metallis Eruere, inque imæ descendere viscera terræ, ut ait Pusculus, qui multis de his exponit 4, 744-810. Cf. Phrantzes p. 244. Chalcocond. p. 386. Cuniculi illi fossi sunt ad Caligariam portam, ubi conatus Turcorum irritos reddidit industria Joannis Grandi Germani, qui in copiis Justiniani centurio erat (Leonard. l. 1.). Præterea

ματαία δαπάνη, τῶν μηχανῶν τὸ πᾶν κατεργασαμένων.

XXXII. Ἐν ὧν δὲ ταῦτα ἐγίνετο, ὁ βασιλεὺς ἀναλαβὼν τινὰς τῶν τάξεων καὶ τὴν βασιλικὴν ὕλην πᾶσαν, ἤει ἐπὶ τὸ τοῦ Θεραπείου φρούριον, ἐρυμνότερον πάνυ, καὶ ἐπιστήσας μηχανὰς κατέσεισέ τε καὶ κατέρριψε τούτου τὸ πλεόν· καὶ τῶν ἐντὸς πολλοὶ ἀπέθανον τοῖς ἀπὸ τῶν μηχανῶν λίθοις, οἱ δὲ περιλειφθέντες τῶν φρουρῶν οὐ δυνάμενοι ἀντέχειν ἔτι, προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ χρῆσασθαι αὐτοῖς ὅ τι βούλοιο· ὁ δὲ ἀνεσκόλοπισε τούτους τεσσαράκοντα ὄντας. (2) Κάκειθεν ἐφ' ἑτέρον ἤει φρούριον Στουδίου καλούμενον, καὶ αὐτὸ κατασείσας ταῖς μηχαναῖς καὶ καταβαλὼν αὐθημερὸν παρεστήσατο, καὶ τοὺς ἄνδρας ἀνεσκόλοπισεν, ἀγαγὼν παρὰ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, ἵνα ὅη καταφανεῖς εἶεν.

XXXIII. Κατὰ δὲ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ Παλτογλῆς ὁ τοῦ στόλου ἡγεμὼν τὰς μὲν πλείους τῶν νεῶν αὐτοῦ κατέλιπεν ἐφορμεῖν τῷ στόματι τοῦ λιμένος καὶ τῇ ἄλυσει, τοῦ μὴ τι ἐσπλέειν ἢ ἐκπλέειν, αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὰς λοιπάς, κελεύσαντος βασιλέως, ἐπιπλεῖ τῇ Πριγκίπῳ νήσῳ· ἦν δ' ἐκεῖ φρούριον ἀσφαλέστατον, φυλακὴν ἔχον ἐντὸς ἄνδρας καταφράκτους τριάκοντα, ἀνευ μέντοιγος τῶν οἰκητόρων. (2) Περισταυρώσας οὖν αὐτὸ καὶ μηχανὰς προσαγαγὼν τῷ τείχει κατέσεισε μὲν τι μέρος τούτου καὶ κατέρριψε, προσβαλὼν δὲ καὶ πειράσας τρόπῳ παντὶ οὐκ ἡδυνήθη, ὅμως ἔλειν· τέλος ἔδοξεν αὐτῷ πῦρ ἐπαφείναι τῷ φρουρίῳ καὶ πειρᾶσαι εἰ δύναίτο, πνεύματος ἐπιφόρου ἐπιγενομένου, καταφλέξει αὐτό. (3) Κελεύει τοῖνυν φακέλους ὕλης παντοδαπῆς καλᾶμνων καὶ κληματίδων καὶ χόρτων καὶ ἄλλων εὐπρήστων ὅτι πλείστους τὴν ταχίστην νήσαντας ἐπιφορεῖν καὶ παραβάλλειν τῷ τείχει. Καὶ τούτου τάχιστα γεγονότος διὰ πολυχειρίαν καὶ τῆς ὕλης ἐξ ὕψους ἀρθείσης, πῦρ ἐπιβάλλουσι ταύτῃ ζὺν θείῳ καὶ πίσσῃ ἀνάψαντες. Ἡ δ' εὐθὺς δραξαμένη τε τοῦ πυρὸς, καὶ πνεύματος ἐπι-

φόρου τυχοῦσα τοσαύτην ἐποίησε φλόγα καὶ τοσοῦτον ἦρθη μετέωρος, ὥς καὶ τῶν ἐπάλλεων αὐτῶν ὑπερ-
ναβῆναι καὶ ἐς τὰ ἔσω τοῦ φρουρίου χεθῆναι, καὶ καταφλέξει πολλοὺς τῶν ἐν αὐτῷ, μᾶλλον δὲ ὀλίγου ἐδέησε πάντας διαφθεῖραι τοὺς ἐνδον. (4) Ὅμως γε μὴν οἱ περιλειφθέντες, μόλις καὶ μετὰ κινδύνου πολλοῦ διαδράντες τὸ πῦρ, προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ ἀνευ ὁμολογίας· οὐς καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους πάντας, τοὺς μὲν οἰκήτορας ἀπέδοτο, τοὺς δὲ περιλειφθέντας τῶν φρουρῶν ἀπέκτεινε. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ.

XXXIV. Ῥωμαῖοι δὲ καὶ Ἰουστίνος, τὸ τεῖχος ὀρώντες οὕτως ἰσχυρῶς ὑπὸ τῶν μηχανῶν κατασειόμενον καὶ ριπτούμενον, τό τε ἐντὸς τό τε ἐκτὸς, πρῶτον μὲν δοκούς μεγάλας ἐξάπτοντες ἀνωθεν τοῦ τείχους, καὶ βρόχους ἐξαρθύνοντες καὶ σάκτας μεσotὰς ἐρίων καὶ ἄλλα τοιαῦτα περιβάλλοντες ἀνέκλων ὥς δυνατὸν τὴν φορὰν τῶν λίθων καὶ ἐξεκαύλιζον. (2) Ὡς δὲ ταῦτα βραχὺ καὶ οὐδὲν ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον ἦνυσεν, ἀλλὰ πάντα διελέκμα καὶ διεσκέδαζεν ἡ μηχανή, καὶ τὸ τεῖχος κατέρριπτεν (ἤδη γὰρ πολὺ τι κατέπεσε τοῦ μικροῦ τείχους, ἀλλὰ δὲ καὶ τοῦ μεγάλου δύο πύργοι καὶ μεταπύργιον), ἄλλο τι ἐπινουῶσι· κεραίας μεγάλας ἐπαγαγόντες ἀπεσταύρων κατὰ τὰ παρρηγμένα τοῦ τείχους, λέγω δὲ τοῦ ἐκτὸς, ζυνδένοντες αὐτὰς ἰσχυρῶς· καὶ ὕλην ταύταις ἐπεφόρουσαν παντοῖαν λίθων καὶ ξύλων, φακέλους τε χόρτων παντοδαπῶν καὶ κληματίδων καὶ καλᾶμνων καὶ ἄλλων πολλῶν μετὰ πηλοῦ μεμιγμένων φορητὴν ζυντιθέντες, καὶ τὸ σταύρωμα ἐξ ὕψους αἶροντες. (3) Προκαλύμματα δ' ἦσαν τῇ τε ὕλῃ καὶ τῷ σταυρώματι δέρρεις καὶ διφθεραί, τοῦ μὴ πυρφόρος διστοῖς βλάπτεσθαι. Ἐτι δὲ χῶμα μέγα ἔχον ἀπὸ τῶν ἐντὸς ἀντίπαλον τούτοις πρὸς ἐχθρῶς βοήθειαν τε τῷ σταυρώματι καὶ ἀντὶ τείχους εἶναι, ἅμα δὲ, ἵνα καὶ ὁ λίθος μετὰ βίας φερόμενος καταχωννύηται μαλθακῇ καὶ εὐεϊκτῷ προσπίπτων τῇ γῇ καὶ μὴ ἀντιτύποις καὶ σκληροῖς προσπελάζων ῥῆξιν ἐργάζεται. (4) Ἐπ' αὐτῷ δὲ τοῦ τε

tuniculus ab oppidanis detectus est Maii mensis die XVI, deinde alii diebus XX. XXIV. XXV, ut pluribus narra Barbarus p. 40, 44.

XXXII. Quæ cap. 32 et 33 de Mechemetis et Palloglis excursionibus narratur, aliunde non novimus. Sec. Barbarum p. 22 classis Turcorum ad Diploncionium inde ab Aprilis die duodecimo in ancoris stans quietem egit, nisi forte navis quædam inde ad castellum novum vel in oram Asiaticam sese contulit. Quo tempore gesta sint quæ a Critobulo c. 32 et 33 narrantur, certius quidem dici nequit, quum in sqq. ordinem rerum chronologicum neglectum videamus; probabile tamen est a Pallogle res gestas esse ante pugnam navalem, quam Turci Aprilis die vicesimo cum Genuensibus commiserunt (v. Critob. cap. 42), Mechemetis vero expeditionem susceptam esse ante Aprilis diem duodevicesimum (v. cap. 35). || — Θεραπείου] Θεραπεία supra scripto ου, adeo ut nomen loci fuerit τὸ Θεραπείον; hodie Θεραπεία vocatur; Θεραπεία apud Socratem Hist. Eccl. 7, 25. Olim Φαρμακεία et Φαρμακείας κόλπος. Vid. Dionys. Byz. in Geogr. Min. t. 2, p. 50.

§ 2. Φρούριον Στουδίου] Castellum Studii ubinam fuerit nescio. De monasterio Studii, quod Constantinopoli ad portam Auream erat, v. Gillius Topogr. Const. lib. 4, c. 9. Ducangius Const. christ. lib. 4 p. 103. || — καὶ καταλαβὼν] additum manu sec.

XXXIII. § 2. Περισταυρώσας; sic margo (et Thuc. 2, 75, 2), πολιορκήσας text. || — ἐπιφόρου] additum in margine. Ceterum conferatur Thucydidis (2, 75-77) de Platæarum obsidione narratio, ex qua nonnulla verbotenus in sua transtulit Critobulus.

XXXIV. § 1. Ἰουστίνος; Deb. Ἰουστινιανός. || — § 2. μικροῦ] i. e. τοῦ ἐκτὸς. || — ταυταί; add. man 2. || — χόρτων παντοδαπῶν] sic margo, φυτῶν textus. || — μεμιγμένων] sic man. 2, μεμιγμένους; man. 1. || — § 3 τῇ τε ὕλῃ] te manu 2 additum. || — χῶμα] ὦμα (sic) cod. || — φερόμενο; sic mgo, ἐρχόμενος text. || — καταχωννύηται] καταχώννυται cod. || — De re cf. Puscillus 4, 296 :

σπουδαίματος καὶ τοῦ χρώματος ἀμφορέας μεγάλους· ξυλίνους πλήρεις γῆς στιχθδὸν ἐπιτεθῶν, ἀντὶ ἐπάλξεων εἶναι τοῖς προμαχομένοις καὶ προβολῇν, ὥστε μὴ βάλλῃσθαι τοῖς δίοτοις.

XXXV. Μεχέμετι δὲ τῇ βασιλεὶ τῶν φρουρίων ἐπανελθόντι ἔδοξε μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ἀποπειράσασθαι τῆς πόλεως κατὰ τὰ παρερρηγμένα τοῦ τείχους, καὶ ἀναλαβόντι τοὺς τε ὀπλίτας καὶ τζότας καὶ ἀκοντιστάς καὶ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὸν ἴλην τῶν πεζαιτέρων προσβάλλειν τῷ τείχει ἰσχυρῶς· ἔδη γὰρ καὶ ἡ τάφρος αὐτῷ πλήρης ἦν. (α) Καὶ οἱ πεζαῖται εὐθὺς ἦν βοῇ καὶ ἀλαλαγμῷ διαδάντες τὴν τάφρον προσέμειζαν τῷ τείχει. Καὶ πρῶτα μὲν πῦρ ἐπιβάλλειν ἐπιχειροῦν τῇ ὕλῃ, ἵνα τὸ τε σταυρωμα ἐμπρήσῃσι, καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἑγγυσιαν ἐργάσωνται καὶ κατεπλήξιν τῷ πολέμῳ· ὥς δ' οὐ προύχουσι τοῦτο αὐτοῖς κατὰ νῦν, τῶν ἄνωθεν τοῦ σταυρώματος προτεταγμένων μαχομένων τε καλῶς καὶ σθενύντων τὸ πῦρ, ἐπ' ἄλλο τι χωροῦσι. (β) Τοῖς ἄκροις τῶν δορυχείων ἀγκύρας ἐμπήξαντες, ἄνωθεν κατέσπων τοὺς ἀμφορέας, ἀπογυμνοῦντες τοὺς προμαχομένους τῆς προβολῆς· οἷδε γὰρ ἀντὶ τείχους τε καὶ ἐπάλξεων

ἦσαν αὐτοῖς· καὶ οἱ τοξόται καὶ σφενδονῆται καὶ ἀκοντισταὶ βραδίως ἔβαλον ἐπὶ τὰ θυμνά, ἄλλοι δὲ κλίμακας φέροντες προσῆγον τῷ σταυρώματι καὶ ἐπιβαίνειν ἐπειρῶντο τούτου· καὶ αἱ μηχαναὶ δὲ λίθους συχνοὺς ἀφίεισαι κατὰ τῶν προμαχομένων, οὐ μικρῶς ἔβλαπτον. Καὶ οἱ μὲν οὕτως.

+ XXXVI. Ἰουστινίους δὲ καὶ οἱ ξὺν αὐτῷ (οὗτοι γὰρ ἐτατάχατο κατὰ τὰ παρερρηγμένα τοῦ τείχους), ἀλλὰ δὲ καὶ Ῥωμαίων πολλοὶ ξὺν αὐτοῖς, κατὰφρακτοι ὄντες, οὐδεμίαν ἐδέχοντο βλάβην παρὰ τε τῶν βελῶν καὶ τῶν ἄλλων, ἀλλ' εὐρώστας ἡγωνίζοντο μαχομένοι τε γενναίως καὶ ἀντιμηχανώμενοι πρὸς τὰ παρ' αὐτῶν καὶ ἄπρακτα δακνύντες. (2) Τέλος ὑπερισχύσαντες· οἱ τε Ῥωμαῖοι καὶ Ἰουστινῖοι ἀπεκρούσαντό τε τοὺς οὐ γαλαπῶς καὶ τοῦ τείχους ἐξέωσαν, πολλοὺς αὐτῶν τραυματίζαντες· οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ ἀπέθανον. Καὶ ἄλλαι δὲ προσβολαὶ καθ' ἡμέραν ἐγίνοντο ἄλλη καὶ ἄλλη τοῦ τείχους, καὶ μάλιστα κατὰ τὰ παρερρηγμένα, ἐν αἷς οὐδὲν ἔλαττον οἱ τῆς πόλεως εἶχον, ἀλλ' ἰσχυρῶς τε ἐμάχοντο καὶ ἀντεῖχον γενναίως.

+ XXXVII. Παλτόγλης δὲ τὸ φρούριον ἐξελὼν, αὐτὸς ἐπιπλεῖ τῷ λιμένι, ὅπερ αἱ ἄλλαι τριήρεις ἐφώρ-

*Illuc sarmenta iubentur
offerri, terram effodiunt, tumulumque sub auras
aggeris constructio educunt, plaustriisque vehuntur
longa trabes, tabulae, limus; quocumque recessu
urbis materiam conveclant.*

Leonardus p. 319: *Quanto hostis mole ingentis lapidis muros continebat, tanto hic (sc. Joannes Longus Justinianus) animosius sarmentis, humo, vasis rinariis intercompositis reparabat. Aggerem illum sive vallum Justinianus construxit. postquam die XXI Aprilis turris portae Romani et muri pars proxima corruerant, ut ex Barbaro p. 26 liquet, quamquam is prae suo in Genuenses odio Justiniani mentionem in hac re facere omisit, Venetorum suorum meminisse satis habens. Questi tal Venetiani, inquit, si se messe a far boni el forti repari, dove che el tera de bezogno a le mure rote, i qual repari fo jati de bote plene de sassi e de tera, e da driedo el bote i fo fatto uno fosso assai razonevole grande, ed oltra del fosso fo fatto uno arzerelo driedo el fosso de la tera che fo cavado el fosso cun bruscadure de vide e d'altre fassine de frache, incorporado cun acqua per farlo ben duro, in muodo che el tera cussi forte come el fosse stato de muro.*

XXXV. Secundum Critobulum (36, 2) προσβολαὶ καθ' ἡμέραν ἐγίνοντο ἄλλη καὶ ἄλλη τοῦ τείχους; sed harum pleraeque nonnisi leviores fuerint vitulationes. Ter tantum Turci omni nisu impetum facientes per lacunas muri in urbem penetrare incassum tentarunt, primum Aprilis die duodevicesimo, deinde Maii die septimo, denique mensis ejusdem die duodecimo, ut colligitur ex Diario Nicolai Barbari. Critobuli narratio ad primum assultum referenda videtur. Series rerum postulat ut ex mente Critobuli praedium commissum sit postquam vallum Justinianus struxerat. Hoc structum esse statim post ruinam turris S. Romani tradit Barbarus. Phrantzes vero p. 246 illico post ejus turris demolitionem dicit pugnam exarsisse οὐκ αἰσάν, quae οἱ ὅλης τῆς ἡμέρας ἐκράτησε: repulso tandem hoste, Justinianum noctu turrem collapsam restaurasse. Post haec Phrantzes narrat praedium navale (v. Critob. c. 39) quod commissum est Aprilis die vicesimo, ut Barbarus tradit, haud dissentiente Puscule, qui post elapsos decem obsidionis dies mari configitum esse dicit. Itaque antecedentem pugnam terrestrem, de qua Phrantzes narrat, ad Aprilis diem duodevicesimum, quo pugnatum esse Barbarus testatur, commodè referre licet. At idem Barbarus vicesimo primo demum Aprilis die turrem Romani dejectam vallumque structum esse refert, eoque die Mechemetem cum decem milibus equitum ad Diploncionium se contulisse, reliquos vero Turcos ab impetu abstinuisse affirmat. *Se in questo zorno, inquit p. 26, avesse coluido el Turco aprezentarsi a le mure solamente cum persone dieze milia, senza dubio nuno el tera l'intrada el signor dentro de la tera e avarla preza.* Cum his igitur Phrantzes narratio conciliari nequit. Leonardus quoque post memoratam turris S. Romani ruinam de praedio tunc commissum ne verbo quidem monuit, sed satis habet divisae: *ntisi concite introrsum, ut in Caligariae demolitione, reparatio facta fuisset, haud dubie impetu urbem intrassent.* Fortassis igitur Aprilis die XVIII pugnatum est ad Caligariam portam post turris quae ibi erat ruinam, eamque pugnam ad portam Romanam perperam transtulit Phrantzes, qui anno demum 1473 in Corcyra insula amicosum hortatu historiam suam conscripsit. Simili confusione etiam Critobuli narratio laborare videtur. || — ἀναλαβόντι] ἀναλαβὼν codex. || — § 4. ἀγκύρας] ἀγκύρα; codex. Cf. Leonardus p. 327: *vincinis vasa, quae in propugnaculis posuerant, demolito muro, detrahebant.* Phrantzes p. 260, 14: *οἱ Τοῦρκοι εὐκαίριαν εὐρίσσαντες, μετὰ δυνάμιν σιτηρῶν ἤτοι ἀγκίστρων ἐν τισι τοῖσι τὰς μαστὰς χρώματος σπυρίδας, ὅπου ἦσαν εἰ σάπηνη τῶν ἐκφράων ἐν τῇ συμπλοκῇ, κάτω ἔσπυνον.* || — σταυρώματι] supra scriptum τείχει.

XXXVI. § 2. οὐδὲν ἔλαττον] sic man. 2; οὐκ ἔλ. m. 1.

XXXVII. Praedium navale quo in portum a-litum sibi patefacere Turci studuerint, neque ante alteram illam pu-

μουν, καὶ μετὰ δευτέραν ἢ τρίτην ἡμέραν δέχεται ξύνημα παρὰ τοῦ βασιλέως, ὅπως καλῶς παρασκευασάμενος καὶ ξυντεταγμέναις ταῖς ναυσὶ διανυμαχίῃσιν πρὸς τε τὰς δλκάδας καὶ τὰς τριήρεις τὰς ἐφορμούσας τῷ στόματι τοῦ λιμένος καὶ τῇ ἁλύσει, εἴ πως δυνηθεῖ τὸν ἔσπλουν βιάσασθαι. (α) Ἐγνωστο γὰρ αὐτῷ ἐξ ἅπαντος τρόπου τὸν τε λιμένα καὶ τὸ Κέρας ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι, ὥς ἂν πανταχόθεν κατὰ τε γῆν καὶ θάλασσαν προσβάλοι τῇ πόλει· ἐνομιζέτο γάρ, ὅπερ καὶ ἦν, ὥς εἰ καὶ τὸ ταύτην τεῖχος ἀνοίξει πολέμῳ, ῥηδίαν ἂν αὐτῷ τὴν τῆς πόλεως αἵρεσιν γενέσθαι, οὐκ ἐξαρκούντων τῶν προμαχομένων πρὸς πάντα τὸν περίβολον ὀλιγανθρωπίᾳ, μέγιστον ὄντα. (α) Παλτόγλης δὲ τὰς τε ναῦς ἀπάσας καὶ τοὺς ἐπ' αὐταῖς μαχίμους ἄνδρας ἐκτάξας τε καὶ ὀπλίσας καλῶς, ἐπιπλεῖ ταῖς δλκάσι καὶ τῇ ἁλύσει ξὺν ὀρμῇ πολλῇ καὶ θυμῷ καὶ ῥύμῃ, ἔτι δὲ βοῇ καὶ ἀλαλαγμῷ. Καὶ πρῶτα μὲν μικρὸν ἀνακυχεύσαντες τὰς ναῦς, ὅσον ἐντὸς βέλους εἶναι, ἀκροβολισμοῖς ἐχρήσαντο πόρρωθεν καὶ πείραις, βάλλοντες καὶ βαλλόμενοι τοξεύμασί τε καὶ λίθοις τοῖς ἀπὸ τῶν μηχανῶν ἀφιεμένοις, ἔπειτα πολλῇ τῇ ῥύμῃ μέσαις ἐμβάλλει ταῖς δλκάσι· καὶ οἱ ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων ὀπλῖται εὐθύς οἱ μὲν πῦρ ἐπέφερον ταῖς χερσίν, ἀνάπτειν διανοοῦμενοι ταύτας, οἱ δὲ πυρφόροις ὀστοῖς ἔβαλλον, ἄλλοι δὲ τὰς σχοίνους τῶν ἀγκυρῶν ὑποτέμνουν ἐπειρώντων, οἱ δὲ ἀναρριγώμενοι ἀγκύραις καὶ κλίμαξιν ἐπιβαίνειν ἐπει-

ρῶντο τῶν νεῶν, οἱ δὲ ξυστοῖς καὶ παλτοῖς καὶ δόρασι μακροῖς κατηκόντιζον τοὺς προμαχομένους, ὁρμή τε ἦν αὐτοῖς οὐ μικρὰ περὶ τὸ ἔργον καὶ προθυμία. (α) Οἱ δὲ ἐπὶ τῶν ὀλκάδων (ἦσαν γὰρ ἤδη περυσκευασμένοι πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς, ὃς ἦν ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι καὶ τῆς θαλάσσης εἶχε τὴν φυλακὴν), ἔτε ἀφ' ὕψηλῳ μαχόμενοι καὶ ἄνωθεν βάλλοντες λίθοις τε καὶ παλτοῖς καὶ δόρασι καὶ ἀκοντίοις καὶ μάλιστα ἀφ' ὕψηλοτάτου, τῆς τῶν ἱστίων στεφάνης, τραυματίας τε τοὺς πολλοὺς εἰργάζοντο καὶ ἀνήρουν οὐκ ὀλίγους, ἔτι δὲ ἀμφορέας μεγάλους πλήρεις ὕδατων ἐκκρεμαμένους καὶ λίθους βαρεῖς, σχοινίοις ἐκδεδεμένους ἄνωθεν, ἀπολύοντες μεγίστην εἰργάζοντο βλάβην. (α) φιλοτιμία τε ἦν ἀμφοτέροις μεγίστη, καὶ σπουδὴ, τῶν μὲν ὑπερτερησάιν βουλομένων καὶ τὸν ἔσπλουν βιάσασθαι, τῶν δὲ καλῶς τε ἀγωνίσασθαι καὶ φυλάξαι τὸν τε λιμένα καὶ τὰς ναῦς καὶ ἀπείψασθαι τούτους· τέλος οἱ ἐπὶ τῶν δλκάδων εὐρώστους μαχόμενοι ἔτρεψάν τε τούτους καὶ ἀπέωσαντο, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι διὰ τέλους.

XXXVIII. Βασιλεὺς δὲ Μεχέμετις, ἐπειδὴ ταύτης τῆς προσβολῆς ἀπεκρούσθη, πρὸς ἕτερον μηχανῆς εἶδος χωρεῖ, καὶ ξυγκαλέσας τοὺς μηχανοποιούς, εἶρετο, εἴ γε δυνατόν τὰς ἐφορμούσας τῷ στόματι τοῦ λιμένος δλκάδας τε ἀπὸ τῶν μηχανῶν ἀφιεμένους λίθοις αὐτοῦ που συντρίψαι καὶ καταδῦσαι. Οἱ δὲ πρὸς τοῦτο ἀδυνάτως ἔχειν ἔφασαν, ἐπιπροσθύνοντες

gnam navalem, quæ c. 39-41 narratur, neque postea commissum esse censeo: nam nulla ejus mentio fit apud Nicolaum Barbarum, qui ipse tunc in nave Veneta inter portus defensores præsens erat, et quæ singulis diebus ibi gesta sint diligenter enotavit. Narrat Barbarus Maii die XVI et iterum die XVII naves Turcorum nonnullas versus portum vectas, sed post missos aliquot e longinquo lapides mox reversas esse, tandem vero die XXI totam classem e regione portus apparuisse quasi prælio certaturam, at hanc quoque subito et absque pugnae periculo suetas stationes repetiisse. Hæc ansam fingendi prælii navalis Critobulo præbuisse videntur.

§ 3. Ὅσον ἐντὸς βέλους εἶναι] Hæc addit margo. || — ἀγκυρῶν] ἀγγυρῶν et mox ἀγγύραις codex. — || § 4. τοῦ μεγάλου δουκὸς] i. e. Lucæ Notaræ. Leonardus p. 326: *Chirtuca* (i. e. Κύρ Λουκάς) *curæ portus totiusque regionis maritimæ invigilabat*. Phrantzes p. 254, 16: Ὁ δὲ μέγας δούξ Λουκάς ὁ Νοταρᾶς τοῖς μέεσι τοῦ Πετρίου (*Petri-kapussi* ad portum) καὶ ἔως τῆς πόλεως τῆς ἁγίας Θεοδοσίας (*Baluk-bazari-kapussi*?) custodiam habebat. || — § 5 ἐπὶ τῶν ὀλκάδων] ἀπὸ τ. ὁ. supra scriptum.

XXXVIII. Quæ hoc capite narrantur, et cap. 39, 1 tribus vel quattuor diebus ante prælium navale gesta esse dicuntur, post caput 44 ponenda erant; nam navale prælium (c. 39-41) editum est Aprilis die XX, naves per terram transductæ (die XXII, deinde Turci de colle Galatino naves hostium bombardis infestarunt Maii die V. Sic Barbarus tempora notavit, eandemque rerum seriem habes apud Phrantzem p. 247. 251. 257. Aliter rem adornavit Puscus, qui primum descripsit prælium navale, deinde de bombardis in colle Galatino positis, tertio loco de transportatis navibus dixit; aliter denique Leonardus p. 321 sqq., qui primo loco de navibus per collem transvectis, tum de navali pugna, et post hæc de bombardis Galatinis exposuit, quarum Ducas et Chalcocondylas omnino non meminerunt. Prælium navale Ducas p. 271, ut Phrantzes, Barbarus, Critobulus et Puscus, ante navium transportationem, Chalcocondylas vero, p. 387-389, ut Leonardus, post eam collocant.

§ 1. τοὺς μηχανοποιούς.] Secundum Leonardum p. 323 tunc quoque rex opera usus est Orbani Hungari, qui a Constantino ad Mechemetem transierat et Adrianopoli magnam istam bombardam fuderat, cujus rumpentis fragmine interfectus esse a recentioribus historicis perhibetur, quamquam ea fama non nititur nisi falsa versione latina verborum Phrantzæ p. 239 (vid. not. ad cap. 29). *Cogitavit itaque, Leonardus inquit, odio accensus in naves, ex colle Galatæ orientali piaga vel eas lapidibus machinarum obruere vel a catena repellere. Dispositis itaque et ex ripa occidentali bombardis, atagit omni acuitate artificis naves infringere... Itaque artifex, cui provisio negata fuit ex nostris, ad Teucros reductus quanto ingenio potuit, naves frangere studuit.* || — § 2. παραλλάξαι τὸ σῆμα] In margine adseribitur μεταματίσαι (debebat: μετασχηματίσαι). || — σταθμοῖς πρότερον] pr. in margine additum. Ceteri scriptores novum bombardæ genus tunc fabricatum esse non commemorant. Unam ex bombardis illis lapides jecisse 200 librarum dicit Barbarus p. 35. Ceterum de mortariis a Mechemete inventis dicit etiam Chalcocondylas p. 414, ubi de Novoberdæ obsidione (an. 1455) sermo est: Ἐπολιόρκει τὴν πόλιν τηλεβόλως ὑπὸ τοῖς βαλῶν τὰ ἐντὸς τῆς πόλεως· ἐξεύρητο δὲ τῷ βασιλεῖ ἡ τῶν τηλεβόλων ὑπὸ τῶν κατασκευῶν, etc.

δι μάλιστα πάντοθεν τοῦ περιβόλου τοῦ Γαλατᾶ. (2) Ὁ δὲ τρόπον ἕτερον ἐσηγεῖται τούτοις καὶ μηχανῆς εἶδος καινότερον. Ἐφη γάρ, εἰ γε βούλονται, δυνατόν εἶναι μηχανῆς ἕτερον εἶδος κατασκευάσαι μικρὸν παραλλάξαι τὸ σχῆμα, δυνάμενον ἀφείναι τὸν λίθον ἐς ὕψος, τὸν δὲ κατερχόμενον ἐμβάλλειν κατὰ μέσας τὰς ναῦς καὶ καταδύειν, μέτροις τισὶ καὶ σταθμοῖς πρότερον καὶ ἀναλογίαις ἀπειθύνουσι τε καὶ διευθετοῦσιν αὐτοῖς πρὸς τὰς δλκάδας τὴν μηχανήν· καὶ τὸ σχῆμα ἐξηγεῖται. (3) Οἱ δὲ τὸ πρᾶγμα μαθόντες τῷ λογαζμῷ εὗρισκον εἶναι τῶν δυνατῶν, καὶ κατασκευάζουσι μηχανῆς εἶδος τοιοῦτον, ὅποιον ὁ βασιλεὺς ἐπισχεδίασε. Κατασκοπήσαντες δὲ καὶ τὸν χώρον πῦρ ταύτην μικρὸν ἀποκτέρει τῆς ἄκρας τοῦ Γαλατᾶ ἐπὶ τοῦ ὀλίγον ἀνέχοντος λόφου καταντικυρῶ τῶν δλκάδων· ἐπισκευάσαντες δὲ αὐτὴν καλῶς καὶ σταθ-

μήσαντες μέτροις ἰδίοις, ἀνάπτουσι πῦρ ἐπιβαλόντες, ἡ δὲ ἀφίησι τὸν λίθον ἐς ὕψος μέγα, ὁ δὲ κατελθὼν τὸ μὲν πρῶτον ἀπέτυχε τῶν δλκάδων, ἐγγὺς ποῦ τούτων καταπεσὼν ἐν τῇ θαλάσῃ· (4) ἐπισκευάσαντες δὲ αὖθις αὐτὴν καὶ μικρὸν παρεκκλίναντες ἀφίησιν· ὁ δὲ λίθος ἐς ὕψος ἀπειρον ἀρθεὶς κατεῖσι μετὰ πατάγου σφοδρῶτατος καὶ ῥύμης καὶ κατὰ μέσῃ ἐμβάλλει τὴν δλκάδα καὶ ξυντρίβει πᾶσαν εὐθὺς καὶ καταδύει ἐς βυθὸν, καὶ τῶν ἐπιβατῶν τοὺς μὲν ἀναιρεῖ, τοὺς δὲ καταδύει· ὅσοι δὲ μὴ ἀπέθανον, ὀλίγοι πάνυ, ἀπενήξαντο μόλις πρὸς τὰς ἐτέρας δλκάδας καὶ τὰς τριήρεις ξύνεγγυς οὔσας. (5) Τοῦτο παρὰ δόξαν γεγονὸς ἐθορύγησε πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐς μέγιστον φόβον καὶ ἀγωνίαν ἐνέβαλεν· ὅμως γε μὴν ἐκ τῶν δυνατῶν μικρὸν παρεκκλίναντες τὰς ἐτέρας τῶν δλκάδων καὶ τὰς τριήρεις καὶ καταγαγόντες ἐπὶ τὸ ἀσφαλέστερον καὶ

§ 3. ἀνωτέρω τῆς ἄκρας τοῦ Γαλατᾶ] Barbar. l. 1. : *de supra la cima del monte che son de sora Pera*. Phrantzes p. 259, 5 : ἀνωθεν ἐν τῷ λόφῳ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου πέραν ἐν τῷ Γαλατᾶ. || — τούτων] post ἐγγύς ποῦ addit *margo*.

§ 4. τὴν δλκάδα] Phrantzes l. 1. : τῇ πρώτῃ ἐλεῖδαι, ἡ δὲ τεχνίτης· τὸ πῦρ ἐνέβαλε, τὴν νῆα τὴν τῶν ἄλλων ἀρχουσάν ἰδιόαν. *Centurionis navem mercibus onustam dicit Leonardus*. Sec. *Barbarum bombardæ lapide tertio demersa est navis Genuensis de bole trexento, la qual si terra carga di seda e zera et altre marcadantie per vaiuda de ducati dodere (e) millia*. Pusculli 4, 497 *nullam navem lapide tactam esse prodit : Infremuit saxum..., at nullam contingens mergitur undis*.

§ 5. παρεκκλίναντες:] παρῆκλιναν τῆς; codex. Rem disertius tradit Barbarus p. 36 : *Ma vedendo la nostra armada, che quele sue bombarde ne vigniva a far mal assai, deliberasemo de desfar la cadena del porto, intendando muover le nave solamente, e quele se reduse a presso le mure de Pera, perche bota de bombarde non li podera nuocer; che fo nave dixere, e cosi si fe le nostre galie*. Narrat deinde etiam Peræ (Galatæ) muro tectas naves per complures dies bombardam lapidibus impetitas nec levi damno affectas esse, quum quovis fere tormentorum ictu unus ex nautis vel duo vel etiam quattuor occiderentur; tandem vero hostem a cepto destituisse bombardasque direxisse contra Cynegium. A gravissimo hoc Barbari testimonio mirum discrepant quæ apud Critobulum leguntur, cum quo reliqui testes consentiunt. Nam ita Phrantzes p. 259, 21 : Αὐτὸ δὲ λοιπαὶ ἰδοῦσαι τὸν κίνδυνον καὶ θέλουσαι ζυγεῖν, ἐπὶ τὸ μέρος· πλείον τοῦ Γαλατᾶ ὀλίγον ἔλθοῦσαι τὴν στάσιν ἐποίησαν, ὅπως διὰ τῶν ὑψηλοτάτων οἰκῶν στέπκωνται· αὐτὰς δὲ μὴ φειδόμενος τῶν οἰκῶν πολλοῦς ἐγάλασεν, ἵνα ἀκωλύτως τὰς νῆας μάχῃται. Καὶ ἦν θαυμάσαι ὅτι πλείον ἢ ἑκατὸν καὶ τριάκοντα (150 sec. Leon.) ἡλεθόλεις ῥίψας οὐδέεν τι πλείον τὰς νῆας ἰδὼσιν οὔτε ἀνθρώπων θανάτωσεν, εἰ μὴ γυναῖκά τινα πέτρα πεσοῦσα ἐκ τῶν ταυχῶν ἀπέκτεινε. Leonardus p. 233 postquam unam navem confossam esse dixerat, pergit hunc in modum : *Quo casu reliquæ ne confringantur, muro Galatz protectæ hærent*. *Mirandum quidem Dei iudicium, ut immissis quinquaginta et centum prope lapidibus, quibus perforatæ multæ Galatz domus, et cum mulier optimæ famæ interempta fuit, inter triginta conglobatas (sc. naves) illa sola periiit*. Subjungere liceat versus Pusculli 4, 482 sqq. :

*Hos jubet ante diem tormentum montes in altos,
qui Galatæ impendent, ingens veclare, supraque
ipsiusque domos urbis Galatæque penates
in portum atque ipsas naves muralia saxa
torquere ac portu medio lacerare sedentes.
Iussa parant celeres. Radii lustraverat orbem
sol rediens; tonuit subito bombardæ fragore,
improvidos animos turbans, et mania supra
urbicule sumum involvens densum aëra rumpit,
et venit extremumque aufert de puppe revulsam
structum Martis opus, salva que intorsit in undas.
Ecce aliud stridens non æquo pondere saxum
decidit in portum, et puppis luteræ ardua strinzit.
Nec mora; namque duo adstant tormenta; secutum
infremuit saxum, mediumque intercidit alias
naves; at nullam contingens mergitur undis.
Tum vero trepidare rates, solamque catenam
deserere ac vulsis uncis ad mania et alias
se Galatæ referunt ripas, muroque leguntur.
Sed non idcirco Teucri torquere sub ipso
densantur muros, aliquam si mergere dextra
sorte datur puppim. Galatæ super ipsa domorum
culmina, dum vires non sufficit impetus illis,
saxa cadunt; pacem quamvis tunc ipsa teneret
cum duce Machmeto, patitur discrimina belli.*

φυλακὴν ἔχοντες, αὐδεῖσαν τοῦ λοιποῦ βλάβην ἐδέχοντο παρὰ τῶν λίθων, ἀλλ' ἐφύλαττον ἰσχυρῶς τὸν τε λιμένα καὶ τὸ Κέρας.

XXXIX. Ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν, οὕτω τριῶν ἢ τεττάρων παρελθουσῶν ἡμερῶν, ἀναφαίνονται τρεῖς τῶν μεγάλων δακάδων ἐν τῇ πελάγει μετέωροι πλέουσαι, αἱ ἐξ Ἰταλίας ἐπεμψεν δ' τῆς Ῥώμης ἀρχιερεὺς, ἐπισιτισμὸν ἔχουσας καὶ βοήθειαν τῇ πόλει· ἥδη γὰρ ἦν μεμαθηκὸς τὸν τε πόλεμον καὶ τὴν ὅσον οὐ ταύτης ἐσομένην πολιορκίαν, καὶ προαπέστειλεν αὐτάς βοηθοὺς, ἕως ἂν καὶ τὸν ἄλλον ἐξαρτίσῃται στόλον· παρεσκευάζει γὰρ ἐξ Ἰταλίας τριάκοντα* καὶ δακάδας κατόπιν τούτων βοηθοὺς ἀποστέλλει Ῥωμαίοις καὶ βασιλεὺς Κωνσταντίνῳ, αἱ καὶ ὑστέρησαν. (α) Κατιδόντες οὖν τὰς δακάδας μετέωρους πλεούσας ἀπαγγέλλουσι βασιλεῖ, καὶ ὁ εὐθὺς Παλτόγλην τὸν ἡγεμόνα τοῦ στόλου μετασπειλάμενος ἐξοπλίσαι κελεύει τὴν ταχίστην πάντα τὸν στόλον, καὶ τοὺς ἐν ταῖς ναυσὶ πάντας ἐρέτας τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπιβάτας καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων μαχηκίους ἐκτάζει καλῶς καὶ καταφράκτους ποιῆσαι παντοίοις ὅπλοις· ἐπιβιβάζει δὲ καὶ ἄλλα ὅπλα πολλὰ ἐς τὰς ναῦς, ἀσπίδας τε καὶ θυρεοὺς καὶ κράνη καὶ θώρακας, ἔτι δὲ βέλη τε καὶ ἀκόντια καὶ ὀρόατα μακρὰ καὶ κοπίδας καὶ ὅσα ἄλλα ἐς τὸν τῆδε πόλεμον χρήσιμα· πρὸς δὲ τούτοις ὅπλιτας τε καὶ τοξότας ὅτι πλείστους ἐπιβιβάζει, καὶ τῶν ἀπὸ

τῆς ἰδίας αὐλῆς τοὺς μαχημωτάτους ἄμα καὶ εὐθαρσεστάτους ἐς τοὺς ἀγῶνας καὶ ὃν καὶ εὐοπλοτάτους. Ἐπισκευάσας δὲ καὶ ὁπλίτας τὸν στόλον καλῶς ἀνδράσι τε καὶ παντοίοις ὅπλοις, ἐκπέμπει, καλεύσας ἢ τὰς δακάδας λαβόντας ἀγαγεῖν ὡς αὐτὸν ἢ μηδὲ αὐτοὺς ἐπανάγκειν σῶς.

XI. Παλτόγλης δὲ πάντα τὸν στόλον παραλαβὼν, ἄρας εὐθὺς ἐπιπλεῖ ταῖς δακάσι Ῥώμῃ τε πολλῇ καὶ προθυμίᾳ, ἔτι γε μὴν φιλοτιμίᾳ τε καὶ ἐλπίδι τοῦ κατορθῶσαι· μόνον οὐ γὰρ ἐν χερσὶν ἐνόμιζεν ἔχειν αὐτάς. Ὡς δὲ ἔσω βελὼν γέγοντος, πρῶτον μὲν ἀνακωχέουσας μικρὸν, ἀκροβολισμοῖς ἰσχυροτάτοις ἐχρήσαντο, τοξέμασι τε καὶ λίθοις τοῖς ἀπὸ τῶν μηχανῶν ἀφαιμένοις, ἔτι δὲ καὶ πυρφόροις δίστοις βάλλοντες τὰ τε ἱστία καὶ τὰς δακάδας, ἀνάψαι διακινῶμενοι ταύτας. (α) Οἱ δὲ ἐπὶ τῶν δακάδων ἐμάχοντο καὶ αὐτοὶ γενναίως, ἅτε ἀπ' ὕψηλῳ τὸν πόλεμον ποιούμενοι καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν ἱστιῶν καὶ τῶν ξυλίων πύργων ἄνωθεν βάλλοντες δίστοις καὶ δορατίσις καὶ λίθοις σφοδρῶς, καὶ μάλιστα ἐπιτυγχάνοντες, κραυγὴ τε πολλὴ καὶ τραύματα καὶ φόνος παρ' ἀμφοτέρων ἐγένετο. (α) Ὡς δὲ τούτων ἔλις εἶχον, Παλτόγλης εὐθὺς μέγα βοήσας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐγκέλευσάμενος οὕτω ποιεῖν, πολλῇ τῇ Ῥώμῃ καὶ τῷ βοθίῳ κατὰ μέσας ἐμβάλλει τὰς δακάδας, καὶ οὕτως ἥδη ἐκ χειρῶν ἢ μάχῃ ἐγένετο, ἀγχεμάχοις ὅπλοις πάντων ζυνεμ-

XXXIX. De praelio navali quod in sqq. narratur, vide Barbarum p. 23-25, Phrantzen p. 247 sqq., Ducam p. 268 sqq., Leonardum p. 322, Chalcocondylum p. 390, Pusculum 4, 353 sqq. Seadeddinus 2, p. 137 duas naves Italas in portum urbis intrasse verbo monuisse satis habet. Apparuerunt naves Aprilis mensis die XX, ejusque hora tertia, ut Barbarus ait. Ad eundem diem commodè referre licet verba Pusculi 4, 353: *Phæbus bis quinos cælo vix fecerat orbis* (inde a quo urbem obsidione Turcus cinxerat), *quattuor ecce rates turritis manibus æquæ, quæ Danais rerum fessis frumenta vehébant, cernuntur*. Naves nonnisi duas fuisse præter Seadeddinum ait Chalcocondylas p. 389, 15; tres Critobulus dicit, quinque Ducas p. 268, 6, quarum μία ἢ τὴν βασιλεῖω; φέρουσα φόρτον τὸν ἐκ Παλοποννήσου αἶον, αἱ δὲ ἄλλαι τέσσαρες ἐκ Γενούας ρογευθεῖσαι παρὰ τοῦ βασιλεῖω; : at quattuor fuisse rectè procul dubio tradunt Barbarus, Pusculum, Leonardus et Phrantzes p. 247, 10: Νῆες τρεῖς Λιγυρίας; (quibus præfectus erat Maurilius Cataneus Genuensis, sec. Leon. p. 322) ἐκ Χίου φόρτον λαβόντες καὶ ἄνεμον τηρήσαντες ἐπιτήδειον, τὸν πλοῦν πρὸς ἡμᾶς ἐποιοῦντο· διερχομένων δὲ αὐτῶν, καθ' ὁδὸν καὶ ἑτέραν μίαν βασιλικὴν νῆα (cujus dux Phlantanelas, sec. p. 248, 22, *Flectanella* ap. Leon. p. 322,) ἐκ Σικελίας (sic etiam Leonardus) μετὰ σίτου ἐρχομένην. Genuensis naves negotii causa in Chio substiterant usque ad finem mensis Martii; deinde ne illic pergerent boreas ventus impediverat (Ducas p. 268). Naves illas partem fuisse classis quam Nicolaus V pontifex instruxerat, unus tradit Critobulus. || — τριάκοντα* καὶ ὅλκ. || Post τριακ. excidisse videtur τριήρεις. Cap. 70 habes: τριάκοντα τριήρεις. || — αἱ καὶ ὑστέρησαν Cf. infra cap. 70: ὑστέρησας τῆς βοηθείας πάλιν ἀπέπλευσαν οἰκοί.

§ 2. πάντα τὸν στόλον] Naves erant 145 sec. Barbarum p. 24, *circiter ducentæ triremes et biremes* sec. Leonard. p. 322, vela trecenta quinque sec. Ducam p. 269, 6.

XL. Naves illæ quattuor in conspectu urbis, cessante subito vento, cursum inhibere cogeantur. Barbarus p. 23: *subito il vento i bonazo, e trovare le dite nave in gran bonaza*. Ducas p. 269, 4: Ἦν γὰρ καὶ ἡ θάλασσα ἐκείνη τῇ ὥρᾳ εὐδίας, ἀνέμου μὴ πνέοντος. Stabant tum haud longe a litore (Phrantzes p. 249, 11: ἦσαν γὰρ ἐγγὺς τῆς χέρσου αἱ τριήρεις ὥσει λίθου βολῇ), quod in Propontide ab Aurea porta versus occasum extenditur, ut colligimus e Ducæ verbis: Τότε ἐτελθόντες τὰ πλοῖα ἴσταντο ἐκδεχόμενοι τὴν ἀρίστην τῶν νῶν, ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Χρυσῆς πύλης ἐκτός· αἱ δὲ νῆες ἐλθοῦσαι κατὰ τὴν ἴστην ὁδὸν καὶ βουλόμεναι περᾶσαι τὸν Μεγαδημήτριον τὴν ἀρχέπολιν, τοῦ εἰσέλθειν ἐν τῷ Κερατίῳ κόλπῳ, τὰ πλοῖα ἀντίσταντο ταῖς ναυσὶ. Mechemetem, qui e litore praelium spectavit et equum in mare propulisse dicitur Leonard. p. 322, Phrantz. p. 249, 10, Chalcocond. p. 390, 2, Duc. p. 269, 14), in promontorio *Zeitlin Bournou*, quinque fere stadia a muro urbis dissitis, telluris probabiliter censet Mordtmannus l. I. p. 138, quæ mare ibi tam humile esse prodit, ut ultra centum passus nonnisi paucorum pedum sit profunditas. Oppidanos belli theatrum visuros Hippodromum petiisse, late spectare unde æquora possent, refert Pusculus 4, 385. Falsus igitur Leonardus p. 322, qui regem ex colle *Perensi* pugnam spectasse dicit.

§ 1. Ῥώμῃ? Ῥώμῃ? Cf. c. 37, 3, ubi pugna iisdem fere verbis describitur. Præliorum enarrationes apud Critobulum tantum non omnes secundum easdem formulas compositæ sunt et certo quodam locutionum gyro continentur. || — § 2 ἀπὸ τούτων] Hæc post ἀνωθεν addidit manus 2 in margine. || — ἐτίτρωσκον] ἡκόν[τιζον] ingo. Deinde codex :

βαλλόντων αὐτῇ, καὶ πάντα ἦν ὁμοῦ τὰ δεινὰ· οἱ μὲν πῦρ ἐπέφερον ἀνάπτοντες κάτωθεν τὰς δακὰδας, οἱ δὲ καλοῖς καὶ κοπίσιν ἔκαινον, ἀναρρηγνύει τοὺς τοίχους τούτων βουλόμενοι· ἄλλοι δόρασι τε μακροῖς καὶ ἀκοντίοις ἐτίτρωσχον κάτωθεν τοὺς προμαχομένους· οἱ δὲ βέλεσι τε καὶ λίθοις ἔβαλλον· ἕτεροι δὲ ἀναρρηγνύμενοι καὶ ἀγκύραις καὶ σχοινίοις ἐκκρεμαννύμενοι, ἐπιβαίνειν τῶν νεῶν ἐπιβάντων, καὶ ἄλλοι ὅλως ἐμάχοντο, καὶ ἔκοπτον καὶ ἐκόπτοντο ἕν ὁρμῇ καὶ θυμῷ. (4) Οἱ δὲ ἐπὶ τῶν δακὰδων κατὰφρακτοὶ ὄντες καὶ ἄνωθεν ἀπὸ τούτων εὐρώστας μαχόμενοι, τοὺς ἐπιόντας ἡμύνοντο ἰσχυρῶς. Καὶ πρῶτα μὲν ἀμφορέας μεγάλους πλήρεις ὑδάτων ἐκκρεμαμένους καὶ λίθους βαρεῖς σχοινίοις ἐκδεδεμένους ἄνωθεν ἀπολύντες ἐσθένυνον τε τὸ πῦρ καὶ πολλοὺς ἀνήρουν· μετὰ βάρους γὰρ καὶ βίας οὗτοι καταφερόμενοι τοὺς προστυγγάνοντας κάτωθεν πάντας τοὺς μὲν κατέδυνον, τοὺς δὲ διεφθειρον. (5) Μετὰ δὲ τούτου οἱ μὲν αὐτῶν δόρασι καὶ ἀκοντίοις καὶ ξυστοῖς τοὺς ἐπιόντας ἡκόντιζον, οἱ δὲ λίθοις ἔβαλλον ἄνωθεν, ἄλλοι κοπίσι τὰς χεῖρας τῶν ἐπιβαίνειν πειρωμένων ἀπέκοπτον, ἕτεροι πορώναις τε καὶ ῥοπάλοις ἄνωθεν καταφερομένοις τὰς κεφαλὰς τούτων παίοντες ξυνέθλων· καὶ βοῇ πολλῇ καὶ θροῦς ἦν ἐξ ἀπάντων ἐγειρόμενος, βαλλόντων, βαλλομένων, κτεινόντων, κτεινομένων, ὠθούντων, ὥθουμένων, βλασφημούντων, ὑβρίζοντων, ἀπειλούντων, στενόντων, πάντα δεινὰ ποιοούντων. (6) Ὅμως

γε μὴν καὶ οὕτως εὐρώστας ἀγωνιζομένων τῶν ἐν ταῖς δακὰσι, καθυπερέτουν ὃ τοῦ στόλου, διὰ πολυχειρίαν μάλιστα καὶ ἀμοιβὰδὸν ἐκ διαδοχῆς ἀγωνιζόμενοι, καὶ τῶν τετρωμένων ἢ καὶ ἀποθνησκόντων τοὺς τόπους τε καὶ τὰς τάξεις ἄλλων ἀναπληροῦντων. Κἂν ἀπείπον οἱ ἐν ταῖς δακὰσι μαχόμενοι καὶ προπολεμοῦντες τῇ παρατάσει τοῦ πολέμου, εἰ μὴ ἄνεμος αἶφνης νότος πνεύσας σφοδρὸς ὥσα κατὰ μέσων τῶν ἰστίων, καὶ μετὰ βίας βρύσας ἐκίνησέ τε τὰς δακὰδας ἰσχυρῶς, καὶ οὕτω κατὰ μικρὸν ἀπολελειμμένων τῶν τριήρων, τῇ μὴ δύνασθαι ταῖς δακὰσιν ἐπεσθαι, καὶ τοῦ πολέμου λωφῶντος ἤδη, διεσώθησαν πρὸς τὰς ἄλλας δακὰδας πρὸς τὸ στόμα τοῦ λιμένος, καὶ τὸν κίνδυνον παρὰ δόξαν διέφυγον. Παρὰ τοσοῦτον ἤλθον κινδύνου.

XLI. Βασιλεὺς δὲ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐστὼς ἐφιππος ἑώρα τὰ δρώμενα, θάρσος τε ἐμποιῶν τοῖς αὐτοῦ φαινόμενος καὶ ἅμα τοῦ πολέμου τὸ τέλος ἀποσκοπῶν· ἐνόμιζε γὰρ ἐξ ἀπαντος τρόπου τὸν αὐτοῦ στόλον τῶν δακὰδων περιγενήσεσθαι, καὶ κρατήσαντας αἰχμαλώτους ἄξειν αὐτὰς ὡς αὐτόν· καὶ περιχαρὴς ἦν. Ὡς δὲ ἑώρα σφοδρῶς τε τὸν ἄνεμον πνεύσαντα καὶ τὰς δακὰδας περιγεγεννημένας, μεταβαλὼν εὐθὺς ἡνιάτο ὑπερβαλλόντως, καὶ πλήξας τὸν ἵππον ἀνεχώρησε σιωπῶν. (2) Ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν ἐν ταῖς δακὰσιν ἄνδρες, ὡς ἐλέγοντο, οἱ πάντες ὄσοι καὶ εἴκοσι, τραυματῖαι μὲντοι γεγόνασιν ὑπὲρ τοὺς ἡμίσεις τῶν πλη-

ἑαλον... ἀναρρηγνύμενοι (supra lit. u arriponitur litera η)... ἀγγίγας || — § 4. ἀμφορέας... ἀπολύντες] Eadem verba in cap. 37, 4. || — § 5. βάρους... ἑαλον... βαλόντων, βαλομένων codex. Cf. cap. 58, 2. || — § 6. βρύσας] πρύσας cod. || — ἀπολελειμμένων] ἀπολειπομένων mrgo. Cum Critobulo facit Ducas p. 269, 16 : τότε ἀνέμου πνεύσαντος κατὰ τὰ ἰστία φυσηθέντα, σχίσαντες τὰ πλοῖα (Turcorum sc.) τὴν ἐν τῇ λιμένι ὁδὸν ἔπλεον, τὰ δὲ πλοῖα ἔμειναν· εἰ γὰρ ἦν ἐμπροσθεν αὐτῶν τότε ὁ στόλος τοῦ βαρβάρου, ἐξύναντο ἂν αἰ πέντε αὐταὶ νῆες καταποντίσαι καὶ τὰ τριακόσια. Aliter Phrantzes p. 250, 3 : ἐλθούσης δὲ τῆς νυκτὸς ἐξ ἀνάγκης ὁ στόλος μικρὸν ἀνεχώρησε, καὶ αἱ νῆες εὐκαιρίαν εὐρόντες εἰσῆλθον ἐν τῇ λιμένι ἄνευ οὐδενὸς ἀποκινήσεως, εἰ μὴ τινων ὀλίγων πληγνάντων. Secundum Barbarum p. 23 per tres fere horas pugnatum est, inarte quidem ambiguo, sed in majorem honorem eorum qui tanto Turcorum numero non succubuerunt. Deinde Genuenses ingruente nocte versus portum urbis contendunt, timentes ne insequentes hostes pugnam renovare auderant. At soluta catena, Gabrielus Trevisanus et Zacharias Gironi cum tribus galeris Venetis e portu egressi naves illas quattuor remulco tractas in urbis portum salvas deduxerunt. Diverso modo rem adornavit Puscus 4, 390-471. Turcorum classis praefectus in Propontidem proventus Latinos jubet deponere vela et stare rates. Illi vero parere negant, sed vento carbasa pandunt et cursum inceptum peragere student. Cinguntur itaque hostium navigiis, praeliumque committitur, dum auster in puppim spirans naves plenis velis fert, nec flare desinit

structa donec statuit super aequora, Bosphorus arcat
litora ubi gemina telluris. Dixerit illuc
ventus eas; cecidere sinus sub manibus arcis.
Tum vero exoritur pugna, increvere remis
Teucrum animi vento; segnes fessosque Latinos
non duraturos longo duxere labori.
Praeterea pudor incendit, de litore spectans
haud procul et princeps Machmetus concitat iras.

Post pugnam acerrimam ad noctem usque perductam Turcorum naves lacernae se subdixerunt, Genuenses autem Venetum de puppe revinctae in portum salvae perveniunt. — Similiter Leonardus p. 322, quum Mechemetem in colle Perensi sietisse spectatorem dicat, pugnam in Bosphoro, non vero in Propontide, pugnatam esse statuisset debet.

XLI. § 1. ἀγγίγας τε] τε add. man. 2. || — καὶ πλήξας τὸν ἵππον ἀνεχώρησε σιωπῶν] Minus moderate se gessit sec. Phrantzem p. 249, 7. μανείς καὶ θυμῷ ληρθεῖς, βρυχώμενος καὶ τοὺς ὁδόντας τρίζων ὕβρει· ἐνέχει εἰ; τοῦ; αὐτοῦ, δειλοῦ ἀεζίου καὶ γυναικώδεϊ; καὶ ἀνορελεῖς ἀποκαλῶν· καὶ τὸν ἵππον κεντρίσας ἤλθεν ἐντὸς τῆς θαλάσσης καὶ τὰ πλεῖστα τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἔβαψαν ἐκ τῶν τῆς ἀλμυρᾶς θαλάσσης ὑδάτων ... Καὶ πλεῖστοι ἐπιπλοῖ τῇ ἀμυρᾷ καὶ αὐτοὶ ἀκολουθούσας ἔω; τῶν νεῶν ἤγγισαν. Leonardus p. 322 : blasphemat, urget equum in solum, vestimenta cum furore conscindit. Similiter Ducas p. 269, 13 et Chalcocondylas p. 390, 2. Nihil de his legitur neque apud Barbarum neque in Pusculi carmine.

§ 2. ὄσοι καὶ εἴκοσι] Secundum Phrantzem et Leonardum in Italibus navibus ne unus quidem interfectus est, vulnerati

ρωμάτων, τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ στόλου ὀλίγων πλείους τῶν ἑκατὸν, τραυματίαι μέντοι γεγόνασιν ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους. (3) Βάλλεται δὲ καὶ Παλτόγλης ὁ τοῦ στόλου ἡγεμὼν τὸν ὀφθαλμὸν λίθῳ, καὶ ξυνήνεγκε τοῦτο ταῖς μὲν ὀλκάσι σωτηρίαν, αὐτῷ δὲ Παλτόγλῃ μὴ ἀποθανεῖν ὑπὸ βασιλείως, ὃς δεινὸν ὅτι μάλιστα ἐποίησατο τὴν ἀποφυγὴν τῶν ὀλκάδων, καὶ τὸ πρᾶγμα βαρέως ἤνεγκε, δειλίαν τε καὶ ἀνανδρίαν καταγνούς τοῦ Παλτόγλου, μᾶλλον δὲ ἀμελείαν καὶ βραθυμίαν τούτου τὸ δλον νομίσας εἶναι, καὶ προδοσίαν τῶν αὐτοῦ πραγμάτων. (4) Οὐ καλὸν γάρ οἱ οἰωνὸν ἐνόμιζεν εἶναι ἐς γε τὸ προκείμενον ἔργον τὴν τῶν ὀλκάδων ἀποτυχίαν. Παραλύει μέντοι γε τοῦτον εὐθὺς τῆς ἀρχῆς καὶ παραδίδωσι τὸν τε στόλον καὶ τὴν στρατείαν Καλλιουπόλεως Χαμουζῆ τῶν ἐταίρων τινὶ καὶ ᾧ μάλιστα τὰ τοιαῦτα ἐπίστευε. (5) Ῥωμαίοις μέντοι γε τοῦτο παρ' ἐλπίδας γεγονὸς ἀναφυχὴν τινα

τότε καὶ παραμυθίαν ἤνεγκεν οὐ μετρίαν, καὶ χρηστοτέρων ἐλπίδων ἐνέπλησεν, οὐ μόνον τοῖς παρούσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ ταῖς χρησταῖς τῶν ἀγγελιῶν, ἐὰν οὗτοις πράξειν καλῶς καὶ οὕτω παρῇν τὰ δεινά· οὐ γὰρ ἐς μακρὰν χαιρήσειν ἐμελλον, ἀλόντες καὶ πᾶσι κακοῖς ἐκλυθέντες, αἰχμαλωσίᾳ καὶ δουλείᾳ καὶ φόνῳ καὶ διαρπαγῇ καὶ ὕβρει γυναικῶν τε καὶ παίδων. Καὶ οἱ μὲν οὕτως.

XLII. Βασιλεὺς δὲ Μεχέμετις προὔργου τι νομίζων εἶναι οἱ ἐς τὸ προκείμενον τὸν τε λιμένα εἶλιν καὶ τὸ Κέρας ἀνοίξει ταῖς ἰδίαις ναυσὶν ἐφορμῇν, ἐπειδὴ πᾶσαν πείραν καὶ μηχανὴν προσαγαγὼν οὐκ ἠδυνήθη τὸν ἔσπλον βιάσασθαι, βουλὴν βουλευέται ξυνετὴν καὶ μόνης τῆς αὐτοῦ διανοίας καὶ ἰσχύος ἀξίαν, ἥ καὶ πρὸς τὸ προκείμενόν οἱ καλῶς ἤρκεσε καὶ τοῖς πᾶσι πέρας ἐπέθηκε. (α) Κελεύει τοίνυν τοὺς ἐπὶ ταῖς ναυσὶ τεταγμένους ὅτι τάχιστα ποιεῖν ὁλοὺς, φέ-

autem perpauci, quorum duo vel tres post dies nonnullos mortui sunt; Turcorum vero decem millia, ut Leonardus ait, vel duodecim millia, ut apud Phrantzen legitur, cecidisse retulerunt exploratores et profugi. Minus absurda tradit Critobulus, quamvis is Turcorum caesorum numerum fortasse justo minorem exhibuerit. Certe apud Barbarum p. 25 Paltogles in sua ipsius nave homines centum et quinquem occidisse dicit.

§ 3. βάλλεται... τὸν ὀφθαλμὸν] Cum Critobulo facit Chalcocondylas p. 390, 3: Ἐνταῦθα τιτρώσκειται ὁ τοῦ βασιλέως ναύαρχος Παντόγλης: τὸν ὀφθαλμὸν ὑπὸ τῶν σφετέρων, ὡς αὐτὸς διεμαρτύρει ἐς τὸν βασιλέα· καὶ εἰ μὴ ἐπρώθῃ, εἴλεν ἂν τὰς ναὺς διαχυρίζομενος. Οὕτω μέντοι διέφυγεν ὥστε κακὸν τὴν μὴ παθεῖν ὑπὸ βασιλείως. Orationem, qua Paltogles coram rege, Aprilis die XXI e castris cum 10,000 equilibus ad classis stationem profecto, se defendit, apud Barbarum p. 25 habes; in ea tamen vulneris illius nulla fit mentio. Secundum Ducam p. 270 Pantogles oculum perdidit postquam praenavi ei rex infixerat. Narrat enim Mechemetem Pantogles in terram dejecto et a quattuor viris distento centum verbera infixisse virga aurea, ἧς ἡ κεφαλὴ χρυσοῦ καθαροῦ σταθμίων λίτραι πεντακσίας (an. λίτραι; καὶ πενταουγκίας?), ἣν αὐτὸς κατεσκέυασεν, ἵνα παύσῃ αὐτὴν ὡς δοκίμιον. Deinde pergit: Καὶ ἰδόντες αὐτὸν ὑπὸ τοῦ τυράννου καταφρονήθεντα καὶ ραβδισθέντα, εἰς τῶν Ἀζαπίδων λίθον ἄρας καὶ κατὰ κόρης κρούσας ἐξώρυσεν τὸν ἐν ὀφθαλμῷ αὐτοῦ. Nihil de his legitur apud Phrantzem et Leonardum, qui navarchum munere destitutum ac bona ejus janitzaris data esse tradunt, precibus vero ducum impeditum esse quominus supplicio Pantogles afficeretur.

§ 4. Χαμουζῆ] Iterum ejus mentio fit c. 65 et 75 et lib. 2, c. 3, 1, ubi Chamuzas Asiae praefecturam obtinuisse dicitur. Idem Χαμζά vocatur apud Ducam p. 321, 14. Ex Barbaro p. 25 discimus Chamuzam filium fuisse viri, qui Turcorum navarchus erat eo tempore quo Venetorum classi praefectus erat Petrus Loredanus, qui istum Turcorum navarchum, Chamuzae patrem, clade afflixit (sc. sub Murate II, patre Mechemetis. V. Zinkeisen l. I. 1, p. 551). Hunc enim in sensum accipienda sunt verba Barbari (quae haud recte intellexit Henricus Cornet in annot. ad Barb. l. I.): *Ma el signor Turco*, inquit, *privo quello* (Paltoglem) *de esser più capelanio de quella armada, e privato che fo el dito capetanio de la sua capetanaria, el se fece avanti el fol de colui, che fo capelanio quando che fo de misser Piero Loredan* [i. e. filius ejus, qui navarchus erat tempore Petri Loredani. Perperam Cornetus: *Il senso è: il figlio di Pietro Loredano, capitano all'epoca della rotta di Murad II], quando fo de la rotta del pare de questo Turco, e disse costui al signor Turco: Signor si tu me fa capelanio de questa tua armada, e che staga al impeli de Cristiani, da mo te imprometo de darte tuta l'armada de Cristiani, in ne le man a man salva, e si vignaro a far la vendeta de mio pare, e si questo che te ho dito, non sarà vero, da mo te digo senza dir altro, farame laiar la testa de prexente. E al Turco i consona el suo parlar, e felo capelanio zeneral da mar de tuta la soa armada, e cège de prexente el baston in man, e avelo fato so capelanio, che el fosse in pè de la persona del signor, a far e desfar come capetanio, come è le zeneral.*

§ 5. ἐκλυθέντες] sic margo, μερσιθέντες; textus.

XLII. De navibus (67 vel 70 vel 72 vel 80 numero) e classis statione, quae in Bosporo ad Gemellas columnas sive Διολοκίονιον (*Bechtiktach* hod.) erat, per ferram in Cornu sinum deductis, v. Phrantzes p. 251, Leonardus p. 321, Barbarus p. 27, Pusculus 4, 534-572, Chalcocondylas p. 387, Ducas p. 270, Seadeddin. 2, p. 138 vers. Brattutti, *Historiola quae inscribitur Constantinopolitanæ civitatis expugnatio, e cod. chart. bibl. templi cathedr. Strenpes. descripta*, ed. L. Thyssellius (Upsaliae 1835), p. 5. Hunc libellum non novi nisi ex Zinkeisenio l. I. 1, p. 837, qui in eo tradi dicit naves curribus impositas esse. Ex recentioribus prae ceteris adeas Mordtmann l. I. p. 57 sq. Transportatae naves sunt Aprilis mensis die vicesimo secundo, notante Barbaro; ἐν μιᾷ νυκτί, ut ait Phrantzes p. 251, 23. || — βουλὴν βουλευέται etc.] Ducas p. 270, 20: τεχνάζεται γενναῖόν τι καὶ ἀνδρεῖον σόφισμα. Consilium Christianus quidam suppeditaverat (*Si fu insegnà da un Christian*), ut in Barbari Diario ad marginem legitur. Cf. Leonardus p. 321: *Quam novitatem, puto, Venetorum more ex Gardaz lacu is qui artificum Teueris patefecit, didicerat*. Eadem narrat Zorzi Dolfin in *Cronaca delle famiglie nobili di Venezia* in codice bibl. Marcianae 794, fol. 315, ex quo quae ad Const. obsidionem pertinent, excerpsit et edidit G. M. Thomas (Monac. 1868).

§ 2. Κατὰ γε τὸ τοῦ διπλοῦ κίανος etc.] Ducas p. 270, 23: προστάττει τὸ εὐθυδρομηθῆναι τὰς νάπας τὰς ὀπισθεν

ροντας ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάσσης πρὸς τὴν ἔσω θάλασσαν τοῦ τε λιμένος, φημί, καὶ τοῦ Κέρατος, κατὰ γὰρ τὸ τοῦ Διπλοῦ κίονος ὀνομαζόμενον, καὶ ὑποστρωννύνειν τοῦτοις ὁακοῦς. (3) Ὁ δὲ γῶρος οὗτός ἐστι μὲν ἀπὸ θαλάσσης ἐς θάλασσαν μετροῦντι στάδιοι μάλιστα ἑκατόν. ἔστι δὲ σφόδρα ἀνάντης ὑπερήμιου τούτων, ὥς ἂν ἐπὶ τοῦ λόφου καὶ τῆς κορυφῆς γένηται, καθεῖθεν πάλιν διὰ τοῦ κατάντους φέρεται πρὸς τὴν ἔσω θάλασσαν τοῦ Κέρατος. (4) Τῶν δὲ ὀκλῶν γεγονότων ὅστων ἢ λόγος διὰ πολυχειρίαν, ἐπάγει τὰς ναῦς· καὶ τρόπεις μεγάλας ὑποθεῖς αὐταῖς καὶ κεραίας ἐκατέρωθεν τῶν πλευρῶν, ὥστε ἀνέχειν αὐτάς, καὶ σχοινοῖς διαζύσας καλῶς, ἐξάπτει προτόνους μακροῦς τῶν ἀγκυρῶν ἐκδήσας, καὶ παραδίδωσιν ἕλκειν τῇ στρατιᾷ, τοῖς μὲν αὐτοχειρίᾳ, τοῖς δὲ καὶ διὰ μηχανῶν τινῶν καὶ μαγγάνων. (5) Αἱ μὲν οὖν νῆες εἰλκοντο ὅστων, οἱ δὲ ἐπιούται τούτων, ὥσπερ ἐπεντρῶντες τοῖς γινομένοις τε καὶ ἐπεγγελώντες, πληροῦντες αὐτάς ἐπὶ τῆς χέρσου ὥσπερ ἐπὶ θαλάσσης, οἱ μὲν ἀνεπετάζοντο ἔξιν κραυγῇ τὰ ἱστία, ὥς ὀῦθεν ἀναγόμενοι, τὰ δὲ πνευμάτα τὴ ἐδέχτο καὶ ἐκურτούτο, οἱ δὲ ἐπὶ τῆς εἰρεσίας καθήμενοι κατεῖχον τὰς κώπας ἐν χερσὶν τιτροπημένας ὥσπερ ἐρέττοντες, καὶ οἱ κελυσται διαθέντες ἐπὶ τῆς ἱστοδόκης, συριγμοῖς τε καὶ κραυγῇ καὶ φραγελλοῖς παίωντες τοὺς ἐπὶ τῆς εἰρεσίας ἐρέττειν διεκελύοντο, αἱ δὲ νῆες ἐπὶ τῆς χέρσου φερόμεναι ὥσπερ ἐπὶ πελάγους, αἱ μὲν ἀνίγνοντο διὰ τὸ ἀνάντους ἐπὶ τὸν λόφον ἄνω, αἱ δὲ πάλιν κατή-

γοντο διὰ τοῦ κατάντους ἐς τὸν λιμένα, χαλῶσαι τὰ ἱστία ζῆν βοῇ καὶ πατάγῳ πολλῷ. (α) Καὶ ἦν ἰδεῖν θέαμα ξένον καὶ ἀκοαῖς ἀπίστον πλὴν τῶν θεθεαμένων, ναῦς ἐπὶ τῆς μεσογείας φερομένης, ὥσπερ ἐπὶ θαλάσσης πλεούσας μετὰ γε τῶν πληρωμάτων αὐτῶν καὶ τῶν ἱστίων καὶ τῆς ἀλλης ἀποσκευῆς. (7) Ἐγὼ δὲ νομίζω καὶ τῆς Ξέρξου Ἄθω διουρηγῆς μεζῶν εἶναι τοῦτο πολλῷ, καὶ παραδοξότερον καὶ ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι· μάλλον δὲ τοῦτο χθές καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμετέρων γενοὺς βεβαίαν ἀκακίῃν τὴν πίστιν παρέχει τοῦ γενέσθαι, ὡς ἄνευ γε τούτου μῦθος ἂν ἦν ἐκεῖνο καὶ ἰδοὺς μάρτυρα λεγόμενον. (8) Κατάγονται τοίνυν ἐν τῷ κόλπῳ τῶν Ψυχρῶν ὑδάτων καλουμένῳ, μικρὸν ἀπωτέρω τοῦ Γαλατῆ, στόλος οὐ μικρὸς, νῆες ἑπτὰ καὶ ἐξήκοντα, καὶ δρμίζονται αὐτοῦ.

XLIII. Ῥωμαῖοι δὲ πρᾶγμα τοσούτον παρὰ ὄψαν γεγὼς θεασάμενοι, καὶ τῷ Κέρατι ναῦς πολεμίας ἐφορμοῦντας, ὅπερ οὐκ ἂν ποτε προσεδόκησαν, ἐξεπλάγησάν τε τῷ παραλόγῳ τῆς θεᾶς καὶ ἐς ἀμυχανίαν τε καὶ ἀβρίαν μεγίστην ἐνέπεσον, μὴ ἔχοντες τοῦ λοιποῦ ὅτι καὶ δράσαιεν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀποθῶσι· (3) καὶ γὰρ ἀφύλακτον ἔχοντες πρότερον τὸ τῷ Κέρατι εἰχος, σταδίους ἐγγύς που τριάκοντα, οὐδὲ οὕτως εἶχον ἀρκούντως τοῖς ἄλλοις τεῖχεσιν ἐς γε προφυλακὴν τε καὶ μάχην οὔτε οἱ ἀσποὶ οὔτε οἱ ἔνοι, ἀλλ' ἐπάλλεις δύο καὶ τρεῖς εἶχον ἓνα προπολεμιστῶν· νῦν δὲ καὶ τοῦτο τὸ τεῖχος ἀνοίγνεν τῷ πολέμῳ φυλάττειεν ἀνάγκην ἔχοντες, ἡναγκάζοντο τὰς ἄλλας ἐπάλλεις ἀπογυμνοῦν

αίμανας τοῦ Γαλατᾶ ἀπὸ τὸ μέρος τὸ πρὸς ἀνατολὴν κάτωθεν τοῦ Δικλοῦ κλόνος· ἕως τὸ ἄλλο μέρος τὸ πρὸς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ Κερατίου· ἅπλου χιμαίνον ἀντικρυ Κοσμηδίου. Καὶ ποιήσαντες τὴν ὁδὸν ὁμαλὴν ὅσον ἔδιδναντο, διὰ τῶν φαλαγγίων ἐπιβάσας· τὰς ὑπὲρ τὰς καὶ ἰστιά περὶ τῶς ἐκείνου ἔλκευεν διὰ ἑρπᾶς ἐκ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἰερου στομίου καὶ εἰσάγειν εἰς τὸν Κερατίου κόλπον καὶ τὰ πλοῖα. Ὁ καὶ γέγονεν. Ἐκλόνον δὲ τὰ καὶ σκάφη, καὶ ἐν ἐκαστῷ πρῶται καὶ ἄλλοι· ἐπὶ τῶν οἰσίων καθήμενος, ἕτερος δὲ τὸ πτερόν κρατῶν τὸ ἰστίον ἐτίνασσαν· ἄλλος τύμπανον, ἕτερος σάλπιγγα κρούων ἐμελῶδες θαλάσσιον· μῦθος. Phrantzes p. 251, 6 : ἐκ τοῦ ὁπισθεν μέρους τοῦ Γαλατᾶ διὰ τοῦ λόφου ὁδὸν εὐθείαν φωνόβησαν. Secundum Barbarum naves a Columnis per trium milliarium spatium tractas sunt usque ad Perense Galatæ armamentarium (fino dentro dal navarchio de Pera). Cui testimonio innitens probabiliter Morghmannus ductum viam ejusmodi fuisse censet, ut ex valle quæ est prope *Bachiktach*, in collem Peræ ascenderet, deinde inter *Dimitri* et *Jentcher* suburbia descenderet in vallem quæ juxta *Kasim-pacha* in medium Cornu sinum exit. Fuisse ibi armamentarium Galatinum, sicuti nunc ibidem est Turcicum, consentaneum fuerit. Vix ejus longitudo 18 fere stadiorum erat, eaque quadrat in tria quæ Barbarus dicit milliaria ex illa milliarum mensura, de qua dixi ad cap. 28. Multo longior via, quam per dorsa collium ductam esse statuendum foret, efficitur, si cum Duca censueris eam exiisse in locum Cosmidio oppositum; nam Cosmidium extra urbem erat ad sinus partem intimam. Similiter Augustinus Justinianus in Chronicis Genensibus (monente Bullialdo ad Ducam p. 615 ed. Bonn.) naves tractas esse dicit in *Aguas dulces*, quæ in intimo sinu recessu sic etiam nunc vocantur, nec differre mihi videntur ab *Aquis frigidis*, in quas Critobulus noster § 7 naves deductas esse perhibet. || — στατίοι μάλιστα ὅκτωι Falsus numerus et haud dubie scribarum errore corruptus. Ex Barbari rationibus pro ἡ' legendum foret ἡ' vel x', at quum reliqua Critobuli narratio longiorem viam postulat, facile fieri potuit, ut ἡ' ortum sit ex μ', sueta harum literarum confusione. Apud Leonardum, ubi : *Jussit invia æquari æquæ colle suppositis lentis vasis lacerorum sex, ad stadia septuaginta trahi diermes*, Chalcocondylas numerus excidisse videtur, nam *septuaginta* vox ad navium numerum, quem eundem etiam Chalcocondylas p. 387, 8 præbet, referenda est. || — τούτους δοκοῖς sic man. sec. supra scriptum; τούτους δοκοῖς man. 1.

§ 4. τρώπει:] Vox de tralibus, quae fulcimento erant et apud Ducam p. 271, 2 ἐαλίγγια vocantur, intelligenda videtur. || — μαγγάνων] μαγκάνων codex. || — § 5 πατάγω πολλῶ] sic inargo, ἀλαλαγμῶ text. || — § 7. τῆς Ξέρου. μαζον] Ducas p. 271, 16 : ἀλλ' ὑπὲρ τὸν Ξέρην οὗτος. Cf. Pusculus 4, 543. Alia exempla excitat Phrantzes p. 251. Multa congecit Hammerus l. 1, p. 543. || — τῶν ψυχρῶν ὀδύτων] Cf. not. ad § 2. || — νῆες ἐπὶ καὶ ἐξήκοντα] 76 secundum Chalcocond. p. 387 (et Leonard. p. 321): 72 sec. Barbar.; 80 sec. Ducam p. 271, 11 et 281, 11.

XLIII. § 2. τράχοντα] 35 stadia supra dixit cap. 28, 3, ubi vid. not. || — ἀγρυπάζοντο etc.] Leonardus p. 322 : Jam peritito portu, necesse fuit ex postis, ut maritimos custodiremus muros, diminueret milites. || — § 3 ἀγρυπάζοντα] V. not. ad cap. 27, 2.

καὶ μετακομίζεῖν ἐν ταῦθα τοὺς ἀνδρας· ὅπερ ἦν κίνδυνος προφανής, κινουμένων τῶν προμαχομένων τοῦ ἄλλου τείχους, καὶ μὴ ἀρκούντων τῶν ἐγκαταλειμμένων, ὀλίγων ὄντων, φυλάττειν αὐτό. (3) Οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἦν τὸ δεινόν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ γέφυρα τέλος λαβοῦσα ὁπλίτας ἐδέχετο καὶ τοξότας διαβαίνοντας ἐπὶ τὸ τεῖχος, καὶ ἔδει φυλάττειν κακῶς· καὶ αἱ πρὸς τῷ στόματι δὲ τοῦ λιμένος καὶ τῇ ἀλύσει ὀκνάδες τε καὶ τριῖναι καὶ αἱ ἄλλαι νῆες ἐν τῷ λιμένι φυλακῆς ἤδη μᾶλλον ἐδέοντο πλείονος, ἐνδοθέν τε καὶ ἔξωθεν πολεμουμέναι. Πολλαχόθεν οὖν αὐτοῖς ἄπορα ἦν τε καὶ ἐδόκει, πλὴν γε δὴ οὐκ ἡμέλουν ἐκ τῶν ἐνόντων τῶν δυνατῶν.

XLIV. Ἰουστίνου· γὰρ, ἄρας μίαν τῶν ὀκνάδων αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λιμένος καὶ τῶν Ἰταλικῶν τριήρων τρεῖς, ἐπάγει κατὰ τὸ στόμα τοῦ κόλπου, οὗ ἐφώρουν αἱ νῆες τοῦ βασιλέως, καὶ ὁρμίζει αὐτοῦ, ἐν' αὐτῶν ποιοῖτο τὸν πόλεμον, καὶ κατείργη τὰς πολεμίας ναῦς ἐν τῷ κόλπῳ, μηδ' αὖτις διεκθεοῦσας ἡ βλάβειν δυναμένας τὸν τε λιμένα καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σκάφη. Καὶ ἔδοξε τοῦτο ἀρίστη βουλὴ καὶ ἀντιτίγχις, πρὸς καιρὸν μέντοι. (2) Μεχέμετις γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῦτο γινώσκων ἀντιτεχνῶνται τοῖονδε. Κελεύει τοὺς μηχανοποιούς νυκτὸς ἀπαγαγόντας λάθρα τὰς μηχανὰς θεῖναι παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἀντικρὺ οὗ ἐφώρουν αἱ νῆες καὶ ἡ ὀκνάς, καὶ ἀφείναι τοὺς λίθους κατ' αὐτῶν. Οἱ δὲ ὅσσοις τοῦτο ποιήσαντες, βάλλουσι μίαν τῶν τριήρων κατὰ μέσον καὶ καταδύουσιν αὐτάνδρον πλὴν ὀλίγων πάνυ ἀπονηξάμενων ἐς τὰς ἄλλας τριῖναις, καὶ οἱ ἐν αὐταῖς ὄντες εὐθὺς ἀπάγουσί τε αὐτάς ὡς

πορρωτάτως καὶ ὁρμίζουσιν· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο τάχος ἐγεγόνει, κατεδύναντ' ἂν αἱ τριῖναι αὐτάνδροι καὶ ἡ ὀκνάς, μὴδ' αἰσθῆσαι γούν ἡντινοῦ τοῦ κακοῦ σχοῦσαι· οὕτως ἦσαν ἐγγὺς τοῦ διασθαρῆναι, τῶν μηχανῶν ἐτοιμῶν οὐσῶν ἀφείναι τοὺς λίθους κατ' αὐτῶν. (3) Ῥωμαῖοι μέντοι καὶ τοῦτο διαμαρτύντες οὐκ εἶχον ὅ τι γὰρ ἔπειρον διαπράττονται, μηχαναῖς δὲ μόνον πετροβολοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους καὶ βέλεσιν ἔβαλλον τὰς ναῦς καὶ ἀνείργον ὅποι παρήκοι διεκθεοῦσας. Ἐπεξέθεον δὲ καὶ τριῖναι τῶν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λιμένος, καθ' ἡμέραν διώκουσά τε αὐτάς καὶ ἀνείργουσαι τοῦ μὴ τι βλάπτειν ἐν τῷ λιμένι, πολλὰς δὲ καὶ μέχρι πρὸς τὴν γῆν ἐποκέλλουσαι πρὸς τοὺς εἰαυτῶν, αἱ δὲ πάλιν ἐπέστρεπον, ἀναστρεφουσὶν τῶν τριήρων, καὶ παρὰ πόδας ἡκολούθουν, βάλλουσαι καὶ βαλλόμεναι· καὶ οὕτω ἡκροβολίζοντο κατ' ἡμέραν.

XLV. Κατὰ δὲ τὰς αὐτὰς ἡμέρας ξυνηνέχθη καὶ τάδε, ἅπερ θεοσημεΐαι τινες ἦσαν καὶ προφεισμοὶ τῶν ἐσομένων ὅσον οὗ τῇ πόλει δεινῶν. Πρὸ γὰρ τριῶν ἡ τετάρτων ἡμερῶν τοῦ πολέμου θεοκλητούτων πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει ἀνδρῶν ὁμοῦ τε καὶ γυναικῶν, καὶ περιερχομένων αὐτὴν μετὰ τῆς εἰκόνης τῆς θεομήτορος, αὐτὴ τῶν χειρῶν αἰφνης ἐκπεσοῦσα τῶν κατεχόντων, μηδεμιᾶς ἡστισσοῦν ἀνάγκης ἢ βίας ἡγησαμένης, πρηνῆς ἐπεσεν ἐπ' ἑδάφος. Πάντων οὖν ἀναδοησάντων εὐθὺς καὶ ξυνδεδραμηκότων ἐς ἀνάστασιν τῆς εἰκόνης, αὕτη μᾶλλον ἐβρίθη κάτω μολύβδου δίκην βαρυνομένη, ὥσπερ ἐνισχημένη τῷ ἑδάφει, καὶ ὅλως δυσσπώσπαστος ἦν. (2) Καὶ τοῦτο ἐφ' ἱκανὴν ὥραν ἐγίνετο, ἕως οὗ

XLIV. § 2. γινώσκει· ἰδὼν μοῖον. — 3. διαμαρτύντες.. ἔβαλλον.. ἐποκέλλουσαι· διαμετρῶντες.. ἔβαλον.. ἐπωκέλλουσαι codex. De his præter Critobulum unus Ducas p. 277, quatinquam paullo aliter, exponit. Tότε, αἰτ', ὁ Δόγος Ἰουστινιανῆς ἐσκήφατο διὰ τῆς νυκτὸς προσεγγίσει ταῖς τριῖναις καὶ ἐμπρῆσαι ταύτας. Καὶ δὴ ἐτοιμάσας μίαν τῶν τριήρων καὶ βαλὼν ἐν αὐτῇ τοὺς δοκιματάτους τῶν Ἰταλῶν καὶ παντοῖα μηχανικὰ σκεύη, ἵσταντο ἐκδεχόμενοι τὴν ὥραν. Οἱ δὲ Γενουῖται τοῦ Γαλατὰ μαθόντες τὸ δρώμενον ἀπήγγειλαν τοῖς Τούρκοις. Οἱ δὲ τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἀγρυπνοὶ διανυκτερεύσαντες καὶ σπουδῆς ἑτοιμοὺς παρατατάμενοι τοὺς Λατίνους ἐξεδέχοντο. Οἱ δὲ Λατίνοι μὴ γινόντες τὸ μνηστὴν παρὰ τῶν τοῦ Γαλατὰ εἰς τοὺς ἀσπελῆς, περὶ μέσας νύκτας ἄρσασα τὰς ἀγρυπνῆς τῆς τριήρης ἀποφαστὴ τοῖς πλοίοις πλησάντων ἦν. Οἱ δὲ Τούρκοι ἐν τῇ βοτάνῃ τῆς σκευῆς πῦρ βάλλοντες, καὶ δὴ ἐκπεμφθεὶς ὁ λίθος κατὰ τῆς τριήρης καὶ σὺν ἡχῇ πλείστην κρούσαν αὐτὴν ἔβαλε κάτω ὑποδρύχον σὺν τοῖς ἐπιβάταις πέμψας εἰς βυθόν. Τοῦτο τοῦς Λατίνους εἰς φόβον καὶ ἀγωνίαν οὐ μικρὰν ἐνέβαλε, καὶ τὸν Ἰωάννην οὐκ εἰς μικρὰν ἀθυρίαν· ἦσαν γὰρ οἱ καταποντισθέντες ἅπαντες ἐκ τῆς αὐτοῦ νηὸς εὐζωνοὶ νέοι καὶ λίαν πολεμισταὶ ὑπὲρ τοὺς ὄντες. Post hæc Ducas narrat Turcos sub diei initium bombardæ ictu demersisse navem Genovensem ad Galatæ portam positam, quæ mercibus onusta in Italian navigatura erat. Jam quum navis illa Genuens procul dubio eadem sit, quam jacto e colle Galatæ lapide Turci delevisse dicuntur Maii m. die quinto (Barbar. p. 35. Vid. supra ad cap. 38), Justiniani expeditio secundum Ducæ narrationem ejusdem mensis diei quarto vindicanda foret. Pontis constructio, quam deinceps Ducas narrat, sec. Barbarum pertinet ad diem XIX. Critobuli autem verba si premas (c. 45, 1), Justiniani conamen ad diem XXV ou XXVI Maii referendum foret. Ceterum reputari velim nihil apud Critobulum et Ducam legi de Jacobo Coco Veneto, qui Aprilis die vicesimo octavo naves a Turcis in portum transductas incendere tentavit, sed ausu excidit, quum consilium rei a Genuensibus Mechemeti proditum esset et navis Coci bombardæ lapide frangeretur (V. Barbarus p. 29, Puscus 4, 574 sqq., Phrantzes p. 259, Leonardus p. 324. Cf. etiam Chalcocondylas p. 337, 17). Hæc ita comparata sunt, ut magna cum probabilitatis specie Ellissenus l. 1. p. 67 conjecerit ejusdem rei memoriam variatam subesse iis quæ de Justiniano narrat Ducas, cui nunc addendum Critobulum.

XLV. De hoc miraculo apud ceteros scriptores nihil legitur. Imaginem intellige Deiparæ τῆς ὀδηγητρίας, celeberrimum urbis palladium, de quo vide Ducangium in Const. Christ. lib. 4 p. 90 sq. et Ellissen in not. ad Threnum Constant. l. 1. p. 262. Ceterum solennes pompas supplicantium tunc per urbem perambulasse narrat Phrantzes p. 271, 9 (μετὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων καὶ τῶν θεῶν ἐκτυπωμάτων ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ, γυναῖκες τε καὶ παῖδες μετὰ θαυρῶν διὰ τῶν τευχῶν τῆς πόλεως περιερχόμενοι τὸ χύρι ἐλέησον μετὰ θαυρῶν ἑκράζον), Puscus 4, 229 (ματρεμque rei effigietque verendam supplicibus portant volis per mania, etc.), Leonardus p. 330. Cf. Ducas p. 272. Hammer l. 1. l. 1, p. 544. — § 1. βαρυνομένη] Hæc vox suppletur in margine. — § 4. προδάντες] sic man. 2; προδῆναι m. 2.

μετὰ βίας πολλῆς καὶ κραυγῆς μεγάλης καὶ δεήσεως πάντων ὧς τε ἱερεῖς καὶ βασιλεύοντες ὁλοῖς ἀνίστησάν τε αὐτὴν καὶ τοῖς τῶν φερόντων ὅμοιος ἐπέθεσαν. (3) Τοῦτο παρὰ δόξαν γενοῦς φρίκην τε πολλὴν καὶ αγωνίαν μεγίστην καὶ φόβον πᾶσιν ἐνέβαλεν· ἐνόμισαν γὰρ, ὥσπερ δὴ καὶ ἦν, ἐπ' οὐδενὶ ζυμβολῶν χρηστῶν τῶν παῶσιν ταύτην γενέσθαι. (4) Ἐπειτα δὲ οὐκ ἐβόησαν μικρὸν προβάντες, καὶ εὐθὺς μετὰ τοῦτο, μαστιγῶν οὐσας σταθερᾶς, βρονταὶ παλλαὶ καὶ ἀστραπαὶ κατερράγησαν μετὰ νέφους, καὶ ὕσπερ λάβρον ὑετὸν μετὰ χαλάζης σφοδρῶταίης, ὥστε μὴ δύνασθαι ἐντέχειν ἢ προβαίνειν ἔτι τοὺς τε ἱερεῖς καὶ φέροντας τὴν εἰκόνα καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀκολουθῶν, τῇ φορᾷ τῶν καταφερομένων ὑδάτων καὶ τῇ βίᾳ τῆς χαλάζης βαρυνομένους τε καὶ κωλυομένους. (5) Πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἐπομένων παιδαρίων ἐκινδύνευσεν παρασυρῆναι τε καὶ ἀποπνιγῆναι, τῇ σφοδρᾷ καὶ βιαίᾳ ῥύμῃ τῶν ὑδάτων παραφερόμενα, εἰ μὴ ἄνδρες εὐθὺς δρατόμενοι μύγας αὐτὰ τῆς φορᾶς τούτων ἐξήρπαζον· οὕτω παρελθόντι τε καὶ ἄθρως ἦν τὸ χρῆμα τοῦ ὑετοῦ καὶ τῆς χαλάζης ἐκείνης, ὅπερ ἐδήλου πάντως τὴν ταχίστην τῶν ὧν ἀπώλειαν, καὶ ὅτι χειμάρρου δίκην καὶ σφοδρῶτατων ὑδάτων ἀπαντα οἰχέσεται καὶ παρasyρήσεται.

XLVI. Καὶ τῇ μὲν προτέρᾳ ταῦτα ἐγένετο, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἔωθεν νέφος βαθὺ τὴν πόλιν πᾶσαν περιέκλυψεν ἀπὸ πρῶιας βαθείας ἕως ἐσπέρας. Τοῦτο πάντως ἐδήλου τὴν ἀποδημίαν τοῦ θεοῦ καὶ ἀνὰ χώρησιν ἐκ τῆς πόλεως ἢ τὴν τελείαν τούτης ἐγκατάλειπναι καὶ ἀποστρόφην· νῆφει γὰρ τὸ θεῖον κρυπτόμενον καὶ παραγίνεται καὶ πάλιν ἀπέρχεται. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. Καὶ ἀπιστεῖται μὴδεῖς· πλείστοι

γὰρ οἱ τούτων μάρτυρές τε καὶ θεαταὶ τῶν τε ζῶντων καὶ ἀστῶν.

XLVII. Βασιλεὺς δὲ Μεχμέτις, ἐπειδὴ οἱ πάντα ἦν εὐτρεπῆ καὶ οὐδὲν ἐμποδῶν ἔτι (τό τε γὰρ τείχος τό τε ἐντὸς τό τε ἐκτὸς ταῖς μηχαναῖς κατήρριπτο μέχρις ἰδῶντος, ἢ τε τῆς τάφρος ἐκώσθη πᾶσα, τό τε Κέρας καὶ τὸ κατ' αὐτὸ τείχος ἀπαν λαμπρῶς ἠνοιγῆναι τῷ πολέμῳ, καὶ ἀκριβὲς ἦν ἡ πολιορκία πανταχόθεν τῇ πόλει, αἶ τε κλίμακες καὶ οἱ ξύλινοι πύργοι καὶ τὰ ἄλλα πάντα καλῶς ἠτάμαστο, ὅ τε χρόνος τῆς πολιορκίας ἱκανὸς ἦν· ἡμέραι γὰρ δὴ παρεῖλκον αὐτῇ ἐγγύς που πεντήκοντα, καὶ δέος ἦν μὴ πού τι καὶ νεοχμώσῃ ἢ καὶ βοήθειά τις ποθὲν ἀπὸ θαλάσσης φανεῖν· ἥδη γὰρ ἐπυνθάνετο καὶ τὸν ἐν Χίῳ ἀπόστολον τῶν Ἰταλιῶν· νεῶν), δεῖν ἔγωγε μηχανεῖ ἐπαμέλλειν, μὴδὲ τοῦ λοιποῦ μενετέα οἱ εἶναι, ἀλλὰ πολεμητέα ἐν τάχει, καὶ ἐπιχειρητέα τῇ πόλει πάσῃ σπουδῇ καὶ δυνάμει κατὰ τε γῆν καὶ θάλασσαν προσβάλλοντι, καὶ πείρων ταύτην αὐτῇ μεγίστην τε καὶ τελευταίαν προσενεγκεῖν. (3) Ξυγκαλέσας οὖν πάντας τοὺς ἐν τέλει τε καὶ περὶ αὐτὸν, σατράπας τέ φημι καὶ στρατηγούς καὶ ἱεράρχας καὶ ταγματάρχας καὶ ἡγεμόνας τῶν τάξεων, ἔδωκε χαλιάρχους τε καὶ ἐκατογάρχους καὶ πεντηκοντάρχους τό τε ἄγλημα τοῦ στρατοῦ καὶ τὴν περὶ αὐτὸν πᾶσαν Ἰλν καὶ πρὸς τούτοις ναυάρχους τε καὶ τριηράρχους καὶ τὸν ἡγεμόνα τοῦ στόλου παντός, καὶ ξύλλογον ποιήσας εἰλεξε τοιαῦτα.

XLVIII. « Ἄνδρες φίλοι καὶ τοῦ παρόντος ἀγῶνος ἐμοὶ κοινῶν, ἐγὼ ὑμᾶς ἐνθάδε συνεκάλεσα οὐ βῆθιμίαν τινὰ καταγούους ὑμῶν ἢ ἀμέλειαν ἐς τόδε τὸ ἔργον, οὐδ' ἵνα προθυμότερους ἐς τὸν παρόντα ἀγῶνα ποιήσω·

XLVI. Eodem referenda videntur versus Pusculi 4, 889 :

*Candida completo cum Phæbe surget orbe
masia prodit, fati miseri cladique propinque
nuntia; nam tristis faciem velamine nubis
tectat atræ, mediisque latens plus parte sereno incedit ætælo.*

Barbarus quoque p. 46, Maii die vicesimo secundo in le ab hora prima usque ad horam sextam (post solis occasum) lunam obscuratam esse refert. At eo die neque plenilunium neque lunæ eclipsin fuisse monet Mordtmannus p. 77. De alio ostento illis diebus viso vide Phrantzem p. 264, 14 : φῶς ἀστράπτων καταβαίνειν ἐς οὐρανῶν καὶ δ' ὧν: τῆς νυκτός· ἄνωθεν τῆς πόλεως ἐστὸς δίδασκεν αὐτὴν.

XLVII. § 1. νεοχμώσῃ] νεοχμώσῃ codex h. l. et alibi. || — Ἰταλικῶν] addit mgo. De re cf. Phrantzes p. 263, 19 : Ἡμῶν δὲ αὐτῶς ἐχόντων, ἱεῶν τις τῆς φερούσης ἐρρήθη εἰς· τὸ ἐναντίον στρατόπεδον, ὅτι ἐκ τῆς Ἰταλίας στόλος εἰς βοήθειαν τῆς πόλεως ἔρχεται, ὁμοίως· καὶ ὁ ἱαγικός ὁ κυβερνήτης τῶν Οὐγγάρων μετὰ πλείστων στρατιῶν Ἰταλικῶν τε καὶ πεζῶν· ἀκούσαντες· εἰ οἱ υἱοὶ τῆς Ἀγαρ, φόβος· δέσας κλείστους αὐτούς. Narrat deinde parum abfuisse quin Mechemetes soluta obediētia recederet, suadente etiam Chalile; at Saganum ducem oratione sua ad meliorem spem animi regis revocasse. Tum vero Chalilem misso nuntio Constantinum de regis consilio certiorē fecisse simulque hortatum esse ne desperaret, quum anceps esset fortuna. Cum Phrantze consentit Leonardus p. 328. || — τοῦ στρατοῦ] Hæc in margine addita. || — § 2 ὧν] αὐτῶν, supra scripto ὧν, codex.

XLVIII. Orationem breviorē, sed Turcorum ingenio ac moribus magis accommodatam concinnavit Phrantzes p. 269 sq.; aliam habes ap. Chalcocondyliam p. 392-397, aliam ap. Pusculum 4, 821-855. Cf. Etiam Leonardus p. 329. Nihil Critobolus tradit de legatis quos Mechemetes ad imperatorem de dedenda urbe misisse ap. Ducam p. 279 dicitur neque de iis, quos Ismaelis suus imperator ad sultanum misisse perhibetur apud Chalcocondyliam l. l.

§ 1. Cf. initium orationis ap. Pusculum :

*His quos longa dies atque experientia belli
spectatos reddidit, socii, verbo addere vires
credere nempe teur vanum.*

πάλα γὰρ ὁρῶ τοὺς μὲν ὑμῶν τοσαύτη προθυμία καὶ σπουδὴ περὶ τὸ ἔργον κεκρημένους, ὥς πᾶν ὅτιον ἂν μᾶλλον ἐλομένους παθεῖν ἢ ἀπράκτους τῶν ὧδε ἀναχωρῆσαι, τοὺς δὲ οὐ μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους παροξύνοντας, πάσῃ δυνάμει πρὸς τὸ ἔργον χωρεῖν. (2) οὐ τοίνυν διὰ τοῦτο ὑμᾶς ξυεκάλεσα, ἀλλ' ὥστε μόνον ἀναμνησάει, πρῶτον μὲν ὡς καὶ τὰ παρόντα ἀγαθὰ, ἃ ἔχετε, οὐ βραθυμούντες καὶ ἀμελοῦντες, ἀλλὰ καὶ σφόδρα πονοῦντες καὶ μετὰ μεγάλων ἀγώνων τε καὶ κινδύνων μεθ' ἡμῶν ἐκτίσασθε καὶ ἅθλα τῆς ὑμῶν αὐτῶν ἀρετῆς καὶ ἀνδρίας ἔχετε μᾶλλον ἢ τύχης ὄψα· ἔπειτα δὲ, ὡς καὶ τὰ νῦν τὰ τε προκείμενα ἅθλα διδάξει ὑμᾶς ὅσα καὶ οἷά ἐστι, καὶ τὴν δοξαν ὅπως ἔχει μετὰ τοῦ κέρους καὶ τιμῆς, καὶ ἕμα ἵνα γινώτε καλῶς ἐπὶ μεγίστοις ποιούμενον τὸν ἀγῶνα. (3) Πρῶτον μὲν γὰρ πλοῦτος τέ ἐστι πολλὸς καὶ παντοδαπὸς ἐν τῇδε τῇ πόλει, ὁ μὲν ἐν τοῖς βασιλείοις, ὁ δὲ ἐν τοῖς οἴκοις τῶν δυνατῶν, ὁ δὲ ἐν τοῖς τῶν ἰδιωτῶν, ὁ δὲ καλλίων καὶ μείζων ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀποκείμενος ἀναθημάτων καὶ κειμηλίων παντοίων ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατεσκευασμένων, λίθων τε τιμίων καὶ μαργάρων πολυτελῶν, ἐπὶ πλὺν τε ἀπειρόν τι χρῆμα λαμπρῶν, ἄνευ δὲ τῆς ἄλλης κατ' οἶκον κατασκευῆς καὶ περιουσίας· ὧν ἀπάντων ὑμεῖς ἔσσεσθε κύριοι. (4) ἔπειτα ἄνδρες ἀγαθοὶ πλείστοι τε καὶ τῶν εὐ γεγονότων, ὧν οἱ μὲν δουλεύουσιν ὑμῖν, οἱ δὲ ἐς ἀπόδοσιν ἔσσονται, γυναῖκες τε πλείσται καὶ ἀλλίσται, νέαι καὶ ἀγαθαὶ τὰς ὀψεις, καὶ παρθένοι πρὸς γάμον ὠραῖαι εὐγενεῖς τε καὶ ἐξ εὐγενῶν, καὶ ἀρρένων ὀφθαλμοὶς ἔτι καὶ νῦν ἄδατοι ἐνταῦθα καὶ πρὸς γάμους ὁρῶσαι ἐπιφανῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν, ὧν αἱ μὲν ἔσσονται ὑμῖν ἐς γυναῖκας, αἱ δὲ πρὸς θεραπείαν ἀρκέσουσιν, αἱ δὲ πρὸς ἀπόδοσιν, καὶ κερδανεῖτε κατὰ πολλὰ ἐς τε ἀπολαυσιν ἡμῶν καὶ θεραπείαν καὶ πλοῦτον· καὶ παῖδες ὁμοίως πλείστοι καὶ ἀλλίστοι καὶ τῶν εὐ γεγονότων, ἔτι δὲ νεῶν τε κάλλη καὶ δημοσίων οἰκοδομημάτων, καὶ οἰκίαι λαμπραὶ καὶ παραδείσοι καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἐς τε θέαν ἡμῶν καὶ τέρψιν καὶ ἡδονὴν καὶ ἀπολαυσιν ἱκανά. (5) Καὶ τί δεῖ ταῦτα πάντα καταλέγοντα διατρίβειν; πόλιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον, βασιλείον τε τῶν πάλα Ῥωμαίων, καὶ ἐς ἄκρον εὐδαιμονίας καὶ τύχης καὶ δοξῆς ἐλάσασαν, κεφαλὴν τε γεγεννημένην τῆς οἰκουμένης ἀπάσης δίδωμι νῦν ὑμῖν ἐς διαρπαγὴν τε καὶ λείαν, πλοῦτον ἄφθονον, ἄνδρας, γυναῖκας, παῖδας, πάντα τὸν ἄλλον αὐτῆς κόσμον καὶ τὴν κατασκευὴν· ὧν ἀπάντων ἐμφορηθήσεσθε ὥσπερ ἐν εὐωχίᾳ λαμπρᾷ, καὶ ἐνευδαμονήσετε τούτοις ὑμεῖς τε, καὶ τοῖς ὑμετέροις παισὶ πλοῦτον πολλὸν καταλείψετε, καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι πόλιν τοιαύτην αἰρήσετε, ἥς τὸ κλέος πᾶσαν

ἐπῆλθε τὴν οἰκουμένην· καὶ ὅλῳν ὅτι ἐς ὅσον ἔδραμεν ἡ ταύτης ἡγεμονία καὶ δόξα, ἐς τοσούτον καὶ τὸ ὑμῶν κλέος ἀφίεσται τῆς ἀνδρίας καὶ ἀρετῆς, πόλιν τοιαύτην ἐλόντων ἐκ προσβολῆς. (6) Καὶ σκοπεῖτε τίς εὐπραξία λαμπροτέρα ἢ τίς ἡδονὴ μείζων ἢ τίς πλούτου περιουσία καλλίων ἢ ἡ μετὰ τιμῆς καὶ δοξῆς προσέσται ἡμῖν; Τὸ δὲ δὴ μείζον πάντων, ὅτι πόλιν ἐχθρῶς ἔχουσιν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς καὶ αἰεὶ ἐπιφουμένῃ τοῖς ἡμετέροις κακοῖς καὶ πάντα τρόπον ἐπιβουλεύουσιν τὴν ἡμετέραν ἀρχὴν καθαιρήσμεν, καὶ τοῦ λοιποῦ αὐτοὶ τε βέβαια ἔξομεν τὰ παρόντα ἀγαθὰ, καὶ ἐν εἰρήνῃ βαθεῖα καὶ ἀσφαλεῖα διάξομεν, ἀπαλλαγέντες ἐχθροῦ γειτονήματος, καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ θύραν ἀνοίξομεν. (7) Καὶ μήτοι νομίσητε ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν, ἀπόμαχον δὲ εἶναι τὴν πόλιν καὶ τὸ ταύτης τεῖχος δυσπρόσδοκόν τε καὶ δύσβατον καὶ κίνδυνον οὐ μικρὸν ἔχον τοῖς ἐπιοῦσιν, ὡς οὐ βράδιος ὄν ἄλωτόν· ἀλλ' ἰδοὺ γὰρ, ὡς ὁρᾶτε, ὁ μὲν τᾶφρος πᾶσα ἐγώσθη, τὸ δὲ κατὰ γῆν τεῖχος ἐν τρισὶ μέρεσιν οὕτω τοι κατήρριπται, ὥς μὴ μόνον ὀπλίταις τε καὶ εὐζώνοις ἀνδράσι, ὥσπερ ὑμεῖς, ἀλλὰ καὶ ἵπποις αὐτοῖς καὶ ἱππόταις ὀπλισμένοις καλῶς βράδιος εἶναι διαδατόν. Οὕτως οὐ τεῖχος ἀπόμαχον ὑμῖν, ἀλλὰ πεδίον ἱππασίμων δίδωμι διαδῆναι ἕν ὀπλοῖς. »

XLIX. « Τὰ δὲ τῶν ἀντιτετιγμένων ἡμῖν τί χρῆ καὶ λέγειν; ἄνδρες γὰρ εἰσι πάντες οἱ ὀλίγοι καὶ οἱ πλείους ἄσπλοι καὶ πολέμων ἀπειροὶ· ὡς γὰρ ἔχω πυθάνεσθαι τῶν αὐτομολῶν, μόλις φασὶ δύο ἢ τρεῖς ἄνδρας εἶναι τοὺς ἐν τῇ πύργῳ προμαχομένους καὶ ἑτέρους τοσούτους ἐν τῇ μεταπυργίῳ, ὥστε ξυμβαίνειν εἶνα ἄνδρα προπολεμεῖν τε καὶ προμάχεσθαι τριῶν ἢ τεττάρων ἐπάλξειν, καὶ τοῦτον ἢ ἄσπλον πάντῃ ἢ κακῶς ὀπλισμένον. (2) Πῶς οὖν ἐς τοσούτον πλῆθος ἡμῶν ἀρκέσουσιν οὗτοι; καὶ ἀλλίστα ἡμῶν μὲν ἐκ διαδοχῆς ἀγωνιζομένων καὶ αἰεὶ νεαρῶν ἐπὶόντων ἐς τὸ ἔργον, καὶ καιρὸν ἐχόντων καὶ ὕπνον αἰρεῖσθαι καὶ σῖτα καὶ ἀναπαύειν αὐτοὺς, αὐτῶν δὲ ἀδιακόπως τε καὶ ἐπιτεταμένους μαχομένων αἰεὶ καὶ μηδένα καιρὸν ἐχόντων ἢ ὕπνου ἢ σιτίου ἢ ποτοῦ ἢ ἀναπαύλης ἢ ἄλλου τοῦ τῶν τοιούτων μεταλαχεῖν, ἡμῶν ἐπικειμένων τε τῷ πολέμῳ καὶ βιαζόντων. (3) Οὐδὲ γὰρ ἀκροβολισμοὶς ἔτι χρησόμεθα καὶ ἐπεκδρομαῖς καὶ προσβολαῖς καὶ πέτραις μόναις, ὥσπερ πρόσθεν, καθὰ νομίζουσιν, ἀλλ' ἀρξάμενοι πολεμεῖν ὁ πολεμος ξυνεχῆς ἔσται καὶ ἀδιάκοπος νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, μηδεμίαν ἔχων ἀναχωρῆσιν ἢ ἐκχειρίαν, ἕως ἂν πέρας λάβῃ τὰ κατ' αὐτόν· ὥστε νομίζω τούτους τῷ τε ξυνεχεῖ πολέμῳ καὶ τῷ πόνῳ καὶ τῷ λιμῷ καὶ τῇ ἀγρυπνίᾳ καταπιεσθέντας βράδιος ἐνδύσειν ἡμῖν. (4) Οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ κατερριμμένου τεύχους τῶν Ἰταλῶν τεταγ-

§ 4. ἄδατοι] margo, ἄφαντοι] textus, ut infra c. 61, 5. || — ἐπιφανῶν καὶ add. m. 2. || — § 5 τὸ ὑμῶν] man. 2. τὸ ὑμέτερον m. 1. || — § 6. κακοῖς] καλοῖς codex. Cf. supra cap. 14, 14 et cap. 16, 6. || — τὴν ἡμετ. ἀρχὴν] malim τῇ. ἀρχῇ, quamquam ferri etiam accusativus potest. || — 7. ὑμεῖς] ὑμῖν?

XLIX. § 2. σῖτα] sic manu 2, σίτον man. 1; σῖτα habes etiam cap. 52, § 2. || — μεταλαγχάνειν m. 1. || — § 5. σύγ-

μένοι, εἰ καὶ τῷ δοκοῦσιν ἀπόμυχοι εἶναι καὶ ἱκανοὶ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνεσθαι, ὡς καλῶς τε ὠπλισμένοι καὶ πολέμῳ ἐμπειροί, καὶ μάλιστα τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τὰ τούτων ἀπιστοῦμαι πάντῃ καὶ σφαλερά. (5) Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἐθέλησουςι νοῦν ἔχοντες ὑπὲρ ἀλλοτριῶν ἀγαθῶν μάχεσθαι καὶ πονεῖν καὶ ἐς προὔπτον κίνδυνον ἐμβάλλειν αὐτοὺς, μηδὲν κερδαίνοντες αὐτοί· ἔπειτα ξυγκλυδῆς τέ εἰσι καὶ ἄλλοι ἄλλοθεν ξυνεληλυθότες, ἐπὶ τὸ λαβεῖν βλέποντες μόνον καὶ ἀπελθεῖν σῶς, οὐκ ἐπὶ τὸ μαχόμενοι ἀποθανεῖν· ὥστε νῦν μὲν ἀντέχονται πάντως καὶ μένουσιν, ἐκ διαλειμματῶν ἀκροβολιζόμενοι καὶ μαχομένων ἡμῶν, ὥσπερ ἐν παιδιᾷ, νομίζοντες τοιούτων ἡμῶν πειρᾶσθαι καὶ τοῦ λοιποῦ. (6) ὅταν δὲ ἴδωσι τὸν πόλεμον περιρρέοντα καὶ πανταχόθεν λαμπρῶς ἐπικείμενον καὶ φοβούμενον καὶ τὸν θάνατον πρὸ ὀφθαλμῶν ἐπαγόμενον, τότε, εὖ οἶδα, μηδὲν μελλήσαντες θλῶς, ῥίψαντες τὰ ὅπλα καὶ νῶτα δόντες ἀποδράσουσιν ἀμεταστρεπ. i. καὶ οὐδὲν ἔσται τὸ κωλύσον αὐτοὺς ἐπὶ τῇ ἐπισχῆσιν θλῶς. (7) Εἰ δὲ καὶ παραμένουσιν καὶ θηπυσὸν (ἔστω γάρ), ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὺς ῥαδίως τρεψόμεθα ῥώμῃ τε καὶ ἐμπειρίᾳ καὶ τόλμῃ, ὥστε οὐδὲ τούτων ἡγοῦμαι πάντῃ τι ἡμῖν εἶναι πρὸς λόγου ἢ φροντίδος ἄξιον θλῶς. »

L. « Δείκνται τοῖνυν ἐξ ἀπάντων μεθ' ἡμῶν εἶναι τὴν νίκην καὶ τὴν πόλιν ἡμῖν ἀλοιτήν. Πᾶσα γὰρ, ὡς ὁρᾷτε, καθάπερ ἐν σαγγῇ τινὶ κατὰ τε γῆν καὶ θάλασσαν ἀποκλείεται, καὶ οὐκ ἐνεστὶν αὐτῇ τοῦ λοιποῦ τὰ ἡμέτερα ὅπλα καὶ τὰς χεῖρας διαφυγῆναι. (3) Γίνεσθε οὖν ἄνδρες ἀγαθοὶ αὐτοὶ τε ὑμεῖς, καὶ τοὺς μεθ' ὑμῶν πάντας παρακελεύεσθε ἀκολουθεῖν τε γενναίως ὑμῖν καὶ πάσῃ προθυμίᾳ καὶ σπουδῇ ἐς τὸ ἔργον κεχεῖσθαι, νομίζοντας τοῦ καλῶς πολεμεῖν τρία εἶναι αἰτία, τό τε ἐθέλειν καὶ τὸ αἰσχύνεσθαι καὶ τὸ τοῖς ἐρχοῦσι πειθεσθαι· τοῦτο δ' ἐστὶ τὴν ἰδίαν ἑκάστον τάξιν καλῶς τηρεῖν καὶ μετὰ σιγῆς καὶ κόσμου ἐς τὸ ἔργον ἵναι, ὥστε καὶ τὴν παραγγελιομένην δέξασθαι τε ἀκούειν αὐτὸν καὶ ἐς τοὺς ἄλλους ταῦτα διαπορθεύειν ὁμοίως, καὶ ὅτε σιγῶντας ἐπιέναι δέοι, σιγᾶν, καὶ ὅπότ' ἐδὲ ἐμδοῆσαι καλὸν καὶ ἐπαλαλάζει μετὰ κραυγῆς φοβηρωτάτης, τοῦτο ποιεῖν· καὶ γὰρ οὐς τὰ πολλὰ κἂν τοῖς ἄλλοις τὸν πολέμῳ τοῦτο ξυμφέρει, οὐχ ἥμισυ δὲ ἐς τειχομαχίαν· τὰ τε ἄλλα παραγγέλλετε πᾶσι

καλῶς καὶ ἐν κόσμῳ καὶ τάξει πάντα ποιεῖν. (3) Ἀγωνίσασθε οὖν καλῶς καὶ ἀξίως ὑμῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν προσιργασμένων ὑμῖν, καὶ μήτε ὑμεῖς μαλακισθῆτε, ὀρῶντες περὶ ὧσιν ὁ ἀγὼν ἐστίν, ἢ ἄγων, μήτε τοῖς ἄλλοις ἐνδῶτε τοῖς μεθ' ὑμῶν. Καγὼ δὲ αὐτὸς πρῶτος παρέσομαι τῷ ἔργῳ, μεθ' ὑμῶν τε αγωνιζόμενος καὶ τῶν ἑκάστῳ ὀρωμένων θεατής. (4) Καὶ νῦν μὲν ἄπιτε παρὰ τὴν ἰδίαν τάξιν ἑκάστος καὶ σκηνὴν, καὶ δειπνοποιεῖσθε καὶ ἀναπαύεσθε καὶ παραγγέλλετε ταῦτα καὶ τοῖς ὑπ' ὑμῖν· ἔωθεν δὲ ἀναστάντες ἐκτάττετε ἑκάστος τὴν ἑαυτοῦ τάξιν καλῶς τε καὶ ξυγ- κόσμῳ, μηδενὸς αἰσθανομένου τῶν ἑξω ἢ κατακούοντος θλῶς· ταξάμενοι δὲ μέντε σιωπῇ· ἐπὶ δὲ ἀκούσῃ τε τῶν πολεμικῶν ἁδόντων καὶ τὸ ζήτημα ἴδητε, ἐνταῦθα τὸ ἔργον ὑμέτερον. »

LI. « Καὶ σὺ μὲν, ὦ Χαμουζᾶ, περιπλέων ταῖς ναυσὶ τὸ κατὰ θάλασσαν τεῖχος, ταῖς μὲν τῶν νεῶν ἀνακοινοῦν εἰσω βελῶν, κέλευε τοὺς τε τοξότας καὶ τοὺς τὰς μηχανὰς ἔχοντας ἐν χερσὶν καὶ τοὺς τούφακας βάλλειν ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων οὕτω τῷ πυκνῶς, ὡς ἡδαιμοῦ τούτους προκύπτειν ἔαν ἐς τὰ ἔξω ἢ θλῶς ἔχῃν κεχεῖσθαι ἑαυτοῖς τῷ πολέμῳ, τὰς δὲ ἐποκέλλων εἰ ποι παρείκοι τοῦ τεύχους, προσάγειν τούτῃ τὰς κλίμακας τοὺς ἐπὶ τούτῳ τεταγμένους, ὥστε ἐπιβαίνειν διὰ τούτων πειρᾶσθαι τοὺς ὀπλίτας τοῦ τεύχους. Καὶ οὕτω αγωνίζου καλῶς καὶ πειρῶ ἀνὴρ ἀγαθός εἶναι. (2) Αὐτὸς δὲ, ὦ Ζάγανε, σὺ διαβάς τὴν γέφυραν ταχέως πρόσθῃς τῷ τοῦ Κέρατος τεύχει μάλᾳ εὐρώστως, ἔχων μετὰ σεαυτοῦ καὶ τὰς ἐν τῷ λιμένι ναῦς ξυνεπαπτομένας σοι τοῦ ἔργου, καὶ γίνου ἀνὴρ ἀγαθός. (3) Καὶ σὺ δὲ ὁμοίως, ὦ Καρατζία, ἔχων τοὺς μετὰ σεαυτοῦ καὶ διαβάς τὴν τάφρον, πρόσμιγε τῷ κατὰ σε παρερρηγμένῳ τοῦ τεύχους, καὶ βισσάμενος τοὺς προμαχομένους ῥωμαλέως πειρῶ ἐπιβαίνειν τούτου, αγωνιζόμενος γενναίως ὡς ἀνὴρ ἀγαθός. (4) Καὶ αὐτοὶ δὲ ὑμεῖς, Ἰσαάκ τε καὶ Μαχουμούτα, ἔχοντες τὰς ἰδίας τάξεις διαβαίνετε τὴν τάφρον ἀσφαλῶς καὶ πειρᾶσθε διὰ τῶν κλιμάκων ἐπιβαίνειν τοῦ τεύχους, οἱ δὲ τοξόται καὶ οἱ τὰς μηχανὰς ἔχοντες καὶ τοὺς τούφακας, βαλλέτωσαν ἰσχυρῶς τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, ὡς ἂν ἤττον ἀπείργωσιν ὑμᾶς τῆς διαβάσεως. (5) Καὶ ὑμεῖς δὲ, ὦ Χαλίη καὶ Σαρατζία, ἐκατέρωθεν ἐμοῦ τὰς τάξεις ἔχοντες καὶ μα-

κινδύει] σύγκληδῆς codex, in quo deinceps: ἐπὶ τῷ λαβεῖν... οὐκ ἐπὶ τῷ. || — § 6. εὖ οἶδα] addit man. 2. || — § 7. ἔστω γάρ] add. mgo, sicuti in seqq. verba πρὸς λόγου ἢ φροντίδος ἄξιον θλῶς.

L. § 2. Γίνεσθε οὖν etc.] Critobulus ob oculos habuit Brasidæ orationem apud Thucyd. 5, 9, 9, ubi: Καὶ αὐτοί τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου... καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι, ἀκολουθήσατε ἀνδρείως, καὶ νομίσατε εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν τὸ ἐθέλειν καὶ αἰσχύνασθαι καὶ τοῖς ἐρχοῦσι πειθεσθαι. || — § 3. καὶ μήτε ὑμεῖς μαλακισθῆτε. Cf. Thucyd. 5, 9, 10: ἀλλὰ μήτε ὑμεῖς μαλακισθῆτε, ὀρῶντες περὶ ὧσιν ὁ ἀγὼν ἐστίν, ἐγὼ δὲ δείκω etc. || — ἐνδῶτε] sc. τὸ μαλακισθῆναι vel μαλακῶν τι. Cf. Herodot. 3, 51: μαλακῶν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν. Euripid. Hel. 508: ἦν δ' ἐνδιδῶν μαλακῶν τι. || — τοῖς μεθ' ὑμῶν] τῶν μ. ὁ: codex.

LI. § 1. τούφακα:] i. e. fusils, turcs *toufeng*, neogr. τουφέκια, apud Phrantzen τηλεβολίσκοι, apud Ducam μουλτοβολοί. || — κεχεῖσθαι] sic man. 2, χρῆσθαι man. 1. || — διὰ τούτων πειρᾶσθαι] add. margo. || — § 2. πρόσθῃς] sic margo, πρόσμιγε textus etiam hoc loco sicuti § 3. || — § 4. Μαχουμούτα] Μαχουμάτα codex. Cf. 1, 27, 4. || — § 5. Χαλίη] Χαλήη codex.

χόμενοι, ὅταν ἐμέ ἴδῃτε ἀγωνιζόμενον καὶ πειρώμενον ἐπιβαίνειν κατὰ τὰ παρερρηγμένα τοῦ τείχους, βιαζόμενον τε τοὺς Ἰταλοὺς καὶ τοὺς μετ' ἐμοῦ πάροδον ἀνοίγοντα ἐς τὴν πόλιν, πεῖρᾷσθε τρώπῳ παντὶ ἐκτέρωθεν ἀπειργεῖτε τοὺς κατὰ πρόσωπον ὑμῖν ἀντιταγμένους, προσβάλλοντες ἰσχυρῶς, ὡς ἂν μὴ σχολὴν ἄγοντες ἀφ' ὑμῶν, ἤττον προσέχωσιν ἡμῖν καὶ μηχανοῦ προσδοκῶσι τοῖς ὑφ' ἡμῶν βιαζομένοις. Καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε τῶν λοιπῶν ἔμοιγε πάντων μελήσει. Ἀλλ' ἄπιτε πρὸς τὰς σκηνάς καὶ τὰς τάξεις ὑμῶν ἀγαθὴ τύχη, καὶ δειπνοποιησάμενοι ἀναπαύεσθε. »

LII. Τοσαῦτα εἰπόν διέλυσε τὸν ζύλλογον, καὶ ἀπῆλθεν ἑκαστος ἐς τὰς ἐαυτῶν τάξεις τε καὶ σκηνάς, καὶ αὐτὸς δὲ δειπνοποιησάμενος ἀνεπαύετο. Ἔωθεν δὲ ἀναστὰς καλεῖ πρῶτον τοὺς μηχανοποιούς καὶ κελεύει τὰς μηχανὰς ἐτοιμάζαντας τρέψαι κατὰ τὰ παρερρηγμένα τοῦ τείχους, ἵνα, ὅταν ἡ καιρὸς, κατὰ τῶν ταύτῃ προμαχομένων ἀφῶσιν αὐτάς. (α) Ἐπειτα συγκαλέσας τὰς περὶ αὐτὸν ἱλας καὶ τάξεις, ὁπλίτας τέ φημι καὶ ὑπασπιστάς καὶ τοξότας καὶ τὴν βασιλικὴν πᾶσαν αὐλήν, ἐκτάττει καλῶς κατὰ ζυμμορίας τε καὶ ζυσσιτίας καὶ ζυνωμοσίας καὶ τάξεις, ἀνὰ χιλίους ἢ καὶ πλείους τὸν ἀριθμὸν, καὶ κελεύει τοὺς ἐκ διαδοχῆς ἀγωνίζεσθαι, ὅταν ἐς τοῦτο καταστῶσι, καὶ τοὺς μὲν πολεμεῖν τε καὶ μάχεσθαι, τοὺς δὲ ὕπνον αἰρεῖσθαι καὶ σιτία καὶ ἀναπαύειν αὐτούς, ἵν' ὥτι νεαροὶ πάλιν πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς πάλιν ἐτέρους διαδέχεσθαι, καὶ οὕτω τάξιν τάξιν διαδεχομένης αἰεὶ καὶ ἀναπαυομένης, ἀδιάκοπὸν τε καὶ ζυνεχῆ γίνεσθαι τὸν πόλεμον, ὡς ἂν μηδεμίᾳ ἀνακωχῇ τις ἢ ἐκχειρίᾳ ἢ τῷ πολέμῳ τοῖς ἀντιταγμένοις. Ἀποτάττει δὲ καὶ τόπον ἑκάστῳ καὶ καιρὸν καὶ τάξιν, καὶ παραγγέλλει πῶς δεῖ καὶ ποῦ καὶ πότε ἀγωνίζεσθαι καλόν. (α) Ἐπειτα παριπτέυων περιῆει τὰς

ἄλλας τάξεις ἀπάσας, ἀποσκοπῶν τε αὐτάς καὶ παρακελεύόμενος καὶ κοινῇ πᾶσι καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ καὶ παρβαρρύνων καὶ παροτρύνων πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ μάλιστα δὴ τοὺς ἡγεμόνας τῶν τάξεων, ἐξ ὀνόματος πάντας καλῶν. (4) Περιελθὼν οὖν πᾶσαν τὴν στρατιάν καὶ τὸ τεῖχος ἀπὸ θαλάσσης ἐς θάλασσαν καὶ παραγείλας αὐτοὺς καὶ παρακαλέσας καὶ παροτρύνας ἅπαντας ἐς τὸ πολεμεῖν καὶ παρακελευσάμενος ἀνδράς ἀγαθοὺς γενέσθαι, κελεύει ἐστιαθέντας ἀναπαύεσθαι, ἕως ἂν ᾄσῃ τὸ πολεμικὸν καὶ τὸ ζύνθημα ἴδωσι. Δράσας δὲ ταῦτα ἀνεχώρησεν ἐς τὴν ἐαυτοῦ σκηνήν, καὶ ἐστιαθεὶς ἀνεπαύετο.

LIII. Ῥωμαῖοι δὲ σιωπὴν τοσαύτην ἐν τῇ στρατιᾷ καὶ ἡρεμίαν ὀρῶντες παρὰ τὸ ζύνθημα ἐθαύμαζόν τε τὸ πρᾶγμα καὶ ἐς διαφόρους λογισμοὺς καὶ ἐννοίας ἐνέπιπτον, οἳ μὲν νομίζοντες ἐτοιμασίαν εἶναι ἐς ἀναχώρησιν, οὐκ ὀρθῶς δοκοῦντες, οἳ δὲ, ὅπερ καὶ ἦν, παρσκευὴν ἐς τὸν πόλεμον καὶ ἐτοιμασίαν, ὃν ὅσον οὐ προσεδόκων, καὶ διεδοῶντο καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους ἡσυχῇ, καὶ πρὸς τὰς ἐαυτῶν τάξεις ἐχώρου ἑκαστος, τὰ τε ἄλλα παρεσκευάζοντο.

LIV. Βασιλεὺς δὲ, ἐπεὶ ὥρα τε ἦν ἤδη κλινούσης ἡμέρας, ἐγγύς που περὶ δείλιν, καὶ ὁ ἥλιος κατὰ νῶτόν τε αὐτῶν ἐγένετο καὶ τοῖς ἐναντίοις κατὰ πρόσωπον, ὅπερ ἐβούλετο, ἐνταῦθα δὲ κελεύει πρῶτον ἄσαι τὰς τε σάλπιγγας τὸ πολεμικὸν καὶ τὰ ἄλλα ὄργανα τοὺς τε αὐλοὺς καὶ τὰς σύριγγας καὶ τὰ κύμβαλα πάνυ ἰσχυρῶς ὡς οἶόν τε. Καὶ οὕτως αἶ τε σάλπιγγες πᾶσαι τῶν ἄλλων τάξεων καὶ τὰ ὄργανα ἐκ διαδοχῆς ἤχισαν μέγα καὶ φοβερὸν ὁμοῦ πάντα, καὶ τὸ πᾶν ἐσείσθη καὶ διεδονήθη τῇ περιχρήσει τούτων. (2) Ἐπειτα ἤρθη τὰ σημεῖα· καὶ οἱ τοξόται πρῶτοι καὶ σφενδονῆται καὶ οἱ τὰς μηχανὰς καὶ τοὺς τούφακας ἔχοντες (οὕτω γὰρ ἐτέτακτο αὐτοῖς) κατέβαινον ἐπὶ

LII. § 2. πᾶσαν ante αὐλήν addit m. 2. || — ζυνωμοσίας] συνομοτίας codex h. l. et cap. 61, 4. || — ἀδιάκοπον. συνεχῆ] sic man. 2; ἀδιάκοπως... συνεχῶς man. 1. || — τις post ἀνακωχῇ add. man. 2. || — καλόν] Aut hanc vocem aut vocem dei abesse velim, nisi forte pro καλόν scribendum καλῶς.

LIII. Σιωπὴν τοσαύτην] Ingentes clamores et ignes per castra ubique incensi oppidanis indicarunt ad ultimum assultum Turcos accingi, ut tradunt Phrantzes p. 269-280, Leonardus p. 329, Ducas 281. Cf. Barbari Diarium ad Maii dies 26 et 27 et 28.

LIV. Secundum Ducam p. 282, 15 Mechemetes ἤρξατο ἡμέρᾳ κυριακῇ συνάπτειν πόλεμον καθολικόν· καὶ δὴ ἐσπέρας γενομένης οὐκ ἔδωκεν ἀνάπαυσιν τοῖς Ῥωμαίοις· τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· ἦν γὰρ ἡ κυριακὴ ἐκείνῃ τῶν ἁγίων πάντων, ἄγων ὁ Μάιος ἡμέρας κτ'. Ab eodem Maii die XXVII Phrantzes quoque ultimi certaminis initium computat, si quidem p. 288, 16 Turcos dicunt urbem politos esse ἡμέρᾳ τρίτῃ. Ὡρα ἦν ἡμέρας β' καὶ ἡμισυ, τοῦ ἔτους 573, τῇ κβ' μηνὸς Μαΐου. Per totum diem bombardarum lapidibus muros impetitos esse refert Barbarus. Critobulus oppugnationis hoc die factae non meminit. Sequentie die, sec. Ducam, remissius pugnatum est (bombardis, puta) usque ad diei horam nonam. Μετὰ δὲ τὴν ἐνάτην, pergīt, διεῖλε τὸν στρατὸν ἀπὸ τοῦ παλατίου μέχρι τῆς Χρυσῆς, καὶ τὰ ὀγδοήκοντα πλοῖα ἀπὸ τῆς Ξυλοκόρτης ἄχρι τῆς Πλατίας. Τὰ δὲ ἑτέρα ἱστάμενα ἐν τῷ Διπλοκιονίῳ περιεκύκλωσαν ἀπὸ τῆς Ὠραίας πύλης διαβάνα τὸν Μεγαδμήτερον τὴν ἀκρόπολιν· καὶ τὴν πόρτην τὴν μικράν ἐν τῇ μονῇ τῆς Ὁδηγητρίας, καταβάνατε· τὸ μέγα παλάτιον καὶ διαβάνατε τὸν ἡμέριον περιεκύκλωσαν ἄχρι τοῦ Βλαχά... Δύναντος οὖν τοῦ ἡλίου τὸ ἐναλίων ἤρχετο, καὶ αὐτὸς ὁ τύραννος ἐξίππος· τῇ δευτέρᾳ ἐσπέρας, καὶ ἦν ἡ παράταξις μεγάλη σφόδρα etc. Similiter Critobulus ultimum assultum, quo capta urbs est, jam inde a vespere diei XXVIII initium sumsisse narrat. At audiendi potius testes qui ipsi rebus interfuerunt, Barbarus p. 49 sq. et Phrantzes p. 280. Secundum hos Turci die et vespere XXVII omnia quae ad urbem ultimo certamine expugnandam necessaria esse viderentur, praepararunt, ad ipsum vero assultum non accesserunt nisi primo mane diei XXIX. Phrantzes, qui tum una cum imperatore muros obiit, περὶ δὲ δευτέρᾳ ἀλεξ-τροφωνίαν, inquit, ἀνευ σημείου τινός, καθῶς καὶ ἄλλαις ἡμέραις προεποιούν, τὸν πόλεμον ἀνῆψαν μετὰ μεγάλης σπουδῆς καὶ βίας. Quod ipsam pugnam attinet, Phrantzem et Barbarum adeas; reliqui scriptores minoris sunt momenti.

τὸ τεῖχος σχολῇ καὶ βάθῃ· ὡς δ' ἔσω βέλους ἰγέ-
νουντο, καταστάντες ἐμάχοντο. Καὶ πρῶτα μὲν ἀχρο-
βαλισμοῖς ἰσχυροῖς ἐχρήσαντο πρὸς ἀλλήλους ἑκάτεροι,
τοὺς τε ἀπὸ τῶν τοξοτῶν βέλει τοὺς τε ἀπὸ τῶν σφεν-
δονητῶν λίθοις· καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν μηχανῶν καὶ του-
ράκων ἀφιεμένοις σιδηροῖς καὶ μολυβδίνους βόλοις,
ἔτι δὲ παλτοῖς καὶ δορατοῖς, ὡς μᾶλλον ἐπιησίαζον,
βάλλοντες ἀλλήλους καὶ βαλλόμενοι ἀνοικτὶ ζῆν ὄργῃ
καὶ θυμῷ πολλῷ· καὶ κραυγὴ ἦν παρ' ἀμφοτέρων
ἰσχυρὰ καὶ βλασφημία καὶ ὕβρις· καὶ πολλοὶ μὲν ἐτι-
τρώσκοντο, ἐξ ἑκατέρου μέρους, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ ἀπέ-
θνησκον. Καὶ τοῦτο ἐγένετο μέχρις ἡλίου δυσμῶν
δύο ἢ τριῶν που ὥρων διάστημα.

LV. Ἐπειτα μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς καλεῖ τοὺς
τε ὑπασπιστάς καὶ ὀπλίτας καὶ τὸ ἄλλο ἄγημα, εἰ-
πὼν· « Ἴτε, φίλοι καὶ παῖδες ἡμοί· καιρὸς ἐστὶν ἀνδράς
ἀγαθοὺς ὑμᾶς φανῆναι. » Οἱ δ' εὐθὺς ζῆν βοῇ καὶ
ἀλαλαγμῷ φρικαλέῳ διαβάντες τὴν τάφρον προσέμιξαν
τῷ ἔξω τείχει· τὸ δὲ ὅλον κατέρριπτο ταῖς μηχαναῖς·
σταυρώματα δὲ μόνον ἤσαν ἀντὶ τεύχους αὐτοῦ μεγάλων
δοκῶν καὶ ῥάκελοι κλημάτων καὶ ἄλλης ὕλης καὶ
ἀμφορείς μεστοὶ γῆς. (α) Ἐνταῦθα ζυγίσταται μάχη
καρτερὰ ἐκ χειρῶν ἀγχεμάχοις ὀπλοῖς, τῶν μὲν
ὀπλιτῶν καὶ ὑπασπιστῶν ἀγωνιζομένων βιάσασθαι τε
τοὺς προμαχομένους καὶ ἐπιβῆναι τοῦ σταυρώματος,
τῶν δὲ Ῥωμαίων καὶ Ἰταλῶν ἀπόσασθαι τε τούτους
καὶ φυλάξαι τὸ σταῦρωμα. Καί ποτε μὲν ἐπέβαινον
τοῦ τεύχους καὶ τοῦ σταυρώματος οἱ ὀπλίται θρασέως
τε καὶ ζῆν οὐδενὶ λογισμῷ βιαζόμενοι· ποτὲ δὲ ἀπε-
κρούοντο ἰσχυρῶς καὶ ἐλαύνοντο· καὶ ὁ βασιλεὺς εἶπετο
αὐτοῖς ἀγωνιζόμενός τε γενναίως καὶ παροξύνων αὐ-
τούς. (α) Ἐνταῦθα καλεῖται καὶ τοὺς μηχανοποιούς
πῦρ ἐπιβαλεῖν ταῖς μηχαναῖς· αἱ δὲ ἀναβθεῖσαι ἀφῆκαν
τοὺς λίθους κατὰ τῶν προμαχομένων καὶ φόνον οὐκ
ὀλίγον ἐξ ἑκατέρου μέρους τῶν προστυχόντων εἰργά-
σαντο. (α) Οὕτως οὖν εὐρώστας τε καὶ γενναίως
ἀγωνιζόμενων ἀμφοτέρων ἀμαχομένων, τὸ πλεόν
τῆς νυκτὸς παρελήλυθε· καὶ ἐκράτουν καὶ ἰσχυον οὐ
μικρῶς οἱ Ῥωμαῖοι καὶ Ἰουστίνος μετὰ τῶν ζῆν αὐτῶν,
κατέχοντές τε ἀσφαλῶς τὸ σταῦρωμα καὶ φυλάσσοντες,
καὶ ἀμυνόμενοι τοὺς ἐπιόντας γενναίως. Καὶ ταῦτη
μὲν οὕτως.

LVI. Οἱ δὲ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ σατράπαι μετὰ
τῶν βίων τάξιον, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ τῶν νεῶν ἡγεμῶν,
προσβάλλοντες καὶ αὐτοὶ τῷ τείχει κατὰ γῆν τε καὶ
θάλασσαν ταῖς ναυσὶ ἐμάχοντο ἰσχυρῶς, οἱ μὲν τοῖς
ἀπὸ τῶν τοξοτῶν βέλεσι καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν μηχανῶν

ἀφιεμένοις, οἱ δὲ κλίμακας προσάγοντες τῷ τείχει καὶ
γεφύρας καὶ πύργους ξυλίνους καὶ μηχανὰς παντοίας.
Καί τινες αὐτῶν που ζῆν βία καὶ ἐπιβαίνειν ἐπει-
ρύνοντο τοῦ τεύχους, καὶ μάλιστα δὴ ἡ ὁ Ζάγανος ἐπε-
τέτακτο καὶ ὁ Καρατζίας. (2) Ὁ μὲν γάρ, ὁ Ζά-
γανος, διαβάς τὴν γέφυραν ἀσφαλῶς καὶ κλίμακας
ἐπαγαγὼν τῷ τείχει καὶ γεφύρας ἀναβιδάζειν ἐπειρᾶτο
τοὺς ὀπλίτας ζῆν βία, ἔχων καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἐντὸς τοῦ
λιμένος νεῶν τοξότας τε καὶ τουρακοπόρους βάλλοντας
ἀπὸ τῶν καταστροφμάτων ἐξ ὑπερδεξίων τοὺς ἐπὶ τῶν
ἐπάλξεων ἰσχυρῶς, περιπλεουσῶν τῶν νεῶν. (3) Καρατ-
ζίας δὲ διαβάς τὴν τάφρον καὶ γενναίως ἀγωνιζόμενος,
ἔσω τοῦ παρερρηγμένου τεύχους ἐδιόχετο παρελθεῖν.
(4) Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τούτους ἰσχυρῶς ἀπεκρούοντο
καὶ ἀπεωθοῦντο λαμπρῶς, ἀμυνόμενοί τε γενναίως
καὶ τῷ πολέμῳ καθυπερτεροῦντες καὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ
γινόμενοι· οὐδὲν γὰρ ὅλως αὐτοὺς ἡδυνήθη παρατρέψαι
τῶν γινομένων, οὐ λιμὸς ἐπικείμενος, οὐκ ἀγρυπνία,
οὐ πόλεμος ξυνεχῆς τε καὶ ἀδιάκοπος, οὐ τραύματα
καὶ σφαγαὶ καὶ θάνατοι τῶν οὐκείων πρὸ ὀφθαλμῶν
δρώμενοι, οὐκ ἄλλο τῶν φοβερῶν οὐδὲ ἐν, ὥστε ἐν-
δοῦναί τι καὶ καθυφεῖναι τῆς πρόσθεν ὁρμῆς τε καὶ
γνώμης, ἀλλ' ἐτήρησαν γενναίως τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐν-
στασιν διὰ πάντων, ἕως ἢ πονηρὰ καὶ ἀγνομίων τύχη
προὔδωκε τούτους.

LVII. Μεχέμετις γάρ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ τὰς προ-
βεβλημένας οἱ τάξεις ἑώρα σφόδρα τῷ πολέμῳ πεπο-
νηκυίας, καὶ μὴδὲν περατινοῦσας ὅτι καὶ λόγου ᾄξιον,
καὶ τοὺς Ῥωμαίους καὶ Ἰταλοὺς εὐρώστως τε ἀγω-
νιζομένους καὶ τῷ πολέμῳ πλεονεκτοῦντας, ἐνταῦθα
δὴ σφόδρα ἀγανακτήσας καὶ οὐκ ἐτι ἀνασχετὰ ἡγήσα-
μενος εἶναι, αὐτίκα πάσας ἐπάγει τὰς τάξεις, ἃς ἐς
ὑστερον ἐταμιεύετο, ἀνδράς εὐσποτάτους τε καὶ
εὐτολμοτάτους καὶ εὐθαρσεστάτους ἅμα καὶ τῶν ἄλλων
ἐμπειρία καὶ ῥώμῃ πολλῇ προέχοντας· οἱ δὲ ἦσαν
τὸ καθαρῶτατον τοῦ στρατοῦ, ὀπλίται καὶ τοξόται
καὶ ἀκοντισταὶ καὶ ἡ περὶ αὐτὸν τάξις τῶν τε ἄλλων
καὶ τῶν καλουμένων δὴ γεννητῶρων· οἷς μέγα βοήσας
καὶ παρακελευσάμενος ἀνδράσιν ἀγαθοῖς νῦν ἡδὴ
φανῆναι, ἡγεῖτο τὴν ἐπὶ τὸ τεῖχος πρῶτος αὐτὸς μέ-
χρι τῆς τάφρου. (2) Κἀνταῦθα δὴ τοὺς μὲν τοξότας
τε καὶ σφενδονήτας καὶ τοὺς τουφακας ἔχοντας πόρ-
ρωθεν ἱσταμένους ἐκέλευσε βάλλειν ἐξ ὑπερδεξίων
τοὺς ἐπὶ τοῦ σταυρώματος καὶ τοῦ παρερρηγμένου
τεύχους προμαχομένους οὕτω πυκνῶς ὥστε μηκέτι
ἑαυτοῖς τῷ πολέμῳ ἔχειν κεχρηθῆναι, μηδὲ ἐς τὰ
ἔξω προκύπτειν δύνασθαι τῷ πλήθει τῶν ἀφιεμένων

LV. § 4. Καὶ ἰσχυον οὐ μικρῶς] Hæc adduntur in margine. Phrantzes p. 281, 16 : Καὶ ὡς αἱ μὲν δύο ἡ μάχη ἐπιστῆκει στενωπῶν καὶ φρικαλέα, ἣν δὲ πῶς τὰ τῶν Χριστιανῶν ἐπικρατέστερα.

LVI. § 3. γενναίως] sic mpo, ῥωμαδαίως cod. || — παρελθεῖν] παρεθεῖν cod. || — § 4. δρώμενοι] sic mpo, κείμενοι. iact. De re cf. Phr. p. 281, 18 : Καὶ γὰρ αἱ κλίμακοφόροι τρήρεις σὺν τῇ γεφύρᾳ ἀπρακτοὶ τῶν τευχῶν τῶν ὑδραίων ἐπεειρούσθησαν, καὶ τὰ τῶν λίθων ἐκ τῆς πόλεως ἀπειρία πλείστους τῶν ἐναντιῶν Ἀγαρηνῶν διέφθειραν, καὶ ἐκ τῆς χέρσου φέρον· τὰ ὅπλα τοὺς ἐναντίους καὶ χεῖρον ἐλεξίσαντο. Cf. Pusculus 4, 939-972.

LVII. § 2. μηκέτι ἐντοίς] sic margo; μ. τούτου; text.

βελῶν καὶ τῶν ἄλλων, νηράδων δίκην, πιπτόντων· τοῖς δὲ ἄλλοις ὀπλίταις τε καὶ ὑπασπισταῖς ἐστήμηνε διαβάντας τὴν τάφρον σπουδῇ προσμῖξαι τῷ σταυρώματι. (3) Οἱ δὲ ἀλαλάξαντες μέγα καὶ φοβερὸν ξὺν ὀργῇ καὶ θυμῷ, μαινομένων δίκην, ἐπίασιν· ἅτε γὰρ νεαροὶ ὄντες καὶ ῥωμαλέοι καὶ θράσους μεστοὶ καὶ ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως μαχόμενοι οὐδὲν ἠφίσαν ὁρμῆς, ἀλλὰ προσμῖξαντες τῷ σταυρώματι θρασέως· τε καὶ ξὺν οὐδενὶ λογισμῷ καὶ κόσμῳ ἐμάχοντο, κατασπώντες τε τοὺς προβεδλημένους ἀμφορέας, τὰς τε κεραίαις συγκλῶντες καὶ τὴν ἄλλην ξυμπεφορημένην ὕλην σκεδαννύντες καὶ βιαζόμενοι τρέψασθαι τε τοὺς προμαχόμενους καὶ εἰσω τοῦ σταυρώματος παρελθεῖν.

LVIII. Ἰουστίνος δὲ μετὰ τῶν ξὺν αὐτῷ καὶ οἱ ταύτῃ ὄντες Ῥωμαῖοι εὐρώστως ἀγωνιζόμενοι ἑστοῖς καὶ παλτοῖς καὶ ἀκοντίοις καὶ δόρασι μακροῖς καὶ τοιούτοις τισὶ ἀγγεμάχοις ὀπλοῖς (ἐν χειροῖν γὰρ ἦν ἡ μάχη), κατεῖχόν τε αὐτάς τῃς ὁρμῆς, καὶ ἀνείργον εἰσω τοῦ σταυρώματος παρελθεῖν. (2) Ἦν οὖν παρ' ἀμφοτέρων κραυγὴ πολλή καὶ βία ξυμμιγῆς βλασφημοῦντων, ὑβριζόντων, ἀπειλούντων, ὠθούντων, ὠθουμένων, βαλλόντων, βαλλομένων, κτεινόντων, κτεινομένων, παντὰ δεινὰ ποιοῦντων μετὰ θυμοῦ καὶ ὀργῆς· καὶ ἦν ἰδεῖν ἐνταῦθα μάχην κρατεράν ξυνισταμένην τε καὶ ξυσταδὸν γινομένην μετὰ φρονήματος μεγίστου καὶ ὑπὲρ μεγίστων ἀθλῶν μαχομένων γενναίως ἀνδρῶν, τῶν μὲν φιλονεικούντων πάσῃ δυνάμει βιάσασθαι τε τοὺς ἀνθισταμένους καὶ κατασχεῖν τὸ τεῖχος καὶ ἔσω τῆς πόλεως παρελθεῖν ἐπὶ παιδᾶς καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα, τῶν δὲ

ἀγωνιζομένων καλῶς ἀπώτασθαι τε τούτους καὶ φυλάξαι τὰ ὄντα ἀγαθὰ, εἰ καὶ μὴ διὰ τέλους ἰσχυσαν ὑπερσχεῖν καὶ ταῦτα φυλάξαι. (3) Ἄλλ' ἔδει ποτὲ καὶ τοὺς ταλαιπώρους Ῥωμαίους τῷ τῆς δουλείας ὑπαχθῆναι συγῶ καὶ τῶν ταύτης πειραθῆναι δυσκόλων· ἥδη γὰρ μαχομένον γενναίως καὶ προθυμίας καὶ τόλμης οὐδὲν ἑλλειπόντων ἐς τὸν ἀγῶνα, βάλλεται μὲν Ἰουστίνος καιρίαν βέλει τῶν ἀπὸ μηχανῆς κατὰ τοῦ στέρνου διὰ τὸ θώρακος διαμπαῖ, καὶ βληθεὶς πίπτει αὐτοῦ, καὶ ἀποκομίζεται ἐς τὴν ἰδίαν σκηνὴν κακῶς ἔχων. Ἐκλύονται δὲ οἱ μετ' αὐτοῦ πάντες ἀπειρηκότες τῷ πάθει, καὶ καταλείψαντες τό τε σταῦρωμα καὶ τὸ τεῖχος ἵνα ἐμάχοντο, πρὸς ἐν μόνον ἐύρων, ἀποκομίσαι τε τούτον ἐν ταῖς ὁλκάσι καὶ αὐτοὶ ἀποκομισθῆναι σῶς, καίτοι τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου πολλὰ παρακαλοῦντος αὐτοὺς καὶ ὑπεσχημένου μικρὸν παραμείναι, ἕως ἂν ὁ πόλεμος λωρῇ· οἱ δ' οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀναλαβόντες τὸν ἡγεμόνα σφῶν, ὀπλισμένοι ἐχώρουν ἐπὶ τὰς ὁλκάδας σπουδῇ καὶ δρόμῳ, μηδεὶς ἐπιστρεζόμενος τῶν ἄλλων.

LIX. Βασιλεὺς δὲ Κωνσταντίνος ἀπαγορεύσας τοῖς ὀπλοῖς καὶ μὴδ' ὅλους ἔχων 8 τι καὶ δράσειεν (οὐδὲ γὰρ εἶπεν ἄνδρας ἐτέρους ἀναπληρῶσαι τοὺς ἀπολειφθέντας τόπους καὶ τὰς τάξεις τῶν ἀπελθόντων εὐθὺς, ἐπικειμένου τε τοῦ πολέμου σφοδρῶς καὶ πάντων ἐς τὰς ἰδίας τάξεις τε καὶ τοὺς τόπους δρώντων τε καὶ ἀγωνιζομένων), ὁμῶς γε μὴν μετὰ τῶν ἀπολειφθέντων Ῥωμαίων αὐτοῦ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, εὐαριθμήτων πάνυ, στὰς πρὸ τοῦ σταυρώματος ἀπεμάχετο γενναίως.

LX. Μεχέμετις δὲ ὁ βασιλεὺς κατανοήσας τό τε σταῦρωμα καὶ τὸ ἄλλο κατερριμμένον τοῦ τεύχους

LVIII, § 2. ἦν οὖν etc.] Cf. 1, 40, 5, ubi eadem fere. || — ἀγωνιζ. καλῶς] ἀγ. γενναίως; margo. || — § 3. δυσκόλων] κακῶν mgo. || — βάλλεται Ἰουστίνος καιρίαν etc.] « Augustinus Justinianus in Annalibus et Folietis lib. 10 vulnus letale ipsum accepisse scribunt » Bullialdus ad Ducam p. 620. Ceteri aliter rem tradidere. Phrantzes p. 283, 18 : Καὶ ταῦτα τοῦ βασιλέως λέγοντας, Ἰωάννης ὁ Ἰουστινιανός· ἐπλήγη τόξου βέλει ἐν τοῖς σκέλεσιν ἐπὶ τὸν δεξιὸν πόδα. Αὐτὸς δὲ, ὡς εἶδε τὸ αἷμα ῥεῖν ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅλος ἠλκισθῆναι, καὶ ἦν προέδειξεν ἀνδρίαν ἐκ τοῦ φόβου ἔχασε, καὶ ἀνωφελὲς μετὰ ταῦτα ἐπραξε· ὅς ἀνεχώρησεν ὅθεν ἦν· μετὰ σιωπῆς διήρχετο ζιτῶν λατροῦς. Imperator hortanti ne ob leve vulnus locum desereret, nihil respondit, sed Galatam trajecit, ubi mortuus est ἐκ τῆς πικρίας καὶ περιφρονήσεως. Eadem narrat Leonardus p. 332, nisi quod Justinianum sub *asella* sagitta vulneratum esse, et deinde e Galata in Chium navigasse atque ibi ex vulnere vel tristitia ingloriam mortem obiisse dicit. Eum in Chio obiisse etiam Petrus Bizæus lib. 12 historiae Genuensis tradit, monente Bullialdo ad Duc. p. 620. Pusculus 4, 975 :

Joannes abiit percussus glande lacertum
ac se subripuit pugnae navesque petivit,
sive metu Teucrum, seu vulnere abactus acerbo.

Chalcocond. p. 395, 3 : Τιτρώσεται τηλεβολίσκῳ ἐς τὴν χεῖρα. Minus probrosam narrationem habet Ducas p. 284, 14 et p. 296 : Ἐπλήγη διὰ μολυβδοβόλου ἐν τῇ χειρὶ ὀπισθεν τοῦ βραχίονος, ἔτι σκοτίας οὐσίας, καὶ διατρήσας τὴν σιδηρᾶν χλαμύδα, καὶ ἦτις ὑπῆρχε κατεσκευασμένη ὡς τὰ τοῦ Ἀχιλλέως ὄπλα, οὐκ ἠδύνατο ὑπὸ τῆς πληγῆς ἡρμεῖν. Καὶ λέγει τῷ βασιλεῖ· Στῆθι θαρσαλέως, ἐγὼ δὲ μέχρι τῆς νῆς· ἐλεύσομαι, καὶ αἰ λατρευθεὶς τάχος ἐπαναστρέψω. In nave versans quum nuntium accepisset de morte imperatoris deque Turcorum victoria, suos a pugna revocavit, ut cum illis e portu discederet. Contra Barbarus suo in Genuensis odio indulgens ita narrat : Vedendo questo Zuan Justinian Zenovexa da Zenova se delibera de abandonar la sua posta [per esser ferito de freza adscribitur in margine], e corse a la sua nave che iera stà messa a la cadena;... e scampando questo che iera capetanio, vignando el dilo per la iera criando : Turchi son intradi dentro de la iera; e menteva per la gola, che ancora i non iera intradi dentro. Ceterum varia veterum et recentiorum de Justiniano judicia justa trutina ponderat Ellissen l. 1. p. 75 sq.

LX. § 2. Διὰ τῆς πολέως] De hac portula, quae erat ad Hebdomon palatium, haec habet Ducas p. 282 : οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἰδόντες τὴν εἰσοδοῖνον αὐτῶν φανεράν γενομένην, καὶ μὴ δυνάμενους εἰεῖναι ἔξω τῆς πόλεως καὶ ἀνθιστάσθαι τοῖς Τούρκοις· ἐν τῇ ἐξῶ κἀστροφῇ ἀπερικαλύπτου· ὄντας τῶν τειχέων καταπεσόντων, ἥσαν τινες τῶν γερόντων ἐπιστάμενοι πρ-

κενὸν ἀνδρῶν καὶ τῶν προμαχομένων ἐρημον (ἐγγὺς γὰρ που ἐτύγγανεν ὡς ἀγωνιζόμενος), τοὺς τε ἀνδρας ὑπεζήκοντας λαθραίως, τοὺς τε μένοντας ἀσθενῶς δι' ὀλιγότῃ μαχομένους, καὶ γνοὺς ἐκ τούτων τὸν τε δρασμὸν τῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν τοῦ τείχους ἀπολειψιν, μέγα βοήσας εὐθύς· « Ἔχομεν, εἶπεν, ὦ φίλοι, τὴν πόλιν, ἔχομεν ἤδη· φεύγουσιν οἱ ἄνδρες ἡμᾶς· οὐκέτι παραμένειν ἀνέχονται· γυμνὸν τῶν προμαχομένων τὸ τεῖχος· ὀλίγου πόνου τὸ ἔργον καὶ ἡ πόλις ἐάλω· μὴ μαλακισθῆτε οὖν, ἀλλὰ χωρεῖτε πρὸς τὸ ἔργον ἐνθ' ὧρας, καὶ γίνεσθε ἄνδρες ἀγαθοὶ, κατὰ μετ' ἡμῶν. » (3) Ταῦτα εἰπὼν ἤγειτο πρῶτος αὐτός. Οἱ δὲ ἀλαλάζαντες δρόμῳ καὶ βοῇ φρικαλέῳ προλαβόντες τὸν βασιλέα χωροῦσιν ἐπὶ τὸ σταύρωμα, καὶ μάχης ἰσχυρᾶς γενομένης ἐφ' ἱκανόν, τρέπονται τοὺς ταύτη Ῥωμαίους καὶ βιαίως ἐπιβαίνουσι τοῦ σταυρώματος, καὶ ὁπτιοὺς τοὺς μὲν αὐτῶν ῥίπτουσι κατὰ τοῦ χάρακος τοῦ

μεταξὺ τοῦ μεγάλου τείχους καὶ τοῦ σταυρώματος, βαθύς ὄντος καὶ δυσδιεξიტήτου, καὶ κατασφάττουσι πάντας αὐτοῦ, τοὺς δὲ ὠδοῦσι διὰ τῆς πυλίδος Ἰουστίνου, ἣν οὗτος ἀνέψεν ἐν τῷ μεγάλῳ τείχει, ἵνα προχειρῶς ἔχῃ διαβαίνειν ἐπὶ τὸ σταύρωμα. (3) Καὶ γίνεται ὠθισμὸς ἐνταῦθα καὶ φόνος τῶν προστυχόντων πολλὸς παρὰ τῶν ὀπλιτῶν, ἀπ' ξυνδεδραμηκότων καὶ ἐτέρων οὐκ ὀλίγων ἀτάκτως πρὸς τὴν βοὴν πολλαχόθεν· οὗ δὲ καὶ βασιλεὺς Κωνσταντίνος πίπτει μαχόμενος μετὰ τῶν ξὺν αὐτῷ γενναίως.

LXI. Οἱ δὲ ὀπλίται ἐσεχόντο ἤδη διὰ τῆς πυλίδος ἐπὶ τὴν πόλιν, οἱ δὲ καὶ διὰ τοῦ κατερριμμένου μεγάλου τείχους ἐσέπιπτον· τὸ δὲ ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐπόμενον ὠθισμῷ καὶ βίᾳ ἐσεχεῖτο λαμπρῶς ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν σκεδαννύμενον. (2) Βασιλεὺς δ' ἐστὼς πρὸ τοῦ μεγάλου τείχους, ἵνα καὶ ἡ μεγάλη σημαία ᾗν καὶ τὸ ζύνημα, ἀπεσκόπει τὰ δρώμενα·

εὐακότιον ἐν πρὸ πολλῶν χρόνων ἀπαιδῶς πεπραγμένον, ὑπόγειον, πρὸς τὸ κάτωθεν μέρος τοῦ παλατίου· καὶ δηλώσαντες τῷ βασιλεῖ, διὰ προσταξίως αὐτοῦ ἠνοίχθη· καὶ ἐξήρχοντο ἐξ αὐτοῦ περισσευόμενοι τοῖς τείχεσι τοῖς ὑγιαίνουσι, καὶ ἀντιμάχοντο τοῖς Τούρκοις ἐν τῷ περιβολαίῳ. Τὸ δὲ ὄνομα τῆς κρυφῆς ἐκείνης πύλης· ἐκαλεῖτο ποτὶ Κερκοπόρτα. Eadem porta Eulocherchi dicitur apud Cantacuzenum lib. 3, c. 9 : Καὶ διελήγετο κρύφα τοῖς ἐν Βυζαντίῳ φίλοις, εἰάν δύναιτο τὴν πόλιν αὐτῷ παραδίδόναι· ἐπηγγέλλοντό τε τὴν τῆς Eulocherchi λεγομένην πύλην ἐκ πολλῶν ἐτῶν ἀπωκοδομημένην διορύξαντες εἰσάγειν. Ceterum per hanc Cercoportam Græcos in urbem retrusos esse in eoque tumultu cecidisse Constantinum Critobulus haud recte dixerit. Ex ceteris scriptoribus colligitur Constantinum inter Charsiam portam et portam S. Romani, non vero prope palatium, cecidisse. Ducas p. 285, 17 Turcos quinquaginta narrat per Cercoportam penetrasse indeque in murum adscendisse; his in alto conspectis, Romanos, qui ante murum pugnabant, terrore percussos per Charsi portam (per Romani portam sec. Chalcocond. p. 396, 1) in urbem præcipitanter se recessisse adeo ut invicem se conculerent. Quo viso, Turcos, qui circa Mechemetem erant, insistentes fugientibus in urbem irruppisse partim per eandem Charsi portam (S. Romani sec. Barbarum), partim vero per proximas muri ruinas, quom portam mox mortuorum et expirantium corporibus obturaretur. Τότε εἰς τῶν Τούρκων δούς αὐτῷ (Constantino) κατὰ πρόσωπον καὶ πλῆζας, καὶ αὐτὸς τῷ Τούρκῳ ἐτίειν ἐχαρίσατο· τῶν ὀπισθεν δ' ἕτερος καιρίαν δούς πληγὴν, ἔκτισε κατὰ γῆ·... Ἦν ὥρα πρώτη τῆς ἡμέρας, ἥλιος οὐπὼ ὑπὲρ γῆν φανίντος. Εἰσελθόντων δὲ καὶ διασπασθέντων ἀπὸ τῆς πύλης Χαρίσου ἕως τοῦ παλατίου τὸν ἀπαντήσαντα ἐρόνευσον ὁμοίως καὶ τὸν φεύγοντα. Phrantzes p. 285, 20 nomen portæ per quam Turci irruerunt, non memorat, intellexisse autem videtur S. Romani portam, quoniam circa hanc imperatorem et Franciscum Toletanum et Theophilum Palæologum et Joannem Dalmatam fortiter pugnautes occubuisse refert p. 287, addens se ipsum tum in his locis non affuisse, sed in alia urbis parte versatum esse. Quare etiam de ratione qua occisus sit imperator nihil tradidit. Leonardus p. 333 ita habet : *Se invicem nostri, ut portam ingrederentur cito oppressi pereunt. Quibus inimicus imperator cadens atque resurgens relabatur et compressione princeps patriæ e vita demigrat. Perierunt ex nostris et Latinis et Græcis se invicem conspuantibus in portæ exitu circiter octingenti.* Sec. Chalcocondylam p. 395, 15 Turci ἐπιδόντες καὶ διώκοντες ἔτρωσαν βασιλέα Κωνσταντίνον ἐς τὸν ὦμον, καὶ ἐτελεύτησεν. Pusculus vero (4, 1006) postquam dixerat Justinianum percussum discessisse, deinde vero decem janitzaros in summum aggerem pervenisse indeque, quom oppidanos perterritos et fugam molientes viderent, horrendum edidisse clamorem, pergit hunc in modum·

*Rex ut forte caput galea nudatus inani
inclinans oculos intra tentoria fessos
carpebat somnum, magno clamore citatus
exiit, eque fuga cives revocare laborans
increpabat socios, tres ipsoque aggre truncat
Janitzaros. Tandem media inter tempora grundi
vibrato cecidit gladio. Caput abtulit unus
ex humeris; regem ut novit, pro numere casum
attulit atque duci Nachmetto, et dona recepit.*

Barbarus p. 57 : *De l'imperador mai non se poté saver novela di fatti soi, ni vivo ni morto, ma alcuni dize, che et'fo visto in nel numero di corpi morti, el qual fo dilo, che et se sofejò al intrà che fexe i Turchi a la porta de San-Romano.* Ad hæc in margine adscripta sunt : *L'imperador pregava che li suoi l'amazasse, et si messe nella furia con la spada, et cascò et rilevò, poi recascò et così morì.* Denique rumor spargebatur non cecidisse imperatorem, sed elapsum alicubi latitare, ut referunt auctor Threni v. 825 et 1015 et Phrantzes p. 290. De capite imperatoris ad sultanum allato cf. Ducas p. 300, qui præterea dicit pellem Constantini palea fartam in varias terras missam esse, ut ubique hoc victoriæ symbolum spectaretur. Audiendum potius Phrantzes p. 291, qui quæsitum inter mortuos et repertum Constantini corpus μετὰ βασιλικῇ τιμῇ, jussu Mechemetis, sepultum esse prodidit.

LXI. § 1. Λαμπρῶ;] Legendum proponerem λάρως, nisi λαμπρῶ; in loco similimo infra cap. 72, 2 occurreret. || —

ἦδη γὰρ καὶ ἡμέρα ὑπέφαινε. Ἐνθα δὲ φόνος πολλὸς τῶν προστυγχανόντων ἐγίνετο, τῶν μὲν κατὰ τὴν ὁδὸν (ἦδη γὰρ ἐξήσαντι τινες τῶν οἰκίῳν θέοντες πρὸς τὴν βοήν, καὶ τοῖς ξίφεσι τῶν στρατιωτῶν ἀπροόπτως ἐνέπιπτον), τῶν δὲ ἐν ταῖς οἰκίαις αὐταῖς, ἐπεσπιπτόντων βία τῶν γεννητῶν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ καὶ λογισμῷ, τῶν δὲ καὶ ἐς ἀλκὴν τρωπομένων, τῶν δὲ καὶ πρὸς ἱεροῖς καταπεφυγόντων τε καὶ ἱκατευόντων, ἀνδρῶν, γυναικῶν, παίδων, πάντων ἀπλῶς, μηδεμιᾶς οὐσης φειδοῦς. (3) ὀργῇ γὰρ καὶ θυμῷ πολλῷ ἐχώρου ἐπ' αὐτοὺς οἱ στρατιῶται, τοῦτο μὲν ἀγρόμενοι τῇ τριβῇ τῆς πολιρκίας, τοῦτο δ' ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν ἐπάλλεων σκώμασι τε καὶ ὕδρεσιν οὐκ ὀλίγοις ἔβαλλον αὐτοὺς ἐνιοὶ τῶν ἀνοήτων παρ' ὅλον τὸν πόλεμον, τὸ δ' ὅλον ὅπως ἂν θροήσῃσι τὸ πᾶν καὶ φοβήσῃσι καὶ δουλώσωνται αἱ σφαγαί. (4) Ὡς δὲ ἄλις εἶχον τοῦ φόνου καὶ ἡ πόλις ἦδη δεδοῦλωτο, τρέπονται οἱ μὲν ἐν ταῖς τῶν δυνατῶν οἰκίαις κατὰ ξυμμορίας τε καὶ ξυνωμοσίας καὶ τάξεις ἐπὶ διαρπαγῇ καὶ σκυλμῷ, οἱ δὲ πρὸς σύλησιν τῶν ἱερῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς κοινὰς τε καὶ τῶν ἰδιωτῶν οἰκίας ἐσκαδασμένοι, διαπραζόντες, σκυλεύοντες, ληϊζόμενοι, φονεύοντες, ὑβρίζοντες, ἀπάγοντες αἰχμαλώτους ἀνδρας, γυναῖκας, παῖδας, πρεσβύτες, νέους, ἱερεῖς, μοναχοὺς, πᾶσαν ἡλικίαν καὶ τάξιν ἀπλῶς. (5) Καὶ ἦν ἰδεῖν θέαμα δεινὸν καὶ ἐλεεινὸν καὶ πέρα τραγωδίας ἀπάσης, γυναῖκας νέας καὶ σώφρονας, εὐγενεῖς τε καὶ τῶν εὖ γεγονότων, τὰ πολλὰ οἰκουρούσας καὶ οὐδὲ τὴν αὖλιον προελθούσας ποτὲ, καὶ παρθένους εὐπρεπεῖς καὶ ὠραίας λαμπράς τε καὶ λαμπρῶν οἰκίῳν καὶ μέχρι τότε ἀρρένων ὀφθαλμοῖς ὄλους ἀψύστους, τὰς μὲν βία τῶν θαλάμων ἐξελομένων ἀπηνόως τε ἅμα καὶ ἀναιδῶς ἀρπαζόμενας, τὰς δὲ — κακὸν αὐταῖς ἐτι κοιμωμέναις ἐπιστάμενοι θναρ ἄνδρες ξιφῆρεις, ἡμαγμένοι τὰς χεῖρας τῷ φόνῳ, θυμοῦ πνέοντες, φονικὸν βλέποντες, ἄσημα φεγγόμενοι, ἀπηρυθριασμένοι πρὸς πάντα τὰ χεῖριστα, ἅτε πληθεὺς ζυμμικτον ὄντες, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ γένους καὶ τύχης ξυνειλεγμένοι, ὥσπερ θῆρες ἄγριοι καὶ ἀνήμεροι ἐσπηδῶντες ἐς τὰς οἰκίας καὶ σύροντες ὁμῶς, ἔλκοντες, σπαράσσοντες, βιάζόμενοι, ἀπάγοντες αἰσχυρῶς, ἐπὶ τῶν τριόδων ὑβρίζοντες καὶ τί δεινὸν οὐχὶ ποιοῦντες· φασὶ γέ τοι πολλὰς αὐτῶν καὶ πρὸς μόνην ἀήθη τὴν θέαν τε καὶ ἀκοὴν τούτων καταπλαγίσσας ἔγγυς ἔλθεῖν ἀφείναι καὶ τὴν ψυχὴν· (6) ἐτι

δὲ γέροντας ἐντίμους ἔλκομένους τῆς πολιτείας, τοὺς δὲ καὶ τυπτομένους ἀνηλεῶς· παρθένους μοναζούσας σεμνάς τε καὶ ἀπροίτους τὸ ὄλον καὶ τῷ θεῷ μόνῳ προσανεχούσας καὶ ζώσας, ᾧ καθιέρωσαν ἑαυτάς, τὰς μὲν τῶν δοματίων βιαίως ἐξαγομένας καὶ συρομένας, τὰς δὲ τῶν ἱερῶν ἀποσπωμένας, ἐν οἷς κατέφευγον, καὶ ἀπαγομένας ξὺν ὕβρει καὶ ἀτιμίᾳ, ξαινομένας τε τὰς παρειὰς ξὺν οἰμωγῇ καὶ ὀλοσυγῇ καὶ κοπτομένας πικρῶς· παῖδας ἀπαλούς ὁμῶς ἀποσπωμένους μητέρων, κόρας ἐλεεινῶς χωριζόμενας τῶν νεογάμων ἀνδρῶν· ἄλλα μυρία εἰργασμένα δεινά.

LXII. Τὴν δὲ τῶν ἱερῶν ὕβριν καὶ σύλησιν καὶ διαρπαγὴν πῶς ἂν τις ἐξείποι τῷ λόγῳ; Κατεβάλλοντο μὲν ἀτίμως ἐς γῆν εἰκόνες καὶ ἀφιδρύματα καὶ ἄλλα τῶν ἱερῶν, ἀπεσπᾶτο δὲ κόσμος ὁ τούτων, ἐδίδοτο δὲ τὰ μὲν αὐτῶν τῷ πυρὶ, τὰ δὲ ἐς λεπτὰ τεμνόμενα τε καὶ ξυντριβόμενα ἐπὶ τῶν τριόδων ἐρριπτεῖτο, ἡνοίγοντο δὲ θῆραι τῶν παλαιῶν καὶ μακαρίων ἀνδρῶν καὶ τὰ τούτων ἐξήγετο λείψανα καὶ ἀτίμως λεπτυνόμενα καὶ λυόμενα ἐς αέρα ἐλικμαῖτο, τὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀμφοδῶν ἐρριπτεῖτο, (2) κρατῆρες τε καὶ φιάλαι καὶ ἅ τὴν παναγεστάτην θυσίαν ἐδέχετο, αἱ μὲν ἐς προπόσεις καὶ μέθην ἦσαν αὐτοῖς, οἱ δὲ ξυντριβόμενοι τε καὶ χωνευόμενοι ἀπεδίδοντο, ἱερὰ δὲ σκεύη καὶ πέπλα τίμια πολυτελῆ τε καὶ πολλῶν χρυσίῳ ἐνυφασμένα, τὰ δὲ καὶ λίθοις διαφανέσι καὶ μαργαρίοις καταστραπτόμενα, τὰ μὲν ἀπεδίδοντο πονηροτάτοις ἀνδράσιν εἰς ἀπόχρησιν οὐ καλὴν, τὰ δὲ πυρὶ παρεδίδοντο, χωνευόμενα διὰ τὸν χρυσόν. (3) βίβλοι τε ἱερὰ καὶ θεῖαι, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ξῶ μαθημάτων καὶ φιλοσόφων αἱ πλείεσται, αἱ μὲν πυρὶ παρεδίδοντο, αἱ δὲ ἀτίμως κατεπατούντο, αἱ πλείους δὲ αὐτῶν οὐ πρὸς ἀπόδοσιν μάλλον ἢ ὕβριν δύο ἢ τριῶν νομισμάτων, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὀβολῶν ἀπεδίδοντο. (4) τράπεζαι δὲ ἱερὰ ἐκ βάθρων αὐτῶν ἀνεσπῶντο καὶ ἀνετρέποντο, τοῖχοί τε τῶν ἀδῶν καὶ ἀψύστων τόπων ἀνηρευνόντο καὶ τὰ τῶν τεμνῶν ἱερὰ ἔδη ἀνωρύντετο τε καὶ κατεσκάπτετο ἐπὶ ζητήσῃ χρυσοῦ, ἄλλα τε πολλὰ τοιαῦτα ἐτολμάτο.

LXIII. Οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐτέρου τείχους τεταγμένοι τε καὶ μαχόμενοι κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν συστῆχες Ῥωμαῖοι νομίζοντες σὴν εἶναι τὴν πόλιν καὶ κακῶν ἀπαθῆ καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἐλευθέρους (οὐδὲ γὰρ ἤδεσαν πῶς τὰ γινόμενα), εὐρώστως τε ἡγωνίζοντο καὶ μετὰ βρώμης ἡμύοντο τοὺς ἐπιόντας καὶ ἀπευθύνοντο,

2. προστυγχανόντων] sic m. 1; ἐγγυχ. m. 1. — § 5. ξυνωμοσίας] συνομοτίας codex, ut supra c. 52. — § 5 τὰς δὲ... κακὸν etc.] Structura grammatica in oratione vivida negligitur. — ἄσημα φεγγόμενοι] Hanc addunt in margine. — δεινόν] κακὸν margo. — § 6. ὀλοσυγῇ] sic m. 2, ὀλοσυγῶ m. 1.

LXII. § 1. ἡμφοδῶν ἐρριπτεῖτο] sic m. 2, ἀ. ἐρρίπτετο m. 1. — § 2. χωνευόμενοι] χον. cod. h. l. et mox iterum. — πονηροτάτοις ἀνδρ.] Ἰουδαίοις mgo. — βίβλοι etc.] Cf. Ducas p. 312, 14 : τὰς δὲ βίβλους ἀπάσας ὑπὲρ ἀριθμὸν ὑπερβαίνουσας ταῖς ἀμάξαις φορητῇσαντες ἀπανταχοῦ ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ οὕτως διέπειραν· δι' ἐνὸς νομισματος δέκα βίβλοι ἐπιπράσκοντο, Ἀριστοτελικάι, Πλατωνικάι, θεολογικάι καὶ ἄλλο πᾶν εἶδος βίβλων· εὐαγγέλια μετὰ κόσμου παντοῖου ὑπὲρ μέτρον, ἀνασπῶντες τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, ἀλλ' ἐπώλουν, ἀλλ' ἐρρίπτον.

LXIII. Cf. Ducas p. 294, Chakocondyl. p. 397.

λαμπρῶς τοὺς ἐπιβιβάζειν πειρωμένους τοῦ τείχους. (α) Ὡς δὲ κατὰ νότυον τε εἶδον τοὺς πολεμίους καὶ βάλλοντας ἀπὸ τῶν ἔνδον καὶ τῆς πόλεως αὐτοὺς, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἡνδραποδισμένους ἐώρων καὶ ἀπαγομένους αἰσχροῦς, οἱ μὲν αὐτῶν ἀθυμία ληφθέντες ἐρρίπτουν σφᾶς αὐτοὺς ματὰ τῶν ὅπλων ἀπὸ τοῦ τείχους καὶ ἀπέθνησκον, οἱ δὲ ἀπογόνους τοῖς ὅλοις καὶ τὰ ὅπλα τῶν χειρῶν ἐκλυομένων ἤδη ἀπολούοντες, παρεδίδουν αὐτοὺς τοῖς ἔχθροῖς ἀμαχίᾳ χρῆσασθαι ὅ τι καὶ βούλοιντο.³

LXIV. Ἐτοχε δ' ἐκείσε τότε παρῶν καὶ μαχόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους ἦν αὐτοῖς καὶ Ὁρχάνης ὁ τοῦ βασιλέως θεῖος, τοῦ Ἀτουμάνων γένους, ὃν εἶχε βασιλεὺς Κωνσταντίνος ἐν τῇ πόλει, ἐν πολλῇ ἀγῶν θεραπείᾳ τε καὶ τιμῇ δι' ἐλπίδας, φυγάδα πρὸ πολλοῦ ὄντα διὰ τὸν φόβον τοῦ ἀδελφοῦ· ἐζήτει γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν· ὃς ἰδὼν τὴν τῆς πόλεως ἄλυσιν καὶ ὀέλων ἐκτὸν ἐκωῶσαι, πρῶτον μὲν ἐβουλήθη λαθὼν διαῆραι, ὥς εἰς τῶν ἀπὸ τῆς στρατιᾶς τῇ τε σκευῇ καὶ τῇ τῆς φωνῆς ὁμοιότητι· ὥς δὲ εἶδε [ὅτι] γνωσθεῖς

τε καὶ διωκόμενος (ἦσαν γὰρ οἱ ἀναγνόντες αὐτόν), ῥίπτει ἑαυτὸν εὐθὺς κατὰ τοῦ τείχους καὶ ἀποθνήσκει. (2) Οἱ δὲ στρατιῶται δραμόντες αἵρουν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντες καὶ ἀπήγαγον τῷ βασιλεῖ· καὶ γὰρ ἐζήτει αὐτὸν διὰ σπουδῆς ἡ ζῶντα ἢ τεθνεῶτα ἰδεῖν.

LXV. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Χαμουζᾶς ὁ τῶν νεῶν ἡγεμὼν, ὡς εἶδε τὴν πόλιν ἐχομένην ἤδη καὶ τοὺς δπλίτας ληζομένους αὐτὴν, εὐθὺς ἐπιπλεῖ τῇ ἁλύσει καὶ διαρρήξας αὐτὴν εἰσὶν γίνεται τοῦ λιμένος· καὶ ὅσας εὐρε τῶν Ῥωμαϊκῶν νεῶν (αἱ γὰρ τῶν Ἰταλῶν τριήρεις τε καὶ δλκάδες εὐθὺς βιασάμεναι ταύτας ἀνήχθησαν ἐς τὸ πέλαγος), τὰς μὲν κατέδυσεν αὐτοῦ, τὰς δὲ αὐτάνδρους ἔλαβε· καὶ ἐποκαίλας τὰς ναῦς ταῖς βασιλικαῖς καλούμεναις πύλαις, ἔτι κακλειόμενας εὐρὼν διαρρήσσει τε τὰ τούτων κλειθρα καὶ τοὺς μοχλοὺς καὶ καταβάλλει ταύτας, καὶ ἐσελθὼν μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐν τῇ πόλει, εὕρισκε πολλοὺς ἐκείσε τῶν Ῥωμαίων ξυρισταμένους καὶ ἐς ἀλλήν τραπομένους (οὕτω γὰρ ἐφθάκει πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἡ κατὰ γῆν

LXIV. Ὁρχάνης ὁ τοῦ βασιλέως θεῖος] Igitur Orchanes fuit frater Muratis II. Idem colligas e Turcicis scriptoribus Aali et Scolakfide, qui fratres Moratis recensent quattuor : Alaeddinum, Achmelem, Orchanem, Hasanum, ut ex Hammero l. l. 1, p. 680 disco. Secundum alios auctores, quos Hammerus in suo Osmanidarum stemmate sequitur, fratres Muratis fuerunt Achmetes, Mustapha, Iusuf, Mechemetes. Aliam de Orchane nostro famam habes apud Chalcocondylam p. 393, qui Orchanem Solimanis e filio nepotem (τὸν Μουσουλμάνεω ὑἱοῦν) fuisse dicit, adeo ut Orchanis nostri pater fuisset Orchanes ille Solimanis filius, qui post mortem patris (1410) ex Asia ab Emmanuele imperatore advocatus et Thessalonicam missus, deinde vero proditio captus et a Musa patris trucidatus est (V. Zinkeisen l. l. 1, p. 425. Cf. idem p. 809). De Orchane Constantinopoli degente supra (not. ad c. 5, 3) citavimus Ducam p. 232. Eiusdem etiam Barbarus p. 19 meminit hisce : *El Turco Dorgano* (sic), *el qual iera in Constantinopoli al soldo del' imperador, si avea in varda uno di cantoni da la tera de la banda da mar cum i suo Turchi : qual iera a suo soldo, i qual per avanti avea revelado* (i. e. rebellaverant) *al suo signor*. De morte ejus ita Chalcocondylas p. 398, 3 : Ἀμρὶ τόν Νοταρᾶν τοῦ βασιλέως ἀρμωστήν καὶ Ὁρχάνη τὸν Μουσουλμάνεω ὑἱοῦν, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον Ἕλληνες, τοιοῦνδε ἐγένετο· ὡς γὰρ ἐπυνθάνοντο βαλκωνίαι τὴν πόλιν, ἀπέδρασαν ἐπὶ πύργον τινὰ τῆς πόλεως, ὡς ἐνταῦθα βουλευσόμενοι ὅτι ἅπαν σφᾶς δεοὶ τραπέσθαι. Καὶ ἐνταῦθα γινόμενοι, Ὁρχάνη μὲν βίαια ἀμειψάμενος Ναζιρζαίου τινὸς ἔβαλεν ἑαυτὸν κατὰ τοῦ πύργου καὶ ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἀμρὶ τὸν Νοταρᾶν πολιορκηθέντες ἐκώσσαν περὶ κλήθουσαν ἀγοράν, αὐτὸς τε ἀμα καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. Aliter rem narrat Ducas p. 300, 1 : Ἐταροὶ δὲ φασιν ὡς ὁ δούξ (Notaras) εὐρέθη μετὰ τὸν Ὁρχάν ἐν τῷ πύργῳ τῷ τοῦ κασελίου τοῦ Φραντζεζίδου, κακῇ παρεδόθησαν, ὁρῶντες ὡς οἱα ἦν ζυνατὸν ἀνθίστασθαι πλεόν τοῖς Τούρκοις. Ὄντων δὲ πλείστων ἐκεῖ καὶ εὐγενῶν ἀρχόντων σὺν τῷ δουκί, ἡτήσαντο ὁ Ὁρχάν ἀπὸ τίνος μοναχοῦ τὰ ἄμειρα αὐτοῦ, καὶ φορήσας αὐτὰ ἰδὼναι τῷ μοναχῷ τὰ αὐτοῦ, καὶ διὰ μιᾶς τοξοβολικῆς θυρίδος ἔβαλεν ἑαυτὸν κατὰ γῆς· ἔξω τῆς πόλεως. Καὶ λαβόντες οἱ τῶν πλοίων καὶ δισμώσαντες ἔβαλον ἐντὸς σὺν τοῖς λοιποῖς πύχμαλῳτοις· οἱ δὲ τοῦ πύργου παραδοθέντες καὶ αὐτοὶ ἐντὸς τοῦ πλοίου ἐκείνου εἰσῆχθησαν. Τότε εἰς τῶν αἰχμαλῳτῶν τῶν Ῥωμαίων καταπραγματευσάμενος τὴν αὐτοῦ ἐλευθερίαν εἰρηκε τῷ ναυάρχῳ « εἰ ἐλευθερώσεις με σήμερον, ἐγὼ σοὶ δοῦναι τὸν Ὁρχάν καὶ τὸν μεγαδούκα ὁμοῦ. » Τότε ἀκούσας ὁ ναύαρχος ὥμοσε τοῦ ἐλευθερῶσαι αὐτόν. Καὶ τότε δεῖξας τὸν μέγαδούκον Ὁρχάν, καὶ μαθὼν ὅτι κατ' ἀλήθειαν ἐκείνός ἐστιν, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τὸν δὲ μεγαδούκα ζῶντα καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὁρχάν λαθὼν εἰς τὸν ἡγεμόνα ἀπήγαγεν ἐν τῷ Κοσμηδίῳ· ἐκείνός δὲ τῷ ναυάρχῳ εὐεργετήσας καὶ πλείστα δῶκε ἀπέλυεν. || — ὀέλων] sic m. 2, βουόμενος m. 1. Deinde inserui ὅτι.

LXV. De liis quæ in portu acciderunt, amplam narrationem habes apud Barbarum p. 56 sqq. cujus summa momenta paucis comprehendere satis sit. Classis Turcorum, quæ ad Colonas stationem habebat, paullo ante solis ortum prope portum apparuit, at prelium committere et rupta catena introitum sibi patefacere non ausa, mox inde se contulit in urbis latus Propontidi obversum, ubi nautæ in terram egressi et in directionem urbis diffusi sunt. Interea naves Turcorum septuaginta, quæ per collem Galatensem in Cornu sinum transductæ erant, ad Pharam (el Fanari) appulerunt indeque in urbem irrumpunt. Dum sic classarii per urbem disperguntur et prædæ corradendæ intenti sunt, major pars navium Italarum, quas singulatim Barbarus recenset, salutis suæ consulentes, rupta catena portum relinquunt. Cf. Ducas, p. 296, 13 : Καὶ γὰρ εἰ καὶ μὴ ἡσχολοῦντο τὰ πλοῖα τοῦ τυράννου ἐν τῇ πρυμνῇ καὶ τῷ σκυλῷ τῆς πόλεως, οὐκ ἂν ἀπέθνη μία καὶ μόνον. Ἀλλ' οἱ Τούρκοι ἀπέντες τὰ πλοῖα πάντες ἔνδον ἦσαν, καὶ οἱ Λατίνου ἄλλαν εὐρόντες ἐτήρχοντο τοῦ λιμένος. Eadem fere Chalcocondylas p. 400, 1. Haud recte igitur Critobulus Italos ait βιάσασθαι classem Turcorum, rupta catena in portum ingressam. Reliquæ narrationis fides ut servaretur, statuendum foret, postquam Itali discesserant et Turci a tribus jam partibus in urbem penetraverant, portum denso catena clausum esse et tum demum Chamuzam, e Propontide et meridionali urbis parte reducem, in portum irrumpisse. Quod quam probabile sit, tu videas. || — ταῖς βασιλικαῖς πύλαις] Portam hanc intra catenam fuisse e Critobulo colligitur; haud longe ab ea fuisse ad ipsum portum introitum liquet e Phrantze p. 234, ubi postquam

στρατιὰ ληϊζομένην τὴν ἄλλην πόλιν), καὶ ξυμβαλὼν αὐτοῖς τρέπεται καὶ φονεύει πάντας αὐτοῦ, ὥστε διὰ τῶν πυλῶν αἶμα ρυῖναι πολὺ.

LXVI. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ ἄλλη στρατιὰ ἐφθάκει, ὁμοίως δὲ καὶ διὰ τῶν ἄλλων παραλίων πυλῶν ἐσερχόμενοι λαμπρῶς, ταύτας ξυγκλῶντες καὶ καταβάλλοντες, καὶ οὕτως ἅπαν τὸ στράτευμα τῶν νεῶν ἤδη σκεδασθὲν ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν τρέπεται ἐς διαρπαγὴν, ληϊζόμενον πάντα τὰ ἐν ποσὶ καὶ δίκῃν ἐμπίπτον πυρὸς ἢ σκηπτοῦ καὶ ἐμπιπρῶν πάντα καὶ ἀβανίζον, ἢ χειμάρρου δίκην ἅπαντα παρασύρον καὶ διαφθεῖρον· καὶ γὰρ οὗτοι πάντα διηρευνήσαντο ἀκριδέστερον ἢ Δᾶτις, φασί, τὴν Ἑρετρικὴν, ναοὺς, ἱερὰ, θήκας τε παλαιὰς καὶ τάφους ἀναρρηγνύντες, στοάς τε ὑπογείους καὶ καταδύσεις καὶ κρησφύγετα καὶ ἄντρα καὶ χηραμοὺς καὶ ἄλλο πᾶν κεκρυμμένον ἀνερעυνῶντες καὶ εἴ ποῦ τις ἢ τι ἦν κεκρυμμένον, ἐς φῶς ἐξάγοντες. (2) Ἐς δὲ τὸν μέγιστον ἐσελθόντες τῆς τοῦ θεοῦ Σοφίας νεῶν, εὗρον ἐκεῖ πολὺ τι πλῆθος ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ παίδων καταφυγόντας τε καὶ θεοκλήτουντας· οὗς καὶ δίκην σαγῆνης ξυγκλείσαντες παρεστήσαντο πάντας ὁμολογίᾳ, καὶ ἀπήγαγον αἰχμαλώτους, τοὺς μὲν ἐς τὰς τριήρεις, τοὺς δὲ ἐς τὸ στρατόπεδον.

LXVII. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐν τῇ Γαλατῇ, ὡς εἶδον τὴν πόλιν ἐχομένην ἤδη καὶ διαρπαζομένην, εὐθὺς προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τῇ μηδὲν τι κακὸν παθεῖν, καὶ ἀνοίξαντες τὰς πύλας ἐσεδόντο τὸν Ζάγανον μετὰ τῆς στρατιᾶς, καὶ αὐτοὶ οὐδὲν ὅλως ἡδίκηντο. (3) Ἡ δὲ στρατιὰ πᾶσα, ἣ τε κατὰ γῆν ἢ τε κατὰ θάλασσαν, ἐσχυθεῖσα ἐς τὴν πόλιν ἀπὸ πρωίας βαθείας καὶ αὐτοῦ τοῦ περιόρθρου μέχρι δελφῆς ὀφίας ἐληΐζετο καὶ διηρπαζέτο ταύτην, ἐκφορῶσα πᾶσαν τὴν λείαν ἐς τὸ στρατόπεδον, τὴν δὲ καὶ ἐς τὰς ναῦς· ἔστιν ἂν δὲ ταύτης καὶ διαρπαζόντες ἐνιοὶ ὥσπερ φῶρες καὶ λαθραῖοι ἐξιώντες τῶν πυλῶν ἀπῆσαν ἐς τὰ οἴκοι. (2) Οὕτω δὲ πᾶσαν

ταύτην ἐκέκωσε καὶ ἡρήμωσε καὶ πυρὸς δίκην ἡφάνισε καὶ ἡμαύρωσεν ὥσθ' ὅλως ἀπιστηθῆναι εἰ καὶ ἦν ἐν αὐτῇ ποτε ἢ ἀνθρώπων οἰκισίᾳ ἢ πλοῦτος ἢ περιουσία πόλεως ἢ ἄλλη τις κατ' οἶκον κατασκευὴ τε καὶ περιφάνεια, καὶ ταῦτα οὕτω λαμπρᾶς καὶ μεγάλης ὑπαρχούσης πόλεως· οἴκοι δὲ μόνον ἐναπελείφθησαν ἔρημοι καὶ φόβον παρέχοντες τοῖς ὁρώσι διὰ τὴν ἐρημίαν πολύν. (3) Ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν Ῥωμαίων καὶ τῶν ξένων, ὡς ἔλεγοντο, παρ' ὅλον τὸν πόλεμον καὶ ἐν αὐτῇ δὴ τῇ ἀλώσει ξύμπαντες, ἄνδρες, γῆμι, καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες, ἐγγύς που τετρακισχίλιοι· ἐλήφθησαν δὲ καὶ αἰχμαλῶτοι ὀλίγοι πλείους πεντάκις μυρίων, τῆς δὲ στρατιᾶς ἀπάσης ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους.

LXVIII. Ὁ δὲ βασιλεὺς μετὰ ταῦτα ἐσελθὼν ἐς τὴν πόλιν, κατεθεᾶτο τὸ τε μέγεθος καὶ τὴν θέσιν αὐτῆς, τὴν τε λαμπρότητα καὶ καλλονὴν, τὸ τε πλῆθος καὶ μέγεθος καὶ κάλλος τῶν τε ναῶν καὶ τῶν ὀχυρωμάτων, τῶν τε ἰδιωτικῶν οἰκιῶν καὶ κοινῶν καὶ τῶν ἐν δυνάμει ὄντων τὴν πολυτέλειαν, ἔτι δὲ τὴν τε τοῦ λιμένος θέσιν καὶ τῶν νεωρῶν καὶ τὸ πρὸς πάντα ἐπιτηδείως ἔχειν τὴν πόλιν καὶ εὐφυῶς, καὶ ἀπλῶς πᾶσαν αὐτῆς τὴν κατασκευὴν καὶ τὸν κόσμον. (2) Ἐώρα δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῶν οἰκιῶν καὶ τὴν παντελῆ φθορὰν αὐτῆς καὶ τὸν ὄλεθρον· καὶ ὄϊκος αὐτὸν εὐθὺς ἐσῆει καὶ μετὰμελος οὐ μικρὸς τῆς ἀπωλείας τε καὶ διαρπαγῆς, καὶ δάκρυον ἀφῆκε τῶν ὀρθαλμῶν, καὶ μέγα στεναζάς τε καὶ περιπαθείς, « οἶαν, ἔφη, πόλιν ἐς διαρπαγὴν καὶ ἐρήμωσιν ἐκδοδῶκαμεν » οὕτως ἐπαθε τὴν ψυχὴν. (3) Καὶ γὰρ ὄντως πάθος μέγα τοῦτο γέγονεν ἐφ' ἡμῶν ἐν μίᾳ δὴ ταύτῃ πόλει ὅσον ἐν οὐδεμιᾳ τῶν παλαιῶν μνημονευομένων τε καὶ ἱστορουμένων μεγάλων πόλεων μεγέθει τε τῆς ἀλούσης πόλεως καὶ δεῦρτι καὶ ἀποτομῇ τοῦ ἔργου· οὐχ ἥκιστα δὲ πάντας ἐξέπληξε τοὺς τε ἄλλους καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς δρᾶσαντας καὶ πρ-

dixerat regionem τῆς ὥραις πύλης· custodiæ commissam esse nautarum Cretensium [qui ibi usque ad septimam diei horam pugnarunt in turribus Basilii et Leonis et Alexii, id. p. 287, 20], pergit: Τῷ δὲ Γαβριὴλ Τριβιζάνῳ τῷ τῶν Ἑνετῶν τριηρέων καπετανίῳ μετὰ καὶ ἑτέρων ἀνδρῶν πεντήκοντα ἐδόθη φυλάττειν τὸν πύργον τὸν ἐν μέσῳ τοῦ βεῦματος, τὸν φυλάσσοντα τὴν εἰσοδὸν τοῦ λιμένος, καὶ ἦν ἀντικρὺς τῆς πύλης τῆς Βασιλικῆς. Cf. Ducas p. 275, 11: Οἱ δὲ Βενετικοὶ ἐν τῇ Βασιλικῇ πύλῃ μέχρι τοῦ Κυνηγοῦ σὺν Ῥωμαίοις ὁμοῦ τοῖς Τούρκοις ἐμάχοντο. Leonardus p. 326 Gabrielem Trevisanum cum Venetis suis in regione quæ est a turri Phari usque ad Imperialem decertasse dicit. — In Fusculo 4, 190 portum, quæ ad Cornu sinum erant, series hæc est: P. Cynegii, Phari, Theodosiæ, Petri, Platea, Basilea. Memoratur porta Basilica etiam ap. Ducam p. 295, 1 et p. 300, 5, ubi Lucas Notaras prope eam fuisse dicitur, quo tempore Turci per Charsi portam in urbem irruerunt. Ex allatis patet errare Hammerum qui Basilicam portam composit cum hod. *Balat-Kapussi* quæ est inter Cynegii portam (*Aiwan-Kapussi*) et Fari portam (*Fener Kapussi*). Haud magis probandi Moritmannus et Stolpius (in tabula Constantinopolis) qui Basilicam portam non ad Cornu sinum collocant, sed in hodierna *Achyr-Kapussi* quærunt, quæ in meridionali Seraglii apice sita versus Propontidem spectat. — τραπόμενος] sic man. 2, τρεπόμενος m. 1. — ληϊζομένη τὴν ἄλλην πόλιν] Hæc adduntur in margine.

LXVI. § 1. ἢ Δᾶτις τὴν Ἑρετρικὴν] V. Herodot. 6, 101. — § 2. Σοφία· νεῶν] V. Ducas p. 288, 3. 1. 291, 6; Phrantzes p. 289, 20; Chalcocondylas p. 397, 9. — καὶ παίδων] addit margo.

LXVII. § 1. Οἱ ἐν τῇ Γαλατῇ etc.] De his vide plura ap. Ducam p. 267, 1. 312, 22 et Chalcocondylam p. 400, 22. Pactorum, quæ Mechemetes cum Galatinis inivit, apographum græcum habes apud Hammerum l. 1. 1, p. 675 sq. Idem documentum italica lingua scriptum et in nonnullis a græcis recedens dedit Zinkeisen l. 1. 2, p. 26. — § 3. ξύμπαντες] ἔμμ syllaba additur in margine. — πεντακισχίλιοι] literæ πενταχ in rasura scriptæ sunt; 60,000 sec. Leonardum p. 334.

LXVIII. § 1. Εἰσελθὼν ἐς τὴν πόλιν] diei hora octava, sec. Ducam p. 298, 16. Cf. Phrantzes p. 290, 18. —

θόντας τῷ τε παραλόγῳ καὶ ἀήθει τοῦ γεγονότος καὶ τῷ ὑπερβάλλοντι καὶ ξενίζοντι τοῦ δεινοῦ. (4) Ἐάλω Τροία, ἀλλ' ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ δέκα ἔτη πολιορκουμένη, ὥστε εἰ καὶ τῷ πλήθει τῶν τε ἀπολλυμένων τῶν τε ἐλαυκώτων οὐ μείων ἦν ἡ ζυμφορὰ, εἰ μὴ καὶ μεΐζων εἴποι, ἀλλὰ καὶ ἄμφω ταῦτα ἐφερέ τινα κουρισμὸν καὶ παρηγορίαν αὐτῇ· οἱ τε γὰρ Ἑλλήνες φιλανθρωπότερον τοῖς ἐλαυκώσι προσεφέροντο, τὰς κοινὰς αἰδούμενοι τύχας, ὅ τε συνεχὲς πόλεμος καὶ μακρὸς καὶ τὸ καθ' ἡμέραν τὴν ἄλωσιν προσδοκᾶν παρήρηται τὴν ἀκριδοῦ τούτων αἴσθησιν τῶν δεινῶν· τὸ δὲ παρὸν ἀπαρμυθῆτον ὄλωσ. (5) Ἐάλω Βαβυλὼν ὑπὸ Κύρου, ἀλλ' οὐδὲν ἐς τὰ καίρια παραδραβεῖσα, οὐδ' αἰχμαλωσίᾳ δουλεύσασα, οὐδ' ὕβρι γυναικῶν ἐκδοθεῖσα καὶ παίδων, ἀλλ' ἡ μόνον δεσπότιν ἀλλάξασα, καὶ τοῦτον χρηστὸν ἀντὶ πονηροῦ. (6) Ἐάλω Καρχηδὼν ὑπὸ Σκηπίωνος δις, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον ὁμήρους δοῦσα καὶ τὰς δαπάνας τοῦ πολέμου παρασχομένη, ἐς χρήματα (καὶ) μόνον τὴν ζημίαν ἐδέξατο, τὸ δὲ δεύτερον μικρὸν ἀπωτέρω μετοικισθεῖσα ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶ καὶ τοῖς ὑπάρχουσι πᾶσι καὶ τοὺς οἰκήτορας ἔχουσα σῶς καὶ κακῶν ἀπαθείς οὐδὲν τοσοῦτον ὑπέστη δεινόν. (7) Ἐάλω Ρώμη, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ Κελτῶν τε καὶ Γαλατῶν, ὑπὸ Γόθων τὸ δεύτερον· ἀλλ' οὐδὲν τοσοῦτον παθοῦσα δεινόν, ἀλλ' ἡ μόνον τυραννιθεῖσα μικρὸν καὶ χρήμασι ζημιωθείσα καὶ πλούτῳ καὶ δημεύσει τῶν πρώτων οἰκῶν καὶ ὑπερορίᾳ τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, καὶ πάλιν μικρὸν ὕστερον ἐαυτὴν ἀνακτησαμένη, ἐπὶ μέγα δόξης ἤρθη καὶ πλούτου καὶ δυναστείας καὶ τύχης. (8) Ἐάλω Ἱεροσόλυμα τρίς, ὑπ' Ἀσσυρίων τὸ πρῶτον, ὑπ' Ἀντιόχου τὸ δεύτερον, ὑπὸ Ῥωμαίων τὸ τρίτον· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον μετοικίαν μόνον ὑπέστη ξὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ τοῖς ὑπάρχουσι πᾶσιν ἐς Βαβυλῶνα· ὑπ' Ἀντιόχου δὲ μικρὸν τυραννιθέντες πάλιν εἶχον τὴν πόλιν· ὑπὸ δὲ Ῥωμαίων εἰ καὶ τὰ πάθη τῆς ἀλώσεως ἦσαν οὐ φορητὰ, ἀλλὰ στέσεις τε ἦσαν ἐν αὐτῇ πολλαὶ καὶ δειναὶ καὶ ἐμφύλια καὶ διαρπαγαὶ καὶ σφαγαὶ καὶ φόνοι τῶν ἐνοικούντων τε καὶ τῶν οἰκειοτάτων ἀνόσιοι καὶ πρὸ τοῦ πλέμου καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ, ὥστε καὶ ἐν εὐχαῖς ἦν αὐτοῖς πολλὰκις τὴν πόλιν ἄλῃναι, ἀπαλλαγὴν ἐκ τούτου τῶν μεγίστων κακῶν οἰομένοις εὐρέσθαι ἢ τῷ θανάτῳ ἢ τῇ δουλείᾳ. Οὕτως οὐδὲν τὰ τῶν πόλεων ἐκείνων πτώματα πρὸς τὸ ταύτης εἰσὶν οἷα καὶ περιβάλλεσθαι. (9) Καὶ ἄλλαι δὲ πόλεις πολλαὶ καὶ μεγάλαί ἐν τε Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ ἐάλωσαν, καὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ καὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ τῶν ἐνοικούντων

καὶ πολλοὺς ἄλλοις ἀνθοῦσαι τοῖς ἀγαθοῖς, ἀλλ' οὐδὲ τὰ τούτων πτώματα λόγον ἔχει πρὸς τὰ παρόντα δεινά.

LXIX. Ἐάλω καὶ ἡ δυστυχὴς αὕτη πόλις πρώην παρὰ τῶν ἐσπερίων γενεῶν, ἐξήκοντα ἔτη τυραννουμένη, καὶ πλοῦτον ἀφηρέθη πολλὸν καὶ ἀναθώματα τῶν ἱερῶν πλείστα καὶ κάλλιστα καὶ πολυτελῆ, καὶ τὰ λαμπρὰ καὶ σεμνὰ καὶ περιμάχῃτα ταύτης θεάματα καὶ ἀκούσματα τὰ μὲν ἐς ἐσπέραν μετακομίσθη, τὰ δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει πυρὸς γέγονε παρανάλωμα· ἀλλὰ μέχρι τούτων ἦν αὕτη ἡ ζημία καὶ τὸ δεινόν· εἰ μὴ δὲ ταῦτα μικρὰ, τῶν οἰκητόρων δὲ οὐδένα ἀποβεδλίχκει, οὐδ' ἐς παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμωτάτα παρὰ βλάβῃ, ἀλλ' εἶχε πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας ἀσινεῖς ὄλωσ καὶ κακῶν ἀπαθείς· καὶ πάλιν ἀπωσαμένη τὴν τυραννίδα καὶ ἐαυτὴν ἀνακτησαμένη ἐς τὴν προτέραν ἦκε κατάστασιν, καὶ βασιλείῳ ἦν καὶ γενῶν ἤρχε πολλῶν ἐν τε Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ καὶ νήσων οὐκ ὀλίγων, καὶ ἐν περιφανείᾳ καὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ καὶ λαμπρότητι ἦν, καὶ τῶν καλῶν ἀπάντων ἡγεμὼν καὶ παράδειγμα, καὶ λόγων ἦν ἐστία καὶ παιδείας ἀπάσης καὶ σοφίας καὶ ἀρετῆς καὶ πάντων τῶν καλλίστων ὁμοῦ. (2) Νῦν δ' ὄντως ἐξήκει τὰ κατ' αὐτὴν, καὶ τὰ καλὰ ξυλλήβδην ἔρρει, καὶ ἀφῆρηται πάντων, πλούτου, δόξης, ἀρχῆς, περιφανείας, τιμῆς, γένους λαμπρότητος, ἀρετῆς, παιδείας, σοφίας, ἱερωσύνης, βασιλείας, πάντων ἀπλῶς· καὶ ὅσον ἐς ἄκρον εὐδαιμονίας καὶ τύχης ἤλασε, τοσοῦτον ἐς πυθμένα δυστυχίας καὶ κακοδαιμονίας κατήχθη· καὶ μακαρισθεῖσα πρῶτη ὑπὸ πολλῶν, νῦν ὑπὸ πάντων δυστυχὴς καὶ βαρυσταύμων ἀκούει· καὶ μέχρι τερμάτων τῆς οἰκουμένης προελθοῦσα τῇ δούλῃ, νῦν πᾶσαν ὁμοῦ γῆν τε καὶ θάλασσαν μεστὴν πεποίηκε τῶν ἐαυτῆς ζυμφορῶν καὶ τῆς ἰδίας ἀδοξίας ἐνέπλησε, πανταχοῦ τῆς αὐτῆς κακοδαιμονίας ὑπομνήματα φέρουσα τοὺς οἰκήτορας, ἄνδρας ὁμοῦ καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας διασπαρέντας αἰσχροῦς ἐπ' αἰχμαλωσίᾳ καὶ δουλείᾳ καὶ ὕβρι· καὶ ἡ πολλῶν γενῶν ἐπάρξασα πρότερον μετὰ τιμῆς καὶ δόξης καὶ πλούτου καὶ περιφανείας λαμπρᾶς, νῦν ὑφ' ἐτέρων ἄρχεται μετὰ πενίας καὶ ἀδοξίας καὶ ἀτιμίας καὶ δουλείας αἰσχίστης· καὶ παράδειγμα πάντων ὄντων καλῶν καὶ λαμπρᾶς εὐδαιμονίας εἰκῶν, νῦν εἰκῶν ἐστὶ δυστυχίας καὶ μεγίστων ζυμφορῶν ὑπόμνημα καὶ στήλη κακοδαιμονίας καὶ μῦθος τῷ βίῳ. (3) Οὕτως οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων πιστὸν οὐδὲ βέβαιον, ἀλλὰ πάντα δίκην ἐρίπου ἄνω καὶ κάτω στροβιλεῖται καὶ περιφέρεται ταῖς ἀγχιιστρόφοις τοῦ βίου μεταβολαῖς, παίζοντα

καὶ νῦν καὶ man. 2 in rasura. || — § 3. τὴν ἀκριδοῦ] add. mgo. || — § 6. μετοικισθεῖσα] sic mgo, μετοικίσασα textus. Haud premeunda sunt quae de Carthagine bis a Scipione capta Critobulus tradit. || — § 7. Γαλατῶν] sic mgo, Γερμανῶν text. || — § 8. ὑπέστη] sic mgo, εἰδέξατο text. || — ἐμφύλια] ἐμφύλιοι? || — § 9. πτώματα] sic mgo, πάθη lat.

LXIX. § 1. ἐξήκοντα] Sunt anni 57 ab Aprilis d. 12 an. 1204 usque ad 25 d. Julii an. 1261. || — § 2. πολλῶν γενῶν] sic mgo; π. ἰθύνων text. || — μεγίστων] add. mgo. || — § 4. διακοσίω] 1136 ann. (328-1453). || — Κωνσταντῆ] Cf. Barbarus p. 51, ubi vates praedixisse perhibetur: quando el se troverà uno imperador che abbia nome Constantin fo d' Elena, soto quello imperio el se perderà Constantinopoli.

καὶ παιζόμενα παρὰ μέρος, καὶ οὐδέποτε στήσεται τῆς ἀτάκτου ταύτης καὶ βρώδους φορᾶς καὶ κινήσεως καὶ τῆς ἄλλοπροσάλλου παλιρροίας τε καὶ μεταβολῆς, ἕως ἂν ἐν τοῖς οὖσι τὸ εἶναι ᾗ. (4) Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο παντὸς μᾶλλον θαυμάσας ἔχω, τὴν τε γενομένην ζυγκύρῃσιν τῶν ὀνομάτων καὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐναντιότητα ἐπὶ τὸσαύτης περιόδου ξυνδραμούσαν ἐγγὺς που διακοσίων μάλιστα καὶ χιλίων ἐτῶν. Κωνσταντίνος γὰρ εὐτυχῆς βασιλεὺς, Ἐλένης υἱὸς, ἀνέστησέ τε ταύτην καὶ ἐς ἄκρον εὐδαιμονίας καὶ τύχης ἐπῆρε, καὶ πάλιν ἐπὶ Κωνσταντίνου, δυστυχοῦς βασιλέως, Ἐλένης υἱοῦ, ἑάλω τε καὶ ἐς ἐσχάτην δουλείαν τε καὶ κακοδαίμονίαν κατήχθη. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω.

LXX. Αἱ δὲ τριάκοντα τριήρεις, ἃς ὁ τῆς Ῥώμης ἀρχιερεὺς ἐπεμπε βοηθοῦς τῇ τε πόλει καὶ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ, καταχθῆσθαι ἐς Χίον κάκεισε πνεύμασιν ἐναντίως χρησάμεναι, αὐτοῦ περιέμενον, καιρὸν ἐπιτῆδειον ἀναμένουσιν· ὥς δὲ μετὰ μικρὸν ἐπύθοντο τῇ τῆς πόλεως ἄλυσιν, ὑστερησάσαι τῆς βοηθείας πάλιν ἀπέπλευσαν οἱ, μηδὲν ὑπὲρ ὧν ἦκον διαπραξάμεναι. (3) Ἐδεῖ δὲ ἄρα πάντως τὴν δυστυχῇ ταύτην πόλιν ἀλῶναι τε καὶ κακῶς παθεῖν, καὶ διὰ τοῦτο πάσης ἐπικουρίας πάντοθεν φαινομένης καὶ δυναμένης αὐτῇ βοηθεῖν, παντάπασιν ἀπεστέρητο· ἀλλὰ ὃ καὶ πάντα ξυνδεδραμῆκε πρὸς τοῦτο, οὕτω τοῦ θεοῦ ἐνδόντος.

LXXI. Ἐάλω τοίνυν ἐπὶ Κωνσταντίνου βασιλέως, ἐβδόμου Παλαιολόγων, ἐννάτῃ καὶ εἰκοστῇ φθίνοντος Μαΐου παρὰ Ῥωμαίοις, ἐξήκοντος ἔτους τῶν ἀπ' ἀρχῆς ἐνός τε καὶ ἐξηκοστοῦ παρὰ τοῖς ἐννακασίοις τε καὶ ἐξακισχιλίοις, ἀπὸ δὲ κτισέως τε καὶ ξυνοικήσεως ταύτης ἔτεσι τέτταρσι καὶ εἰκοσι καὶ ἑκατὸν πρὸς τοῖς χιλίοις.

LXXII. Θνήσκει δὲ καὶ βασιλεὺς Κωνσταντίνος αὐτὸς ἥπερ ἔφην μαχομένος, σὺφρον μὲν καὶ μέτριος ἐν τῷ καθ' ἑαυτὸν βίῳ γεγόμενος, φρονήσεως δὲ καὶ

ἀρετῆς ἐς ἄκρον ἐπιμεμελημένος, ξυνοτός τε καὶ τῶν ἄγαν πεπαιδευμένων, κἀν τοῖς πολιτικοῖς δὲ πράγμασι καὶ τοῖς ἐν ἀρχῇ οὐδενὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τῶν πρωτείων παραχωρῶν, δξύς μὲν ξυνιδεῖν τὸ δέον παντὸς μᾶλλον, δξύτερος δὲ ἐλίσθαι, δεινὸς εἰπεῖν, δεινὸς δὲ νοῆσαι, δεινότερος δὲ πράγμασιν ὁμιλῆσαι, τῶν μὲν παρόντων ἀκριβοῆς γνώμων, ἥπερ ἔφη τις ὑπὲρ Περικλέους, τῶν δὲ μελλόντων ὡς ἐπὶ πλείστον τοῦ εἰκότος ἄριστος εἰκαστής, ὑπὲρ τε τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἀρχομένων πάντα καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν αἰρούμενος, ὃς γε καὶ τὸν ἐπικείμενον τῇ πόλει προφανῇ κίνδυνον ὁρῶν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ δυνάμενος αὐτὸν ἐκσῶσαι καὶ πολλοὺς ἔχων τοὺς πρὸς τοῦτο παρακαλοῦντας, οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' εἴλε το ξυναποθανεῖν τῇ πατρίδι τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις, μᾶλλον δὲ καὶ προαποθανεῖν αὐτὸς, ὅπως μὴ ταύτην τε ἀλῶσαν ἐπίδοι, καὶ τῶν οἰκητόρων τοὺς μὲν σφαττομένους ὡμῶς, τοὺς δὲ δορυαλῶτους ἀπαγομένους αἰσχυρῶς. (2) Ἐπειδὴ γὰρ εἶδε τοὺς πολεμίους βιαζομένους τε αὐτὸν καὶ διὰ τοῦ κατερριμμένου τείχους ἐσερχομένους ἐπὶ τὴν πόλιν λαμπρῶς, εἰπεῖν λέγεται μέγα βοήσας ὑστάτην ταύτην φωνήν· « ἡ πόλις ἀλίσκεται καὶ μοι ζῆν ἐτι περιέστιν; » καὶ οὕτως ἐς μέσους τοὺς πολεμίους ὥσαι τε ἑαυτὸν καὶ κατακοπῆναι. Οὕτως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἦν καὶ τοῦ κοινοῦ κηδεμὼν, δυστυχῆς μέντοι γε παρὰ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ, κἀν τῷ τέλει δὲ δυστυχέστατος. (3) Τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν μεγάλην πόλιν τὴν Κωνσταντίνου ἐπὶ μέγα δόξης ἀρθεῖσαν καὶ δυναστείας καὶ πλούτου ἐν γε τοῖς κατ' αὐτὴν καιροῖς, καὶ πάσας τὰς πρὸ αὐτῆς ἀποκρύψασαν πολλῶν τινα καὶ ἀπείρω τῶν μέσῳ ἐπὶ τε δόξῃ καὶ πλούτῳ καὶ ἀρχῇ καὶ δυνάμει καὶ μεγέθει καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θαυμαζομένην, οὕτως ἐτελεύτησεν.

LXXIII. Βασιλεὺς δὲ Μεγέμετις τὴν τε πόλιν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα καλῶς θεασάμενος, ἐπένεισιν ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ διατίθεται τὰ κατὰ τὴν λείαν. Καὶ

LXX. Αἱ δὲ τριάκοντα etc.] Cf. supra cap. 39. Pusculus de his ita habet 4, 1025 :

*Auxilium Dens ipse negavit :
in Tenedi portu nam tempestatibus acie
stabant bis denae naves, quas Gnosia tellus,
qua Fenetum imperium Rhadamanti legibus audit
omissis, plenas frumento et frugibus, inde
bis quinas Feneti mittebant Marte triremes
instructas, urbi auxilio Danaisque ; sed omnes
mensem unum adverso tenuerunt sidere portum ;
nec prius inde datum est se de statione movere,
quam Teucri capiant urbem regemque trucidant.*

§ 2. Τε καὶ κακῶς παθεῖν καὶ] add. margo. || — ἀλλὰ δὴ] add. margo.

LXXI. Ἐβδόμου] ὀγδόου Phrantz. p. 301, 3. || — Ἐννάτῃ καὶ εἰκοστῇ Μαΐου] Cf. Ducas p. 288, 15. Phrantzes p. 288, 19, et quae ex Turcicis scriptoribus affert Hammer 1, p. 678. Constantinus obiit natus an. 49, mens. 3, dies 23 secundum Phrantzem p. 291, 12; de regni annis v. Phrantz. p. 304 et Chalcoe. p. 399, 15. || — ἐνός] πρώτου? At similiter habes καὶ ἐν cap. 77 ult. || — πρὸς τοῖς χιλίοις] πρὸς τριαχίλοις codex; ab Constantinopolis encænitis (Sept., an. 328) usque ad expugnationem urbis (Maii mens. an. 1453) elapsi sunt anni 1124.

LXXII. § 1. Τῶν πρωτείων] sic mgo, τοῦ ἴσου text. || — ἥπερ] sic m. 2, ὅπερ m. 1. De Themistocle Thucydides dixit 1, 138, 3 : τῶν τε παραρχῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς; κράτιστος; γνώμων καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλείστον τοῦ γενή-
σμενου ἄριστος εἰκαστής.

LXXIII. § 1. Ἔστιν ἃ δὲ τούτων καὶ] sic mgo; ἔστιν οὗ; δὲ καὶ text. || — § 2. Νοτρεῶν] De virtute Lucae Notaræ

πρῶτον μὲν λαμβάνει τὸν ξυνήθη δασμὸν αὐτῶ τῶν λαφύρων, ἔπειτα δὲ καὶ ἀριστεία ἀπὸ πάντων ἐκλέγεται, παρθένοισ τε ὥραιαι καὶ τῶν εὖ γεγονότων καὶ παιδῶν καλλίστους, ἔστιν ἂ δὲ τούτων καὶ ὠνούμενος παρὰ τῶν στρατιωτῶν. (3) Ἐκλέγεται δὲ καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν οὓς ἐμάνθανε γένει τε καὶ προνήσει καὶ ἀρετῇ διαφέρειν τῶν ἄλλων, καὶ δὴ καὶ Νοταρᾶν αὐτὸν, ἀνδρᾶ τῶν δυνατῶν τε καὶ ἐπιφανῶν ὄντα ἐν τε ξυνέσει καὶ πλούτῳ καὶ ἀρχῇ καὶ ἀρετῇ καὶ πολιτικῇ δυνάμει, καὶ τιμᾷ τούτων τῇ ἐσόδῳ τῇ παρ' αὐτὸν, καὶ λόγων μεταδίδωσι μειλίχων καὶ χρησταῖς ἀνακτᾶται ταῖς ἐλπίσιν, οὐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μετ' αὐτοῦ· ἐσθίει γὰρ αὐτὸν ἔλεος τῶν ἀνδρῶν καὶ τῆς δυστυχίας αὐτῶν, ἐξ ὧς ἀρα εὐδαίμονίαις ἐς ὅταν κακοδαίμονίαν κατήχθησαν· καὶ χρηστὰ περὶ αὐτῶν ἐβουλεύετο, εἰ καὶ ὁ φθόρος μικρὸν οὐκ εἶασεν ὕστερον. (3) Διαθέμενος δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ κατὰ τοὺς στρατιώτας ἅπαντα καλῶς καὶ ὡς ἦν αὐτῶ

κατὰ νοῦν, καὶ τιμήσας τοὺς μὲν αὐτῶν ἀρχαῖς τε καὶ ἀξιώμασι, τοὺς δὲ χρήμασι, τοὺς δὲ σιτηρεσίοις καὶ παντοίοις ἄλλοις δώροις, εὖ πεποικηκώς τε καὶ δεξιωσάμενος οὓς ἦδει καλῶς ἀγωνισαμένους, ἔτι τε δημηγορήσας καὶ πολλὰ εἰπὼν ἐς ἔπαινον φέροντα καὶ εὐχαριστίαν αὐτῶν, ἀπολύει τὴν στρατιάν. (4) Αὐτὸς δὲ μετὰ γε τῶν ἐν τέλει καὶ τῆς ἰδίας αὐλῆς ἑσέουσιν ἐς τὴν πόλιν, καὶ πρῶτον βουλευέται, ὅπως ἀν αὐτὴν ξυνοικίσας πάλιν, οὐχ ὅσον ἦν πρότερον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν* εἰδιάξειτο, ὥστε βασιλεῖον εἶναι αὐτῷ, ἐν ἐπικαίρῳ γῆς καὶ θαλάσσης κειμένην· ἔπειτα δωρεῖται πᾶσι τοῖς ἐν τέλει καὶ οἰκείοις οἰκίαις τε λαμπράς τὰς τῶν δυνατῶν καὶ παραδείσους καὶ ἀγροὺς καὶ ἀμπέλους ἔσω τῆς πόλεως, τοῖς δὲ καὶ ναοὺς περικαλεῖς, ὥστε εἶναι αὐτοῖς ἐς κατοίκησιν. (5) Ἐκλέγεται δὲ καὶ αὐτὸς τὸν μέσον καὶ καλλίστον γῶρον τῆς πόλεως ἐς οἰκοδομὴν βασιλείων. Μετὰ δὲ τούτο, τῶν αἰχμαλώτων δσους ἐλαβε δασμὸν ξὺν γυναιξὶ

longe aliter iudicant Puscus et Leonardus. Videlicet acerrimus fuit τῶν ἐνωτικῶν adversarius, adeo ut dixerit : κραιπνότερόν ἐστιν εἰδέναι ἐν μέσῳ τῇ πόλει φακιδίον βασιλεῦον Τούρκων ἢ καλύπτειν Λατινικήν (Ducas p. 264, 14). De eo ita Puscus 1, 434 :

generis non nomine clarus,
nec recti studio, pulchras namque oderat artes
barbarus hic, sed opum fama, quas turpiter ipse
et pater ad summum cumulum corraserat; olim
pisciculos vendebat avus; regnabat in urbe
alter, consilia et regis velanda tenebat.
Italiam inprimis, ignobilis, atque Latinum
nomen aeri invidia concussus in omen habebat
infandum, fideique rudis perhibebat in auras
ferri concilium, victos nec cedere Grajos
pontifici summo Romano jure volebat.

Similiter Leonardo archiepiscopo p. 335 est miser ille qui semper gloriam mendaciis et schismate captare concupivit. Secundum Ducam p. 295 captus Notaras est postquam a Basilica porta domum se contulerat. [Domum hanc sitam fuisse prope Buceleonem inter portas Tchallady kapu et Achyr-Kapussi censet Mordtmannus I. l. p. 143. qui ibi in muro urbis hancce repperit inscriptionem :

ΛΟΥΚ... (Reliqua trabe lignea oblecta sunt)
ΝΟΤΑΡΑΣ
ΔΙΕΡΜΗΝΕΥΤΟΥ

ex qua simul patere existimat magnum ducem olim interpretis munere apud imperatorem functum esse. Id tamen e gemetino εὐερμηνευτοῦ colligi nequit. Referenda vox ad patrem Lucæ, Nicolai Notaram; hunc enim Manuelis imp. εὐερμηνευτὴν fuisse Ducas p. 93, 20 narrat. Neque ex eo quod Ducas p. 295 turrem memorat, in qua inclusa familia Lucæ Turcos aggredientes arcere studebat, consequitur domum Lucæ ad murum in quo inscriptio exstat, sitam fuisse. Probabilius ex titulo colligas istam muri urbani partem a Luca fuisse restauratam.] Re compta, Mechemetes misit qui Lucam ejusque familiam custodirent ac tuerentur. Adductum deinde quum rex increpasset, quod deditione urbis stragem non avertisset, Lucas culpam ejus rei in Chalilem verbis tectis (vel, secundum Leonardum p. 335, monstratis Chalilis literis) retorsisse dicitur. Propius ad Critobuli narrationem accedunt quæ idem Ducas p. 301 sq. prodidit. Ibi Lucam simul cum Orchane captum esse narrat, Mechemetem vero Notaram in Cosmidium adductum benigne excerpisse et familiæ ejus curam habuisse, ac duci dixisse : « Τὴν πόλιν ταύτην σοι μέλλω παρακατέδοθαι τοῦ ἔχειν τὴν ἅπασαν αὐτῆς φροντίδα, καὶ ποιήσω σε εἰς κραιπνότεραν δόξαν παρ' ἣν εἶχες ἐν τῷ καιρῷ τοῦ βασιλέως. καὶ μὴ ἀθύρει » Addit deinceps : Εὐχαριστήσας οὖν καὶ ἀπασχάμενος τὴν αὐτοῦ χεῖρα ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Μαθὼν δὲ παρ' αὐτοῦ τὰ ὀνόματα τῶν εὐγενῶν τῶν ἐν τῷ παλατίῳ διακρεφάντων ὀφρικιαλίων, πάντων τὰ ὀνόματα κατέγραψε· καὶ ἐν τοῖς πλοίοις καὶ ἐν ταῖς σκηναῖς συναθροίσας σύμπαντας ἐξηγόρασεν, ἀνὰ χιλίων ἀσπρῶν δοῦς τοῖς Τούρκοις, etc. Benevolentia, qua Notaram rex prosecutus sit, paucis etiam Chalcocondylas p. 401, 20 meminit. Longe alia tradit Phrantzes p. 291, 15, apud quem Notaræ animus vilis acerbissimis conviciis a Mechemete castigatur. || — ἐν τῇ sic mgo; ἄγαν text. || — κατήχθησαν] sic mgo; κατέπεσον text. Ante verba ἐξ ὧς fort. excidit ἐννοῶν vel tale quid. || — ὕστερον] Vid. § 8.

§ 4. Ξυνοικίσας:] συνοικίσας cod. || — πᾶσαν* εἰδιάξειτο] Corrupta hæc. ἀλλὰ καὶ μάλλον (s. πλεόν) εὐδιχθοῖτο? || — τὰς αὐτὴν τῶν δυνατῶν add. m. 2. || — § 5. τὸν μέσον γῶρον] Cf. 2, 1, 2 : τὸν πλείστον καὶ καλλίστον γῶρον, in quo structum palatium quod nunc Eski-Serai vocatur. Ceterum hoc palatium rex ædificare cepit æstate anni 1454, postquam e prima contra Servios expeditione [a Critobulo non memorata] redux Constantinopolim venerat. Ducas p. 817, 23 : εἰσελθὼν δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ διεμετρήσας ἐν μέσῳ αὐτῆς γῆν περιέχουσαν στάδια ἡ' ἢ καὶ πλεόν, ἐκέλευσε περιόρισαι αὐλὴν καὶ ἐνδον αὐτῆς

καὶ παῖσι καθίζει παρὰ τῷ τοῦ λιμένος αἰγιαλῷ τῆς πόλεως, θαλασσίους ὄντας, οὓς πρῶην Στενίτας ὠνόμαζον, δοὺς αὐτοῖς καὶ οἰκίας καὶ ἀτέλειαν χρόνων ῥητῶν· (6) καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ πᾶσι τοῦτ' αὐτὸ προκηρύξας, ὅσοι τὴν ἰδίαν ὥνην καταβολόντες ἢ ξυνθέμενοι καταβαλεῖν ἐν καιρῷ ῥητῷ τοῖς δεσπότηαι, βούλονται· ἂν κατοικεῖν ἐν τῇ πόλει, καὶ τούτοις δὴ ἀτέλειαν καὶ οἰκίας παρέσχευεν ἢ τῶν ἰδίων ἢ τῶν ἀλλοτρίων. (7) Ἐβούλετο δὲ καὶ τῶν ἀρχόντων οὓς ἐξελέξατο κατοικίσαι αὐτοῦ ξὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, παρασχὼν αὐτοῖς καὶ οἰκίας καὶ κτήματα καὶ πρόνοιαν τοῦ ζῆν, καὶ τρῶπῃ παντὶ θεραπεῦσαι αὐτούς· καὶ ἦν αὐτῷ τοῦτο κατὰ νοῦν τε καὶ διὰ σπουδῆς, ὥς ἐλέγετο· (8) τὸν δὲ γε Νοταρᾶν καὶ τῆς πόλεως ἐπιστάτην ἐσκόπει καταστῆσαι καὶ τοῦ ξυνουκισμοῦ ταύτης κύριον, ξυμβούλῳ χρησάμενος αὐτῷ πρότερον περὶ τούτου· ἀλλ' ἐβῆσαν αὐτοὺς τὰ τοῦ φθόνου βέλη βαλόντα καίριαν, καὶ κυροῦται θάνατος ἄδικος κατ' αὐτῶν. (9) Τῶν γὰρ μέγα δυναμένων ἔνιοι, οὐκ οἶδ' ὅθεν, φθόνῳ δὴ καὶ μίσει τῷ πρὸς τοὺς ἄνδρας φερόμενοι ἀναπειθούσι τὸν κρατούντα τούτους ἐκ μέσου ποιῆσαι, μὴ δαῖν λέγοντες ἄνδρας Ῥωμαίους καὶ τῶν ἐπιφανῶν, μὴ ὅτι γε κατοικεῖν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ προνοίας ἡστυνοσὺν ἡξιώσθαι, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ὅλως καὶ περινοστεῖν ἐν τῷ τόπῳ τῷ σῷ· ἀνεθέντας γὰρ μικρὸν καὶ τῆς δουλείας ἀπαλλαγέντας οὐκ ἀτρεμήσειν ἐτι, ἀλλὰ τῶν ἰδίων καλῶν καὶ ὧν πρόσθεν εἶχον ἐπιθυμήσαντας καὶ δὴ καὶ ἐλευθερίας, πάντα πράξειν κατὰ τῆς πόλεως, ἢ αὐτομολήσαντας πρὸς τοὺς ἡμῖν ἐναντίους ἢ αὐτοῦ μένοντας. (10) Τούτοις πεισθεὶς ἢ μᾶλλον παραπεισθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐκέλευεν ἀναιρηθῆναι τοὺς ἄνδρας. Οἱ δὲ ἀναιροῦνται, καὶ ξυναναιρεῖται τούτοις ὁ μέγας δοῦξ ξὺν τοῖς δυοῖς υἱέσι. (11) Φασὶ γέ τοι τοῦτον, ἐς τὸν τόπον τῆς ἀναιρέσεως ἀπαχθέντα, παρακαλέσαι τὸν δῆμιον πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτοῦ πρότερον ἀποκτεῖναι τοὺς παῖδας, τοῦ μὴ τὸν θάνατον δέισαντας ἀρνηθῆναι τὴν πίστιν, εἰθ' οὕτως αὐτὸν τοῖς παισὶν ἐπιθῆσαι. Ἰσταμένον οὖν ὄραν ἀτενὶ σφατ-

τομένους τοὺς παῖδας ἀτρέπτῳ τῷ ὄμματι καὶ ἀποτῶν τῇ γνώμῃ, εἰθ' οὕτως εὐξάμενον καὶ τῷ θεῷ χάριτας ὁμολογήσαντα τῆς ἀπαγωγῆς τῶν παίδων, καὶ ἑαυτοῦ ὑποδεῖναι τὸν αὐχένα τῷ ξίφει. Οὕτω γενναίως καὶ μετὰ φρονήματος καθεστῶτος καὶ ψυχῆς ἀνδρείας ἀπέβηθησκον. (12) Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἀσεβὴς τε τὰ ἐς θεὸν ὅλως καὶ ξυνέσει διαφέρων, ἐτι δὲ φρονήματος μεγαλείῳ καὶ γνώμης δξύτητι καὶ ψυχῆς) ἐλευθερίᾳ πάντων κρατῶν, καὶ διὰ πάντων φύσεως βώμην δεικνύς καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν· δι' ὧν καὶ τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν ἔσχε, καὶ τὴν ἐν τοῖς πράγμασι δύναμιν ἐκτίσαστο, καὶ ἐπὶ μέγα δόξης ἥρῃσεν καὶ πλούτου, τὰ πρωτεῖα φέρων οὐ μόνον παρὰ Ῥωμαίοις, ἀλλὰ δὴ καὶ πολλοῖς τῶν ἔξω γενῶν. Καὶ οἱ ξὺν αὐτῷ δὲ πάντες εὐθαρεῶς τε καὶ μετὰ γνώμης σταθερῶς καὶ ἀνδρείας ἀπέβηθησκον, ἐννέα τὸν ἀριθμὸν ὄντες. (13) Ὑστερόν γε μὴν καταφωράσας ὁ βασιλεὺς τὸν δόλον καὶ τὴν κακουργίαν τῶν ἀναπεισάντων αὐτὸν ἀποκτεῖναι τοὺς ἄνδρας, καὶ μισήσας τῆς κακουργίας αὐτοὺς εἰς ὀφθαλμῶν ποιεῖται, τοὺς μὲν θανάτῳ ζημιώσας, τοὺς δὲ παραλύσας τῆς ἀξίας καὶ τῆς τιμῆς· καὶ ταύτην οὐκ ἐς μακρὰν ἔδωσαν δίκην τῆς ἐς τοὺς ἄνδρας παρανομίας. Καὶ ταῦτα μὲν μικρὸν ὕστερον. (14) Ἀποκαθίστησι δὲ καὶ τῆς πόλεως ἐπαρχον τότε καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ἄνδρα τῶν πάνυ ξυνετῶν καὶ χρησίμων, ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς τρόπους χρηστὸν, Σουλαϊμάνην ὄνομα, ᾧ τὰ τε ἄλλα καὶ δὴ καὶ τὸν τῆς πόλεως ξυνουκισμὸν ἐπέτρεψε πάντῳ τοι προύργου ποιεῖν.

LXXIV. Ταῦτα δὲ ὁράσας ἐπάνεισιν ἐς τὴν Ἀδριανὸν θέρους, κακέῃ δέχεται πρεσβείας παρὰ τὴν Τριβαλλῶν καὶ Ἰλλυριῶν καὶ Πελοποννησίων, ἐτι δὲ Μιτυληναίων καὶ Χίων καὶ πολλῶν ἄλλων, αἷς ἀπάσαις ἐχρημάτισεν ἡμέρῳ, τοῖς μὲν σπεισάμενος καὶ πίστει δούς καὶ λαθόν, τοῖς δὲ ὠρησάμενος ἢ ἄθουν, ἐστι δ' οἷς καὶ φόρους ἀνείς, τοῖς δὲ ἄλλοι τι καλὸν πεποιηκώς, πᾶσι δὲ λαλήσας εἰρηνικῶς. (3) Ὁμοίως ἤκουσι πρέσβεις αὐτῷ καὶ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως καὶ Αἰγύπτου, ἀλλὰ δὴ καὶ Καραμάνου τοῦ Κιλικίου

οἰκοδομῆσαι παλάτια, etc. Cf. Critobul. 2, 1, 2, Seaddedin. p. 165. || — στενίτα;] V. Constantin. Porphyrog. De adm. imp. p. 233, 11, ed. Bonn., et plura apud Ducang. in Constant. Christ. lib. 4 p. 186 et in Stephan. Thes. s. v. στενίται. || — § 6. ῥητῷ] add. m. 2. || — § 7. θεραπεῦσαι] θεραπεύσας? || — ὡς ἐλέγετο] add. margo. || — § 8. Νοταρᾶν] V. supra ad § 2. || — § 9. πρόσθεν] m. 2, πρότερον m. 1. || — § 10. συναναιρεῖται τ. ὁ μέγας δοῦξ] sc. quod filium libidini regis prostituere noluert, ut multis narrat Ducas p. 303-306, paucis Chalcocond. p. 402, Leonardus p. 335, Puscuscul. 4, 1070. Causam hanc condemnationis cum Critobulo tacet Phrantzios p. 293. || — § 11. ἐς τὸν τόπον] τὴν τοῦ Ἐπρου λόφου ἀγορὰν (Giolamo Minotto) sec. Phrantz. p. 293, 7. || — ἐπιθῆσαι] m. 2; ἐπισφάζει m. 1. || — § 12. ἐννέα] Quinque commemorant Phrantzes et Leonardus l. 1, quorum ille: μετὰ ταῦτα ἐθανάτωσε πολλοὺς εὐγενεῖς ἀρχοντας, τὸν τῶν Ἐνετῶν ἀγχαρον (Giolamo Minotto) καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν ἀσπιδόην τῆς Καταλονίας (Pietro Guliano) καὶ τρεῖς δύο υἱοὺς αὐτοῦ. || — § 14. Σουλαϊμάνην] Ducas p. 313, 16: ἐπαρχον καταστῆσας Σουλαϊμάν ὄνοματι, δούλον αὐτοῦ. Cf. Seaddedin. 2, p. 165.

LXXIV. § 1. Ἐπάνεισιν] Junii mensis die decimo octavo, sec. Ducam p. 313, 21. || — κακέῃ] κακέῃσε m. 2. || — πρεσβείας] Ducas p. 314, 3: Ἐλθὼν δὲ ἐν Ἀνδριανονπόλει ἐντὸς μετὰ θριάμβου ἐξοχωτάτου, ἦν ἰδεῖν συρρέοντας πάντας τοὺς ἀρχηγούς καὶ ἡγεμόνας τῶν Χριστιανῶν τοὺς ἐγγυς καὶ τοὺς πόρρω προσαγορευόντας τὸ χαῖρε. Ποῖα καρδία, ποῖα γνώμη, ποῖα χεῖρ, ποῖον στόμα. Ἄλλ' ἄκοντες καὶ μὴ βουλόμενοι προσεκύκουν σὺν δώροις, φοβούμενοι μὴ καὶ αὐτοὶ τὰ ὅμοια πάθωσιν. Ὁ δὲ τύρχανος ἐκάθητο ὑπαύχην καὶ ἄλκων, ἐπαίρομενος: ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως... Ἀπελογίστο οὖν πρῶτον τῷ πρίσβει Σερβίας τοῦ διδόναι κατ' ἔτος τῇ ἡγεμονίᾳ τῶν Τούρκων νομίσματα χιλιάδας δώδεκα, τοῖς δεσπότηαις τῆς Πελοποννήσου χιλιάδας δέκα καὶ κατ' ἔτος: σὺν δώροις ἔρχεσθαι εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ, τῷ ἐν τῇ Χίῳ κατ' ἔτος νομίσματα χιλιάδας ἐξ, τῷ Μιτυλήνῃ κατ' ἔτος νομίσματα χιλιάδας τρεῖς, τῷ Τραπεζοῦντος καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ποντικῇ θα-

ἐπάρχοντας, ζυγχαίροντες τε τῶν κατωρθωμένων καὶ ἅμα ἐπαινοῦντες αὐτὸν τῆς τε ἀνδρείας καὶ ἀρετῆς καὶ τῆς ὑπὲρ τοῦ γένους σπουδῆς· καὶ δέχεται τούτους σμένους, καὶ τιμᾷ δώροις ἄλλοις τε πολλοῖς φιλοτίμοις καὶ δὴ καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν λαφύρων, καὶ ἀποπέμπει λαμπροῦς. (3) Μετὰ δὲ τοῦτο τῶν εὐγενῶν παίδων οὓς ἔλαβεν ἀριστίνδην ἐπιλεξάμενος, ἀποκαθίστησιν οὓς μὲν σωματοφύλακας καὶ περὶ αὐτὸν, οὓς δὲ καὶ περὶ τὴν ἄλλην θεραπείαν αὐτοῦ, τῆς τε φρονήσεως καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς καὶ παιδείας θαυμάσας αὐτούς· καὶ γὰρ ἦσαν ὥρα τε σώματος διαλάμποντες καὶ ψυχῆς εὐγενεῖα καὶ εὐφυΐα, τῇ τε τῶν τρόπων καὶ τοῦ ἥθους καταστάσει πολὺ διαφέροντες, ἅτε γένους ὄντες ἐπιστήμου τε καὶ λαμπροῦ καὶ φύσεως τυχόντες ἀρίστου· καὶ ἐν τοῖς βασιλείαις πεπαιδευμένοι καλῶς. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν παρθένων ζίδω καὶ κόσμον καὶ κάλλος ἐθούμασε, καὶ τὴν ἐν τοῖς καλοῖς πᾶσι τοῦ γένους ὑπεροχὴν.

LXXV. Ἐν δὲ ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ἀφικνεῖται καὶ παρὰ τῶν νήσων πρεσβεία τῷ βασιλεῖ, ἣν ἐπέμψε Κριτόβουλος ὁ Ἰμβριώτης, ὁ καὶ τὰδε ζυγγράφας, ἐνδιδούσα τὰς ἐν τῇ Αἰγαίᾳ νήσους αὐτῷ, Ἰμβρον καὶ Ἀἴμνον καὶ Θάσον, κατηκούσας οὕσας πρότερον τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ. Οἱ γὰρ ἐν αὐταῖς παρ' αὐτοῦ σταλέντες ἄρχοντες πρότερον, μαθόντες τὴν τε τῆς πόλεως ἄλωσιν καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον, ἀπογόνους τοῖς ἔθλοις εὐθὺς ὄρχοντο φεύγοντες, οἱ μὲν, οἱ Ἀἴμνιοι, μετὰ τῶν Ἰταλικῶν τριήρων καταχθεισῶν ἐν ἄκρᾳ τῆς Αἰήμου ἐν τῇ φυγῇ τῇ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ὑποστροφῇ, οἱ δὲ ἐν τῇ Ἰμβρῳ μετὰ τῶν ὀλκάδων καταχθεισῶν καὶ αὐτῶν ἐν τῷ Κεφάλῳ λεγομένῳ, ἄκρᾳ τῆς Ἰμβρου. (3) Οἱ δὲ ἐν ταῖς νήσοις ἰδόντες τε τὸν δρασμὸν τῶν ἄρχόντων, καὶ δεδιότες τὴν ἐφοδὸν τοῦ βασιλέως στόλου, μήποτε ἐπιπλεύσῃ αὐτοῖς (ἥδη γὰρ ἐπυθάνοντο ὑποστρέφοντα τοῦτον ἐν Καλλιουπόλει), δρασμὸν ἐβουλεύοντο· καὶ μέντοι γε καὶ ἀπέδρων τῶν Αἰμνίων ἐγγὺς πῦρ διακόσμοι ἄνδρες ζῶν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, οἱ μὲν ἐς Κρήτην, οἱ δὲ ἐς Χίον, οἱ δὲ ἐς Εὐβοίαν ἀπαχθέντες. (3) Κρι-

τόβουλος δὲ τοῦτο μαθὼν ἀνέσχε τε τούτους τῆς ὁρμῆς, χρησταῖς ἐλπίσι κουφίσας, καὶ ἄνδρα πιστὸν αὐτῷ πέμπει κρύφα Χαμοῦζα τῷ σατραπῇ Καλλιουπόλεως καὶ ἡγεμόνι τοῦ στόλου παντὸς, καὶ μετ' αὐτοῦ ζυγθήκας ποιεῖται μὴ ἐπιπλεύσεσθαι ταῖς νήσοις, μηδὲ κακὸν τι μηδὲν ταῦταις ὅλως ἢ βουλευσαὶ ἢ πράξαι, πολλοῖς δώροις ἀναπείσας αὐτὸν, καὶ δι' αὐτοῦ μέσου πέμπει δὴ καὶ πρέσβεις ὡς βασιλέα τὸν τε ἱερέα τῆς νήσου καὶ ἄρχοντα μετ' αὐτοῦ τῶν ἐγγυρίων, δῶρ᾽ τε κομίζοντας καὶ ἐνδιδόντας τὰς νήσους αὐτῷ καὶ ἅμα παρακαλοῦντας ἰᾶσθαι τε μένειν αὐτὰς ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτῶν καταστάσει οἰκουμένας καὶ ἀποφέρειν αὐτῷ τοὺς τε ὠρισμένους φόρους ἐτησίως καὶ ἄρχοντα ἔχειν ὃν ἂν κελεύσῃ. (4) Βασιλεὺς δὲ δέχεται τούτους ἡμέρους καὶ παρέχει τὰ αἰτηθέντα καὶ δωρεῖται τὰς νήσους καθὼς ἦσαν ἐν τῷ τοῦ βασιλέως καιρῷ τεταγμέναι, Ἰμβρον μὲν Παλαμῆδῃ τῷ τῆς Αἴνου ἐπάρχοντι, Ἀἴμνον δὲ καὶ Θάσον Δωριεῖ τῷ Μυτιλήνης ἡγεμόνι. Ἐτυχον γὰρ τότε ὁ μὲν ἀποστείλας τὸν υἱὸν πρέσβυν ὡς βασιλέα, ὁ Δωριεὺς, ὁ δὲ ἄρχων τῶν πρώτων παρ' αὐτῷ καὶ σφόδρα οἰκείων, ὁ Παλαμῆδης, κατὰ ζήτησιν τῶν αὐτῶν νήσων· οἷς καὶ ζυνέπραξαν τὰ μάλιστα οἱ παρὰ τὸν Κριτοβούλου πρέσβεις σταλέντες, ἔχοντες ἀνάθειν ταύτην καὶ ἐξαιτήσαντες καὶ αὐτοὶ τοῦτο παρὰ τοῦ βασιλέως. (5) Οὕτως ἡλευθέρωντο τοῦ τότε κινδύνου αἱ νῆσοι· προσδοκᾷτο γὰρ αὐταῖς κίνδυνος οὐχ ὁ τυχὼν ἐν τῇ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπανόδῳ τοῦ στόλου ἐς Καλλιουπόλιν.

LXXVI. Κατὰ δὲ τὰς αὐτάς ἡμέρας ξυλλαμβάνει καὶ Χαλλινὴν ὁ βασιλεὺς, ἄνδρα τῶν πρώτων παρ' αὐτῷ καὶ μέγα δυναμένων, καὶ ἐς εἰρκτὴν ἐμβάλλει, καὶ πολλὰ αἰκισάμενος ἀναιρεῖ· εὐρηται δὲ πολὺ τι χρῆμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἐν αὐτῷ καὶ πλούτου παντοδαποῦ ἐκ παλαιῶν ἥδη χρόνων ξυλλεγέντος παρὰ τε τῶν προγόνων καὶ αὐτοῦ δὴ· ἦν γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῶν εὖ γεγονότων παρ' αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ δόξῃ καὶ πλούτῳ διαφανῆς καὶ δυνάμει. Πάντα οὖν τὸν πλοῦτον ἐπῆξεν ἐς τὸ βασιλικὸν ταμείον, πλὴν ὃν κατέλιπε τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ εὐαριθμήτων πένυ· ὕστερον μέντοι πάντα ἀπέ-

λάσσει οἰκοῦσι κατ' ἑτοῖς ἐρχομένους ποιεῖν τὴν προσκύνησιν μετὰ δωροφορίας καὶ διδοῦναι τὰ τέλη. || — § 2. πρέσβει· π. τ. Περσῶν βασ. καὶ Αἰγύπτου] In Feriduni collectione epistolarum exstant literæ quibus Constantinopolis expugnationem Mechemetes nuntiavit sultano Ægypti et Meccæ principi et regi Persarum, et horum principum responsa. V. Hammer I. 1. p. 5 not. || — § 3. τυχόντες; m. 2; λαχόντες m. 1.

LXXV. Quæ hoc capite Critobulus de se ipse narrat, aliunde non nota sunt. § 1. παρ' αὐτοῦ] a Critobulo? Fort. leg. παρ' αὐτόν, ad Constantinum. — [ὄρχοντο φεύγοντες;] Cf. Chalcocond. p. 400, 5 : αἱ μὲν οὖν τριήρεις (Venetorum qui Constantinopoli in Eubæam navigarunt) ἀρικόμηναι ἀγγέλλουσι τε τὴν Βυζαντίου συμφορὰν... καὶ αἱ νῆσοι σχεδὸν τι ἔμπεσσαι ὥρμητο ἐς φυγὴν. || — καταχθεισῶν] m. 2, κατασχουσῶν m. 1. || — τῷ Κεφάλῳ λεγομένῳ, ἄκρᾳ.] Cf. lib. 2, 16, 2. || — § 2. ἐπιπλεύσῃ] m. 2, Αἰγαίᾳ ἐπιπλεύσασαι m. 1. || — δρασμὸν ἐβουλεύοντο] ὁρ. ἰδ. καὶ αὐτοί?

LXXVI. Χαλλιν] Χαλκλιν cod. || — αἰκισάμενος;] μωρησάμενος; (sic) margo, quod fuerit τιμωρησάμενος. Secundum Osmansadem in opere quod inscribitur *Hadihatul Wusera* (i. e. hortus Vesirorum), Chaliles tertio post urbem captam die in carcerem coniectus et captivitatis die quadragesimo (10 Jul. 1853) interfectus est, notante Hammero 2, p. 5. Beadeddinus 2, p. 144 de his ita habet. *Halil Bassa vesir grande fu con li suoi dependenti arrestato, e dopo un quarto d'anno privato di vita; pero li suoi dependenti per indulto regio furono lasciati liberi. Interfectus igitur Chaliles foret initio Septembris mensis. Secundum Phrantzem p. 293, 20 captum μετὰ ὀλίγου ἡμέρας ἐθανίσωσεν. Chalcocondylas p. 404, 4 necatum dicit οὐ πολλῷ ὕστερον quam vinctum Adrianopolim abductus esset. Obiter rei meminit Leonardus p. 335, omnino non meminit Ducas. || — πολὺ τι χρῆμα] ὑπὲρ τὰς 16' μυριάδας χρυσοῦ,*

δωκεν αὐτοῖς. (α) Εἶχε δ' αἰτίας καὶ ἄλλας μὲν, δι' ἃς εἰκότως ὤργιζετο αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, αἱ δὲ μείζους ἦσαν αὐταί, ὅτι τε, ζῶντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς, ἐν πολλοῖς ἠναντιώτο μέγα δυνάμενος παρ' αὐτῷ, καὶ δὴ καὶ κύριον ἔτι ζῶντος ἀποδείξαντος αὐτὸν τῆς ὅλης ἀρχῆς, ἐσηγήσεαι τούτου πάλιν παρέλυσαι ταύτης, καὶ οἱ ἐς τὸν κατὰ τῆς πόλεως πόλεμον ἀποτρέπων τε ἦν αὐτὸν, καὶ ἐν ἀπορρήτοις ἐκοινολογεῖτο Ῥωμαῖοις, ἐκφορα καθιστὰς τὰ αὐτοῦ, καὶ πάντα τρόπον ἀντιπράττων τε ἦν αὐτῷ καὶ ἠναντιούμενος. (β) Καὶ αὐταὶ μὲν ἦσαν αἰτίαι προηγούμεναι ἐς τὸ φανερὸν τῆς τε ξυλλήψεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἀναιρέσεως ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι τῶν ἀφανῶν. Ἐς δὲ τὴν τούτου τάξιν ἀντικατέστησεν Ἰσαάκην, ἀνδρα τῶν πάντων ξυνετῶν τε καὶ πολλῶν πραγμάτων ἔμπειρον, ἀλλὰ δὲ καὶ στρατηγικὸν καὶ ἀνδρείον.

LXXVII. Μετ' οὐ πολλὰς δὲ ἡμέρας παραλύει καὶ Ζάγανον τῆς τε ἀρχῆς ἅμα καὶ τάξεως, ἀπολύσας αὐτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα, ἣν νεωστὶ γεγαμηκώς ἦν· καὶ πέμπει δὴ τούτον ξὺν τῇ θυγατρὶ ἐς Ἀσίαν, δοὺς αὐτοῖς καὶ χώραν ἱκανὴν ἐκεῖ ἐς διατροφὴν. (α) ἀντικαθιστᾷ δὲ ἐς τὴν τούτου τάξιν τε καὶ ἀρχὴν καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων ἐπιμέλειαν τὸν ἐπὶ τῇ ἐτέρᾳ θυγατρὶ αὐτοῦ κηδεστὴν Μαχουμούτσα, ἀνδρα τὰ

πρῶτα μὲν φέροντα τοῦ γένους Ῥωμαίων πρὸς τε πατρός καὶ μητρός (ὁ δὲ γε πρὸς πατρός πάππος αὐτῷ Φιλανινὸς καὶ τῆς Ἑλλάδος ἤρχε καὶ τῇ τοῦ Καίσαρος ἀξία ἐτετίμητο), οὕτως δὲ φύσεως ἀρίστης λαχόντα, ὥς ἀποκρύψαι μὴ μόνον τοὺς κατ' αὐτὸν ἅπαντας, ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐν τε φρονήσει καὶ ἀνδρίᾳ καὶ ἀρετῇ καὶ τοῖς ἄλλοις καλοῖς· οὗ μὲν οἰκοθεν ξυνιδεῖν τὸ δέον καὶ, ἄλλου εἰπόντος, νοῆσαι, οὕτερον δ' ἐλίσθαι καὶ καταπρᾶξαι, ἔτι δὲ δεινὸν μὲν ὁμιλῆσαι πλήθει καὶ πολλῶν ἀρξαι, δεινότερον δὲ πράγμασι χρῆσασθαι καὶ ἐν ἀπόροις πόρον εὐρεῖν, μεγαλοπράγμονα, βουλευτικὸν, εὐθαρσῆ, γενναῖον, ἀριστον διὰ πάντων, ὥς ἔδειξαν αὐτὸν οἱ τε καιροὶ καὶ τὰ πράγματα. (β) Ἐξ οὗτο γὰρ οὗτος γέγονεν ἐν τοῖς τοῦ μεγάλου βασιλέως πράγμασι, πάντα τὰ τῆς μεγάλης ταύτης ἀρχῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπέδωκε τῇ τε θαυμαστῇ σπουδῇ καὶ ταῖς ἀρίσταις βουλαῖς καὶ τῇ καθαρᾷ καὶ ἀδόλῳ τούτου πρὸς τὸν κρατοῦντα πίστει τε καὶ εὐνοίᾳ· οὕτω κρεῖττονος τοῖς ὅλοις φύσεως ἦν τε ὁ ἀνὴρ καὶ διεδείχθη τοῖς πράγμασι. (γ) Βασιλεὺς δὲ ταῦτα πράξας ἐν Ἀδριανουπόλει ἐπάνεισι φθινοπώρῳ ἐς τὸ Βυζάντιον· καὶ ἐξηκοστὸν δὴ καὶ ἐν ἔτος πρὸς τοῖς ἐννακοσίοις καὶ ἑξακισχιλίοις τοῖς ὅλοις ἡνύετο, τρίτον δὲ τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

Chalcocond. p. 404, 18. || — § 2. πάλιν παρέλυσαι ταύτης] De his vide Ducam p. 222, 3 sqq. || — ἀποτρέπων τε ἦν κτλ.] V. Chalcocond. l. I. et Phrantz. p. 265. 268. 293. || — § 3. ἐς τὸ φανερόν] add. mgo. || — ἀντικατέστησεν Ἰσαάκην.] Secundum Turcicos scriptores qui Vesirorum historiam contexuerunt, post necem Chalilis locus Vesiri maximi per annum vacavit, deinde vero [postquam ex expeditione contra Servios rex redierat, sec. Seadeddin. p. 167] munus illud demandatum est Machumuti, quem Critobulus Zagano suffectum esse dicit, dum Chalilis successorem fuisse perhibet Isaacum, quem ex antec. tanquam Asiae praefectum novimus, quemque Muratis regis viquam in matrimonio habuisse e Duca p. 281, 8 constat. Vide Hammer. l. I. 2 p. 13. Critobuli auctoritas in his rebus plane nulla.

LXXVII. § 1. Αὐτοῦ τὴν θυγατέρα etc.] E duabus Zagani filiabus alteram Mechemeti, alteram Machumuti in matrimonium datam esse refert Chalcocondylas p. 404, 11. De Zagano in Asiam amandato aliunde non constat, quantum sciam. || — § 2. τὴν τῶν ὅλων πραγματείαν.] Haec ex margine addita. Verba quadrant in munus Vesiri maximi, ideoque in successorem Chalilis, non vero Zagani, quamquam reapse, quo tempore Chaliles condemnatus est, summi ministerii potestatis penes Zaganum erat regis favore pollentem. Cf. Chalcocond. p. 404, 11 : Ταῦτα δὲ (Chalilis condemnatio) ἐγένετο, ἐπικρατοῦντος τότε καὶ τὸ κράτος ἔχοντος παρὰ βασιλεῖ Ζαγάνου, τοῦ κηδεστοῦ βασιλέως. Εοῦque sensu Zagano successisse Machumutem etiam Chalcocondylas dicit p. 436 : Ἐπειτα μὲν οὖν Ζάγανον τὸν αὐτοῦ κηδεστὴν ἐξήλασεν ἐκ τῆς τιμῆς, τὰ πάντα οὗτος (ὁ Μεχμούτης) ἐγένετο· ἐγγόνει δὲ οὗτος οὕτως πῶς πρότερον ἐς τὸνδε τὸν ἐπὶ ταῖς Ὀτουμανίδων θύραις ἡγεμόνων μεγάλων λεγομένων γενέσθαι. || — τοῦ γένους Ῥωμαίων πρὸς τε πατρός καὶ μητρός:] Aliter Chalcocond. p. 436 : Οὗτος δὲ ὁ Μεχμούτης, παῖς Μιχαήλου γινόμενος, Τριβαλλὸς μὲν ἐστὶ τὰ μητροθεν, Ἑλλήν δὲ τὰ πατροθεν· καὶ παῖδα ἔτι ὄντα, σὺν τῇ μητρὶ ἰόντα ἀπὸ Νεβοπρίδου ἐς Σμενδερὸσθην, οἱ ἱπποδρόμοι τοῦ βασιλέως καταλθόντες ἐν τῇ ὁδῷ * ἡμιούμενον, ἀπήγαγον πανοικὶ τούτου· παρὰ βασιλείᾳ. Λαβὼν δὲ τὸν παῖδα ἐς τὸν κοιτῶνα αὐτοῦ βασιλεὺς μέγαν τε ἀπέδειξεν ἐν ἀκραιῇ, καὶ ἱπποκόμην ἐν βραχεὶ ποιησάμενος· μετὰ ταῦτα ἡγεμόνα τῶν θυρῶν ἀπέδειξεν. Apud Osmansadem Machumutes genere Croata fuisse dicitur, monente Hammero 2, p. 13 not. || — οὗ μὲν etc.] Eadem fere verba habes cap. 72, 1. || — § 3. δὴ καὶ ἐν] Haec in margine adduntur. Ceterum haud recte Critobulus Mechemetem auctumno anni 6961 (1453) Constantinopolim reversum esse tradit. Hiemem rex Adrianopoli transegit, neque Constantinopolim venit nisi aestate anni 6962 (1454) post expeditionem contra Servios susceptam. V. not. ad lib. II.

ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΟΥ

ΕΥΓΓΡΑΦΗΣ 'ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Παρέχει ἤδε τήν τε τῆς Αἰνίου προσχώρησιν καί τὸν πόλεμον τῶν Τριβαλλῶν καί τήν τελεῖαν τούτων καταστροφὴν καί δουλείαν, τήν τε τῶν νήτων Λήμνου καί Θάσου καί Σαμοθράκης ἀλώσιν παρὰ τῶν Ἰταλῶν. Χρόνου πλήθος ἐτη τρεῖς.

Ι. Βασιλεὺς δὲ καταλαβὼν τὴν Κωνσταντίνου πρῶτον μὲν πᾶν τοι προὔργου ποιεῖται τὸν τε τῆς πόλεως ξυνοικισμὸν καί τὴν ἄλλην ταύτης ἐπιμέλειαν καὶ διόρθωσιν· καὶ πέμπει δὴ προστάγματα καὶ διατά-

ξεις βασιλικὰς ἀνὰ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀρχήν, μετοικίζων ἐς αὐτὴν πλείστους ὄσους οὐ μόνον Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἰδίου σφῶν γένους καὶ δὴ καὶ Ἑβραίων τοὺς πολλούς. (α) Ἐπειτα κελεύει τὰ καταρριφθέντα τοῦ τείχους παρὰ τῶν μηχανῶν τειχίζειν τε ἀσφαλῶς πάντα, καὶ ὅπη ἄλλη πεπονηχὸς ἦν τῷ χρόνῳ κατὰ τε γῆν καὶ θάλασσαν ἀνορθοῦν. Καταβάλλει δὲ καὶ θεμελίους τῶν βασιλείων, ἀπολεξάμενος ὅπερ ἔφην τὸν πλείστον καὶ κάλλιστον χώρον τῆς πόλεως. (β) Ἐτι δὲ κε-

Quae libro secundo continetur historia annorum quattuor (6962-6965), haud uno nomine laborat. Nam omittuntur quae non erant omittenda, quae vero narrantur, auctor partim male nosse, partim in regis gratiam praeter verum tradidisse videtur; denique justum temporum ordinem etiam in hoc libro parum curavit. Praeterea nescio an codex noster in nonnullis locis mancus sit. Videlicet quum per reliquum opus narratio ita sit distributa, ut singulorum annorum res gestae distineantur, jure mireris in libro secundo non distingui inter res annorum 6962 et 6963, adeo ut trium solummodo annorum (6963. 64. 65) mentio fiat (c. 9. 19. 23). Haec sic jam repperit is qui fronti libri praefixit argumentum, ut ex verbis χρόνου πλήθος ἐτη τρεῖς colligitur. Idem ille, ni fallor, cap. 9 regis annum *quartum* notavit, ubi *quintum* recte habet margo. Similiter cap. 19 et 23, ubi nunc in *rasura* recte legitur ἔκτον et ἑβδομον ἔτος, prima manu scriptum fuerit πέμπτον et ἕκτον. Fortassis igitur in fine capituli 2 mentio regis anni quarti et mundi anni 6962 excidit; certe quae inde a cap. 3 leguntur, ad annum 6963 pertinent. Ceterum ut ratio libri nostri facilius perspicatur, seriem rerum chronologicam, quatenus eam ex locupletioribus scriptoribus eruere licet, paucis hoc loco comprehendam. Vel povissimus harum rerum scriptor, Zinkeisenius in *Gesch. des osm. Reiches* vol. 2, parum eam curavit.

An. m. 6961 (Sept. 1452-1453) paucis diebus post captam urbem Gennadius patriarcha creatur. Phrantz. p. 304 (V. Critobul. c. 2) — Junii d. XVIII Mechemetes Constantinopoli Adrianopolim proficiscitur (Duc. p. 314). — Augusti mense Serviae princeps Georgius tributum Adrianopolim mittit (Id. p. 314, 21).

An. m. 6962. (Sept. 1453-1454). Hiemem rex Adrianopoli transigit (Duc. p. 315. 6 : τοῦ ἔτους ἤδη τρέχοντος, c. 236 τὸν χειμῶνα οἶκε διαθεῖσας). Bellum parat, veris tempore (1454) Georgio Serviae principi inferendum. Primum legatum mittit qui Serviae partem postulet; post 30 dies legato re infecta reverso, Adrianopoli cum exercitu movet Philippopolim. Ibi mandat ut muri Constantinopolis restaurentur (Ducas, p. 317, 20). Hinc per Sophiam profectus in Serviam irrumpit. Smedrobium (hod. *Smederovo*) seu Semendriam urbem incassum oppugnat, at potitur Ostrovitza castello; denique, Georgio despota 30,000 ducalorum tributum pollicito (Seadeddin. 2 p. 168), redit Adrianopolim (Ducas p. 317) [Critobulus hanc expeditionem non commemorat]. — Redux Machumuti muus Vesiri maximi committit (Seadedd. p. 167), mense Julii 1454, postquam per anni tempus inde a nece Chalilis locus ille vacaverat (V. not. ad 1, 76, 3). Adrianopoli rex Constantinopolim profectus muros urbis jam restauratos invenit. Palatii novi (*Eski-Serai*) jecit fundamenta (Ducas p. 317). Hinc Adrianopolim reversus est vel exitu hujus anni vel initio anni sequentis.

An. m. 6963 (Sept. 1454-1455). Adrianopolim venerunt Rhodiorum legati, qui pacta inirent de commercio libere exercendo in Cariae et Lyciae partibus. Mechemetes vero tributum pendere voluit, de eaque re legatum in Rhodum misit. Repulsam ferens vere anni 1455 classem instruxit, quae Junii mense sub Chamza sive Chamuza, Callipolis profecto et navarcho, in Aegaeum mare contra Rhodios profecta est. Post menses duos Chamuzas re infecta Callipolim rediit (Ducas p. 319-327) [De hac quoque expeditione Critobulus tacet]. — Interea ipse Mechemetes alteram contra Servios expeditionem susceperat, in qua Novoberda urbs post septem dierum oppugnationem capta est (ineunte Junii mense; v. Hammer. 2, p. 13 not.). E Servia per Cassovam planitiem (ubi Murati I, qui an. 1389 ibi occiderat, inferias egit) Thessalonicensem, inde Constantinopolim sese contulit (Seadeddin p. 171 sqq. Chalcocond. p. 414. Ducas hanc expeditionem non commemorat, Critobulus narrat c. 6-9, sed perperam collocat post Jonuzae expeditionem contra Chios). — Hinc ineunte mense Augusti an. 1455 vel paullo antea Adrianopolim reversus esse debet; nam Chamuzas Callipoli Adrianopolim profectus est, ut de expeditione sua maritima exponeret deque Chios coqueretur. Rex ob rem male gestam iratus Chamuzam a navarchi munere remotum in Asiam amandavit, ut in Attalia Pamphyliae urbe praefecturam gereret. Chios autem bellum inferendum esse decrevit (Ducas p. 328) [Critobulus, c. 3 § 2, Chamuzam, cujus expeditionem infelicem silentio pressit, praeter verum dicit ὅτι δλης Ἀσίας ἐταρχον creatum esse, ac deinceps bellum contra Chios narrat.] Eiusdem Augusti mensis die decimo Adrianopolim venit Ducas (p. 328), qui mensis ejus die primo e Lesbo profectus erat ut ad regem tributum perferret nomine Dominici, Lesbiorum principis, qui nuper Dorino patri, Junii die tricesimo vita defuncto, successerat. Rex vero postulavit ut novus insulae princeps ipse se sisteret. Igitur Ducas Mytilenen reversus Dominicum inde ad-

λεύει τειγίζειν καὶ φρούριον ἐρυμνὸν περὶ που τὴν Χρυσέαν, ἥ ποτε τῶν βασιλέων τὸ φρούριον ἦν, καὶ γίνεσθαι ταῦτα πάντα κατὰ σπουδὴν, ἐργάζεσθαι δὲ τοὺς αἰχμαλώτους Ῥωμαίους λαμβάνοντας τῆς ἡμέρας μισθὸν ἀνὰ νομισμάτων ἐξ ἧ καὶ πλείω. (4) Ἦν δὲ τοῦτο τρόπον τινὰ πρόνοια παρὰ τοῦ βασιλέως τοῖς αἰχμαλώτοις τοῦ τε διατρέφεσθαι καὶ τοῦ τὴν ἰδίαν ὥνῃν εὐποροῦντας ἐκ τούτου ἔχειν κατατίθεσθαι τοῖς σκῶν κυρίοις, καὶ ἐλευθέρους γινομένους κατοικεῖν ἐν τῇ πόλει· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ φιλανθρωπίᾳ πολλῇ καὶ εὐποιᾷ, προσέτι γε μὴν καὶ μεγαλοψυχία βασιλικῇ καὶ περὶ πάντας μὲν τοὺς ἄλλους ἁπλῶς, οὐχ ἥκιστα δὲ περὶ τοὺς αἰχμαλώτους τούτους ἐχρήτο, ἐλεῶν τε αὐτοὺς καὶ καθ' ἡμέραν φιλοτιμίᾳ εὐεργετῶν. (5) Ἐξερχόμενος γὰρ τῶν βασιλείων πολλάκις καὶ κατὰ θέαν τὴν πόλιν περιῶν ἢ ἄλλως γέ πως, εἰ ποὺ τισιν ἐνατύγχανε τούτων, εὐθὺς ἀνέχων τὸν ἵππον διεδίδου πᾶσι δαψιλῶς αὐτοχειρὶ καὶ ἀργυρίου νομίσματα καὶ

χρυσίου πολλάκις· τοσοῦτος ἔλεος εἶχεν αὐτὸν τῶν ἀνδρῶν.

II. Ἐν δὲ ταῖς αὐταῖς ἡμέραις μετακαλεῖται καὶ τὸν Γεννάδιον, ἄνδρα σοφὸν πᾶν καὶ θαυμαστόν· τούτου γὰρ τῆς τε σοφίας καὶ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς καὶ πρόσθεν πολλὸν ἔχων λόγον ὑπὸ τῆς φήμης, εὐθὺς μετὰ τὴν δλωσιν ἐξήτει τὸν ἄνδρα, ποδῶν ἰδεῖν τε αὐτὸν καὶ ἀκοῦσαι τῆς σοφίας αὐτοῦ· ἔνθεν τοι καὶ ἔξιν πολλῶν πόνῳ ζητήσας αὐτὸν ἐν Ἀδριανουπόλει εὕρισκε παρὰ τινι τῶν δυνατῶν ἐν κώμῃ τινὶ φυλαττόμενον, ἐν πολλῇ δὲ θεραπείᾳ τυγχάνοντα· ᾗδεον γὰρ αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ὁ κατέχων, καὶ πολέμιος ὢν. (2) Ἰδὼν δὲ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, καὶ πείρα ὥς ἐν ὀλίγῳ λαβὼν τῆς τε σοφίας καὶ ἡμετέρας καὶ ἀρετῆς τοῦ ἀνδρός, ἔτι δὲ καὶ τῆς τοῦ λόγου δυνάμεως τε καὶ χάριτος, ἐθαύμασε τε τοῦτον διαφερόντως καὶ ἐν πολλῇ ἤγε θεραπείᾳ τε καὶ τιμῇ, χώραν τε διδοὺς αὐτῷ τῆς εἰσόδου τῆς παρ' αὐτὸν καὶ οὐκ αἰσῶν ἐλευθέρως καὶ ἡδόμενος

duxit. Interea autem Mechemetes, relicta ob grassantem pestem Adrianopoli, Philippopolim indeque in Sophiæ regionem abierat. Eandem viam legentes Ducas et Dominicus regem invenerunt in Islati vico Bulgarico, a Sophia urbe ortum versus positо. (Pervenire eo non potuerunt ante medium ferme mensem Septembris an. 1455, p. C. sive ineunte anno m. 6964.)

An. m. 6964 (1 Sept. 1455-56). Lesbi princeps ad regem adductus Thaso insula ei cessit et pro ter mille aureis, quos pater ejus tributū annui nomine solverat, quattuor millia se soluturum promisit. Deinde cum Duca tredecim dierum itinere Mytilenem reversus est (Ducas p. 330). Duca Philippopoli versante rex imperaverat ut Jonuzes (Junis-beg) cum classe contra Chios eveheretur. Tempestate classis Mytilenem delata est, mense Octobri 1455. Inde profectus Jonuzes Phocæam novam, Chiiis subditam, occupavit mensis Nov. die primo (Duc. p. 333, 18). Quindecim diebus post Phocæa Callipolim rediit, indeque Constantinopolim, ubi tunc Mechemetes degebat, se contulit. Eodem missus est Ducas, ut contra Jonuzam de Lesbiis conquerentem causam ageret. — Decembr. die decimo quarto Phocæa vetus a Turcis occupata est. Januarii die vicesimo quarto an. 1456 Mechemetes Constantinopoli contra Anum profectus est, eaque urbe potitus Adrianopolim rediit (Ducas p. 335). Veris tempore Chii missis legatis et soluto tributo impedi-derunt, ne denuo bellum ipsis inferretur. Deinde Lennii Nicolaum, quem Dominicus frater, Lesbi princeps, insulæ præfecerat, graviter ferentes, a Mechemete præfectum sibi petunt. Regis jussu Lemnus insula Chamuzæ traditur ab Ismaele navarcho, qui quadraginta Lesbios Nicolai partes amplexos cepit et Maii die decimo quarto Callipolim misit (Ducas p. 336, 21). — Sequitur expeditio in Serviam. An. 1456, Junii mens. die decimo tertio Mechemetes ad Belgradum accedit; Julii d. vicesimo primo urbem vi expugnaturus cladem patitur, quam dissimulare sibi det Critobulus c. 19. Redit rex Adrianopolim, quo Lesbiorum tributum, mense Augusti, attulit Ducas (p. 337).

An. m. 6965 (1 Sept. 1456-1457). Callixtus III pontifex vere anni 1457 classem triremium undecim in mare Ægæum misit, ut insulæ Turcis tributariæ vel ab iis occupatæ in libertatem vindicarentur. Lemnus et Thasus et Samothrace (nec non Imbrus, sec. Chalcocondylam) Turcis ereptæ sunt (Ducas p. 338. Chalcoc. p. 469). At paullo post Imbrum et Lemnum recuperavit Ismael; Itali milites ab eo capti ad regemque transmissi trucidantur. Deinde Zaganus Samothracem et Thasum ad obedientiam reduxit et incolarum partem majorem Byzantium transportavit (Chalcoc. p. 469 sq.). — Augusti mense Ismael contra Leshum expeditionem suscepit, ex qua mox rediit re infecta. [De hac Critobulus narrat lib. 3, c. 10 sub anno 6966. Fieri potest ut expeditio exeunte anno 6965 suscepta etiam sequentis anni partem aliquam absumserit].

An. 6966 (1 Sept. 1457-1458). Ad hunc annum res Serviæ pertinent, quæ post mortem Georgii ejusque filii Lazari contigerunt, siquidem Georgius despotæ obiit Decembr. d. XIV, an. 1457, Lazarus vero Januarii d. XXXI, an. 1458. [Apud Critobulum hæc narrantur sub. an. 6965].

Ad hanc igitur rerum seriem ut Critobuli narratio accommodaretur, singula capita hunc in modum se excipere debent: II, c. 2 (Gennadius); c. 1 (palatii fundamenta); c. 6-9 (in Triballo expeditio); c. 3 (Chamuzæ in Asia præfectura); c. 11-19 (exp. contra Anum et Belgradum); c. 22 (Lemnus et Thasus ab Italis occupatæ); lib. III, c. 10 (Ismaelis expeditio in Leshum). II, c. 21-22 (Res Serviæ post mortem Georgii).

I. § 1. Ἰδίου] add. margo. || — § 2. ἔπειτα κελύει etc.] Muros restaurari jussit Philippopoli, vere anni 1454 in Serviam iter faciens, teste Duca p. 317, 10. || — κατὰβᾶλλει θεμελίους etc.] Hoc fecit e Servia redux, Augusti mense an. 1454, ut e Duca liquet. V. supra. || — § 3. φρούριον π. τ. Χρυσέαν] Castellum ad portam Auream non hoc anno 6962, sed hieme demum anni 6966 (1457) ædificare cœpit, sec. Ducam p. 339, 20. V. Hammer *Constantinopel u. d. Bosporus* tom. I, p. 619 sq.

II. § 1. Ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις etc.] Sec. Phrantzem p. 304 Gennadius paucis diebus post urbem captam patriarcha constitutus est, quo quidem tempore Constantinopoli adesse debebat. Scilicet Phrantzes, postquam dixerat Mechemetem tertio post urbis expugnationem die triumphum egisse et profugos in urbem revocasse, pergit hunc in modum: ὁμοίως δὲ καὶ προσέταξεν ἵνα ποιήσῃσι καὶ πατριάρχην, ὡς εὐθὺς ἦν κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν· ἣν γὰρ προαπο-

τοῖς τε λόγοις αὐτοῦ καὶ ταῖς ἄλλαις ξυντυχίαις καὶ ἀποκρίσει· τιμᾷ δὲ καὶ δώροις αὐτὸν φιλοτίμοις τε καὶ ἐντίμοις, καὶ τέλος πατριάρχην καθίστησι καὶ ἄρχιμέρα Χριστιανοῖς, πολλὰς ἀξιώσεις καὶ ἀνάγκαις χαρισάμενος αὐτῷ ἔξιν πολλοῖς ἄλλοις καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας κράτος καὶ τὴν ἑλληνὴν δύναμιν καὶ ἀρχὴν, οὐδὲν ἔττον ἦς εἶχε πρόσθεν παρὰ τῶν βασιλέων. (3) Καὶ διαλέξεις δὲ πολλὰς καὶ καλὰς περὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως καὶ θεολογίας ἐνδίδωσιν αὐτῷ ἐνοῦσιν αὐτοῦ ἀδελφῶς καὶ ἐλευθέρως ποιεῖσθαι, αὐτὸς φοιτῶν παρ' αὐτὸν ἀγων τὰ μεθ' αὐτοῦ καὶ τοὺς παρ' αὐτῷ ἐντίμους τε καὶ σοφοὺς, τιμῶν καὶ τούτοις αὐτὸν· καὶ πολλοῖς δὲ ἄλλοις ἀγάλλει τὸν ἄνδρα· οὕτως οἶδεν αἰδεῖσθαι ἄνδρὸς ἀρετὴν οὐ πολέμιος μόνον, ἀλλὰ καὶ ῥάξιν πᾶσιν, βασιλέωσι, φημί, καὶ ὀνόματι. Καὶ οὕτω δὴ καὶ τὴν ἐκκλησίαν Χριστιανῶν θεοῦ θελήματι μετὰ πολλοῦ τοῦ περιόντος ὁ βασιλεὺς ἀποδίδωσι.

III. Οὕτω δὲ διαθείς τὰ κατὰ τὴν πόλιν ὁ βασιλεὺς ἐς τὴν Ἀσίαν διαβαίνει, καὶ καταλαβὼν τὴν Προυσίαν σπένδει τε τῷ πατρὶ καὶ ἀγιστείας ἐπὶ τῷ τοῦδε τάφῳ καὶ μνημόσυνον τελεῖ μεγαλοπρεπῶς, κοσμεῖ δὲ τοῦτον ἀναθήμασι πολυτελέσι καὶ δώροις

βασιλικῶς. (2) Ἐπειτα τὰ ἐν Ἀσίᾳ καθίστησιν, εἰ τί που νεωτερίζον ἦν ἢ νεοχρῶν δλωσ γὰρ τε τῶν ἐκείσε ἡγεμόνων τε καὶ γενῶν, ἢ ἄλλως περὶ τοὺς ἔχον, ἅπαντα καθιστάμενος, ἐτι τε σατραπείας ἀπολεγόμενος καὶ ἄρχας, καὶ ἄρχοντας καὶ σατράπας ταῦταις ἐγκαθιστὰς τὰ τε ἄλλα ἐν αὐτῇ πάντα καλῶς διορθωσάμενός τε καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν διαθείς ἐν πέντε καὶ τριάκοντα ταῖς πάσαις ἡμέραις, ἔπαρχόν τε τῆς ὅλης Ἀσίας ἀποδείξας τὸν Χαμουζᾶν, ἐπάνεισιν αὖθις ἐς τὸ Βυζάντιον. (3) Μικρὸν δὲ διατρίψας αὐτοῦ καὶ ὅσον θεάσασθαι τὰς ταύτης γεγεννημένας οἰκοδομὰς καὶ ἐπιτάξας ἃ δεῖ ποιεῖν ἐν αὐταῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν καὶ ὅτι τάχιστα ἀνύτειν τὰ ἔργα, ὤρμησεν ἐς τὴν Ἀδριανου χερσῶν. (4) Κάκεισε γενόμενος εὐθὺς μεταπέμπει Ἰουνοῦζην τὸν σατράπην Καλλιουπόλεως καὶ ἡγεμόνα τοῦ στόλου, καὶ κελεύει πάσῃ σπουδῇ τὸν στόλον ἐξαργύσαντα ἐπιπλεῖν τῇ τε Νάξῳ καὶ ταῖς περὶ Ῥόδον νήσοις, Πάρῳ τε καὶ Ῥήνιᾳ καὶ Κῷ καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ταύτης. (5) Ῥόδιοι γάρ, τῶν ἄλλων ἀπάντων νησιωτῶν ἐνσπονδῶν ὄντων τε καὶ γενομένων τῷ βασιλεῖ, μόνοι τὰς πρὸς αὐτὸν διαλλαγὰς τε καὶ σπονδὰς οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἔμειναν ἔξω σπονδῶν, δεχόμενοι δὲ τὰς τῶν δυτικῶν Ἰβήρων καὶ

τῶν ἐν ὁ πατριάρχης· καὶ ἐκλίναντες οἱ ἐντυχόντες ἀρχιερεῖς καὶ οἱ οἰῖοι πάνυ ἑτεροὶ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ τὸν σφώπατον τῷ Γεωργίῳ τὸν σχολάριον λαϊκὸν εἶναι ὅντα εἰς πατριάρχην ἐχειροτόνησαν, ὃν καὶ Γεννάδιον ἐπωνόμασαν. Sequitur deinceps ampla narratio de caeremoniis, quibus patriarchæ electio locum dederit. Cf. Zinkeisen l. l. tom 2, p. 8 sqq.

III. § 2. Ἐγκαθιστὰς] sic margo, ἀποκλήρων text. || — διορθωσάμενός] sic m. 2, διορθώσας m. 1. Ceterum quod Critobolus narrat Mechemetem in Asiam transgressum Prusæ inferias egisse et res Asiaticas constituisse, alius nemo prodidit. (Prusæ Mechemetes fuerat an. 1451, quando contra Caramanum in Asia res gesserat. Duc. p. 234, 8.) Quod Chamuzam attinet, e Duca constat hunc Callipolis præfectum æstate anni 6963 (1455) expeditionem contra Rhodios suscepisse, quam Ducas p. 320-328 uberrima narratione prosequitur, Critobolus autem ne verbo quidem tetigit. Hac expeditione quum nihil profecisset Chamuzas a rege ob rem male gestam irascente ἐξεβλήθη τῆς Καλλιουπόλεως; καὶ ἐστάλη ἐν Ἀττάλῃ τῆς Παμφυλίας τοῦ ἡγεμονεύειν ἐκεῖ. (Duc. p. 328, 6). Hoc ipsum nec aliud quippiam subest verbis Critoboli: ἔπαρχον τῆς ὅλης Ἀσίας ἀποδείξας τὸν Χαμουζᾶν. Accidit hoc mense Augusti anni. 1455, paucis diebus postquam Mechemetes a secunda in Servio expeditione (quam Critobolus c. 6-9 demum narrat) Adrianopolim redierat. Rediens autem rex in Cossoῶν planitie inferias egerat Murati I abavo, ut intelligitur e Seadeddino 2, p. 173: *Il rè sen' ando alla campagna di Cossovo, che è il luogo del martirio del suo grand avo, dove furono fatte l'orationi pubbliche e cibati tutti generalmente e fatte gratie a' soldati poveri*. Nescio igitur an hic originem duxerint quæ de inferiis Prusæ Murati II actis Critobolus commentus esse mihi videtur. Ceterum quum hæc pertineant ad an. 6963, mentionem hujus anni post caput II excidisse suspicor, ut supra monui. || — χερσῶν.] Ex expeditione in Serviam initio mensis Augusti an. 1455 vel etiam paullo antea redierat. Hieme (1453-54) Constantinopoli erat. || — § 4. Κάκεισε γενόμενος.] Quo tempore expeditionem istam suscipi jussit (mense Sept.), in Sophiæ regione erat, quo se contulerat ut pestem in Adrianopolitana regione grassantem devitaret. V. Ducas p. 331. || — § 5. Ῥόδιοι γάρ etc.] Longe aliter de his exponit Ducas p. 319 sqq. Anno 6963, inquit, Adrianopolim venerunt καὶ ἀπὸ Ῥόδου φέροντι προσκυνήσαντες τῷ τυραννίῳ σὺν δώροις ὅτι πλείστοις, καὶ συνθήκας ἐνόηκον αἰτήσαντες τοῦ ἐμπαρεῖσθαι εἰς τὰς τῆς Καρίας καὶ Λυκίας μέρη οἱ γείτονες... Ὁ δὲ τυραννὸς φόρους ἡτήσατο· οἱ δὲ πρέσβεις ἀπελογίσαντο ὡς περὶ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀπόκρισιν δοῦναι. Deinde Mechemetes de hac re Regatum ad magnam Rhodiorum magistrum misit, qui et ipse re infecta reversus est. Itaque θυροῦ μεστός γεγονὼς ἐκήρυξεν μάχην καρτερὰν, καὶ τῷ βουλομένῳ ἐγχεῖσθαι τοῦ ἀπλῆθιν καὶ αἰμαλῶς τεύχαι καὶ φεῖραι ὅσον δύναιτο· τότε οἱ τῆς ἐπαρχίας τῆς Καρίας οἰκούντες μέγαν, τριῖνας· καὶ, διήρκει· ὅ· καὶ μονήρκει· ἐκατὸν καὶ πλέον, ὡς εἶναι τὰς πάσας ἀριθμουμένας μέχρι τῶν ρπ'. Καὶ τῷ Ἰουλίῳ μηνὶ ἐξεβλήθη ἀπὸ τῆς Καλλιουπόλεως ἡδισθαι ἐν Μιτυλήνῃ ἔχοντες ἀμυράλῃ Χαμζίν, πηγερὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὃς αὐτὸς ἔπαρχον πάσης Χερσονήσου κατέστησεν καὶ καπιτάνεον στόλου. E Lesbo insula, ubi Ducas principis nomine Hamzan salutaverat et multis honoraverat donis, in Chium classis profecta est. Ibi Hamza regis jussu postulavit ut Chii 40,000 ducatos Draperio Galatino mercatori debitos solverent; recusantibus Chiiis, agros urbi proximos vastavit, ipsam vero urbem oppugnare non ausus est. Hinc Rhodum navigavit, sed urbem optime munitam et custi-

Ἄλανῶν ληστρικάς ναῦς καταίρουσας αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ ἑτέρας ἀντιπληροῦντες ἐκάκουν πᾶσαν τὴν παραλίαν τοῦ βασιλέως. Ὡς δὲ καὶ οἱ Νάξιοι, δεχόμενοι καὶ αὐτοὶ τὰς κατάρσεις τῶν πειρατῶν καὶ παρέχοντες τούτοις σιτήσεις τε καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν, ἔδλαπτον καὶ αὐτοὶ οὐκ ὀλίγα τὴν βασιλείῳ. Ἐπὶ τούτοις οὖν τὸν στολὸν ἐξέπεμψεν.

IV. Ἰονούζης δὲ πληρώσας ὀγδοήκοντα ναῦς στρατιώτας καὶ ὀπίσας κλωῆς, καὶ ἑτέρας σκευαγούσας οὐκ ὀλίγας καὶ φερούσας τὰς μηχανάς, ἀναχθεὶς ἀπὸ Καλλιουπόλεως ἐπλεὶ διὰ τὸ Ἑλλησποντικῷ πορθμοῦ εὐθὺ τῶν Αἰγιοποταμῶν, καὶ παραμείψας Σηστόν τε καὶ Ἀβυδὸν καὶ τὰς καλουμένας Κυνὸς κεφαλὰς, γίνεται κατὰ τὴν Δαρδανίαν πρὸς τῷ στόματι τοῦ πορθμοῦ· παραπλεύσας δὲ τό τε Ῥοῖον τὸ Τρωικὸν καὶ τὸ Ἀχιλλεύως σῆμα κατήχθη ἐς Τένεδον· (2) ἐπιμείνας δὲ ταύτῃ δύο ἡμέρας καὶ ὑδρευσάμενος τὰς τε ναῦς ἀπάσας ξυναγαγὼν (ὕστερίζον γὰρ ἔπαι τούτων ἔναι, κατὰ τὴν ταύτῃ παραλίαν ἐρέτας ξυλλέγουσαι), νυκτὸς ἄρας, ἵνα μὴ ἐκπυστος γένηται θεαθεὶς (ἐδούλετο γὰρ λανθάνειν ὡς τὰ πολλὰ), ἐπλεὶ τὸ Αἰγαῖον, ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχων τὰς Κυανίδας νήσους κατὰ πρύμναν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν Λέσβον κατὰ πῦρραν. (3) Αἰφνης δὲ σφοδρῷ καταρραγέντος χειμῶνος καὶ κλύδωνος μετὰ λάβρων ὑετῶν καὶ ἀστραπῶν καὶ βροντῶν καὶ πνευματῶν ἑξαίστων καὶ σκότους, τῆς τε θαλάσσης ἀγριουμένης καὶ τρικυμίας ἐγειρούσης μεγάλας, ὥσπερ ζύνθηες τῷ Αἰγαίῳ, τὰ μὲν πρῶτα ἐπλεον αἱ νῆες πᾶσαι περὶ που τὸν φρυκτὸν τῆς στρατηγίδος νεῶς, ἐπόμεναι ταύτῃ, ἅτε δὲ ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ βαθεῖ καὶ τρικυμίας μεγίστῃ καὶ καταιγίδι καὶ πνευμάτων ἀντιπνοαῖς ἀτάκτως φερόμεναι ξυνέπιπτον ἀλλήλαις καὶ προσήρᾶσσοντο, καὶ κατεδύνοντο αἱ πλείους αὐτοῦ, ὥστε καὶ τὴν στρατηγίδα ναῦν μικροῦ κατέδυσαν ἂν ἐπισπεσοῦσάι ἀθροαί, εἰ μὴ ὁ κυβερνήτης τοῦτο αἰσθό-

μενος εὐθὺς ἀφανίζει τὸν φρυκτὸν. Καὶ οὕτως δὴ σκεδασθεῖσαι ἄλλη καὶ ἄλλῃ τοῦ πελάγους ἐφέροντο παννύχιοι χεῖμαζόμεναι, ἕως ἡμέρα τε ἐγένετο καὶ κατήχθησαν μόγις που ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ τῆς ταύτῃ ἡπείρου, ὡς ἔτυχον ἐκάστῃ περισωθεῖσα τοῦ κλύδωνος. (4) Ἐνταῦθα δὲ καὶ καταχθεῖσαι μικρὸν ἀπωτέρω τῆς γῆς κατέδυσαν, ὑφάλους τε καὶ σπιλάσιν ἐγκύρυσσαι, αἱ δὲ τὰς μηχανὰς φέρουσαι νῆες ὑπὸ τῆς βίας τοῦ ῥοῦ καὶ τῆς τρικυμίας ἀτάκτως φερόμεναι, αἱ μὲν αὐτῶν σκοπέλοις τε καὶ ἀκταῖς προσαρράζασαι ξυνετρίβησαν, καὶ αἱ ἐν αὐταῖς μηχαναὶ αὐτοῦ που κατέδυσαν, αἱ δ' ὅψε καὶ μόλις περιεσώθησαν.

V. Ἰονούζης δὲ μετὰ νεῶν ἑξ ἀπολειφθεὶς καὶ πανήμερος ἐν τῷ πελάγει χεῖμαζόμενός τε καὶ κλύδωνιζόμενος μόλις που καὶ αὐτὸς πρὸς ἑσπέραν ἐς τὸν ἐν τῇ Χίῳ κατήχθη λιμένα, διάδροχος καὶ πάντα τὰ ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων ἀποβαλὼν· παρὰ τοσοῦτον ἦλθε κίνδυνον· (2) ἡμέρας δὲ τρεῖς ἐπιμείνας ἐν Χίῳ καὶ τὸν περιλειφθέντα στολὸν πάντα ξυναγαγὼν καὶ ἐπισκευάσας ἐκ τῶν ἐνότων, ἀναχθεὶς ἐκεῖθεν καταίρει ἐς Κῶν τὴν νῆσον, καὶ ἀποβάς ἐκείρῃ τε τὴν γῆν τῶν Κίων, καὶ προσβαλὼν τῷ ἄστει, ἐπολιόρκει ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις· ὡς δ' οὐδὲν ἦνυσεν, ἐμπρήσας τὰς πρὸ τοῦ ἄστεος οἰκίας, καὶ πᾶσαν τὴν ἄλλην νῆσον καταδραμὼν καὶ κώμας διαρπάσας καὶ λείαν πλείστην ἐλάσας καὶ ταῖς ναυσὶν ἐνθέμενος ἐπανήει. (3) Γενόμενος δὲ κατὰ Φώκαιαν τὴν νέαν λεγομένην, Χίων ὕψαν, καὶ ἀπόβασιν ποιησάμενος παρεστῆσατο ταύτῃ ὑμολογία. Τοῦτο δ' ἐποίησεν ἐνσπόνδους ὀργὴν ἔχων τοῖς Χίοις, ὅτι γε οὐκ ἐδέξαντο τούτων καλῶς ἐκεῖ καταχθέντα, οὐδὲ τοῖς προσήκουσι δώροις ἐτίμησαν. (4) Διαθείς δὲ τὰ κατὰ τὴν Φώκαιαν ὡς ἦν αὐτῷ κατὰ νοῦν, καὶ φυλακὴν ἐγκαταστήσας αὐτῇ καὶ παιδάς λαβὼν ἀπέπλευσεν ἐπὶ οἴκῳ ἐς Καλλιόπολιν καὶ διέλυσε τὸν στολόν. (5) Ἀπέβλεπε δὲ τῶν νεῶν ἐν τῇ

ditam videns, retro cursum agens in Con insulam appulit, in eaque per dies 22 Rachiam castellum obsedit frustra. Deinde in Chium reversus, orto inter Chios et Turcos tumultu, navem una cum viris perdidit. Denique Mytilenen, hinc Callipolim, quam duobus mensibus ante reliquerat, rediit. Callipoli Adrianopolim ad regem se contulit, qui Hamzan a navarchi munere removit et Chiis bellum inferendum decrevit, quod Octobri mense intulit Ionuza. Critobulus Hamzæ et Jonuzæ expeditiones in unam eandemque male conflare videtur.

IV. § 1. Ὀγδοήκοντα] Secundum Ducam p. 331 Jonuza viginti tantum naves eduxit, quarum septem (viginti quinque sec. Critob. 5, 5) perdidit: πάντα ἐκ τῶν κ' (π' sec. Critobul.) κατεποντίσθησαν, καὶ δύο ἐν ταῖς ἀκταῖς συνετρίβησαν. || — τό τε Ῥοῖον] τὸ Ῥοϊτικὸν Trojanæ intelligas. || — τὰς Κυανίδας νήσους:] A Tenedo naviganti ad dextram et a puppi erat Lemnus insula, adeo ut hanc insulam Vulcani igne adustam (Αἰθάλειαν Polybius dixit) et adjacentes scopulos Κυανίδας dicere videatur. Ne de Calydnis cogitemus, situs harum insularum obstare videtur. || — § 3. ὁ κυβερνήτης] ἦν Λατίνος: Ἰσπανὸς τῷ γένει, ut Ducas ait p. 331, 17. || — § 4. ἐγκύρυσσαι] sic mgo, ἐγγράφασαι text. || — προσαρράζασαι] sic mgo, ἐποικίλασαι text.

V. § 2. Ἐν Χίῳ] sic mgo; αὐτοῦ text. || — ἐκ τῶν ἐνότων] ἀπὸ τῶν ὄντων text.; illud mgo. — Ceterum Ionuza neque ad Chium classem recollegit, neque Con insulam vastavit, quum aliter rem exponat Ducas, cujus major in his auctoritas. Navis qua ipse Jonuza vchabatur, per totum diem sæviente tempestate, versus Cyclades insulas aberravit, deinde vero post noctem serenam primo mane in Chium versus ortum deferretur. Interea reliquæ naves, quæ tempestatem effugerant, in Mytilenes portum devenerant. Ibi de ducis sorte anxii Turci vespera navem e Chii regione venientem conspiciunt, et pone hanc mox alteram, quæ erat illa Jonuzæ. In terram egressus et a Nicolao, principis Lesbiorum fratre, comiter exceptus Jonuza navem illam, quæ ante ipsum in portum venerat, tanquam prædam suam sibi tradi jussit. Recusantibus Lesbiis, quod navis esset Mytilenæa et mulior Chia in ea advecta esset socrus principis Lesbiorum, ille fidem dictis non adhibens ex insula solvit in Phocæam novam, quæ primo Novembris die Turcis se deditit. || — § 4. διαθείς δὲ τὰ κατὰ τὴν Φώκαιαν] Ducas p. 334, 3: καὶ τῶν μὲν

χειμῶνι πέντε καὶ εἴκοσι μετὰ γε τῶν σκευαγωγῶν τὰς
πάσας. Ἐρ' ὃ δὴ καὶ μᾶλλον, ὅς φασιν, ἔκτοτε
ὥρμητο αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, καὶ δι' αὐτό γε τοῦτο καὶ
ἄλλας αἰτίας μικρὸν ὑστερον ἀνέειλεν αὐτόν. Καὶ ταῦτα
μὲν ταῦτη.

VI. Βασιλεὺς δ' ἐν Ἀδριανουπόλει διάγων χειμῶνος στρατιὰν μεγάλην παρεσκευάζεν ἐπὶ Τριβαλλοῦς· καὶ γὰρ ἦν προκυνθανόμενος τὰ ἐκεῖ νεοχμουῦντα· τὸν γὰρ τῶν Τριβαλλῶν ἡγεμόνα νεωτέρων ἐπιθυμοῦντα κοινολογεῖσθαι τε καὶ λόγους προσφέρειν κρύφα τῇ βασιλεῖ Παϊόνων, καὶ ξυνθήκας ποιῆσθαι μετ' αὐτοῦ, ὅπως καλῶς τε παρασκευασμένοι καὶ τὸν Ἰστρον διαβάς ἐς τὴν τοῦ βασιλέως χώραν ἐμβόλλῃ ξυμβαλλόμενοι καὶ αὐτῷ· (3) οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τὸν ξυνήθη ὁσπρὸν βραδέως τε πᾶν παρεῖχε καὶ πλημμελῶς, κλαττόμενος αἰεὶ προφάσεις τε καὶ ἀναβολὰς οὐ καλὰς· ἐφ' ᾧ δὴ καὶ μᾶλλον ὠργίζετο ὁ βασιλεὺς τεκμαίρομενος ἐκ τούτου νεωτέρων αὐτὸν ἐπιθυμεῖν· (3) οὐ ταῦτα δὲ μόνον ἐνήγγεν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς χώρας φύσις, αὐτάρκη θέσιν παρεχομένη, ἔς τε τὸν κατὰ Παϊόνων τε καὶ Ἀκῶν πόλεμον ἐκπεπολεμωμένον αὐτῷ, ὥστε βασιὰς παρ' αὐτῆς ἐς τὴν ἐκείνων ἔχριν ποιεῖσθαι τὰς ἐμβολὰς.

VII. Ἡ γὰρ τῶν Τριβαλλῶν κεῖται μὲν ἐν ἐπι-
καίρῳ τῆς ἀνω Θράκης, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῆς ἀνω
Μυσίας καὶ τοῦ Αἰμονος ὄρους, παρήκουσα δὲ
μέχρι τοῦ Ἰστροῦ, καὶ ὁμοροῦσα δι' αὐτοῦ τῇ
Δακῶν καὶ Παιονίων ἀρχῇ· ὁ γὰρ Ἰστρος, μέγιστος
ὢν ποταμῶν τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην, ἀρχεται μὲν
ἐκ τῶν Κελτικῶν ὄρων, βέων δὲ δι' αὐτῶν, ἀλλὰ δὴ
καὶ τῆς τῶν Παιονίων τε καὶ Δακῶν καὶ ἐτέρων οὐκ
ὀλίγων γεννῶν, καὶ πολλὰν διερχόμενος γῆν καὶ κρείτ-
την αὐτὸς ἐαυτοῦ γινόμενος αἰ ταῖς προσθήκαις τῶν
ἐς αὐτὸν ἐσβαλλόντων ποταμῶν, τελευτᾷ μὲν ἐς τὴν

Γετικὴν τε καὶ Σκυθικὴν, καὶ δι' αὐτῶν ἐκδίδουσιν
ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον. (2) Περικλείει δὲ ἐντὸς
ἑαυτοῦ ἄλλα τε ἔθνη πολλὰ μαχιμώτατα, καὶ δὴ καὶ
τὰ Παιόνων τε καὶ Δακῶν, οἷς ἔστιν ὁμορος, ὥς ἔφην,
ἡ Τριβαλλῶν παρακειμένη τε τούτοις μέχρι πολλοῦ καὶ
πόλεις ἔχουσα πολλὰς καὶ καλὰς ἐν τῇ μεσογείᾳ καὶ
φρουρία ἐρυμνά περὶ που τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ· δι'
δὲ καὶ μάλιστα ἀναγκαῖον ἔδοκει τῷ βασιλεῖ χειρὶ
σασθαί τε αὐτὴν καὶ τὰ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ
φρουρία κατασχεῖν, ὅπως εἴη τῆς τούτου διαβάσεως
κύριος, καὶ δταν αὐτός γε ἐβέλη, βρόδιως ἔχη δια-
βαίνειν ἐς τὴν ἐλπίων κακείνους (τε) ἀπειργή τῆς ἐς
τὴν αὐτοῦ διαβάσεως· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς
χώρας ἀρετὴ οὐδὲν ἤττον ἐπῆγεν αὐτὸν, θαυμαστὴ
τὴν οὕσα καὶ πᾶσιν ἐβηνουμένη τοῖς ἀγαθοῖς· ἥ τε
γὰρ γῆ κάμφορος τέ ἐστιν αὐτῇ, ἔρρωμένη πρὸς
ἀπάσας γωνὰς καὶ πάντα μετὰ θαψιλείας παρεχομένη
ὅσα φέρουσιν ὄραι σπερμάτων τε καὶ φυτῶν, ἀλλὰ
δὴ καὶ ὅσα νέμονται γῆν, αἰπολιά τε φημί καὶ ποίμνια
καὶ σφοδρία καὶ βουκόλια καὶ ἵππων ἀγαθῶν οὐκ
ὀλίγην φορὰν καὶ πολλῶν ἄλλων ἔδωδῶν τε καὶ
χρησίμων ζῶων ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων γένη διάφορα
ἅπαντα τρέφει μετὰ πολλῆς περιουσίας. (3) τὸ δὲ
μέγιστον καὶ ᾧ πάσας τὰς ἄλλας νικᾷ μετ' ὑπερ-
βολῆς, ὅτι χρυσὸν καὶ ἀργυρον ὥσπερ ἀπὸ πηγῶν
ἀναδίδωσι, καὶ πανταχοῦ ταύτης ὀρύσσονται ψήγματα
παρέχει χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πλείστα καὶ κάλλιστα
καὶ κρείσσονα τῆς Ἰνδικῆς. (4) δι' αὐτὴν καὶ τὸ ἐξ
ἀρχῆς ἡ τῶν Τριβαλλῶν ἀρχὴ εὐδαίμων τε ἦν καὶ
ἐπὶ πλοῦτιν καὶ δυναστείᾳ μέγα ἐφρόνει, καὶ βασι-
λειον ἦν καὶ πόλεις εἶχε πολλὰς καὶ μεγάλας ὑπ'
ἑαυτῇ, ἀλλὰ δὴ καὶ εὐδαίμονας, καὶ φρουρία ἐρυμνά
καὶ δυσάλωτα, καὶ καταλόγων στρατιωτικῶν τε στρα-
τευμάτων ἐπλούτει, καὶ ὅλων πολλῶν καὶ καλῶν,

ἡμέρας τῶν Γενουτῶν τοὺς εὐρεθέντας· ἐκεῖ τὰς πραγματείας ἀπέλκον, αὐτοὺς δὲ ἐν ταῖς τριήρεσιν ἔβαλον· τοὺς δὲ πολῖτας· ἐπάντας· κατατράφηκα καὶ τοὺς παῖδας καὶ αὐτοὺς ἀκούοντας ἐγγὺς ποῦ ἐκάντο ἀφελόν, καὶ φύλλακα τῶ πολυχρήνι ἐνα τῶν Τουρκῶν ἐπιστάτης, καὶ πεντεκαίδεκα ἡμέρας τελείας· ἐκεῖ, ἔλθουσιν ἀπὸ τριήρης· τῇ ἐ τοῦ Νοσφρίου μηνός .7676 ἔτους. *Qua deinde subsecuta sint, apud ipsum Ducum legas. || — § 5. ὠρίζετο αὐτῶ]* Ducas p. 335, 22 : ἦν γὰρ ὁ Γενουζῆς· ἐκδιηγεῖτο, καὶ τὴν ἐπαρχίαν Καρίας ἐπιστάτης· ὁ δὲ Ἰσχαῖα ἀντιστήθη κοινοταυτοῦς καὶ ἐπαρχος ἐν Χερρονήσῳ. *Celestino Januarii mense anni 1456 (6964) Jonuza aduclt classis prefectus erat in expeditione contra Aenum (v. cap. 11).*

VI. § 1. Τριβαλλούς] Sic Servius vocat more eruditulorum Byzantinorum. || — νεοχμούντα] νεωχμ. cod. || — Τριβαλλών ηγεμόνα] sc. Georgium, Mariæ seu Maræ filium, Lazari e filia nepotem, qui Stephano avunculo in Serviam principatu successerat. Miro errore Critobolus pro Georgio ubique Lazarum dicit. || — § 2. τὸν δασμὸν βράδινον... παρέτεχε] Imo promptissime tributum Augusti mense an. 1453 Adrianopolim attulerat. V. Ducas p. 314. Mechemetes Servie potiùδε cupidus causam belli inferendi eo invenit quod ob cognationem cum Servie despotarum familia sibi intercedentem, regionem illam ad se ipsum potius quam ad Georgium pertinere prætendebat. V. Ducas p. 317. Seadeddin. 2, p. 171. Mechemetes in Serviam irrupit primum æstate anni 1454, deinde iterum æstate anni 1485, ut supra jam monui. Critobolus nonnisi secundum expeditionem commemorat eamque perperam ponit ante Iosauæ expeditionem contra Chios. De secunda expeditione, quam Ducas non commemorat, paucis agit Chalcocondylas p. 414, fusius Seaddinus 2, p. 170-173. Cf. Hammer l. I. p. 13, Zinkeisen 2, p. 77.

VII. § 1. Ἀνα Ὀφείκει· sic mgo; Εὐρώπης; text. || — § 2. παραχρησμένη· sic mgo, παραχρησάρα text. || — § 3. χρυσόν (De serie metallis cf. Chalcondylas p. 415, 8, Bullialdus ad Ducam p. 541, Hammer, 2, p. 13 not. || — § 4. αὐτῆς, ἡ δὲ ταύτη) Iude ab his verbis incipit codicis pagina 135. Paginæ 135-142, quæ mediam partem quaternionis notii (qui pro æteli sedecim paginis paginas viginti habet) constituunt, maioribus literis scriptæ sunt quam ceteræ ultimæ autem harum paginarum (p. 142) maiorem sui partem habet vacuum. Scriba in hoc quaternione aliquid commisse videtur, quod ut suppleretur, quattuor paginis mediis alias substituit paginas octo; quas ut implet, ut

καὶ οἰκήτορας εἶχεν ἀρίστους, καὶ νεότητι ἔτρεφε πολλήν τε καὶ εὐανδρούσαν, καὶ ζηλωτὸς ἦν ἐν πᾶσι τε καὶ περιβλεπτός, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐπίφθορος, καὶ πολλοὺς εἶχε τοὺς οὐ μόνον ἐρῶντας αὐτῆς, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐπιβουλεύοντας. (5) Ἐστράτευσε μὲν οὖν ἐπὶ ταύτην καὶ πρόσθεν Μωράτης, ὁ τοῦ βασιλέως πατήρ, χειρὶ πολλῇ καὶ δυνάμει ἐσβαλὼν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν παρεστήσατο, καὶ πόλεις καὶ φρούρια εἶλε, τὰ τε ἐν τῇ μεσογείᾳ τὰ τε παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰστροῦ κείμενα, τὰ μὲν ἐξ ἐπιδρομῆς βίᾳ τοῖς ὄπλοις, τὰ δὲ καὶ ἀμαχίᾳ προσχωροῦντα, καὶ πάσης ἀπλῶς ἐκράτησε, τὸν ταύτης ἡγεμόνα Λάζαρον ἐξελάσας ἐς Παίονας. (6) ὃν γε δὴ, χρόνον ἤδη συχνόν περιόντα τε καὶ ἀλώμενον ἐν αὐτοῖς, ὥκτειρε τῆς ἀλῆς ὁ βασιλεὺς, καὶ τὰ μὲν οἴκοθεν, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν φίλων παρακληθεὶς (καὶ γὰρ ἦν, εἴ τις ἄλλος, τὴν τε γνώμην καὶ τὸν τρόπον χρηστός), ἔτι δὲ καὶ ξυμμαχόν τε καὶ ξυνεργὸν ἔχειν βουλόμενος, φίλον τε ἤδη γεγονότα καὶ εὐ πεπονθότα τὰ μέγιστα, ἐς (τε) τὸν κατὰ Παϊόνων τε καὶ Δακῶν πόλεμον, πολὺν δὴ χρόνον ὁμοροῦντά τε τούτοις καὶ τὴν ἐκείνων χώραν καὶ ἤθη καλῶς ἐξεπιστάμενον καὶ δὴ καὶ γενναῖον ὄντα καὶ στρατηγικόν, πάλιν ἀποδίδωσιν αὐτῷ τὴν τε χώραν καὶ τὴν ἀρχήν, μήτε τινὸς στερήσας ὣν ἔλαβε, μᾶλλον δὲ καὶ προσεπιδοὺς πολλὰ τῶν ἰδίων, μήτε μὴν ἑμῶν τε καὶ λαδῶν παρ' αὐτοῦ, φόρους δὲ μόνους τοὺς εἰθισμένους καταβάλλειν κελεύσας καὶ ὄρκους καταδῆσας καὶ πιστεύσας αὐτῷ τὴν ἀρχήν.

VIII. Λάζαρος δὲ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν αὐθις ἀναλαβὼν κατὰ μικρόν τε κρατυνόμενος καὶ ἀρξας αὐτῆς ἐγκρατῶς, ἦν ὑποταττόμενος τῷ τε πατρὶ τοῦ βασιλέως καὶ αὐτῷ δὴ τῷ βασιλεῖ, μέχρι τινὸς καὶ τὸν φόρον ἀποδιδούς· μετὰ ταῦτα γε μὴν, ἤπειρ ἔφην, ἀβουλία (γνώμης) χρησάμενος καὶ νεωτέρων ἐπιθυμήσας, οὔτε τὸν φόρον ἀπεδίδου βαδῶς, καὶ μετὰ τῶν Παϊόνων τε καὶ Δακῶν ἔπραττε, παραδαίνων τὰς μετὰ βασιλέως σπονδὰς. (2) Ὁ δὲ καταφωρσάς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ποιοῦντα καὶ ληφθεὶς ὀργῇ, τὴν ἐκστρατείαν κατ' αὐτοῦ ἐποιεῖτο. Παρασκευασάμενος οὖν χειμῶνος καλῶς, ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέβαινε ἤδη, ἄρας ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ παντὶ τῷ στρατῷ ἱππικῷ τε καὶ πεζικῷ ἐγχώρει διὰ τῆς μεσογείας Θράκης τε καὶ Μακεδονίας, ξυνεπαγόμενος ἅμα οἱ καὶ μηχανὰς οὐκ ὀλίγας καὶ ὄπλα πάμπολλα. (3) Ἦν δὲ ὁ στρατὸς αὐτῷ, ὡς ἐλέγετο, ἵππος μὲν πενταχισμύρια, πεζὸς δὲ οὐκ ὀλίγῳ πλείων

τούτων. Καταλαβὼν δὲ τὴν τε Μυσίαν καὶ τὸ Αἰμόνος ὄρος, ἔνθα ἡ πάροδος, ἐδομαῖος διαβαίνει τε ταύτην ἀσφαλῶς παντὶ τῷ στρατῷ, ἀκαίθεον ὁρμηθεὶς τριταῖος ἐσβάλλει ἐς τὴν Τριβαλλῶν· καὶ κατατρέπει μὲν αὐτῆς τὰ πολλὰ καὶ ληίζεται, χειροῦται δὲ καὶ φρούρια οὐκ ὀλίγα, τὰ μὲν ἐξ ἐπιδρομῆς βίᾳ, τὰ δὲ καὶ πολιορκίᾳ ἐλὼν. (4) Δράσας δὲ ταῦτα ἐν πέντε καὶ εἴκοσι ταῖς ὁλίαις ἡμέραις μετὰ τὴν ἐσβολήν, ἀφικνείται ἐς πόλιν ἐχυρὰν καὶ εὐδαίμονα Νοβόπροδον οὕτω καλουμένην τῇ Τριβαλλῶν φωνῇ, οὗ θη καὶ πλείστος ἄργυρος καὶ χρυσὸς γεωργεῖται ἀνορυττόμενος, καὶ στρατόπεδον τίθησιν ἐπ' αὐτήν. (5) Καὶ πρῶτα μὲν λόγους προσφέρει τοῖς ἐν αὐτῇ περὶ τε ἐνδόσεως καὶ ξυνηγῶν, εἰ βούλοιντο παραδόντες αὐτῷ τὴν πόλιν καὶ ἑαυτοὺς μετὰ ξυμβάσεων καὶ ὁμολογίας καὶ πίστεως καθῆσθαι ξὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ τοῖς ὑπάρχουσι πᾶσι σῶς καὶ κακῶν ἀπαθείς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς καὶ ὁμοίοις, ἐφ' οἷσπερ καὶ πρότερον, καὶ φόρους ἀποφέρειν οὐς καὶ τῷ σφῶν βασιλεῖ, τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εἰρηνεύοντες. (6) Ὡς δ' οὐ προὔχωρει κατὰ νοῦν αὐτῷ ἡ πείρα, τῶν ἐνδόν καθάπαξ οὐ βουλομένων, ἔκειρέ τε τὴν γῆν εὐθύς, καὶ περισταυρώσας τὸ ἄστυ καὶ κύκλῳ περιλαβὼν τῷ στρατῷ καὶ μηχανὰς ἐπιστήσας ἐπολιορκεῖ.

IX. Λάζαρος δὲ ὁ τῶν Τριβαλλῶν ἡγεμὼν τὴν ἀθρόαν ἐφοδὸν τοῦ βασιλέως μαθὼν τὴν τε τῶν φρουρίων ἄλωσιν καὶ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νοβοπρόδου, ἐξεπλάγη τε τῷ γινόμενῳ καὶ ὄλος ἦν ἐν ἀμηχανίᾳ καὶ ἀπορίᾳ, μὴ ἔχων ὅτι καὶ δράσειεν· ὁμως γε μὴν ἐκ τῶν δυνατῶν τὰ τε λοιπὰ τῶν φρουρίων ἐπεσκεύαζε τοὺς τε ἀνδράς καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπὸ τῶν κάτω χωρῶν τοὺς μὲν ἐς τὰ φρούρια, τοὺς δὲ ἐς τὰ μετωρότερα τῆς χώρας μετῴκιζε, τὰ τε βοσκήματα ἀνεκομίζε καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν περιουσίαν αὐτῶν καὶ ἀποσκευὴν, τὴν τε λοιπὴν ἡσπαλίζετο χώραν. (2) Αὐτὸς δὲ φρουρὰν τε ἱκανὴν καὶ φρουράρχον ἓνα τῶν αὐτῷ πιστοτάτων ἐγκαταστήσας τῇ Σαμανδρίᾳ, τὰ τε ἐπιτήδεια ἄφθονα ἐσχομίσας αὐτῇ, καὶ ὅσα γε ἐς μακρὰν πολιορκίαν ἀρκέσειεν ἐνόμιζε, διαβαίνει τὸν Ἰστρον ξὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις καὶ τοῖς ὑπάρχουσι πᾶσι καὶ τισὶ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ ἀρικόμενος ἐς Δάκας καὶ Παίονας ἐκεῖ διέτριβεν. (3) Ὅμως γε μὴν μετὰ μικρὸν ἔδοξεν αὐτῷ βουλευσαμένῳ πρεσβεῖαν τε πέμπειν ὡς βασιλεῖα καὶ πειρᾶσθαι εἰ δύναιτο τρόπῳ παντὶ σπονδῶν τυχεῖν καὶ εἰρήνης. Ἀπολεξάμενος οὖν ἀνδράς

scripturam ampliorem adhibuit, quanquam vel sic accidit ut in fine relinqueretur spatium vacuum. — § 5. ἐστράτευσε Μωράτης] De bello quod Morates II an. 1438 contra Georgium Serviae despotam gessit, deque pactis, quibus anno 1444 urbes quæ captæ erant, redditæ filii quæ excæcati Georgio remissi sunt, v. Ducas, p. 209. 21. Chalcocondylas p. 245. 317, Seadeddin, 2, p. 74. 166, Hammer. l. I. 1, p. 447. 456. — § 6. καὶ εὐ πεπονθότα τὰ μέγιστα] Hæc adduntur in margine.

VIII, § 2. Ὁ βασιλεὺς] add. mgo. — § 4. πόλιν] πολίχνην, mgo. — Νοβόπροδον] Nomen in rasura scriptum. Νοβοπρόγον vocat Chalcocondylas p. 414, 13; Νοβόπροδον, ὑπὲρ τῶν πόλεων, Ducas p. 209, 15; Novobardo Seadeddin p. 171. Est Novobardo a Piristina urbe ortum versus sita. — τῇ Τριβαλλῶν φωνῇ] add. mgo. — πλείστος ἄργυρος] De metallis Novoberdæ cf. Chalcocond. p. 415, Bullialdus ad Ducam p. 541, Hammer 2, p. 13.

IX. § 2. Σαμανδρία] Σμεντόροβον vocat Phrantzes p. 386, 16 sqq; Σμερόροβον Ducas p. 206, 6, 209, 3, Σπενδερέδην

τοὺς πρώτους παρ' αὐτῷ, ξυνοῦτος τε καὶ τῶν ἁγαν
 παιδευμένων, καὶ δῶρα δούς αὐτοῖς χρυσοῦ καὶ
 ἀργύρου πλείστα τε καὶ πολυτελεῖ, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν
 ξυνήθη δασμὸν, ὃν ἔραμεν, ἀποπέμπει. (4) Οἱ δὲ
 ἀφαιρέμενοι τὰ τε δῶρα κομίζουσι τῷ βασιλεῖ καὶ τὸν
 δασμὸν, ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ καὶ τὰ παρὰ τοῦ σφῶν
 ἡγεμόνος. Καὶ ὁ βασιλεὺς δέχεται τούτους ἡμέρους καὶ
 χρηματίζει φιλανθρωπῶς, καὶ λαλήσας εἰρηνικὰ μετ'
 αὐτῶν σπονδὰς ποιεῖται, καὶ πίστει δίδωσι καὶ λαμ-
 βάνει ἐφ' ᾧ κατέχειν τε αὐτὸς ἃ ἔλαβε φρούρια, καὶ
 χώραν ὁσὴν ἐπῆλθε μετὰ τῶν ὁπλῶν, τῶν δὲ λοιπῶν
 πάντων ἀρχειν τὸν ἡγεμόνα σφῶν, ἀποδιδόντα φόρον
 ἐτήσιον ὀλίγου, ἐλάσσονα τοῦ προτέρου καὶ στρατιώτας
 ῥητοὺς ἐν ταῖς ἐκστρατείαις τοῦ βασιλέως. (5) Ἦδη
 γὰρ καὶ τὸ παλιορκοῦμενον ἄστυ τοῦ Νοβοπρόδου, μὴ
 ὑνόμενον ἀντέχειν ἐτι τῇ πολιορκίᾳ μέχρι πολλοῦ
 παρατενομένη (τεσσαράκοντα γὰρ πού παρείλκον
 ἡμέραι πολιορκουμένην), ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν τειχῶν
 αὐτῷ κατερριμμένων ταῖς μηχαναῖς, προσεχώρησεν
 ὁμολογίᾳ τῷ βασιλεῖ, ἐφ' ᾧ μηδέν τι κακὸν παθεῖν
 πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ μένειν ὡς εἶχον ξὺν γυ-
 ναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ τοῖς ὑπάρχουσι πᾶσι, κατοικ-
 οῦντάς τε τὸ ἄστυ καὶ νεμομένους τὴν χώραν. (6) Σπεισάμενος οὖν καὶ πίστει δούς τε καὶ λαβὼν,
 καὶ δῶροις φιλοτίμοις τε καὶ ξενίοις τιμήσας τοὺς
 πρέσβεις καὶ λόγους ἡμέρους καὶ φιλανθρωπῶς δεξιω-
 σάμενος ἀποπέμπει. Οἱ δὲ παραγενόμενοι ἀπαγγέ-
 λουσι τῷ σφῶν ἡγεμόνι Λαζάρῳ ἃ ἔπραξαν· ὁ δὲ
 παρ' ἐλπίδα τυγῶν τῶν σπονδῶν, ὅπερ οὐκ ἂν ποτε
 προσέδοκῃσεν, οὐδὲ γὰρ ἐνόμιζεν ἐτι δυνατόν εἶναι
 σπείσασθαι οἱ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἀγείραντα στρα-
 τὴν καὶ παρασκευὴν τοσούτης καὶ δαπάνης ἐς τὸν
 πόλεμον πεπονημένων, ὅμως γὰρ μὴ ἡσθῇ τε τῷ γε-
 νόμενῳ διαφερόντως καὶ (τῶν) ὧν ἀπέβαλεν οὐδένα
 πεποιῆται λόγον, ἀγαπήσας τοῖς καταλειφθεῖσι· πάν-
 των γὰρ ἀθρόων ἐνόμιζεν ἐκπεσεῖσθαι. (7) Ἀναλθὼν
 οὖν αὐθις τὴν τε γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας καὶ τὴν
 ἄλλην πᾶσαν ἀποσκευὴν, καὶ τὸν Ἰστρον διαβάς
 ἦεν ἐς τὴν ἰδίαν ἀρχήν. (8) Βασιλεὺς δὲ τὰ τε φρού-
 ρια καλῶς ἀσφαλισάμενος πάντα ἃ ἔλαβε, καὶ φυ-
 λακτὴν ἱκανὴν ἐγκαταστήσας τῇ χώρᾳ, σατράπην τε
 ἐγκαταλιπὼν αὐτῇ τὸν Ἀλῆν, ἄνδρα στρατηγικὸν καὶ
 γυναικῶν, καὶ λείαν ἐλάσας ὅτι πολλὴν αὐτὸς τε καὶ
 τῇ στρατιᾷ διαδούς, ἐπάνεισιν ἐς τὴν Ἀδριανοῦ· ἤδη
 γὰρ καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα· βραχὺν δὲ χρόνον ἐνδι-α-

τρίψας αὐτοῦ καὶ τινὰ τῶν αὐτόθι καταστησάμενος,
 μεσοῦντος ἤδη φθινοπώρου, ἀφικνεῖται ἐς τὸ Βυζάν-
 τιον, παραχειμάσων αὐτοῦ· καὶ τρία καὶ ἐξήκοντα
 ἔτη πρὸς τοῖς ἐννακοσίοις τε καὶ ἑξακισχιλίοις τοῖς
 ὅλοις ἦνυετο, πέμπτον δὲ τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

X. Καταλαβὼν δὲ τὴν πόλιν εὔρε τὰ τε βασιλεία
 τετελεσμένα λαμπρῶς, καὶ τὸ ἐν Χρυσείαις φρούριον
 τὰ τε τείχη τῆς πόλεως πάντα καλῶς ὁικοδομημένα.
 Ἀρεσθεὶς οὖν τοῖς γενομένοις καὶ τοὺς τῶν ἔργων
 ἐπιστάτας δωρησάμενος χρήμασι τε καὶ ἱματίοις καὶ
 πολλοῖς ἄλλοις, κελεύει πάλιν ὅτι τάχιστα ἀνορθοῦν
 τὰς γεφύρας τὰς ἐν τοῖς κόλποις Ἀθύρα τε καὶ Ῥηγίου,
 τῷ χρόνῳ πεπονηκυίας τε καὶ πασούσας, ἐτι δὲ καὶ
 τὰς ἄλλας δόδους τὰς πρὸς τὴν πόλιν φερούσας, ὅπη
 τελευτῶντες τε ἦσαν καὶ δυσδιεξίτητοι, καταλει-
 νόντας καὶ ἐξομαλίζοντας πλατὶ καὶ λίθοις κατα-
 στρωννύντες, ὥστε ῥαδίαν εἶναι καὶ ἀσφαλῆ τὴν τούτων
 διαβάσιν· (α) οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ πανδοχεῖα καὶ
 καταγῶγια οἰκοδομεῖν ἐν αὐταῖς ἐς κατάλυσιν τε καὶ
 ἀνάπαυαν τῶν ὁδοιπορούντων τε καὶ κατὰ γῆν ἐς τὴν
 πόλιν ἀφικνουμένων, καὶ ἀγορὰν δὲ μεγίστην τε καὶ
 καλλίστην ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἐγγύς που τῶν βασιλείων
 κελεύει γίνεσθαι τείχεσιν τε· ἡσφαλισμένην ἰσχυροτά-
 τοις τὰ ἔξω, καὶ στοαῖς καλλίσταις τε καὶ μεγίσταις
 διειλημμένην τὰ ἐνθὺν, τὸν τε ὁροφν ἔχουσαν ἐξ
 ὀπτῆς πλίνθου καὶ διαφανῶν λίθων ἐξειργασμένην, ἐτι
 δὲ λουτρά κατασκευάζειν λαμπρὰ καὶ πολυτελεῖ, καὶ
 ὑδάτων ἀφθονίαν ἐξῶθεν ἐπαγαγεῖν τῇ πόλει δι'
 ὀχετῶν, ἀλλὰ τε πολλὰ τοιαῦτα προσέταξε γίνεσθαι
 ἐς τε κατασκευὴν καὶ κόσμον τῆς πόλεως καὶ ὠφέ-
 λειαν καὶ χρεῖαν τῶν ἐνοικούντων καὶ ἄλλην παρα-
 μυθίαν. (β) Πρὸ πάντων δὲ τοῦ τε ξυνοικισμού τῆς
 πόλεως ἐπεμελετο καὶ τοῦ πᾶσαν αὐτὴν οἰκητόρων
 πληρῶσαι, καθὰ δὴ καὶ τὸ πρὶν ἦν, πανταχόθεν τε
 τῆς αὐτοῦ πάντας ξυλλέγων, ἐκ τε Ἀσίας καὶ Εὐρώ-
 πης, καὶ μετοικίζων ἐς αὐτὴν μεθ' ὅτι πλείστους ἐπι-
 μελείας τε καὶ σπουδῆς ἐκ παντὸς μὲν καὶ ἄλλου γί-
 νους, καὶ μάλιστα δὲ τοῦ Χριστιανῶν· οὕτω δεινὸς ἔρωι
 ἐνέπεσεν αὐτοῦ τῇ ψυχῇ τῆς τε πόλεως καὶ τοῦ ταύτης
 ξυνοικισμού τοῦ τε ἐς τὴν ἀρχαίαν εὐδαιμονίαν ἀπο-
 καταστήσαι πάλιν αὐτήν.

XI. Ἐν τούτοις δ' ὄντος αὐτοῦ, μεσοῦντος ἤδη
 χειμῶνος, ἀγγέλλεται τὸν ἡγεμόνα τῆς Αἰνίου Δω-
 ρείας καὶ τῶν νήσων Ἰμβρου καὶ Σαμοθράκης νεοχ-
 μοῦν τε βούλεσθαι καὶ νεωτέρων ἐπιθυμεῖν· ὁ γάρτοι

(Σερμ.?) Chalcoc. p. 415. 14. Servius est Smederevo. || — ξὺν γυναίκα· σ. γυναίξι cod. || — § 5. τεσσαράκοντα] Seadeddinus 2, p. 172 post septem dierum oppugnationem Novoherdam se dodidisse tradit. Deinde Trepsia et Buhur urbibus Turci potiti sunt, ut idem narrat Seadeddinus. || — § 8. ὅτι πολλὴν] modo sic, modo ὅτι πλείστην Critobulus dicit. Cf. ὅτι πολλὰν, 3, 16, 3. 4, 10, 4 et 10. 4, 16, 9; ὅτι πολλῶν, 3, 20, 3. 4, 6, 2; ὅτι πολλούς, 4, 16, 4. || — καὶ τρία καὶ ἐξήκοντα] Vox tria addita manu secunda. Legitur codicis pag. 142 versus quarto. Reliqua pagina pars vacua. || — πέμπτον] sic recte margo, τέτταρα text. || — ἐπάνεισιν ἐς τὴν Ἀδριανοῦ] Secundum Seadeddin. p. 173 Mechemetis e Servia per Cossove planitiem Thessalonicam, inde vero Constantinopolim sese contulit.

X. § 1. Καὶ ἱματίοις] add. margo. || — τὰς ἐν τοῖς κόλποις· Ἀθύρα τε καὶ Ῥηγίου] Per eas transiisse regem Thessalonicam Constantinopolim redeuntem consensaneum est. || — 2. προσέταξε] add. mgo.

XI. Expeditionem contra Aenum Phrantzes omnino non commemorat, Ducas vero p. 335, 7 et Chalcocondylas

πατήρ αὐτοῦ Παλαμῆδης, πρὸ μικροῦ τελευτῶν, κατέλιπεν ἐν ταῖς αὐτοῦ διαθήκαις αὐτὸν τὴν Δωριέα καὶ τὴν τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας κληρονόμους τε τῶν αὐτοῦ πάντων ἐξ ἰσῆς, καὶ τῆς ἀρχῆς διαδόχους, μᾶλλον δὲ καὶ τὸ πλεόν ἐν ταῖς διαθήκαις ἐνεμε ταύτη τε καὶ τοὺς ταύτης παῖσιν, ὥς τῆς ἀρχῆς ἐς τὸν πρεσβύτερον υἱέα αὐτοῦ περισταμένης δικαίως, ἐπεὶ καὶ ἔτι περιόντι δ πατήρ ἐκαίνω πᾶσαν ἔδωκε τὴν ἀρχήν, τῶν ἐν τῇ Μιτυλήνῃ κτημάτων μόνων κύριον ἀποδείξας τὸν Δωριέα. (α) Ὁ δὲ βραχὺ φροντίσας τοῦ τε δικαίου καὶ τῶν διαθηκῶν τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ δὴ καὶ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας· ἀσφαλίστατος γὰρ ἔμελλεν εἶναι τηρήσας τὰ πρὸς τοὺς παῖδας τοῦ ἀδελφοῦ δίκαια καὶ τὴν τούτων μητέρα· δὲ παρωσάμενος τὴν τε γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας, ἀδίκως ἐγκρατὴς γίνεται τοῦ τε κατ' οἶκον βίου παντὸς καὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς, μηδενὸς τούτων παραχωρήσας τοῖς τε παῖσι καὶ τῇ γυναικί. (β) Ἡ δὲ τὸ πρᾶγμα ἐν δεινῷ τιθεμένη καὶ τὴν καταδυναστείαν μὴ φέρουσα, τὰ μὲν πρῶτα λόγοις ἐπειράτο τοῦτον τῆς πλεονεξίας ἀπάγειν, τὰ μὲν δι' αὐτῆς, τὰ δὲ καὶ διὰ ξυνομένων καὶ φρονίμων ἀνδρῶν τῶν ταύτης, προσέτι δὲ καὶ οἰκείων αὐτοῖς, καὶ οἷς οὐχ ἥκιστα ἔμελλεν ἀκινδύνως ἔχειν τὰ τῆς ἀρχῆς. (γ) Οἱ καὶ προσελθόντες εὐνοικῶς ξυμβούλευον αὐτῷ μηδὲν ὅλως περὶ τὰς τοῦ πατρὸς διαθήκας καινοτομεῖν, μηδὲ καταδυναστεύειν ἐθέλειν τὴν τε γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας τοῦ ἀδελφοῦ, τὴν τε θείαν νέμεσιν δεδιότα, ἣ πανταχοῦ περιερχομένη τὰ τῶν ἀνθρώπων δικάζει καὶ τοὺς ἀδικουμένους καὶ ἀδικούντας δρᾶν, τὴν τε τοῦ κρατοῦντος πρὸς τὰ τοιαῦτα ῥοπήν καὶ τὸ σφόδρα τε ἀπαραίτητον καὶ ἀδιάλλακτον. (δ) Οὐδὲ γὰρ ἀνεκτὸν ἔλεγον ἔσθαι τοῖς ἀδικουμένοις σιγῇ καθῆσθαι, ἀλλὰ ζητήσουσι ἐξ ἅπαντος τρόπου τὸ ἑαυτῶν δίκαιον, καὶ καταβήσονται σου πρὸς τὸν βασιλέα ῥητὰ καὶ ἄρρητα ἐξειπόντες· καὶ ὅρα πῇ τελευτήσῃ τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' εἴ τι κήδη σαυτοῦ τε καὶ ἡμῶν καὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς, πρόσθῃ τὰ βέλτιστα ξυμβουλευμένοις ἡμῖν, καὶ κοινῶνι τῶν τε πραγμάτων καὶ τῆς ἀρχῆς τοῖς τε παῖσι τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῇ γυναικί, παραχωρῶν τῷ δικαίῳ· καὶ οὕτω χρηστά τε καὶ ἄριστα καὶ βουλευέση καὶ δράσεις σαυτῷ καὶ ἡμῖν πᾶσιν ἐπωφελεῖ, εἰρηνικὴν τε ἔξεις τοῦ λοιποῦ καὶ ἀκινδύνον τὴν λαχοῦσαν ἀρχήν. (ε) Ταῦτά τε καὶ τοιαῦτα πολλὰ πολλὰ

πρὸς αὐτὸν λέγοντες οὐκ ἐπειθον διμῶς. Ἡ δὲ γυνὴ τούτων ἀπογοῦσα καθάπαξ, καταφεύγει πρὸς τὸν κρατοῦντα, καὶ πέμπει δὴ πρέσβυν τε καὶ ἰκέτην τὸν πρὸς μητρός θεῖον αὐτῇ. Ὁ δὲ ἀφικόμενος λύπην τε ἔχων καὶ δικαίαν ὀργὴν καὶ ἅμα βουλόμενος ἀμύνασθαι τὸν ἀδικούντα, εἰ δεοὶ καὶ κοινὸς ξυνεκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς, δὲ δὴ πού καὶ γέγονε, πολλὰ κατεφόρει πρὸς τὸν βασιλέα τοῦ Δωριέως, ὥς δύσνους τε εἴη λέγων αὐτῷ, καὶ νεωτέρων ἐπιθυμεῖ καὶ κοινολογεῖται τοῖς Ἰταλοῖς καὶ ὅπλῃ ξυλλέγει καὶ φρουροὺς μισθοῦται καὶ φύλακας ἐγκαθιστάνειν βούλεται Αἰνῷ τε καὶ ταῖς νήσοις καὶ ὅλως ἐς ἀποστασίαν δρᾶν· καὶ εἰ μὴ θάττον, ἔλεγε, προληφθεῖν, κἂν ἐς ἔργον ἄξει τὸ σπουδαζόμενον.

XII. Ταῦτά τε καὶ πολλὰ τοιαῦτα εἰπὼν ἐς ὀργὴν τε καὶ θυμὸν τὸν βασιλέα κινεῖ. Ὁ δὲ οὐκέτι καθεκτός ἦν, οὐδὲ γε τοῦ λοιποῦ μέλλειν ὄρετο δεῖν· οὐδὲ γὰρ παροπτεῖα οἱ τὰ τῆς Αἰνῶς εἶναι ἐδόκει, οὐδὲ γε ὅλως ἀμελητέα πόλεως λόγου ἄξια πολλῶν ἔνεκα, καὶ προσόδων μεγάλων καὶ θέσεως ἐπικαίρου καὶ ἀρετῆς γῆς καὶ πολλῶν ἀλλων. (α) Αἶνος γὰρ ἦν μὲν τὸ παλαιὸν καὶ μεγίστη τῶν Αἰολίδων, ἐπὶ τῇ δόξῃ καὶ πλούτῳ καὶ δυναστείᾳ μέγα φρονούσα, ἐμπάσης τε τῆς καθ' αὐτὴν παραλίας κρατοῦσα, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν νήσων ἐνίων. Κεῖται γὰρ ἐν καλλίστῃ τῆς παραλίας Θράκης τε καὶ Μακεδονίας, ἐκ μεσημβρίας μὲν ἔχουσα τὸν τε Αἰγαῖον καὶ τὰς νήσους παρακειμένας Ἰμβρόν καὶ Ἀθῆμον καὶ τὰς λοιπὰς, καὶ τὴν ἀπὸ τούτων ἐμπορίαν θαψιλῶς καρποῦμένη· ἀπὸ δὲ ἀρκτοῦ Εὐδρον ποταμόν, δὲ ἔκ τε τῆς ἀνω Μυσίας καὶ τοῦ Αἰῆρος ὁρους τὰς πηγὰς ἔχων ῥεῖ διὰ τῆς μεσογείας Θράκης τε καὶ Μακεδονίας, κατὰ μεσημβρίαν αἰετοπορεύμενος, προῖων δὲ κατὰ μικρὸν καὶ τὴν Ἀδριανοῦ παραρρῶν μέγας τε γίνεται καὶ ναυσὶ περατός, δεχόμενος καὶ ἐτέρους ποταμοὺς ἐσβάλλοντας ἐς αὐτὸν, τὸν τε Κοντάεσδον καὶ Ἀγριάνην καὶ Τέαρον· (β) δὲ δὴ Τέαρος ἔκ τε τοῦ παρακειμένου ὁρους μεταξὺ Ἡραίου τε καὶ Ἀπολλωνείας τῆς πρὸς Εὐξείνῳ πόντῳ τὰς πηγὰς ἔχων ἐκ πέτρας ῥεούσας, καὶ κάλλιτόν τε καὶ ποτιμύτατον, ἀλλὰ δὴ καὶ ὠρελιμύτατον ἐν πολλοῖς ὕδωρ ἁπάντων ἔχει μαρτυρεῖται παρὰ τῶν ταύτης προσχώρων, ἀλλὰ δὴ καὶ δι' ὧν ῥεῖ. (γ) Ὁ δ' οὖν Εὐρος κατιῶν τε καὶ πρὸς τῷ Δορίσκι γινόμενος καὶ παραρρῶν αὐτὸν ἔξεισι πρὸ τοῦ λιμένος

p. 469, 9 verbo tetigisse satis habent; paullo fusius de ea expōnit Seadeddinus 2, p. 168. Alios auctores turcicos laudat Hammerus 2, p. 22, nihil tamen narrat præter ea quæ in Seadeddino leguntur. Causam expeditionis Seadeddinus fuisse dicit quod incolæ Cypselorum et *Feredchik* oppidi conquererentur de Anlis servos fugitivos Turcorum retinentibus deque urbis salinas regias fraudulenter administrante. Longe plurima eorum quæ c. 11-16 Critobulus narrat, aliunde non nota sunt. || — § 1. υἱέα] sic mgo, υἱὸν text. || — § 3. προσέτι] μᾶλλον supra scriptum || — § 4. ῥοπήν] an ὀργήν? || — § 5 τὸ ἑαυτῶν δίκαιον] τὸ ἴδιον δ. supra script. || — πῇ τελευτήσῃ τὸ πρᾶγμα] πῇ τελευτήσῃ τὸ δεινὸν mgo. || — § 6. τούτων ἀπογοῦσα] τοῦ πείθειν δ. mgo.

XII. § 2. Πόλις τῶν Αἰολίδων]. Cf. Herodoti 7, 57; Thuc. 7, 58; Ephori fr. 73 (Fr. Hist. 1, p. 256); Scymnus 696; Strabo lib. 7 fr. 50; Stephan. Byz. v. Αἶνος; Mela 2, 2; Virgil. *Æn.* 3, 18. || — Εὐδρον] similiter § 4. Εὐρος pro Ἐβρος. || — Κοντάεσδον] Reponendum esse videtur Κοντάεσδον ex nostris codicibus Herodoti (4, 90), quem Critobulus ob oculos habuit. Ὁ δὲ Τέαρος (Her. inquit) λέγεται ὑπὸ τῶν περιόικων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα ἐς

Αἴνου ἐς τὴν ταύτη θάλασσαν τοῦ Αἰγαίου. (6) Τρέφει δὲ γένη τε παντοδαπῶν ἰχθύων πολλὰ, μεζόνων τε καὶ μαιῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ πίωνων· παρέχει δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει δι' αὐτοὺς πλοίοις φορητοὺς τὰς ἐμπορίας ποιεῖσθαι ἐς τε τὴν μεσόγειον καὶ τινὰς τῶν ἐν αὐτῇ πόλει πλυσσιωχόρους αὐτῷ. (6) Εἰσὶ δὲ καὶ πρὸ τῆς πόλεως λίμναι καὶ ἑτεραι περίεσσι αὐτῆς, αἱ δὲ καὶ χερρόνησον ταύτην [ποιούσιν], ἀλλὰ δὴ καὶ ἑτέρα τις λίμνη μεγάλη ἐμβαλλοῦσα ἐς αὐτὰς ὅπισθεν τοῦ πρὸ τῆς πόλεως ὄρους, κειμένη πρὸς βορρᾶν ἄνεμον, Στενωρὶς καλούμενη τὸ παλαιόν, τρέφουσαι καὶ αὐταὶ ἰχθύων τε γένη πολλὰ καὶ κύκνων ἀγέλας καὶ πτηνῶν ἄλλων ἐδωδόμεναι, λίμναις ἐνδοιαιτωμένον καὶ ποταμοῖς· ἐξ ὧν ἀπάντων ἀφθονίαν ἔχει τὸ παλαιόν ἡ πόλις αὕτη, καὶ νῦν ἔχει πάντων καλῶν. (7) Τὸ δὲ δὴ μεζόν καὶ ὧ πάσας σχεδὸν τὰς γειτονούσας νυκτὶ μετ' ὑπερβολῆς τῇ τε τῶν χρημάτων καὶ προσόδων φορᾷ, οἱ ἐν αὐτῇ γινόμενοι ἄλλες πλείστοι καὶ καλλιστοὶ τῶν ἀπανταχοῦ, οὓς ἀνὰ πᾶσαν Ὀράκην τε καὶ Μακεδονίαν διαδιδοῦσά τε καὶ διατιθεμένην ὅτι πλείστον ξυλλέγει χρυσὸν καὶ ἄργυρον· καὶ ὡς ἀπὸ πηγῶν οὕτως ἡ πόλις αὕτη τὸ ἐξ ἀρχῆς εὐδαίμων τε ἦν καὶ πλοῦτον ἀφθονον ἔχει καὶ δύναμιν πλείστην καὶ ὅξαν περιέδωκε, καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐκόμα καλοῖς. (8) Τῷ χρόνῳ δὲ καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων πεσοῦσά τε καὶ διασφαρεῖσα ἔμεινεν ἀσκήτος μέχρι πολλοῦ, χρόνῳ δὲ ὕστερον δι' ἀρετὴν τῆς χώρας ἐπολιόθη μέρος τι ταύτης πρὸς τὴν βασιλῆων Ῥωμαίων, τὸ πρὸς τῷ λιμένι, καὶ κατακυβάνην, ὅ ἦν τὸ παλαιὸν ἀκρόπολις, καὶ κατὰ βραχὺ προϊούσα γέγονε πόλις αὖθις τῶν ὀνομασθῶν καὶ πλουσίαν, οὐκίτοραί τε ἀρίστοις κεχρημένη καὶ εὐθηνουμένη πᾶσι καλοῖς.

XIII. Ἐἶχε δὲ αὐτῆς τὴν ἀρχὴν πρὸ χρόνων μάλιστά που πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τῶν τις ἀνὴρ

Ἰταλῶν, εὐγενῆς τε καὶ τῶν ἄγαν δυνατῶν, Γατελιούζος τοῦνομα, δόντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων τὴν τε ἀδελφὴν ἐς γυναῖκα καὶ φερνὴν Αἴνον τε καὶ Μιτυλήνην· ὅς δὲ καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ταύτην προήγαγε τοῦ χρόνου προϊόντος καὶ κρείττω τοῖς ὀλοῖς ἀπέφηνε. (9) Καὶ ἤκεν ἡ ἐξ ἐκείνου τοῦ γένους διαδοχὴ ἐς τετάρτην δὴ ταύτην γενεάν μέχρι Παλαμῆδους τε καὶ τοῦ υἱοῦ Δωριέως, παρ' ὧν ἀφείλετο τὴν πόλιν ταύτην τελείως ὁ βασιλεὺς· καὶ γὰρ οὗτοί τε καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν ἀπέφερον πάντες τοῖς τε προγόνοις τοῦ βασιλέως καὶ δὴ καὶ αὐτῷ, ἐξ ὅτου δὴ τὸ πρῶτον ἐκείνοι διαδάντες ἐς τὴν Εὐρώπην, Ὀράκην ἄπασαν καὶ Μακεδονίαν κατέσχον, δασμὸν ἐτήσιον τὰς τὴν δύο μοίρας τῶν γινομένων ἄλλων καὶ τῶν ἄλλων ἐπετείων φόρων, αὐτοὶ καρπούμενοι τὰ λοιπὰ ἐνδόσει τῶν βασιλέων, καὶ τῆς πόλεως ἀρχοντες· καὶ γὰρ ἦν ἐπ' αὐτοῖς, ὅταν ἐθέλωσι, ταύτην λαβεῖν, ὥσπερ ὅηται καὶ ἔλαβον νῦν. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτη.

XIV. Ἰωνούζης δὲ, κελεύσαντος βασιλέως, ὅτι τάχιστα πληρώσας δέκα τριῖρας καὶ ἀναγχεῖς ἀπὸ Καλλιουπόλεως τῇ προτεραίᾳ κατήχθη ἐς Ἑλαιούντα καὶ περιπλεύσας Χερρόνησον περαιούται νυκτὸς τὸν Μέλανα κόλπον καὶ καταίρει ἐς ἄκραν Παγείαν ἀκτὴν λεγομένην μικρὸν ἀπωτέρω τῆς Αἴνου, οὗ δὴ λέγεται Ξέρξην, ὅτε κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐστράτευσεν, τὰς νέας ἀνεγκύσαντα τὰς αὐτοῦ διαβρόχους οὖσας θεραπεύσαι τὴν τε στρατιάν ἐαυτοῦ πᾶσαν ἐν Δωριόκῃ ἀναμετρήσαι· τῇ δ' ὑστεραία ἡμέρᾳ Ἰωνούζης ἐπιπλεῖ τῷ λιμένι τῆς Αἴνου. (2) Βασιλεὺς δὲ Μεγέμετις ἀναλαβὼν τὴν τε βασιλικὴν ἴλην πᾶσαν καὶ δύο τάξεις ἱππέων ἐχώρει διὰ τῆς μεσογείας σφοδρότατου χειμῶνος· ἦν γὰρ ἐν ἀκμῇ τῆς ὥρας τὰ γινόμενα· τοσοῦτον γὰρ ἐπίεσεν αὐτοὺς καθ' ὁδὸν ὅτε νεκροὶ καὶ ὁ κρυμὸς καὶ αἱ τοῦ βορέου δριμυταὶ πνοαὶ ὥστε πολλοὺς μὲν τοῦ πεζοῦ τῇ γιόνι καταχλωσθέντας ἀπο-

ἀμειν φέροντα καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώφην ἀκέασθαι· εἰσὶ δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ θυῶν δίδουσαι τεσσάρκοντα, ἐκ κίτρης τῆς αὐτῆς· βρύουσαι· καὶ αἱ μὲν αὐταὶ εἰσι ψυχραὶ, αἱ δὲ θερμαὶ· ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτὰς ἔστι ἰση ἐς Ἡραίου τε πόλιος τῆς κατὰ Περίθω καὶ ἐς Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, θυῶν ἡμερίων ἑκατέρῃ· ἐκδοῖσι δὲ ὁ Τέταρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσον ποταμὸν, ὁ δὲ Κοντάδεσος ἐς τὸν Ἀγριάνην, ὁ δὲ Ἀγριάνης ἐς τὸν Ἑβρον. — Tearum præter Plinium 4, 45 et Libanium or. tom. I, p. 696 ed. Reisk. (ubi Ταῖναρος) etiam Chalcocondylas p. 12, 10 (ubi Ταῖαρος) memorat. Fontes ejus prope Vene et Bunarkissar (Jena et Binarhissar in Kiepert tab. regn. Truc.) quærendos esse probabiliter censet Jochmus (Journal of the roy. geogr. soc. tom. 24, p. 45). De Contadesdo aliunde non constat. Fuerit aut Remaῖου, quia a Karichtiram urbe ab ortu versus occasum habitur, aut Peke deressi, qui a borea versus meridiem fluens et Eski-Baba oppidum præterlabens in Agrianem (Erkenek) incidit. || — Ἡραίου] Heræum 16 mill. pass. a Perintho occasum versus distat secundum Tab. Peutling. et Itin. Hierosol. p. 570. || — § 6. ποιοῦσι] addidi vocem.

XIII. § 1. De re v. Ducas p. 46 et Chalcocondylas p. 520.

XIV. § 1. Δέκα τριῖρες:] Sic etiam Seadeddin. 2, p. 168. || — Ἑλαιούντα] Ἑλαιοῦντα cod. || — Παγείαν ἀκτὴν] hodie Cap Pazi, olim Sarpodon promontorium. || — Δωριόκη] Δωρ. codex. || — § 2. ἐχώρει] Constantinopoli profectus est Januarii die vicesimo quarto an. 6964. 1456, teste Duca, qui expeditionis hujus paucis meminit p. 335, 7: Ἀπάρας δὲ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλιν τῇ κ' τοῦ Ἰανουαρίου κατήλθεν εἰς Αἴνον, καὶ ταύτην περιέλαβεν καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας λαβὼν ἐστράφη εἰς Ἀδριανουπόλιν. Ὁ δὲ ἡγεμὼν τῆς Αἴνου ἦν διάγων τῷ τότε καιρῷ ἐν Σαμοθράκῃ τῇ νήτῳ. Chalcocondylas p. 469, 9: Ἀπεθανόντος τοῦ Παλαμῆδου, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ντορίου τὴν πόλιν παραλαβόντος, ἐπελάσας ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Αἴνον, προσχωρησάντων αὐτῷ τῶν ἐν τῇ πόλει αὐτίκα, ἐπεμπε τὴν Ἰωνούζην τὸν τῆς Καλλιουπόλεως ἑταρὸν παραληφόμενον τὰς νήσους· ἡ μὲν Ἰμβρος αὐτίκα προσεχώρησε καὶ ἡ Αἴμος. καὶ φρουρὰ βασιλείας ἀπέκατο ἐς τὰς νήσους. || — ἦν γὰρ ... τὰ γινόμενα] add. mgo. || — Κύβελᾳ] Κύβελᾳ ad h. l. et infra c. 15, 1. || — σταδίων ἑκατὸν] Hod. Ipsala ab Aeno secundum tabulas nostras linea recta distat 230 fere stadia. Simili errore apud Strabon. lib. 7, fr. 47 (p. 282, 35 ed. Did.) legitur: Ἑβρος ἀνάπλου ἐχων ἐς Κύβελᾳ σταδίων ρκ'.

θανεῖν εὐθὺς ἐν προαστείοις τῆς πόλεως, ἀλλὰ δὴ καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ὁδὸν, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ τὰ σώματος ἄκρα λελωδομένους τῷ ψύχει ἀποβαλεῖν τὰς τε ρίνας καὶ ὄντα καὶ τάλλα τῶν καιρίων τοῦ σώματος μορίων ἡκρωτηριασμένους. (3) Ὅμως γε μὴν μετὰ τοσούτου χειμῶνος καὶ ψύχους καὶ νιφετοῦ ὁρμηθεὶς ἀπὸ τῆς πόλεως τεταρταῖος ἀφικνεῖται ἐς Κύβηλα, κώμην μεγάλην νῦν, πόλιν οὖσαν τὸ παλαιὸν τῶν ὀνομαστῶν, ἀπέχουσαν τῆς Αἰνίου κατὰ γῆν σταδίου ἐκατὸν που μάλιστα.

XV. Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Αἰνῷ ἰδόντες τε κατὰ θάλασσαν ἐφορμῶντα τῷ λιμένι τὸν στόλον, τὴν τε τοῦ βασιλέως ἀθρόαν ἐφοδὸν ἐν Κυψέλοις μαθόντες, ἐξεπλάγησάν τε τῷ γινομένῳ, καὶ τὴν αἰτίαν μηδαμῶς ξυνιδεῖν ἔχοντες ἐς ἀπόγνωσιν ὅτι πλείστην καὶ ἀπορίαν δεινὴν καὶ φόβον ἐνέπεσον, μὴ ἔχοντες ὅτι καὶ δράσειαν. (2) Ἐνόμισαν γὰρ ἀναρπάστους ἂν αὐτοὺς εὐθὺς γενήσονται ξὺν γυναιξὶ καὶ τέχνοις αὐτοῖς κατὰ τὴν καὶ θάλασσαν προσβάλλοντος τοῦ βασιλέως. (3) Δωριεὺς γὰρ ὁ τούτων ἡγεμὼν οὐκ ἦν ἐκεῖσε τότε παρὼν, ἀλλ' ἔτυχε πρὸ μικροῦ ἐς Σαμοθράκην νῆσον ἀπάρας, παραχειμάσων ἐκεῖ. Πλὴν γε δὴ ἐκ τῶν ἐνόντων ἀνδρας ἀπολεξάμενοι τοὺς πρώτους τῶν παρ' αὐτοῖς πέμπουσιν ὡς βασιλέα, ἐνδιδόντες ἑαυτοὺς τε καὶ τὴν πόλιν αὐτῷ ἐπὶ τῷ μηδὲν τι κακὸν παθεῖν. (4) Βασιλεὺς δὲ ἥκοντας δέχεται τούτους ἡμέρους, καὶ λαλήσας εἰρηνικὰ μετ' αὐτῶν, καί τινα ὧν ἤτουν δοὺς ἀποπέμπει ὅπως· ξυμπέμπει δὲ αὐτοῖς καὶ Μαχουμούττα τὸν πασίαν, τὴν πόλιν παραληφόμενον. Ἐτῇ δ' ὑστεραίᾳ καὶ αὐτὸς ἐς αὐτὴν ἀφικνεῖται καὶ ἔσελθων ἐς τὰ βασιλεία Δωριέως ἀφαιρεῖται πάντα τὸν πλοῦτον, ὃν εὗρεν ἐν αὐτοῖς χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων, ὡς δὲ καὶ τὰς οἰκίας διαρπάζει τῶν δυνατῶν τῶν μετὰ Δωριέως ἀπόντων. (5) Ἐπιμένει δὲ ἡμέρας τρεῖς ἐν τῇ πόλει καὶ διαθήμενος τὰ κατ' αὐτὴν ὡς ἐδόκει οἱ, ἀπολεξάμενός τε παῖδας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τοὺς ἀρίστους, καὶ ἄρχοντα ἐπιστήσας αὐτῇ ἄνδρα ξυνετόν τε καὶ τοὺς τρόπους χρυστὸν Μωράτην οὕτω καλούμενον, ἐπάνεισιν ἐς τὴν Ἀδριανού.

XVI Ἰωνούζης δὲ πεντηκόντορον ἀποστείλας ἐς Σαμοθράκην, ἀναληφομένην τὸν Δωριέα, αὐτὸς ἀπέπλευσεν ἐπ' Ἰμβρου, καταστητόμενός τε τὰ κεῖ καὶ τοὺς Δωριέως ἄρμοστὰς ἐκβαλὼν. (2) Χειμῶνι δὲ χρυσάμενος οὐκ ἡδυνήθη κατάραι ἐς τὸν λιμένα, ἀλλὰ προσέσχε τῷ Κεφάλῳ, ἄρχῃ τῆς Ἰμβρου πρὸς μεσημβρίαν ἀκλύστῳ τε οὐσῃ καὶ εὐδαινῇ. Καὶ πέμψας ἄγγελον μετακάλεται Κριτέβουλον καὶ παραβίδωσιν αὐτῷ τὴν τε νῆσον πᾶσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ φρούρις ἄρχειν τε καὶ φυλάττειν· αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τοὺς Δωριέως ἄρμοστὰς ἀπέπλευσεν ἐπὶ οἴκου ἐς Καλλιούπολιν. (3) Δωριεὺς δὲ ἐκ Σαμοθράκης ἐς μὲν τὴν πεντηκόντορον οὐκ ἐσθλὴν οὐδὲ ἀφίκτο πρὸς Ἰωνούζην, δέισας αὐτὸν, ὡς οἶμαι, ἐμβὰς δὲ ἐς παράλον τὴν αὐτοῦ, ἀπέπλευσεν ἐπὶ Αἰνίου κακεῖθεν ἀρίκετο ἐς τὴν Ἀδριανού· καὶ ἐς ὅφιν ἔλθων τῷ βασιλεῖ δέχεται τε παρ' αὐτοῦ ἡμέρας, καὶ φιλανθρωπίας καὶ προνοίας τυχὼν λαμβάνει πάλιν τὰς νήσους ἐς ἰδίαν ἀρχὴν, Ἰμβρον καὶ Λήμονα καὶ Σαμοθράκην. Ἰωνούζης δὲ ὀργὴν ἔχων τῷ Δωριεῖ, ὅτι γε οὐκ ἀφίκετο παρ' αὐτὸν, ὡς ἂν δι' αὐτοῦ προσαχθεῖ τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ὑπεροφίαν ἑαυτοῦ νομίσας τὸ πᾶγμα, καὶ ἀμύνασθαι βουλόμενος τοῦτον, πέμπει κρύφα τῷ βασιλεῖ, ἔτι ὄντος Δωριέως ἐν τῇ Ἀδριανού, μὴ δεῖν λέγων ἐκδοῦναι τὰς νήσους τῷ Δωριεῖ, τῶν τε νησιωτῶν οὐ παραδεχομένων αὐτὸν, καὶ δύσων ὄντι ἀνδρὶ, ἵνα μὴ κατὰ πολλὴν ἀδειαν τὴν ἐν ταῖς νήσοις νεοχμώσῃ, ἀλλ' ἐν τῇ μεσογείᾳ δοῦναι χώραν αὐτῷ ἐς διατροφὴν. (4) Βασιλεὺς δὲ πείθεται τούτοις, καὶ τὰς μὲν νήσους παρακτέχει, δίδωσι δὲ αὐτῷ τὰ περὶ Ζήγνα χωρία καρποῦσθαι. (5) Δωριεὺς δὲ ἀπελθὼν ἐκεῖσε καὶ βραχὺν χρόνον αὐτοῦ διαγαγὼν, μικρὸν ὕστερον φυγὰς ὤχετο ἐς Μιτυλήνην, κακεῖθεν ἐς Νάξον διαβάς καὶ γήμας ἐν τῇ νήσῳ ἐνὸς τῶν δυνατῶν θυγατέρα, ἔμεινε παρ' αὐτῇ.

XVII. Βασιλεὺς δὲ διάγων ἐν Ἀδριανουπόλει τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος, στρατιὰν μεγάλην ἤθροιζε, καὶ μηχανὰς κατεσκεύαζε πρὸς ταῖς οὐσαις πλείους τε καὶ ἰσχυροτάτας καὶ ὅπλα ξυνέλεγε καὶ πᾶσαν ἄλλην πολεμικὴν χρεῖαν ἐξήρτυεν· οὐ μέντοι γε κατάδηλον

XV. § 1. Τῷ λιμένι] add. mgo. || — § 3. οὐκ ἦν ἐκεῖσε... ἀλλ'] add. mgo. || — ἐς Σαμοθράκην] Cf. Seadd. et Duc. l. l.

XVI. § 2. Κεφάλῳ] Etiamnum cap Cephalo. Sec. Seadeddin. Junisbeg ab Aeno solvens Thasum insulam occupavit. At sec. Ducam p. 333, hanc insulam jam Septembris mense an. 1455 Mechemeti dederat Dominicus Lesbi princeps. || — § 3. ἐς ὅφιν ἔλθων τῷ βασιλεῖ etc.] Rem ita narrat Seadeddinus: *Essendo venuto humiliato e mortificato alla real corte, domando la gratia, e presentò al re una bellissima figliuola con altri presenti e regali; per loche le sue colpe furono perdonate et a lui concessa la comenda di Sachna (Ζήγνα Critob.), e per condurlo colà fù accompagnato da molli officiali della real corte, e nell' andare havendo trovato l'occasione, e quelli che l'accompagnarono trascurati e negligenti, sfodrò la spada hostile, e secondo la sua antica perfidia li fece martiri tutti, et egli fuggendo in Italia si salvò.* || — καὶ Λήμον] Lemnii paulo post a Mechemete praefectum turcicum petierunt et obtinuerunt, ut e Duca p. 336 novimus.

XVII. Expeditionis contra Belgradum aestate an. 1456 susceptae descriptionem accuratorem legas apud Zinkeisenium 2, p. 79 sqq, consarcinatam e fontibus graecis, italicis, ungaricis et turcicis, quorum recensum instituit Hammerus 2, p. 545 et Zink. p. 85 not. E Byzantinis scriptoribus Ducas p. 337 paucissimis rem absolvit, fusius vero tradit Chalcocondylas p. 416-424. Critobuli narratio pretio et auctoritate caret, quum et manca sit et parvum studio cladem Mechemetis celare studeat, adeo ut Critobulo Graeco sincerior sit Turcus Seadeddinus, 2, p. 179, qui cladem et ruinam exercitus libere fatetur (*esercito restò disfatto e rovinato*), infortunium vero

ἐποίει τὴν αὐτοῦ γνώμην οὐδὲ ᾔδει τις ὅποι τὴν ὁρμὴν ποιήσοιτο. (2) Παρασκευασάμενος δὲ καλῶς καὶ ὡς ἡ αὐτῶν κατὰ νοῦν, ἅμα ᾗρι ὁρμηθεὶς ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ, ἐπορεύετο διὰ τῆς μεσογείας Θράκης τε καὶ Μακεδονίας ἐπὶ τὴν ἄνω Μυσίαν (ἣν δὴ Σοφίαν καλοῦσι οἱ νῦν) καὶ τὴν τοῦ Αἰμονος πάρορον, καὶ διαβάς αὐτὴν ἐσβάλλει ἐς τὴν Τριβαλλῶν, καὶ καταδραμὼν αὐτῆς τὰ πολλὰ καὶ καταστρεφάμενος ἀφικνεῖται ἐς τὸ τῶν Παϊόνων ἄστυ τὸ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰστρου κείμενον, Πελωγράδω οὕτω καλούμενον, ἐρυμνότατον πάντῃ καὶ ἀσφαλέςτατον, μᾶλλον δὲ καὶ ὅλως ἀπομαχὸν τῇ τε ἄλλῃ οἰκοδομῇ καὶ δὴ καὶ τοῖς δυσὶ ποταμοῖς ἐκατέρωθεν διεληγμένον τὰς δύο πλευράς, ἔδωκε μὲν τῷ Ἰστρῷ παραρρέοντι ἀπὸ ἀρκτου, ἀπὸ δὲ μεσημβρίας τῷ τε Σάφῳ ἐσβάλλοντι ἐς αὐτὸν καὶ ὄχθαις μεγάλαις καὶ ἀποκρήμνους καὶ ρεύματι σφοδροτάτῳ καὶ ζήναις βαθεῖαις καὶ παλιρροίαις κατωχυρωμένον, τὴν δὲ γὰρ πρὸς τῇ χέρσῳ πλευρὰν καὶ ἣ μᾶλλον ἐπὶ μαχὸν ἦν καὶ μηχαναῖς ἄλωτον, τείχει τε διπλῷ καὶ ὑπερψήλῳ καὶ τάφρῳ βαθεῖα καὶ τεναγώδει καὶ ὑδάτων πλήρει κατησπαλισμένην ἔχον. Εἶχε δὲ καὶ φρουρὰν ἐντὸς ἱκανὴν Παϊόνων μαγίμων καὶ καταφράκτων ὁλῶν οὕτως ἀπομαχὸν ἦν. Ἐνταῦθα τοίνυν στρατοπεδὸν θέμενος ὁ βασιλεὺς καὶ περισταυρώσας τὸ ἄστυ καὶ μηχανὰς ἐπιστήσας ἐπολιόρκει.

XVIII. Ἀδζαρος δὲ ὁ τῶν Τριβαλλῶν ἡγεμὼν, ὡς ἔγνω τὴν ἀρχὴν τὴν ἐφοδὸν τοῦ βασιλέως ἐς τὴν αὐτοῦ, αὐτὸς διαβάς τὸν Ἰστρὸν ζὺν γυναῖκα καὶ τέκνοις καὶ τοῖς ὑπάρχουσι πᾶσιν, ὥχετο ἐς Δακίαν καθεὶ διέτριβε, τοῦ πολέμου τὸ πέρας ἀποσκοπών. (2) Βασιλεὺς δὲ τὸ ἄστυ πολιορκῶν τὸ μὲν τείχος κατέσσει ταῖς μηχαναῖς, τὸ δὲ καὶ κατερρίπτει τελείως, αὐτὸς δὲ διανειμάμενος κατὰ μέρη τὴν στρατιάν, τὴν τάφρον ἐχώννυν, ὅπως ῥαδίᾳ εἴη τοῖς ὀπλίταις ἢ ἐς τὸ τείχος διεβάσις. Καὶ τὸ ἔργον ταχέως ἡνύετο τῇ πολυχειρίᾳ. (3) Οἱ δὲ ἐντὸς τοῦ ἄστεος ἀπεμάχοντο μὲν ἰσχυρῶς σταυρώματα τε καὶ προβλήματα παντοίας ὕλης ἐπάγοντες, λίθων τε φημι καὶ ξύλων καὶ τῶν ἄλλων, τῷ κατερριμμένῳ τοῦ τείχους, τάφρον τε ἀπὸ τῶν ἐνδὸν ὀρύττοντες βαθεῖαν καὶ γῶμα αἶροντες ὕψους καὶ τᾶλλα πάντα μηχανώμενοι ἐς ἀποτροπὴν· οὐ μὴν ἴσθον τι καὶ ἀνύειν, τῶν ἐκ τῶν μηχανῶν ἀφιεμένων

λίθων ἅπαντα σκεδανύντων τε καὶ διαλικμώντων συντιθέμενα καὶ καθαιρούντων τὸ τείχος. (4) Ἰωάννης δὲ, ὁ Παϊόνων τε καὶ Δακῶν ἡγεμὼν, πέραν τοῦ Ἰστρου καθήμενος ἀπαντικρὺ τοῦ ἄστεος ζὺν τετραχισηλίοις ὀπλίταις ἀπεσκοπεῖ τὰ δρώμενα. Ὡς οὖν ἔγνω τὸ τε τείχος κατερριμμένον, τὴν τε τάφρον ᾗδὴ χωσθεῖσαν ἄπασαν, τὸν τε πόλεμον ὅσον οὐ προσδοκώμενον καὶ τὴν προσβολὴν τοῦ βασιλέως παντὶ τῷ στρατῷ, δέσας περὶ τοῦ ἄστεος, ὅπως μὴ ἐξ ἐπιδρομῆς βίᾳ ληφθεῖ τῷ τοῖς ὀπλοῖς, λαθὼν διαβαίνει ζὺν τοῖς ὀπλίταις τὸν ποταμὸν καὶ ἐσελθὼν τὸ ἄστυ ἐκάθητο, μηδενὸς εἰδότες τῶν ἔξω τὴν τούτου διάβασιν. (5) Βασιλεὺς δὲ ἐπειδὴ πάντα οἱ ἦν εὐτρεπῇ (τό τε γὰρ τείχος ἐς ἔδαφος κατέρριπτο, ἣ τε τάφρος ἐχώσθη, τὰ τε ἄλλα πάντα ἐς τῆς τοῖς ὀπλοῖς ἐξήρτυτο), δεῖν ἔγνω μηκέτι τοῦ λοιποῦ διαμείλλειν, μηδ' ἐν ἀναβολαῖς εἶναι, ἀλλὰ κατὰ τάχος προσβάλλειν τῷ ἄστει πάσῃ καὶ χειρὶ καὶ δυνάμει. (6) Ἐκτάξας οὖν καλῶς πᾶσαν τὴν στρατιάν καὶ παρανίσσας πολλὰ πρότερον καὶ δημηγορήσας καὶ παραθαρρύνας ἐς τὸ πολεμεῖν αὐτοὺς, καὶ παραγγεῖλας αἰ δεῖ ποιεῖν, καὶ παρακλευσάμενος ἀνδράσι ἀγαθοῖς νῦν ᾗδὴ φανῆναι, ἤγειτο πρῶτος αὐτὸς τὴν ἐπὶ τὸ τείχος. Οἱ δὲ στρατιῶται ἀλαλάξαντες μέγα καὶ φοβερόν ὄρομον καὶ βοῇ ἐχώρουν ἐπὶ τὸ κατερριμμένον τοῦ τείχους, προλαβόντες τὸν βασιλέα, καὶ προσβάλλοντες τούτῳ εὐρώστως ἡγωνίζοντο, παρελθεῖν εἰσὼ βιάζομενοι. (7) Οἱ δὲ Παῖονες ἐδέχοντο τε αὐτοὺς ἐρωμένως, ἀνθιστάμενοι τοῖς ἐπιούσι καὶ μαχόμενοι γενναίως, καὶ ὥθισμός ἦν ἐνταῦθα πολὺς καὶ φόνος ἀνδρῶν, τῆς μάχης ζυσταδὸν γινομένης καὶ πρὸ τοῦ βασιλέως, τῶν μὲν παρελθεῖν εἰσὼ τοῦ τείχους βιαζομένων καὶ κατασχεῖν αὐτό, τῶν δὲ Παϊόνων ἀπώσασθαι τε τούτους καὶ τὸ ἄστυ φυλάξαι· καὶ τέλος ὑπερέσχον οἱ τοῦ βασιλέως, καὶ βιασάμενοι τοὺς Παῖονες ἐπιβαίνουσι τοῦ τείχους εὐρώστως, καὶ μαχόμενοι ἰσχυρῶς τρέπονται καὶ ὠθοῦσιν αὐτοὺς, ἔσω τοῦ ἄστεος ἐσχυθέντες, καὶ διώκοντες οὐκ ἐν τάξει καὶ ζὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἔκτεινον ἀπειδῶς.

XIX. Κἀνταῦθα δὲ ἐπιφαίνεται αὐτοῖς αἰφνὴς ἐπεκδραμὼν ὁ Ἰωάννης ζὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, καὶ μέγα βοήσας ἐτάραξέ τε τούτους εὐθὺς, καὶ σφόδρα καταπλήξας

refert ad decreta fati inexasuperabilis. || — § 1. ποιήσαιτο] sic mgo, ποιήτ' ἄν text. Ne verbo quidem Critobulus classis navium ducentarum (sec. Chalco. p. 417, 4; sexaginta, sec. Duc. p. 337) meminit, quam in Danubio fluvio rex Belgradum deduxit, Hungari autem praelio Julii d. XIV commisso destruxerunt. || — § 2. ἣν δὴ Σοφίαν x. οἱ νῦν] add. mgo. || — Πελωγράδω] Μελογράδην vocat Chalcocondylas, Βελόγραδον Ducas. || — ἀπὸ δὲ μεσημβρίας] deb. ἀπὸ δὲ δυσίας.

XVIII. § 1. Ἀδζαρος] debebat : Γεώργιος. || — ζὺν γυναῖκα] ζὺν γυναῖ: cod. || — Ἰωάννης: etc.] Joannes Hunyades. Quod rem attinet, constat Hunyadem copiarum suarum partem in urbem introduxisse postquam Julii die XIV classis Turcorum proelio acerrimo in Danubio fluvio devicta esset. V. Chalcocondyl. p. 418, Tagliacozzo apud Catonem in Historia critica regum Hungariae tom. VI, p. 1072-1075, Joannes Capistrano in Epistola ad Callixtum III ap. Caton. l. 1. p. 1102, Zinkeisen. l. 1. 2, p. 87.

XIX. § 4. Διηπάγη] sic mgo, διήπασαν text. Hariolatur Critobulus regem dicens Hungaros in urbem repulsi, tum vero a persequendo hoste desistentem et de expugnatione urbis desperantem copias suas abduxisse. Hungari Turcos ex urbe ejectos persequentes omnibus eorum bombardis politi sunt, quae deinceps in castra hostis directae magnis ea damnis affecerunt. Copiae Hungaricae in ipsa castra iterum iterumque penetrantes ex his quidem

εἶρε τοῦ πρόσω. (2) Καὶ γίνεται δὴ μάχη καρτερὰ ἐνταῦθα μετὰ θυμοῦ καὶ ὀργῆς, καὶ φόνος πολλὸς τῶν τε ὁπλιτῶν ἀμὰ καὶ τῶν Παϊόνων, ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων καλῶς καὶ ἀντιφιλοτιμουμένων ἀλλήλοις καὶ ἀνδρῶν ἀγαθῶν γινομένων, τῶν μὲν νομιζόντων σχεδὸν ἔχειν ἤδη τὸ ἄστυ, καὶ δεινὸν ἡγουμένων τὴν τούτου ἀπολείψιν, τῶν δὲ Παϊόνων αἰσχυνομένων τε τὴν ἦτταν καὶ τοιοῦτον ἄστυ ἐκ τῶν χειρῶν ἀπολέσαι.

(3) Ὅμως γε μὴν ἐν τούτῳ σφόδρα ἐκακοπάθουν οἱ τοῦ βασιλέως, ἅτε κατὰ πρόσωπόν τε παύονται καὶ ἄνωθεν ἀπὸ τε τῶν ἐπάλξεων τοῦ τείχους καὶ τῶν οἰκημάτων ἐξ ὑπερδεξιῶν βαλλόμενοι, καὶ πανταχόθεν ἐπικειμένων αὐτοῖς τῶν Παϊόνων· καὶ μὴ δυνάμενοι ἀντέχειν ἔτι ἐγκλίνουσι, καὶ οἱ Παῖονες ἀναθαρσύναντες εὐθὺς ἐσπευσάντες μάλα εὐρώστως, ἐδίωκόν τε τούτους κατὰ πόδας καὶ ἦρκουν, καὶ ἀπώσασθαι τοῦ τείχους εἵποντο μέχρι τοῦ στρατοπέδου κτείνοντες.

(4) Γενόμενοι δὲ κατὰ τὰς μηχανὰς, ἐνίας μὲν αὐτῶν ῥίπτουσι κατὰ τοῦ ποταμοῦ, ἔστιν ἃς δὲ καὶ ἔσω τοῦ χάρακος· οἱ πλείους δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς διαρπαγὴν ἐτρέποντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ εἰργάσαντό τι μέγα δεινόν, καὶ τὸ πολὺ τοῦ στρατοπέδου διηρπάγη, εἰ μὴ βασιλεὺς εὐθὺς ἔξιν τοῖς περὶ αὐτὸν ἐσπηδῆσας κατὰ μέσων αὐτῶν ἐπέσχε τε τῆς ὁρμῆς, καὶ μαχόμενος ἰσχυρῶς τρέπεται τούτους λαμπρῶς καὶ καταδιώκει μέχρι τοῦ τείχους, φονεύων καὶ κτείνων ἀνοικτῇ, καὶ βιασάμενος μάλα ἔρρωμένῳ ἔσω τούτους ὥθει καὶ κατακλείει πάλιν ἐντὸς τοῦ ἄστεος· καὶ μετὰ τοῦτο δὴ καὶ αὐτὸς ἀναχωρεῖ τῆς διώξεως καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον ἐπάνεισιν. (5) Ἐλήφθη δὲ οὐ πολλὰ τῶν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, τοῦ βασιλέως, ὅπερ ἔφην, αἰφνης ἐσπευσάντος αὐτοῦ καὶ ἐς φυγὴν τρέψαντος καὶ διώξαντος. (6) Ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν ἄλλων στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγοι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς ἐνιοὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες· πίπτει δὲ καὶ ὁ τῆς Εὐρώπης ἑπαρχὸς Καρατζίας, λίθῳ βληθεὶς τῶν ἀπὸ μηχανῆς, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ τῶν μέγα δυναμένων παρὰ βασιλεῖ,

καὶ δὴ καὶ τῶν ὀνομαστῶν ἐπ' ἀνδρία καὶ στρατηγία καὶ ἀρετῇ. Λέγεται δὲ καὶ τὸν βασιλέα μαχόμενον βληθῆναι ὁράτι τὸν μηρὸν, μὴ μόντοι μέγα εἶναι τὸ τραῦμα, ἀλλ' ἐπιπόλαιον. (7) Βασιλεὺς δὲ ἀπογνοὺς ὄλως τὴν ἀφρῆσιν τοῦ φρουρίου (ἤδη γὰρ ἐν μεγίστῃ φυλακῇ ἦν, πολλῶν ἐσεληλυθότων ἐν αὐτῷ), ἀνίστησιν τε τὴν στρατιὰν ἐκείθεν, καὶ καταδραμὼν μέρος τι τῆς Τριβαλλίδος ληίζεται, καὶ φρούρια χειροῦται, καὶ κώμας διαρπαίζει, καὶ λείαν ἐλάσας δτι πολλὴν αὐτὸς καὶ τῇ στρατιᾷ διαδοὺς σατράπην τε αὐθις ἐγκαταστήσας αὐτῇ τὸν Ἀλλῆν, ἐπάνεισιν ἐς τὴν Ἀδριανού, τελευταῖοντος ἤδη τοῦ θέρους· διαλθὼν δὲ τὸ φθινόπωρον διὸν αὐτοῦ, χειμῶνος ἀρχομένου ἀφικνεῖται ἐς τὸ Βυζάντιον. Καὶ τέταρτον καὶ ἐξηκοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἐννακασίοις τε καὶ ἑξακισχιλίοις τοῖς ὁλοῖς ἡνέτο, ἕκτον δὲ τῆς ἀρχῆς τοῦ βασιλεῖ.

XX. Ἀζάρος δὲ ὁ τῶν Τριβαλλῶν ἡγεμὼν ἐπειδὴ ἔγνω τὴν ἀναχώρησιν τοῦ βασιλέως, πάλιν διαβὰς τὸν Ἰστρον ἦκεν ἐς τὴν αὐτοῦ καὶ ἐν Σαμανδρία διῆγε. (2) Μιχαῆλος δὲ, ὁ τοῦ Ἰωάννου τῆς γυναικὸς ἀδελφὸς, ἑπαρχὸς τοῦ Πελωγράφου ἀπολειφθεὶς πρὸς αὐτοῦ, ἐνεκότει τῷ Ἀζάρῳ δεινῶς, καὶ πάντα τρόπον λοχῶν τε ἦν αὐτὸν καὶ βουλούμενος ἑλλαβεῖν, μῆτε εἰδότες αὐτοῦ μῆτε ἡγησαμένης αἰτίας οὐδεμιᾶς. (3) Λογίσας οὖν αὐτὸν μετὰ μικρὸν ἐν τινι τῶν αὐτοῦ φρουρίων ἑλλαμβάνει ὁδῶν, καὶ ἐς εἰρκτὴν ἐμβάλλων ἐν Πελωγράφῳ, ἐν φυλακῇ εἶχε πολλῇ. (4) Ἀζάρος δὲ μὴ ἔχων ἄλλως ἐκείθεν ἀποφυγεῖν, ἀποδόσθαι αὐτὸν χρυσοῦ ἤτει τὸν Μιχαῆλον· ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀνένευε, χώραν τε αἰτῶν καὶ φρούρια ἐς ἀπόδοσιν ἢ καὶ βαρύνειν βουλούμενος τὴν ὠνήν· ὥς δὲ καιροῦ παρωχηκότος ἱκανοῦ, μόλις δὴ καὶ πολλὰ παρακληθεὶς ἐνέδωκεν ἀπολῦσαι τοῦτον, λαβὼν τρισμυρίους χρυσίνους. (5) Ἀζάρος δὲ ἀποσιωθεὶς ἐς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν, πρὶν ἢ γοῦν καὶ μικρὸν ἀναπνεῦσαι τῇ τε λύπῃ κατεργασθεὶς καὶ νόσῳ βαρεῖα ἐσυχεθεὶς τελευταῖ τὸν βίον, διαδόχους τῆς ἰδίας ἀρχῆς τὴν τε

repulsæ sunt, sed non in urbem, verum ad bombardas usque, quas Turci recuperare non potuerunt. Inter hæc quum vespera supervenisset, rex de salute sua desperans, collectis vasis noctu fugam arripuit. V. Chalcocond. p. 423 et alii. || — § 5. ἐλήφθη οὐ πολλὰ τῶν ἀπὸ τοῦ στρατ. Videlicet quæcumque auferri non potuerant, igne deleri Mechemetes iusserat, ut prodit Æneas Sylvius in Hist. Bohem. c. 63 (citante Zinkeisenio p. 95) : *Victoribus ea tantum præda relicta est, quam non potuit ignis absorbere, tormenta scilicet ænea et arietes ferro graves machinarumque ingens vis.* || — § 6. Totum hoc segmen in margine additur. || — ἀπέθανον... οὐκ ὀλίγοι] viginti quattuor millia ad Belgradum, totidem in fuga periisse traduntur. V. Zinkeisen p. 93. || — Καρατζίας] Cf. Chalcocond. p. 419, 17 : ἐνταῦθα (in oppugnatione urbis, Julii d. 21) ὁ τῆς Εὐρώπης στρατηγὸς Καρατζίας, ἀνὴρ γενόμενος ἀριστος τῶν ἐν ταῖς βασιλείαις θύραις, τελευταῖον ἀπὸ τῶν τῆς πόλεως τηλεβόλων. Sead. p. 178 : *Caragie Bassa da un tiro d'artiglieria colpito bevette il siroppo del martirio.* || — βληθῆναι δ. τ. μηρὸν] Idem tradit Chalcocond. p. 422, 4. || — § 7. καὶ φρούρια χειροῦται] Rex fugiens et ne Hungari fugienti insisterent metuens expugnandis Servie castellis vix immoratus fuerit. Ceterum quum post cladem Mechemetis Servii Turci subiecti res novas molirentur, paullo post Machumutes cum 20,000 exercitu in Serviam missus est ibique castella *Ressova, Druno, Cuvikova* dicta aliaque complura cepit, ut ex Chalcocondyla p. 443 et Seadeddino p. 586 aliisque scriptoribus prodit Zinkeisen. l. l. p. 112. Cf. Hammer l. p. 21. Fortassis igitur huc referenda sunt quæ h. l. Critobulus narrat. || — διαλθὼν] διαγών? || — ἕκτον] Literæ ex in rasura scriptæ.

XX. De his Servie rebus v. Engel *Geschichte von Servien in Alegen. Welthistorie, Theil 49, Band 3*, p. 409 sqq. ex eoque pendentes Hammer l. l. p. 30 et Zinkeisen p. 112 sqq.

§ 5. [τελευτῶ τὸν βίον] Secundum Phrantzen p. 386 Hunyades et Georgius Servie despota obierunt mense No vembri anni 6965 (1456), Irene, uxor Georgii, fato defuncta d. 2 Maii 6965 (1457), Lazarus vero, Georgii

γυναῖκα καὶ Λάζαρον καταλιπὼν τὸν υἱόν. (ε) Ὁ δὲ κακὸς φανείς περὶ τοὺς γεννήσαντας, τὸν τε πατέρα ζῶντα ἐν πολλαῖς τε ἄλλοις σφόδρα ἐλύπησε, καὶ δὴ κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ Μιχαήλου ἐν φρουρᾷ οὐκ ἠθέλει ἀπολύσασθαι καταβαλὼν τὴν ὥλην, ἀλλὰ μόλις) που καὶ ζῆν βία τοῦτο πεποιήκε πολλά παρακληθεὶς ὑπὸ τῆς μητρός, αὐτὴν τε τὴν μητέρα, τελευτήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς, τῆς τε ἀρχῆς ἀπεστέρησε πάσης καὶ πολλὰ ἐκάκου, δι' ὅχλου ταύτης γινόμενος ὁσημέραι, κληρὸν τε ἀπαιτῶν πατρικὸν καὶ βίον ἀπόθετον ὑπ' αὐτῆς κεχυμένον. (7) Ἡ δὲ μὴ φέρουσα τὴν καθ' ἡμέραν ἐπήρειαν τούτου καὶ τὴν ἄλλην ἐπιθεσιν, ἀποδιδράσκει λαθούσα ζῆν γε τῇ θυγατρὶ Ἀμνηρήσῃ καὶ τῷ περὶ υἱῷ Γρηγορίῳ, ἐπαγομένη καὶ βίον αἶμα πολύν. (8) Λάζαρος δὲ ὁ υἱὸς τοῦτο πυθόμενος διώκει κατὰ σπουδὴν, καὶ καταλαμβάνει ταύτας ἐν τινι τῶν φρουρίων τῶν ἑαυτοῦ· οὐδὲ γὰρ ἔφθησαν ἐς τὴν γῶραν καταφυγεῖν αὐτῷ βασιλέως, ἐνθα ἡπείγοντο, ἀλλ' ὁ μὲν Γρηγόριος ζῆν τῇ ἀδελφῇ, λαθόντες ἢ καὶ προλαβόντες αὐτὸν (λέγεται γὰρ καὶ αἶψα), ἀποδιδράσκουσι καὶ καταφεύγουσιν ἐν τινι τῶν φρουρίων τοῦ βασιλέως, καὶ μετὰ ταῦτα παραγενόμενοι ἐς βασιλέα, δέχονται ἐκ παρ' αὐτοῦ ἀμείνων, καὶ τιμῆς ἀξιοῦνται καὶ προνοίας τῆς προσηκούσης. (9) Ἡ δὲ μήτηρ, αὐτοῦ καταλειφθεῖσα δι' ἀδυναμίαν τοῦ γήραος, μετὰ μικρὸν καὶ αὐτὴ κατεργασθεῖσα τῇ λύπῃ καὶ μικρὸν νοσήσασα τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ θάπτεται αὐτοῦ. (10) Λάζαρος δὲ ὁ υἱὸς τελέσας ἐπ' αὐτῇ τὰ νενομισμένα καὶ λαβὼν πάντα ὅσα ἐπῆγετο μετ' ἑαυτῆς, ἐπάνεισιν ἐς Σαμνυδρίαν, καὶ τὴν ἀρχὴν εἶχε μόνος τὴν Τριβαλλῶν, ὅση κατελέλειπτο, μὴδένα τῶν

οἰκείων ἔχων ἤδη κοινοῦν· τῶν γὰρ ἀδελφῶν, πηρῶν ὄντων, ὁ μὲν, ἥπερ ἔφην, ὁ Γρηγόριος, ὑπεξέφυγε ζῆν τῇ ἀδελφῇ, Στέφανος δὲ αὐτοῦ μένων ἡσύχαζε. (11) Λάζαρος δὲ, ἅτε νέος ὢν καὶ τοῦ ἀρχεῖν ἀπεράτος, καὶ μηδένα χρηστὸν ὄλως ἄνδρα καὶ ζυετὸν ἔχων ἐν τοῖς πράγμασιν, ἦ, εἰ καὶ εἶχε, μὴ παρακολουθῶν ἢ πειθόμενος ὄλως, οὐ διώκει καλῶς τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ἐνόσσει τὰ Τριβαλλῶν, καὶ ἐν ζυγγύσει ἦν καὶ ἀταξία πολλῇ. Διὸ δὴ καὶ ἐν τε ἄλλοις πολλοῖς ἐσφάλλετο καὶ οὐχ ἡκιστα δὴ τῷ μὴ ἀποδιδόναι τοὺς ζυνηθείς φόρους τῷ βασιλεῖ· ἐφ' ᾧ δὴ καὶ μᾶλλον ὠργίζετο αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐν παρασκευῇ ἦν αἶμα ἥρι ἐσβαλεῖν ἐς τὴν αὐτοῦ. (12) Ὅμως γε μὴν καὶ οὗτος μικρὸν ἐπίβιους τῇ ἀρχῇ, νοσήσας τελευτᾷ τὸν βίον, διαδόχους καταλιπὼν τῆς ἀρχῆς τὴν τε γυναῖκα καὶ παῖδα θήλειαν οὕτω ἔφθον ἔτι.

XXI. Βασιλεὺς δὲ τὸν θάνατον τοῦ Λαζάρου πυθόμενος, αὐτίκα στρατιὰν ἐκπέμπει Ἀλλῇ τῇ τῆς γῶρας σατραπῇ κελεύων αὐτὸν κατὰ τάχος ἐς τὴν τοῦ Λαζάρου γῶραν ἐμβαλεῖν καὶ πᾶσαν καταδραμεῖν καὶ χειρώσασθαι. (1) Ὁ δὲ τὴν στρατιὰν ταύτην δεξιόμενος καὶ ἐτέραν οὐκ ὀλίγην ἐκ τῆς αὐτοῦ σατραπείας ἀθροίσας, κατατρέχει τὴν λοιπὴν πᾶσαν τῶν Τριβαλλῶν καὶ χειροῦται, καὶ πόλεις καὶ φρούρια καὶ πᾶσαν τὴν ἄλλην γῶραν ποιεῖται ὑφ' ἑαυτοῦ. (2) Προσελάσας δὲ τῇ Σαμνυδρίᾳ πρῶτον μὲν λόγους προσφέρει περὶ ζυμβάσεων τῇ τε βασιλίδι καὶ τοῖς ἐν τέλει, εἰ βούλοιντο, παραδόντες τὸ ἄστυ τῷ βασιλεῖ, τὴν λοιπὴν πᾶσαν γῶραν αὐτοὶ καρποῦσθαι, βασιλέως ἐνδόντος καὶ τὰ πιστὰ δίδόντος αὐτοῖς. (3) Ὡς δὲ οὐκ ἐδέξαντο ἐπὶ τούτοις, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας ἐκά-

sius, mortuus mense Novembri an. 6966 (1457). Secundum hæc Critobuli narratio de rebus in Servia post mortem Georgii gestis ex parte quidem ad annum 6965 recte referretur. At majoris faciendi videntur scriptores ex quibus Engel, Hammer, Zinkeisen, alii Hunyadem obiisse tradunt die 11 Augusti mens. an 1456 (6964), Georgium vero die 14 Decembr. mens. an. 1457 (6966). Lazarum denique, Georgii filium, die 31 Januarii mens. 1458 (6966); adeo ut plurima eorum quæ ap. Critob. cap. 20 et 21 leguntur ex ordine chronologico sub anno 6966 narranda fuissent. || τὴν τε γυναῖκα] Irenen, Matthæi Cantacuzeni filiam, Joannis Cantacuzeni neptin, Georgii uxorem secundam. || Λάζαρον] Ἐλεάζαρος; ap. Chalcoz. p. 415, 18. 459, 7. || — § 7. Ἀμνηρήσῃ] Aliis vocatur Maria vel Amara, Georgii filia ex priore uxore, quæ soror erat Joannis Comneni imperatoris Trapezuntini. Maria an. 1433 nupta Murati sultano, qui fratres ejus Gregorium et Stephanum excacavit. || — § 8. καὶ μετὰ ταῦτα παραγενόμενοι... τῆς προσηκούσης;] add. mgo. || — § 9. νοσήσας τελευτᾷ] Obiisse Irene fertur veneno a Lazaro filio propinato. || — § 10. αὐτοῦ μένων ἡσύχαζε] Mox tamen in Ungariam aufugit, inde in Albaniam, hinc in Italiam, ubi diem obiit. || — § 11. ἀπεράτος;] sic mgo, ἀπερὶ text. || — ἢ πειθόμενος ὄλως;] add. mgo. || — ἀμχ ἦρι] anni 1458. 6966. || — 12. τὴν τε γυναῖκα] Helenam, Palæologinam, Thoinæ Peloponnesi despotæ filiam, quæ Lazaro nupsit mense Octobri 1446 (Phrantz. p. 202, 13.). || — καὶ παῖδα] Mariam. Ceterum de iis, quæ Helena post obitum mariti gesserit, vide Chalcocond. p. 459, Zinkeisen p. 113 sqq. ibique laudatos.

XXI. De re ita habet Phrantzes p. 386 : Ἀπέθνηκε καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης Λάζαρος, καὶ ὁ ἀμνηρᾶς Μεμέτην τὸν αὐτοῦ μαγιστράτην ἐκίδρισεν ἵνα, εἰ δυνατόν ἦν, μετ' εἰρήνης τὸ Σμεντόροβον καὶ πᾶσαν δὴ τὴν Σερβίαν μετ' εἰρήνης λάβῃ καὶ εἰς αὐτὸν αὐτῶν δώσῃ τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις· αὐτοῦ δὲ τοῦ Λαζάρου ὕπερ καὶ οὐ κατώρῃσε τότε, εἰ μὴ μόνον τὸ Περιστρίην παρὶλαβε προσοισίᾳ, μετὰ δὲ τινα καιρὸν καὶ τὸ Σμεντόροβον καὶ τὸν ἄλλον τόπον· καὶ τῇ βασιλίδι τῇ ἑαυτῇ τάχα τινὰ κάστρα ἄπερ ὁ ἀμνηρᾶς ἐν τῇ Μπόσνᾳ κείνητο. Secundum Chalcocondylam p. 459 ipse Mechemetes rex expeditionem suscepit, eique obviam profecti Servii urbem tradiderunt. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς, inquit, παρασκευασόμενος ἤλαυνεν ἐπὶ Σπενδερὸβον ὡς ἐξελθὼν κατὰ κράτος· οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Σπενδερὸβῃ πυνθανόμενοι βασιλεῖα ἰσχύοντα σφίσιν ὑπῆντων αὐτῷ, τὰς κλείς φέροντες κατὰ τὴν ὁδὸν· βασιλεὺς μὲν δὴ τοῦ Τριβαλλοῦς ἐθεράπευσε, γῶραις ὁρηγόμενος καὶ χρήμασι τοὺς πολλοὺς· καὶ τὴν τοῦ Ἐλεάζαρου γυναῖκα ὑπόσπονδον ἄρῃην ἀποφίρεισθαι τὸν πλοῦτον· αὐτῆς δὲ γῶραν, καὶ τὴν τε φρουρὰν σὺν αὐτῷ παρὶλαβε. Ceterum in expeditione illa Mechemetes ultra Sophiam non est progressus, ut colligitur ex Scaddino p. 191, qui Mahmud pasiam narrat urbem quidem Semendriam cepisse, at arcem ejus expugnare non potuisse; itaque ipsum regem vere an. 863 Hegiræ (1458) cum exercitu versus Sophiam profectum

θῆντο, ὁ Ἀλῆς κύκλῳ περιλαβὼν αὐτοὺς τῷ στρατῷ καὶ κατακλείσας ἰσχυρῶς ἐφρουρεῖ τοῦ μὴ τι τῶν ἔνδον ἐξαγαγεῖν ἢ τῶν ἔξωθεν ἐσκομίσασθαι.

XXII. Βασίλειος δὲ διὰ γυναικῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ξυνώκισέ τε αὐτὴν καὶ τῶν ἔνδον ἐπεμέλετο ἰσχυρῶς, λουτρά τε κατασκευάζων ἐς κάλλος καὶ χρεῖαν καὶ μέγεθος ἱκανὰ καὶ οἰκίας λαμπράς καὶ πανδοχεῖα οἰκοδομῶν καὶ ἀγορὰς πανταχοῦ ταύτης καὶ καταγωγὰς, ἔτι δὲ παραδείσους φυτεύων καὶ ὑδάτων ἀφθονίαν ἐσάγων καὶ ὅσα ἄλλα κόσμον οἶδε φέρειν καὶ κάλλος αὐτῇ καὶ χρεῖαν ἀναγκαίαν καὶ ψυχαγωγίαν τῶν ἐνοικοῦντων ἅπαντα καθιστάμενος. (2) οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔξω πάντα τῆς χώρας ξυνώκισεν, ἀποικίζων πολλοὺς τε τῶν Τριβαλλῶν καὶ Παιονίων καὶ Μυσῶν τῆς αὐτῶν, τοὺς δὲ καὶ ληϊζόμενος καὶ κατοικίζων ἐν αὐτῇ. (3) Ἐγνωστο γὰρ αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἔξω καὶ πρὸ τῆς πόλεως χώραν ξυνοικίσαι καλῶς, ἅμα μὲν δι' ἀρετὴν τῆς γῆς (ἔστι γὰρ ἀγαθὴ σπεῖρειν τε καὶ φυτεύειν καὶ πρὸς ἀπάσας ἐρρωμένη γονὰς καὶ καρποὺς, καὶ τὰ μέγιστα ξυντέλεσειν ἐμελλε ταῖς χρεαίαις τῆς πόλεως), ἅμα δὲ καὶ τὴν χώραν ἐξημερῶν, ἐρήμην τε οὖσαν καὶ ἀοίκητον αὐτῆς τὴν πολλὴν καὶ τοῖς ὁδοιποροῦσιν ἐπισφαλῇ. Καὶ ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν.

XXIII. Νικόλαος δὲ ὁ τῆς Ῥώμης ἀρχιερεὺς κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον στρατιὰν ἤθροικεν ἐς Ἰταλίαν, καὶ στόλον ἐξήρταε διαπόντιον κατὰ τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσων τοῦ βασιλείως, Ἰμβρου καὶ Λήμνου καὶ τῶν λοιπῶν. Καὶ πληρώσας τριῆρεις τριάκοντα καὶ ὀκτάδας δύο τῶν μεγάλων, καὶ ὀπλίσας καλῶς, στρατιώτας τε τῶν μαχίμων ἐπιβιβάσας καὶ ὅπλα παντοῖα ἐνθήμενος καὶ μηχανὰς, καὶ στρατηγὸν αὐτοκράτορα ἐλόμενος Λοδοβίκον τὸν ἀδελφεοῦν, ὃν καὶ πατριάρχην τῶν ἀνατολικῶν μερῶν κατέστησεν, ἅμα ἦρι ἐκπέμπει. (2) Καὶ ὁς ἀναχθεὶς ἐξ Ἰταλίας ἀφικνεῖται ἐς Ῥόδον, καὶ μικρὸν τι διατρίψας αὐτοῦ, ἄρας ἐκείθεν ἐπιπλεῖ ταῖς νήσοις τοῦ βασιλείως, καὶ προσσάγων τὸ

πρῶτον ἐν Λήμνῳ, καὶ ἀπόδασιν ποιησάμενος, παρεστήσατο ταύτῃν ὁμολογίᾳ, τῶν τε Λημνίων ἐνδόντων εὐθὺς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ φυλάκων τοῦ βασιλείως· εἶχε γὰρ ἐν αὐτῇ φρουροὺς ἄνδρας ἐκατὸν μαχίμους τῶν ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐλῆς νοδοαμωδῶν καὶ ἄρχοντα τούτων τε καὶ τῆς νήσου ξυμπάσης Μωράτην οὕτω καλούμενον. (3) Ἐπιμένοντας δὲ τῇ Λήμνῳ ἡμέρας ὀκτὼ καὶ καταστησάμενος τὰ αὐτοῦ, φρουρὰν τε ἱκανὴν αὐτῇ καὶ φρουράρχον ἐγκαταλιπὼν τὸν Λωΐζον, ἄρας ἐκείθεν ἐπιπλεῖ τῇ Θάσῳ, καὶ ἀποδὰς λόγους προσφέρει πρῶτον περὶ τε ξυμβάσεων καὶ ἐνδόσεως τῆς νήσου τοῖς ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ λιμένος. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθε, κύκλῳ περιλαβὼν τὴν στρατιὰν καὶ πανταχόθεν προσβαλὼν αὐτῷ ἰσχυρῶς καὶ κλίμακας ἐπαγαγὼν τῷ τείχει καὶ μηχανὰς, αἰρεῖ κατὰ κράτος ἐκ πρώτης προσβολῆς, καὶ τῶν φυλάκων τοὺς μὲν ἀναιρεῖ, τοὺς δὲ ζῶντας αἰρεῖ· ἦσαν γὰρ ἐν τούτῳ φρουροὶ ἄνδρες ἐξήκοντα τοῦ βασιλείως. (4) Καταπλήξας δὲ ἰσχυρῶς ἐκ τούτου καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις πολιίσμασι λαμβάνει καὶ τούτους ὁμολογίᾳ ἑαυτοῦ τε καὶ τὰ φρουρία παραδόντας ἁμαχί. (5) Παραστησάμενος δὲ πᾶσαν τὴν νῆσον καὶ κατασάγων τελείως ἐν πεντεκαίδεκα ἡμέραις ταῖς θλαῖς, διατίθεται τὰ κατ' αὐτὴν, καὶ φρουρὰν ἐγκαταστησάμενος αὐθὺς ἀπέπλευσεν ἐς Λήμνον παντὶ τῷ στόλῳ, ἔχων καὶ τοὺς ἄνδρας οὓς ἔλαβε ζῶντας τῶν φρουρῶν. (6) Γινόμενος δ' ἐν Λήμνῳ ἐκπέμπει δέκα τριῆρεις ἐς Ἰμβρον καὶ ἄρχοντα μετ' αὐτῶν Κόντον οὕτω καλούμενον. Λοδοβίκος δὲ τέτταρας μόνας ἡμέρας ἐπιμένοντας τῇ Λήμνῳ τῇ ὑπεραίᾳ ἀναλαβὼν τοὺς ἄνδρας τοὺς τε ἐκ Λήμνου τοὺς τε ἐκ Θάσου ζωγρηθέντας τοῦ βασιλείως, ὅσοι μὴ ἀπέθανον, ξὺν τῷ λοιπῷ στόλῳ ἀπέπλευσεν ἐς Ῥόδον. (7) Κόντος δὲ ἀφικόμενος ἐς Ἰμβρον ξὺν ταῖς δέκα τριῆρεσι, λόγους προσφέρει Κριτοβούλῳ τῷ ταύτης ἐπάρχοντι περὶ ἐνδόσεως τῆς νήσου, ἐγγειρίσας αὐτῷ καὶ γράμματα περὶ τούτου τοῦ Λοδοβίκου. (8) Κριτοβούλος δὲ δέχεται τοῦτον φιλο-

esse. Quo audito, praefectum Semendriae legatione ad regem missa arcem tradidisse. Deditionem Critobulus narrat lib. 3, c. 2, sub anno 6966.

XXII. § 3. ξυνώκισαι] οἰκῆσαι, supra addito συν, codex.

XXIII. § 1. Νικόλαος] Imo Callixtus III. Nicolaus V jam an. 1455 diem obierat. || — τριῆρεις τριάκοντα] undecim, sec. Ducam p. 338, quibus in ipso mari Aegeo quadraginta fere naves piraticae se adjunxerunt. Ita rem Ducas narrat: Ἐν δὲ ς' ἡμέρῃς ἤλθασιν ἐκ τῆς Ῥώμης τριῆρεις ἑνδεκα ἔχοντες ἀρχηγὸν πατριάρχην τῆς Ἀκουλίας, πεμθεῖσαι παρὰ τοῦ πάπα Καλλίστου εἰς βοήθειαν τῶν νήσων τῶν πλησιάζοντων τοῖς Τούρκοις, ὧν Ῥόδον, Χίον, Λέσβον, Λήμνον, Ἰμβρον, Σαμοθράκην καὶ Θάσον. Κατήντησαν οὖν ἐν Ῥόδῳ ὡς ὑπὸ τὸν πάπαν τελευτᾶσαν καὶ φόρους μὴ θελήσαντες δοῦναι τοῖς Τούρκοις. Ἀπὸ δὲ Ῥόδου ἀπάραντες ἤλθασιν ἐν Χίῳ, αἰτούντες τοῦ μὴ δοῦναι φόρους τοῖς Τούρκοις, ἀλλὰ μάχην μάλλον ἐλέσθαι· οἱ δ' οὐκ ἐπέσθησαν· ὁμοίως οἱ ἐν Λέσβῳ καὶ αὐτοὶ τὰ ὅμοια ἀπὸ δὲ Λέσβου ἀθροισθέντα τὰ τοῦ πάπα [καὶ] τῶν Κατελανῶν καὶ ἑτέρων ληστρικῶν πλοίων τὸν ἀριθμὸν ἕως μ' ἀπῆσαν ἐν τῇ Λήμνῳ, καὶ παραλαβόντες τὴν νῆσον ἤλθασιν ἐν Σαμοθράκῃ, καὶ λαβόντες καὶ ταύτην εἰς Θάσον ἐγένοντο. Καὶ ζύλακας ἐνθίντες ἐν ταῖς νήσοις καὶ καλῶς ἀσφαλίσαντες εἰς Ῥόδον ὑπέστρεψαν. Τότε δ' οὐρανὸς μαθὼν τὰ γενόμενα τὴν πᾶσαν αἰτίαν τῷ ἡγεμόνι τῆς Λέσβου κατέγραψεν, καὶ δὴ μάχην κρατερὰν ἐνόησας κατ' αὐτοῦ στόλον ἀπαρτίξει βαρύν, καὶ τῷ Λυγούστῳ μὴνί πέμπει τοῦτον ἐν Λέσβῳ, ἔχων ἀρχηγὸν τὸν Ἰσματλή (V. Critob. 3, c. 10). Chalcocondylas p. 469 praeter Thasum, Lemnum et Samothracen etiam Imbrum insulam a Latinis occupatam esse dicit, paullo post vero, quum classis Rhodum abiisset, Ismaelem Lemnum et Imbrum recuperasse, deinde a Zagano etiam Thasum et Samothracen in ditionem denuo redactas esse. Critobulus Samothracen h. l. omnino non meminit (quamquam una cum Thaso etiam hanc insulam a Latinis occupatam esse e lib. 3, cap. 17, 4 colligas); neque quidquam novit de Ismaele Imbrum et Lemnum recuperante, sed Imbrum sua sollertia Turcis servatam, e Lemno autem sua ipsius opera Latinos pulsos esse narrat (lib. 3, cap. c. 14 sq.).

§ 2. ἀφικνεῖται] sic mgo, καταίρει text. || — νεῦδ.] νεῦδ. ced. || — § 6. ζωγρηθέντας] sic mgo, ληφθέντας text. || —

φρόνως, καὶ πολλὰ δωρησάμενός τε καὶ λόγοις ἡμέροις
καὶ προσηνέσι δεξιωσάμενος, πάσῃ τε ἄλλῃ χρησά-
μενος ἐς αὐτὸν θεραπεία, ἀποπέμπει μετ' εἰρήνης
ἀρχισθέντα τοῖς λόγοις τοῖς παρ' αὐτοῦ καὶ μηδὲν
ζητήσαντα περαιτέρω μηδὲ πολυπραγμονήσαντα
ὅπως ἢ περὶ ὧν ἤκέτι διαπραξάμενον. Ἐγγειρίζει δὲ

αὐτῷ καὶ γράμματα ἐς Λοδοβίκον, οἰκονομίαν δὲ
ἔχοντα καὶ φιλίαν δεικνύντα. Καὶ ἀποπλεῖ καὶ οὗτος
ἐς Ῥόδον. (9) Ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὸ φθινόπωρον ἐτελεύτα,
καὶ ἐξηκοστὸν καὶ πέμπτον ἔτος πρὸς τοῖς ἐννακοσίοις
καὶ ἑξακισχιλίοις τοῖς ὅλοις ἡνύετο, ἑβδόμον δὲ τῆς
ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

§ 3. Secundum Critobulum Imbriotæ Ludovici auxilia recusantes idem fecisse videntur quod Lesbii et Chii fecerunt
sec. Ducam l. l. || — § 9. ἑβδόμον] Literæ ἑβδομ. in rasura scriptæ.



ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΟΥ

ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Περίεχε. ἦξε τὸν τε πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν ἐσβολὴν τοῦ βασιλέως καὶ τὴν παντελῆ καταστροφὴν καὶ δουλείαν τούτων καὶ ἑτέρας πράξεις ἐν τῷ μεταξὺ. Χρόνου πληθὺς ἔτη τρία.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ βασιλεὺς πέμπει πρεσβεῖαν ἐς Πελοπόννησον, ἀπαιτῶν παρὰ τῶν ταύτῃ ἡγεμόνων τοὺς ἐπετειοὺς φόρους, οὓς ὤφειλον αὐτῷ τριῶν ἑτῶν πού μάλιστα. Οἱ γὰρ τῆς Πελοποννήσου δεσπότηται, τῆς Βυζαντίδος ἀλούσης, εὐθὺς νεωτερισάντων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἰλλυριῶν καὶ ἐπαναστάντων αὐτοῖς, καλοῦσιν ἐς ἐπικουρίαν τὸν βασιλέα, ὑπεσχόμενοι τούτῳ δασμὸν ἐτήσιον ἀποφέρειν ἀπὸ Πελοποννήσου χρυσίου στατῆρας ἑξακισχιλίου. (2) Βασιλεὺς δὲ δέχεται τούτοις ξυμμαχήσῃν, καὶ παρέχει στρατιὰν ἱκανὴν αὐτοῖς. Οἱ δὲ ξὺν ταύτῃ καταγωνισάμενοι τοὺς Ἰλλυριοὺς δουλοῦνται τελείως καὶ φόρου ποιοῦνται ὑποτελεῖς. Μετὰ ταῦτά γε μὴν, τὸν δασμὸν ἀπαιτοῦντος τοῦ βασιλέως, οὐκ ἀπεδίδουν ῥαδίως, πλαττόμενοι τε κινὰς αἰτίας αἰ καὶ ἀναβολὰς οὐ καλὰς, καίτοι γε λαμβάνοντες αὐτοὶ τὸν δασμὸν παρὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἐτησίως ἐφ' ᾧ καταβάλλειν τῷ βασιλεῖ· οἱ δὲ ἀνήλiskon ἐς ἀκαίρους θάνατος ἰδίας, παρακρούμενοι τὸν βασιλέα. (3) Πέμπων οὖν πολλὰς καὶ πρὸς αὐτοὺς οὐδὲν ἤνουν· οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἦν, ἀλλ' ὅτι καὶ πρὸς ἀλλήλους στασιάζοντες τε ἦσαν καὶ ἠκούοντο οἱ δεσπότηται, καὶ πολέμους εἶχον ἐμφυλίου καὶ μάχας, καὶ γέρον εἶχε τὰ τῆς Πελοποννήσου δι' αἰτίας, ἃς μικρὸν ὑστερόν ἐροῦμεν. (4) Πρὸς τούτους οὖν τοὺς πρέσβεις ἐξέπειπεν, ἅμα μὲν ἀπαιτῶν τὸν δασμὸν, ἅμα δὲ καὶ τάκει κατασκευάμενος καλῶς· ἐδεδίδε γὰρ μήποτε ἡ πρὸς ἀλλήλους αὐτῇ τούτων διαφορὰ τε καὶ στάσις ἐπαγὰγεται τοὺς Ἰταλοὺς ἐς Πελοπόννησον ἢ ἄλλο τι γένος τῶν ἐσπερίων, καὶ προκαταλαβεῖν αὐτὸς ἐβού-

λετο ταύτην, χώραν τε οὔσαν ἐχυρωτάτην φύσει καὶ πόλεις ἔχουσαν ὄχυράς τε καὶ λόγου ἀξίας καὶ φρούρια πλείστα τε καὶ δυσάλωτα, καὶ τοῖς πᾶσιν αὐτάρκως ἔχουσαν πρὸς τε πόλεμον καὶ εἰρήνην, θέσεώς τε λαχοῦσαν ἐπικαίρου κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν καὶ δυναμένην παραπέμειν καλῶς τοὺς τε ἀπὸ Θράκης καὶ Μακεδονίας ἐς Ἰταλίαν, τοὺς τε ἐξ Ἰταλίας αὐθις ἐς Θράκην τε καὶ Μακεδονίαν. (5) Ἀφικόμενοι δὲ οἱ πρέσβεις ἐς Πελοπόννησον καὶ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀπαγγέλαντες οὔτε τὸν δασμὸν ἔλαβον καὶ τάκει πάντα εὗρον ξυγκεχυμένα τε καὶ νενοσηκότα κακῶς. Ἐπανήκοντες οὖν ἀπ' ἡγγεῖλαν πάντα τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ προὔργου ποιοῦμενος τὴν τῆς Πελοποννήσου κατάσχεσιν διὰ τὸν μελετώμενόν οἱ καὶ ὅσον οὐ πρὸς Ἰταλοὺς ἐσόμενον πόλεμον, καλῶς τε παράπλου κειμένην τῆς Ἰταλίας, ὡς ἔφην, καὶ λιμένας ἔχουσαν ἀσφαλεῖς καὶ ὁρμητήριον οὔσαν τῷ πολέμῳ στρατευμάτων τε πολλῶν καὶ νεῶν, οὐκέτι μέλλειν ὄφειτο δεῖν, ἀλλὰ στρατεύειν ἐς τὴν Πελοπόννησον.

II. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐν Σαμανδρίᾳ ὄντες τῶν ἐν τέλει καὶ δὴ καὶ ἡ Λαζάρου γυνή, ἐπειδὴ πολλὴν ἤδη χρόνον πολιορκούμενοι οὐκ ἀντείχον, ξυνέδωσαν ὁμολογίᾳ, ὥστε λαβόντες πάντα τὰ ἐκ αὐτῶν τοῦ ἀστεος ἐξελθεῖν σῶς καὶ κακῶν ἀπαθείς· τῇ δὲ γε Λαζάρου γυναικὶ πολίσματα δύο παρέσχεν ἐς ἀρχὴν ἀντὶ Σαμανδρίας ἐς Δαλματίαν καὶ Βόστρους ὁ βασιλεὺς. (2) Ἡ δὲ λαβοῦσα τήν τε θυγατέρα καὶ πάντα τὸν βίον αὐτῆς, ἀφίκετο ἐς Βόστρους, καὶ ξυνάπτει τὴν θυγατέρα τῷ τούτων ἡγεμόνι, δοῦσα καὶ φερνὴν αὐτῷ τὰ πολίσματα, καὶ χρόνον ἱκανὸν αὐτοῦ διαγαγούσα ὑστερον ἀπέπλευσεν ἐς Κέρκυραν παρὰ τε τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς.

I, § 1. πέμπει πρεσβεῖαν etc.] Ducas p. 339, 1 : 'Ἐν δὲ τῷ 578' ἔτι στέλλει πρὸς τοὺς δεσπότης Πελοποννήσου δούλον ἔνα, δι' ὁρισμὸν ὀφικώδους διαλαβάνων « πῶς ὑμεῖς οἰκειοθηλῶς ὑπεσχεθήτε τοῦ δοῦναι μοι φόρους· κατ' ἔτος νομίσματα χιλιάδας δέκα, νῦν δὲ ὅρῳ ὕμᾱς καταφρονεῖντάς με, καὶ τῶν συνθηκῶν ἡμελίσσατε. Ἐκ τῶν δύο οὖν ἔλεσθε τὸ κρεῖττον· ἢ τὰ κεχρηστωμένα πληρώσατε, καὶ ἔσται ἀγάπη ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ἢ ταχέως ἐξέλθατε ἀφ' ἑνὸς τὸν τόπον ἐν τῇ ἐμῇ δεσποτείᾳ. » Καὶ γὰρ ἦσαν χρεωστούντες τριῶν ἑτῶν τίλος. Cf. Chalcoc. p. 442, et p. 414, 4, ubi : 'Ἦν αὐτοῖς ὁ ἐπίτερος φόρος· μύριοι καὶ δισχιλίοι χρυσίου στατῆρες. » — νεωτερισάντων τῶν.. Ἰλλυριῶν] Multis hac persequitur Chalcondylas p. 406-414. — στατῆρες] γρ. χρυσίνους mgo. — ἑξακισχιλίου] Aliter Ducas, aliter Chalcond., ut modo vidimus. — § 4. στάσις] μάχη mgo. — § 5. καλῶς τε παράπλου κειμένην] Cf. Thucyd. 1, 36, 2 : τῆς γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου καίται (Corcyra sc.). Pro κειμένης... ἐχούσης... οὔσης accusativos habes, quasi in antec. dictum esset κατέχειν τὴν Πελοπόννησον.

II. § 1. Cf. lib. 1, c. 20 et 21 ibique not. — § 2. Βόστρους] Sic tum h. 1. tum lib 5, 4 sqq. τοὺς Βοσνῶν seu Βόνων· vocal. — τῷ τούτων ἡγεμόνι] Stephāno. — ἐς Κέρκραν] Illo haud dubie tempore quo Thomas pater eo confugerat. Hinc auctumno an. 6977 (1468) Venetiam se contulit, ἐγκαλοῦσα τοὺς κλέψαντας τὸν βίον αὐτῆς· ἐν Κερκυραῖς, ut Phrantzes p. 447, 2 prodit. Mortua est monacha in Sancta Maura die septimo Nov. m. an. 6982. eodem Phrantze teste p. 450, 15. — φερνὴν αὐτῇ] sic man. 2, φ. αὐτῇ m. 1.

III. Βασιλεὺς δὲ χειμῶνος καλῶς παρασκευασά-
μενος καὶ στρατιὰν δτι πλείστην ἀγείρας ἰππικὴν τε
καὶ πεζὴν, ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέφαινεν ᾗδῃ, ἄρας ἐκ τῆς
Ἀδριανῷ παντὶ τῷ στρατῷ, ἐπορεύετο διὰ τῆς κάτω
Μακεδονίας ὡς ἐπ' Ἀμφίπολιν τε καὶ Στρυμόνα πο-
ταμὸν, ξυνεπαγόμενος ἅμα οἱ καὶ ὄπλα πολλὰ καὶ
μηχανὰς παντοίας καὶ χαλκὸν δτι πλείστον καὶ σιδή-
ρον. (2) Γενόμενος δ' ἐν Στρυμόνι διαβαίνει τε τοῦτον
καὶ παραμείψας τὴν Κερκινίτιν ἢ Βόλβην λίμνην καὶ
προσελαύνων ἐπὶ τὰ πρόσω, ἐπιβαίνει Θετταλίας,
κάνταυθα στρατοπεδεύσας ἔγνω μικρὸν παραμεί-
ναι, ὥστε διαναπαύσασθαι τε τὴν στρατιὰν καὶ ἐτέραν
αὐτοῦ περιμῆναι, καὶ ἅμα πείραν ποιοῦμενος τῶν
τῆς Πελοποννήσου ἡγεμόνων, εἰ πως ἄρα ἐνδοίεν, τὴν
κατ' αὐτῶν ἐκστρατεῖαν τοῦ βασιλέως μαθόντες, καὶ
τὸν δασμὸν ἀποδοίεν. (3) Ἐλέγετο γὰρ καὶ τοῦτο,
δτι εἰ ἦχον ἂν ἐν τῷ τότε πρέσβεις αὐτῶν παρὰ βα-
σιλέα, κομίζοντές τε τὸν δασμὸν καὶ δεόμενοι τυχεῖν
εἰρήνης, ἐτυχον ἂν, καὶ οὐκ ἂν ἐπὶ τὰ πρόσω τοῦ
λοιποῦ πορεύωμαι ὁ βασιλεὺς, οὐδ' ἐστράτευσεν κατ'
αὐτῶν· εἶχε γὰρ ἄλλα τὰ κατεπείγοντα. (4) Ὡς δὲ
ἡμέρας ἱκανὰς αὐτοῦ διαγαγὼν οὐδὲν ἀπὸ Πελοποννή-
σου ἐφαίνετο, ἥ τε στρατιὰ διανεπαύσατο καὶ ἡ προσ-
δοκωμένη, ἀφίκετο, ἄρας ἐκ Θετταλίας ἔχουρι διὰ τῆς
μεσογείας αὐτῆς, παρελάσας δὲ ταύτην τε καὶ τὴν
Φθιώτιν καὶ ὑπερβαλὼν τὰ τε ὄρη ταύτης καὶ τὰ
Ἀχαϊκὰ τοὺς τε ἐν τῷ μεταξύ ποταμούς διαβάς,
Σπερχειὸν τε καὶ Πηνειὸν, ἀφικνεῖται ἐς Πύλας, καὶ
διαβαίνει τὴν ταύτην πάροδον ἀσφαλῶς. (5) Καταβάς
δὲ ἐς τε τὴν Φωκίδα καὶ Βοιωτίαν καὶ Πλαταιίδα
στρατοπεδεύεται αὐτοῦ πρὸς τῷ Ἀσωπῷ ποταμῷ, καὶ
πέμπει δὴ τοὺς κατασκευομένους τὰς παρόδους τοῦ
Κιθαιρῶνος τὰς φερούσας ἐς τὸν Ἰσθμόν· ἐδεδίει γὰρ
μὴ οἱ Πελοποννήσιοι προεξεληθόντες προκατάσχωσι
ταύτας, καὶ ἐργώδης εἴη αὐτῷ ἡ ἐς τὸν Ἰσθμόν δια-
βασίς. (6) Ἐνταῦθα δὲ ἔχουσι πρέσβεις παρὰ τοῦ
δεσπότου Θωμᾶ, κομίζοντες καὶ τοῦ δασμοῦ μοῖραν
τινα, πεντακοσίους καὶ τετρακισχιλίους χρυσίνους,
καὶ δεόμενοι σπονδῶν τυχεῖν καὶ εἰρήνης· τοῦτο δ'

ἰσχυρὸν ἦν πάντῃ τότε καὶ παρὰ τὸν καιρὸν, μάλλον
δὲ καὶ ὅλως ἀνόητον· ἀπώλεσε γὰρ καὶ τὰ δοθέντα
καὶ οὐδὲ τῆς εἰρήνης τετύχηκε. (7) Βασιλεὺς γὰρ τὸν
μὲν δασμὸν ἔλαβε παρὰ τῶν πρέσβεων, « τὰς δὲ
σπονδὰς δταν ἐντὸς, ἔφη, γενώμεθα τῆς Πελοποννή-
σου, ποιήσομεν », διαχλευάζων καὶ διαπαίζων αὐτοὺς
τῆς ἀβουλίας καὶ ἀκαιρίας· τότε γὰρ εἶδε τοῦτο ποιῆ-
σαι, δταν ὁ τε βασιλεὺς ἐκάλει καὶ ὁ καιρὸς μετὰ τῶν
πραγμάτων ἐδίδου. (8) Ὡς δὲ ἦχον οἱ καταδόκοι
φράζοντες μὴδὲν εἶναι ταῖς παρόδοις ἐμποδῶν, ὁρμη-
θεὶς ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ἔχουρι ἐπὶ τὰς παρόδους, ταύτας
δὲ διαβάς οὐ ξὺν πόνῳ, καταβαίνει ἐς τὸ πεδῖον τὸ
πρὸ τοῦ Ἰσθοῦ καὶ τοῦ τείχους, καὶ στρατοπεδεύεται
αὐτοῦ μίαν ἡμέραν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀναλαβὼν τὸν
στρατὸν ἅπαντα ξυνεταγμένον, ἐσβάλλει ἐς τὴν Κο-
ρινθίων, ἀκμάζοντος ἤδη τοῦ αἵτου, καὶ στρατόπεδον
τίθησι οὐ μακρὰν, ἀλλ' ὅσον ἀπὸ τεττάρων σταδίων
ἀπέχον τῆς πόλεως. (9) Τῇ δ' ἐφεξῆς ἀναλαβὼν τῶν
ἐν τέλει ἐνίων καὶ στρατηγῶν καὶ σατραπῶν τοὺς
ἀρίστους, περιήει τὸν τε λόφον καὶ τὴν πόλιν αὐτῇν,
κατασκοπῶν τὰ τε ὅλως ἀτόμαχα τοῦ χωρίου τὰ τε
ἐπίμαχα ὁπωσοῦν. (10) Καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ἡ πόλις
ἐχυρωτάτη, ὥσπερ ὄητα καὶ ἦν· ὑπερύψηλόν τε γὰρ
ἦν τὸ χωρίον καὶ ἀπότομον καὶ κρημνώδες κύκλοθεν,
καὶ μίαν μόνην πάροδον ἔχον τὴν ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ
αὐτὴν ἀνάντη τε καὶ τριπλῇ τείχει τετελιχισμένην καὶ
πεφραγμένην· ἡ δὲ γε Ἀκροκόρινθος καὶ πάντῃ ἀπό-
μαχος, ὑπερανωκισμένη τε τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου
καὶ τείχεσιν ἰσχυροτάτοις ὠχυρωμένη. (11) Ἐγνώ-
σων δὲ ἰσχυροὺς πρῶτον προσφέρειν τοῖς ἐν τῇ πόλει
περὶ τε ξυμβάσεων καὶ ἐνδόσεως αὐτῆς· καὶ πέμπει
δὴ τοὺς ἐρούοντας. Ὡς δὲ οὐκ ἐπειθε, πρῶτον μὲν
ἔκειρε πᾶσαν τὴν ἔξω χώραν αὐτῶν καὶ ἐδήλωσε, πα-
ραδείσους τε φημι καὶ ἀγρούς καὶ ἀμπέλους καὶ τᾶλλα,
καλλιστά τε καὶ πολυφόρα πάντα, τὸν τε σίτον ἀκμά-
ζοντα ᾗδῃ διέφθειρεν. (12) Ἐπειτα κύκλῳ περισγῶν
αὐτοὺς τῷ στρατῷ καὶ κατακλείσας ἐντὸς τοῦ ἄστεος
ἀσφαλῶς καὶ μηχανὰς ἐπιστήσας ἐπολιόρκει. (13) Ὡς
δὲ συχνὰς ἡμέρας περικαθήμενος τῇ πόλει καὶ πο-

III. De expeditione in Peloponnesum pauca habes apud Seadeldinum 2, p. 183-185, Phrantzem p. 387, 2-388, 15, Duram p. 339, 2-340, 10; his et ipso Critobulo uerior est Chalcocondylas p. 442-452; nonnulla tamen Critobulus habet quæ apud Chalcocondylum non leguntur. Sic iter regis § 1-8 unus Noster descripsit. || — § 1. πεζὴν] sic margo, πεζικὴν textus. Illud Thucydideum; plerumque tamen πεζικὴν Critobulus dicit. || — καὶ χαλκὸν] Bombardas ad Corinthon fundere uoluit, testante Chalcocond. p. 443, 22. || — § 2. τὴν Κερκινίτιν ἢ Βόλβην λίμνην] Verba ἢ Βόλβην in margine addita sunt. Intelligit lacum qui hodie Kutchuk et Bujuk (minor et major) Betchik-Gol vocatur; juxta eam a Strymone et Amphipoli Thessalicam iter erat. Hunc vero esse ueterem Bolben e Scylace et Thucydide 1, 58 constat; perperam huc trahitur Carciniditis nomen, quod pertinere ad hodiernum lacum Tachino, quem Strymon fluvius efficit, ex Ariani Exp. Alex. 1, 11 colligitur. V. Tafel. Thessalon. p. 262 sqq. || — προσελαύνων] ἐλαύνων, cui supra lineam additur πρὸς, codex. || — § 4. ἐχούρι] sic margo, ἦμι text. || — Φθιώτιν] Φθιόντιν cod. || — § 6. παρὰ τὸν καιρὸν] sic margo, ἔξωρον text. || — § 7. παρὰ τῶν πρέσβεων] Hæc in margine adduntur.

§ 8. ἐσβάλλει ἐς τὴν Κορινθίαν] Phrantzes p. 387, 2 : Ματῶ δὲ ἐς τοῦ αὐτοῦ ἔθους ὁ ἄμνηρς παραγέγονεν εἰς τὴν Πελοποννήσον. Verba ἀκμάζοντος ἤδη τοῦ σίτου adduntur in margine. Thucydideam affectat temporis significandi rationem. || — § 9. περιήει... κατασκοπῶν] Chalcocond. p. 443, 19 : Περιῶν δὲ ἐσκόπει ὡς ἂν τὸ τεῖχος καθελὼν τηλεβόλοις ἐσπεύσειται ἐς τὴν πόλιν ἅμα τῷ στρατῷ· καὶ τηλεβόλους μὲν αὐτοῦ ποιέσθαι κατεδίπε (i. e. et qui bombardas facerent ibi reliquit) καὶ τὸν ἑφὼν στρατὸν περικαθήμενον τὴν πόλιν, ... αὐτὸς δὲ ἐντὸς τῆς Πελοποννήσου γενόμενος· διὰ Φθιόντος ἐπορεύετο. || — § 11. τὸν τε σίτον ἀκμ. ἢ διέφθειρεν] add. in margine. || — § 14. ἀλλὰ καὶ οὕτως] sic margo, ἀλλ' οὕτως ἔττον text. || — ἀπὸ τῶν ἀκρῶν] sic margo, ἀ. τ. λόφον text.

λιορκῶν οὐδὲν ἤνουν, ἔγνων χρονίαν ἐσεσθαι τὴν πολιορκίαν αὐτῶ· αἱ γὰρ μηχαναὶ οὐκ ἐξικνούντο πρὸς τὸ τεῖχος καλῶς, οὐδὲ βλάπτειν ὄλως ἠδύναντο· ἀφαιρούμεναι γὰρ τὴν βίαν τῷ μήκει, ἐξεκαυλίζοντο καὶ ἀσθενέστερον τῷ τείχει προσέπιπτον. Οὐ γὰρ ἐνῆν αὐτὰς τῷ ἀποκρότῳ καὶ σκληρῷ τοῦ γωρίου ἐγγύς· που τοῦ τεύχους προσενεγκεῖν ὥστε καὶ παῖειν αὐτὸ μετὰ βίας σφοδρᾶς καὶ ῥύμης καὶ καταρριπτεῖν· (14) εἰ δὲ καὶ ὄλως κατερριπτεῖτο τὸ τεῖχος, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡ ἐς τὸ ἄστυ καὶ τὴν πόλιν ἄροδος ἀπόμαχος ἦν, ἐκτερέωνθεν ἀποτόμοις χρημνοῖς καὶ σκοπέλοις διελημμένη καὶ φόβον καὶ δειλίαν πλείστην παρεχομένη τοῖς κάτωθεν εἰσιούσι μεθ' ὀπλων, ἄνωθεν τε καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς βαλλομένοις ἐξ ὑπερδεδίωκτον ἀπὸ τῶν ἄκρων. Καὶ πολλάκις δὲ ταύτῃ προσβαλὼν ὁ βασιλεὺς, ἰσχυρῶς ἀπεκρούσθη.

IV. Ἐπεὶ οὖν οὕτε ἐκ προσβολῆς βία τοῖς ὀπλοῖς, οὕτε μηχαναῖς οὕτε ἄλλῳ τῷ τρόπῳ τοιούτῳ ὁ βασιλεὺς αἰρήσειεν τὴν πόλιν ἐνόμισεν, ἀλλ' ἡ μόνον λιμὴ καὶ πολιορκία μακρῇ, οὐκέτι πρὸς τὰ λοιπὰ διαμελεῖν ἐγνώκει δεῖν οὐδ' εἰκῇ τὸν καιρὸν ἀναλίσκειν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἡμισυ τῆς στρατιᾶς ξὺν Μαχουμούτει καταλιπὼν αὐτοῦ, ὥστε πολιορκεῖν καὶ φυλάσσειν τὴν πόλιν, τοῦ μὴ τι τῶν ἐνδον ἐξάγειν ἢ τῶν ἐξωθεν ἐσχομίζεσθαι, αὐτὸς τὴν λοιπὴν ἀναλαβὼν ἐχώρει πρὸς τὰ λοιπὰ. (2) Καὶ πρῶτον μὲν τὰ περὶ τὴν Κόρινθον φρουρία, τὰ μὲν βίᾳ τοῖς ὀπλοῖς, τὰ δὲ φόβῳ καὶ καταπλήξει, τὰ δὲ καὶ πειθοῖ ἐλὼν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐχειρώσατο πάντα. (3) Μετὰ δὲ τοῦτο ἐπὶ τὰ ἐνδον τῆς Πελοποννήσου προὔχρει, καταστρεφόμενος

μενός τε καὶ ληϊζόμενος πάντα τὰ ἐν ποσὶ, τὰ τε ἀνάντη καὶ δύσβατα καὶ σκληρὰ τῶν ἐν χωρίων καὶ τῶν παρόδων ἐξομαλίζων καὶ ἡμερῶν, καὶ τὰ ἐρμυνότατα τῶν φρουρίων ἐξαίρων τε καὶ κατασκάπτων καὶ πάντῃ χειρούμενος. (4) Προσελάσας δὲ τῇ Τεγέᾳ πόλει, ἣν οἱ νῦν Μοχλίον καλοῦσι, στρατόπεδον τίθησι, καὶ περισταυρώσας αὐτὴν καὶ κύκλῳ περιλαβὼν τῇ στρατῷ ἐπολιόρκει ἐπ' ὀλίγαις ἡμέραις. Καὶ μετὰ τοῦτο Δημήτριος Ἀσάνης, ὁ ταύτης ἐπαρχος, λόγους προσφέρει τῷ βασιλεῖ περὶ τὴν ἐξομάσσειν καὶ ἐνδόσσειν αὐτῆς. Καὶ ἐξομαλίσαντος δὲ, καὶ λαμβάνει τὴν πόλιν ὁ βασιλεὺς ὁμολογίᾳ. Προσχωρεῖ δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταύτῃ καὶ ἕτερα φρουρία οὐκ ὀλίγα τῶν πλησιοχώρων. (5) Οἱ δὲ τῆς Πελοποννήσου δεσπόται ἐν τῇ μεσογείᾳ ταύτης, ἐν Ἀμυκλαίῳ, καθήμενοι ζυνταταγμένοι, ἐπειδὴ ἔμαθον προσελαύνοντα τῇ Τεγέᾳ τὸν βασιλέα, διαλυθέντες εὐθὺς ὤχοντο φεύγοντες, καὶ ἀναχωροῦσιν ὁ μὲν ἐς Μαντίνειαν (ὁ Θωμάς), οὗ δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ παῖδες ἦσαν, ὁ δὲ ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμερᾶν (ὁ Δημήτριος) ἦτις νῦν Μονεμβασία καλεῖται, καὶ διέτριβον ἐν αὐταῖς τοῦ πολέμου τὸ πέρας ἀποσκοποῦντες.

V. Βασιλεὺς δὲ βραχείας ἡμέρας ἐν Τεγέᾳ διαγαγὼν καὶ καταστησάμενος τὰ αὐτοῦ, φρουράς τε ἐγκαταλιπὼν αὐτῇ τε καὶ τοῖς ἄλλοις φρουρίαις, ἦει τὴν ἐπὶ Πάτρας τῆς Ἀγαίας τραχείαν δόδον καὶ πάντῃ ἀνάντῃ, δυσχωρίαις τε πολλαῖς καὶ τόποις ἀβάτοις καὶ ἀποκρήμνοις διεργόμενῃ καὶ κλειομένῃ. Ὁ δὲ οὐδὲν τι μείον σπουδῇ καὶ πόνῳ προὔχρει, τὰ πρὸ τῶν ποδῶν ἅπαντα ληϊζόμενός τε καὶ καταστρεφόμενος

IV. § 1 ἐνόμισεν] sic man. 2, ἐνόμιζεν m. 1. || — § 3. ἐπὶ τὰ ἐνδον τ. Πελο.] Phrantzes p. 387, 5 : αὐτὸς δὲ ἐλθὼν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τόπου καὶ πάντα τὰ ἐκείσε τὰ μὲν ἡγμαλῶντευσε, τὰ δὲ ἡράνισε καὶ ἐνέπηρσε, ἐξαίρετως δὲ τὴν Ἀκωδα, τὸν Ἀϊτόν καὶ τὰ Πενταγύρια (Πενταχωρία?), κἀκείθεν ἐξελθὼν κατὰ τοῦ Μοχλίου ἐπέδραμεν. Sec. Chalcocondylas p. 444 sq. Mechemetes in Philiuntis regione cepit Tarsum, deinde alia duo castella, quorum nomina non apponuntur, tum Ἀκρίδην (Ἀκωδαν Phrantzes) et Ρουπιδίην Φλιασσίαν. Hinc ἐλαύνων διὰ τῆς Μαντίνειας χώρας ἀείκετο ἐς Παζενίκην πόλιν. Hanc postquam incassum oppugnauerat, deinceps perrexit in Tegeaticam, ibique obsidione cinxit Μουχλὴν τῆς Τεγέας πόλιν ἐπὶ ὄχυροῦ τε ὄρους καὶ ἐρμυνοῦ ὤκημένην. In Seadeddino (ed. Bratutti) Philus vocatur Felch, Tarsus vero Tochmach (nomine turcico, quo redditur vox græca ταρσός). Muchle denique a Bratuttio corruptum in Mungella. Παζενίκη ap. Neschri et Solakfide scriptores Bedchene vocari monet Hammerus p. 35. Tarsus vicus etiamnum exstat in valle Aroanii fluvii ad viam quæ a vetere Pallene Pheneum (Phonia) ducit. Acoba hodie dicitur veteris Arcadiæ regio a meridie Ladoni fluvio adiacens, in eaque Acobæ castelli ruinæ supersunt prope Galata vicum; olim ibi Teuthis urbs stetit. Horum vero locorum situs minime cadit in viam rectam qua Corintho per Philiuntis et Mantinæ regiones in Tegeaticam iter est. Verendum igitur ne Byzantini pro more suo priscis nominibus geographicis abusi sint. || — τε καὶ κατασκάπτων] add. ingo. || — § 4. τῇ Τεγέᾳ π. ἣν οἱ νῦν Μοχλίον καλοῦσι] Hæc inepta. Μουχλίον Phrantzes quoque vocat, Μουχλὴν Chalcocondylas. Hodie Palæomochli, castelli ruinæ in Parthenio monte ad viam quæ a Tegea Argos ducit. Obsidionem oppidi uberius narrat Chalcocondylas p. 447. Cf. Seadeddin. p. 185 : *Quindî andò contra la città di Mungella, la quale dopo d'esser stata oppugnata tre giorni e tre notti fu presa con molta facilità e poi munita e guarnita bene.* || — Δημήτριος Ἀσάνης] Meminerunt ejus etiam Chalc. p. 447, 13 et Phrantzes p. 387, 6. || — ἐξομαλίσαντος] sic man. 2, συμαλίσαντος man. 1. || — § 5. ἐς Μαντίνειαν] Cf. Chalcoc. p. 447, 8 : Ἐς ταύτην (sc. τὴν Ἐπίδαυρον) καταφυγὼν ὁ ἕτερος τῶν ἡγεμόνων, τοῦ ἐτέρου ἐς τὴν Μαντίνειαν τῆς Λακωνικῆς πρὸς τὴ θαλάσση οὐσαν καταφυγόντος σὺν τῇ γυναικί. Sitā hæc Mantinea ad sinum Messeniæ in Maina regione, quo loco pridem steterunt Abim. Monembasiam pro vetere Epidaurō Limera Chalcocondylas quoque venditat. Seculo duodecimo Epidauri incolæ in vicinam Monembasiam (pristinam Minoam) commigraverant.

V. Quæ hoc capite et cap. 6 § 1 narratur, alius nemo tradit. Phrantzes post narratam Mochlii expugnationem pergit p. 387, 10 : καὶ τῷ Ἰουλίῳ μηνὶ ἐκείθεν ἐπιστρέφας ὁ ἀμυρᾶς εἰς Κόρινθον ἔπλεον, ἣν δὲ καὶ δαδῶκασιν αὐτῷ. Similiter Chalc. p. 448, 1 : ἀπὸ τῆς πόλεως (τῆς Μουχλῆς sc.) ἦλανεν ἐπὶ Κόρινθον καὶ ἐπὶ τὸ Ἀσινὸν στρατόπεδον. Post Corinthi demum deditionem Patras captas esse narrat Seadeddinus p. 185 : *poi (post Muchlen captam) assediaron la città di Corfu (i. e. Corinthum) et in poco spatio di tempo presero anco quell' inespugnabil' fortezza. Di qui incamminaronsi contro la città di Balli-badri (i. e. Patras), la qual era una delle principali città di Morea, in-*

μενος. (2) Οἱ δὲ ἐν ταῖς Πάτρας τὴν κατ' αὐτῶν ἔξοδον τοῦ βασιλείως μαθόντες, ἐκπλήξει καὶ φόβῳ ληθόντες, εὐθὺς ἐκλιπόντες τὴν τε πόλιν καὶ τὰ ἐαυτῶν, ὄχοντο φεύγοντες ἔξω γυναιξὶ καὶ τέκνοις, οἱ μὲν ἐς τὰς ἐντὸς πόλεις Πελοποννήσου τῶν Ἑνετῶν, οἱ δὲ ἐς Ναύπακτον διαπεραιωθέντες, μόνην τὴν ἀκρόπολιν καταλιπόντες ἐν φυλακῇ. (3) Βασιλεὺς δὲ ἀφικόμενος ἐς Πάτρας καὶ τὴν πόλιν ἔρημον εὐρὼν καὶ κενὴν ἀνδρῶν ἀπολύει τὴν στρατιάν ἐς διαρπαγὴν τῶν ἐν αὐτῇ, τὴν δὲ ἀκρόπολιν κύκλῳ περισγῶν τῷ στρατῷ καὶ περισταυρώσας πάντοθεν καὶ μηχανὰς ἐπιστήσας ἐπολιόρκει. (4) Οἱ δὲ ἐντὸς φρουρὸν δέσαντες τὸν ἀπὸ τῶν μηχανῶν κίνδυνον, μὴ, τοῦ τείχους καταρριφθέντος, ληφθῶσι βία τοῖς ὅπλοις, καὶ περὶ τὸ ζῆν κινδυνεύσῃ, προσχωροῦσιν ὁμολογίᾳ τῷ βασιλεῖ, ἐφ' ᾧ μηδὲν τι κακὸν παθεῖν· καὶ μέντοι γε οὐδὲ πεπόνθασιν. (5) Βασιλεὺς δὲ τὴν ἀκρόπολιν παραλαβὼν φυλακὴν ἐγκαθίστησι, καὶ Πατρῶν διακηρυκεῖται τοῖς βουλομένοις αὐθὺς ἐς τὴν πόλιν ἵέναι καὶ κατοικεῖν ἑλευθερίαν καὶ ἀτελεῖαν χρόνιον βητῶν καὶ κτημάτων ἐπίδοσιν. (6) ἤρκεσε γὰρ αὐτῷ διαφερόντως ἡ τε πόλις καὶ ἡ χώρα, πᾶμφορὸς τε οὖσα καὶ θέσεως οἰκείας λαχοῦσα, ἐν καλῷ τε κειμένη τῆς Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ στόματι τοῦ Κρυσταίου κόλπου, τῇ τε ἀντιπέρᾳ ἡκεῖν διὰ τοῦ ἐκείσε Ῥίου συναπτομένη καὶ τὰ αὐτῆς καρπουμένη καλῶς, καὶ πᾶσιν ἄλλοις ἀπλῶς εὐθηνουμένη καλοῖς. Διὰ τοῦτο καὶ περὶ πολλοὺ τὴν ταύτης ξυνοικιστὴν τε καὶ φυλακὴν ἐποιεῖτο· καὶ μέντοι γε καὶ ξυνώκισεν. (7) Ἡμέρας δὲ ἱκανὰς αὐτοῦ διατρίψας καὶ τὰ περὶ αὐτὴν φρούρια χειρυσάμενος πάντα καὶ φρουρὰς ἐγκαταστήσας αὐτῇ τε καὶ τοῖς ἄλλοις φρουρίοις, τῆς μὲν στρατιᾶς εὐθὺς ἐκπέμπει μέρος καταδραμεῖν τὴν τε Ἠλείαν καὶ Μεσσηνίαν καὶ τὰ περὶ αὐτὰς ἅπαντα καὶ ληίσασθαι καρτερῶς καὶ τὴν λείαν πᾶσαν ὡς αὐτὸν ἀγαγίαν.

VI. Αὐτοὺς δὲ τὴν ἄλλην στρατιάν ἀναλαθὼν ἔει διὰ τῆς παραλίας τοῦ Κρυσταίου κόλπου ὡς ἐπὶ Κόρινθον καὶ προσβάλλει δὴ πόλει τινὶ παραλίῳ τῶν ὀνομαστῶν Βόστιτζα καλουμένην τὸ νῦν· καὶ καταπλήξας τοὺς ἐντὸς ἰσχυρῶς ἐξ ἐφόδου καὶ μόνης λαμβάνει καὶ ταύτην ὁμολογίᾳ καὶ φυλακὴν ἐγκαθίστησιν. (2) Ἄρας

δ' ἐκείθεν ἤλαυνεν ἐπὶ Κόρινθον, πάντα τὰ προσυχόντα χειμάρρου δίκην παρασύρων τε καὶ ὅρ' ἐαυτῷ ποιούμενος, τὰ δὲ καὶ ἐξανδραποδίζόμενος τε καὶ κατασκάπτων τελείως. (3) Ἀφικόμενος δ' ἐς Κόρινθον ὁ βασιλεὺς εὗρεν ἔτι πολιορκουμένην καὶ μηδαμοῦ ἐνδιδοῦσαν αὐτήν. Κοινολογησάμενος οὖν Μαχουμουτὶ καὶ τοῖς ἄλλοις σατράπαις καὶ στρατηγοῖς ἔδοξεν αὐτοῖς κοινῇ βουλευσάμενοις πάσῃ καὶ χειρὶ καὶ δυνάμει καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχουσι τῇ πόλει προσβαλεῖν καὶ πειράσασθαι τρόπῳ παντὶ εἰ γε δυνατόν ἐξ ἐφόδου βίᾳ τοῖς ὅπλοις ταύτην εἰλεῖν (ἥδη γὰρ καταερρίφθη καὶ μέρος τι τοῦ περὶ τὴν πόλιν ἀρόδον καὶ τὰς πύλας τείχους ταῖς μηχαναῖς) καὶ μὴ μάτην ἔτι κατατρίβεσθαι καὶ πονεῖν τοσοῦτον ἥδη χρόνον περικαθημένους αὐτῇ καὶ μηδὲν ἀνύοντας. (4) Ὁ τε γὰρ χρόνος τῆς πολιορκίας ἱκανὸς ἦν· τετραμήνης γάρ· ἢ τε στρατιὰ τῷ μήκει ταύτης κακοπαθοῦντες ἤχοντο, τὰ τε ἀχθοφόρα τῶν ζώων λιμῷ διεφθείρετο, τῆς γῆς δηουμένης ἀπάσης, ἄλλα τε πολλὰ ἐπιγεγόμενα ἐπίεσεν αὐτοὺς ἰσχυρῶς, καὶ διὰ τοῦτο ἡ οὕτως ἡ ἐκείνως ἀπαναστήναι ταύτης ἐβούλοντο. (5) Παρασκευασάμενος οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσαν τὴν στρατιάν ἐκτάξας τε καὶ ὅπλίσας καλῶς, τοὺς τε ἐν τέλει πάντας, σατράπας τέ φημι καὶ στρατηγοὺς καὶ ἡγεμόνας τῶν τάξεων καὶ δὴ καὶ στρατιώτας αὐτοὺς, παροξύνας τε καὶ παραθαρρύνας ἐς τὸ πολεμεῖν καὶ παρακελευσάμενος ἀνδράς ἀγαθοὺς φανῆναι, προσέβαλλε τῇ πόλει ἰσχυρῶς. (6) Καὶ ξυνίσταται δὴ μάχῃ καρτερὰ περὶ τὰς πύλας καὶ τὴν πόλιν· ἐνταῦθα γὰρ ἦν καὶ μόνον τὸ δοκοῦν ἐπίμαχον, ὡς τῆς γε ἄλλης ἀπάσης πόλεως ἀπομάχου παντάπασιν οὕσης· καὶ γίνεται ὠδισμὸς ἐνταῦθα πολὺς καὶ κραυγὴ παρ' ἀμφοτέρων καὶ φόνος καὶ τραύματα, τῆς μάχης σχεδὸν ἥδη ζυσταδὸν γινομένης. Βιασάμενοι οὖν τοὺς προμαχομένους εὐρώστως οἱ ὀπλίται γίνονται ἐντὸς τῶν πύλων τοῦ καταεπιρριμμένου πρώτου τείχους καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ τείχους ἐγκρατεῖς. (7) Βιαζόμενοι δὲ καὶ τοῦ δευτέρου τείχους ἔσω παρελθεῖν, ἐκακοπάθουν ἰσχυρῶς, κατὰ μέτωπόν τε αὐτοῖς προσβαλλόντων τῶν ἐναντίων δόρασι μακροῖς καὶ ζυστοῖς καὶ παλτοῖς, καὶ ἄνωθεν ἀπὸ τῶν ἀκρῶν ἐκατέρου μέρους ἐξ ὑπερ-

corporando anco quel delicioso luogo. Apud Chalcocondylam p. 452 Mechemetes ad Corinthum de pace faciendam Asane et Lucano agens inter alias condiciones ponit τὸ τε Ἀγείον καὶ Πάτρας· καὶ τὴν περίοικον παραδιδόναι ἡμῖν, deinde pace composita, Thomas urbes illas Omaro tradidisse dicitur; secundum Critobulum Turci tum retinuerunt quæ antea vi jam possidebant. ||

§ 2. τὰς ante Πάτρας manu 2 additum. || — ληθόντες add. mgo. || — § 6. οἰκείας] οἰκείας (sic) mgo, ἰρίστης text. Dein Κρυσταίου et Ῥοίου cod. || — § 7. καὶ Μεσσηνίαν add. mgo; eadem manus deinceps περὶ αὐτὰς correxit pro περὶ αὐτὴν quod manu 1 scriptum.

VI. Βόστιτζα] olim Ægium, quo nomine Chalcocond. utitur. || — § 2. χειμάρου cod. || — § 4. τετραμήνης] Secund. Phranzen l. i. Mechemetes in Peloponnesum venit Maii die decimo sexto, Corinthus vero sese deditit Augusti die sexto. Cf. Chronicon ad calcem Ducæ p. 520 ed. Bonn. : Τῷ ς' ἔθ' μηνὶ Μαίῳ ἦλθον ὁ ἀμνηρὶς ὁ Μέχμετ Τζαλάνης (Tchelebi)... ἐς τὸν Μωραῖαν καὶ παρὰ τὴν Πάτραν, τὸ Μουγλιν, καὶ Αὐγούστου εἰς τὰς ς' παρὰ τὴν Κόρινθον. Haud igitur τετραμήνης esse potuit obsidio. || — ἡ τε στρατιὰ] sic margo, οἱ τε στρατιῶται cod. || — § 5. προσέβαλε τῇ πόλει] Sec. Chalco. p. 448 Mechemetes antequam tormentis denuo urbem impeteret, de dedenda urbe legatum misit ad Asanem, qui copias oppidanorum tum præerat. Apud Critobulum cap. 7, § 3 Asanes post dirutum jam murum exteriorem Corinthum venit. || — γινομένης man. 2; γεν. m. i. || — § 7. ἐκακοπάθουν] Chalco. 450, 15 : ἐκράτουν

δεξιὼν λίθοις βαλλόμενοι κατὰ κεφαλῆς· ὁ δὲ καὶ μά-
λιστα τούτους ἐπίεσε· καὶ τέλος ἀποκρούονται παρὰ
τῶν ἐνδοθεν ἰσχυρῶς, καὶ ἐξωθούνται τοῦ τείχους
βιαίως· καὶ ἀπῆσαν αὐτοῦ οὐκ ὀλίγοι τῶν δολιγῶν,
καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπ' ὑψηλοῦ καταφε-
ρομένων μεγίστων λίθων ἰσχυρῶς βαλλόμενοι, βιαζό-
μενοι τε τὴν εἰσοδὸν καὶ θρασύτερον ἐπεμβαίνοντες.
(8) Ὅπερ ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἀναχωρεῖν εὐθὺς σημαίνει
τούτοις, καὶ ἐξω βέλους γενομένοις ἀποστῆναι τοῦ πο-
λεμῆν, εἰπὼν μὴ μάτην πονεῖν καὶ κινδυνεύειν αὐτούς·
οὐ γὰρ ὅπλα καὶ σώματα, ἀλλὰ λιμὸν εἶναι τὸν ταύτης
τῆς πόλεως ἰσχυρὸν ἀνταγωνιστὴν, ὃς ἀκονίζει καὶ
κινδύνων χωρὶς καταγωνιέται ταύτην ταχέως. Ἐ-
γνώκει γὰρ ὁ βασιλεὺς μηδαμῶς ταύτης ἀπασατῆναι,
ἀλλὰ περικαθῆσθαι αὐτὴν ἕως ἂν ἐκπολιορκήσῃ λιμῶ·
ἐνόμιζε γὰρ ὡς ταύτην ἔλιν πᾶσαν ἤδη τὴν Πελο-
πόννησον ἔξει ἀμαχεί, ὥσπερ ὄητα καὶ γέγονεν.

VII. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ στρατιῶται ἦκον οἱ
σταλέντες ἐς προνομήν, λείαν δτι πλείστην ἐλάσαντες
ἀπὸ τε τῆς Ἡλείας καὶ τῆς ἄλλου προσχώρου· ἐλέ-
γοντο δὲ ζῶων μὲν προβάτων τε καὶ βοῶν καὶ ἵππων
ἀμφὶ τὰς πέντε καὶ δέκα μυριάδας ἀγαγεῖν, ἀνδρῶν
δὲ καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χι-
λιάδας. (2) Καὶ τὰ μὲν ἅλλα πάντα, πρόβατά φημι
καὶ βόας καὶ ἵππους, διένειμε πάσῃ τῇ στρατιᾷ, ἄν-
δρας δὲ καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπέστειλε ἐς τὴν
Κωνσταντίνου, κατοικίζων πᾶσαν τὴν ἐξω χώραν
αὐτῆς. Καὶ ὁ μὲν οὕτως. (3) Κορινθίους δὲ τετρά-
μηνον ἤδη πολιορκουμένους ὁ σίτος ἐπελελοίπει καὶ
τῶν ἀναγκαίων· καὶ πιεζόμενοι [δὲ] τῷ λιμῶ,

ὅμως ἀντείχον ἐτι καλῶς, οὐδαμῶς σπονδῶν μεμνημέ-
νοι· ἐδεδίσαν γὰρ μὴ σφόδρα ὠργισμένους αὐτοῖς ὧν ὁ
βασιλεὺς τῇ τριβῇ τῆς πολιορκίας κακὸν τι μέγα ἐρ-
γάσεται ἐς αὐτούς, ἄλλως τε καὶ δτι πολλάκις προκα-
λεσάμενος ἐπὶ ξυμβάσεις αὐτοὺς οὐκ ἐσηκούσθη, ἀλλ'
ἀπεπράφη. (4) Ἐν τούτῳ δὲ παραγίνεται αὐτοῖς
Ἀσάνης Ματθαῖος ἀπὸ Σπάρτης, ὃν ἐπεμψεν ὁ δε-
σπότης Δημήτριος βοηθὸν τε ἦκειν αὐτοῖς καὶ πειρα-
σόμενον εἰ δύναται καὶ αὐτοῖς τοῖς δεσπότηταις καταλ-
λάξαι τὸν βασιλέα καὶ σπονδὰς ποιῆσαι τὰς δυ-
νατάς, μὴ μέντοι γε τούτῳ τῆς Κορίνθου ἐκσταντά.
(5) Εἶχε δὲ καὶ ἄνδρας ἐβδομήκοντα στρατιώτας μετ'
ἑαυτοῦ, ἔχοντας καὶ σίτου μεδίμνους δέκα, ὃν ἔφερον
ἐπὶ τῶν ὤμων ἐπηχθισμένοι, ἕκαστος ἀνὰ χοινίκων
τριῶν· οἵτινες ἐξεπιστάμενοι πάροδον ἐκ τοῦ ἀπομα-
χωτάτου μέρους τοῦ τε βουνοῦ καὶ τῆς πόλεως, ἄγνω-
στον μὲν καὶ ἄβαντον τοῖς πολλοῖς, ἀνάντη δὲ ὁδῳ καὶ
τραχεῖαν καὶ δύσπορον, φέρουσαν ἐς τὸν Ἀκροκόριν-
θον, νυκτὸς λαθόντες ἀνῆσαν διὰ τῆς πέτρας χαλεπῶς
πάνυ καὶ ἐπικινδύνως, ἀναρριχώμενοι τε καὶ ἕτερος
τὸν ἕτερον ἀνέχων τε καὶ διαβαστάζων, ἐνίοις δὲ σφῶν
αὐτῶν καὶ ἀνιμώμενοι σχοινίοις ἐκδεδεμένους· καὶ
ἐσέρχοντο ἐς τὴν πόλιν. (6) Οἱ δὲ Κορινθιοὶ τὸν τε
Ἀσάνην ἰδόντας καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀνερωσθέντας
τε οὐ μικρὸν καὶ ἀνέπνευσαν, νομίσαντες βοηθὸν τε
ἦκειν αὐτοῖς ἐς τὰ τε ἅλλα καὶ δὴ καὶ σπονδὰς μετὰ
τοῦ βασιλέως ποιήσιν αὐτοῖς συμπερούσας. (7) Ἀ-
σάνης δὲ ἐσελθὼν ἐν τῇ πόλει ὡς εἶδε τοὺς τε Κοριν-
θίους δεινῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ πιεζομένους καὶ ἀντέχειν
ἐτι μὴ δυναμένους, διακρυκεύεται τῷ βασιλεῖ περὶ

(οἱ Κορινθιοὶ) τὸ τεῖχος (τὸ δεύτερον) ἐπὶ ἡμέρας ἱκανὰς ἀμυνόμενοι· οἱ μὲντοι τηλεβολοὶ καὶ τοῦτο τὸ τεῖχος ἐπὶ ἡμέρας
ἱκανὰς ἐπαιον, καὶ κατέβαλον μέρος οὐκ ὀλίγον. || — ἐνδοθεν] m. 2; ἐνδον m. 1. || — § 8. De his nihil legitur in Chalc.
|| — γενομένοις:] m. 2, γενομένων m. 1. || — ταύτην ταχέως:] sic mgo, τούτους: t. text.

VII. § 1 et 2. De his nihil habet Chalcocond. || — προσχώρου] sic man. 2, πλησιοχωρ. m. 1. || — πέντε καὶ δέκα] Verba
καὶ δέκα add. margo. || — § 3. σίτος ἐπελελοίπει. Cf. Chalcocond. p. 541, 6. || — προκαλεσ.] προσκ. cod. Dein vox
αὐτοῦς post ἐμψάσεις additur in margine. || — § 4. παραγίνεται Ἀσάνης:] Ἀσάνης Ματθαῖος ὁ γυναικάδελφος τοῦ δε-
σπότητος κυρ. Δημητρίου, υἱὸς δὲ Παύλου τοῦ Ἀσάνου, ut ait Phrantzes p. 388, 14. Celerum Asanes jam antea Corinthum
venerat, prodente Chalcocondyla, qui de adventu ejus ita habet: Ἀσάνης μὲν οὖν οὐκ πολλὰ ὕστερον (postquam Me-
chemetes a Corintho in interiora Peloponnesi abierat), ὡς ἐπυνθάνετο τὴν πόλιν πολιορκεῖσθαι ὑπὸ τοῦ Ἀσιανοῦ στρατο-
πέδου, ἔχων περὶ αὐτὸν ἄνδρας ἱκανοὺς, ὁρμώμενος ἀπὸ Ναυπλίου τῆς Οὐγεντῶν πόλεως, καὶ διὰ θαλάσσης ἐπὶ τὸν Κεγ-
χρεῶν λιμένα ἀφικόμενος νυκτὸς λαθὼν τὸν στρατὸν τοῦ βασιλέως· ἐσῆλθεν ἐς τὴν πόλιν αὐτός τε καὶ οἱ ἀμρ' αὐτὸν, καὶ
τίνα βραχὺν σίτον εἰσεκομίσαντο. || — ἀνὰ χοινίκων τριῶν] Vel in hoc numero vel in modiminorum vel in militum er-
ratum est. Decem medimni efficiunt 480 chænicæ, adeo ut ex 70 militibus singuli septenos chænicæ tulerint. Vox
ἀνὰ gnitivo juncta isto sensu sæpius a Critobulo usurpatur. || — § 5. ἀναρριχώμενοι] ἀναρριχόμενοι cod. || — αὐτοῖς
συμπερούσας:] adduntur in margine. || -- § 7. διακρυκεύεται etc.] Fusius de his exponit Chalcocondylas p. 451, 6:
Καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει ἐπιλείποντες τοῦ σίτου χαλεπῶς ἔφερον, καὶ λόγου ἐδίδεσκον ἀλλήλοις, ἀφικόμενοι ἐς τὸν ἄρ' αὐτῶν· πόλεως
ἀρχιερέα. Ἀσάνης μὲν οὖν κατεῖχε τὸ πλῆθος· ὥστε ἀνέχεσθαι, ἀρχιερεὺς δὲ τῆς πόλεως ἀποστείλας ὡς βασιλεῖα ἐσήμεινε
αὐτῷ τὴν ἐνδειαν, καὶ ὡς σιτία πάντῃ ὀλίγα ὑπολείποντο ὥστε ἀντέχειν. Ταῦτα πυθόμενος ὁ βασιλεὺς λόγου· αὐτοῖς προσέ-
φερε, λέγων τοιαῦτα· « Ἐμοὶ παρὰ τῶν ἐν τῇ πόλει εὐνοοῦντων ἀπαγγέλλεται ὀλίγον πάντῃ ἡμερῶν ὑπολείπεσθαι ὑμῖν τὰ
σιτία. Τί οὖν κακοδαίμονατε καὶ οὐ παραδίδετε τὴν πόλιν; » Ἐνταῦθα ὡς πυθνομένου Ἀσάνου ἔλεγον οἱ τοῦ βασιλέως
τὰ καθήκοντα, ἐβουλεύοντο κοινῇ εἶτε παραβῶσιεν τὴν πόλιν, εἶτε ἀνεχόμενοι ἀμύνοντο. Ὡς δὲ ἀπεστραμμένους ἔωρα τοὺς
ἐν τῇ πόλει καὶ χαλεπῶς ἐφέροντας, ὑπόσπονδοι τε ἐξῆλθον αὐτός τε Ἀσάνης καὶ ὁ Λακεδαιμόνιος Λουκάνης. Ἀφικόμε-
νων δὲ ἐς λόγους τῷ βασιλεῖ, σπονδὰς τε αἰτουμένων, ἔλεγον αὐτοῖς τάδε· « Ἀπαγγέilate τῷ ὑμετέρῳ ἡγεμόνι ὡς σπονδὰς
ποιεῖσθαι ἐτοιμὸς εἰμι, ἐφ' ᾧ τῇ χώρῃ ὅσῃ ὁ στρατὸς παρεῖται ἐμὴν τε εἶναι, καὶ φόρον ἀπάγειν διὰ τὴν λοιπὴν χώραν
πεντακοσίους στατήρας, τῷ δὲ ἡγεμόνι, ἐφ' ᾧ τὸ τε Αἴγειον καὶ Πάτρας καὶ τὴν περίοικον παραδιδόναί ἡμῖν· εἰ δὲ μὴ,
αὐτίκα ἅμα ἐπιόντα με γινώσκοντων. » Ταῦτα δὲ ὡς ἐνετέλλετο αὐτοῖς, καὶ ἐς τοὺς ἡγεμόνας ἀφικοντο περὶ τὸ Ταῦτον
τῆς Λακωνικῆς διατρίβοντας, ἀπήγγελλον τε τὰ παρὰ βασιλέως· καὶ αὐτίκα ἔδοκε, ὥστε μὴ στέρεσθαι ἤδη ἐμπύκτας τῆς
χώρας, πρέσβεις τε πέμπειν καὶ ἐμπεδοῦν σφίσι τὰς σπονδὰς· ἐφ' οἷς προτεινέτω βασιλεὺς. Πείμπαντες δὲ πρέσβεις τὰς τε
σπονδὰς ἐποιήσαντο, καὶ τὴν χώραν ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ ὑπάρχῳ Ὁμάρῃ (τῆς Θετταλίας ὑπαρχος ἦν), τὸ τε Αἴγειον,

τε ξυνθηκῶν καὶ διαλλαγῶν καὶ ἐνδόσεως τῆς πόλεως. Καὶ ὁ βασιλεὺς δέχεται ἐπὶ τούτοις, καὶ δίδωσι αὐτῇ πιστά. (6) Ὁ δὲ ἐξελθὼν ποιεῖται ξυνθήκας τε καὶ σπονδὰς μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ παραδίδωσιν αὐτῷ τὴν τε πόλιν καὶ τὸν Ἀκροκόρινθον καὶ τοὺς Κορινθίους μένοντας ἐφ' οἷς ἔχουσι σῶς καὶ κακῶν ἀπαθεῖς, φόρου δὲ μόνον ὑποτελεῖς, ἔπειτα καὶ πᾶσαν τὴν γῶραν Πελοποννήσου, ὅσῃν ἐπῆλθε μεθ' ὅπλων ὁ βασιλεὺς, καὶ πόλεις καὶ φρούρια, ὅσα ἐχειρώσατο, τοῦ βασιλέως εἶναι κατήκοντα (τὴν δὲ γε ἡ τρίτη μοῖρα Πελοποννήσου), τὴν δὲ γε λοιπὴν πᾶσαν εἶναι τῶν δυναστῶν δασμὸν ἐτήσιον ἀποφερόντων τῷ βασιλεῖ νόμισματὰ τρισχίλια χρυσοῦ, ἔχειν δὲ μετ' αὐτῶν εἰρήνην βεβαίαν καὶ φιλίαν τὸν βασιλέα καὶ ζύμμαχον εἶναι καὶ βοηθὸν, ἣν τις αὐτοῖς μεθ' ὅπλων ἐπιτή.

VIII. Πράξας δὲ ταῦτα μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ ξυνθιέμενος ὁ Ἀσάνης ἐπάνεισιν ἐς τοὺς δεσπότας, ἀπαγγέλλων αὐτοῖς τὰ πεπραγμένα οἱ καὶ τὴν μετὰ τοῦ βασιλέως εἰρήνην. Οἱ δὲ δέχονται τὰς ἐπὶ τούτοις διαλλαγὰς ἐκόντες ἀκόντες· βαρύντατον γὰρ ἔδοξεν αὐτοῖς καὶ τοῖς ὁλοῖς ἀξέμφορον οὐ τοσοῦτον τὰ ἄλλα ὅσον ἡ τῆς Κορίνθου ἐκδόσις, πόλεως ἐχυρωτάτης τε καὶ λόγου ἀξίας, ἐν ἐπικαίρῳ τε τοῦ Ἰσθμοῦ κειμένης καὶ ὥσπερ ἀκροπόλεως οὕσης Πελοποννήσου· ὁμοῦς γε μὴν τί καὶ εἶχον δρᾶσαι;

IX. Βασιλεὺς δὲ τὴν Κόρινθον παραλαβὼν φυλακὴν τε ἱκανὴν ἐσάγει ἐς τε τὴν ἄκρην καὶ ἐς αὐτὴν ἄνδρας ἐπιλέκτους τετρακοσίους τῶν ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐλῆς νεοδαμωδῶν, καὶ φρουράρχον αὐτοῖς ἐφίστησιν ἓνα τῶν πιστοτάτων αὐτῷ, καὶ σιτήσῃ καὶ ὅπλοις καὶ μηχαναῖς καὶ πᾶσιν ἄλλοις ἐπισκευάζει καλῶς τὰς τε ἄλλας πόλεις ἃς εἰλήφει, τὰς τε ἐν τῇ μεσογείᾳ καὶ παραλίᾳ, καὶ φρούρια τὰ δοξάντα καλῶς ἔχειν αὐτῷ πάντα ἐπισκευάζει καὶ ἐξοπλίζει καλῶς φρουροῖς τε καὶ φρουράρχαις καὶ σίτῳ καὶ ὅπλοις καὶ βέλεσι καὶ πᾶσι τοῖς ἀναγκαῖοις. (2) Ἐνία δὲ τῶν φρουρίων, ὅσα μὴ ἰδοῖται αὐτῷ, κατασκάπτει τελείως, τοὺς δὲ οἰκήτορας τούτων, ἄνδρας, φημί, καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ἀσινεῖς ὅλως ἐκπέμπει καὶ αὐτοὺς ἐς τὴν Κωνσταντίνου μετὰ τῶν ἄλλων, κατοικίζων, ἥπερ ἔστην, πᾶσαν τὴν ἔξω γῶραν αὐτῆς. (3) Καταστησάμενος δὲ πάντα τὰ ἐν Πελοποννήσῳ καλῶς τε καὶ ὡς ἦν αὐτῷ κατὰ νοῦν, σατράκην τε πάσῃ τῇ αὐτοῦ γῶρᾳ τὸν Ἀμάρην καταλιπὼν, ἀπολύεται τὴν στρατὸν, πολλὰ πρότερον ἐπαινέσας τε αὐτοὺς καὶ δωρῇ

σάμενος καὶ τιμήσας τοὺς ἀγαθοὺς ἐπιδόσεσσι τε καὶ ἀξιώμασι καὶ ἀρχαῖς καὶ πολλοῖς ἄλλοις. (4) αὐτὸς δὲ ἄρας ἐκ Κορίνθου, φθινοπώρου ἀρχομένου (τὸ γὰρ θέρος ἤδη τετελευτήκει), μετὰ τε τῆς ἰδίας αὐλῆς καὶ τινων τῶν ἐν τέλει, ἔξεις τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ ἀφικνεῖται διὰ τῶν Μεγάρων ἐς τὰς Ἀθήνας. (5) Κατεῖχε γὰρ αὐτὸν ἔρως σφοδρὸς τῆς τε πόλεως ταύτης καὶ τῶν ἐν αὐτῇ θεαμάτων, ὅτι ἤκουσε πολλὰ καὶ καλὰ περὶ τῆς σοφίας καὶ φρονήσεως τῶν ἐνταῦθα προγεγονότων ἀνδρῶν καὶ τῆς ἄλλης ἀνδρείας καὶ ἀρετῆς καὶ τῶν πολλῶν καὶ θαυμαστῶν ἔργων, ὧν ἐν τῇς κατ' αὐτοὺς καιροῖς ἐπεδείξαντο καὶ πρὸς Ἑλληνας καὶ πρὸς βαρβάρους ἀγωνιζόμενοι· καὶ ἐπεθύμει ἰδεῖν τε καὶ ἰστορῆσαι τὴν τε πόλιν καὶ τὰς ἄλλας ταύτης οἰκοδομὰς καὶ ὅῃ καὶ τὴν ἀκρόπολιν αὐτὴν τοὺς τε τόπους, ἐν οἷς οἱ ἄνδρες ἐκείνοι ἐπολιτεύοντο καὶ ταῦτα ἐπραττον, καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν θέσιν τῆς γῶρας τε καὶ κατὰστασιν τῆς τε κατ' αὐτὴν θαλάσσης καὶ τῶν λιμένων καὶ περὶ πάντων ἀπλῶς. (6) Καὶ εἶδε καὶ ἐθαύμασε καὶ ἐπήνεσε, καὶ μάλιστα γὰρ δὴ τὴν ἀκρόπολιν, ἀναβάς ἐς αὐτὴν, ἀπὸ τε τῶν ῥεπιπύων καὶ τῶν λευφάνων ὡς σοφός τε καὶ φιλέλλην καὶ μέγας βασιλεὺς τὰ ἀρχαῖα καὶ ἄρτια στοχαζόμενος τε καὶ τεκμαιρόμενος. Τοὺς δὲ γε οἰκήτορας ταύτης, αἰδοὶ τῶν προγόνων φιλοφρόντως τε εἶδε καὶ ἐδωρήσατο πολυτρόπως, καὶ πάντων ὧν ἤτησαν ἔτυχον παρ' αὐτοῦ. (7) Τέσσαρας δὲ ἡμέρας αὐτοῦ διαγαγὼν, τῇ ὑστεραίᾳ ἐκείθεν ὁρμηθεὶς ἦει διὰ τε τῆς Βοιωτίας καὶ Πλαταιίδος, ἀποσκοπὼν πάντας τε τοὺς Ἑλληνικοὺς τόπους καὶ ἀνερευνῶν ἀκριβῶς καὶ πυκνῶς περὶ πάντων. (8) Παροδεύσας δ' ἐξεπίτηδες καὶ γενόμενος καταντικρὺ τῆς Εὐβοίας, κατεθεᾶτο τὰς τε συχνὰς παλιρροίας Εὐρίπου καὶ τὰς μεταβολὰς τὴν τε ἄλλην τῆς νήσου θέσιν τε καὶ κατὰστασιν καὶ ὅῃ καὶ ἀρετὴν, καὶ ὡς οἰκιοῦται τῇ γέρῳ διὰ τοῦ στενοτάτου πορθμοῦ, μᾶλλον δὲ ὡς ἐστὶ χερρόνησος καθάπερ ποταμῷ μέσῳ τῷ βραχυτάτῳ ρεύματι τούτῳ διειργασμένη καὶ πάλιν ξυναπτομένη γεζύρῃ. (9) Οἱ δὲ Εὐβοεῖς τὴν αἰρῶσαν ἐς αὐτοὺς ἔλευσιν τοῦ βασιλέως ἰδόντες, τὸ μὲν πρῶτον ἔδεισαν περὶ ἑαυτῶν, μὴ ἄρα σφίσιν ἐπὶ κακῷ αὕτη εἴη, μετὰ δὲ τοῦτο οὖρα πλείστου ἀξία ἐτοιμάσαντες τῷ βασιλεῖ ἐξῆλθον ἐς ξυνάντησιν αὐτῷ. Καὶ θς δέχεται τούτους ἡμέρως καὶ λαλήσας εἰρηνικὰ μετ' αὐτῶν ἀπολύει πάλιν. (10) Αὐτὸς δὲ ἄρας ἐκείθεν καὶ αἰεὶ σπουδῇ ἐλαύνων ἐπὶ τὰ πρόσω, δεκαταῖος ἀφικνεῖται ἐς Φεράς τῆς Μακεδονίας. Ὀλίγας δὲ

Καλαβρίας, Πάτρας καὶ τὴν περίοικον τῆς Ἀχαΐας γῶρας. || — § 8. παραδίδωσιν] die sexto Augusti an. 6966 (1458 p. Chr.), sec. Phrantz. p. 387, 16. || — νομισματὰ τρισχίλια χρυσοῦ] sic mgo, τρισχίλιους χρυσίους text.

VIII. ἐπάνεισι] ante deditionem urbis, sec. Chalcoc. || — οὐ τοσοῦτον τὰ ἄλλα, ὅσον] add. margo. || — πόλεως ὀχυρωτάτης ... οὕσης Πελοποννήσου] add. margo.

IX. § 1. φρουράρχαις] Sic etiam 3, 14, 4 et 15, 1; alibi φρουράρχοις. || — § 3. Ἀμάρην] Ὁμάρη Chalcocond. p. 452 sq. Est Omar Turachanis filius. || — § 4. μετὰ τε] μ. γε cod. || — § 6. De rege Athenas visente et monumenta urbis demirante cf. Chalcoc. p. 450, 22 et 455, 15, qui ibidem narrat interitum ducatus Atheniensis, quem Critobulus silentio pressit. || — καὶ φιλέλλην] add. margo. || — ἄρτια] sic mgo, πρωτότυπα text. || — § 8. Mechemetis Euripum visentis meminuit Victor Capella in oratione sua ap. Chalcoc. p. 517, 16. || — § 9. ἔλευσιν] sic mgo, ἔρεδον text.

ἡμέρας διατρίψας αὐτοῦ καὶ ὅσον διαναπαῦσαι αὐτόν τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ὁρμηθεὶς ἐκείθεν καταλαμβάνει τὴν Ἀδριανοῦ, μεσοῦντος ἤδη φθινοπώρου.

X. Κάνταυθα γενόμενος εὐθὺς μεταπέμπεται Ἰσμαῆλον τὸν Καλλιουπόλεως ἐπαρχον καὶ τοῦ στόλου παντός ἡγεμόνα, καὶ κελεύει τούτον διὰ τάχιστα στόλον πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν νεῶν ἐξαρτίσαντα ἐπιπλεῦσαι τῇ Λέσβῳ καὶ Μιτυλήνῃ καὶ καταδραμεῖν πᾶσαν αὐτὴν καὶ ληίσασθαι δηρύντα καὶ ἀφανίζοντα κατὰ κράτος. (2) Οἱ γὰρ τοῦ ταύτης ἡγεμόνος Δωριέως υἱεῖς δύο καταλειφθέντες μετὰ θάνατον αὐτοῦ κληρονόμοι τῆς τε νήσου ξυμπάσης καὶ τῆς ἀρχῆς, στασιάζοντες τε ἦσαν ἀλλήλοις, καὶ νεωτέρων ἐπιθυμοῦντες αἰεὶ· καὶ ἐπειδὴ τὰς ἐξ Ἰταλίας ἡκούσας τριάκοντα τριήρεις εἶδον τοῦ Ῥώμης ἀρχιερέως, ὧν ἐναυάρχει Λοδοβίκος στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ὦν αὐτοὶ, ἐνεόχμωσαν εὐθὺς, καὶ ξυνθήκας ποιησάμενοι μετ' αὐτοῦ ἠθέτησαν τὰς μετὰ βασιλείας, καὶ οὐκέτι ἤθελον ἀποδιδόναί αὐτῷ τὸν ξυνθήκῃ δασμὸν, ὃν ἀπέφερον ἐτήσιως· οὐ μόνον δέ, ἀλλ' ὅτι καὶ πρὸ τούτου τὰς κατάρσεις τῶν πειρατικῶν νεῶν δεχόμενοι, καὶ σιτήσεις καὶ πίστεις αὐτοῖς λάθρα παρέχοντες ἐκάκου πᾶσαν τὴν ταύτη παραλίαν τοῦ βασιλείως καὶ τὰς κατ' ἐμπορείαν πλεούσας ναῦς ἐσκύλευον. (3) Ἐχὼν οὖν αὐτοῖς ὄργην διὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς τὸν στόλον ἐξέπεμψεν. Ἰσμαῆλος δὲ πληρώσας διὰ τάχιστα ναῦς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ ὅπλα καὶ μηχανὰς καὶ ὀπλίτας ἐμίδιδας αὐταῖς ἱκανοὺς καὶ ἵππους ἐν ναυσὶν ἱππαγωγίς καὶ πᾶσαν ἄλλην παρασκευὴν τε καὶ χρεῖαν πολεμικὴν ἐξαρτίσας τε καὶ ταῖς ναυσὶν ἐνθέμενος, ἄρας ἐκ Καλλιουπόλεως τριταῖος καταίρει ἐς Λέσβον, καὶ ἀποβάς ἐς τινα πολίγνην παράλιον Μόλυβον οὕτω καλούμενην, πρῶτον ἔκειρε πᾶσαν τὴν αὐτοῦ καὶ ἐδόξωσεν, ἔπειτα περισταυρώσας τὸ ἄστυ καὶ κύκλῳ περιλαβὼν τῷ στρατῷ καὶ μηχανὰς ἐπιστήσας ἐπολιόρκει. (4) Ἐτυχὼν δὲ τότε ἐν Λέσβῳ παροῦσαι κατὰ ξυμμαχίαν δύο καὶ δέκα τριήρεις τῶν μετὰ Λοδοβίκου, ὧν ἐναυάρχει Σέργιος, ἃς προαπέστειλε Λοδοβίκος βοηθοὺς Μιτυλήνῃ, εἰ γε ὁ στόλος αὐτῇ ἐπιπλεύσειε τοῦ βασιλείως (ἔλέγετο γάρ)· αἱ προμαθοῦσαι τὸν ἐπίπλου τοῦ βασιλείως στόλου, δέισσας εὐθὺς ἀπέπλευσαν ἐς Χίον κακεῖ περιέμενον.

(5) Ἰσμαῆλος δὲ ἐπεὶ δέκα ἡμέρας τὸ ἄστυ πολιορκῶν οὐδὲν ἤνυσεν, ἐμπρήσας τε τὰς πρὸ τοῦ ἄστεος οἰκίας καὶ καταδραμὼν τὰ πολλὰ τῆς Λέσβου καὶ ληισάμενος καὶ δηώσας καὶ κώμας διαρπάσας καὶ λείαν διὰ πλεῖστην ἐλάσας καὶ ταῖς ναυσὶν ἐνθέμενος ἀπέπλευσεν ἐπὶ οἴκου ἐς Καλλιούπολιν, καὶ διέλυσε τὸν στόλον. (6) Σέργιος δὲ ζὺν ταῖς δώδεκα ναυσὶ μαθὼν ἀναχθέντα τὸν στόλον ἀπὸ τῆς Λέσβου, πάλιν ἐπανήκεν ἐς Μιτυλήνῃν, καὶ πολλὰ ὀνειδισθεὶς τε καὶ μεμψθεὶς παρὰ τῶν αὐτῆς ἡγεμόνων, ὅπως κατὰ ξυμμαχίαν τε ἤκων αὐτοῖς καὶ βοηθήσειν ἐπαγγελλάμενος καὶ κεναῖς ἐλπίσιν ἀναρτήσας αὐτοὺς, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀνάγκης καταλιπὼν φυγὰς ὤχετο, ἀνισθεὶς ἢ μᾶλλον αἰσχυνθεὶς ἀπέπλευσεν ἐς Ἀἴμωνα καὶ μετὰ ταῦτα ἐς Ῥόδον παρὰ Λοδοβίκου. (7) Μιτυληναῖοι δὲ κατὰ τοὺς νηπίους πληγέντες νοῦν ἔσχον, καὶ μετὰ ταῦτα πέμπουσι πρέσβεις ὡς βασιλεῖα, ἀπολογούμενοί τε περὶ ὧν ἐνεκαλοῦντο, καὶ τὸν δασμὸν ἀποδιδόντες ὃν ὤφειλον, καὶ δεόμενοι σπονδῶν τυχεῖν καὶ εἰρήνης τοῦ λοιποῦ· καὶ μέντοι γε καὶ τυγχάνουσι, δεξαμένου τοῦ βασιλείως σφᾶς. (8) Τὸ δ' αὐτὸ καὶ Χίοι καὶ Νάξιοι πεποιθήκασιν ὕστερον, δαίσαντες μὴ ὅπερ ἔπαθον οἱ Μιτυληναῖοι, καὶ αὐτοὶ πάθωσι, καὶ πέμψαντες πρέσβεις τὸν τε δασμὸν ὃν ὤφειλον ἀπέδωκαν, καὶ τὰς μετὰ βασιλείως ξυνθήκας ἀνεενώσαντο. (9) Βασιλεὺς δὲ τὸ λοιπὸν τοῦ φθινοπώρου διαγαγὼν ἐν Ἀδριανουπόλει, χειμῶνος ἀρχομένων ἀφικνεῖται ἐς τὸ Βυζάντιον, καὶ ἐξηκοστὸν ἤδη καὶ ἑκτον ἔτος πρὸς τοῖς ἐννακασίοις τε καὶ ἐξακισχιλίοις τοῖς ὄλοις ἡνύετο, ὃγδοον δὲ τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

XI. Καταλαβὼν δὲ τὴν Κωνσταντινίου τῶν τε ξυνήθων φροντίδων εἶχετο, καὶ τῆς κατ' αὐτὴν ἐπιμελείας ὅλος ἦν καὶ τοῦ ταύτης ξυνοικισμοῦ· καὶ πρῶτα μὲν τῶν Πελοποννησίων οὓς ἤγαγεν, ὅσοι τούτῳ ἐδόκουν διαφέρειν τε τῶν ἄλλων καὶ τέχνας ἡπίσταντο, ἀπολεξάμενος, ἐντὸς κατοικίζει τῆς πόλεως, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐν τῇ ἑξῶ χώρᾳ κατὰ κώμας καθίζει, διχδοὺς αὐτοῖς καὶ σίτον καὶ ζεύγη βοῶν καὶ πᾶσαν ἄλλην αὐτάρκειαν τε καὶ χρεῖαν ἐς τὸ παρὸν, ὥστε ἀροῦν καὶ γεωργίᾳ προσέχειν. (2) Μετὰ δὲ τοῦτο πέμψας ἐς Ἀμαστρίν, πόλιν Παφλαγονίας παράλιον ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, ἀποικίζει τὸ πλεόν αὐτῆς καὶ μᾶλλον

X. Hanc Ismaelis expeditionem unus Critobulus fusius exponit. || — Κάνταυθα γενόμενος· εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ἰσμαῆλον] Expeditio igitur exeunti anno 6966 assignanda foret; at Ducas p. 338, 17, gravissimus de rebus Lesbiorum testis, eam mense Augusti anni 6965 suscepisse dicit. Eandem verbo tangit Chalcocondylas p. 619, 16. Lesbiorum historiam summis lineolis adumbrans. || — ἐξαρτίσαντα] ἐξαρτήσαντα, et similliter § 3 ἐξαρτήσας codex. || — § 2. Δωριέως υἱεῖς δύο] Δωριέως ap. Ducam p. 328, 11 vocatur Δωρίνος ὁ Γαταλοῦχος, qui obiit die trigesimo mens. Junii an. 6963 (1455). Filius major et in regno successor Δομνικός (ἔλληνιστι δὲ Κυριακός, ut ait Chalcocondylas p. 520, 7), junior Νικόλαος, quem Critobulus lib. 4, c. 11 Νικόληον vocat. || — § 2. ἐνεόχμ.] ἐνεώχμ. cod. || — § 3. Μόλυβον] olim Μηθύμνα. || — § 6. δώδεκα] δυοδεκα cod. || — τε καὶ μεμψθεῖς] add. mgo. || — ἔκτον] Litera ex et deinde vox ὃγδοον in rasura scripta.

XI. § 2. ἐ: Ἀμαστρίν] Amastrinorum pars major Constantinopolim transducta postquam ista Genuensium urbs Turcis se dederat, quod quidem hoc ipso anno 6967 (1459) accidisse censeo. Expeditionem contra Amastrim, quam neque Ducas neque Critobulus commemorant, narrant Seadeddinus 2, p. 193 et Chalcocondylas, qui postquam de turbis in Peloponneso post Mechemetis discessum de novo a Thoma despota motis (an. 1459) dixerat, pergit p. 459: βασιλεὺς δὲ ἤλανε τὸ θῆρος τοῦτο (1459) ἐπὶ Σμενδροβή... Καὶ ὡς αὐτῷ προσεχώρησεν ἡ πόλις, ὥρμητο μὲν ἐς Πελοπόν-

δυνάμενον, ἔτι δὲ καὶ Ἀρμενίων τοὺς ὑπ' αὐτῷ δυνατωτάτους τε καὶ εὐπορίαν καὶ πλοῦτον καὶ τέχναις καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασι διαφέροντας καὶ δὴ καὶ τὴν τάξιν ἐμπορικοὺς πάντας ἀναστήσας τῆς αὐτῶν μετοικίζει ἐν ταῦθα, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπ' αὐτῷ ἄλλων γενῶν τοὺς τοιοῦτους. (3) Ἐπειτα δὲ ζυγαλέσας πάντας τοὺς ἐν τέλει καὶ μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενους καὶ πλοῦτον πολλῶν καὶ εὐπορίαν κομῶντας, κελεύει λαμπράς τε οἰκίας οἰκοδομεῖν ἐν τῇ πόλει, ἥ ἕκαστος βούλοιο, καὶ βαλανεῖα κατασκευάζειν καὶ πανδοχεῖα καὶ ἀγοράς καὶ ἐργαστήρια πλείστα καὶ κάλλιστα, νεῶς δὲ ἀνεγείρειν καὶ ἱερά, καὶ πολλοὺς ἄλλοις τοιοῦτοις ἀγάλλειν αὐτὴν καὶ κοσμεῖν, μηδενὸς φειδομένους, ὥς ἕκαστος εὐπορίας ἔχει τε καὶ δυνάμει. (4) Καὶ αὐτὸς δὲ τὸν κάλλιστον ἀπολεξάμενος χώρον ἐν μέσῃ τῇ πόλει καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀνέχοντα, νεῶν τε ἀνεγείρειν ἐν τούτῳ κελεύει τοῖς ἐν αὐτῇ προϋπάρχουσι μεγίστοις τε καὶ καλλίστοις τῶν νεῶν ἀμιλλώμενον ἐς ὕψος καὶ κάλλος καὶ μέγεθος, καὶ ὕλας ξυλλέγειν τε καὶ ἐτοιμάζειν πρὸς τοῦτο παντοίας τε καὶ καλλίστας, μαρμάρων τε καὶ λίθων ἄλλων διαφανῶν καὶ τιμίων, ἔτι δὲ κίωνων πλῆθος μεγέθει καὶ κάλλει διαφερόντων, καὶ σίδηρον καὶ χαλκὸν οὐκ ἐλάττω καὶ μολυβδὸν καὶ πάσῃ ἄλλῃ ὕλῃ ἐπιτίθειον. (5) Ἐτι δὲ καὶ βασιλείαν οἰκοδομεῖν ἐπέταξεν ἐπὶ τῆς πρὸς θάλασσαν ἀνεχώσης ἄκρας τοῦ παλαιῦ Βυζαντίου, κρείττω τοῖς ὄλοις καὶ θαυμαστότερα τῶν προτέρων ὥρα τε καὶ μεγέθει καὶ πολυτελείᾳ καὶ χάριτι, πρὸς δὲ τούτοις νεώρια κατασκευάζειν πλείστα καὶ κάλλιστα ἐς ὑποδοχὴν τε νεῶν καὶ τῶν τούτων ἀποσκευῶν, οἴκους τε οἰκοδομεῖν ἐχυρωτάτους τε καὶ μεγίστους ἐς φυλακὴν ὀπλῶν τε καὶ μηχανῶν καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων. (6) Καὶ ἄλλα δὴ πολλὰ τοιαῦτα ἐπέταξε γίνεσθαι κόσμον τε τῇ πόλει φέροντα καὶ κοινὴν ὠφέλειαν, προσέτι δὲ καὶ χρεῖαν ἀναγκαίαν ἐς τε τοὺς πολέμους καὶ τὰς μάχας αὐτῷ, γίνεσθαι δὲ

ταῦτα πάντα κατὰ σπουδὴν, ἄργοντας ἐπιστήσας τοῖς ἔργοις τοὺς ἐμπειροτάτους τε καὶ σπουδαιοτάτους. (7) Ἐγνωστο γὰρ αὐτῷ διὰ πάντων αὐταρκεστάτην τε καὶ δυνατωτάτην ἀποφῆναι τὴν πόλιν καὶ ὅλα τὰ παλαιὸν ἦν ἐν τε δυνάμει καὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ καὶ ἐπιστήμῃ καὶ τέχνῃ καὶ πᾶσιν ἄλλοις ἐπιτηδεύμασι τε καὶ παραδείγμασι τῶν καλῶν καὶ δημοσίων καὶ κοινῶν οἰκοδομήμασι τε καὶ ἀναθήμασι.

XII. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Μαχουμούτης ὁ τῆς Εὐρώπης ἡγεμὼν, πρῶτός τε ὢν τῶν παρ' αὐτῷ καὶ μέγα δυνάμενος μετ' αὐτὸν, καὶ τῶν ὄλων πραγμάτων τῆς ἀρχῆς ἐπιμελητής, νεῶν τε ἀνεγείρει μέγιστον καὶ περικαλλέστατον ἐν ἀπόπτῳ τῆς πόλεως, λίθοις τε διαφανέσι καὶ μαρμαροῖς ἀστράπτοντα καὶ κίωνων ὄρα τε καὶ μεγέθει διαπρεπέστατον, ἔτι δὲ γραφικῇ τε καὶ γλυφικῇ τέχνῃ καλῶς ἡσκημένον, καὶ χρυσῷ πολλῷ καὶ ἀργύρῳ καταλαμπόμενον, καὶ πολλοῖς καὶ καλοῖς ἄλλοις κοσμούμενον δώροις τε καὶ ἀναθήμασι καὶ φιλοτιμήμασι. (2) Περὶ αὐτὸν δὲ πτωχοτροφεία καὶ πανδοχεῖα κατασκευάζει καὶ λουτρὰ φιλοτίμως ἄγαν ἐς τε χρεῖαν καὶ κάλλος ἅμα καὶ μέγεθος ἡσκημένα. Πρὸς δὲ τούτοις οἰκίας τε λαμπράς οἰκοδομεῖ ἑαυτῷ καὶ πολυτελεῖς, καὶ παραδείσους φυτεύει περὶ αὐτάς, παντοίοις κομῶντας φυτοῖς ἐς τε χάριν καὶ τέρψιν καὶ ἀπολαυσιν ἱκανοὺς, καὶ ὑδάτων ἀφθονίαν ἐσάγει καὶ πολλὰ τοιαῦτα ποιεῖ, ἐπόμηνός τε τῇ τοῦ κρατοῦντος γνώμῃ κατάκρας καὶ ἅμα κοσμῶν καὶ αὐτὸς τὴν πόλιν ὡς δυνατόν ἰδίαις τε δαπάναις καὶ ἀναλώμασι καὶ κοινωφελείῃσι οἰκοδομήμασι τε καὶ ἀναθήμασι.

XIII. Μετὰ ταῦτα δὲ καὶ τρίτῃρις ὁ βασιλεὺς πανταχοῦ τῆς αὐτοῦ ναυπηγείσθαι κελεύει, τὸ τῆς θαλάσσης κράτος εἰδὼς ἀναγκαῖον τε ὢν αὐτῷ καὶ τὴν ταύτης ἀρχὴν καὶ μάλιστα δὴ ἐν γε ταῖς ὑπερορίοις ἐκστρατείας· καὶ γὰρ ᾗδει κἂν τοῖς πρόσθεν ἔργοις αὐτῷ τὰ μέγιστα ξυνενεγκόντα τὸν κατὰ θάλασσαν στόλον· ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν πάλαι βασιλέων τοὺς τὰ μέ-

νησον στρατεύεσθαι, μετὰ δὲ ἀρικόμενος ἐς Βυζάντιον καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν διαβὰς ἤρπυεν ἐπὶ Ἀμαστριν τὴν Ἰαννίνων πόλιν. In his erravit auctor Semenderæ deditionem ad annum 1459 referens, at recte huic anno Amastridis occupationem vindicari ē Critobulo collegeris. Hammerus quidem 2, p. 50 cum eoque Zinkeisenus 2, p. 337 in eadem expeditione anni 1461 tum Amastrin tum Sinopen et Trapezuntem subactas esse opinantur, ejusque sententiæ argumentum ex eo Hammerus repetit, quod omnes auctores Turcici tres illas urbes eodem anno occupatas esse perhibent. At vis hujus argumenti eo infringitur, quod annum illum fuisse 864 Hegiræ sive 1459 p. Chr. produnt; id enim ut de Amastridis deditione recte traderetur, sic minime quadrat in Sinopen et Trapezuntem, quas anno 1461 Turcarum imperio adjunctas esse liquido constat. Deinde vero non is est scriptorum Turcicorum consensus quem dicit Hammerus. Nam Seadeddinus, quem unum ego in Bratuttii versione legere potui, expeditionem contra Amastrin, cujus tempus non indicat, distinguit ab expeditione contra Sinopen et Trapezuntem (anno 864 Heg. falso attributam); nam ab Amastri Mechemetes domum rediit, sicut Chalcocondylas quoque narrat. Verba Seadeddini hæc sunt p. 194: *La quale (città) presa et presidiata, il re ritorno alla sua real residenza. Monsignor Nisri ha scritto, che havendo il re preso Amassira, mandò quel principe con la sua moglie, figliuoli, baroni et robbe a Constantinopoli, e fece trasportar gl' abitanti del paese d'Achlagan all' Amassira*. Deinceps narrat bellum contra Sinopen et Trapezuntis principes. De Amastrianis Byzantium abductis cf. Chalcoe. p. 460: παραλαβὼν δὲ τὴν πόλιν, τὸ μὲν τρίτον μέρος αὐτοῦ καταλιπὼν ἐν τῇ πόλει, τὰς δὲ δύο μοίρας ἀγαγὼν τῆς πόλεως ἐς Βυζάντιον κατέφυκε, καὶ τινὰς τῶν παίδων αὐτοῦ τῆς πόλεως ἐξελόμενος ἑαυτῷ ἐκομίζετο ἐν οἴκῳ. Causam hujus expeditionis aliam Seadeddinus tradit, aliam Chalcocondylas. || — § 4. νῆον.] De templo Mechemetis sultani v. Hammer I. 1. p. 73 et Constant. u. der Bosphorus I, p. 387 sqq. Architectus ejus Christodulos Græcus fuit.

XII. § 1. De templo, quod Machumetes vezirus maximus ædificavit, vid. Hammer. Constant. u. d. Bosp. I, p. 430. || — ἐν ἀπόπτῳ τῇ πόλει.] add. margo.

γιστα δυνηθέντας ἀκριβῶς ἐξετάζων τε καὶ σκοπού-
μενος εὑρίσκει τὰς κατὰ θάλασσαν πράξεις μεγίστας τε
οὐσας καὶ ὀνομαστοτάτας καὶ τὰ μέγιστα κατωρθω-
κότας διὰ θαλάσσης αὐτούς. Διὰ τοι τοῦτο καὶ τὸ
ταύτης κράτος ἐς αὐτὸν ἐβούλετο μεταστῆσαι· γῆ γάρ
καὶ θάλασσα ξυνελθούσαι ὑπὸ μίαν ἀρχὴν, μεγίστην
ταχέως αὐτὴν ἀπεργάζονται. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

XIV. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Κριτόβουλος ὁ
Ἰμβριώτης λόγους προσφέρει τοῖς δυνατοῖς τῶν Ἀθηναίων
περὶ ἐνδόσεως τῆς νήσου τῷ βασιλεῖ· ἐτι γὰρ κατεῖχον
Ἰταλοί. Οἱ δὲ δέχονται καὶ παρέχουσι τούτῳ πιστὰ
ἢ μὴν δώσειν τὴν νῆσον ἀφικομένην· ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐν
τοῖς πρώτοις τῶν φίλων ἀνὴρ, καὶ αὐτοὶ ἐπίστευον
αὐτῷ τὰ γε τοιαῦτα, καὶ προέπειπον κρύφα ἀπαλλα-
γῇ καὶ τε βουλόμενοι τῆς βαρύτητος τῶν Ἰταλῶν καὶ,
τὸ μέγιστον, δεδιότες τὸν στόλον τοῦ βασιλέως, μὴ-
ποτε ἐπλῶν ἀφνης αὐτοῖς μεγάλως βλάβει· Ἰταλοὶ
γὰρ οὐκ ἠδύναντο βοηθεῖν· καὶ διὰ τοῦτο ἐβούλοντο
ἀποστάντες αὐτῶν προσχωρῆσαι τῷ βασιλεῖ. (2) Κρι-
τόβουλος δὲ τὰ πιστὰ λαθὼν παρ' αὐτῶν, ἀρικνεῖται
ἐς τὴν Ἀδριανοῦ· καὶ πέμπει δὴ γράμματα κατὰ
τάχος ἐς τὸν δεσπότην Δημήτριον μηνύοντα καιρὸν
εἶναι τὰς νήσους αἰτῆσαι παρὰ τοῦ βασιλέως, Ἰμβρον
καὶ Ἀἴμνον, ἐτοίμου τε ὄντος δώσειν αὐτοῦ, καὶ
αὐτὸς εἰπὼν δυνατὸς εἶναι τὴν Ἀἴμνον ἔλειν καὶ τοὺς
Ἰταλοὺς ἐξελάσαι· εἶχε γὰρ ἤδη καὶ πρότερον περὶ
τούτου γράμματα τοῦ δεσπότη. (3) Δεσπότης δὲ
τοῦτο μαθὼν, ὡς τάχιστα τὸν Ἀσάνην ἐκπέμπει πρέ-
σβυν ὡς βασιλέα, καὶ παρ' αὐτοῦ τὰς νήσους αἰτεῖ
καὶ λαμβάνει, ξυνθέμενος δὴ καὶ δασμὸν ἐτήσιον ὑπὲρ
τούτων ἀποφέρειν βασιλεῖ τριχιλίους χρυσίνους,
ξυμπαρόντος γε καὶ αὐτοῦ Κριτοβούλου τότε ἐν Ἀ-
δριανουπόλει (τε) καὶ ξυμπράττοντος. (4) Δεξιόμενος
δὲ ὁ Κριτόβουλος τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως γράμματα,
ἐπανῆλθεν ἐς Ἰμβρον ὡς· τάχιστα καὶ μίαν μόνην
ἡμέραν αὐτοῦ διαγαγὼν, τῇ ὑστεραίᾳ ἐμβὰς ἐς πά-
ραλον καὶ λαθὼν τὰς ἐφορμύσας τε καὶ περιπλεούσας
τὴν νῆσον προφυλακίδας νῆας τῶν Ἰταλῶν, νυκτὸς
καταίρει ἐς Ἀἴμνον, καὶ ἐσέρχεται ἐν τῷ φρουρίῳ,
τῶν Καστριωτῶν περὶ πρώτῃν που φυλακὴν δεξαμένων
αὐτόν. Κοινολογησάμενος δὲ τῷ τε φρουράρχῃ καὶ
τοῖς μετ' αὐτοῦ (εἶχε γὰρ καὶ τοῦτον μετὰ τῶν ἄλλων
ξυμπράττοντα), εὐθὺς ἀναλαβόντες ἱππεῖς πέντε καὶ
εἴκοσιν ἀφικνούντα ἐς τὸ τοῦ Κοτζίνου ἄστου περὶ

ὄρθρον βαθὺν, καὶ ἐσέρχονται ἐν αὐτῷ, ἀνοίσαντων
εὐθὺς τὴν πρὸς νότον πυλιδά τῶν ἐνδοθεν ξυμπρα-
τόντων αὐτοῖς· εἶχε γὰρ πάντας τούτους ἥπερ ἔφην
προκατεσκευασμένους τε καὶ ταῦτα ξυμβουλομένους
αὐτῷ. (5) Εἰσελθόντα δὲ δέχονται πάντες οἱ τοῦ
ἄστεος ἄσμενοι, καὶ κοινῇ ξυνδραμόντες ξύν ὅπλοις
κατακλείουσι τοὺς Ἰταλοὺς ἐν τοῖς ἐπαρχικαῖς δημο-
σίοις οἰκοῖς, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ὄντας, βουλη-
θέντας μὲν ἐς χειράς αὐτοῖς ἵνα καὶ διὰ μάχης γε-
νέσθαι καὶ ὀρμηκότας ἦδη, μὴ δυνηθέντας δέ. Τί
γὰρ καὶ εἶγον οὗτοι δρᾶσαι πρὸς τοὺς ἐκ τοῦ ἄστεος
ἅπαντας; Τέλος δὲ, ἡμέρας ἤδη γενομένης, προσχω-
ροῦσι καὶ ἀνευ ὁμολογίας, καὶ παραδιδόσκει σφὰς αὐ-
τοὺς Κριτοβούλῳ χρησασθαι ὃ τι καὶ βούλοιο, πι-
στεύσαντες αὐτῷ. (6) Ὁ δὲ ἀπέλυσεν πάντας εἰπὼν,
« εἰ μὲν αἰρείσθε μετ' ἡμῶν εἶναι καὶ κατοικεῖν ἐν τῇ
νῇσῳ, δεξιόμεθα τε ὑμᾶς καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἀρκούντα
παρέξομεν· εἰ δ' οὐ, ἅπτε ὅποι φίλον ἐκῆστω. » Τὸν
δὲ γε τούτων ἀρχοντα Καλαβρέζον δώροισι τε πολλοῖς
καὶ ξενίοις τιμήσας ἀπέπεμψε μετ' εἰρήνης ἐς Εὐβοίαν
ἀπελθόντα. (7) Μετὰ δὲ τοῦτο πέμψας ἄγγελον ἐς
τὸν τοῦ Παλαιῦ Καστροῦ καλουμένου (τοῦτο δ' ἦν
ἡ παλαιὰ Μυρινούπολις) φρουράρχον Μιχέλην, αἰτεῖ
τὴν ἀκρόπολιν, ὑπισχνόμενος αὐτῷ καὶ δῶρα δώσειν
καὶ τιμήσειν ἱκανῶς. Ἔστι γὰρ ἡ τῆς Μυρινουπόλεως
ἀκρόπολις ἐχυρωτάτη καὶ πάντῃ ἀνεπιχειρήτος καὶ τῶν
ὀνομαστῶν ἐπ' ἀσφαλείᾳ ἐκ πάντων παλαιῶν, ἐπ' ἄκρας τε
ὑπερανωχισμένη τῆς πόλεως ἐφ' ὕψηλόν τε καὶ τριπλῶ
τείχει παλαιτάτῳ καὶ λίθοις μεγίστοις κατησφαλισμένη
τε καὶ κατωχυρωμένη, καὶ πᾶσαν ὥρ' αὐτὴν ἔχουσα καὶ
καταδουλοῦσα τῇ πόλιν. (8) Καὶ διὰ τοῦτο ἐβούλετο
τοῦτον ὑπαγαγέσθαι λόγους ἡμέροις τε καὶ προσηνέσι
καὶ τὸ δλον εἰρηνικοῖς. Ὁ δὲ, ἅτε νέος ὢν καὶ πι-
στεύων τῇ τῆς ἀκροπόλεως ἐχυρότητι καὶ ἅμα φυλακῇ
ἰσχυρῇ καὶ σιτήσῃ (εἶχε γὰρ ἐντὸς μετ' ἑαυτοῦ καὶ τὰ
ἐπιτήδεια ἄφθονα καὶ ἀρκούντα ἐς δλον ἐνιαυτὸν, καὶ
ἄνδρας ὀδοήκοντα καταφράκτους), λόγοις μὲν οὐκ
ἀποκρίνεται, αἵματι δὲ ξίφος ἐγχαράξας ἐς χάρτην
ἀποπέμπει Κριτοβούλῳ, τοῦτο δηλῶν, ὡς « αἵματι
καὶ σιδήρῳ μόνῳ τὴν ἀκρόπολιν λήψῃ, ἄλλως δ' οὐ, »
καὶ ἅμα προσεπαπειλησάμενος ἐν τῷ χάρτῃ καὶ τοῦτο
μετ' εἰρωνείας· « μὴ οὕτω τὴν ἀκρόπολιν αἰτεῖ, οὐ γὰρ
λήψῃ· ἄλλ' εἴ γε ἀνὴρ εἴ, αὐτὸς ἐλθὼν ξύν ὅπλοις
λάβεωμεν ταύτην. »

XIII. ὀνομαστοτάτας] sic margo, περιφανεστάτας; text.

XIV. Quae c. 14 et 15 de Italica et Lemno Critobuli opera pulsus leguntur, alius nemo tradidit. Chalcocondylas p. 470, i Lemnum et Imbrum ab Ismaele classis praefecto recuperatas esse dicit. Idem p. 469, 3 narrat Demetrio despotae propterea quod, Thoma fratre res novas moliente, ipse quietem ageret, Lemnum, Imbrum, Thasum et Samothracen adjudicatas esse. || — § 2. παρ' αὐτῶν] add. margo. || — δώσειν αὐτοῦ] sc. τοῦ βασιλέως, nisi fort. legendum αὐτῷ. || — § 3. πρέσβυν] πρέσβην cod. h. l. et alibi. || — § 4. Καστριωτῶν] quorum oppidum Kastro etiamnum vocatur. || — εὐθὺς] μὴδὲν μελλήσαντες; margo. || — Κοτζίνου] Sic etiam Phrantzes p. 447, 23 locum vocat; hod. Kokkino. || — § 5. διὰ μάχης γενέσθαι] sic margo, δ. μ. ἐλθεῖν text. Modo hoc modo illud ap. Thuc. legitur. || — § 7. Μιχέλην] sic etiam c. 18, 1. Μιχαὴλ ὄνομα ad marg. || — Μυρινούπολις] Μιρινούπολις cod. h. l. et paulo post c. 15, 1. Apud veteres Μύρινα πόλις. || — ἐφ' ὕψηλόν] Aut hoc aut ἐπ' ἄκρας τε abundat. || — καὶ ἅμα] καὶ ἄλλα?

XV. Κριτόβουλος δὲ ἡμέρας τέσσαρας ἐν τῷ Κοζίνου ἄστει διαγαγὼν καὶ καταστησάμενος τὰ αὐτοῦ, τῇ ὑστεραίᾳ ἀναλ. βὼν τετρακοσίους ἱππεῖς· εὖ ὠπλισμένους καὶ πεζῶν ἐπλίταξ. οὐκ ἐλάσσους τριακοσίων ἀφικνεῖται ἐς Μυρινούπολιν, καὶ στρατοπεδεύεται πόρῳ τοῦ ἄστεος, τοῦ μὴ λυμῆνασθαι τοὺς τε ἱπποὺς καὶ στρατιώτας τὰς περὶ τοῦ ἄστεος ἀμπέλους καὶ τοὺς ἀγρούς· καὶ πέμψας ἄγγελον λαλεῖ πάλιν εἰρηνικὰ τῷ φρουράρχῃ καὶ πειράται λόγους ἡμέροισι αὐτὸν ὑπαγαγεῖσθαι καὶ ὑποσέσσειν. (2) Ὁ δὲ τὴν τε παροῦσαν δύναμιν πρὸ ὀφθαλμῶν ὄρων, καὶ τοὺς ἐντὸς τῆς πόλεως ὑπορώμενός τε καὶ ἅμα δεδιώς μὴ τοῖς ἐξωθεν ἐπαρθέντες ἢ καὶ κοινολογησάμενοι μετὰ τούτων καὶ αὐτοὶ ἐνδοθεν ξυνεπαναστῶσι, καὶ τὴν τε ἀκρόπολιν ἀποβαλεῖ καὶ αὐτὸς κινδυνεύσει, δέχεται τοὺς λόγους εἰρηνικῶς καὶ ξυνηχίας ποιεῖται καὶ προθεσμίαν αἰτεῖ καὶ λαμβάνει μηνὸν τριῶν, ἕως οὗ κοινοσάμενος τῷ τοῦ τῆς Ῥόδου ἡγουμένῳ μεγάλῳ μαίστρω (Λαδοβίχου γὰρ προαπεπεπλευκεῖ ἐς Ἰταλίαν, ἐπίτροπον τοῦτον ταῖς νήσοις καταλιπὼν) δέξεται καὶ παρ' αὐτοῦ ξυνηχία τοῦ παραδοῦναι τὴν τε ἀκρόπολιν καὶ τὸ ἄστυ· καὶ δηήρους ἐπὶ τούτοις οἰδῶσι καὶ πιστά. (3) Κριτόβουλος δὲ ταῦτα διαπραξάμενος ἐκπέμπει δύο τῶν Λημνίων ἀρχόντων ἐς Πελοπόννησον ἀγγελοῦντάς τε τῷ Δημητρίῳ τὰ πεπραγμένα οἷ, καὶ ἀρχοντας αἰτῆσθαι ἀφίχθαι αὐτῷ τοῦ παραδοῦναι τὴν νῆσον καὶ τὰ πολίσματα. Αὐτὸς δὲ περιέμενεν ἐν Λήμνῳ. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω.

XVI. Βασιλεὺς δὲ ἅμα ἤρι ἀρχομένῳ ἐκστρατεύει κατὰ τῶν προσοικῶν τῷ Ἰονίῳ κελπῶ Ἰλλυριῶν ἐν δεξιᾷ ἐσπλάντι τοῦτον περὶ πού τὴν παλαιὰν Ἐπίδαμνον, οἱ δὲ βάρβαροι ὄντες τὸ ἐξ ἀρχῆς Ταυλάν-

τιοὶ τε καὶ Μαχάονες ἐκαλοῦντο, νομάδες οἱ πλείους αὐτῶν καὶ αὐτόνομοι καὶ ἀβασιλευτοὶ ἐκ πολλοῦ· οἰκοῦσι δὲ ὄρη τε μεγάλα καὶ ὑπερύψηλα καὶ δυσπρόσοδα, ἔχοντες ἐν αὐτοῖς καὶ φρούρια πλείστα καὶ ἐρυμνά καὶ πολίσματα ἐχυρά ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ Ἰονίου, ἥ τε χώρα πᾶσα αὐτῶν πανταχόθεν ὠχρῶνται δυσχωρίαις τε μεγάλαις καὶ ὕλαις βαθείαις καὶ τόποις ἀποτόμοις καὶ ἀποκρήμνοις. (2) Προσθησάμενοι δὲ πρὸ χρόνων ὀλίγων ἐκ τῆς σφετέρας γενεᾶς Ἀρειανόν τινα καὶ Ἀλέξανδρον ἡγεμόνας ἐαυτῶν κατέχουσι τὴν χώραν ἰσχυρῶς, οὐκ ἐθέλοντες οὔτε σπένδεσθαι βασιλεῖ οὔτε δασμὸν ἀποφέρειν οὔθ' ὅλως κατακούειν αὐτοῦ· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτῶν πολλᾶκις ἐκθόντες καὶ λαθραῖας ἐπιθέσεις καὶ ἐκδρομὰς ποιοῦμενοι ἐβλαπτον τὴν δημορον αὐτοῖς χώραν τοῦ βασιλέως. (3) Ἐστράτευσεν μὲν οὖν ἐπὶ τοῖτους καὶ πρόσθεν Μωράτης ὁ βασιλεὺς, ὁ τοῦ βασιλέως πατήρ, χειρὶ πολλῇ καὶ δυνάμει, καὶ ξυμβάλαι αὐτοῖς νικᾷ τε τοῦτους καὶ τῶν τε παρόδων ἐκράτῃσε καὶ μέρος πολὺ τῆς αὐτῶν κατέδραμε καὶ ἐδήλωσε καὶ τῶν φρουρίων ἓναι ἐξῆλε καὶ λείαν ὡς πλείστην ἤλασεν· οὐκ ἤδυνήθη δ' οὖν ὅμως εἰλεῖν καὶ ὑπαγαγεῖσθαι τέλῃον, ἀλλ' ἐσπίαστο μόνον αὐτοῖς αἰτήσασιν, ἐφ' ᾧ καταβάλλειν αὐτῷ δασμὸν τινα ἐπέτειον, ἐλάσας δὲ λείαν ὅτι πολλὴν ἐκείθεν καὶ τῇ στρατιᾷ διαδοῦς ἀνεχώρησεν. (4) Βραχὺν δὲ ὅττοι χρόνον ἐμείναντες ταῖς ξυνηχίαις, αὐτοὶ ἐνεόχμωσαν καὶ τὸν τε δασμὸν οὐκ ἀπεδίδωσαν καὶ ἐκδρομὰς ποιοῦμενοι κατέτρεχον τὴν βασιλείαν καὶ ἐβλαπτον. (5) Ἐπὶ τοῦτους οὖν τὴν στρατιάν ἤλαυνεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἄρας ἐκ τῆς Ἀδριανῶς παντὶ τῷ στρατῷ ἱππικῷ τε καὶ πεζικῷ, ἥει διὰ τῆς αὐτοῦ καὶ ἀφικνεῖται ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν ἐν τρισὶ καὶ τριακόντα ταῖς ὁμαῖς

XV. εὖ ὠπλισμένους] sic margo, καταγράφτους text. — § 2. ἀποβζιλεῖ cod. — § 3. Δημητρίῳ] mgo; δεσπότη text. — παραδύναμι] mgo; παραλαβεῖν text.

XVI. Quam in sqq. Critobulus narrat contra Alexandrum sive Scanderbegum, Albanorum principem, expeditionem, qua ipse Mechemetes exercitum duxisse, eoque hostem adegisse dicitur ut tributum pendere et obsides dare et milites Turcis praestare cogeretur, eam neque Graecus ullus neque Turcicus scriptor, neque Barletius Venetus in amplissimo suo de Scanderbegi rebus gestis opere commemorarunt. Quae vero aliunde de Turcorum contra Albanos bellis comperta habemus, tam longe absunt ut Critobuli narrationi speciem aliquam veri concilient, ut eam merum potius scriptoris patrono suo blandientis figmentum esse coarguant. De istis rebus tu videas Barletium (*De vita et gestis Scanderbegi* lib. VII sqq. in Loniceri Chron. Turc. tom. 3) et hujus vestigia legentes Hammerum 2, p. 46 sqq. et Zinkeisenium 2, p. 121 sqq. Ego summa momenta paucis comprehendisse satis habeo. Mechemetes igitur primo regni tempore ut ab aliis plurimis, sic ab Albanorum quoque principe tributum postulaverat. Quod quum Scanderbegus superbiens usque recusaret, tandem arma movens *Hamsa* dux in Albaniam irrupit. Cladem ille passus est et ipse in manus hostium. Successit *Debreas*, quem Albani praelio ad Scopiam commisso debellarunt. Post hunc *Serali* dux ad Belgradum pugna superior evasit, sed statim post partam victoriam Constantinopolim reversus est. Tum sub *Mose* duce nova Turci clade afficiuntur (Febr. 1457); mox alius exercitus sub *Isa* et *Hamza* ducibus inter Drinonem et Mathiam fluvios ad internecionem fere deletus est. Post haec, vere an. 1458, *Umur* dux Scanderbegi pacem et foedus obtulit, ille vero oblata tunc quidem non admisit, deinde autem, quum a Ferdinando I contra Francogallos auxilio advocaretur, in Italiam profecturus inducias unius anni cum Turcis pepigit (1459). Ad has inducias ex temporum ordine referenda forent quae Critobulus de Albanis an. 1459 a Mechemete subactis hariolatur. Ceterum novum peracto iudicium tempore, Mechemetes bellum renovavit missis in Albaniam duobus exercitibus, quorum alter sub *Sinan* duce in Mocris montis faucibus, alter, quem *Hassanbeg* ducebat, ad Crojam urbem devicti sunt. Haud meliori deinceps fortuna eodem anno 1460 pugnarunt *Jussumbeg* et *Karadchabeg*. Post tantas ducum clades Mechemetes mense Martii an. 1461 pacem et foedus denuo obtulit his conditionibus, ut Scanderbegus Joannem filium obsidem daret, et Turcorum copias transiret per Albaniam ad Venetorum oppida pateret, atque liberum in Albania commercium Turcis concederetur. Quarum conditionum quamvis Scanderbegus nullam nisi quam postremo loco posui, admisisset, nihilo secius Mechemetes literis suis d. 21 mens. Junii an. 1461 datis Scanderbegum liberum sui que juris Albaniae principem declaravit et ratam habuit possessionem locorum omnium quibus bello Albani potiti erant. —

ἡμέραις, καὶ στρατοπεδεύεται αὐτοῦ, καὶ αὐτίκα κελεύει Μαχουμούτα τρεῖς ὅας ἀπολεξάμενον ὀπλιτῶν τε καὶ τοξωτῶν καὶ ὑπασπιστῶν καὶ δὴ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐλῆς τοὺς μαχιμωτάτους νυκτὸς ἔλθειν ἐπὶ τὰς παρόδους καὶ φθῆναι ταῦτα προκατασχόντα πρὶν τοὺς Ἰλλυριοὺς ἔκειν πυθομένους. (6) Ὁ δὲ ἔλθων εὗρε ταύτας ἤδη κατεχομένας ὑπ' αὐτῶν· προσιπύθοντο γὰρ τὴν τοῦ βασιλέως ἔροδον· καὶ ξυμβαλὼν αὐτοῖς νικᾷ τε τούτους λαμπρῶς καὶ κρατεῖ τῶν παρόδων βίαν· καὶ ὁ βασιλεὺς κατοπιν ἐλαύνων μετὰ τῆς ὁλης στρατιᾶς ἐσβάλλει ἐς τὴν χώραν αὐτῶν, ἀκμάζοντας ἤδη τοῦ σίτου, καὶ καταδραμὼν αὐτῆς τὰ πλείστα τὸν τε σῖτον διαφθείρει καὶ λεῖαν ὅτι πλείστην ἐλαύνει ἀνθρώπων τε καὶ βοσκημάτων παντοίων, καὶ φρούρια χεῖρουται τὰ μὲν ἐξ ἐπιδρομῆς βίαν, τὰ δὲ καὶ πολιορκίᾳ ἐλόν, καὶ κατασκάπτει τελείως, καὶ ἀπλῶς πᾶσαν τὴν ἐν ποσὶ καὶ κάτω χώραν αὐτῶν διαφθείρει, σκυλεύων τε καὶ ληϊζόμενος καὶ θῶν κατὰ κράτος. (7) Οἱ δὲ γε Ἰλλυριοὶ κατέχοντες ἤδη τὰ ὑψηλὰ (οὐ γὰρ ἐτόλμων καταβῆναι ἐς τὰ πεδία) καὶ τὴν αὐτῶν ἀγομένην καὶ φερομένην ὀρῶντες καὶ πορθουμένην κακῶς καὶ ὅμα δεδιότες περὶ αὐτῶν, ἐς ἀνάγκην καταστάντες τρέπονται ἐς ξυμβάσεις, καὶ κήρυκα πέμψαντες δέονται τοῦ βασιλέως σπονδῶν τυχεῖν, δημήρους τε δόντες καὶ πιστὰ, ἣ μὴν δασμόν τε ἐτήσιον ἀποφέρειν τῷ βασιλεῖ παιδῆς τε ρητοὺς καὶ βοσκημάτων ἀγέλας (οὐ γὰρ ἦσαν αὐτοῖς χρήματα) καὶ στρατιώτας ἐν ταῖς ἐκστρατείαις τοῦ βασιλέως καὶ φίλους εἶναι καὶ ξυμμάχους ἀδόλους. (8) Καὶ ὁ βασιλεὺς δέχεται ἐπὶ τούτοις καὶ σπένδεται· καὶ λαβὼν τοὺς δημήρους καὶ λεῖαν ὅτι πλείστην ἐλάσας τε αὐτὸς καὶ τῇ στρατιᾷ διαδοὺς, ἐπάνεισιν ἐπὶ τὴν Ἀδριανού, τελευτῶντος ἤδη τοῦ θέρους· καὶ διαγαγὼν τὸ φθινόπωρον ὅλον αὐτοῦ, χειμῶνος ἀρχομένου ἀφικνεῖται ἐς τὸ Βυζάντιον παραχειμάσων αὐτοῦ· καὶ ἐξήκοστον καὶ ἑβδόμον ἔτος πρὸς τοῖς ἐνναχοσίοις καὶ ἑξακισχιλίοις τοῖς ὁλοῖς ἡνύετο, ἐννατον δὲ τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

XVII. Βασιλεὺς δὲ γενόμενος ἐν τῇ Κωνσταντίνου καὶ μικρὸν διαναπαύσας αὐτὸν πάλιν διδῶσι ταῖς τῆς ἀρχῆς φροντίσι καὶ τῇ τῶν ὅλων διοικήσει καὶ διορθώσει, καὶ μάλιστα δὴ τῶν τῆς ἰδίας αὐλῆς καὶ τῶν

(γε) στρωμάτων· φιλοκρινῶν τε πάντας αὐτοῦς καὶ ἐκλεγόμενος τοὺς ἀρίστους ἐν τε φρονήσει καὶ ἀνδρείᾳ καὶ μελέτῃ καὶ ἀσκήσει τῶν πολεμικῶν, καὶ προάγων καὶ προβιβάων ἐπὶ τὸ πρόσω, διδοὺς τε ἐκάστῳ τὴν ἀρμόττουσαν χώραν καὶ τάξιν, καὶ τιμῶν ἐξ ἅπαντος τρόπου τοὺς ἀγαθοὺς ἐπιδοῶσιν τε χρημάτων καὶ ἀρχαῖς καὶ ἀξιώμασι καὶ ταῖς ἄλλαις εὐποιαῖς καὶ δωρεαῖς, μηδενὸς φειδόμενος. (2) Μετὰ δὲ τούτῳ τῶν σατραπῶν τοὺς ἀρίστους τε καὶ δοκιμωτάτους ἀναφέντας τοῖς ἔργοις καὶ τὰς αὐτῶν σατραπείας τε καὶ ἀρχὰς ὡς ἔδει διοικηκότας καὶ καλῶς ἀρχοντας μετέδιδαζεν ἐπὶ τὰς κρείττους τε καὶ μεγίστας τῶν τιμῶν τε καὶ ἀρχῶν, ἐτέρους τε αὖ ἐς τὰς αὐτῶν ἀντικαθίστα σατραπείας καὶ τάξεις, ὅσοι τούτῳ ἐδόκουν, ἥπερ ἔφην, τῶν σφοδρὰ χρησίμων τε καὶ σπουδαίων ἀνδρῶν, ἅλλα παρεχόμενος ἐκάστοις τὰ πρέποντα. (3) Ἐπειτα κηρύγματα διαπέμπει καὶ διατάξεις πανταχοῦ τῆς αὐτοῦ ἐν τε Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ, πάντας, ὅσοι τῆς Κωνσταντίνου εἴτε αἰχμαλωσίᾳ εἴτε μετοικήσει εἴτε ἄλλως πως ἢ πρὸ τῆς ἀλώσεως ἢ μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐν ἐτέραις πόλεσιν ὄκουν, μετανιστῶν τε καὶ μετοικίζων ἐνταῦθα· ἦσαν γὰρ ἔτι τούτων πολλοὶ καὶ ἐν τῇ Ἀδριανού καὶ Φιλίππου καὶ Καλλίου καὶ Προυσίου καὶ ἐτέραις πόλεσιν ἀπὸ τε τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ἔτι πρότερον διασπαρέντες καὶ κατοικήσαντες ἐν αὐταῖς, ἐπιστήμονες ἄνδρες καὶ τῶν ἀγαν χρησίμων, οἱ ταῖς ἰδίαις ἐπιστήμαις χρώμενοι πανταχοῦ ἐν ὀλίγῳ καιρῷ καὶ εὐπορίᾳ ἔσχον πολλὴν, καὶ πλοῦτον ἐκτήσαντο. Πάντας οὖν τοὺς τοιοῦτους μετοικίζει ἐνταῦθα, διαδίδους τοῖς μὲν αὐτῶν οἰκίαις, τοῖς δὲ πᾶσαν ἄλλην αὐτάρκειάν τε καὶ γρεῖαν ἀναγκαίαν παρέχων φιλοτίμως ἐς τὸ παρόν. (4) Ἐν δὲ ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ἀποικίζει καὶ Φωκαίᾳς ἀμφοτέρους τοὺς ἐν Ἰωνίᾳ τῆς Ἀσίας, καὶ κατοικίζει καὶ αὐτοὺς ἐν τῇ πόλει. Ἐκπέμπει δὲ καὶ Ζάγανον τὸν Καλλιούπολεως σατράπην καὶ ἡγεμόνα τοῦ στόλου παντὸς μετὰ τεσσαράκοντα νεῶν ἐν ταῖς νήσοις· ὃς ἀφικόμενος ἀνίστησι Θασίους τε καὶ Σαμόθρακας καὶ μετοικίζει ἐνταῦθα. Οὕτω σφοδρὸς ἔως τῆς πόλεως ταύτης ἐνέπνευσεν αὐτοῦ τῇ ψυχῇ, καὶ τοῦ ταύτην αὐθις ἐν τῇ προτέρᾳ δυνάμει τε καὶ δόξῃ καὶ λαμπρότητι καταστᾶσαν ἐπίδειν. (5) Ἐπει-

Pacem hanc et ducum Turcicorum clades scriptores Turcici alto premunt silentio; inter græcos scriptores unus Chalcocondylas p. 432 pauca quedam eaque leviora, quæ ad res an. 1457 et 1458 contra Albanos gestas pertinent, commemoravit. || — § 1. Μαχάονες; Sic codex. Chaones Epiri auctor indicare videtur. || — 2 Ἀρειανόν τινα; Fort. legendum Ἀρειανίτην vel Ἀριανίτην. Certe intelligendus est Ἀριανίτης, Comneni filius, cuius filiam Scanderbegus duxerat, quemque in rebus contra Moratem II ab Albanis gestis cum Scanderbego Chalcocondylas p. 357 et passim componit. || — Ἀλεξανδρος; Nomen hoc turcice Σκενδέρης effertur monet Chalcoc p. 437, 6. Apud Phrantz. p. 425, 14 Σκαντέρης et p. 430, 3 Σκαντάρης legitur. || — § 3 et 4. Eadem iisdem fere verbis iterum habes lib. 5, c. 11, 2. || — § 5. ἀπολεξάμενον; sic margo, ἀναλαβόντα text. || — πυθομένου; add. margo. || — § 6. ἐννατον; literæ εννχ in rasura scriptæ.

XVII. § 3. μετανιστῶν; Hæc verbi forma num alibi occurrat, quæro. Verbi μετιστάω exempla afferuntur in Thes. gr. v. μετιστάω. || — καὶ ἔτι πρότερον διασπαρέντες; Numeris supra versum adscriptis indicatur varia lectio: διασπαρέντες καὶ ἔτι πρότερον. || — § 4. Φωκαίᾳς ἀμφοτέρους; Φωκίᾳς ἄ. cod. Intellige incolas tum novæ tum veteris Phocææ. Cf. supra lib. 2. c. 5. || — Ζάγανον; Chalcocondyl. p. 470, 7: καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον (postquam Ismael navarchus Lemnum et Imbrum Italis eripuerat) Ζάγανος, ὃς ἀπὸ τῆς Ἰσμαήλιν καὶ κατέστη ἐς τὴν Κολλιούπολιν ἀρχὴν, ἐπιπλεύσας Σαμόθρακην τε καὶ Θάσον ἐξελὼν ἡνδραποδίστατο. Καὶ τούτους μὲν κατέφικσε βασιλεὺς ἐς τὸ Βυζάντιον· τὰς δὲ νήσους, καὶ ὅσοι ἐς τὰ ἄκρα τῶν ὀρέων διεσπυρον, μὴ ἡνδραποδίσθωσι ** (reliqua desunt). || — ἐνέπνευσεν; sic margo,

στατεῖ δὲ καὶ αὐτοὺς ταῖς οἰκοδομίαις ταῖς ἑαυτοῦ, τοῦ τε νεώ, φημί, καὶ τῶν βασιλείων, ἐπιμελῶς ξυγκομῶν τε σπουδαίᾳ οὐ μόνον τῶν ἀναγκαίων ἐς τὰ ἔργα ὑλῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ἄγαν φιλοτίμων καὶ περιττῶν, καὶ μετακλήσει πανταχοθεν τεχνιτῶν τῶν ἀρίστων, οἰκοδομῶν τε, φημί, καὶ λιθοξόνων καὶ ξυλουργῶν καὶ τῶν ἄλλων ἡντιοῦν ἐς τὰ τοιαῦτα ἐχόντων ἐμπειρίαν καὶ τέχνην· ἔργα τε γὰρ δὴ μεγάλα κατεσκευάζετο καὶ ἀξιοθέατα καὶ διὰ πάντων τοῖς μεγίστοις τε καὶ καλλίστοις τῶν παλαιῶν ἀμιλλώμενα, καὶ διὰ τοῦτο πολλὰς εἶδετο τῆς ἐπιστάσεως τε καὶ φροντίδος καὶ χειρῶν καὶ ὑλῶν διαφόρων τε καὶ λαμπρῶν καὶ δαπάνης καὶ ἀναλωμάτων ὥς πλείστον τε καὶ μεγίστου. (ε) Εἶχε μὲν οὖν καὶ πολλοὺς περὶ ταῦτα τοὺς ἐρεσθηκότας καὶ τῶν ἄγαν σπουδαίων τε καὶ ξυνέσει καὶ ἐμπειρίᾳ διαφερόντων ἐς τὰ τοιαῦτα, οὐ μὲν, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς γε ἡμέλει τῆς ξυγκομῆς ἐπιστάσεως τε καὶ θαῖς τῶν ἔργων, φιλοτίμως ἄγαν ἅπαντα πράττων καὶ φιλοκάλως καὶ τὸ ὅλον βασιλικῶς. Καὶ ὁ μὲν περὶ ταῦτ' εἶχεν.

XVIII. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Μικελῆς ὁ τὴν τοῦ Παλαιου Καστρού καλουμένου κατέχων ἄκραν ἐν Ἀθήνῃ ξυνέβη Κριτοβούλῳ καὶ παραδίδωσιν αὐτῷ τὴν τε ἀκρόπολιν καὶ τὸ ἄστυ, λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρυσοῦ νομίσματα χίλια, ἃ ξυνέξέτισεν ὁ ὄμηρος ὁ τῶν Ἀθηναίων.

XIX. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ οἱ τῆς Πελοποννήσου δεσπόται διενεχθέντες ἐπὶ κακῇ τῇ σφετέρῃ ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι δι' αἰτίαν τοιαύτην· οἱ γὰρ ὑπὸ

σπισιν ὄντες τῶν ἐν τέλει καὶ ἀρχὰς ἔχοντες καὶ προσόδους μεγάλας καὶ πόλεων καὶ φρουρίων ἐπιστατούντες οὐ καρπούμενοι τούτοις, ἀλλ' ἀπληστία τε γνώμης καὶ μοχθηρία τρόπων αἰετὸς τοῦ πλείονος ἐφίεμενοι καὶ νεωτέρων ἐπιθυμοῦντες, στασιάζοντες τε ἦσαν ἐν ἀλλήλοισι αὐτοὶ καὶ πολεμοῦντες καὶ πάντα τάκῃ ξυγχύσειός τε καὶ παραγῆς ἐμπιπλῶντες, τοὺς τε δεσπότας ξυνέκρουον τε καὶ ξυνέβαλλον ἀλλήλοισι καὶ ξυνετάραττον, τὰ μὲν πρῶτα καὶ λάθροσιν τοῖς προσερχόμενοι καὶ διαλεγόμενοι παρὰ μέρος ἑκατέρῳ καὶ ὡς τινα τῶν ἀπορρήτων δῆθεν ἐκφαίνοντες καὶ λόγοις ψευδέσι καὶ διαβολαῖς κατ' ἀλλήλων αὐτοὺς ἐρεθίζοντες καὶ ὀπλίζοντες, μετὰ δὲ τοῦτο καὶ φανερώς ἀναισχυντοῦντες ᾗδ' ἀφιστάμενοι τε τούτων καὶ αὐτομολοῦντες ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον, ξυναφιστῶντες τε καὶ πόλεις καὶ φρούρια ἃ κατείχον, ὃ δὴ καὶ μᾶλλον τοὺς δεσπότας κατ' ἀλλήλων ἐξέμηνε καὶ ἐς φανεράν ἔλθραν κατέστησεν. (α) Ἐπειράθησαν μὲν γὰρ καὶ ἀπαξ καὶ δις διαπρεσβεύεσθαι παρ' ἀλλήλους λόγοις λύειν τὰ διάφορα καὶ μὴ πολέμῳ ὥς δ' οὐ προϋχώρει κατὰ νοῦν αὐτοῖς ἡ πείρα, τῶν χειρόνων κρατούντων, καὶ ἀξυμβατοὶ διελύοντο, οὕτως ᾗδ' καὶ ἐς φανερόν κατέστησαν πόλεμον, καὶ καταστάντες ἐμάχοντο κατακράτος, ἐσβάλλοντες ἐς τὴν ἀλλήλων ἰσχυρῶς καὶ κατατρέγοντες καὶ ληϊζόμενοι ταύτην, καὶ χώρας ἐμπιπρῶντες καὶ φρούρια χειρούμενοι, τὰ δὲ καὶ κατασκάπτοντες, καὶ λείαν ἐλαύνοντες καὶ πᾶσι τρόποις διαφθείροντες τὸ δμόφυλον· καὶ τοῦτο ᾗν μέχρι πολλοῦ. (β) Μετὰ δὲ τοῦτο τῶν τε ταύτῃ Ἰλλυρίων μεταπι-

ἐνέπεσεν text. || — 5. ταῖς ἑαυτοῦ] ταῖς αὐτοῦ collex. Vocem αὐτὸς post verba ἐπιστατεῖ δὲ καὶ posui. Cf. § 6 : ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς γε ἡμέλει τῆς ἐπιστάσεως. || — τέχνη] sic margo, γνώσιν text.

XIX. De altera hac in Peloponnesum expeditione obiter monuit Ducas p. 340, multis eam persequuntur Chalcondylas p. 455-460 et p. 469-484, et Phrantzes p. 388-413, quorum hic, Thomæ protovestiarius, de despotarum dissidiis, ille de Turcorum rebus gestis uberior est. Critobulus, etsi verbis cumulandis quam singulis rebus gestis distincte recensendis intencior, nonnulla tamen habet quæ apud ceteros non commemorantur aut certe aliter narrantur. Ejusmodi est quod Demetrius in Monembasia obsidione cinctus esse (19, 3), Mechemetes Corintho Argos se contulisse (20, 4), Asanes ad Corinthum in custodiam datum esse (20, 3), Thomas Mantineam fugisse (23, 1), Omar satrapam in Peloponneso relictus esse (24, 2) perhibentur. — § 1. De his v. Phrantzes p. 388-394, collato Chalcoc. p. 456. Mense Octobri an. 6967 (1458) Mechemetes e Peloponneso rediens legatum miserat, qui a despotis obsequii jusjurandum exigeret et siliam Demetrii in matrimonium regium posceret. Jurarunt illi: at paullo post (Jan. m. 1459) Thomas, instigante Lucane Nicephoro, a rege deferit, simulque bellum paravit contra Demetrium fratrem, qui tum temporis Asanem Mathæum de connubio illo ineundo ad regem miserat. Februarii mense Thomas ex Arcadia urbe profectus Turcis Calabryta eripuit, et fratri deinde ademittit Caritenam, Sanctum Georgium, Bordoniam, Castritzam, Zartanam, Calamatam, Leuctrum et Mainæ regionis partem majorem; Demetrius vero Leontaria et Acoba aliisque fratri oppidis potiri tentavit, sed re infecta Spartam rediit. Inter hos tumultus Albani prædabundi per Peloponnesum diffusi varia oppida castellaque occuparunt, nec non Turci e Corinthio et Patris excurrentes vicina infestarent. Rex, Scopis tum degens, his compertis, Omarem, Peloponnesi satrapam, quem clandestinum harum turbarum fautorem esse suspicabatur, a munere removit, eique Achmetem suffecit. Simul collectas e Thessalia et Etolia copias in Peloponnesum misit, quæ sub Chamza duce Thomam a Patris, quam urbem ille obsidebat, repulerunt, deinde vero ad Leontariam prælio vicerunt et in urbem inclusum obsidione cinxerunt. Mox tamen ob inorbum grassantem Chamza obsidionem solvit et, captivis Muchlam abductis parteque exercitus apud Demetrium amicam relictâ, ad regem auxilii petendi causa recessit. Mechemetes deinceps sub Zagano duce alterum exercitum misit, quo Thomas, denique Patras obsidens, ex Achaia ejectus in meridionalem Peloponnesi regionem compellitur. Tum legato misso despota pacem petivit et propositis a rege conditionibus acquievit. Attamen quum ter mille stateres, qui ex pactis illico solvendi erant, non solverent, ipse Mechemetes mense Maii an. 1460 cum exercitu in Peloponnesum profectus est. || — πολεμοῦντες] sic margo, μαχόμενοι text. || — πάντα τάκῃ] τάκῃ πάντα supra scriptum.

§ 2. ἐπειράθησαν ... λύειν τὰ διάφορα] Fratres Castritzam convenisse ibique se reconciliasse, sed mox veterem discordiam denuo erupisse narrat Phrantzes p. 394. || — καὶ μὴ πολέμῳ] sic m. 2, καὶ οὐ π. man. 1. || — χειρούμενοι, τὰ δὲ καὶ] add. mgo. || — μέχρι πολλοῦ] sic mgo, ἐπὶ πολὺ text. || — Ἰλλυρίων] Ἀλβανῶν margo, distinctius sane, sed in seq. (c. 22, 1) Albani item Illyriorum nomine introducuntur.

σόντων ἐς τὸν δεσπότην Θωμᾶν, τῶν τε τοῦ δεσπότης Δημητρίου καλλιστευόντων αὐτομαλία καθ' ἡμέραν χρωμένων ἐς αὐτὸν, καὶ τὰ φρούρια ἐνδιδόντων, ὑπερ- / ἔσθεν οὗτος, καὶ τῶν πλείστων κύριος γεγενηὶς καταδίδωκε τὸν ἀδελφόν, καὶ κατακλείει μετὰ γε τῆς γυναικὸς καὶ τῆς θυγατρὸς ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμη- / ράν, ἣ δὴ νῦν Μονεμβασία καλεῖται. (4) Ὑπερ- / γήσας οὖν τοῖς γινομένοις δὲ δεσπότης Δημήτριος καὶ μὴ ἔχων δὲ τι καὶ δράσειεν (ἐκινδύνει γὰρ ἀπάσης ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς), ἐκπέμπει τὸν Ἀσάνεα πρέσβυν ὡς βασιλέα, δεόμενος ἐπικουρίας καὶ βοηθείας τυχεῖν κατὰ τῆς ἐπιτηρείας καὶ καταδυναστείας τοῦ ἀδελφοῦ· καὶ ταῦτα μὲν ἐς τὸ φανερόν· (5) ὅμως γε μὴν εἰς τὸς ἐνταῦθα φέρεται λόγος· οἱ μὲν γὰρ φασιν ὡς οὐχ' ἔνεκεν βοηθείας ἀπλῆς δὲ δεσπότης ἐξέπεμπε τὸν Ἀσάνεα, ἀλλὰ κατεγγυώμενός τε τῷ βασιλεῖ τὴν θυγατέρα καὶ τὴν Πελοποννησίον ἄσασαν ἐνδιδούς, αὐτὸς δὲ τόπον ἕτερον αὐτῶν ἀντιδοθῆναι ταύτης ἐν τῇ τοῦ βασιλέως ἐς ἀρχήν. (6) Ἔνιοι δ' αὖ οὐχ' οὕτως ἔχειν διισχυρίζονται, ἀλλ' ὁ μὲν δεσπότης συμμαχίαν αἰτήσονται παρὰ τοῦ βασιλέως ἐξέπεμψε τὸν Ἀσάνεα, ἄνδρας ἐπικούρους καὶ στρατιάν ἐς βοήθειαν, τὸν δὲ ὄργην ἔχοντα τῷ τε δεσπότη Ὡμαῖ καὶ τοῖς ἐν τέλει Πελοποννησίων ἐναντιούμενοις οἱ τὰ μάλιστα, καὶ ἀμυνόμενοι, καὶ ἀνευ τῆς τοῦ δεσπότη γνώμης ταῦτα πεποιθέναι.

XX. Πλὴν ὅπως ποτ' εἶχε τὸ πρᾶγμα, πυθόμενος δὲ βασιλεὺς τὴν τε πρὸς ἀλλήλους σφῶν αὐτῶν μάχην τε καὶ διαφορὰν καὶ τὸν ἀκήρυκτον πόλεμον, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ὡς δὲ δεσπότης Ὡμαῖς ἀθετήσας τὰς πρὸς αὐτὸν διαλλαγὰς, ἐπεκδραμῶν παρείλετο τινε

τῶν αὐτοῦ καὶ ξυνθήκας μετὰ τῶν Ἰταλῶν ποιῆσαι καινὰς, καὶ τούτους ἐς ἐπικουρίαν καλεῖ, ὀργισθεῖς τε τῷ γινομένῳ καὶ ἅμα δέισας περὶ τῇ Πελοποννησίῳ, μὴ ἐπ' ἄλλοις γένηται, οὐκέτι ἐν ἀναβολαῖς τὸ πρᾶγμα τίθῃσι, ἀλλ' ὡς εἶχεν εὐθὺς, ἕαρος ἐπιλάμποντος ἤδη, ἐκστρατεύει ἐς Πελοπόννησον. (3) Ἀρας οὖν ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ παντὶ τῷ στρατῷ ἱππικῷ τε καὶ πε- / ρικῷ καὶ σπουδῇ ἐλαύνων ἐπὶ τὰ πρόσω, ἐβδόμη καὶ εἰκοστῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται ἐς Κόρινθον, καὶ στρατοπε- / δεύεται αὐτοῦ τρίτῃν ἡμέραν περιμένων τὸν δεσπότην Δημήτριον· οὕτω γὰρ ἔφασαν ξυντεθεῖσθαι αὐτῷ παρὰ τοῦ Ἀσάνεω. (3) Δεσπότης δὲ ἐξ Ἐπιδάουρου ἦκων ἐς Σπάρτην, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀφικνεῖται ἐς βασιλέα, ἐκπέμπει δὲ τὸν Ἀσάνεα μετὰ δώρων ὅτι πολλῶν, καὶ δὲ ἀφικόμενος εὐθὺς ἔσεισιν ὡς βασιλέα τῇ προ- / τεραίᾳ, καὶ κοινολογησάμενος κατὰ μόνας ἐφ' ἱκανὸν αὐτῷ τε καὶ Μαχουμούτῃ τῷ πασίᾳ ἐξεῖσι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα ἡμέρᾳ τὸν μὲν Ἀσάνεα κελεύει ξυλλα- / βεῖν δὲ βασιλεὺς καὶ ἐν φυλακῇ ἔχειν ἀδέσμω. (4) Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν στρατιάν ἐσέβαλεν οὐκ ἐς τὴν τοῦ δεσπότης Ὡμαῖ οὖσαν ἔχθρην (ὅπερ εἰκός τε ἦν καὶ προσδοκᾶτο), ἀλλ' ἐς τὴν τοῦ δεσπότης Δημητρίου φιλίαν οὖσαν, ἐλαύνων εὐθὺς τοῦ Ἀργεῖος· δὴ καὶ τοῖς πολλοῖς ἐβεβαίωσε τοὺς προλεχθέντας λόγους, καὶ πιστοὺς εἶναι πεποιθέν, ὡς οἶκον οὗτοι καὶ παρ' ἐαυτῶν ἐπηγάγοντο τὸν βασιλέα, ἐνδιδόντες ἐαυτοὺς καὶ τὴν Πέλοπος διὰ τε τὴν πρὸς τὸν δεσπότην Ὡ- / μαῖν καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἀπέχθειαν, τὰ δ' ἄλλα σκηνὴ καὶ ὑπόκρισις ἦσαν καὶ πλάσμα, ὡς καὶ ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα γέγονε δῆλον. (5) Βασιλεὺς γὰρ πα- / ραγεγόμενος ἐν Ἀργεῖ αὐτίκα κελεύει Μαχουμούτῃ

§ 4. ἐκπέμπει τὸν Ἀσάνεα] Phrantzes p. 389, postquam dixerat Januarii mense an. 1459 [6967] Lucanem Thomam suasisse ut a rege deficeret ac fratri bellum inferret, pergit hunc in modum : ὁ δὲ ἄλλος ἀγαθὸς ἀνὴρ Ἀσάνης· ὁ Ματθαῖος, διὰ τὸ πρὸς τὸν ἀμυρᾶν εἶναι ἀπεσταλμένος περὶ τοῦ εἰρημένου συνοικεῖσθαι τὸν ἀνὰ τῆς τοῦτοῦ ἀνεψίᾳ (sc. Demetrii filia nata erat ex sorore Asanis) καὶ τὸν ἀμυρᾶν, ταῦτα οὐκ ἐγίνωσκεν. Secundum hanc igitur non auxilii petendi causa Asanes ad regem missus est, nec mitti tum e Phrantze sententia potuit, de altera autem aliqua Asanis legatione ap. Phrantzem nihil legitur. Ceterum legatio de qua Phrantzes dicit, eadem hieme missa est, qua Critobulus lib. 3, 14, 2 narrat se ipso hortante Asanem ad Mechemetem missum esse, ut Lemnum et Imbrum insulas, quae tunc adhuc penes Latinos erant, Demetrio expeteret. Itaque huc referenda etiam videantur quae apud Chalcocondylam p. 469, 1 leguntur : ὡς μὲν οὖν ἀφικόμενος Ἀσάνεω παρὰ βασιλέα, ἐπυθάνετο τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννησον (ἐπυθάνετο δὲ καὶ παρ' Ἀρχάτῃ τῷ τῆς Πελοποννήσου ὑπάρχον ἐν Κόρινθῳ διατρίβοντος Δημήτριον τὸν ἡγεμόνα ἀρεστηκότα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ κατὰ χώραν μένειν, πολεμοῦμενον καὶ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ), ἐωδύσατο μὲν αὐτίκα αὐτὸν ταῖς ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσοις, Λήμνῳ τε καὶ Ἰμβρῳ καὶ Θασῳ καὶ Σαμοθράκῃ. Quæritur autem num in his Asanis mentio recte habeat; nam in seqq. p. 470, 12, ubi Asanes ille cum exercitu in Peloponnesum profectus esse et Thomam in Leontiarum inclusisse rebus efflagitant, nec magno exercitu opus esse dicebat, Italorum parvam manum sufficere ad ejiciendos peninsula Turcos. Citat hæc Zinkeisen l. 1. 2, p. 197. Misit Pius II pedites trecentos. || — περὶ τῆς Πελοποννήσου] sic m. 2, π. τῆς Πελοποννήσου m. 1. || — ἐπ' ἄλλοις] m. 2. ὑπ' ἄλλοις m. 1. || — τίθῃσι] ingo, ποιεῖται text. || — § 2 Chalcocond. p. 472, 9 : Ἐπεὶ δὲ ἐς Κόρινθον παρεγένετο ἐσθλῶν, παρὴν Ἀσάνης ἀπὸ Δημητρίου τὸν ἡγεμόνα, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀπάξων τὸν βασιλέως στρατόν· ὡς δὲ ἐς Τεγᾶν ἀφίκετο, ἐνταῦθα τὸν μὲν Ἀσάνην ἐς φυλακὴν ἐποίησατο, καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων θεράποντας καὶ ὅσοι αὐτῷ εἶποντο, δεσμίους ἔχοντας ἀπῆλυνον ἐπὶ Σπάρτην. Aliiter Critobulus. || — § 3. Μαχουμούτῃ] add. ingo. || — § 4. ὅπερ... προσδοκᾶτο] add. ingo. || — εὐθὺς τοῦ Ἀργεῖος] Alius nemo hoc tradit, neque id probabile est, quum Argos tum penes Venetos esset. || — § 5. Ὡμαῖν τοῦ Καταβολήνου] Iterum ejus

XX. Πλὴν ὅπως ποτ' εἶχε τὸ πρᾶγμα, πυθόμενος δὲ βασιλεὺς τὴν τε πρὸς ἀλλήλους σφῶν αὐτῶν μάχην τε καὶ διαφορὰν καὶ τὸν ἀκήρυκτον πόλεμον, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ὡς δὲ δεσπότης Ὡμαῖς ἀθετήσας τὰς πρὸς αὐτὸν διαλλαγὰς, ἐπεκδραμῶν παρείλετο τινε

στρατιάν ἱκανὴν ἀναλαβόντα νυκτὸς ἀπελθεῖν ἐς Σπάρτην καὶ κατακλείσαι αὐτοῦ δῆθεν τὸν δεσπότην Δημήτριον. Ὁ δ' ἀπελθὼν καὶ νυκτὸς δλης ὁδοιπορήσας ἅμα ἡμέρα καταλαμβάνει τοῦτον ἐν Σπάρτῃ, καὶ κατακλείει αὐτοῦ καὶ πύμψας τὸν γραμματέα τοῦ βασιλέως Θωμᾶν τὸν Καταβοληνοῦ, λόγους προσφέρει τοῦτω εἰρηνικοὺς καὶ φίλους περὶ τε ἐνδόσεως ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ ἄστεος, ἐπ' ἀγαθοῖς ἔσεσθαι λέγων αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ τὸ θαρρύντως καταπιστεῦσαι αὐτόν τε καὶ τὴν ἀρχὴν τῷ βασιλεῖ, καὶ μὴ ἀντιδῆναι ὧς ἢ ἐνδοιάσαι· τοῦτο γὰρ οὐκ ἐς καλὸν ἔσται αὐτῷ. Δεσπότης δὲ τὸν Ἀσάνεα πρῶτον ἐφη ἀπολυθέντα ἔκειν παρ' αὐτὸν τὰ πιστὰ φέροντα, καὶ οὕτω ὁρᾷσαι τὸν κελευόμενον. Ταῦτα δὲ πάντα, ἥπερ ἔφην, ἐς τὸ φανερόν μὲν ἐπλάττοντο, ἄλλα δ' ἦσαν ἐν ἀπορρήτοις καὶ βεβουλευμένοι καὶ πράττοντες. Μαχουμουτὴς δὲ τὸν μὲν Ἀσάνεα, τὰ πιστὰ δοῦς, ἀπολύει εὐθὺς, ξυνεκπέμπει δὲ αὐτῷ καὶ Χαμουᾶ τὸν σατράπην, ἐν τοῖς μάλιστα φίλον ὄντα δεσπότη. Οἱ δὲ ἐς τὴν πόλιν ἐσελθόντες καὶ τῷ δεσπότη ξυντυχόντες ἐξάγουσι τοῦτον ἐς τὸ στρατοπέδον ὡς Μαχουμουτέα, ὃ δὲ δέχεται τοῦτον ἀσμένως καὶ φιλοφρόνως καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς, παραλαμβάνει δὲ καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν ἄκραν αὐτήν. (7) Τῇ δ' ὑστεραίᾳ καὶ βασιλεὺς ἀφικνεῖται, καὶ αὐτίκα μετακαλεῖται τὸν δεσπότην, καὶ τιμᾷ τοῦτον ἥκοντα τῇ ἐσόδῳ τῇ παρ' αὐτόν, ὑπαναστάς τε τῆς καθέδρας αὐτῷ ἐσιόντι τὴν σκηνὴν καὶ δεξιὰν δοῦς καὶ καθίσας παρ' αὐτῷ, καὶ πολλὰ εἰπων εἰρηνικὰ καὶ φιλόανθρωπα λόγοις ἡμέροις καὶ πρεσβυνεῖς τοῦτον παραμυθεῖται, ἀγανακτούμενός τε τῆς δειλίας, καὶ τοῦ δέους ἀπαλλάττων· ἡσθάνετο γὰρ αὐτὸν δεδιότα καὶ θυροβούμενον· χρηστάς τε ἐλπίδας αὐτῷ περὶ τοῦ μέλλοντος ὑποτείνει, καὶ ἅμα θαρρεῖν αἰδῶσιν, ὡς πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ καλῶς ἔξει καὶ κατὰ γνώμην αὐτῷ. Ἐπειτα καὶ πολυτρόπως δωρεῖται χρημάτων τε ἐπιδόσει πολλῶν καὶ πέπλων καὶ ἱματίων πολυτελῶν, ἐτι δὲ ἱππων καὶ ἡμιόνων καὶ πολλῶν ἄλλων τῶν ἐς τὴν τότε χρειαὴν ἰκόντων αὐτῷ· μεταπέμπεται δὲ καὶ τὴν τούτου γυναῖκα καὶ θυγατέρα μετὰ τιμῆς ἕξ Ἐπιδαύρου, ἐξαποστείλας τῶν βασιλικῶν εὐνούχων τε ἓνα καὶ ἄρχοντα μετὰ στρατιᾶς ἐς παραπομπὴν μετὰ τοῦ Ἀσάνεω, πᾶσι τε ἄλλοις τρόποις σφοδρὰ τιμᾷ τοῦτον καὶ θεραπεύει.

XXI. Τέσσαρας δὲ ἡμέρας αὐτοῦ διαγαγὼν καὶ τὴν τε πόλιν καὶ τὴν ἄκραν ἐπισκευάσας καλῶς καὶ ἀσφαλίσάμενος, φρουράρχην τε ἐγκαταλιπὼν καὶ φρουρὰς ἄνδρας τετρακοσίους τῶν ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐλῆς, τὰ τε ἄλλα πάντα ἐνταῦθα κατὰ νοῦν πράξας τε καὶ καταστησάμενος, ἄρας ἐκείθεν, ξυνεπαγόμενος ἅμα οἱ καὶ τὸν δεσπότην Δημήτριον, ἀφικνεῖται ἐς τι πολί/νιον ἐρυμνότατον πάντη, τὸ παρὰ τὴν ὑπώρειαν τοῦ μεγάλου ὄρους τῆς Σπάρτης κείμενον, οὐ πόρρω τοῦ ἄστεος, Καστρίον ὀνομαζόμενον, καὶ στρατοπεδευσάμενος αὐτοῦ, πρῶτον προσφέρει λόγους τοῖς ἐν αὐτῷ περὶ τε ἐνδόσεως ἑαυτῶν τε καὶ τοῦ πολισματος· οἱ δὲ πιστεύοντες ἑαυτοὺς τε καὶ τῇ ἐχυρότητι τοῦ φρουρίου (ἦν γὰρ δλις ἀπότομος τε καὶ ἀπόκρημνον τὸ χωρίον, καὶ τραγὺ καὶ ἄναντες πάντη καὶ μίαν μόνην παράδοον ἔχον καὶ ταύτην τριπλῇ τείρει πεφραγμένην τε καὶ κατησφαλισμένην, καὶ αὐτοὶ δὲ ἦσαν ἄνδρες λογᾶδες ὥσει τετρακοσίοι), οὐ παρεδέξαντο τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας ἐκαρτέρουν. (2) Βασιλεὺς δ' αὐτίκα παρακελευσάμενος τῇ στρατιᾷ προσέβαλεν ἰσχυρῶς τῷ πολισμάτι. Οἱ δὲ ἡμύνοντο μάλα εὐρώστως, καὶ οἱ ὀπλίται γενναίως ἀγωνιζόμενοι καὶ προσφιλονεικούντες τὴν ἔσδοον καὶ τὴν ἀνοδὸν βιαζόμενοι, οἱ μὲν αὐτῶν ἰσχυρῶς ξυνωθούμενοι παρὰ τῶν ἀνω τοῖς κοντοῖς κατεκρημνίζοντο καὶ ἀπώλλυντο, οἱ δὲ παμμεγέθεσι λίθοις ἀνωθεν ἀπ' ὑψηλοῦ βαλλόμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ξυνθλῶμενοι ἀπέθνησκον, καὶ τέλος ἀποκρούσαντες ἰσχυρῶς· ἔπεισον δὲ αὐτοῦ που οὐκ ὀλίγοι τὸν ἀγαθὸν καὶ γενναῖον ἄνδρῶν, ὅπερ οὐ μικρῶς ἠνίασε τὸν βασιλέα· δμῶς ἀναχώρησιν σημάνας τότε μὲν ἔπαυσε τοῦ πολεμεῖν. (3) τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἡμέρᾳ ἐκτάξας καὶ ὀπλίσας καλῶς πᾶσαν τὴν στρατιάν καὶ λόγοις προτρεπτικοῖς τε καὶ παρακλητικοῖς παροξύνας αὐτοὺς ἅμα καὶ παραθαρρύνας ἐς τὸ πολεμεῖν, καὶ ἄθλα προθείς κάλλιστα τοῖς καλῶς ἀγωνιουμένοις διαρπαγὴν τε τοῦ φρουρίου σημάνας ἐκέλευσε προσβάλλειν. (4) Οἱ δὲ στρατιῶται μέγα καὶ φοβερὸν ἀλαλάζαντες βοῇ καὶ ὀρώμῃ προσβάλλουσιν ἰσχυρῶς τῷ πολισμάτι· καὶ γίνεται ὠθισμὸς ἐνταῦθα πολὺς καὶ μίχρη καρτερὰ ξυσταδὸν περὶ τὸ τεῖχος μετὰ θυμοῦ καὶ ὀργῆς καὶ κραυγῆς, καὶ φόνος οὐκ ὀλίγος τῶν προμαχομένων, ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων ἀτάκτως τε καὶ ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ καὶ

mentio fit lib. 4, 7, 4. Pater Καταβολινός, γραμματεὺς τῶν θυρῶν, memoratur ap. Chalc. p. 501, 13. De Spartae (Mistræ) deditione plura habes ap. Chalc. p. 472, 15-473, 5. Cf. Phrantz. p. 395. || — § 6. Χαμουᾶ] Χαμούζια h. l. codex. De Chamaza hoc Hieracophoro v. Chalcond. p. 457, 8. 480, 3. 482, 6. 501, 13. 502, 12. || — § 7. ὑπαναστάς] m. 2, ἐξανστάς; m. 1. || — ἐς τὴν σκηνήν] m. 2, πῶς τ. σ. m. 1. || — τῆς δειλίας] περὶ vel ὑπὲρ τ. 8.? || χρηστάς τ. ἐλπίδας ... ὑποτείνει] Plura de his v. ap. Phrantz. p. 395, Chalc. p. 473, 1. || — μεταπέμπει etc.] V. Phrantz. p. 396, 1. Sec. Chalcoec. p. 476, 4 Mechemetes ad matrem filiamque Demetrii Epidaurο arcessendas Jesum Isaaci filium misit, postquam Castriziam et Gardicium cepit. || — τῶν βασιλικῶν εὐνούχων τε ἓνα] Sic margo, εὐνούχων τε text.

XXI. § 1. φρουράρχην] Chalc. p. 473, 9 : φρουράν τε ἔβαινε ἐν τῇ μητροπόλει, καὶ ἄρχοντα ἐπίστησε Χαζίνην τὸν Ζιανέσαν, Μαχουμουτέω διεκόντα. || — Καστρίον] Chalc. p. 473, 11 : ἐπὶ Καστρίῳ πόλιν διέχουσαν ἀπὸ τα π' σταδία ἀπὸ τῆς πόλεως. Phrantzes p. 405, 11 Καστρίτζαν locum vocat. Antequam ad Kastrî rex accederet, Bordaniam cepit, testante Phrantze. Chalcocondylas hunc locum indicat verbis : πόλις ἑλληνικὴ εὐδαίμων· διέχει δὲ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς πόλεως καὶ τοῦ Εὐφράτα σταδίου ὥσει τῇ (imo, Bordania ab Eurota 30, et a Sparta 50 fere stadia distat). || — § 2. ἔπεισον

κατακκινόντων ἀλλήλους ἀνοικτεῖ, τῶν μὲν βιαζομένων πᾶσι τρόποις ἔσω τοῦ τευχίσματος παρελθεῖν, τῶν δὲ ἀμυνομένων ἔρρωμένων καὶ οὐκ ἐώντων. (β) Τέλος ὑπερσχύσαντες οἱ τοῦ βασιλείως κτείνουσι τε πολλοὺς αὐτῶν καὶ βιασάμενοι ἔσω τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου γίνονται τείχους, καὶ μαχόμενοι ἰσχυρῶς καταδιώκουσι τε αὐτοὺς καὶ ξυνωθῶσιν ἐς τὴν ἄκραν· οἱ δὲ ἐς στενὸν κομιδῇ ξυνελαθέντες καὶ μὴ ἔχοντες ὅ τι καὶ δράσκειν ὕδατος ἀπορία καὶ τῶν ἀναγκάων, ἀλλ' ἀπογνόντες τοῖς ὅλοις παραδίδοσι σφῶς αὐτοὺς βασιλεῖ χρέσσασθαι ὅ τι καὶ βούλοιοτο. (γ) Βασιλεὺς δὲ τοὺς μὲν ἄνδρας ἐκέλευεν ἀποσφαγῆναι πάντας εὐθὺς ὅσοι περιελειφθήσαν τῷ πολέμῳ, τριακοσίους ὄντας, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἡνδραποδίσαστο, τὴν δὲ πολίχνην κατέσκαψε.

XXII. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐφ' ἕτερον προσελάνει φρούριον Ἰαρδίκιον καλούμενον, ἀνάλωτον πάντῃ καὶ ὀχυρώτατον· ἄκρα γὰρ ἦν ἡλίθιατος παρὰ τὴν ἑσόδον τοῦ μεγάλου ὁροῦ τῆς Σπάρτης, ὃ δὴ Ζυγὸς λέγεται, ἄκρως ἀνέχουσα καὶ ὑπερκειμένη κρημνῷ τε) μεγίστῳ καὶ φάραγγι βαθείᾳ, ἐν κύκλῳ πάντοθεν περιειργωμένη καὶ κατησφαλισμένη, μιᾷ δὲ μόνῃ παρῳῇ καὶ ταύτῃ βραχεΐᾳ τὴν ἑσόδον ἔχουσα· παρ' ὃ καὶ πολὺ τι πλῆθος τῶν ἀστυγεϊτόνων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν ἐνταῦθα συγκαταπεφυγὸς ἦν διὰ τὸ ἀσφαλὲς τοῦ χωρίου· τοῦτο δ' ἦν αὐτοῖς ὀλεθρος προφανής. (2) Βασιλεὺς γὰρ ἑλάσας ταύτη καὶ στρατοπέδον θέμενος τὰ μὲν πρῶτα λόγους ἐπειρᾶτο τούτους ὑπαγαγέσθαι, σῶς εἶναι βουλόμενος καὶ κακῶν ἀπαθεῖς, ὥς δ' οὐκ ἔπειθε, κύκλῳ περισγῶν αὐτοὺς τῷ στρατῷ καὶ κατακλείσας ἰσχυρῶς ἐρύλαττε, λιμῷ καὶ δίψει τούτους ἐκπολιορκῆσαι βουλόμενος, καὶ μὴ ἐς χωρία ἀπόκρημα καὶ ἀνάντη εἰκῇ καὶ μάτῃ ἀπολλύει τοὺς στρατιώτας. (3) Οἱ δὲ μίαν δὴ καὶ μόνην ἡμέραν κατακλεισθέντες αὐτοὺς, οὐκέτι ἀντέχιν ἡδύναντο, ἀλλὰ λιμῷ καὶ δίψει καὶ πνίγει καύματος ἑρπυῖας καὶ τῇ ἄλλῃ κακοπαθείᾳ πιεζόμενοι, ἅτε πλῆθος ὄντες πολὺ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν, καὶ ἐς βραχυτάτην ἄκραν ξυνελαθέντες, ὕδατος ἀπορία καὶ σπᾶναι τῶν ἀναγκάων καὶ μηδεμίαν ἐπικουρίαν ποθὲν ἢ ἔχοντες ὃ ὅλως ἔξιν ἐλπίζοντες, καὶ ἄκοντες προσχωροῦσι τῷ βασιλεῖ, καὶ παραδίδοσι

σφῶς αὐτοὺς καὶ ἄνευ ὁμολογίας. (4) Βασιλεὺς δὲ καὶ τούτους πάντας ἀπέκτεινε, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἡνδραποδίσαστο, τὸ δὲ φρούριον κατέσκαψε. Τοῦτο δ' ἐποίησεν ἐν τοῖς φρουρίοις τοῖσδε ὀργῇ ἔχων καὶ μῆνιν δικαίαν, τοῖς μὲν ὅτι προκαλουμένου σφῶς ἐπὶ συμβάσει αὐτοῦ, ὥστε μηδὲνα κίνδυνον ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς στρατιώταις γενέσθαι, οὐχ ὑπῆκουσαν, ἀλλ' ἐβόλοντο μᾶλλον τὸν πόλεμον, ἐν ᾧ πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀπεβεβλήκει, τοῖς δὲ, Ἰλλυριοῖς οὖσι τοῖς πλείοσι, διὰ τὰς δυστροπίας αὐτῶν καὶ τὰς ξυνεργείας ἐπαναστάσεις τε καὶ κλοπὰς καὶ ληστείας, καὶ ἅμα ὁροῆσαι πάντας καὶ καταπλῆξαι βουλόμενος καὶ ἐς φόβον ὅτι πλείστον καὶ ἀγωνίαν ἐμβαλεῖν, ὥστε μηκέτι ἀντιβαίνειν ἐθέλειν, μηδὲ τολμᾶν ὅλως ἀπαυθαιδίσθαι τοῦ λοιποῦ, ἀλλὰ προσχωρεῖν ἐτοιμῶς αὐτῷ, θηρωμένους τὴν σωτηρίαν· ὃ δὴ καὶ γέγονεν. (5) Ὅρμηθεις γὰρ ἐκείθεν ὁ βασιλεὺς καὶ προσελάνων ἐπὶ τὰ πρόσω τῆς χώρας, οὐκέτι ἀντιβαῖνον εἶχεν οὐδὲν οὐδαμοῦ, ἀλλὰ πάντα οἱ προσχωρεῖ ἐτοιμῶς, τὰ πλείω σχεδὸν καὶ ἄνευ ὁμολογίας, προλαμβάνοντα τὰ πολλὰ καὶ τὴν αὐτοῦ ἑσόδον, καὶ πόλεις καὶ φρούρια καὶ πᾶσα ἢ ἐν ποσὶν εἶκε καὶ ὑπεργῶρει πρὸς τὸν τοῦτου ὁδόν καὶ τὴν δρυμὴν· οὕτως ἅπαντα κατεπτήχει καὶ προσχωρεῖ, πλὴν εἰ μὴ πού τινες κουφότητι γνώμης ἀνέβησαν, οἱ καὶ παρὰ πόδας τοῖς ὅλοις ἐσωφρονίσθησαν. Καὶ μέντοι καὶ ὁ βασιλεὺς τὸ ἀπὸ τοῦδε πᾶσι προσεφέρετο καλῶς τοῖς γε τοιούτοις, καὶ πάντας ἐφύλαττε σῶς ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν πᾶσι καὶ ἀσινεῖς ὅλως τῶν ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ τοῦ πολέμου κακῶν. (6) Περιῶν δὲ πᾶσαν τὴν Πελοπόννησον καὶ χειρούμενος, ὅσα μὲν ἔδοκει οἱ τῶν τε φρουρίων καὶ πολισμάτων ἐπιτήδεια εἶναι καὶ ἀσφαλῆ καὶ πρὸς φυλακὴν ἱκανῶς ἔχειν τῆς χώρας, ἐπεσκεύαζε φρουροὺς καὶ φρουράρχους καὶ σιτήσας καὶ ὅλους καὶ πᾶσιν ἄλλοις ἐξήρτιε, ὅσα δὲ μὴ ἔδοκει, κατέσκαπτε, τοὺς δ' οἰκήτορας εἰς μένειν ἐν τοῖς αὐτῶν καὶ οἰκεῖν ὥσπερ κατὰ κόμας; ἐνίοις δὲ αὐτῶν καὶ ἀποικίσας ἤγαγεν ἐς τὴν Κωνσταντίνου.

XXIII. Καὶ τὰ μὲν αὐτοῦ[τοῦ] βασιλείως οὕτως εἶχε, δεσπότης δὲ Θωμᾶς, ἐπειδὴ τὴν ἀρχὴν ἐπόθετο τὴν ἐς Πελοπόννησον ἑσόδον τοῦ βασιλείου, ἐπισκευάσας τέ τινα τῶν αὐτοῦ φρουρίων καλῶς, καὶ φύλακας ἐγκα-

δὲ] πεσόντες cod. || — § 6. τριακοσίους] Chalc. p. 474, 10 : πάντας ἀπαγαγὼν εἰς ἓνα γῶρον κατέσφαξε γενομένους τοὺς ξυμπαντας ἐς τριακοσίους, καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν τῇ ὑστεραίᾳ χωρὶς ἔτεμε τὸ σῶμα ποιησόμενον (πριζόμενον? frequenti tum supplicii genere).

XXII. § 1. Γαρδίκιον] Γαρδίκιον Chalc. p. 474, 16, Γαρδίκιον Phrantzes. In hunc locum incolae Leontarii urbis viciniae confugerant. || — § 3. ξυνελαθέντες] mgo; συνειλυθέντες text. || — Inter verba τῶν ἀναγκάων et καὶ μηδεμίαν codex habet : διεφθειρόντο οὖν καλῶς, quae linea transducta deleta sunt. || — § 4 ὁμολογία:] ὁμολίας cod. || — παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἡνδραποδίσαστο] Aliter Phrantzes p. 405, 23 : τέλος δὲ ἐβουλώθησαν, μετὰ συνθήκης καὶ ὅρκου ἐπαγγεῖλάμενος αὐτοῖς ἵνα μηδὲνα αὐτῶν ἐνοχλήσῃ ἡ θανάτωσιν ἢ αἰχμαλωτίῃ· αὐτοὶ δὲ τοὺς ὅρκους ἀθετήσας καὶ τὴν μνησικακίαν καὶ ὀργὴν κινούμενος, ἐν τινι πεδίῳ μικρῇ συνάξας αὐτοὺς πάντας καὶ δεσμεύσας παρανάλωμα τῆς μαχαίρας σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις πεποίηκε. De numero caesorum v. Chalc. p. 475. || — § 5. Quae post Gardiciæ expugnationem Mechemetes ejusque duces in Peloponneso gesserint, Critobulus verbo comprehendit, pluribus exposuit Phrantzium p. 407 sq., uberrime narrat Chalcocondylas p. 474 sqq. || — πᾶσι προσεφέρετο καλῶς, τοῖς γε τοιούτοις καὶ] add. mgo. || — § 6. ὥσπερ] add. mgo.

XXIII. § 1. Μαντινείαν] Mantineam ad sinum Messeniacum in Demetrii ditione sitam Thomas ante Mechemetis

ταστήσας αὐτοῖς, αὐτὸς ἐς Μαντίνειαν ἀπελθὼν, πολίτην παρλίον, μετὰ τε τῆς γυναίκος καὶ τῶν παιδῶν καὶ τῶν ἀρχόντων ἐνίων, καὶ κατακλείσας ἑαυτὸν ἐκεῖ περιέμενεν ἀποσκοπῶν τοῦ πολέμου τὸ πέρας. (2) Ἦλπιζε γάρ μὴ οὕτω βραδίως ἐνδύσειν πᾶσαν τὴν Πέλοπος, χώραν τε οὖσαν ἐχυρωτάτην φύσει καὶ πόλεις ἔχουσαν ὀχυράς καὶ φρούρια ἑρμυνὰ καὶ δυσάλωτα, ἀλλὰ καὶ τινὰ τῶν φρουρίων ἢ τῶν πολισμάτων περιλειφθῆσθαι τῷ πολέμῳ περιγενόμενα, καὶ οὕτω πάλιν ἔξειν αὐτὸν ἐλπίδα τινὰ καὶ καταφυγὴν ἐν Πελοποννήσῳ· ἐπεὶ δὲ εἶδε πάντα χειροῦμενα καὶ πόλεις καὶ φρούρια, τὰ μὲν ἐξ ἐπιδρομῆς βία τοῖς δπλοῖς, τὰ δὲ ἐκόντα παραχωροῦντα καὶ χωρὶς ἀνάγκης ἥστισιν οὖσαν, καὶ πᾶσαν τὴν Πέλοπος, ἀνευ μέντοι γε θυοῖν ἢ τριῶν πόλεων Ἑνετικῶν, σχεδὸν ἤδη, κατελθιμμένην καὶ κατεχομένην, τότε ἤδη πάντων ἀπογόνους τῶν αὐτοῦ πραγμάτων, ἐμβαδὸς ἐς πεντηχοντόρους δύο ζύναμα γυναικὶ καὶ τέκνοις καὶ τισι τῶν ἀρχόντων ὥχτη ἐς Κέρκυραν ἀποπλεύσας. Ὅσοι δὲ τῶν ἀρχόντων ἦσαν ἐν φρουρίαις καὶ πόλεσιν ἄρμωστοι, καταλιπόντες ταῦτα, ὑπεξέφυγον ἐς τὰς τῶν Ἑνετῶν πόλεις Κορώνειαν καὶ Μεθώνην καὶ τὰς λοιπὰς καὶ διεσώθησαν ἐκεῖ. (3) Καὶ οὕτω πᾶσαν τὴν τοῦ Πέλοπος χώραν ὁ βασιλεὺς ἐχειρώσατο, ἔργον μέγα δράσας καὶ θαυμαστὸν ἐν οὕτω βραχυτάτῳ καιρῷ· οὐπω γὰρ ἐξίχκει τὸ θέρος ὅλον καὶ πᾶσα εἶχετο, πόλεις τε ὀχυραὶ καὶ φρούρια ἑρμυνὰ καὶ πολίχνια ἔγγυς που διακόσια καὶ πεντήκοντα, χώρα τῶν ὀνομαστῶν ἄνωθεν καὶ ἐνδοξύναν, καὶ πλείστα καὶ κάλλιστα ἔργα καὶ μέγιστα δὴ ἐν τοῖς κατ' αὐτὴν ἐπιδειξαμένη καιροῖς, καὶ τρόπαια λαμπρὰ ἀπὸ βαρβάρων τε καὶ Ἑλλήνων ἀναστήσασα, καὶ ἀποικίας πολλὰς ἀποικίσασα, ἀρξάσθαι τε πολλῶν καὶ πόλεων καὶ γενῶν ἐν τε Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ καὶ δὴ καὶ Λιβύῃ καὶ νήσων τῶν μεγίστων, ἀνδράς τε ἀποδείξασα πᾶσιν ἐπὶ τε φρονήσει καὶ ἀνδρείᾳ καὶ στρατηγίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ ἀρετῇ καὶ ὅῃ καὶ εὐεξίᾳ καὶ βίῳ μὴ σωματίων κρατίστους τε καὶ τελειωτάτους δι' ἀπάντων, καὶ οἷους οὐκ ἄλλῃ τῶν ἀπασῶν ὠδεμία πλὴν γε δὴ τῆς Ῥωμαίων, θέσεώς τε λαγοῦσα ἀρίστης τε καὶ ἐπικαιροτάτης ἐν πᾶσι γῆς τε καὶ θαλάσσης, ὅ τι κράτιστον.

XXIV. Τὰ μὲν δὲ κατὰ τὴν μεγάλην τε καὶ περὶ ὅσον χωρὶν τοῦ Πέλοπος ὑπὸ Ῥωμαίοις τε οὖσαν

ἀνωθεν καὶ ἐς δεῦρο καλῶς ὑπ' αὐτῶν ἀρχθεῖσαν τὴν πᾶσαν, ἐλπίδας τε οὐ μικρὰς ὑποτείνουσιν αἱ καὶ Ῥωμαίοις καὶ Ἰταλοῖς ὅψε ποτε ἐν καιροῖς τοῖς προσήκουσιν ὠφελείας καὶ βοηθείας, δις τε τιμωθεῖσιν τὸν ἱσθμὸν ἐν τοῖς ἡμετέροις καιροῖς, καὶ πάλιν παρὰ πόδας κταρριφθεῖσαν πολέμῳ ὑπὸ Μωράτῃ τοῦ βασιλέως πατρὸς, οὕτως ἐτελεύτησε. (2) Βασιλεὺς δὲ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα καλῶς τε καὶ ὥς ἦν αὐτῷ κατὰ νοῦν πράξας, ἐς τε φυλακὴν, φημι, καὶ τὴν ἄλλην ἀσφάλειαν, σατράπην τε πάσης τὸν Ἀμάρην καταλιπὼν, καὶ λείαν ὅτι πλείστην ἐλάσας τε αὐτὸς καὶ τῇ στρατιᾷ διαδοὺς, ἔξεισι τοῦ ἱσθμοῦ, ἔχων μετ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν δεσπότην Δημήτριον ζύναμα γυναικὶ τε καὶ θυγατρὶ καὶ τοῖς κατακολουθήσασιν τῶν ἀρχόντων. (3) Γενόμενος δ' ἐν Λεθαδείᾳ τὸν μὲν δεσπότην ζύν τοῖς αὐτοῦ παραδοὺς ἀρχοῦσι τε καὶ στρατιώταις ἐς τε ὑπουργίαν καὶ φυλακὴν, ἐκέλευσε σχολῇ καὶ βᾶδην ἵεναι, καθ' ὁδὸν ἀναπαυομένους διὰ τε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιὰ καὶ τὴν ἄλλην τούτου ἀποσκευὴν τε καὶ ὁραταίαν· (4) αὐτὸς δὲ ἄρας ἐκείθεν ζύν τῇ ἰδίᾳ αὐλῇ (τὴν γὰρ στρατιὴν διαφῆκε πᾶσαν) ἐπορεύετο, καὶ ἀφικνεῖται ἐς τὴν Ἀδριανού, φθινοπώρου μεσοῦντος ἤδη, κακεῖ περιμένει. Μετ' οὐ πολλὰς δὲ ἡμέρας παργίνεται καὶ ὁ δεσπότης Δημήτριος. Βασιλεὺς δὲ προὔργου τοι ποιοῦμενος τὴν τούτου θεραπείαν τε καὶ διόρθωσιν, εὐθὺς μετακαλεῖται Μαχουμούττα καὶ Ἰσάκον, καὶ κοινῇ ξυνδιασκεψάμενος δίδωσι σατραπείαν τῷ δεσπότην ἐς τε ἀρχὴν ἅμα καὶ πρόσδοτον τὰς τε ἐν Αἰγαίῳ νήσους Ἰμβρον καὶ Λήμνον καὶ ἐκ καταλειφθέντα Θάσου καὶ Σαμοθράκης (προαπωκίσθη γὰρ τὸ πλῖον τούτων ἐς τὸ Βυζάντιον)· ἦν δὲ τῶν νήσων τούτων ζύμπα ὁ ἐτήσιος φόρος ἀργυρίου κέρμα νενομισμένον βασιλικὸν μυριάδας τριάκοντα. (5) Ὁμοίως δίδωσι καὶ τὴν Αἴνον αὐτῷ, πόλιν λόγου ἄξιαν καὶ πολλοῖς εὐθηνουμένην καλοῖς, ἐν τῇ παραλίᾳ τε τῆς Θράκης κειμένην αὐτοῦ που περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρου ποταμοῦ, καὶ κοινὸν ἐμπόριον οὖσαν τῆς περικοικίδος ἀπάσης τε καὶ πλησιοχώρου διὰ τε τοὺς λιμένας καὶ τὴν ἄλλην αὐτῆς ἐπιτηδειότητα, ἥπερ καὶ πρόσθεν ἔραμεν. (6) Δίδωσι δὲ ζύν τε τῇ τάξει πάσης καὶ ταῖς προσόδοις ὅς ἀπεφέρετο ὁ ταύτης πρόσθεν ἐπάρχων Παλαμήδης ὁ Γατελιούζιος. Ἦσαν δὲ καὶ αὐταὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλικοῦ κέρματος ἑτεραι τριάκοντα

adventum frustra oppugnaverat (Chalc. p. 471, 5). Postea eum hoc oppido potitum esse in eoque exitum belli expectasse nemo tradit, sed Abarinum sive Pylum Thomam abiisse narrat Chalcoc. p. 478, 2. coll. Phrantz. p. 407, 16: Ὁμαῖς ἀρείς τὴν Καλαμάναν καὶ περάσας εἰς τὰ περὶ τὴν Κόσμαιναν καὶ τὸ Πεταλίτι εἰσῆλθε εἰς τὸν Ἀθρίνον καὶ κίπην εἰς τὸ Μαρῆθιν. || — § 2. καὶ κατεχομένην inter lineas additum. || — ἐ: Κέρκυραν] Phrantz. p. 408, 10: τῇ καὶ τοῦ Ἰουλίου μὲνός ἀπισσῶν εἰς Κέρκυραν. || — § 3. πλὴν γε δὴ τῆς Ῥωμαίων] add. margo.

XXIV. § 2. Ἀμάρην] Ἀμάρην codex. At Omar statim initio expeditionis a Peloponnesi praefectura remotus erat, Abiens rex praefectum reliquit Zaganum. V. Chalc. p. 484, 11. || — ἔχων μετ' ἑαυτοῦ Δημήτριον ζύν γυναικὶ καὶ θυγ.] Hos jam antea in Boetiam miserat, sec. Chalcoc. p. 476, 18. Cf. Phrantz. p. 405. || — § 3. παραδοὺς ἀρχοῦσι etc.] Chalc. p. 483, 14: Κοιζόμενος ἐπ' οἴκου καὶ πέμπων κήρυκας ἐκέλευε τὸν ἡγεμόνα Δημήτριον ὑπάγειν προσθεῖν σὺν τῇ γυναικὶ, καὶ αὐτὸς σχολῇ ἐπορεύετο. || — § 4. δίδωσι σατραπείαν] Phrantzes p. 413, 23: ὃ (Δημήτριον) δίδω· ἐν ἔχειν εἰς ὤφελον αὐτοῦ τε καὶ τῶν αὐτοῦ τὴν μεγάλην Αἴνον, τὴν Λήμνον, τὴν Ἰμβρον καὶ τὴν Σαμοθράκην. Chalc. p. 483, 17: τῷ ἡγεμόνι ἐπέτρεψεν Αἴνον πόλιν καὶ πρόσδοτον ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ταύτης ἀδικῆς, καὶ ἀπὸ τῶν θυζάν ἐ: ἐξήκοντα (70 sec. Criton.) μυριάδας ἀργυρίου. || — καὶ πρόσδοτον] sic margo καὶ ἀνάπαυσιν text. || — 5. εὐθηνουμένην] εὐθύν. codex. Dein

μυριάδας. Ἀπέταξε δὲ αὐτῷ καὶ τρεῖς* τοῦ ἔτους λαμβάνειν ἀπὸ τοῦ τῆς Ἀδριανοῦ ἀργυροκοπέου ἑτέρας μυριάδας δέκα, ὥστε ξυμπάσας εἶναι τὰς διδομένας αὐτῷ ἑτησίως παρὰ τοῦ βασιλέως ἐς πρόσδοτον ἀργυρίου κέρμα μυριάδας ἐβδομήκοντα. (7) Ταῦτα δὲ οὖν πάντα δοὺς αὐτῷ καὶ ἑτέρα πλείστα ἐπιδαψιλευσά-

μενός τε καὶ δωρησάμενος, αὐτοῦ καταλείπει, αὐτὸς δὲ, φθινοπώρου λήγοντος ἤδη, ἀρξικνεῖται ἐς τὸ Βυζάντιον παραχειμάσων αὐτοῦ. Καὶ ὄγδοον δὲ καὶ ἑξηκοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑξακισχιλίοις τε καὶ ἑννακοσίοις τοῖς ὄλοις ἡνύετο, δέκατον δὲ τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

Εὐφρου pro Ἐθέρῳ codex, ut supra. || — § 6. τρεῖς τοῦ ἔτους | Hoc ferri nequit, neque τρεῖς scribere licet. An αὐτῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος? An καὶ πρὸς τοῖς τοῖς? An σέως artum est ex dittographia vocis ἑτέρα? || — § 7. ὄγδοον et δέκατον in rasura scriptum.

ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΟΥ

ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Περίγει ἤδε προσχώρησιν Σινώπης πόλεως καὶ πάσης ἀρχῆς τοῦ Ἰσμαήλου καὶ προσχώρησιν Τραπεζούντος καὶ πάσης τῆς ἐν αὐτῇ ἀρχῆς καὶ τοῦ βασιλείου αὐτοῦ, ἔτι δὲ τὴν Γετῶν ἐπανάστασιν καὶ θυλιαν τὴν τε τῆς Λέσβου πόλιν πάσης καὶ πρώτην ἐσβολὴν τοῦ βασιλείου· κατὰ τῆς Βόστωρων καὶ καταστροφὴν καὶ ἀλωσιν πάσης. Χρόνου πλήθος ἔτη τρία.

Βασιλεὺς δὲ γενόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ μικρὸν ἀνεθείς, στρατιὰν αὐθις ἤγειρε πλείστην καὶ στόλον μέγαν ἐξήρτυε κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν καὶ ὅπλα καὶ μηχανὰς κατεσκευάζε καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐξοπλήρου χρεῖαν πολεμικὴν. Ἦν δὲ οἱ ἡ παρασκευὴ αὕτη καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐκστρατείας ἐς Τραπεζοῦντά τε καὶ Σινώπην. (3) Ἡ γὰρ Τραπεζοῦς ἦν μὲν τὸ παλαιὸν πόλις μεγίστη τε καὶ καλλίστη, ἀλλὰ δὴ καὶ πρεσβυτάτη τῶν Ἑλληνίδων, Ἰωνῶν ἀποικος οὖσα καὶ Ἀθηναίων, κειμένη δ' ἐν καλῷ τῆς Ἀσίας ἐν τῷ πρὸς ἕλιον ἀνίσχοντα μυγῶ τοῦ Εὐξείνου πόντου παρὰ τοῖς νέμεται γῶραν ἀρίστην τε καὶ πλείστην καὶ πάμπορον καὶ πολλῆς ἐπάρχει τῆς περιουχίδος· καταστῆσα δὲ γε τὸ ἐξ ἀρχῆς κοινὸν ἐμπορίον τῆς ἀνω Ἀσίας, λέγω δὴ Ἀρμενίας τε καὶ Ἀσσυρίας καὶ τῆς ἄλλης πλησιοχώρου, ἤκμασεν ἐν τοῖς ἀνω χρόνοις, καὶ πλοῦτον ἔσχε πολλὸν καὶ δύναμιν πλείστην καὶ δοῖαν περιεβέβλητο, καὶ τῶν ὀνομαστῶν ἦν οὐ τοῖς ἰγῦς μόνον, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς πόρρω. (4) Τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος κατὰ μικρὸν καὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πραγμάτων ἄλλοτε ἄλλως ἐχόντων τε καὶ μεταβαλλομένων, καὶ βασιλείων τῶν μὲν καταλυομένων τε καὶ ἀντρημένων, τῶν δ' ἀνισταμένων ἤδη, καὶ πόλεων καὶ χωρῶν τῶν μὲν κατεστραμμένων τε καὶ ἡφανισμένων τελείως, τῶν δ' ἐπιγινομένων τε καὶ οἰκιστομένων αὐθις, ἤφατο καὶ ταύτης μεταβολὴ πρὸς καιρὸν, καὶ πάλιν ἀνακτισαμένη τε αὐτὴν ὅτι τάματα καὶ ἐς τὴν προτέραν εὐδαιμονίαν τε καὶ κατάστασιν ἐπανελθοῦσα διαγέγονε τὸ ἐξ ἐκείνου αἰνῆς

πάντη καὶ μηδενὶ προσκόψασα δυσχερεῖ. (1) Ἐν δὲ τοῖς ὑστέροις καὶ πρὸ ἡμῶν ὀλίγον καιροῖς καὶ βασιλεῖον κατέστη ἐνὸς τῶν ἐκ τοῦ βασιλείου γένους Ῥωμαίων τῶν Κομνηνῶν, ἐκ Βυζαντίου ἐκπεσόντος αὐτοῦ καὶ ἔργα πλείστα καὶ κάλλιστα ἐν αὐτῇ ἐπιδειξαμένου καὶ πολλῶν τῶν περίεξ γενῶν καὶ πόλεων ἀρξάντος· καὶ κατήχθη ἡ τούτων διαδοχὴ τε καὶ βασιλεία ἐς δεῦρο εἰρηνικὴ πάντη καὶ ἀστασίαστος, τῶν τε βασιλέων εἰρηνευόντων τε καὶ ὁμοουσύντων, τῶν τε ἔνδον ἡρεμούντων, τῶν τε ἔξω γενῶν τῶν μὲν ὑπακούοντων, τῶν δὲ ἐνσπόνδων ὄντων αὐτοῖς. (6) Μετὰ ταῦτα γε μὴν στάσει καὶ ἐμφυλίῳ χρησάμενων αὐτῶν, καὶ κατ' ἀλλήλων τῶν ἐκ τοῦ γένους μανέντων, ἐνόσθη καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ τελευτῶσα τοῖς ὅλοις κακῶς ἀπῆλλαξε, τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἔνδον, ἥπερ ἔφην, στασιαζόντων τε καὶ μαχομένων καὶ διατιθέντων ἀλλήλους κακῶς, τῶν τε πλησιοχώρων ἔθνων διὰ τὰς ξυνεχεῖς στάσεις ἐπανισταμένων τε αὐτῇ καὶ κατατρεχόντων πολλὰς καὶ ληϊζομένων καὶ βλαπτόντων τὰ μέγιστα. (8) Τοῖνον, ἕως μὲν τὰ τῆς Κωνσταντίνου καλῶς ἐφέρετο, καὶ Ῥωμαῖοι ταύτην ἔροντες τοῦ πορθμοῦ κύριοι ἦσαν, καὶ ὁ Βόσπορος ἦν οὐ διαβατὸς, καὶ ὁ Εὐξείνου πόντος ὅλως ἀπλωτος ἦν τῷ μεγάλῳ στόλῳ τοῦ βασιλείου, ἀντίειχε καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ ἀνέφερε τὰς αὐτῆς ἀκκιρίας, φυλάττουσα τὴν ἐλευθερίαν ὡς δυνατόν καὶ μηδὲν τοσοῦτον παραβλαπτομένη τοῖς ἐμφυλίοις κακοῖς. Ἐπεὶ δὲ γε τὰ πράγματα μετέπεσε, καὶ ἡ Κωνσταντίνου χειρὶ πολλῇ καὶ δυνάμει ἐκπολιορκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγάλου βασιλέως ἑάλω, καὶ ὁ πορθμὸς γέγονεν ὑπ' αὐτῷ, καὶ ἡ πρὸς τὸν Εὐξείνου πόντον καὶ τὰς ἐκεῖσε πόλεις ὁδὸς ἡνοίγη λαμπρῶς κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν, τῆνικαῦτα δὴ καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἄλλων ἐκλινε καὶ κατακούειν ἤρξατο, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ βασιλεῖς ὑποψώσαντες τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ γεγονάσι φόρου ὑποτελεῖς. (7) Ἐως μὲν οὖν εἰρηνευόντες τε ἦσαν αὐτοὶ τε

1. Expeditionem contra Sinopen et Trapezuntem et Armeniæ principem obiter Phrantzes tangit p. 94 et 414, pluribus Ducas p. 340-343, plurimis Chalcocondylas p. 485-497 narrant. Haud spernendus denique Seadeddinus 2, p. 194-199 (*Presā di Sināp e di Castimonia*) et p. 199-208 (*Presā di Trabisonda et di Cointli*). Ex recentioribus hæc perstringunt Fallmerayer in *Geschichte des Kaiserthums von Trapezunt* (München 1827) p. 273 sqq., Finlay *The history of Greece and the empire of Trebizond* (London 1851) p. 485 sqq., Hammer l. l. p. 51 sqq., Zinkeisen l. l. 2, p. 327 sqq. || — In argumento codex Ἰσμαήλου pro Ἰσμαήλου. || — § 1. μέγαν] μέγα cod. || — § 2. Ἰωνῶν ἀποικος οὖσα καὶ Ἀθηναίων] Trapezus colonia erat Sinopensium, Sinope vero colonos Milesios et deinceps etiam Athenienses acceperat. || — § 4. καὶ πρὸ ἡμῶν ὀλίγοι καιροῖς] sic margo, καὶ κάτω καιροῖς text. || — ἐν-ὸς] Isaci. Vid. Chalcocondylas, qui pluribus hæc prosequitur. || — τῶν Κομνηνῶν add. margo. || — § 5. ἐμφυλίῳ] vox h. l. substantive usurpatur; infra § 6 habes ἐμφυλίῳ κακοῖς. || — § 6. ἐκπολιορκηθεῖσα] sic margo, κυλωθεῖσα text. || — ὑποκύνει] sic margo, σπινταμένοι text. || — § 7. τὸν Εὐξείνου] Joannes Trapezuntis regulus Mechemeti primum 2000, deinde

ἐς ἀλλήλους καὶ τὸν ὁσμὸν ἀπειδοῦν καὶ νεωτέρων πραγμάτων οὐχ ἤπτοντο, ἐτύγγανον καὶ αὐτοὶ τοῦ βασιλείου εἰρηνικοῦ· ἐπεὶ δὲ αὐτοὶ τε ἐν ἀλλήλοις διαστασίασαν καὶ τὸν ὁσμὸν οὐ πᾶν βράδιος παρείχον, πρὸς τε τοὺς πλησιοχώρους αὐτοῖς βασιλεῖς τῶν τε Τυγραιοκέρτων καὶ Ἀρμενίων καὶ Μήδων Χασάνα τὸν Τομήριος καὶ δὴ καὶ Ἰδέρων ἐπιγαμίαν ἔχοντες, ἰδοῦν καὶνότερά τινα πράττειν καὶ νεογμοῦν ἐς τὰς μετὰ τοῦ βασιλείου σπονδὰς (οὐ γὰρ ἐλάνθανον ταῦτα ποιῶντες), τηλικαῦτα δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς ἀργῇ ληφθεὶς τὴν ἐκστρατείαν κατ' αὐτῶν ἐποιεῖτο, προκαταλαβεῖν τε καὶ προκατασχεῖν τούτους βουλόμενος πρὶν τι καὶ νεώτερον πρᾶξαι.

II. Παρασκευασάμενος οὖν χειμῶνος καλῶς, ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέφαινεν ἤδη, πρῶτα μὲν τὸν κατὰ θάλασσαν στόλον ἐξήρπυεν ἐς ἀναγωγὴν· ἦσαν δὲ τριακόσιαι μάλιστα πῶν τῶν νεῶν στρατιωτικίδες καὶ μάχιμοι τριτήρεις τε μακραι καὶ πεντήκοντοροι καὶ πλοῖα κατάρρακτα παρέχ τῶν σκευαγωγῶν καὶ τῶν φερόντων τὰς μηχανὰς τῶν τε κατ' ἐμπορείαν ἢ χρεῖαν ἄλλην ἀφικνουμένων. (2) Ἐνέθηκε δ' αὐταῖς ὕψα παντοῖα καὶ πλείστα, ἀσπίδας τε καὶ θυρεοὺς καὶ κράνη καὶ δόρατα, ἔτι δὲ θώρακας τε καὶ ἀκόντια καὶ βελῶν διαφόρων πολὺ τι χρῆμα τῶν τε ἀπὸ τοῦ ἄφικνου καὶ τῶν ἄλλων μηχανῶν καὶ δὴ καὶ ἀπετήρια πλείστα καὶ πολλὰ ἄλλα τῶν ἐς τειχομαχίαν ἐπιτηδείων. Ἐνεβίβαζε δὲ καὶ ἄνδρας ὅτι πλείστους εὐρωστοτάτους τε καὶ εὐοπλωτάτους καὶ τὰ πρὸς πόλεμον ἱκανῶς παρεσκευασμένους καὶ ἐμπειροτάτους, ἐπιστήσας αὐτοῖς καὶ ἡγεμόνας τοῦ στόλου παντὸς καὶ στρατηγούς αὐτοκράτορας Κασίμην τε τὸν σατράπην Καλλιουπόλεως καὶ Ἰαγούπην, ἄνδρα τὰ τε ναυτικά ἐμπειρότατον καὶ τῶν κατὰ θάλασσαν στρατηγῶν ἄριστον. (3) Ἐξαρτύσας οὖν καὶ ὑπλίσας πάντα τὸν στόλον καλῶς, ἐξέπεμπεν· ὁ δ' ἀνήγετο διὰ τοῦ Βοσπόρου ἐπὶ τὸν Εὐξείνιον, τάχει τε πολλῷ καὶ βίᾳ καὶ ῥύμῃ φε-

ρόμενος, βοῇ τε ζυμμιγῇ καὶ ἀλαλαγμῷ καὶ εἰρεσία καὶ ἀντιφιλοτιμῇ ἐς ἀλλήλους χρωμένον τῶν ἐπιβατῶν, καὶ φόβον πολλὸν καὶ ἀγωνίαν παρέχον καθ' οὗς ἂν γένοιτο, καὶ πάντας ἐκπλήττων τῷ παραλόγῳ τῆς θέας. Καὶ ὁ μὲν κατὰ θάλασσαν στόλος οὕτως.

III. Βασιλεὺς δὲ τὰς Εὐρωπαϊκὰς δυνάμεις ξυνεκρότει τε καὶ διεβίβαζεν ἐς τὴν Ἀσίαν ἱππικὰς τε καὶ πεζικὰς, ἔτι δὲ ἱππῶν τε καὶ ὑποζυγίων καὶ ἡμιόνων ἀρχοφόρων καὶ καμῆλων πολὺ τι χρῆμα καὶ πᾶσαν ἄλλην τοῦ πολέμου χρεῖαν τε καὶ ἀποσκευήν. Ὡς δὲ ἄλλος εἶχε τῆς τούτων διαβάσεως, τότε ἤδη καὶ αὐτὸς διαβάνει, καὶ προελάνυν διὰ τῆς Βιθυνίας ἀφικνεῖται ἐς τὴν Προυσίον, οὗ δὴ καὶ τὰς τῆς Ἀσίας δυνάμεις εὗρε πάσας ξυνηθροισμένας. (2) Διαγαγὼν δὲ οὐ πολλὰς ἡμέρας αὐτοῦ, καὶ τινα τῶν ἐν χρεῖα καταστησάμενος καὶ τὸν στρατὸν ἐξαρτύσας ἅπαντα, σπείσας τε τῷ τάφῳ τοῦ πατρὸς καὶ τὰ νεομισμένα τελέσας αὐτῷ μεγαλοπρεπῶς, καὶ δώροισι ὅτι γε πλείστοις καὶ ἀναθήμασι κοσμήσας καὶ στεφανώσας αὐτὸν, ἄρας ἐκείθεν ἦει διὰ τῆς Γαλατῶν τε καὶ Παφλαγγῶν. (3) Ἦν δὲ οἱ ἢ στρατιὰ, ὡς ἐλέγετο, ἱππος μὲν ἑξακισμυρία, πεζὸς δὲ οὐκ ἐλάσσων ὀκτακισμυρίων ἄνευ μέντοι γε τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν ἄλλως ἐπομένων τῇ στρατιᾷ. Διελάσας δὲ ταύτας τε καὶ τὴν Καππαδοκίαν καὶ διαβάς τὸν Ἄλυν γίνεται κατὰ Σινώπην, πολὺν παράλιον καλλίστην τε καὶ πλουσιωτάτην τῶν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, καὶ πλείστης δὴ καὶ ἀρίστης χώρας ἐπάρχουσαν, ἣ δὴ κοινὸν ἐμπόριον οὖσα τῆς περιοικίδος ἀπάσης καὶ δὴ καὶ μέρους οὐκ ὀλίγου τῆς κατὰ Ἀσίας, καὶ πολλοῖς εὐθηνουμένη τοῖς ἀγαθοῖς, ὅσα φέρουσιν ὄραι καὶ γῆ καὶ θάλασσα (τὸ μέγιστον ὁ χαλκὸς ἐστίν, ὃς ἄφθονος ἀνορυττόμενος αὐτοῦ γεωργεῖται, καὶ διαδιδόμενος πανταχοῦ τῆς Ἀσίας τε καὶ Εὐρώπης καὶ διατιθέμενος), προσόδους μεγάλας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου παρέχει τοῖς ἐν αὐτῇ. (4) Εἶχε δὲ αὐτῆς τὴν ἀρχὴν πρὸ χρόνων πολλῶν

3000 aureos pendenderat, sec. Chalc. p. 467, 5. Cf. Ducas p. 314, 17. Zinkeisen 2 p. 328. — πρὸς τε τοὺς πλησιοχώρους] De his fuderibus v. Chalcoec. p. 461, Fallmerayer l. 1. p. 259. 264. Hammer 2, p. 57, Zinkeisen 2, p. 328 sqq. — Χασάνα] Usun-Hassan, i. e. longus Hassan, Turcomanorum alborum princeps, Χασάνης ὁ μακρὸς ap. Chalc., Οὐζῶν Χασάν ὁ δεσπότης τὰ μέρη τῆς Ἀρμενίας καὶ γειτνιαζὼν τοῖς Κολχοῖς; ap. Ducam p. 339. Huic Hassani Davides, Trap. imp., Catharinam, Joannis fratris filiam, in matrimonium dederat. Verba τὸν Τομήριος (i. e. Timuris) add. margo. Caput Armeniæ erat Arsinga sive Erzeroum, quam urbem Critobulus, veteris geographiæ nomina temere aucupans, Tigranocerta vocat. — νεογμοῦν] νεωχ. cod.

II. § 1. τριακόσιοι] Chalc. p. 485, 22 : πληρώσας ναὺς πλοῖά τε καὶ τριήρεις ἄμφι τὰ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Ducas p. 340 : ἐποίησε στόλον τριήρων καὶ διήρην μέχρι πού τὰ σ' καὶ νῆας ι'. Seadeddin. 2, p. 196 : mettendo in ordine un' armata di cento galere. — § 2. ὅτι πλείστου:] Post hæc verba dimidii versus spatium vacuum est; quæ ibi scripta erant, deinceps erasa sunt. — [ἱκανῶς παρεσκευασμένους:] sic margo, εὐ ἔχοντας text. — Κασίμην ... καὶ Ἰαγούπην] Hos alius nemo memorat. — καὶ Ἰαγούπην ... στρατηγὸν ἄριστον] add. margo.

III. § 1. συνεκρότει τε καὶ] add. mgo. — παρασκευήν] mgo; ἀποσκευήν text. — εἰς τὴν Προυσίον] Ducas p. 341, 1 αὐτό; δὲ τῷ ἔαρ τὸν πορθμὸν διαβάς; ἦκεν εἰς Προύσαν τῆς Βιθυνίας, μὴ ἐπισταμένου τινὸς; μὲντὲ νοήσαντος τὴν βουλὴν. Seadeddin. 2, p. 196 : Il re sen' andò per via di Mudania a Brussa, dove si tratlene con li suoi ministri e cavalieri fin all' arrivo di Mahmud Bassa suo vesir, il quale passando il mare a Gallipoli con un grandissimo esercito s'accampò nella campagna di Brussa. Si congiunse anco l'esercito di Natolia. — εὗρε] sic mgo, εἶχε text. — § 3. διαβάς τὸν Ἄλυν] Ἄλιν cod. A Prusa rex profectus est Ancyram, teste Duca et Seadeddin. II. Ibi in castra venit Ismaelis Sinopensium regis filius, quem Mechemetes, sec. Seadeddinum, in vincula conjecit, sec. Ducam vero ad patrem remisit deditionem Sinopes postulans. Ab Ancyra porro Chisil-Achmet emissus est, ut Castimonia, Sinopice ditionis urbe, potiretur. Ipse Mechemetes Sinopen petens si Halym trajecit, ut Critobulus refert, per viarum ambages eo se contulit. — εὐθηνουμένη] εὐθηνουμένη codex. — § 4. ἐκ ξυνηθροιστάς:] Huic addit

Ἰσμαῆλος, ἀνὴρ δυνατός τε καὶ τῶν εὖ γενομένων παρ' αὐτοῖς, πατρικὴν αἰώνην κεκτημένος ἐς αὐτὸν κατιούσαν ἐκ διαδοχῆς. Ἐπὶ ταύτην οὖν ἐλάσας ὁ βασιλεὺς στρατόπεδον τίθησιν· εὐρίσκει δὲ καὶ τὸν κατὰ θάλασσαν στόλον αὐτοῦ ἐφορμῶντα τοῖς λιμέσιν αὐτῆς· προλαβόντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ ἐκ ξυνθήματος κατήραν, καὶ κρατήσαντες τῶν τε λιμένων καὶ τοῦ ἰσμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ περιέσχον ταῖς ναυσὶ τήν τε πόλιν καὶ τὴν νησιᾶ· χερρόνησος γὰρ ἦν. (5) Ἰσμαῆλος δὲ τὴν ἀθρόαν ἐροδὸν τοῦ βασιλέως ἰδὼν τήν τε κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν στρατιάν περιστοιχίσασαν τήν τε πόλιν καὶ ἑαυτὸν, ἐξεπλάγη τε τῷ γινόμενῳ, καὶ τί δεῖ ποιεῖν ἐς τὸ παρὸν ἐσκόπει. Ἐδοξεν οὖν αὐτῷ σκοπομένῳ βέλτιον εἶναι αὐτὸν ἐξελθόντα τῷ βασιλεῖ ξυμμεῖν καὶ τὰς αἰφίας τῆς κατ' αὐτοῦ ἐφόδου μαθεῖν τε καὶ διαλύσασθαι, εἰ γε δύναίτο. Καὶ δὴ δῶρα πλείστα τε καὶ πλείστον ἄξια ἐτοιμασάμενος ἐξεῖσιν ἐς βασιλέα. (6) Ὁ δὲ δέχεται τοῦτον ἡμέρους καὶ φιλανθρωπικῶς καὶ προσαγορεύει φιλικῶς, καὶ δεξιούται καὶ τιμᾷ ταῖς πρεπούσαις τιμαῖς. Ἐς λόγους δὲ καταστάνας τοὺς περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς πόλεως, καὶ πολλὰ εἰπόντες καὶ κοινολογησάμενοι μετ' ἀλλήλων ἑκάτεροι ἀναγκαῖα καὶ δίκαια τῷ τε καιρῷ καὶ ἡμετέροις λυσιτελεῖ τε καὶ πρόσφορα, τέλος ξυμβαίνουσιν ἐπὶ τοῖςδε, καὶ διαλύονται εἰρηκτικῶς καὶ φιλικῶς. (7) Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς λαμβάνει τήν τε πόλιν Σινώπην καὶ τὴν ταύτην πᾶσαν τοῦ Ἰσμαῆλου ἀρχὴν, ἀντιδίδωσι δὲ αὐτῷ σατραπίαν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τήν τῶν Σκοπίων καλουμένην, ὅμορον οὖσαν τῇ Τριβαλλῶν, γῶραν ἀρίστην τε καὶ παμφορωτάτην καὶ κατ' οὐδὲν ἀποδίδουσιν τῆς αὐτοῦ καὶ προσοδῶν ἕνεκα καὶ ἀρχῆς καὶ τῆς ἄλλης διαίτης καὶ ἀναπαύσεως. (8) Ὁ γάρ τοι βασιλεὺς αἰτίαν μὲν οὐδεμίαν ἐπιφέρειν εἶχε τῷ

Ἰσμαῆλῳ, πάννυ δὲ προὔργου τήν τε Σινώπην καὶ τὴν ταύτην κατάσχεσιν ἐποιεῖτο, πόλιν τε οὖσαν λόγου ἄξιαν ἐν ἐπικαίρῳ τε καὶ ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ Ἀσιαντῆς παραλίης, καὶ λιμένας ἔχουσαν ἀσφαλῆς καὶ παραπέμπειν δυναμένους καλῶς τὸν τε στόλον καὶ τὰ πλοῖα τοῦ βασιλέως ἐς Τραπεζοῦντά τε καὶ τὴν ἄνω πᾶσαν παραλίαν τοῦ Πόντου καὶ τὰς ἐκείσε πόλεις, ἄλλως τε δὴ καὶ ἐν μέσῃ τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλέως κειμένην οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἀσφαλῆς εἶναι κατὰ πολλὰ ὑπ' ἑτέροις ἡγεμόσι τελεῖν καὶ μὴ ὑπ' αὐτῷ· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἐδεδίει Χασάνεα τὸν βασιλέα Τιγρανοκέρτων καὶ Μήδων, μὴ λάθῃ ταύτην προκατασχὼν ἢ ξυμβάσει ἢ πολέμῳ, γειτονοῦσαν τε τῇ αὐτοῦ καὶ πάντα τρόπον ἐπιβουλεύοντα καὶ χειρώσασθαι ταύτην βουλόμενον εἰδὼς ἐκ πολλοῦ. Διὰ ταῦτα τοίνυν ἀναγκαῖα γέγονε τῷ βασιλεῖ ἢ τῆς Σινώπης κατάσχεσις.

IV. Καὶ Ἰσμαῆλος μὲν ξὺν τοῖς αὐτοῦ πᾶσιν εὐθὺς ὤχετο ἐς τὴν αὐτοῦ σατραπίαν ἀπὼν, βασιλεὺς δὲ παραλαβὼν τήν τε Σινώπην καὶ πᾶσαν τὴν Ἰσμαῆλου ἀρχὴν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καταστῆσάμενος πάντα, Κασίμην μὲν καὶ Ἰαγούπην εὐθὺς κελεύει μετὰ τοῦ στόλου παντὸς ἀναγθέντας πλεῖν εὐθὺς Τραπεζοῦντος, καὶ προσσχόντας τοῖς λιμέσι κατακλεῖσαι ταύτην κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν καὶ φυλάσσειν ἀσφαλῶς· αὐτὸς δὲ ἄρας ἐκείθεν παντὶ τῷ στρατῷ ἔπειτα διὰ τῆς μεσογείας, καὶ καταλαβὼν τὸν Ταῦρον, στρατοπεδεύεται πρὸς ταῖς ὑπωρεῖαις αὐτοῦ. (2) Ἔστι δὲ ὁ Ταῦρος ὄρος μέγιστον τῶν ἐν Ἀσίᾳ, διορίζων τὴν κάτω Ἀσίαν ἀπὸ τῆς ἄνω, ἀρχόμενος μὲν ἀπὸ Μυκάλης τοῦ ὄρους καὶ τῆς ταύτης θαλάσσης, ἐκείθεν δὲ παρ' ἡμῶν καὶ τέμνων τὴν Ἀσίαν τελευτᾷ ἐς τὸν Εὐξείνῳ πόντον κατὰ Σινώπην, καὶ ἐκείθεν αὖ διερχόμενος

margo. || — § 5. εἰ γε δύναίτο] add. margo. || — § 7. τῶν Σκοπίων] Veteres Σχοῦποι apud Annam quoque Comneniam p. 253 τὰ Σχοῦπια vocantur. At non hanc urbem, sed Philippopolim Ismaeli datam esse tradunt Chalcocondyl. p. 488, 1, Ducas p. 342, 3 et Seadeddin. p. 206 : *fu con la sua moglie et figliuoli trasportato a Filippopoli, dove egli stette fin alla sua morte.*

IV. § 1. καὶ Ἰσμαῆλος μὲν... ἀπὼν] add. margo. || — προσσχόντας] προσχ. cod. || — ἀσφαλῶς add. margo. || — § 2. ἐστὶ δὲ ὁ Ταῦρος; etc.] Eodem modo de Tauro Critobulus exponit lib. 1, 14, 3. Sec. Chalco. p. 491 Mechemetes a Sinope urbe per Cappadociam iter faciens obvium habuit filium suum, Amasias praefectum; venit deinde in Sebastiae regionem. Ἐπεὶ δὲ παραμυψάμενος τὴν Σεβάστειαν εἰσέβαλεν ἐς τὴν Χασάνειαν χώραν, πόλιν γὰρ μὲν ** τοῦνομα ἐπὼν παρεστήσατο. Μετὰ δὲ προῖοντι ἀπικνεῖται ἐς αὐτὸν βασιλεία ἡ τοῦ Χασάνειαν μητρός, φέρουσα τε δῶρα λαμπρά καὶ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς διαπραχθεμένη. Oppidum, cuius nomen ap. Chalc. excidit, erat *Kojuntlu-hissar*, ut liquet ex Seadeddin. 2. p. 201, ubi haec : *Dopo che hebbe recuperato il paese d'Isfendiario* (Sinopen), *vollò le sue tendine militari contra la città di Coiuntli per esservi vicina. Onde intesosi da Usun Hassan l'arrivo dell' esercito a quella città, si levò dal distretto d'Ersengiano* (Ἐρζιγανῆ, Ἀρτζίγγα, Ἐρτζίκα, τὰ τῶν Ἀρμενίων βασιλεία ap. Chalc. p. 167, 168, 378, hod. *Erzeroum*; Τιγρανοκέρτα Critobuli), *e si ricoverò nell' alpi di Chiemah* (deb. *Kamach*, ut Fallmerayer monet). In his quoque regionibus Turci hostem vincunt, et nepotem Chasanis, qui *Menser* montis fauces occupaverat, nocturno impetu opprimunt. Interim *Coiuntli* oppidum se dederat. Deinde quum rex ad *Balgaro* montem versaretur. Sara mater Chasanis ad regem venit, filii nomine veniam petens. In le per *Balgaro* montem asperissimum et transeuntibus molestissimum rex Trapezuntem petivit. Igitur Mechemetes a Sinope per *Amasiam* et *Tokat* (Eudoxiam) et *Tchamlitel* montem ad *Sura* (Sebastiam) venit in vallem Italyis fluvii (*Kazylirmak*); inde per vallem fluvii versus ortum hibernum pergens accessit ad *Kujuntlu-hissar*, quod oppidum in Kiepert tabula (*Karte von Kleinasien*. Berlin 1854) haud longe a *Scharmagky-Sou* (Lycos fl.) ponitur (35° 41 long. Par. et 40° 22 lat.). Hinc ortum versus ad *Erzeroum* urbem (vet. Theodosiopolim) tendit, tum boream versus se convertit i vallem *Tchourouk* (ol. *Acampsis*) fluvii, cui ab ortu adjacet *Mesra dagh*, qui est il monte *Menser* Seadeddin, ab occasu autem imminet *Boglar* seu *Balchar-dagh* (*Balgaro* ap. Seadeddin; vet. *Paryadres*), quem transiens Mechemetes Trapezuntem profectus est. Nihil sunt quae apud Ducam leguntur p. 342, 20 : Περὶ τῆς Ἀρμενίας καὶ

ἐνοῦται τοῖς Ἀρμενίων καὶ Μήδων ὄρεσι, καὶ δι' αὐτῶν τῷ Καυκάσῳ. (3) Τοῦτόν φασι διαβῆναι ζὺν ὅπλοις πρῶτον Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα μετ' Ἡρακλέα γε καὶ Διόνυσον, στρατεύσαντα κατὰ Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως καὶ τῆς ὅλης Ἀσίας, καὶ μετ' ἐκείνων αὖθις μετὰ Ῥωμαίων Μάγνον Πομπήιον. Διέβη δὲ κἀν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις (καὶ) Τόμιρις ὁ Μασσαγετῶν τε καὶ Σκυθῶν βασιλεὺς, ἥνικα κατὰ Παῖσζήτειο τοῦ προγόνου τοῦ βασιλέως ἐστράτευσεν ζὺν ὅπλοις μὲν γε καὶ στρατιᾷ, ἀλλὰ τῶν παρόδων αὐτὸς κρατῶν ἐκ πολλοῦ, καὶ διὰ φιλίας τῆς αὐτοῦ πορευόμενος. Διαβαίνει τοῦτον καὶ νῦν ὁ βασιλεὺς Μεχμέτης, ἀλλὰ ζὺν ὅπλοις καὶ πολέμῳ, τρίτος ἀπ' Ἀλεξάνδρου, μετὰ Ῥωμαίους τε καὶ Πομπήιον. (4) Χασάνης γάρ, ἧ πρόσθεν ἔφην, ἐπιγαμίαν ἔχων τῷ βασιλεῖ Τραπεζούντος καὶ ζυμγαγεῖν βουλόμενος τούτῳ, ἄλλως δὲ καὶ Τραπεζοῦντα μᾶλλον αὐτὸς ὑπαγαγέσθαι βουλόμενος καὶ ἐλπίζων, ἐπειδὴ τὴν κατ' αὐτῆς ἐφοδὸν ἐγὼν τοῦ βασιλέως, δύναμιν ἀθροίσας ἤκεν ἐς τὰς παρόδους, εἰρξαι βουλόμενος τὸν βασιλέα τῆς διαβάσεως. (5) Βασιλεὺς δὲ τοῦτο μαθὼν, ἐκείνων μὲν αὐτοῦ μετὰ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ χαίρειν εἶσεν, αὐτὸς δὲ ἄλλην ὁδὸν ἀτριβῇ καὶ τραχείαν καὶ πάντῃ δύσπορον καὶ ἀνάντη εὐθὺ φέρουσαν Τυγανοκέρτων τῶν βασιλέων Χασάνων ἔεμε· καὶ πρῶτον μὲν στρατιάν ἱκανὴν ἐκπέμψας εὐζώνων τε καὶ κούφως ὠπλισμένων ἀνδρῶν τοξοτῶν τε καὶ πελταστῶν μετὰ Μαχουμούτew τοῦ πασῖα προκατέσχε τούς ἐπικαιροτάτους τῶν λόφων τὰ τε στενὰ καὶ δυσδιεξίτητα τῶν παρόδων καὶ τὰς δυσχωρίας ἀπάσας. (6) Μετὰ δὲ καὶ ψιλοὺς ἀνδρας ὅτι γε πλείστους ἐκπέμψει ὑλοτομοῦντάς τε καὶ ἐξομαλίζοντας τὰ τε σκληρὰ καὶ δυσάντη τὰ τε ἑσεία καὶ λάσια τῶν χωρίων καὶ ὀρυμῶνας καὶ λόχμας, δι' ὧν ἐμέλλε ποιεῖσθαι τὴν παράδοον, εὐρυτέραν τε αὐτῇ καὶ λιοτέραν κατασκευάζοντας τὴν διάβασιν. (7) Τὸ γὰρ ὅρος τοῦτο ὁ Ταῦρος εἰς μὲν λέγεται εἶναι, εἶναι δὲ ὄρη πολλὰ ἐν ἑαυτῷ δυσδιάβατα τε καὶ δυσδιεξίτητα καὶ κορυφὰς ὑπερνεφεῖς τε καὶ ἡλιθιάτους καὶ πάγους ὑπερυψηλοὺς καὶ ἀποτόμους καὶ φάραγγας βαθείας τε καὶ κρημνώδεις καὶ σκοπέλους καὶ δυσχωρίας καὶ λόχμας καὶ βάραθρα ἀνάντη τε καὶ κατάντη, δυσάντη τε καὶ προσάντη πολλὰ, ἀ πάντα δυσκολωτάτην τε καὶ δυσχερεστάτην καὶ λίαν ἐπίπονόν τε καὶ κινδυνώδη ποιεῖται τὴν διάβασιν. (8) τὸ δὲ δὴ μείζον ὅτι καὶ πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸς ἡ διὰ τῶν τοιούτων τε καὶ τοσούτων δυσχερειῶν τε καὶ ἀνοδῶν φέρουσα, ἣν μόλις ἄνδρες κούφως ὠπλισμένοι καὶ εὐσταλεῖς καὶ οὗτοί γε δὴ ζὺν πόνῳ πολλῷ

διαβαῖεν ἂν ἐν ὀκτὼ καὶ δέκα ταῖς ὁλαῖς ἡμέραις, μὴ ὅτι γε στρατιὰ τοσαύτη ἱππικὴ τε καὶ περὶ μετ' ὅλων τε βάρους καὶ ἀποσκευῆς ἤσας οὐδ' ἂν εἴποι τις, ἐτι δὲ ἱππῶν τε καὶ ὑποζυγίων καὶ κμηλῶν καὶ ἡμιόνων πάντων ἀγθοφορούντων πολὺ τι χρῆμα· ἀλλ' ὅμως ταῦτα πάντα παρ' οὐδὲν θέμενος ὁ βασιλεὺς διαβαίνειν ἐπειράτο. (9) Ἐκτάτας οὖν καλῶς καὶ ὀπίστας πᾶσαν τὴν στρατιάν διέβαινε, τὸ μὲν πεζὸν ἐμπροσθεν ἐπὶ κέρως ἔχων αἰὶ πορευόμενος, τὰ σκευοφόρα δ' ἐν τῇ μέσῳ, τὴν δὲ ἱππον ὀπίσθεν τάσας ζὺν οὐραγοῖς τε καὶ ὀπισθοφύλαξιν· αὐτὸς δὲ τὸ μέσον ἐπέχων τοῦ πεζοῦ ζὺν ὀλίγοις ἱππόταις, δταν μὲν ἐν στενοπόροις διέβαιναν, ἐς δὲ τὸ κέρως ξυνέστελλεν· ἔστι δ' ὅτε καὶ μετωπηδὸν ἐπὶ κέρως προΐει. (10) ὅτε δ' εὐρυτέρας ἐτύγγανε τῆς οἰδοῦ, κατὰ μικρὸν ἀνέπτυσσε τὸ κέρως ἐς φάλαγγα καὶ κατὰ μέτωπον ἦγεν ἐν πλαισίῳ, ἔχων καὶ τοὺς ἐξ ἑκατέρου μέρους τῶν πλαγίων ζυντάξει προϊόντας μετωπηδὸν, τοξότας τε καὶ ὀπλίτας, τοὺς μὲν τὰ τόξα διὰ χειρὸς ἔχοντας ἐνταυμένα ταῖς νευραῖς ζὺν τοῖς βέλεσι, καὶ τούτους ἐναλλάξ τοῖς μέρεσιν, τοὺς μὲν ἀριστερῶς βάλλοντας ἐπὶ τὰ δεξιὰ, τοὺς δεξιῶς δ' ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ, τοὺς δὲ ὀπλίτας τὰ ὀρθατα φέροντας ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ περιάγοντας αἰὶ ἐνθελ ἡκίειν καὶ πάλλοντας. (11) Καὶ ἡμέρας μὲν οὕτω ἐπορεύετο, νυκτὸς δὲ στρατοπεδεύμενος πυρὰ τε πολλὰ ἔκαε πρὸ τοῦ στρατοπέδου μικρὸν ἀπωτέρω καὶ φυλακὰς εἶχεν ἰσχυρὰς ἐν κύκλῳ καὶ σκοποὺς συγχοὺς πανταχόθεν καὶ προδρόμους, οὓς ἔταπτεν ἡμέρας ἐν ταῖς ἐπικαιροτάτοις τῶν χωρίων, πάντοθεν ἀσφαλιζόμενος τὸ στρατόπεδον.

V. Ἐν τούτοις δὲ καὶ τὴν ξυμβῆν παράλογον, ὅπερ οὐ μικρῶς ἠνίασε τὸν τε βασιλέα καὶ τοὺς ἐν τέλει καὶ πᾶσαν τὴν στρατιάν. Ἐχθρὸς γάρ τις ἀνὴρ καὶ δύσενος καὶ βράκκνος, μηδενὸς ὅλως ἔχων αἰτιάσθαι, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσοφείλων χάριτας, ἰδίᾳ δὲ μόνον βασκανία καὶ κακουργία κινούμενος ἐπεβούλευε Μαχουμούτew τῷ πασῖα. (1) Δραξάμενος οὖν ἐπιτηδεῖον πρὸς κακουργίαν καιροῦ, καὶ θαρρήσας τῇ δυσχωρίᾳ καὶ ἐλπίσας δικλαθεῖν, λάθρα τε καὶ μηδενὸς εἰδότος ἢ ὑπορωμένου τὸ ζύνολον, ἐντείνας τὸ τόξον βέλος ἀφίησι κατ' αὐτοῦ, καὶ τυγχάνει μὲν αὐτοῦ κατὰ τοῦ μετώπου, οἱ μὲν γε καιρίαν ἔσχε πλῆξαι, ζυγχυθεῖς τε τὸν λογισμὸν τῷ παραλόγῳ τοῦ ἔργου καὶ τὰς χεῖρας ἐκλυθεῖς τῇ ζυγχύσει· ἄλλως δὲ πρὸς θάνατον ἂν ἦν ἡ πλῆγῃ. (1) Θορύβου δὲ καταστάντος ἐπὶ τούτῳ μεγίστου, καὶ τοῦ τε βασιλέως καὶ τῶν ἐν τέλει καὶ δὴ καὶ τῆς στρατιᾶς ἀπάσης ζυγχυθέντων οὐ

διαβάς τὸν Φάσιδα χώρας τὰς μὲν εἶλε, τὰς δὲ παρέδραμε, καὶ τὰ Καυκάσια ὄρη μετὰ πολλοῦ κόπου καὶ τῆς ὑστερήσεως τῶν ἀναγκαίων ἀναβάς κατέβη ἐς Κολχούς, καὶ δι' ἐς Τραπεζοῦντα ἀνελθὼν κτλ. Quibus fingendis ansam fortassis dedit Phasis ille (Pasin-Sou), qui pone Erzeroum in Araxem influit. || — Ἀλέξανδρον] Sane Taurum Alexander trajecit, at non illum, de quo Critobulus loquitur. || — § 3. χρόνοις] add. margo. || — Τόμιρις] i. e. Timur. cf. lib. 1, 14, 16. || — § 6. λιοτέραν] sic margo, εὐμαρεστέρην text. || — § 7. καὶ βίραθρα] supra versum adscripta sunt. || — § 8. ζὺν πόνῳ] συμπών cod. || — βάρους] βάρους cod.

V. § 1. μόνον] add. margo. || — καιρίαν] καιρίως; supra versum adscriptum. || — § 3. τῆς τόλμης:] supra versum ad-

μικρῶς τῷ παραλόγῳ τοῦ γεγονότος, καὶ ὥσπερ ἂν εἰ ἐπίσιν οἱ πολέμιοι αἵρνης, συλλαμβάνεται μὲν εὐθὺς ὁ χάσιτος καὶ δύστροπος ἐκεῖνος ἀνὴρ, καὶ πρὶν ἢ λόγου καὶ ἀπολογίας τυχεῖν δίδωσι οἰκὴν τῆς τολμῆς τὴν ἀξίαν, κατακοπεῖς ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἀνοικτὶ μεληδόν, μόνον οὐ πάντων ἀπογευμαμένων τῶν αὐτοῦ σαρκῶν καὶ τοῦ αἵματος. (α) Βασιλεὺς δὲ ξυσχεθεὶς ἀμέτρῳ λύπῃ καὶ ἀγωνίᾳ καὶ φόβῳ τῷ περὶ αὐτόν, εἰ ζημιουθήσεται ἄνδρα τηλικούτον καὶ μάλιστα ἐν τοιοῦτῳ τῆς ἀνάγκης καὶ τῶν πραγμάτων καιρῷ καὶ τόπῳ, καλεῖ μὲν παραυτίκα Ἰαγουπὴν τὸν αὐτοῦ ἱατρὸν, ἄνδρα σοφὸν καὶ τὰ πρῶτα τῆς τέχνης φέροντα, ὅση περὶ τε τὸ πρακτικὸν καὶ φαινόμενον ἔχει, καὶ ὅση περὶ τὸ θεωρητικὸν καὶ δογματικόν, καὶ δὴ καὶ μέγα δυνάμενον παρ' αὐτῷ, καὶ πυνθάνεται περὶ τοῦ τραύματος. (β) Μαθὼν δ' ἐπιτόλαιον εἶναι καὶ μὴ πρὸς κίνδυνον φέρον, ἀνέπνευσέ τε καὶ τῆς λύπης ὑπεῖκε, καὶ πλείστα τούτῳ δωρησάμενος ἐκέλευσεν ἐπιμελεῖσθαι πάσῃ σπουδῇ. Καὶ ὁ μὲν ἐπιμελείας τῆς προσηκούσης τυχῶν ταχέως τοῦ τραύματος ἀπαλλάττεται.

VI. Βασιλεὺς δὲ ἡμέρας ἐπτά πρὸς ταῖς δέκα προελαύνων αἶε, καὶ φάραγγας βαθείας καὶ κρημνοὺς ἀποτόμους καὶ δυσχωρίας μεγίστας καὶ τόπους δυσδάτους καὶ ἀποκρότους καὶ πολλὰ τοιαῦτα προσάντη καὶ δυσχερῇ μόλις που καὶ ζὺν πόνῳ πολλῷ διελθὼν, καὶ μεγίστας ὑπομείνας ταλαιπωρίας ἐν ὅλοις αὐτός τε καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ διαβαίνει τὸν Ταῦρον, καὶ καταβὰς ἐς τὸ πεδῖον στρατοπεδεύεται οὐ πόρρω Γυγρανοκέρτων. (α) Χασάνης δὲ τὴν ἀθρόαν ἐφοδὸν τοῦ βασιλέως μαθὼν, καὶ ὡς δυσχωρίαν τοσαύτην καὶ ὁδὸν ἀτριβὴ καὶ πλείστην καὶ τὸ δλον ἄβατον ἐς δεῦρο οὕτως εὐκόλως διέβη καὶ μετὰ τοσαύτης στρατιᾶς τε καὶ ὅπλων (καὶ) ἀποσκευῆς, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἤλασε τοὶς βασιλείους αὐτοῦ, ἐξεπλάγη τὴν παραλόγῳ τοῦ γεγονότος, καὶ ὥς τινι βέλει τῶν ἐξ οὐρανῶ πληγῆς ἐς ἀμχανίαν δεινὴν καὶ φόβον ἐνέπεσε, μὴ ἔμῳν ὅ τι καὶ ὁράσεις· καὶ τέλος ἐς ἀνάγκην μεγίστην καταστάς· ἐκπέμπει τὴν αὐτοῦ μητέρα πρέσβιν ὡς βασιλέα μετὰ δώρων ὅτι πολλῶν, ἀπολογούμενός τε ὑπὲρ ὧν ἔδοξε ὁρᾶσαι, καὶ συγγνώμην αἰτῶν, καὶ ἀμξ δεόμενος ξύμμαχος εἶναι καὶ φίλος τοῦ βασιλέως. (α) Ὁ δὲ δέχεται ταύτην φιλίῳ καὶ τιμῇ ταῖς πρεπούσαις τιμαῖς, καὶ λαλήσας εἰρηνικὰ μετ' αὐτῆς σπένδεται καὶ δέχεται φίλον καὶ ξύμμαχον εἶναι Χασάνην· οὐ μὴν ἀπίεμψέ γε ταύτην εὐθὺς, ἀλλ'

ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἐπορεύετο. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς οὕτως.

VII. Οἱ δὲ τοῦ στόλου ἡγεμόνες καταπλεύσαντες ἐς Τραπεζοῦντα προσέσχον τοῖς λιμέσιν αὐτῆς, καὶ ἀποβάντες ξυνάπτουσι πόλεμον Τραπεζοῦντιοῖς ἐπεξελθοῦσι πρὸ τῆς πόλεως· καὶ τρεψάμενοι τούτους ξυνωθοῦσι βίᾳ καὶ κατακλείουσιν ἐντὸς τοῦ ἄστεος. (α) Κρατήσαντες δὲ τῆς ἐξω χώρας ἀπάσης καὶ τῆς παρόδου τῆς πρὸς τὴν πόλιν, καὶ κύκλῳ περισχόντες αὐτοὺς τῷ στρατῷ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ταῖς ναυσὶν ἐπολιόρουν, παραφυλάττοντες ἰσχυρῶς τοῦ μή τι τῶν ἐνδόν ἐξαγαγεῖν ἢ τῶν ἐξωθεν ἐσκομίσασθαι. (α) Ἡμέραι μὲν οὖν παρῆλθον ἐξῆς ὅκτι πρὸ ταῖς εἰκοσι πολιορκουμένοις, ἐν αἷς ἐκδρομαὶ τινες ἐγίνοντο τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως πρὸς τοὺς ἐξω, καὶ ταύταις οὐδὲν ἑλαττον εἶχον οὗτοι τῶν πολεμίων, ὅμως γε μὴν ξυνελαυνόμενοι βίᾳ ὀλίγοι ὑπὸ πολλῶν αὐθις ἐσωθούντο καὶ κατεκλείοντο ἐς τὸ ἄστυ. (α) Μετὰ δὲ ταῦτα παραγίνεται Μαγυμοῦτης ὁ πασίας ζὺν τῇ κατὰ γῆν στρατιᾷ, προλαβὼν ἡμέρᾳ μιᾷ τὸν βασιλέα, καὶ στρατοπεδεύσάμενος οὐ πόρρω τοῦ ἄστεος, πέμψας ἀγγελὸν Θωμᾶν τὸν Καταβοληνοῦ, λόγους προσφέρει τοῖς ἐν τῇ πόλει καὶ βασιλεῖ τούτων ξυμβατηρίους περὶ ἐνδόσεως ἑαυτῶν τε καὶ τῆς πόλεως, βέλτιον εἶναι λέγων αὐτοῖς καὶ τῶν κατὰ πολλὴν ξυμπερόντων καταπιστεῦσαι ἑαυτοὺς τε καὶ τὴν πόλιν τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ μετὰ γε ξυμβάσεων καὶ ὀρκων βεβαίων καὶ πίστει· τοῦτο γὰρ ἔσται πρὸς καλοῦ καὶ ἐπωφελοῦς αὐτοῖς τε κοινῇ τῷ τε βασιλεῖ ἰδίᾳ καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς γε περὶ αὐτὸν πᾶσι, τῷ μὲν, τυχόντι προνοίας παρὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως, χώρας τε πολλῆς καὶ προσόδων ἱκανῶν ἐς τε διατροφὴν αὐτοῖς καὶ ἀνάπαυσιν καὶ πᾶσαν ἄλλην χρείαν τε καὶ αὐτάρκειαν, τοῖς δὲ, καθίσθαι ζὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπαθείαν ὅλως κακῶν, ἔχουσι τὴν τε πατρίδα καὶ τὰ ὑπάρχοντα. (α) Εἰ δὲ προκαλούμενου νῦν ἐπὶ ξυμβάσεις τοῦ μεγάλου βασιλέως παρακούσειαν, οὐκέτι ἔξουσι τοῦ λοιποῦ πρὸς αὐτὸν ξυμβάσεων τε καὶ ξυνθηκῶν ὅλως μνησθῆναι, ἀπαξ ὀργῇ καὶ θυμῷ καταστάτος ἐς τὸ πολεμεῖν, ἀλλὰ κριθήσονται τὰ κατ' αὐτοὺς ὅπλοις μᾶλλον τε καὶ σιδήρῳ, καὶ ἀλόντες πολέμῳ ὑποστήσονται φόνον τε καὶ διαρπαγὴν καὶ δουλείαν καὶ ὅσα πολέμου καὶ ἀλώσεως πάθη. Καὶ ὁ μὲν οὕτως. (α) Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ βασιλεὺς αὐτῶν ἀκούσαντες ταῦτα ἐδέξαντο τε τοὺς λόγους ἡσύχως, καὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως ἔφασαν παραγενομένου

scriptum. || — ἀπογευμαμένων] sic supra lineam m. 2, ἀπογευόμενον m. 1. || — § 4. Ἰαγουπὴν τοῦ αὐτοῦ] add. mgo, sicut mox verba ἄνδρα σοφὸν etc. ... μέγα δυνάμενον. || — § 5. πάσῃ σπουδῇ add. mgo.

VI. § 1. ζὺν πόνῳ] συμπόνῳ cod. || — § 2. ἐφθον ... μαθὼν] sic m. 2 in marg., μάδωσιν ... ιζών m. 1. || — μεγίστην] add. mgo. || — § 3. δέχεται τ. φιλίῳ] Cf. Chalc. p. 491. Seadled. p. 204.

VII. § 3. ἐξῆς] add. mgo. || — § 3. ὅκτι πρὸς ταῖς εἰκοσι] 16^e ser. Chalc. p. 494, 6. || — § 4. οὐ πόρρω τοῦ ἄστεος] ἐν τῇ ἐγγεγραμμένῃ Σκυλοῖμην Chalc. p. 494, 13. || — Καταβοληνοῦ] Cf. supra lib. 3, 20, 5. || — ὑπάρχοντα] οἰκία mgo. || — τὸν Θωμᾶν] m. 2, τὸν αὐτὸν m. 1. Apud Chalcoc. p. 394, 13 Machumutes Georgium (cujus mater erat soror matris Machumutis. V. Fallmerayer. p. 278), Davidis regis protovestiarium, amandavit ut de tradendo regno verba perferret.

ξυμβήσασθαι. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ παραγίνεται καὶ οὗτος, καὶ στρατοπεδεύεται πρὸ τῆς πόλεως, καὶ κήρυκα πέμψας τὸν Θωμαῖν, προκαλεῖται καὶ αὐτὸς ἐπὶ ξυμβάσεις αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς καὶ δημοῖς, ἐρ ὅσπερ καὶ Μαχουμούτης. (7) Οἱ δὲ τοῦ κήρυκος ἀκούσαντες, δωρὰ τε πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἐτοιμάσαντες εὐθὺς, καὶ ἄνδρας τοὺς ἀρίστους σφῶν ἀπολεξάμενοι καὶ πίστεις δόντες αὐτοῖς ἐκπέμπουσιν. Οἱ δὲ ἀφικόμενοι προσκυνοῦσι τε τὸν βασιλέα καὶ ξυνθήκας ποιοῦνται, καὶ ὅρκους δόντες καὶ λαβόντες παραδίδουσι τὴν τε πόλιν καὶ ἑαυτοὺς βασιλεῖ, καὶ ἀνοίξαντες τὰς πύλας δέχονται Μαχουμούτα μετὰ τῆς στρατιᾶς, καὶ παραλαμβάνει Μαχουμούτης τὴν πόλιν. (8) Ἐξέεισι δὲ καὶ βασιλεὺς Τραπεζούντος ξύν γε παισὶ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἄπασιν ἐς προσκύνησιν τοῦ βασιλέως. Ὁ δὲ δέχεται τοῦτον ἡμέρως καὶ φιланθρώπως, καὶ δεξιωσάμενος καὶ τιμήσας τὰ εἰκότα, δωρεῖται πολυτρόπως πῦτόν τε καὶ τοὺς παῖδας καὶ τοὺς ξύν αὐτῷ πάντας.

VIII. Καὶ μετὰ τοῦτο ἐσέρχεται ἐς τὴν πόλιν ὁ βασιλεὺς, καὶ περιερχόμενος κατεβῆτο τὴν τε θέσιν αὐτῆς καὶ ἀσφαλείαν καὶ τὴν ἄλλην ἐπιτηδεότητα τῆς τε χώρας καὶ αὐτῆς, ἐτι δὲ τὴν τε οἰκισιν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ. Ἄνεισι δὲ ἐς τε τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ βασιλεία, καὶ εἶδε καὶ ἐθαύμασε τὴν τε ἐχυρότητα τῆς ἄκρας καὶ τὰς οἰκοδομὰς τῶν βασιλείων καὶ τὴν λαμπρότητα, καὶ λόγου ἀξίαν διὰ πάντων τὴν πόλιν ἀπέφαινε. (2) Μετὰ δὲ τοῦτο κελεύει τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἄπαντας καὶ δὴ καὶ τινὰς τῶν ἐν δυνάμει ὄντων τῆς πόλεως καὶ πλοῦτον κεκτημένων ξύν γυναιξὶ καὶ παισὶ καὶ τοῖς ὑπάρχουσι πᾶσιν ἐξελθόντας ἐμβῆναι ἐς τὰς τριήρεις. Ἐκλέγεται δὲ καὶ παῖδας τῶν ἐφήδων ἀπὸ τε τῆς πόλεως καὶ τῆς ἔξω χώρας ἀπάσης περὶ πεντακοσίους που μάλιστα καὶ χιλίους, καὶ αὐτοὺς ἐμβιβάζει ἐς τὰς τριήρεις. (3) Καὶ δωρησάμενος πολλὰ τοῖς ἡγεμόσι τῶν νεῶν, τριηράρχαις δὲ φημι καὶ ναυάρχαις, ἐτι δὲ κυβερνήταις καὶ κελυσταῖς καὶ τοῖς ἄλλοις, ἐκέλευσεν ἀποπλεῖν. Καὶ οἱ μὲν ἀνήγοντο, αὐτὸς δὲ παρακατασχὼν τὸν ἕνα τῶν ἡγεμόνων τοῦ στόλου, Κασίμην τὸν σατράπην Καλλιουπόλεως, δίδωσιν αὐτῷ τὴν σατρα-

πείαν Τραπεζούντος, δίδωσι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐλῆς ἄνδρας ἐπιλέκτους τετρακοσίους ἐς φυλακὴν. (4) Διαγαγὼν δὲ οὐ πολλὰς ἡμέρας αὐτοῦ καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει καταστράμενος πάντα, ὥς ἦν αὐτῷ κατὰ νοῦν, ἄρας ἐκείθεν ἔει τὴν αὐτὴν αὖθις ἐπ' οἴκου. Γενόμενος δὲ κατὰ τὴν Χασάνεω χώραν, ἀποπέμπε τὴν μητέρα αὐτοῦ, πολλὰ δωρησάμενος καὶ τιμήσας, ἐκπέμπε δὲ καὶ πρέσβεις ξύν αὐτῇ ἐς Χασάνεα τὸν υἱὸν, σπονδὰς τε ἀνανεῶν καὶ φίλον καὶ ζύμμαχον, ἃς πρέσβεις ἔειν, ἔχειν βουλόμενος. (5) Ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἀντιπέμπε πρέσβεις ἐς βασιλέα δωρὰ τε φέροντας καὶ συγκαίροντας αὐτῷ τῶν κατορθωμάτων καὶ χάριν ὁμολογούντας τῆς ἐς τὴν μητέρα τιμῆς, καὶ φιλίαν καὶ ζύμμαχιν βεβαιούοντας. Βασιλεὺς δὲ ἐκείθεν ὁρμηθεὶς καὶ αἰὲ σπουδῇ ἐλαύνων ἐπὶ τὰ πρόσω, διαβαίνει τε τὸν Ταῦρον ἀσφαλῶς καὶ πᾶσαν τὴν μεταξύ διελθὼν ἐν ὁκτῶ καὶ εἰκοσι ταῖς ὁμαῖς ἡμέραις ἀφικνεῖται ἐς τὴν Προυσίου, καὶ τὴν στρατιὰν διαφέρει διαναπαύει αὐτόν τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐνταῦθα ἡμέρας οὐ συγνάς, καὶ μετὰ τοῦτο, φθινοπώρου λήγοντος ἡδὴ, παραγίνεται ἐς τὸ Βυζάντιον. Καὶ ἔννατον καὶ ἐξηκοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑννακοσίοις καὶ ἐξακισχιλίοις τοῖς ὁμαῖς ἡνύετο, ἐνδέκατον δὲ τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

IX. Τὰ μὲν οὖν κατὰ Σινώπην καὶ Τραπεζούντα, πόλεις λόγου ἀξίας καὶ τῶν ὀνομαστῶν ἐν τοῖς νῦν καιροῖς, τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον. Βασιλεὺς δὲ Μεγεμέτης τὴν Κωνσταντίνου καταλαβὼν, πρῶτα μὲν προὔργου τι ποιεῖται τὴν θεραπείαν τοῦ βασιλέως Τραπεζούντος, καὶ δίδωσιν αὐτῷ καὶ τοῖς ξύν αὐτῷ χώραν ἱκανὴν ἐς διατροφήν περὶ που τὸν Στρώμονα ποταμὸν, ὥστε ἀποφέρεισθαι δασμὸν ἐκείθεν ἐτήσιον ἀργύρου κέρμα νενομισμένον μυριάδας τριάκοντα. (2) Ἦν δὲ καὶ τις ἀνὴρ τῶν μετὰ βασιλεῶς Γεώργιος Ἀμνηρούκης τοῦνομα, φιλοσοφίαν ἄκρος, δση περὶ τε τὸ φυσικὸν ἔχει καὶ δογματικὸν τὸ τε μαθηματικὸν τε καὶ γεωμετρικὸν καὶ τὰς ἀναλογίας τῶν ἀριθμῶν, καὶ δση τῶν ἀπὸ τοῦ Περιπάτου καὶ τῆς Στοᾶς, προσέτι δὲ καὶ πλήρης πάσης ἐγκυκλίου παιδείας, ῥητορικῆς τε φημι καὶ ποιητικῆς. (3) Περὶ τούτου μαθὼν ὁ βα-

VIII. § 1. Καὶ εἶδε] add. margo. || — ἀπέφαινε] mgo, ἔφριπε text. || — § 2. Chalc., p. 497 9 : ἐπιλεξιμένοις παῖδας ὀκτακοσίους ἐς τὴν τῶν νεληιδῶν τάξιν ἐτάξατο. Cf. Seadedd. p. 206. || — § 3. καὶ οἱ μὲν ἀνήγοντο] add. mgo. || — Κασίμην τὸν σατρ. Καλῶν.] Chalc. p. 496, 5 : Τὴν μὲν οὖν πόλιν ἐπέτρεψε τῷ ναυάρχῳ τῆς Καλλιουπόλεως σατράπῃ. || — § 4. ἀποπέμπε] mgo; ἀπολῶει text. De re cf. Seadedd. p. 206. || — 5. ὁρμηθεὶς] mgo, ἰών text. || — φθινοπώρου λήγοντος παρ. ἐς τὸ Βυζ.] Sec. Ducam. p. 343, 17 vere demum anni 1462 reversus esset, anno integro in expeditione exacto : ἐκανεστρέφη χρόνον τέλειον πληρώσας ἐς τὴν ἀποδημίαν αὐτήν. || — ἑννατον καὶ ἐξῆ litterae et mox ἐνδέκατον in rasura scriptae.

IX. § 1. περὶ τὸν Στρώμονα π.] sc. Serrarum urbem, ut refert Spandugino Cantacuscino (*Della origine de' principi turchi*), citante Zinkeisenio 2, p. 342, qui fidem hujus testimonii ob reliquorum historicorum silentium in dubium vocavit. In Phrantze p. 414, 2 haec leguntur : τῷ δὲ τῆς Τραπεζούντος βασιλεῖ τῷ Κομνηνῷ κύρ Δαβὶδ χωρία τινὰ δώσα; ἐπὶ τὸ Μαῦρον ὄρος κατέφυγεν αὐτόν· ὃν δὴ καὶ μετὰ τινος χρόνου μικροῦ παραδρομῆν, εὐρὼν τάχα κατ' αὐτοῦ αἰτίαν τιὰ οὐκ ἀληθῆ, πάντα τὰ ἑαυτοῦ ἀρῶλετο, κακείνον πνιγμῷ ἐτελείωσε. Num Μαῦρον ὄρος in Strymonica regione fuerit, necne, nescio. Fallmerayer p. 282, citato Phrantze, Davidi regionem prope Adrianopolim assignatam esse dicit. Ceterum de interitu familiae regiae vid. plura ap. Chalcoz. p. 497 sq. || — § 2. Γεώργιος Ἀμνηρούκης.] Lemma in margine scriptum ita habet : περὶ Γεωργίου τοῦ Ἀμνηρού, ὅπως ἐδεῖξτο αὐτόν ὁ βασιλεὺς. *Amyrutsem* inter doctos Trapezuntios una cum Bessarione et Manuele commemorat Fallmerayer l. l. p. 322. || — ἀποδείξει] ἐλῶν mgo.

σιλεύς μετακαλεῖται τὸν ἄνδρα καὶ πείρην ἱκανὴν ἐκ
 τε τῆς ξυntyρίας καὶ διuιλίας λαβὼν τῆς τε παιδείας
 καὶ σοφίας αὐτοῦ, θαυμάζει τε τοῦτον διαφερόντως
 καὶ χώρας τῆς προσήκουσας ἀξιοὶ παρ' αὐτῷ καὶ συ-
 χναὶ ὡς αὐτὸν εἰσδοὶς καὶ διuιλίαις τιμᾷ, δόγματα
 τῶν παλαιῶν αὐτῷ προτιθεὶς καὶ φιλοσόφους ἀπορίαις
 καὶ συζητήσεσι καὶ λύσεσι· ἐστὶ γὰρ τῶν ἄκρως φιλο-
 σόφων ὁ βασιλεὺς. (4) Μετὰ δὲ τοῦτο τῶν κατὰ τὴν
 πόλιν αὐθις φροντίδων γίνεται, τοῦ τε ξυνοικισμοῦ
 αὐτῆς ἄγαν ἐπιμελόμενος, τοῦ τε κόσμου ζύμπαντος
 καὶ τῆς ἄλλης καλλονῆς καὶ κατασκευῆς, νεῶς τε
 ἀνεγείρων καὶ νεῶρια οἰκοδομῶν καὶ θέατρα καὶ ἀγο-
 ρὰς καὶ ὅσα τοιαῦτα, προστίθεται καὶ πάσας τέχνας
 καὶ ἐπιστήμας ἐσάγων αὐτῇ, πανταχόθεν ἀγείρων τε
 καὶ μετακομίζων τοὺς τούτων ἐπιστήμονας καὶ τε-
 χνίτας καὶ κατοικίζων αὐτῇ, μηδεμιᾶς δαπάνης ἢ
 ἀναλωμάτων πρὸς τοῦτο φειδόμενος. Ἐσπούδαστο
 γὰρ αὐτῷ διὰ τείλους αὐτάρκη τοῖς ὅλοις ἀποδείξει
 τὴν πόλιν, μηδαμοῦ προσδεομένην ἑτέρου τινὸς τῶν
 ἔξωθεν ἐς τε φιλοτιμίαν καὶ χρεῖαν καὶ κόσμον ὁμοῦ
 καὶ λαμπρότητα.

X. Ἐν τούτοις τοῖνυν ὄντι τῷ βασιλεῖ ἀγγέλλεται
 Δράκουλιν, τὸν ἡγεμόνα Γετῶν, νεωτέρων ἐπιθυμή-
 σαντα νεομῶσαι, καὶ στρατιὰν ξυλλεξάμενον ἱκανὴν
 καὶ ἱκανοὺς καὶ δπλα ἀντῆραι τῷ βασιλεῖ, ὃς ἦν αὐτῷ
 πρώην ταύτην παρασχὼν τὴν ἀρχήν. (2) Ἀπελαθέντας
 γὰρ αὐτόν τε καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑπὸ τοῦ τῶν Παϊόνων
 τε καὶ Δακῶν ἡγεμόνος Ἰωάννου τοῦ Γέτου μετὰ δυνά-
 μεως ἐπελθόντος καὶ τὸν σπῶν ἀποκτείναντος πατέρα,
 καὶ τὴν ἀρχὴν παραδόντος ἐτέρῳ, ἐδέξατο τοὺς
 φυγάδας ὁ τοῦ βασιλείως πατὴρ ἐς αὐτὸν καταφυγόν-
 τας, καὶ ἔτρεφεν ἐν τοῖς βασιλείοις ἄγαν φιλοτιμῶς
 παῖδας ὄντας ἐτί, καὶ τελευτῶν κατέλειπε αὐτοὺς τῷ
 βασιλεῖ καὶ υἱεῖ· καὶ ὃς εἶχε καὶ ἔτρεφεν αὐτοὺς ἐν
 πολλῇ θεραπείᾳ τε καὶ τιμῇ παρ' ἐαυτοῦ καὶ προνοίᾳ
 βασιλικῇ. (4) Νεωτέρων δὲ ξυμβάντων περὶ τὴν
 ἀρχὴν τὴν Γετῶν, καὶ τοῦ ταύτην ἔχοντος ἀπελα-
 θέντος κακῶς, κατήγαγε τοῦτον ὁ βασιλεὺς χειρὶ

πολλῇ καὶ δαπάνῃ, παραδούς αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀρχὴν
 τὴν Γετῶν, καὶ ξυνηθῆκαις καὶ ἔρκοις ξυνηθῆσας αὐτόν
 ἢ μὴν φυλάξειν ἄδολον καὶ καθαρὰν τὴν πρὸς τὸν
 βασιλέα στοργὴν καὶ εὐνοίαν καὶ τὰς γενομένας πί-
 στευς τε καὶ ξυνηθῆκας. (4) Ὁ δὲ βραχὺν χρόνον ἐμ-
 μείνας τούτοις, ἐπειτα πάντων ἀμνηστίαν λαβὼν καὶ
 κακὸς φανείς περὶ τὸν πιστεύσαντα, ἐπανεστῆ κατὰ
 τοῦ βασιλείως. Καὶ πρῶτα μὲν λάθρα διαβὰς τὸν
 Ἰστρον ξὺν δυνάμει καὶ στρατιᾷ οὐκ ὀλίγῃ κατατρέχει
 πᾶσαν τὴν ὁμορὸν αὐτῷ χώραν τοῦ βασιλείως, λέγων
 δὴ τὰ περὶ Νικόπολιν καὶ Βιδήνην, καὶ λείαν ἐλάσας
 ὅτι πολλὴν καὶ φόνον ἐργασάμενος οὐκ ὀλίγον πάλιν
 διαβὰς ἐπανεῆκεν ἐς τὴν αὐτοῦ. (5) Μετὰ δὲ τοῦτο
 πρέσβεις ὡς αὐτὸν ἀποστειλάντος τοῦ βασιλείως
 σπονδῶν τε ἀναμνήσοντας καὶ λαλήσοντας εἰρηνικά
 καὶ τὴν αἰτίαν πεισομένου τῆς ἀποστάσεως, ὅδε πρὶν
 ἢ μαθεῖν ἐφ' ἢ ἤκον, ξυλλαβὼν τούτους ἀνεσκόπισε,
 πολλὰ καὶ βλάσφημα ἀπειλήσας ἐς βασιλέα. (6) Βα-
 σιλεὺς δὲ τὴν ὑβρίν ταύτην βαρέως ἐνεγκὼν θυμῷ δι-
 καίῳ ληψθεὶς στρατιὰν ὅτι πλείστην εὐθὺς ἀγείρει,
 καὶ καλῶς παρασκευασάμενος χειμῶνος, ἅμα ἦρι
 διαβαίνει τὸν Ἰστρον καὶ διαβὰς κατατρέχει μὲν ἐν οὐ
 πολλαῖς ἡμέραις πᾶσαν σχεδὸν τὴν Γετῶν, πορθῶν
 καὶ δῶν αὐτήν, καὶ χειμάρρου δίκην ἐπερχόμενος τε
 καὶ παρασύρων πάντα τὰ ἐν ποσὶ καὶ φρούρια χει-
 ρούμενος καὶ κώμας διαρπάζων καὶ λείαν ὅτι πλείστην
 ἀπάγων. (7) Ὁ δὲ θρασὺς ἐκείνος καὶ ἀλαζὼν τὴν
 ἀθρόαν ἐφοδὸν τοῦ βασιλείως μὴ ἐνεγκὼν, φυγὰς εὐθὺς
 ὤχετο, καὶ καταλαβὼν τὰ ἐρυμνότατα τῆς χώρας καὶ
 τῶν βουνῶν διῆγε τὸ τέλος ἀποσκοπῶν τῶν γινομένων.
 Βασιλεὺς δὲ ἦγε καὶ ἔφερε τὴν αὐτοῦ, καὶ τέλος ἡγε-
 μόνα Γετῶν τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν ἀποδείκνυσιν Ῥάδον·
 εἶχε γὰρ τοῦτον μεθ' ἐαυτοῦ. (8) Δράκουλις δὲ ἦδη
 τῶν αὐτοῦ πραγμάτων ὄλωις ἀπογνοὺς καὶ μηδεμίαν
 ἔχων ἐλπίδα τοῦ λοιποῦ τῆς ἀρχῆς, ἔγνω θανατῶν
 δράσας τι τοὺς ἐχθροὺς κακῶς καὶ παθεῖν αὐτός· καὶ
 δὴ τοῦτο δόξαν ἀνοήτως αὐτῷ, νυκτὸς ἐπιθέσθαι βού-
 λεται τῷ στρατοπέδῳ· καὶ περὶ μέσας νύκτας ἀνα-

X. Expeditionem contra Wallachiae voivodam Wladum (Βλάδων Chalc.) sive Wladislaum IV, qui ob saevitiam Dracul (diabolus) et Tchepelpuch (carnifex) et turcice Kasikluwoda (voivoda palis homines insignens) cognominabatur, uberius et accuratius quam Critobulus narrat Chalcocondylas p. 499-518. Paucis verbis ejus meminit Phrantzes p. 414, 7-9; paullo fusius, sed parum recte de eadem agit Ducas p. 343, 9-345, 30. Cum his cf. Seadeddinus 2, p. 209-215. Alios auctores turcicos laudat Hammer 2, p. 309-215. Ex recentioribus vide Engel Geschichte der Wallachei, Hammer 1. I. et Zinkeisen 2, p. 160-177.

§ 1. Νεομῶσαι: νιωχμ. cod., pro more. || — § 4. Βιδήνην] Βιδήνην vocat Chalc. p. 305, 18; nunc vulgo Widin. || — § 5. πρὶν μαθεῖν ἐφ' ἢ ἤκον] Aliter Ducas p. 344, 6: Οἱ δὲ (legati) ἐλθόντες καὶ τῷ Βλάχῳ τὰ μηνυθέντα δηλώσαντες, πρῶτον αὐτοὺς ἐν πόλει καθίσταν, θάνατον ἀπάνθρωπον, ὀδυνηρὸν καὶ ἀσχημονα· εἴτα περάσας σὺν θυμῷ καὶ πατὴρ αὐτῶν ἐν τοῖς μέρεσι Δύστρας. Ibi pro Δύστρας Zinkeisen. p. 168 Ἰστρας (Danubii fl.) corrigi vult, quod ferri nequit. Legas Δρύστας; vel Δρίστας; sic enim medio aevo vocabatur vetus Durostorus, hodierna Silistria. Princeps legationis fuit Catabolinus scriba (Chalc. p. 501, 12), cujus filium Thomam supra commemoravit Critobulus. || — Βασιλεὺς ἐνεγκὼν] sic mgo, μὴ ἔ. text. || — § 6. ὅτι πλείστην] 150,000! sec. Ducam p. 344; 250,000! ser. Chalc. p. 505, 5. || — § 7. Ῥάδον] Ὁρδον in epistola; v. p. 52. Darulo ap. Seadedd., p. 215. Aliis Radul. Falso Dracul; ap. Chalc. p. 516, 15. || — καὶ τέλος ἡγεμόνος... μεθ' ἐαυτοῦ] add. margo. || — § 8. De nocturna hac Draculis irruptione multus est Chalc. p. 511 sq; ab hoc et a Critobulo mirum quantum recedit Ducas p. 345, qui ista nocte Walachorum ducem tanta Turcos clade affecisse narrat, ut Mechemetes κατησχυμένος, trajecto Danubio, Adrianopolim recessisset. || — § 8. ἀναλαβὼν τοὺς ἐαυτοῦ add. mgo. || — § 9. ὡς ἔγνω τὴν προσβολήν] mgo; προσβολόντες text. || — § 10. ἐξαρχήσας] ἐξαρχήσας text.

λαβὼν τοὺς αὐτοῦ, ἄρχῃ τινὶ προσβάλλει τοῦ στρατοπέδου ἀτάκτως τε καὶ ἕν οὐδενὶ κόσμῳ, καὶ φόνον ἐργάζεται ζῶντων πολλῶν, καμῆλων τε καὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων· οὐ γὰρ ἐνέτυχεν ἀνδράσι. (9) Βασιλεὺς γὰρ εὐθὺς ὡς ἐγὼ τὴν προσβολὴν, ἐξεπίτηδες κελεύει μικρὸν ἀναχωρῆσαι τοὺς στρατιώτας, ἵν' ἐπὶ μάλλον προέλθῃ, ὥς ἂν εὐχείρωτος γένηται. Μετὰ δὲ τοῦτο τῇ στρατιᾷ ὑνὴν μαδοὺς κελεύει πανταχόθεν αὐτῷ προσβάλλειν. Οἱ δ' ὁρμήσαντες ἕν ἀλαλαγῇ καὶ ῥύμῃ καὶ προθυμίᾳ πολλῇ πάντας α' τοῦ κατακόπτουσι, πλὴν ὅσους ζῶντας ἐξώγησαν, εὐαριθμήτους πάνυ. Δράκουλis δὲ διαλαθὼν αὐτοῦ που καὶ διαδράς φυγὰς ὤχετο ἐς Παίονας, οἱ δὲ ἑξυλλαβόντες αὐτὸν καθείρξαν ἐν φυλακῇ. (10) Βασιλεὺς δὲ, ἥπερ ἔφην, ἄρχοντα καὶ ἡγεμόνα Ἰετῶν ἀποδείκνυσσι 'Ράδον, παραδοὺς αὐτῷ πᾶν τὸ σφῶν κράτος καὶ τὴν ἀρχήν, τὰ πιστὰ λαβὼν παρ' αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ λείαν ἐλάσας ὅτι πολλὴν ἀνδραπόδων τε καὶ βοσκημάτων καὶ τῇ στρατιᾷ διαδοὺς, πάλιν διαβάει τὸν Ἰστρον, καὶ καταλαβὼν τὴν Ἀδριανῶν θέρους, μικρὸν διαναπαύει τὴν στρατιάν αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦτο μετακαλεσάμενος τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στόλου, κελεύει διακοσιῶν νεῶν στόλον ἐξαρτίσαι τῇ Λέσβῳ.

XI. Νικηρέζος γὰρ ὁ τοῦ Δωριέως υἱός, κληρονόμος καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Δομινίκου καταλειφθεὶς τῆς πατρῴας ἀρχῆς, τελευτήσαντος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς, καὶ σπονδὰς ἔχων μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ φόρου ὑποτελὲς ὢν, πρῶτα μὲν κακῶς βουλευσάμενος καὶ ἀνόσια δρῶν ἑξυλλαμβάνει τὸν ἀδελφὸν καὶ ἐς εἰρκτὴν ἐμβάλων ἀναίρει δόλῳ· ἔπειτα οὕτε τὸν φόρον ἀπεδίδου προθυμῶς τῷ βασιλεῖ, οὕτε μένειν ἀδόλως ἠθέλει ἐπὶ τῶν σπονδῶν, ἀλλὰ κοινολογούμενος κρύφα τοῖς Ἰταλοῖς καὶ ξυνθήκας ποιῶν μετ' αὐτῶν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, παρεσπόνδει τὸν βασιλέα ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ δὴ καὶ τὰς κατάρσεις δεγόμενος τῶν πειρατικῶν νεῶν καὶ αὐτὸς ἐτέρως

ἀντιπληρῶν καὶ ἡγεμόνας τῶν χωρῶν καὶ λιμένων καὶ τόπων παρέχων αὐτοῖς ἐκάκου λάθρα πᾶσαν τὴν προσεγγίῃ τῇ Λέσβῳ παραλίαν τοῦ βασιλέως, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Χερρόνησον αὐτῇ καὶ τὴν ἀντιπέραν Θράκης τε καὶ Μακεδονίας. (2) Ἀ πυνθανόμενος πολλάκις ὁ βασιλεὺς πέμπων ἐκέλευε μὴ τοιαῦτα δρᾶν ἐν σπονδαῖς καὶ εἰρήνῃ (οὐ γὰρ λανθάνει κακουργῶν τὰ τοιαῦτα), ἀλλὰ ἐμμένειν ἀδόλως ταῖς σπονδαῖς καὶ τὸν φόρον ἀποδιδόναι προθυμῶς ἢ πόλεμον ποιῆσειν αὐτῷ. (3) Ὁ δὲ τὰ μὲν ἀρνούμενός τε καὶ λανθάνειν νομίζων, τὰ δὲ καὶ ματαίως ἐλπίδας ἔχων ἐν Ἰταλοῖς, βραχὺ τῶν βασιλέως ἐφρόντιζεν. Ὁ δὲ πολλάκις ἀπειλήσας αὐτῷ καὶ δὴ καὶ στόλον ἐκπέμψας, ἥ πρόσθεν ἔφθην εἰπὼν, καὶ μέρος τι τῆς Λέσβου καταδράσας, ὥστε συμφρονισαὶ αὐτόν· ὁ δ' οὐδὲν μάλλον ἠρέει, ἀλλὰ πρὸς καιρὸν μὲν ἐδόκει ποιεῖν φόβῳ τοῦτο καὶ τῶν τοιούτων ἀπέχεσθαι, οὐδὲν δὲ ἤττον αὐθις ἔμενεν ἐπὶ τῶν αὐτῶν. (4) Ὅργισθεὶς οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς τὴν ἐκστρατείαν κατ' αὐτοῦ ἐποίητο. Παρασκευασάμενος οὖν διττὸν τὸν στόλον καὶ ὀπίσας καλῶς, καὶ ὀπλίτας πολλοὺς καὶ ὄπλα παντοῖα ἐπιθιδάσας ταῖς ναυσὶ καὶ μηχανὰς πετροβόλους καὶ ἀρετήρια, καὶ στρατηγὸν αὐτοκράτορα καὶ ἡγεμόνα τοῦ στόλου παντὸς ἐλόμενος Μαχάμουτα τὸν πρῶτον ἐκπέμπει, αὐτὸς δὲ ἕν τῇ κατὰ γῆν στρατιᾷ διαβάς τὸν Ἑλλησπόντον ἐπορεύετο διὰ τῆς κάτω Φρυγίας. (5) Καὶ ἀφικόμενος ἐς τὸ Ἴλιον κατεθεῖτο τὰ τε εἰρεῖα τούτου καὶ τὰ ἱχνη τῆς παλαιᾶς πόλεως Ἰτροῖς καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὴν θέσιν καὶ τὴν ἄλλην τῆς χώρας ἐπιτηδεϊότητα, καὶ ὡς ἔκειτο γῆς καὶ θαλάσσης ἐν ἐπικαίρῳ, προσέτι δὲ καὶ τῶν ἡρώων τοὺς τάρους ἱστορεῖ, Ἀχιλλέως τέ φημι καὶ Αἴαντος καὶ τῶν ἄλλων, καὶ ἐπήνεσε καὶ ἐμακάρισε τούτους τῆς τε μνήμης καὶ τῶν ἔργων καὶ διττὸν ἔτυχον ἐπαινέτου Ὀμήρου τοῦ ποιητοῦ. (6) ὅτε λέγεται καὶ μικρὸν ζυγκινήσας τὴν κεφαλὴν εἰπεῖν·

XI. De expeditione in Lesbum (c. 11-13) gravissimus testis est Ducas, Dominici principis domesticus, p. 345-346 et p. 582. Narratio ejus in meiōrῳ codice Parisino, ex quo editiones nostrae fluxerunt, manca est, sed suppleri potest ex vetere versione italica, quam Venetus quidam sec. integriorem codicem elaboravit, Bekkerus vero ad calcem Duce ed. Bonn. repetendam curavit. Chalcocondylas p. 518-521 et p. 523-527 de nonnullis rebus Duca uberior est. Phrantzes p. 414, 9 verbo rem absolvit. His addatur Seadeddinus 2, p. 216-217. Critobulus a Duca et Chalc. in nonnullis dissentit; novi nihil affert nisi quae de rege Ilium visente c. 11, 5 interponuntur. Ceterum expeditio hac initio anni sequentis 6971 (Sept. 1462) assignanda erat, siquidem mense Septembri classis Turcorum in Lesbum venit, teste Duca p. 345, 21: ἐν δὲ τῷ Ἰστροῦ ἐπὶ στόλον ἀπαρτίσας τριήρων καὶ διήρσαν ἔκαστην καὶ κατὰ τὴν νῆσιν ἐν τῇ νήσῳ Σεπτεμβρίῳ μηνί, καὶ αὐτὸς διὰ ξηρᾶς σὺν δυνάμει. Quanquam cum Critobulo facit Seadeddin. p. 216: *Il re quel medesimo anno che soggiogò la Vallachia sen' andò a Gallipoli con animo di soggiogare l'isola di Metelino*. Itemque Chalc. p. 518, 8: Βασιλεὺς τοῦ αὐτοῦ θέρους, φθινοπώρῳ ἐπιγινόμενου, ἐπέτελετο ἐπὶ Λέσβον, et p. 529, 3: τὸν μὲν ἐνιαυτὸν τοῦτον δι: αὐτὸς ἐκστρατεύσας βασιλεὺς· τὴν μὲν ἐπὶ Δάκας ἐλευσιν ἐποίησαντο, τὴν δὲ ἐπὶ Λέσβον.

§ 1. Νικηρέζος... Δωριέως... Νικόλαος... Δομνίου sec. Ducam. Apud Chalc. p. 520, 7 pro Nicolao perperam nominatur Dominicus. || — αὐτῶν || μοῖ, αὐτῶν text. || — φόρου || Tributum erat 2000 staterum, sec. Chalc. || — ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται || add. mgo. || — ἀντιπέραν || m. 2, ἀντιπέραν m. 1. || — § 2 ἐμμένειν || μένειν cod. || — § 3. νομίζων || mgo, ἐθέλων text. || — ἀπειλήσας... ἐκπέμψας || Participia pro temporibus finitis. || — τῶν τοιούτων ἀπέχεσθαι || add. mgo || — § 4. παντοῖα || add. mgo. || — § 6. ἐκδοκτῆρῶν || Cf. Chalc. p. 403, 15 de Constantinopolis expugnatione loquens: Δοκεῖ δὲ ἡ ἐκδοκτῆρῶν αὐτῇ... τῇ τοῦ Ἰλίου παραπλησίᾳ γεγονέναι [καὶ] δίκην γενέσθαι τοῦ Ἰλίου ὑπὸ τῶν βαρβάρων τοῖς Ἑλλήσι πατασθεὶ ἀπολομένοις, καὶ οὕτω τοῦ Ῥωμαίου οἰεσθαι ἐμυθεῖναι τὴν τίσιν ἀξιόχρηστοις τοῖς Ἑλλήσι τῆς πάλαι ποτὲ γενομένης Ἰλίου ἐκδοκτῆρας. || — καὶ Μακεδόνων || add. mgo. || — τοσαύταις ἐξ ὑστερον περιόδου ἐνιαυτῶν νῦν ἔμοι, et deinde verba ἡμᾶς καὶ et ὑστερον add. mgo.

« Ἐμὲ τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῶν αὐτῆς οἰκητόρων ἐν τοσαύταις περιόδοις ἐτῶν ἐκδικητὴν ἐταμιεύετο ὁ θεός· ἐχειμωσάμην γὰρ τοὺς τούτων ἐχθρούς, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἐπόρθησα, καὶ Μυσῶν λείαν τὰ τούτων πεποίημαι. Ἐλλήνες γὰρ ἦσαν καὶ Μαχεδόνιοι καὶ Θετταλοὶ καὶ Πελοποννήσιοι οἱ ταύτην πάλαι πορθήσαντες, ὧν οἱ ἀπόγονοι τοσαύταις ἐς ὕστερον περιόδοις ἐνισυτῶν νῦν ἐμοὶ τὴν δίκην ἀπέτισαν, διὰ τε τὴν τότε ἐς τοὺς Ἀσιανούς ἡμᾶς καὶ πολλάκις ὕστερον ὕδριν αὐτῶν. »

XII. Ὅρμηθεὶς οὖν ἐκείθεν ἀφίκετο ἐπὶ Λεκτὸν, καί κειθεν ἄρας στρατοπεδεύεται ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν ἡπείρου τῆς Λέσθου, καταντικρὺ Μιτυλήνης. Μαχουμύτης δὲ ἀναγθῆς ἐκ Καλλιουπόλεως παντὶ τῷ στόλῳ, ναυσι διακοσίαις, τριταῖος καταίρει ἐς Μιτυλήνην καὶ ἀποβιδάσας τὴν στρατιὰν, στρατόπεδον τιθῆσιν οὐ πόρρω τῆς πόλεως. (2) Μιτυληναῖοι δὲ τότε πρῶτον ἐπεκδρομὴν ποιησάμενοι καὶ μηδὲν ὀράσαντες πάλιν ξυνελαθέντες ὑπὸ τῶν δπλιτῶν βίᾳ ἐς τὴν πόλιν, κλείσαντες τὰς πύλας ἔμενον. Μαχουμύτης δὲ λόγους προσφέρει πρῶτον αὐτοῖς καὶ τῷ σφῶν ἡγεμόνι, εἰ βούλιντο παραδόντες ἑαυτοὺς καὶ τὴν πόλιν ξυμβῆναι τῷ βασιλεῖ· ὡς δ' οὐκ ἔπειθε, πρῶτα μὲν ἔχειρε τὰ ἔξω τῆς χώρας καὶ ἐδῶξε πάντα, ἔπειτα περισταυρώσας τὴν πόλιν καὶ κύκλῳ περιλαβὼν τῷ στρατῷ καὶ μηχανὰς ἐπιτιθήσας ἐπολιόρκει, καὶ τοῦ μὲν τεύχους ἐν ἔξ ἢ ἐπὶ ταῖς θλαῖς ἡμέραις κατέσεισε καὶ κατέρριψεν οὐκ ὀλίγον ταῖς μηχαναῖς. (3) Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ὡς εἶδον τὸ τεῖχος κατερριμμένον, κεραίας μεγάλας ἐπαγαγόντες καὶ περισταυρώσαντες αὐτὸ ἐσωθῆν τε καὶ ἔξωθεν, καὶ γῆν καὶ ὕλην ἄλλην ἐνδον ἐπιφορῆσαντες ἐμάχοντο ἐπ' αὐτοῦ. (4) Βασιλεὺς δὲ, πέραν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τὰ ὀρώμενα σκοπῶν, οὐκέτι μέλλειν ὦετο δεῖν, ἀλλ' ὡς τάχιστα παρασκευαστέα ὅτι εἶναι παντὶ τῷ στρατῷ καὶ πάσῃ δυνάμει προσβαλεῖν τῇ πόλει, ὡς αὐτοβοεῖ ταύτην αἰρήσων· καὶ αὐτίκα κελεύει διαβιδάζειν ἐς τὴν νῆσον τὴν στρατιὰν καὶ τὸ δπλιτικὸν ἅπαν δειτάχιστα. Καὶ οἱ μὲν διέβαινον. (5) Βασιλεὺς δ'

ἐμβὰς ἐς τριήρη πηραιούται καὶ αὐτὸς ἐς τὴν νῆσον, καὶ ξυγγεγόμενος Μαχουμούτε πυνθάνεται περὶ πάντων· ἔπειτα παρριπτεύων κατεσκόπει τὴν πόλιν, τὰ τε ἐπίμαχα καὶ ἀπόμαχα ταύτης κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν, καὶ κελεύει τὴν στρατιὰν ἐκτάττεσθαι πᾶσαν καὶ τὰς τριήρεις δπλίζεσθαι, ὡς ἀπὸ θαλάσσης προσβαλῶσας ἐκ τοῦ λιμένος. (6) Ἐν τούτῳ δὲ οἱ ἐν τῇ πόλει καὶ δ τούτων ἡγεμῶν, ὡς εἶδον τὸν τε βασιλεῖα περαιωθέντα καὶ τὴν στρατιὰν παρασκευαζομένην κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν αὐτοῖς προσβαλεῖν, δείσαντες μὴ εὐθὺς ἀνάρπαστοι γένωνται βίᾳ τοῖς δπλοις ἀλόντες (τὸ τε γὰρ τεῖχος ἑώρων κατέρριμμένον ταῖς μηχαναῖς, τοῦ τε στρατοῦ τὸ πλῆθος ἀπειρὸν τε καὶ ῥωμαλέον καὶ κατὰφρακτον ἅπαν τὴν τε τοῦ βασιλεῖος ὁρμὴν ἀνένδοτον οὖσαν, ὡς οὐδ' ἂν, εἴ τι καὶ γένοιτο, τῆς νήσου ἀποστήναι, εἰ μὴ ταύτην αἰρήσει τελεῖως), πέμπουσι κήρυκα, ἐνδιδόντες ἑαυτοὺς καὶ τὴν πόλιν τῷ βασιλεῖ, καὶ ἅμα δέομενοι ξυγγνώμης τυχεῖν, ὅτι μὴ εὐθὺς προσεχώρησαν καλούμενοι. (7) Καὶ ὁ βασιλεὺς δέχεται τούτους καὶ δίδωσι αὐτοῖς τὰ πιστά· οἱ δὲ Μιτυληναῖοι ἐξίσαι τῆς πόλεως μετὰ τοῦ σφῶν ἡγεμόνος καὶ προσκυνήσαντες τὸν βασιλεῖα παραδιδόασιν ταύτην αὐτῷ. Ὁ δὲ δέχεται τούτους ἡμέρως καὶ δωρεῖται φιλοτίμως· ἔπειτα ἐσελθὼν ἐς τὴν πόλιν ἐθεάσατο πᾶσαν καλῶς, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ἄριστη τε ἅμα καὶ καλλίστη. Ἦκουσι δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ἄλλων φρουρίων καὶ πολισμάτων, ἐνδιδόντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ φρούρια. (8) Βασιλεὺς δὲ τέσσαρας θλας ἡμέρας ἐν τῇ νήσῳ διαγαγὼν καὶ θεασάμενος αὐτὴν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα, καὶ θαυμάσας τὸ τε μέγεθος καὶ κάλλος αὐτῆς καὶ τὴν ἄλλην τῆς γῆς ἀρετὴν καὶ κατασκευὴν, αὐθις ἐμβὰς ἐς τριήρη πηραιούται ἐς τὸ στρατόπεδον, καταλιπὼν Μαχουμούτεα διαθέσθαι τὰ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν νῆσον, ὡς προσετάχθη. (9) Ὁ δὲ πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει ξυναγαγὼν, ἀνδρας τέ φημι καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, διεῖλεν ἐς μοῖρας τρεῖς, καὶ τὴν μὲν πρῶτην εἶσα μένειν ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ κατοικεῖν αὐτήν, ἔχοντας καὶ νεμομένους τὰ ἑαυτῶν, καὶ τὸν εἰσιτμένον ἐτῆ-

XII. § 1. Ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν] ad Ajasma, ut Ducas et Sealedl. || — διακοσίαις] classe triremium 25, aliarum navium fere centum, sec. Chalc. c. 523, 7. Ducas numeros vide in not. ad cap. 11. || — τὴν στρατιὰν] m. 2, τὸν στρατὸν m. 1. || — § 2. ἐξ ἢ ἐπὶ etc.] Aliter rem narrat Ducas. Sec. hunc Mechemetes in insulam trajecit ante coepitum obsidionem. Περίσας οὖν, inquit, ὁ τύραννος ἀπὸ τοῦ Ἀγιασματίου καὶ ζητήσας τὴν πόλιν σὺν τῇ νήσῳ, ἀπεκρίνατο ὁ Νικόλαος· Οὐκ ἐστὶ θανάτων παραζύναι τὴν πόλιν καὶ τὴν νῆσον, εἰ μὴ πρῶτον αὐτοὶ πολεμικῶς ὥρμηται ἴσθονται. » Τότε πάλιν τὴν περὶαν διαβάς ὁ τύραννος ἀρῆκε τὸν αὐτοῦ βεζύριον Μαχουμύτ τοῦ πολιορκεῖν Μιτυλήνην. Καὶ ἐπὶ τὰς περὶβολὰς σκευὰς ἀντικρὺ παραστήσας καὶ πετροβολῶν τὸ ἐν μέρος τῆς πόλεως τὸ λεγόμενον Μελανούδιον κατὰ γῆς ἐόρριψεν, ὁμοίως καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τοὺς προμαχώνας καὶ πύργους (Reliquia in graecis desunt). Et hacendo zà buttato per terra li merli delle mure et delle torre, uscì fora Luchino Cataluso et con esso in compagnia el vicario della terra, li quali incominzarono ad tramare la tradizione della città con Maomet Basia, mostrandoli tutti li lochi più debeli, li quali havesse ad bombardare, combattere et scalare. Et data cognitione dell'i mancamenti della terra, tornarono dentro in la città, et cominzarono con persuasione false inclinare el signore ad l'accordio, salvando le teste el l'havere. Et così concludendo mandarono per el signor alli Asmati (i. e. Ἀγιασμάτι) et qual venne. Et signor Nicoloso uscì fora con tutti li principali, con le chiave in mano. Similiter rerum seriem exhibet Chalcocondylas, qui murum urbis per 27 dies tormenti, quassatum esse refert. || — § 6. ῥωμαλέον] ῥωμαλεῖον cod. || — § 7. Μιτυληναῖοι] add. mgo. || — § 9. ἀπὸ γὰρ... κατὰ γῆν] ἀπαγαγεῖν... Κατοικεῖσαι codex. Fortassis tamen excludit ἐκείνους vel tale quid. || — ἀναδραποῖσα:] mgo, αἰχμη-

σίως καταβάλλοντας φόρον, τὴν δὲ δευτέραν ἀπήγαγεν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ κατώκισε, τὴν δὲ τρίτην ἀνδραποδίσας διέδωκε τοῖς στρατιώταις· ὅσους δὲ εὗρε μισθοφόρους τῶν Ἰταλῶν ἐν αὐτῇ, πάντας ἀπέκτεινε. (10) Τὰ δὲ ἐν τῇ νήσῳ ἄλλα φρούρια καὶ πολίσματα τότε μὲν εἶσσε μένειν ὡς εἶχε πρὸς καιρόν· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τινα τούτων ἐξεῖλε καὶ κατέσκαψε καὶ τοὺς ἀνδρας καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἀπώκισεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. (11) Οὕτω δὲ διαθείς τὰ κατὰ τὴν Μιτυλήνην καὶ τὴν Λέσθον ἄπασαν ὁ Μαχουμούτης, καὶ φρουρὰν ἱκανὴν ἐγκαταστήσας τῇ τε πόλει καὶ τοῖς ἄλλοις φρουρίοις, καὶ σατράπην ταύτην καταλιπὼν ἀνδρα τῶν ὀνομαστῶν παρ' αὐτοῖς καὶ πάννυ γινώσκων ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ στρατηγίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ ἀρετῇ Σάμιον Ἀλὴν τοῦνομα, περαιούται καὶ αὐτὸς ἐς βασιλείαν. (12) Οἱ δὲ τοῦ στόλου ἡγεμόνες παραλαβόντες μεθ' ἑαυτῶν τὸν τε Λεσθίων ἄρχοντα καὶ πάντας τὸν ζῆν αὐτῶν τοὺς τε ἀνδρας καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας σφῶν, τοὺς ἐπὶ ζυνοικισμῷ τῆς πόλεως, καὶ λείαν ὅτι πλείστην ἄλλην ἐνθήμενοι ταῖς νηυσὶν, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου ἐς τε Καλλιούπολιν καὶ Βυζάντιον, καὶ διεύλυσαν τὸν στόλον. (13) Βασιλεὺς δὲ τὴν στρατιάν διαφεῖς, αὐτὸς ζῆν τῇ ἰδίᾳ αὐλῇ, φθινοπώρου φθινοντος ἤδη, ἀφικνεῖται ἐς τὸ Βυζάντιον. Καὶ ἐβδόμηκοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἐννακοσίοις τε καὶ ἐξακισχιλίοις τοῖς ὅλοις ἡνέστο, δεύτερον δὲ καὶ δέκατον τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

XIII. Λέσθος μὲν οὖν οὕτως ὑπὸ βασιλείᾳ ἐάλω καὶ Μιτυλήνη, χρόνους ἤδη πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς τοῖσδε καιροῖς ἐνευδαίμωνήσασα τε καὶ ἐπὶ μέγα δόξης ἀρθέῖσα καὶ δυναστείας καὶ πλούτου, ἐξ ὅτου δὴ τὸ πρῶτον ἔσχε ταύτην παρὰ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων ἐς ἰδίαν ἀρχὴν Νικηρέζος ἐκείνους ὁ πρῶτος Γατελιούζων, ἀνὴρ Ἰταλὸς καὶ τῶν εὐ γεγονότων· (2) ὃς ἄγαν ζυνετὸς ὢν καὶ πεπαιδευμένος καὶ ψυχῆς ἀνδρείαν πλουτῶν τοῖς τε ἄλλοις κατὰ σῶμα προτερήμασι κομῶν καὶ καλῶς εἰδὼς ἀρίστα καὶ κάλλιστα διέπειν ἀρχὴν, ἐς τοσοῦτον αὐτὴν ἐπῆρε καὶ τοῖς ὅλοις ἀπέφηνε κρείττω ταῖς παρ' αὐτοῦ κατὰ μικρὸν ἐπιδόσεις καὶ προσθήκας, ὡς ἀμιλληθῆναι σχεδὸν ἐν πᾶσι τῇ παλαιᾷ ταύτης εὐδαιμονίᾳ. (3) Οὐ μόνον

γὰρ τὰ ζύνεγγρος καὶ περὶ αὐτὴν ἔσχε κατήκοα, ἀλλὰ καὶ Συρία πᾶσα καὶ Αἴγυπτος αὐτὴν ἐδεῖδι καὶ φόρον ἐτήσιον κατέβαλε, μισθοῦ τὴν εἰρήνην ὠνούμενη παρὰ τοῦ ταύτης κρατοῦντος· ναυτικὸν τε γὰρ εἶχε καὶ ἔτρεφε λόγου ἄξιον, καὶ τριήρεις ἐκείκτο πλείστας, τὰς μὲν πλοῖμους, τὰς δὲ καὶ ἐν νευρίοις, δι' ὧν οὐ μόνον τὴν κατ' αὐτὴν θάλασσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' Αἴγυπτον καὶ Συρίαν καὶ δὴ καὶ Λιβύην εἶχε δουλωσαμένη· πᾶσαν γὰρ αὐτὴν ἐληζέτο καὶ ἐπόρθει ληστείαις, ἕως, ἐς τοὺς ἐξ ἐκείνου τῆς ἀρχῆς μεταπεσούσης κατὰ διαδοχὴν καὶ κατὰ μικρὸν ἑλασσομένης τῷ χρόνῳ, τῶν τε τοῦ βασιλέως προγόνων, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, τὸ κράτος ἤδη τῆς καθ' αὐτοὺς θαλάσσης σχόντων καὶ πάντα τὰ ταύτη δουλωσαμένων, κατέστη καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἄλλων κατήκοος βασιλεῖ καὶ φόρου ὑποτελὲς καὶ νῦν ἐδουλώθη τελείως. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω.

XIV. Βασιλεὺς δὲ τὴν Κωνσταντίνου καταλαβὼν Μιτυληναίους μὲν ἐν ἐνὶ χώρῳ καθίζει τῆς πόλεως, δούς αὐτῶν τοῖς μὲν οἰκίας, τοῖς δὲ χώρων κατ' οἰκοδομὴν οἰκῶν, τοῖς δὲ ἄλλοις τὴν ἐκκλήσιν· Νικηρέζον δὲ τὸν τούτων ἡγεμόνα τότε μὲν καθεῖρξε ἐν φυλακῇ, μικρὸν δὲ ὕστερον ἀπέκτεινε δι' αἰτίας. Αὐτὸς δὲ κελεύει τὸ τάχος πρὸς ταῖς οὐσαῖς ναυσὶ καὶ ἑτέρας οὐκ ὀλίγας ναυπηγεῖσθαι, καὶ ναυτικὸν ἐκλέγειν ὅτι πολὺ πρὸς ταύτην καὶ μόνην τὴν ὑπηρεσίαν ἐκτεταγμένον ἐκ πάσης τῆς αὐτοῦ. (2) Τῆς γὰρ θαλάσσης τὸ κράτος μέγα δρῶν, καὶ τὸ τῶν Ἰταλῶν ναυτικὸν πολὺ ὄν καὶ ταύτης ἐπικρατοῦν, τῶν τε ἐν Αἰγαίῳ νήσων ἁπασῶν ἄρχον καὶ βλάπτον τὴν αὐτοῦ παραλίαν οὐ μικρῶς, Ἀσιανὴν τε καὶ Εὐρωπαϊαν, καὶ μάλιστα δὴ τὸ τῶν Ἑνετῶν, ἐβούλετο τοῦτο κωλύσαι τρόπῳ παντὶ, καὶ ξυμπάσης μὲν, εἴ γε δύναιτο, τῆς θαλάσσης ἐγκρατεὺς ἀρεῖαι, εἰ δ' οὐ, ἐκείνους κωλύσαι κακουργεῖν τὴν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ναυτικὸν τε ἐσπευδε ξυστήσασθαι μέγα καὶ τῆς θαλάσσης τὸ κράτος σχεῖν. (3) Μετὰ δὲ τοῦτο ἐδοξεν αὐτῷ σκοπομένῳ κράτιστον εἶναι καὶ τῶν σφόδρα ἀναγκαίων τόν τε τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ Χερρονήσου πορθμὸν φρουρίοις ἐρυμνοτάτοις διαλαβεῖν ἐκατέρωθεν, καὶ τὰς ἡπείρους ἀμφοτέρας ξυνάψαι, Ἀσίαν τε καὶ

λωσίᾳ παραδούς text. || — § 11. Σάμιον Ἀλὴν] Chalcocond. p. 526, 17 : ἐγκαθίστη... ἄρχοντα αὐτῶν τοῦ Σαμιλιέτω παῖδα, ἀνδρα ἐπίσημον, οὗ τὸν πατέρα ἐν ταῖς βασιλείαις θύραις ἀκούειν δικαιοσύνης ἀρίστον ἐπιθυόμεθα, καὶ δικὰς διεκρίσαντα ἀρίστον πάντων δὴ ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. Ni fallor, nomen viri tum apud Critobulum tum apud Chalcocondylam corruptum est. In Critobulo corrigendum fuerit Βεστάμιον Ἀλὴν, apud Chalc. vero : ἄρχοντα αὐτῶν [Ἀλὴν] τὸν Βεσταμιέτω. Intelligendus Ali Bestami, vir juris aliarumque scientiarum cognitione celeberrimus, multorumque scriptorum auctor, cuius sententiae innotens Mechemetes Bosniorum regem contra datam a Machumute fidem supplicio affect. Ceterum Bestami nomine non pater sed patria indicatur; scilicet oriundus vir erat e Beste oppido Herat provinciae. V. Hammer 2, p. 77 et 551. || — § 12. τὴν στρατιάν] mgo, τὸν στρατόν text.

XIII. § 2. Κομῶν] mgo, βριθῶν text. || — § 3. νῦν] mgo, τέλος text.

XIV. § 1. Νικηρέζον... δι' αἰτίας] add. margo. De causis necis v. Chalcoc. p. 528. || — κελεύει ναυπηγεῖσθαι etc.] Chalcoc. p. 529, 6 : Καὶ τὸν μὲν χειμῶνα (1462) ἐν Βυζαντίῳ διατρέβων ναυτικὸν τε ἐξηρτύετο, καὶ ἐς τὸν Εὐξεινον πόντον ἐναυπηγεῖτο τριήρεις ἅμρι τὰς τριάκοντα, καὶ οἰκοδομῶν ναοὺς τε καὶ βασιλεία ἐπενόει τὴν Βυζαντίου πόλιν αὐτῷ εἰς τὰ νηυσὶ εὐπορίαν παρεῖσθαι, ὥστε ἄξιον λόγου ναυτικὸν ἐς τὴν θάλασσαν ἐκαρτέσθαι· τῇ γὰρ θαλάσσῃ λογίζομενος εὐρίσκειν ὡς εἰ ἐπικρατῆσαι, ὅσον αὐτῷ παραγωγῆσαι καὶ τὰ τῶν πολέμων. || — § 2. καὶ μάλιστα τὸ τῶν Ἑνετῶν] Cf. Chalcoc. p. 530, 10. || — § 3. De re cf. Chalc. p. 529, 19 sqq., Hammer. 2, p. 73. || — Ἀσίαν τε καὶ Εὐρώπην] add.

Εὐρώπῃν, καὶ πᾶσαν τὴν ἄνω θάλασσαν τοῦ τε Εὐξείνου πόντου καὶ Ἑλλησπόντου, φημί, ἔσω ποιήσασθαι καὶ ἀσφαλίσασθαι ταύτην καλῶς, κλείσαντι τὸν πορθμὸν, ἵνα μὴ ἡ ταύτης παραλία τοῖς πολεμίοις ἐπερχομένοις ληστεύηται, ὥσπερ δῆτα καὶ πρῶην κἂν τῷ Βοσπόρῳ πεπότηνεν. (4) Οὕτω δὲ διανοηθεὶς ὁ βασιλεὺς εὐθὺς πέμπει τοὺς κατασκευομένους τὸν χώρον καὶ ἀναμετρήσοντας τὰ στενότητα τοῦ πορθμοῦ καὶ βούδῃ. Οἱ δὲ παραγενόμενοι καὶ ἀναμετρήσαντες εὗρον ὅτι στενωτάτον τε καὶ βουδέστατον τοῦ πορθμοῦ [τὸ κατὰ] τὴν μεταξὺ Μαζύτου καὶ Ἐλεούντος ἄκραν πρὸς τὴν ἀντιπέραν ἤπειρον τῆς Ἀσίας, ἥ Δαρδανία καλεῖται, στάδια πού μάλιστα ὀκτώ, ἐν ἧ καὶ τι καὶ πύργου παλαιοῦ ἐρείπιον ἐτύγγανεν ὃν, ἀλύσει βουλευθέντος τινὸς τῶν πρότερον βασιλέων, ὡς λέγεται, κλείσαι τὸν πορθμὸν, καὶ μὴ δυνηθέντος, τῇ βίᾳ τοῦ πολλοῦ ῥοῦ ξυνελισσάμενης τε καὶ ξυστρεφόμενης καὶ ξυγκλωμμένης βραδίως τῆς ἀλύσεως. (5) Ἐπανελθόντες οὖν ἀνήγγειλαν τοῦτο τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ μετακαλεσάμενος ὅτι τάχιστα Ἰαγούπην τὸν σατράπην Καλλιμπούλεως τε καὶ Χερρονήσου καὶ ἡγεμόνα τοῦ στόλου παντὸς καὶ τῆς παραλίας ἀπάσης, ἀνατίθησιν αὐτῷ τὸν τειχισμὸν τῶν φρουρίων ὅτι τάχος ποιεῖν καὶ τὴν ἄλλην τούτων πᾶσαν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν, μηδὲν σπουδῆς ἀνέντι. Καὶ ὅς οὐδὲν μελλήσας εὐθὺς ἐταίριζε, χειρὶ πολλῇ καὶ προθυμίᾳ καὶ δαπάνῃ χρώμενος ἐς τὸ ἔργον.

XV. Βασιλεὺς δὲ τοῦ χειμῶνος τούτου παρεσκευάζετο ὡς ἅμα ἦρι στρατιὰν ἐλάσων κατὰ Παιόνων τῶν ἐντὸς Σάου ποταμοῦ, οὗς καὶ Δαλμάτας καλοῦσιν, οἱ δὲ νεώτεροι Βόστρους, ἔθνος μέγα τε καὶ πολὺ καὶ μεγάλην ἔχον ἀρχὴν καὶ χώραν ὅτι πλείστην νειόμενον τε καὶ καρπούμενον ἀγαθὴν δυσχωρίαις τε μεγίσταις καταχωρυωμένην καὶ ὀρεῖς δυσβάτοις καὶ ἀποκρότοις καὶ τόποις τραχεῖσι καὶ ἀποκρήμνοις, προσέτι δὲ φρούριά τε ἔχουσιν ἐρυμνὰ καὶ πολιίσματα ἰσχυρὰ καὶ δυσάλατα καὶ ἡγεμόνας τῶν εὐδαιμόνων καὶ δυνατῶν. (2) Ἐχουσι δὲ καὶ φιλιαν αἰεὶ καὶ θυμυχίαν μετὰ τοῦ βασιλέως Παϊόνων καὶ ὁμαιχμίαν τε καὶ πίστει ἰσχυρὰς, ἥ μὴν, ἣν τις κατ' αὐτῶν ἐπὶ,

ἀλλήλοις βοηθεῖν· οἷς πᾶσι θαρρουντες οὐτε σπονδὰς ἔχειν ἠθελόν ποτε μετὰ τοῦ βασιλέως, οὔτε δασμὸν αὐτῷ καταβάλλειν ἐτήσιον, ὥσπερ οἱ ἄλλοι Ἕθμοι Ἰλλυριοὶ τε καὶ Τριβαλλοὶ, οὐδ' ὅλως κατακοῦειν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐς σπονδὰς σφᾶς προκαλοῦντο μένου βασιλέως, ἀπηξίουν αὐτοὶ καὶ οὐ καταδέχοντο σπένδασθαι, αὐτόνομοι τε καὶ ἐλευθεροὶ καὶ ἐκσπονδοὶ πάντῃ εἶναι βουλόμενοι. (3) Διὰ τοι τοῦτο καὶ πολὺν στρατιὰν πέμπων ὁ βασιλεὺς ἐληξίετο τὴν αὐτῶν, κατατρέχων τε καὶ λείαν ὅτι πλείστην ἀπάγων ἀνδρῶν τε καὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ βοσκῆμάτων. Οἱ δὲ οὐδὲν μᾶλλον τῆς ἐξ ἀρχῆς γνώμης ὑφείντο, ἀλλὰ τοῖς ἀπαξ δεδογμένοις ἐνέμενον, ἐπὶ τῷ σφετέρῳ μέντοι κακῷ. (4) Ἐπὶ τούτοις οὖν ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς τὴν ἐκστρατεῖαν κατ' αὐτῶν ἐποιεῖτο, καὶ δὴ καλῶς παρασκευασάμενος καὶ ὅπλα πολλὰ καὶ μηχανὰς παντοίας καὶ στρατιὰν ὅτι πλείστην ξυναγαγὼν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν, ἕαρος ἐπιλαμπρότος ἤξη, ἔξεισι κατ' αὐτῶν χειρὶ πολλῇ καὶ δυνάμει. (5) Ἄρας οὖν ἐκ τῆς Ἀδριανῶν παντὶ τῷ στρατῷ ἱππικῷ τε καὶ πεζικῷ καὶ αἰεὶ σπουδῇ ἐλαύνων ἐπὶ τὰ πρόσω, διαβαίνει τε τὴν αὐτοῦ ταχέως καὶ γενόμενος ἐν τοῖς μεθορίοις τῶν Βόστρων, στρατοπεδεύεται αὐτοῦ μικρὸν, καὶ μετὰ τοῦτο προσβάλλει τῇ χώρᾳ τούτων ἰσχυρῶς, καὶ κατατρέχει ταύτην, σκηπτὸς δίκην ἐμπιπτῶν καὶ ἐμπιπτῶν πάντα καὶ διαφθείρων καὶ ἀφανίζων καὶ φρούρια ἐξαιρῶν, ἐς ἃ δὲ καὶ φρουρὰς ἐσάγων καὶ λείαν ἀπάγων καὶ πᾶσαν ἤδη τὴν ἐν ποσὶ χειρούμενος, μηδενὸς ὅλως ἀνθισταμένου. (6) Διελάσας δὲ τὸ πλείστον τῆς χώρας ἐν οὗ πολιταῖς ἡμέραις τε καὶ καταδραμῶν, καὶ φρούρια πολλὰ καὶ πολιίσματα, ἤπειρ ἔφην, τὰ μὲν ἐξ ἐπιδρομῆς βίᾳ τοῖς ὅπλοις, τὰ δὲ καὶ προσχωρήσει ἐλὼν, γίνεται πρὸς τὸ ἄστυ, ἐν ᾧ ἦν καταφυγὸν ὁ τούτων ἡγεμὼν. (7) Ἦν γὰρ ἐρυμνότερον τοῦτο Ἰαίτζα καλούμενον τῇ ἐπιχώρῳ φωνῇ· καὶ κατακλείει τοῦτον ἐντὸς, καὶ προσφέρει λόγους τοῖς ἐν αὐτῷ περὶ (τε) ἐνδόσεως ἑαυτῶν τε καὶ τοῦ ἀστέος· ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε πανταχόθεν περισταυρώσας τὸ ἄστυ καὶ κύκλῳ περιβαλὼν τῷ στρατῷ καὶ μηχανὰς ἐπιστήσας ἐπολιόρκει, καὶ τοῦ μὲν τείχους ἐν οὐ πολλαῖς ἡμέραις πολὺ τε

margo. || — § 4. τὰ στενωτάτα τ. κ. καὶ βούδῃ] τὰ στενωτά codex; fort. leg. τὰ στενωπά. || — τὸ κατὰ] addidi. Dein Maζύτου codex. Pro Ἐλεούντο; prestaret Ἐλαιούντο; V. Steph. Thes. s. v. Tum ὁ Δαρδ. codex.

XV. De expeditione contra Stephanum Bosniorum regem et vicinos Bosnias principes ampliore narrationem præbet Chalcocondylas p. 530-544. Cf. Seadeddin. 2 p. 217-222 et quos laudant Hammer 2, p. 73 et Zinkeisen 2, p. 140 sqq. Critobulus nonnisi summa rerum momenta verbosè sed parum rectè tradidit. || — § 1. Δαλμάτας... Βόστρους;] Infra § 11 et lib. 5, 4, 1 legitur τὴν Δαλματῶν καὶ Βόστρων, quod ex nostri loci ratione esse debetet Δαλματῶν [τῶν] καὶ Βόστρων. Chalcocondylas Bosnios Illyriorum nomine comprehendit. Critobuli codex ubique præbet Βόστρους; pro Βοσνίου vel Βοσνους. || — § 2. Βασιλέως Παϊόνων] Mathiæ Corvini. || — ἢ μὴ] add. margo. || — § 4. στρατιὰν πλείστην] ἐς πεντεκαίδεκα σκοπιάδας ἱππίων, Chalc. p. 535, 21. || — § 5. Expeditionis ratio e Chalc. condylas aliisque haurienda. Mechemetes a Scopiis (Uskub) profectus per Wucitarnam (hod. Wuchitra inter Uskub et Pristina opp.), venit ad fluvium Serviam a Bosnia disterminantem, quem Chalc. p. 534, 15 Δοδοβίχην (p. 534, 14 Δοροβίχην) vocat; hinc perrexit ad Illyrium fluvium eoque tracto Δοδοβίχην urbem (hod. Babitcha-Otchak ad Kriroja fl.) obeldione cinxit, eaque (die 10 m. Maii 1463) politus est [Ceterum in Chalc. fluviorum istud nomena confundi suspicor. Δοδοβίχης fl. cum Δοδοβίχῃ urbe jungendus, et Βοδοβίχῃ et Βοβοβίχῃ scribendum fuerit, adeo ut in Servia et Bosnia confiniis sit Illyrius fluvius, cujus nominis haud dubie corrupti vestigium superest in

μέρος κατέσειε ταῖς μηχαναῖς καὶ κατέβαλεν, ἔπειτα παρεσκευάζετο πάσῃ δυνάμει προσβαλεῖν αὐτῷ. (8) Οἱ δὲ ἐντὸς τοῦ ἄστεος δρῶντες τό τε πολὺ τοῦ τείχους κατερριμμένον καὶ τὸν βασιλέα ὅσον οὐκ ᾔδη προσβαλοῦντα αὐτοῖς ἰσχυρῶς, καὶ δέισαντες μὴ βίᾳ ληφθέντες τοῖς ὅπλοις ἀπόλωνται, ἐπικηρυκεύονται κρύφα τοῦ σφῶν ἡγεμόνος τῷ βασιλεῖ, ἐνδιδόντες ἑαυτοὺς καὶ τὸ ἄστυ. Ὁ δὲ τούτων ἡγεμὼν αἰσθόμενος τοῦτο, νυκτὸς λαθὼν ἐξέρχεται τοῦ ἄστεος, λήθρα φυγὰς. Οἱ δὲ τοῦ στρατοπέδου τὴν φυλακὴν ἔχοντες, γνόντες τοῦτον καταδιώκουσιν ἰσχυρῶς, καὶ καταλαβόντες ζωγραφῶσι καὶ ἀπάγουσιν ὡς βασιλέα. Ὁ δὲ τοῦτον εὐθὺς ἀπέκτεινεν. (9) Οἱ δὲ τοῦ ἄστεος ἐξεληθόντες παραδιδόασιν ἑαυτοὺς τε καὶ τὸ ἄστυ τῷ βασιλεῖ· καὶ δὲ δέχεται τούτους ἡμέρως, καὶ δωρησάμενος πολυτρόπως δίδωσιν αὐτοῖς κατοικεῖν τὸ ἄστυ ζῦν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ τοῖς ὑπάρχουσι πᾶσι σῶς καὶ κακῶν ἀπαθείς, τὸν ζυνήθη μέντοι γε καὶ μόνον δασμὸν ἀποφέροντας ἐτησίως. (10) Μετὰ τοῦτο ἐσέρχεται καὶ αὐτὸς ἐς τὸ ἄστυ καὶ θεᾶται τοῦτο καλῶς, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ πᾶν ἰσχυρὸν, καὶ ἀναγκαῖα ἢ τούτου κατάχρηστίς τε καὶ φυλακὴ, καὶ πρὸς τὸν προκείμενον οἱ σκοπὸν σφόδρα χρήσιμος· κείται γὰρ ἐν ἐπικαίρῳ τῆς χώρας, ὁμορον δὲ τῇ Παιόνει, καὶ δύναται στρατιὰν δεχόμενον ἱκανὴν μεγάλην βλάπτειν αὐτήν. (11) Διὰ τοῦτο καὶ προύργου τὴν τοῦτου κατάσχεσιν ὁ βασιλεὺς ἐποιεῖτο· φρουρὰν οὖν ἱκανὴν ἐγκαταστήσας αὐτῷ καὶ φρούραρχον ἓνα τῶν οἰκείων καταλιπὼν, τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν αὐτὸς ἐπὶ τὰ λοιπὰ τῆς χώρας ἐτραπέτο, καὶ πρὶν τὸ θέρος διὸν ἐξήκειν, καταστρέφεται πᾶσαν τὴν Βόστρον καὶ Ἀλματῶν καὶ ληίζεται καὶ χειροῦται φρούρια ὀλίγη, ἐλάσσω τριακοσίων, ξυλλαμβάνει δὲ καὶ τέσσαρας τῶν αὐτῆς ἡγεμόνων.

XVI. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ Ἑνετοὶ λύσαντες τὰς μετὰ βασιλείας σπονδὰς, πόλεμον ἐξήνεγκαν αὐτῷ, ἔχοντες ἐγκλήματα δι' αἰτίας τοιαύτας. Ἀμάρης γάρ ὁ Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος σα-

τράτης, ἐκ πᾶν μικρῶν αἰτιῶν ὀρμηθεὶς, μᾶλλον δὲ οὐδὲ τούτων, ἀλλ' ὄργην ἔχων τοῖς Ἑνετοῖς, οἳ γε οὐ προσεῖχον αὐτῷ φιλικῶς, οὐδὲ χάριτας παρείχον ὡς σατράπῃ καὶ γειτονοῦντι καὶ δυναμένῳ βλάπτειν αὐτούς, ἀλλὰ νομίζων ὑπερορῆσθαι καὶ βουλόμενος ἀμύνασθαι τούτους, καιρὸν φυλάξας ἀπροσδοκῆτοίς ἐπέρχεται τοῖς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ καὶ κατατρέχει Ναυπακτὸν τε καὶ τὰ περὶ αὐτὴν καὶ λεῖαν οἳ πλείστην ἀπάγει ἀνδρῶν τε καὶ βοσκημάτων καὶ παίδων καὶ γυναικῶν· ἅτε γὰρ αἰφνης ἐπεσπεσῶν καὶ μηδὲν τι τοιούτων προσδεχομένοις μηδὲ προσδοκοῦσιν ὅλους αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ τε καὶ σπονδαῖς, μεγάλη ἐβλαψε, μᾶλλον δὲ ὀλίγου ἐδέησε καὶ αὐτὸ τῷ ἄστυ λαβεῖν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις αὐτῶν Κορώνειαν καὶ Μεθώνην καὶ τὰς λοιπὰς κακῶς ἐποίησε, προφάσεις ἐπάγων αἰ καὶ αἰτίας κενάς. (2) Ἐδοξεν οὖν βαρὺ τοῦτο λίαν τοῖς Ἑνετοῖς καὶ μεγίστην πρόφασιν ἐς τὸ πολεμεῖν καὶ ἄλλως ὠδίνουσι τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον, ἐξ ὅτου δὴ τὴν Πελοπόννησον ἐχειρώσατο· αἰ γὰρ ποτε προσεδόκων ἔξεν αὐτὴν οὔτοι, καὶ νομίζοντες ἰδιάν οὔσαν ἀποβαλεῖν, καιρὸν ἐξήτουν καὶ προφάσεις τινὰς πόλεμον ἐξενεγκεῖν βασιλεῖ καὶ στρατεῦσαι ἐπ' αὐτήν. (3) Δραξάμενοι οὖν τῶν αἰτιῶν τούτων, εὐθὺς καὶ ἄνευ πρεσβείας ἡστινοσούν καὶ τοῦ λόγους μᾶλλον ἐβελῆσαι τὰ διάφορα λύσαι, στρατιὰν μεγάλην καὶ στόλον διαπόντιον ἐξαρκύνουσι τῇ Πελοποννήσῳ τριήρων ἐβδομήκοντα καὶ δικάδων μεγάλων. (4) Πληρώσαντες οὖν αὐτὰς ἐπιβατῶν, καὶ ὀπλίτας ἐπιβύβαντες οἳ πολλοὺς καὶ στρατιώτας καταρξάμενους τε καὶ μαχίμους ἐκ τῶν ἰδίων καταλόγων καὶ τάξιων, ἀλλὰ δὴ καὶ ξένους μισθοφόρους· ὡς πλείστους καὶ ὅπλα παντοῖα ἐνθέμενοι καὶ μηχανὰς πετροβόλους καὶ ἀφετήρια, ἔτι δὲ καὶ σῶδρον πολὺν καὶ ξύλα καὶ ἄσβεστον καὶ τεχνίτας καὶ οἰκοδόμους καὶ ἔργαλεῖα τὰ ἐς οἰκοδομὴν ἐπιτήδεια καὶ ὅσα τοιαῦτα ἐπιφορτίσαντες καὶ καλῶς ἐξαρτύσαντες διὰ πάντων, καὶ στρατηγὸν αὐτοκράτορα ἐλόντες ἀνδρα τὸν παρ'

bodierno Ibar, qui a Scupis proficiscenti in confiniis istis occurrit]. A Balitcha Machumutes cum parte exercitus versus Iaitzam (Γαιτίαν Chalc.) regiam ad Werbam fluvium profectus est; ibi enim Stephanum degere acceperat. Adveniens autem quum urbem a rege jam relictam offenderet, ultro perrexit ad Kijutch (Κλιτίαν Chalc.) urbem Sannæ fluvio appositam, in quam Stephanus se receperat. Interea Mechemetes a Babitcha Iaitzam movit, cujus incolæ appropinquanti obviam profecti ultro urbem dederunt. Machumutes vero post brevem obsidionem Kijutch urbe politus est. Stephanus captus et ad Sultatum adductus supplicio afficitur, quanquam vitam ei salvam fore Machumutes promiserat. Post hæc rex contra vicinos principes se convertit, captosque necavit. || — ταχίως;] add. margo. || — § 11. τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν] add. mgo || — ξυλλαμβάνει:] mgo. ζωγραφὴ text. Dein αὐτῆς m. 2 additum.

XVI. De expeditione contra Venetos vid. Chalcocondylas p. 545-561, Phrantzes p. 415, Seadeddin. 2, p. 229-234 et præ ceteris Lettera d'un segretario del signor Sigismondo Malatesta, delle cose fatte nella Morea per Maomett II in Sansovini Collezione (Venet. 1582) p. 220 sqq.; Sabellico Historia rerum Venetiarum in Istoria delle cose Veneziane (Venezia 1713), t. I, p. 718; Mar. Sanuto l. I, p. 1172. Cf. Hammer p. 79, Zinkeisen p. 295 sqq. || — § 1. δι' αἰτίας;] καὶ alt. cod. || — Ἀμάρης;] Omar, Turchanis f., ob rem in bello Bosnico strenue gestam Thessaliæ præfecturam nuper obtinuerat, teste Chalc. p. 515, 21. || — Ναυπακτὸν τε] margo, ταύτην text. De re v. Chalcoc. p. 545, 6 sqq. Phrantzes p. 414, 11. || — αὐτοῖς ante ἐν εἰρήνῃ add. mgo. || — ὀλίγων] man. 2, ὀλίγων m. 1. || — § 3. μᾶλλον] supra lineam adscriptum. || — τριήρων ο' καὶ δικάδων] Chalc. p. 558, 16: πληρώσαντες τριήρεις λε' καὶ ναῦς τε ἀπ' ὠφελῆς β' ἐπὶ πλεον ἐπὶ Πελοπόννησον. || — § 4. ἐξαρτύσαντες;] mgo, ἀρτίσαντες text. || — § 5. ἐπικειμένων] add. mgo. Dein Ποῖον et Κρησιῶν codex. || — § 6. τὸν ἰσχυρόν] Caplum opus d.

αὐτοῖς δοκιμώτατον καὶ τῶν ὀνομαστῶν ἐπ' ἀνδρία καὶ στρατηγικῇ ἀρετῇ κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν, ἐκπέμπουσι τὸν στόλον. (6) Ἀραντες οὖν ἐκ τῆς αὐτῶν δυνάμει τε πολλῇ καὶ παρασκευῇ τῇ πάσῃ καὶ περιφανεί στρατιᾷ καὶ λαμπραῖς ἐλπίσιν, ἐπλεον τὸν Ἀδρίαν τε καὶ Ἰόνιον, παραπλεύσαντες δὲ Κέρκυραν τε καὶ Λευκάδα διὰ τῶν ἐπικειμένων νήσων Ἰθάκης τε καὶ Κεφαλληνίας, προσίσχουσι τῇ Ἥλιδι ἄκρα τῆς Πελοποννήσου, καὶ κείθεν γίνονται κατὰ τὸ Ῥίον τὸ Ἀχαϊκόν, καὶ διαβαλόντες τὸν Κρυσταῖον καταίρουσι ἐς τὴν Κορινθίαν ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ ἀποβάντες τῶν νεῶν στρατοπεδεύονται αὐτοῦ· τοῦτον γὰρ ἐβούλοντο πρῶτον τειγίσαι καὶ προκαταλαβεῖν, ἔπειτα τῇ ὅλῃ Πελοποννήσῳ ἐπιχειρήσαι. (8) Ἐκφορήσαντες οὖν πᾶσαν ἀποσκευὴν τε καὶ χρεῖαν καὶ διαλαβόντες τὸν ἰσθμὸν ἀπ' ἄκρου ἐς ἄκρον πάσῃ τῇ στρατιᾷ, εἰείριζον χειρὶ πολλῇ καὶ δυνάμει, ἔτι δὲ καὶ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ τῇ πάσῃ χρώμενοι. Ἀπέστησαν δὲ τότε εὐθὺς καὶ τινα τῶν φρουρίων καὶ πολισμάτων τοῦ βασιλέως ἐν τε τῇ μεσογείᾳ καὶ παραλίᾳ, καὶ προσέθεντο αὐτοῖς, ἐν οἷς καὶ φρουροὺς ἐγκατέστησαν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη πᾶσα Πελοπόννησος μετέωρος ἦν, ἀποσκοποῦσα τὸ μέλλον, ὥστε καὶ αὕτῃ ἀποστῆναι τοῦ βασιλέως. (7) Ἀμάρης δὲ ξυναγαγὼν πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν καὶ τινας τῶν

ἐκ Πελοποννήσου Ἰλλυριῶν προσλαβόμενος καὶ στρατιάν οὐ πολλὴν ἀθροίσας, ἐκάθητο ἐν Κορίνθῳ, φυλάσσων τε αὐτὴν, καὶ στρατιάν ἐκδεχόμενος παρὰ βασιλέως· ἥδη γὰρ ἦν πέμψας ἀγγελὸν ὡς αὐτὸν, εὐθὺς καταχθέντος τοῦ στόλου, ἀγγελοῦντα τὴν ἐξοδὸν τοῦτου, καὶ ἅμα καιρὸν ἐπιτήδειον παραφυλάττειν ἐπιθέσθαι αὐτοῖς. Καὶ ὁ μὲν οὕτως. (8) Βασιλεὺς δὲ πυθόμενος τὴν ἐς Πελοπόννησον ἐκστρατεῖαν τῶν Ἑνετῶν καὶ τὸν τοῦ Ἰσθμοῦ τειχισμόν, οὐκέτι ἐν ἀναβολαῖς τὸ πρᾶγμα ἐτίθει, ἀλλ' εὐθὺς μετακαλεσάμενος Μαχουμούτα τὸν πασίαν καὶ στρατιάν αὐτῷ δοὺς ἱκανὴν ὀπλιτῶν τε καὶ τοξοτῶν καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐλῆς τοὺς μαχιμωτάτους τε καὶ εὐοπλωτάτους, ἐκπέμπει ἐς Πελοπόννησον. (9) Αὐτὸς δὲ καταστησάμενος πάντα τὰ ἐν τοῖς Βόστροις καλῶς τε καὶ ὡς ἦν αὐτῷ κατὰ νοῦν, φρουροὺς τε καὶ φρουράρχας τῇ τε Ἰαίτῃ καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν φρουρίων ἐγκαταστήσας ὅσα μὴ κατέσκαψε, σατράπην τε ξὺν στρατιᾷ ἱκανῇ τῇ χώρᾳ καταλιπὼν ἄνδρα τῶν ὀνομαστῶν παρ' αὐτῷ ἐπ' ἀνδρίᾳ καὶ στρατηγίᾳ, καὶ λείαν ἑλάσας ὅτι πολλὴν αὐτός τε καὶ τῇ στρατιᾷ διαδοὺς, ἐπάνεισιν ἐς τὴν Ἀδριανοῦ, φθινοπώρου λήγοντος ἤδη. Καὶ ἐν δὴ καὶ ἐβδομηκοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἐννακισίοις τε καὶ ἑξακισχιλίοις τοῖς ὅλοις ἦν ἔνετο, τρίτον δὲ καὶ δέκατον τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

1 Sept. 1463, finitum 15 dierum spatio. Murus 12 pedes altus et 136 turribus instructus, ut Veneti tradunt. Sec. Phrantz. p. 415, 3 Aloysius Loredano ψυδόμνησε τὸν ἰσθμὸν, κακῶς δὲ διὰ τὴν συντομίαν. Sec. Critob. non finitus est murus. || — ἐν Κορίνθῳ ἐκάθητο] Imo, Omars initio belli erat Leontii, teste Chal. p. 556, 14; Corinthi praesidium praerat Sinanbeg, ut ait Seadedd. p. 231. || — § 7. ὡς αὐτὸν] m. 2, ἐς αὐτ. m. 1. || — παραφυλάττειν] m. 2, φυλάττειν m. 1. || — § 8. ξὺν στρατιᾷ ἱκανῇ] καὶ στρατιάν ἱκανὴν codex. Possis etiam στρατιάν τε ἱκανὴν καὶ σατράπην καταλιπὼν. || — § 8. καὶ ἐν] ἐν in rasura. Expectabas πρῶτον, at illud ex more Nostri.

ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΟΥ

ΕΥΓΓΡΑΦΗΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

Περιέχει ἤδε τόν τε πόλεμον Ἑνετῶν καί τήν ἐς Βόστρον· δευτέραν προσβολήν τοῦ βασιλείως, ἔτι δέ καί τήν ἐς Ἰλ-
λυριοῦς πρώτην καί δευτέραν ἐκστρατείαν τοῦ βασιλείως καί
ὡς ὑπηγάγετο ταύτην καί πόλιν ἐτείχισεν ἐν αὐτῇ. Χρόνου
πλήθος ἐστὶ τέσσαρα.

Μαχουμούτης δὲ ἀφικόμενος ἐς Πελοπόννησον
στρατοπεδεύεται ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ πρὸς τῇ ὑπωρεΐᾳ
τοῦ Κιθαειῶνος, καί πέμψας ἄγγελον κρύφα κοινολο-
γεῖται Ἀμάρῃ, δηλῶν τε τήν αὐτοῦ ἀφίξιν καί τῆς
στρατιᾶς καί πυνθανόμενος τὰ ἐν τῷ Ἰσθμῷ πάντα
καί τὰ τῶν πολεμίων ὡς ἔχει. Καί ξυνθέμενοι τὴν
ἐπιθεσιν ἐς ἡμέραν βήτην μετὰ γε ξυνθήματος ἡσύ-
χαζον. (2) Ἑνετοὶ δὲ σπουδῇ τε πολλῇ καί προθυμίᾳ
καί πολυχειρίᾳ χρώμενοι ἐς τὸ ἔργον, ἐπετέλουν αὐτὸ
ταχέως· καί γὰρ ἅπαν τὸ τεῖχος ἐξήνυσαν, πλὴν
τριῶν ἢ τεττάρων σταδίων, οὐ μέντοι γε ἐς ὕψος
ἱκανὸν ἦσαν αὐτὸ, ἀλλ' ὅσον ἐκ τούτου ἀπομάχεσθαι
ἀσφαλῶς. Ἐν τούτῳ δὲ Ἀμάρης καιρὸν φυλάξας ἐς
ἐπιθεσιν, σημαίνει τῷ Μαχουμούτῃ, καί ἀπὸ ἐνὸς
ξυνθήματος ὁρμηθέντες ἀμφω προσβάλλουσι τῷ στρα-
τοπέδῳ τῶν πολεμίων, ὁ μὲν ἐντὸς, ὁ δὲ ἐκτὸς ἐπιθέ-
μενοι, βοῇ τε πολλῇ καί κραυγῇ καί ἀλαλαγμῷ χρω-
μένων τῶν στρατιωτῶν· καί γίνεται ἀγὼν ἐνταῦθα
μέγας καί ὠθισμὸς καί μάχη καρτερὰ ξυσταδὸν καί
φόνος πολὺς· ἐν ᾗ μικρὸν μὲν χρόνον ἀντέσχον οἱ
Ἑνετοὶ δεξιόμενοι τοὺς ὀπλίτας, ἔπειτα τραπέντες
ἔφρευον ἀνὰ κράτος ἀτάκτως τε καί ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ,
οἱ δὲ ὀπλῖται ἐπέκειντο κτείνοντες ἀπειδῶς καί ζω-
γοῦντες σφᾶς, ἕως ἀφίκοντο ἐς τὴν θάλασσαν τε καί
τὰς ναῦς. (3) Ἐνταῦθα δὴ βία τε πολλῇ καί μόγις
ἐσθάντες ἐς τὰς τριήρεις οἱ Ἑνετοὶ ἀνήχθησαν ἐπὶ
μετεώρου μικρὸν ἀνακωχέυσαντες, ὅσον ἐκτὸς βέ-
λους εἶναι, καί ἐδέχοντο τοὺς ἀπὸ θαλάσσης νηχο-

μένους· πολλοὶ γὰρ βιαζόμενοι ὑπὸ τῶν πολεμίων,
ρίπτοντες τὰ ὅπλα ἐπιπτον ἐς τὴν θάλασσαν, οἱ δὲ
καί ξὺν ὅπλοις, καί ἀπαντήγοντο οἱ μὲν ἐς τὰς ναῦς,
οἱ δὲ καί ἀπεπνίγοντο βάρεϊ τῶν ὀπλων. Ἀπέθανον
δὲ ἐν τῇ μάχῃ πλῆθος πολὺ τῶν πολεμίων, ἀστῶν
τε καί ξένων, καί αὐτὸς ὁ στρατηγός, ἀνὴρ ἀγαθὸς
γενόμενος, ἐλίφθησαν δὲ καί ζῶντες ὀλίγοι ἐλάσσους
τριακοσίων. (4) Οἱ δὲ δὴ στρατιῶται διαρπάζουσι τὸ
στρατοπέδον ὅλον. Εὐρέθῃ δὲ ἐν αὐτῷ χρήματά τε
πολλὰ καί ἐπιπλα καί ἐκπώματα καί ἄλλη τις οὐκ
ὀλίγη ἀποσκευὴ τε καί χρεία, ἐλίφθη δὲ καί ὅπλα
πολλὰ, τὰ μὲν ἀπὸ σκύλων τῶν νεκρῶν, τὰ δὲ καί
ἀποκείμενα, καί μηχαναὶ παντοῖαι καί ὅσα τοιαῦτα.

II. Μαχουμούτης δὲ μετὰ τοῦτο ἀναλαβὼν τὴν
στρατιάν ἔσεισιν ἐς τὴν μεσόγειαν Πελοποννήσου μετὰ
τοῦ Ἀμάρους ἐπὶ τὰ ἀποστάντα τῶν φρουρίων καί
τοὺς ἄλλως νεωτερήσαντας Πελοποννησίους καί ἐν οὐ
πολλαῖς ἡμέραις χειροῦται τὰ τε φρούρια καί τὰ
ἄλλα πάντα, τὰ μὲν βία τοῖς ὅπλοις, τὰ δὲ καί
πειθοῖ προσαγόμενος. (2) Μετὰ δὲ τοῦτο ἀφικνεῖται
ἐς Ἄργος, πόλιν τῶν Ἑνετῶν, καί στρατοπεδεύεται
πρὸ τοῦ ἄστεος, καί προσφέρει λόγους τοῖς ἐν αὐτῷ
περὶ ἐνδόσεως ἑαυτῶν τε καί τοῦ ἄστεος. Οἱ δὲ Ἀρ-
γεῖοι δρῶντες τό τε πλῆθος τῆς στρατιᾶς περιστοιχίσαν
τὴν πόλιν κύκλῳ, τό τε σφῶν τεῖχος ἀσθενὲς καί ἐπίμα-
χον ὅλον, ἐπικουρίαν τε μηδεμίαν ποθὲν ἢ ἔχοντες ἢ
ὅλως ἔξιν ἐλπίζοντες, μὴ ἐκ προσβολῆς βία ληφθῶσι
τοῖς ὅπλοις καί ἀπόλωνται, παραδιδόασιν ἀμαχί
ἑαυτοὺς τε καί τὴν πόλιν Μαχουμούτῃ, τὰ πιστὰ
λαβόντες. (3) Ὁ δὲ πάντας αὐτοὺς ἀποικίζει ἐς τὸ
Βυζάντιον ξὺν γυναίξῃ καί τέκνοις καί τοῖς ὑπάρχουσι
πᾶσι σῶς καί κακῶν ἀπαθείς, τὴν δὲ πόλιν κατέσκαψε.
Διαθέμενος δὲ τὰ ἐν Πελοποννήσῳ πάντα καλῶς τε

I. Quod in sqq. narratur de Omare et Machumute in Isthmo utrinque Venetos simul adortis et acri paelio in
naves repellentibus, commentum scriptoris esse videtur, ut e ceteris testibus colligas. Veneti Corinthum obsi-
dentes paelio Octobris die vicesimo commisso insignem cladem passi erant simulque intempestivae hiemis frigore
acerbissimo male afficiebantur. Itaque soluta obsidione partim sub Isthmi murum, partim Naupliam se receperunt.
Deinde (d. 4 Nov.) quum nuntius afferretur de instante Machumutis adventu, etiam Isthmum, relictis impedi-
mentis, deseruerunt et in naves aufugerunt, adeo ut Machumutes murum defensoribus vacuum offendens absque
paelio in Peloponnesum invadere posset.

§ 1. Κιθαειῶνος;] De itinere Machumutis plura habes ap. Chalc. p. 560. — § 2. σφᾶς;] add. mgo. — § 3. οἱ Ἑνετοὶ
et deinde ἀνακωχέυσαντες et βάρεϊ τῶν ὀπλων add. mgo.

II. § 1. Ἐς τὴν μεσόγειαν τοῦ Πελ.] mgo, Πελοπόννησον text. — τὰ τε φρούρια καὶ τὰ ἄλλα πάντα] margo, τὰ
φρούρια text. — § 2. Ἀργεῖοι] add. margo. — § 4. Περιδελτίψ] De hoc monasterio Deiparæ sacro v. Ducang. in
Const. Christ. lib. 4 p. 94 sq.

καὶ ὡς ἦν αὐτῷ κατὰ νοῦν καὶ φρουροὺς τοῖς φρου-
οῖσις πᾶσι ἐγκαταστήσας ἄνδρας τῶν ἀπὸ τῆς βασι-
λικῆς αὐλῆς τοὺς μαχιμωτάτους, τὰ τε ἄλλως νεω-
τερήσαντα διορθωσάμενός τε καὶ παραδοὺς Ἀμάρει
πάντα, αὐτὸς λαθὼν μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τε ζωγρη-
θέντας ἄνδρας ἐν τῷ Ἰσθμῷ καὶ οὐς εὔρεν ἐν τοῖς
φρουροῖσι τῶν Ἑνετῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς νεωτερή-
σαντας Πελοποννησίων καὶ λείαν τινὰ οὐ πολλήν,
ἐπάνεισιν ἐς τὴν Κωνσταντίνου, χειμῶνος μεσοῦντος
ἦδη. (4) Βασιλεὺς δὲ τοὺς μὲν Ἀργεῖους πάντας κατοι-
κίζει ἐν τῇ μονῇ τῇ Περιβλέπτῃ καλουμένη, δοὺς
αὐτοῖς καὶ οἰκίας καὶ ἀμπέλους καὶ ἀγρούς, τοὺς δὲ
ληφθέντας ἄνδρας οὐς ἔφην τῶν πολεμίων τοὺς τε ἐν
τοῖς φρουροῖσι ἀλόντας τοὺς τε νεωτερήσαντας Πελο-
ποννησίων πάντας ἐπέκτεινεν.

III. Ἐν δὲ ταῖς αὐταῖς ἡμέραις καὶ Ἰαγουπῆς ὁ
σατράπης Καλλιουπόλειος τὰ ἐν Ἑλλησπόντῃ φρούρια
ἐξετέλεσε καὶ φρουρὰν ἐγκατέστησε τούτοις καὶ ὅπλα
ἐσθῆνγκε πλείστα καὶ μηχανὰς ἐπέστησε πετροδόλους
καὶ ἀφετήρια, δι' ὧν ἔμελλε τὸν ἔσπλουν αἰεὶ καὶ
ἐκπλουν κωλύειν τῶν ἀναπλιόντων ἢ καταπλεόντων
σκαφῶν, ὅτε καὶ ὧν βούλοιο, τὰ τε ἄλλα πάντα
πεποίηκε κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὑφήγησιν. (2) καὶ
ἔπετελέσθη ἔργον μέγα καὶ πάντων ἐξηρημένον καὶ
λόγου πολλοῦ καὶ θαύματος ἄξιον, ὅπερ οὐτε τῶν πα-
λαιῶν Ἑλλήνων τις οὐτε τῶν παλαιὰ μεγάλων βασι-
λέων καὶ στρατηγῶν, Ῥωμαίων τέ φημι καὶ Περσῶν,
ἐπὶ νοῦν ἐβάλλετο ποτε, οὐτε ἐδυνήθη βαλὼν, δια-
σπῆσαι τε τὴν ἄνω θαλάσσαν τῆς κάτω θαλάσσης καὶ
τελείως ἀπεῖρξαι καὶ ὅλως ἀβαντὸν τε καὶ ἄπλουν
καταστήσαι τοῖς ἀναπλεῖν ἢ καταπλεῖν βουλομένοις
πᾶσι, πλὴν οἷς βούλοιο, ὥσπερ πύλας ἐκατέρωθεν
τὰ φρούρια ἐπιθεῖς, καὶ μηχανὰς ἐπιστήσας πετροδό-
λους, δι' ὧν πόρρωθεν ἀνασσοῦνται καὶ τριτήρεις καὶ
ἀγκάδες αἱ μέγισται καὶ ἄλλο πᾶν καὶ μικρὸν καὶ
μέγα ἀκάτιον, εὐθὺς δὴ καὶ μόνον πλησιάσαντα κα-
ταγνύμενά τε καὶ ἀπρὸς τὴν τοῖς ἐκ τῶν μηχανῶν
ἀφιεμένοις παμμεγέθεσι λίθοις, ὥσπερ τῇ Σκύλλῃ
συμπλακέντα καὶ τῇ Χαρύδδει. (3) Ξέρξης μὲν γὰρ
ἔσχευε παλαιὸν τὸν Ἑλλησπόντον τοῦτον, ἀλλὰ σχεδία καὶ
γεφύρα ξυλίνῃ, ἥτις οὐτε πρὸς τε τὰς τῶν ἀνέμων καὶ
τῆς θαλάσσης ἐμβολὰς ἐπὶ πολὺ ἂν ἀντίσχειν ἐδυνήθη,

καὶ μέντοι γε οὐδὲ ἀντίσχε, καὶ ἐχθρῶν ἐπελθοῦσα
δύναμις βραδίως ἂν αὐτὴν βίᾳ διεύθυνεν· ἐνταῦθα δὲ
οὐδὲν τι τοιοῦτον ὅλως οὐτε ἔστιν οὐτε γενέσθαι δύ-
ναι· οὐτε γὰρ θαλάσσης τε καὶ ἀνέμων ἐμβολαὶ καὶ
ἐπύρροιαι οὐτε ἐχθρῶν καὶ πολεμίων ἐπελθοῦσα δύ-
ναμις δύνανται ταύτην παραβλάψαι τὸ ἕνολον ἢ καὶ
ὀπωσοῦν διδάσασθαι· οὕτως ἀνάλωτός τε καὶ ἰσχυρὸς
ὁ δεσμὸς οὗτος ἐγεγόνει καὶ ἡ σχεδία αὐτή.

IV. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ βασιλεὺς ὁ Παϊόνων
τε καὶ Δακῶν ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Δαλματῶν καὶ
Βόστρων χώραν, ἣν πρόωγν ἐχειρῶσατο βασιλεὺς,
ὅπως, εἰ δύναιτο, κατάσχη ταύτην καὶ τὰ ἐν αὐτῇ
φρούρια ἐξέλη καὶ καλίστα δὴ τὴν Ἰαίτζαν, ἐξαλάσας
τοὺς βασιλέως φρουροὺς. (2) δεινότατον γὰρ οἱ πάντων
ἐδόκει εἶναι καὶ τῆς αὐτοῦ χώρας τε καὶ ἰσχυρῆς βλάβῃ
τε μεγίστη καὶ καταλύσει προφανῆς ἡ τῆς χώρας ταύ-
της καὶ τῶν ἐν αὐτῇ φρουρίων παρὰ τοῦ βασιλέως
κατάσχεσις, ἐν ἐπικαίρῳ τε τῆς αὐτοῦ κειμένης καὶ
πάντοθεν ὁμόρου τῇ Παϊόνων οὐσῃ καὶ πρὸς καταδρο-
μὴν ταύτης ἐπιτηδείας. (3) Προσβαλὼν οὖν αὐτῇ
μετὰ στρατιᾶς ἱκανῆς καὶ παρασκευῆς, ἀφιστᾷ μὲν
εὐθὺς τὰ πλείω τῶν φουρίων ἀπὸ τοῦ βασιλέως, τὰ
μὲν πειθοῖ καὶ λόγους προσαγόμενος, τὰ δὲ φόβῳ καὶ
ἀπειλαῖς, ἔστιν ἃ δὲ καὶ τοῖς ὅπλοις καταστρεψάμε-
νος. Ἐς δὲ τὴν Ἰαίτζαν ἔλθων, αἶρεῖ καὶ ταύτην
ἀπόνως, τῶν ἐνδον στασιζάντων τε καὶ σφαγὰς ἐργα-
σάμενων ἀλλήλων καὶ προσχωρησάντων. ἐκουσίως
αὐτῷ. Διαγαγὼν δὲ οὐ πολλὰς ἡμέρας αὐτοῦ καὶ φυ-
λακὰς καταστήσάμενος ἰσχυρὰς ἐν αὐτῇ τε καὶ τοῖς
ἄλλοις τῶν φουρίων ἄνδρας καταπραΰντους τε καὶ
μαχίμους καὶ ὅπλα καὶ σῖτον οὐκ ἐλάττωσαν ἐσαγαγὼν
ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου. Καὶ ὁ μὲν οὕτως.

V. Βασιλεὺς δὲ τοῦτο πυθόμενος καὶ βαρέως διατεθεὶς
πρὸς τὴν ἀκοήν, παρεσκευάζετο εὐθὺς ἐκστρατεῦσαι
χειρὶ πολλῇ καὶ δυνάμει, οὐ μόνον κατὰ τῆς Βόστρων
καὶ τῶν ἀποσταντῶν φουρίων, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐς αὐτὴν
τὴν Παϊόνων ἐσβάλλειν. Στρατιὰν τοίνυν οὐκ ἐλάττω
ἀγείρας ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν καὶ ὅπλα πολλὰ καὶ
μηχανὰς πετροδόλους καὶ ἀφετήρια ξυναγαγὼν καὶ
καλῶς παρασκευασάμενος πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσι χει-
μῶνος, εὐθὺς ἤρος ἀρχομένου ἔξεισι κατ' αὐτῶν.
(2) Ἄρας οὖν ἐκ τῆς Ἀδριανουῦ παντὶ τῷ στρατῷ

III. § 1. Τὰ ... φρούρια] V. supra lib. 4, c. 14. || — αἰ] add. man. 2. || — § 2. παμμεγέθεσι] add. man. 2. || — § 3. παραβλάψαι] παραβῆσαι cod.

IV. De altera hac in Bosniam expeditione vid. Seadeddinus 2, p. 234-238, Mathiae Corvini regis epistolae ad Pium II pontificem et ad Fridericum imp. apud Catonam tom. 14, p. 652 sqq. et p. 723 sqq., Thworz in Chron. Hungar. part. 4, c. 65. || — § 1. ἐξέλη] margo, αἰρήσῃ text. || — φρουροὺς] add. in. 2. || — § 2. Ἰαίτζαν. αἶραι] Iaitzam Mathias Corvianus post trium fere mensium obsidionem cepit die 16 mens. Decembris an. 1463. In. Epist. ad Pium II (Jan. 27 an. 1464) p. 672 rex ita scripsit: *Hoc itaque modo et ordine redditus et acceptus castro et oppido Iaicza, mox multorum aliorum castrorum deditio secula est. Jam circiter triginta manibus meis reddita sunt, et totidem vel paulo plura in obedientiam et deditionem accipi; habebamque spem in dubium de ceteris, quod ad hoc usque tempus vel nulla vel pauca apud manus hostium contineri potuissent, si tempestas hiberna, majoribus intensa frigidibus, ampliores mihi labores non interdixisset.* Citat haec Zinkeisen. l. 1. p. 160. || — § 3. καὶ ὁ μὲν οὕτως:] add. margo.

V. § 1. Διατεθείς πρὸς τὴν ἀκοήν] margo, ἐνεγκὼν τὸ πρᾶγμα text. || — στρατιὰν ἔτι πλείστην] triginta millia ho-

ἱπικῶν τε καὶ πεζικῶν, ξυνοπαγόμενος ἄμα οἱ καὶ τὰς μηχανὰς καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον οἷτι πολλὸν, γίνεται κατὰ τὴν χώραν τῶν Βόστρων. Καὶ γενόμενος ἐν αὐτῇ πρῶτα μὲν ἔγνω δεῖν ἐς Ἰαίτξαν ἐλθεῖν καὶ ἐπιχειρήσαι ταύτῃ, εἰ γε δύναίτο παραστήσασθαι ἢ ὁμολογῆσαι τοῖς ὅπλοις βίᾳ, ἔπειτα καὶ πρὸς τὰ ἄλλα χωρῆσαι. (3) Προσελάσας οὖν αὐτῇ καὶ στρατόπεδον βαλλόμενος πρὸ τοῦ ἄστεος, λόγους προσφέρει πρῶτον τοῖς ἐν αὐτῇ περὶ (τε) ἐνδόσεως ἑαυτῶν τε καὶ τοῦ ἄστεος τὰ πιστὰ λαβοῦσιν· ὥς δ' οὐκ ἐπειθε, πρῶτα μὲν τὰ ἐξω τῆς χώρας ἐδήλωσε καὶ ἐνέπρησε πάντα, ἔπειτα χάρακα πρὸ τοῦ ἄστεος βαλλόμενος καὶ κύκλῳ περιλαβὼν τῷ στρατῷ καὶ μηχανὰς ἐπιστήσας ἐπολιόρκει, καὶ ἡμέρας μὲν τινὰς οὐ πολλὰς κατέσειε τὸ τεῖχος καὶ κατερρίπτει ταῖς μηχαναῖς· ὥς δ' ἱκανὸν ἔδοκει αὐτῷ τὸ καταρριφθὲν, παρσκευάζεται προσβάλλειν τῷ τείχει πάσῃ χειρὶ καὶ δυνάμει. (4) Καλῶς οὖν ἐκτάζας τε καὶ ὁπλίσας τὴν στρατιὰν προσέβαλλε πανταχόθεν, ἐπὶ δὲ τὸ κατερριμμένον τοῦ τείχους ἔταξεν ἑαυτὸν ζῦν τῇ ἰδίᾳ αὐλῇ καὶ τῷ ἀκραίφνει τοῦ στρατοῦ, ὀπλίταις τέ φημι καὶ τοξόταις καὶ σπενδονήταις καὶ τουρκαφόροις τὰ μάλιστα. Εὐθὺς οὖν λαβόντες οἱ στρατιῶται τὸ ξύνημα, μέγα καὶ φοβερὸν ἀλαλάζαντες ὁρμῇ πολλῇ καὶ σπουδῇ ἐχέουρον δρόμῳ ἐπὶ τὸ κατερριμμένον τοῦ τείχους, καὶ ἐπιθαίνειν ἐπειρῶντο βίᾳ. (5) Οἱ δὲ δὴ Παῖονες ἀντεπίσταν καὶ αὐτοὶ μάλα θρασέως τε καὶ εὐρώστως μετὰ κραυγῆς ἀσήμευ καὶ βοῆς· καὶ ξυνίσταται δὴ μάχῃ καρτερὰ ξυσταδὸν καὶ μέγας ἀγὼν ἐνταῦθα καὶ ὠθησὺς πολλὸς καὶ βοή· συμμιγῆς παρ' ἀμφοτέρων καὶ βλασφημία καὶ φόνος οὐκ ὀλίγος, καὶ ἀμφοτέρων ἀνδρῶν ἀγαθῶν γινομένων, τῶν μὲν διαζομένων ἐσελθεῖν καὶ λαβεῖν τὸ ἄστυ, τῶν δὲ ἀπεώσασθαι τούτους καὶ φυλάξαι τὰ ὄντα, παῖδας τέ φημι καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμωτάτα. (6) Καὶ ποτὲ μὲν βιαζόμενοι οἱ ὁπλίταις τοὺς Παῖονας ἐπεκράτουν καὶ ἐπέβαινον τοῦ τείχους, ποτὲ δὲ πάλιν ὠθοῦμενοι ὑπὸ τῶν Παϊόνων ἐξηλαύνοντο βίᾳ, καὶ ἀπέθνησκον αὐτοῦ οὐκ ὀλίγοι μαχόμενοι τε καὶ πίπτοντες. Καὶ τοῦτο ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐγένετο, μαχομένων ἀμφοτέρων γενναίως· ἔπειτα ἐπεκράτουν πολλῷ οἱ Παῖονες καὶ οἱ ὁπλίταις πιεζόμενοι σφόδρα ἐκακοπάθουν, πίπτοντες αὐτοῦ πολλοὶ γενναῖοι καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες. (7) Βασιλεὺς δὲ ὄρων οὕτω κακοπαθοῦντας καὶ ἀπολλυμένους τοὺς ἄνδρας βαρέως ἔφερε σφόδρα, καὶ τότε μὲν ἀναχώρησιν σημήνας ἐκέλευσεν ἔξω γενέσθαι βελῶν· καὶ ἀνεχώρουν· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν, ἐν οὐ πολλαῖς ἡμέραις, διαναπαύσας τε τὴν στρατιὰν καὶ ὁπλίσας καὶ ἐκτάζας καλῶς, προσέβαλλεν ἰσχυρῶς τῷ πολίσματι, καὶ ἤγειτο πρῶτος αὐτὸς, ἄθλα τε

προκηρύξας, τὰ δὲ καὶ προθεῖς πλείστα καὶ μέγιστα καὶ τιμὰς καὶ χάριτας οὐκ ὀλίγας τοῖς πρώτοις ἐπιβάσαι τοῦ τείχους, προσέτι δὲ καὶ διαρπαγὴν καὶ σκυλμὸν προσημήνας πάντων τῶν ἐν τῷ ἄστει. (8) Καὶ οἱ στρατιῶται μέγα καὶ φοβερὸν ἀλαλάζαντες εὐθὺς ἰδοῦντες πτηνοὶ ὁρμῇ πολλῇ καὶ δρόμῳ ἀτάκτως τε καὶ ζῦν οὐδενὶ κόσμῳ καὶ λογισμῷ χωροῦσιν ἐπὶ τὸ τεῖχος καὶ ἐπιθαίνειν ἐπειρῶντο αὐτοῦ, οἱ μὲν κλίμακας ἐπιτιθέντες, οἱ δὲ σχοίνους ἐξαρτῶντες, οἱ δὲ πασσάλους ἐγκαταπηγνύντες τῷ τείχει, οἱ δὲ ἄλλω τῷ τρόπῳ δυνατῷ βιαζόμενοι ἐσελθεῖν, ἅτε γὰρ τοῦ βασιλέως παρόντος καὶ θεωμένου τὰ δρώμενα καὶ τὴν ἐκάστου καὶ ὁρμὴν καὶ σπουδὴν καὶ ῥύμην καὶ ἀνδρίαν καὶ τάξιν, καὶ ἄθλα μέγιστα προσδοκῶντες ἐκ τούτου λήψεσθαι οὐ μικρὰ ἐφρόνουν, ἀλλ' ἕκαστος πρῶτος αὐτὸς τε εἶναι ἐβούλετο καὶ ὁ τοῦ τείχους ἐπιβάς καὶ ὁ Παῖονα κτείνας καὶ ὁ τὴν σημαῖαν τῷ τείχει καὶ τῇ ἐπάλξει προσαγαγών. (9) Οἱ δὲ δὴ Παῖονες εὐρώστως μάλα καὶ μετὰ θράσους οἷτι πολλοὶ καὶ ὁρμῆς καὶ τάχους ζῦν βοῇ ἀσήμευ ἀπῆντων τε καὶ ἐδέχοντο τούτους γενναίως καὶ ἰσχυρῶς· καὶ ξυνίσταται μάχῃ τις ἐνταῦθα καρτερὰ καὶ φρικώδης, καὶ οἷαν οὐδεὶς οὐτ' εἶδεν οὐτ' ἤκουσεν ἐπὶ τειχομαχίᾳ γεγεννημένην ποτὲ, καὶ μάλιστα δὴ περὶ τὸ κατερριμμένον τοῦ τείχους· μεθυθέντες γὰρ τῷ πολέμῳ καὶ δίους δαΐδων ἑαυτοὺς ἐκδόντες ὀργῇ καὶ θυμῷ, καὶ σχεδὸν τὴν φύσιν ἡγνοήκοτες, κατέκαινον ἀλλήλους καὶ κατέκοπτον ἀοικτί, βάλλοντες, βαλλόμενοι, τιτρώσκοντες, τιτρωσόμενοι, φονεύοντες, φονευόμενοι, βοῶντες, ὑβρίζοντες, βλασφημοῦντες, μηδενὸς ἐπαιστανόμενοι τῶν παρόντων δίους ἢ τῶν δρωμένων, ὥσπερ οἱ μαινόμενοι. (10) Ἐπιπτον οὖν πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες μαχόμενοι τῶν τε ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς μάλιστα, ἀπειθοῦντές τε ἑαυτῶν καὶ αἰσχυρόμενοι τῷ πρὸ ὀφθαλμοῦ ὄρῳ τὸν βασιλέα· ζῦν αὐτοῖς γὰρ ἦν ἀγωνιζόμενος. Οἱ δὲ Παῖονες ἐπεκράτουν πολλῷ πανταχού, ἀνωθέν τε μαχόμενοι καὶ ἐξ ὑπερδεξίων βάλλοντες καὶ μάλα εὐρώστως ἀγωνιζόμενοι· ἦσαν γὰρ ἅπαντες ἀγαθοὶ καὶ μάχιμοι ἄνδρες, ἀριστίνεθον ἐξελεγμένοι. (11) Βασιλεὺς δὲ ὄρων τοὺς ἄνδρας φθειρομένους παρὰ πολὺ, τὸ τε ἔργον οὐδαμῶς προχωροῦν ἔτι, ἀλλ' ἐς ἀδύνατα σχεδὸν κατιστάμενον τὸ πολέμῳ καὶ ὅπλοις ἐκ προσβολῆς βίᾳ τὸ ἄστυ ἐλεῖν, λιμῶν δὲ μόνον καὶ πολιορκία μακρὰ, ἀναχώρησιν ἐσήμηνε τῇ στρατιᾷ· καὶ ἐγένοντο ἔξω βελῶν. (12) Ἀναχωρήσας οὖν ἐς τὸ στρατόπεδον ὁ βασιλεὺς παρσκευάζεται ἐς μὲν τὸ ἄστυ στρατιὰν ἱκανὴν ἀπολιπεῖν πολιορκουσάν τε καὶ φυλάσσουσαν τοῦ μῆτι τῶν ἐνδον ἐξαγαγεῖν ἢ τῶν ἐξωθεν ἐσκομί-

minum sec. Mathiam ap. Caton. p. 723, ubi memorabilis illa obsidio fuisse describitur. || — § 3. τοῖς ἐν αὐτῇ] add. margo. || — § 6. ἀμφοτέρων] add. margo. Dein αὐτοῦ manu 2 inter versus additum. || — § 7. σημαίας et mox προσημαίας cod. || — § 8. ἐπειρῶντο αὐτοῦ] ἐκ. τάτου cod. Deinde πασσάλους codex. || — ἐκ τούτου] add. margo. || — § 9. σχεδόν] add. m. 2.

σασθαι, αὐτὸς δὲ ἔξιν τῇ λοιπῇ στρατιᾷ ἐς τε τὴν ἄλλην χώραν ἐσθαι ἐπὶ τὰ ἀποστάντα τῶν φρουρῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐς τὴν Παϊόνων.

VI. Ἐν τούτῳ δὲ ἦκεν ἀγγελία φράζουσα τὸν βασιλέα Παϊόνων στρατιάν οἱ πλείστον ἀγείραντα ὅσον οὐκ ᾔδει ἐπείναι αὐτῷ. Οὗτος γὰρ εὐθὺς ὡς ἔγνω τὴν ἐς τὴν Βόστρον ἐσβολὴν τοῦ βασιλέως καὶ τὴν τοῦ ἄστεος Ἰαίτζης πολιορκίαν, στρατιάν μεγάλην ἀθροίσας καὶ πᾶσιν οἷς εἶχεν ἱκανῶς παρασκευασμένους ἐξήκει ἐναντία τῷ βασιλεῖ, νομίσας οὕτως ἢ λύσειν τὴν πολιορκίαν τοῦ ἄστεος, τρέφοντα ἐς ἑαυτὸν τὸν τε βασιλέα καὶ τὴν στρατιάν, ἢ διχα διαίρεθείσης τῆς στρατιᾶς ἐς τε πόλεμον καὶ πολιορκίαν, ἀσθενεστέρω χρήσεσθαι προσπολεμῆσαι τῷ βασιλεῖ· ἀλλ' ἐσφάλη τῆς γνώμης. (α) Βασιλεὺς γὰρ τοῦτο μαθὼν, αὐτὸς μὲν ἐς Ἰαίτζαν μένειν ἰγνώκει δεινὴν πολιορκίαν καὶ μηδ' αὐτοῦ ταύτης ἀπαναστῆναι, Μαχουμούτεια δὲ, δούς αὐτῷ στρατιάν ἱκανὴν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν καὶ μέρος οὐκ ὀλίγον τῆς ἰδίας αὐλῆς, ἐξέπεμψεν ἐναντία τῷ βασιλεῖ Παϊόνων· οὐ γὰρ αὐτὸς γε ἤξιον διὰ μάχης κῶτω ἵεναι. (ι) Μαχουμούτης δὲ τὴν στρατιάν ἀναλαβὼν ἤλαυνε κατὰ σπουδὴν· καὶ γενόμενος ἐγχριστὰς πού τῶν πολεμίων στρατοπεδεύεται αὐτοῦ. Ἦν δὲ τὸ μεταξὺ τοῖν στρατοπέδοις στάδιά που μάλιστα πέντε καὶ εἴκοσι, ὥστε ἀλλήλους ὁρᾶν· διείργε δὲ αὐτοὺς μέσος ἀπ' ἀλλήλων Ἐρυγὼν ποταμὸς, δὲ τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ νῦν Βρῦνος καλεῖται· ἐνταῦθα γὰρ ἦν ἐστρατοπεδευκὼς πέραν τοῦ ποταμοῦ ὁ τῶν Παϊόνων βασιλεὺς. (α) Μαχουμούτης μὲν οὖν ἐβούλετο διαβὰς τὸν ποταμὸν συμμαχεῖν τοῖς Παίοις, βασιλεὺς δὲ πέμπων διεκώλυεν αὐτὸν, μηδεμίαν ἀνάγκην εἶναι λέγων, τό γε νῦν ἔχον, τῆς τοῦ ποταμοῦ διαβάσεως, ἀλλ' ἄρκειν μένοντα αὐτοῖσι ἐπεδρεῦειν τοῖς τῶν πολεμίων πράγμασι. Μαχουμούτης μὲν οὖν ἔμενεν ἡσυχάζων καὶ τὰ τῶν πολεμίων ἀποσκοπῶν. (β) Ὁ δὲ τῶν Παϊόνων ἡγεμὼν, ὡς ἔγνω τὸν τε βασιλέα πολιορκοῦντα τὸ ἄστυ καὶ μηδαμοῦ τούτου ἀπανιστάμενον, καὶ τὸν Μαχουμούτεια μετὰ στρατιᾶς οἱ πλείστους ἐπεδρεῦοντα αὐτῷ, ἀπογνοὺς ὅλως τοῦ φανεροῦς δύ-

νασθαι βοηθῆσαι τῷ ἄστει, πέμψας ἄγγελον κρύφα διεiléχθη τοῖς ἐν αὐτῷ ἀντέχειν τε καὶ μηδαμοῦ ἐνδιδόναι, ὡς ταχέας τε οὐσης τῆς τοῦ βασιλέως ἀναχωρήσεως πάλιν, καὶ αὐτὸς δὲ οὐ περιδεῖν, ἀλλὰ καιροῦ καλοῦντος καὶ χρείας ἀναγκαίας κατεπειγούσης, βοηθήσειν τὰ δυνατὰ, ἐγγὺς αὐτοῦ που τυγχάνων. Καί νιν οἱ μὲν ταῦτα. Αὐτὸς δὲ τὸν στρατοπέδον ἐμπρήσας νυκτὸς ἀπάρας ὤχετο ἔξιν τῇ στρατιᾷ. (α) Μαχουμούτης δ' ὡς ᾔσθετο, κατὰ τάχος διαβὰς τὸν ποταμὸν ἤλαυνε κατὰ σπουδὴν διώκων, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς, συμβάλλει τοῖς ὀπισθεν, μέρος οὕτι τῆς στρατιᾶς οὐκ ὀλίγον ἐς φυλακὴν τῶν σκευοφόρων, καὶ τρεψάμενος ἐδίωκε μέχρι τῆς ἄλλης στρατιᾶς· οἱ δ' ἐπεσπασόντες ἄφνω, διετάραξαν τε αὐτὴν καὶ τὸν βασιλέα, καὶ φυγὴ γίνεται καρτερὰ, πάντων ὁμοῦ φευγόντων ἀτάκτως τε καὶ ἔξιν οὐδενὶ κόσμῳ καὶ λογισμῷ. (γ) Μαχουμούτης δὲ εἶπετο κτείνων τε καὶ φονεύων σφᾶς ἀνοικτι, διώξας δὲ μέχρι πολλοῦ καὶ φόνον πολὺν ἐργασάμενος καὶ πολλοὺς ζωγράφους ἀνεχώρησε καὶ ἦκεν ἐς βασιλέα, λαβὼν πᾶσαν αὐτῶν τὴν ἀποσκευὴν καὶ τὰς ἀμάξας καὶ ὄπλα καὶ ἵππους καὶ τοὺς σκευοφόρους αὐτούς. Ἀπέθανον δὲ τῶν πολεμίων πλείστοι, ἐλήφθησαν δὲ καὶ ζῶντες ὀλίγοι ἐλάσσους διακοσίων, οὓς ὕστερον ἀγαγὼν ἐν Βυζαντίῳ πάντας ἀπέκτεινεν ὁ βασιλεὺς. (δ) Αὐτὸς δὲ ἡμέρας οὐ πολλὰς ἐπιμείνας τῇ πολιορκίᾳ καὶ πολυτρόπως πειράσας τοῦ ἄστεος, ὡς οὐδὲν ἦνεν, ἀπογνοὺς τὴν ἀρεσιν τούτου, ἀναλαβὼν τὴν στρατιάν τρέπεται πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν φρουρῶν, καὶ παραστησάμενος ταῦτα ἐν οὐ πολλαῖς ἡμέραις, τοῖς μὲν, ὅσα γε ἐδόκει αὐτῷ, φρουρὰς ἐγκαθίστησιν ἰσχυράς, ἔστιν ἃ δὲ καὶ κατέσκαψε· τοὺς δὲ ἄνδρας ἀπέκτεινε, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἡνδραποδίστατο. (ε) Καταδραμὼν δὲ καὶ τῆς ἄλλης χώρας τὸ πλείστον, ἀλλὰ δὴ καὶ τῆς Παϊόνων οὐκ ὀλίγον, καὶ λείαν ἐλάσας οἱ πολλὰν αὐτὸς καὶ τῇ στρατιᾷ διαδόους καὶ σατραπὴν τῇ χώρᾳ καταλίπων, θέρους λήγοντος ᾗδ' ἐπανάεισιν ἐς τὴν Κωνσταντίνου, καὶ διέλυσε τὴν στρατιάν. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς οὕτως.

VI. § 1. Verba οὗτο: γὰρ εὐθὺς etc. usque ad ἐσφάλη τῆς γνώμης; adduntur in margine. || — χρήσασθαι] χρῆσαι cod. || — § 2. γὰρ post voc. βασιλεὺς add. man. 2. || — ἐς Ἰαίτζαν] Deb. ἐπ' vel saltem ἐν (ad). Ceterum præter verum Critobolus narrat Mechemetem, dimissa contra Mathiam exercitus parte, Iaitzæ obsidionem continuasse et deinde, quum nihil proficeret, reliqua Bosnia castella in potestatem redegit ac tum demum Constantinopolim esse reversum. Ex melioris notæ scriptoribus constat Mechemetem, nuntiatio Mathie adventu, obsidionem statim solvisse ac relictis bombardis ceterisque impedimentis e Bosnia decessisse, Hungaros vero Serbernik castello potitus esse et Zwornik urbem Drina fluvio oppositam cinxisse obsidione; hanc autem Turcorum presidio tam egregie esse defensam, ut per duos menses obsidio incassum traheretur, et Hungari commeatu inopia et appropinquantis hiemis tempestate summopere laborare cœpissent. Interea Machumutem quadraginta hominum millia ex Europæ provinciis collegisse et mense Novembri obsessis adduxisse auxilio. Quibus accedentibus territis Hungaros versus Savum fugisse in eaque fuga ab insequente hoste gravissima strage affectos esse. Vid. Catona l. I. p. 728-733. Cf. Seadeddinus p. 235, qui Mechemetem dicit voluisse quidem ab Iaitza urbe contra Zwornik exercitum ducere, sed propter viam difficultates a consilio desistentem Sophiam abiisse ibique hiemasse, Alexandrum autem Turcici præsidii in Zwornik urbe præfectum, strenue obsidionem tolerasse usque ad adventum Machumutis. || — § 3. Ἐρυγὼν ... νῦν Βρῦνος] Voluit Ἐριγῶν ... νῦν Δρένος (hod. Drina), in quibus Erigonem veteris geographiæ Buvium (hod. Kara-sou) cum Drino composuit inepte. || — § 5 τῷ ἄστει] add. margo. || — § 6. συμβάλλει] m. 2 προσβάλλει m. 1. || — § 9. λήγοντος] margo, μισούντος; text.

VII. Ἐνετοὶ δὲ τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐστράτευσαν ἐπὶ Λέσβον καὶ Μιτυλήνην τριήρεσι ἐβδομήκοντα καὶ ὀκτὰς μεγάλαις καὶ τρισχιλίοις ὀπλίταις, οὓς εἶχον ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, ἔφερον δὲ καὶ ὄπλα πολλὰ ἐν ταῖς ὀκτάσι καὶ μηχανὰς πετροβόλους καὶ ἀφετήρια καὶ κλίμακας καὶ πᾶσαν ἄλλην κατασκευὴν τῶν ἐς τειχομαχίαν ἐπιτηδεύαν. (8) Καὶ ἀφικόμενοι ἐς Λέσβον κατήραν ἐς τὸν λιμένος Μιτυλήνης, καὶ ἀποβάαντες στρατόπεδον τιθέασιν πρὸ τῆς πόλεως, καὶ προσφέρουσι λόγους τοῖς ἐν τῇ πόλει περὶ ἐνδόσεως ἑαυτῶν τε καὶ τῆς πόλεως. Οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο· ἦσαν γὰρ ἐν αὐτῇ φρουροὶ ἄνδρες λογάδες κατάφρακτοι τετρακόσιοι τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς. (9) Οἱ δὲ πρῶτον μὲν ἔκειραν μέρος τι τῆς γῆς· οὐ γὰρ ἐβούλοντο πᾶσαν δηῶσαι, προσδοκῶντες αὐτὴν λήψεσθαι· μετὰ δὲ τοῦτο περισχόντες ἐν κύκλῳ πᾶσαν τὴν πόλιν τῷ στρατῷ κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλασσαν ταῖς ναυσὶ, καὶ μηχανὰς ἐπιστήσαντες ἐπολιόρκουν. (10) Καὶ τοῦ μὲν τείχους αὐτοὶ μὲν κατέσειον ἡμέρας τι μέρος μικρὸν ταῖς μηχαναῖς καὶ κατερρίπτον· οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει πάλιν ἀνῶρθουν αὐτὸ νυκτὸς, λίθους τε καὶ ξύλα καὶ χροῦν ἐπιφορῶντες, προσέτι δὲ καὶ κεραίας μεγάλας ἐπάγοντες περισταύρουν τὸ τεῖχος, τὰς δὲ καὶ ἐξαρτῶντες ἀλύσειν, ἐξεκαύλιζον τὴν φορὰν τῶν λίθων, καὶ οὐδὲν τοσοῦτον ἐδράπτοντο. (6) Ἐγίνοντο δὲ καὶ καθ' ἡμέραν ἀκροβολισμοὶ τινες καὶ ἐπεκδρομαὶ ἐπεξιόντων τῶν βασιλείων τοῖς Ἐνετοῖς· οὐ μὴν καὶ ἀπέθησκόν τινες, ἀλλ' ἐπιτρώσκοντο μόνον πολλοί. Ὑπώρυττον δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἔστιν οὐ, ὑπονόμους πρὸς τὴν πόλιν ποιούστας, καὶ κλίμακας ἐπήγουνσαν, καὶ μηχανὰς παντοίας ἐξήρτων. (8) Προσεχώρησαν δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν ἄλλων πολισμάτων δύο, καὶ ἦσαν ἐν ἐλπίσιν ἤδη μεγίσταις καὶ Μιτυλήνην εἰλεῖν καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν Λέσβον κατασχεῖν καὶ χειρώσασθαι. Καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. (7) Βασιλεὺς δὲ μαθὼν τὴν ἐς Μιτυλήνην ἐφοδὸν τοῦ στόλου τῶν Ἐνετῶν καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῆς, καὶ ὡς κινδυνεύει παρ' αὐτῶν ἄλυναι, εἰ μὴ τάχιστα τύχῃ βοήθειας, εὐθὺς θάπτον ἢ λόγους πληρώσας τριήρεις δέκα καὶ ἑκατὸν, καὶ ὀπλίτας ἐπιειθῆσας ὅτι πολλοὺς καὶ ὄπλα παντοῖα καὶ ἀφετήρια, καὶ πᾶσιν οἷς εἶχεν ἐξαρτῶσας τε καὶ ὀπλίσας καλῶς παραδίδωσι Μαχουμουτέ τῷ πασί τὸν στόλον, κε-

λεύσας πλεῖν τὴν ταχίστην καὶ ξυμβαλεῖν ταῖς τῶν πολεμίων ναυσὶν, ὅπου ἂν τύχουσιν οὖσαι. (8) Ὁ δὲ ἀναχθεὶς ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου ἐπλεε τὸν Ἑλλησπόντον καὶ καταίρει δευτεραῖος ἐς Καλλιόπολιν, κακεῖ μαθὼν τέσσαρας τριήρεις τῶν πολεμίων προσκόπτει ἐφορμύσας τῷ λιμένι Τενέδου, αἱ δὲ καὶ μέχρι τοῦ στόματος τοῦ πορθμοῦ διαπλέουσιν ἐς κατασκοπὴν πάλιν ὑπέστρεφον, μηδὲν μελλήσας εὐθὺς νυκτὸς ἀναχθεὶς ἀπὸ Καλλιόπολως παντὶ τῷ στόλῳ, ἵνα μὴ ἔκπυστος γένηται θεαθεὶς, καὶ πνεύμασιν αἰσίοις χρησάμενος, ἅμα ἡμέρᾳ κατήχθη ἐς Τένεδον. (9) Καὶ καταλαμβάνει δὴ τὰς τριήρεις ἐν τῷ λιμένι ὀρμούσας, καὶ τὰς μὲν δύο αὐτάνδρους λαμβάνει πρὸς τῷ στόματι τοῦ λιμένος· οὐ γὰρ ἔφθησαν προεκπεπλευκυῖαι· αἱ δὲ ἑτεραι δύο προαναχθεῖσαι μόγις διέφυγον· ἦσαν δὲ τῶν ἀριστα πλεουσῶν, καὶ σπύεσσαι τάχιστα ἀφικνούνται ἐς Μιτυλήνην καὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς στρατηγοῖς τὸν ἐπίπλου τοῦ στόλου τοῦ βασιλέως καὶ τὴν ἀλωσιν τῶν δύο νεῶν. (10) Οἱ δ' εὐθὺς ἀκούσαντες ὥσπερ σκηπτῷ τι βληθέντες τῇ ἀγγελίᾳ, πάντα καταλιπόντες αὐτοὶ καὶ μηχανὰς καὶ ὄπλα καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀποσκευὴν, ἐσθάντες ἐς τὰς τριήρεις ἀτάκτως τε καὶ ἕν οὐδενὶ κόσμῳ καὶ λογισμῷ, λαβόντες τε μεθ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς ἄνδρας καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας τῶν προσχωρησάντων φρουρίων αὐτοῖς, ἀνήχθησαν πρὸ τοῦ τὸν στόλον τοῦ βασιλέως κατάραι ἐς Μιτυλήνην, διάστημα ὥσπερ ὥρων ὀκτῶ, ὡς λέγεται· (11) Μαχουμουτῆς δὲ ἀφικόμενος ἐς Μιτυλήνην καὶ μαθὼν προαναχθέντας πρὸς εὐχὴν αὐτοῦς, ἐδίωκε κατὰ σπουδὴν, καὶ γινόμενος ἐπὶ μετεώρῳ πελάγιος, μόλις καθορᾷ αὐτὰς προσισχύουσας τῇ Ἀθήνῃ. Ἀπογνοὺς οὖν τὴν τούτων διώξιν ἐπάνεισιν ἐς Μιτυλήνην, καὶ διαγαγὼν ἐνταῦθα ἡμέρας τέσσαρας καὶ καταστησάμενος τὰ αὐτοῦ πάντα καλῶς, καὶ φρουρὰν ἱκανὴν καὶ ὄπλα καὶ σῖτον πολλὴν καὶ ἄλλα ἅττα τὰ πρὸς χρεῖαν τῇ πόλει καταλιπὼν, ἐπάνεισιν ἐς τὸ Βυζάντιον, φθινώπουρον φθίνοντος ἤδη, καὶ διέλυσεν τὸν στόλον. Καὶ δεύτερον δὲ καὶ ἐβδομηκοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἐννακασίοις τε καὶ ἐξακισχιλίοις τοῖς ὄλοις ἡνέτο, τέταρτον δὲ καὶ δέκατον τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

VIII. Ὁφθῇ δὲ κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ τέρας τι ἐξαίσιον. Ὁ γὰρ ἥλιος, μεσημβρίας οὐσῆς στα-

VII. Res a Venetis an. 6972 gestas hisce comprehendit Phrantzes p. 415, 6 : Τῷ δὲ ἑξῆς ἔπειτα παρέλαβον τὴν Μονεμβασίαν οἱ Ἐνετοί, οὗ τοσοῦτο θελήσει καὶ χάριτι τοῦ κυριεύοντος αὐτὴν ὅσον ἀνωφελεῖα τοῦ ἡγεμονεύοντος ἐν αὐτῇ ἀργητος· ὥσπερ δὲ ὁμοίως ἀνωφελεῖα καὶ ἀτυχία τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἀθήνῃ πολυχρονὸν τὸ λεγόμενον Παλαιόκαστρον ἐκλάπη μᾶλλον παρὰ τῶν ἐν αὐτῷ τυγόντων ξένων καὶ ἐδόθη τῇ αὐθεντίᾳ τῶν Ἐνετῶν, καὶ ἐξ αὐτοῦ (ὅλην τοῦ πολιγνίου) ἄπασαν τὴν νῆσον ἐκλήρουντο (Cf. Chalc.). ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Λέσβον ἀπελθόντος αὐτοῦ δὴ τοῦ Λαυρεδανίου καὶ πολεμήσαντος αὐτὴν, οὐκ ἐπραξέ τι καὶ ἀνεχώρησεν ἀπρακτος. Uberiora vid. in *Lettera d'un segretario*, etc. p. 223. Mar. Sanuto p. 1179, Seadeddin. p. 223. Cf. Hammer p. 83, Zinkeisen p. 305. — § 1. τριήρεσι ο'] Sec. epistolam laudatam Orsatus Justinianus, Venetorum navarchus, cum 32 galieris Lesbum venit mens. Aprilis an. 1464, ibique Mitylenen per sex septimanas obsedit, tandem vero, adveniente Machumule cum classe navium 150 (quarum 46 triremes erant), in Euboeam recessit. — § 2. μεγάλας et mox v. ἄλλην add. margo. — § 3. λήψεσθαι] margo, χειρώσασθαι text. — § 4. ἐξεκαύλιζον] ἢ ἀνέκλων ingo. — § 5. τῶν βασιλείων] margo, τῶν ἐντὸς text. — § 6. μεγίσταις] add. margo. — § 7. ἐς κατασκοπὴν] margo, καὶ κατασκοποῦσαν text. — ἵνα μὴ ἔκπυστος etc. usque ad γ' ἡσάμενος] add. mgo. — § 10. τῇ ἀγγελίᾳ] add. margo. — § 11. δευτέρων] Litera δεύτερ in rasura scripta.

VIII. § 1. ὥρῃ] margo, ἐξῆς text. — μεταβλῶν] add. margo.

θερᾶς, λάμπων τε καθαρὸς καὶ νέφους ἐκτός, αἶφνης μεταβαλὼν ἐσκοτίσθη καὶ ἡμαυρώθη, καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἤμειψεν ὡς ἐς χαλκοῦ μέλανος χροῖαν, καὶ γόντων ζοφώδης ὁλος καὶ μέλας, οὐ κατὰ τὸ εἰωθὸς ὥσπερ ἐν ταῖς ἐκλείψειν· οὐ γὰρ ἦν ἐκλείψις τότε· ἀλλ' ἄλλον τινὰ τρόπον καινότερον, ὥσπερ ὁμίχλης τινὸς ἢ νέφους ἀγλυώδους καὶ σκοτεινοῦ ὑποτρέχοντος αὐτὸν καὶ ἐπηλυγάζοντος, καὶ διαγέγονεν ἐν τρισὶ ταῖς ὁλαῖς ἡμέραις καὶ νυξὶ ἰσάει τοιοῦτος καὶ ὢν καὶ πᾶσι φαινόμενος. Τοῦτο τέρας τι μέγα καὶ θεοσημεία τις ἀντικρυς ἐδοξε πᾶσιν ἐς τὸ μέλλον μεγάλα κακὰ προφειδόμενα· ἢ δὴ καὶ μετ' ὀλίγον ἐπηκολούθησε. Καὶ τοῦτο μέντοι τοιοῦτον.

IX. Βασιλεὺς δὲ παρχειμάζων ἐν Βυζαντίῳ τῶν τε ἄλλων ἐπεμέλετο, φημί δὲ τῶν ἐς ξυνοικήσιν τε καὶ κατασκευὴν καὶ κόσμον τῆς ὁλης πόλεως, καὶ δὴ καὶ τὰ βασιλεία ἐξέτελεσε, χρῆμά τι κάλλιστον καὶ τῶν ἐς θεῶν καὶ τέρψιν ὁμοῦ καὶ κατασκευὴν καὶ κάλλος οὐδενὸς λειπόμενα τῶν ὀνομαστώων καὶ λαμπρῶν καὶ δὴ καὶ παλαιῶν αὐτοδομημάτων καὶ θεαμάτων· πύργου τε γὰρ ἐν αὐτοῖς ὠκοδομήντων ἐς ὕψος τε ἡρμένιοι καὶ ἐς κάλλος καὶ μέγεθος ἡσχημένοι, καὶ ἀνδρεῖνες καὶ γυναικωνίται καὶ θάλαμποι τρίκλινοί τε καὶ κοιτῶνες καλὶδωμάτια πλείστα καὶ κάλλιστα καὶ οἰκίσκοι διάφοροι, ἐτι δὲ προδόμοι τε καὶ αὐλαὶ καὶ προαύλια καὶ πυλῶνες καὶ πρόθυρα καὶ ὀπτανεία καὶ λουτρὰ λόγου ἄξια, καὶ περιβολὸς μέγιστος ὃ περιέχων αὐτά· (α) ἢ πάντα, ἥπερ ἔφην, ἐς τε ποικιλίαν ὁμοῦ καὶ κάλλος καὶ μέγεθος καὶ πολυτέλειαν ἡσκητο, χρυσῶν τε πολλῶν καὶ ἀργύρῳ περιλαμπόμενα τε καὶ καταστραπτόμενα πάντοθεν, ἐσωθέν τε καὶ ἐξωθεν, καὶ λίθων διαφανῶν καὶ μαρμάρων διαφόροις ἀγλαίαις τε καὶ χροαῖς καὶ ποικιλίαις κεκοσμημένα, στιλπνότητι καὶ λειότητι καὶ διαυγείᾳ νικάντων, καὶ τέχνη τῇ πρώτῃ τε καὶ καλλίστῃ διὰ πάντων φιλοτίμως ἐξεργασμένα, ὅση τε γλυφικὴ καὶ πλαστικὴ καὶ ὅση γραφικὴ νενίκηκεν εἶναι ἀρίστη καὶ καλλίστη τῶν ἀπασῶν, ἐτι δὲ μολύβδῳ τε πολλῶν καὶ βαθεὶ ὁλα δι' ὧων πεπυκασμένα τε καὶ ξυνηρεφῇ καὶ κατάστεγα, καὶ μυρίαῖς ἄλλαις λαμπρότησί τε καὶ χάρισι καλλυνόμενα καὶ κοσμούμενα· (α) οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ παρᾶδεισοι περὶ αὐτὰ κατακέχυνται κύκλῳ μέγιστοί τε καὶ κάλλιστοι, διάφοροι τε καὶ παντοίοις φυτῶν εἶδεσι βρύοντες, καὶ καρποῖς ὠραίοις βρίθοντες καὶ

ὕδατων ἀφθονίᾳ περιρροόμενοι πάντοθεν ψυχρῶν τε καὶ ποτίμων καὶ διειδῶν, καὶ ἄλλοις καὶ λειμῶσι καλλίστοις ἐμπρέποντες, ἐτι δὲ ὀρνίθων ἀγέλαις ἐδωῶν καὶ ὠδικῶν καταδωόμενοι τε καὶ περιπαλοῦμενοι πάντοθεν, καὶ ζώων ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων γένη τρέφοντες, καὶ πολλοῖς ἄλλοις καὶ διαφόροις ὠραζόμενοι τε καὶ κομῶντες καλοῖς, ὅσα κόσμον οἶδε φέρειν καὶ τέρψιν ὁμοῦ καὶ ἡδονὴν καὶ ἀπολαυσιν· οὕτω φιλοτίμως τε καὶ πολυτελῶς ἐξεύργαστο ταῦτα τῷ βασιλεῖ.

X. Παραχειμάσας οὖν ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέβαινε ἤδη, ὥρμησε μὲν ἐς ἐκστρατείαν, καὶ παρσκευάζετο ἐπὶ τούτῳ. Αἰσθόμενος δὲ τοὺς στρατιωτὰς ἀγανάκτουστας καὶ τὴν ἰδίαν αὐλὴν, κεκακωμένους τε καὶ τεταλαιπωρημένους τὰ μάλιστα ταῖς συχναῖς τε καὶ μακραῖς ὁδοιπορίαις καὶ ἐκστρατεῖαις, καὶ αἰ ἐν ἀποδημίαις ὄντας ὑπερορίοις καὶ πόνοις, καὶ πάντα τὰ ἑαυτῶν ἀπολλύντας καὶ σώματα καὶ χρήματα καὶ ἵππους καὶ ὑποζύγια, καὶ πάντα τρόπον φθειρομένους τε καὶ κακοπαθοῦντας, ἀνέσχε τῆς ὁρμῆς· καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κεκοπωμένος τε καὶ κατατετρακίμενος ὁλος καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν γνῶμην ὑπὸ τῶν ξυνεχῶν καὶ ἀνευδότων λογισμῶν τε καὶ φροντῖδων καὶ τῶν ἀτρύτων πόνων καὶ κινδύνων καὶ πειρασμῶν, ἀναπαύλης γούν ἐδεῖτο προσκαίρου καὶ θεραπείας. (2) Διὰ τοῦτο μένειν ἐγνώκει δεῖν καὶ διαναπαῦσαι ἑαυτὸν τε καὶ τὴν στρατιάν τοῦ ἐνεστώτος θέρους, ὡς ἂν ἐτι γε τοῦ λοιποῦ νεαρωτέροις τε καὶ προθυμωτέροις ἐχοι κεχρησθαι πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν ἔργων. Καὶ δὴ δοῶν οὕτω, τὴν μὲν ἄλλην στρατιάν πολυτρόπως ὠρησάμενος ἀπέλυσε, τοῖς μὲν ἵππους, τοῖς δὲ ἐσθῆτας, τοῖς δὲ χρήματα, τοῖς δὲ ἄλλοις διαδοῦς, τοὺς δ' ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐλῆς, οὓς ἡπίστατο φιλοπόνους τε καὶ φιλοκινδύνους καὶ σπουδαίους καὶ χρησίμους τοῖς ὁλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἄνδρας, καὶ τιμαῖς ταῖς πρεπούσαις ἐτίμησε, καὶ ἀρχαῖς καὶ δώροις λαμπροῖς καὶ πολλοῖς ἄλλοις καλοῖς, προάγων καὶ προβιβάζων αὐτούς ἐπὶ τὰ πρόσω δι' ἀρετήν. (3) Καὶ τοῖς μὲν οὕτω τιμήσας τε καὶ ὠρησάμενος πολυτρόπως, ἥπερ ἔφην, ἀπέλυσε· αὐτὸς δὲ διάγων ἐν Βυζαντίῳ θέρους, τῶν μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως φροντῖδων οὐκ ἡμέλει, ξυνηθῶς τοῦ τε ξυνοικισμού αὐτῆς, φημί, καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς τε καὶ βελτιώσεως ἅγαν ἐπιμελούμενος. (4) Ἐσολάζε δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ, ὅση τε Ἀράβων καὶ Περσῶν καὶ

IX § 1. Τὰ βασιλεία ἐξέτελεσε] Palatium in veteris Byzantii loco ædificatum (Yeni Serai) ad finem perductum est Hegira anno 872 (1467 p. C.), testante inscriptione quæ supra portam legitur. V. Hammer. I. I. 2. p. 97. || — καὶ τέρψιν] add. margo. || — τε ἡρμένοι] add. margo. || — § 3. βρίθοντες] βρύθοντες; cod. Possis etiam βρυζόντες. || — καὶ ἄλλοις... καλλίστοις; ἐμπρέποντες;] add. mgo.

X. § 1. Πέπων καὶ] add. mgo. || — § 2. τοῖς ὁλοῖς] add. mgo. || — § 4. Cf. Nicolaus Sagundinus Eubœensis in *Oratione ad regem Aragonum Alphonsum* (Neapol., 30 Jan. 1453), de *persona Teucris* (Mech. II) et ejus *natura, moribus, intellectu, sapientia* (in cod. lat. Paris. 4504. n. 39, citante Villosion. in *Notices et extr. des mss. tom. 8, part. 2, p. 22 not.*): *In tot tantarumque perenni, ut ita dicam, ministracione etiam litteris et philosophiæ operam dare conatur. Habet apud se virum in philosophia doctissimum, lingua Arabem, qui quotidie certo tempore principem adeundi et aliquid auditu dignum legendi habet potestatem. Tenet præterea duos medicos, quorum unus latine, alter græce est eruditus. His familiarissime utitur, eorumque*

Ἑλλήνων μάλιστα ἐς τὴν Ἀράβων μετενεχθεῖσα, ξυνών τε δσημέραι τοῖς τούτων ἡγεμόσι καὶ διδασκάλοις (εἶχε δὲ οὐκ ὀλίγους περὶ αὐτὸν) καὶ ζυζητῶν ἄμα καὶ θυμφιλοσοφῶν αὐτοὺς καὶ τοῖς τῆς φιλοσοφίας δόγμασι προσανέχων καὶ μάλιστα τοῖς ἀπὸ τοῦ Περιπάτου καὶ τῆς Στοᾶς. (6) Ἐντυχὼν δὲ πού καὶ τοῖς τοῦ Πτολεμαίου διαγράμμασιν, ἐν οἷς ἐκείνος ἐπιστημονικῶς τε καὶ φιλοσόφως τὴν τοῦ κόσμου περιήγησιν καὶ περίοδον πᾶσαν ἐκτίθει, πρῶτον μὲν ἡβουλήθη κατακεκρηματισμένην οὖσαν αὐτὴν ἐν τῇ δέλτῳ καὶ δυσδιάγνωστον, μῖθ' ὅφ' παραδοῦναι ξυνημμένως ἐν ἐνὶ πέπλῳ καὶ πίνακι, σαφεστέραν τε οὖσαν οὕτω καὶ εὐληπτοτέραν θυμπεριλαβεῖν τε ἄμα τῇ διανοίᾳ καὶ κατασχεῖν καὶ γνῶναι καλῶς· καὶ γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι οἱ ἑδοξέ πού το μᾶθημα τοῦτο καὶ σπουδαιότατον. (6) Μετακαλεσάμενος οὖν Γεώργιον τὸν φιλόσοφον ἀνατίθησιν αὐτῷ τὸν τοῦ πράγματος πόνον ζῶν ἀξιώσει καὶ φιλοτιμίᾳ βασιλικῇ. Καὶ δὲ ἀναδέχεται τοῦτον ἀσμένως, ὑπουργῶν προθύμως τῷ βασιλεῶς σκοπῷ καὶ κελύσματι, καὶ δὴ μετὰ χεῖρας τὸ βιβλίον λαβὼν καὶ τὸ θέρος ὅλον ἐνδιετρίψας τε καὶ σχολάσας αὐτῷ καὶ ἱκανῶς ἐκμελετήσας τε καὶ τὴν τούτου γνῶσιν ἀναλεξάμενος, διέγραψεν ἄριστα καὶ ἐπιστημονικώτατα πᾶσαν τὴν τῆς οἰκουμένης περίοδον ἐν ἐνὶ πέπλῳ καὶ πίνακι γῆς καὶ θαλάσσης ὁμοῦ, ποταμούς τέ φημι καὶ λίμνας καὶ νήσους καὶ ὄρη καὶ πόλεις καὶ πάντα ἀπλῶς παραδούς ἐν τούτῳ καὶ κανόνας καὶ μέτρα καὶ ἀποστάσεις καὶ τᾶλλα πάντα εἰδέναι καλῶς, καὶ παραδίδωσι βασιλεῖ σπουδασμὰ τε καὶ μᾶθημα πᾶν ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον τοῖς σπουδαίοις τε ἄμα καὶ φιλοπόνους καὶ φιλοκάλοις. (7) Ἐκτίθεται δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν χωρῶν καὶ τόπων καὶ πόλεων ἀραβικῶς ἐν τῷ πίνακι, χρησάμενος ἑρμηνεῖ τῷ σφετέρῳ οὐεῖ, καλῶς ἡσκημένῳ τὴν Ἀράβων τε καὶ Ἑλλήνων.

(8) Ἦσθεις οὖν πᾶν τῷ ἔργῳ τούτῳ ὁ βασιλεὺς, καὶ τὴν σοφίαν τε καὶ περιόνοιαν τοῦ Πτολεμαίου θαυμάσας, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦ ἐκθεμένου τοῦτο καλῶς, δορεῖται τοῦτον πολυτρόπως καὶ φιλοτίμως, κελεύει δὲ καὶ πᾶσαν τὴν βίβλον ὑπ' αὐτῶν ἀραβικῶς ἐκδοθῆναι, μισθοὺς μεγάλους ὑπὲρ τούτου καὶ δῶρα ἐπαγγεिलाμένος. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. (9) Ἐν τούτοις γε μὴν καὶ τοῖς τοιοῦτοις ἀσχολουμένῳ τε καὶ διατρίβοντι τῷ βασιλεῖ διαέγρονε τὸ θέρος ὅλον καὶ τὸ φθινόπωρον· καὶ τούτων παρωχηκότων τρίτον καὶ ἐβδομηχοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἐννακοσίῳις τε καὶ ἑξακισχιλίῳις τοῖς ὄλοις ἡνέστο, πέμπτον δὲ καὶ δέκατον τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

XI. Ἐπεὶ δὲ τὸ παρωχηκὸς ἔτος ὅλον διανεπαύσατο καλῶς ὁ τε βασιλεὺς καὶ ἡ στρατιὰ, παρεσκευάζετο χειμῶνος ἄμα ἡρι ἐς τὴν Ἰλλυριῶν ἐσβαλεῖν. Ἰλλυριοὶ γάρ, ἥπερ καὶ πρόσθεν ἔφαμεν, πρόσκοικοι ὄντες τῷ Ἰονίῳ καὶ ὄρη μεγάλα ἐκ παλαιοῦ οἰκοῦντες καὶ ὑπερύψηλα, καὶ φρούρια ἔχοντες ἐρυμνὰ καὶ δυσάλωτα ἐν τε τῇ μεσογείᾳ καὶ παραλίᾳ καὶ τόπους δυσβάτους καὶ ἀποκρήμους καὶ πανταχόθεν ὠχυρωμένοι τε καὶ ἡσφαλισμένοι, καὶ τούτοις θαρροῦντες, αὐτόνομοι τε εἶναι ἐβούλοντο καὶ ἐλεύθεροι πάντη, καὶ οὔτε δασμὸν ἐτήσιον καταβαλεῖν ἤθελον καὶ αὐτοῖ, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ὅμοροι, οὔτε στρατιώτας ἐν ταῖς ἐκστρατείαις παρέχειν οὔτε τῷ πατρὶ τοῦ βασιλεῶς οὐτ' αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, οὐδ' ὄλους κατακούειν αὐτοῦ· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ πολλὰκις ἐκθέοντες τῆς αὐτῶν μετὰ τὸ σπῶν ἡγεμόνος ἀνέδην οὕτω κατέτρεχον τὴν ὁμορὸν σφισι τοῦ βασιλεῶς χώρων καὶ ἐληίζοντο. (2) Ἐστράτευσαν μὲν οὖν ἐπὶ τούτους καὶ πρόσθεν ὁ τε βασιλεὺς καὶ ὁ τούτου πατήρ πρὸ αὐτοῦ, καὶ κατέδραμον τὴν αὐτῶν πᾶσαν καὶ ἐληίσαντο καὶ διέσθειραν, καὶ φρούρια ἐξεῖλον καὶ βοσκήματα πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ λείαν ὅτι πλείστην ἀπήγαγον·

dictatu veteris historiae cognitionem habere voluit. || — Ἀράβων] Ἀρρ. cod. h. l. et in sqq. || — εἶχε] ἔχει cod. || — § 5. ἐκτίθεται] margo, διέγραψε text. || — δέλτῳ] mgo, βίβλῳ text. || — § 6. Γεώργιον] Cf. lib. 4, 9, 2. || — § 9. γε μὴν] mgo, δὲ text. || — παρωχηκότων] mgo, διεκδόντων text. || — τρίτον] litterae tri in rasura.

XI. De priore contra Albanos bello vide lib. 3 cap. 16. De altero quod in sqq. narratur, uberius et accuratius praebet Barletius *De Scanderbegi vita et gestis*, lib. XI. Cf. Zinkeisen 2, p. 390 sqq. — Quam anno 1461 Scanderbegus pacem inierat, eam rupte ineunte anno 1463, quo vicinam Turcorum ditionem vastare cepit. Quare Mechemetes contra Albanos sub *Shcheremetbeg* duce exercitum misit, qui prope Achridam strage immani profligitur. Alium deinde exercitum adduxit *Baladan Badera* (*Palapanus ap. Critobul.*), qui primo praelio superior evasit, altero et tertio victus est (1465). Eandem sortem ad *Berat* urbem experiuntur copiae auxiliares, quibus Jacobus praerat. Post haec ipse Mechemetes (aestate an. 1466) cum exercitu 200,000 hominum, quem hieme an. 1465 collegerat, in Albaniam irrupit et Crojam urbem munitissimam obsidione cinxit. Quum vero nihil proficeret et a Scanderbegi, qui in propinquo castra munita habebat, gravissimis damnis afficeretur, maiorem exercitus partem abduxit, exstructo *Elbassan* castello et relicto cum 80,000 militum Baladano, qui fame urbem ad ditionem adigeret. Huic Junis frater auxilia adducere voluit, at nocturno impetu copiae ejus omnes trucidantur. Paucis diebus post Baladanus ad Crojam praelians cecidit. Quo casu Turci turbati obsidionem solvunt, et in fugam effusi Macedoniam repetunt. Sequenti anno 1467 denuo Mechemetes in Albaniam invasit, sed iterum re infecta discessit. — Paucis de his exponit Phrantzes p. 425, 12 : Καθ' ὃν δὲ κερὶν ἡμεῖς εἰς τὰ περὶ τὴν Ῥώμην διετρίβομεν (mens. Junii et Julii 6974, 1466), ὁ τῶν ἀσέων ἐξάρχων ἀνερπᾶς ἐλθὼν κατὰ τῆς Ἀλβανίας· καὶ διώξας τὸν αὐθέντην αὐτῆς τε Σκαντέρβην, καὶ αἰχμαλωτίσας καὶ ἀφανίσας τὸν τόπον, καὶ κτίσας αὐτῷ πλησίον τοῦ καθολικοῦ ἄστρος αὐτῆς· Κρούας ὀνομαζομένην, πρὸς τὸ ἀντιμάσθαι αὐτῷ, ἐπαέστρεψεν εἰς τὰ περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ad Critobulum propius accedit Seadeddinus p. 138 sq., secundum quem Mechemetes vere an. 871 Hegiræ (1466) cum exercitu, quem ad *Monaster* convenire jusserat, profectus Albanos, qui tributum solvere recusarant pacemque violarant, penitus subegit et immensa praeda onustus Adrianopolim rediit, postquam, ut rebellantes in posterum facilius coercerentur, *Elbassan* arcem aedific verat eique praesidium imposuerat. || — ἀνέτην] ἀνείδην cod.; em. Pantasides. || —

οὐ δὲ τότε μὲν καὶ παρὰ τὴν ἰσβολὴν αὐτὴν τὴν αὐτῶν
 θρουμένην καὶ πορθουμένην ὁρῶντες εἰκόν τε καὶ
 ἐσπένδοντο πρὸς καιρὸν καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν ἀναι-
 σχυντοῦντες ἐλήστευον τὴν βασιλείαν καὶ ἐκακούρουον,
 καὶ τοῦτο ἐποίουν ἔχοντες τὰ ὄρη καὶ τὸ δυσπρόσοδον
 τῆς χώρας καταφυγὴν καὶ προκάλυμμα· μίᾳ γὰρ
 οὐσῆς ἢ δύο παρόδων διὰ τῶν ὀρῶν ἐς αὐτὴν, ἐφύ-
 λαττόν τε ταύτας φυλακαῖς ἰσχυραῖς, καὶ εἶχον τὴν
 αὐτῶν ἄβυστον πάντῃ τοῖς πολεμίοις καὶ κακῶν ἀπαθῆ,
 εἰ μὴ που μεγάλη τις δύναμις ἐπελθοῦσα τῶν ὀρῶν
 τε καὶ τῶν παρόδων κρατῆσαι βίαν, καὶ θύραν
 ἀνοίξειε τῇ γῶρᾳ τελείως· ὅπερ δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς
 ἐγνώκει ποιῆσαι, καὶ ἐπεποιθήκει καλῶς. (3) Παρα-
 σκευασάμενος οὖν χειμῶνος, ἤγερ ἐξῆν, ὥς ἔδει,
 ἅμα τῷ ἥρι ἔξεισι κατ' αὐτῶν μεγάλην δύναμει καὶ
 στρατιᾷ ἱππικῇ τε καὶ πεζικῇ, ξυνεπαγόμενος ἅμα
 οἱ καὶ μηχανὰς καὶ ὅπλα καὶ παρασκευὰς ἐς οἰκοδομήν
 καὶ οἰκοδόμους καὶ τέκτονας καὶ ἐργαλεῖα τεκτονικὰ
 καὶ οἰκοδομικὰ καὶ σίδηρον πολλὸν καὶ χαλκὸν καὶ ὅσα
 τοιαῦτα ὥς ἐς τειχισμόν καὶ οἰκοδομήν φρουρίου.
 (4) Ἄρας οὖν ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ παντὶ τῷ στρατῷ
 ἱππικῷ τε καὶ πεζικῷ· ἦει διὰ τῆς αὐτοῦ σπούδῃ·
 διελάσας δὲ ταύτην ὅτι τάχιστα καὶ γενόμενος ἐν τοῖς
 ὁρίοις Ἰλλυριῶν, στρατοπεδεύεται αὐτοῦ τῇ προτε-
 ρίᾳ, καὶ τῇ ὑστερίᾳ ἀναλαβὼν τοὺς τε φίλους καὶ
 τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ λογχοφόρους καὶ ὑπα-
 σπιστάς, προσβάλλει ταῖς παρόδοις φυλασσομέναις
 ὑπὸ τῶν Ἰλλυριῶν ἰσχυραῖς· καὶ μάχης μεγάλης
 ξυσταδὸν γενομένης καὶ ὀθισμού καὶ ἀγῶνος καὶ βίας
 πολλῆς, εὐρώστως ἀπαντησάντων τε καὶ μαχομένων
 τῶν Ἰλλυριῶν, τρέπεται τούτους καὶ κρατεῖ τῶν
 παρόδων βίαν, καὶ καταδιώξας φόνον πολλὸν τούτων
 ἐργάζεται. (5) Μετὰ δὲ τοῦτο φυλακὰς ἐγκατα-
 στήσας ἰσχυρὰς ταῖς παρόδοις, τοῦ μὴ βλάπτεσθαι
 τοὺς τε εἰσόντας καὶ ἐξιόντας ὑπὸ τῶν ληστευόντων
 Ἰλλυριῶν, κελεύει τοὺς τε ὑλοτόμους καὶ μέρους τοῦ
 πεζοῦ ἐσελθόντας ὑλοτομεῖν τε καὶ ἐκκαθαίρειν τὰ
 τε λογμώδη καὶ λάσια καὶ δυσδιεζίτητα τῶν χωρίων,
 καὶ τῶν ὁδῶν τὰς σκληρὰς καὶ τραχείας καὶ ὅλους
 ἀδάτους ἐξομαλίζειν τε καὶ καταλείπειν καὶ εὐρείας
 καὶ λείας ποιεῖν τῇ τε στρατιᾷ πάσῃ ἱππικῇ τε καὶ
 πεζικῇ καὶ τοῖς ἀγχοφόροις τῶν ζῶων καὶ ταῖς ἀμάξαις
 καὶ τοῖς ἄλλοις σκευαγωγῶσι. (6) Αὐτὸς δὲ πάσῃ τῇ
 στρατιᾷ ἐσελάσας, πρῶτον μὲν τὴν κάτω χώραν αὐ-
 τῶν, τῶν πεδίων τε καὶ ὅσην ἱπνάσιμος ἦν, κατατρέχει
 καὶ ληίζεται πᾶσαν, μετὰ δὲ τοῦτο στρατοπεδεύμε-
 νος κατὰ σταθμούς καὶ προσκατήμενος ἐδήσου ταύτην

ἐμπιπρῶν τοὺς καρποὺς καὶ νεμόμενος καὶ διαφθεῖρων
 καὶ ἀφανίζων.) (7) Ἰλλυριοὶ δὲ ἀναγκάγοντες τοὺς
 σφῶν παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ κτήνη καὶ πᾶσαν ἄλλην
 ἀποσκευὴν ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ δυσάντη καὶ δυσπρόσοδα
 τῶν ὀρῶν, καὶ καταλαβόντες αὐτοὶ ξὺν ὀπλοῖς τὰς τε
 δυσχωρίας καὶ τοὺς ἰσχυροὺς τῶν τόπων καὶ τὰς παρ-
 ὁδούς, ἐκάθηντο, ἦν τις αὐτοῖς ἐπιτή, ἀμυνόμενοι.
 (8) Βασιλεὺς δὲ, ἐπεὶ πᾶσαν τὴν κάτω χώραν αὐ-
 τῶν ἐδῆωσε καὶ ἐπόρθησε, παρασκευασάμενός τε καὶ
 ἐκτάξας καλῶς πᾶσαν τὴν στρατιάν ἐχώρει ἐπὶ τὰ
 ὄρη καὶ τὰς δυσχωρίας καὶ τοὺς ἰσχυροὺς τῶν βουνῶν
 ἐπὶ τε Ἰλλυριοὺς καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας σφῶν καὶ
 τὴν ἄλλην ἀποσκευὴν. Προέταξε δὲ, πρόσθεν μὲν,
 τοὺς τε τοξότας καὶ τουφακοφόρους καὶ σφενδονήτας
 βάλλειν τε καὶ τοξεύειν καὶ σφενδονᾶν ἐς τοὺς Ἰλλυ-
 ριοὺς καὶ ἀνείργειν αὐτοὺς πορρωτάτω καὶ ἀναχαι-
 τίζειν ἐς τὸ ἄνω βαλλομένους· μετὰ δὲ τούτους, τοὺς
 τε φίλους καὶ λογχοφόρους καὶ ὑπασπιστάς ἐτάξεν
 ἀνίεμαι, ἐπομένους δὲ τούτοις τὸ ὀπλιτικὸν ἅπαν.
 (9) Καὶ ἀνῆσαν σχολῇ καὶ βαδὴν μέχρι τινός, ὠθοῦντες
 κατὰ μικρὸν τοὺς Ἰλλυριοὺς ἐς τὸ ἄνω· ἔπειτα ἀλα-
 λάζαντες μέγα οἱ τε φίλοι καὶ οἱ ὀπλίται καὶ λογχο-
 φόροι ἐχώρουν ὁρῶν ἐπὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς, καὶ τρε-
 ψάμενοι ἐδίωκον ἀνὰ κράτος καὶ καταλαμβάνοντες
 ἔκτεινον, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἐζώγρουν· ἐνίοι δὲ αὐτῶν
 καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῶν ὀπλιτῶν ἐρίπτουν σφῆς αὐτοὺς
 κατὰ τῶν κρημνῶν καὶ πετρῶν, καὶ διεπθέρωντο· οἱ
 δὲ ὀπλίται καὶ φίλοι καὶ ἡ στρατιὰ πᾶσα χεθεῖσα ἀνὰ
 τὰ ὄρη καὶ τὰς δυσχωρίας τὰς ἐκεῖσε καὶ τὰς χαράδρας
 ἐζώγρουν καὶ ἡνδραποδιζόντο τοὺς τε παῖδας καὶ γυ-
 ναῖκας τῶν Ἰλλυριῶν καὶ πάντα τὰ προσόντα αὐ-
 τοῖς διήρπαζον· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ βοσκημάτων
 καὶ ζῶων ἀγέλας πολλὰς ἤλασαν, καταδραμόντες δὲ
 πάντα τὰ ὄρη καλῶς καὶ διερευνησάμενοι καὶ λείαν
 ὅτι πλείστην ἐκείθεν ἀπαγαγόντες ἀνδραποδῶν τε καὶ
 βοσκημάτων καὶ τῶν ἄλλων, κατήγαγον πάντα ἐς
 τὸ στρατόπεδον. (10) Ἀπέθανον δὲ πλῆθος πολλὸν τῶν
 Ἰλλυριῶν, οἱ μὲν ἐν τῷ πολέμῳ, οἱ δὲ καὶ ζῶντες
 ληρθέντες, κελεύσαντος βασιλέως· ἐλήφθησαν δὲ καὶ
 παῖδες καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἐν ἐκείνοις τοῖς ὄρεσι
 ὥσει δισμύριοι. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν Ἰλλυριῶν οἱ μὲν
 ἦσαν ἐν φρουρίοις ἐρυμνοῖς, οἱ δὲ ἐν ἄλλοις ὄρεσι πε-
 φευγότες μετὰ τοῦ σφῶν ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου.

XII. Ἦν δέ τι καὶ φρουρίον ἐκείσε τοῖς Ἰλλυριοῖς
 ἀπόμεχον πάντῃ καὶ ἰσχυρότατον Κροῦες ὀνομαζό-
 μενον, ὅπερ δὴ καὶ ὡς ἀκρόπολις τις ἦν τῆς ὅλης
 χώρας καὶ φυλακτῆριον. Τοῦτο πολυτρόπως πρῶτην

§ 2. Eadem habes lib. 3, 16, 2. || — πρὸ αὐτοῦ] add. margo. || — πρὸς καιρὸν] margo, μέχρι τινός text. || — § 4. διελάσας] margo, διελάσας text. || — § 6. ἐσελάσας] margo, διελάσας text. || — προσκατήμενος] supra versum, περικαθήμενος in versu. || — § 9. ὑπὸ τῶν ὀπλιτῶν] add. mgo. || — τὰς ἐκεῖσε] mgo, ἐκεῖσε text. || — ἀγέλας] add. mgo. || — § 10. ἐλήφθησαν etc.] Seadeddin. 2, p. 239: *E mandando gl' escursori in ogni parte, ne fecero così grand preda e raccolta della bellezza e gioventù Albanese, che il campo regio diventò come una ragunanza di misse et di ganimesi del paradiso.*

XII. § 1. Κροῦες] Κροῦα Phrantzes p. 425, 16 Κρούη Chalcoz., alio Croja, Turcis Ak-hissar. || — § 2. ἀπόμενος]

πειρασας ὁ τοῦ βασιλέως πατήρ καὶ ὄπλοις καὶ μηχαναῖς πετροβόλοις καὶ πολιορκία μακρᾷ, οὐκ ἠδυνήθη (δ' οὖν) ὁμοῦς εἰλεῖν· οὕτως ἀπόμαχον ἦν. (2) Ἐν τούτῳ τοῖνυν παραγεγόμενος ὁ βασιλεὺς καὶ θεασάμενος αὐτοῦ τό τε ἐρυμνὸν καὶ δυσάλωτον καὶ σφόδρα ἀπόμαχον, οὐκ ἐγνώκει δεῖν ὅπως ἐπιχειρεῖν τῇ τοιοῦτῃ καὶ πονεῖν ἀνήνυτα, οὐδὲ προσταλαίπειωρεῖν καὶ κατατρίβειν τὴν στρατιὰν περικαθήμενον καὶ πολιορκοῦντα χρόνιαν πολιορκίαν, καὶ σώματα καὶ χρήματα ἀπολλύναι μάτην, ἐνὸν ἄλλῳ τῷ τρόπῳ τοῦ τε ἄστεος καὶ τῆς χώρας ἀπόνως τε καὶ ἀκινδύνως κρατεῖν. (3) Διὰ τοῦτο ἐπιτειχισμὸν αὐτοῖς ἐγνώκει δεῖν κατασκευάσαι, καὶ φρούριον ἐχυρὸν ἐνταῦθα τεύχισαι ἐν μέσῃ τῇ χώρᾳ, καὶ στρατιὰν ἱκανὴν ἐν αὐτῷ καταλιπεῖν, αἰεὶ κατατρέχουσαν καὶ ληξιαμένην καὶ μηδαμῷ ἔωσαν τοὺς Ἰλλυριοὺς ἐξερχομένους τοῦ ἄστεος ἢ τῶν ὁρῶν κατερχομένους ἐργάζεσθαι ἢ ποιμαίνειν ἢ νέμειν ἢ ἄλλο τι ποιεῖν, ἀλλ' αἰεὶ κατακλεισμένους τε καὶ κακοπαθοῦντας ἀναγκασθῆναι ποτε καὶ ξυμβῆναι τῷ βασιλεῖ. (4) Διερχόμενος οὖν τὴν χώραν ἐπιζητήσει χωρίῳ ἐπικαίρου ἐς τευχισμὸν, εὖρε παλαιὰς πόλεις Ἰχνη καὶ θεμελίους ἐν ἐπικαίρῳ τε τῆς χώρας κειμένης καὶ ἀρίστης τε καὶ καλλίστης φαινομένης εἶναι τὸ παλαιόν· ταύτην ἐγὼ τεύχισαι καὶ ἀρξάμενος ἀρχομένου θέρους χειρὶ πολλῇ καὶ σπουδῇ καὶ ὀκνηρίᾳ φιλοτιμίᾳ τε καὶ ἐπιστάσι βασίλειῃ (καὶ γὰρ παρῇν τε αὐτὸς πανταχοῦ τῷ ἔργῳ ἕκαστα ἐξηγούμενός τε καὶ ἐπισπέρχων πάντας, τοὺς μὲν λόγοις, τοὺς δὲ καὶ χρήμασι (καὶ) προθυμοτέρους ἐς τοῦτο ποίωιν), πρὶν τὸ θέρος ὅλον ἐξήκειν τεύχισαι τὸ φρούριον, ἔργον λόγῳ καὶ θαύματος ἄξιον, καὶ ξυνοικίζει τοῦτο καλῶς, οἰκήτορας ξυναγαγὼν πλείστους ὄσους ἀπὸ τῶν πέριξ αὐτοῦ χωρῶν καὶ τόπων καὶ πόλεων. (5) Ἐσαγεῖ δὲ καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἀναγκαίων καὶ ἐς τροφὴν ἐπιτηδείων καὶ θεραπεύειν αὐτῶν καὶ πᾶσαν ἄλλην αὐτάρκειάν τε καὶ χρειαίαν δαψιλιῶς ἐτοιμασάμενος· ἐτι δὲ καὶ ὄπλα πολλὰ ἐντίθησι καὶ μηχανὰς πετροβόλους καὶ ἀφελήρια καὶ πλείστην ἄλλην οἰκονομίαν τε καὶ παρασκευὴν τῶν ἐς τὸν πόλεμον, καὶ ἐπισκευάζει τοῦτο διὰ πάντων καλῶς τε καὶ ὥστερ' ἂν εἰ οὐ τότε πρῶτον, ἀλλὰ πολλοὺς ἔτεσι πρότερον οἰκούμενον ἦν, καὶ πάντων τῶν ἐν χρεῖᾳ καὶ ἀναγκαίῳ νημοιρῆκει πλουσιώσι.

(6) Καταλείπει δὲ καὶ φρουρὰν ἐς αὐτὸ ἱκανὴν ἀνδρας τετρακοσίους τῶν ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐλῆς τοὺς μαχιμωτάτους τε καὶ εὐρωστοτάτους, σαπράπην τε τῇ χώρᾳ καὶ στρατηγὸν μετὰ στρατιάς ἱκανῆς ἀνδρῶν τὸν ἀρίστον τῶν παρ' αὐτῷ καὶ πάνυ στρατηγικόν, ἵνα κατατρέχῃ καὶ πορῇ πᾶσαν τὴν Ἰλλυριῶν ξυνοικήως τε καὶ ἀδιακόπως, καὶ τὸ ἄστυ τοῦ Κροῦς πολιορκῇ. (7) Πράξας δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς καὶ λείαν ἐλάσας ὅτι πολλὴν αὐτὸς ἀνδραπόδων τε καὶ βοσκημάτων, καὶ τῇ στρατιᾷ διαδούς, ἐπάνεισι φθινοπώρου ἐς τὸ Βυζάντιον καὶ τέταρτον δὲ καὶ ἐβδομηκοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἐννακοσίοις τε καὶ ἐξακισχίλοις τοῖς ὄλοις ἡνύετο, ἔκτον δὲ καὶ δέκατον τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

XIII. Τοῦ αὐτοῦ φθινοπώρου ἀρχομένου ἤδη καὶ Ἐνετοὶ ἐστράτευσαν ἐπὶ Πάτρας τῆς Ἀχαιῶς ναυαῖς τε τεσσαράκοντα καὶ δισχιλίους ὀπλίταις, καὶ ἀποβάντες ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν, κύκλῳ περιλαβόντες αὐτὴν τῷ στρατῷ καὶ μηχανὰς ἐπιστήσαντες πετροβόλους. Εἶχον δὲ καὶ τινες τῶν Πελοποννησίων ξυμμαχοῦντας, οἵτινες πρὸ μικροῦ τοῦ βασιλέως ἀποστάντες προσέθεντο αὐτοῖς. Ἐπολιόρκουν οὖν ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις περικαθήμενοι αὐτὴν καὶ τὸ τεῖχος καταρριπτοῦντες τὰς μηχαναῖς. (2) Ἀμάρης δὲ ὁ Πελοποννήσου σατράπης στρατιὰν οὐ πολλὴν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, παρετῆρει αὐτοὺς ἐξωθεν λοχῶν τε καὶ ἐνεδρεῖων, εἰ πως καιροῦ λαβόμενος ἀπροσδοκῆτος ἐπιθήηται αὐτοῖς. Εἶχε δὲ καὶ σκοποὺς ἀπὸ τοῦ Βοὸς ὄρους πάντα καταθεωμένους τὰ δρώμενα ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ ἀγγέλλοντας αὐτῷ. Φυλάξας οὖν καιρὸν αἰφνης ἐπιτίθεται αὐτοῖς, καὶ καταπληγῆς τῷ ἀθρόῳ τῆς ἐπιθέσεως τρέπεται καὶ καταδιώκει μέχρι θάλασσης σφᾶς, κτείνων τε καὶ ζωγρῶν ἀνοικτῇ, ἕως ἐς τὰς ναῦς καὶ τὴν θάλασσαν αὐτὴν ἀτάκτως τε καὶ ξὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἐλαυνόμενος, ἐπὶ κεφαλῇ ὡσθέντας, ἐνέβαλεν. (3) Ἀπέθανον δὲ, ὡς ἐλέγετο, περὶ ἑξακοσίουσιν που μάλιστα, ἐλήφθησαν δὲ καὶ ζῶντες ὀλίγῳ πλείους τῶν ἑκατὸν, οὐκ ὀλίγοι δὲ αὐτῶν καὶ ἀπεπνίγησαν· βιαζόμενοι γὰρ ὑπὸ τῶν ὀπλιτῶν καὶ ἐλαυνόμενοι πανταχόθεν ξὺν τοῖς ὄπλοις ἐπέβαινον τῇ θαλάσῃ, ὡς ἐς τὰς ναῦς διανηζόμενοι, καὶ βαρυνόμενοι τοῖς ὄπλοις κατεποντίζοντο. (4) Ἀμάρης δὲ σκυλεύσας τοὺς τε νεκροὺς καὶ τὸ στρατόπεδον ἅπαν, χρήματά τε πολλὰ ἔλα-

add. mgo. || — § 3. δεῖν] additur supra versum. || — § 4. παλαιὰς πόλεις] Scampsæ, quæ sec. Itineraria sitæ erant ubi nunc est *Elbassan*. || — § 5. ἐπιτηδεῖων et deinde ἐντίθησι add. mgo. || — νημοιρῆκει] margo, νημοίρει: text. || — § 6. στρατηγὸν] Παλάπανος vocatur c. 16, 1. *Baladan Badera*, natione Albanus, qui puer a Turcis captus erat, in Constantinopoli expugnatione primus in murum urbis ascendisse fertur, narrante Barletio. || — συνεχῶς τε καὶ add. mgo. || — § 7. τέταρτον] mgo, πέμπτου text.

XIII. De re vid. Mar. Sanuto p. 1183 et *Lettera d'un segretario* p. 224. Jacobus Barbarigo, Veneticarum copiarum in Peloponneso dux, ab Omaris equitibus repentino impetu oppressus atque ipse captus et Patris supplicio affectus est. Cladem hanc ulturus cum classe venit Victor Capella navarchus, qui, copiis expositis prælioque commisso, ipse quoque victus est et ægre ad naves se recepit et in Eubœam profectus paullo post vitam finivit. Phrantzes p. 425 de his exponens Barberigi non meminit, Victorem autem Capellam agrum Patrensem vastasse et Omarem prælio vicisse narrat, victores deinde ardore nimio ablatis hostem persecutos esse usque ad Saballiam et montem Siderocastri; ejus vero imprudentiæ pœnas dedisse; nam conversum Omarem et turham incompositam adortum ad naves usque repulisse (August. mens. 6975). — Ceterum Victor Capella antequam Patras veniret, Ἰνδοπύκ-

γεν αὐτὸς καὶ ἡ στρατιὰ, καὶ ὄπλα καὶ ἐπιπλα καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀποσκευήν. Ἐπισκευάσας δὲ τὴν πόλιν οἷς εἶχε καλῶς καὶ τοὺς ζωγρηθέντας ἀνδρας καὶ τὴν λείαν λαβὼν ἀνεχώρησεν ἐς Κόρινθον· καὶ μετὰ τοῦτο ἔχων τῆς τε λείας καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ἦκεν ἐς τὸ Βυζάντιον ὡς βασιλεία. Ὁ δὲ τὸν μὲν φιλοφρόνως τε ἐδέξατο καὶ ἐδωρήσατο μεγάλως καὶ ἐτίμησε τὰ εἰκότα, τοὺς δὲ ἀνδρας ἀπέκτεινεν.

XIV Ἐν δὲ ταῖς αὐταῖς ἡμέραις καὶ σέλας ὤφθη ἐν οὐρανῷ, θαυμαστόν τι καὶ καινότατον θέαμα· περὶ γὰρ πρώτῃν ὥραν που τῆς νυκτὸς, ἀσελήνου ταύτης γε οὔσης, αἰφνης ἔλαμψεν ἀπὸ τε βορρᾶ καὶ τῶν προσαρκτικῶν μερῶν φῶς μέγα καὶ πυραυγές, ὡς ἀπὸ ἀστέρος τινὸς λαβὼν τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸ πᾶν περιήστραψε καὶ κατεφώτισε δίκην ἡλίου· εἶτα ἐκείθεν χυθὲν ὥρμησεν ὥς πρὸς μεσημβρίαν δρόμον ἐγκάρσιον, οἷά τις στῦλος πυρώδης, θλον δι' ὅλου μένον τε καὶ φαινόμενον ἀμείλιτον, μέλλον δὲ καὶ ἐπὶ πλεόν οἰδόμενον καὶ αὐξόμενον, ἔπειτα στάν τῆς κινήσεως ἐμοίγε φαῖνον διάσθημα ὡς ὥρας ὀλῆς μιᾶς, καὶ μετὰ τοῦτο κατακερματισθὲν τε καὶ κατὰ μικρὸν ὑπορρέον ἤφανίσθη. (α) Τοῦτο τὸ τέρας ὤφθη ἐν οὐρανῷ, εἴτε κομήτης τις ἦν ἀστήρ, εἴτε λαμπαδίας, εἴτε ἄλλο τι τῶν ὑπεκκαυμάτων, οὐκ οἶδα, πλὴν ὄλεθρον σημαῖνον καὶ φθορὰν μεγίστην ἀνθρώπων καὶ ἀπώλειαν, ἥ καὶ μετὰ μικρὸν ἠκολούθησεν, ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς γενήσεται ὁ λόγος. Καὶ τοῦτο μὲν τοιοῦτον.

XV. Βασιλεὺς δὲ παρεχέμαζεν ἐν Βυζαντίῳ διαναπαύων τε ἑαυτὸν τῶν μακρῶν πόνων καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν διατιθεῖς, ὡς εἴθε, πρὸς τὸ βέλτιον, τὸν τε ἐγειρόμενον οἱ νεῶν ἐπιμελείας ὅτι πολλὰς ἀξίων, τοὺς τε ἐργαζομένους ἐς τὸ ἔργον ἐπισπέρχων καὶ πάντα τὰ κατ' αὐτὸν φιλοτιμίως τε καὶ πολυτελεῶς γίνεσθαι προστάττων τοῖς τεχνίταις καὶ ἐπιστήμοις, ὡς αὐτοῦ γε μηδεμιᾶς δαπάνης ἢ ἀναλωμάτων ἐς τοῦτο φειδομένου ἢ φιλοτιμίας ἁλλείποντος· καὶ μέντοι γε καὶ ἡσκαίτο καθ' ὅσον οἶον τε ἦν ἐς τε κάλλος καὶ σῆμα καὶ θέσιν καὶ ποικιλίαν καὶ μέγεθος. (α) Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος ἀφικνεῖται καὶ πρεσβεία παρὰ τῶν Ἑνετῶν, ἀξιοῦσα λύσιν τε γενέσθαι τῶν διαφορῶν καὶ σπείσεισθαι ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις, ἔχονταν ἑκατέρων ἃ ἔχουσι. Βασιλεὺς δὲ οὐκ ἐδέξατο ἐπὶ τούτοις, ἀλλ' ἀπέπεμψεν ἐπισπών· « αἵτις κάλ-

λιον βουλευσόμενοι, εἴ γε τυχεῖν εἰρήνης βούλοισθε καὶ σπονδῶν παρ' ἐμοῦ. » ᾗτι γὰρ αὐτοὺς ἄς ἔλαβον νήσους Ἰμβρον καὶ Λήμνον, καὶ φόρον ἐτήσιον καταβαλεῖν αὐτῷ.

XVI. Ἐν τούτοις ὄντι τῷ βασιλεῖ ἀγγέλλεται τὸν ἡγεμόνα Ἰλλυριῶν Ἀλέξανδρον ξυμμαχίαν τινὰ παρὰ Παιόνων αἰτήσαντα καὶ λαβόντα καὶ τοὺς οἰκείους ἀγείραντα, ἐπιθέσθαι λάθρα λοχίσαντα καὶ μηδὲν ὀλως προειδομένῳ τῷ καταλειφθέντι σατραπῇ τοῦ βασιλέως Παλαπάνῳ τούνομα, περικαθήμενῳ τε καὶ πολιορκοῦντι τὸ ἄστυ τοῦ Κρούες, καὶ καταπλήξαντα τῷ ἀθρόῳ τῆς ἐπιθέσεως καὶ τρεψάμενον διώξαι τε καὶ ἀποκτεῖναι πολλοὺς τῶν ξύν αὐτῷ καὶ αὐτὸν δὴ τὸν σατράπην ἀγωνιζόμενον καλῶς, καὶ νῦν οἷτόν τε ὅτι πολὺν καὶ ὄπλα καὶ πᾶσαν ἄλλην αὐτάρκειάν τε καὶ χρεῖαν τῶν ἀναγκαίων ἐσπευγόμενον ἐς τὸ ἄστυ, καὶ ὅθι καὶ φυλακὴν καλλίονα, ὡς ἐς πολιορκίαν μακράν, ἀναχωρῆσαι καὶ τῆς ἐξω πάσης χώρας κρατεῖν, τοῦ νέου ἀστεος κατακεκλεισμένου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ στρατιωτῶν. (α) Τούτων οὕτως ἀγγελλέντων, ἐς ὀργὴν μεγίστην ἐξήχθη ὁ βασιλεὺς, καὶ μηδὲν μελλήσας εὐθύς στρατιὰν ὅτι πολλὰν ἵππικὴν τε καὶ πεζικὴν καλῶς παρασκευασάμενος (ᾗθι γὰρ καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα), ἅμα τῷ Ἱπρί ἀρχομένῳ ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν. Καὶ γινόμενος κατὰ τὴν Ἰλλυριῶν, πᾶσαν τε εὐθύς κατατρέπει καὶ τὰ ἀποστάνα ταύτης χειροῦται καὶ φόνον πολλὸν τῶν ἀρεσθηκώτων ἐργάζεται καὶ τὰ ἐν ποσὶ πάντα καταστρέφεται καὶ ληίζεται, ἐμπιπρῶν καὶ ὀχρῶν καὶ διαφθεῖρων καὶ ἀφανίζων· καταδιώκει δὲ καὶ τὸν τούτων ἡγεμόνα Ἀλέξανδρον. (α) Ὁ δε καταφεύγει πάλιν ἐπὶ τὰ ἐχυρὰ καὶ ἀπότομα τῶν ὀρῶν καὶ τὰς εἰθισμένας αὐτῷ καταφυγὰς καὶ διατριβὰς τῶν βουνῶν, οὐδὲ θίαν ὄλως ὑπομένει ὥσπερ Ἰοργόνος τῆς στρατιᾶς. Βασιλεὺς δὲ διαρπαγὴν τε καὶ σκυλμὸν πάντων ἀνδραπόδων κηρύξας τοῖς στρατιώταις, ἐπαφίησι τοῖς ὄρεσι τὸ πλεῖστον καὶ μαχιμώτατον τῆς στρατιᾶς μετὰ τοῦ Μαχουμούτew, αὐτὸς δὲ ξὺν τῇ λοιπῇ στρατιᾷ προσκαθήμενος ἐδήλου τὰ λοιπὰ τῆς χώρας, κατὰ σταθμοὺς ἐπιπορευόμενος καὶ στρατοπεδεύων. (α) Οἱ δὲ δὴ στρατιῶται, ὀπλίται, φημί, καὶ τοξοὶ καὶ σφενδονῆται καὶ ἀκοντισταί, λαβόντες παρὰ τοῦ βασιλέως τὸ ξύνθημα, εὐθύς ὁρμήσαντες ἀνέβαινον ἐπὶ τὰ ὑπερύψηλα καὶ σκληρὰ

et Thasum et Samothracen occupaverat, quod Critobulus Imbriota non commemoravit, quaquam c. 15, 3 Mechemetem a Venetis postulasse dicit, ut Imbrum et Lemnum redderent. || — § 1. προσθέντο] mgo, προσεγίνοντο text. || — § 2. τοῦ Βοὸς ὄρους] Mons Boidia in recentioribus tabulis || — ἀνοικεῖ et dein καὶ τὴν θάλασσαν αὐτὴν add. margo. || — § 3. ἐλήρθησαν... πλείους τῶν ἐκτόν] add. margo.

XIV. § 1. Ἐμοί γε φαῖνον] ἔμοις φαῖνον (sic) cod.

XV. § 1. Ἐγειρόμενον] mgo, οἰκοδομούμενον text. || — καὶ θέσιν] add. mgo. || — § 2. Totum hoc segmen in margine additur. De Venetorum legatione et Mechemetis responso v. Mar. Sanuto p. 1189. Cf. Zinkeisen 2, p. 314. || — Ἰμβρον] Cf. not. ad. c. 13.

XVI. § 1. Causas expeditionis Seaddedinus 2, p. 240 fuisse dicit quod Scanderbegus tributum denegasset et ditionera regiam vastans pecora e locis æstivis montis Cancandellen abegisset, denique Elbassan urbem a Turcis recens structam obsedisset et suburbium ejus incendisset. || — διώξαι τε] add. mgo. || — § 2. μεγίστην] add. mgo. || — § 3. Γοργόνος] Γοργώνος cod. || — § 4. Ἰσταμίνου] mgo, γινόμενον text. || — Ἀττίς] Δάτις?

καὶ ἀπότομα τῶν ὁρῶν, οἳ τινες πτηνοί, ζῶν τοῖς ὅλοις, καὶ πάντα κατέτρεχον ὥσπερ τινὰ πεδία ἱππάσιμα, οὐδενὸς ἐμποδῶν ἱσταμένου, καὶ διηρευνήσαντο πάντα ἀκριβῶς καὶ πλέον ἢ Δάτις (φασί) τὴν Ἑρετρικὴν, ὄρη, κρημνοὺς, φάραγγας, καταδύσεις, ἄντρα, χαράδρας, τρώγλας, χηραμούς, πάντας μυχοὺς γῆς, καὶ οὐδὲν ὃ τι τούτους διέλαθεν ἢ διέφυγε καὶ τῶν σφοδρὰ ἀποτόμων καὶ ἀποκρότων καὶ ἀνημέρων καὶ ἀβάτων ὅλως χωρίων, ὅτι μὴ μόνον τὰ φρούρια καὶ οἱ ἐν τούτοις καταπερευγότες, ἀλλὰ πάντα ἀπλῶς κατέδραμον καὶ ἐχειρώσαντο καὶ ἠνδραποδίσαν καὶ διέφθειραν ἐν πέντε καὶ δέκα ταῖς θλαῖς ἡμέραις, καὶ λείαν ἐξήλασαν διὰ πλείστην ἠνδραποδῶν, ἀνδρῶν, γυναικῶν, παίδων, βοσκημάτων παντοίων, ἐπίπλων, πάντων ἀπλῶς, καὶ κατήγαγον ἀπὸ τῶν ὁρῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. (b) Ὁ δὲ τῶν Ἰλλυριῶν ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος ὡς ἔγνω τὴν ἀρχὴν κατελιγμένα τὰ ὄρη τῇ στρατιᾷ, φυγὰς εὐθὺς ὤχετο, οὐδ' ὅποι γῆς εἶη ἐξακουόμενος. Βασιλεὺς δὲ δηώσας πᾶσαν τὴν χώραν καὶ διαφθείρας, ἐπὶ τὸ Κρούες ὤρμησε, καὶ γενόμενος ἐν αὐτῷ, στρατοπεδεύεται πρὸ αὐτοῦ, καὶ χάρακα βαλόμενος καὶ κύκλῳ περιλαβὼν τῷ στρατῷ καὶ μηχανὰς ἐπιστήσας ἐπολιόρκει.

XVII. Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις, θέρους μεσοῦντος ἤδη, καὶ ἡ λοιμώδης νόσος παντὶ τῷ θέματι Θράκης τε καὶ Μακεδονίας ἐνέσκηψεν, ἀρξαμένη μὲν ἀπὸ Θετταλίας καὶ τῶν ταύτῃ προσχώρων (οὐκ οἶδ' ὅθεν αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἐπελθοῦσα), ἐπινεμησάμενῃ δὲ καὶ διαφθείρασα πάσας τὰς ἐν τῇ μεσογείᾳ καὶ παραλίᾳ τούτων πόλεις καὶ χώρας, διαβᾶσα δὲ καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν, πᾶσαν τὴν παραλίαν Ἑλλησπόντου τε καὶ Προποντίδος διέφθειρε καὶ ἠρήμωσεν, καὶ ἐς τὴν μεσόγειαν ἀναβᾶσα τὴν τε τοῦ Προυσίου καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἅπαντα καὶ μέχρι Γαλατίας καὶ δὴ καὶ Γαλατίαν αὐτὴν ἐλυμήνιστο καὶ ἠφάνισεν· (a) ἐς δὲ τὴν μεγάλῃν ἑσχωμάσασα πόλιν, τὴν Κωνσταντίνου φημί, τί χρὴ καὶ λέγειν ὡς ἀπιστόν τι πάθος ἐν αὐτῇ καὶ ἀκοῆς ὅλως ἄβατον καὶ ἀφόρητον κατειργάσατο; Ἐξεκομίζοντο μὲν καθ' ἡμέραν τῶν ἀπολωλότων πλῆθος ἀριθμοῦ χρεῖστον, οἱ δὲ θάπτοντες οὐκ

ἔρχον ἐς τὰς ταφάς· οὐ γὰρ ἦσαν· οἱ μὲν γὰρ δεδιότες τὸν φθόρον ἔφρευγον ἀμεταστροπῇ, οὐδὲ τῶν μάλιστα οἰκείων ποιούμενοι πρόνοιαν ἢ θλῶς ἐπιστρεφόμενοι, καίτοι πολλάκις μετ' οἰμωγῆς καὶ θρήνων ἀνακαλούμενων αὐτοὺς, ἀλλὰ καταλιμπάνοντες νοσοῦντας ἀτρημελήτους, καὶ τεθνεώτας ἀτάφους· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἀναπεπλησμένοι τῆς λύμης καὶ θλῶς δυσθανατοῦντες καὶ οὐδὲ ἑαυτοῖς δυνάμενοι βοηθεῖν. (3) Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ κατακλείσαντες ἑαυτοὺς ἐν τοῖς δωματίοις ἔμενον ἀπρόιτοι, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν αὐτοῦ θνήσκοντες ἔκειντο ἀταφοὶ ἐπὶ δυσὶ καὶ τρισὶν ἡμέραις ἀγνοούμενοι πολλάκις, ἐθάπτοντο δὲ καὶ ξύνδου καὶ ζύντρεις καὶ κατὰ πλείους πολλάκις μιᾷ παραδιδοόμενοι θήκη, καὶ ὁ θάπτων σήμερον ἕτερον αὔριον ὑπ' ἄλλου ἐθάπτετο, πρεσβύται δὲ καὶ θῦται καὶ ἱερεῖς οὐκ ἔρχον ἐς τὰς ἐκφορὰς καὶ ἐξόδους καὶ τὰς ἐπιταφίους ὁδὰς καὶ εὐχὰς, οὐδὲ τῇ γῇ κρύπτειν τοὺς ἀπογινόμενους, ἀλλ' ἐξέκαμον· πανημέριοι γὰρ διακαρτεροῦντες ἄδρωτοι καὶ ἄσιτοι θέρους ἀντέγειν θλῶς οὐκ εἶχον, ἀπένθησκον δὲ οἱ μὲν τριταῖοι, οἱ δὲ τεταρταῖοι, οἱ δὲ καὶ ἐβδομαῖοι. (4) Καὶ τὸ δεινὸν καθ' ἡμέραν ἐπεδίδου διὰ πάσης ἡλικίας ἤδη χωροῦν, καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἐξήπτετο, καὶ ἡ πόλις ἐκενώθη τῶν οἰκητόρων, ἀστῶν τε καὶ ξένων, καὶ χωρίον ἐρημόν τι θλῶς ἀνθρώπων ἐδόκει εἶναι, τῶν μὲν ἀπολωλότων τε καὶ ἀπολλυμένων τῇ νόσῳ, τῶν δὲ, ἥπερ ἔφην, ἐξοικιζομένων τε καὶ φυγόντων, τῶν δὲ ἐν τοῖς οἴκοις ὥσπερ καταδίκων ἀποκεκλεισμένων· καὶ ἡ ἀθυμία πολλὴ καὶ ἡ λύπη οὐ φορητὴ καὶ κοπετὸς καὶ ὀλαφυρμὸς πανταχοῦ, καὶ ἡ ἀπόγνωσις καὶ δυσελπιστία τὰς πάντων ἐκράτει ψυχὰς, καὶ ἡ τῆς προνοίας θλῶς ἐξερρύθηκε δόξα, καὶ πάντα εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε ἐνομίζετο φέρεσθαι, ὡς οὐδενὸς ἐπιστατούντος τῶν γινομένων. Οὕτω πάντας ἐξέπληξε ὁ τοῦ πάθους παράλογος.

XVIII. Λέξω δὲ καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς νόσου. Τὰ μὲν γὰρ πρῶτα περὶ τοὺς βουβῶνας ἐστηρίζετο τὸ δεινὸν ὅποιδῆποτε, καὶ τὸ σημεῖον ἐν τούτοις ἐδείκνυτο ἢ μείζον ἢ ἑλαττον· ἔπειτα προσέβαλλε σφοδρῶς σῆ κεφαλῇ, καὶ θερμὰς ἰσχυρὰς ἐνεποιεῖ ταύτῃ καὶ ζλεγ-

§ 5. Cf. Seadeldin. 2, p. 240: *Il rè... distruggendo la grandezza e la baldanza d'Ischiender, comparì il suo paese in due Sangiacati, e li conferì a due suoi ministri, et anco li suoi grani e beni che lasciò dietro di se vennero nel poter de' ministri regli; et egli suggendosi con la testa nuda e cruda e con le lagrime agl'occhi al mar Adriatico tutto confuso, ansio et disperato si nascose in un cantone, dove si consumò in cenere di dolore Scanderbegus in Alesione Venetorum urbe febris mortuus est mense Januarii 6976, 1468 (non vero 1467, ut Zinkeisen statuit, et multo minus anno 1466, ut apud Barletium falso legitur et cum illo Hammerus statuit). V. Phrantzes p. 430, 1: καὶ τῷ Ἰανουαρίῳ μηνὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτους (6976) καὶ ὁ τῆς Ἀλβανίας αὐθέντης Σκαντέρης τέθηκεν φυσικῶ θανάτῳ. || — τὴν ἰσχυρὰν et mox καὶ χάρακα βαλόμενος; add. margo.*

XVII. § 1. Phrantzes p. 429: Τοῦ αὐτοῦ γενομένου (an. 6975) τῷ θέρει ἐγεγόνει τοιαύτῃ λοιμώδης νόσος ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, Ἀδριανουπόλει καὶ Καλλιουπόλει: καὶ ταῖς περὶ αὐτῶν πόλεσι καὶ κώμαις, ἀσπεῖ τε καὶ γύραις, οἳ αὖ ἐγένοντο ἐν τοῖς παρελθούσι χρόνοις ἐκ πολλοῦ καιροῦ, ὥστε τεθνήκασιν, ὡς φασί, μυριάδες: πολλὰ ἀνθρώπων, οὐ χιλιάδες, ἐν οἷς δὴ καὶ ἡ τοῦ δεσπότου θυγάτηρ ἡ ἀμήρισσα ἀπέθανε. || — οὐκ οἶδ'... ἐπελθοῦσα] add. mgo. || — § 3. ἐπὶ δυσὶ καὶ τρισὶ ἡμέραις] margo, ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας text. || — ἐς τὰς ἐκφορὰς καὶ ἐξόδους] add. mgo. || — § 4. διὰ πάσης... χωροῦν] add. mgo. || — δυσελπιστία] supra versum, ἀνελπιστία in versu. || — ὁ παράλογος] substantivo dictum ut ap. Thuc. 2, 85, 7, 28. Phot. Lex. p. 386, 17.

XVIII. Λέξω etc.] Cf. pestis descriptio apud Thucydidem 2, 48 3 sqq. (ἐγὼ δὲ οἷον ἐγίνετο λέξω etc.), quam ob

μονάς περί τε τὰς κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοὺς ὑμένας καὶ μήνιγγας, καὶ φλογώσεις καὶ ἐρυθήματα τοῦ προσώπου· καὶ τούτου τισὶ μὲν ἀναισθησίαν ἐνιργάζετο καὶ ὕπνον βαρὺν καὶ καταφορὰν, τισὶ δὲ καὶ τούναντίον φρενίτιν καὶ παραπληξίαν καὶ ἀγρυπνίαν ἐπέφερεν· εἴτα ἐστηρίζετο περὶ τὴν καρδίαν δ' κόνος ὄλος καὶ τὸ δεινὸν μετὰ πυρετοῦ λάβρου τε καὶ διακαοῦς τὰ τε ἐνδον ξυμφλέγοντος καὶ ξυγκαίοντος καὶ φλεγμονὰς ἐμποιοῦντος αὐτῇ σφοδρότατας, καὶ ἐξόπτῃσιν τοῦ ὅλου αἵματος καὶ φθορὰν καὶ ὀδύνας ἰσχυράς ἐκ τούτου καὶ ἀλγηδύνας δριμείας καὶ βοᾶς τῶν ἀπολωλότων, καὶ παλμούς ξυνεχείς καὶ ὀξείας καὶ ἄσθμα βαρὺ καὶ δυσῶδες καὶ φρίκην δεινὴν καὶ ψύξιν καὶ νέκρωσιν τῶν ἄκρων καὶ τελευταίων θάνατον. Τοιοῦτον δὴ τι καὶ τὸ εἶδος τῆς νόσου, ὡς ἐμοὶ γε κατεφάνη εἶναι τὰ πλείστα παραλιπόντι.

XIX. Βασιλεὺς δ' οὐ πολλὰς ἡμέρας τὸ Κρούες πολιορκῶν, ἐπειδὴ ἔγνω ἀδύνατά οἱ ἂν οὐτ' ἐκ προσβολῆς τοῦτο βίῃ τοῖς ὅπλοις ἐλεῖν (ἦν γὰρ ἐρυμνέτατον τὸ ἄστυ καὶ πάντῃ ἀπόμαχον), οὕτε πειθοῖ προσάξεσθαι, στρατιὰν ἔγνω δεῖν ἱκανὴν αὐτόσε καταλιπόντα καὶ στρατηγὸν, ὡς ἐς χρονίαν πολιορκίαν, αὐτὸν ἀναχωρήσαι ἐς τὸ Βυζάντιον καὶ μὴ μάτῃν πονεῖν καὶ κόπτειν αὐτόν τε καὶ τὴν στρατιάν, ἐνὸν λιμῷ τε καὶ πολιορκίᾳ μακρᾷ περιγενέσθαι τοῦ ἄστεως. (2) Καὶ δὴ δόξαν οὕτω, καταλιπὼν στρατηγὸν αὐτοῦ μετὰ

στρατιᾶς ἱκανῆς, ἀχραιφνοῦς καὶ νεήλυδος, ὥστε δύνασθαι πολιορκεῖν τὸ ἄστυ καὶ πάσης τῆς ἐξω χώρας κρατεῖν, αὐτὸς διαδοὺς τὴν τε λείαν ἄπασαν καὶ τὰ ἀνδράποδα πάσῃ τῇ στρατιᾷ, καὶ ἀπολύσας αὐτούς, ἦει ξὺν τῇ ἰδίᾳ αὐλῇ τὴν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον.

(3) Πυθόμενος δὲ καθ' ὁδὸν τὴν τε χώραν ἄπασαν Θράκης τε καὶ Μακεδονίας καὶ τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις, δι' ὧν ἐμελλε ποιεῖσθαι τὴν πάροδον, τῇ λοιμῳδῇ νόσῳ κατεχομένης τε καὶ διαφθειρομένης κακῶς, καὶ δὴ καὶ τὴν μεγάλην πόλιν αὐτὴν ἀγομένην καὶ φερομένην ὑπὸ τε τῆς λύμης καὶ τοῦ δεινοῦ, μεταβαλὼν εὐθύς ἦει τὴν ἐπὶ τε τὸν Αἶμονα καὶ τὴν ἄνω Μυσίαν· ταύτην τε γὰρ ἐπυνοῦντο καὶ τὰ ὑπὲρ τὸν Αἶμονα πάντα καθαρεύειν τῆς νόσου. (4) Καταλαβὼν δὲ τὰ τε περὶ Νικοπολιν καὶ Βυδῆνην χωρία, ὑγιεινά τε ὄντα καὶ κράσεως εὐκλείρου λαχόντα, διαγέγονε τὸ φθινόπωρον ὄλον αὐτοῦ διατρίδων. Μετὰ μικρὸν δὲ μαθὼν ἡλωφῆσαν ἡδὴ τὸ πάθος, καὶ τοῦ λυποῦντος καθαρεύειν τὴν πόλιν (εἶχε γὰρ ἀγγέλους συχνούς καθ' ἡμέραν σχεδὸν ἐκ διαδοχῆς διαθέντας καὶ ἀγγέλλοντας τὰ ἐκεῖ), χειμῶνος ἀρχομένου ἡδὴ, ἀφικνεῖται ἐς τὸ Βυζάντιον. Καὶ πέμπτον δὴ καὶ ἐβδομηκοστὸν ἔτος πρὸς ἐννακοσίους τε καὶ ἐξακισχιλίοις τοῖς ὅλοις ἡγύετο, ἐβδομον δὲ καὶ δέκατον τῆς ἀρχῆς τῷ βασιλεῖ.

oculos habuisse Critobulum probabile est. || — § 1. εἰσκιντο] margo, ἐξέερεν text. || — καὶ παραπληξίαν et mox καὶ τὸ δεινὸν add. margo.

XIX. § 1. Καταλιπόντα... αὐτόν] καταλιπὼν... αὐτός codex. || — § 3. πυθόμενος δὲ κτλ.] Cf. Sededdin. 2, p. 240 : *Essendo dunque sortito l'acquistato d'Albania con molta facilità, il re sene ritornò in dietro. Ma perchè all' hora era l'aria infetta, e regnava la peste in Grecia, però senza entrarvi nelle città, si voltò verso la costiera del mar negro, e fin alla venuta del inverno si trattene in quelle parti sotto li suoi padiglioni. Ma poi cessata la peste e la corruttion dell' aria, passò per via d'Aidos alla sua residenza di Constantinopoli.* || — § 4. διαθίνοντα;] sic margo, δ. ἀπρίχοντα; textus.

PHOTII

DE ROSSORUM INCURSIONE HOMILIÆ DUÆ.

I.

**ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΦΩΤΙΟΥ ΑΡΧΙΕ-
ΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΩΤΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΦΘΑΟΝ
ΤΩΝ ΡΩΣ.**

Τί τοῦτο; τίς ἡ χαλεπή αὕτη καὶ βαρεῖα πληγὴ
καὶ ὀργή; πόθεν ἡμῖν ὁ ὑπερδύορος οὗτος καὶ φοβερός

ἐπέσκηψε κεραυνός; ποῖα νέφη παθῶν πυκνωθέντα;
τινῶν δὲ κριμάτων σφοδραὶ παρατρίψεις τὴν ἀνυπό-
στατον ταύτην καθ' ἡμῶν ἐξεπυρήνισαν ἀστραπὴν;
πόθεν ἡ βαρβαρική αἵτη καὶ πυκνὴ καὶ ἀθρόα κατερ-
ράγη θάλασσα; οὐ καλὰ μὲν σίτου κείρουσα καὶ τὸν
στάχυν συμπατάσσουσα, οὐδὲ κληματίδας ἀμπέλου
μαστιζουσα καὶ τὸν καρπὸν ἄωρον τεμαχίζουσα,
οὐδὲ φυτῶν τὰ στελέχη τύπτουσα καὶ τοὺς κλάδους
διασχίζουσα (ὁ πολλοῖς πολλὰκις μέτρον ἐπλή-

Critobuli narrationi de Constantinopoli a Turcis expugnata quasi appendicem subjungo Photii homilias duas de prima Rossorum expeditione Constantinopolitana (865 p. C.). Earum notitia quædam ad viros doctos jam olim pervenerat e duobus codicibus nunc, ut videtur, deperditis, altero Mosquensi, altero Escorialensi, de quibus v. E. Kunik in *Bulletin de la classe historique-philologique de l'Acad. imp. des sc. de St-Petersbourg* tom. 6. (an. 1849) p. 373-379, et tom. 7 (an. 1850) p. 72-74 et tom. 8 (an. 1851) p. 185. Nuper easdem e codice Athoi τῶν Ἱδῶρων monasterii arte photographica exprimentas curavit Sebastianow, vir de promovendis studiis philologicis meritissimus. Inde typis expressas et suis curis emendatas edidit Augustus Nauck (*Lexicon Vindobonense rec. et annot. instruxit Aug. Nauck. Accedit appendix duas Photii homilias et alia opuscula complectens. Petropoli* 1867. 8° p. 201-232). Rossicam homiliarum versionem, cui græcorum verborum particulae passim adiunguntur, anno 1864 Petropoli edidit Porphyrius Uspenski, « qui quum locis permultis, Nauckius p. XXIX ait, a codice discesserit, ne semel quidem traditæ scripturæ mutationem a se factam commemoravit. Discrepantia illius et nostræ editionis tot tantæque sunt, ut non mirer si quis dubitarit num uno eodemque fonte uterque nostrum usus sit. Utrum illi an mihi fides habenda sit, facile viderit qui vel codicem Athoum vel photographicum homiliarum exemplum denuo contulerit. » Quum ipse quoque e photographico exemplo Petropoli Parisios misso homilias anno 1866 descripserim, pro certo scio et attesor Nauckium in describendo summa fide tantæque diligentia versatum esse, ut vel minima scribæ sphalmata, quæ enotare vix operæ prelium, recensuerit. Quodsi in paucis quibusdam meum apographum a Nauckiano differt, nescio an meo errori discrepantiæ culpa imputanda sit. Nonnulla Nauckius an. 1860 facili negotio legisse videtur quæ an. 1866 adeo jam evanida erant, ut vix levissimas quasdam literarum umbras vel perspicillorum ope adjutus distinguerem. Ceterum codex Athous, Porphyrio teste, chartaceus est formæ maximæ, quem scriba finivit die 26 mens. April. an. 1627, quamquam id Nauckius dicit dubitationi obnoxium esse usque dum aliunde confirmetur. Photogramma foliis constat longis 20 centimetra, largis vero 30 centimetra. Versus in singulis paginis viceni. Scriptus codex manu elegantī, non ubique tamen lectu facili. Codex continet epistolas duas ad Nicolaum papam, epistolam ad ecclesiam Antiochenam, canones Constant. synodi primæ et secundæ, homilias sedecim, epistolas varias 275, Amphilochia. Nostræ homiliæ duæ in codice notantur numeris η' et θ'; leguntur in pagg. 86-102.

De incursione Rossorum in ditionem Const. vi.l. Th. S. Beyerus *De Russorum prima expeditione Constantinopolitana* in Comment. Academ. scient. Petropolitane tom. 6, Petrop. 1738 p. 365-391 et E. Kunik in *Berufung der Rosden* 2, p. 332. Græci scriptores qui de ea re verba fecerunt, a Naukio citantur :

Leo gramm. p. 240 ed. Bonn. : 'Ο δὲ βασιλεὺς ἐπεστράτευσεν κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, καταλιπὼν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ὀδύραν ὑπαρχὸν ὄντα, ὅστις, οὕτω τοῦ βασιλεως οὐδὲν ἐξ ὧν ἐμελεῖται καὶ κατὰ νοῦν εἶχεν κατεργασαμένον, τῇ τῶν ἀθίων Ῥῶς ἐμήνυσεν ἀρεῖν, γεγενημένων ἤδη κατὰ τὸν Μαῦρον ποταμὸν. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τῆς ἐχομένης ἐπεσχεθῆ ὁδοῦ, καὶ δι' ἣν ταύτην ἀρῆκεν, οὐδὲν βασιλικὸν καὶ γενναῖον εἰργάσατο· οἱ δὲ Ῥῶς φθάσαντες, ἐνδοῦ τοῦ ἱεροῦ ποταμοῦ εἰργάσαντο φρόνον Χριστιανῶν καὶ ἀθῶων αἷμα ἐξέχεον. Ἐπῆρχον δὲ πλοῖα διακόσια, ἃ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν, καὶ πλὴν φόβου τοῖς ἐνδοθεν ἐνεποίησαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς καταλαβὼν μόλις ἴσχυεν διαπερᾶσαι, καὶ ὅτ' ὅν τῳ πατριάρχῃ Φωτίῳ εἰς τὸν ἐν Βλαχερναις ναὸν τῆς τοῦ θεοῦ μητρὸς παρεγένοντο καὶ αἰτῶν ἐξέλεοντο. Εἶτα μεθ' ὁμωνυμίας τὸ ἀγίον ἐξαγαγόντες τῆς θεοτόκου ὠμορρίον τῇ θαλάσῃ ἀκρῶς προσέβησαν, καὶ νηνεμίας οὕσης· εὐθύς ἀνέμῳ ἐπιπορεῖ καὶ τῆς θαλάσσης ἡρεμύσης κυμάτων ἐπαναστάσει· ἀλλεπάλληλοι ἐγεγονέυσαν, καὶ τὰ τῶν ἀθίων Ῥῶς πλοῖα κατεάγθησαν, οἷον ἐκπερευγόντων τὸν κίνδυνον. Eadem fere præbent Georgius monachus p. 826 ed. Bonn. et Syneon magister p. 674.

Theophanes contin. 4, 33, p. 196, 6 : 'Ἐντεῦθεν γούν τα μέν τῶν Ῥωμαίων ἡ τῶν Ῥῶς ἐκάκου ἐπιδραμὴ· ἔθνος δὲ οὗτος Σκυθικὸν ἀνήμερόν τε καὶ ἀγροικόν, τὸν τε Πόντον αὐτὸν, οὐ μὴν καὶ τὸν Εὐεῖνον, κατεπίμπρα καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν περιετοίχισεν, τειχεύοντα τοῦ Μιχαὴλ κατὰ Ἰσραηλιτῶν ἐκστρατεύοντος. Πλὴν ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τότε θείας ἐμπορηθέντες ὀργῆς, Φωτίου τὸ θεῖον ἐξέλωσαμένου τοῦ τῆς ἐκκλησίας τοῦ οὐλοῦ οὐλοῦ, οὐλοῦ οὐλοῦ, οὐλοῦ οὐλοῦ ἐκπεπρωμένοι.

ρωσεν ἰσχυάτης κακώσεως), ἀλλ' ἀνθρώπων αὐτῶν οἰκτρῶς τὰ σώματα συναλθούσα καὶ τὸ γένος ἅπαν πικρῶς ὁλοθρεύουσα. (α) Πόθεν ἢ πῶς τῶν τηλικούτων καὶ τοσούτων κακῶν ὁ τρυγίας, ὃ τι μὴ μεῖζον εἶπεν, ἐξεγύθη ἐφ' ἡμᾶς; ἀρ' οὐ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ταῦτα πάντα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς; οὐκ ἐλεγχος ταῦτα καὶ ἀνάγκη οὐκ ὁρίσματος τῶν ἡμετέρων παραπτωμάτων; οὐχὶ δὲ καὶ τεκμηρίοι τῶν παρόντων φοβερόν τὰ τῶν μελλόντων φρικτὰ καὶ ἀδέκαστα δικαιώτρια; (β) Οὐκ ἐλπίς ἀπάντων ἡμῶν, μάλλον δὲ κοινὴ προκειμένη ὅψις, ἵνα μηδὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἔπειτα πυρφόρος ἐκφυγῇ, μηκέτι μηδὲνα εἰς τὸ περιεῖναι ἐγκαταλειφθῇ· ὥντως « ἑλασσοῦσι φυλάς ἁμαρτίας » (Προν. 14, 34) καὶ « ὥς βομφαία δίστομος πᾶσι τοῖς χρωμένοις αὐτῇ. » (4) Ἐρρύσθημεν κακῶν ὡς πολλὰς συνεστῆμεν· δέον εὐχαριστεῖν, οὐκ ἐγνωνόμενα· ἐσώθημεν, ἡμελῆσαμεν· ἐφρουρήθημεν, κατεφρονήσαμεν· ἐφ' οἷς δέος ἦν τιμωρίαν ὑποσχεῖν. Ὡ γνῶμις ὡμῆς καὶ ἀδιακρίτου καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν δυσχερῶν καὶ δεινῶν πάσχειν ἀξίας. Τὸς μικρὰ τινα καὶ τῶν εὐτελεστάτων ὀρεῖλοντας ἀποτόμους εἰσπραξάμεθα, ἐτιμωρησάμεθα· οὐκ ἐμνήσθημεν τῆς εὐχαριστίας, παρελθούσης τῆς εὐεργεσίας, οὐδ', ὅτι συγγνώμης ἐτύχομεν, τοὺς πλησίον ὥκτεινῶμεν· ἀλλ' ἐν ᾧ τῶν ἐπιχειρησθέντων φόβων καὶ κινδύνων ἀππλάγημεν, ἀγριώτεροι τοῦτοις κατέστημεν, μήτε τὸ πλῆθος καὶ μέγεθος τῶν οἰκείων ὀφλημάτων καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις τοῦ σωτῆρος συγχώρησιν λογισάμενοι, μήτε τὴν τῶν ὁμοδούλων ὀρεῖλὴν βραχυτάτην οὖσαν καὶ μηδὲ ἐν στάθμῃ λόγου ζυγοστατομένην πρὸς τὰς ἡμετέρας αἰδεσάμενοι. (β) Πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων φιλανθρωπῶς ἐλευθερωθέντες, ὁλίγων ἄλλων καὶ ἀφιελανθρωπῶς ἐδουλώσαμεν· εὐφράνθημεν, εὐπυθήσαμεν· ἐδοξάσθημεν, ἡτιμώσαμεν· ἰσχύσαμεν,

εὐθνήσαμεν, ἐξυδρίσαμεν, ἀφρονήσαμεν· ἐλιπάνθημεν, ἐπαχύνθημεν, ἐπλατύνθημεν καὶ εἰ μὴ τὸν θεὸν ὡς ὁ πάλαι Ἰακώβ ἐγκατέλιπομεν, ἀλλ' ὡς ὁ ἡγαπημένος πλησθέντες ἀπελακτίσαμεν καὶ « ὡς δάμαλις παροιστρώσῃ » (Hos. 14, 16) τῶν τοῦ κυρίου προσταγμάτων παροιστρήσαμεν καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ κατολιγώρησαμεν. (β) Διὰ τοῦτο « φωνὴ πόλεμου καὶ συντριβὴ πόλεμου ἐν τῇ γῇ » ἡμῶν (Ierem. 27, 22). Διὰ τοῦτο « ἦνοιξε κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ καὶ ἐξήνεγκε τὰ σκεύη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ » (Ierem. 27, 25). Διὰ τοῦτο « λαὸς ἐξεῖρψεν ἀπὸ βορρᾶ », ὡς εἰς ἄλλην ἐπελαύνων Ἱερουσαλὴμ, καὶ « ἔθνη ἐξηγέρθη ἀπ' ἐσάτου τῆς γῆς, τοῖον καὶ ζιβύνην κρατοῦντες. Ἰταμός ἐστι καὶ οὐκ ἔλεε· φωνὴ αὐτοῦ ὡς θάλασσα κυμαίνουσα· ἡκούσαμεν τὴν ἀκοὴν αὐτῶν » (Id. 6, 22-24), μάλλον δὲ ἄθροον εἰδομεν τὴν ὄψιν αὐτῶν, καὶ « παρελύθησαν αἱ χεῖρες ἡμῶν· θλίψις κατέσχευεν ἡμᾶς καὶ ὠδίνες ὡς τικτούσας· μὴ ἐκπορεύεσθε εἰς ἀγρὸν καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς μὴ βαδίζετε ὅτι βομφαία παροικεῖ κυκλῶν » (Id. 6, 25). « Τί μαρτυρήσω σοι, ἢ τί ὁμοιώσω σοι, » Ἱερειῖας σὺν ἐμοὶ κεκράζεται σήμερον, πόλις βασιλεῖς; « Τίς σώσει σε καὶ παρακαλέσει σε, ὅτι ἐμεγαλύνθη ποτήριον συντριβῆς σου; Τίς ἰάσεται σε; » (Thren. 2, 13) Νῦν χλαίετε· μικροὺ καὶ τὸ πάθος ἐβούισε καὶ τοῦ λέγειν ἀνέκοψεν. Ἀλλὰ τί βοᾶτε πρὸς με; τί δὲ ὀδύρεσθε; ἀκούσατέ μου· στήσατε μικρὸν τὸν κλαυθμὸν, καὶ δότε τοῖς λόγοις πάροdon. (γ) Διακρύω μὲν γὰρ καγῶ σὺν ὑμῖν· ἀλλ' οὔτε τὴν ἐν χρόνῳ ἀναρριπισθεῖσαν φλόγα μικρὰ ῥανίδες σθενύουσι, τί γὰρ δεῖ λέγειν; ὡς πλέον ἀνάπτουσιν, οὔτε τὸν ἐκκαυθέντα ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων θυμὸν τοῦ θεοῦ πρόσκαιρον δάκρυον ἰσχύει ἐξυλεώσασθαι. Διακρύω καγῶ σὺν ὑμῖν, ἀλλὰ πολλῶν ταλαιπωρουμένων παῖδες ὁμοῦ δάκρυα· παρα-

Nicetas Paphl. Vita Ignatii in Harduini Act. concil. tom. 5 (Paris. 1714) p. 965 : Κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν τὸ μαρτυρόμενον τῶν Σκυθῶν ἔθνος; οἱ λεγόμενοι Ῥῶς διὰ τοῦ Εὐξείνου πόντου προσεχωρηκότες τῷ Στενῷ καὶ πάντα μὲν χλαίοντες, πάντα δὲ μοναστήρια διηρπακότες, ἐπὶ δὴ καὶ τῶν τοῦ Βυζαντίου περιουσιῶν καταδραμον νησιῶν, σκευὴ μὲν πάντα ληζόμενοι καὶ χρήματα, ἀνθρώπους δὲ τοὺς ἀλόντας; πάντα; ἀποκτείνοντες. Πρὸς οὓς καὶ τῶν τοῦ πατριάρχου μοναστηρίων βαρβαρικῶς καταδραμόντες; ὁρμήματι καὶ θυμῷ πᾶσαν μὲν τὴν εὐρέθειαν κτήσιν ἀρείοντο, εἰκοσι δὲ δύο τῶν γνησιωτέρων αὐτοῦ κεκαρτηκότες οἰκετῶν, ἐφ' ἐνὶ τροχαντήρι πλοῖον τοὺς πάντας ἀΐναις κατεμείσαν.

Idem ib. p. 976 : Μίσον γὰρ Πλατεία; τῆς νήσου νῶς τοῖς τεσσαράκοντα μάρτυσι; ἐνίδρυται, αὐτοῦ δὲ ἐχόμενον τῆς θαλάττης; ἐκτετῆρον. Τούτου τῇ τράπεζαν πρῶτον οἱ Ῥῶς τὴν νῆσον πορβοῦντες κατέβαιον εἰς γῆν, ὃ δ' Ἰγνάτιος; αὐτὸς ἀνέβρυντο.

Photii ep. 4 p. 178 ed. Baletta (Londin. 1864) : Καὶ γὰρ οὐ μόνον τὸ ἔθνος τοῦτο (τῶν Βουλγάρων sc.) τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν τῆς προτέρας ἀσθεῖας ἠλλάξαν, ἀλλὰ γε δὴ καὶ τὸ παρὰ πολλοῖς πολλὰς; θρυλλούμενον καὶ εἰς ὁμότητα καὶ μακαρία; πάτα; δευτέρους ταττόμενον, τοῦτο δὴ τὸ καλούμενον τὸ Ῥῶς; οἱ δὴ καὶ κατὰ τῆς Ῥωμικῆς; ἀρχῆς τοὺς περίεστων δουλωσάμενοι, κακίαν ὑπὲρ γκα φρονημασθέντες; χεῖρας ἀντήρην· ἀλλ' ὁμοῦ νῦν καὶ οὗτοι τὴν τῶν Χριστιανῶν καθαράν καὶ ἀκίβδηλον θρησκείαν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ἀθίῳ δόξης, ἐν ᾗ κατεῖχοντο πρότερον, ἀντηλλάξαντο, ἐν ὑψηλῶν ἐκπύσεως καὶ προξένων τάξει, ἀντὶ τῆς πρό μικροῦ καθ' ἡμῶν ἡτλησασί; καὶ τοῦ μεγάλου τολμήματος, ἀγαπητῶς ἐγκατεστήσαντες. Præterea brevis rei mentio fit ap. Zonaram 162, et Cedrenum tom. 2, p. 173 ed. Bonn.

§ 2. Τεκμηρίον... φοβερόν] τεκμήριον... φοβερῶν codex; em'nd. Nauckius.

§ 3. Καὶ ὡς; βομφαία] Excidiisse aliquid videtur, monente Nauckio. An καὶ εἰσι vel καθὼς... αὐταῖς; || — § 4. ὡμῆς καὶ καὶ ἀδιακρίτου] Sic legit Nauckius; nunc una litera ω in codice apparet; cetera evanuerunt.

§ 5. Ἐλευθερωθέντες] Meum apographum lectionem vitiosam ἐλευθερωθέντων præbet; eodem modo etiam Porphyrius Uspenski legit. Deinde Porphyrius pro αἰλούς, quod distincte in codice apparet, legit ἀλοῦς, sensumque verborum esse hariatatur : nos paucos in spiciis excutiendi occupatos in servitudinem redeimus. || — ἀφρονήσαμεν] ἀφρονήσαμεθα Nauck. || — εἰ μὴ τὸν θεόν] Hæc nunc in codice evanida.

§ 7. Ἐκινῶμεν] sc. δάκρυα; sic scripsi pro ἐκινώσαμεν quod sensu caret. || — διαφυλαχθέντων] Corruptum. διαφυλαχθέντων proposuit Nauckius. Mihi in mentem venit διαφυλαχθέντων, refrigeratis, vel διαπραχθέντων, od'uratis.

τρέγω γὰρ ὡς καὶ ἐκίνησαμεν· δακρύω καὶ ὡς σὺν ὑμῖν, εἴπερ ἐστὶ δακρύων καιρὸς ὁ παρὼν καιρὸς, ἀλλὰ μὴ πολλῶν μείζων τῆς τῶν δακρύων φορᾶς ἢ καταλαβοῦσα συμφορὰ· εἰσι γὰρ, εἰσὶν ὄντως μείζους δακρύων πολλὰ συμφοραί, ἐν αἷς τῶν ἐνδον ὑπὸ τοῦ στήριχθέντος διαφυλαχθέντων * ἢ καὶ σφοδρὰ γε συσταλέντων τε καὶ συμμεικνόντων, οὐδὲ ἢ διὰ τῶν ὁματίων προγεομένη πολλὰκις καταλείπεται νοτίς. (9) Οὐχ ὁρῶ δὲ νῦν οὐδὲ τῶν δακρυόντων τὸ κέρδος· ὅτε γὰρ πρὸ τῶν ἡμετέρων ὁματίων τὰ τῶν ἐχθρῶν ξίφη τοῖς τῶν ὁμοφύλων βαπτίζεται αἵμασιν, ἡμεῖς δὲ τοῦτο καθορῶντες ἐπικουρεῖν δεῖον τοῦτο μὲν ἀπορία τοῦ πράττειν οὐκ ἀναδεχόμεθα, εἰς δάκρυα δὲ καταφερόμεθα, ποταπὴ τοῖς ἀτυχούσι παράκλησις ἐπιγίνεται; μείζους ἂν ποταμούς τὰ ἀπὸ τῶν διαιρεθέντων σωματίων ἐκίνησεν αἵματα ἢ τὰ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων βλεφάρων ἀναδιδόμενα δάκρυα. Ἄλλ' ὅτε ταῖς ἐκείθεν καταφερομένης τῶν λύθρων ῥοαῖς ὁ τῶν πλημμελημάτων οὐκ ἀποσμήχεται μολυσμὸς, ἥπου γε τὰ τῶν ὁματίων ρεῖθρα τοῦτον ἐκπλύνει δυνήθηται; (9) Οὐ νῦν ἔδει κλαίειν, ἀγαπητοί, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν μισεῖν ἀπ' ἀρχῆς· οὐ νῦν πενεῖν, ἀλλὰ τὰς δι' ὧν ἡμῖν τὸ πένθος ἐξέφυ πάλαι φεύγειν ἡδονάς. Ἴσον γάρ ἐστι δεσπόταις καταδουλωθέντα πικροῖς τὴν ἀπὸ τῶν μαστιγῶν βάσανον μὴ βούλεσθαι καρτερεῖν καὶ πρᾶξις ἐαυτοὺς ἐκδεδωκότας πονηραῖς τὰς ἀπὸ τῆς δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ ἐπαριεμένας ἡμῖν παραιτεῖσθαι ποινάς. (10) Οὐ νῦν ἐχρῆν ὀλοφύρεσθαι, ἀλλὰ διὰ βίου σωφρονεῖν· οὐ νῦν τὸν πλοῦτον σκορπίζειν, ὅτε μὴδ' αὐτὸς οἶδας εἰ τούτου κύριος ἐστὶ καταστήσει, ἀλλὰ πάλαι τῶν ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι, ὅτε ἡ παρούσα θραύσις οὕτω ἐσθίρηκτο καθ' ἡμῶν· οὐ τὸν νῦν ἔλεον ἐμπορεύεσθαι, ὅτε ἡ τοῦ βίου πανήγυρις ἐν ἐλπίδι κείται τοῖς ἐνεστανόσι λυθῆναι κακοῖς, ἀλλ' ἐν ᾧ τοῦ δύνασθαι ἢ ἐξουσία περιτὴν μηδέποτε ἀδικεῖν· οὐ νῦν πανυχιζειν καὶ λιταῖς προστρέχειν καὶ στήθη τύπτειν καὶ βαθὺ στενάζειν καὶ χεῖρας ἐκπαίρειν καὶ γόνατα κάμπτειν καὶ γοερά δακρύειν καὶ στεγνὸν προσβλέπειν, ὅτε τοῦ θανάτου τὰ κέντρα ἠχονημένα ἦκει καθ' ἡμῶν. Πάλαι ταῦτα προσῆκε ποιεῖν, πάλαι σχολάζειν τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις, πάλαι μετανοεῖν ἐπὶ τοῖς κακοῖς· ἐν ᾧ γὰρ ταῦτα πράττομεν νυνὶ παρά γε δικαίῳ μάλιστα κριτῇ καὶ μὴ παραπολὺ τὴν γνώμην πρὸς τὴν συγγνώμην ἐπιρρεπῶς ἔχοντι, οὐκ εἰς ἔλεον, οἶμαι, κινεῖται τὸν θεόν, ἀλλὰ τῶν ὑπεργμένων ἡμῖν ἁμαρτημάτων κατήγοροι καθιστάμεθα πικροί. (11) Οἱ

γὰρ οὐτ' ἀτενὲς σωφρόνως καὶ θεοφιλῶς ἐπιστάμενοί τε καὶ κατισχύοντες ἐμδιῶν, εἴτα πρὶν ἢ τῶν κακῶν ἐπιδήμιος ἢ φορὰ, μηδὲν εἰς ἀρετῆς καὶ σωτηρίας λόγον πραξάμενοι, ἀλλ' ἀμελῶς οὕτω καὶ βρῦθμως τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς τοῖς πάθεσι κηλιδῶσαντες, πῶς οὐκ αὐτοκατακρίτους εἰσάγουσιν ἑαυτοὺς; (12) Τί γὰρ νῦν πενθῶν οὐ πρότερον ἐξίστασο γελῶτων μὲν ἀκρατῶν, φσμάτων δὲ πορνικῶν καὶ ἀθυρμάτων θυμελικῶν; Τί δὲ σκυθρωπάων νυνὶ τὰς ὄφρυς συνήγες καὶ τὰς παρειάς ἐξήρες, τὸ πρόσωπον τυραννίδος δεικνύων μεστόν; Τί δ' ἔλεων τοὺς ἡδίκημένους καὶ συμπαιθεῖν σεμνυνόμενος λοιμὸς αὐτοῖς τοῖς παρατυχοῦσιν ἐνέπιπτες ἀπροσδοκῆταις; καὶ, λόγῳ ἐνί, τί νῦν πᾶσι καὶ πάντα χρηστὸς ὢν οὐδενὶ παρῆιες πρότερον μέτριον σαυτὸν, ἀλλὰ χειρῶν μὲν ἄρχων ἀδικῶν ἐμεγαλοφρόνεις, ἀμύνασθαι δὲ τὸν ὑπονοηθέντα εἰ μὴ διεπράξω, οὐδὲ βιωτὸν σοὶ τὸν βίον ἐνόμιζες; (13) Καὶ πένης μὲν πρὸ πυλῶν λιμώτων διέρριπτο βδελύγμα, οἱ δὲ πρὸς γέλωτα εὐδοκιμοῦντες τῆς σῆς ἐμπιπλάμενοι τραπέζης καὶ περιουσίας οὐδὲν ἤττον ἐνετρύφων καὶ τῆς εὐθείας, καὶ φιλῶν μὲν στοργὴν μικροῦ παρεδλεπας λήμματος, συγγενείας δὲ φύσιν διέπτους καὶ δεσμούς βοηθείας ἐρρήγνυνες, ἐρινυδῶς τις ὥσπερ εἶναι φιλονεικῶν καὶ μισάνθρωπος ἄνθρωπος, πολλοῦ γε δὴ δέω καταλέγειν κλοπὰς τε καὶ ἀρπαγὰς πορνείας τε καὶ μοιχείας καὶ τὰς ἄλλας ἀρρητοποιίας, τὰ μεγάλα καὶ πολυαρχῇ ταυτησί τῆς ἐκπυρσευθείσης ἡμῖν καὶ περιχυθείσης φλογὸς ὑπεκαύματα. (14) Οἶδα δτι ταῦτα νυνὶ καὶ ὑμεῖς ἀναλογιζόμενοι πενθεῖτε καὶ σκυθρωπάετε· ἀλλ' ὅξυς μὲν ὁ καιρὸς, ἀδέκαστος δὲ ὁ κριτής, ἢ δ' ἀπειλὴ φοβερά, τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἡμαρτημένων πολὺ, καὶ οὐκ ἐξαρκούσα ἡ μετάνοια. Ἐγὼ πολλὰκις ὑμῶν τοῖς ὡς τοὺς παραινετικούς κατέσπειρα λόγους, τοὺς ἀπειλητικούς, ἀλλ' ὡς ἔοικεν, εἰς ἀκάνυθας ἐξέφυσεν· ἐδυσώπησα, ἐπέπληξα· πολλὰκις ὑμῖν τὴν τῶν Σοδομιτῶν ὑπέδειξα τέφραν καὶ τὸν πρὸ ταύτης κατακλυσμὸν, ἥνικα τοῖς ὕδασι ἐπικαταρρυτοῦν γεγενημένης τῆς γῆς ὁ τοῦ ἀνθρωπείου γένους συνετελέσθη παγκόσμιος ὀλεθρὸς. (15) Πολλὰκις τὸν Ἰσραηλίτην παρέστησα λαὸν τὸν περιούσιον, τὸν ἡγαπημένον, τὸ βασίλειον ἱεράτευμα, διὰ γογγυσμὸν, δι' ἀντιλογίαν, δι' ἀχαριστίαν, διὰ παράπλησion πλημμελήματα μαστιζόμενον, ταπεινούμενον ὑπὸ τῶν ἡττωμένων ἐχθρῶν καὶ καθ' ὧν αὐτὸς ἐτροπαιοφόρος ἐλασσούμενον, πίπτοντα, διολλύνοντα. Πολλὰκις ὑμῖν ὑπετιθέμην· φυλάττειν, διορθῶναι, ἐπιστράφητε, μὴ ἀναμείνητε στυλιδωθῆναι

§ 8. Δακρυόντων] δακρύων malim cum Nauckio. || — ἀποσμήχεται μολυσμὸς;] ἀποσμήχεται μολισμός; cod.; em. N. || — τὰ ἀπὸ τῆς;] ταῖς ἀπὸ τῆς cod.; em. N.

§ 10. Προσῆκε] προσῆκει cod., em. N. || — ἀγαθοῖς ἔργοις] ἔργοις ἀγ. cod.; transposuit N.

§ 11. Οἱ γὰρ οὐτ' ἀτενὲς;] Sic scripsi pro οἱ γὰρ οὕτω τινές, quae sensum non fundunt. || — πρὶν [ἀν] ἢ τῶν κακῶν ἐπιδήμιος ἢ φορὰ] πρὶν ἢ τ. κ. ἐπιδημίας ἢ φ. codex; Nauckius conjecit: πρὶν ἢ τ. κ. ἐπιδημῆση ἢ φορὰ.

§ 12. Γελῶτων] γελώντων cod.; em. N. || — καὶ, λόγῳ ἐνί] Nauckius junxit: ἀπροσδοκῆτως καὶ λόγῳ ἐνί; Ti [γὰρ] εἰς. || — § 13. Εἰ δὴ δέω] δεῖ δέω cod.; em. N. || — § 14. νυνὶ καὶ ὑμεῖς;] ν. κ. ἡμεῖς; cod.; em. N. || — § 15. Λάθετε;] λάθετε cod.; em. N. || — § 10. ἢ κρείττον;] ἢ κρ. cod.; vocem ἢ Nauckius deleuit. || — οἶκας;] οἶφας cod.; em.

τὴν βομφαίαν· τὸ τόξον ἐντείνεται· μὴ τὴν μακροθυμίαν ἀφορμὴν καταφρονήσεως λάβετε, μὴ κατὰ τῆς χρηστότητος πονηρεύσθε· ἀλλὰ πῶς ὑμῶν τὰς καρδίας ἤδη φλεγμαινούσας ἐπιξέσει; (16) Ἡ χρεῖττον νῦν ἀλγυνομένους ἐπιπλήξει ἢ ἐκείθεν ἀνεπιτιμήτους οἰκας ὑφέζοντας παραπέμψαι, καὶ τὴν παρουσαν συμφορὰν τοῦ πρὸς ὑμᾶς ἐλέγχου συνεργὸν προσλαβεῖν ἢ διευλαβηθέντα τὸ πάθος ἀνεξέλεγκτον καταλιπεῖν τὸ ἀπειθήσαν καὶ ἡμαρτηχός. Τί οὖν; ἐνουθετήσαμεν, ἠπειλήσαμεν, θεὸν λέγοντες· ὁ θεὸς ἡμῶν ζῆλωτής, μακρόθυμος, ἀλλ' ἐὰν ὀργισθῇ, τίς ὑποστήσεται; (17) Ταῦτα ἔλεγον, ἀλλ', ὡς ἔοικεν, εἰς πῦρ ἔβαινον· τοῦτο γὰρ μοι τὸ νῦν εἶναι, ὡς εἶθε μὴ ὠφελεν, παρομιμιάσασθαι καιρίον· οὐ γὰρ ἐπιστρέψετε, οὐδέ μετενοήσατε, ἀλλ' ἐβαρύνετε τὰ ὥτα τοῦ μὴ εἰσακούειν λόγον κυρίου. (18) Διὰ τοῦτο ἐξεχύθη ἐφ' ἡμᾶς ὁ θυμὸς αὐτοῦ καὶ ἐγρηγόρησεν ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξεν ἐφ' ἡμᾶς. « Οἱμοὶ ὅτι ἐμακρύνθη ἡ παροικία μου », καὶ μὴ μακρὰς οὔσης μετὰ τοῦ ψαλμωδοῦ βοήσομαι Δαυιδ (Ps. 119, 5), ἐμακρύνθη· ὅτι οὐκ εἰσκούσθην παρακαλῶν, ὅτι νέφος βαρβάρων ὤρω τοῖς πταίσμασι καταξηρανθεῖσαν τὴν πόλιν ἡμῶν τοῖς αἵμασιν ἐπιχλύοντας. (19) Οἱμοὶ ὅτι ἐπὶ τούτοις ἐφυλαττόμην τοῖς κακοῖς ἐγὼ, ὅτι « ἐγενήθημεν ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυχθηρισμός καὶ χλευασμός τοῖς κύκλοι ἡμῶν » (Ps. 78, 4), ὅτι βαρβάρων ἀπίστος δρόμος οὐκ ἔδωκε τῇ φήμῃ καιρὸν ἀγγελίας, ὡς ἂν τις ἀσφάλεια περιωθηθῇ, ἀλλὰ σύνδρομον ἔσχεν ἡ θεὰ τὴν ἀκοὴν καὶ τὸ πεπονθέναι, χώραις πόσαις ἐθναρχίαις τε καὶ ποταμοῖς ναυσιπόροις καὶ ἀλμύνοις πελάγεσι τῶν ἐπελασάντων διειργομένων. (20) Οἱμοὶ ὅτι ἔθνος ὦμόν καὶ ἀνήμερον ἐπ' ἀδείας ὤρω τῆς πόλεως περιεχόμενον καὶ τὰ πρὸ τῆς πόλεως ληϊζόμενον, πάντα φθειρόν, πάντα λυμαινόμενον, ἀγρούς, οἰκίας, βοσκήματα, βοσκήματα, γύναια, παιδάρια, πρεσβύτας, νεανίας, διὰ πάντων τὸ ξίφος ὠθούμενον, οὐδενὸς λαμβάνον οἶκτον, οὐδενὸς φειδόμενον. Παγγενὴς ἡ καταφθορά, ὡς ἀκρις ἐν λήῳ, καὶ ὡς ἐρυσίβη ἐν ἀμπελώνι, μᾶλλον δὲ ὡς πρηστήρ ἢ τυφὼν ἢ χειμάρρους ἢ οὐκ οἶδ' ὅ τι εἶπω εἰς τὴν χώραν ἡμῶν εἰσπεσόν αὐταῖς γενεαῖς τοὺς κατοικοῦντας ἀνάλωσε. (21) Μακαρίζω τοὺς τῆς παλαμναίας καὶ βαρβαρίου χειρὸς ἔργον γεγονότας, ὅτι τεθνῶτες ἔβασον διέφυγον τὴν συναίσθησιν τῶν κατασχόντων ἡμᾶς ἀνεπίστων συμφορῶν. Εἰ δὲ αἰσθησῶν ἦν αὐτοῖς τούτοις ἀποικοιμένοις, ἐθρήνησαν ἂν κἀκεῖνοι σὺν ἐμοὶ τοὺς ἐτι περιόντας, ὧν τε διὰ παντὸς πάσχουσι καὶ ὧν ἀλγεινῶν ἀναπλησθέντες οὐκ ἀπαλλάσσονται, καὶ ἐν ᾧ ζητοῦντες τὸν θάνατον οὐχ εὐρίσκουσι. (22) Πολλῶν γὰρ αἰρετώτερον ἀπαξ θανεῖν τοῦ διὰ παντὸς ἐλπίζειν θανεῖν καὶ τοῖς τῶν

πλησίον πάθεσι συνεχῶς ἀλγεῖν καὶ σπαράσσεσθαι τὴν ψυχὴν. Ποῦ νῦν βασιλεὺς ὁ φιλόχριστος; ποῦ τὰ στρατόπεδα; ποῦ τὰ ὅπλα, τὰ μηχανήματα, αἱ στρατηγικαὶ βουλαὶ τε καὶ παρασκευαί; οὐ βαρβαρίζουν ἄλλων ἐφοδος ἐφ' αὐτὴν ταῦτα πάντα μετέστησέ τε καὶ μεθεικλύσατο; (23) Καὶ βασιλεὺς, μὲν ὑπερορίους πόνους καὶ μακροὺς ἀνατὰξ, συναπῆρέ τε καὶ συνταλαιπωρεῖ τὸ στρατιωτικόν· ἡμᾶς δὲ ὁ κατ' ὀφθαλμοὺς δλεθρος καὶ φόνος δαπανᾷ, τοῖς μὲν ἐπελθόν, τοῖς δ' ἤδη ἐπερχόμενος. (24) Τὸ δὲ Σχυθικὸν τοῦτο καὶ ὦμόν ἐθνος καὶ βάρβαρον ἐξ αὐτῶν τῶν τῆς πόλεως ἐξερπύσαν προφυλαίων μονιῶν δίκην ἀγρίου τὰ περίεξ αὐτῆς κατενεμήσατο. Τίς οὖν ἡμῶν προπολεμήσει; τίς ἀντιπαρατάσσεται τοῖς ἐχθροῖς; Πάντων ἡμεῖς ἐρημικοί, πανταχόθεν ἐξηπαρημένοι. Τίς ἐξισωθεῖν θρήνος ταῖς συμφοραῖς; ποῖον ἐξισχύσει δάκρυον ἐπαρκέσαι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν περιστοιχισαμένων ἡμᾶς δυσχερῶν; (25) Δευρὸ μοι τῶν προφητῶν συμπάθεστατε· συνθρήνησον τὴν Ἱερουσαλὴμ, οὐ τὴν παλαιὰν ἐκείνην, ἔθνους ἐνὸς ἐκ μιᾶς ῥίζης δώδεκα στελέχη βλαστήσαντος τὴν μητρόπολιν, ἀλλὰ συμπάσης τῆς οἰκουμένης, ὅποσσην ὁ Χριστιανῶν λαμπρύνει θεσμός, τὴν χρόνῳ καὶ κάλλει καὶ μεγεθὲ καὶ λαμπρότητι, πολυπληθεῖα τε τῶν ἐνοικούντων καὶ πολυτελείᾳ δεσπόζουσαν· συνθρήνησόν μοι ταύτην τὴν Ἱερουσαλὴμ, οὐχ ἀλούσαν ἤδη καὶ χαμαὶ πεσοῦσαν, ἀλλ' ἐγγὺς κειμένην τοῦ ἀλῶναι καὶ τοῖς ὀρωμένοις κατασσειομένην· συνθρήνησον τὴν βασιλίδά τῶν πόλεων, οὐκ αἰχμαλώτων ἀγομένην, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας ἐλπίδος ἡχμαλωτισμένην. (26) Ζήτησον ὕδωρ τῇ κεφαλῇ καὶ πηγὰς δακρύων τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ συμπένθησον· καὶ πένθησον ἐπ' αὐτῇ, ὅτι « κλαίονσα ἔκλαυσεν ἐν νυκτὶ, καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἐπὶ τῶν σιαγόνων αὐτῆς, καὶ οὐχ ὑπάρχει ὁ παρακαλῶν αὐτὴν » (Thren. 1, 2), ὅτι « ἀμαρτῶν ἡμαρτεν Ἱερουσαλὴμ, διὰ τοῦτο εἰς σάλον ἐγένετο » (Ib. 1, 8), καὶ οἱ τεθηπότες αὐτῆς τὴν ἰσχὺν ἐξεμυκτήρισαν αὐτὴν, ὅτι ἐξαπέστειλε κύριος πῦρ ἐν τοῖς ὀστέοις αὐτῆς καὶ ἐδάρυνε τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τράχηλον ἡμῶν, καὶ « ἔδωκεν ἐν χερσὶν ἡμῶν ὀδύνας » (Ib. 1, 14), ἀς οὐ δυνήσομεθα ὑποστῆναι. (26) Συνθρήνησον, ὅτι ἐξέλιπον ἐν δάκρυσιν οἱ ὀφθαλμοί μου· « ἡ κοιλία μου ἐταράχθη καὶ ἐστράφη ἡ καρδία μου ἐν ἐμοί, ὅτι παραπικραίνονσα παρεπίκρανα. Ἐξῶθεν ἠτέκνωσέ με μάχαιρα » καὶ « διήνοιξεν ἐπ' ἐμέ ὁ ἐχθρὸς στόμα αὐτοῦ καὶ ἔβρυξεν δδόντας καὶ εἶπε· καταπίομαι αὐτὴν » (Ib. 2, 16). (27) Ὡ πόλις βασιλὶς, ὧν κακῶν περιέχεται ὄχλος· καὶ τὰ σὰ τῆς κοιλίας ἐγγονα καὶ τὰ πρὸ τοῦ ἄσπετος, [α] λαμπρῶς ἐπεπείριστο, λαγόνες θαλάσσης καὶ πυρὸς καὶ μαχαίρας στόμα βαρβαρικῶ νόμῳ διακληρωσάμενα κατεσθίουσιν. Ὡ

N. || — § 18. ὁρῶ] ὁρᾷ cod.; em. N. || — § 19. ἀπίστος] ἀπιστος? || — τὸ πεπονθέναι] τότε πόνον καὶ cod.; c.m. N. || — § 21. Εἰ δὲ αἰσθησῶν] ἢ δ. a. cod.; em. N., qui deinde legit αὐτοῖς τούτων ἀποικ. || — § 22. ἀλῶν] ὠμῶν? || — § 23. Ἄνω] ἀνάνει conj. N. || — περιστοιχισάντων] περιστοιχισθ. cod.; em. N. || — § 27. & ante λαμπρῶς inseruit N.

πολλῶν ἐλπίς ἀγαθὴ, ὅση χαλεπῶν ἀπειλῇ καὶ δειμάτων πληθὺς περικλύσαν τὰ κύκλω τὴν σὴν περιβόητον ἐταπεινώσε δόξαν. (28) Ὡ πόλις βασιλεύουσα μικροῦ συμπάσης τῆς οἰκουμένης, οἷός σε στρατὸς ἀστρατήγητος καὶ δουλικῶς ἐνεσκευασμένος ὡς δουλεύουσιν ἐκμυκτηρίζεις; Ὡ πόλις πολλῶν ἐθνῶν λάφρυός ἐκλαμπρυνθεῖσα, οἷον λαφυραγωγεῖν σε διενόησαςτο ἔθνος; ὦ πολλὰ στησαμένη κατὰ τῶν πολεμίων Εὐρώπης τε καὶ Ἀσίας καὶ Λιβύης τρόπαια, ὅπως νῦν ἐπὶ σὲ βαρβαρική καὶ ταπεινὴ χεὶρ ἐξέτεινε δόρυ, τὸ κατὰ σοῦ κράτος ἐπαρθεῖσα τροπαιοφορῆσαι. Ἐπὶ τοσούτων γὰρ κακώσεως πάντα σοὶ ἤκει, ὥστε καὶ τὴν ἀπροσμάχτον σου ῥώμην εἰς τρύγα ἐλάσαι βαθυτάτης ἀρρωστίας, καὶ τὸ ἀρρωστοῦν καὶ τεταπεινωμένον* τῶν ἀντιπάλων φιλάνθρωπον ὅμμα χειρὸς ἰσχύον ἐν σοὶ ἀποφαίνειν καὶ δόξης ὀνόματι πειρᾶσθαι διακοσμηθῆναι. (29) Ὡ βασιλεὺς πόλεων βασιλίδων, πολλὰς μὲν συμμαχίας ἐξαρπάσασα κινδύνων, πολλὰς δὲ ἐπὶ γόνυ κλιθείσας ἀνορθώσασα τοῖς ὅπλοις, εἰς πρηνότητα δὲ νυνὶ προκειμένη καὶ τῶν συνεπικουρούντων ἐξηφορμημένη. Ὡ ναῶν σεβασμίων χάρις καὶ λαμπρότης, ὦ μεγέθη καὶ κάλλη καὶ λεπτοουργίαι καὶ ἀγλαΐσματα, ὦ θυμάτων ἀναιμάκτων καὶ φρικτῆς θυσίας καὶ μυστικῆς τραπέζης, ὦ θυσιαστήριον καὶ χῶρος ἁβάτος καὶ σεπτὸς, ὅπως πολεμίων πόδες βεβήλωσιν ἀπειλοῦσι. Ὡ σέβας αὐτὸ καὶ πίστις ἀχραντος καὶ λατρεία καθαρά, ὅπως δυσσεβούντων κατ' ὑμῶν καὶ φρυαττομένων πλατύνεται στόμα. (30) Ὡ ἱερῶν πολιὰ καὶ χρῖσμα καὶ ἱερωσύνη· ὦ μοι τέμενος ἱερὸν θεοῦ καὶ θεοῦ σοφία ὃ τῆς οἰκουμένης ἀκοίμητος ὄφθαλμός. Θρηγνίστατε, παρθένοι, θυγατέρες Ἰερουσαλήμ· κλαύσατε, νεανίσκοι πόλεως Ἰερουσαλήμ, πενθήσατε καὶ μητέρες, δακρύσατε νήπια, δακρύσατε· τὸ μέγεθος γὰρ τοῦ πάθους καὶ ὑμᾶς εἰς συναίσθησιν ἐκδιάζεται· δακρύσατε ὅτι ἐπλήθυνεν ἡμῖν τὰ κακὰ καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐξαιρούμενος, οὐκ ἔστιν ὁ βοηθός. (31) Ἀλλὰ μέχρι τίνος ὁ θρῆνος, μέχρι τίνος τὸ πένθος, μέχρι τίνος ὁ ὀλοθυμῶς; Τίς εἰσακούσεται, καὶ πῶς ἡ θραύσις κοπιᾷσει; Τίς ἐξιλάσεται; τίς βοήσεται ὑπὲρ ὑμῶν; εἰ τις ἦν Μωυσῆς, εἶπεν ἂν πρὸς κύριον. « ἔάν αὐτοῖς ἀφῆς, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψον κἄμ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, ἧς ἐγραψας (Exod. 32, 32). » Καὶ πρὸς ἡμᾶς δέ· « κύριος πολεμήσει ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς σιγήσομεν (Ib. 14, 14). » Ἀλλ' οὐκ ἔστιν, ὅτι ἐκλείπειν ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς γῆς· οὐκ ἔστι Μωυσῆς· οὐκ ἔστιν Ἀβραάμ ὥστε διᾶραι τὸ στόμα καὶ παρηγοῖσθαι καὶ εἰπεῖν πρὸς τὸν θεόν· « μὴ συναπολέσης δικαίον μετὰ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται ὁ δικαίος ὡς ὁ ἀσεβής (Gen. 18, 23). » Οὐκ ἔστιν ὅστις ἐπέλθοι τὰς φιλανθρώπους ἐκείνας καὶ θαυμασίους τῶν λόγων ἐπαγωγὰς, δι' ὧν ἐπὶ δέκα δικαίοις τὴν μυριάθρωπον πόλιν ἔξω φύσεως φερομένην ἐν-ὸς σω-

τηρίας ἡξίου γενέσθαι καὶ πρὸς τοῦ τῶν ὅλων ἀκούσαι θεοῦ ὡς « ἔάν εὐρεθῶσι ἐν τῇ πόλει δέκα, οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν δέκα (Gen. 18, 32). » (32) Οὐκ ἔστιν οὖν Μωυσῆς, οὐκ ἔστιν Ἀβραάμ· ἀλλ' ἔάν ἡμεῖς βούλησθε (παράδοξον μὲν ἔρῳ, ἀληθὲς δέ), ὅμως δύνασθε ἡμῖν ἑαυτοῖς Μωυσέα παρασκευάσαι, δύνασθε Ἀβραάμ δεῖξαι. Καὶ Μωυσῆς γάρ, ἀνεπιστρόφως ἔχοντος τοῦ λαοῦ, δεινὸν οὕτω δεινόν, εἰ πρεσβεύων παρηκούετο· ἀλλ' ἔκεινο λίαν φοβερόν, ὡς πολλοὺς πολλὰκις ὑπὲρ ὧν ἅπαντα ἔπραττεν ὑποχείρια διεχρήσατο. Καὶ Ἀβραάμ δὲ περὶ ὧν ἐδυσώπει καὶ ἰκέτευσεν, τούτους εἶορα τὸν βίον εἰς πυρὸς ὁπάνην καταστρέφοντας, ὅτι παθῶν αὐτοῖς ἀκαθὰ τὸ γέωργιον ἦν. Δύνασθε, ἔάν βούλησθε, ἵνα λέγῃ κακεῖνος πρὸς ὑμᾶς· « κύριος πολεμήσει ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς σιγήσομεν. » (33) Ποθεῖτε μαθεῖν ὅπως δέδοικα τὸν κλαυμόν ὑμῶν; ὅτι· πρόσκαιρος· τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν, ὅτι πρὸς βραχὺ· τὴν σωπροσύνην, ὅτι ἐφήμερος· τὴν φιλαδελφίαν, ὅτι μέχρις ἂν τὸ δυσμενὲς τῶν κύκλω ἐχθρῶν, ἄτε δὴ κοινὸν ὑπάρχον κακόν, εἰς ὁμόνοιαν ὑμᾶς συνωθεῖ· τὸ ταπεινὸν καὶ μέτριον τῶν ἡθῶν, ὅτι μέχρις ἂν ἡ αἰχμαλωσία ἐμπρόθεσμος· τὸν τῦφον πατούμενον καὶ τὸν θυμὸν χαλινούμενον καὶ τὴν γλώτταν πνευματικῶν ἁσμάτων, ἀλλὰ μὴ αἰσχυρῶν ῥημάτων δεικνυμένην ὄργανον, ὅτι μέχρις ἂν τῶν πολεμίων οἱ ἀλαλαγμοὶ τοῖς ὣσιν ὑμῶν προσάρασουσιν· τὰς λιτὰς καὶ τὰς παννύχους στάσεις καὶ τὴν νηστείαν καὶ τοὺς στεναγμούς, ὅτι μέχρις ἂν ὁ διὰ ζήφους θάνατος. (34) Ταῦτά με ταράττει καὶ θορυβεῖ πολὺ τῶν ὅπλων πλέον τῶν βαρβαρικῶν. Ταῦτα δέδοικα βραδίως νυνὶ καὶ παρὰ πάντων ἅμα ὄρων συντελούμενα, ὅτι πρότερον οὐδ' ἐνίοις τισὶν οὐδὲ χωρὶς καὶ μόλις ἐπράττετο. Φοβεῖ με καὶ ἀνιᾷ ὅτι ὅταν ἴσταται ἡ πληγὴ, τότε καὶ ἡμεῖς σεμνυνόμεθα τὴν ἐπιστροφὴν, ὅτι ὅταν ἐπιστῇ τὰ λυπηρὰ, τότε πρὸς τὰς πράξεις καταφεύγομεν τὰς χρηστάς. Διὰ τοῦτο νῦν οὐκ ἔστι Μωυσῆς οὐδὲ Ἀβραάμ. (35) Εἰ δὲ καὶ παρελθούσης τῆς νῦν ἡμᾶς κατεχούσης συμφορᾶς, τὴν αὐτὴν κοσμιότητα καὶ τάξιν καὶ κατάστασιν ἐφυλάττετε, πολλοὺς ἂν Μωυσέας καὶ Ἀβραάμ προπολεμῶν ὑμῶν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἐξελεῦσθαι προεδάλλετο θεός. Καὶ τί λέγω Μωυσέα καὶ Ἀβραάμ; αὐτὸν τὸν κοινὸν δεσπότην ἡμῶν τε κακεῖνων πρόμαχον ἡμῶν καὶ προασπιστὴν ἀπεργάζεσθε, τὸν ἐπαγαγόντα τὸν ἐχθρὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν θραύοντα τῶν ἐχθρῶν τὴν ἰσχύον, τὸν παιδεύοντα ἰώμενον, τὸν ὀργιζόμενον φιλανθρωπεύμενον· μεγάλη γὰρ ἡ ἐλεημοσύνη κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ ἐξίλασμός αὐτοῦ τοῖς ἐπιστρέφουσιν ἐπ' αὐτὸν ὁσίως, « καὶ [νῦν] βελτίους ποιήσατε », διὰ Ἱερειμίου (33, 13) βῶθ, « τὰς δόδους ὑμῶν καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ ἀκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου, καὶ παύσεται κύριος τῶν κακῶν, ὧν ἐλάλησεν ἐφ' ὑμᾶς ».

§ 28. τῶν ἀντιπάλων] Ἀν καὶ τὸ τῶν ἀν. φιλ ὅμμα? Cf. hom. II, 16 : τῇ τῶν ἀντιπάλων εὐμενείᾳ ἐφ' τὴν τῶν ἀντ. φιλανθρωπίαν. || — § 29. ὦ μεγέθη] ὦ μεγάλη cod. ; em. N. || — § 31. κοπιᾷσαι] κοπιᾶσθαι cod. ; em. N. || — § 34. ὄρων]

Ἀλλ' οὐ βούλεσθε. (36) Μὴ βοᾶτε μὴδὲ θορυδεῖσθε·
 κρείσσον ἢν ἡσύχως εὐχαριστεῖν, ἀλλὰ μὴ διωλύντων
 βοᾶν ὑπὲρ ὧν μὴ ἐπάσχομεν, ἀλλὰ μὴ περὶ τοῦ δε-
 διέναι παθεῖν & ταῖς οὐκ ὀρθῶς βιῶσιν ἔπεται παθεῖν,
 ἐφ' ᾧ τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν αἱ κατὰ τὸν βίον ἀφθονοὶ πηγαὶ
 ἀνεκδοῦντο, ἀλλὰ μὴ τῶν χαλεπῶν ἡμῖν ἀπειρῶν ὄχλον
 ἐπὶ θυροῦ βεβηκότα πειρᾶσθαι φυγεῖν. (37) Ἀλλὰ
 στήσατε τὸν κλαυθμὸν, παύσασθε τούτων, ἀσφαλεῖς
 φύλακες γένεσθε, τολμῶ καὶ λέγω ἐγὼ τῆς σωτηρίας
 ὑμῖν ἐγγυητής· ταῖς ἐπαγγελίαις ὑμῶν θαρρῶν τοῦτό
 φημι, οὐ ταῖς πράξεσι ταῖς ἐμαῖς, ταῖς ὑμῶν ὑπο-
 σχέςεσιν, ἀλλ' οὐ ταῖς ἐμαῖς φωναῖς. Ἐγὼ ὑμῖν
 ἐγγυῶμαι τὴν σωτηρίαν, ἂν αὐτοὶ βεβαίως συντη-
 ρήσῃτε τὰς ὁμολογίας, ἐγὼ τὴν τῶν δυσχερῶν ἀπαλ-
 λαγὴν, ἂν ὑμεῖς πάγιον τὴν ἐπιστροφὴν, ἐγὼ τὴν
 υποχώρησιν τῶν ἐχθρῶν, ἂν τὴν ἀναχώρησιν ὑμεῖς
 τῶν παθῶν· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τούτων ἐγὼ ἐγγυητής,
 ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ καὶ ὑπὲρ ὑμῶν, ἂν ἄρα τῶν
 συνθηκῶν ὑμῶν ἀπροφάσιστοι γένησθε πληρωταί, ὑμᾶς
 αὐτοὺς προβάλλομαι ἐγγυητὰς, ὑμᾶς ἀποφαίνω πρε-
 σβευτὰς, καὶ γε κύριος φιλάνθρωπος ὢν καὶ μετανοῶν
 ἐπὶ κακίαις ἀνθρώπων ἐρεῖ πρὸς ὑμᾶς· « Ἰδοὺ ἀπαλείψω
 ὡς νεφέλην τὰς ἀνομίας σου καὶ ὡς γνόφον τὰς ἀμαρ-
 τίας σου· ἐπιστράφηθι ἐπ' ἐμὲ, καὶ λυτρώσομαι σε
 (Jes. 44, 22)· καὶ « ἐπιστράφητε πρὸς με, καὶ ἐπι-
 στραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς (Zachar. 1, 13) » καὶ
 « πέρας λαλήσω ἐπὶ ἔθνος ἢ ἐπὶ βασιλείαν τοῦ ἐξῆ-
 ραι αὐτοὺς καὶ ἀπολλύειν, καὶ ἔὰν ἐπιστραφῇ τὸ
 ἔθνος ἐκεῖνο ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτῶν, μετανοήσω καὶ γὰρ
 περὶ πάντων τῶν κακῶν, ὧν ἐλογισάμην τοῦ ποιῆσαι
 αὐτοῖς » (Jer. 18, 7). (38) Τὸ λοιπὸν, ἀγαπητοί, πρὸς
 τὴν μητέρα τοῦ λόγου, τὴν μόνην ἡμῶν ἐλπίδα καὶ
 καταφυγὴν, καιρὸς ἐφίστηκε προσδραμεῖν. Ταύτη
 βοήσωμεν ποτινῶμενοι· « Σῶσον πόλιν σὴν, ὡς οἶδας,
 ὧ δέσποινα. » (39) Ταύτην πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ
 θεὸν ἡμῶν μεσῖτιν στησώμεθα, καὶ τῶν διομολογη-
 θέντων ἡμῶν μάρτυρα καὶ ἐγγυητὴν ποιησώμεθα, καὶ
 τὰς ἡμετέρας αἰτήσεις διαπορμεύουσιν καὶ τὴν παρὰ
 τοῦ ἐχθέντος ἐξ αὐτῆς φιλάνθρωπιαν ἐπομβρίζουσιν
 καὶ τὸ νέφος τῶν ἐχθρῶν διασκεδάζουσιν καὶ τὰς τῆς
 σωτηρίας ἡμῖν αὐγὰς ἀναλάμπουσιν· ἥς ταῖς πρε-
 σβεαῖς τῆς παρουσίας μὲν βυσθεῖται ὀργῆς, βυσθεῖται
 δὲ καὶ τῆς μελλούσης καὶ ἀτελευτήτου κατακρί-
 σεως, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ πρέπει
 δοῦναι καὶ εὐχαριστίαν καὶ προσκύνησιν ἅμα τῷ πατρὶ
 καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
 τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

II.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΦΩΤΙΟΥ, ΑΡ-
 ΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,
 ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ, ΟΜΙΛΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΙΣ ΤΗΝ
 ΕΦΟΔΟΝ ΤΩΝ ΡΩΣ.

Οἶδα μὲν ὡς ἅπαντες συνεπίστασθε ὅσοι τε δεινὸν
 συνιδεῖν ἀποστροφὴν πρὸς ἀνθρώπους θεοῦ, ὅσοι τε
 ἐμαθέστερόν πως περὶ τὰ τοῦ κυρίου διάκεισθε κρί-
 ματα, πάντας δ' οὖν ὁμῶς συνιέναι καὶ κατανοῆσαι
 λογιζομαι τὴν ἐπενεχθεῖσαν ἡμῖν ἀπειλὴν καὶ τὴν τοῦ
 ἔθνους ἀθρόαν ἐπιδρομὴν οὐκ ἄλλοθεν ποθεῖν ἢ ἐξ ὀργῆς
 καὶ θυμοῦ παντοκράτορος κυρίου ἡμῖν ἐπισπλάσαι.
 (2) Ἀγαθὸν μὲν γὰρ τὸ θεῖον καὶ θυμοῦ κρεῖττον καὶ
 παντὸς πάθους, ἅτε δὴ πάσης ὑλαίας διαθέσεως ἀνυ-
 περβλήτῳ λόγῳ τὴν ὑπόθεσιν κληρωσαμένης τὴν
 φύσιν ἔχον ὑπερανωκισμένην· ὀργίζεσθαι δὲ καὶ θυ-
 μοῦσθαι λέγοιτ' ἂν εἰκότως, ἐπειδὴν τι τῶν πεπραγ-
 μένων θυμοῦ καὶ ὀργῆς κριθέν ἄξιον τὴν προσήκουσαν
 ἐκείθεν δίκην τοῖς δεδρακόσι ἐπισπλάσσει, καθ' ὃν
 τρόπον καὶ νῦν ἡμῖν ἐπισφράσασα κατεργάη συμ-
 φορὰ κατὰ πρόσωπον ἡμῶν παριστῶσα τῶν ἀμαρτη-
 μάτων τὸν ἔλεγχον. (3) Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ταῖς ἄλλαις
 τῶν βαρβάρων καταδρομαῖς προσείκειν, ἀλλὰ τὸ τῆς
 ἐφόδου παράλογον καὶ τοῦ τάχους τὸ παράδοξον τοῦ
 τε βαρβάρου φύλου τὸ ἀπάνθρωπον καὶ τῶν τρόπων
 τὸ ἀτότομον καὶ τῆς γνώμης τὸ ἀνήμερον οὐρανόθεν
 τὴν πληγὴν ὡς σκηπτὸν μηνυεῖ ἐπαφῆναι. Οὐχ
 οἶδε δὲ πάντες τοῦτο συνεπίστασθε, καὶ ταῖς ὁμῶν
 καρδίαις ἢ τε τοῦ πάθους δξύτης καὶ ἢ τοῦ καιροῦ
 ἀκμῇ τῶν συνεχεθέντων τὸ αἷτιον ἐνεγάραξε, διὰ
 τοῦτο σιγήσομαι, ἀλλ' ὅτι καὶ ὑμᾶς τῶν εἰρησομένων
 λαβὼν ἔχω συνίστορας διὰ τοῦτο μᾶλλον σὺν ἐλέγχῳ δι-
 καίῳ τοὺς λόγους ποιήσομαι, ἐκεῖνα ὑμῖν ἐκτραγωδῶν
 καὶ ὑποκρινόμενος, ἵνα αὐτοὶ τὴν σκηνὴν τοῖς οἰκείοις
 ἐπηξάμεθα παραπτώμασι καὶ τὸ δῖαμα συνεπεσκενα-
 σάμεθα παθῶν πολυμόρφων θέατρον τὴν ἡμῶν πολι-
 τείαν στησάμενοι. (4) Ὁργὴ γὰρ θεοῦ διὰ τὰς ἡμῶν
 ἀμαρτίας ἐπέρχεται, καὶ τῆς ἀπειλῆς ὕλη τῶν ἀμαρ-
 τανόντων αἱ πράξεις τυγχάνουσι καὶ τῆς τιμωρίας ἢ
 εἰσπραγξίς τῶν ὀλισθημάτων τὸ ἀνεπίστροφον. Ὅσον
 δὲ ξένη καὶ δεινὴς ἀτοπος τοῦ καταρραγέντος ἔθνους
 ἢ ἐφόδος, τοσούτῳ τῶν πλημμεληθέντων ἢ ὑπερβολῇ
 διελέγχεται. Ὅσον δὲ πάλιν ἀφανὲς, ἄσημον καὶ
 μὴδὲ μέχρι τῆς καθ' ἡμῶν ἐπελεύσεως γνωστόμενον,
 τοσούτον ἡμῖν ὁ τῆς αἰσχύνης ὄγκος ἐπιγράφεται καὶ
 τῶν ὀνειδισμάτων ὁ θρίαμβος αἱρεται, καὶ πικρότερον

ἰρῶ cod.; em. N. || — § 35. ἐφύλαττετε] ἐφύλαττε cod.; em. N. || — § 36. πηγαί] πληγαί cod.; em. N. || — § 37. φύ-
 λακες γένεσθε] φ. γένεσθε cod.; em. N.

§ 1. Ὁμῶς] ὁμῶς cod.; em. N. || — ἐπισπλάσαι] vox corrupta; ἐπιπλάσαι conj. Nauck et Porphy.; recte,

§ 2. Ὑπερανωκισμένην] ὑπεράνω κειμένην Porphy., probante Nauckio. At codicis scriptura bene habet. Vid. Steph.
 Thes. v. ὑπερανωκίζομαι. || — § 3. εἰρησομένων] εἰρημένων cod.; em. N. || — § 4. δεινὴς ἀτοπος] δεινὸς ἀτοπος cod.

αὶ μάστιγες τὴν ὁδὸν ἐναποτίθενται. Ἡ γάρ τοι τῶν ἀσθενεστέρων τε καὶ παρειαυμένων κατὰ τῶν ἐπιφανείων λαμπρυνόμενων καὶ ἰσχύϊ ἀμύχῳ ἐπικράτεια ἀνυπερβλήτων παρίσταισι τὴν πληγὴν, ἀπαρμύθητον εἰσάγει τὴν συμφορὰν, ἀνεξάλειπτον συνέχει τῶν δυστυχημάτων τὴν μνήμην. (5) Οὕτω ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν ἐμαστίχθημεν καὶ τοῖς πάθεσιν ὠδυνήθημεν καὶ τοῖς παπτώμασιν ἐταπεινώθημεν καὶ τοῖς κακοῖς ἐκαρώθημεν, μυκτηρισμός καὶ χλευασμός τοῖς κύκλῳ γεόμενοι· οἷς γὰρ οὐδὲ Ῥωμαίων φήμη μόνῃ φορητὴ ποτε κατεφαίνετο, οὗτοι κατ' αὐτῆς αὐτῶν τῆς ἐξουσίας ὅπλα ἤγοντο, καὶ τὰς χεῖρας ἀνεκρότησαν ἐν ἐλπίδι τοῦ λαβεῖν τὴν βασιλίδι πόλιν ὡς νοσσιὰν φρουράμενοι. (6) Τὰ τε γὰρ περίεξ αὐτῆς ἐλήσαντο καὶ τὰ πρὸ τοῦ ἀστεος ἐλυμήναντο, καὶ τοὺς συλληφθέντας ὡμῶς ἀπεχρήσαντο καὶ σὺν ἀδείᾳ πάσῃ ταύτῃ περιεχύθησαν, ἐπὶ τοσοῦτον ὑπὸ τῆς ἡμετέρας εὐπραγίας ἐπαρθέντες καὶ ὑψωθέντες ὥστε μὴδ' ὀρθοῖς εἰς αὐτοὺς καὶ ἀπτόητοις ἐνατενίζειν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ἐνοικοῦντας δύνασθαι, ἀλλ' ἐξ ὧν εἰκὸς ἦν μᾶλλον αὐτοὺς ἀνδρικώτερον τοῖς πολεμείοις συμπλέκεσθαι, τοῦτοῖς ἐξενερούντο καὶ κατέπιπτον. (7) τὴν γὰρ εἰς τοὺς δημοφύλους τῶν βαρβάρων μισαφονίαν δέον δικαίαν ποιῆσαι ὀργὴν καὶ μετ' εὐλόγων ἐλπίδων τὴν ἴσῃ τιμωρίαν ἐπάγεισθαι ἀπαιτεῖν· οἱ δὲ κατεπηχότες καὶ ἐκπεπληγμένοι παρελέλυντο, τὰ πάθη τῶν ἐαλωκότων οἰκείαν ἄλωσιν οἱ σεσωμένοι καὶ παρ' ὧν ἐκδίκησις τοῖς ἡτυχηκόσιν ὠφέλιτο φανταζόμενοι. (8) Ἐφ' ἧς γὰρ τοῦ αἰφνιδίου δαίματος τοῖς τῆς καρδίας κόλποις ἐναποσκήψαντο καὶ εἰς τραῦμα τὸ πάθος κοιλάναντος, ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς τινος καὶ ἀρχῆς τοῦ περικαρδίου μώλωπος τὸ τῆς δειλίας βρεῦμα καὶ εἰς ὅλον τὸ σῶμα μεταωρεύετο καὶ παρειμένα πάντας φέροντας τὰ μέλη τοὺς ἐφ' οἷς ἡ τοῦ πολέμου κρίσις ἀνέκειτο διεδείκνυεν. (9) Οὕτω δὲ τοῦ βαρβάρου φύλου γεγενήμεθα παῖγνιον, καὶ τὴν ἀπειλὴν αὐτῶν ἀνυπόστατον ἡγησάμεθα καὶ τὴν βουλὴν ἀκαταίσχυντον καὶ τὴν προσβολὴν ἀπροσμάχητον. Ἐνθα γὰρ ὀργὴ θεοῦ, ἐκεῖ καὶ τὸ αὐτοχρεῖν, καὶ ἡνίκα αὐτὸς ἀποστρέφεται, ἐκ τοῦ βῆστος καὶ τὸ καταστραφῆναι παραιοῦται, καὶ οὐς αὐτὸς μαστίζεσθαι παραδίδωσι, τὸ λαφυραγωγεῖν κατὰ χεῖρας τοῖς ἐπιχειροῦσι παραγίνεται, καὶ « εἰ μὴ κύριος φυλάσσει πόλιν, εἰς μάτην ἄγρυπνοῦσι οἱ φυλάσσοντες (Ps. 126, 1). » (10) Ἐθνος ἀφανές, ἔθνος ἀναρίθμητον, ἔθνος ἐν ἀνδραπόδοις ταττόμενον, ἀγνωστον μὲν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς καθ' ἡμῶν στρατείας ὄνομα λαβὼν, καὶ ἀσχημον μὲν, ἀλλ' ἐπίσημον γεγονός, ταπεινὸν καὶ ἡπορημένον, ἀλλ' εἰς ὑψωμα λαμπρὸν

καὶ πλοῦτον ἄπλετον ἀναβεβηκός, ἔθνος πόρρω ποτὲς ἡμῶν ἀπωκισμένον, βαρβαρικόν, νομαδικόν, τὰ θράσος ἔχον εἰς ὅπλα, ἀφύλακτον, ἀνεξέλεγκτον, ἀστρατήγητον, οὕτως ἀθρόον, οὕτως ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ὡς κύμα θαλάσσης ἐξελύθη τοῖς ὁρίοις ἡμῶν, καὶ ὡς μονιὸς ἄγριος χόρτον ἢ καλάμην ἢ λήιον κατενεύευστο τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν τῇ γῇ· ὡς τῆς συμπεσούσης ἡμῖν θεηλάτου ποινή· μὴ φειδόμενον ἀπὸ ἀνθρώπου ὥς κτήνους, οὐ θήλειον ἀσθένειαν εὐλαβούμενον, οὐ νηπίων ἀπαλότητα δυσωπούμενον, οὐ πρεσβυτέρων πολὺν καταιδούμενον, ὑπ' οὐδενὸς τῶν ὅσα δυσωπεῖν εἰσθεν ἀνθρώπων κἂν εἰς θηρίων ἐκδράμῃ φύσιν μαλασσόμενον, ἀλλὰ διὰ πάσης ἡλικίας καὶ φύσεως τὸ ξίφος ὡθεῖν θρασυόμενον. (11) Ἦν ἰδεῖν παρ' αὐτῶν νήπια μαζῶν καὶ γάλακτος ἄμα καὶ ζωῆς αὐτῆς ἀποσπώμενα, καὶ τάφον αὐτοῖς αὐτοσχέδιον, οἱ μοι, τὰς πέτρας αἷς προσηράσσοντο, μητέρας οἰκτρῶς ὀλοοῦσας καὶ ἐπισφαττομένας ἐτι σπαρασσομένοις καὶ ψυχορραγοῦσι τοῖς βρέφεσι, ἄκουσμα ἔλειπον καὶ θέαμα ἔλειπον καὶ πολὺ κρείττον σιγᾶσθαι ἢ λέγεσθαι, καὶ τῶν δεδρακότων μᾶλλον ἢ τῶν πεπνοθῶτων ἄξιον. (12) Οὐδὲ γὰρ οὐκ ἐμέχρι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἡ ἀγριότης πρόσβαινεν, ἀλλὰ διὰ πάντων ἀλόγων ζώων, βοῶν καὶ ἵππων καὶ ὀρνίθων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ἐνέπιπτον, ἡ ὡμότης διήλαυνεν. Ἐκείτο βοὺς καὶ παρ' αὐτὸν ἀνθρώπος, καὶ παῖς καὶ ἵππος τάφον ἔχον ὁμόσκηνον, καὶ γυναῖκες καὶ ὀρνίθες τοῖς ἀλλήλων συνεφύροντο αἵμασι. (13) Μεστὰ δὲ νεκρῶν σωμάτων ἐτύγχανεν ἅπαντα. Ποταμοὶς τὸ βρεῖθρον εἰς αἷμα μετεσκευάζετο, κρήνας καὶ δεξαμενὰς τὰς μὲν οὐκ ἦν ἐτι διακρίνειν ἐξομαλισθέντων τῶν κοιλωμάτων τοῖς σώμασι, ταῖς δὲ παντελῶς ἀμυδρὰ τοῦ προτέρου σχήματος ἵγνη ἐφαίνετο τῶν παρακειμένων αὐτοῖς ἀναπληρούντων τὰ λείποντα. Τὰς ἀρούρας νεκρὰ κατέστηπε σώματα, τὰς ὁδοὺς ἐστινωχῶρει, τὰ ἄλση τοῦτοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς θάμνοις καὶ ταῖς ἐρημιαῖς ἐθηριοῦτο καὶ ἐξηγρίωτο, τὰ σπήλαια ἐπεπλήρωτο, ὅρη καὶ λόφοι καὶ χαράδραι καὶ φάραγγες οὐδὲν [τῶν] ἐν ταῖς πόλεσι πολυανδρίων διέφερον. (14) Οὕτω τοῦ πάθους ἡ θραῦσις ἐξήπλωτο, καὶ ὁ τοῦ πολέμου λοιμός τοῖς τῶν ἀμαρτημάτων πτεροῖς ἐποχούμενος πανταχοῦ περιίπτατο τὸ προστυχὸν λυμαινόμενος. Οὐδεὶς ἂν δύναίτο τὴν ἐπιστάσαν ἡμῖν τότε τῶν κακῶν Ἰλιάδα ἐφικέσθαι τῷ λόγῳ. (15) Καὶ τίς ταῦτα συνορῶν οὐ τὸν τρυγίαν τοῦ ποτηρίου, δν ὁ θυμὸς ἐκέρασε κυρίον τοῖς ἡμῶν ὑπερζέσας πληγμελήμασιν, οὐκ ἐφ' ἡμᾶς ἐκχυθῆναι ἂν δημολογήσει; τίς ταῦτα μελετῶν καὶ συλλογίζο-

em. N. Possis etiam deinde καὶ ἄ. — μὴδὲ μέχρι] an. μὴδ' ὀνόματι μ. ὁ N. — ἀνεξάλειπτον] ἀνεξάληπτον cod.; em. N. — § 6. ταύτη περιεχύθησαν] ταύτης π. cod.; em. N. — § 9. τὸ ἀτυχεῖν] τὸ τυχεῖν cod.; em. N. — § 10. ἀναριθμητον] εὐαρίθμητον? N. — καθ' ἡμῶν] x. ἡμᾶς; cod.; em. N. Idem deinde τῶν ὅσα... ἐκδράμῃ... ἀλλὰ διὰ de diti pro τῶν ὅσων... ἐκδράμοι... ἀλλὰ ἰδία, quae codex habet. — § 12. ἐνέπιπτον] ἀνέπιπτον cod. — μεστὰ τῶν νεκρ.] μετὰ τ. v. cod.; em. N. — § 13. σώμασι] πτώμασι Nauk. — § 14. τῶν post οὐδὲν addidit. N. — ἐπιστάσαν

μενος, οὐ πενθῶν καὶ σκυθρωπάων δι' ὅλου τοῦ βίου καὶ πρὸς θυμὰς αὐτὰς ἀφικόμενος πορεύεται, ὅπως ἅπαντα τότε συνεκίχτο καὶ πῶς ἡ πόλις μικροῦ ὧς φάναι δοριάλωτος ἐγεγέννητο; (16) ἐν ᾧ γὰρ ῥάδιον μὲν τὸ θλῆναι, ἀπορον δὲ τοῖς ἐνοικοῦσι τὸ ὑπερασπίσαι, ἐν ἐξουσίᾳ δὴλονότι τῶν ἀντιπάλων τὸ παθεῖν ταύτην ἢ μὴ παθεῖν ἔκειτο, ἐν ᾧ δὲ ἡ τῆς πόλεως σωτηρία τοῖς τῶν πολεμίων ἥρτητο δακτύλοις, καὶ τῇ τούτων εὐμενείᾳ ἡ ταύτης διμετρίετο στάσις, παρὰ βραχύ φημι διαφέρειν, μάλλον δὲ πολλὸν χαλεπώτερον εἶναι τὸ μήπω κεσεῖν τὴν πόλιν τοῦ πάσαι κεσεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἴσως τῷ τάχει τοῦ πάθους ἄδῳλον ἂν παρεῖχε τῆς μὴ παρατυχῆς ἁλώσεως τὴν αἰτίαν, τὸ δὲ τῷ μῆκει τοῦ χρόνου καὶ τὴν τῶν ἀντιπάλων ἐπαίρειν φιλοανθρωπίαν ὡς τῇ ἐκείνων οὕτω συγκατανεχθείσης εὐσπλαγχνίᾳ καὶ τῷ πάθει συνάπτον τὴν ἀπὸ τῆς συμπαθείας ἀδοξίαν ἀλγεινότεραν ποιεῖται τὴν συναίσθησιν τῆς αἰμαλωσίας. (17) Ἄρα μέμνησθε τοῦ κλόνου καὶ τῶν δακρύων καὶ τῶν ὀλοχυμῶν εἰς ἃ τότε ἡ πόλις πᾶσα σὺν ἀπογνώσει τελευταία κατεφέρετο; Ἰστε τὴν νύκτα ἐκείνην τὴν ζοφώδη καὶ φοβεράν, ὅτε συμπάντων ἡμῶν ὁ τοῦ βίου κύκλος τῷ τοῦ ἑλίου κύκλῳ συγκατεδύετο, καὶ τὸ τῆς ζωῆς ἡμῶν φέγγος εἰς τὸ βαθὺ τοῦ θανάτου σκότος ἐβυθίζετο; (18) Ἰστε τὴν ὥραν ἐκείνην τὴν ἀφόρητον καὶ πικράν, ὅτε κατέπλεον ὑμῖν αἱ βαρβαρικαὶ νῆες ὡμόν τι καὶ ἄγριον καὶ φονικὸν ἀποπνέουσαι; ὅτε ἡ θάλασσα γαληνῶσα καὶ ἀτρεμίζουσα τὰ νῶτα ἐξήπλωτο, αὐταῖς μὲν τὸν πλοῦν ἡδὺν καὶ καταθύμιον παρεχομένη, τὰ δὲ τοῦ πολέμου κύματα καθ' ἡμῶν ἐπεκρύμναιεν ἀγριαίνουσα; ὅτε τὴν πόλιν παρεμπορεύοντο ἀνατείνοντας τὰ ξίφη φέρουσαι καὶ δεκνύουσαι τοὺς ἐμπλέοντας καὶ θάνατον ὥσπερ τὸν διὰ ξίφους ἀπειλοῦσαι κατὰ τῆς πόλεως; ὅτε πᾶσα μὲν ἑλπίς ἀνθρωπίνῃ ἐξ ἀνθρώπων ἐρρύη, τῇ δὲ πρὸς τὸ θεῖον μόνῃ καταφυγῇ ἡ πόλις ἐπεσάλευεν; ὅτε σεισμός καὶ γνόφος κατεῖχε τοὺς λογισμοὺς, καὶ τὰ ὥτα πρὸς οὐδὲν ἡνέωκτο ἕτερον ἢ ὡς οἱ βάρεσμοι τειχῶν εἰσῆλθασαν ἐντὸς καὶ τοῖς ἔχθροῖς ἡ πόλις κεχείρωται; (19) τὸ γὰρ τοῦ συνενεχθέντος ἀπροσδόκητον καὶ τῆς ἐξόδου τὸ ἀνέλπιστον τοιαῦτα φαντάζεσθαι καὶ ἀκοῦειν ὥσπερ ἀνέπειθεν ἅπαντας, εἰσὸς μάστιγα τὸ πάθημα τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἄλλως ἐπιφοιτᾷ· ὁ μὲν γὰρ ἐκτόπως διδασκίαν, ἀκρίτῳ δοξῇ καὶ μὴ παρὸν παρεστάναι νομίζουσι, εὖ δ' ὑπόνοιαν οὐ προελαβὼν αὐτεξουσίῳ γνώμῃ καὶ φθάσαντος πόρρω πέμπουσιν. Ἦν δὲντως τότε πένθος καὶ θρῆνος καὶ οὐαί. (20) Τότε τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων ἀδέκαστος κριτὴς καθίστατο ἕκαστος, οὐ συκοφάντημα κατηγορῶν εἰς φυγὴν τῆς κατηγορίας λοιδόρουστος, οὐ τῶν ἐξωθεν ἐλέγχων δεόμενος, οὐ

μαρτύρων κλῆσιν προσποιούμενος εἰς τὸν κατὰ τοῦ πονηρέυματος θρίαμβον, ἀλλὰ τὴν ὀργὴν κυρίου κατ' ὀφθαλμοὺς τιθέμενος ἕκαστος τὸ ἴδιον πταῖσμα ἐπεγίνωσκεν, καὶ ὑπὲρ ὧν τῆς ἐντολῆς ἐκτὸς ἀφρόνως ἐπολιτεύσατο, ἐντὸς γενέσθαι τῆς ἀπειλῆς ἐλογίζετο καὶ τῇ τῶν λυπούντων πείρᾳ τῶν ἡδονῶν ἀποσπώμενος εἰς σὺφρονά βίον μετεκοσμεῖτο καὶ μετερρυθμίζετο, καὶ ἀνθρωπολογεῖσθαι κυρίῳ τοῖς στεναγμοῖς, ἀνθρωπολογεῖσθαι τοῖς δάκρυσι, ταῖς προσευχαῖς, ταῖς δεήσεσιν. (21) Οἶδε γὰρ, οἶδε κοινὴ συμφορὰ καὶ προσδοκωμένη μετανάστασις ἐπιγνώμονας τῶν ἐλαττωμάτων ποιεῖν καὶ ἐαυτῶν γίνεσθαι καὶ βελτίους ταῖς πράξεσι ἀπεργάζεσθαι. Ἄλλ' ὅτε ταῦτα παρ' ἡμῶν κατεβάλλετο, ὅτε τῶν ἡμαρτημένων ἑαυτοῖς τὸν λογισμὸν ἱστῶμεν διαιτητὴν ἀπαρέγκλιτον καὶ τὴν ἐλαττουμένην ὡς νικῶσαν ἐφ' ἑαυτοὺς ἐψηφοροῦμεν οἱ δικόκοιμοι, ὅτε τὸ θεῖον λιταῖς καὶ ὕμνοις ἐξεκαλούμεθα, ὅτε συντριμμῷ καρδίας τὴν μετάνοιαν προσεφέρομεν, ὅτε χεῖρας πρὸς θεὸν δι' ὅλης νυκτὸς ἐξαπλῶντες τῆς αὐτοθεν φιλοανθρωπίας ἐδοόμεθα, πάσας ἡμῶν τὰς ἐλπίδας πρὸς αὐτὸν ἀναρτίσαντες, τότε τῆς συμφορᾶς ἐλυτρούμεθα, τότε τῶν περιστοιχησάντων ἡμᾶς κακῶν ἀπαλλαγὴν ἐλαμβάνομεν, τότε τὴν ἀπειλὴν θραυομένην εὐλόπομεν, καὶ ἡ ὀργὴ κυρίου ἀναπαζομένη ἐφ' ἡμῶν κατεφαίνεται. (22) Τοὺς γὰρ ἔχθρους ἡμῶν ὑποχωροῦντας ἐθεώμεθα καὶ τὴν ἀπειλουμένην πόλιν εἰς ἀρπαγὴν ἐλευθερουμένην τῆς προνομῆς τότε ποτὲ, ἐπειδὴν ἀπάσης βοηθείας ἀπογυμνωθέντες καὶ τῆς ἐξ ἀνθρώπων συμμαχίας ἐξηπορημένοι ἐπὶ ταῖς παρὰ τῆς μητρὸς τοῦ λόγου καὶ θεοῦ ἡμῶν ἐπέχοντες προσδοκίαις ἐψυχαγωγοῦμεθα, αὐτὴν εἰς παράκλησιν κινῶντες τοῦ υἱοῦ, αὐτὴν εἰς ἐξίλασμον τῶν ὀλισθημάτων, ταύτης τὴν παρηρησίαν εἰς σπηρίαν ἐπιβούμενοι, ταύτης τὴν σκέπην εἰς τεῖχος τῆς τῆς ἀπολιόρχητον, αὐτὴν θραῦσαι τὸ θράσος τῶν βαρβάρων καθικετεύοντες, αὐτὴν κατασπάσαι τὸ φρύγγμα, αὐτὴν τοῦ ἀπηλπικότος λαοῦ προασπίσαι, τοῦ οἰκείου ποιμνίου ὑπερμυχεῖν, ἥς καὶ τὴν περιβολὴν εἰς ἀναστολὴν μὲν τῶν πολιορκούντων, φυλακὴν δὲ τῶν πολιορκουμένων σὺν ἡμοῖς πᾶσα ἡ πόλις ἐπιφερόμενοι τὰς ἱκεσίας ἐκουσιαζόμεθα, τὴν λιτανείαν ἐποιούμεθα· ἐφ' ὅς ἀπάτω φιλοανθρωπία μητρικῆς παρρησιασασμένης ἐντεύξιος καὶ τὸ θεῖον ἐπεκλήθη καὶ ὁ θυμὸς ἀπεστράφη, καὶ ἡλέησε κύριος τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. (23) Ὅντως μητρὸς θεοῦ περιβολὴ ἡ πάνσεπτος αὕτη στολὴ· αὕτη περικύκλου τὰ τεῖχη καὶ τὰ τῶν πολεμίων ἀρρήτῳ λόγῳ ἐδείκνυτο νῦντα. Ἡ πόλις ταύτην περιεβάλλετο καὶ τὸ χαράκιμα τῶν πολεμίων ὡς ἐκ συνθήματος διελύετο, αὕτη ταύτην ἐστολίζετο, καὶ τῆς ἐλπίδος αὐτῶν, ἐφ' ἥς ἐπωχούντο, ἐγμνοῦτο τὸ πολέμιον·

ἡμῖν] ἐκιστασίαν ἡμῶν cod.; em. N. || — § 18. κατέπλεον ὑμῖν] x. ἡμῶν? N. || — ἡδὺν] ἡδὺ cod.; em. N. || — παρ' ἡμῶν] παρεχόμενα codex. || — παρεστάναι] ἐστάναι cod. || — § 20. ἀνθρωπολογ.] ἀνθρωπ. Nauck. || — § 21. ἀπαρτίσαντες] ἀπαρτίσαντες cod.; em. N. || — § 22. τηρεῖν] εὐρεῖν codex. || — § 25. καθ' ἡμῶν] x. ἡμᾶς cod.; em. N.

ἄμα γὰρ τὸ τεῖχος ἡ παρθενικὴ στολὴ περιελήλυθε, καὶ τῆς πολιορκίας οἱ βάρβαροι ἀπειπόντες ἀνεσκευάσαντο καὶ τῆς προσδοκωμένης ἀλώσεως ἐλυτρώθημεν καὶ τῆς ἀδοκῆτου σωτηρίας ἡζιώμεθα. (21) Οὐ γὰρ ἐπέδλεψε κύριος ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν, ἀλλ' ἐπὶ τὴν μετάνοιαν, οὐδὲ ἐμνήσθη τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν συντριμμὸν ἐπέειδε τῶν καρδιῶν ἡμῶν καὶ ἔκλινε τὸ οὖς αὐτοῦ τῇ ἐξομολογήσει τῶν χειλέων ἡμῶν. (22) Ἀπροσδόκητος ἐπέστη ἡ ἐξοδος τῶν ἐχθρῶν, ἀνέλπιστος ἐδείχθη ἡ ἀναχώρησις αὐτῶν· ἐξαιτίας ἡ ἀγανάκτησις, ἀλλ' ὑπὲρ λόγον τὸ τέλος· ἀφ' αὐτῶν ὁ φόβος, εὐκαταφρόνητοι γεγόνασι τῇ φυγῇ· ὄργην εἶχον εἰς τὴν καθ' ἡμῶν ἐπιδρομὴν, συνελαύνουσιν αὐτοὺς φιλανθρωπίαν εὐρομεν θεοῦ τούτων ἀναστέλλουσιν τὴν ὁρμὴν. (23) Μὴ οὖν τὴν φιλανθρωπίαν ἀφορμὴν ζλιγωρίας ποιησώμεθα, μηδὲ τὴν εὐσπλαγγνίαν ἐπὶ ῥαθυμίαν παράλυσιν ἡγησώμεθα, μηδὲ τῆς ἀπωλείας πύλην τὴν ἀρχὴν τῆς σωτηρίας ἑαυτοῖς ἀναπετάσωμεν, μηδὲ καταμαλακισθώμεν τῷ ἐλέει αὐτοῦ, ἵνα μὴ τὰ ἔσχατα τῶν πρώτων χεῖρῳ γένηται, καὶ τὴν κατὰ Ἰουδαίων ἀρὰν ἑαυτοῖς ἐφελκυσώμεθα. « Οὐαὶ ἔθνος ἁμαρτωλῶν, λαὸς πληρὸς ἁμαρτιῶν (Jes. 1, 4) ». « Τί ἐτι πληγῆτε προστιθέντες ἀνομίαν; » (1, 5) λέγοντος, καὶ « οὐκ ἔστι μάλαγμα ἐπιθεῖναι, οὔτε ἔλαιον οὔτε καταδέσμους (1b. 1, 6) ». (27) Μὴ οὖν τηλικούτων κακῶν ὑπευθύνους ἑαυτοὺς παρασκευάσωμεν, ἀγαπητοί, μηδὲ τῶν συνθηκῶν ἐπιλήσμονες γινώμεθα, ἀς θεῷ συνετιθέμεθα, ὅτε τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἀπειλὴν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν στηριζομένην ἐδίδεμπομεν. Ἰστε γὰρ, ἴστε πάντες ὑπὸ τῆς οἰκείας ἑκαστος ἀναοιδασκόμενος συνειδήσεως, ὥς κατ' ἐκείνο καιροῦ ὁ μὲν ἀδικῶν τι δεδρακὼς μηκέτι πράττειν τοῦτο θεῷ συνετιθετο, ὁ δὲ πορνεὶα τὸ σῶμα προδεδωκὼς μίσει τοῦ πάθους τὴν τῆς σωφροσύνης ὁμολογίαν ἐκουσιαζόμενος ἐπέδεικνυτο, καὶ ὅθι καὶ ὁ μῆθαις σχολάζων ἐντρεφε καὶ νήφειν ὑπισχνεῖτο τὸ ἐπιλοιπον. (28) Ἄλλος σκληρὰν ἔχων τὴν καρδίαν καὶ ἀφιάνθρωπον ὅλος τῆς ἐλεημοσύνης ἐγίνετο, τὸν παρὰ θεοῦ ἔλεον εἰς ἀρραβῶνα τῆς πρὸς τοὺς πλησίον ἐλεημοσύνης ἐξαίτουμένος, καὶ ὁ φίλος μὲν βάσκανος, διαπολιτευόμενοις δὲ δλεθρος, καὶ δούλοις μὲν δήμεος, ἐλευθεροῖς δὲ τύραννος, θρήνοις καὶ κοπετοῖς συνεχόμενος τὸ τῶν θῆδων ἐξημέρου καὶ μετεσκεύαζε τὸ ἄγριον. Ταπεινοὺς ἦν ἰδεῖν τοὺς ὑψαύχνας καὶ τοὺς τρωφτάς νηστευτάς, καὶ οἷς γέλωις διὰ βίου καὶ παίγνια, δακρύων ρεῖθροις αἱ παρειαὶ κατεπλύνοντο· οἷς δ' ἐπὶ χρημάτων κτήσιν ἑαυτοὺς ἀφείναι διεπούδατο, οὗτοι κοινωνοὺς ἐποιοῦντο τοὺς πένιτας, τὸ τῆς φιλαργίας ἀρρώστημα διαπύοντες, καὶ συγκεφαλαιωσάμενον εἰπεῖν, τὸ οἰκεῖον πολυπραγμονοῦντες ἐλάττωμα σπουδῇ πολλῇ πε-

ριήρουν καὶ ἀπεσκευάζοντο, καὶ τῶν διλιγωρίας καὶ βραδυνῶναις ἐμδεδωκότων ἑκαστος χειρὶ καὶ ποδὶ καὶ πάσῃ δυνάμει παραγγέλλειν εἰς ἀρετὴν ἐπηγγέλλετο, καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον καθαρῶς καὶ ἀνεπιστρώφως τὴν τρίβον τέμνειν τῶν διομολογηθέντων ἡὔχοντο τε καὶ συνετίθεντο. (29) Μηδεὶς οὖν ἡμῶν τούτων ἀμνημονεῖτω, μηδεὶς τὰς τοιαύτας ὑποσχέσεις λήθη λυμηνάσθω. Ἡ γὰρ τούτων λήθη ὄργην οἶδεν ἀνάπτειν θεοῦ· καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ ταύταις ἡμῶν ταῖς ὁμολογίαις καὶ τὴν μητέρα τοῦ λόγου καὶ θεοῦ ἡμῶν πρὸς αὐτὸν ἐξεγγησάμεθα καὶ ἡ αὐτόθεν ἡμῶς φιλανθρωπία τῆς αἰχμαλωσίας ἀφελοῦσα καταλάβετο. Ταύταις τὰς καρδίας ἡμῶν περικαθάραντες καὶ ἀρόσαντες τοὺς ἐπὶ τῇ μετανοίᾳ καρποὺς ἐτρυγίσσαμεν. (30) Οὕτως τὰς γνώμας βελτιωθέντες τῶν δυσχερῶν ἀπτηλάγγημεν· ταύτας κρηπίδας τῆς ἔπειτα πολιτείας περῶμενοι, μὴ ζῦλα μηδὲ χόρτον, μὴ καλὰ μὲν ὕλην εὐφλεκτον τῆς ἁμαρτίας καὶ συνδαπανῶσαν τοὺς πεφορτισμένους ἐπισωρεύωμεν, ἀλλὰ χρυσὸν καὶ ἄργυρον τὰς εἰλικρινεῖς καὶ καθαρωτάτας τῶν πράξεων, αἷς ἰὸς πονηρίας οὐκ ἐνέσφαρται, ἐποικοδομήσωμεν, ἵνα ἡμῖν ἔσοιτο τεῖχος ἀρρηκτον εἰς καταφυγὴν καὶ ἱερὸν ἄσυλον ἐν ταῖς τῶν πειρασμῶν ἐπαναστάσεσι· μηδὲ ἐκκλίνωμεν εἰς τὰ ὀπισθον, ἵνα μὴ κατακριθώμεν τὸ μὴ εὐθετοὶ φανῆναι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ἵνα μὴ τὰ παρελθόντα δυσχερῆ ἐπακολουθοῦντα καὶ συμπααραμένοντα δεῖξωμεν τοῖς ἔργοις ἡμῶν. (31) Ἐπιστραφῆτω ἑκαστος ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ τῶν πονηρῶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτοῦ, ἐπισταθμώμενος καὶ διφρευόμενος ἑαυτὸν, τί τῶν εἰργασμένων αὐτῷ λυπεῖν οὕτως οἶδε θεὸν ὥς τοσαύτην ἐπισπᾶσθαι τὴν ὄργην, τί τοσαύτην ἔχει τῆς μοχθηρίας τὴν ὑπερβολὴν ὥς τηλικαύτην κινεῖν ἀπειλὴν, ἐπὶ τίσι τῶν πράξεων ἀνῆφθη ἐφ' ἡμᾶς ὁ θυμὸς αὐτοῦ, καὶ ποῖαι τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ τὴν νεφέλην ἡμῖν ἐπισκιάσαι συγκατειργάσαντο, πόθεν ἐπῆνέχθη ἡ ποινὴ καὶ πῶς ἀεστάλη ἡ πληγὴ, πόθεν ἐτραυματίσθημεν καὶ τίσι μοιυθέντες ἰατρευθήμεν. (32) Ἄν γὰρ ταῦτα ζητῶμεν καὶ οὕτω πολυπραγμονώμεν ἑαυτοὺς καὶ μελέτην ταῦτα ποιώμεθα, οἶδα ὅτι ἐπὶ πλεόν τὸν ἔλεον αὐτοῦ ἐπιδειψιεύσοιτο κύριος. « Ἐγγὺς γὰρ πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούσεται καὶ σώσει αὐτοὺς (Ps. 144, 19) », καὶ ὑπερασπιστὴς ἐστί πάντων τῶν ἐλπίζόντων ἐπ' αὐτόν. (33) Ἐὰν δὲ τοῖς ἐμπροσθεν ἡμῶν ἁμαρτήμασι, ὁ μὴ γένοιτο, προστηκώμεθα, μηδὲ γὰρ μηδ' εἴη τις ἐν ὑμῖν οὕτως ἀνάληγτος καὶ ἀδιόρθωτος ὥς ἀλογῆσαι τοσαύτης καὶ τηλικαύτης θεηλάτου ἀγανακτήσεως, ἂν οὖν τούτοις αὐτοῦ ἐμολυνώμεθα πάθει καὶ τῷ βορβόρῳ τῶν ἡδονῶν ἰλυσπώμεθα, καὶ μὴ τῇ ἐπιμονῇ

|| — § 26. τῷ εἰεῖ ἐν τῷ ε. cod.; em. N. || — § 27. κατ' ἐκείνο κατ' ἐκείνου cod.; em. N. || — § 29. τὰς καρδίας ταῖς καρδίαις cod.; em. N. || — § 31. ἐπισκιάσαι ἐπισκιάσασαι cod.; em. N. || — 34. ἡμᾶς αὐτοῦ; ὑμᾶς α. cod.;

τῆς μετανοίας τὰ φθάσαντα ἐξίλασώμεθα, μηδὲ φυλακὴν τοῦ μέλλοντος βίου τῶν λυπηρῶν τὰ παρωγῆ-
κότα ποιησώμεθα, φεῦ, εἰς οἷον πάλιν ἑαυτοὺς ἐπι-
ρίπτομεν ὄλεθρον, οἷων συμφορῶν ἀνорύσσομεν
βόθρουν, ἡλικίαν κακῶν χειμῶνα καθ' ἑαυτῶν ἀγριαί-
νοντες ἐπεγεύρομεν: « Ἐὰν γὰρ, φησί, μὴ ἐπιστρα-
φῇτε, τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ στίλβώσει, τὸ τόξον αὐτοῦ
ἐνέτεινε καὶ ἡτοίμασεν αὐτὸ, καὶ ἐν αὐτῷ ἡτοίμασε
σκέυη θανάτου » (Ps. 7, 13), καὶ « ἐπιβρέξει ἐπὶ
ἀμαρτωλοὺς παγίδα, πῦρ καὶ θεῖον καὶ πνεύματα
καταιγίδος ἡ μερίς τοῦ ποτηρίου αὐτοῦ » (Ps. 10, 6),
καὶ « πῦρ καὶ χάλαζα, λιμός καὶ θάνατος, ῥομφαία
καὶ μάστιγ ἐπὶ τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἐκτίσθησαν ταῦτα
πάντα » (Sirac. 40, 9). (34) Οὐκ ἀλλοτριῶν ἡμῖν ὑπο-
δειγμάτων χρεῖα εἰς τὸν οἰκεῖον σωφρονισμόν· ἡμᾶς
αὐτοὺς εἰς τὴν σφῶν αὐτῶν διόρθωσιν καὶ νοουθεσίαν
δεῖ παραλαβεῖν τὸ πάθος ἡμῶν εἰς ἡμέτερον ἴαμα,
τῶν μελλόντων τὸ προλαβόν. « Ὅτε γὰρ ἀναγώνοις
καὶ ἡδυπαθεῖσι διατριβαῖς ἐντρυφῶντες ἐκδεδιτημέθα,
ἵνα μὴ τὰ ἄλλα λέγω, τότε τὴν ὁργὴν κυρίου ἐφ'
ἡμᾶς ὡς χαλᾶζης πληθὺς ἐπὶ καρπῶν συγκομιᾷ
καταφρομένην ἐβλέπομεν. (35) Ἐστὴ ἡ θραῦσις τῇ
μετανοίᾳ· μὴ κινήσωμεν αὐτὴν τῇ ἀμελείᾳ. Κατε-
πράνθη ὁ θυμὸς αὐτοῦ τοῖς τῶν δακρύων ἡμῶν ὄχε-
τοῖς· μὴ ἀνάψωμεν πάλιν αὐτὸν βρασμῷ γέλωτος
ἄκρατος καὶ θυμεικῶν ἀθυρμάτων ἐνδελεχισμοῖς.
Ἡ καθ' ἡμῶν ἡκονημένη συνστάλη ῥομφαία λιταῖς
καὶ δεήσεσιν ὑποχωρήσασα· μὴ στίλβώσωμεν πάλιν
αὐτὴν ὕπνοις καὶ μέθαις καὶ θεραπείᾳ τῆς ἀκολά-
στου σχολάζοντος γαστροῦ. (36) Τοῦ στεναγμοῦ τῆς
καρδίας ἡμῶν καὶ τῆς βοῆς ἐκείνης ἤκουσεν ὁ θεὸς
καὶ οὐχ ὑπερίδε· μὴ παυσώμεθα τοῦτο ποιεῖν, ἵνα
διὰ παντὸς ἡμῖν ἡ θεόθεν φιλανθρωπία ἐπικουρῇ.
(36) Κακὸν ἡ μέθη, κακὸν ἡ πορνεία, κακὸν τὸ ἀδι-
καίῃ, κακὸν ἡ μισαδελφία, ἡ κατὰ τοῦ πλησίον ὁργή,
ἡ ὑπεροψία, ὁ φόνος, ὁ φόβος· κακὸν ἡ ῥαθυμία καὶ
ἡ ἀμέλεια. Φύγωμεν ταῦτα πάσῃ δυνάμει, ἀγαπη-
τοί· κοινὰ τὰ πάθη ἀρχόντων, [ἀρχομένων,] πλουσίων,
πενήτων, ἀνδράσι, γυναιξί· κοινὰ γενέσθω καὶ τὰ
κατορθώματα. Ταῦτα τὴν ὁργὴν ἐκκαίει τοῦ θεοῦ,
ταῦτα τὴν ἀπειλὴν αὖξει, τὴν φιλανθρωπίαν ἀνα-
στῆλει, καὶ ταπεινοὺς μὲν παρασκευάζει τοῖς ἐχθροῖς,
δυνατοὶ δὲ τὸ πολέμιον καθ' ἡμῶν. Ταῦτα βδελυ-
ζώμεθα καὶ ἀποστραφῶμεν ἐκ ψυχῆς, ἵνα μὴ τὴν
ἀπὸ θεοῦ καταδικασθῶμεν ἀποτροπὴν. (37) Καὶ γὰρ
ὁ παλαιὸς Ἰσραὴλ, ὅτε τοῖς πάθεσι ἀλὸς ἐξηλέγχετο,
τότε ῥομφαίης παρείδοτο στόματι, Ἰσραὴλ ἐκείνος
οὐχὶ τυχὸν ἔθνος, οὐδὲ λαὸς παρρωμένος, ἀλλ' ὅς
« σχοίνισμα κληρονομίας » (Ps. 104, 11) ἐδοξάζετο,
καὶ « λαὸς ἐμακαρίζετο περισούσις » (Exod. 19, 15),
ἐκείνος οὗτος ἀμαρτάνων μὲν ἐχθροῖς ἐμαστίζετο, κατ-

ορθῶν δὲ τούτων ἐκράτει καὶ ὑπερίσχυε, καὶ φυλακὴν
μὲν τῶν ἐντολῶν μελετῶν ὅπλοις ἐκαρποῦτο τὴν ἀλ-
λοτριαν, ἐτέρων πόνοις αὐτὸς εὐφραινόμενος, τοῦ νόμου
δὲ κατολιγῶν αὐτὸς ἀγόμενος δορυάλωτος τὴν οἰ-
κείαν τοὺς ἐχθροὺς εὖρα διακκληρουμένους καὶ τὸ
ἐνυάλιον παιωνίζοντάς τε καὶ πυρρρίζοντάς· καὶ λίαν
γε τοῦτο σοφῶς τε καὶ δικαίως· δεῖ γὰρ τὸν ἡγαπη-
μένον καὶ οἰκειωθέντα τῷ θεῷ λαὸν οὐ τῇ ἰσχύι πε-
ποιθέναι τῶν χειρῶν οὐδὲ τῇ ῥώμῃ μεγαφρονεῖν τοῦ
βραχίονος οὐδὲ ταῖς τῶν ὅπλων παρασκευαῖς ἐπερεῖ-
δεσθαι, πεπεισθαι δὲ κατακυριεύειν τῶν ἀνθεστηκότων
καὶ κρατεῖν τῇ συμμαχίᾳ τοῦ κρείττονος, ἐκείνην δὲ
πράξεων συνειδέναι ταῖς ἀρίσταῖς ἐπακολουθεῖν καὶ
κατορθωμάτων πλήθει ἐπιφοιτᾶν. (38) Ἄν οὖν ἐξο-
λισθῇ τις τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς συνολισθάνειν
πάντως ἀνάγκη καὶ τῆς συμμαχίας αὐτοῦ τοῦ θεοῦ·
ἂν δὲ τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις κομᾷ τὸν βίον καὶ θεωρα-
κισμένος τὴν ἀρετὴν σύμμαχον φέροι τὴν ἀμαχον
ἐπικουρίαν κατ' ἐχθρῶν. (39) Ἄλλ' ὁ μὲν τοῦ θεοῦ
λαὸς τῇ ἐξ αὐτοῦ συμμαχίᾳ καὶ κρατύνεται καὶ τὴν
κατὰ τῶν ἀντιπάλων νίκην τροπαιοφορεῖ· τὰ δὲ λοιπὰ
τῶν ἐθνῶν, οἷς ἡ περὶ τὸ θεῖον δόξα ἡμάρτηται, οὐ
ταῖς σφῶν αὐτῶν ἀγαθοεργίαις, ταῖς ἡμετέραις δὲ
κακοπραγίαις αὖξει τὴν ἰσχύν καὶ ταύταις κραταιοῦται
καὶ μεγαλύνεται καθ' ἡμῶν. Μάστιγες γὰρ ὥσπερ
ἐπαφίενται ἡμῖν καὶ τὰ ἡμέτερα παραπτώματα τῶν
μαστίγων ὕλη γίνεται, καὶ τοσούτον αὐτοῖς τὸ καθ'
ἡμῶν κράτος ἐγχειρίζεται, ὅσον ἂν ἡμεῖς ἑαυτῶν τοῖς
πάθεσι καταστρατηγήσωμεν καὶ τῇ πρὸς τὸ κακὸν
νεύσει καὶ ὑποχωρήσει τὴν τάξιν, ἐφ' ἣν ἡμᾶς ὁ σω-
τήριος καὶ θεὸς νόμος ἔταξεν, ἐγκαταλείψωμεν.
(40) Ὅταν οὖν κατορθοῦντες μὲν οἰκειώμεθα θεῷ καὶ
τὸ κρατεῖν ἡμῖν παραγίνεται τῶν ἐχθρῶν τῷ κρατεῖν
τῶν παθῶν, ἀμαρτάνοντες δὲ τὴν θεόθεν εἰσπραττό-
μεθα ἀποστροφὴν καὶ τὸ πεσεῖν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς.
Πῶς οὐχὶ ταῦτα μὲν ἐκτρέπεσθαι καὶ βδελύττεσθαι
δεῖ, τὰ κατορθώματα δὲ μεταδιώκειν καὶ τούτοις
θάλλειν καὶ συναυξεῖν τὸν βίον διὰ παντός; Πῶς δ' ἂν
τις καὶ κατισχύσει θαρρήσειεν ἐχθρῶν, ὅτε τοὺς ἐν
αὐτῷ πολεμίους καὶ τὰς στάσεις ἐνδὸν θάλπει πορ-
θοῦντας αὐτὸν, ὅτε θυμὸς ἀλογος τοῦ αὐτοκράτορος
λογισμοῦ κρατεῖ καὶ κατὰ τοῦ πλησίον μηδὲν ἰσως
ἡδικηκός ἀναπέθει φονᾶν; πῶς σοι πολεμίων πε-
ριεῖναι τὸ νικᾶν ζητεῖς, ὅτε τὸ λίχνον τῆς ἐπιθυμίας
ὑποχείριον λαβὼν τὸν αὐτοδέσποτον λογισμόν ἔλκει τε
καὶ μεθέλκει περιάγον καὶ δουλαγωγῶν, ἔνθα ἂν ἐπι-
τάτῃ τὸ πάθος; Πῶς οὕτω πορθουμένους τε καὶ κατην-
δραποδισμένους τὸ κατὰ τῶν πολεμίων ἐπαθλον εἴποιτο;
(41) Οὐκ ἐστίν, ὅλως οὐκ ἐστὶν ὑπὸ τῶν ἐμψυλίων ἐχθρῶν
δεσμευθέντα τε καὶ δουλωθέντα καὶ τοῖς πάθεσι πεπρα-
κότα ἑαυτὸν κυριεύειν δύνασθαι τῶν ὑπαίθρων ἐχθρῶν.

em. N. || — § 37. ἐκείνος οὗτος] ἐκ. αὐτὸς conj. N. || — οἰκειάν] οικιάν cod.; em. N. || — § 40. ἡμῖν παραγίνεται .. τῷ
κρατεῖν] ἡμῶν π... τῷ κράτει cod.; em. N. || — θαρρήσειεν] θαρρήσῃ cod.; em. N.

Ἄν οὖν ἐκείνους καθελεῖν ἐβελήσωμεν, πολὺ πρότερον τοὺς ἐντὸς πολεμίους ὑποτάξει σπουδάσωμεν, τὴν τούτων στάσιν καὶ τὴν ἔριν καταλύσωμεν. Ἔστω τῶν παθῶν ὁ λογισμός αὐταρχῶν, καὶ τότε τῶν ἐναντίων, οἷς ἔξωθεν βάλλειν καὶ τιτρώσκειν ἄδεια, ἐγκρατεῖς γενησόμεθα. (42) Ἄν γὰρ ὅν αὐτοκράτορα λογισμὸν ἔλαβες ἐκ θεοῦ, τοῦτον ταῖς ἡδοναῖς προπιῶν ὡς ἀνδράποδον ὑπέταξας αὐταῖς αὐτὸν, πῶς πολεμίῳν ἔξωθεν ἐπιτιθεμένων γενέσθαι κύριος ἐπιθυμεῖς; Πῶς δυσμενῶν σκυλεύσεις ἀποσκευὴν ὁ ταῖς ἐγκολπίοις στάσεις καὶ ταῖς ἐπιβουλαῖς καθ' ἐκάστην σκυλευόμενος τὸν νοῦν; (43) Ἐκφυλλορορήσωμεν πρότερον τοὺς ἐμφυλίου τῶν λογισμῶν, καὶ τότε λαφυραγωγήσωμεν τῶν ἀλλοφύλων εὐχερῶς τὴν ἰσχύν. Οὐχ ὀρᾷς καὶ τὸν Ἰσραὴλ, ὡς ἐπειδὰν μὲν ἐκράτει παθῶν, ἐκράτει καὶ τῶν ἐχθρῶν; συνεστρατήγει γὰρ αὐτῷ ὁ θεός· ὅτε δὲ τῇ ἀμαρτίᾳ ἐδεδοῦλωτο, τότε καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐξεδίδото· ἐγκατελεόπει γὰρ αὐτοὺς ἡ συστρατηγούσα θεία ἰσχύς. (44) Οὗτος εὐαρεστῶν θεῷ διὰ Μωυσέως τὰς τῶν Αἰγυπτίων φοδερὰς καὶ βαρεῖας χεῖρας ἐξέφυγε, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγριαίνουσα θάλασσα αὐτοῖς μὲν εἰς εὐθεῖαν τρίβον ὑπὲρ λόγον κατηγυρέπιστο, τάφος δ' αἰώνιος τοῖς τῶν Αἰγυπτίων ἐπιδιώκουσιν ἀνείργυτο, αὐτοῖς ἵπποις, αὐτοῖς ἄρμασι, αὐτῷ Φαραῶ τερατουργῶσα τὸν ὄλεθρον· ἐν οἷς ὁ ἡγαπημένος τῷ θεῷ λαὸς ἠυφράνθη τε καὶ ἡγαλλιάσατο καὶ τῷ στρατηγῷ καὶ νικοποίῳ θεῷ ᾧδὸν ἀνεκρούσατο ἐν χαρᾷ τὴν ἐξόδιον. (45) Ἄλλ' οὗτοι πάλιν ἐπειδὰν ὑπεσύρῃσαν ἄλῳναι γογγυσμῷ καὶ δίχα προστάγματος θεοῦ ἐπὶ πολέμου παρασκευὴν ἐξηρτύσαντο καὶ τὴν ἐν χειρῶν νόμῳ πεποιθῆσιν τοῦ θεοῦ προτεθεικέναι συνθήματος ἐξηγήθησαν, κραταιῶς καταπολεμηθέντες ἠττήθησαν, τῷ οἰκίῳ παρραπτώματι τῶν ἀντιπάλων τοῦ κράτος ὀγκώσαντες καὶ τὸ κλέος ἀνυψώσαντες. (46) Πάλιν δὲ νόμῳ θεοῦ στρατηγούμενοι καὶ τοῖς Μωυσέως λόγους πειθαρχούμενοι πολλὰς μὲν τῶν πολεμίῳν πόλεις ἐξεπόρθησαν, πολλῶν δὲ σωμάτων ἐκράτησαν, πολλὴν δὲ λείαν ἐλαφυραγώγησαν, καὶ πολλῆς θυμηδίας καὶ χαρᾶς ἐνεπλήσθησαν. Καὶ παρέμεινεν ἂν αὐτοῖς ἡ ἐπὶ τῇ νίκῃ θυμηδία καὶ τέρψις, εἰ μὴ ἀχαριστία τοὺς ὄφεις καθ' ἑαυτῶν ἐπεστράτευσαν, ἐπεὶ μὴ παρῇν ἔθνος ὁ τὴν ἐπὶ τῇ ἀχαριστίᾳ δικαίαν ἀγανάκτησιν τοῦ θεοῦ διὰ ξίφους ἀνεπλήρου καὶ ἀνεδείκνυτο. (47) Οὕτω διαστίζεται λαὸς ἀμαρτάνων ἡ ξίφει πολεμίῳν θεριζόμενοι ἢ θηρίῳ δόδοσι κατεσθιόμενοι ἢ κλόνῳ γῆς καὶ βρασμῷ βιζίου παιδεύόμενοι ἢ σκηπτοῖς οὐρανίοις ἀπανθρακούμενοι ἢ καρπῶν ἀφορία πιεζόμενοι ἢ ἀέρος φθόρῳ συμφειρόμενοι. Καὶ τρόπος κολάσεως οὐκ ἐξαπορεῖται κατάλληλος τῷ τοῦ σφάλματος ἐπιτηδεύ-

ματι, καὶ τοῦτο τις διαφυγὼν ἐκείνῳ περιεπάρη, κακεῖνο πάλιν ἄλλος ἰσως διαδράς ὑπὸ τοῦ ἐτέρου συνήνεχθη, καὶ ὁ παρανόμως βίου καὶ τὰς εὐθύνας ὠφληκῶς, τὴν δίκην φυγεῖν οὐ δυνήσεται. (48) Τί γάρ μοι δεῖ καταλέγειν τὰ ἐπιλοιπα τοῦ Ἰσραὴλ, τὰς κατ' ἐχθρῶν νίκας, ὅτε ἐσωφρόνει, τὰς ἀπροσδοκίους ἡττας, ὅτε πάλιν παρεφρόνει, τὴν αἰχμαλωσίαν, τὴν ἐπάνοδον, τὴν ἐπανάστασιν, πάλιν τὴν ἀποκατάστασιν, αὐτὴν τὴν καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ, τὴν ἀνοικοδομὴν πάλιν. Ὡς τὰ μὲν χρηστὰ χρησταῖς ἐπὶνῆθε πράξεις, μοχθηρῶν δὲ ἥσαν εἰσπράξεις ἐπὶ δυσχερῇ. (49) Ἐχόντες οὖν, ἀγαπητοί, τὰ ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς συνεχεχθέντα εἰς ἡμῶν αὐτῶν ἐπανόρθωσιν τὰ κατὰ τὸν Ἰσραὴλ πάλαι προὑποδειχθέντα, μισήσωμεν τὴν ἀμαρτίαν καὶ ἀνθεξώμεθα τῶν ἀρετῶν. Φύγωμεν τὰ ἐγκύκλια ταῦτα καὶ ψυχοβλαβῆ πλημμελήματα, μέθην, πορνείαν, φθόνον, καταλαλίαν, πλεονεξίαν, ἀδικίαν, ἀλαζονείαν, μισαδελφίαν, τὰ τούτων ἔχοντα, ὡς ἂν καὶ τῆς ἐν πολεμίοις τροπαιοφρίας εὐτυχήσωμεν καὶ τῆς οὐρανόυ κληροδοσίας μὴ ἀστοχήσωμεν. (50) Ἄλλ' ἐπειδὴ τῆς ἀπειλῆς ἐρρύσθημεν καὶ τὴν μάχαιραν διεφύγομεν καὶ παρῆλθεν ἡμᾶς ὁ ὀλοθρευτὴς τῆς μητρὸς τοῦ λόγου τῇ περιβολῇ σκεπασθέντας τε καὶ διασημανθέντας, κοινῇ πάντες σὺν αὐτῇ τῇ ἐξ αὐτῆς τεχθέντι Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν εὐχαριστηρίου ᾧδὸς ἀναπέψωμεν, πᾶς οἶκος, ὃς τὸ ξίφος διέφυγεν, ἡλικία πᾶσα, γυναῖκες, παῖδες, νέοι καὶ πρεσβῦται· οἷς γὰρ κοινὸς ὁ ὄλεθρος ἐπεκρέματο, οὗτοι [καὶ] κοινὸν τὸν ὕμνον ἐξοστοῦν καὶ προσάγειν θεῷ καὶ τῇ τούτου μητρὶ κεχρεωσθήκασι. Κοινῆς ἐλευθερίας ἀπηλαύσαμεν, κοινὴν τὴν εὐχαριστίαν προσοίσωμεν. (51) Εἰπώμεν τῇ μητρὶ τοῦ λόγου καὶ γνώμης εὐθύτητι καὶ ψυχῆς καθαρότητι· « ἡμεῖς τὴν πρὸς σὲ πίστιν καὶ τὸν πόθον ἀδιστακτικῶς φυλάττομεν· αὐτὴ τὴν σὴν πόλιν, ὡς οἶδας, ὡς βούλει, περιώσω. » Ὅπλα σὲ καὶ τεῖχος καὶ θυρεὸς καὶ στρατηγὸν αὐτὸν προβαλλόμεθα· αὐτὴ τοῦ λαοῦ σου ὑπερμάχῃσον. Ἡμεῖς σοι τὰς καρδίας καθαρὰς, ὁση δύναμις, ῥύπου καὶ παθῶν ἑαυτοὺς ἐξαρπάσαντες παραστήσαι σπουδάσωμεν· αὐτὴ τὰς βουλὰς τῶν καθ' ἡμῶν ἐξωφρυωμένων διασχέδασον. Ἄν γάρ τι καὶ παρασφαλῶμεν τῶν ἐπιγγελεμένων ἡμῖν, σὸν ἐστὶ τὸ διορθώσασθαι, σὸν ἐστὶ τὸ χεῖρα τοῖς ἐπὶ γόνυ κλιθεῖσι παρασχεῖν καὶ ἀναστήσαι τοῦ πτώματος. » (52) Εἰπώμεν ταῦτα τῇ παρθένῳ καὶ μὴ ψευσώμεθα, ἵνα μὴ τῆς καλῆς ἡμῶν ἐλπίδος διαψευσθῶμεν, ἵνα τῆς προσδοκίας μὴ παρασφαλῶμεν, ἵνα σάλου καὶ κυμάτων καὶ ζάλης τῶν ἐν τῷ βίῳ κακῶν ὑπερανασχόντες τῆς σωτηρίας ἡμῶν τῷ λιμένι ἐγκαθορισθῶμεν καὶ τῆς ἰπουρανίου δόξης καταζωωθῶμεν χάριτι καὶ φιλανθρωπῇ Χριστοῦ τοῦ

§ 42. σκυλεύσεις; σκυλεύεις cod.; em. N. — § 43. λαφυραγωγήσωμεν cod.; em. N. — § 47. παιδεύόμενοι] Vix recte habet. An σαλεύόμενοι? — πάλιν ἄλλος; π. ἄλλως cod. — συνήνεχθη] συνελήθη? συνεσχέθη? — § 49. ἡμῶν αὐτῶν]

ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὃ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ | τῇ δημοσυσίῳ καὶ ζωαρχικῇ τριάδι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ
προσκύνησις ἀμα τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, | εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ὑμῶν α. cod. ; em. N. Dein pro ἀπτοχ σωμεν... ἀναπέμφωμεν Nauckius mavult ἀτυγχήσωμεν... ἀναμείλωμεν. || — § 50. καὶ
ante κοινὸν addidi. || — § 51. φυλάττομεν] φυλάττωμεν vel φυλάττομεν conj. N.



ANONYMI

PERIPLUS PONTI EUXINI.

PARS EJUS MEDIA E CODICE LONDINIENSI DESCRIPTA.

XLII. § 1. Ἀπὸ οὖν Ἀρχάβως ποταμοῦ ἕως Ὀφιοῦντος ποταμοῦ πρώην ὄκουν ἔθνος οἱ λεγόμενοι Ἐχειριεῖς (νῦν δὲ οἰκοῦσι Μαχέλωνες καὶ Ἡνίοχοι) ἀπὸ δὲ Ἀψάρου ποταμοῦ ἕως Ἀρχάβως ποταμοῦ πρώην ὄκουν οἱ λεγόμενοι Βύζηρες (νῦν δὲ οἰκοῦσι Ζυδρείται).

2. Ἀπὸ δὲ Ἀψάρου ποταμοῦ εἰς Ἀκαμψιν ποταμὸν ναυσίπορον στάδια ιε', μίλια δύο. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀκάμψιος ποταμοῦ εἰς Βαθὺν ποταμὸν στάδια οε', μίλια ι'. Ἀπὸ δὲ τοῦ Βαθέος ποταμοῦ εἰς Κίνασον ποταμὸν στάδια λ', μίλια ιε'. Ἀπὸ δὲ Κίνασου ποταμοῦ εἰς Ἴσιν ποταμὸν ναυσίπορον στάδια λ', μίλια ιε'. Ναυσίποροι δὲ εἰσιν ὁ τε Ἀκαμψίς καὶ ὁ Ἴσις, καὶ αὖρας τὰς ἐωθινὰς ἰσχυρὰς ἐκπέμπουσιν. Ἀπὸ δὲ Ἰσίου ποταμοῦ εἰς Μόγρον (ἤτοι Νύγρον) λεγόμενον πόρος ναυσί σταδίων λ', μιλίων ιε'.**

XLII. § 1. Ab Archabi fluvio usque ad Ophiuntem fluvium pridem populus Ecchiriensium habitabat (nunc ibi Machelones et Heniochi degunt). Ab Apsaro autem fluvio usque ad Archabim fluvium Byzeres qui vocantur habitabant (nunc vero Zydritæ habitant) [E Menippo].

2. Ab Apsaro fl. ad Acampsin fluvium navigabilem stadia 15, milliaria 2. Ab Acampsin fl. ad Bathyn fl. stadia 75, mill. 10. A Bathyn fluvio ad Cinasum stadia 90, mill. 12. A Cinaso fl. ad Isin fluvium navigabilem stadia 90, mill. 12. Acampsis et Isis fluvii navigabiles sunt et validas matutino tempore auras emittunt. Ab Iside ad Mogrum (sive Nygrum) fluvium navigatio est stadiorum 90, mill. 12. [Inde ad Phasin sunt stadia 90, mill. 12.] (Ex Arriano § 9 p. 375.)

Anonymi Periplum Ponti Euxini hucusque non noveramus nisi ex duobus codicibus, quorum alter, Vaticanus, primam libri partem, alter, Palatinus, ultimam exhibebat. Desiderabatur pars media, oræ maritimæ descriptionem continens, quæ ab Ophiunte fluvio ad fauces paludis Mæoticæ pertinet. Eam nunc damus secundum codicem Musei Britannici, qui librum continet integrum. Inserenda est in Geographorum minorum volumine primo pag. 412 post § 42. Ceterum constat periplum istum consarcinatum esse ex Arriano et Menippo vel potius epitomatore Menippe peripli Marciano et ex periegesi iambica, quæ sub Scymni nomine circumfertur, et ex Pseudo-Scylace. Excerptis nonnulla de suo penu auctor addidit, quibus cum priscis locorum nominibus recentiora componuntur. Haud levis hæc momenti sunt et a viro Bosporano de vicinis patriæ regionibus bene docto profecta esse videntur.

§ 1. Codex Vaticanus desinit in verba : νῦν δὲ οἰκοῦσι Μαχέλωνες καὶ Ἡνίοχοι. || — ἕως Ὀφιοῦντος ποτ. πρώην] εἰς Ὀφιοῦντα ποταμὸν πρώτον cod. Vat. || — Μαχέλωνες] Sic codex Lendin. tum hoc loco, tum infra § 18, tum in antec. p. 378, 25 et 379, 1, ubi ex cod. Vat. editur Μαχέλωνες... Μαχελόνων, sicut apud Dionem Cassium 68, 19, ubi : Τ:αῖανό;... Ἀγγιῶλον τὸν Ἡνιόχων καὶ Μαχελόνων βασιλεῖα δώροις ἡμεῖς πατο. Ceterum verba νῦν δὲ οἰκοῦσι Μαχέλωνες καὶ Ἡνίοχοι et deinde νῦν δὲ οἰκοῦσι Ζυδρείται Anonymus addidit cum Menippo Arrianum componens. Menippus Heniochos et Machelones inter Achæos et Sanniches habitare statuit, ut liquet ex § 18. Similiter plerique auctores antiquiores, quibus etiam Ptolemæus se addixit, de Heniochorum sedibus statuerunt. De Machelonibus minus liquet. Nescio an ad eos pertineat Μαχελσός (ut editur) vel potius Μαχ:λεσσός; (ut in optimis codd. Florent. et Mediolan. legitur) urbs, quam in mediterraneis Colchidis Ptolemæus habet. Ibidem Ptolemæus Ζάβριν urbem collocat, quam cum Zydrytis ab uno Arriano memoratis componendam esse censeo. Quod Ecchiriens Menippi attinet, monendum est vicinos iis ab occasu fuisse Bechires, quibus Menippus oræ tractum ab Ophiunte ad Trapezuntem usque pertinentem assignavit. In antecedentibus enim (p. 411, 7 ed. nostr.) codex Londiniensis Vaticano integrior ita habet : Ἀπὸ οὖν Ὀφιοῦντος ποταμοῦ [ἕως Τραπεζουντίων πρώην ὄκουν ἔθνος Βίχηρες (Boz. cod.) λεγόμενοι, νῦν δὲ οἰκοῦσι Κόλχοι. Μέχρι οὖν τοῦ Ὀφιοῦντος ποταμοῦ] τὰ ἔθνη τῶν δύο ἰόντων ἐστὶ κτλ. Uncis inclusa in Vaticano libro exciderunt. De Bechiris sive Bechiris inter Ecchiriens et Macrones mediis cf. Scylax § 84 p. 63 ibique not. || — ἕως Ἀρχάβως] ἕως χόδεως codex. || — Βύζηρες] Βούσηρες codex An. sicuti codex Scylacis § 82, p. 63, ubi vide. Deinde Ζυδρείται ex Arriano dedi pro Ζυδρίται, quod codex An. habet. Inter Archabim et Apsarum sec. Arrianum nonnisi 60 stadia intercedunt, adeo ut Byzeres perexiguum oræ maritimæ spatium obtinuisent, siquidem in Arriani stadiasmo acquiescendum esset.

§ 2. Στάδια ιε'] Acampsis est hodiernus Tchorok, fluvius hujus tractus longe maximus compluribusque ostiis in mare se eructans. Ab Archabi (h. Archawi) ad Tchorok fluvii os orientale sunt stadia 205-210, Arrianus autem errore manifesto nonnisi 75 stadia computat, quorum 60 pertinent ab Archabi ad Apsarum, 15 ab Apsaro ad Acampsin. Sexaginta stadiis ab Archabi deducimur ad fluvium Khoppa-Sou; hunc igitur esse Apsarum Arriani olim statue-

3. Οὗτος δὲ ὁ Φάσις ποταμὸς ἔχει τὸ ρεῦμα παρό-
μενον ἐκ τῆς Ἀρμενίας· οὗ πλησίον οἰκοῦσι μετα-
στάντες ἐξ Ἰβηρίας εἰς Ἀρμενίαν Ἰβήρες. Εἰσιόντων
δὲ εἰς ποταμὸν ἀριστερὰ τοῦ Φάσιδος παράκειται
Μιλησίων πόλις Ἑλληνίς Φάσις λεγομένη, εἰς ἣν
λέγεται καταβαίνειν ἔθνη ἐξήκοντα διαφόροις χρώ-
μασι φωναῖς, ἐν οἷς τινὰς λέγουσιν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς
καὶ Βακτριανῆς συναφικνεῖσθαι βαρβάρους. Μεταξὺ
δὲ τούτων βάρβαρος ἐστὶν ἡ Κοραξικὴ, ἥς τὰ ἐχόμενα
ἡ Κωλικὴ καλουμένη, τὸ νῦν Μελαγχλαίων καὶ
Κόλχων ἔθνος.

4. Ἐχει δὲ καὶ ἀνάπλου δὲ ποταμὸς σταδίων ρ',
μυλίων δ'. Ἐν ᾧ ἐστὶ πόλις μεγάλη Αἶα λεγο-
μένη, ὅθεν ἡ Μήδεα ἦν.

3. Hic Phasis fluvius ex Armenia defluit. Prope eum
Iberes degunt, qui ex Iberia in Armeniam transmigra-
runt. Ingredientibus Phasin ad sinistram fluvio adjacet
urbs græca, Milesiorum colonia, Phasis dicta, in quam
gentes sexaginta diversis linguis utentes descendere di-
cunt, inter easque etiam ex India et Bactriana barbaros
nonnullos advenisse perhibent. Horum in medio est bar-
bara regio Coraxica, quam excipit Colica quæ vocatur;
nunc ibi Melanchlænorum et Colchorum gens (*E pe-
riegesi iamb.*).

4. Navigatio per adversum fluvium patet in stadia 100
[180?] mill. 4 [24?]. Apposita fluvio est Aia urbs magna,
unde Medea oriunda erat (*E Scylacis periplo*).

bam cum Kieperto, Rittero (*Erdkunde* tom. 18, p. 92 an. 1858), aliis plurimis, erroremque quærebam in numero
it'. Quod haud commissem, si notum tuum fuisset, quod nunc video ex tabulis nauticis (*Carte de la mer noire*,
4^{me} feuille, du Cap Idokoras au Cap Zefiros. *Dépôt des cartes de la marine*. 1861). *Tchorok* fluvium complu-
ribus ostiis exire, quorum media inter se quindecim fere stadiis distant. Quo cognito, verissimum esse censeo quod
Ritterus l. l. p. 938 coniecit fortasse apud Arrianum Apsari nomine significari *Tchorok* fluvii ostium occidentum, al-
teri autem Acampsin nomen dari. Comprobat hoc eo quod apud Ptolemæum Apsarus ex junctis Lyco et Glauco
fluvii nascens et ab Archabi 230 fere stadiis distans permagnus est fluvius, cui cum *Khoppa* rivulo nihil negotii
esse potest. Deinde vero in Tabula Peutingeriana ab Archabi ad Apsarum fl. millia 27 sive 216 stadia computantur,
quæ ab *Archabi* ad *Tchorok* fluvium pertinent. Denique ex Plinio (6, 14) colligitur Apsarum fluvium insignem fuisse,
quippe quem in colligendo Ponti stadiasmo inter παραπήγματα memorat: *Flumen Apsarum cum castello cognomine*
in faucibus a Trapezunte 140 m. p. (= 1120 stadia; reapse sunt fere 1020)... *Ab Apsaro ad os Phasidis* 70 m.
(= 560 stadia; revera 370). Idem Plinius deinde inter fluvios etiam Acampsin memorat, sive alio ex fonte, sive
inter Apsarum et Acampsin eodem quo Arrianus modo distinguens. Præterea monendum est in *Tchoro*: fluvii situm
satis quadrare quæ infra § 11 Arrianus refert: 'Ο δὲ Ἀψαρος πύργος ἐφάνη μοι εἶναι κατὰ μήκος τοῦ Πόντου'. Ἐνθεν γὰρ
ἦλθ' ἡ πρός ἄρκτον ὁ πλοῦς· ἡμῖν ἐγένετο. Procopius de bell. Goth. 4, 2 p. 464 sq. de Apsaro urbe et de Acampsii fluvio
prope eam exeunte verba facit, Apsari vero fluvii hoc certe nomine non meminuit. || — εἰς Κίνασον] Arriani codex ὁ
'Ακίνασις ... ἀπὸ Ἀκίνασου. Aliunde nomen fluvii non notum. Intelligendus est *Chorouk-Sou* in mare exiens inter
castella *Kintrich* et *Tsikinsir*, quorum hoc fortasse veteris nominis servat vestigium. || — Μώγρον] Μώγρον Arriani
codex. Quid præstet, haud liquet, quum nemo alius scriptor græcus fluvii mentionem iniecerit. — ἦτοι Νύκρον] Hoc
e Menippo auctor addiderit. *Nigro* habes in Tab. Peutingeriana. Quod apud Plinium 6, 12 legebatur *Mogrus*, Pinitianus
ex Arriano intulit; codices præbent *Magrus* et *Nogrus*, quorum hoc recepit Otto Ianus. Deinde in Anonymo excidit
nota distantia, quæ est a Chobo ad Phasin.

§ 3. Ἐκ τῆς Ἀρμενίας:] Eodem modo Eratosthenes ap. schol. Apoll. Rhod. 2, 400 et Strabo p. 498 (427, 20 ed.
Did.) et Dionys. Perieg. 691: Φάσις ... ἀρξάμενος ἀπ' οὐρεος Ἀρμενίου. Eodem redit quod nonnulli (Apoll. l. l. et Vib.
Seq. p. 16.) Phasin defluere dixerunt de Amarantis montibus Colchidis. De aliorum sententiis v. Ukert. 3, 2, p. 208.
|| — Μιλησίων πόλις Ἑλληνίς] Cf. Scylax § 81: Φάσις, Ἑλληνίς πόλις. Heraclides Pont. fr. 18 (Fr. Hist. 2, p. 218):
Φάσιν τὸ ἐξ ἀρχῆς Ἡνίοχοι κατήκοντο, ... ἐπειτα Μιλήσιοι. Steph. Byz. : Φάσις, ἐκίσθη ὑπὸ Μιλησίων. || — ἔθνη ἐξή-
κοντα] De Dioscuriade hoc narrat Strabo p. 498 (427, 12 Did.): συνέρχεσθαι γοῦν ἐς αὐτὴν ἑξομήκοντα, οἱ δὲ καὶ τρια-
κόσια ἔθνη φασί, οἱ οὐδὲν τῶν ὄντων μῆλει, πάντα δ' ἑτερόγλωττα. Plinius 6, 15: *Dioscurias quondam adeo clara*
ut Timosthenes in eam CCC nationes dissimilibus linguis descendere prodiderit, et postea a nostris CXXX
interpretibus negotia gesta ibi. || — ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς] Camaritas gentes cum Baccho ex India reduce in regiones
Ponticas venisse narrat Dionysius Per. 700, ubi vid. not. || — Κωλικὴ] κολ. cod. Cf. Scylax p. 61. || — Κόλχων
λέγων cod. Hucusque quæ in hoc segmine leguntur, deprompta sunt ex periegesi iambica, cujus versus hunc fere
in modum refingere licet:

Φάσις ποταμὸς ἔχει τὸ ρεῦμα παρόμενον
ἐξ Ἀρμενίας, οὗ πλησίον Ἰβήρες ποτε
ἱσταντες ἐξ Ἰβηρίας οἰκοῦσι νῦν.
Ἐσιοῦσι ποταμὸν ἀριστερὰ τοῦ Φάσιδος
Μιλησίων ἐστὶ παρακειμένη πόλις
Ἑλληνίς, Φάσις λεγομένη, ἐς ἣν ἔθνη
κατέβαινον ἐξήκοντα φωναῖς διαφόρα,
ἐν οἷς τινὰς λέγουσιν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς
καὶ Βακτριανῆς συναφικνεῖσθαι βαρβάρους.
Μεταξὺ τούτων βάρβαρος Κοραξικὴ,
ἥς ἐχόμενη γῆ Κωλικὴ καλουμένη,
τὸ νῦν Μελαγχλαίων τε καὶ Κόλχων ἔθνος.

§ 4. Scylax § 81 p. 62: Φάσις ποταμὸς καὶ Φάσις Ἑλληνίς πόλις· καὶ ἀνάπλου· ἀνα τὸν ποταμὸν σταδίων ρπ' εἰς [Αἶαν]
πόλιν (Μάλην) μεγάλην βάρβαρον, ὅθεν ἡ Μήδεα ἦν. In his excidisse Αἶαν ex Anonymo jure conjeceris. Quod colox

ε. Πάνυ δὲ κουφότατον ὕδωρ ἔχων ὁ Φάσις ἐπιπλεῖ τῇ θαλάσῃ, καὶ οὐ συμμείγνυται· καὶ ἔστι μὲν, κατὰ τοῦ ἐπιρρέοντος γλυκύτατον ἀνιμῆσθαι, εἰ δὲ εἰς βάθος τις καθῆκε τὴν καλπιν, ἄλυκρον. Καίτοι ὁ πᾶς Πόντος πολὺ τι γλυκυτέρου τοῦ ὕδατος ἐστὶν ἤπερ ἡ ἔξω θάλασσα· καὶ τούτου τὸ αἷτιον οἱ ποταμοὶ εἰσιν, οὔτε πλῆθος οὔτε μέγεθος σταθμητοὶ ὄντες. Τεκμήριον δὲ τῆς γλυκύτητος, εἰ τεκμηρίων δεῖ ἐπὶ τοῖς αἰσθήσει φαινομένοις, ὅτι πάντα τὰ βοσκήματα οἱ προσοικεῦντες ἐπὶ τὴν θάλασσαν καταγούσι καὶ ἐν ταύτῃ ποτίζουσι· τὰ δὲ ἡδέως πίνοντα [δράτται], καὶ λόγος κατέχει ὅτι καὶ ὠφέλιμον αὐτοῖς [τοῦτο τὸ ποτόν] ἐστὶ τοῦ γλυκέος μάλλον. Ἡ δὲ χροιά τοῦ Φάσιδος ἐξηλλαγμένη, οἷα ἀπὸ μολίβδου ἢ κασιτέρου βεβαμμένου τοῦ ὕδατος· καταστὰν δὲ καθαρώτατον γίνεσθαι. Οὐ τοίνυν νενόμισται εἰσπορεύσθαι ὕδωρ εἰς τὸν Φάσιν τοὺς εἰσπλέοντας· ἀλλ' ἐπειδὴν ἤδη εἰσβαίνουσιν εἰς τὸν ῥοῦν, παραγγέλλεται ἅπαν ἐκχεῖν τὸ ἐνὸν ὕδωρ ἐν ταῖς ναυσὶν· εἰ δὲ μὴ, λόγος κατέχει ὅτι οὐκ εὐπλοῦσι. Τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ Φάσιδος οὐ σήπεται, ἀλλὰ μένει ἀκραίρνης καὶ ὑπὲρ δέκατον ἔτος, πλήν γε δὴ [ὅτι] εἰς τὸ γλυκύτερον μεταβάλλει.

ε. Ἀπὸ δὲ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ εἰς Χαρίεντα ποταμὸν ναυσίπορον στάδια 4', μίλια 16'. Ἀπὸ δὲ Χαρίεντος ποταμοῦ εἰς Χόβον ποταμὸν ναυσίπορον στάδια 4', μίλια 16'. Ἀπὸ δὲ Χόβου ποταμοῦ εἰς Σιγάμην (τὸν καὶ Ζιγανὶν λεγόμενον) ποταμὸν στάδια α', μίλια κη'. Ἀπὸ δὲ Σιγάνεως εἰς Ταρσοῦραν ποταμὸν (τὸν [νῦν] λεγόμενον Μοχῆ) στάδια ρκ', μίλια ις'. Ἀπὸ δὲ Ταρσοῦρα ποταμοῦ εἰς Ἴππον ποταμὸν (τὸν νῦν λεγόμενον Λαγουμψᾶν), στάδια ρν', μίλια κ'. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἴππου ποταμοῦ εἰς Ἀστέλεφον ποταμὸν, ([τὸν] νῦν λεγόμενον Εὐρίπον· εἰσπλοῦς

5. Phasis aquam longe levissimam habens innatat mari neque cum eo commiscetur; ex superficie perdulcem aquam haurire licet, sin urnam in profundum demiseris, salsam habes. Ceterum universus Pontus longe dulcioris est aquae quam mare exterum, propter imineas scilicet fluviorum multitudinem magnitudinemque. Argumentum dulcedinis (si modo argumentis opus est in iis quae sensu percipiuntur), quod accolae pecora omnia ad mare ducunt et ex eo aquantur, illa vero libenter bibere cernuntur, et fama obtinet dulci salubriorem eis hunc potum esse. Color Phasidi singularis est, similis aquae plumbo vel stanno infectae, quae tamen ubi subsedit, purissima evadit. Quam ob rem mos obtinuit, ut ingredienti Phasin nihil aquae invehant, sed simulac flumen ingressi fuerint, praecipitur ut quidquid in navibus sit aquae, effundatur; sin minus, fama invaluit haud felicem fore navigationem. Aqua Phasidis a putredine est immunis, ac plus quam decem annis incorrupta manet, nisi quod in dulciorem abit (*Ex Arriano*, § 10 p. 375, 11-36).

6. A Phaside fluvio ad Charientem fluvium navigabilem stadia 90, millia 12. A Chariente fluvio ad Chobam fluvium navigabilem stadia 90, millia 12. A Chobo fl. ad Sigamen fluvium [navigabilem], qui etiam Zigani vocatur stadia 210, millia 28. A Zigani ad Tarsuram fl., qui nunc Moche dicitur, stadia 120, millia 16. A Tarsura fluvio ad Hippum fl., quem nunc Lagumpsam vocant, stadia 150, millia 20. Ab Hippo fluvio ad Astelephum, qui nunc Euripus vocatur et navigiis aditum praebet, stadia 30, millia 4. Ab Astelepho fl. ad Dioscuriadem urbem, Milesiorum coloniam, nunc Sebastopolim dictam,

habet eis πόλιν μάλιν μεγάλην, aut ortum est ex dittographia vocis μεγάλην, aut ex margine in ordinem verborum perperam introductum. Fieri enim potest ut ad Aλιν, dubia memoriae urbem, in margine quidam adscripserit ΜΑΔΗΝ (Μαδῖαν Ptolemaei, *Matium* Plinii 6, 15), quod deinceps alius in contextum verborum male recepit, eiectione nomine Aλιν. || — σταδίων ρ', μιλ. δ.] sic codex; fuerit ρκ', μιλ. κδ', uti Scylax habet; stadia centum efficerent millia 13 1/3, quem numerum manu leni relingere non licet. Apud Plinium 6, 13 Aia a mari distat 15 m. p. (120 stad.), at *navigatur Phasis magnis navigiis XXXVIII M. D. pass.* (308 stad.), *inde minoribus longo spatio*. Sec. Steph. Byz. s. v. Aia ipsa Aia urbs 300 stadiis ab ostio Phasidis et mari aberat. Ptolemæus quoque Aiam 300 stadiis ab ostio Phasidis, at non iuxta flumen, sed in ora maritima posuit.

§ 5. ἐπιπλεῖ τῇ θαλ.] i. τὴν θάλασσαν cod. || — ἐν ταύτῃ ποτίζουσι] ἀπ' αὐτῆς; π. Arrianus. Mox δράτται et τοῦτο τὸ ποτόν ex Arriano inserui. || — ἡ δὲ χροιά τοῦ Φ. ἐξηλλαγμένη, οἷα] ἡ δὲ χροιά τῶν Φάσιδος οἷα Arrian. || — οὐ τοίνυν] οὐ τ. δὲ cod. || — εἰσβαίνουσιν] εἰσβαλλουσιν cod. || — ὅτι οὐκ εὐπλ.] ὅτι οἱ τούτου ὁμηλῆσαντες οὐκ εὐπλ. Arrian. Mox ex Arriano vocem ὅτι addidi post v. πλήν γε δὴ.

§ 6. Χαρίεντα ποταμὸν ναυσίπορον] Inter Phasin et Chobum (*Khopi*) tabulae nauticae fluvium omnino nullum exhibent. Navigabilem aliquem ibi non exstare pro certo contendere licet. Itaque Charieis nihil aliud nisi Phasidis ostium boreale, quod in tabulis, quas ob oculos habeo, a meridionali ostio distat 15-17 stadiis. In Tab. Pent. a Phasi ad Charientem sunt 3 m. p. sive 24 stadia. A Phasi ad Chobum metior 90 stadia, a Charienti ad Chobum 75 stadia. In praeis periplis alii a Phasi, alii a Chariente proliscientes ad Chobum usque 90 stadia computaverint, indeque nata videntur quae Arrianus tradidit falsissima. || — Χόβον] Χόβον Arriani codex, fortassis rectius. — ναυσίπορον] Vocem hanc non habet codex Arriani, in quo Singames ναυσίπορος esse dicitur, quod de hoc fluvio non monet Anonymus. In integriori codice uterque fluvius ναυσίπορος voce distinctus fuerit, quum reapse Chobus et Sigames (*Khopi* et *Ingour*) fluvii in hoc tractu longe maximi sint. || — Σιγάμην τὸν καὶ Ζιγανὶν ... Ζιγάνεως] Σιγᾶμην τ. κ. Ζηγάνην ... Ζηγάνεως codex. Verba τὸν καὶ Ζιγανὶν ex alio fonte addita sunt. In Arriani codice modo Σιγᾶμην modo Σιγᾶμην. Praefero Σιγγ., quippe quod proprius accedit ad hodiernum nomen *Ingour* s. *Inuri*. Similiter fluctuant Plinii codices (6, 14) ubi: *Sigania* (i. e. *Sigama*), *Sygama*, *Signavia*, *Singania* (i. e. *Singama*). Quod vulgo legebatur *Sigames*, ex Arriano arreptum est. || — αἰ] Distantia est fere stadiorum 65. Quod Arrianus in fonte suo

πορθμίων) στάδια λ', μίλια δ'. Ἀπὸ δὲ Ἀστελέφου ποταμοῦ εἰς πόλιν Διοσκουρίδα λιμένα ἔχουσιν, τὴν νῦν λεγομένην Σεβαστοῦπολιν, στάδια ρλε', μίλια ιη'.

7. Ἀπὸ οὗν Διοσκουρίδος τῆς [καὶ] Σεβαστουπόλεως ἕως Ἀψάρου ποταμοῦ πρώην ὄκουν ἔθνος οἱ λεγόμενοι Κόλχοι οἱ μετονομασθέντες Λαζοί.

8. Ἔθνη δὲ παρῆμεψαμεν τάδε. Τραπεζουντίους μὲν, καθάπερ καὶ Ξενοφῶν λέγει, Κόλχοι δημοὶ καὶ οὗς λέγει τοὺς μαχιμωτάτους καὶ ἐχθροτάτους εἶναι τοῖς Τραπεζουντίοις, οὗς ἐκείνους μὲν Δριλλας νομάζει, ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν οἱ Σάννοι οὗτοι εἶναι. Καὶ γὰρ μαχιμωτάτοι εἰσιν εἰς τοῦτο ἔτι καὶ τοῖς Τραπεζουντίοις ἐχθροτάτοι, καὶ χωρία ὄχυρά οἰκοῦσι, καὶ ἔθνος ἀβασίλευτον, πάλαι μὲν καὶ φόρου ὑποτελὲς Ῥωμαίοις, ὑπὸ δὲ τοῦ ληστεύειν οὐκ ἀκριβοῦσι τὴν φορὰν. Κόλχων δὲ ἔχονται Μαχέλωνες καὶ Ἡνίοχοι. Βασιλεὺς δ' αὐτῶν Ἀγγίλας.

9. Τὸ δὲ Ἡνιόχων ἔθνος μιξογενὲς ἐστίν. Τούτους δὲ λέγουσιν τινες κληθῆναι Ἡνιόχους ἀπὸ τῶν Πολυδεύκους καὶ Κάστωρος ἡνιόχων Ἀμφιστάτου καὶ Τέλχιος· ἐν γὰρ τῷ μετὰ Ἰάσονος ἀφικέσθαι στόλῳ δοκοῦσιν οὗτοι, περὶ δὲ τούτους τοὺς τόπους ὥκησαν ἀπολειπθέντες, ὡς μυθεύεται. Ἰπὲρ Ἡνιόχους δὲ

quæ portum habet, stadia 135 (120 Arrian.), millia 18 (Ex Arrian. § 13 et 14 p. 376, 33-378, 13, quibus nonnulla compiler de suo addidit).

7. A Dioscuriade sive Sebastopoli usque ad Apsarum fluvium pridem habitarunt Colchii, qui mutato nomine nunc dicuntur Lazi (E Menippi periplo).

8. Gentes vero præternavigāvimus hasce. Trapezuntiis, ut Xenophon quoque (Anab. 5, 2, 2) scribit, finitimi sunt Colchi et quos ille bellicosissimos esse et Trapezuntiis infestissimos ait, quos ipse quidem Drillos vocat, mihi autem iidem esse Sanni videntur. Ii enim ad hoc usque temporis bellicosissimi et Trapezuntiis inimicissimi sunt, et loca munita incolunt; regum imperio gens caret; olim tributarii Romanis erant, at latrociniiis dediti nunc tributorum solutionem negligunt. Colchos attingunt Machelones et Heniochi, quorum rex Anchialus (Ex Arrian. § 15 p. 478, 15-25).

9. Heniochorum gens mixti generis est. Nomen eos habere nonnulli produnt ab heniochis sive aurigis Pol-lucis et Castoris Amphistata et Telchi; scilicet, ut fabula fert, cum Iasonis classe huc venisse et derelicti sedes ibi fixisse videntur. Super Heniochos sita est mare Caspium accolæ habens barbaras gentes quæ equis vescun-

repperit ci', fortasse ortum erat ex ο' (70). || — τὸν [νῦν] λεγόμενον Μοχὴ νῦν vocem addidi. Apud Procopium (B. Goth. p. 461, 536, 543, 549; B. Pers. p. 289 ed. Bonn.) et Agathiam (p. 105, 148, 150) memoratur Μουχειρησις Lazica: regionis castellum unius diei itinere ab Archæopoli distans et vicinum Hippi fluvio. Id tamen ad oræ tractum, in quo Arrianus Hippum et Thersuram memorat, referri nequit, sed ad mediterranea Colchidis referendum est, adeo ut Hippis sit fluvius qui in Phasidem incidit et hodie vocatur *Tchenistchali* (i. e. equorum fluvius). Μοχὴ, nomine tenuis, aperte respondet fluvio qui apud recentiores vocatur *Tamiche*, *Tamuche*, *Mocoi*, *Murchula* et *Mochidzkhale* (sic Peyssonell in tabula inserta libro *Sur les peuples qui ont habité les bords du Danube et du Pont-Euxin. Paris 1765*). Luce quidem clarius est hunc fluvium, utpote Dioscuriadi proximum, non esse Tarsuram, sed Astelephum Arriani; verum quum ex falsissimis Arrianis numeris a Phasi ad Tarsuram (hod. *Tsoricha*) computentur stadia 510 (reapæ sunt fere 305), vides qui fieri potuerit ut Anonymus Tarsuram cum hod. *Tamuche* fluvio (410 fere stad. a Phasi distante) componeret. Quod sequitur Hippi fluvii nomen recentius Λαγουμψάν (sic), in nostri ævi tabulis est *Langour-Khale* (*Laxo* in Periplo Italo anni 1370), *Engour*, *Iniuri* (Singamis Arriani). Deinde post Hippum 30 stadiorum intervallo ap. Arrianum sequitur Astelephus; totidem stadiis a *Langour* fluvio meridiem versus sequitur *Chouri* Π., Cherobias Scylacis; eundem Anonymus *Euripum* vocat et pro recentiore Astelephi nomine venditat. Vides igitur Nostrum, erroneis distantiarum notis seductum et de vero fluviorum situ male doctum, post *Mochen* afferre lumina quæ a Moche non boream sed meridiem versus sita erant. || — Ἀστέλεφον Sic Arriani codex; Ἀτέλαφον et mox Ἀτελάφου, item infra § 11 ἐπ' Ἀτέλαφον, sed deinceps ἀπὸ τοῦ Ἀστελέφου codex Anonymi. Deinde inserui v. τόν. Verba εἰσπλουν πορθμίοις non habet Arrianus; fortasse e Menippo addita, in quo etiam Ἀτέλαφον illud repperit. Quod nomen attinet, cf. Τέληφης (Τέληφς v. lect.), mediterraneum Colchidis castellum, 150 stad. a Phasidis insula distans, cujus meminit Agathias p. 105, 9. 112, 7. || — λιμένα] λιμνην codex. || — σταδ. ρλε] σταδ. ρλ' Arrianus; debebat stadia 32 sive 4 m. p., ut Tabula Peutingeriana habet.

§ 8. Καὶ οὗς λέγει etc.] Sic Arrian.; καὶ ὡς λέγει ... Τραπεζουντίους, οὗς ἐκείνους μὲν Δριλλας codex. || — καὶ ἔθνος ... ὑποτελὲς] sic Arrian.; ὡς δὲ ἔθνος ... ὑποτελὲς cod. An.

§ 9 Versus passim evanidos hunc in modum reficere possis :

Μιξογενὲς [εἶπεν] ἔστιν Ἡνιόχων ἔθνος.
— εἰ οὖν — Τούτους δὲ κληθῆναι τινες
λέγουσιν ἀπὸ Πολυδεύκους καὶ Κάστωρος
τῶν ἡνιόχων Ἀμφιστάτου καὶ Τέλχιος.
ἐν Ἰάσονος στόλῳ γὰρ ἀφικέσθαι ποτὲ
δοκοῦσι οὗτοι, περὶ δὲ τούτους τοὺς τόπους
ὥκησαν ἀπολειπθέντες, ὡς μυθεύεται.
Ἰπὲρ Ἡνιόχους κεῖται δ' ἄνω ἡ Κασπία
καλουμένη θάλασσα, βαρβαρίων γένη
ἐκποράγα περὶ αὐτὴν ἔχουσ' οἰκούμενα·
ἧς δὴ τὰ Μῦθων ἔστιν ὅρια πλησίον.

Ἀμφιστάτου καὶ Τέλχιος] Ἀ. καὶ τούτου Τέλχιος codex. Apud Plinium 6, 16 aurigæ vocantur *Amphytus* et *Telchius*,

δ' οὐ καίται Κασπία καλουμένη θάλασσαν βαρβάρων γένει ἱπποφάγα περὶ αὐτὴν ἔχουσα οἰκούμενα· ἥς δὲ τὰ Μήδων ἐστὶν ὄρια πλησίον.

10. Μαχελώνων δὲ καὶ Ἡνιόχων ἐχόμενοι Ζυδρεῖται· Φαρασμάνου οὗτοι ἐπ' ἡκοῖ· Ζυδρεϊτῶν δ' ἐχόμενοι Λαζοὶ, βασιλεὺς δὲ Λαζῶν Μαλάσσας, ἐς τὴν βασιλείαν παρὰ σοῦ ἔχει· Λαζῶν δὲ ἔχονται Ἀφίλαι, βασιλεὺς δὲ Ἀφιλῶν Ἰουλιανός· οὗτος ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ σοῦ τὴν βασιλείαν ἔχει· Ἀφίλαις δὲ θυμοὶ Ἀδασγῶν, καὶ Ἀδασγῶν βασιλεὺς Ῥίμαγας (Ῥησμάγας Ἀγγ.)· καὶ οὗτος τὴν βασιλείαν παρὰ σοῦ ἔχει· Ἀδασγῶν δὲ ἐχόμενοι Σαννίγαι· ἐν ᾧ καὶ ἡ Σεβαστούπολις ὥκισται· Σαννιγῶν βασιλεὺς Σπεδαγῆς (Σπαδάγας Ἀγγ.) ἐκ σοῦ τὴν βασιλείαν ἔχει.

11. Καὶ μέχρι μὲν Ἀψάρου ὡς πρὸς ἔω (τό τε ἀνατολικὸν) ἐπλέομεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Εὐξείνου. Ὁ δὲ Ἀψαρος πέρας ἐφάνη μοι εἶναι κατὰ μῆκος τοῦ Πόντου· ἐνθεν γὰρ ἤδη πρὸς ἄρκτον ὁ πλοῦς ἡμῖν ἐγίνετο ἔστε ἐπὶ Χόβον [ποταμὸν, καὶ ὑπὲρ τὸν Χόβον] ἐπὶ τὸν Σιγάμην. Ἀπὸ δὲ Σιγάμου ἐκάμπτομεν εἰς τὴν λαϊὰν πλευρὰν τοῦ Πόντου ἔστε ἐπὶ τὸν Ἴππον ποταμὸν. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἴππου ποταμοῦ ὡς ἐπ' Ἀστελέφου καὶ Διοσκουριάδα καταφανῶς ἤδη ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ Πόντου ἐπλέομεν, καὶ ὁ πλοῦς ἡμῖν πρὸς ἥλιον δυόμενον ἐγίνετο· ὡς δὲ ἀπεστρέφομεν ἀπὸ τοῦ Ἀστελέφου ἐπὶ Διοσκουριάδα κατειδόμεν τὸν Καύκασον τὸ ὄρος, τὸ ὕψος μάλιστα κατὰ τὰς Ἀλπεῖς τὰς Κελτικὰς. Καὶ τοῦ Καυκάσου κορυφὴ τις ἐδείκνυτο, Στρόβιλος τῇ κορυφῇ ὄνομα, ἵνα περὶ ὁ Προμηθεὺς κρεμασθῆναι ὑπὸ Ἡφαίστου κατὰ πρόσταξιν Διὸς μυθεύεται.

12. Ταῖς μὲν οὖν τὰ ἀπὸ Βυζαντίου πλεόντων ἐπὶ δεξιᾷ ὡς ἐπὶ Διοσκουριάδα, ἐς ὅπου στρατοπέδον τελευτᾷ Ῥωμαίων ἡ ἐπικράτεια (ἐν δεξιᾷ) εἰσπλέοντων εἰς τὸν Πόντον. Ἐγὼ δὲ ἐπεὶ ἐπυθόμην Κότυν τελευτηκέναι, τὸν βασιλέα τοῦ Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου καλουμένου, ἐπιμελὲς ἐποίησάμην καὶ τὸν μέχρι τοῦ Βοσπόρου πλοῦν δηλώσαι σοι, ὥς, εἰ τε βουλεύοιο

tur. Huic vero Medorum fines propinqui sunt (*E perieg. iambica*).

10. Machelonibus et Heniochis vicini Zydritæ, Pharasmanæ subjecti; Zydritis vicini Lazi; rex Lazorum Malassas, qui a te regnum tenet. Lazis finitimi Apsilæ, quibus Julianus imperat; hic a patre tuo regnum accepit. Apsilas excipiunt Abasgi, quorum rex Rhemmagas; is quoque a te regnum obtinuit. Abasgis contermini Sannigæ, in quorum regione Sebastopolis sita est. Sannigarum rex Spadagas a te regnum habet (*Ex Arrian. § 15, p. 379, 1-11*).

11. Et usque ad Apsarum quidem versus ortum navigavimus in dextra parte Ponti Euxini; Apsarum autem agnovi terminum esse Ponti secundum longitudinem; inde enim jam versus septentrionem nobis navigatio erat usque ad Chobum fluvium et ultra eum usque ad Sigamen. Inde a Sigame fleximus in sinistrum Ponti latus usque ad Hippum fluvium. Ab Hippo autem versus Astelephum et Dioscuriadem aperte jam versus sinistram Ponti partem et versus occasum solis navigavimus. Ab Astelepho versus Dioscuriadem nos convertentes vidimus Caucasum montem altitudine prorsus Alpibus Celticis comparandum. Et vertex quidam Caucasii monstrabatur, Strobilus ei nomen, in quo Prometheus a Vulcano Jovis jussu suspensum esse fabulantur (*Ex Arrian. § 16, p. 380, 1-13*).

12. Hæc igitur itineris ratio est iis qui a Byzantio versus dextram navigant Dioscuriadem, quod castrum imperii Romani terminus est a dextra Pontum ingredientibus. Quum vero Cotyn, regem Bospori Cimmerii, defunctum cognovissem, operam dedi sedulam ut hanc quoque ad Bosporum navigationem tibi exponerem, ut, si quid forte de Bosporo capere velles consilii, haud

apud Pseudoplutarch. De nobilit. p. 77, 54 *Amphytus et Telquius* (sic), ap. Ammian. 22, 8, 24 et Solin. 15, 17 p. 96 Mommsen: *Amphitus et Cercius* (*Circius, Cirtius, Tercius* v. l.), ap. Justin. 42, 3, 3 codices: *Amphistratus et Frudius* vel *Frandius*, ap. Strabon. p. 495 Cas. (425, 23 Did.) *Ῥίμας*; καὶ Ἀμζίστρατος. Ap. Melam 1, 19, ipsi Dioscuri Dioscuriadem in Heniochorum sinibus condidisse feruntur. Minyeios Dioscuros novimus Amphionem et Zethum; similes vero etiam nostris aurigarum nominibus subesse suspiceris, nisi forte mavelis nomina petita esse a fluvii Dioscuriade vicinis, adeo ut in *Telchis* lateat *Astelephus* fl., *Amphitus* vero sit *Mahmidz-Khale* quem Peyssonellii tabula inter *Mochidz-Khale* (*Astelephum*) et *Kodor* (*Coracem*) fl. exhibet. *Amphitum* Messeniæ fluvium novimus e Pausania.

§ 10. Ζυδρεῖται.. Ἀψῆλαι.. Ἀψῆλων.. Ἀψῆλαι cod. || — Σαννίγαι Σαννίται cod., Σαννίγαι Arrian. § 15 p. 379, 9; infra § 15 Anonymus et Arrianus Σάνιγες habent.

§ 11. Verba ποταμὸν καὶ ὑπὲρ τὸν Χόβον ex Arriano inserui. || — τὴν ante λαϊὰν om. cod. || — Verba καταφανῶς ἤδη usque ad ἀπὸ τοῦ Ἀστελέφου ἐπὶ Διοσκουριάδα desunt in nostro Arriani codice. Quod dicit inde ab Hippo fl. (*Osingiri*) versus Astelephum (*Tamiche*) et Dioscuriadem navigationem versus occasum directam fuisse, id rectissime monet, ut tabulas insipienti cuique patebit. Vel hinc liquet falsum esse Neumannum (*Die Hellenen in Scythienlande*, 1855, tom. 1. p. 577) qui, præeunte Peyssonellio (*Observations sur les peuples barbares qui ont habité les bords du Danube et du Pont-Euxin*, Paris 1765, p. 60), Dioscuriadem in sinu *Souchoum Kale* oppidi, inter *Kelasour* et *Kodor* (*Coracis*) fluvii ostium quaerendam esse censet. || — πρὸς ἥλιον δυομένου cod.

§ 12. Ταῖς μὲν οὖν τὰ ἀπὸ Τὰ μὲν οὖν ἀπὸ codex, qui deinde ἐν ὧν στρατοπέδω τελ. Ῥ. ἡ ἐπικράτεια εἰσπλέοντων ὦν τὸν Πόντον. || — Κότυν Κότταν cod. || — βουλεύοιο βουλεύεις et mox βουλεύεσθαι codex. Mutavi ex Arriano.

περὶ τοῦ Βουσπόρου, ὑπάρχοι σοι καὶ τόνδε τὸν πλοῦν μὴ ἀγνοοῦντι βουλευσάσθαι.

13. Τὰ δὲ λοιπὰ οὕτω πληρῶν λέξω. Ὁρμισθεῖσιν οὖν ἐκ Διοσκουριᾶδος τῆς Σεβαστουπόλεως πρῶτος ἀν εἷη ὁρμος ἐν Πιτυοῦντι· ἀπὸ οὗν Σεβαστουπόλεως, ἐνθα ὁρμος ναυσί, στάδιοι τν', μίλια μζ', λ', ς'.

14. Μέχρι τούτου Ποντικῇ τῶν βαρβάρων ἐστὶ βασιλεία κατὰ τε Τιβαρηνὴν καὶ Σαννικὴν καὶ Κολχίδα, τὰ δ' ἐχόμενα τῶν αὐτονόμων ἐστὶ βαρβάρων.

15. Ἀπὸ δὲ Πιτυοῦντος εἰς Στεννιτικὴν χώραν (καὶ ποτε Τριγλίτην λεγομένην) στάδιοι ρν', μίλια κ', ἐν ᾗ πάλαι ὤκει ἔθνος Σκυθικόν, οὗ μνήμην ποιεῖται ὁ λογοποιὸς Ἡρόδοτος· καὶ λέγει τοῦτο εἶναι τοὺς φθειροτροικτέοντας· καὶ γὰρ εἰς τοῦτο ἐτι ἡ δόξα ἡ αὕτη ὑπὲρ αὐτῶν κατέχει. Ἀπὸ δὲ Στεννιτικῆς εἰς Ἀβασκον ποταμὸν στάδιοι λ', μίλια ιβ'. Ἀπὸ δὲ Ἀβάσκου ποταμοῦ εἰς Βρούχοντα ποταμὸν (τὸν νῦν λεγόμενον Μίζυγον) στάδιοι ρκ', μίλια ις'. Ἀπὸ δὲ τοῦ Βρούχοντος εἰς Νῆσιν ποταμὸν, ἐν ᾧ καὶ Ἡράκλειαν ἄκραν ἔχεις (τὴν λεγομένην Πυξίτην) στάδιοι ξ', μίλια η'. Ἀπὸ δὲ Νήσιος ποταμοῦ εἰς Μασατικὴν ποταμὸν στάδιοι λ', μίλια ιβ'. Ἀπὸ δὲ Μασατικτοῦ ποταμοῦ εἰς Ἀχαιοῦντα ποταμὸν (ἐν ᾧ εἰσπλοὺς πορθμίους) στάδιοι ξ', μίλια η'. Οὗτος δ'

ignorans hanc quoque navigationem id agere posses (*Ex Arrian.* § 26, p. 392 11-19).

13. Reliqua hunc in modum explens dicam. Solventibus itaque a Dioscuriade sive Sebastopoli prima statio ad Pityuntem fuerit. Hucusque a Sebastopoli, ubi statio navibus, stadia sunt 350, millia 46 $\frac{2}{3}$ (*Ex Arrian.* § 27, p. 392, 20).

14. Hucusque pertinet Ponticum barbarorum regnum in Tibarenia et Sannica et Colchide. Sequentem regionem barbari tenent liberi (*E perieg. iamb.*).

15. A Pityunte in Stenniticam (*Nitica* Arr.) regionem, olim Triglitē dictam, stadia 150, millia 20. In ea pridem habitabat gens Scythica, cujus Herodotus historicus (4, 109) meminit, pediculis illos vasci ajens; quae quidem fama de iis etiam nunc obtinet. A Stennitica (*Nitica*) ad Abascum fluvium stadia 90, millia 12. Ab Abasco fluvio ad Bruchontem (*Borgyn Arr.*), quem nunc Mizygum vocant, stadia 120, millia 16. A Bruchonte ad Nesim fluvium, ubi etiam Heracleum promontorium, nunc Pyxiten dictum, habes, stadia 60, millia 8. A Nesi fluvio ad Maseticam fluvium stadia 90, millia 12. A Masætica fluvio ad Achæuntē fluvium qui navigiis patet, stadia 60, millia 8. Hic fluvius, qui nunc Basis vocatur, Zichos a Sanichis (*Sannigis*) disternit. Rex Zichorum Sta-

§ 14. Μέχρις δι τούτου Ποντικῇ τῶν βαρβάρων ἐστὶ βασιλεία κατὰ τε Τιβαρηνίαν καὶ Σαννικὴν καὶ Κολχικὴν, τὰ δ' ἐχόμενα αὐτόνομοι ἔχουσι βάρβαροι.

§ 15. εἰς Στεννιτικὴν... ἀπὸ τῆς Στεννιτικῆς] *Arriani codex* : Ἐνθένδε εἰς τὴν Νιτικὴν στάδ. ρν', ἵνα περ πάλαι ὤκει ... Ἐκ δὲ Νιτικῆς. Illud εἰς Στεννιτικὴν ortum dixeris ex εἰς τὴν Νιτικὴν. Aliunde de hoc nomine non constat, nisi huc referre velis *Yeznile* fluvium, quem a Pityunte boream versus in rudi sua hujus orae tabula habet *Peyssonell* l. 1. Secundum nostras tabulas a Pityunte 150 stadiis deducimur ad *Gagri* locum hujus tractus praecipuum, fluvio adjacentem quem vulgo et ipsum *Gagrich* scribunt, *Nordmannus* vero (*Reise durch d. westl. Provinzen des Kaukasos in Annalen der Erd und-Völkerkunde*. 1839, Berlin. p. 257) *Sheuadsek* dici prodit. Nitice a Borgy fluvio totidem stadia abest, quot apud *Ptolemæum* 5, 8 p. 347, 3 a Burca fluvio distat Οὐνάνθεια, quam *Pt.* tanquam notissimam hujus orae urbem etiam libro octavo commemorat. Haud igitur diversa fuerit a Nitice. Hinc vero proclivis conjectura est apud *Anonymum* scribendum esse : [τὴν] καὶ ποτε Τρυγητὴν vel Τρυγιάτιν (Τριγίτην *cod.*) λεγομένην (i. e. *Vinde-miale* regionem), quod regionis nomen cum Οὐνάνθεια urbe componitur quemadmodum *Nonnus* 14, 227 Τρυγίαν *Baccham* juxta Οὐνάνθην collocat. Denique quaeritur an illud Νιτικὴν s. Στεννιτικὴν depravatam sit ex Οὐναιτικὴν. || — φθειροτροικτέοντας *codex*. Intellige *Gelonos*, quos inter *Colchos* et *Melanchlanos* *Sylax* posuit. *Herodotus* 4, 108 *Budinos* *Scythas*, non vero *Gelonos* *Græcos*, qui in *Budinorum* regionem immigraverant, pediculis vasci solitos esse tradidit. Cf. not. ad *Scylacem* p. 61. || — Μίζυγον] Μίζυτον? Hodie *Mizymta*. Ceterum *codex* habet εἰς Μίζυγον ποταμὸν τὸν νῦν λεγόμενον Βρούχοντα. || — Βρούχοντα] Nomen hoc ex eodem fonte sumpserit, ex quo Τρυγιάτιν modo attulit. *Borgyn* *Arrianus* dicit, *Βούρχαν* *Ptolemæus*. *Bruchorum* populum habes ap. *Procop.* B. Goth. 4, 4 p. 473, 5 : Μετὰ δὲ τοὺς Ἀβασγῶν ὁρους κατὰ μὲν τὸ ὄρος τὸ Καυκάσιον Βρούχοι ὤκουνται, Ἀβασγῶν τε καὶ Ἀνάνων μεταξὺ δὲ τῶν. *Geogr. Rav.* 5, 10 in ora maritima inter *Hermonassam* et *Sopatum* *Eleobruchion* memorat. *Ptolemæus* *Burcae* fluvio in mediterraneis apponit *Cucundam* opp., 400 ab ora maritima stadiis distans, adeo ut satis magnus fluvius fuisse debeat. Talis vero in hac regione unus est *Mezymta* sive ὁ Μίζυγος *Anonymi*. At mensurae distantiarum ita habent, ut in regionem deferamur, ubi major fluvius exstat nullus. Bene res procedet, si duas distantiarum notas ransposueris hunc in modum :

Nitice (*Gagri*)

Abascus fl. (*Liapisca*) 90 stad.

Borgys fl. (*Mizymta*) 60 " pro 120).

Ἡράκλ. ἄκρα (*C. Solcha Bilkhe*) 120 (pro 60).

Ἡράκλειαν ἄκραν ἔχεις] Ἡρ. δ. ἔχει *codex* *Anonymi* et *Arriani*, apud quem de conjectura dederam Ἡράκλειος ἄκρα ἄνγει. || — Πυξίτην] Πυξίτην? *Hod.* *C. Solcha-Bilkhe*, prope quod prom. est *Solcha* fluvius, cui adjacet *Naraginsk* castellum. || — Μασατικὴν] *Μασατ.* *codex* bis. Sequens vox ποταμὸν deest in *Arriani* codice. Distantia ducit ad fluvium *Asionymum* juxta *Carp Joobge*. Exstat sane *Matsa* fluvius inter *Liapisca* et *Mezymta* fere medius, 120 fere stadiis

ποταμός Ἀχαιοῦς (λέγεται Βάσις, καὶ) διορίζει Ζιχούς καὶ Σάνιχα. Ζιχῶν δὲ βασιλεὺς Σταχέμφλας· καὶ οὗτος τὴν βασιλείαν παρὰ σοῦ ἔχει.

16. Ἀπὸ οὖν Ἀχαιοῦντος ποταμοῦ ἕως Ἀβάσκου ποταμοῦ Σάνιχα οἰκοῦσιν.

17. Ἀπὸ δὲ Ἀχαιοῦντος ποταμοῦ εἰς Ἡράκλειον ἀκρωτήριον (τὸ νῦν λεγόμενον τὰ Ἑρῆμα) στάδιοι ρν', μίλια κ'. (Ἀπὸ δὲ Ἡρακλείου ἀκρωτηρίου ἐπ' ἄκραν ἐν ᾗ καὶ νῦν λέγεται τὰ Βαγᾶ κάστρον στάδιοι ι', μίλιον α', γ'). Ἀπὸ δὲ [ταύτης τῆς ἄκρας] ἐπ' ἄκραν ἐν ᾗ σκέπη ἐστὶν ἀνέμου θρασίου καὶ βορρᾶ, (ἐν ᾗ νῦν λέγεται Λαία) στάδιοι π', μίλια ι, ε' ζ'. Ἀπὸ δὲ Λαίας εἰς τὴν λεγομένην Παλαιὰν Λαζικὴν (ἐν ᾗ ἴδρυται ἡ νῦν λεγομένη Νίκοψις, ἥς πλησίον ποταμὸς δὲ νῦν λεγόμενος Ψάχαψις) στάδιοι ρκ', μίλια ις'. Ἀπὸ δὲ τῆς παλαιᾶς Λαζικῆς εἰς τὴν Παλαιὰν Ἀχάταν (ἐν ᾗ καὶ ποταμὸς δὲ νῦν λεγόμενος Τόψιδας) στάδιοι ρν', μίλια κ'.

18. Ἀπὸ οὖν Παλαιᾶς Ἀχάτας ἕως τῆς Παλαιᾶς Λαζικῆς καὶ ἐπέκεινα ἕως Ἀχαιοῦντος ποταμοῦ πρώτην ὥκουν ἔθνη οἱ λεγόμενοι Ἡνίοχοι, Κοραῖοι καὶ Κωλικοὶ, Μελαγγχαινοὶ, Μαχέλωνες, Κόλχοι καὶ Ααζοὶ, νῦν δὲ οἰκοῦσι Ζιχοί.

chemphlas (Stachemphax in *Arrian. cod.*) Hic quoque a te regnum habet (*Ex Arrian. § 27, p. 392 22-393, 11*).

16. Ab Achæunte ad Abascum Saniches habitant (*E Menippo*).

17. Ab Achæunte fluvio ad Heracleum promontorium, quod nunc τὰ Ἑρῆμα sive *Deserta* vocatur, stadia 150, millia 20. Ab Heracleo promontorio ad promontorium in quo nunc est Baga castrum, stadia 10, mill. 1, 1/3. Inde ad aliud promontorium, ubi tuta adversus Thrasciam et Boream ventos statio, ubi nunc est Læa, stadia 80, millia 10 2/3 (180 *stad. Arrian.* A Læa ad Veterem Lazicam quæ vocatur, ubi nunc Nicopsis sita est, a qua non longe distat Psachapsis fluvius, stadia 120, millia 16. A Vetere Lazica ad Veterem Achaia, ubi fluvius est nunc Topsidas dictus, stadia 150, millia 20 (*Ex Arrian. § 27. p. 392, 20-393, 17*).

18. A Vetere Achaia usque ad Veterem Lazicam et ultra usque ad Achæuntum fluvium pridem gentes habitabant Heniochi, Coraxi, Melanchleni, Machelones, Colchi et Lazi, nunc Zichi ibi degunt (*E Menippi periplo*).

distans a C. Joobje; at hic Masæticæ Arriani esse nequit, nisi peripli rationes susque deque turbatas esse statueris. || — ἐν ᾧ εἰσπλους πορθμίοις] Hæc non habet Arrianus. || — Βάσις] *hod. Khasi-Aps.* || — Σάνιχα:] Sic h. l. etiam Arriani codex. Supra § 10 erat Σανίγαι. || — Σταχέμφλας] sine accentu codex An.; Σταχέμ:αξ cod. Arriani.

§ 17. Τὰ Ἑρῆμα] *Tchech-bepe*, sec. distantias notam. || — ἄκραν ἐν ᾧ cod. || — τὰ Βαγᾶ (sic) κάστρον] ubi nunc *Ache*. Huius promontorii Arrianus non meminit. || — ἀπὸ δὲ ἐπ' ἄκρας, ἐν ᾧ σκέπη codex. || — Λαία] *Λαία*, sed deinde ἀπὸ Λαίας, codex. In *Geographo Rav.* p. 367, 17, ed. Parthey, inter Stelippum (Astelephum) et Sebastopolim præter ordinem interponuntur *Lamiupolis* et *Nicopolis*, quas ad Læam et Nicopsin Anonymi referendas esse puto. In tabula anno 1318 a nauta italo confecta (V. *Periplus Ponti Euxini octuplus ad fidem tabularum mss. bibl. Cæs. Vindobon.* 1836, quam denuo excudendam curavit Tafel. in *Constant. Porphy.* de prov. imp. *Tubingæ* 1847, p. 40 sqq.) idem, ut videtur, locus *Laiaso* scribitur. || — στάδιοι π'] Arrianus a Heracleo prom. ad Læam prom. computat 180 stadia, idque recte habet; Anonymus ex eodem computo notare debebat st. 170 (180-10), sed nescio qua negligentia nonnisi 80 exhibet; haud subesse scribæ errorem, ex collecta § 27 stadiorum summa colligitur. Promontorium illud eximium nunc vocatur *Cap Kardach* seu *Kodoch* vel etiam C. *Mamai*; castellum ibi russicum *Veliaminof* dictum. || — ἐν ᾗ] ἐν ᾧ cod. || — Νίκοψις] Ejus urbis meminit Constantin. Porphy. De adm. imper. c. 42, p. 181 ed. Bonn. : Ἀντικρὺ δὲ τῆς Βοσπόρου (Panticapæi) τὸ Ταμάταρχα (*Taman*) λεγόμενον κάστρον ἐστὶ· τὸ δὲ διάστημα τοῦ περάματος τοῦ τοιοῦτου στομίου ἐστὶ μίλια ιη'· ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῶν αὐτῶν ιη' μιλίων ἐστὶ νησίον μέγα χαμηλὸν τὸ λεγόμενον Ἀτέχ (*langue de Tcheka*). Ἀπὸ τοῦ Ταμάταρχα ἐστὶ ποταμὸς ἀπὸ μιλίων ιη' ἡ καὶ κ' (?), λεγόμενος Οὐκρούχ (probabiliter fluvius ad *hod. pointe Outrich*, quanquam distantia nota in hunc fluvium situm minime quadrat) ὁ διορίζων τὴν Ζιχίαν καὶ τὸ Ταμάταρχα· ἀπὸ δὲ τοῦ Οὐκρούχ μέχρι τοῦ Νικόφωος ποταμοῦ, ἐν ᾧ καὶ κάστρον ἐστὶν ὁ μόνον τῷ ποταμῷ, ἐστὶν ἡ χώρα τῆς Ζιχίας· τὸ δὲ διάστημά ἐστὶ μίλια τ' (ab *Outrich* ad *Negepsouko* sunt fere 100 m. f.) ... Ἀπὸ δὲ Νικόφωος ποταμοῦ ἐστὶν ἡ τῆς Ἀβασγίας χώρα μέχρι τοῦ κάστρου Σωτηριοπούλεως· εἰς δὲ μίλια τ'. Hic quoque numerus aperte corruptus est, quanquam de situ Soteriupolis non constat. Nicopsis nunc est *Negepsouko*. Triginta fere ab eo loco stadiis est *Djoudghe*, quod in mediis ævi periplis vocatur *Goba*, et ultima est navium statio in litore Zichia. Primus Abasgiæ locus in iisdem periplis est *Cacari*, hodie *Kakhrta*, 80 fere stadiis a *Negepsouko* meridiem versus distans. Ψάχαψις (Ἀψαχίς?) fluvius, quem Nicopsi vicinum esse Anonymus dicit, in tabulis nostris *Chapsouco* vocatur. Adjacet *Tenghinskæ* castellum in sinu intimo, qui Ptolemæo est ὁ Κερκετιδὸς κόλπος. Lazicam urbem Ptolemæus dicit Λάζον (Τάζον codd.). || — ἐν ᾗ] ἐν ᾧ cod. || — Τόψιδας] *nunc Tuepsin*.

§ 18. Κωλικοὶ] *Kóricoi* codex. Vid. Scylax § 78 p. 61, ubi adde Melam 1, 19, cujus verba ad fidem optimorum librorum ita nuper edidit Gustavus Parthey (Berolin. 1867): *Reliqua ejus (litoris sc.) fere incullaque gentes vasto mari assidentes tenent, Melancla, Terrestrea, Sexcolicæ, Coraxi, Cleptrophagi, Hæniochi, Achæi, Cercetici et jam in confinio Mæolidis Sindones*. In his illud *Terrestrea* ad Toretarum gentem referendum esse recte haud dubie statuit Gronovius, qui *Toretæ* scripsit, quum scribendum esset *Toretica* sc. gens. Quod Vossius delit *Erectice*, propterea ferri nequit, quod Ἑρεκτικὴ regio a Ptolemæo, sicut *Cegrilica* regio a Plinio 6, 14 in Colchide inter Chobum et Singamen fluvios ponitur. Totus ille populorum recensensus ita refingendus est: *gentes.. Melanchlæna, Toretica, sex Colicæ (Siraces, Colici dedit Tzsch.) : Coraxici, Phthirophagi, Heniochi, Achæi, Cercetici, ... Sindones*. Quemadmodum Plinius 6, 24 multis nominibus *Heniochorum* gentes fuisse statuit, sic Mela sex populos Colicarum gentium nomine comprehendit. Alii aliter distinxerint. Sic Hesychius v. Κερκεταί Cercetas esse dicit ἔθνος Ζινδικόν. *Coraxici* pro *Coraxi* dicitur, sicut deinceps pro *Cercetæ* scribitur *Cercetici*.

19. Ἀπὸ δὲ τῆς Παλαιᾶς Ἀχαΐας εἰς Πάγρας λιμένα (τὸν νῦν λεγόμενον Ἐπτάλου λιμένα) στάδιοι τν', μίλια μς', ε', ζ'.

20. Ἀπὸ οὖν Πάγρας λιμένος ἕως τῆς Παλαιᾶς Ἀχαΐας πρώην ὦκον οἱ λεγόμενοι Ἀχαιοὶ, νῦν δὲ οἰκοῦσι Ζιχοί.

21. Ἀπὸ δὲ Ἐπτάλου λιμένος εἰς τὸν Ἱερὸν λιμένα (τὸν νῦν λεγόμενον Ἱερίου ἤτοι τὸ Νίκαξιν) στάδιοι ρπ', μίλια κδ'. Ἀπὸ δὲ Ἱεροῦ λιμένος ἤτοι Νίκαξιν εἰς Σινδικὴν (ἤτοι Σινδικὸν λιμένα, νῦν δὲ λεγόμενον Εὐδουσίαν) στάδιοι σδ', μίλια μ'.

19. A Vetere Achaia ad Pagrae portum, qui nunc Heptali portus vocatur, stadia 350, millia 46 2/3 (*Ex Arrian.* § 28 p. 293. 17).

20. A Pagrae portu ad Veterem Achaiaem pridem habitabant Achaei, nunc ibi habitant Zichi (*E Menippo*).

21. Ab Heptali portu ad Hierum portum, qui nunc vocatur Hierii vel Nicaxin, stadia 180, millia 24. Ab Hiero portu sive Nicaxin ad Sindicam sive Sindicum portum, qui nunc Eudusia (*Eulusia?*) vocatur, stadia 290, [1. 300]. millia 40 (*Ex Arrian.* § 28, p. 393, 18-20).

§ 19. Ἐπτάλου λιμένα] Alibi hujus denominationis vestigium non reperi. Nunc Pagrae portus vocatur *Ghelindjik*, sub *Varadas* monte situs. Scylaci est Τορικὸς (I. Τορετικὸς) λιμὴν καὶ πόλις. Ad Pagrae usque portum Toretas pertinuisse legitur paullo post § 22. Mirum est portus hujus egregii mentionem omitti apud Strabonem, Plinium, Ptolemæum. || — μς', ε', ζ' || 46 2/3; μν', ε', 48 1/6, codex; non erratum esse in stadiorum numero ex Arriano liquet.

§ 21. τὸ Νίκαξιν] In nostris tabulis est *Mishhakko*, ad promontorium situm, pone quod est *Soudjak* portus, Hieros Plinii, Πατούς Scylacis, τὰ Βάτα Strabonis et Ptolemæi. Quod Ptolemæus Bata vicum a portu Batorum 100 stadiorum intervallo dirimit, id eodem errore fecerit, quo inter Sindam pagum et Sindicum portum ducenta stadia interposuit. Qui pone *Soudjak* in intimum sinum prope *Novorossisk* castellum fluvius incidit, apud Plinium 6, 17 *Icarusace* vel *Icarusace* dici videtur; *Crunoe* (Κρουνοί, a fontibus) promontorium, quod deinceps Plinius memorat, illud esse debet quod exstat ad *Mishhakko*; nam qui sequitur apud Plinium *Setheries* vel *Secheries* fluvius aperte est hod. *Ozerieh*, 50 stadia a promontorio illo remotus. Inde ab hoc fluvio post 120 stadia sequitur apex, *Pointe Outrich* dicta, cui Kiepertus in novissima Ponti Euxini tabula (1867) adscripsit Cronium pr., quod e *Crunoe* Plinii effluum esse suspicor. Ceterum Patius portus apud Scylacem Sindis attribuitur; sec. Strabonem ab eo portu incipit ora Cercetarium. || — στάδιοι ρπ' || sic Arrianus, ρν' codex. Stadiorum numerum 180 postulant 24 m. p. Similiter in seqq. habes στάδιοι σδ' (290), dum millia 40 efficiunt 300 stadia, quot habet etiam Arrianus. Anonymus complures fontes ob oculos habens diversos computus miscuisse videtur; nam a scribæ errore istud σδ' repetere vix licet. || — Εὐδουσίαν] Fort. Εὐλουσίαν vel Εὐλυσίαν legendum est ex Procopio B. G. 4, 4 p. 474: ὑπὲρ δὲ Σαγίδα (Σαγίνα; v. l.; leg. Σανίνα) Ὀννικά ἐθνη πολλὰ ἴδρυται. Τὸ δ' ἐντεῦθεν Εὐλυσία μὲν ἡ γῶρα ὠνόμασται, βαρβαροὶ δὲ αὐτῆς ἄνθρωποι τὰ τε παράλια καὶ τὴν μεσόγειαν ἔχουσι μέχρι εἰς τὴν Μαίωτιν καλουμένην λίμνην καὶ ποταμὸν Τάναϊν. Παρὰ δὲ τὸν ὥρον αὐτὸν, ὅθεν ἡ τῆς λίμνης ἐκβολὴ ἀρχεται Γόρθοι οἱ Τετραεῖται καλούμενοι ὥκνυνται, || — Σινδικὴν ἤτοι Σινδικὸν λιμένα] Verba ἤτοι Σινδικὸν λιμένα non habet Arrianus, recte tamen addidit Anonymus. Nam stadia 300, ut Arrianus dicit, vel stadia 290, ut ex alio fonte, ut videtur, Anonymus enotavit, pertinent usque ad hod. *Anapa* portum egregium. Strabo p. 496 Cas. (426, 7 Did.) pro 300 haud recte habet 400 stadia. Plinius 6, 17 ab Hiero portu ad civitatem *Sindicam* LXVII M. D p. sive 540 stadia exputat, siquidem genuinus numerus, Arriani stadia 300 efficerent XXXVII M. D p.; ipse Plinius fortasse dedit XLVII M. D p. sive 380 stadia, qui numerus ad Strabonis computum proxime accederet. Ptolemæus ut inter Batorum portum et vicum, sic inter Sindam vicum et Sindicum portum perferam distinguit; distantiarum vero rationes hunc in modum adornavit:

Bata vicus.

Inde ad Bata portum stadia 100	} 325 (= 300 Anon.)
Inde ad Sindam pagum 225	
Inde ad Sindicum portum 200	
Inde ad Hermonassam 240	} 440 (= 440 Anon.)
Inde ad Corocondamam 250.	

In his priora stadia 325 respondent stadiis 300, quæ ap. Arrianum et Anonymum sunt a Hiero portu ad Sindicum portum; quæ deinde apud Ptolemæum sequuntur a Sinda pago ad Hermonassam stadia 440, ea ipsa sunt quæ apud Anonymum a portu Sindico ad Hermonassam exputantur. Ubi Sindicum portum Ptolemæus habet, ibi secundum Anonymum erat Corocondame vicus ad aditum lacus Corocondamitidis (*lac du Kouban*). Lacum hunc, de cujus situ nunc demum ex Anonymo certiora docemur, Ptolemæus ignoravit, ideoque nescivit a Sindico portu Hermonassam petenti Corocondamen præternavigandam, ab eoque vico per 240 fere stadia ortum versus in lacum penetrandum fuisse. Itaque ut distantiarum rationes in periplus traditæ servarentur, neque tamen Ponti ora Asiatica ultra modum versus occasum extenderetur, inter Bata et Hermonassam sinum 725 stadiorum ambitu finxerunt, cujus in intimo recessu Sindam Ptolemæus posuit. Corocondamen Ptolemæus ab Hermonassa occasum versus in Bospori aditu habet; alii, ut Plinius, hunc vicum prætermittentes, ad ipsam Hermonassam Bospori initium esse statuerunt. Ceterum perversa hæc ora Ponticæ delineatio, quam Ptolemæi tabulæ exhibent, non a Ptolemæo demum profecta est. Nam Straboniana Bospori descriptio, quam in tabulis editionis Didotianæ adumbravi, explicari nequit nisi eo, quod auctor ejus tabulam qualem Ptolemæus præbet, ob oculos habuit, in eamque sinum Corocondamitin, quam Ptolemæus ignoravit, intulit. Scilicet Corocondamen Strabo et ipse ad Bospori introitum collocat, et prope eam ostium lacus esse fingit, cujus litori meridionali Hermonassam apponit, quoniam in antiquioribus tabulis hæc urbs ad oram Ponticam posita erat. Idem quum accepisset a Corocondame ad Sindicam esse 180 stadia (quod a vero haud multum abest), hanc distantiam ab ore Bospori versus ortum metiendam esse censuit. Ex his Ptolemæi et Strabonis opinionibus, quantumvis eas ab errore non vacuas esse intelligeretur, hoc tamen ad unum omnes viri docti elicerunt, ortum Sindicum a Sinda civitate vel vico diversum et ad ostium lacus Kubani (*lac du Kouban* sive *Kisiltach* *bcie*)

22. Ἀπὸ οὖν Σινδικοῦ λιμένος ἕως Πάγρας λιμένος πρῶν ἄκων ἔθνη οἱ λεγόμενοι Κερκέται ἦτοι Τορίται, νῦν δὲ οἰκοῦσιν Εὐδουσιανοὶ λεγόμενοι, τῇ Γοθικῇ καὶ Ταυρικῇ χρώμενοι γλώττῃ.

23. Ἀπὸ δὲ Σινδικοῦ λιμένος ἐκδέχεται κόμη Κοροκονδάμη λεγομένη, ἐπὶ ἰσθμοῦ ἥτοι στενοῦ τῆς λίμνης καὶ τῆς θαλάσσης καίμην. Μεθ' ἣν ἡ Κοροκονδαμίτις ἐστὶ λίμνη ἡ νῦν λεγομένη Ὀπισσᾶς, κόλπον εὐμεγέθη ποιοῦσα, σταδίων χλ', μιλίων πδ'. Εἰσπλεύσαντι δὲ εἰς αὐτὴν τὴν λίμνην καὶ περιπλεύσαντι εἰς Ἑρμῶνασσαν πόλιν στάδια υμ', μιλία νι', ζ', ε'.

24. Ἀπὸ οὖν Ἑρμῶνασσης ἕως τοῦ Σινδικοῦ λιμένος παροικοῦσι Μαυῶτιν τινες Σίνδοι λεγόμενοι ἔθνος, ἐφ' οἷς λέγεται Σινδική. Οὗτοι οἱ Σίνδοι βάρβαροι μὲν εἰσι, τοῖς δὲ ἤθεσι ἡμεροί. Ἀπὸ δὲ τῶν Σίνδων εἰσι Κερκέται οἱ λεγόμενοι Τορίται, δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς ἔθνος καὶ ναυτικὸν μάλιστα. Ἀπὸ δὲ Κερκετῶν ὁμορον τούτων ἔχουσι γῆν Ἀχαιοί, οὓς δὴ

22. A Sindico portu usque ad Pagræ portum pridem habitabant Cercetæ sive Toretæ, nunc vero Fudusiani Gothica et Taurica lingua utentes (*E Menippo*).

23. Post Sindicum portum sequitur Corocondame vicus in angusto isthmo inter lacum et mare situs. Post eum est Corocondamitis palus, nunc Opissas dicta, quæ permagnum efficit sinum stadiorum 630, mill. 84. Innaviganti in paludem oramque legenti ad Hermonassam sunt stadia 440, millia 58 2/3 (*E Menippo*?).

24. Ab Hermonassa usque ad Sindicum portum Mæotini accolunt Sindi quidam, de quibus Sindica nomen habet. Sindi illi barbari quidem sunt, sed moribus mansueti. Hos excipiunt Cercetæ dicti Toretæ, justa gens et æqua rei que maritimæ peritissima. Conterminam Cercetis regionem Achæi tenent, quos genere Græcos esse et Achæos barbaros factos appellari ferunt. Etenim prodi

ponendum esse; quid quod totus hic lacus Sindici portus nomine in tabulis affici solet. Corocondamitis vero lacus ab aliis in sinu Phanagorico (*lac de Taman*), ab aliis in lacu cui *Astanis* nomen, queritur; alii denique utrosque hos lacus olim junctos et Corocondamitidis paludis nomine comprehensos esse suspicati sunt. Ac sane difficile erat vitare errorem, quem Anonymi denique ope dissipare licet.

§ 22. Τορίται] Sic etiam § 24. Apud Arrianum aliosque dicuntur Τορέται, ap. Strabon. p. 495 Τορεῖται. Eosdem Τορίτας dixit Apollodorus ap. Steph. Byz.: Ψησοί, ἔθνος τῆς Ταυρινίας (ad *Pchech* fl., qui a meridie in *Kouban* s. Hypanin influit). Ἀπολλόδωρος ἐν β' περὶ γῆς: «Ἐπειτα δ' Ἑρμῶνασσα καὶ Κῆπος; [πόλις], Τορίται δὲ τὸ Ψησῶν ἔθνος. Προ Τορίται, quod codex Paris. præbet, ceteri codd. τυρίται, præter Vossianum, in quo τρίτον, quod recepit Meinekius. Ne pro Ταυρινία (Ταυρινίας? Mein.) scribendum putem Τορίτας, impediunt quæ ex eodem, ut videtur, fonte traduntur s. v. Ταυρικῇ. Tyrítas Apollodorus Psessorum genti annumerat; Anonymus Toritas et Cercetas unam eandemque gentem constituisse dicit tum h. l. tum infra § 24.

§ 24. Κοροκονδάμη] Ad ostium (*Boghas*) lacus Kubani ab *Anapa* sive Sindico portu stadia sunt 200, pro quibus Strabo p. 496 habet stadia 180. Cf. Steph. Byz.: Κοροκονδάμη [κόμη] πλησίον Σινώπης. Ἀρτεμίδωρος ἐν Γ' Γεωγρ. Conjectis τοῦ στενοῦ ποῦ (sc. τοῦ Βοσπόρου, ut ap. Strabon., aut τῆς λίμνης τῆς Κορ., ut ap. Anonym.). At e Strabone p. 426, ubi litus a Corocondame ad Bata pertinens ex adverso Sinopes situm esse dicitur, liquet eodem modo verba Stephani intelligenda esse. Apud Ptolemæum inter meridianum Sinopes (63° 50') et Corocondames (64° 15') intercedit gradus pars fere dimidia. Reapse inter Sinopen (32° 49', Par.) et Bospori prom. Asiaticum (34° 17') intercedunt 1° 28' A *Boghas* ostio, ubi revera Corocondame sita erat (34° 34') Sinope abest 1° 45'. Lacum memoravit etiam Mela 1, 19 p. 30, 9 ed. Parthey: *Obliqua tunc regio et in latum modice patens inter Pontum Paludemque ad Bosporum excurreit; quam duobus alevs in lacum et in mare profluens Corocanda (Corocandam cod. Ven.) præne insulam reddit. Legendum: in lacum Corocandam ... profluens Hypanis insulam facit.* De insula illa monent Strabo et Scymnus et Dionys. Per. 550, ubi vid. not. — De recentiore nomine Ὀπισσᾶς; (*Kisiltach* hod.) aliunde mihi nihil cognitum. Ambitus stadia 630 bene habent. Hermonassæ locus ab ostio lacus et a Corocondame vico secundum Anonymum 240 fere stadia aberat. Totidem fere stadia Ptolemæus habet inter Corocondamen et Hermonassam. Plinius 6, 14 a Secherie (*Ozerech*) fluvio usque ad Bospori Cimmerii introitum LXXXVIII M. D p. (708 stad.); in primo autem Bospori aditu Hermonassam esse prodiit. Pertinet hæc mensura ad eum usque locum quo revera sec. Anonymi rationes Hermonassa sita erat, minime vero ad os Bospori. Cum stadiis 440 quæ a Sindico portu ad Hermonassam putantur, optime conciliari possunt stadia 613 quæ in sqq. ab Hermonassa ad Achilleum numerantur. || — περιπλεύσαντι] Μαλιν παραπλεύσαντι. Dein Ἑρμῶνασσαν codex.

§ 24. Versus recomponere licet hunc in modum:

Ἦτεν μεθ' Ἑρμῶνασσαν ἄκροι τοῦ Σινδικοῦ
λιμένος ἐπὶ παροικοῦσι Μαυῶτιν τινες
Σίνδοι λεγόμενοι, ἐφ' οἷς καλεῖται Σινδική·
οἱ βάρβαροι μὲν εἰσιν, ἤθεσι δ' ἡμεροί.
Ἐντεῦθεν εἰσι Κερκέται Τορίται [τ'] ἔθνος
δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς; καὶ μάλα ναυτικόν.
Ὁμορον δὲ Κερκετῶν Ἀχαιοὶ ἔχουσι γῆν.
οὓς δὴ λέγουσιν ὄντας Ἑλλήνας γένει
καλεῖσθ' Ἀχαιοὺς; ἐκβεβαρρωμένους·
τὸν Ὀρχομενίων γὰρ φασιν λαὸν ποτε
τὸν Ἰαλμένον μνησθῆσαι παντὶ στόλῳ
ἐξ Ἰλίου πλέοντας ὑπὸ τῶν πνευμάτων

λέγουσιν ὄντας Ἑλλήνας γένει καλεῖσθαι Ἀχαιοὺς ἐκδεσφραρωμένους· τὸν Ὀρχομενίων γάρ φασιν λαόν ποτε τὸν Ἰαλμένου μηνύεσθαι παντὶ τῷ στόλῳ ἐξ Ἰλίου πλέοντι ἐπὶ τῶν πνευμάτων τοῦ Τανάϊδος ἀνέμου ἄκοντας εἰς τὴν Ποντικὴν καὶ βάρβαρον χώραν κατελθεῖν· ὅθεν ἀπεξεωμένους εἶναι καὶ παρανόμους φασί, καὶ τοῖς ἤθεσι μάλιστα Ἑλλήσι δυσμενεστάτους· πολλοὶ [δὲ] καὶ ἐναντίοι εἰσὶν (οἱ Ἀχαιοὶ) τοῖς Κερκείταις.

25. Ἀπὸ δὲ Ἑρμονάσσης ἐκπλεύσαντι τοῦ κόλπου ἐπὶ τὸ στόμα τῆς Μαιώτιδος λίμνης καὶ κώμην Ἀχιλλεῖον στάδιοι φιά', μίλια ξη', ε', γ'.

26. Ἐπ' εὐθείας δὲ πλέοντι ἀπὸ Σινδικῆς εἰς Βόσπορον τὸν Κιμμέριον καλούμενον καὶ πόλιν Βοσπόρου Παντικάπαιον στάδιοι φλ', μίλια οβ'.

27. Ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ περιπλέοντι ἕως τοῦ στομίου τῆς Μαιώτιδος λίμνης ἤτοι Ἀχιλλεῖου κώμης στάδιοι ,φ, βυπζ', μίλια ,αχγν', γ'.

28. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀχιλλεῖου κώμης, ἥτις ἐστὶν ἐπὶ τοῦ τέλους τῆς Ἀσίας καὶ τοῦ πόρου τοῦ κατὰ τὸ στόμα τῆς Μαιώτιδος λίμνης ἤτοι τοῦ Τανάεως κειμένη ἐπὶ τὴν καταντικρὺς καιμένην κώμην ἐπὶ τοῦ τέλους τῆς Εὐρώπης, [τῷ] λεγόμενον Πορθμίον, ἥτις καὶ αὕτη καίται ἐπὶ τοῦ πόρου τοῦ κατὰ τὸ στόμα τῆς

dicunt Orchomeniorum populum Ialmeni regis omni classe ex Illo navigantem Tanaidis venti flatibus invitum in Ponticam barbaramque hanc regionem delatum esse; hinc eos in mores externos degenerasse et improbos evasisse ac Græcis maxime infestissimos; multi vero etiam Cercetis inimici sunt (*E perieg. iamb.*).

25. Ab Hermonassa enaviganti e sinu ad ostium paludis Mæotidis et Achilleum vicum stadia sunt 515, millia 68 2/3 (*E Menippo?*).

26. Via recta naviganti in Cimmerium quem vocant Bosporem ad urbem Bospori Panticapæum stadia 530, millia 72 [70 2/3] (*Ex Arrian. § 29, p. 394, 1.*).

27. In summa a Fano Iovis Urii naviganti usque ad ostium paludis Mæotidis et Achilleum vicum stadia colliguntur 12487, millia 1453 1/3 [*immo 1665*].

28. Ab Achilleo vico, qui in fine Asiæ et Bospori ad ostium Mæotidis paludis sive Tanaidis situs est, usque ad Porthmium vicum ex adverso positum in fine Europæ itemque ad freti et Mæotidis paludis ostium, trajectus est

Τανάϊδος· οὐχ ἔκοντας εἰς τὴν Ποντικὴν καὶ βάρβαρον χώραν κατελθεῖν· διότι ὁρᾷ ἀπεξεωμένους φασὶν καὶ παρανόμους· ἤθεσι, μάλιστα Ἑλλήσι δυσμενεστάτους· πολλοὶ δὲ καὶ τοῖς Κερκείταις ἐναντίοι.

Ἑρμονάσσης;] Ἑρμον. cod. h. l. et § 25. || — οὗτοι οἱ Σινδοὶ] Hæc bis scripta in cod. || — ἤθεσι] ἴθνησι cod. || — Τορρίται;] Cf. § 22. || — Ἰαλμένου] Cf. Strabo p. 416 (357, 13 Did.). : Ἰστοροῦσι δὲ τοῦς ἐν τῷ Πόντῳ καλουμένους Ἀχαιοὺς ἀποίκους Ὀρχομενίων εἶναι τῶν μετὰ Ἰαλμένου πλανηθέντων ἐκείας μετὰ τὴν τῆς Τροίας ὅλωσιν. V. not. ad Scylac. p. 60. || — Τανάϊδος ἀνέμου] Cf. Procop. B. G. 4, 4, p. 475, 1 : τὸν ἀνέμον ὃς ἐνθόνδε πνεῖ, Ταναίτην προσγοροῦσιν.

§ 25. Series urbium quæ inter Hermonassam et Achilleum sitæ erant, sec. Scylacem, Melam, Plinium et Tabulam Peutingerianam hæc est : Hermonasea, Cepi, Stratoclia, Phanagoria, Apaturos (*Sopatos* in T. P). Singularum situm definire ob testimoniorum penuriam difficile admodum; semper vero ita disponendæ sunt, ut series, quam scriptores fide dignissimi produunt, non susque deque habeatur; quod quidem non monuissim, nisi mos contrarius obtineret. — || ἐκπλεύσαντι τοῦ κόλπου] εἰσπλεύσαντες τὸν κόλπον cod.

§ 26. εἰς Βοσπορον τὸν Κ.] Sic Arrianus; εἰς τὸ Κιμ. codex An. || — φλ'] Fuerit φμ', 540, tot enim stadia Arrianus habet, ac totidem insunt 72 millibus p.

§ 27. Millium numero, quem codex præbet, 12400 stadia efficiuntur. Pro numero hoc rotundo accuratiorem habes stadiorum 12487 (1665 m.), quem denuo habes § 92 p. 423, 1 : ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ Διὸς Οὐρίου ἔω; τοῦ στόματος τῆς Μαιώτιδος; στάδιοι ,α, βυπζ', μίλια ,αχγν'. Computat enim Anonymus l. 1 :

A Fano ad Amisum stad.	4460
Inde ad Phasin	3802
Inde ad Achilleum	4025
	12487

E singulis numeris supra recensitis colliguntur

A Phasi ad Dioscur.	825 (810 Arrian.)
Inde ad Sindicam	2250 (2350 Arr.)
Inde ad Hermonass.	440
Inde ad Achilleum	515
	4020

Quæ summa quinque stadiis differt ab ea quam habes § 92.

§ 28. Πορθμίον] Sic etiam § 50 p. 513, 3 Πορθμίον χωρίον; § 56 p. 516, 16 Πορθμίτι; κώμη; Πορθμία κώμη in Anon. Stadiasmo quem ex cod. Paris. dedi in G. Min. t. 1, præf. p. 115; Πορθμίαν et Πορθμίον habes ap. St. Byz. s. v. Cf. πορθμία Κιμμέριον ap. Herod. 4, 12 et 45. Proprium loci nomen fuerit Μυρμήκιον; certe viginti illa stadia quæ Noster ab Achilleo ad Porthmium exputat, Strabo p. 494 (424, 5 Didot) usque ad Myrmecium pertinere dicit. Quamquam augustissima freti pars non 20, sed 50 stadiorum latitudinem habet.

Μαιώτιδος λίμνης, ἔστι δὲ διὰ πλους τοῦ στόματος σταδίων κ', μιλίων β', ε' ς'.

29. Ὅστις Τάναϊς ποταμὸς λέγεται ὀρίζειν ἀπὸ τῆς Ἀσίας τὴν Εὐρώπην, καὶ ὁρμάται μὲν ἀπὸ λίμνης τῆς Μαιώτιδος, ἐκβάλλει δὲ εἰς θάλασσαν τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου· καίτοι Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ λυομένων τὸν Φάσιν ποταμὸν ὄρον τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ποιεῖ. Λέγουσι γοῦν αὐτῶ οἱ Τιτᾶνες πρὸς τὸν Προμηθεῖα ὅτι

ἤχομεν
τοὺς σούς ἀθλους τούσδε, Προμηθεῦ,
δεσμοῦ τε πάθος τόδ' ἐποφόμενοι.

Ἐπειτα καταλέγουσιν ὅσῃν χώραν ἐπῆλθον·

Πῇ μὲν διδυμὸν χθονὸς Εὐρώπης
μέγαν ἢ δ' Ἀσίας τέρμονα Φᾶσιν.

Τῆς δὲ λίμνης τῆς Μαιώτιδος περίπλους ἐν κύκλῳ λέγεται σταδίων ἀμφὶ τοὺς β, μιλίων ,ας'.

stadiorum 20, millium 2 2/3 (*E Menippo, ut videtur*).

29. Tanais fluvius, qui ab Asia Europam disternere dicitur, erumpit e palude Maotide, exit vero in mare Ponti Euxini. Quamquam Aeschylus in Prometheus soluto Phasin fluvium Europæ et Asiæ terminum facit. Etenim Titanes apud illum ita alloquuntur Prometheus :

Venimus
has tuas ærumnas, Prometheus,
vinculorumque hanc calamitatem visuri.

Deinde recensent quantum terrarum tractum peragraverint :

Hic quidem duplicem Europæ
et Asiæ magnum terminum Phasin.

Paludis Maotidis ambitus esse fertur stadiorum circiter 9000, millium 1200 (*Ex Arrian. § 29 p. 394, 5-17*).

§ 29. Τάναϊς] Eodem sensu Tanais nomen adhibet Procopius B. G. 4, p. 474. V. not. ad Arrian. p. 394 et quæ dixi in Geogr. Min. tom. 2, p. 6 not. || — μέγαν ἢ δ' Ἀσίας τέρμονα Φᾶσιν] μέγαν πῇ δ' Ἀσίας Φάσιν τέρμονα ποταμὸν codex.

Jam quum Anonymi periplo et recentissimis tabulis nauticis (*Carte de la mer Noire publiée au dépôt des cartes de la Marine. Paris 1860, 8 tabulis formæ maximæ*) adjutus situm locorum qui sunt a Trapezunte ad Bosporum usque, accuratius quam antea fieri poterat, definire potuerim, tabellas subjungo quibus quomodo singula disponenda censeam paucis comprehendi.

A TRAPEZUNTE AD PHASIM.

ARRIAN. ET ANONYM.			PTOLEMÆUS.			TAB. PEUTING.					
	Codd.	Ego		Tabb.	Ego		M. P.	Stad.	Ego		
Τραπεζοῦς...			Τραπεζοῦς...			Trapezus.....				Trebizonde.	
Υσσου λιμὴν..	180	180	Υσσου λιμὴν..	125	180	Hyssi limen.....	XXIV	192	180	Surmeneh.....	180
Ὅριοις ποτ..	90	90	Πιτυοῦς.....	175	90	Opiunte.....	VIII	64	90	Of opp. et Sulanlu fl.....	90
Ψυχρὸς ποτ...	30	15								Baltachi fl....	15
Καλὸς ποτ....	30	15								Calopotamos..	15
Ῥιζιοῦς ποτ...	120	120	Ῥιζιοῦς λιμὴν.	100	150	Reila.....	XV	120	150	Rizeh port....	120
Ἀσκουρος ποτ.	30	25								Askuros.....	25
			Ἀθηνῶν ἄκρον.	100	125					Cap Kemer..	100
Ἀδηνὸς ποτ..	60	120				Adineo.....	XVIII	144	145	Sennes.....	20
Κόρδυλα.....	100	20	Κορδύλη.....	110	40					Kalechouk?..	20
Ἀθῆναι, Ζάγα- τις ποτ.....	80	30				Atheni... [VII?]	XVI	128	50	Atina opp. et fl.	30
Πρύτανις ποτ..	40	40								Fortuna fl....	40
			Μόρθουλα....	110	70?					ad Fortuna fl., ut vid.	
Ἀρμένη.....	24	24								Vitseh fl.....	90
Πυξίτης ποτ...	66	66				[Pyxites.....	XVI]	128	130	Archawa fl....	80
Ἀρχαβίς.....	90	80	Ἀρχαβίς....	160	170?	Abgabes.....	IX	72	80		
			Ξυλίη.....	75	50						
			Κίσσα ποτ...	75		Cissa..... [VI?]	XI	88	50	Cissel.....	50
Ἀψαρὸς ποτ..	60	190				Apsaro.....	XVI	128	140	Tchorok fl. os orientale...	140
			Ἀφορρος πολ.	80	155					prope Gunieh.	
Ἀκαμφίς ποτ..	15	15	Ἀφορρος ποτ.	80						Tchorok os oc- cidentale....	15
[Plin. st. 1120.]	1015	1030		1190	1030	[119]	117	936	1030		1030
Βαθὺς ποτ...	75	40				Portu alto.....	VI	48	40	Batoum port...	40
Ἀκίνασις.....	90	100								Chorok fl....	100
Ἰσις.....	90	65				Apasidem [XXI?]	XVI	128	165	Choluk fl....	65
Μῶγρος.....	90	75				Nigro... [VIII?]	III	24	75	Kegoli fl.....	75
			Σεβαστόπολις (Φᾶσις).....	80						Poti.....	90
Φᾶσις ποτ....	90	90	Φᾶσις ποτ....	120		Phasis.... [XI?]	VI	48	90	Rion, os merid.	
[Plinius st. 560.]	450	370		200	370	[40]	31	248	370		370
	1465	1400		1390	1400		148	1184	1400	[Strab. st. 1400]	1400

A PHASI AD DIOSCURIADDEM.

ARRIAN. ET ANON.		TABULA PEUT.			PTOLEMÆUS.		SCYLAX.	PLINIUS.	
	Stad.		M. p.	Num. correcti.		Stad.			Stad.
Φᾶσις.....		Phasis.			Φᾶσις.....		Φᾶσις.....	Phasis...	<i>Rion</i> , os merid.
Χαρίεις ναυσίπορος.	90	Cariente..	III	III	Χαρίουστος.	220	Ἄριος.....	Charien..	<i>Rion</i> , os borealc.
Χῶθος ναυσίπορος.	90	Chobus..	XVI	VIII		Χόρσος....	Chobus..	<i>Khopi fl.</i>
							Χερόθιος..	Rhoas...	<i>Chouri fl.</i>
					Αἶα πόλις...	120			
					Νέα πόλις...	180			
Σιγγάμης ναυσίπορ.	210	Sicanabis.	XIX	VIII	Σιγάνειον...	40	Sigania...	<i>Ingour fl.</i> et
									<i>Anacria</i>
		Cyanes. .	IV	XIX	Κυάνεος...	208	Γυηνός....	<i>Gudava fl.</i>
Ταρσούρας.....	120	Tassirus. .	XII	IV	Tarsuras..	<i>Tsoricha fl.</i>
Ἴππος.....	150	[<i>Hippus</i> ..	*)	XII	Ἴππος.....	250	<i>Osingiri fl.</i>
Ἀστέλεφος.....	30	Stempeo..	IV	IV	<i>Tamiche</i>
Σεβαστόπολις ἢ Διοσκουριάς (An. 135)	120	Sebastopolis....	IV	IV	Διοσκουριάς.	130	Διοσκουριάς.	Sebastopolis....	inter <i>Tamiche</i> et
(Anon. 825.)	810	(St. 496.)	62	62		1143		Stad. 800, M. P. 100.	<i>Iskuria prom.</i>
									30
									439

Sec. Strabonem a Phasi ad Dioscuriadem stadia 600.

A DIOSCURIADAE AD ACHILLEUM.

ARRIANUS.		ANONYMUS.		PTOLEMÆUS.			
Σεβαστόπολις....	Σεβαστόπολις.....	Διοσκουριάς.			
				Κόραξ ποτ.....	260	Kodor fl.....	(100)
				Καρτερὸν τείχος..	190	Anaconia ruinæ.....	(200)
				Θάσσυρις ποτ.....	150	ad Pityuntem?.....	(200)
Πιτυοῦς.....	350	Πιτυοῦς.....	350		ad Cap. Pitzunda v. recta.	500
Νιτική.....	150	Στεννιτική (Τριγλίτης).	150	Οϊνάνθεια.....	120	Gagri.....	150
Ἀβασκος ποτ.....	90	Ἀβασκος ποτ.....	90		Liopisca fl.....	90
Βόργυς ποτ.....	120	Βρούχων (Μίζυγος)...	120	Βούρκας.....	215	Medzymba fl.....	60
Ἡράκλειος ἄκρα.....	60	Ἡράκλ. ἄκ. (Πυξίτης).	60		C. Sotcha-Bitkhe.....	110
καὶ Νῆσις ποτ.....		καὶ Νῆσις ποτ.....			Sotcha fl.	
Μασσαιτική.....	90	Μασσαιτική ποτ.....	90		fl. ad Cap. Joobje.....	80
Ἀχαιοὺς ποτ.....	60	Ἀχαιοὺς ποτ. (Βάσις).	60		Khasi-Aps fl.....	60
				Ἀμψαλιζ.....	180	Khasi-Aps?	
Ἡράκλειος ἄκρα.....	150	Ἡράκλ. ἄκ. (τὰ ἔρημα).	150	Τορετική ἄκρα.....	200	Tchech-bepe pr.....	150
		ἔκρα καὶ Βαγᾶ Κάστρον.	10		Ache.....	10
ἄλλη ἄκρα.....	180	ἔκρα (Λαϊζ).....	8		Cap Karduch.....	130
Παλαιὰ Λαζική....	120	Παλ. Λαζ. (Νίκοφίς)...	120	Δάζος (Τάζος vgo)...	250	Negepsouko.....	130
		πλησίον Ψάχαψις ποτ..			Chapsako fl.	
				Κερκέτιδος κόλπος.	190	Baie de Chapsako.	
Παλαιὰ Ἀχαΐα....	150	Π. Ἀχ. (Τοψίδας π.)...	150	Ἀχαΐα.....	190	Turpsin.....	115
Πάγρας λιμὴν....	350	Παγρ. λ. (Ἐπτάλου λ.)...	350	Ψυχρὸς ποτ.....	110	Psad fl.?	
					Gelendjik, port.....	300
Ἱερὸς λιμὴν.....	180	Ἱερὸς λ. (Ἱερίου ἤτοι τὸ Νίκαζιν).....	180	Βάτα κώμη.....	110	Soudjak port. prope quem est Miskhakko.....	180
Σινδική.....	300	Σινδική ἢ Σινδικὸς λιμ. (vñv Εὐδουσία).....	300	Σινδα κώμη.....	225		
				Σινδικὸς λιμὴν....	200	Anapa.....	300
	2350		2266		2700		2365
		Κοροκονδάμη.....			ad fauces lacus.	
		Κοροκονδαμίτις λιμνή (vñv Ὀπισσαζ).....			Lac du Kouban sive Ki- siltach.	
		Ἑρμώνασσα ἀπὸ Σινδ.	440	Ἑρμώνασσα.....	240	in lacus ora boreali.....	440
		Ἀχυλλεῖον.....	515	Κοροκονδάμη.....	250		
				Ἀχυλλεῖον.....	440	prope langue de Tcheska.	530
			3210		3630		3335
Παντικάπαιον α						Ab Anapa ad Kertch via	
Sindice via recta.	540	Item.....	540	Item.....	700	recta.....	460
	2800		2700		3100		2825

DIONYSII BYZANTII

ANAPLUS BOSPORI.

FRAGMENTUM E CODICE MUSEI BRITANNICI PETITUM.

..... τῶν ἀπὸ τῆς Βιθυνίας βασιλείων· λιμὴν
ἐν αὐτῷ πάνυ καλὸς, μεθ' ὃν ἀκρωτήριον Αἰετοῦ
ρύγχος, τοῦνομα μὲν ἀπὸ τοῦ σχήματος, πετρῶδες
δὲ ἅπαν καὶ ἀγχιβαθές. (2) Ἐνθεν κόλπος Ἄμυκος
ἐπικλήσιν καὶ Γρωνυχία, πεδίον ὑπτιον· ὅηραι δ' ἐν
αὐτῷ κητιῶν ἰχθύων. (3) Ἐξῆς Παλῶδες, ἀπὸ τῆς
ὁμοίας προχώσεως τοῦ κατὰ Βυζάντιον.

4. Ἐπειτα Κατάγγιον, κόλπος ἰχθύων ἐπαγωγὸς
ὡς οὐχ ἕτερος, μᾶλλον δὲ, εἰ χρὴ μὴδὲν ὑποστειλά-
μενον τάληθές εἰπεῖν, μόνος εὐθηρὸς ἐκ τῆς Χαλκη-
δονίων ἀκτῆς· τὰ ἄλλα μὲν γὰρ διαφέρει τοσούτω τὸν
Εὐρωπαϊὸν ὅσω ἡ θάλαττα τῆς γῆς. (5) Ἐπ' αὐτῷ
δὲ Ὁξύρρους ἄκρα. Μεθ' ἣν πολὺς καὶ ἐπίπεδος
αἰγιαλὸς Φρύξου καλεῖται λιμὴν. Μεθ' ὃν ἄλλος
ὄρμος Φιέλα Χαλκηδονίων τῶν μέγα δυνηθέντων
ἀνδρῶν. Ἐπὶ δ' αὐτῷ βουνὸς ὑπτιος καὶ περιφερὴς
εἰς κύκλου σχῆμα περιγράφων τὴν βᾶσιν· θέατρον δέ
τις εἰκάσειεν ὄραν, ἀπρονόητον ἐπιτηδεύμα τῆς φῦ-
σεως· τοῦτο δ' ἄρα καὶ κέκληται. (6) Πλησίον δὲ

*Post Laurum insanam sequitur sinus profundus
valde, nominatus Mucaporis, a rege quodam Bithyniae.
Portus in ipso perbonus, post quem est promontorium
Ἀετορήχον [Aquila rostrum] a figura nominatum; est
autem petrosus totum et proximum habens mare pro-
fundum usque ad oram litoris. (2) Inde sinus Amycus
appellatus et Gronychia, campus supinus (et planus);
in ipso autem pascationes cetaceorum piscium. (3) Deinde
Paludes [Palodes sinus] a simili exaggeratione paludum
[caeni, πηλοῦ] quæ sunt in penitissimo sinu nuncupato
Cornu Byzantii.*

4. Post Paludes [Palodem] subsequitur sinus nuncu-
patus Κατάγγιον, ad se maxime alliciens pisces si quis
alter, ac potius (si nihil decet suppressere eum qui ve-
ritatem dicit) solus ex littore Chalcædoniurum est bene
piscosus; verumtamen tantum differt ab Eulropæo [Eu-
ropæis], quantum differt mare a terra. Ἐπ' αὐτῷ Ὁ-
ξύρρους ἄκρα, hoc est in ipso vel post ipsum est pro-
montorium Oxyrrhoum. Post Oxyrrhoum succedens
littus planum et multum appellatur Phryxi portus, post
quem alter portus (et) Phielæ Chalcædoniurum valde
potentum. Ἐπὶ δὲ αὐτῷ, id est, in ipso vel post ipsum
(Phielæ) est tumulus supinus et rotundus, in circuli
figuram circumscribens basim; theatrum aliquis con-
jecaret se videre improvisum a natura constitutum; unde
etiam nomen habet. (6) Prope autem est promontio-

Fragmentum postremam Anapli Bosporici partem exhibens e Musei Britannici codice add. 19391 primus edidit
JAMES YATES, vir clarissimus, in *Transactions of the royal society of literature*, vol. VIII, new series. Ipse denuo
codicem contuli. Juxta græca posui latina Petri Gillii, quæ jam dedimus in Geogr. Min. tom. 2, p. 83-83.

§ 1. Αἰετοῦ ρύγχος:] Sic codex, Αἰετοῦ ῥήγος Yates, Ἀετορήχος Gillius. || — § 2. πεδίον ὑπτιον] *campus supinus et
planus* Gillius, adeo ut π. ὕ. καὶ ὁμαλὸν legisse videri possit. || — § 3. ἐξῆς Παλῶδες:] ἐξ ἧς π. cod., *deinde Paludes*
Gillius, quasi latino vocabulo locus denominatus esset. Παλῶδες doricè Byzantini dicebant pro Πηλῶδες; (καλὸς; pro
πηλὸς occurrit in fragm. Pythag. p. 714 ed. Gal., citante Dindorfio in St. Thes. s. v.). Cf. Πηλῶδες λιμὴν Epiri ad
Buthrotum oppidum ap. Strabon. p. 324 (269, 36 Did.). Idem Παλῶδες vocatur in Appiano De bell. civ. 5. 55 p. 537
ed. Didot. Alius Πηλῶδες κόλπος; in sinu Persico ap. Ptolem. 6, 3 et Steph. Byz. v. Ταϊάνα. Idem igitur Παλῶδες
apud Dionysium legebatur etiam in fragm. 17 p. 26, ubi de intimo Cornu sinus recessus Gillius ita habet: *Maris mar-
cidi intimus locus appellabatur Paludes ex eo quod in illo subsidebat lutulenta fluminum recessio; non enim
illius vadum arena sed caeno [πηλῶ] tectum est.* || — ἀπὸ τῆς... τοῦ κατὰ Βυζ.] Parum distincte dictum pro : ἀπὸ
προχώσεως ὁμοίας τῇ τοῦ κατὰ Βυζάντιον Παλῶδους. Gillius græca non tam vertit quam interpretatus est. || — § 4. Κα-
τάγγιον] sic codex, Κατάγγιον Yates, Κατάγγιον Gillius. Ratio nominis obscurior. Otto Frickius (Dionysii Byz. Anapl.
p. 35) istum maris recessum, cui nunc Tchiboukli adjacet, *pelvum* dictum esse censet. At quoniam pacto κατάγγιον
pro simplicī ἀγγείον dici potuerit, haud assequor. Ducas c. 34 p. 241 de castelli Bosporici (Rumeli-Hissari) ædifi-
catione verba faciens dicit : ἡ ἀσβεστος ἔτοιμος γέγονεν ἐν τοῖς Καταφυγίοις. Ad quæ Bullialdus : « Nescio num sit lo-
cus Bospori litori Asiatico adjacens, Κατάγγιον appellatus, et nomen illius mutatum fuerit. » Tanto libentius hoc
credideris, quum re vera prope Tchiboukli etiam nunc sint fodinæ calcis (Vid. Moltkiana tabula Bospori). Proclivis
igitur suspicio apud Nostrum in κατάγγιον sive κατάγγιον latere καταγγίον sive καταγγαίον (Cf. καταγωγοὶ λιμένος
ap. schol. Hom. II. 2, 494), cui voci sensu tenus respondent τὰ Καταρύγια ap. Ducam. || — τοσούτω] τοσούτον Yates.
Deinde codex : Εὐρωπαϊὸν ὅσον θάλασσα. Gillius Εὐρωπαϊὸν legisse videtur. || — § 5. ὄρμος Φιέλα:] Gillius : *portus et
Phielæ*, ac mox : *post ipsum Phielæ est tumulus*, in quibus jam olim offendi. || — Τοῦτο δ' ἄρα καὶ κέκληται:] *Quare
etiam Phielæ nomen loco* (ubi nunc Koerfes) *inditum est.* Hæc Gillius aut non invenit, aut non reddidit. In annot.
ad b. I. p. 86 adde quem Otto Frickius citavit locum Josephi ex Bell. Jud. 3, 10, 7 (p. 178, 44 ed. Did.) : Φέρεται δὲ
(sc. fons Jordanis fl.) ὑπὸ γῆν εἰς τοῦτο (τὸ Πάνειον) ἐκ τῆς καλουμένης Φιέλης. Ἐκ μὲν οὖν τῆς περιπερείας ἐνύμω; Φιέλη
κέκληται, τροχοειδὲς οὖσα ἵμνη Cf. Steph. Thes. v. Φιάλη. || — § 6. αἰγιαλός:] Intellige litus quod ab hodierno *Karfes*

ἄκρα Λέμβος ὄνομα· κέκληται δὲ ἀπὸ τοῦ σχήματος· καὶ συνεχὲς αὐτῷ αἰγιαλός· κατὰ στόμα δὲ αὐτῷ νῆσος πάνυ βραχεία, καθ' ἣν λευκαίνόμενος ὁ βυθὸς ὑφάλους ῥαγίαις ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ἀποτρέπει τῶν ἰχθύων τὸν δρόμον· ποτούμενοι γὰρ δὴ τὴν θψιν ἐπιφορον τῷ βρέματι τέμνουσι τὸν πόρον· Βλάβην αὐτὸ Χαλκηδόνιοι καλοῦσιν, ἐτοῖμον ὄνομα καὶ τῇ πείρᾳ τοῦ συμβαίνοντος οἰκείου. (7) Ἐνθεν τὸ καλούμενον Ποταμώνιον, καὶ μετ' αὐτὸ Νausiχλεια (καθ' ἣν, ῥασι, Χαλκηδόνιοι ναυμαχία περιεγένοντο τὴν ἐναντία σφίσι πλεόντων), Ἐχαια τε, περίρρου ἀκρωτήριον, καὶ Λυκάδιον, κόλπος ἐπεικὶως βαθύς, ἡ μὲν ἀπὸ ἀνδρὸς Μεγαρέως, Κυκλάδιον δὲ ἀπὸ τίνος τῶν ἐπιχωρίων. (8) Πλησίον δὲ αὐτοῦ Ναυσιμάχιον, ἄλλης ναυμαχίας παράσῃμου χωρίον. Ὅθεν Κικόνιον· ὠνομάσθη δὲ καθ' ὑπερβολὰς χαλεπότητος καὶ μοχθηρίας τῶν ἐποικισάντων· στάσει γὰρ δὴ βίασθέντες ἐξέπεσον τῆς χώρας. Κατόπιν δὲ αὐτοῦ τὸ μὲν Ἀκραί· Ροιζοῦσαι λεγόμεναι [ἀπὸ] τοῦ περὶ αὐτὰς ἀγρυμμένου καὶ ροιζούντος κύματος, τὸ δὲ Δίσκοι, μείζων μὲν ὁ πρῶτος, παρὰ πολὺ δὲ ὑποδεέστερος [ὁ ἕτερος], ἄμω δὲ κατ' ὁμοιότητα τοῦ σχήματος. (9) Τούτῳ συνεχὲς Μέτωπον τῷ κατὰ τὴν Εὐρώπην παράλληλον. Μεθ' ὃ λιμὴν κάλλιστος ἐκ τε μεγέθους καὶ ἡσυχίας· περιγράφει δὲ αὐτοῦ τὸ μέγεθος ζῶν βαθεῖα καὶ μαλθακή, τὰ δὲ ὑπὲρ τῆς θαλάσσης πεδῖον ἔπαντες εἰς τὴν ἀκτὴν· κέκληται δὲ Χρυσόπολις, ὡς μὲν ἔνιοι φασιν, ἐπὶ τῆς Περσῶν ἡγεμονίας ἐνταῦθα ποιούμενων τὸν προσιόντος ἀπὸ τῶν πόρων χρυσοῦ τὸν ἀθροισμὸν, ὡς δὲ οἱ κλείους [ἀπὸ τοῦ] Χρύσου, παιδὸς Χρυσήδου καὶ Ἀγαμέμνονος, τάφου· ἐνταῦθα γὰρ αὐτὸν φεύγοντα κατὰ ὁδὸς Αἰγίσθου καὶ Κλυταιμνήστρας ἀφικέσθαι διανοούμενον ἐς Ταύρους εἰς Ἴριγένειαν περαιούσθαι τὴν ἀδελφὴν· ἥδη γὰρ εἶναι τὴν Ἰριγένειαν Ἀρτέμιδος ἱέρειαν· νόσω δὲ καμόντα καταλιπεῖν ἄφ' ἑαυτοῦ τῷ χωρίῳ τοῦνομα. Δύναται δ' ἂν καὶ διὰ τὴν τοῦ λι-

rium nominatum Lembus a similitudine lembi. Sub littus illi continuum est insula valde brevis, juxta quam maris vadum exalbescens cautibus sub aqua jacentibus in Europam avertit piscium cursum, cujus aspectu exterriti fretum transeunt secundo Bospori fluxu. Chalcedonii ipsam insulam appellant Βλάβην, apto nomine et proprio experientiae rei quae accidere solet. (7) Inde est Potamonion. Post Potamonion succedit Nausiclia, apud quam dicunt Chalcedonios bello navali superasse adversarios contra se navigantes. Inde Echæa, περίρρου promontorium, et sinus appellatus Lycadium, satis profundus, illud quidem a viro Megarensi, (Lycadium vero sive) Cycladium a quodam indigena. (8) Prope Lycadium promontorium est Nausimachium, locus altera pugna navali illustris. Inde Ciconium nominatum ab excessu malitiae incolarum; seditione enim violenta pressi ex loco exciderunt. A tergo autem Ciconii sunt partim Ροιζοῦσαι ἄκραι, ex eo nominatae, quod circa ipsas franguntur fluctus, et cursu murmurante feruntur, partim Disci, major quidem primus, multo minor secundus, ambo appellati a similitudine figuræ. (9) [His contiguum est Metopon, quod est e regione Metopi Europæ.] Post hoc sequitur portus magnitudine et tranquillitate pulcherrimus et optimus. Ipsius magnitudinem circumscribit littus profundum et molle. Supra mare jacet campus acclivis, appellatur autem Chrysopolis, ut quidam dicunt, ex eo quod Persæ imperantes in hunc locum cogerent auri acervos exactos ab urbium tributis, ut vero multi ferunt, a Chryse filio Chryseidis et Agamemnonis ibi mortuo et sepulto. In hunc enim locum dicunt Chrysen fugientem metu Ægisthi et Clytæmnestræ pervenisse, cogitantem in Tauros transire ad sororem Iphigeniam, sacerdotem initiatam Dianæ, sed illum morbo laborantem hic sepultura affectum fuisse, suoque ex nomine loco nomen reliquiasse. Posset etiam ob portus commoditatem ita appellari ab iis qui

(ad Phialæ sinum) recta fere linea ad *Anadoli-Hissari* (Potamonium) extenditur. || — κατὰ στόμα i. e. ad ostium Phialæ sinus. || — ἐπιφορον τῷ βρέματι i. e. *secundo fluxu*? || — βλάβην αὐτὸ βλ. αὐτὸν Yates. — τῇ πείρᾳ τοῦ i. e. παρ' αὐτοῦ Yates. || — § 7. Ἐχαια Sic etiam Gillius. Promontorium ab undarum strepitu τὰ Ἐχαια dictum esse conjeci. Nomen viri Megarensis, a quo nomen promontorii Dionysius deducit, esse poterat Ἐχος, quod ex inscriptione citatur in Papii Lexico nom. ppr. Otto Frickius l. 1. p. 35 contulit Ἐχαια, oppidi nomen ap. Strabonem p. 360 (309, 31 Did.) in loco desperato, de quo prae ceteris adeundus Groskurdus. Recte ille censet verbis : ἐξ οὗ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τῆς Ἐχαιᾶς καὶ τῆς Τράγινος τρία indicari Laconiae oppida aliunde non cognita. Equidem legendum propono καὶ Ἐταιί; καὶ Δυρράχιον; certe de his nominibus locorum Laconicorum constat ex Lexico Stephani Byzantii. || — § 8 Λυκάδιον .. Κυκλάδιον Eandem scripturam inconstantiam reperit Gillius. || — Κικόνιον Nomen D. deduxit a voce κίκκος, i. e. ἀνεκτρώων ἡ κλέπτει, teste Hesychio. Ἐνδομάχα; ἀλέκτωρ ap. Pind. ll. 12, 20. Æschylus Eum. 822 : Μὴ ἐξελούσῃ ὡς καρδίαν ἀλεκτόρων Ἐν ταῖς ἡμέραις ἀστοῖσιν ἰδρύσῃ; Ἀρ' Ἐμψυλὸν τε καὶ πρὸς ἀλλήλους θρασύν. Eandem gallorum indolem produunt quæ de Ciconibus produntur. V. G. Min. 1, præf. p. 12 not. || — παρὰ πολὺ δὲ ὑποδεέστερο; παραπολύ; δὲ ὑπὸ δὲ ἕτερο; Yates. || — § 9. τούτῳ (velim τούτοις, sc. τοῖς Δίσκοις) συνεχί; Μέτωπον τῷ κατὰ etc.] τούτῳ συνεχί; καὶ τῷ πόντῳ κατὰ codex. Hæc desiderantur in versione Gillii, qui post verba a figuræ similitudine pergit : Post Discos sequitur portus. Fortasse verba corrupta Gillius non intellexit. Ex καὶ τῷ πόντῳ elicendum esse Μέτωπον facile colligitur ex Metopo promontorio Europæo, de quo Dionysius dixit fr. 27, p. 32. || — ἔπαντες εἰ; τὴν ἀκτὴν i. e. *versus clivum assurgens*. Haud recte vertit Gillius. || — Verba κέκληται δὲ Χρυσόπολις usque ad καὶ Ἀγαμέμνονος, laudato Dionysio, habet Stephanus Byz. v. Χρυσόπολις. || — ἀπὸ τῶν πόρων ἀπὸ τῶν πύλων Stephani cold. Rhedigeranus et Vossianus, ἀπὸ τῶν πόλων cett. et edit; ab urbium tributis Gillius ultramque lectionem jungens. Præstat τῶν πόρων, nisi fort. erat τῶν [ἐκ] πόρων. Intellexit fabulæ auctor pecuniam quæ redibat a mercatoribus vectigal Bosporicum solventibus. || — ἀπὸ τοῦ ante Χρύσου addidi; ἀπὸ habet etiam Stepha-

μένος εὐκαιρίαν οὕτω κεκληῖσθαι, χρυσῶ παρομοιούντων τὸ θαυμαστόν. (10) Ἐνθεν ἄκρα προπίπτει ταῖς τῆς θαλάττης πληγαῖς ἐπιδρομος· πολλὸς γὰρ ἐπ' αὐτὴν ὠθοῦμενος ὁ πλοῦς πρὸς τὴν καλούμενην ἀνθαμιλλᾷται Βοῦν· ἔστι δὲ οἶον ἀφ' ἐστῆριον τοῦ πρὸς τὴν Εὐρώπην διαπλοῦ, καὶ κίων λίθου λευκοῦ, καθ' ἧς βοῦς, Χάρητος Ἀθηναίων στρατηγοῦ παλλακὴν Βοῖδιον ἐνταῦθα καμουσαν ἀποκηδεύσαντος. Σημαίνει δὲ ἡ ἐπιγραφή τοῦ λόγου τέληθές· οἱ μὲν γὰρ εἰκαίαν καὶ ἀταλαίπωρον ποιούμενοι τὴν ἱστορίαν οἰονταὶ τῆς ἀρχαίας λήξεως εἶναι τὴν εἰκόνα, πλείστον ἀποπλανώμενοι τέληθους. (11) Μετὰ δὲ τὴν Βοῦν Ἡραγόρα κρήνη καὶ τέμενος ἥρωος Εὐρώστου. Μεθ' ὃν αἰγιαλὸς ὑπτιος Ἰμέρῳ ποταμῷ καταρδόμενος, καὶ ἐν αὐτῷ τέμενος Ἀφροδίτης. Παρὰ δ' αὐτὸν ὀλίγος ἰσθμὸς πολλὴν πάνυ περιγράφει χερσόνησον, ἐφ' ἧς ἡ πόλις μικρὸν ὑπὲρ Χαλκηδόνος ποταμοῦ· καὶ λιμένες ἀμφοτέρωθεν κατὰ τὰς ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν ἀναχωρήσεις, αὐτοφυῆς μὲν ὁ πρὸς ἐσπέραν ἀφορῶν, χειροποίητος δὲ ὁ πρὸς τὴν ἔω καὶ Βυζάντιον. Αὕτη δ' ἀνέστησε λόφου μὲν χθαμαλότερα, πεδίου δὲ τραχυτέρα. Πολλὰ δὲ ἐν αὐτῇ θαυμάσια κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τῆς κτίσεως καὶ πράξεις καὶ τύχας καὶ τὰς ἐπ' ἀμφοτέρα μεταβολὰς, μάλιστα γὰρ μὴν τέμενος καὶ χρηστήριον Ἀπολλωνος οὐδενὸς τῶν ἄκρων ἀποδείκτον.

Ἔστω δὲ τέρμα τῷ λόγῳ, ταῦτόν δὲ καὶ τοῖς ἐπιούσι τὸν Βόσπορον (τῆς ἱστορίας).

Διονυσίου Βυζαντίου ἀνάπλους Βοσπόρου.

Διὼρῶται πρὸς οὐ πάνυ σπουδαῖον ἀντίγραφον.

Τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τῆς λιθίνης βοῦς δηλοῦν τίνος ἐστὴν ἡ χάριν·

Ἰναχίας οὐκ εἰμὶ βοῦς τύπος, οὐδ' ἀπ' ἐμοῖο
κλήζεται ἀντιπῶν Βοσπόριον πέλαος·
καί-ην γὰρ τὸ πάροιθε βαρὺς χόλος ἤλασεν Ἡρας
εἰς Φόρον· αὐτὰρ ἐγὼ Κεκροπὶς εἰμὶ νέκυς.
Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρητος· ἔπλων δ' ὅτ' ἐπλυνεν ἐκείνο·
τῆδε, Φύλιππειον ἀντίπαλος σκαφεῖν.
Βοῖδιον οὖνομα δ' ἦεν ἐμοὶ τότε, νῦν δὲ Χάρητος
εὐνέτις ἡπαίροις τέσσομαι ἀμφοτέραις.

nus, qui omisit vocem τάφου. — § 10. τὴν.. Βοῦν] τὸν.. Βοῦν cod. — Χάρητος] ῥάχητος cod. — λήξεως] λέξεω; Yates. || Post verba ἀποπλανώμενοι τέληθους; Gillius inseruit epigramma quod codex noster ad calcem libri in infima pagina tanquam πάρεργον addidit. Gillius epigramma notissimum et a compluribus servatum nescio an aliunde assumerit. Certe alia recensio subest versibus quos codex noster praebet. — § 11. Ἡραγόρα] *Hermagoram* in versione Gillius, sed in commentario modo *Hermagora* modo *Heragora* legitur. — Ἰμέρῳ] Nomen proprium fuerit, ut Ἰμερος, priscum Eurotae fl. nomen, ap. Plutarch. De fluv. c. 17. Notus Siciliae fluvius Ἰμέρας vocatur. — αὐτοφυῆς καὶ χειροποίητος] omisit aut non legit Gillius. — ἐπ' ἀμφοτέρωθεν codex. — In Epigramm. vs. 4 pro αὐτὰρ codex habet αὐ γὰρ, Gillius ἦδε ἐγὼ ut cett. — vs. 7 βοῖδιον οὖνομα δ' ἦεν ἐμοὶ τότε] sic codex et Hesych. Miles.; βοῖδιον δ' ἤκουον ἐγὼ τότε Gillius at Planudes, alii aliter. V. Antholog. 7, 169 p. 437 ed. Dübner.

mirabilia auro comparare solent. (10) Post Chrysopolim promontorium maris ictibus expositum prominet; multa enim navigatio ad ipsum impulsam contra promontorium nominatum Bovem concertat. Est autem is locus tanquam e carceribus emittens trajicientes in Europam. In hoc promontorio existit columna lapidis albi in qua exstat Bos, Charetis imperatoris Atheniensium conjux, quam hic mortuam sepelivit. Inscriptio autem significat sermonis veritatem; at illi qui vanam reddunt historiam, putant antiquae Bovis statuam, aberrantes a veritate. (Inscripti enim columnae basi hi versus sunt: Ἰναχίας etc.)

(11) Post locum appellatum Bovem sequitur fons nominatus Hermagora [*Heragoræ*] et delubrum herois Eurosti. Secundum id existit litus supinum et planum, lenissimo [*Himero*] fluvio irrigatum, in ipsoque Veneris templum, atque juxta ipsum parvus isthmus multum circumscribit chersonesum, in qua urbs Chalcedon, paullo supra fluvium appellatum Chalcedonem sita, portum utrinque habens in flexibus in isthmum recedentibus, unum quidem [*natura factum*] ad vesperam spectantem, alterum [*arte factum*] ad solis ortum. Ipsa quidem effertur colle quidem humilior, planitie vero asperior. Multa in urbe hac admiratione digna ob antiquitatem et res gestas et fortunas et in utramque partem mutationes, maxime autem admirabilia Apollinis templum et oraculum nullo sanctorum oraculorum inferius. Verum finis esto meae Bospori historiae.

Dionysii Byzantii *Anaplus Bospori*.

Emendatus est secundum parum accuratum exemplar.

Epigramma Bovi lapideae inscriptum, quo ostenditur cuinam stela illa erecta sit:

Ilud Inachiae sum bovis forma, neque a me
nomen habet obiectum fretum Bosporium;
istam enim pridem gravis ira fugavit Junonis
in Pharum, haec autem ego Cecropia civis hic jaceo.
Amica Charetis eram; navigavi quum ille navigavit
huc, Philippi carum adversarius navium.
Bucula tunc mihi nomen erat, nunc vero Charetis
amica ambabus delector continentibus.

INDEX

NOMINUM ET RERUM.

An. Anonymi Periplus; Ar. Aristodemus; Dion. Dionysius; Eus. Eusebius; Joan. Joannes Antiochenus; Mal. Malelas; Prisc. Priscus. — Numeri quibus nomen scriptoris non apponitur, ad Critobuli historias pertinent.

A.

- Abascus, Ponti Euxini fl., *An.* 15 et 16, p. 179 et 180.
 Abasgi, gens ad Pontum Eux. Eorum rex Rhesmages, *An.* 10, p. 178.
 Abydus, Troadis opp., 2, 4, 1. Eo cum classe venit Heraclius (an. 609), *Joan.* 218 f, 1.
 Acacius, sub Justiniano curator regius, *Mal.* 1, p. 38.
 Acampsis, Ponti Eux. fl., *An.* 2, p. 174.
 Achæi, gens ad Pontum Eux. Eorum origo, *An.* 20 et 24 p. 181 sq.
 Achæmenes, a quo Osmani genus ducunt, 1, 4, 2.
 Achæus, Ponti Eux. fl., *An.* 15, p. 179.
 Achilles tumulus in Troade, 2, 4, 1, 4, 11, 5.
 Ἀχραῖ βορβοῦσαι, prom. Bospori, *Dion. Anapl.* § 3 p. 188.
 Acra (allia Acra) Ponti Eux. in ora Thraciæ prom. et castellum. Ibi Hypatius castra posuit (an. 514), *Joan.* 214 e, 7, p. 33.
 Admetus, Molossorum rex, quomodo Themistoclem exceperit, *Ar.* 10, 2.
 Adrianopolis, Ἀδριανούπολις; vel ἡ Ἀδριανού. Trans urbem ad Hebrum fluvium Mechemetes palatium extruxit, 1, 12. Sæpissime urbis regiæ mentio fit apud Critobulum, ut 1, 23, 1, 1, 74, 1 et 4, 2, 3, 2, 2, 9, 8, 3, 3, 1, 3, 9, 10, 3, 20, 2, 3, 24, 2 et 6, 4, 15, 5.
 Æa urbs Phasidi fl. adjacens, *An.* 4, p. 175.
 Ægeum mare tempestuosum, 2, 4, 3.
 Ægina ins. In ea exul Aristides degit, *Ar.* 1, 4. Æginetæ in prælio Salaminio secundas tulerunt, *Ar.* 1, 6.
 Ægisthus et Clytemnestra, *Dion. Anapl.* § 9, p. 189.
 Ægospotami in Chersoneso, 2, 4, 1.
 Ægyptii sub Inare ab Artaxerxe deficiunt, *Ar.* 11, 3.
 Nicorezo Lesbiorum principi tributum solvebant, 4, 13, 3. Post captam Constantinopolim Ægypti et Persarum rex legatos ad Mechemetem misit de re bene gesta gratulantes, 1, 74, 1.
 Ænus, Thraciæ urbs, Æolum colonia. Ejus situs et proventus, 2, 12, 1-8, 3, 24, 5. Centum stadia a Cypselia distat, 2, 14, 3. Prope eam Παγχεῖα ἀκρὴ, 2, 14, 1. Historia urbis adumbratur, 2, 12, 8. Æni dominus Palamedes, 1, 75, 4. Succassit ejus filius Dorieus, cuius tempore Mechemetes urbe potitus est, 2, 11-12. Cf. s. v. Dorieus. Urbs Demetrio despota datur, 3, 24, 5.
 Æolum colonia Ænus urbs, 2, 12, 2.
 Æschylus poeta, Euphronis f., Aminiae et Cynegiri frater, *Ar.* 1, 3.
 Aganemmon e Chryseide pater Chrysi, *Dion. Anapl.* § 9, p. 189.
 Agrianes fl. in Hebrum influit, 2, 12, 2.
 Ajæcis tumulus in Troade, 4, 11, 5.
 Αἰετοῦ βόρχος, prom. Bospori, *Dion.* § 1, p. 188.
 Aimnestus Lacedæmonius Mardonium in prælio ad Plataeas occidit, *Ar.* 2, 5.
 Alathar, Scythæ, sub Hypatio copiarum dux, a Vitaliano capitur, *Joan.* 214 e 6 et 10 p. 33.
 Albani. Vid. Illyrii.
 Alcibiades, Cliniae f., quodnam consilium dederit Pericli tutori de rationibus reddendis anxio, *Ar.* 16, 4.
 Ales pasia, Serviæ sive Triballicæ partis, quam Turci occupaverant, præfectus, 2, 9, 8, 2, 19, 7. Reliquam Serviæ post Lazari principis mortem in potestatem redegit, 2, 21, 3, 2.
 Alexander, Macedonum rex, post pugnam Salaminiam a Mardonio legatus mittitur ad Athenienses, qui contumeliis affectum amandarunt, *Ar.* 2. Persas per Macedoniam redeuntes concidit, *Ar.* 3, 1.
 Alexander Magnus Taurum trajecit, 4, 4, 3. Eum æmulatus est Mechemetes, 1, 5, 1.
 Alexander et Lillis a Thraciæ militibus, qui Phocam imperatorem proclamaverant, legati Constantinopolim mittuntur, *Joan.* 218 d, 2, p. 36.
 Alexander (Scanderbeg), Illyriorum sive Albanorum dux, an. 1459 bellum gessit contra Mechemetem, 3, 16, et postea, 5, 12. Palapanum Illyriæ satrapam Turcicum in fugam vertit, Cruen urbem rebus necessariis instruxit et castellum a Turcis recens exstructum obsedit; deinde vero, adveniente Mechemete, fuga se subduxit, 5, 16.
 Ali Bestami. Vid. Samius Ales.
 Alpes Celticæ, *An.* 11, p. 178.
 Amares, Turcorum in Peloponneso satrapa, 3, 9, 3, 3, 24, 2. Venetorum oppida, Naupactum, Coroneam, Methonem, damnis affecit, 4, 16, 1-2. Missa ex Italia Venetorum classe, Corinthum se recepit auxiliorum adventum expectans, 4, 16, 7. Quæ quum sub Machumute advenissent, magnam Venetis cladem intulit, castella, quibus Veneti potiti erant, recuperavit, et Argos, Venetorum opp., everit, 5, 1-2. Venetos Patras obsidentes in naves repulit, 5, 13.
 Amaresa (aliis Maria vel Mara), Georgii Serviæ principis filia, cum Irene matre et Gregorio fratre ad Mechemetem fugit, 2, 20, 10.
 Amastris, Paphlagoniæ urbs. Major incolarum pars a Mechemete Constantinopolim abducta, 3, 11, 2.
 Aminias, Euphronis f., Cynegiri et Æschyli frater, in pugna Salaminia strenue rem gessit, *Ar.* 1, 3 et 5.
 Amphistata, Dioscurorum auriga, *An.* 9, p. 177.
 Amyci sinus in Bosporo, *Dion. Anapl.* § 2 p. 188.
 Amyclæum Laconicæ, 3, 4, 5.
 Anaplus Bospori, *Joan.* 214, e, 17, p. 34.
 Anastasius imperator initio regni bene remp. administrans

- in syncopantas et delatores animadvertit et debita remisit (491). Tumultum in circo ortum armis comprimere tentavit. Julianum Alexandrinum populo inivsum a praefectura removit eique substituit Secundinum, Cæsariæ sororis maritum, *Joan.* 214 b, 2, p. 29. Isauros Constantinopoli degentes, utpote turbarum fautores, urbe expulit. Longinum, Zenonis fratrem, in Thebaidem Ægypti relegavit; ejus uxorem Valeriam et Longinam filiam et Lalidem, Zenonis et Longini matrem, in Brochthorum monasterium dimisit, *ib.* 314 b, 3, p. 30. Papirii castellum Isauricum dirui jussit. Stipendia Isauris sub Zenone data sustulit. Contra rebellantes Isauros, quorum duces Linginines, Athenodorus, Conon Phuscianus, Longinus magister, Athenodorus alius, exercitum misit sub Joanne Scythia et Joanne τῷ κυρτῷ, Selymbrianis, quibus adjuncti erant Justinus Bederianus, Apical Gothus et Hunnorum duces Sizigan et Zolbon. Prælio commisso Romani vicerunt et Linginines dux cecidit, *ib.* p. 30. Sustulit Anast. Brytorum festum sub Heliæ et Constantino urbis præfectis multorum hominum cæde cruentatum, *ib.* p. 31. Vitaliani rebellione in magnas angustias adactus tandem classe hostis a Justino in fugam versa ab imminente periculo liberatus est (an. 514 et 515), *ib.* p. 32-34. Cf. v. Vitalianus. Bithynis vectigal pro pecore solvendum diminuit (514), *ib.* § 2, p. 32. Eo regnante, Hunni Sabiri Ponticam prov. vastarunt, *ib.* § 15, p. 34, et tumultus fuit in hippodromo, *ib.* § 12 et Gastræ festo, *ib.* § 16.
- Anastasius, Vitaliano militum dux; captus et Constantinopoli decollatus, *Joan.* 214 e, 18, p. 34.
- Anchialus, Heniochorum rex, *An.* 8, p. 177.
- Anthemius, Heraidis maritus, Zenonis pater, *Joan.* 214 b, 2 p. 30.
- Anthemius consul (515), *Joan.* 214 e, 15, p. 34.
- Anthusa, Illi filia, moritur, *Joan.* 214, 9, p. 27.
- Antiochus Hierosolyma cepit, 1, 68, 7.
- Apollinis oraculum Chalcedone, *Dion. Anapl.* § 11, p. 190.
- Apollonia, Thraciæ opp. ad Pontum Eux., 2, 12, 3.
- Apsarus, fl. Ponti, *An.* 2 et 11, p. 174 et 177 et 178.
- Apical, Gothus, copiarum dux sub Anastasio imp. in bello Isaurico, *Joan.* 214 b, 5, p. 31.
- Apsilæ, Lazis finitimi. Eorum rex Julianus, *An.* 10, p. 178.
- Arabum scriptores et græcos in linguam arabicam versos bene novit Mechemetes, 1, 5, 2., qui etiam Ptolemæi geographiam arabice reddi jussit. V. Ptolemæus.
- Archabis, Ponti Eux. fl., *An.* 1, p. 174.
- Argilus, Thraciæ opp. Argilius puer Pausaniæ proditionem ephoris patefecit, *Ar.* 8.
- Argonautæ per Symplejadas navigarunt, 1, 10, 3.
- Argos venit Themistocles Athenis tesserarum iudicio eiectionis, *Ar.* 6, 1. Contra Argos exercitum duxit Mechemetes, 3, 12, 4. Venetorum oppidum a Machumute eversum. Incolæ Constantinopolim abducti, 5, 2, 3.
- Arianus, Illyriorum dux, 3, 16, 1.
- Ariphron, Xanthippi pater, *Ar.* 3, 4.
- Aristides, Lysimachi f., justus, in Ægina exul; in prælio Salaminio, *Ar.* 1, 4; ad Platæas, *Ar.* 2, 4.
- Aristodemus Lacedæmonius a Thermopylis reversus et propterea δ τρεῖς; vocatus, prælio Platæensi strenue rem gerens cecidit. Cur præmium virtutis ei denegatum sit, *Ar.* 2, 5.
- Aristophanis versus (Pac. 603 sqq., Acharn. 524 sqq.) citantur, *Ar.* 16.
- Armenia. Ex ea Phasis defluit, *An.* 3, p. 175. Armenii ad Constantinopolim incolis frequentandam abducuntur, 3, 11, 2. Armeniorum rex Chasanes, 4, 17.
- Artaxerxes quomodo Themistoclem exceperit, *Ar.* 10, 4. Contra eum Cimonis expeditio, *ib.* 11, 1.
- Artemiderus δ Τρουκόνδου ὁ πασιπαστής, Illi socius, a Zenone supplicio afficitur, *Joan.* 214, 12 p. 28.
- Artemisia Halicarnassensis in pugna Salaminia, *Ar.* 1, 5.
- Asanes Mattheus a Demetrio despota Corinthum missus auxilii ferendi causa. Urbem Turcis tradidit et pacem pepigit, 3, 7, 4 sqq. Ad despotam rediit, 8, 1. Auxilii petendi causa Adrianopolim ad Mechemetem missus, 3, 19, 3, 14, 4. Ad eum denuo Corinthum missus in libera custodia detinetur, 3, 20, 3, mox tamen dimittitur, 3, 20, 6.
- Asia inferior intra Taurum Turcis subjecta, 1, 14, 3. Asiæ præfectus Isaacus, 1, 27, 4; Chamuzas, 2, 3, 2.
- Asopus, Bœotiæ fl., ad quem Mechemetes castra metatus est, 3, 3, 5.
- Aspasiae meretrices, *Ar.* 16, 3.
- Assyrii Hierosolyma ceperunt, 1, 68, 7.
- Astelephus, Ponti Eux. fl., *An.* 6, p. 176. 11, p. 178.
- Athenæ. Longitudo muri urbani, murorum longorum, muri Phalerici, muri Piraici, *Ar.* 5, 3. Athenienses in pugna Salaminia ἀπέρτυσαντες, *ib.* 1, 3 et 5. Alexandrum Macedoniæ regem, quem Mardonius Athenas legatum misit, quomodo exceperint, *ib.* 2. Urbs eorum a Mardonio vastatur, *ib.* 2, 3. Athenienses in prælio Platæensi, *ib.* 2, 4. Sub Xanthippo duce ad Mycalen pugnant, *ib.* 3, 3. Sestum obsident, *ib.* 4, 1. Themistoclis consilio et industria urbem muniunt, *ib.* 5. Themistoclem tesserarum suffragiis ejiciunt, *ib.* 6, 1. Græci, desertis ob Pausaniæ superbiam Lacedæmonii, ad eos deficiunt. Commune Græcorum ærarium e Delo Athenas transfertur, *ib.* 7. Themistocles Pausaniæ proditionis socius fuisse creditur, *ib.* 10. Naxum obsident, *ib.* 10, 3. Classis eorum in Ægypto a Megabyzo deletur, *ib.* 11, 4. Ad Tanagra Lacedæmonios, ad Cænophyta Bœotos vincunt, *ib.* 12. Sub Cimone in Cyprum navigant; fame ibi detinentur; nihilominus Persas prælio vincunt. Callia duce fœdus cum Persis pangunt; quibusnam conditionibus, *ib.* 13. Delphicum templum, quod Locris Lacedæmonii dederant, Phocensibus reddunt, *ib.* 14. Sub Tolmide Chæronea potiti et domum redeunt ad Coroneam a Bœotis prælio vincuntur, *ib.* 14, 2. Sub Tolmide in Peloponnesum profecti Gytheum capiunt. Eubœam, quæ defecerat, recuperant. Tricennalia fœdera pangunt, quæ solvuntur anno decimo quarto, quo Samum capiunt, *ib.* 15. Minervæ statuum faciendam Phidiæ committunt, *ib.* 16, 1. Corinthiis, licet federatis, auxilium contra Corcyraeos ferendum denegant, sed Corcyraeorum socii prælium navale cum Corinthiis committunt, *ib.* 17. Potideam, Corinthiorum coloniam, capiunt, *ib.* 18. — Atheniensium colonia Trapezus, *Crit.* 4, 1, 2. Athenas visit Mechemetes, *ib.* 3, 9.
- Athenodorus, vir fortis divesque, cum Longino aliaque Constantinopoli in Isauriam profectus est, ibique dux fuit Isaurorum contra Anastasium rebellantium, *Joan.* 214 b, 2, p. 30.
- Athenodorus alius, Isaurorum dux, *Joan.* 214 b, 5, p. 30.
- Athos mons a Xerxe perfoesus, 1, 42, 7.
- Athyrae sinus pontes restaurantur, 2, 10, 1.
- Atumani (Otumanidæ Chalcocond., i. e. Osmanidæ sive Osmani) Turcorum reges, Osmani successores, quorum

sextus Morates II, septimus Mechemetes, 1, 4, 1; ab Achæmene et Perseo genus ducunt, 1, 4, 2.
Autonomi martyris ædes, 150 stadiis a Constantinopoli in Asia sita. In eam Mauritius imp. confugit, *Joan.* 218 d, 3, p. 36.

B

Babylon a Cyro capta, 1, 68, 1. E Babylonia Timur in Turcorum ditionem irrupit, 1, 14, 16.
Bacchus Taurum transiit, 4, 4, 3.
Bactriana regio. Ex ea barbari ad Phāsım empir. venire solebant, *An.* 3, p. 175.
Baga, castrum ad Pontum Eux., *An.* 17, p. 180
Bajesides. Vid. Paiazetes.
Basis, fl. Ponti Eux., *An.* 15, p. 179.
Bathys, fl. Ponti Eux., *An.* 2, p. 174.
Bederiana, castellum Naisso urbi propinquum, ex quo oriundus Justinus copiarum dux sub Anastasio imp., *Joan.* 214 b, 5, p. 31.
Bithyni. Iis τῶν ὑπὲρ τῶν ζῶων εισφοράν quarta parte diminuit Anastasius imp. (514), *Joan.* 214 e, 2, p. 32.
Bithynia Turcis subjecta, 1, 14, 3.
Bidene seu Bydene (*Widdin*), Mæsiæ urbs ad Istrum, 5, 19, 4. Ejus regionem Turcis subjectam vastavit Draculis Wallachiæ voivoda, 4, 10, 4.
Blabe, rupes ad Bospori litus Asiaticum, *Dion. Anapl.* § 6 p. 138.
Blachernæ Constantinopolis, *Joan.* 218 f, 8, p. 38.
Bæoti Mardonii Persæ socii, *Ar.* 2, 4. Ad Oenophyta ab Atheniensibus vincuntur, *Ar.* 12. Ad Coroneam prælio cum Atheniensibus commisso vincunt, *ib.* 14, 2.
Bolbe sive Cercinthis palus Macedoniæ, 3, 3, 2.
Bombarda, ἐπέβολις, ἀπετήριον, σκεπή, 1, 30, 8. Bombarda maxima ad Constantinopolim Mechemetis jussu quomodo fabricata sit, 1, 29. Novum bombardæ genus, mortarium, a Mechemete inventum, 1, 38.
Bosnii (Bostri ap. Critob.), qui et Dalmatæ vocantur, Pæones intra Savum habitantes, cur bello a Mechemete petiti sint. Capta Jaitza urbe et aliis castellis plurimis subactis, ad pendenda tributa adiguntur. Jaitzæ præsidium Turcicum imponitur. Rex eorum capite plectitur, 4, 15. Quum Pæonum rex Turcos ex Jaitza urbe ejecisset, Mechemetes, altera in Bosniam expeditione suscepta, denuo urbem obsidione cinxit. De expugnatione ejus desperans ad reliqua regionis castella se convertit, quorum cepit plurima et præsidia eorum interfecit, 5, 4-6. Bosniæ oppidum Irenæ a Mechemete datum, 3, 2, 2.
Bosporus Thracius. Litorum et fluxus ratio describitur, 1, 10. Bospori locus Διπλοῦς Κίων, ubi classis Turcicæ statio quo tempore Const. obsidebatur, 1, 42, 2. Bosporanum castellum (*Rumeli-hissari*) cur et quomodo Mechemetes exstruxerit, 1, 6-11.
Bosporus Cimmerius. Ejus rex Cotys, *An.* 12, p. 178.
Bostitza, Achæiæ urbs, a Turcis capta, 3, 6, 1.
Bostri. Vid. Bosnii.
Βράση, pulvis tormentarius, 1, 30.
Brochthi, Βρόχθοι, monasterium in Asiatico Bospori litore situm, in quod Anastasius Valeriam, Longinam et Lallidem relegavit. Zeno imp. æstate ibi degere solebat, *Joan.* 214 b, p. 30.
Bruchon, Ponti Eux. fl., *An.* 15, p. 179.
Brynus. Vid. Drinus.
Brytorum festum, ἡ τῶν Βρυτῶν πανήγυρις, quod suscitavit Anastasius, *Joan.* 214 c, p. 31.

Bunosus, Phocæ imp. familiaris, Heraclii jussu occisus *Joan.* 218 f, 3 et 6.
Bōs, Βοῦς, Achæiæ mons prope Patras, 5, 13, 2.
Bōs, Bospori prom., in quo Charetis pellex statuam habet. *Dion.* § 10, p. 189.
Byrides, locus prope Constantinopolim, ex quo Heraclii classem Phocas spectavit, *Joan.* 218 f, 4.
Byzantina regio, ἡ Βυζαντίς, 3, 1, 1. Cf. Constantinopolis.
Bydene. V. Bidene.
Byzeres, gens Pontica, *An.* 1, p. 174.

C.

Cabades post Perozem (+ 487) rex Persarum, ad Hunnos Cadisenos aufugit, a quibus in regnum reductus est, *Joan.* 214, 9, p. 27.
Cadiseni Hunni. V. Hunni.
Cæsaria Anastasii soror, Secundini uxor, *Joan.* 214 d, 2, p. 30.
Cæsarii portus Constantinopolitanus, *Joan.* 218 f, 4.
Calabresus in Lemni castello præsidii Italici præfectus, 3, 14, 6.
Callias cur Laccoplutus dictus sit, *Ar.* 13, 2. Post mortem Cimonis fœdus cum Persarum rege pepigit, *ib.*
Calliopus ὁ Τριλαίτης, Heraclii auriga, *Joan.* 218 f, 5.
Callipolis vel Calliupolis, Chersonesi Thr. urbs portusque, ubi classis Turcorum stationem habebat, 1, 10, 2. 1, 22, 1. 1, 75, 3. 2, 3, 2. 2, 5, 4. 2, 16, 2. 4, 12, 1 et passim. Callipolis satrapæ et classis præfecti: Paltogles, 1, 22, 1. Chamuzas, 1, 41, 4. Ismael, 3, 10, 1. Zaganus, 3, 17, 4. Casimes, 4, 8, 3. Jagupes, 4, 14, 4.
Callixtus III (Nicolaus ap. Critob.), pontifex maximus, sub Ludovico duce classem in mare Ægæum misit, ut insulæ Turcis subjectæ in libertatem vindicarentur, 2, 23.
Calonymus insula Propontidis, in quam appulit Heraclius, *Joan.* 218 f, 2, p. 38.
Cappadocia Turcis subjecta, 1, 14, 3.
Caramanus, Phrygiæ superioris et Ciliciæ princeps cum Mechemete recens imperium nacto fœdera pepigit, 1, 5, 3. Post captam Constantinopolim legatos de re bene gesta gratulantes Constantinopolim misit, 1, 74, 2.
Caratzias, Europæ satrapa, Selymbriam, Perinthum, Epibatas et quæ ad Melanem sinum castella erant et Mesembriam Turcorum in ditionem adiecit, 1, 17, 3. In Const. obsidione exercitum explicavit inde a porta lignea usque ad portam palatii regii et hinc usque ad portam Charsis, 1, 27, 3. Cf. 1, 51, 3. 1, 56, 3 et 6.
Cecidit ad Pelogradum, 2, 19, 6.
Caria Turcis subjecta, 1, 14, 3.
Carinus, vir Hypatio Thraciæ præfecto conjunctissimus, a Vitaliano comprehensus et coactus ut consiliis ejus inserviret, *Joan.* 214 c, 1, p. 32.
Carpiana, vicus Constantinopolis, *Joan.* 218 c, p. 36.
Carthago bis a Scipione capta, 1, 68, 5.
Casimes, Callipolis satrapa, et Jagupes, classis duces in expeditione contra Sinopen et Trapezuntum, 4, 2, 2. 4, 4, 1. Casimes Trapezuntiorum satrapa a Mechemete creatur, 4, 8, 3.
Caspium mare hippophagos accolas habet, *An.* 9, p. 177.
Castoris et Pollucis aurigæ Amphistata et Telchis, Hæniochorum genti nomen dederunt, *An.* 9, p. 177.

Castrum, Laconicæ castellum a Mechemete expugnatum 3, 21.
 Castrum, Lemni ins. castellum, 3, 14, 1.
 Catabolenus, Thomæ scribæ pater, 3, 20, 6. 4, 7, 4.
 Catangium, sinus Bospori, *Dion.* § 4, p. 188.
 Caucasi vertex Strobilus, *An.* 11, p. 178.
 Celarinus sub Hypatio in Thracia copiarum dux (514), a Vitaliano occisus, *Joan.* 214 e, p. 32.
 Celtæ Romam ceperunt, 1, 68, 6. Celtæ transrhenani contra Romanos rebellant. Pars eorum Tyrrhenorum (*Turonorum?*) urbem Gallicam obsident, *Euseb.* 8, p. 23.
 Cellarum inventum pulvis tormentarius et bombarda, 1, 30, 7.
 Celtiberes, 1, 14, 15.
 Cephallenia, 4, 16, 5.
 Cephalum, Imbri ins. promontorium, 1, 75, 1. 2, 16, 2.
 Ceramica ad Constant. et Ceras sinum, 1, 27, 2.
 Ceras, τὸ Κέρας, Bospori sinus ad Const., 1, 27, 2. 1, 28, 3. 1, 51, 2 et passim. Catenis clausus a Galatæ armamentario ad Eugenii portam ductis, 1, 18, 8. In-
 timam sinus partem Turci ponte junxerunt, 1, 27, 2. 1, 43, 3. Classis pars e Bosporo per collem Galatensem in Aquas frigidas Ceratis sinus a Turcis transducitur, 1, 42.
 Cercetæ-Toretæ, gens ad Pontum Eux., *An.* 22 et 24 p. 162.
 Cercinitis sive Bolbe palus Macedoniae, 3, 3, 2.
 Chalce Constantinopolis, *Joan.* 218 d, 1, p. 36.
 Chalcedon, fluvius et urbs. Ejus situs, portus, Apollinis oraculum, *Dion. Anapl.* § 11, p. 190. Chalcedonem auferunt Mauritiū imp. uxor et liberi, *Joan.* 218 d, 5 p. 36.
 Chalcedoniorum litus Bosporicum, *ib.* § 4, in quo navium statio Φύλα dicta, *ib.* § 5.
 Challes, summus Mechemetis minister, in obsidione Constantinopolis ad latus regis erat, 1, 26, 3. 1, 27, 5. 1, 51, 5. Post captam Const. in vincula conjectus, deinde interfectus est. Quibus de causis? Bona ejus fisco adscripta, mox vero filiis ejus reddita, 1, 70.
 Isaacus Challes successor, 1, 76, 3.
 Chalyborum regio Turcis subjecta, 1, 14, 3.
 Chamuzas post Paltoglem Callipolis satrapa et classis præfectus, 1, 41, 4. 1, 51, 1. Rupta catena in Ceras sinum penetrans naves Græcorum vel demersit vel cepit; dein per portam regiam in urbem irrupit, 1, 65.
 Critobuli legato concedit ut Imbrus et Lemnus et Thasus inss. nullo damno afficiantur, 1, 75, 2. Asiæ præfecturam obtinuit, 2, 3, 2.
 Chares, Atheniensium dux, cujus pellex statuam habet in Bove Bospori prom., *Dion. Anapl.* § 10, p. 190.
 Charieis fl. Ponti Eux., *An.* 6, p. 176.
 Chasanes, βασιλεὺς τῶν τε Τυρρανοκρίτων καὶ Ἀρμενίων καὶ Μήδων, 4, 1, 7. 4, 3, cum Trapezuntiorum rege cognatione junctus, 4, 1, 7. 4, 4, 4. A Mechemete bello petitus matrem in castra misit, quæ pacem a rege impetravit, 4, 6, 2. Abducta a Turcis, sed mox dimissa, 4, 8, 4.
 Chelidonæ inss. ad Lyciæ oram, *Ar.* 13, 2.
 Chemmis, Ægypti urbs in palude sita, ex qua Danaus et Lynceus in Græciam migrarunt, 1, 4, 2.
 Cherreos, Χέρρεως, castellum Isauriæ, in quo Illus et Leontius ab Anastasii ducibus obsidebantur. Indaci prodicione capitur, *Joan.* 214, 10 p. 28, ibiq. not.
 Chersonesus Thracica. Ibi castellum (*Tympe*) prope Helles sepulchrum situm Turci occuparunt, 1, 45, 5.
 Castellum ibi et alterum in adversa ora Turci struxerunt, 4, 14, 5, 3, 1. Chersonesi oppida Elæus et Madytus, 4, 14, 4.

Chius ins. Ad eam ventis adversis classis detinetur quam Nicolaus pontifex Constantinopolitanis auxilio mittere voluit, 1, 70, 1. Post captam Const. Chii legati ad regem Turcorum miserunt, 1, 74, 1. In Chium Lemnii nonnulli metu Turcorum emigrarunt, 1, 75, 2. In Chio Jonutzes classem tempestale dispersam recolligit, 2, 5, 2. Chiorum erat Phocæa nova, quam Turci occuparunt, 2, 5, 3. Chii fœdera cum Turcis renovarunt, 3, 10, 8.
 Chobas, fl. Ponti Eux., *An.* 6 et 11, p. 176 et 178.
 Chosroes, Persarum rex, ad quem Mauritius imp. confugere voluit, *Joan.* 218 d, 5, p. 36.
 Chryseis Agamemnoni Chrysum peperit, *Dion. Anapl.* § 9, p. 189.
 Chrysopolis, Bithyniæ opp., unde nomen habeat, *Dion.* § 9, p. 189. Memoratur in *Joan.* 214 e, 7, p. 34. Eo abiit Philippicus Mauritiū imp. gener, *ib.* p. 37.
 Chrysus, Agamemnonis et Chryseidis f., a quo dicta Chrysopolis, *Dion. Anapl.* § 9, p. 189.
 Ciconium, locus in Bospori ora Asiatica, unde dictum, *Dion. Anapl.* § 8, p. 189.
 Ciliciæ princeps Caramanus, 1, 5, 3. 1, 74, 2. E Cilicia profecti Turci Asiam inferiorem subegerunt, 1, 14, 3.
 Cimon contra Persas profectus ad Eurymedontem victor, *Ar.* 11, 2. Ad Citiū in Cypro moritur, *ib.* 13.
 Cinusus, fl. Ponti Eux., *An.* 2, p. 174.
 Citiū, Cypri opp., *Ar.* 13, 1.
 Cithæron mons, 3, 3, 5. 5, 1, 1.
 Cleombrotus, Pausaniæ pater, *Ar.* 2, 4.
 Clinias, Alcibiadis pater, *Ar.* 16, 4.
 Clytæmnestra et Egisthus, *Dion. An.* § 9, p. 189.
 Colapis fl. Pannoniæ, cui Novidunum adjacet, *Prisc.* 1, p. 24.
 Colchi, postea Lazi, et Colchis regio, *An.* 3, 7, 14. 18, p. 175, 177, 179, 180.
 Colica regio ad Pontum Eux., *An.* 3, p. 175.
 Commentiolus, militum in Thracia præfectus. Quid ei scripserit Mauritius imp. In locum ejus Philippicus sufficitur, *Joan.* 218 b, p. 35.
 Commenorum e gente Trapezuntii reges, 4, 1, 4.
 Conon martyr. Ejus in Isauria fanum, *Joan.* 214, 10, p. 28.
 Conon ὁ ἀγιοπότης, Illi socius, supplicio affectus, *Joan.* 214, 12 p. 28.
 Conon Phuscianus, episcopus, dux Isaurorum, *Joan.* 214 b, 5, p. 30.
 Constantinopolis. Hippodromi pars et vicina ædificia an. 491 sub Anastasio imp. igne deleta, *Joan.* 214, b, 2, p. 29. Rossorum in regionem Constantin. incursio, *Phot.* p. 162-173. Constantinopolis semper Turcis infesta eorumque σαφεῖς ἐπιφουμένη, 1, 16, 6. A Paiazele et deinde a Murate obsessa, 1, 16, 10 et 11. Contra Muratem excitavit Joannem Hunyadem, et transfugas excipiendo Turcos læsit, 1, 14 et 17. Quo tempore Mechemetes bellum intulit, urbs viribus exhausta, incolarum, navium et pecuniæ inopia laborabat atque dissidiis ecclesiasticis Italos sibi abalienaverat, 1, 16, 13. 1, 18, 5. Signis infaustis et ostentis terrebatur. Attamen, quantum ejus fieri potuit, rebus necessariis instruitur. Ceras sinus catena clauditur, 1, 18, 8. Ad urbem accedunt exercitus et classis Turcorum, 1, 22, 3. 1, 24, 1. Mechemetes castra ponit ex adverso portæ S. Romani, ad Mesotichion et Myriandrium, 1, 23, 1. 1, 26, 1. Quomodo reliquæ hostium copiæ atque bombardæ juxta muros dispositæ fuerint, 1, 27 et 28, 1 31. 1. cf. 1 51. In urbe Justinianus Genuensis

summi belli dux creatus omnia rite disponit. In portu Græcis præsto erant sex trieres Venetæ et nonnullæ navis Creticæ, 1, 23, 3. Initio obsidionis oppidani ex urbe erumpentes hostem lacessunt, at innox repelluntur. Deinceps portæ clausæ manebant, 1, 25, 5. Cuniculis Turci murum suffodunt, 1, 31, 3. Per lacunas muri penetrare tentantes repelluntur; classe in portum intrare tentant frustra, 1, 36-37. Una ex portus navibus mortario demergitur, 1, 38. Auxilio adveniunt tres Italorum naves onerariæ, 1, 40, 6. 1, 41, 5. In majores angustias obsessi deveniunt postquam Mechemetes naves 67 e Bosphoro per terram in Ceras sinum transduxerat nec non ponte sinus partem intimum junxerat, 1, 43. Una triremium Italorum mergitur, 1, 44, 2. Præsagia infausta terrent, 1, 45, 46. Ad ultimum certamen sustinendum accinguntur, 1, 53. Incipit pugna vespere d. 28 mens. Maii. Ad solis usque occasum Turci præliantur eminus, 1, 54. Dein cohortes regiæ vallum quod oppidani struxerant, adoriuntur. Sævit pugna per noctis partem majorem, neque tamen Justinianus ejusque socii de vallo deturbantur, 1, 55. Haud melius res credit Zagano et Caratzia ceterisque Turcorum ducibus, 1, 56. Novis copiis inter easque jenitazaris in fatigatum locum subsequenter, denuo prelium exardescit. Sed his quoque obsessi strenue resistunt. Tandem vero Justinianus letali vulnere ictus concidit et in tentorium asportatur. Eo casu socii ejus turbati, deserto vallo, spretisque Constantini precibus, suæ salutis consulentes ad naves se proripiunt, 1, 58. Imperator cum reliquis copiis pugnam sustinere pergit, 1, 59. At mox Turci vallo potiuntur, ejusque propugnatores partim in fossam præcipientes dant, partim per portulam, quam in magno muro Justinianus aperuerat, in urbem reirudunt. Eo in tumultu cadit Constantinus, 1, 60. Pars Turcorum per portulam, alii per muri lacunas in urbem irrumpunt. Die illucescente, Mechemetes juxta vexillum in muro stat victor, dum per urbem grassantur cædes incolarum, bonorum direptio, ululatus captivorum, 1, 60-62. Interim in remotiore urbis parte Græci rerum actarum ignari pugnam continuant, donec hostem a tergo incumbentem conspicientes aut de pinnis præcipientes se dejiciunt aut abducuntur captivi, 1, 63. Inter eos etiam Orchanes fuit, Mechemetis patruus, 1, 64. Eodem tempore Chamuzas, classis præfectus, rupta catena in portum invadens naves Græcorum (Italæ enim fuga jam evaserant) partim mergit partim capit, deinde per portam Basilicam in urbem et ipse penetrat, 1, 65. Simul per alias portas oræ maritimæ reliquus exercitus cædens prædansque per urbem diffunditur. Ingens Græcorum multitudo in Sophiæ templum confugerat, unde captiva abducitur, 1, 66. Galatæ incolæ sponte sua portas hosti aperuerunt nec quidquam mali passi sunt. Constantinopolis vero a matutino tempore ad seram usque peripit, 1, 67. Occisi in hoc bello viri et mulieres puerique quater fere mille, capti ultra 50,000; e Turcorum exercitu 500 fere interfecti, 1, 67. Mechemetes urbem ingressus et magnitudinem spectans stragem miseratus est, tantam illam quantam neque Troja olim neque Babylon neque Carthago neque Hierosolyma nec alia ulla urbs passæ sunt, 1, 68. Neque cladem qua ipsa Constantinopolis antea a Latinis affecta est, cum præsentē calamitate comparare licet, 1, 69. Capta urbs Maii die vicesimo nono, mundi an. 6961, conditæ urbis anno 1124, 1, 71. Urbis splendor pristinus, 1, 69. Circuitus stadiorum 126, *ib.* 1, 28, 3. S. Romani porta, 1, 23, 1. Eugenii porta ad sinum, 1, 18, 8. Regia porta ad portum, 1, 65, 1. Charisida vel Charsia porta, 1,

27, 3. Ligneæ porta, 1, 27, 2 et 3. Aurea p. 1, 27, 4, 1, 28, 2, 1, 30. Cercopoporta vel Xylocerca p. prope Hebdomi palatium, 1, 60, 2 *not.* Tò Μεσοτείχιον, 1, 26, 1. Μυριάνδριον, 1, 26, 1. Cæsarii portus et Sophiæ portus, *Joan.* 218 f, 5, p. 38. Sophiæ templum, 1, 66, 2, Hebdomum, *Joan.* p. 37, sive τὰ βασιλικά τοῦ Πορφυρογενήτου, 1, 27, 3. Chalce, *Joan.* p. 36. Τὰ Ἀρματίου, *Joan.* p. 36. Τὰ Μαγνητίου *Mal.* 2, p. 39. Τὰ ἐπὶ Ὀρμιάδου, *Joan.* p. 38. Τὰ Καρπιανού, *id.* p. 36. Τὰ Βορρῆος, *id.* p. 38. Τὰ Πιττάκια *Mal.* 1, p. 38. Τὸ Σάγμα, *Joan.* p. 36. Joannis ædes ad Hebdomum, *Joan.* p. 37. Hebdomi campus, *ib.* p. 36. Blachernæ *ib.* p. 38. Hippodromus, *ib.* p. 38. Prætorium, Forum, Tetrapylum, *Mal.* 2, p. 39. Περὶ Θάκτον monasterium, 5, 2, 4. Στεφάνου portus accolæ, 1, 73, 5. Brytorum et Gastræ festa, *Joan.* p. 31. — Mechemetes urbem pristino suo mitiori restituendam esse decernit, 1, 73, 4. Regiam in media urbe extrui jubet, 1, 73, 5. Captivis, quos ipse prædæ partem acceperat, juxta portum et Cornu sinum domicilia assignantur et per ratum tempus immunitas conceditur. Ceteris quoque captivis, qui redemptionis pretium solverent vel soluturos se promitterent, domicilia et immunitas dantur, 1, 73, 5. Ex omnibus regni provinciis coloni in Const. adducuntur Turci, Christiani et Judæi, 2, 1, 2, 10. Sequentibus annis urbs incolis frequentatur e Triballide, Pæonia et Mæsia, 2, 22; ex Elide et Messenia, 3, 7, 2, et aliis Peloponnesi oppidis, 3, 9, 2, 3, 23, 6. Insigniores Peloponnesii in ipsa urbe collocati, reliqui per agrum vicatim distributi, 3, 11, 1. Alii adducuntur ex Amastri urbe Paphlagoniæ et ex Armenia, 3, 11, 2; e Phocæa nova et veteri, e Thaso et Samothrace, 3, 17, 4; e Mytilene, 4, 12, 9 (qui in eodem omnes urbis loco domicilia accipiunt, 4, 14, 1); ex Argis, in Peloponneso Venetorum oppido (his ad Peribleptum monasterium sedes dantur), 5, 2, 3; e ceteris Venetorum in Pelop. oppidis, 5, 13. — Restaurantur muri urbis, palatii fundamenta jaciuntur, castellum ad portam auream extruitur; 2, 1, 2, 10. Viæ ad urbem ducentes restaurantur et cauponis instruuntur, 2, 10, 1 sqq. Urbs balneis, paradisis, aqueductibus ornatur; vicina quoque regio excolitur, 2, 22. Templum splendidissimum in media urbe atque nova regia in veteris Byzantii colle ædificantur, 3, 11, 4, 5, 9, 1. Aliud templum et circa id deversoria, ædificia mendicis destinata et paradisos excitavit Machumutes, 3, 12. Anno 1466 pestilentia urbs afflicta est, 5, 18-19.

Constantinus Magnus, Helenæ f., Constantinopolis conditor, 1, 69, 4. Naissum urbem condidisse fertur, *Prisc.* 2, p. 25.

Constantinus, urbis præfectus sub Anastasio imp., *Joan.* 214 c, p. 31.

Constantinus Lydus, sub Hypatio in Thracia militum dux, a Vitaliano occisus, *Joan.* 214 c, 1, p. 32.

Constantinus XI, Helenæ filius (sicut Const. Magnus), 1, 69, 4. Cum Mechemete recens imperium nacto fœdera init, 1, 5, 3. Bosphorani castelli exstructionem missa ad regem legatione impedire studet frustra, 1, 7-9. De consiliis regis certior factus denuo de pace legatos mittere inutile ducit; instruit quæ ad tolerandam obsidionem conferant; fossas murosque instaurat, castella præsiidiis munit; arma, machinas, pecuniam, frumentum colligit, Ceras sinum claudit, 1, 18; auxilii petendi causa legatos mittit ad Peloponnesi despotas, Romæ pontificem, alios Italiæ ceteraque Europæ principes, 1, 19. Haud obtemperat Mechemeti per legatos deditionem urbis postulanti, 1, 26, 2. Italos, qui vulnerato Justiniano fugam arripuerunt, frustra hor-

- tatur ut in stationibus suis perseverarent, 1, 58, 3.
Ipse strenue pugnare pergit, 1, 59. Cedit ad Cerca-
portam, 1, 60, 3. Constantini elogium, 1, 72.
- Contaesdus fl. in Hebrum influit, 2, 12, 2.
- Coraxi et Coraxica regio Ponti Eux., *An.* 3 et 18, p. 175
et 180.
- Corcyra. In eam venit Themistocles, *Ar.* 10, 1. Corcyraei,
Corinthiorum coloni, cum Epidamniis bellum gerentes
societatem inierunt cum Atheniensibus, *Ar.* 17. In
Corcyram venit Irene, Lazari Serviorum principis
uxor, 3, 2, 2, et Thomas despota e Peloponneso pro-
fugus, 3, 23, 2.
- Corinthii Epidamniis contra Corcyraeos opitulantur.
Atheniensium societatem petentes repulsam ferunt, ab
iisque, Corcyraeorum sociis, proelio vincuntur, *Ar.* 17.
Potidææ coloniae auxiliantes cum Atheniensibus pug-
nant, *ib.* — Corinthus a Turcis sub Machumute duce
obsessa, 3, 3, 12 sqq., fame ad deditionem adigitur
et praesidio Turcorum munitur, 3, 6-9. Isthmus Co-
rinthus muro a Venetis clauditur, 4, 16, 5, sqq.
- Corocondame vicus ad lacum Corocondamitin; lacus
nunc Opissas vocatur, *An.* 23, p. 182.
- Coronea, Boeotiae urbs, ad quam Athenienses sub Tol-
mide duce cladem passi sunt, *Ar.* 14, 2.
- Coronea, Venetorum in Peloponneso opp., 3, 23, 2, 4,
16, 2.
- Coronides Byzantius, pater puellæ quam Pausanias occi-
dit, *Ar.* 8.
- Cos insula a Jonuze Turcorum duce vastatur; urbs in-
sulæ frustra obsidetur, 2, 5, 2.
- Cotiaium, Phrygiæ opp., ad quod Isauri copiis Anastasii
proelio vincuntur, *Joan.* 214 b, 5, p. 30.
- Cottunes ὁ δαίμων, Illi socius, supplicio affectus, *Joan.*
214, 12 p. 28. Indacus ὁ Κορτοῦνης, *ib.* p. 28.
- Cotys, Bosphori rex, *An.* 12, p. 178.
- Creta. In eam post captam Constantinopolim pars Lem-
norum sedes transtulit, 1, 75, 2. Creticæ naves on-
erariæ in Cornu sinu aderant quo tempore Turci Const.
obsidebant, 1, 23, 3.
- Crisæus sinus, 3, 5, 6, 3, 6, 1, 4, 16, 5.
- Critobulus, ὁ Ἰμβριώτης, 1, 75, 1, 3, 14, 1; ὁ νησιώτης,
τὰ πρῶτα τῶν Ἰμβριωτῶν, 1, 1, p. 54. Capta Constan-
tinopoli cives, metuentes adventum classis Turcorum,
bonis animis esse jubet ac missa ad Chamuzam lega-
tione obtinet ut nullo Imbrus et Lemnus insulæ damno
afficerentur. Deinde ad ipsum Mechemetem legatos
mittit, qui una cum Doriei et Palamedis legatis ef-
fecerunt ut insulis eodem quo antea fuerant statu
manere permetteretur, 1, 75. Æno a Turcis capto,
Imbri insulæ praefectus a Jonuze constituitur, 2, 16.
Ludovici ducem, qui venerat ut Imbrum Latinis vindic-
aret, verbis donisque adeo demulsit, ut re infecta
abiret, 2, 23. Commodio Critobuli opera Latinorum
praesidia e Lemno insula ejecta atque Imbrus et Lem-
nus a Mechemete Demetrio despota datæ sint, 3,
14-15, 18. Historias suas dedicat Mechemeti epistola
in qua summa operis capita recensentur, p. 51 sq.
Priorem Turcorum historiam peculiari scripto se expo-
siturum esse dicit, 1, 2, p. 14. Defendit se contra eos
qui crimini verterint quod suæ gentis calamitates scri-
bere sustinuerit, 1, 3.
- Cruces, Illyriæ opp. a Mechemete bis obsessum frustra,
5, 12, 5, 16.
- Cyaneæ insulæ in Bosporo, *Ar.* 13, 2.
- Cyanides insulæ in mari Ægæo, 2, 4, 3.
- Cycladium. V. Lycadium.
- Cynegirus, Euphorionis f. Æschyli et Aminæ frater, *Ar.*
1, 3.
- Cynoscephalæ Chersonesi Thr., 2, 4, 1.
- Cyprus. Græcorum expeditio in Cyprum sub Cimone,
qui ibi ad Citium opp. mortuus est, *Ar.* 13.
- Cypsela, Thraciæ vicus, olim urbs, 150 ab Æno stadia
distant, 2, 14, 3.
- Cyriacus, patriarchus Const., Phocam coronavit, *Joan.*
218 d, 5, p. 37.
- Cyrellus ab Anastasio in Thraciam missus Vitaliani in-
sidiis periit, *Joan.* 214 e, 5, p. 32. Eadem peregit
Tarrach Hunnus, *ib.* § 18, p. 34.
- Cyrus Babylonem cepit, 1, 68, 4.

D.

- Dacæ, 1, 14, 15, 1, 16, 10, 2, 18, 1.
- Dalmatæ, 1, 14, 7, 5, 4, 1, etiam Bosnii (Bostri *Critob.*)
dicuntur, 4, 15, 1. Dalmatiæ oppidum Irenæ datur, 3, 22.
- Danaus ex Ægypto in Græciam venit, 1, 4.
- Danubio Naissus apponitur errore excerptoris, *Prisc.* 2,
p. 25.
- Dardania Troadis opp., 2, 4, 1.
- Datis Persa Eretriam vastavit, 1, 66, 1, 5, 16, 4.
- Delphicum templum Phocensibus demtum et Locris da-
tum, deinde vero Phocensibus redditum, *Ar.* 14. Del-
phicus tripus post victoriam Plataensem dedicatus;
inscriptum ei epigramma, *Ar.* 4, 1.
- Delus. Ibi commune Græcorum ærarium, quod hinc
Athenas translatum, *Ar.* 7.
- Demetrius Asanes Mochlium castellum Mechemeti tra-
didit, 3, 4, 4.
- Demetrius, Peloponnesi despota, Turcis Peloponnesum
invadentibus, Monembasiam se recepit, 3, 4. Asanem
Mathæum Corinthiis obsidione pressis auxilio misit, 3,
7. Quibusnam conditionibus post captam Corinthum
pax a Turcis concessa sit, 3, 7, 8. Imbrum et Lesbum
a rege obtinere cupiens, ea de re literas ad Critobulum
dedit, 3, 14, 2, et Asanem ad regem misit, 3, 14, 3.
Archontes quibus Lemnus traderetur, ab eo petivit
Critobulus, 3, 15, 3. Demetrius dissidiis cum Thoma
fratre intercedentibus res suas in summum discrimen
adduxit. Compluribus castellis a fratre orbatu et in
Monembasia ab eodem obsessus, Asanem auxilii pe-
tendi causa ad Mechemetem misit, et filiam et totam
Peloponnesum regi obtulit ea conditione ut ipsi alia
regio daretur, quamquam nonnulli dicunt hæc Asanem
contra despota sententiam proposuisse, 3, 19. Ad
Mechemetem Corinthi versantem eundem Asanem le-
gatum misit, qui ibi in libera custodia detinetur. Rex
vero Corinthi profectus non invasit Thomæ ditionem,
sed Demetrii. Sparta dedita, despota in castra regis se
contulit. Eodem etiam uxor Demetrii et filia e Monem-
basia solenni pompa deductæ sunt, 3, 20. Postquam
omnem fere Peloponnesum Turci obierant plurimisque
castellis potiti erant atque fugiens Thomas in Corcy-
ram abierat, rediens Mechemetes Demetrium, quem
secum habebat, in Boeotia otio commodo Adrianopolim
deducendum praefectis quibusdam tradidit. Quo quum
salvus venisset, a rege accepit Imbrum et Lemnum
et Samothracen et stipendium e fisco regio solvendum,
3, 24.
- Diadromi, Bithyniæ locus ad Acritam pr. 150 stadiis a
Constantinopoli. Huc fugiens appulit Mauritius imp.,
Joan. 218 d, 5, p. 36.
- Dianæ fanum in Piræeo, *Ar.* 5, 3; Leucophrynæ Magnesiæ,
ib. 10, 5. Dianæ sacerdos Iphigenia, *Dion.* § 9,
p. 189.

Dicaeus (Ineus *cod.*), Theocydis f., Atheniensis, quid viderit in campo Thriasio quo tempore ad Salaminem pugnabatur, *Ar.* 1, 9.

Dioscurias, opp. ad Pontum, *An.* 11, p. 178.

Διπλοῦς *κίων* sive *Διπλοχίωνιον*, Bospori locus, ad quem stationem habebat classis Turcorum, 1, 42, 2.

Discus, major et minor, prom. Bospori, *Dion.* § 8, p. 189.

Domentia, mater Phocæ imp., *Joan.* 218 d, 7, p. 37.

Domentia, filia Phocæ et Leontiae, uxor Prisci patricii, *Joan.* 218 d. e, p. 37.

Dominicus et Nicolaus, Doriei Lesbiorum principis filii et successores, discordes inter se, inita cum Ludovico Italo societate, bellum sibi excitant. Postquam vero Ismael, Turcorum navarchus, Lesbum vastaverat et Italæ naves in rerum discrimine nullum auxilium præstiterant, legatis ad regem missis pacis fœdera renovarunt, 3, 10. Dominicus a fratre occiditur, 4, 11, 1.

Dominicus, sub Vitaliano militum dux Constantinopoli decollatus (515), *Joan.* 214 e, 18, p. 34.

Dornitzolus, frater Phocæ imp., Heraclii jussu occiditur, *Joan.* 218, f, 6.

Doriscus, Thraciæ opp., ad quod Xerxes exercitum recensuit, 2, 12, 4, 2, 14, 1.

Dorieus, Mytilenes dominus, post captam Constantinopolim filio ad Mechemetem misso a rege obtinet, ut Thasus et Lemnus insula ipsi subjectæ maneat, 1, 75, 4. Ejus filii et successores Nicolaus et Dominicus, 3, 10, 1, 4, 11, 1.

Dorieus, Palamedis filius. Pater, Æni et Imbri et Samothracæ dominus; heredes ex æquo reliquerat Doricum et defuncti filii majoris uxorem ejusque liberos. At Dorieus solus et regno et opibus paternis potitus est. Quod ægre ferens fratris uxorem detulit ad Mechemetem, 2, 11, qui, expeditione terra marique suscepta Ænum urbem occupavit, opes palatii abstulit, præfectum urbis reliquit Moratem. Dorieus, qui hoste adveniente Samothracen abierat, postea Adrianopolim ad regem se contulit ab eoque Zechnam regionem accepit. Hinc paulo post Mytilenam, inde vero Naxum aufugit, ubi filiam viri nobilis uxorem duxit, 2, 15, 16.

Draculis ejusque frater Radus ab Joanne, qui patrem eorum, Getarum principem, occiderat, patria pulsus pueri adhuc ad Moratem confugerant. Deinde Mechemetes Draculum in regnum reduxerat, pacto fœdere. At violatis pactis, Draculis Istrum transgressus regionem Nicopoli et Bidinæ vicinam depopulatus est et legatos regios ea de re missos palis infixit. Itaque rex an. 1462 Getarum terram vastavit et Draculi, qui in loca munitissima se receperat, Raduth fratrem suffecit, 4, 10, 1-8. Draculis ad Pæones fugit, qui eum in vincula conjecerunt, 4, 10, 9.

Drillæ, postea Sanni, Trapezuntiis finitimi, *An.* 8, p. 177.

Drinus (Βρῦνος ap. Critob.) fl., olim Erigon dictus, ad quem Machumutes castra posuit, 5, 6, 3.

E.

Ecchirienses, populus ad Pontum Eux., *An.* 1, p. 174.

Echæa, Bospori prom., *Dion.* § 7, p. 189.

Ectonia, prom. ad ostium Piræei portus, *Ar.* 5, 3.

Elæds, Chersonesi Thr. opp., 2, 14, 1, 4, 14, 4.

Elbasan, Illyriæ castellum a Mechemete exstructum, 5, 12, 4

Eleusis, *Ar.* 1, 9.

Eleutheria, Ἐλευθερία, post victoriam Platæensem celebrata, *Ar.* 3, 4.

Elis a Turcis vastata, 3, 5, 6, 3, 7, 1, 4, 16, 5.

Epibatae, Thraciæ castellum, a Caratzia Turco expugnatum, 1, 17, 3.

Epidamnii, Corcyraeorum col., Corinthios contra Corcyraeos advocant, *Ar.* 17, 1.

Epidauros Limera, e. q. Monembasia, 3, 19, 3, 3, 20, 3 et 7.

Erema, τὰ Ἐρημα, locus ad Pontum Eux., *An.* 17, p. 180.

Eretria Eubœæ a Dati vastata, 1, 66, 1, 5, 16, 4.

Erigon postea Drinus, ut Critob. ait, 5, 6, 3.

Eubœa quæ defecerat ab Atheniensibus recuperatur, *Ar.* 15. In eam migrarunt Lemnii nonnulli post captam Constantinopolim, 1, 75, 2. Eubœenses dona obtulerunt Mechemeti, 3, 9, 9.

Eudusia, olim Sindica sive Sindicus portus, *An.* 21, p. 181. Eudusiani ad Pont. Eux. Gothica et Taurica lingua utuntur, *An.* 22, p. 182.

Eugenii porta Constantinopoli ad Ceras sinum, 1, 18, 8.

Euphorion, Aminiae pater, Athen., *Ar.* 1, 3.

Euripi καλαρροίας Mechemetes spectavit, 3, 9, 8.

Euripus, fl. Ponti Eux., *An.* 6, p. 176.

Europæ præfectus Caratzias, 1, 17, 3, 1, 27, 3, 2, 19, 6.

Eurosti herois lucus ad Bosporum, *Dion.* § 11, p. 190.

Eusignius, militum dux sub Hypatio (514) ab hoste captus, *Joan.* 214 e, 10, p. 33.

Eutropii moles prope Chalcedonem. Ibi Mauritius imp. interfectus est, *Joan.* 218, d, 8, p. 37.

Eurymedon, Pamphyliae fl. Prælium ad eum commissum. *Ar.* 11, 2.

F.

Fabia, Heraclii imperatoris mater, *Joan.* 218 f, 3.

G.

Galata, opp. ad Constantinopolim, 1, 27, 2. Ejus περίβολος, 1, 38, 1; νεώριον, 1, 18, 8, 1, 28; ἀκρά, 1, 38, 3. Per collem Galatensem naves e Bosporo in Ceras sinum transvectæ, 1, 42. Capta Constantinopoli, Galatæ incolæ sponte sua portas Turcis aperuerunt, nec quidquam mali perpessi sunt, 1, 67, 1.

Galatia Asiæ Turcis subjecta, 1, 14, 3, 4, 3, 2. Anno 1466 peste infestata est, 5, 17.

Galli Romanorum imperium detrectantes seditiosos se adjunxerunt, *Eus.* 8, p. 23.

Gardicium, Peloponnesi castellum a Turcis expugnatum. 3, 22, 1.

Gastræ festum, ἡ τῇ: Γάστρας πανήγυρις, Constantinopoli, *Joan.* 214 e, 16, p. 34.

Gateliuzus, vir Italus, ab imp. Byz. Ænum et Mytilenæ accepit, dotem uxoris. Ab eo genus ducunt posteriores Æni domini, 2, 13, 1, 4, 13, 1, 3, 21, 6.

Gennadius, qui Adrianopoli captivus latebat, patriarcha Constantinopoli creatur, 2, 2.

Georgius (Lazarus ap. Critob.) Triballorum s. Serviorum rex quum tributum solveret negligenter et cum Pæonum s. Ungarorum rege clam societatem inisset, bello a Mechemete petitur, 2, 6. Jam olim Morates regnum ejus occupaverat, sed deinde reddiderat tributo contentus, 2, 7. Mechemete agros vastante et

- Novoprodum obsidente, Georgius incolas in loca altiora abduxit, et Samandriam viro fido commisit, ipse vero ad Pæones abiit; sed haud multo post missis legatis pacem petivit, quam nactus est ea conditione ut Mechemetes quæ cepisset loca retineret, reliqua essent Georgii tributum pendentis paullo minus eo quod ante solverat, 2, 9. Mechemete denuo Tribalidem invadente, in Daciam fugit, 2, 18, 1. Illo Adrianopolim reverso, in patriam redux et Samandriæ degens, a Michaele Pelogradi præfecto in vincula conjectus est. Libertate magno pretio redempta, mœrore et morbo confectus obiit. Heredes ex æquo reliquit uxorem (Irenen) et Lazarum filium, 2, 20.
- Georgius Ameruces, Trapezuntius, vir doctissimus, cuius consuetudine Mechemetes delectabatur, 4, 9, 2. Tabulam universalem e singulis Ptolemæi geographiæ tabulis conflavit, 5, 10.
- Germanorum vel Celtarum inventum pulvis tormentarius, 1, 30, 7.
- Geta, noctis custodibus Constantinopoli præfectus in circensi tumultu interfectus, *Joan.* 214, e, 12, p. 33.
- Getarum (Walachorum) principes Draculis et Radus fratres, 4, 10. V. Draculis.
- Glyceriæ ædes Heracleæ in Thracia, *Joan.* 218 f, 2, p. 38.
- Gobryas, Mardonii pater, *Ar.* 2, 1.
- Gothi Romam ceperunt, 1, 68, 6. Gothus Apsical dux, *Joan.* 214 b, 5, p. 31. Gothica lingua utuntur Eudusiani, *An.* 22, p. 182. Cf. Scythæ.
- Græci. Prælium ad Salaminem, *Ar.* 1; ad Plateas, *ib.* 2; ad Mycalen, *ib.* 3. Eleutheria celebrant. Thebanos δεκατύουσι, *ib.* A Mycale Sestum solvunt, *ib.* 4, 1. Delphis tripodem dedicant, *ib.* Ob Pausaniæ superbiam a Lacedæmonis ad Athenienses deficiunt. Commune eorum ærarium in Delo, postea Athenis, *ib.* 7. Disco in orbem inscribunt nomina civitatum quæ contra Persas pugnarunt, *ib.* 9. Contra Themistoclem et Artaxerxem expeditione suscepta, Ionicas Asiæ civitates in libertatem vindicant et ad Eurymedontem terramque vincunt, *ib.* 11, 1. In Cyprum navigant. In Ægypto a Megabyzo clade afficiuntur, 11, 4. Græcanicum bellum quo ad Tanagram pugnatum, 12, et mox ad Cænophyta, *ib.* Græcum bellum de templo Delphico, *ib.* 14, 1. Bellum quo ad Coroneam Athenienses vincuntur, *ib.* 14, 2. Atheniensium in Peloponnesum expeditiones; Eubœæ defectio; fœdera tricennalia; Sami expugnatio, *ib.* 15. Causæ belli Peloponnesiaci: Pericles de reddendis rationibus sollicitus, Corcyra, Potidæa, Lacedæmoniorum in Athenienses invidia, *ib.* 16-19.
- Gregoras, pater Nicetæ ὑποστράτηγος, *Joan.* 218 c, p. 37.
- Gregorius, Georgii Serviæ principis et Irenes filius, frater Stephani, Lazari et Amarsæ, ab Morate excæcatus, 2, 20, 10; cum matre et sorore ad Mechemetem fugit, 2, 20, 8.
- Gronychia, campus ad Bosporum, *Dion. Anapl.* § 2, p. 188.
- Gythium, Lacedæmoniorum navale ab Atheniensibus capitur, *Ar.* 15.
- H.**
- Hæmus mons, 2, 17, 2.
- Halya fl., quem transiit Mechemetes, 4, 3, 3.
- Hebdomum, palatium Constantinop., *Joan.* 218 f, 4. Hebdomi campus, *ib.* 218 d, 2, p. 36.
- Hebrus fl., Εὔρος, 3, 24, 5. Fontes et cursus fluvii. Influunt Contæsdus, Agrianes et Tearus. Adjacet Ænus urbs, 2, 12, 2 sqq.
- Helena, mater Constantini Magni, 1, 69, 4.
- Helena, mater Constantini XI, sub quo capta urbs, 1, 69, 4.
- Helena, Lazari uxor, post captam Samandriam duo Dalmatiæ et Bosniæ oppida a Mechemete accepit. Postea in Corcyram ad matrem fratremque profecta est, 2, 20, 12, 3, 2.
- Helias, urbis præfectus sub Anastasio, *Joan.* 214, c, p. 31.
- Helles sepulcrum, Ἑλλης σῆμα, in Chersoneso, 1, 14, 5. Hellesponticum fretum, 2, 4, 1. Hellespontica castella a Mechemete extructa 4, 14, 5, 3, 1.
- Heniochi, gens ad Pont. Eux., *An.* 1, 8, 18, p. 174. 177. 180.
- Heptali portus, olim Pagræ portus, Ponti Eux., *An.* 19 et 21 p. 181.
- Heraclea, Thraciæ opp., ædem S. Glyceriæ habet, *Joan.* 218 f, 2.
- Heracleum, prom. Ponti Eux., *An.* 15, p. 179; promont. alterum *ib.* 17, p. 180.
- Heracleum Atticæ e regione Salaminis ins., *Ar.* 1, 2.
- Heraclius patricius, in Africa militum magister. Ad eum literas dedit Priscus rogans ut Heraclium filium et Nicetam mitteret ad evertendum Phocæ imperium, *Joan.* 218 e, p. 37.
- Heraclius, Heraclii f., cum Niceta ex Africa cum classe profectus est ut Phocam imp. expelleret, *Joan.* 218 e, p. 37. Venit Abydum, inde Heracleam; Selymbriam. in Calonymum insulam, ubi coronam S. Virginis Artacænæ attulit Stephanus Cyzicenus. Eodem a sociis ejus Fabia mater adducta est, *ib.* 218 f, 1-3. Juxta urbem Const. classem explicavit usque ad Hebdomum. Multi in navibus milites Mauritanii erant. Auriga Heraclii Calliopa in urbem ingressa, Prasinii Cæsarium incendunt; Phocas imp. comprehensus victusque ad Heraclium adducitur ejusque jussu decollatur, *ib.* § 4 sqq. p. 38.
- Heraum, Thraciæ locus non longe a Perintho dissitus. 2, 12, 3.
- Heragoræ fons in litore Bospori, *Dion. Anapl.* § 11, p. 190.
- Herais, Anthemii uxor, Zenonis mater, *Joan.* 214 b, 2, p. 39.
- Hercules per Symplegades navigavit, 1, 10, 3 et Taurum montem transiit, 4, 4, 3.
- Hermonassa ad Corocondamitin paludem sita, *An.* 23, p. 182.
- Herodotus citatur, 1, 4, 2. *An.* 15, p. 179.
- Hierii portus, nunc Nicaxin, ad Pontum Eux. *An.* 21, p. 181.
- Hierosolyma ter capta, ab Assyriis, ab Romanis, ab Antiocho, 1, 68, 7.
- Himerus fl. ad Chalcedonem, *Dion. Anapl.* § 11, p. 190.
- Hippus fl. Ponti Eux., *An.* 6 et 11. p. 176 et 178.
- Hispani, 1, 14, 15.
- Homerus, 4, 11, 5.
- Hormisdi tractus, τὰ Ὁρμισίδου, Constantinopoli, *Joan.* 218 f, 5.
- Hunni, Persis vicini. Contra eos pugnans cecidit Perozes rex Persarum (487), *Joan.* 214, 9, p. 27. Hunnorum duces Sigizan et Zolbon sub Anastasio imperatore in bello Isaurico, *Joan.* 214, b, 5, p. 31. Hunni socii Vitaliani, *ib.* 214, e, 1. 8. 10, p. 32 sq. Ad Hunnos

Imperatoris legati venerunt Polychronius et Martyrius, *ib.* § 11, p. 33. Tarrach Hunnus, Cyrilli interfecto, a Turgun Hunno proditur, *ib.* § 18, p. 34. Hunni Sabiri Ponticam provinciam invaserunt (515), *ib.* § 15, p. 34. Hunni Cadiseni Cabadem Persarum regem, qui ad eos confugerat, in regnum reduxerunt, *ib.* § 9, p. 28. Hypatius, Thraciæ et Scythiæ copiarum dux, contra quem Vitalianus seditionem movit, *Joan.* 214 e, 1, p. 32. Ad Acridem a Vitaliano prælio victus et captus libertatem auro redemit, *ib.* § 7 sqq., p. 33.

J.

Jagupes et Casimes, classis duces in expeditione contra Sinopen et Trapezuntum, 4, 2, 2, 4, 4, 1. Jagupes, Callipolis satrapa, castella Hellespontica extruxit, 4, 14, 4, 5, 3, 1.

Jagupes, medicus Mechemetis, vulnus Machumutis curat, 4, 5, 4.

Jaitza, Bosniorum urbs, a Turcis capta et præsidio munita, 4, 15, 7 sqq. Præsidio turcico a Pæonum rege ejecto, denuo a Mechemete obsidetur, 5, 4, 6.

Jason et Argonautæ, 1, 10, 3; in regionem venerunt quam postea Heniochi obtinuerunt, *An.* 9, p. 177.

Iberes Asiæ, 4, 1, 7, *An.* 3, p. 175.

Ienetzari, γεννητάρη, τὸ καθάρτατον τοῦ στρατοῦ, 1, 57, 1; τὸ περὶ αὐτὸν τὸν βασιλεῖα ἄγλημα, νέον σύνταγμα τῆς φωνῆς σηματούσης, 1, 5, 5.

Ilium visit Mechemetes, 4, 11, 5.

Illus in Cherreos castello a Zenonis ducibus obsessus de pace componenda cum Joanne Scytha egit et ad Zenonem literas misit nihil proficiens. Odoacer cum eo societatem inire voluit, *Joan.* 214, 7 p. 27. Filia Illi in castello obiit (487); inde ab eo tempore custodia loci negligebatur, *ib.* 214, 9. Indaci proditione Cherreos castellum capitur. Illus et Leontius in Cononis martyris fanum fugiunt, ex quo a militibus abducuntur. Illus pro Pauli et Illi servorum salute precatur; filiae corpus ut Tarsum portetur petit; uxorem et Cononem clementiæ victorum commendat. Ipse et Leontius prope castellum decollantur; capita eorum Constantinopolim missa hastilibus infinguntur. Socii Illi, Conon, Cottunes, Longinus, A rtemidorus, supplicio afficiuntur, *ib.* 214, 10-12, p. 28.

Illyricum invadere voluit Valips, *Prisc.* 1, p. 24.

Illyrii a Morale ad tributum Turcis pendendum adacti, 3, 16, 3, post captam Constantinopolim legatos ad Mechemetem miserunt, 1, 74, 1. Sub Alexandro et Ariano ducibus, rupto fœdere et neglecta tributis pensione, ditionem Turcorum incursionibus infestabant. Bello a Mechemete petiti e locis planis in altiora se receperunt. Vastata regione, misso præcone pacem petierunt, quam rex concessit obsides dantibus et tributum ac milites pollicitis, 3, 16. Alteram contra eos expeditionem suscipiens Mechemetes, postquam Cruen oppidum frustra oppugnavit, castellum extruxit, quo Illyrii impetirentur ne Cruen et de montibus in plana descenderent. Præfectum ibi reliquit Palapanum, 5, 11-12. Hunc Alexander, societate cum Pæonibus inita, in fugam vertit. Cruen rebus necessariis instruxit et castellum a Turcis recens conditum obsedit. Itaque exercitum adducens Mechemetes denuo Cruen obsidione cinxit. Alexander tum fugam arripuit, 5, 16. Quum traheretur obsidio, Mechemetes, relicta exercitus parte, reversus est, 5, 19.

Illyrii in Peloponneso degentes Thomæ et Demetrio de-

spotis tributarii, 3, 1, 2. A Thomæ partibus stant, 3, 19, 3.

Imbrus insula. In eam appulerunt naves Italiæ e portu captæ Constantinopolis elapsæ, quibus aufugit Byzantinus insulæ præfectus. Imbriotas, ne quid sibi timerent, hortatur Critobulus, qui a Chamuza Callipolis satrapa et a rege obtinet ut insula Palamedi Æni domino subjecta maneat, 1, 75. Postquam Ænum Turci occupaverant, et Dorieus, Palamedis. f., regno spoliatus erat, Imbri ins. præfectura Critobulo committitur, 2, 16, 2. Ludovici dux cum decem Italorum triremibus Imbrum profectus et cum Critobulo de ditione insulæ collocutus, re infecta Rhodum revertitur, 2, 23. Imbrus Demetrio Peloponnesi despota a Mechemete datur 3, 24, 2, cf. 3, 14, 2. Deinde a Venetis occupatur, a quibus eam repetiit Mechemetes, 5, 15, 2. Imbri promontorium Cephalum, 1, 75, 2, 16, 2.

Inaros, Psammetichi f., ab Artaxerxe deficiens Athenienses auxilio advocavit. A Megabyzo debellatus est, *Ar.* 11, 3.

Indacus, ὁ Κοττούνης, Cherreos castellum Zenonis ducibus prodidit, ipse vero cum sociis proditiis occisus est, *Joan.* 214, 10 p. 28.

Ineus. V. Dicæus.

India. Ex ea barbari quidam ad Phasim emp. deveniunt, *An.* 3, p. 175.

S. Joannis ædes Constantinopoli, *Joan.* 218 d, 5, p. 37.

Joannes Scytha, militum dux sub Zenone et Anastasio in bello Isaurico, *Joan.* 214, 7 p. 27. et 214 b, 5, p. 30.

Joannes ὁ Κυπρίος, militum Anastasii dux in bello Isaurico, *Joan.* 214 b, 5, p. 30.

Joannes, Valeriani f., consul (514), ab Anastasio legatus ad Vitalianum mittitur, *Joan.* 214 e, 13, p. 34.

Joannes Geta, Pæonum et Dacorum dux, Getarum principem, Draculis patrem, occidit, 4, 10, 1.

Joannes Hunyades, Pæonum dux contra Moratem II bellum gessit, 1, 14, 17. In Pelogradum urbem, quam Turci obsidebant, clam se introduxit, atque hostes per muri lacunas in urbem jam penetrantes repulit et in castra usque persecutus est, 2, 18 et 19. Pelogradi præfecturam Michaeli uxoris fratri dedit, 2, 20, 1.

Ionicae Asiæ urbes a Græcis in libertatem vindicantur, *Ar.* 11, 1. Ionum colonia Trapezus, 4, 1, 2.

Ionius sinus, 1, 14, 7, 3, 16, 1.

Irene, Georgii Serviæ principis uxor, a Lazaro filio male habita cum Georgio filio et Amaresa filia fugam tentavit, sed in castello quodam a Lazaro correpta est, in quo paulo post obiit, 2, 20, 9.

Ionuzes, classis Turcorum præfectus, exit contra insulas quas Rhodiis addictæ pacta cum Mechemete inire volebant. Callipoli tendit in Tenedum; hinc profectus tempestate magnam navium partem amittit. Chium delatus, classe ibi collecta, in Con navigat; insulam vastat sed urbe ejus potiri nequit. In reditu Phocæam novam occupat, unde Callipolim redit, 2, 4-5. Ænum cum classe appellit, 2, 14, 1. Samothracen misit navem qua Dorieus abduceretur, ipse Imbrum venit ibique præfecturam insulæ Critobulo tradidit, 2, 16, 1. Regem hortatur ut ne Dorieo insulas reddat, 2, 16, 4. A rege varias ob causas irascente occiditur, 2, 5, 4.

Josephus, Judæus scriptor, laudatur, 1, 3, 8.

Iphigenia ad Tauros proficiscens, *Dion. Anapl.* § 9, p. 189.

Isaacus, Asiæ præfectus, in obsidione Constantinopolis cum copiis suis tractum occupavit qui a Myriandrio ineridiem versus usque ad mare pertinet, f, 27, 4, 1.

- 51, 4. In Chalili locum sufficitur, 1, 76, 3. Memoratur etiam 3, 24, 4.
- Isauri Constantinopoli degentes, utpote fautores tumultuum, ab Anastasio urbe pelluntur. Largitiones Isauris a Zenone destinatae ab eodem Anast. tolluntur. Seditio in Isauria movetur sub Lingine et Athenodoro ducibus, quibus se adjunxerunt Conon Phuscianus, Longinus magister et Athenodorus alius. Praelio ad Cotiaium in Phrygia commisso Isauri fugantur et Linginines dux occisus est, *Joan.* p. 30 sq. Cf. v. Anastasius, illius, Cherreos cast., Papirii cast.
- Isdigerdes, pater Perozis regis Persarum, *Joan.* 214, 9, p. 27.
- Isis, Ponti Eux. fl., *An.* 2, p. 174.
- Ismael, Callipolis satrapa et classis Turcorum praefectus. Ejus expeditio contra Leshios, 3, 10, 3.
- Ismael, Sinopes regulus, urbem Mechemeti deditit, a quo Scuporum regionem Triballis vicinam accepit, 4, 3, 7.
- Ister fluvijs, 1, 14, 7. 1, 14, 15. 2, 9, 2. 2, 17, 2, et passim.
- Isthmus Corinthius a Venetis muro clauditur, 4, 16, 5. 5, 1, 2.
- Itali Muratem II a Bospori transitu arcere student, 1, 8, 3. Itali cum tribus navibus onerariis a Nicolao V pontifice Constantinopolitani auxilio missi praelio cum Turcis commisso salvi in portum urbis deducuntur, 1, 39, 40. Itali Justiniani Genuensis milites ducem vulneratum in tentorium asportant, navibusque conscensis e portu aufugiunt, 1, 58, 3. 1. 65, 1. In Lemnum et Imbrum appellentes Byzantinos insularum praefectos abducunt, 1, 75, 1. Sub Ludovico duce Thaso et Lemno insulis potiuntur, 2, 23. E Lemno pelluntur, 3, 14. Cum Lesbi principe societatem ineunt, 4, 11, 1. Cf. Veneti.
- Judaei multi Constantinopoli, 2, 1, 1. — Judaeorum σύνθεος Ravennae urbis, in qua Odoacer sepultus est, *Joan.* 214 a, p. 29.
- Julianus, Apsilarum rex, *An.* 10, p. 178.
- Julianus Alexandrinus, Anastasio τῶν ἐκ παιδείας καὶ λόγων εἰσηγητῆς, circi factionibus invisus a munere removetur, *Joan.* 214 b, 2, p. 29.
- Julianus, ἐκ τοῦ λόγου τῶν λεγομένων μεμοριαλίων, in Thracia a Vitaliano capitur, *Joan.* 214 e, 7, p. 33.
- Julianus, post Zimarchum urbis praefectus sub Justiniano, *Mal.* 2, p. 29.
- Justinianus imp. Eo regnante Samaritae rebellant (530), *Joan.* 217 a, p. 35. Sub eodem Prasinorum et Venetorum in urbe tumultus, *Mal.* 1 et 2, p. 38 sq.
- Justinianus (Joannes Justinianus Longus, Genuensis, qui in codice Critobuli ubique *Justinus* vocatur) vel sponte sua vel ab imp. advocatus cum duabus navibus onerariis et 400 militibus Constantinopolim venit, ubi summus belli dux ab imp. creatus est. Urbem portumque munivit ad tolerandam obsidionem, ipse stationem sibi elegit ad eam muri partem quae ex adverso erat castrorum Mechemetis, 1, 25, 1-4. Bombardarum ictus saccis lanæ plenis amollire studet, 1, 34, 1. Vallum, σταύρωμα, ante magnum murum exstruit. Hostes per ruinas muri penetrare tentantes repellit, 1, 36. Justinianus (?) unam ex duabus navibus onerariis et tres triremes Italas ad Ceratis ostium ducit ut hostium naves inclusas coerceret; at bombardæ ictu una triremium mergitur. Quo facto reliquæ extra telorum jactum se subduxerunt, 1, 44. Vallum fortiter defendit, 1, 55, 4. 1, 56, 1. 1, 58, 1. Letali vulnere ictus concidit et in tentorium asportatur, 1, 58, 3.
- Justinus, natus in Bederiana castello, copiarum dux sub Anastasio in bello Isaurico, *Joan.* 214 b, 5, p. 31.
- Justinus, excubitorum praefectus, an. 515 in Bosporo fugat classem Vitaliani, *Joan.* 214 e, 17, p. 34.
- Justinus II imperator Justinum nepotem ob structas insidias decollari jussit (570), *Joan.* 217 b, p. 35.
- Justinus a Justino II imp. capite plectitur, *Joan.* 217 b p. 35.
- Justinus. V. Justinianus Genuensis.

L.

- Lacedæmonii in praelio ad Platæas, *Ar.* 2, 4. Aristodemo virtutis præmium denegant, *ib.* 2, 5. Ad Mycalen, *ib.* 3, 3. Athenas muniri nolentes a Themistocle decipiuntur, *ib.* 5. Missa scytala Pausaniam revocant, revocatum absolunt, *ib.* 6, 1. Proditione ejus patefacta, inclusum fame enecant, protractum projiciunt. Statua erecta ejus manes placent et peste liberantur, *ib.* 8. Eorum inventum est discus cui nomina civitatum belli Persici participum in orbem inscripta erant, *ib.* 9. Themistoclem Pausaniae proditionis socium fuisse contendunt, *ib.* 10, 1. Eum ab Admeto exposcunt, 10, 2. Ad Tanagram ab Athen. vincuntur, *ib.* 12. Templum Delphicum Phocensibus ereptum Locris (Delphis?) dant, *ib.* 14. Gythium navale iis ab Athen. eripitur, *ib.* 15.
- Læa, locus vel opp. ad Pontum Eux., *An.* 17, p. 180.
- Lagumpsas fl. Ponti Eux., *An.* 6, p. 176.
- Lalis, Zenonis et Longini mater, ab Anastasio in monasterium relegatur, *Joan.* 214 b, 2, p. 30.
- Lampsacus Themistocli data, *Ar.* 10, 5.
- Laosthenium, locus ad Bosporum. Ibi Vitalianus castra habuit (514), *Joan.* 214 e, 15 et 17, p. 34.
- Lazarus, *Georgii* (Lazari sec. Critob.) Serviae sive Triballicae principis filius, matrem (*Irenen*), regni sociam, malis artibus vexatam eo adegit ut cum Gregorio filio et Amaresa filia fugam capesseret. Matrem Lazarus in fuga comprehendit, frater vero et soror ad Mechemetem evaserunt, cui Lazarus varias irascendi causas præbuerat. Sed antequam bellum inferretur, diem obit. Successores reliquit uxorem (*Heleenam*) et filiam (*Mariam*), 2, 20.
- Lazi, gens Pontica, olim Colchi dicti. Eorum rex Malasas, *An.* 7. 10. 18, p. 177, 178, 180.
- Lectum Troadis prom., 4, 12, 1.
- Lembus, Bospori prom., *Dion. Anapl.* § 6. p. 189.
- Lemnus insula. Capta Constantinopoli, Byzantinis insulae praefectus in Italorum nave aufugit. Pars incolarum metu classis Turcicae sedes transtulerunt in Chium et Euboeam et Cretam. Mechemetes concessit ut Lemnus et Thasus manerent sub potestate Doriei, Mytilenes domino, 1, 75. Turcorum praesidia a Ludovico e Lemno ejiciuntur et custodia insulae Loizo committitur, 2, 23, 2 et 6. Critobuli opera Latini expelluntur atque insula a Mechemete datur Demetrio Peloponnesi despota, 3, 14-15. 3, 24, 4. Postea a Venetis occupatur, a quibus eam Mechemetes repetiit, 5, 12, 1. Castrum, Lemni castellum, 3, 14, 1 et 7. Palaeocastrum olim Myrinae, 3, 18.
- Leontius et illius a Zenonis ducibus in Cherreos castello Isaurico obsidentur (486), *Joan.* 214, 7, p. 27. Capto castello Leontius decollatur, et caput Constantinopolim missum conto infigitur, *ib.* p. 28.
- Leontia, Phocæ imp. uxor, mater Domentiae, *Joan.* 218 d, 7, p. 37.

Leontius, Phocæ sacellarius, Heraclii jussu interfectus, *Joan.* 218 f, 6, p. 38.

Leotychides Laced. dux in prælio ad Mycalen commisso, *Ar.* 3, 3.

Lesbus. Fam a Byzant. imperatore accepit Nicorezus, vir Italus, primus Gateliuzorum, qui adeo auxit potentiam, ut vel Syria et Ægyptus tributum ei penderent, 4, 13. Principes insulæ Nicolaus et Dominicus, Doriæ filii, rerum novarum cupidi societatem cum Ludovico inierant et tributum Mechemeti recusabant. Quapropter bellum intulit Ismael classis regiæ præfectus, qui Molybum quidem frustra obsedit, sed suburbia incendit multamque abstulit prædam. Italæ naves quæ tum aderant, nihil Lesbii præfuerunt. Missis legatis Lesbii fœdera cum Mechemete renovarunt, 3, 10. Nicolaus fratrem interfecit, et solus regno potitus mox denuo irascendi causas Mechemeti præbuit, qui misso Machumute insulam occupavit et Nicolaum cum parte Mytilenæorum Constantinopolim abduxit, insulæ vero præfecit Samium Alen (*Ali Bestami*), 4, 11-12. Postea Veneti cum magna classe appulerunt ut Turcis Lesbum eriperent. Duobus oppidis potiti Mytilenæen obsederunt, at, adveniente Machumute, aufugerunt, 5, 7.

Leucophryne Diana Magnesiæ, *Ar.* 10, 5, p. 13.

Lillis et **Alexander** a Thraciæ militibus qui Phocam imperatorem proclamaverant, legati Constantinopolim mittuntur, *Joan.* 218 d, 2, p. 36.

Lingines (alio Lingis, Ninilingis, Lilingis), Isaurorum dux, prælio contra Anastasii copias commisso cecidit, *Joan.* 5, p. 30.

Loctris (Delphi?) datur templum Delphicum, mox vero eripitur, *Ar.* 14.

Loizus a Ludovico Lemno insulæ præficitur, 2, 23, 3.

Longina, Longini et Valeriæ f., Zenoni Anthemii et Heraclidis filio desponsata, cum matre ab Anastasio in monasterium relegatur, *Joan.* 214 b, 2, p. 10.

Longinus consul an. 486, *Joan.* 214, 1, p. 27.

Longinus, Zenonis imp. frater, ab Anastasio in Thebaidem Ægypti relegatur, ubi octo annis post fame moritur, *Joan.* 214, b, 2, p. 30. Ejus uxor Valeria et Longina filia in monasterium abducuntur, *ib.* Mater Longini Lalis, *ib.*

Longinus magister Constantinopoli in Isauriam abiit, *Joan.* 214 b, 2, p. 30.

Longinus, Longini f., Illi socius, a Zenone supplicio affectus, *Joan.* 214, 12, p. 28.

Ludovicus, Orientis patriarcha, a Callixto pontifice cum classe in mare Ægæum missus ut insulas a Turcorum jugo liberaret. Quomodo rem gesserit, 2, 23. Cum Lesbii societatem inivit, 3, 10. Ex Rhodo in Italiam redux 3, 15, 2.

Lycadium aut fort. Cycladium, Bospori sinus, *Dion. Anapl.* § 7, p. 189.

Lycia Turcis subjecta, 1, 14, 3.

Lydia Turcis subjecta, 1, 14, 3.

Lynceus Ægyptius cum Danao in Græciam venit, 1, 4, 2.

M.

Macedonia. In ea Persæ e Græcia domum redeuntes ab Alexandro rege trucidati sunt, *Ar.* 3, 1. Regio Turcis subjecta, 1, 14, 6; anno 1466 peste infestata est, 5, 18.

Machaones (Chaones), Illyriæ gens, 3, 16, 1.

Machelones, gens ad Pontum Eux., *An.* 1, 8, 10, 18, p. 174, 177, 178, 180

Machumutes, genere paterno et materno Græcus, nepos Philanini (?), 1, 77, 2; comes in obsidione Constantinopoli Isaaco duci adjunctus, 1, 27, 4. 1, 51, 4. In Zagani locum, sufficitur, vir nullis non ornatus virtutibus, 1, 77, 2. A rege legatus ad Ænios mittitur, 2, 15, 3. Corinthum obsidet, 3, 4, 1. 3, 6, 3. Europæ præfectus, templum aliaque ædificia Const. ædificavit, 3, 12. M. in expeditione contra Illyrios, 3, 16, 5; in secunda expeditione contra Peloponnesi despota, 3, 20, 3 et 6. 3, 24, 4; in exp. contra Chasanem vulneratur, 4, 5, 1. M. ad Trapezuntum, 4, 7, 4 sq.; in Lesbo, 4, 11-12. Amari Peloponnesi satrapæ auxilio missus, 4, 16, 8, ad isthmum Corinthium Venetos debellat, 5, 1. Argos evertit, 5, 2, 2. In altera contra Bosnios expeditione Pæonum regem clade afficit, 5, 6. In Lesbum solvit contra Venetos, 5, 7, 7. M. in tertia contra Illyrios expeditione, 5, 16, 3.

Μαχρὸν τεῖχος, Thraciæ opp., *Joan.* 218 f, 2.

Madytus, Chersonesi opp., 4, 14, 4.

Mæotidis accolæ Sindi, *An.* 24, p. 182.

Magnesia ad Mæandrum, Themistocli data, *Ar.* 10, 5. Ibi colitur Diana Leucophryne, *ib.*

Malassas, Lazorum rex, *An.* 10, p. 178.

Mantineæ, ad sinum Messenium in *Maina* Peloponnesi regione oppidum, in quod Thomas despota confugit quo tempore Turci Pelop. invaserunt, 3, 4, 5. 3, 23, 1.

Mardonius, Gobryæ f., Xerxi expeditionem in Græciam suscipiendam suasit. Post pugnam Salaminiam in Græcia relictus Alexandrum regem ad Athenienses legatum misit. Dein Athenas vastavit. Prælio ad Platæas victus cecidit, *Ar.* 2.

Martyrius ad Hunnos legationem obiit. Postea auri copiam in Thraciam tulit jussu Anastasii, *Joan.* 214 e, 11, p. 33.

Maria, Lazari filia, 2, 20, 12.

Masæticas, fl. Ponti Eux., *An.* 15, p. 19.

Massiliæ Galatæ, 1, 14, 15.

Mater Dei, ἡ θεομήτωρ. Ejus imago solenni pompa per Constantinopolim portatur, 1, 45, 1.

Mathias Corvinus. V. Pæones.

Mauritani milites, quos Heraclius ex Africa secum Constantinopolim duxit, *Joan.* 218 f, 5, p. 38.

Mauritius, imp. ad Comentiolum scripsit ut milites qui in Thracia erant, barbaris proderet. Re cognita, exercitus ad imp. legatos misit, inter quos Phocas erat. Comentiolo imp. Philippicum generum suffecit (599), *Joan.* 218 b, p. 35. In solenni pompa a plebe convitiis lacessitur, *ib.* p. 36. Philippicum immerito sibi suspectum fuisse intellexit. Somnio de instante sorte docetur, *ib.* p. 36. Exercitu Phocam imperatorem proclamante, Mauritius quamquam podagra laborans cum Theodosio filio et Stephano in Autononi martyris ædem, ac inde ad Chosroen Persarum regem aufugere voluit, *ib.* 218 d, 3. Vento contrario impeditus in Diadromos appulit. Comprehensus et in Eutropii molem abductus Phocæ jussu occiditur. Ibi dem etiam liberi ejus occisi sunt, qui cum matre Chalcedonem abierant, *ib.* § 5-8. Theodosius filius fuga evasit, *ib.*

Maxentholi tractus, τὰ Μαξεντιόλου, urbis Constant. *Mal.* 2, p. 39.

Maxentius, ὁ τοῦ καλουμένου Δουκὸς, Mæsiæ præfectus sub Anastasio (514), a Vitaliano occisus est, *Joan.* 214 e, 1, p. 32.

Mechemetes II, Moratis II filius, septimus Osmanidarum, 1, 4, 3. Patrum habuit Orchanem qui exul vixit Constantinopoli, 1, 64. Vivente adhuc patre imperium ei traditum, sed suadente Chalile dentum

erat. Post obitum patris, vicesimo ætatis anno ex Asia, ubi præfecturam gerebat, Adrianopolim advocatur ut imperium suscipiat, 1, 4, 3. Ostentis variis nuntiatur futuri regni splendor et instans rerum conversio, 1, 4, 4. Rex Alexandri Magni et Pompeii æmulus, egregiis naturæ et ingenii dotibus variaque doctrina instructus, 1, 5, 2, 5, 10, 4. Quænam primo regni anno (695) gesserit, 1, 5, 3-7. (*Uberius hæc et sqq. habes in summario historici Critobuli præfixo*, p. 40-51). — Anno II, 6960, castellum Rosporanum exstruit, 1, 6-11. — Anno III, 6961, Adrianopoli palatium ædificat, 1, 12. Expugnandæ Constantinopolis consilium oratione exponit, 1, 13-16. Vicinam urbi regionem depopulari jubet, 1, 17. Collecto exercitu et classe in Bosporum missa, Adrianopoli profectus ad Constantinopolim castra metatur. Militum et navium numerus, 1, 20-23. De deditione urbis ad Constantinum legatos mittit, 1, 26. Copiarum juxta murum et litora dispositio, 1, 27-28. Bombardam maximam in castris fundit, 1, 29. Fossæ partem explet et meatus fodit subterraneos, 1, 31. Cum parte exercitus ab urbe profectus Therapiam et Studii castellum capit, 1, 32, dum Paltogles Principum insulæ castellum expugnat, 1, 33. Ad urbem redux per lacunas muri penetrare tentans ab Justiniano repellitur, 1, 35-36. Haud melius Pantogli cedit periculum in Cornu sinum penetrandi, 1, 37. Mortariorum ope naves ad ostium portus postas destruere vult, sed conatu excidit, 1, 38. Contra advenientes Italarum naves Paltoglem emittit. Classis suæ cladem de litore speculatus Pantogli Chamuzam sufficit, 1, 39-41. Naves sexaginta e Bosporo per collem Galatensem in Cornu sinum transvehit, 1, 42. Trirrem Justiniani bombardis domergit, 1, 44. Post quinquaginta fere dierum obsidionem ultimo assultu urbem expugnandam esse decernit, 1, 47. Oratione de his exponit. Ducibus suum cuique locum assignat, 1, 48-51. Crastino die exercitum murumque inspicit, 1, 52. Vergente die classicum cani jubet, 1, 54. Postquam per noctem pugna sævierat et Justinianus dux et Constantinus imp. ceciderant, illucescente die Mechemetes victor de muro in urbem prospectat, 1, 55-62. Eodem tempore classis milites per portas maritimas in urbem irrumpunt, 1, 65. Galata se dedit, 1, 67. Cæsorum numerus, *ib.* Urbem ingressus rex stragem miseratur, 1, 68. Affertur ei Orchanis caput, 1, 64. In castra reversus prædam distribuit, 1, 73. Dimisso exercitu, de urbe restauranda consilia capit. Regiam in media urbe ædificari jubet. Quomodo captivus usus sit. Notaram aliosque vires nobiles interficit. Præfecturam urbis Soleimano tradit, 1, 73. Adrianopolim reversus excipit gentium legatos de re bene gesta gratulantes, 1, 74. Legatis a Doriso et Palamede et Critobulo missis concedit, ut Thasus et Lemnus et Imbrus in eadem qua antea conditione maneant, 1, 75. Chalelem, suorum ministrum, utpote proditorem occidit eique Isaacum substituit, 1, 76. Zagano duci Machumutem sufficit et filiam Zagani ex uxorum numero dimittit. Auctumno Constantinopolim profiscitur, 1, 77. — Annis IV et V, 6962 et 63, novis incolis undique collectis urbem frequentat, muros restaurat, palatii fundamenta jacit, castellum ad portam auream extrui jubet, 2, 1. Gennadium patriarcham constituit, 2, 2. Prusam profectus patri inferias agit et Asiæ res ordinat. In Europam redux Jonuzem classis præfectum contra Rhodios eorumque socios emittit, 2, 3. Vere contra Triballos exiens Novoprodum urbem multaque castella capit; et pace cum Georgio principe inita, quæ occupaverat ea retinet. Relicto in Triballica

sive Servia Ali pasia, domum redit, 2, 8-9. — Anno VI, 6964, vias et pontes restaurat, aquæductus ædificat, novos arcessit incolas, 2, 10. Media hieme contra Dorieum profectus Ænum capit et Dorio Zechnam regionem dat, 2, 14-16. Veris tempore contra Triballos et Pæones exercitum ducit et Pelogradum obsidet. Vulneratus et de expugnatione urbis desperans revertitur, 2, 17-19. — Anno VII, 6965, Georgium et Almaresam Lazari insidiis vexatos et e Servia profugos comiter excipit et Alen pasiam in Lazari ditionem mittit, ipse urbi orandæ operam navat, 2, 22. — Anno VIII, 6966, in Peloponnesum ad despotas mittit qui debita tributa exigant et de rerum statu inquirent, 3, 1. Samandria Servæ regis potitus Helenæ Lazari principis uxori duo dat oppida Dalmatiae et Bosniæ, 3, 2. Vere in Peloponnesum profectus Corinthum obsidet, 3, 3. Assumpta exercitus parte, in interiora progressus Mochlium aliaque castella capit, tum Patras contendens urbem occupat et hinc copiarum partem in Elidem et Messeniam mittit, ipse juxta sinum Crisæum Corinthum redit, quam fame ad ditionem adigit, 3, 4-7. Pacis conditionibus a despotis probatis et relicto Corinthi præsidio ad Amare satrapa, per Athenas et Bœotiam et Thessaliam domum revertitur, 3, 8-9. Cum Lesbii, qui rebellaverant, pacis fœdera renovat, 3, 10. — Anno IX, 6967, urbis et classis augendæ curis vacat, 3, 11-13. Demetrio despota Imbrum et Lemnum et Samothracen, exptis Latinis, se traditurum esse pollicetur, 3, 14. Contra Ithyrios profectus pacem concedit obsides dantibus et tributum militesque pollicitis, 3, 16. — Anno X, 6968, urbi operam dat et res militares ordinat, 3, 17. Iterum in Peloponnesum contendens Corinthum venit. Obviam missum Demetrii legatum Asanem penes se detinet. Spartam capit et Demetrium secum abducit, 3, 20. Castrio et Gardicio et aliis 250 castellis potitus, Thoma despota in Corcyram aufugiente, omnem despotarum ditionem in potestatem redigit. Amare satrapa relicto, domum redit et Demetrio insulas et ex fisco regio stipendia concedit. — Anno IX, 6969, in Asiam transgressus Sinopen deditione capit ejusque regulo Ismaeli Scuporum regionem in Europa assignat, 4, 2-3. Hinc classe Trapezuntem navigante, ipse contra Chasanem Armeniorum regem tendens, superato Tauro, ad Tigranocerta (*Erzeroum*) castra ponit. Pacem petenti Chasani concedit matremque ejus abducens pergit Trapezuntem, 4, 4-7. Urbe dedita, regem aliosque multos Trapezuntios navibus imponit. — Annus XII, 6970. Inter Trapezuntios illos erat Georgius Ameruces, vir doctus. cujus consuetudine magnopere M. delectabatur, 4, 9. Regi Trapez. terram Strymon adsitam dat, *ib.* Vere hujus anni contra Draculum Getam (Walachiæ voivodam) quem olim regno pulsum M. reduxerat, expeditionem suscipit eique ad incitas redacto Radum fratrem sufficit, 4, 10. Deinde Machumutis opera Lesbios subegit. Ipse per continentem versus Lesbum tendens rudera Ilii visit. — Anno XIII, 6971, Mytilenæis captivis Constantinopoli sedes dat, Nicolaum vero Lesbi principem interficit. Ad Hellespontum duo castella ædificari jubet, 4, 14. Bosniis tributum recusantibus, Jaitzam urbem capit et 300 castella in potestatem redigit, 4, 15. Reversus Machumutem in Peloponnesum mittit contra Venetos, 4, 16. — Anno XIV, 6972, iterum in Bosniam invadit, ut Jaitzam, quam Mathias Corvinus occupaverat, recuperaret, at spe excidit. Meliore fortuna usus Machumutes contra Pæones pugnat, 5, 5-6. — Anno XV, 6973, hiemem Byzantii transgens

palatium regium perficit, 5, 9. Milites fatigatos et male affectos videns nullam hoc anno expeditionem suscipit. Georgio Trapezuntio mandavit ut ex singulis Ptolemæi geographiæ tabulis unam tabulam universalem componeret. Deinde geographicum Ptolemæi opus in linguam Arabicam verti iubet, 5, 10. — Anno XVI, 6974, de novo contra Illyrios et Alexandrum profectus Cruen oppidum obsidet et quum potiri eo nequiret, novum oppidum exstruit, cuius præsidio impediret quominus e Cruæ et de montibus Illyrii in plana descenderent, 5, 11-12. — Anno XVII, 6975, Venetorum propositiones de fœdere pangendo non admittit, 5, 15. Tercio Illyriam invadens Cruen obsidet. Quum traheretur obsidio, relicta exercitus parte, in Mysiam superiorem abiit, et hinc, deficiente pestilentia, quæ in Byzantina regione grassabatur, Constantinopolim reversus est, 5, 16-19.

Medea ex Æa urbe oriunda, *An.* 4, p. 175. Medææ oleum. *Eus.* 6; p. 22.

Medorum finibus hippophagi finitimi, *An.* 9, p. 178. Medorum rex Chasanes, 4, 1, 7.

Megabyzus, Zopyri f., Artaxerxis dux, Inarum et Athenienses in Ægypto debellat, *Ar.* 11, 3.

Megara, 3, 9, 4. Megaricum decretum cur Pericles scripserit, *Ar.* 16, 1.

Melanchlæni, ad Pontum Eux., *An.* 3 et 18, p. 175 et 180.

Melas sinus, 2, 14, 1. Adjacentia ei castella Turcis se dediderunt (1453), 1, 17, 3.

Mesembria a Turcis occupatur (1453), 1, 17, 3.

Μεσσηνίων Constantinopolis, 1, 26, 1.

Messeniam Turci vastarunt, 3, 5, 6, 3, 7, 1.

Methone, Venetorum in Peloponneso oppidum, 3, 23, 2, 4, 16, 2.

Metopum, Bithyniæ prom. e regione Metopi Europæi, *Dion. Anapl.* § 9, p. 189.

Michael, frater uxoris Joannis Hunyadis, Pelogradi præfectus, Georgium Serviæ principem in vincula conjecit; postea ter mille aureos solventi libertatem reddidit, 2, 20, 1-5.

Michael, Μικηλ, in Palæocastro Lemni præfectus præsidii Latini, 3, 18.

Miletus 4000 stadiis a Salamine abest. In agro Milesio Mycale mons, *Ar.* 3, 2. Milesiorum coloniæ Phasis et Dioscurias, *An.* 3 et 6, p. 175, 176.

Minervæ Chalcicei fanum, *Ar.* 8, 3. Minervæ statua, Philidæ opus, *Ar.* 16, 1.

Mitylene. V. Mytilene.

Mizygus, Ponti fl., *An.* 15, p. 179.

Moche, Ponti fl., *An.* 6, p. 176.

Mochlium Peloponnesi cast. a Turcis captum, 3, 4, 4.

Mœsiæ præfectus Maxentius (514), *Joan.* 214 e, 1, p. 32. E Mœsia Constantinopolis novis incolis frequentata, 2, 22, 2. Mœsiæ opp. Zaladaba, q. v.

Mœsia superior sive Sophia, 2, 17, 2.

Mogrus seu Nygrus, fl. Ponti Eux., *An.* 2, p. 174.

Molossorum rex Admetus, *Ar.* 10, 1.

Molybdu, Lesbi opp., quod Ismael frustra oppugnavit, 3, 10, 3.

Monemhasia, olim Epidaurus Limera. Pelop. opp., quo Demetrius despota se recipit, Turcis Pelop. invadentibus, 3, 4, 5. A Thoma obsidione cincta, 3, 19, 3. Cf. 3, 20, 3 et 7.

Morates, Turcorum rex, pater Mechemetis, Draculum et Radum Getas patria pulsos excepit, 4, 10, 1. Contra Pæones bellum gessit, 1, 8, 3. Illyrios ad tributum adegit, 3, 16, 3. Constantinopolim obsedit, 1, 16, 11. Contra despotas Peloponnesi res gessit, 3, 21, 1. Pe-

cuniæ publicæ administrationem parum curavit, 1, 5, 6. Vivens imperium filio tradidit, deinde vero, suadente Chalile, ademit, 1, 76, 2. Obiit an. mundi 6959, annos natus 52, post regni annos 31. Ejus laus, 1, 4, 1.

Morates, Æni præfectus, 2, 15, 5.

Morates, Lemni præfectus, 2, 23, 2. fort. non diversus a præcedente.

Mortaria, Mechemetis inventum, 1, 38, 1.

Munychia, portus Piræei pen., *Ar.* 5, 3.

Mycale, mons agri Milesii. Prælium ibi commissum, *Ar.* 3, 2.

Μυτιλήνη Constantinopolis, 1, 26, 1.

Myrinopolis (Myrine), Lemni opp., postea Palæocastrum, 3, 14, 7, 3, 15, 1.

Myronides, Athen. dux in prælio ad Cænophyta commissio, *Ar.* 12.

Mytilene s. Mitylene. Eam ab imperatore Byz. Gateliuzus Italus obtinuit, 2, 13, 1. Mitylenæi an. 1453 legatos ad Mechemetem miserunt, 1, 74, 1. Mytilenen venit Dorieus e Zechna regione, 2, 16, 6. Cepit eam Machumutes, 4, 12. Obsederunt Veneti, 5, 7. Cf. Lesbos.

Myths Themistocli data, *Ar.* 10, 5.

N.

Naissus urbs a Constantino M. condita, a Gothis obsidetur, *Prisc.* 2, p. 25. Ei vicina Bederiana, *Joan.* 214 b, 5, p. 31.

Naupactus, Venetorum opp., 3, 5, 2, cujus regionem Amares Peloponnesi satrapa vastavit, 4, 16, 1.

Nausiclea, locus Bospori, unde nomen habeat, *Dion. Anapl.* § 7, p. 189.

Naxus ab Atheniensibus obsidebatur quo tempore Themistocles in Asiam fugit, *Ar.* 10, 3. Contra eam a Mechemete mittitur Jonuzes satrapa, 2, 3, 3 et 4. Naxii fœdus cum Turcis inierunt, 3, 10, 8. Naxum venit Dorieus, Æni olim dominus, 2, 16, 6.

Neptuni fanum in Tænaro, *Ar.* 8, 2.

Nesis, fl. Ponti Eux., *An.* 15, p. 179.

Nessus, Macedoniæ fl., *Ar.* 13, 2.

Nicetas, Gregoræ f., in Africa ὑποστράτηγος; cum Heraclio Constantinopolim advocatur ad evertendum Phocæ imperium, *Joan.* 218 c, p. 37.

Nicolaus (Nicorezus ap. *Critob.*), Doriei in Lesbo principis filius, Dominicum fratrem, regni socium, interficit. Tributum Turcis pendere neglexit et cum Italis ac piratis qui Turcorum oras infestabant, societatem inivit. Quare bellum inferentes Turci Lesbo potiuntur et Nicolaum captivum abducunt, 4, 11-12. Paulo post Mechemetis jussu interficitur, 4, 14, 1.

Nicolaus V, pontifex maximus. Ab eo auxilia petivit Constantinus imp., 1, 19. Misit N. tres naves onerarias, 1, 39, 1, et deinde alias naves triginta, quæ re infecta domum reversæ sunt, quum quo tempore ad Chium insulam vento adverso detinebantur, Const. caperetur, 1, 70, 1. Nicolaus V pro Callisto III perperam memoratur 2, 23, 1.

Nicopolis, Mœsiæ urbs ad Danubium, 5, 19, 4, cujus regionem vastavit Draculis, 4, 10, 4.

Nicopsis, opp. ad Pontum Eux., *An.* 17, p. 180.

Nicorezus, vir Italus, a Byz. imperatore Lesbum obtinuit, 4, 13. Nicorezus pro Nicolao memoratur, 4, 11 etc. V. Nicolaus.

Nitica (Stennitica *cod.*) regio ad Pont. Eux., olim Triglitis dicta. in qua Phthirophagi, *An.* 15, p. 179.

- Notaras, ὁ μίγα; δοῦξ, Turcos in portum Constant. penetrare tentantes repulit, 1, 37, 4. Ejus fata postrema. Viri elogium, 1, 73, 2 et 10-12.
- Novæ, Mesiae opp. Hinc Theodorichus exercitum duxit in regionem Constantinopolitanam (486), *Joan.* 214, 8, p. 27.
- Novidunum, Pannoniæ superioris opp. ad Colopim fl., a Valipe capitur et a Romanis, qui recuperare oppidum tentabant, frustra obsidetur, *Prisc.* 1, p. 24.
- Novoprodum, Triballorum castellum in regione metallis divite, a Turcis obsessum, 2, 8, 4 sqq., deditur, 2, 9, 5

O.

- Oclas (Theclas? Thelās ap. Isidor.). Odoacri f., post patris cædem a Theodoricho in Galliam mittitur; hinc in Italiam reversus occiditur, *Joan.* 214 a, p. 29.
- Odeasus, Ὀδεσσός; ap. Joan., urbs Pontica, qua Vitalianus potitur, *Joan.* 214 e, p. 37.
- Odoacer cum Illo societatem inivit. Quare Zeno contra eum Rogios excitavit; quibus devictis, Odoacer e spoliis dona ad Zenonem misit (486), *Joan.* 214, 7, p. 27.
- Ravennæ cum Theodoricho fœdus pepigit, sed decimo die post ab eo occisus est, annos natus 60, post regni annos 14. In Judæorum Conventu sepultus. Frater ejus item occisus, Sunigilda uxor fame enecata, Oclas filius in Galliam relegatus, *Joan.* 214 a, p. 29.
- Ophiūs, Ponti fl., *An.* 1, p. 174.
- Opissas, olim Corocondamitis palus ad Pontum Eux., *An.* 23, p. 182.
- Orchanes, Osmanida, patruus Mechemetis, fratris metu ad Constantinum imp. confugit. Capta urbe, se interfecit. Caput ad Mechemetem affertur, 1, 64 p. 97.
- Osmani. V. Atumani.
- Ostenta, θεοστυμνία, μαντεῖαι, προφορὰς μοί, οὐρανισμοί, κηρύξεις, edita anno quo Mechemetes regnum suscepit, 1, 4, 4; instante Const. obsidione, 1, 13, 4. 1, 18, 6; obsidionis tempore, 1, 45; ingruente pestilentia, 5, 8, 5, 14.
- Ὀξύρρο; ἀκρα Bospori, *Dion. Anapl.* § 5, p. 188.

P.

- Pachia, παχεῖα ἀκτή, prom. ad Ænum urbem, 2, 14, 1.
- Pæones, 1, 14, 7. 1, 14, 15. Contra eos Paiazeles et Morates II bella gesserunt, 1, 16, 10. 1, 8, 3. Rex eorum *Sigismundus*, 1, 16, 10. Cum iis fœdus pepigit Georgius Serviæ princeps, 2, 8, 1. Eorum urbs munitissima Pelogradum, 2, 17, 2, ad quam Turcos urget Joannes Hunyades, 2, 18-19. Captivi Pæones Constantinopolim ducti, 2, 22, 2. Ad Pæones Draculis fugit, 4, 40, 9. Pæonum pars Bosnii, 4, 15, 1. Pæonum rex (*Mathias Corvinus*) præsidia Turcorum ex Jaitza urbe ceterisque Bosniæ castellis ejecit, 5, 4. Jaitzam denuo a Turcis obsessam liberare voluit, quod ne periceret a Machumute impeditus est, qui Pæones a Drino fl. recedentes magna clade affecit, 5, 6. Pæones cum Alexandro Illyriorum duce societatem ineunt, 5, 16, 1.
- Pagræ portus, postea Heptali p., ad Pontum Eux., *An.* 10 et 22, p. 181, 182.
- Paiazeles (*Bajesid*), Turcorum rex, contra quem Byzant. imperator principes Europæ excitavit, 1, 14, 15. Hostes vincit prælio ad Nicopolim an 1396 commisso,

- ib.* A Constantinopolis obsidione destitit ut contra *Sigismundum* Pæonum regem proficisceretur. Præterea Timuris motu a rebus Byzantinis avocatus est, 1, 16, 1.
- Palæocastrum Lemni, olim Myrinupolis, 3, 14, 7. 3, 18.
- Palamedes, Æni et Imbri et Samothracæ dominus. Capta Constantinopoli, legato ad Mechemetem misso obtinet ut possessionem servet, 1, 75, 4. Quosnam regni heredes testamento constituerit, 2, 11, 1. Cf. Dories.
- Palapanus, Illyriæ satrapa, 5, 12, ab Alexandro in fugam vertitur, 5, 16.
- Palodes sive Pelodes sinus Bospori, *Dion. Anapl.* § 3, p. 188.
- Paltogles, Callipolis satrapa et classis præfectus, classem in Bosporum ducit ad obsidendam Constantinopolim. Numerus navium, 1, 22, 1. Stationes navium, 1, 28, 2. Castellum Principum insulæ capit, 1, 33. In Ceras sinum penetrare tentat frustra, 1, 37. Contra advenientes Italorum naves male rem gessit; ipse vulnus tulit; ab irato rege munere remotus et Chamuzas in locum ejus suffectus est, 1, 39-41.
- Pamphylia Turcis subjecta, 1, 14, 3.
- Pantichiū, Bithyniæ opp., *Joan.* 214 e, 18, p. 34.
- Paphlagonia an. 511, Secundino consule, Hunnorum, ut videtur, incursione infestata, *Joan.* 214 d, p. 31.
- Papirii castellum Isauriæ jussu Anastasii dirutum, *Joan.* 314 b, 4, p. 30.
- Parnes, Atticæ m., de quo pugnam Salaminiam Xerxes spectasse dicitur, *Ar.* 1, 2.
- Parus insula a Rhodiōrum partibus stans, 2, 3, 3.
- Patræ, Achaïæ urbs, a Mechemete captæ, 3, 5; a Venetis obsessæ, 5, 13, 1.
- Patriciolus, Vitaliani pater, *Joan.* 214, e, 1, p. 32.
- Patricius dux ab Anastasio ad Vitalianum, qui ante Const. urbem castra posuerat, legatus mittitur (514). *Joan.* 214 e, 3, p. 32.
- Paulus, Illi servus, *Joan.* 214, 10, p. 28.
- Pausanias, Cleombroti f., Lacedæmon. dux ad Platæas, *Ar.* 2, 4. Græciam Xerxi proditurus erat, ut filiam regis uxorem acciperet. Tyrannica ejus superbia et luxuries, *ib.* 4. Epigramma ab eo tripodis Delphico inscriptum, *ib.* Spartam revocatus et causam dicens absolvitur et proditorem moliri pergit, *ib.* 6. Acerbitatem ejus ægre ferentes Græci a Lacedæmoniis ad Athenienses deficiunt, *ib.* 7. Coronidæ filiam Paus. in cubiculo occidit. Placatis puellæ manibus ad mentis sanitatem redit, *ib.* Proditione ejus per Argilum puerum patefacta, in Chalcidici Minervæ fano inclusus fame enecatur ac moriens projicitur. Cur statuum ei Lacedæmonii erexerint, *Ar.* 8.
- Pelogradum (*Belgrad*) ad Savi et Danubii confluentes urbs munitissima, a Mechemete obsidetur, 2, 17, 2. Auxilio veniens Joannes Hunyades Turcos repulit, 2, 19, et præfectum urbi dedit Michaelē, 2, 20, 1.
- Peloponnesiaci belli causæ, *Ar.* 16-19.
- Peloponnesus, ἡ Πελοπόννησος, 3, 22, 6. 3, 23, 2. 3, 24, 1. Eam pervasit Tolmides, *Ar.* 15. Peloponnesi ad despota Constantinus imp. legatos misit auxilii petendi causa, 1, 19, 1. Capta Constantinopoli, despota ad Mechemetem legatos miserunt de re bene gesta gratulantes, 1, 1, 74, 1. Tributum sexies mille staterum polliciti auxilia contra Illyrios (*Albanos*) a Mechemete obtinuerunt. At peracto jam triennio, tributum istud nondum solverant. Itaque misit rex qui id exigere. Illi vero nihil acceperunt atque omnia dissidiis intestinis turbata deprehenderunt, 3, 1. Quare exercitum rex in Pelop. duxit. In Bœotia ad Asopum fl. castra metatum

Pyxites, Ponti Eux. promont., *An.* 15, p. 179.

R.

- Radus (*Radul*), frater et successor Draculis, q. v.
Regium, opp. prope Constantinopolim, 2, 10, 1. *Joan.* p. 27.
Rhenæa ins. Rhodiis addicta, 2, 3, 3.
Rhesmages, Abasgorum rex, *An.* 10, p. 178.
Rhium, Achaicum prœm., 4, 16, 5, 3, 5, 6.
Rhodii et insulæ iis addictæ, ut Parus, Cos, Naxus, Rhenæa, pacta cum Mechemete inire noluerunt; quapropter contra eos mittitur Jonuzes, 2, 3, 3. Rhodum venit Ludovicus quem cum classe in mare Ægæum misit Callixtus III, 2, 23, 2 et 6. Rhodus Magni Magistri sedes, 3, 15, 2.
Rheum (Rhæteum), Troadis opp., 2, 4, 1.
Rogii a Zenone contra Odoacrum excitantur, *Joan.* 214, 7, p. 27.
Ῥοδοῦραι ἀῖραι Bospori, *Dion. Anapl.* § 8, p. 189.
Roma a Celtis et a Gothis capta, 1, 68, 6. Cf. Nicolaus V et Callixtus III.
S. Romani porta Constantinopolis, 1, 23, 1.
Rossorum in regione Constantinopolitanam incursio, *Phot.* p. 162-173.
Rubi (Rugi?) a Valipe contra Romanos orientales excitantur, *Prisc.* 1, p. 24.
Rufinus, sub Anastasio militum dux, captos Vitaliani duces Constantinopolim misit, *Joan.* 214 e, 18, p. 34.
Rugi. V. Rubi.

S.

- Sabiri Hunni. V. Hunni.
Salamina pugna, *Ar.* 1.
Samandria, Serviæ sive Triballicæ regia, a Turcis obsessa et capta, 2, 9, 2, 20, 1 et 10. 2, 21, 3, 2.
Samaritæ sub Justiniano imp. (530) rebellarunt, *Joan.* 217 a, p. 35.
Sanius Ales (*Ales Bestami*), Lesbi ins. præfectus, 4, 11, 12.
Samothræce, Æni urbis principi subjecta, 2, 11, 1, 2, 15, 3, 2, 16, 1; a Zagano satrapa occupata; incolæ Constantinopolim abducti, 3, 17, 4. Insula Demetrio despotæ datur, 3, 24, 4.
Samus ab Atheniensibus capta, *Ar.* 15.
Sannica regio ad Pontum, *An.* 14, p. 179.
Sannigæ vel Sanichæ, gens ad Pont. Eux.; eorum est Sebastopolis. Rex eorum Spadagas, *An.* 10, 15, 16. p. 179-180.
Saratzias, Turcorum dux, 1, 51, 5, 1, 27, 5.
Savus fl. in Danubium exiens, 1, 14, 6, 2, 17, 2.
Scanderbeg. V. Alexander.
Σαρῆ, i. q. bombardæ, 1, 20, 8.
Scipio bis Carthaginem cepisse dicitur, 1, 68, 5.
Scupi vel Scopia, τὰ Σκόπια, opp. Triballis vicinum, Ismaeli, olim Sinopes regulo, a Mechemete datur, 4, 3, 7.
Scythæ (*Gothi*) Naissum obsederunt, *Prisc.* 2, p. 25, et Thessalonice, *Eus.* 1, p. 21. Scythia Timur, 1, 14, 16, et Alathar, q. v.
Sebastopolis s. Dioscurias, urbs ad Pontum Eux., *An.* 6, p. 176.
Selymbria, *Joan.* 218 f, 2; Turcis se deditit, 1, 17, 3.
Secundinus, qui Anastasii imp. sororem in matrimonio habebat, Juliano præfecto successit, *Joan.* b 2, p. 29; consul an. 511, ib

- Sergius, Ludovici dux, quid in Lesbo egerit, 3, 10, 4.
Sestus, Chersonesi opp., 2, 4, 1, ab Atheniensibus obsidetur, *Ar.* 4, 1.
Sicinnus, Themistoclis pædagogus, *Ar.* 1.
Sigamis seu Ziganis, Ponti Eux. fl., *An.* 6, p. 176; 11, p. 178.
Sigismundus, Pæonum rex contra Paiazetem bellum gessit, 1, 16, 10.
Sigizan, Hunnorum dux sub Anastasio in bello Isaurico, *Joan.* 214 b, 5 p. 31.
Simætha meretrix, *Ar.* 16, 3.
Sindi, paludis Mæotidis incolæ, *An.* 24, p. 182.
Sindica sive Sindicus portus, nunc Eudusia. *An.* 21, p. 181; 24, p. 182.
Sinope. Ejus situs et proventus, 4, 3, 3. Ismael regulus urbem Turcis tradidit, 4, 3, 4 sq.
Sophia sive Mæsia superior, 2, 17, 2.
Sophiæ ædes Constantinopoli, 1, 66, 2. Sophiæ portus, *Joan.* 218 f, 4.
Sophocles et Pericles, Athen. duces, Samum ceperunt, *Ar.* 15.
Sozopolis, Thraciæ opp. ad Pont. Eux., quo Vitalianus potitus est, *Joan.* 214 e, 11, p. 33.
Spadagus, Sannigarum rex, *An.* 10, p. 178.
Spartam Mechemetes capit, 3, 20, 3 sqq. Prope eam Zygos mons, 3, 22, 1, 3, 21, 1.
Sperchius fl., 3, 3, 4.
Stachemphas, Zichorum rex, *An.* 15, p. 179.
Stenithæ, incolæ portus Constantinopolitani, 1, 73, 5.
Stentoris palus Thraciæ, 3, 12, 6.
Stennitica, V. Nitica.
Stephanus, bajulus Theodosii Maurilio imp. nati, *Joan.* p. 36.
Stephanus et Gregorius fratres a Morate excæcati, 2, 20, 10. V. Gregorius.
Stoicorum scripta in linguam arabicam et persicam versa, 1, 5, 2.
Strobilus, Caucasii vertex, *An.* 11, p. 178.
Strymon fl., 3, 3, 2. Ei adjacens regio Trapezuntiorum regi datur, 4, 9, 1.
Studii castellum ad Bosporum a Mechemete captum, 1, 32.
Suleimanus a Mechemete Constantinopolis præfectus creatur, 1, 73, 14.
Sunigilda, Odoacri uxor, a Theodoricho fame necatur, *Joan.* 214 a, p. 29.
Sycae, suburbium Constantinopolis, *Joan.* 214 e, 17, p. 34.
Symplegadæ de Bosporicis litoribus intelligendæ, 1, 10, 3.
Syria olim Nicorezo Lesbiorum principi tributum pendebat, 4, 13, 3.

T.

- Tænarus mons fanum Neptuni habet, *Ar.* 8, 2.
Tanagra, Bæotiæ opp. Proelium ibi commissum, *Ar.* 12.
Tarrach Hunnus, qui Cyrillum interfecerat, a Turgun Hunno proditus, ad Pantichium crematur, *Joan.* 214 e, 18, p. 34.
Tarsuras, fl. Ponti Eux., *An.* 6, p. 176.
Tarsus, Ciliciæ opp., *Joan.* 214, 10 p. 28.
Taulantii Illyriæ, 3, 16, 1.
Tauri Chersonesi Tauricæ. Ad eos Iphigenia venit, *Dion. Anapl.* § 9, p. 189.
Taurica lingua utuntur Eudusiani. *An.* 22, p. 182.
Taurus mons. Ejus situs. 1. 14 3. Transierunt eum Bac-

chus, Hercules, Alexander, Pompejus, Timur, Mechemetes, 4, 4, 1 sqq.

Tearus fl. in Hebrum influit. Ejus fontes, 2, 12, 2.

Tegea sive Mochlium castellum Peloponnesi, 3, 4, 4.

Tela ignifera describuntur, *Eus.* 4, p. 22.

Telchis, Dioscurorum auriga, *An.* 9, p. 177.

Temertis. V. Timur.

Tenedus insula, 2, 4, 2, 5, 7, 8.

Thasus insula Dorico Mytilenes domino subjecta, 1, 75.

A Zagano satrapa occupatur. Incolæ Constantinopolim ducti, 3, 17, 4. A Ludovico Turcis eripitur, 2, 23, 3. A Mechemete Demetrio despota datur, 3, 24, 4.

Thebæ 80 stadiis a Plataeis dissitæ, *Ar.* 2. Thebas fugiunt Persæ ad Plataeas victi, *ib.* 3, 1. Thebani decima mulctati, *ib.* 3, 4.

Thebais Ægypti. In eam relegatur Longinus Zenonis frater, *Joan.* p. 30.

Thecla, illi filia, *Joan.* 214, 11, p. 28.

Theclas. V. Oclas.

Themistocles Xerxem induxit ut ad Salaminem pugnam committeret, *Ar.* 1, 1. Aristidi inimico copias dedit, quibus Persas in Psytalea ins. concideret, *ib.* 1, 4. De Græcorum consilio pontis Hellespontici dissolvendi Xerxem certiorum ferit, *ib.* 1, 7. Quomodo effecerit ut Athenas invitis Lacedæmonii munirentur, *ib.* 5. Civitate ejectus Argos abiit, *ib.* 6, 1. Argis aufugit in Corcyram et ad Admetum, hinc ad regem Persarum. Cur e vita se subduxerit, *ib.* 10. De Themistocle verba Thucydidis, 1, 72, 1.

Theocydes, Dicesi pater, Atheniensis, *Ar.* 1, 8.

Theodorichus, rex Gothorum, an. 466 Thraciam vastat, *Joan.* 214, 7, p. 27. Anno sequente Novis profectus ad Regium castra ponit et vicinam regionem infestat. Zeno ei nuptias et opes offert, *ib.* § 8. Cum Odoacro foedus pangit (493), at decimo die post Ravenne eum occidit, uxorem ejus Sunigildam fame necat, Oclam filium in Galliam ablegat et hinc in Italiam reversum de medio tollit, *ib.* 214 a, p. 29.

Theodorus, ærarii præfectus sub Hypatio in Thracia militum magistro (514), *Joan.* 214 e, 6, p. 33.

Theodosius, Mauritii imp. filius, cum patre venit in Diadromos, unde fugiens salvus evasit, secundum nonnullos vero in fuga periiit, *Joan.* 218 d, 5, p. 36.

Θεομήτορος ελκών, 1, 45, 1.

Therapii castellum in Bosporo a Mechemete captum, 1, 32.

Thermopylæ, *Ar.* 2, 5.

Thessalia, 3, 3, 4. Ibi pestis orsa quæ an. 1466 æviit, 5, 17.

Thessalonice urbs a Scythis (Gothis) obsessa, *Eus.* 1, p. 21.

Thomas, Demetrii frater, Peloponnesi despota. Cur bellum ei intulerit Mechemetes, 3, 1. Legatum ad Mechem. misit, 3, 3. Mantineam se recepit, 3, 4. Quibusnam conditionibus pacem nactus sit, 3, 7-8. Fratris castellis nonnullis potitus est et ipsum fratrem in Monembasium inclusum obsedit, 3, 19. Turcis castella quædam eripuit, 3, 20. Bello a Mechemete petitus, in Corcyram aufugit, 3, 23. Cf. Peloponnesus.

Thomas, Cataboleni f., scriba Mechemetis, 3, 20, 6, 4, 7, 4 et 6.

Thriassus Atticæ campus, *Ar.* 1, 9.

Thraciam invadere voluit Valips, *Pisc.* 1, p. 24; eam vastat Theodorichus, *Joan.* 214, 7, p. 27. Thraciæ dux sub Anastasio imp. Hypatius, post hunc Cyrillus. Deinde rebus ibi potitus est Vitalianus, *Joan.* 214 e, p. 32. V. Vitalianus. Thracia Turcis subjecta, 1, 14, 6. An. 1466 pestis ibi grassata est 5, 17.

Thucydidis de Themistocle verba, 1, 72, 1.

Tibarenia regio ad Pontum, *An.* 14, p. 179.

Tigranocerta (*Erzeroum*), Chasanis regia, 4, 1, 7, 4, 4, 5, 4, 6, 2.

Timotheus, Anastasio ex corporis custodibus, in Thracia a Vitaliani militibus occisus (514), *Joan.* 214 e, 7, p. 33.

Timur (Τιμῆριος, 1, 14, 6. Τεμῆρις, 1, 16, 10. Τόμυρις, 4, 4, 3, Τομῆρις, 4, 1, 7), pater Chasanis, 4, 1, 7. Scythia, e Babylonia in Turcorum ditionem irrupit (1400), a Byzantinis contra Paiazetem excitatus, 1, 14, 16, 1, 16, 10, 4, 4, 3.

Tolmides, Athen. dux ad Cenophyta, *Ar.* 12. Ejus in Peloponnesum expeditio, *Ar.* 15.

Tomiris. V. Timur.

Topsidas fl. Ponti Eux., *An.* 17, p. 180.

Torelæ-Cercetæ, gens ad Pontum Eux., *An.* 17, p. 180, 22, p. 182.

Trapezûs, Ionum et Atheniensium colonia, celebre olim emporium, temporum decursu evanescens aliquamdiu jacuit, deinde ad pristinam felicitatem resurrexit et regia evasit unius ex gente Comnenorum, cujus successores deinceps fortuna prospera usi sunt usque dum dissidiis intestinis res turbarentur adeo ut post captam Constantinopolim tributum penderent regi Turcorum. Postea autem, cognatione cum regibus finitimis contracta, res novas molientes tributum pensionem neglexerunt, 4, 1. Itaque an. 1461 Trapezus terra xarique obsidione cincta vicesimo octavo obsidionis die ad deditionem adigitur, 4, 7. Rex Davides aliique Trapezuntii mille quingenti (inter quos Georgius Ameruces, vir doctissimus) Byzantium abducuntur. Præfectura regionis Casimi satrapæ committitur, 4, 8. Davidi regi datur regio Strymonii adjacens, 4, 9. — Trapezuntius finitimi Colchi et Drilli sive Sanni, *An.* 8, p. 177.

Τραπέζης, Aristodemus, *Ar.* 2, 5.

Triballorum (*Serviorum*) regio ejusque proventus, 2, 7. A Morate Turcorum rege Lazaro (deb. *Georgio*) principi adempta et postea reddita est, 2, 7. Deinde partem ejus occupavit Mechemetes, 2, 8 sqq., 2, 17, 2, 2, 19, 2; eique Alem satrapam præferit, 2, 9. Cf. Georgius. Postquam Lazarus, Georgii filius, diem obierat, Mechemetes etiam reliquam Serviam sibi subjecit, 2, 21, 3, 2. V. Lazarus. Triballi Constantinopolim abducti, 2, 22, 2. Regia urbs Samandria, 2, 9, 2, 21, 3, 2; Novoprodum opp., 2, 8. Triballis vicina Scuporum urbs, 4, 3, 7.

Triglitis regio ad Pont. Eux., *An.* 15, p. 179.

Trocundes, Ὠκασπιῶτης Artemidori, *Joan.* 214, 12, p. 28.

Troja a Græcis capta, 1, 68, 3. Visit eam Mechemetes, 4, 11, 5. In Troade Achillis et Ajacis tumuli, 4, 11, 5. Cf. Lectum. Rhæum. Abydus. Dardania.

Tuphaces, τούφακες (*toufeng* turcice, *fusils*), 1, 54, 2. τούφανοφόροι, 5, 11, 8.

Turci e Cilicia et Tauro monte profecti totam Asiam inferiorem quæ cis Taurum est, sibi subjecerunt, 1, 14, 3. Prusam regiam constituerunt, 1, 14, 4. Hellespontum transgressi *Tzyme* castellum occuparunt et hinc progressi Thraciam, Macedoniam, Mæsiam, Illyriam, Triballicam, Græciæ partem majorem in potestatem redegerunt, 1, 14, 5 sqq. Ingenium Turcorum, 1, 14, 11 sqq. Γεννητάροι, 1, 5, 5, 1, 57, 1. Antiquiorem T. historiam peculiari opere tractare voluit Critobulus, 1, 2, 1. Cetera quæ ad res Turcorum pertinent, vide s. v. Paiazetes, Morates, Mechemetes.

Turgun Hunnus Tarrach Hunnum Anastasio prodidit, *Joan.* 214 e, 18, p. 3.

Turoni (?). V. Tyrrheni.

Tyrrhenorum (*Turonorum*?) urbs, quam Romani in Gallia tenebant, a Celtis transrhenanis obsidetur, *Eus.* 3, p. 23.

U.

Unni. V. Hunni.

Uranus cancellarius sub Anastasio imp. (514), *Joan.* 214 c, 11, p. 33.

V.

Valeria Longini uxor cum Longina filia ab Anastasio in Brochthorum monasterium relegatur, *Joan.* 214 b, 2, p. 30.

Valips Rubos contra Romanos orientales excitavit. Noviduno potitus a Romanis obsidetur frustra. Cum sociis Thraciam et Illyricum invadere voluit, *Prisc.* 1, p. 24.

Veneforum naves sex in Cornu sinu aderant quo tempore Mechemetes Constantinopolim obsidebat. Eorum in Peloponneso oppida, 3, 5, 2, 3, 23, 2. (V. Methone. Coronea, Argos), et in Hellade Naupactus, q. v. Cum Thoma despota fœdera inierunt, 3, 20, 1. Quum Amares satrapa oppida eorum lœsisset, ex Italia missa 70 navium classe copiisque in regione Corinthia expositis, Veneti isthmum muro clausurunt et complura Turcorum castella ceperunt. Quo comperto Mechemetes Machumutem cum exercitu in Peloponnesum misit, 4, 16. Proelio commisso, Veneti in naves repulsi, dux eorum occisus, 300 milites capti, castra direpta, castella, quibus potiti erant, recuperata sunt. Argos eversum et incolæ urbis Constantinopolim abducti, 5, 1-2. Veneti Lesbium Turcis eripere tentarunt frustra, 5, 7. Classe navium 40 in Peloponnesum profecti Patras obsederunt usque dum ab Amare proelio victi in naves repellerentur. Capti Byzantium missi, 5, 13. Ad Mechemetem legatos miserunt de fœdere ea conditione ineundo, ut quæ utrique jam possiderent, ea retinerent. At rex Imbrum et Lemnum (paullo ante a Venetis occupatas) reddi et tributum pendii jussit, 5, 15, 2.

Veneti, factio circensis. V. Prasini.

Venus. Ejus templum ad Himerum fl. prope Chalcedonem, *Dion. Anapl.* § 11, p. 190.

Vetus Achaia, opp. ad Pontum Eux., *An.* 17 et 19, p. 180 sq.

Vetus Lazica, opp. ad Pontum Eux., *An.* 17, p. 180.

Vitalianus, Patricioli f., e Zaldaba Mœsiæ oppido oriundus, homo pusillus balbusque, qui multum cum Hunnis versabatur, annonæ publicæ confœderatorum ab Anastasio præfectus erat. Quo munere quum deinceps destitueretur, milites quos sub Hypatio duce per Scythiam et Thraciam imperator habebat, ad seditionem induxit (514). Constantinum Lydum et Celarium, Hypatio adjunctos, occidit; item Maxentium Mœsiæ præfectum de medio sustulit, et Carinum, virum Hypatio conjunctissimum, comprehendit ac coegit, ut aurum et Odessam urbem traderet et ipsum Vitalianum exercitus duce proclameret. Quo facto, cum 50,000 hominum multitudine Constantinopolim profectus in suburbis substitit. A Patricio in castra misso postulavit ut quæ Thraciæ dux præter fas commississet, corrigerentur et salva præstaretur fides orthodoxorum. Pollicitationibus imperatoris demulsus in Thraciam revertitur, *Joan.* 214 e, 1-4, p. 32. Thraciæ dux ab imp. creatur Cyrillus. Hunc Vitalianus

occidendum curat, *ib.* § 5, p. 33. Quare hostis publicus declaratur bellumque ei inferendum Hypatio committitur, *ib.* § 6. Initio res geritur Marte ancipite; deinde vero Vitalianus Hypatium, qui ad Acridem castra curribus circumvallata habebat, ingenti clade affecit et ipsum aliosque duces cepit, qui auro libertatem postea redemerunt. Plurimis debinc Scythiæ et Mœsiæ castellis politus est. Sozopolim quoque ex insidiis occupavit et magnum auri pondus, quod tunc in Thraciam imperator miserat, sibi vindicavit, *ib.* § 7-11. Paullo post cum classe et exercitu in Bosporo ad Laosthenium castra posuit indeque pacis conditiones per Joannem Valerianæ filium ad imperatorem perferendas curavit. Acquiescente Anastasio, 5,000 auri pondo accepti et summam Thraciæ administrandæ potestatem et amicitiae jurandum et pollicitationes de tuenda fide orthodoxorum, *ib.* § 12-14. Verum quum pacta quæ coactus inerat imperator mox eludere studeret, anno sequente (445) Vitalianus iterum in Bosporum descendit. Tum vero classem ejus Justinus in fugam vertit; quo viso metuens sibi Vitalianus cum reliquo exercitu aufugit, *ib.* § 17, p. 34. Socius Vitaliani, Tarrach Hunnus, et corporis custodes Anastasius et Domnicus, capti Constantinopoli supplicio afficiuntur, *ib.* § 18, p. 34.

X.

Xanthippus, Ariphronis f. Periclis pater, Athen. dux in prælio ad Mycalen, *Ar.* 3, 4.

Xenophon (*Anab.* 5, 2, 2) laudatur, *An.* 8, p. 177.

Xerxes, rex Persarum, Hellespontum ponte junxit, 5, 3, 3; ad Doriscum copias recenset, 2, 14, 1; Athon montem perfodit, 1, 42, 7. Themistoclis nuntio inductus ad Salaminem prælium commisit. Insulam ponte continenti jungere voluit. Ad Heracleum venit; de monte pugnam spectavit; in Psyllaleam multos Persas trajecit; Artemisiæ facinus miratur. Victus fugiensque de Græcorum consilio pontis Hellesp. dissolvendi a Themistocle certior factus, *Ar.* 1. In Græcia reliquit Mardonium, *Ar.* 2. Pausaniæ filiam promisit, *Ar.* 4, 1.

Z.

Zaganus, Turcorum dux, quemnam locum copiarum ejus tenuerint in obsidione Constantinopolis, 1, 26, 3, 1, 27, 2, 1, 51, 2, 1, 56, 1. Ei Galatenses se dedidere, 1, 67, 1. Munere destitutus in Asiam relegatur. Filia ejus, quam nuper Mechemetes inter uxores receperat, dimittitur. Successit Zagano Machumutes, 1, 77, 1 sq.

Zaganus, post Ismaelem Callipolis satrapa et classis præfectus, Thasum et Samothracen denuo in potestatem redegit et incolas earum Constantinopolim duxit, 3, 17, 4.

Zaldaba, Mœsiæ inferioris opp., ex quo Vitalianus, *Joan.* 214 c, 1, p. 32.

Zechna, τὰ περὶ Ζήχνα χωρία, Mechemetes Dorico dedit, 2, 16, 5.

Zeno imperator, Lalidis filius. Longini frater, *Joan.* 214 b, 3, p. 30. Rogios contra Odoacrum illo faventem excitat, et deinde missa ab Odoacro victore dona gaudium simulans accipit. Non obtemperat illo qui de pace componenda literas miserat, *ib.* 214, 7, p. 27.

Theodorico Gothorum regi, qui ad Regium prope Constantinopolim castra posuerat et vicinam regionem infestabat, nuptias et dona offert, *ib.* § 8. Illi et Leontii capita e Cherreos castello Constantinopolim missa prope urbem contis insigi iubet, *ib.* § 11, p. 28. Verinæ corpus ex Isauria allatum regia sepultura honorat, *ib.* Ætate imperator in Brochthis degere solebat, *ib.* p. 30. Zenonis bona et ipsam vestem regiam vendidit Anastasius, 214, *b.* 4, p. 30.
 Z-no, Anthemii et Heraidis f., sponsus Longinæ Longini filiæ, *Joan.* 214 *b.* 3, p. 30.
 Zichi, gens ad Pontum Euxinum, Achæunte fluvio a

Sannigis disterrinantur, *An.* 15, 18, 20, p. 173, 180, 181. Eorum rex Stachemphlas, *ib.* 15.
 Ziganis. V. Sigamis.
 Zimarchus, sub Justiniano urbis præfectus, cui sufficitur Julianus, *Mal.* 2. p. 39.
 Zolbon, Ζόλβων, Hunnorum dux sub Anastasio in bello Isaurico, *Joan.* 214. *b.* 5, p. 31.
 Zopyrus, Megabyzi pater, *Ar.* 11, 3.
 Zydritæ, gens Pontica, Machelonibus et Heniochis finitimi. Eorum rex Pharasmanes, *An.* 10, p. 178, 1, p. 174.
 Zygos, mons Laconicæ, 3, 22, 1.

SCRIPTA

QUÆ HOC VOLUME CONTINENTUR.

	Paginæ.
Præfatio.....	V
Prolegomena.....	VII-LXX
De codice Parisino.....	VII-XIII
De codice Scorialensi.....	XIV
De codice Constantinopolitano.....	XV
De codice Athoo.....	XVI
De codice Londiniensi musei Britannici.....	XVI-XVIII
Varia lectio codicis Londin. in Anonymi peripli parte priori.....	XIX-XXII
De Aristodemi fragmento.....	XXII-XXXIV
De epochis historiæ Atticæ.....	XXXIV-XLI
De Critobulo.....	L-LIV
Addenda ad fragmenta Aristodemi, Eusebii, Prisci, Dionysii, Dexippi.....	LV-LVIII
Polybii fragmenta.....	LIX-LXIV
Appiani fragmentum.....	LXIV
Lexici geographici fragmenta.....	LXV-LXX
Aristodemi fragmentum.....	1-20
Eusebii fragmenta.....	21-23
Prisci fragmenta.....	24-26
Joannis Antiocheni fragmenta.....	27-38
Joannis Malelæ fragmenta.....	38-39
Critobuli historiæ.....	40-161
Photii homiliæ duæ de Rossorum incursione.....	162-173
Anonymi Peripli Ponti Euxini fragmentum.....	174-187
Dionysii Byzantii fragmentum.....	188-190
Index.....	191-208

